Szőnyi István
festőművész

— **Szőnyi István kiállítása az Ernst-muzeumban.** *Szőnyi István* gyüjteményes kiállítása vasárnap délelőtt nyilik meg az *Ernst-muzeumban*. A kiállítás kritikai ismertetését a *Pesti Hirlap* keddi száma közli.

Pesti Hirlap
1929 I. 13

Szőnyi István festőművész

(—) A két Szőnyi. Az Ernst-muzeumban *Szőnyi* István kiállitása van soron, ugyancsak kiállitást látogat a közönség a Nemzeti Szalonban is, ahol a KUT rendezte meg idei tárlatát. A KUT kiállitásán szerepel S. *Szőnyi* Lajos festőművész is s ebből az alkalomból annak megállapitását kérték tőlünk, hogy *Szőnyi* István nem azonos az S. *Szőnyi* Lajossal, akinek szignója néha csak S. *Szőnyi*.

Esti Kurir
1929 I. 17

Szőnyi István
festőművész

* **Vasárnap nyitják meg Szőnyi István kiállitását.** Az Ernszt-muzeum legközelebbi kiállitásán *Szőnyi* István müveit mutatja be. A kiállitás január 13-án, vasárnap nyilik meg.

Magyarság
1929 I 11

Szőnyi István
festőművész

— **Szőnyi István gyüjteményes kiállitása.** Vasárnap, január 13-án nyilik meg az Ernst Muzeumban *Szőnyi* István gyüjteményes kiállitása. *Szőnyi* István az ujabb festőnemzedék egyik legtehetségesebb tagja. A háboru után tünt föl s azóta egyre gazdagabban bontakozott ki ugy, hogy a Szinnyei Merse-társaság is tagjai közé választotta. Kiállitását müvészek és amatőrök körében nagy érdeklődéssel várják.

Nemzeti Ujság
1929 I. 11

G.B. del

80. Dosso ~~Dossi~~. Sz. 1479-ben

Lájan t. Romában

Perf. ke

Ő komor perfin, ki

Der
szembe
baljá
sárkán
ja. Feje
sza v sz
piros k
zöld. v
dél fer

25

Grosso

Szent János
a homokban. Kiállítás
1930.?) Sanct eines Engels.
Apostolmaske

Textilien ? drapie ei
? ceruj. kötöz Zeze-
qeny. ed. ital. a Béte-
mintázat ábrázum ruhá.

Szőnyi István

117 Lépcsőház olajf. 1000.-

Nemzeti Szalon 1936
Kut febr.-marc

Felelős kiadó: Lehel Béla.

Ábrahám József, Budapest

HEREND 100 ÉVES

SZŐNYI ISTVÁN

123	Testvérek	tempera	500.—	pengő
124	Duna partja	„	300.—	„

Nemzeti Szalon 1934. dec.
Kut

HEREND 100 ÉVES

Felelős kiadó: Kanizsai Nagy Antal. özv. Ábrahámné nyomda, Budapest

	SZÖNYI ISTVÁN	
201	Legelő lovak	600.–
202	Falu ősszel, aquarell	600.–

Nemzeti Szalon 1930
Kat. Jan.

MAGYAR NEP.

Megtekinthető: 1940. február 18-tól március 3-ig.

Szőnyi István

SZŐNYI ISTVÁN
148 Rózsa Miklós arcképe, olajf., mgt.
149 Zsuzsa, olajf., mgt.

Nemzeti Szalon

1937
nov–dec.
Kut

CSÓK ISTVÁN GERVICH TIBOR HORVAI JÁNOS
FARKAS ZOLTÁN

IGAZGATÓ:
HUBAY ANDOR

PÉNZTÁROS:
LEHEL BÉLA

FŐTITKÁR:
KÉZDI-KOVÁCS ELEMÉR

LIPPI, FILIPPINO

85. Önarckép
86. Öregember
87. A gyermek imádása
88. A gyermek imádása

LORENZETTI, PIETRO

89. Madonna gyermekkel és szentekkel

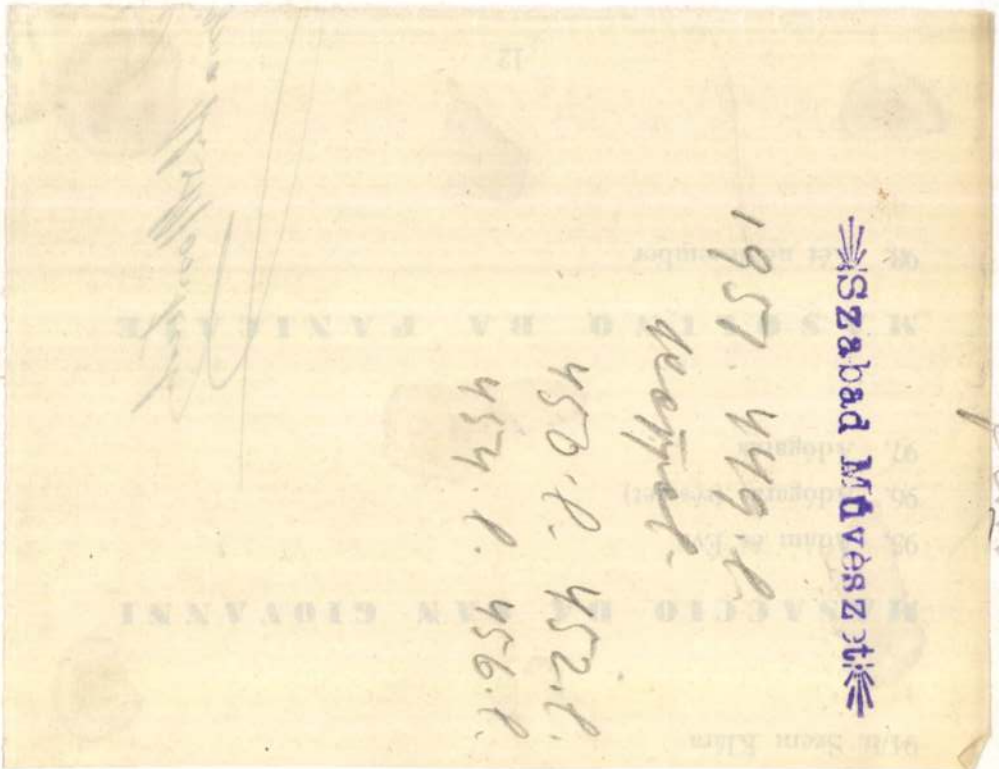

MAGYAR ÉLETRAJZI LEXIKON

Szőnyi István (Ujpest, 1894. jan. 17. -- Zebegény, 1960. aug. 30.): festő, Kossuth-dijas (1949), érdemes müvész (1952), kiváló müvész (1956). Tanulmányait Ferenczy Károly mellett kezdte, majd a háboru után Réti Istvánnál folytatta. 1920-ban rendezte első kollektiv kiállitását az Ernst Muz.-ban. Kiállitásának átütő sikere volt, a Szinyei Társ. tagjává választotta és nagydijjal tüntette ki. 1924-ben rendezte második gyüjteményes kiállitását. Az expressziv drámaiságot és a plein air frissességet elegyitő monumentális müvészete, mely a modern m. festészet egyik vezető mesterévé avatta, igen nagy hatással volt kortársaira. A nagybányai tradició továbbfejlesztéséből kialakitott sajátos müvészi formanyelvét varázsos szinek, lágy tónusok és passziv, meditativ lira jellemezte. Ettől az időtől kezdve Zebegényben dolgozott, a falu népét és a Duna-kanyar varázsos szépségét jelenitve meg kompozicióin. Zebegényi este (1928), Zebegényi temetés (1928), Anyám (1930), Eladó a borju (1933), Este (1934), Udvarón (1935), Szürke a Duna (1935), Esernyők (1939), Hazafelé (1938) c. müvei e nagyszerű, főként temperatechnikával festett sorozat jellegzetes termékei. Müvészetét több izben jutalmazták különféle dijjal, igy 1930-ban a Ferencz József jubileumi dijat, 1933-ban az állami kis aranyérmet, 1939-ben az állami nagy aranyérmet és Bács város nagydiját nyerte el. A negyvenes években egyházi megbizatásokat is kapott. Győrött az uj-nádorvárosi templom freskóit festette. 1943-ban készült a Kerti pad, 1945-ben pedig a Kutnál c. temperaképe. Plein air szemléletü képei sorát 1945 után Krumpliszedők (1950), Malomudvar (1952), Fuvaros (1951) c. képeivel folytatta, de emellett nagyobb monumentális feladatokat is vállalt. 1952-ben készitette el a készülő föld-

a mezőgazdaság életét

bemutató freskójának nagyméretü kartonját, majd a moszkvai mezőgazdasági pavilon részére 1952--54 között nagyméretü pannókat. Élete utolsó nagyméretü munkája a csepeli posta secco faliképe (1955--56). 1954-ben nagy gyüjteményes kiállitást rendeztek müveiből az Ernst Muz.-ban. 1963-ban az MNG-ben. 1957-ben Berlinben mutatták be rézkarcait és akvarelljeit. 1938-tól kezdve haláláig a Képzőmüvészeti Főisk. tanára volt. Rézkarcai önálló kiadványként is megjelentek Szőnyi István 14 rézkarca (Bp., 1923). -- Irod. Fenyő Iván: Sz.I. (Bp., 1934); Oltványi-Ártinger Imre: Sz.I. legujabb képei (Magy. Müv. 1935); Artner Tivadar: Sz.I. (Szabad Müv. 1954); Végvári Lajos: Sz.I. (Müv. tört. Ért. 1954. 2. sz.); Lyka Károly: Sz.I. (Élet és Tud. 1960. 51. sz.); Végvári Lajos: Sz. (Bp., 1962); Pataky Dénes: Sz.I. gyüjteményes kiállitása katalógusa (Bp., 1963).

delle Milizie vi porta una slanciata nota verticale, e la cupola di S. Luca corregge con la sua curva elegante le asprezze ferrigne delle vecchie muraglie. Staremmo per dire che la Via sarebbe bella anche se i ruderi dei Fori Imperiali non vi fossero; come infatti è pur bella di sera quando quelle rovine si immergono nell'ombra; ma sarebbe triste e spoglia senza il verde dei pini, e la freschezza delle aiuole.

Il Duce ha voluto che innanzi ad ognuno dei Fori sorgesse la statua bronzea dell'imperatore che lo costruì; quella di Cesare dall'originale che è nel salone del Palazzo Senatorio in Campidoglio, quella d'Augusto dal marmo di Prima Porta in Vaticano, quella di Nerva dal busto del Museo delle Terme, quella di Traiano dal simulacro del Museo di Napoli. Sulla muraglia

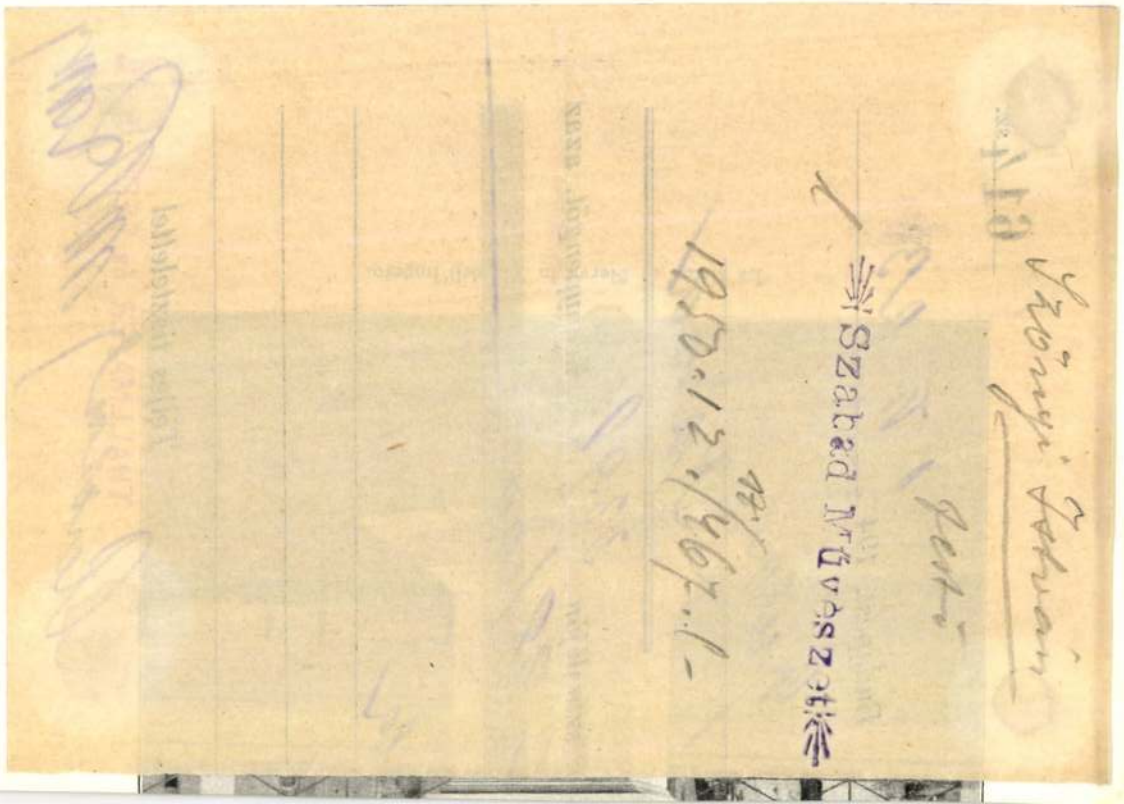
Szabad Művészet

26.926/1933. szám.
III.fő.o.

Szakfolyóiratok 1934.évre szóló előfizetési dijainak utalványozása.

Melléklet száma:

Müemlékek Országos Bizottságának,

BUDAPEST.

Mult évi december hó 19.-én kelt 465 számú felterjesztésére tudomás végett másolatban azzal adom ki, hogy a nevezett könyvkereskedést

Jenny Jászai,
Artiste dramatique
Hôtel Terminus, Paris
Rue de Clichy 52. Téléphone
Elevée à Genève, 1933, déc.
Téléphone privé.
M. P. 53. Telefon.
Erzogen in Genf, 1933, Dez.
Telefon Privat.
M. P. 53. Telefon

VINA

O - UNGHERESE

e: Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA.

BUDAPEST. IX.,

Högyes Endre-ucca 10.

Szőnyi Zoltán

Tolnai Világlapja

1941. márc. 5.

(Kiállításról Corrin Lajossal és Egry Józseffel.)



Szöllősy Zakuan

Dodgson, Campbell:

Modern drawings.

The Studio. London

1933.-

WEISZ BÉLA
KÖNYVKERESKEDÉS
KÖNYV- ÉS PAPÍRKERESKEDÉS
JOLSVA



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Szőnyi István

Angyalok, 1930

1932 évi új szerzem. kiáll. Műcsarnok

Kreuzbandsendung

Müvészek Otthona Részére

Budapest

IX. Ráday u. 10

MDK

Kónyi István, Jertő

A Times kritikusa elismerésel
ír művéről.

–: Magyar festmények Londonban 2.

ESTI HIRLAP Bp., 1967. máj. 17.

MDK

Rónyi István, festő

Szerepel a „Magyar festők Itáliában" c. tárlaton.

(nőtt). Nápolyt látni ... 2

ESTI HIRLAP Bp. 1967. ápr. 10.

M.D.K.

Szőnyi István

Pekáry Dagmar: "Szőnyinél Zebegényben" cimmel irja a müvészről: "képeivel meghóditotta New-Yorktól Tokioig, Stockholmtól, Londonon, Zürichen, Román keresztül Barcelonáig ugy muzeumokban, mint kiállitásokon a világ müértő közönségét."
A müvész fényképét munka közben bemutatja a lap.

Szinház, Bp. 1947. aug. 26.-szept.1.
III. évf. 35. sz.

Szőnyi István

Szerzel a Szinyei Társaság
Ernst Lajos emlékkiállítása
az Ernst Múzeumban.

Est 1937 X. 17

M.D.K.

Szőnyi István, festő

távoltartotta magát a napi
irányzatoktól, mint az un. „Gresham" kör
vezéregyéniségei, általában Nagybánya hagyo-
mányait követte, a zsinór nélküli kiegé-
szítőkkel „gyurkadalmas plasztikus-
ság"... a magánélet bizonyos intimitásával.
melyben nem volt helye a forradalmi fellel-
kesülésnek... egyéni, egyedi látásmódjával örök-
telle meg kedves tartózkodóhelyeit, Lebegen-
tét, meg népéleit, a béke erőit, emberét, állatait...

Cr.Passuth: Pittura ungherese d'oggi, 5. old.

Klny.: "Ungheria d'oggi" maggio-giugno 1965.

Szönyi István

Műve szerepelt az Ernst Muzeum kiállitásán.

Bildene Kunst 1958.3.sz.

Szőnyi István

Szerepel a berni Kunsthaus
mappás kiállításán

Nyíregy 1937 III. 6.

Szörényi István

Szerepel a Művészmunkások akt kiállításán

Magyarország 1925 XII. 6

Szőnyi István

„Két munkás" c. műve a festészeti ifjúsági díjat kapta a Műcsarnok akt kiállításán

(aukciókra)

Magyarország 1925 XII. 16.

Kőnyi István

Csoportkiállításon szerepelt a Műcsarnok falában.

NM. 1932. XII. 10.

Könyv: István

Kerepel a KUT kiáltványa a
Nemzeti Kaszinóban

Említve: Fábián Dezső
Könyves Kálmán körút

Budapesti Hírlap 1937 XI. 21.

Könyv:

Két portréval megnyílt a
KUT kiállítások a Nemzeti
Szalonban

Magyar Hírlap 1937 XI. 27

Bíró István festő

Bíróról művészet nem említ.

A XX. századi magyar festészet és szobrászat

Bodnár Éva

1966. ápr. 7. Délmagyarország.

Szőnyi István, festő MTA

Derkovits Gyula „Szőnyivel együtt
indult klasszikussá a XX. századi
magyar festészet."

Arthur Tímothy: Állandó tisztelet a
holtaknak 2

ESTI HIRLAP Gy. 1965. ápr. 5.

Szőnyi István, festő MDk

Tanára volt Kán Endre grafikusnak.

(Zsupán): A kezek sohasem hazudnak 2.

ESTI HIRLAP 1971. jún. 9.

Sröngi István

Kiállít

Reggel 932 nov. 21.

Szőnyi István M DK

Szent István, repr.

Mücsarnok 1938 Szent István kiállitás

Könyi István, festő

Szül.: 1894-ben. „Tehetség kétség nélküli adott indult, de .... ki tudta bontani tehetségét elpusztította." külföldi sikerei magyar.

Dr. Pétheny Zsolt: Hét modern magyar művész

A KÖNYV, kp. 1935. január

Szőnyi István MDK

Olvasó leány, tempera

Műcsarnok 1939 dec-1940 január

Könyvi István, Jerő MIDK

Negyei Sári: Adjátok arcukat c. versköteténél készített rajzokat.

—: Könyvnapi terem 6

A Könyv, Bp. 1935. május II/5

M.D.K.

Szőnyi István, festő (1894-1960)

a Nagybánya-iskola magyar festőóriásai Bernáth Aurél mellett legkiválóbb képviselője. Fiatalkori drámaian robusztus, erőteljes plasztikus képei után a 20-as évek végén felé zsibbasztóan be kollódiódik, érzéki erővel egyéni művészete megtalálta a tájat és az emberek tiszta atmoszféráját. A fény fátyolának feloldása képeinek misztikus álomszerű jelleget kölcsönöz. Figurái, valahogy legtöbbször a mindennapi parasztéletből származnak, csak éppen jellegzetesen jellemző arcuk a tájba illeszkedik. Olaj, vegyes technikával dolgozik sajátos tempera-technikát használ. A pécsi Művészeti Főiskola Ferenczy Károly hagyományait folytatta.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp. 1968. 348. old.

+ 956. o.
+ 957. o. + „Falusi este" " "

M.D.K.

Szőnyi István, festő

„Eső" c. képét egész oldalas színes reprodukcióban közli:

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,
Akadémiai Kiadó, Bp. 1968.

X. t. ~~old.~~

MDK.

Szőnyi István
festő

Méltatás.

Pogány Ö. Gábor: Ezüst György festészete Szegeden.
Művészet, 1967. június - 42 lap.

MDK

Szőnyi István
festő

Méltatás.

Pogány Ö. Gábor: Szőnyi grafikái Szegeden
Tükörkert, 1967. június – 42 lap

Kőnyi István

kerepel az Ernst Múzeum és a Könyves Társaság Ernst Kajos emlékkiállításán

Magyarság, 1937 X. 23

r.miniszternek folyó évi november hó
kelt s a kassai cs. és kir.katonai
nak másolata.

honvédelmi miniszter urnak 22544.eln
yházi épületeken levő részanyagnak
tárgyában kiadott rendeletére, ér-
a ruszti /Sopron vármegye/ ág.h.
rézfedést,- minthogy sem a torony,
szempontból figyelembe nem jöhet-

(Szövegi István)
Jerto

( ) Üzenhat képe.
4 r, 16 kép, 12 l.
Bp. 1932

Gent (2157)

( ) Üzenhét rézmetszete. 8-r 14 kép.
8 l. Bp. 1923

Gent (2158)

< Szönyi István >

Fenyő István =

< > 8-r, 33 kép
28 l. Bp. 1934.

Gerő (666)

Vagyok kegy

Dunaszerdahely, 1913. évi julius hó 7

Hönyi István, festő MDk

Volt Hönyi-emlékkiállítás.

kam: Megnyílt a Nemzeti Galéria
[k.m.] dokumentációs kiállítása 2.

ESTI HÍRLAP, bn. 1965. május 23.

M.D.K.

Szőnyi István

A Római Magyar Akadémia tiz év előtti kiállitásán "..egyik képét az olasz állam már az első napon megvásárolta."-irja C.D. "Magyarok Rómában" c. beszámolójában Gerevich Tibort idézve.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1940. juni. 7-13.
III. évf. 23. sz. 20. lap.

Szőnyi István MDK

Telihold

Müterem

Koratavasz

Szobában

Mücsarnok 1939 Őszi tárlat

Szőnyi István MDK

Késő ősz

Köszörüs

Háztetők

Mücsarnok 1939 Őszi tárlat

Szőnyi István

MDK

Holdvilág, rézkarc

Műcsarnok 1939 Téli tárlat

Szőnyi István

MDK

Eső, tus

Vásárban, rézkarc

Tisztás, rézkarc

Mücsarnok 1939 Téli tárlat

Ampostatakarékpénztártó

147620

Müemlékek orsz. bizottsága
ellátmányszámla,

Budapest
IX. Hőgyes Endre-u. 10.

Hivatalból
Díjátalányozva

Szőnyi István

Szabad Művészet

1957. 12 r. 576-1

MDK

Szőnyi István

Pihenő munkások

Épitkezés

Szőnyi István. RátStr. 1012-1013.1.

MDK

Szőnyi István

Kettős arckép

Evezősök

Szőnyi István. RátStr. 1012-1013.1.

MDK

Szőnyi István

Vízparti jelenet

Fürdőző nő

Kettős férfiakt

Szőnyi István. RátStr. 1012-1013.1.

Szönyi István

Római magyar kiállításon
képei a nemzetnevelési minisz-
térium megvette.

NU. 932.II.25.

Szőnyi

Műcsarnok kiállításain neve szerepelt.

8.ó.u.932.II.21.

Szőnyi István

Római magyar kiállításon egy művét az olasz nemzetnevelési minisztérium megvette.

8. ó. u. 932. II. 25.

Szőnyi István
életű -

M.D.K.

Méltatás.

Vargha Kajos: Az idei velencei biennale . . .
Művészet, 1966. November - 15 lap

M.D.K

Szőnyi István
festő

Pátzay nehéz művészetét csak
Szőnyi képe is.

Fotónyelv: Látogatás Pátzay Pálnál
Művészet, 1966. November - 26 kép.

MDK

Szőnyi István
festő

Tury Mária Szőnyi mester
emlékkiállítást rendez a Főiskolán

Földestúrra: Olajfestmények, tusrajzok és tűzrajzok.

Élet Lapja, 1966. jan. 15 – 14. p.

MDK

Szőnyi István
festő

Műveit nem állították ki a
párizsi magyar kiállításon.

F. Á: Egyszeri alkalom.
Nők Lapja, 1966. szept. 17 – 10. lap

MDK

Szőnyi István

arckép, of. Iván Szilárd müve

Mai festészetünk kiáll. Nemz. Gal. anyagából.

MDK

Szőnyi István

Falusiak, of.

Szerelmesek, of.

Mai festészetünk kiáll. Nemz. Gal. anyagából.

MDK

Szőnyi István

Dans un abri

Canots, akv.

Méandre du Danube, akv.

Exposition de Peinture Sculpture et Arts Graphiques Hongrois D'aujourd'hui. Antwerpen, 1958.

Ъ.Н.ФЗЕ.V.30.

ИЧеЛлаК ремлтатЭ?йА.

ИЛкотйаа. я ЗЕйЬмЭа.ИЙЯ. лЭ- ЯТЯТЛКЯЛ ЯЗЗТЯЗЯЬ-

ЗЕдИЧЛ ЛЗтЧйЯ

Szónyi István

Alkotása, a Szépmüv.Múz. uj grafikai szerzemé-
nyeinek bemutatóján.

P.H.931.V.30.

Kőnyi István
festő

M:D.Y

Domján Gábor veszprémi kárpitos
Kőnyi István grafikai kapcsolatából megvett egy sorozatot.

Gy.: A gicc ellen, a fő ülésért.
Nők Lapja, 1967. július 8 - 23 lap.

Szőnyi István

festőnek a Nemzeti Szalon Művész Egyesület oslói kiállításáról

Nemzeti Újság 1937 II. 7

Szőnyi

Festőművész

Gyűjteményes kiállítás - Tanácsterem - képével szerepel.

Nagyvárad
1935.IV.2.

Szőny:

Kerepesi a Nemzeti Szalon
estéjén előadásáról

Nemzeti Újság 1937 I. 9.

Szőnyi István

festőművész

Magyar Rézkarcolók Egyesülete tagjainak kiállitásaAmszterdamban a Stedelijk Museumban - rézkarcaival szerepel.

Magyar Hirlap
1933.II.15.

Szőnyi István

festőművész

Csoportos kiállitás - Tamás Galériában - képével szerepel.

Pesti Hirlap
1933.IV.2.

Szönyi

festőművész

Mai Magyar Festők kiállitása - Tamás Galériában - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1933.IV.4.

MDK

Szőnyi István

Kettős arckép

Danae

Este Zebegényben

Szőnyi István. RátStr. 1012-1013.1.

M.D.K.

Szőnyi István

"Tájképet fest" c. kisérősorokkal hozza a lap a müvész fényképét munka közben, a "Szobrászaink és festőink készülnek a tavaszi tárlatra" c. beszámoló keretében.

Szinház, Bp. 1947. május 2o-26. III.évf. 21. sz.

Szönyi István

Magyar Vízfestők és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain a Műcsarnokban rakétás színálmaival szerepelt.

PH. 929. X. 6.

Szőnyi István

Műcsarnok őszi tárlatán a vízi- és pasztell-festők körött szerepelt.

NU. 929. X. 5.

Szönyi István

Képzőművészeti Társulat őszi tárlatain a Műcsarnokban a Magyar Aquarell- és Pasztellfestők Egyesületének kiállításán szerepelt.

Mellette *Szönyi István* sorozatából különösen két kép ragad meg teljes komplettségével (Kunyhó a Duna mentén, Halmok) é[illegible]

PN.929.X.6.

MDK

Szőnyi István

Fekvő Vénusz, o.

Oltványi Imre emlékkiáll. Türr I.Muz.Baja,1963.

MDK

Szőnyi István

Asszonyok a vizparton, temp.

Ivók, o.

2o.sz.i müvek bp.i mügyüjteményekből. N.Gal.

1963. jul.

MDK

Szőnyi István

Halászat, temp.

20.sz.i művek bp.i mügyüjteményekből. N.Gal.
1963. jul.

MDK

Szőnyi István

Bérház udvara, akv.

Kapáló asszonyok, tus

Zebegényi utca, gouache

20.sz.i müvek bp.i mügyüjteményekből. N.Gal.
1963. jul.

MDK

Szőnyi István

Földmüvelés, temp.

20.sz.i művek bp.i műgyüjteményekből. H.Gal.
1963. jul.

MDK

Szőnyi István

neve emlitve

Veress Pál festőm.kiáll. Derkovits terem

1963. okt.

MDK

Szőnyi István

Dunapart uszállyal, gouache

Cirkusz a Dunaparton, gouache

Triptichon terv, tus

20.sz.i müvek bp.i mügyüjteményekből. N.Gal.
1963. jul.

Szöveg: 1.

Kerepes az oszlós magyar

történetében

Pesti Napló 1937 I. 10.

Szőnyi István

kerepel a magyar Párkarolók-
művészek Egyesülete kiállításán
Londonban / Victoria and
Albert Museum /

Pesti Napló 1937 III. 14.

Szőnyi

Kerepel a Nemzeti Szalon
őszi kiállításán

Pesti Hírlap 1937 I. 9

Szönyi István

Szönyi István hódmezővásárhelyi kiállítása vasárnap nyílik meg.

Est 929. X. 20.

MDK

Szőnyi István

Nyári zápor után, vf.

Öreg fa, vf.

Augusztus, vf.

M.Akv. és Paszt.festők Egyes. 11. kiáll. N.Szal.
1925. febr. 18 l.

Könyi István, festő MDk.

A Nestor részvett a találkozón, melyen megjelent Kádár Jánosné, az MSzMP kösp. biz. első titkára.

–: Művészek és írók baráti találkozója a Művész Klubban

Népszabadság. Bp. 1959. máj. 26. 8.

M.D.K.

Szőnyi István
festő

Alkotásait a pécsi Múzeumba helyezték el.

Magyar Nemzet, 1959. július 1.
Napló

7 l

Fából készült műtárgyak konzerválására

új eljárás VII. 1–8.

Szörnyi József.

l,

Forum. 1934. 222. l.

A MŰEMLÉKEK ORSZÁ

BUDAPEST, VI., AR

.....szám.

Szönyi István

festő

Barcelonai kiállításon

első díj.

Az Est, 1929. dec. 15.

U. 3053

Az árakban benn foglaltatnak: a kiválasztott tartózkodás tartamára, jótekvésü, hideg-meleg folyóvizes szoba, teljes ellátás, (napi háromszori elsőrangu, bőséges étkezés), borravaló, gyógy- és zenedij, valamint III. oszt. gyorsvonati utiköltség Budapest-Abbazia-Budapest utvonalra és Abbaziában személy-szállitás autobuszon a vasutállomás és a szálloda között oda-vissza. A vasuton számozott, biztositott ülőhely!

Egyágyas szobák napi 50 fillérrel drágábbak. II. osztályon való utazás pótdija 21 pengő.

Biztositsa mielőbb szobáját!

Megrendeléseket felvesz:

STERK IMRE
a C. I. T. Utazási Irodában,
Budapest, VI., Andrássy-ut 29. sz.
Telefon: 119-493.

A Budapesti Napló előfizetői és olvasói ezen szelvény ellenében külön engedményben részesülnek!

F.k.: Sterk Imre. — Nyomta: Szántó és Kondor.

Szőnyi István

Lásd

Kopp Jenő dr.:
Művészeink a párisi
világkiállításon.
Budapesti Napló
1937. 331. l.
332. l.

Mark Isham

MDK

Szónyi István MDK

Vérzlatairól, mesterei a mező-
gazdasági művelés jelleg-
zetességei [?] ~~szerepe~~ művében.
(A szoc. országok 1959-es
Sz. U.-beli művészeti találkozója
alkalmából)

L. Agitprop: A magyar
országi művészet
helyzete művészetpolitikai, XIV.
Bp. 1959. ~~11.~~ 12, 13. l.

MDK

Szőnyi István

A Szoc. Országos Képzőművészeti Kiállításának (Moszkva, 1958) katalógusában B.V. Jogansonnak (Sz. 4.) festményéről és művészetéről írt.

Szovjet Művészet, XIV. Bp. 1959. 102. l.

Szönyi István

erőd

Művészet. 1940. 31. 7.
5. l. (Első tárlat
az Operaházban.)

Szőnyi István

Ernst Múz. 138/a Kiáll. Cat

1933 febr.

Est a fakunban, Bécsből

Brió Henrik tulajd.



KATONA NÁNDOR

Téli táj.

Szönyi István

Szaloniki magyar kiáll

1933. okt.

12 művel vett

részt.

Národní knihovna

Szónyi István

Műveivel szerepelt az Ernst-Múzeum jub. kiállítá-
sán.

N.U.932.V.31.

Rőmpi István, festő (1)

MDK

A zebegényi Rőmpi István Emlékmúzeumot aug. 18-án nyitják meg a művész volt lakóházában [Zebegény, Bartóky u. 7.sz.] Beszédet Pátzay Pál szobrászművész mond.

Ekkor Rőmpi-mű látható a szobrok és a műterem falán.

R. Gy.: Kerti pad Zebegényben 4

Népszabadság, Bp. 1967. aug. 18.

MDK

Kósyi József, festő (2

El kell utaznia Zebegénybe, meg kell néznie ezeket az ellenőrizhető témáit, hanem azt ami benne van Kósyi József művészetében: a Viaduktot, a Kerti padot, a Zebegényi tájat, a Zebegényi temetőt, az Estét, a Reggelt, az Ősz-szonyt c. képeket s a többi alkotást...

Kerti pad (1943.) c. kép Repr.

R. Gy.: Kerti pad Zebegényben 7.

Népszabadság, Bp. 1967. aug. 18.

MDK

Rónyi István, festő

Zebegényi házát aug. 18-án
emlékkiállításának.

– : Rónyi István emlékére rendezett 9
emlék

Népszabadság, Bp. 1967. aug. 19.

MDK

Rónyi István, festő

Pátzay Pál levelei a szobrászról

Rónyi István - emlékkiállítás megnyitásán.

– : Nem volt tétova művész 7

Népszabadság, Bp., 1967. aug. 22.

MDK

Rõngu Istandik, festö

Hutott ki kitz Dóka
müvénete.

—: kitz

8

ESTI HIRLAP, 1 B[illegible] 1967, [illegible] 3.

Szőnyi István

festőművész

Barcelonai képzőművészeti kiállitás - képével szerepel.

Magyarság
1929.VII.10.

Szőnyi

Festőművész

Képzőművészeti Egyesület tárlata - Szegeden a Kultur-palotában - képével szerepel.

Szegedi Új Nemzedék
1929.V.26.

Zsögi István

Festőművész

Barcelonai világkiállítás magyar képzőművészeti kiállítása - képével szerepel.

Nemzeti Újság
1929.V.9.

Szőnyi István (1894-)

Csendélet.
Oljf.Sign.

Lóitatás.
Oljf.Sign.1929.

Virágzás.
Vizf.Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Szőnyi István (1894-)

Eső.
Tusrajz. Sign. 1939.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

MDK

Szőnyi István

Major Jenő festő tanára volt

Szegedi Áll.Pedagógiai Főisk. müv.tanárainak kiáll.
Móra F.Muz.

MDK

Szőnyi István

Este, repró

A Magyar Nemzeti Galéria 1965.

Szőnyi István

Bejelentette részvételét a III. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállításon.

Északmagyarország 1957. szept. 22. 6. l

Szőnyi István

Verandán c. képe a IV. miskolci országos kiállításon.

Hajdu Béla: A IV. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállitás

Északmagyarország 1958. nov. 18. 6.l.

Szőnyi István

Szőnyi István

A Gresham asztaltársaság tagja ő a Budapesti Iskola nevet javasolta a körnek.
1967 végén Székesfehérváron kiállitásuk.

Vigilia 1967. 12. sz. 852.1

MDK

Kökényi István, festő

Tájlat vezetésen ismertetik.

(Nemzeti Galéria.)

— : A mai kulturális programokból 13.

Népszabadság, Bp. 1968. ápr.

MDK

Krónyi István, festő

A Mester 42 finoman megmunkált rézkarcából újabb kiállítás nyílt meg a zebegényi Krónyi-emlékmúzeumban.

— : Kulturális hírek

Népszabadság, Bp. - 1968. jún. 9.

7

MDK

Szőnyi István

Vati József tanára volt a főiskolán

9 festő és grafikus kiáll. Műcs. 1966. okt.

MDK

Szőnyi István

Paizs Goebel J. emlékkiáll. N.Gal. 1966.

Szőnyi István MDK

Meggyes László tanára volt a főiskolán

Szolnoki művésztelep kiáll. N.Galéria 1966. okt.

MDK

Szőnyi István

Bokros László tanára volt

Szolnoki művésztelep kiáll. N.Galéria 1966.okt.

MDK

Szőnyi István

Baranyó Sándor tanára volt

Szolnoki müvésztelep kiáll. N.Galéria 1966.okt.

MDK

Szőnyi István

neve eml.

9 festő és grafikus kiáll. Mücs. 1966. okt.

MDK

Szőnyi István

Dunapart szekérrel, o.

Tompa Kálmán képzőművészeti gyüjteménye
Rippl Rónai Muz. Kaposvár 1966. ápr.

MDK

Szőnyi István

Dunapart szekérrel, repr.

Tompa Kálmán képzőművészeti gyüjteménye

Rippl Rónai Muz. Kaposvár 1966. ápr.

MDK

Szőnyi István

neve az előszóban szerepel

20. sz.i m. festészet és szobrászat N.Gal.és
Móra F.Muz. Szeged, 1966.

Fényképe. listque

Képzőművészeti Főiskola: 577 ltg.

Tizpalótai művésztelep (freskóhere;

Egyéni orgiák falain levő freskó

Testvérem

Vezetői címe.

Fényképész

Magyar Foto: BtL 1121/16, 18 Hegedüsné

Képzőművészeti Főiskola. Lőnyi István
a moszkvai mezőgazd. Kiállításra készített
freskója előtt tanulványaival

1952.

Meg. van

MDK

Rónyi István, festő

Rónyi művészetével alaposan, ele
gyben formalizmus foglalkozik
Németh Lajos.

Rónyi Gyula: A modern magyar művészet
változásai

9

Népszabadság, Bp. 1969. febr. 22.

MDK

Sőnyi István, festő

Egy műve megjelent reprodukcióban.

– : Műtárlat műveiről képes levelezőlapok 11

Népszabadság, Bp. 1969. febr. 15.

M.D.K.

Szőnyi István
festő

Tóvári Tóth István festőművészt készítette elő a Képzőművészeti Főiskolai arcmás felvételhez.

Hamar Imre: Tóvári Tóth István 60 éves
Művészet, 1965. január – 10 lap.

M.D.K.

Grönig Gizella
festő

Kiállításai képét a táblán.

Telepy Katalin: A XX. századi magyar festészet
Művészet 1969. január - 31 lap

Fónyi István

Móritz Sándor mestere
volt.

Socialista Művészetért 1966. ápr. ?

Kér

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . Hely: . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállításai: . . . . . .

Mely kiállításokon vett részt: . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatás

Szücsi István

Fogadáson vett részt Mussolinál.

N. U. 932. XII. 14.

M.D.K.

Szőnyi István

Fényképét hozza a lap abból az alkalomból, hogy Bajor Gizivel együtt rendezik a müterem-sorsolást Kmetty János müterében.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. jan. 23-29.
V. évf. 4. sz.

Szönyi István festő M.D.K.

„Krumplisszedők" c.
képét említik:

P.C.: Les Populistes reçoivent les Peintres Hongrois

Les Lettres Françaises, Párizs, 1954. jun. 17.

Szőnyi István

életművei szerepelnek a fehérvári nyári tár-

latok.

Fejérmegyei Hírlap 1966. jún. 11.

Fröngi István

Neve említve

Élet és irodalom 1966. máj. 28.

Fröhy István

Emlékkiállítása Visegrádon
Nemzeti megrendezésre.

Pestmegyei Hírlap 1966. máj 28.

Fráter István

Neve emlékre

Napló (Nemzőcsárom) 1966. jún. 25.

Kőnyi István

Neve emlékre

Komáromi megyei Dolgozók Lapja 1966. jún. 26

Szőnyi István

Neve említve

Szocialista Művészetért 1966. ápr. 11

Milyen pályázatokon vett részt : . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

Szeretettel üdvözöl:

Illusztrációval ezelőtt

M., Á., 93., XII., 14.

dőlv

ok művészetéről: . . . . . .

Rónyai István, festő

MDk

Reichercai ruhák a múzeumban.

R. Gy.: Mai magyar művek a nehézfehérvári képtárban

7.

NÉPSZABADSÁG, br. 1966. jún. 30.

Irányi István

Kiállításom megnyitása be nyílt az MDK-ban.

Magyar Nemzet 1965 dec. 17.

N.D.K.

Szönyi István festö

/ 1894- 1960 /

Zebegényi temetés, 1928. repr.

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Bp. 1965.

101. l.

Grönyi István.

A bécsi Secessióban rendezett nemzetközi alatkiállitáson kompoziciája szerepelt (emlitve)

Budapesti Hirlap, 1928. dec. 1.

Szánay.

A lécei „Secessio" által rendezett nem-
zetközi alkalmiállításon festményeim szerepel.

Budapesti Hírlap 1928. Okt. 3.

M.D.K

Szőnyi István
festő

Bozóky Mária mestere
a Főiskolán Szőnyi István
volt.

F. – y ÷ Bozóky Mária grafikái
Művészet, 1966. június – 32 lap

Szőnyi István
festő

M.D.V.

Móritz Sándor a Főiskolán
Szőnyi mester művendéke volt.

— : In memoriam — Móritz Sándor
Művészet, 1966. június - 12 lap

M.D.K.

Szőnyi István

Babay József: "Karácsonyi legenda" c. költeményéhez készitett illusztrációt.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1940. dec. 20-26
III. évf. 51. sz. /lapszám nincs./

Szönyi Tetőáll
festő-

M.D.K.

A KUT tagja volt.

Frank János: Ünnepi gáromiál
Élet és Irodalom, 1966. március 26 - 8 lap

Szőnyi István MDK

festő

Szőnyi István és ArkayB. művei képviselik hazánk festészetét és épitészetét a Société des Artistes Francais szalonjának 1958 évi kiállitásán.

Bordács H. Lenke:Magyar szobrász és francia festő találkozása.
Müterem 1958 I. évf. 7. sz. 32-34.o.

M.D.K.

Szőnyi István

A "Bajor Gizi-féle mütermi sorsolás" egyik rendezőjeként szerepelt, mint a lapban megjelent beszámoló irja. /Cime megállapithatatlan a lap hiányossága miatt./

Cs. sign.-val "A magyar közönségért" cimmel beszámoló "A magyar müvészetért" c. kiállitá
ról, amelyet a Mücsarnokban rendeztek.
A lap bemutatja a müvésznek "Nyári este" c. képét.
Repr.

Film Szinház Irodalom, Bp. 194o. dec. 27.-1941. jan. 2. III. évf. /lapszám nincs./

52.52

M.D.K

Szőnyi István
levele

Tompa Kálmán gyűjteményét
gazdagítja Szőnyi István műve.

Zsigmondi: Ember tájak határában.
Előszóval közli Lenkei, 1964. szept. 30-30 lap.

M.D.K.

Szőnyi István
festő

A Főiskolán Istenes-Tscserekov
András mestere volt.

Keittler László: Istenes-Tscserekov András.
Művészet, 1967. október - 17 kép.

M.D.K.

Szőnyi István

A Nemzeti Szalonban rendezte meg tizedik kiállitását a Szinyei Társaság, amelyről beszámol Berend Ilona: "Kiállitások" cimmel a Szinház Szeme Füle c. rovatban.
A tárlaton szerepel a müvész alkotásaival.

Szinház, Bp. 1948. febr. 24. - márc. 1.
IV.évf. 9. sz.

M.D.K.

Szőnyi [István] J. festő

„fő"műveit 1930-1935 közötti
féléves időszakban festi, amely a modern
magyar művészet klasszikus kora."

Németh Lajos hozzászólása a MTA ankétján "Az ujkori magyar művészet periodizációjának problémái"-ról
Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1967. XVI. évf. 1. sz. 22 old

M.D.K.

Szőnyi István, festő (1894-1960)

Esernyős" c. festményét (1939, olaj, vászon 180 × 85 cm.) közli a lap a külső borító oldalon. A szöveg rövid ismertetést közöl életéről, művészetéről, törekvéseiről, p. i. alkotásai cikkíró.

BUDAPEST, 1967. Bp. 1967. V. évf. 9. sz. 22. old.

Szőnyi István

A miskolci Kossuth szálló emeleti kiállitási helyiségében a Szépmüvészeti Muzeum, Fővárosi Képtár és néhány magángyüjtő anyagából rendezett kiállitáson müve szerepelt.

Északmagyarország 1948.aug.12. 2.1.

Szőnyi István

Kmetty Jánossal együtt 1949-ben a Kossuth- dij kis festészeti diját kapta.

Odaitélte a kormány az ezévi Kossuth-dijakat
Északmagyarország 1949. márc. 13. 3.l.

MDK

Römpi István, festő

A műveit zebegényi házát megvásárolta az állam. Emlékmúzeumot alakítanak belőle. Megnyitás aug. 18-án.

— . Römpi emlékmúzeum Zebegényben 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. aug. 9.

MDK

Kőműves István | Jertő

(2

Kőműves István orkest játszott a markhamptoni
gyermekekkel Péterrel és Zsuzsával. Kati bá'
az iskolaévkönyvében pedig részletes elbeszélést
írt modelljeivel: kosárlabdával, karantokkal
stb. – Kőműves [illegible] kamaszai az utolsó
velencei dogé: Del Mare lesüllyedt.

Kálnoki Kiss: Három ecset a festő-állványon 2

ESTI HIRLAP, Bp., 1967. aug. 19

MDK

Könyi István, festő

1

Megnyílt a zebegényi Könyi István emlékház. Könyi 1924-ben, miután megnősült, került Zebegénybe, a tornácos, fehérre meszelt, múlt századvégi stílusban épült nyaralóba. - A festőművész hegyről tűnődve, kilátás nyílik a Dunára.

Lőrincz Mihály: Három ecset a festő állványon 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. aug. 19.

MDK

Kőnig István, festő 3

A városban fotográfiai munkáját az 1894-ben működött újpesti fűt, műkert, a gimnázium, a főiskolás - Kőnigről, a frontkatonáról stb. A bejáratnál a művén Korsai Ignác képe. A Tanácsköztársaság bukása után sok hellenemellenessége volt. Gyűlölte a fasizmust. 1942-ben tagja volt a Történelmi Emlékbizottságnak. Kiváló kitűnő: Három ezret a festő állítani az 2.

ESTI HIRLAP, Bp., 1967. aug. 19.

MDK

Körösi "István, festő" 4

1945-ben feladta kudapesti lakását
a Zebegényben költözött. 1946-ban, az Ernst
Múzeum kiállításán mint neveselt új képei:
A kútnál - ki 1967-ben megfestésétől kezd mint
képeit mutatta a kritikusnak: A kertiasad,
Vízparti jelenet, Nővérek, Pékat mondatja ám, Tehén-
kántor, Tehenes kép, a Zebegényi temetés... stb-t
Lőrincz Miklós: Három ember a festőállványon 2

ESTI HIRLAP, Bp, 1967. aug. 19.

MDK

Rómpi István „Jelző"

Csak négy műve látható.

Róna Gyula: A tűévig Nemzeti Galéria 8

Népszabadság, Bp. 1967. szept. 17.

M.D.K.

Szőnyi

Alkotásaival szerepel a Fővárosi Képtár kiállitásán, amelyet a Dési Huber-Kör rendezett és több mint 4oo grafikai müvet mutattak be a centenáris ünnepségek rendezésével kapcsolatban.
Berend Ilona: "A magyar grafika loo éve" cimmel ir a kiállitásról.

"Szinház Szeme Füle" c. rovat
Színház, Bp. 1948. jan. 6-12. IV. évf.
2. sz.

Szőnyi István

1948-ban vett részt Magyarország először a Biennálén Egry József, Szőnyi István, Márffy Ödön, Ferenczy Béni müveivel.

Maksay László: A velencei biennále
Rajztanitás 1967. II, 22.l.

Szőnyi István

Kosztolányiban

pavilonban a Nemzeti Múzeumban - Nemzetközi kerülő
magyar reprezentatív képző- és iparművészeti kiál-
lítás anyagában - képével szerepel.

Budapesti Hírlap
1938. VIII.13.

Kőnyi István

„Zsuzsa" és „Rózsa Miklós portréja" c. képekkel szerepel a KUT jubileumi kiállításán a Nemzeti Szalonban (emlékül)

Pesti Napló 1927 XI. 21.

Szőnyi István
festő

M.D.K

Országh Lilinek volt a mestere.
Ő 1934-ben készített
"Este" című képe Országh Lilire
nagy hatással van.

Récs István: Országh Lili.
Művészet, 1967. augusztus - 34 lap.

MDK

Kőnyi István, festő

Sírok Károly festőművész nekrológjában
Egri-, Kőnyi-, Benkő-képek
vannak a falon.

Fenyő Fehér: Kövek, emberek, találkozások
2

ESTI HIRLAP, Bp., 1967. jún. 11.

MD4

Kőnyi István, festő

Nagybányán kapott művészi
indítást pályafutásához Kőnyi
István is.

— : Nagybányaiak

6

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. máj. 5.

M.D.K.

Szőnyi István
festő

Szőnyi István Eugen Pasculnak
párizsi 50-es évekbeli barát-
ságának irodalmi emlékei he-
lyreállnak elő.

M. Zs.: Levelek egy művészbarátságról
Művelődés, 1967. szeptember – 12 lap

M.D.

Írónői életrajz
dátum

1939 őszén és 1940 tavaszán
írt levelében Enyedi Pascalnak
egyetemi tanulmányi feljárásait kö-
vetően.

M.J.: Levelek egy múzeum barátságából.
Művelődés 1967. szeptember - 12 lap

M.D.4

Rónyi István
festő

Írja levelei, hogy
Rónyi Pascual 1939 tavaszán
részt vett a ferencvárosi munkás-
körök képzőművészeti kiállításán.
A pályamunkát Lebegyinben a
nyári folyamán akarja megfesteni

M.J.: Levelek egy művészbarátságról.
Művészet 1967. szeptember – 12 lap

Szőnyi István
levele

M.D.V.

A Pascu hagyatékból előkerült
legkorábbi Szőnyi-levél 1939.
január 12-ről keltezett. Ez
nagyjából Főiskolai eseményekre
szorul be.

M.J.: Levelek egy művész barátságáról
Művészet 1967. szeptember - 12 lap.

M.D.K

Sörös István
levele

Pascu hangjátékából elhangzott
Sörös levelében állandó
visszatérő motívum a szegedi
táj, a szürke Duna-hangulat,
a nyugodt, csendes szemlélődés.

M.J.: Levelek egy műsorbarátságról.
Műsorok, 1967. szeptember - 12 lap.

MDK

Szőnyi István
festő

A vele maradt levelek Szőnyi István életének, főiskolai tanárságának Pascual-ösztöndíjas évei előtti időszakára vonatkoznak.

M. J.: Levelek egy művészsorsról
Művészet, 1967. szeptember – 12 lap.

M.D.K

Szőnyi István
festő

Szőllősi Endre molnár mester
volt rajztársam.

M. Kiel Olga: Szőllősi Endre
Művészet 1967. augusztus - Glaps.

Szőnyi István
festő

M.D.K

1939-március 23-ai levelében
Kőrösi Endre Pascualról, hogy
a perzsiai pályaművet le-
begerjébe kérik megfelelni

M. J.: Levelek egy művészbarátságról,
Művészet, 1967. szeptember - 12 lap.

Szőnyi István

Tesémaivégz

A genfi nemzeti muzeumban tervszerűen kerülő - magyar reprezentatív jellegű képző és iparművészeti kiállítás - képével szerepel.

Pesti Ujság
1928.VIII.15.

Ընդունվել է խմբագրության

Szónyi István

Alkotása, a Szépműv.Múz. uj grafikai szerzemé-
nyeinek bemutatóján.

M.931.V.31.

M.D.K

Szőnyi István
levele

1921-ben volt az első
festőművészi kollektív gyűjte-
ményes kiállítása az
Ernst Múzeumban és
1954-ben az utolsó rendez-
ett.

F.Á.: Rendkívüliek keretében.
Vörös Lapja 1967. szeptember 23-16 lap.

M.D.K.

Sárközi István
festő

17 művén a Dunakanyart annak
lakóit, panorámáját, tájait örökí-
tette meg és most ebből gyűjtöttek
a Dunakanyar népe és a messzeiről
jött turisták.

F.Á.: Remekművek kerülnek
Mór Képje, 1967. szeptember 23. 16 Rép.

M.D.Gy.

Szőnyi István
festő

Az utolsó képgyűrűben kép Szőnyi István festő-álmodnája. Mögötte az 1934-ből való „Este", oldalt a „Lebegő" kompozíció (1928)

F.Á.: Remekművek körében.
Nők Lapja, 1967. szeptember 23 - 16 lap.

Sröm Lehóán
Jesté

M.D.Y

Ez ie halt meg a miínek,
hiiek gyengeségi otthoná-
ban miíveim mjlt.

F.Á.: Remekmiívek keresése.
Vörös Csillag, 1967. szeptember 23 - 16 lap

M.D.K.

Szőnyi István
festő

Szőnyi István Eugen Pescuval való kapcsolatait és a háború és Eugen Pascu hollywoodi tevékenysége utáni hallgatása megy.

M. J.: Levelek egy művészbarátságról.
Művészet, 1967. szeptember - 12 lap.

M. D. K.

Szőnyi István
festő

A legutolsó Szőnyi levél 1941
November 2-ról keltezett és
ismét Szőnyi magyarnyaraí
látogatásáról számol be.

M. J.: Levelek egy művészbarátsághoz
Művészet, 1967. September - 42 lap.

M.Gy

Szőnyi István
levele

Szőnyi 1941 tavaszán Gyöngyösön
dolgozik keresztelésem, Sgé-
retet ten Pascunak, hogy
1942-ben vagy 1943-ban
egy egész nyarat töltsünk
együtt Nadapolyon.

M. J.: Levelek egy művész barátságából
Művészet 1964. szeptember - 12 lap.

M.D.K.

Szőnyi István
festő

Egyik keltezetlen levelében reprodukcióiról, rézkarckészítési tapasztalatairól olvasunk, valamint barátaival "elvonulásáról" ad hírt Szőnyi.

M. J.: Levelek egy művészbarátsághoz
Műcsarnok, 1967. szeptember - 12 lap

M.D.Y

Szőnyi István
festő

Grafikai művészete, mesteri
rézkarcai mai a kutas idők-
ben felkeltették Eugen Pasat
érdeklődését.

M.J.: Levelek egy művészbarátságról
Művészet 1967. September - 42 lap

M.D.Y

Szőnyi István
festő

"Tavaszi zúzalás" (1941)

M.J.: Levelek egy művészbarátságról.
Művészet 1967. szeptember - 12 lap

M.D.G

Szőnyi István
festő

Művészete kalott Benedek
portréjához.

Rácz István: Benedek
Művészet, 1967-szeptember-17 lap

M.D.Y.

Szőnyi István
festő -

Ferenczy Károly tanítványa volt Szőnyi István, a másik egy évvel fiatalabb Eugen Pascuval.

M. S.: Levelek egy művészbarátról.
Művészet, 1967. szeptember - 12 kép.

MDL

Szőnyi István
festő

Újjáteremtése táblája 1924-ben
példaképévé avatja a korszak
festőnemzedékének.

M. J.: Levelek egy művészbarátságról.
Művészet, 1967. szeptember - 12 lap.

M.D.K.

Sólyom László
levele

1939 november 30-i levelében
kiderül, hogy a ferences pá-
lyázatra csak Eugen Pascal
készült el. Sólyomnak személyi
kérdése miatt sürgős munkára kény-
szerült.

M. J.: Levelek egy műveszbarátságból.
Művelet, 1967. szeptember - 12 lap

MDK

Szőnyi István

Beck András: Szőnyi István arcmása, terr.

Oltványi Imre emlékkiáll. Türr I.Muz. Baja, 1963.

Szőnyi István

1960. aug. 30-án halt meg.

Nemzeti Galéria emlékkiállitást rendezett.

Főiskolán Ferenczy Károly osztályán tanult. Nagybányá

a Főiskola ösztöndijas növendékeként dolgozott.

1920.Ernst Muzeumban kiállitása. Szinyei Társaság nagy

diját elnyerte. 1924- Zebegényben élt.

1942. Győr - Nádorvárosi templom freskói.
1951. moszkvai Mezőgazdasági Kiállitás panneau-soroza

Rajztanitás 1964. III. cimlap

MDK

Szőnyi István

neve emlitve

Bakky és Megyeri kiáll. Csákc

Csók Gal. 1964. márc.

Szőnyi István

Este /repr/

Rajztanitás 1963. II. 34.1.

Szőnyi István

Fénykép mutatja be a müvészt mütermében munka közben.

Rajztanitás 1964. III. cimlap belseje

MDK

Szőnyi István

M. Kons. Galéria, vezető 1965.

Szőnyi István

MDK

~~xészéxGoebel Jenő festő~~

Paizs Goebel Jenő

P.G.J. emlékkiáll. M.Sal. 1966.

MDK

Szőnyi István

Pásztorleány, temp.

20.sz. M.festészet és szobrászat. N.Gal. és
Móra F. Muz. Szeged, 1966.

MDK

Szőnyi István

Zsuzsi a falóval, o.

Udvaron, temp.

20.sz. M.festészet és szobrászat. M.Gal. és Móra F.Muz. Szeged, 1966.

Szőnyi: Istrán

Készpel a Fränkel galéria akvarell
kiállításán (1936)

Jelenkor 1966 XI. n. 1050 old.

MDK

Szőnyi István

neve emlitve

Károlyi Ernő kiáll. Fényes A. terem, 1964.

VII.

Szőnyi István

Falusi jelenet, o.

Szépmivé Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke
Sp.1952

MDK

Bömyi István, festő

kerepel a gyűjteményben.

– Több mint háromszáz képpel gazdagodott a pécsi Modern Magyar Képtár 8.

Népszabadság, Bp., 1968. febr. 2.

MDK

Szőnyi István, festő

Zebegényben – az emlékmúzeumban – bemutatják Szőnyi reliefeit, rajzait – tervezésen – épp most műveit. Előadásokat is tervezek.

– : Zebegényi vándortársak 2

ESTI HIRLAP Bp. 1967. dec. 18.

M.D.K.

Szőnyi István, festő

művészével kapcsolatban szerző felveti, hogy „... sajátos elsuvárt érdeklene, milyen inspirációval gerjedeznek az időszak ellenőrizetlen ... a felszabadulás után ... "

Aradi Nóra: Daumier, Derkovits és utódaik,

Bp. 1968. Magvető, 327. old.

MDK

Könyi István, festő

A festmény-bélyegsorozaton
szereplő egyik műve.

— : Hír

8

ESTI HIRLAP, Bp., 1967. dec. 18

Szőnyi István (1894-1960)

~~18~~ 17. A Duna (Viadukt Zebegénynél)
1932 Tűrt. O.v. 75 × 101 cm.
j. b. l.: Szőnyi I. M. N. G. Ltsz.: 9758

18. Halászok. 1939 Tűrt. O.v., 100 × 180 cm. j. l. j.: Szőnyi I. M. N. G. Ltsz.: F. K. 6292.

Minden két kép reprodukálva

A Duna Kanyar festői - 1964, kat. szerk.: Bodnár Éva.

Szőnyi István

1466. Rézkarcok 1-18 db.

Szij Rezső, Gyűjteményem (Katalógus) olaj, temp., akv. gouache. Bp. 1966.

66. l

M.D.K.

Szőnyi István
festő

Méltatás

D. Fehér Zsuzsa: Új magyar festészet
Művészet, 1968. május – 40 lap

Szőnyi István

Cori, gouache

Castelgendolfo, gouache

Bracciano, "

Gallicano, "

Magyar festők Itáliában. M.Gal. kat. 1967.

MDK

Szőnyi István

repr.:

Castelgandolfo

Magyar festők Itáliában. M.Gal.kat. 1967.

M.D.K.

Szőnyi István festő

Zebegényben paraszti környezetben élt és dolgozott.

Aradi Nóra: Képzőművészet és közönség, Bp. 1961.

102.l.

M.D.K.

Szőnyi István festő

Este, 1934. repr.

MNG

Aradi Nóra: Képzőművészet és közönség, Bp. 1961.

227.1. 33. kép

MDK

Kőnyi István, festő

Egykori házában a mostani
Kőnyi István - emlékkiállításon
gyűjtésben segíti képzőművészeti
tanulmányait ikrek gyűjtő meg.

— Zebegény

8

EST! HIRLAP 1968. jún. 4

Rónyi István, festő

MDK

Xantus Gyula Rónyi-kiállítása
volt.

12. Á.: Xantus Gyula képei az Ernst Múzeumban
7. l.

Népszabadság, Bp. 1968. máj. 30.

MDK

Rónyai István, festő

Monográfikus jó feldolgozást
kapott.

— : Művészeti Lexikon IV. 2

EST! HIRLAP, Bp. 1968 Máj. 10

M.D.K.

Szőnyi István festő

„Ujtz Bélának korábbi ... a külső formánál alig-alig mélyebbre hatoló leírását ... hamarosan átlendíti ... a stiláris követelményeket is módosító, visszavonulásait kivédő írónak ... "

Aradi Nóra: Daumier, Derkovits és utódaik,

Bp. 1968. Magvető, 301. old.

Szönyi István

Képzőművészeti kollégiumban című művében írja: A festés egész folyamata alatt ... az utolsó ecsetvonásig valóban képpen mindig rajzolunk is.

Kassay László: Művészet, kompozíció, stílus. Bp. 1861. Gondolat k., Franklin ny. 133 l., 52 t. (Gondolatban S.) 60-61. l.

Szőnyi István

rajzól közli az alanti mű.

Lyka Károly: Kis könyv a művészet-

ról. Budapest, 1964. 16-17 l. között.

Szőnyi István

7 festménye a Kieselbach Galéria árverésének 1967. dec. 12-én rendezendő árverésén kerül bemutatásra.

Felnéllküli akt: 165 fine paintings for auction December 12.

Daily News, Budapest, 1967. dec. 10 6 l.

Szonyi István

„Asszonyok a vízparton" című festményéről készült bélyegreprodukciót közöl a Szovjet.

„K.S" jelöléssel: Meisterwerke moderner Malerei auf Briefmarken.

Neueste Nachrichten, Budapest.

1967. dec. 21. 21

Szőllősi István

Csoportkiállításon szerepelt a Magyar Kultúrszövetség helyiségében.

BH. 1932. XI. 20.

Szönyi István festőművész

Medgyesi Ferenc Kossuth-dijas szobrászművész és Szönyi István Kossuth-dijas festőművész száznál több művet felölelő reprezentativ kiállitása nyilt meg ápr.2.-án a prágai Mánes kiállitási termeiben. A kiállitást nagy gonddal készitették elő Pogány Gábornéval a budapesti Nemzeti Galéria munkatársának közreműködésével.

Uj Szó,1958.IV.4.

Szőnyi István

1919 után indul. Szinten a cézanne-i modelé-t ötvözi a klasszikus kompozícióval.

Körner Éva: Derkovits Gyula
Valóság VIII. (1965.) 10. sz. 74. l.

MDK

Szőnyi István

Dunapart szekérrel, o.

Játszó gyermekek, o.

Tompa Kálmán gyüjteménye, Rippl Rónai Muz.

Kaposvár, 1966.IV.

MDK

Szőnyi István

Dunapart szekérrel, o. repr.

Tompa Kálmán gyüjteménye, Rippl Rónai Muz.
Kaposvár, 1966.IV.

MDK

Szőnyi István

Este, repr.

M. Kom. Galéria, vezető 1965.

Szőnyi

Művei voltak a Fuchter gyűjteményben

Jelenkor 1966 IX. n. 862 ld.

Szőnyi István festő

Magyar Életrajzi Lexikon

Szőnyi István

Zsuzsa a falóval /repr./

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán Bp.1965.
képjegyzék

Szövényi István II. évf. épitészhallgató M.D.K.

Lakóépülettervezési tsz.

Változtatható alaprajzu pontház terve , repr.

Magyar Épitömüvészet 1965/2. 52.l.

Szőnyi István 1.

Fürdőző Nők - rézkarc Bp.1962.
225x340 mm. 146.-Ft.

Három akt - rézkarc Bp.1962.
247x195 mm. 146.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/
O.Sz.K. kiadványai Bp. 1965. 199.1

Szőnyi István

2.

Háttal álló akt rézkarc Bp.1962.
250x162 mm. 115.-Ft.

Női akt - rézkarc Bp.1962.
162x117 mm. 115.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/ O.Sz.K. kiadványai Bp. 1965. 199.1.

Szőnyi István

Önarckép - rézkarc Bp.1962.
100x82.mm. 110-Ft

Szakállas önarckép - rézkarc Bp.1962.
138x107 mm. 110.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/
O.Sz.K. kiadványai Bp. 1965.

110.1.

Szőnyi István 1.

Duo - rézkarc Bp.1962.
240x320 mm. 115.-Ft.

Krumpliszedők - rézkarc Bp.1962.
85x110 mm. 110.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek. /Összeállitotta: Munkácsi Piroska/
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 225.1.

Szőnyi István 2.

Révész - rézkarc Bp.1962.
76x100 mm. 110.-Ft.

Tavaszi szántás - rézkarc Bp.1962.
215X285 mm. 115.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/ 225.l.
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965.

Szőnyi István

zelrepé nyilatkozat megvásárolta a állam, s
Szőnyi Emlékmúzeumot létesítenek benne,
amely aug. 18-án nyílik meg.

Part megyei Hírlap, 1967. aug. 12. 5.o.

Szőnyi István

Kossuth díjas festőművén halálával kapcsolatban kiállítását rendezi meg a Magyar Nemzeti Galéria Zebegényi házában augusztus 16-án a róla elnevezett múzeumot.

A mester halálára
Pest megyei Hírlap, 1967. aug. 16. 5. o.

Svönyi István

Zebegényben élt festőművén. Halálban me
emlékmúzeuma.

Pardányi Anna: Svönyi István otthonában
Pest megyei Hírlap. 1967. aug. 24. 4.o

Albin, Joó Tibor/
git /Legenda aurea/
rzsébet /Legensa aurea/
s /Legenda aurea/

mann József/ Phil. K. XIX. 6.7.
Sebestyén: Zsigmond királynak és
- részlet, Kropf Lajos/
Gy H96

szarvasról
es/ dm-vers mond
1. Mózes/
lózes/
lózes/
/Gaál Mózes/

SZŐNYI Istgán

Istállóban c. képét

Julius 7.-én egy magángyüjteményből, Budapesten a belvárosban ellopták több képpel egyetemben.

Magyar Nemzet 1990. julius 13. 6.p.

M.D.K.

Szőnyi István
festő

Mint a Képzőművészeti Főiskola
hallgatója 1918-1919-es forradal-
makban nem vett részt, mégis a
Ker Ifjúsági vezetője lett. A forradalom
után a Főiskolától kizárták.

Vertanie Friedrich Klára: Szőnyi István a mester és kora
Művészet 1967. szeptember — 15 lap

Szöllősi István

A Bajor Gizi-féle akciók (műtárgy-sorsolással egybekötött műterembiztogatások) során rendszerint ő vállalta a „kikiáltó" szerepét.

D.J.: Bajor Gizi, a műpártolás barátja; Műgyűjtő, 1971/3. sz. 49. l.

Szőnyi István

Korai képein majdnem úgy modellál, mint Szalay Sándor a Sikabonyiki barátok.

P. Szűcs Julianna: Regionális gyűjtemény. Wagner István képei és korai grafikái; Műgyűjtő, 1992/3.sz. 30.l.

MDK.

Szőnyi István

Kapcsolata a "KUT"-tal

Élet és Irodalom 1966 márc.26. 8 lap

Szőnyi István

Bajor Gizi műtárgy-sorsolással egybekötött műtermi látogatásai révén anyagi támogatásban részesült. (Hivatkozás a 8 órai Ujság 1939. XI. 20-i számára.)

D.J.: Bajor Gizi, a mulóasszonyok barátja; Nügyüjtő, 1971/3.sz. 49.l.

M.D.K.

Szőnyi István /2. sz. cédula/

Átkelés a Dunán.	Repr.	Lapméret:	29 X 37
		Lemez "	24 1/2 X 16 1/2
Zebegény	"	" "	21 1/2 X 17
		Lap "	29 X 37

A kiállitások sajtóvisszhangja, a különböző országok, illetve külföldi városok felsorolása Olgyai Viktor 1.-5.-ig terjedő céduláin szerepel.

A grafika magyar mesterei. Bp.
Kiadó: Rozsnyai Károly

Szántó Tivadar.

Magával kollekcióval fog részt venni az UME bécsi kiállításán.

Magyarság, 1927. dec. 2.

Grünyi István
mester.

Az UME újjászervezett megalakulásakor tiszteletbeli taggá választotta a bizottság.

Magyarság, 1927. Máj. 1.

Gönyi István.

festőművész

a KVT tavaszi kiállítása, – melyen szerepelt, – bezárult, a díjbizottság tudomásul vette, hogy hors concours állított ki a pályázaton, ennek folytán részt nemi nem kívánt.

Pesti Hírlap, 1927. máj. 3.

Szőnyi István.

A Nemzeti Szalonban rendezi a KUT tavaszi kiállítását, melyen művei szerepel.

Esti Kurir, 1927. ápr. 17.

Szőnyi István.

A KUT tavaszi kiállításán
művei szerepelnek.

Az Est, 1927. ápr. 14.

Szőnyi István.

„Zebegényi táj" és freskóvázlata szerepel a KUT tavaszi kiállításon, a Nemzeti Szalonban. (emlékbe)

Kézdy, 1927. ápr. 14.

Bronnyi István.

Műve szerepel a KUT ötödik kiállításán, a Nemzeti Szalonban.

Pesti Napló, 1927. ápr. 14.

Szőnyi István.

Műve szerepel a KVT tavaszi kiállításán, a Nemzeti Szalonban.

Magyarság, 1927. ápr. 14.

Szőnyi István.

Festménye szerepel a Nemzeti Szalonban rendezett KUT tavaszi kiállításán.

Nemzeti Újság, 1927. ápr. 17

M.D.4

Szőnyi István
festő

A harmincas évek komplex tartozik Szőnyi pedagógiai munkásságának kérdése és a Szőnyi fiúk naplódiskula történetének.

Kertész Friedrich Klára: Szőnyi István a mester és kortársai
kéziratot, 1964. szeptember - 15 lap

M.D.K.

Szőnyi István
festő

A Nyolcak és az Aktivisták
csoportja, különösen Uitz Béla
kompozíciós nóltak nagy hatás-
sal Szőnyi művészetére.

Kerecsényi Friedrich Klára: Szőnyi István a mester és hatása
Művészet, 1967. September - 15 kép.

M.D.Y.

Szőnyi István
festő

Ferenczy Károlytól sokat tanult,
az ő tanulmányaiból futotta el
Nagybányára, ahol a plein air
festészettel ismerkedett meg.

Kortárs Friedrich Vilma: Szőnyi István a mester és életműve
Művészet, 1967. szeptember-15 lap

MDK

Szőnyi István
festő

1931-ben indítja be Makadishotá-
ját a Bárczy utca és Szentkirály
utca sarkán emelkedő bérpalotában.
A tehetséges növendékei nagyon tanítóbbá a
Mester.

Kertalitz Friedrich Klára: Szőnyi István és mestere és kortársai
Művészet, 1967. szeptember - 15 lap.

Szőnyi István

Nemes Lampérth 1922 tavaszán az ő műtermében kezd munkához (és Patsayéban).

Szíj Béla: Nemes Lampérth J. kiadatlan levelei; Képzőművészeti Almanach 3, Szerima 1972, 129.l

MDK

Szőnyi István

G.S: Erdélyiek kiáll. a N.Szal.-ban. Uj Magyarság, 1944. márc. 18. 8 l.

M.D.K.

Szőnyi István, festő

képét ecsetíti a lap. majd Varga Katalint, az 1848-as szabadságharc egyik kiemelkedő alakját elemzi.

Contemporanul Bukarest, 1955. febr.4.sz.

Szőnyi István

Zebegényi temetés
c. képe repr.

Kultúrpub. kiáll.
1936. máj.–jún.



ORSZÁGOS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT
BUDAPEST, MŰCSARNOK, HŐSÖK-TERE

Szőnyi István

Olvasó lány c. képe

repr.

KMTársh Horthy jub.

kiáll. 1939–40



Szőnyi István

részvett a Debreceni
Ady Társaság 1934.
febr. - márc. kiállí-
tásán.

Erők Deri. 1934. 81. l.

Tájánvlap, rajta feketesárga-rézlős
huszárral, XVIII. század.

Szőnyi István

A Romániával a Corvin Koronával tüntette ki.

Új Magyarság. 1941. febr. 20. (Kitüntetések a Corvin-lánccal és a Corvin-koronával.)

1941 JANUÁR			FEBRUÁR			MÁRCIUS			ÁPRILIS			MÁJUS			JÚNIUS		
1	Sz	Újév	1	Sz	Ignác p. vt.	1	Sz	Albin pk.	1	K	Hugó pk.	1	Cs	Fülöp Jak.	1	V	Pünk. vas.
2	Cs	Makár	2	V	Gysz. B. A.	2	V	Invocabit	2	Sz	P. Ferenc	2	P	Atanáz	2	H	Pünk. h.
3	P	Genovéva	3	H	Balázs pk.	3	H	Kuniguncla	3	Cs	Rikárd pk.	3	Sz	Sz. † felt.	3	K	Klotild
4	Sz	Titusz pk.	4	K	K. András	4	K	Kázmér	4	P	Fájd. Szűz				4	Sz	K. Ferenc
5	V	Jézus sz. n.	5	Sz	Ágota vt.	5	Sz	Özséb	5	Sz	F. Vince	4	V	Jubilate	5	Cs	Bonifác
6	H	Vízkereszt	6	Cs	Dorottya	6	Cs	Perpetua				5	H	V. Pius p.	6	P	Norbert
7	K	Lucián vt.	7	P	Romuald	7	P	A. Tamás	6	V	Virágvas.	6	K	János aps.	7	Sz	Róbert hv.
8	Sz	Szörény	8	Sz	M. János	8	Sz	Izt. János	7	H	H. József	7	Sz	B. Gizella			
9	Cs	Július vt.							8	K	Dénes pk.	8	Cs	Mihály főa.	8	V	Szenth.
10	P	Vilmos pk.	9	V	Hetv. vas.	9	V	Reminisc.	9	Sz	Konrád	9	P	Gergely	9	H	Pr. és Fel.
11	Sz	Higin vt.	10	H	Skolaszt.	10	H	40 vértanú	10	Cs	Nagycsüt.	10	Sz	Antonin	10	K	Margit
			11	K	L. Mária	11	K	Szilárd	11	P	Nagypént.				11	Sz	Barnabás
12	V	Szt. család	12	Sz	7 sz. alap.	12	Sz	Gergely p.	12	Sz	Nagysz.	11	V	Cantate	12	Cs	Úrnapja
13	H	Veronika	13	Cs	R. Katalin	13	Cs	Szabin				12	H	Pongrác	13	P	P. Antal
14	K	Hilár pk.	14	P	Bálint vt.	14	P	Matild	13	V	Húsv. vas.	13	K	B. Róbert	14	Sz	N. Vazul
15	Sz	R. Sz. Pál	15	Sz	K. Kolos	15	Sz	Nemzeti ü.	14	H	Húsv. hétfő	14	Sz	Bonifác			
16	Cs	Marcell vt.							15	K	Apasztázia	15	Cs	S. János	15	V	Iolán
17	P	Antal ap.	16	V	Hatv. vas.	16	V	Oculi	16	Sz	B. József	16	P	N. János	16	H	R. Ferenc
18	Sz	Piroska vt.	17	H	Donát pk.	17	H	Patrik pk.	17	Cs	Anicét	17	Sz	Paskál hv	17	K	Rainer hv.
			18	K	Simon pk.	18	K	Sándor pk.	18	P	Apollonius				18	Sz	Efrém ea.
19	V	B. Margit	19	Sz	Konrád	19	Sz	József	19	Sz	Emma	18	V	Rogate	19	Cs	Gyárf. Pr.
20	H	Fáb., Seb.	20	Cs	Aladár pk.	20	Cs	Csák Mór				19	H	Cölesztin	20	P	Józus Sz.
21	K	Ágnes sz.	21	P	Eleonóra	21	P	Benedek a.	20	V	Fehér vas.	20	K	Bernardin	21	Sz	G. Alajos
22	Sz	Vince vt.	22	Sz	Péter szf.	22	Sz	G. Katalin	21	H	P. Konrád	21	Sz	B. András			
23	Cs	Rajmund	23	V	Fars. vas.	23	V	Laetare	22	K	Szót. Káj.	22	Cs	Aldozóes.	22	V	Paulin pk.
24	P	Timót pk.	24	H	Mátyás a.	24	H	Gábor főa.	23	Sz	Béla pk.	23	P	Dezső pk.	23	H	Ediltrud
25	Sz	Pál megt.	25	K	Géza vt.	25	K	Gyo. B.-A.	24	Cs	György vt.	24	Sz	Ker. segits	24	K	Ker. János
			26	Sz	Hamv. sz.	26	Sz	Emánuel	25	P	Márk ev.				25	Sz	Vilmos hv.
26	V	Pollkárp	27	Cs	K. Margit	27	Cs	D. János	26	Sz	Kit., Marc.	25	V	Exaudi	26	Cs	János, Pál
27	H	A. János	28	P	Román ap.	28	P	K. János				26	H	N. Fülöp	27	P	László kir.
28	K	Sz. Péter				29	Sz	Auguszta	27	V	Miserie.	27	K	Béda et.	28	Sz	Ireneus
29	Sz	Sz. Ferenc							28	H	Ker. Pál	28	Sz	Ágoston			
30	Cs	Martina				30	V	Fekete vas.	29	K	Péter vt.	29	Cs	P. Magd.	29	V	Péter, Pál
31	P	B. János				31	H	Guidó ap.	30	Sz	József o.	30	P	A. Janka	30	H	Pál emt.
												31	Sz	K. o. B. A.			

1941 JÚLIUS			AUGUSZTUS			SZEPTEMBER			OKTÓBER			NOVEMBER			DECEMBER		
1	K	Jézus sz. v.	1	P	V. Péter	1	H	Egyed	1	Sz	Remig pk.	1	Sz	Mindensz.	1	H	Elegy pk.

Szőnyi István

1936-ban a bécsi
Képzőművészek Egyesülete
jubileumi kiállításának
aranyérmével tüntették
ki.

Andrejé sztr.

A Pesti Hirlap 1937.
évi naptára 202. l.

Szönyi Zoltán

Úvod

=

Velence 1922

164. l.

4./

A turin

gyar Ip

Ault Ot

Geschic
ton, 19

Az álla

hó 8.-á

Az egyk

Budapes

Az eper

Budapes

Az óbud

kák Tan

Budapes

Az ötve

0 K, 45

Az ujjá

48 L, I

Szőnyi István

Fürdőnők c.
képe repr.
Képzőművészet
1942. 3. sz.

Szőnyi István

monarch. élet.

laid

Pápics Sári

202, 203. l.

ADIGLIONI STRANIERI.

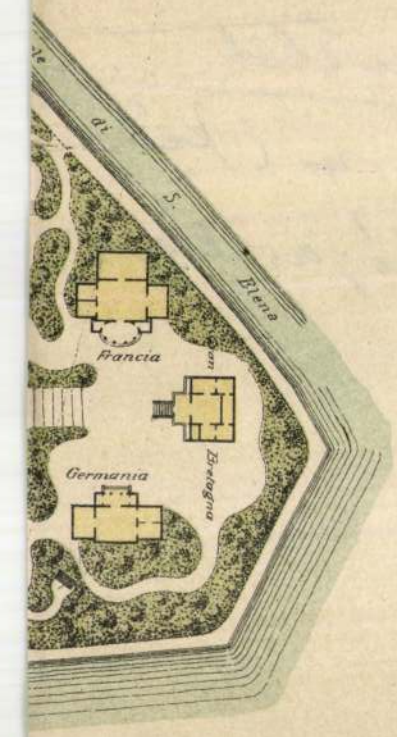

Szőnyi István

Irod.

Színházi Élet

1937. 52. sz. (Két generáció; arcképpel.)

Szőnyi István

vrsd

László Gyula

A kolozsvári művészeti hetek kiállítása.

Képművészet

1942. 137. l.

Szekér c. képe

vegyes.

u. o. 6. sz.

Szőnyi István

Festő, grafikus
repr.

Kút. 1927. II. évf.
4-5. sz. 22. l. (23. l.)
(Szőnyi István művészetének kiállítása.)

ELSŐ ÉVFO

A SZINYEI MERSE PÁL TÁRS
KIADJA AZ ATHENAEUM IROD
BUDAPEST

Szőnyi István

Udvaron c. kép
repr. egész
oldalon

Magyar Nemzet
1935. 101. p.

Athenaeum R.-t. Könyvnyomdája.

oriolan: Nouvelles duscussion sur l
re de bois de la Transylvanie. /Kny.
ransylvanie./ 8 o, 0 K, 21 L, Buca-
.

oriolan: Lista publicatulor sti inti-
ofesorului. 8 o, 0 K, 15 L, Kolzso-

ert: A régi Buda-Pest épitőművészete.
et, 8 o, K, L, Budapest, 1909-1913.
Elek: Ferenczy Károlyról:/Kny. Műbarát./
7 L, Budapest, év nélkül, /1922./
Elek: Ferenczy Károly. 8 o, 24 K, 40 L,
év nélkül, /1930./
Elek: Charles Ferenczy./Kny. Revue de H
8 o,4 K, 35 L, Budapest, 1930.
Elek: Jegyzetek művészetünk történeté-
század első felében. 8 o, 0 K, 22 L,
1933.
Elek: Samtida konzt i Ungern. 8 o,
L, Malmö, 1934.

Szőnyi István

l.

Szépművészet

1942. 60. l.



KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

30 nap **NOVEMBER** 49. hét

30 Vasárnap	Ádv. 1. v. *András*
1 Hétfő	Elegy *Elza*
	DECEMBER
2 Kedd	Bibiána *Aurélia*
3 Szerda	Xav. Ferenc *Olivia*
4 Csütörtök	Borbála *Borbála*
5 Péntek	Szabbasz *Vilma*
6 Szombat	Miklós *Miklós*

Szőnyi István

l.

MAGYAR IPARMUVESZET

1937. 150. l.

Szőnyi István

Lásd

Rosner Károly:

The art of Hungary.

The Studio

1937. márc.

Emlitve:

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1937. 62. l.

Szőnyi István

Lásd

=

Rosner Ung. Buchk.

262. l. - 271. l. Képpel.

277. l. Képpel.

Szöllősy-Szabolcs

Grönyi István tizenhat képe

4°, 16 k., 12 l., Budapest, 1932.

Frankreich und d

Von Professor Dr. Friedr

Der Gedanke, daß sich Europa zu einer engeren Völker- oder Staatengemeinschaft zusammenschließen müsse, ist gerade in Frankreich auch in früheren Zeiten häufig erörtert worden. Das gilt noch für die jüngste Zeit, als es Briand unternahm, im Rahmen der Völkerbundideologie den Status quo, der in den Pariser Vorortverträgen von 1919 erreicht war, für Frankreich zu sichern. Das Europa Française, ein von Frankreich geistig, wirtschaftlich und militärisch beherrschtes Europa, das Ludwig XIV. als erster Vollstrecker des angeblichen politischen Testamentes Richelieus im 17. Jahrhundert verwirklicht hatte, hatte den Vertretern der „traditionellen" Politik Frankreichs als Ziel für den Frieden nach dem ersten Weltkrieg vorgeschwebt. Dieses Ziel war in Versailles aber dennoch nicht ganz verwirklicht worden. Die deutsche Einheit hatte sich als Idee als stärker erwiesen.

Nachdem die Methoden eines Poincaré sich als ungeeignet herausgestellt hatten, diese Politik noch nach dem Kriege durchzusetzen, hatte Briand es mit seiner Paneuropaidee versucht. Man nannte sich „Europäer" und glaubte, mit schönen Worten eine neue Friedensordnung herbeiführen zu können. Man vergaß aber, daß man den Frieden nicht schaffen könne, wenn man das neue Europa auf der Grundlage des Unrechts status quo von Versailles stabilisieren wollte.

Derselbe Mangel, der die Völkerbundsidee von Genf zum Scheitern verurteilte, nämlich die Verbindung des Genfer Institutes mit Versailles, hat auch der Paneuropaidee Briands den Todesstoß versetzt.

Nun hat der Führer das Unrecht von Versailles

Szőnyi István

Hajnal c. temperafestménye

1942. július

Szőnyi István

Ősz, tempera, -

A pékék, tempera

Művészeti hetek
Kolozsvár 1942. 100. l.

Tersző Iván: Szőnyi István

8°, 33K, 28L, Budapest, 1934.

Szőnyi István

Szőnyi István

Lisa

Szépművészet

1942. 218. l.

nejének érme.

lapján a kalapot és palástja
gyapjas-rend jelvényét viselő
dultan és olyképen van ábrá-
ával, a ki barettet, nyakéket
hát hord, összenéz. Mögöttük
ta öt sorban : »LVDO : VNGAR :
AE . REGINAE . DVCISS . COIV-
. Hátlapján a Mohács melletti
en balról a király alakja bon-
ket olvassuk : »LVDO : HVNG :
S . XX . IN . TVRCAS . APVD MO-
T . MANV . PVGNAS . HONESTE .

em. — Lelt. sz. 980. — Vétetett
K-án (392–905). — Kifizettetett
oltatott 1905 május 15-én (508–
hagyta az 1905 november 30-iki
-905).

Szőnyi István

Anyám c. képe

repr.

Kopp Jenő:
Magyar mesterművek
Budapest székesfőváros
képtára gyűjteményé-
ben. Budapest, 1942.

só ornamentales diz.

Szőnyi István

Vayer Lajos ifj.:
Szőnyi István.
Élet 1942. 30. sz.

Štěpán Jakub

I.

Středověk

1941. 70. l.

Stönyi István

Lábd.

Stéjnműveiről

1941. 69. l.

Trevisi, Girolamo da: A szent család. Vászon, olaj, 170×106 cm.

Bertinelli

Mazzaghy II. 114. szám.

Szőnyi István

Déli pihenő, részl.
Kincses repr.
Nagyjmagy XXI. t.

Klebelsberg emlékkiá[illegible] Műcsarnok

Szőnyi Róbert

1933 február hó kiáll.
V. 13–17
VI. 19–22

Kőnyi István

Zebegény: otthonában emlékmúzeum
nyílik, ahol sokáig alkotott
a 18-án
festőművész

Nógrád 1967 VIII. 10 4old.

Könyi István

Részvét a Bajor Gizi fiú
műtétnél szerzett sérülések miatt

Ny. Nagyasszony 1937 III. 13

Szőnyi István

MDK

Gyermekek,, olf.

Pécs, 1964. Modern Magyar Képtár

MDK.

Szőnyi István

Kiállitási kritika

Népszabadság 1967 okt.14.

IYVKERESKEDÉSE

ERZSÉBET KÖRUT 18-20
55-59-től 1-455-50-ig

rü könyvek

net nyelven/

.EM ÉS AZ IRODALOM KÖRÉBŐL

ben, a legszebb nyomdai kiállitásban

ines képmellékletlettel és rajzzal.
ak.
zó szöveget irta: Bredius 9.--
.50 mélynyomásu, közte 8 szines 9.--

a, stb. 464 közte 7 szines 14.40

8 szines képpel és 75 fametszetü 9.--

veg, 200 mélynyomásu képpel 7.20
0 oldalas könyve, 218 mélynyomásu 7:20

Szőnyi István

Aratás c. falfestménye
a párisi kiáll. magyar
pavillonja részére -

Repr -

Vasárnapi Lapok az
új magyarság lépés
meli. 1937. ápr. 18.



AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután $^1/_2$6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

NYOMTATVÁNY

Szóny. Jakab

úrnak

Budapest

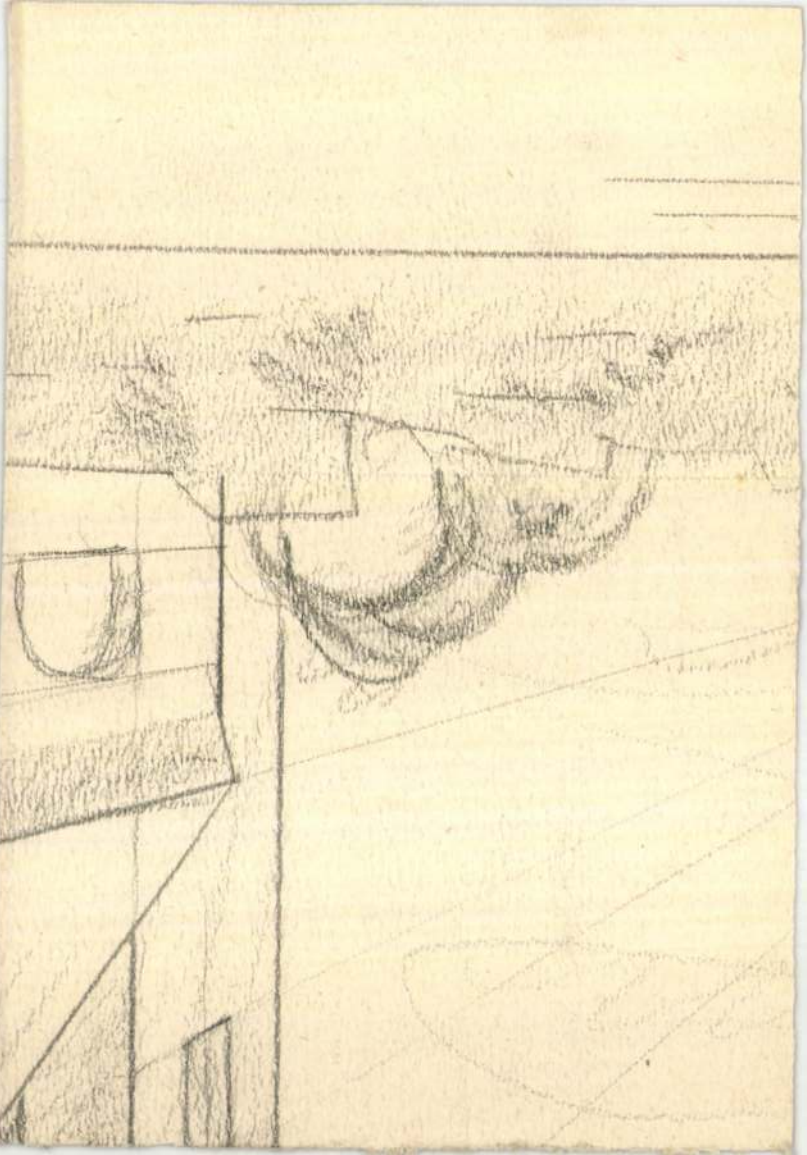

Szőnyi István

Este, tempera 1934.
Szépművészeti Múzeumban
Elektrája.

Petrjoszek 1931–34. 36. l.

Szőnyi István

Festő

Irodalmához.

(Szőnyi István tíz-
nagy rézkarca. Bp.
1923 Magyar Művészet.)

Fémedények, római · V. 245, 246.

Szőnyi István

olaj, a

Képviselő

Múzeumban

Szőnyi István

12 műve az oslói
magy. graf. kiállításon
Vrod

Ungarsk 1934

Szőnyi István

12 művel vett részt
a lembergi magy. graf
kiállításon

Kós

Tow 1935

M.D.K.

Rónyai István
festő

Rónyi által szerkesztett "A szépművészet
iskolájában" körülte Ferenczy cikkét.

Dr. Genthon István: Ferenczy Béni – 1040 lap
Élet és Tudomány, 1959. aug. 9 – 33 oldal.

MDK

Szőnyi István

Váratlan bonyodalom a párizsi világkiáll. magy. pavillonjának épitése körül. Magyarország, 1937. jan. 21. 5 l.

M. P. K.

SZŐNYI István festő

meghalt 1960. aug. 30-án

Utolsó műve: rézkarc (ciprusok)

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 206. sz. 5. l.

(m-a) Meghalt Szőnyi István

Szőnyi István
festő

M.D.4.

A festő szabadiskolájában
kezdte tanulmányait Ba-
latonyay József.

Művészeti életünk – 38 kp.
Művészet, 1960. szeptember

Lőrinczi István, festő 1784

Hegyeuleheng.

D. fehér Imre: Lőrinczi István halálára

8-1

Népszabadság, Bp. 1960. sept. 1. [Vadelki]

H.D.K.

Srönyi Lóbáu
festő

Képző művészet Iskolájával
kapcsolatban.

Szentkirályi István: Bornemissza Géza — 30 kép.
Művészet, 1960. szeptember.

Szőnyi István
festő

M.D.K.

Méltatás.

Telepy Katalin: A debreceni Déri Múzeum képtára
Művészet, 1960. október. 20 lap.

ee. D. K

SZŐNYI István festő

Beszélgetés Sz. tanulmányaival barátaival

(Párizs, Kunwald D.)

Magyar Nemzet 1960 (XVI.) 228. sz. 8. l.

Jékristóf Attila: Szőnyi István emlékei.

bán

M.D.K

Szőnyi István
festő

Méltatás elhunyta alkalmából.
„A zebegényi temetés" c. műve.

Bence László: Szőnyi István.
Művészet, 1960. október — 48 lap

MDK

Szőnyi István festőművész

Kunvári Lilla gipszszobra

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug.

11 l.

M.D.K.

Krónyi István
festő

Reiter László Krónyivel Ady válogatott novelláihoz készítetett illusztrációkat, de ez nem jelent meg.

Elek Arthur: Reiter László könyvművészete
Bp. 1943. 12 l.

MDK

Szőnyi István

Gyárváros, rézk.

Fekvő női akt, of.

Strandon, of.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.

38 l.

MDK

Szőnyi István

Szénahordás, of.

Önarckép, of.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.

38 l.

Szőnyi István

festő MDK

A Chehszlovák Iskola és művelődésügyi Minisztérium és a csehszlovák Képzőművészeti Szövetség rendezésében Prágában kiállitás nyilt Szőnyi és Medgyessy műveiből. Medgyessynek mintegy 40, Szőnyinek 80 műve látható.

Müterem 1958 I. évf. 5. sz. 45.o.

Jacopo

603. ~~Jácopo~~

Született Velencében, 1544-ben

~~Krisztus~~ Kol

Krisztus koltözését, mely
gyal Tarzja. A megváltó
vannak a jobb oldalán a k
hosszú haja, tagjain a sza
arcélben van ábrázolva p
ve kord. A előtti ~~ruh~~ fehér r
~~test, hogy megfogható~~ a ren

57

Vászon, méret
Pyrker János

Szőnyi István

1927-ben az UME tiszteletbeli tagja lett.

UME 1931. évi kiáll. kat.

1929. az UME genovai kiállításán emlékérem.

AGYAR
NYOMDA
SZÁMLA

*Központi igazgatóság, nyomda és kiadóhivatal VIII, Múzeum-körút 6. Telefon: *46—1—45. Várbeli nyomdai alosztály: I, Iskola-tér 3. szám. Telefon: 60—4—85. Könyvesbolt: IV. kerület, Kossuth Lajos-utca 18. sz. Telefon: 89—5—40.*

K 18 *szám.*



,Budapest.

Postatakarékpénztári csekkszámla: 37.473. sz.

nellett vehetünk figyelembe. A lejárattól bankkamatot számítunk.

	Összeg
ok kötése á P 2.--	P 464.--

Szőnyi István festőművész (sz. 1894, Újpest)
Önarckép
Ujságot olvasó férfi
Danaidák
Hegytetőn (repr.)
Ernst Endre: A Szinyei Társaság és művész-
tagjai, 1926. 58, 10, 12, 70, 59. l.

Mese Pál

Életrajz.
Díjai, kiállításai.

[képmásával]

M.D.K.

Szőnyi István
festő

A Történelmi Emlékbizottság tagja 1942-ben.

Nemeth Lajos: A szocialista képzőművészek csoportjának története.

M.M.M. Évkönyve 1952, 91l.

MDK.

Szőnyi István
festőművész

Szőnyi István írása.

H. Ládor Anna: A Magyar Művészettudomány
Történetének Vázlata 1945-ig

MMM Évkönyve 1951. 381.

Szőnyi István

festő

Ferenczy K. ravatalánál beszél

Ferenczy B: A Szép m. Művész gyűjteményében kiállítás a fennállásának 50 évfordulója alkalmából.

Művészettörténeti Értesítő, 1957, VI évf. 1 sz. 50 l

Szőnyi István

festőm

Gresham cégnél

Gentleman): Benátky

Művészettörténeti Értesítő, 1957, VI évf. 1sz. 1, l.
2, l.

MDK

Lőrincz István

B.A: XII. Tavaszi Szalon... Magyarság, 1937. máj. 16. 24 l.

MDK

Szőnyi István

Ferenc József-dij.

Szépmüvészet. 1942. 2o5 l.

MDK

Szőnyi István

Kopp J: M. művészet sikere Velencében és Milanóba
Szépművészet, 1940. 1.sz. 20-21 l.

MDK

Szőnyi István [festő]

festette a győri másodvárosi
új templom freskóit.

Borbíró-Vallá: Győr, Bp. 1956. 277.l.
279.l.

SZŐNYI István

Foto (Szőnyi). műterem

NN: Csehszlovák vendégművészek Magyarországon

Művelt Nép, 1955. 11. évf. 28. sz. július 10, 8. l.

SZŐNYI István

Kálmán M: Jeles gy. és Scherz F. vizsgálatáról

Művészet Vez 1935 VI évf. 27. július 3. 4 l.

Szőnyi István

Zebegényi út,
Anya és gyermeke,
emlitési Ferenczy Noémivel kapcsolatban

Kovács É.: Ferenczy Noémi
Művészettörténeti Értesítő, 1957, III évf. 1sz. 62-64 l.

Rónyi István
festő

M.D.K.

Bethsabe. Olaj, 1923
Anyám, Olaj. 1930.
Lebegenyi temetés, Olaj, 1928.
Este Lebegenyben, Olaj, 1928
} repro.

Végvári Lajos: Rónyi István
Művészet, 1954. 2 ex.

Abauj, weiterhin in der Zips und in anderen
Süden bis in die Gegend von Borsod, im Weste
hall gefunden. Die Pfarkirche von Kolozsvár
geplant, von denen aber - ähnlich wie in Kass
auch dieser wurde nach einer starken Feuerb
und im XIX. Jahrhundert /1837 -1859 /durch d
Turm scheint nach dem Zeugnisse eines 1617
Ecken vier Trabantentürmchen gehabt zu habe
schen Typus völlig entsprochen zu haben. Die
gleich der Kathedrale von Gyulafehérvár und
Siebenbürgens nicht nur einen hohen Kunstwe
wertes historisches Denkmal gelten, als Scha
ter Ort der siebenbürgischen Geschichte; Kön
lyai , die Tochter der Bona Sforza hat 155
tet und nach ihre Rückker ebenfalls hier di
An dieser Stelle war Fürst Stephan Bocskai
chenhalle sind mehrere Landtage und Fürsten
abgehalten worden.

Szőnyi István

Barátnők (Kép)

repr.

Tér és Forma

1943. 7. sz.

collezione, o nella città di M
ci sarebbero alcuni oggetti
che mi potrebbero interessare
di avere ch' ostacolo gentilmente
di farmi le spese. E ogni modo
Vi prego di farmi pervenire
il catalogo della vostra collezione

Szőnyi István

műtörténészi tanácsadó
festői műtermében
Bruckner Sándor
rádió közvetítése
Budapest I.
1943. máj. 28. án

A Győri nádorvárosi
templom freskóinak
felvételeit készíti el
1943 nyarán. Ebben
a gépben. Ennek előrévételét már előzőleg elkészítette, az idei fejezi be
a freskóműveket.

Jenő kg:

Egész alak, balra f
szólva: „Ich lasse mein a
lapját toll díszíti, paró
nak s arcza s bajusza
torjái s baljában lovának
mely fölött lánczon az ar
jának alja kilátszik, o
jának a pisztoly tűnik
tűl lovasság nyargal s a
ratai a kép alatt négy sor

„Der Durchleüchtigste
Franz, Hertzog von Savo
des Güldenen Flusses, der
Italien comandirender G
und Bestellter Obrister.

Rézmetszet, méretei 30. s

Lda 7649

L. 55/93 N: 35

Szőnyi István

festő

élete és életrajza

I.

Karcsagmagyarország

903 – 905. l.

Bp. 1932.

AGYARSÁGISMERET

LAJOS ÁRPÁD
A magyar nép játékai

BONKÁLÓ SÁNDOR
A rutének

PUKÁNSZKY BÉLA
Német polgárság magyar földön

ZOLNAI BÉLA
A magyar biedermeier

készületben:

GUNDA BÉLA
A magyar pásztorélet

MÁDY ZOLTÁN
A magyar paraszttársadalom

VARGHA LÁSZLÓ
A magyar paraszthház

TOLNAI GÁBOR
Bocskay országa

ANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Szönyi István

Önarckép, szénrajz,
képművészeti Múzeum
tulajd.

Repr.

Genius (Arad)

(1924. febr. 7.
vagy 8.) önarckép, Faluvége,
(Genius kút, tanya,
bronzjuság, rézkarcok
és Sírbatétel, tollrajz,
mely a képm. Múz. tulajd.
Repr. u. o.

MDN

MDK

Szőnyi István

a barcelonai kiáll. ezüst érmet nyert.

Római Magy. Int. ösztöndijas müvészeinek

1. kiáll. N.Szal. 1931, máj.

6 l.

177/1943

Dr.Lux Kálmán épitész
vári romkert fenntartására a
ber 6.-án kelt 27.735/1941.II
pengő,valamint a Nm.Minisztér
letével kiutalt 3.127·25 peng
lásáról szóló leszámolását 8

Szőnyi István

Gerő Ödön cikke festői képeiről. Bizalmas

1924.

Emlékezés

Gemini (Arad)

1924. febr. 17. 57. l.

Szőnyi István

Bud. Lipót 1894-

l. Hung 1937

12 műve a londoni
magy. graf. kiállí-
táson 1937

Szőnyi István MDK

Mezőgazdasági kiállitás panneau-sorozatának emlitése

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.68.l.


BUDAPEST
1938 MAR -1-7.

Szönyi István

Tod.

MAGYAR MUVESZET

1938. 85, 86.

Repr.

Patak partján.

Erdő mélye

Tűk c. képei

bűnügyi és kalandorromantikáját jelentette. Az új feldolgozás Valjean kiszabadulásával kezdi a mesét és a fegyenc előző életéből csak emlékkép formájában bukkan fel egy-két jelenet. Ezáltal megrövidül a film a régi, folytatásokban adott filmkolosszusból egyetlen előadást betöltő filmregénnyé.

A börtönélet elhagyásának azonban nem ebben a terjedelmi rövidülésben mutatkozik meg a legnagyobb előnye, hanem abban, hogy így a regény etikai tendenciája határozottan és tisztán kidomborítható lett. Kidomborodott anélkül, hogy szegényítette, vagy csorbította volna a regény meséjének romantikus és izgatóan szövevényes gazdagságát.

A morális tendencia mellett azonban túlon-túl kihangsúlyozta a rendezés a regény szentimentális pontjait és azokat közönségrikató és megható színpadias tablókká emelte ki. Ezek a helyek kétségtelenül rikítóbbak, sokszor bántóan rikítóbbak, mint a regény megfelelő helyei, gyakran pedig közel járnak ahhoz is, amit limonádé-érzelmességnek szoktak nevezni. Az új filmváltozat szerzőjének azonban éppen az bizonyítja ügyességét és végeredményben mégis csak jóhiszemű törek-

mozgáskapcsolat, ami azután az igazán filmszerű, dinamikus gördülékenységet adná a cselekményvezetésnek. Ennek a régimódi jelenetezésnek még egy nagy hátránya mutatkozik: a nagyobb jelenetegységek szétbontatlan megtartása egyúttal azzal is együttjár, hogy a rendező kénytelen mindig tágas színtereken maradni, szakszerűbb nyelven szólva, a történet lényeges részeit total planokban fotografáltatni. A total plant egészen kikerülni nem lehet, uralkodása azonban nagyon káros, egyrészt mert benne az elkicsinyedett alakok nem fejezhetik ki magukat eléggé finom és eléggé differenciált arcjátékkal, másrészt pedig a total planban a rendezőnek nincs módja arra, hogy a néző figyelmét mindig a legfontosabb momentumra irányítsa.

Nagy szerencséje volt Nalpasnak, hogy maga a téma, az elvenen lüktető romantikus történet önmagának biztosította a tempósságot és így neki csak arra kellett ügyelni, hogy ezt a tempót kihozza és el ne rontsa. Ennyi sikerült is neki, de semmi több. Mintha ő maga is érezte volna rendezői módszerének régimódiságát, itt-ott alkalmazott néhány olyan újszerű eljárást, amelyet újabb törekvésű francia ren-

Szőnyi István

Favágó, fenti rajza

repr.

Nyugat

1926. ápr. 1.

7. szám

Szőnyi István

Kapás asszonyok,
(talán legjobb képe az
ő vékonyan rajzolt)

Repr.
Magyar Művészet
1936. 99. l.

Öreg rétész, repr. u.o. 101. l.
Szürke Duna, repr. u.o. 101. l.
+ (Monumentális!)

Szőnyi István

kol. Eiáll. az alábbi
kiállításon

Hlubay Andor. Pár szó
az oslói magyar képző-
művészeti kiállításról.
Pesti Napló 1937. febr. 27.

Kedves Ügyvéd Úr !

Ma kaptam fel

ügyemet nem kis meglepetésem

Küzli velem továbbá, hogy ön

ezért nagyon kedvetlen. Hogy

Igen tisztelt

már nem lehetek Pesten, holot

hogy a bíró betegsége folytán

König Istvan

U. 4243.

4242.

Nagyhalmágyi gard. nejtkvt.

III. 237

Szőnyi István

N. 4147.

Hrůzy Ukrán

Obrazy ze života

1924. Kapitán Mauer

Zólyom h. n. V. 97.

Szőnyi István

1920. szept.

ki II. Nemzeti Szalonban

10 graf mű.

Mus. Kr. Ort. Hoege VI. 109, 114.

Szőnyi István

szül. Ugyefalu 1894 jan.
17. Rk. Reáliskola
1913/14. I. elsőosztályú
Ferenczy K. / Pilch P.
1913/14. II. elsőosztályú n.o.

M.D.K.

Szőnyi István festő

Rézkarcai gyüjteményeéből állandó kiállitás a Dürer-teremben.

Foglalkoztattáx a monzmentális, murális müfaj is. A két világháboru között ilyen jellegő nagyobb - szabásu munkája volt, a győr-nádorvárosi templom freskódisze

Németh Lajos: Szocialista realizmus és modernista törekvések mai festészetünkben.
Bp. 1967. 12.1. / .

MDK.

Szőnyi István

Dunapart szekérrel

Tompa K. gyüjteményének katalógusában

MDK

Kőnyi István, festő

† Történelmi emlékkiállításunk 1942 nyár. elején kiadott felhívását Kőnyi István is aláírta.

Kunfi Miklós: „Mégis ott lesznek!" 3

ESTI HIRLAP, 1967. nyár. 14.

MDK

Könyi István, festő

Zebegényi házát emlékmúzeum-
nak rendezik be.

—: Hír —

6

ESTI HÍRLAP Bp. 1967. márc. 1

Szőnyi

festőművész

Munkácsy-cén kiállitása - Ernst Muzeumban - képével szerepel. Szép tájkép.

Magyarország
1933.III.19.

Szönyi

Művészeink őszi tárlatán szerepelt a művészek között.

Est 929. X. 6.

Szönyi

Műcsarnokban a Magyar Vízfestők és Pasztell festők Egyesületének jubileumi kiállításán szerepelt.

Mo.929.X.6.

Szényi István

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain a Műcsarnokban szép sorozatával szerepelt.

80 4. 929. X. 6.

Szöngi István

Műtárgyak őszi tárlatán a Magyar Vízfestők és Pasztellfestők Egyesületének kiállításán szerepelt.

BH. 929. X. 6.

Szönyi István

Műveinek őszi tárlatain a Magyar Aquarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain szerepelt.

MH. 929.X.6

Sörényi István

„Krisztus sírbatétele" c. rézkarca 18.000
k. volt 1923-ban. 18 l.

1938-ban került tanúsítást a Főisk.-ban
a Főisk. részére. Sz. Józsa-Novák ipari minőségi
lépést tanúsítottak a Főisk.-a Cső, Lack, Rétí és
Vanory ingyelombc vonalán utáz. Ez erős mennyiségi változást jelentett, mint a régiek 1860-70-s
években mellett, az újak csak 1890-s években 45. l.

Lyka Károly, Festőnek lenni a két világháború között. Bp. 1956.

Bölöni

Kiemelik Zrínyi 1926, Zrínyi plébal, 1927, Arc pénzérmével, 1930. c. műveit,

A Bölöni - Kéziratban nő, illetőleg 53. l. 73 l.

A Vasvári - Cári generális utasítást leppelen, közlő művészetről. Frenca és Rélicsándor, Kossuthról képviselője a magyar nemzet.

57

Lyka Károly, Festőélet a két világháború között. Bp. 1956.

M.D.K.

Szőnyi István

"A festő két arca" és "A magyar Uffizi az Alkotás Művészházban" cimmel a festőművészek önarcképeiből rendezett kiállitásról a lap bemutatja a müvészek önarcképeit.
Repr.

Szinház, Bp. 1947. márc. 5-11. III. évf.
lo. sz.

Szőnyi István

[illegible]

[illegible]

Pf. 1933. IV. 19.

Szőllősi István

szerepelt a Műcsarnok tavaszi tárlatán.

W.M. 1930. III. 15.

Szőnyi István

szerepelt a Műcsarnok tavasi tárlatán.

Nyíregyháza 1930. III. 18.

Szőnyi István

Szerepelt a debreceni tavaszi tárlaton.

PM 1930. III. 15.

Szőnyi István

szerepelt a KUT és UME színei alatt.

MO.
~~Só lipót~~ 1932. XI. 6.

Gróh Istvánt

szerepelt a KUT és UMÉ színes táblatán.

BH 1932. XI. 6.

Dénes István

Szegedi a KMP és MdlE városi titkára.

B. M. 1932. XI. 6.

Szőnyi István

Szerepelt a KUT és UME szóvá tá-
lalatán.

PH. 1932. XI. 6.

Szőnyi István

Szerepelt a KUT és MME Körös tárlatán

Pd Lyisz 1932. XI. 6.

M.D.4

Szőnyi István
festő

Méltatás.

Bényi László: Jegyzetek a Szépművészeti Múzeum...
Művészet, 1967. június – 34 lap.

M.D.K.

Szőnyi István
festő

A Főiskolán Simon Bélának
volt a mestere.

-(ray): Simon Béla festőművész kiállítása
Dunántúli Napló, 1958. jul. 15 - 3 lap

MDK

Szőnyi István
festő

A Képzőművészeti Főiskolán
Molnár István mestere volt.

Maksay László · Molnár István emlékezete
Művészet, 1967 - június - 28 kép.

M.D.K

Szőnyi István
festő

Peti János festő- mestere volt
Szőnyi István.

Somorkos Imre: Peti János kiállítása.
Művészet, 1966. június - 45 lap.

Krónyi István
levele

M.D.K

Méltatás.

Frank János: Holos-Vary
Élet és Irodalom, 1966. július 16-8 lap

M.D.K

Szőnyi István
festő

Dobos Lajos sokat tanult
a Művésztől.

Szép Ernő: Dobos Lajos kiállítása.
Művészet, 1966. június – 46 lap.

Szőnyi István MDK

Olvasó leány, repr.

Mücsarnok 1939 dec-1940 január

Szőnyi István
festő

M.DK

Méltatás.

Sós Rezső: Szentiványi Károssné
Művészet, 1966. július - 26 lap

Szöngi 7.

Fiatal korában rövid idejű akkompanjiációrat részlete, [illegible] reikorban, a magyar népzene hatására. Új lépés valamely klasszicizmus felé. Nagy halott Ady-korában [illegible] után. de az új mennedékre is, amely még alig is mutatkozik, amikor Sz. és K-N. már abbahagyták. J. C., a [illegible] után kibontott új rövid int.-ke önkinálkozás, amikor Kodály magára vitte a nagy [illegible] centrista magyarok, Lajta, Casoratti, Oppi stb.

56. l.

Lyka Károly, Festőrelief a két világháború között. Bp. 1956.

Szőnyi István

„Hegyfelett" c. művét az ifjúsági díjjal tüntették ki a képzőművészeti kiállításon 1925-ben [27 l.

A Gresham-Társ. tagja volt. [51. l.

Kiemelik „A strand-ról" Dunánál, gyümölcsös-ben ledarálva, Lóitatás, Zebegényi tematika, Már a 20-as évek elején elnyerte a Szinyei Társ. nagydíját és az Ernst Mus. rendezett kiáll. képeit alaposodott. [55. l.

Lyka Károly, Festészetünk a két világháború között. Bp. 1956.

MD K

Szőnyi István

Kiállitási kritika

Budapester Rundschau 1967 dec.29.

Szőnyi István

Rosner London 1948

16. l. Miss Leppel-
20-l.

Zöld bőrkötés. 3

t. fekete vászon. 3

-1856 2 minta 3

w .... 2 kötet

tgeschichte 1 kötet.

liana 11 kötet

1 fellőr (3 még Stöhr)

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
230/1939.

Szöllősi István

A Szöllősi Társaság díjai kapta.

Pesti Hirlap 1937 II. 4

Könyv: Istvánk

„Rózsa Miklós dr. az Ráje"
szerepel a KUT jubiláris
kiállításán a Neuwert
Kalonban (emeleten)

Gyisaq 1937 XI. 20.

Bölcsi István, festő

Tagja volt a „Nemzeti Színháznak".

–: Bimyei díjától a Munkácsy díjig 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1909. márc. 6

Kőnyi László

Mutatványok a munkásság élet-
és gyászdalaiból

Celldömölk 1937 VI. 4.

Szőnyi István MDK

Téli táj, olf.

Mücsarnok 1960. VIII.Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Szőnyi István

neve említve

Iván Szilárd gyüjt.kiáll. N. Galéria 1965.

MDK

Szőnyi István

Pál Mihály tanára volt

Marosán László és Pál Mihály szobrászm. kiáll.
Ernst Muz. 1965.

Kőnyi István

koreptel a Szinyei Társaság
Gyűjteményében az Ernst emlékkiállításon

Pesti Napló 1937 X. 17



SZŐNYI ISTVÁN: Lépcsőház.

Nemzeti Szalon 1936. febr. havi
Kat

Szőnyi István

Két példányban állitandó ki.

A fél által töltendő ki.

Pénzintézet neve (fiók): .....

*) A betétkönyv száma (pénztári-jegy): .....

*) A folyószámla mely névre szól: .....

Igazolt tulajdonos neve: .....

» » foglalkozása: .....

» » pontos lakcime: .....

Mely más pénzintézetnél van folyószámlája, vagy más betétje: .....

.....

.....

.....

a tulajdonos aláírása.

A pénzintézet által töltendő ki.

Egyenleg 1919 ..... n. .....

....

a pénzügyi népbiztos megbizottjának aláírása.

Átkönyveltetett 1919 ..... n. .....

Ahi ezen nyilatkozatot szándékosan hamis adatokkal tölti ki, büncselekményt követ el és a forradalmi törvényszék elé kerül.

Jegyzet: *) A meg nem felelő szöveg törlendő.

Könyvről

jön

(25 sor.)

Az eredmények mögött

Egy év tapasztalatai alapján nem könnyű mérlegelni az új mechanizmus eredményeit, útvesztőit — de még nehezebb megállapítani: hogyan hatottak a táguló lehetőségek az emberek munkakedvére, kezdeményező készségére. Pedig a gazdasági eredmények mögött mindig ott találhatók az effajta eredők is. Megpróbáltam hát nyomukra bukkanni. Próbálkozásom színhelye: *Áporka, Egyetértés Tsz.*

Gazdasági mutatók

A gazdasági életnek megvannak a maga mutatószámai, amikhez a legtöbbször kommentár se szükséges. Az áporkai Egyetértés Tsz két korábbi tsz egyesüléséből jött létre 1967 elején. Azelőtt mindkét tsz csak állami dotációval tudot létezni. Hol egyiket, hol másikat kellett egy-másfél millió forinttal támogatni. Ha most azt mondom, hogy az idén viszont az Egyetértés Tsz már eddig két és félmillió forintot fizetett be az államkasszába, csupán forgalmi adó címén — akkor ehhez nincs mit hozzáfűzni.

S ami ezt eredményezte, az is kimutatható ugyanígy, egyszerű adatokkal. Ez év elején az Egyetértés Tsz megalakította az EGE-t (Egyszerű Gazdasági Egyesülés), három másik tsz-szel közösen. Az EGE standjain az Egyetértés Tsz főleg zöldségféléket értékesít, s ennek révén eddig 3—400 ezer forintos tiszta haszonra tett szert.

Ugyanakkor a tsz beindított egy segédüzemet, két részleggel. Az egyik zsugorított műbőrt, a másik főleg cipők díszítését szolgáló fémcikkeket gyárt. *Erre az évre tíz millió forintos forgalmat terveztek, de az, előreláthatóan, 15 millió forint lesz.* Ebből a tiszta haszon 2,5—3 millió forint.

Ezek a gazdasági mutatók. Az ilyen változásokhoz, eredményekhez elsősorban újfajta irányítás kell. Kell hát, hogy keressem az *újfajta gondolkozásmódot* is.

A főkönyvelő

A kezdeményezők egyike volt. Amikor az Egyetértés Tsz újjáalakult, teljesen új vezetőséget választottak — *Méhész László* is akkor került ide. A mezőgazdászok nagy terveket kovácsoltak: belterjessé kell tenni a tsz gazdálkodását. A lelkesedés a főkönyvelőt is magával ragadta.

Mit csinált azelőtt? Vigyázott a pénzügyi szabályok betartására. Szabályok szerint ment a szerződéskötés a MÉK-kel, és szabályok szerint ment a hitelkérés a Banktól. Szabályok szerint fizetett az embereknek, hiába fájt a szíve, hogy keveset keresnek. Most viszont elkezdett gondolkodni: a belterjességre való áttérés hosszú folyamat, addig is, és amellett is valamit még tenni kell, hogy pénz legyen, hogy előbbre jussanak, hogy ne keljen hallgatnia az emberek panaszait. A vezetőségben napokon át erről beszélt. Körülnézett a környező tsz-ekben.

Először az EGÉ-t javasolta, aztán a segédüzemet. Mindegyiket nagy körültekintéssel: éjszakákon át számolt. Itt most nem voltak szabályok, kalkulálnia kellett. Hogyar kereshetnek többet a mezőgazdasági termékek önálló értékesítésével? Hány embernek tudnak munkát adni a segédüzemágban, milyen befektetések szükségesek, menynyibe kerül a nyersanyag? S egy merész lépés: meg kell venni Horváth Róbert műbőrgyártási szabadalmát az egész országra kiterjedően. És beigazolódott: aki mer, az nyer! De nincs megállás, a segédüzem követeli a továbbfejlesztést, jövőre önálló gazdasági egységgé kell tenni. Most hát megint álmatlan éjszakái vannak.

De megéri. Végre kamatoztathatja a képességeit. *Most igazán pénzügyi szakember.* Ez teszi megelégedetté, meg az, hogy: fizetéskor hazahozza a Bankból a pénzt, s nézi, amint az emberek felveszik a havi 2—2500 forintos fizetésüket.

Az üzemvezető

Dunakeszin kóstolt bele az új mechanizmusba, az Ezüstkalász Tsz-nél, onnan hozták át ide, itt még nagyobb lehetőségek kínálkoztak. *Rádli Lajos* azelőtt ktszben dolgozot, meg az OKISZ-nál, műszaki vezetőként. De ezek a szervek monopol-helyzetben voltak, lefektetett vágányokon futottak, mint a vonat. Neki csak végeznie kellett a munkáját, amiben édeskevés lehetőség volt az önálló kezdeményezésre. A tevékeny embert az ilyesmi nem elégíti ki.

Itt most elemében van. Irányítja a tsz segédüzemét, a két részleg vezetőjével közösen, s minden napra kitalál valami újat. Egyik nap utazik Szegedre, mert úgy hallotta, hogy azon a környéken hiánycikk a zsugorított műbőr, s tárgyal a Fogyasztási és Földművesszövetkezet vezetőivel, hogy mennyi műbőrre lenne szükségük — vagyis: piacot kutat, betör a „fehér" területekre.

Egy este kártyázik otthon vegyészmérnök barátaival, a parti közben megbeszélik, hogyan lehetne kukoricacsutkából állattápot, PVC alapanyagot gyártani — vagyis: kibontakoztatja egy újabb segédüzemági részleg megvalósításának tervét. És másnap már elő is adja a huszonnégy tagú vezetőségben, ötven millió forintos forgalom távlatát villantva fel előttük. *Elemében van.*

Nem konjuktúra-lovag, nem kihasználni akarja a tsz-t —, hiszen a nyár óta maga is tagja az Egyetértés Tsz-nek, a tagsággal együtt igyekszik a boldogulás útját keresni.

★

Két példát vizsgáltam csak meg, két vezető szakember arcát — de a tanulság egy: az új mechanizmus nemcsak a jobb gazdálkodásra nyújt lehetőségeket, de az emberek képességeinek teljesebb kibontakoztatására is.

Szűts László

Ha beszerzését tervbe vette, MÁR MOST RENDELJEN 1969 évi szállításra 175 és 100 literes

BETONKEVERŐ-GÉPET

az

ÉPLAK KTSZ-nél

Budapest X., Kőbányai út 43/e.

Csak idejében feladott megrendelést tudunk pontosan teljesíteni.



ÉLŐ TANÚK

„Én mindig ilyen jókedélyű voltam. Somogyaszalót, ahol most könyvtároskodom, érdeklődő nép lakja. Sokszor kérnek tőlem történelmi könyveket. Én meg mellékelek a könyvekhez egy-egy személyes élményt. Mert hetvenegy éves fejjel nagy idők emlékeit őrzöm.

Ahogy leérettségiztem, 1919 elején, rögtön csatlakoztam a forradalomhoz. Pesten, a Gólyavárban találkoztam a hasonszőrű fiatalokkal. De a párt márciusban Kaposvárra küldött, onnan meg az északi frontra. Az összeomlás után visszatértem Kaposvárra. Bár ne tettem volna! A Baross-laktanyában megkínoztak, aztán tíz évre ítéltek.

A felszabadulás után községi párttitkár lettem. Alapítója voltam a Latinka Tsz-nek, most meg nyugdíjasa vagyok. És részt veszek minden kulturális megmozdulásban. A faluban mindenki csak Lajos bának hív. Egyébként Vili Lajos a nevem."

(Berendi Ferenc felvétele.)

Ha egy kicsit megbecsülnék...

Füzesabony, Mezőkövesd, Emőd.

A három községet összekötő országút jobb és bal oldalán egymásután sorakoznak a színes üveglapokból épült, fedett autóbusz-várakozók. De kivétel nélkül, valamennyi szomorú látványt nyújt. A legtöbb üvegtáblát kitörték a keretéből, némelyikre „csak" lyukat ütött a garázdaság.

Az utasok szerint a drótháló, színes üvegeket a forróság éppen úgy töri, mint a hideg. A kalauzok és az autóbusz-vezetők az utasokra hárítják a felelősséget: nekidőlnek, támaszkodnak az üvegnek, kapákkal, lapátokkal gondatlanul kiverik, a gyerekek kaviccsal bedobják. Nem lenne romos, törött az autóbusz-várakozó, ha az utasok csak egy kicsit is megbecsülnék.

Kinek van igaza?

Jó lenne ezt már eldönteni, mert ezek a vidám, színes, modern kis várakozók pusztulnak, s mindenképpen bizonyítanak valamit. Vagy azt, hogy igénytelen emberek élnek errefelé, vagy pedig azt, hogy hitvány károkozók garázdálkodnak itt, akiknek ideje lenne a kezükre ütni!

NDK-gépek bemutatója Somogyban

A Német Demokratikus Köztársaság mezőgazdasági gépgyáraiból másfél évtized alatt több mint 50 000 gép, illetve gépi berendezés került a magyar mezőgazdasági üzemekbe. Hogy csak a legismertebbeket említsük: itt van az RS—09-es eszközhordozó traktor, a hozzátartozó munkagépekkel, valamint az egyetemes szállító szalag, amelynek munkájával úgyszólván minden tsz-ben találkozhatunk.

A műszaki fejlődés persze nem áll meg: a jól bevált gépeknél is jobbakat terveznek a gépkonstruktőrök. Az eddigieknél praktikusabb erő- és munkagépek, komplett gépsorok kerülnek ki az NDK gyáraiból öt világrész számos országába, így hozzánk is.

A Német Demokratikus Köztársaság mezőgép-iparának magyarországi képviselői Urai Ferenc, a Somogy megyei AGROKER Vállalat igazgatójának kezdeményezésére az elmúlt héten Kaposvár határában mutattak be néhány új gépet és komplex berendezést. A bemutatón —, amelyre a somogyi mezőgazdasági üzemek vezetői szinte teljes számban megjelentek — találkoztunk néhány olyan géppel és berendezéssel, amely bizonyára rövidesen jó segítőtársává válik a mezőgazdasági üzemek dolgozóinak.



Az E 512-es típusú aratócséplőgép négysoros kukoricabetakarító adapterrel felszerelve dolgozik a kukoricatáblán. A teljesítménnyel és a munka minőségével egyaránt elégedettek a somogyi mezőgazdasági szakemberek.

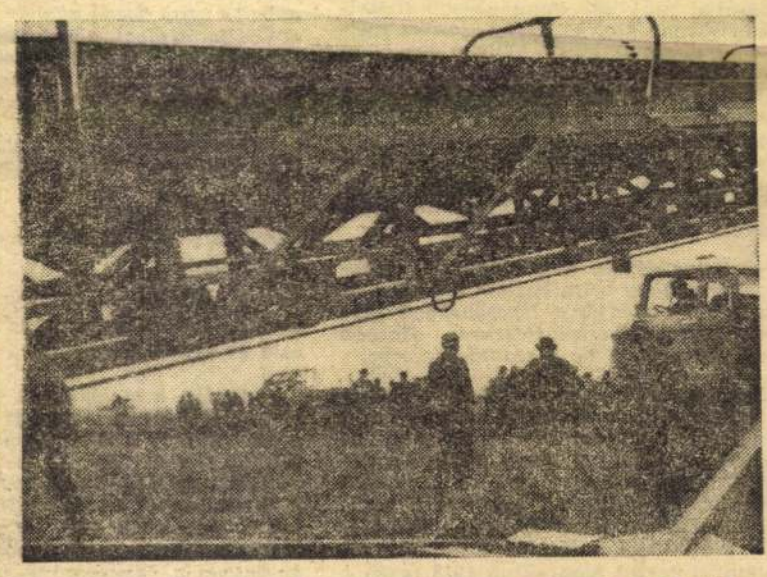

A műtrágyázás komplex elvégzéséhez olyan gépsort alakítottak ki a NDK konstruktőrei, amely porrá őrli, onnan pedig tehergépkocsira szerelt nagyteljesítményű tárcsás szóróberendezésbe továbbítja a szuperfoszfátot.

Találkozhattak volna...

A forradalom lépcsőin

Házikó Alcsúton. Úgy bújik a domb alá, mintha immár semmi dolga se lenne ezzel a mai világgal. Ám benn, a földes szobában *Mezeiné, Vörös Juliánna* néni felcsavarja esténként a petróleumlámpa sárga fényét, s noha hetvennégy esztendős elmúlt, újságokon rontja a szemét, gondolatai megmerülnek a világ dolgaiban.

Szerény lágymányosi lakás. Idős asszony él itt is: Szamuely Tibor özvegye, *Szilágyi Jolán* festőművész. A falakon rajzok, fényképek; minden egyes keretben egy-egy darab művészettörténet és történelem.

Az alcsuti Juliska néni szalagra vett hangját hoztuk el ebbe a kis fővárosi műteremszobába; egy hajdani cseléd-lány élőszóban talán most először megfogalmazott emlékezését arról: az ő életében mit jelentett fél évszázad előtt a forradalom, s mit jelentett az ő akkori élete — a forradalomnak... Két idős asszony. Nem látták egymást sohasem, bár találkozhattak volna ötven esztendeje nemegyszer, hiszen külön-külön forradalmi tetteik színhelyei gyakran csupán méterekre estek egymástól.

Juliska szép lány volt. Almaarc, copf, csillogó tekintet. S nemcsak csillogó, de *látó*...

— Mentem a piacra, amikor a Visegrádi utcában két ember jött táblával. Az volt ráírva: „Világ proletárjai, egyesüljetek!" Mentem tovább, de elakadtam. 18 december valahányadika volt. Kun Béla beszélt egy ablakból. Szép, szőkés ember volt, és emlékszem, azt mondta nagyon éles hangon, hogy meg kell szüntetni a burzsoáziát. Az ablakba kitettek egy csomó újságot, aztán kidobták a beszéd után az utcára...

— A Vörös Újságot!... Annak a szerkesztésében egy parányi részem nekem is volt — vág közbe, a szalagot hallgatva, Jolán néni. A lapunkat betiltották, egyes illegális számainak összeállítását a rendőrök elől rejtőzködő Szamuely Tibor végezte, a mai Belloiannisz-gyár, az akkori Erickson-művek egy kis szobájában. Én, mint a párt szürke kis összekötőinek egyike, ismertem őt, későbbi férjem; gyakran néztem, ahogy ollójával „törteli" egymás mellé a kommunista újság számainak anyagát.

Pereg a magnetofonszalag.

— Pár nappal később megintcsak a piacra mentem. Akkor vettem észre azt a táblát, amit a Lipót körút 1-es számú házra kitettek. Az volt ráírva, hogy az emeleten jelentkezni lehet a pártba. Felmentem, beiratkoztam. Ettől kezdve minden szerdán eljártam a taggyülésre. A párttitkárunkat Kiss Lajosnak hívták...

— Én is ismertem — mondja Szilágyi Jolán. — A „Vörös város" című könyvét többször is elolvastam, nagyszerű szociográfiai mű! Egy valóságosabb irodalmi értékrend szerint Kiss Lajosnak méltóbb, elevenebb helye kellene legyen a mai köztudatban...

Juliska néni élete, külsőségeiben, a forradalommal sem változott. A negyedik emeletről figyelte a történelmet! Mosott, főzött, takarított, végezte a cselédmunkát. Az utcán könyvet vásárolt, a harminc korona fizetéséből megvette Bebel művét: „Nő a szocializmusban".

— Reinernének, a gazdámnak megmondtam, hogy beiratkoztam a pártba. A ház többi cselédjét a lépcsőházban hívtam össze esti beszélgetésekre. Hatvan lányt szerveztem be a szakszervezetbe.

Bebel könyvének említésekor Jolán néni közelebb húzza székét, s elmosolyodik: „En is azt olvastam akkor". Abban az időben egyébként a maga hivatásterületén Szilágyi Jolán is az első szakmai egyesülés alapítója volt. Így ír erről nemrég megjelent önéletrajzában: „Bíró Mihály grafikussal, a *Kalapácsos ember* alkotójával együtt alapítottuk 1918 őszén a grafikusművészek szakszervezetét"... És ő hogyan került a pártba? Szerényen ennyit jegyez meg erről: „Engem is a kíváncsiság vitt". Ami komolyra fordítva annyit jelent: szüntelenül és régóta ott



Mezeiné, Vörös Julianna, az egykori cselédlány
(Berendi Ferenc felvétele)

munkált benne az élet iránti érdeklődés, született „közéleti alkat" volt, ahogyan ma mondanánk. „És mert az élet kiteljesedésének a forradalmi mozgalmat éreztem, igyekeztem, hogy kapcsolatot találjak hozzá, részévé váljak magam is".

— Az én életem, persze más volt. Székelyudvarhelyen éltünk, öten voltunk testvérek. Apánk történelmet tanított, rajongója volt a francia forradalomnak. Sokszor hallgattam különóráit, amelyeken szabadabb szenvedélyességgel beszélt diákjainak filozófiai kérdésekről. Az én természettudományos érdeklődésem sem maradhatott, az iskolában sem sokáig észrevétlen. Később, amikor már özvegyen maradt anyánkkal Budapestre kerültünk, gimnazistaként eljártam nővéremmel az akkori szellemi életet legnagyobb hatással erjesztő, a korabeli fiatal forradalmi értelmiség javát tömörítő Galilei körbe. Amikor aztán a világháború kiütött, személyesebb tapasztalatok győztek meg, hogy a kor, amelyben éltünk, milyen ellentmondásokkal terhes. Nekünk is sorsunkká lett a nyomorúság.

Juliska nénit a cselédéletről igazában a párt késztette töprengésre.

— Amikor a Haggenmacher vezérigazgatónál cselédeskedtem, abban a házban három lány lett öngyilkos. Méreg, gáz, lúgkő, ezekkel ölték magukat a halálba abban a nagy gazdagságban. Miért? A kiszolgáltatottságot, a nagyságák szekatúráját már nem tudták elviselni. Tizenhárom éves koromban lettem cseléd. Egy este még fogócskáztam a szomszéd cselédlánnyal, Karolinnal. Másnap mondja a házmesterlány, hogy a gázra feküdt. Ilyen titokzatos halál járt miközöttünk.

— „Édes Anna"... — jegyzi meg, Kosztolányi Dezső híres regényére utalva Jolán néni.

...A lépcsőházi beszélgetésekből csata lett. Juliska vezette, ez volt életének első és egyetlen kiállása.

— Tudja, a cselédeknek nem volt szabad az első lépcsőházban járni, sőt a házmesterné még a lift használatát is megtiltotta. Összeszedtem a lányokat, és csináltam egy lázadást. Lementünk a házmesternéhez és megmondtuk neki, hogy hát a lányoknak nem jár a lift? Akárhogy cipelik a batyut? Sehogyan se? Szálka lettem a házmesterné szemében és a cselédszoba ablakán beordítozott nekem mindenfélét, hogy milyen nagy kommunista vagyok. De én csak a kötelességemet tettem. A lift használatát egészen a Tanácskormány bukásáig megengedték.



Szilágyi Jolán fiatalkori arcképe. Részlet Szőnyi István egyik kevéssé ismert festményéből

A porszem is eleme az óriáshegynek. Juliska néni e győzelmére ma is büszke.

— Az én első mozgalmi megbízásom — mesél tovább Szilágyi Jolán — a Galilei kör röplapjainak terjesztése volt. 1917-ben azután megtisztelő megbízást kaptam: Várnai Zseni, a már akkor híres költőnő szimbolikus, háborúellenes meséinek kötetét illusztráltam. A nagy mester, Kernstok Károly festő-szabadiskolájába jártam akkor, ennek az intézménynek a szervezetében lettem voltaképp a párt tagja. Többek között Derkovits Gyulával együtt. A párt megalakulását aránylag hamar megtudtuk, mert az iskolaszolga, kommunista és volt hadifogoly, állandó kapcsolatban állt az elvtársakkal. Szinte első pillanattól pártfeladatokat kaptunk, így magam a Kun Béla-féle pártvezetőség letartóztatása után azt, hogy az úgynevezett második központi bizottság Balázs Béla lakásán tartott ülésein őrt álljak. Azután 1919. februárban, amikor a munkanélküliek tüntettek, festettem nekik két plakátot, mindkettőt széttépte a rendőrség...

— Egyiken azt ábrázoltam, szatirikusan, amikor a rendőrpribékek a Népszava helyiségeiben „házkutatást" tartottak, valójában földúlták a szerkesztőséget, hogy bosszút álljanak a „fölforgató" papírokon, amelyek erősebbek voltak, mint ők... A másik kép — ezt még ma is szívesen vállalnám — egy proletár-anyáról szólt, amint kisgyermekével a karján, sóvárogva áll egy kirakat előtt. És nézi, tehetetlen belenyugvással, az árakat. Amelyek mellett jól láthatóan feltüntettem a munkanélküli segély szánalmas összegét. Ez az ellentét-szembesítés ettől fogva lett a módszeremmé. Politikai karikatúráimon hagytam, hadd mondják ki helyettem az ábrázolt jelenség következtetéseit maguk a tények. Keservesek, s reménykeltők, egymás mellett: szinte fölhangosították egymást.

— Nem tudnám megmondani, mennyi ilyenfajta tény-karikatúrám jelent meg később, emigrációs éveim során Németországban. Boldogító jutalmam volt mindannyiszor, amikor viszontláttam őket a Hindenburg, vagy Hitler ellen tüntető munkások transzparensein, fölnagyítva, „tömeg-méretre"..., hiszen tömegek meneteltek alattuk, talán azt se tudva, kinek a rajzát emelik a magasba. Sokszor úgy éreztem magam, mint akinek gondolatait a szeme láttára avatják népdalokká. És mennyire büszke voltam, amikor megismerkedtem Moszkvában Majakovszkijjal, s megtudtam, hogy ő is — a legnagyobb szovjet költő — festett falragaszokat...

— Egyszer részt vettem — hangzik a magnóról — *a cselédek felvonulásán. Épp a napokban láttam egy fényképet a szakszervezeti csoportunkról. Képzelje, felismertem Kárász Zsófit, aki nemrég írt egy cikket a Nők Lapjában a kutyák sétáltatásáról. Aki a képen a táblát fogta, az volt Buchinger Manó alkalmazottja, Sáfár Pálné. Mellette, egy kiskalapban, Nagybancsi Zsuzsanna. Ott volt Szabó Piroska is, vele később találkoztam a nyomorban...*

— Erre az epizódra én is emlékszem — mondja Szilágyi Jolán. 1919. május elsején szinte egész Budapest felvonult. Külön jöttek tábláikkal az akkorra már megszervezett háztartási alkalmazottak. En, aznap betegen, egy ablakból néztem őket. Csoportjukból az éppen szolgálatos takarítónőkért feljöttek az épületbe, s vitték azokat is felvonulni. Ez nagyon tetszett nekem.

Szamuely Tiborné ebben az időben titkári teendőket látott el népbiztos-férje mellett. Szamuely a többi között a lakásügyek intézője is volt, harmincezer családot segített új otthonhoz. „Tibor nem elégedett meg azzal, hogy kiutalt egy-egy új lakást. Sokszor odament személyesen meggyőződni, valóban beköltözött-e a proletárcsalád... Egyébként a gyerekekre különös gondja volt. Valahányszor vidéki útjairól hazatért, vonatán mindig hozott cukrot, amelyet nem engedett másra használni, mint a gyermekkórházak kis betegei élelmezésének javítására."

Juliska néni nemrég elégette a múltját. Tűzbe vágta régi cselédkönyveit.

— A Horthy-korszakban fényképeket kellett tenni a cselédkönyvbe, s ezt gyűlöltem. Úgy éreztem magam, mint egy rab. Mégegyszer végigolvastam a méltóságosok, a bárók, a nagyságosok bejegyzéseit a munkámról, és aztán az egészet elégettem. Hol vannak már ezek a nagyságák? En pedig még mindig itt vagyok, élek, egészséges vagyok, és beszélek maguknak erre a gépre. De nem ám dicsekvésből. Hanem, mert látom, hogy maguk is olyan szeretettel hallgatják, akár a kisunokám. Arra már öreg vagyok, hogy a Szamuely elvtársnőhöz magukkal menjek, de mondják meg, hogy hosszú életet kívánok neki, és hogy sokáig terjessze még a mi közös igazságunkat...

Szilágyi Jolán emlékeit — amelyeknek, a meghatottság elárulja: Juliska néni üzenete is része lesz mostantól — művek őrzik. Rajzok, amelyek a mindenkori nemzetközi munkásmozgalmi célkitűzésekhez jelentettek agitációs fegyvert. Egyik legújabb alkotása, a témája Vietnam, a moszkvai Forradalmi Múzeumban talált otthont. Művészi célkitűzése röviden megfogalmazható. Számára a *művészi* elsősorban azt jelenti, ami a forradalom ügyének hasznos.

— Sohasem voltam hivatásos forradalmár. Aszerint cselekedtem, amilyen voltam. Igyekeztem mindig megmaradni Tibor útján. Csakhogy — teszi hozzá halkabban, mintegy magának, végül — ő sokkal különb ember volt mint én...

* * *

A Kommunista Internacionálé III., moszkvai kongresszusán az elnökségi emelvény lépcsőjén fiatalasszony ül, rajz-mappával; a küldöttek portréit készíti — Szilágyi Jolán... Valaki mellételepszik, nézi a vázlatokat, néhány könnyed, szakszerű megjegyzést tesz; majd a hirtelen elcsendesedő ülésterem ezernyi tisztelgő tekintetének reflektorfényei közt lassan fölmegy az emelvényre: a kissé megkésve érkezett Lenin. Az asszony pedig ott a lépcsőn tovább rajzol.

Az emlékezet „filmjének" ez a dokumentum-kockája Jolán néni, Juliska néni egész életére jelkép. Helyük olyan grádicsfokokon jelöltetett ki, ahonnét közvetlen látás esett fölfelé, a történelem „elnöki emelvényére". Amit pillantásuk összegyűjtött, továbbadják a jelennek. Nem mintha ők múlt lennének. hiszen a kortársaink. És nélkülük ez a jelen nemcsak teljes nem volna, de nem tudott volna megszületni sem.

Griff Sándor—Hárs György

Szőnyi István

róla

Miller Aladár Gyula:

A mai magyar festészet főbb irányai.

Nyr. 1933. 15. l. 21. és 22. l.

M. Hegyeteán c. lépe
rept.

Szinyi József

l. Láb Bibliográfia

23, 53-56, 74. l.

Repr.

Tájoreso

Zebegényi táj

Táj Zebegényben

Este a falu felett

Zebegényi részlet

Zebegényi eso

Zebegény házikókkal

Fürdő előtt.

Fiam dolgozik

Este Zebegényben

Dunakanyar Zebegénynél

A parton

Wolauschék György

MŰ- ÉS TEMPLOMARANYOZÓ BUDAPEST, VI., SZONDY UCCA 75. SZ.

Telefón : Aut. 243—10

Podmaniczky-ucca 69.

Postatakarékpénztári számla : 38.786



Nagyságos.

Dr. Szentiványi GYula tikár urnak.

Budapest.

IX. Rákos u.lo.

Szőnyi István

Anyám c. kép

repr.

Képzőművészet

1930. 35. 7

KÖNYV
BUDAPEST VIII. STÁHLY-UTCA 1.

Ortvényi Gyula dr.
Szépművészeti Muzeum tit-
kárának

Horánszky-tér 7.IV.4. BUDAPEST

Szőnyi István

Hasznos c. képe

repr.

Album a nyolcvanéves Pesti Napló ajándéka. 1850–1930. 48. l.

. **Olasz mester.**

. századból.

és vállig látható. Fölfelé néz s
ör haját abroncs szorítja. Ruhája
ett szíjat hord.
34 cm. — Lelt. sz. 1470. — Emilio
n. — Értéke 300 K.

-44

Szőnyi István

költ. kiáll. a Képcsarnok
vépesi Kiállítások helyi-
ségében 1932. okt.

lriai mester.

századból.

sszerótt tetejű asztalt ábrázol,
el jobbrafekvő nyulacskát és
épütt jobbról egy háromlábú
y garmadába rakott kört,
álban hízott marhagerinczet,
dön tetején petrezselyem-gyö-
nelyeket összekötöttek, négy
ld takarót látunk. Jelzése alól
Rembrant van Ryn f. 1641«.

1. — Lelt. sz. 3827. — Vétetett
sz. engedély alapján Goudsticker
). — Kifizettetett az 1909 január
1910 január 1-jei 150018–909
45800–910 (7–911) sz. leiratok
május 15-én (848–909), 1910
11 február 8-án (769–911). —
11 márczius 11-iki 11526–910
11-iki 22041–910 (913–911)

adatok a Szépművészeti Múzeum-
Fyt (?): Nature morte.
Galerie G. Ritter Hoschek. Prag,

III.
523 (3827)
615 (160).

523

Szőnyi István

Magyar Nemzet 1958. márc. 28.

XIV. évf. 74. sz.

*

Magyarország felszabadulásának 13. évfordulója alkalmából, április 2-án Prágában megnyílik Szőnyi István és Medgyessy Ferenc kiállítása. A két kiváló magyar képzőművésznek ez lesz az első csehszlovákiai kiállítása. A csehszlovák képzőművészek szövetsége Pogány Ö. Gábornénak, a budapesti Nemzeti Galéria munkatársának közreműködésével nagy gonddal készíti elő a két magyar művész kiállítását.

Szőnyi István

1938-ban nevezték ki a Képzőművészeti Főiskola tanárává. Szakfoglalkozásúl közli:

Rajzoktatás

1938. 7-10. sz.

57, 58. l

LH

+?



Pietro Canonica. — *S. A. I. R. la Principessa Clotilde di Savoia Bonaparte.*

tathatják ahol 1848-49-ben abba kellett hagyniuk.

A legkiemelkedőbb közöttük kétségtelenül *Eötvös József*, a széles látókörű, magas képzettségű, nagytehetségű művelődéspolitikus, az egyetlen, aki *Andrássy* kabinetjében ugyanazt a posztot töltheti be, amit az első magyar felelős minisztériumban elfoglalt. Eötvös azt hirdeti, hogy a nemzet fennmaradása egyedül a kultúra kérdése, hogy a kultúrának nemzetinek kell lennie, s hogy magyar talajból magasra nőjön, mennél szélesebb tömegeknek kell megadni a lehetőséget a művelődésre, s végül, hogy a kultúrának, a tudománynak kell megtermékenyítenie a gyakorlatot, a mindennapi munkát, hogy az magasabb szintre kerüljön, és serkentőleg hasson a tudományok fejlődésére.

Eötvös reformpolitikus, távol áll minden forradalmiságtól. A nemzedék legtöbb idősebb tagja hozzá hasonló, ami már csak azért is természetes, mert ők tudták elsősorban átvészelni az elnyomatás tizenhét esztendejét. De mellettük vannak e generációban többé-kevésbé — sajnos inkább kevésbé — következetes forradalmi gondolkodású emberek, vagy éppen forradalmárok is, mint *Irányi* Dániel vagy *Táncsics* Mihály.

Van azután egy olyan csoport, amely a reformkor küzdelmeiben még nem vett részt, de a szabadságharcban — sokszor szinte gyermekfővel — már igen. Hogy csak a művelődés és a népművelés szempontjából is a legkiemelkedőbbeket említsük, ilyen *Türr* István és *Vajda* János.

S végül vannak olyanok, akik az elnyomatás korában serdültek fel, közvetve jutottak el hozzájuk a reformkor eszméi, de mert műveltek és tisztán látnak, ezeket az eszméket magukévá teszik, és sokszor következetesebben küzdenek értük, mint példaképeik. Ez az oka annak, hogy ezek az egyesek, akiket fokozatosan fog össze a közös cél és eszmény, sokszor ellenzéki álláspontot foglalnak el Eötvössel szemben, amikor ő az iskolai törvényjavaslat miatt a reakció támadásainak kereszttüzében áll, balról támadják. Ezzel azonban végeredményben erősítik; jellemző, hogy Eötvös a legkövetkezetesebbeket maga mellé hívja munkatársnak, s ők is maradnak a leghűségesebb emberei (róluk bővebben később szólok).

(Hosszas tanulmányozás után lehetne bemutatni, amit Horváth Zoltán — 647 lapon! — bizonyította, hogy tudniillik a politikusok, művelődésügyi emberek mellett is ott volt a haladást szolgáló művészek és tudósok serege. De tekintsünk csak végig az irodalmi életben *Vajdától Tolnai* Lajosig, a festészetben *Madarász* Viktortól *Székely* Bertalanig, az építészetben *Feszl* Frigyestől *Ybl* Miklósig, s gondoljunk arra, hogy *Erkel* 1867-ben írta a *Dózsa György*öt. Utána vessünk egy pillantást azokra a tudósokra, mind a társadalom-, mind az ekkor nagykorúvá váló természettudományokban, akik elérték az európai szintet, vagy éppen az európai tudomány élvonalába kerültek, mint *Jedlik* Ányostól *Eötvös Lorándig* oly sokan.)

Ez a „reformnemzedék" azonban néhány év folyamán nemcsak az előző reformkorszakból megmaradt s újra aktivizálódott példaképeit vesztette el (vagy úgy, hogy meghaltak, vagy úgy, hogy megalkudtak), hanem a törekvéseiknek ellenálló, egyre ellenségesebb és egyre sűrűbb közéleti közegben a maga hitét, lendületét és bátorságát is, és csak az elkeseredettség, a pesszimizmus maradt meg benne. Amellett tehát, hogy ez a nemzedék két, de talán három, más-más fejlődési szakaszban megérett, de egymás munkáját folytató generációból áll, a *félbemaradottság* is indokolja a „másfeles" jelzőt.

A munkásság ezzel szemben nemcsak számban növekedett, hanem egyre lendületesebben harcolt, s mind világosabban kezdte látni célját és feladatát. Egy részük ugyanabba az iskolába járt, mint a reformerré vált köz- és főnemesek, de számarányukhoz mérten nagyobb mértékben: a céhrendszer által előírt vándorlásaik során sokan bejárták a külföldet, sokat láttak és hallottak ott, és *tisztábban*, mint az osztálykorlátai miatt sok dologra vak nemesség. Ezért legjobbjaik nem reformerekké, hanem *forradalmárokká* nőttek.

A munkásság létszáma az elnyomatás alatt megkétszereződött, s a növekedés jelentékeny része a bányászatban, kohászatban, vasiparban, élelmiszeriparban jelentkezett, tehát a nagyipari munkásság számaránya javult (bár még így is a *kisipari* munkásoké maradt a döntő többség). Ez a munkásság — elsősorban a *szocialista tanok*at ismerők segítségével — már szervezkedik; minthogy politikai szervezetbe nem tömörülhet, *önképző-önsegélyező egyleteket* hoz létre. Különben is magukévá tették K. *Liebknecht* jelszavát: *„A tudás hatalom"*, s a tudás segítségével készülnek fel a hatalom megszerzésére.

A polgárság liberálisabb rétegei látták a munkásság szörnyű helyzetét, nyomorát. Azt is tudták, hogy a munkások nyugaton szervezeteikkel *maguk* igyekeznek ezen változtatni, s jogokat vívnak ki maguknak. Ez a liberális réteg fel akarja karolni a munkások ügyét. Van köztük olyan, aki a szabadságharcban harcolt, s most a baloldalhoz tartozik (pl. *Vidats* István gyáros), olyan, akit az emberbaráti szeretet, a részvét hajtott (pl. *Jókai* Mór), de olyanok is, akik úgy gondolkodtak, hogy ha már a munkások szervezkedését nem lehet megakadályozni, akkor segítse, de egyben *irányítsa* is a szervezkedést az uralkodó osztály (ilyen pl. *Horn* Ede újságíró, így gondolkodik maga *Deák* Ferenc is).

A parasztság vállalta a passzív rezisztenciát, sőt megteremtette ennek vallásos formáját is, a nazarénizmust. De készen állott arra, hogy adandó alkalommal, „ha még egyszer azt üzeni", fegyvert fogjon. Amikor azonban azt látta, hogy törekvéseit a kiegyezés után még a radikális baloldal sem segíti, sőt a szegényparasztsággal szemben a tehetősebbekre épít, ismét viszatért egy időre passzivitásába.

A kiegyezést megteremtő uralkodó osztály pártjai között kezdetben éles ellentétek voltak. Mivel mind *Andrássyék*, mind a középbirtokosokat, dzsentriket maguk köré tömörítő *Tisza Kálmán*ék látták, hogy a tömegek elégedetlenek a kiegyezéssel, s hogy csak akkor tudják biztosítani uralmukat, akkor nyílnak meg előttük a hitelforrások, ha összefognak, 1875 októberében megtörtént *a kormánypárt és a balközép fúziója*, s ezzel kezdődött meg a dualizmus megszilárdulása, amihez nem tartották hasznosnak, sőt *károsnak tekintették a tömegek felvilágosítását*, műveltségének emelését.

Végül néhány szót kell szólnunk a klérusról. A katolikus egyház az 1855-ös konkordátummal szinte korlátlan hatalmat kapott az iskolák felett, és ehhez görcsösen ragaszkodott a kiegyezés után is. Az 1868. évi XXXVIII. tc.-t ugyan éles viták és kompromisszumok után elfogadta a parlament, de a harc folytatódott a törvény gyakorlati megvalósításakor. Az egyház *minden* nevelést irányítani akart nemcsak az iskolában, hanem az iskolán kívül is, és tiltakozott az olyan felnőttoktatás ellen, amelyben nem az övé a vezetőszerep. A tanítók viszont egyideig azt remélték, hogy most iskolamesterből valóban a nép tanítói lehetnek, akik iskolában és iskolán kívül szolgálhatják a művelődés ügyét. Minthogy azonban az egyház volt az úr az iskolák döntő többségében, a pap, akinek szinte cselédje volt a tanító, akit büntethetett, terrorizálhatott, kidobhatott, a néptanításról álmodozókat megakadályozhatta tevékenységükben.

*

Ezekben igyekeztem felvázolni azokat a csoportokat, rétegeket, kialakulóban levő osztályokat, amelyeknek szerepük lehetett és volt is abban, hogy a kiegyezés után milyen legyen a népművelés. A felosztás nem merev, nincsenek áthághatatlan válaszfalak köztük, sőt nagyon sok változat, átmenet van a csoportok között, mind a népművelés tartalmát, mind célját, feladatát, irányát illetően s e törekvések megvalósításában.

Ettől eltekintve ez az áttekintés alapot adhat arra, hogy világosabban lássuk: hogyan alakult, milyen irányban fejlődött a népművelés a kiegyezés utáni években.

Novák József

Folytatjuk





1. A zebegényi műterem

2. Önarckép. A tárlóban a művész kitüntetései

3. Utolsó, befejezetlen műve

4. Az emlékmúzeummá nyilvánított Bartóky-ház

5. A művész egykori lakószobája

(Bojár Sándor felvételei)





SZŐNYI ISTVÁN EMLÉKMÚZEUM

ZEBEGÉNYBEN a Bartóky út 7. számú házat és a hozzátartozó műtermet az állam megvásárolta *Szőnyi* István örököseitől, és emlékmúzeummá nyilvánította. Az ősi múltú „Duna-kanyar művelődési kör" — melynek lehetőségei még csak igen kis részben kihasználtak — így új kulturális intézménnyel gazdagodott. Az emlékházat augusztus huszadikán nyitották meg a nagyközönség előtt. A nyárutó és őszelő nagy látogatottsága eddig is azt bizonyítja, hogy

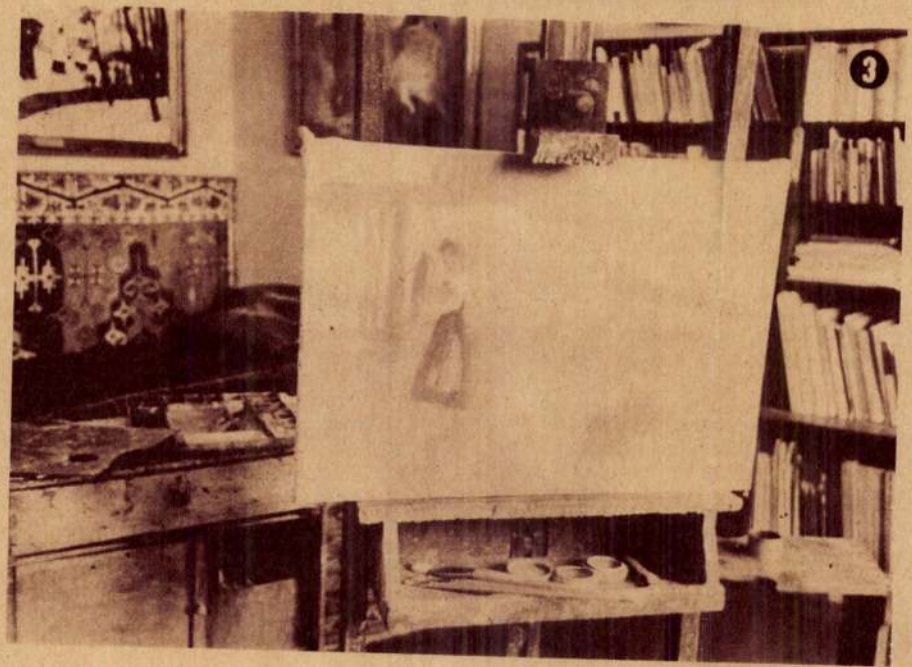



dóan járja az országot — a Bakonytól Erdélyig és vissza. Rendkívül termékeny. 1923-tól 1928-ig szinte minden évben egy-egy jelentős kiállításon mutatja be új műveit szűkebb pátriájában, Kolozsvárott és Budapesten. 1931-ben Baján telepedik le s ott él 1937-ig, haláláig, egyre mélyebbre merülve a nyomorba és ismeretlenségbe.

Művészete látszatra igénytelen s nem tetszetős. Tárgyválasztását méltán nevezhetjük „képzőművészeti szociográfiának", a szegényember-világ feltérképezésének. A dokumentatív igazság a művész egyéniségének új intenzitásában erős érzelmi színezetet kap, hiszen ebben a világban él ő is. Nem fest anekdotikus jeleneteket, s csak néha jelenít meg dolgozó és mozgó figurákat. A létérzet öntudatba hatolásának pillanatát ragadja meg s emeli általános érvényűvé. Ez „állapotszerűséget" eredményez, mégis sajátos módon előidézi a drámaiságot: az ember a természet része, s ugyanaz a sorsa, mint az esőáztatta rögnek. E sors vállalása maga a dráma, ennek átérzése és megértése adja pikturájának férfias erejét, konok makacsságát, borongós izzását, hangulatának magyarságát.

Nagy István életművét különösen rokonszenvessé teszi, hogy művészi problémafelvetése rendkívül következetes, kifejlesztése pedig organikus. A legnagyobbak erénye adatott meg neki: minden hatást magábafogad, nagyistvánivá tesz. Idegen példák nem térítik le megkezdett útjáról, maga küzd meg mindenért: sajátos pasztell-technikájáért, művészi látásáért. Külföldön megismerkedik *Van Gogh*, *Cézanne*, *Gauguin* művészetével, végigjárja az antik és a reneszánsz világ alkotásait, de a látottak nyomán nem vág elébe saját magának. Erdélyben a természetet figyeli, hogy maga vonja le magának a tanulságokat. Egyre szerkeszti, tömöríti a látványt, már az 1910-es években is. A 20-as esztendőkben a megtalált konstrukciót lelki feszültsége expresszív erővel, elementáris belső energiával tölti meg. Továbbhaladva a képkonstrukció dinamikáját kutatja, redukálja a három dimenziós teret két dimenziósra, így a kép komponensei — bár a fa mindig fa, a ház mindig ház marad — a „tiszta" festészet elemeiként, monumentálisan érvényesülnek. Eljut a figurális absztrakcióig, az egyéni szintézisig.

A 30-as években már idős, beteges ember. Festészetének szenvedélyes feszültsége fellazul. Egyre nagyobb szerepet kap művészetében a meseszerű emlékkép. Képei hangulatának lírája, szerkezetének kristálytisztasága méltó befejezése munkásságának.

Tóth Antal

A KOMMER

NÉPMŰVELÉS
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

A „Zorba, a görög",

a nálunk is nagy sikert aratott hollywoodi film, a maga nemében kitűnő. Hagyományos nyelvi eszközökkel, hamis népi hátterével és egy nagy sztárral hirdeti a zorbai filozófiát, életfelfogást. Amikor ez a társadalmon kívüli, anakronisztikus alak, ez a szeretetre méltó Zorba eszik, iszik, nevet és táncol, valóságos szimbolumává válik mindannak, amitől a modern nagyvárosban a munkamegosztásban élő ember el van zárva, s vele együtt élheti ki szenvedélyeit, ösztöneit, úgy ahogy legfeljebb a feudális urak tehették. „Az utca embere már össze se tudja számolni azt a sok rendelkezést, amely megtiltja számára az alkotást, a rombolást, a szerelmet, a gyűlöletet, a táplálkozást, a kiáltást és önmaga eltékozlását; természetes hát, hogy a sok visszafojtott vágy rabsága alól az ember csak hatékony szublimáló és levezető szerek, egy ipari méretekben előállítható, költészetet gyártó eszköz segítségével tud felszabadulni", idézhetjük ismét *Epsteint*. Ilyen meggondolások alapján értelmezhetjük a Zorbát olyan filmként, amely társadalmi missziót tölt be, még ha egész világa alapvetően hamis is.

ivott [illegible] ára Gassmann volt, [illegible] ocsin száguldozott. (Hogy [illegible] s — szemben a *Zorbával* — [illegible] hamis, és következetesen végig[illegible]iszi egy életfelfogás csődjét, az éppen abból adódik, hogy nem kommerszfilm, bár közérthető; egy kicsit azt a határesetet is példázza, amikor nem lehet *merev* sémákban elkülöníteni a kommerszet a művészettől.)

A nagy kérdés: *egészen* negatívnak nyilvánítsuk-e példánkban a Zorba hamis társadalomszemléletét? Idézzük Epsteint: „Platon, aki kiűzte a költőket zsarnoki államából, a mozit, ezt a költészetet nagyban előállító gépezetet bizonyára betiltotta volna. De nem volna-e veszélyes a közrendre nézve az olyan intézkedés, amely megfosztja az embereket attól, hogy legszemélyesebb — az állami normákkal aligha összeegyeztethető s a felettes én ellenőrzésétől már meggyötört — szenvedélyeiket legalább képzeletben kiélhessék?!"

A *Zorba* legalább az amerikai filmekre olyannyira jellemző heppiendektől tartózkodik; semmiféle választ, semmiféle megoldást nem ad,



1. Zorba, a görög, Antony Quinn emlékezetes alakítása

2. Riói kaland. Egy kicsit önmaga paródiája ez a film

3. Az aranycsempész. Belmondó hiába utazza körül a fél világot, mindenütt beleütközik a nagy bűnszövetkezetekbe, s végül elveszíti az aranyautót

1

Az alapos elemzés nemcsak a hamis filozófiát mutathatja ki, de a hollywoodi filmek szemléletét is. Ha az *Előzés* fehér sportkocsiján száguldó *Gassman*jával vetjük össze Zorbát, kiderül, hogy *konkrét társadalmi környezetben* a zorbai alak pusztít, élősködik, lázadása csak állázadás, kitörése sikertelen, tagadása anarchista. De vajon a közönség nagy része végiggondolja-e ezeket a filmeket? Vajon azon túl, hogy jól érezte magát, hogy ösztönösen elfogadott valamit a film megtévesztően vonzó életfelfogásából, gondolkozik-e igazságán? Aligha. Két órára egy kicsit Zorba volt, evett, ölelt, nagyot nevet és táncol. Egy másik sikerült kommerszfilmben, Billy *Wilder Irma te édes*ében az egyetlen rendőrt, aki nem korrupt, kirúgják állásából, kétségbeesetten verekszik, dolgozik, végül ártatlanul börtönbe zárják. S innentől kezdve a film — szinte szándékosan — valószínűtlen, mert csak így juthat el a heppiendig. Így juthat el a költői igazságszolgáltatásig, így viheti győzelemre a jót a rossz felett. Nem reális ez? Nem igaz? Valóban. De talán az reális, hogy a szegényember fiából királyfi lesz?

A népköltészettel való *távoli* rokonságban foghatjuk meg azt a *pluszt*, amely több, mint szórakoztatás, amely a kommerszfilmet a hu-



megalapításával közigénynek tettünk eleget.

Szőnyi István az elmúlt ötven esztendő magyar festészetének egyik reprezentáns alakja. 1924-ben, harmincéves korában telepedett le Zebegényben; feleségül vette a zebegényi *Bartóky* család leányát. Élete végéig sokat tartózkodott Bartókyék zebegényi villájában — szinte mindig, amikor közéleti tevékenysége megengedte; hiszen 1937 óta a Képzőművészeti Főiskola tanára volt. Képeinek a húszas évektől főtémája a zebegényi ember, a falu, a táji környezet és a Duna-kanyar. Ez utóbbira pompás kilátás nyílik a villa hatalmas kertjéből. Élete utolsó évében készült el műterme, melyet használni már alig tudott.

AZ EMLÉKHÁZ berendezését eredeti formájában tartották meg. A család tulajdonában volt képeket a Magyar Nemzeti Galéria jóvoltából olyan híres Szőnyi művekkel egészítették ki, mint a „*Zebegényi temetés*" vagy az „*Este*". **H. L.**



Nagy István

1873 — 1937



1. Öreg bojtár
2. Hegyi patak
3. Barkás csendélet
4. Fenyők

(Petrás István felvételei)

1



2

Jópárszor felfedezték; őszinte, mélyérzésű pikturáját példaképül állították a vele egyívású és az ifjabb festőgeneráció elé, mégis mindannyiszor elfeledték, olyannyira, hogy élete és művészete — bár egyre tisztább képet alkothatunk róla — még napjainkban is csak nagy vonásokban ismert.

Életútja pár sorban rögzíthető: 1873-ban született Csíkmindszenten. Kolozsvárott, a tanítóképzőben fordul érdeklődése a festészet felé, később néptanító Homokmégyen. *Keleti* Gusztáv ösztönzésére beiratkozik a mintarajziskolába, ahol *Székely* Bertalan tanítványaként ismerkedik meg a művészmesterség alapfogásaival. A századfordulós művészifjúság útját járva kimegy Münchenbe, Párizsba és ellátogat Rómába. Hazatér szülőföldjére, Erdélybe, és visszavonultan él az első világháborúig. A háború alatt hadifestőként a fronton rajzol. Életének legeseménydúsabb, művészetének legismertebb időszaka a 20-as évekre esik. Állan-



3



4

Szőnyi István

vissza a harmadik dimenzióhoz,a testiség,a plasztika ábrázolásához.A valóságot nem utánozza,hanem konstruáltan akarja adni,tisztán formai eszközökkel. A formai probléma az uralkodó és még határozottabban,tisztábban hozza ki, mint Ferenczy,aki mestere volt,aki a plasztika mellett a zárt kompozicióra, a nyugot,tiszta vonalritmikára helyezi a fősulyt.

Ujabb korszakában egyre felfelé halad és mutatja az uj magyar müvészet haladását.Ujabb korszakát inkább a szinproblémák keresése és megoldása jellemzi és bizonyos lirai lelkiség.

ellé-
y a
szta-
rmál-
pet,
erü-
a mo-

lép-
ogi-
le.
om,
té-
a
ló
ctu-

Es elérkeztünk egymásik csoporthoz, amelynek vezető tagja Szőnyi István, aki fiatal kora ellenére már történelmet jelent a magyar művészetben. Fellépése történelmi határpont a magyar művészet fejlődésében.
Nagyon korán indult el azon az uton, amely a természeti látás felszabadulását jelentette. Havas táj. Leegyszerüsitett tiszta ~~táj~~ természetszemlélet, világos térszemléletre való törekvést mutat, hol mindenegyes tárgynak meg van a maga szerepe a kép szerkezetében. Akt. A római korszaka előtti időből. Mutatja, hogy milyen tu-

---

Gerevich Tibor
Körunk művészete
Szabad Szellem
Szerkeszti
1932 v. 33



Szőnyi István: Uszályok

Tájkör 1941. 224. l.

A SZÉKESFŐVÁROSI KÉPTÁR ÚJ SZERZEMÉNYEI

Írta KOPP JENŐ
MFI-Petrás fényképeivel

A Székesfővárosi Képtár az 1939—40. év új szerzeményeinek II. kiállításával az elsőhöz szervesen hozzákapcsolódva, teljessé óhajtja tenni azt a bemutatót, amely Budapest Székesfőváros gyűjtőtevékenységét és művészpártoló kultúrmunkáját szemlélteti. Az új szerzeményeknek 1940 év augusztusában megnyílt I. kiállítása Budapest Székesfőváros múzeális gyűjtőtevékenységét vonultatta fel és körvonalazta főleg azokat a határokat, amelyeken belül a Szépművészeti Múzeum hatáskörének zavarása nélkül óhajtja munkálni a magyar kultúra bemutatását és ismeretlen értékeinek feltárását.

Ez a kiállítás anyagával azt a kettős irányú tevékenységet szemléltette, amelylyel egyrészt eddig szinte teljesen ismeretlen kismestereket, XIX. század eleji névtelen, magyar művészeket emeltünk ki a feledésből, másrészt pedig ismert művészek olyan vázlatait és kisebb műveit mutattuk be, amelyek még forrongó állapotban szemléltetik az alkotás útját, azokat a lépcsőfokokat, amelyeken keresztül a mű és alkotója elérkezhetik a művészet mindenkori céljához: — a remekmű megalkotásához. És bár érdekes és változatos anyagot vonultatott fel ez az első kiállításunk, a fenti célok szolgálatával nem érintette az ország első művészeti intézetének gyűjtési tevékenységét, sőt mintegy előkészítésül, a közönség olyan irányú nevelését szolgálja, hogy az a szükséges alapismereteket, a részletkérdéseket a Székesfővárosi Képtár különleges gyűjtésén keresztül ismervén meg, jobban felkészülve és öntudatosabban élvezheti a Szépművészeti Múzeumnak már összefoglaló, a részleteredményeket szükségszerűen elhanyagoló és csupán a csúcseredményekkel foglalkozó gyűjteményeit.

— Csak lassan a testtel! Százszor megmentem, de százegyedszer mégis Süsswein mond igazat: a helyzet reménytelen. S mi lesz öt év mulva, ha kínai fogadalmam szerint visszavonulok?

— Ne gondoljunk most erre, kegyelmes uram.

Nemzetközi rangsorban ültek: Kacor király jobbján a finn követné, aztán a holland követ, a belga követné, a portugál követ, balján a holland követné, majd a finn követ, a dán követné, a svájci követ és így tovább. Öz Zsolt éppen szembekerült, a ma esti repülésért jutott ehhez a kiváltságos helyhez. Vacsora után Kacor király fölállt.

— Az európai békét akarom felköszönteni ezzel a pohárral. Amióta a kishatalmak megteremtették a könyvolvasó, művészkedő és szemlélődő Európát ... (taps) ... s fegyvereikkel fönntartják a békét ... (taps) ... a megriadt Múzsák visszatértek közénk. A század második fele bosszút állt az első felén. Amikor 1914-ben megindult a harmincéves háború a nyersanyagokért... (hosszantartó derültség) ... a kishitűek az európai művelődés bukásától rettegtek. Én már akkor megmondtam, hogy látunk még fordított világot s a művészek bosszút állnak a nyersanyagon. Ma az ellenkező véglettől féltem Európát. Nem szeretném, ha egy költő miatt lángbaborulna. Négy válságon, estünk át egy nap alatt s ez rossz jel. Ma békésen búcsúzunk egymástól, de mi lesz, ha egy reggel a felkelő nap egyenesen a szendergő hadisten szemébe süt és fölébreszti? — Tetszett neki a hasonlat s ilyen költői hangnemben akarta folytatni. — Volt nekünk egy költőnk, Csokonai Vitéz Mihály...

Elvörösödött, mintha szálkát nyelt volna.

— Szerencsétlen! — sziszegte a halálravált mindenesnek — ezt is nekem kell kitalálni. A verset Csokonai írta. Fuss, telefonálj Pestre, hogy az államtanács elmarad.

Franciául mondta, hogy ne értsék. Aztán emelt hangon magyarul folytatta.

Másnap reggel egy postakocsi várt a kapujában. Ezen lopták el Victor Hugo hamvait. A kormány emlékbe adta Kacor királynak. Déltájban elindult vele a tenger felé.



Jól művelt földek mellett hajtottak el, a mezőn Shakespeare dalaira körtáncot jártak a parasztok. Az ország visszatért a földműveléshez és hámfonáshoz, szállított a vasúttal és autóval, a repülőgépet a honvédelemre korlátozták. Stage coach, mail coach, post chaise jött velük szembe, az utasok fölismerték Kacor királyt s kürtszóval, ostorpattogással, tapssal éltették. Doverben a kocsi hajóra került s ő hazarepült. Másnap mindenáron meg akarta koszorúzni Eötvös József sírját.

Elmondtam Kacor király egy napját. Elmondanám a többit is, de most abba kell hagynom. Meghívott egy sétahajtásra a postakocsin, már hallom is a kürtszót a Múzeumkörút felől.

JUHÁSZ GÉZA: SZALONNASÜTÉS

Szeretem a nap illatát
és a magasztos éjtszakát,
mikor a vén oltár körül
a család egybe tömörül.

Ha a tűz-baba születik,
anyusék buzgón etetik.
Még színe halovány arany,
csak tapogat gyámoltalan,
szopja az ízes venyigét,
villantja vérpiros ínyét
s hipp-hopp, a rőzse tetején
kezd lovagolni hevenyén.

Piros-pozsgás lesz és kövér,
lengő palástja mint a vér.

Míg nő és hízik és dagad,
mindenki hosszú ágakat
nyujt áhítatosan felé
s szalonna-zsírt locsol belé.

Magam meg széttárom kezem,
ős máglyákra emlékezem,
melyek a nagy sivatagon
vágtattak szerte szabadon;
dübörgött lángzó üstökük,
zivatar volt szemöldökük.

Most keccsel ropja illanó
táncát a jólnevelt manó,
de míg ütemét hallgatom,
belém süvít a borzalom.

nek alkotásai fölött, az időre bízzuk. Az időre, amely kérlelhetetlenül és elfogultság nélkül úgyis eldönti majd kinek-kinek helyét a magyar művészet fejlődésének történetében. Mi itt most ezzel a kiállítással sem nem értékelünk, sem pedig bírálatot nem gyakorolunk : az egymásra következő termek állandóan változó anyagával, csupán minden rezdülésében szemléltetni óhajtjuk a mai magyar művészet alakulását. Minden irányt, súlyának megfelelő nevekkel és művekkel szerepeltetünk. Konzervativ és haladó, most ébredező és már öntudatos, nagy multra visszatekintő irányok ölelkezése tárul fel előttünk, úgy, amint a legutóbbi évek fejlődése, művészeti életünk valóságos helyzetének alakulása parancsolja.

A mai élet különös, nagy ellentéteit, az elégedetlenségnek, a meghasonlottságnak vívódásait és végletességeit szemlélteti ez a kiállítás. Ha tárgyilagos szigorral nézzük egyenetlenségeit és áthidalhatatlannak látszó ellentéteit, akkor is szükségesnek érezzük e nyugtalan alkotások bemutatását, mivel éppen ezekből az ellentétekből világlik ki a nagyobb, mélyrehatóbb egység kialakulásának szükségessége. És ha ugyanezt a türelmesebb szubjektivitás, az önmagunkban is élő nyugtalanság magábaszállásával nézzük, akkor megértjük, mert meg kell értenünk, hogy ebben a sokféleségben, ebben a széttöredezettségben a jövő várásának első bizonytalan, de egyszer majd célbaérő lázas tevékenysége tükröződik.

Az új szerzemények kiállításának ez a II. része Budapest Székesfőváros vezetőségének ezt a megértő, a művészet mai nehéz harcait szemmeltartó művészpolitikáját szemlélteti. Ez a politika nem türelmetlen és nem merev. Türelmes, ha kell, elnéző is és símogató, ezekben a mai nehéz időkben gondokat elhárítani igyekvő is, mivel minden egyes vételt az a meggyőződés irányít, hogy az alkotó művész, bármelyik irányhoz tartozzék is, jelentős nagy botlásokat, tévedéseket magában hordozó alkotásaival, mindig és minden körülmények között, meggyőződésből és hite szerint a jövő művészetének kialakulását szolgálja.

Azok a szempontok, amelyeket a multtal, a már történelemmé távolodott művészettel szemben követünk, sokszorosan kötelezők tevékenységünkre és elkülönítik gyűjtési munkánkat a Szépművészeti Múzeumétól a közelmulttal és főleg a jelen, még élő, forrongó művészetével kapcsolatban. Ha az elmúlt idők fejlődésének főirányait a mi feladatunk kitölteni a részletkérdések feltárásával, az ismeretlen alig-alig észlelhető történések egymásba illesztésével, még inkább a mi feladatunk a jelennek forrongását, kísérleteit legjava termésében, de ugyanakkor talán botlást vagy eltévelyedést jelentő túlzásaiban is megrözítenünk, hogy ezáltal a raktárunkban őrzött anyaggal, a ma művészetének minden jelenségét, minden egymásba szövődő szálát hiánytalanul megmenthessük a jövő számára. Ha a Szépművészeti Múzeum a mindenkori művészetek legjava termésének tárháza és bemutatója, ugyanakkor a mi feladatunk, hogy bemutatói és elraktározói legyünk azoknak a kísérleteknek és azoknak a történéseknek, amelyek művészetünket eljuttatták és a jövőben is hozzásegítik éppen a legjava művészet kialakításának lehetőségéhez. Az új szerzemények kiállításának ez a II. része, anyagának sokrétűségével, a bemutatott műalkotásoknak esetleges egyenetlenségével a különféle irányok egymásután következő tarkaságával a fenti feladat elvégzését szolgálja. Talán tetszetősebb, minden esetre hatásosabb lenne a kísérletek teljes kikapcsolásával, csupán csak a leszűrt végeredményeknek, a jelen művészet legjava alkotásainak bemutatása. Hálásabb feladat lenne, de egyrészt nem adná hűségesen a magyar művészet, mai művészetünk vívódását, küzdelmeit, érdekes változatait, másrészt nem vinné eléggé szemléltetőn a nagyközönség elé azt a beláthatatlanul nagyhatású és eredményeiben ma még megmérhetetlen kultúrtevékenységet, amelyet Budapest Székesfőváros éppen az élő művészeteknek ilyen irányú támogatásával folytat.

Nem állítjuk, hogy mindazok a képek és szobrok, amelyeket kiállításunkban bemutattunk, bemutatás által belépnek a halhatatlanságba. A végleges rostálást, amely majd ítélkezni fog a ma művészeté-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Szőnyi István

NÉPSZABADSÁG

1968 JUL 5.

KÉPZŐMŰVÉSZETI SZABADISKOLA nyílik július 29-én — a hajdani művésztelepek hagyományait folytatva — Zebegényben. A Szőnyi István emlékházban megnyíló szabadiskolára hatvan jelentkezőt vettek fel az idén az oktató mesterek.

Arnold, Gyulai Líviusz, Pásztor Gábor és Würtz Ádám — munkái
képviselik a magyar

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

Szőnyi István

1969 APR 26

MAGYAR NEMZET

1021

— A Szőnyi István Emlékmúzeum ebben az évben is megrendezi Zebegényben Szőnyi István volt birtokában a nyári képzőművészeti szabadiskolát a legkiválóbb művészek és művészettörténészek közreműködésével július 14—augusztus 10 között. Tájékoztatót és jelentkezési lapot küld a Szőnyi István Emlékmúzeum (Zebegény, Bartóky u. 7.).

Szönyi István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG
1960 FEB. 4.

*

A SZŐNYI ISTVÁN-EMLÉKHÁZAT Zebegényben tavaly 24 ezren látogatták meg; 208 alkalommal vetítették le a mester életéről és munkásságáról készült színes filmet.

Szőnyi István

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1988 OKT 24

PESTMEGYEI HÍRLAP

— **Ma kezdődnek** a harmadik magyar vadásznapok.

— **Színesfilmmel színesített** előadást tart ma Vánosmiklóson Dániel Kornél, Szőnyi István művészetéről.

1988/21

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Kőszegi Gyula

ESTI HÍRLAP

1967 OKT 21.

Kiállítás Székesfehérváron. Az István király Múzeum Csók István képtárában holnap megnyílik Székesfehérváron a két világháború között alakult Gresham Kör csoportkiállítása, amelyen a többi között Szőnyi, Derkovits, Czóbel és Ferenczi Béni művei szerepelnek.

titkárságot, azaz az
Atlanti Szövetség politikai é
igazgatási központját, mi

Szőnyi

1957 DEC 13.

ESTI HIRLAP

lekciojat mutatja be.

□ PRÁGÁBÓL SÜRGETIK a Szőnyi—Medgyessy—Kisfaludi-kiállítás anyagának szállítását. Örülünk e türelmetlenségnek, mert arra vall, hogy mestereink prágai reprezentatív tárlata iránt érdeklődés mutatkozik.

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285

NÉPSZAVA

1522 - Jókai-nyomda

Szőnyi István
(erdélyi)

(1950-60)

Aztán, egy évtizedes kihagyás után, ez a nemzedék újra hozzákezd önmaga kereséséhez. Nyugtalan, belső dinamikától telített egyénisége a temesvári származású, Bukarestben letelepedett Szőnyi Istvánnak került összeegyeztetnie a kor követelményeivel. Kedvenc témái: a n[e]marcos múltja *(Dózsa, A bábolnai felkelés)*, a pártvezette munkásosztál[y] múltbeli küzdelme *(Illegális nyomda, Nem felejtjük el)* vagy minde[n] epikus tartalom nélkül: a dolgozó nép ereje *(Tutajosok)*. Masszív, kemény, arányaiban felnövesztett hősei, a rendkívül lendületes kompozíciók a korszak expresszív töltetű neorealizmusával mutatnak rokonság[ot].

Korunk 1974/2 202. old



Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ORSZÁG VILÁG
1967 AUG 30.

Szőnyi István

GENF

Az évről évre megrendezésre kerülő, hagyományos genfi ünnepségek kedves színfoltja a virágos felvonulás

ZEBEGÉNY

Szőnyi Múzeum Zebegényben. Az elhunyt nagy művész zebegényi házában emlékmúzeumot rendeztek be. Képünk: múzeum-sarok, az utolsó, befejezetlen Szőnyi István-festménnyel
(Jobboldali kép:)





Rekord a Ha

IDEGENFORGALOM
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307



A *Hortobágyi Intéző Bizottság* és a *Hajdú-Bihar megyei Idegenforgalmi Hivatal* első ízben tavaly adott egész évre szóló, átfogó programot. A kísérletezés és útkeresés tapasztalatain okulva, a tanulságokat felhasználva került sor az idei rendezvényekre, melyek többsége ez évben *augusztus hó végére* esett. Így már a gyakorlati bizonyítás, a siker alapján lehet mondani, hogy *a program bevált*, s keretként szolgálhat a későbbi évek rendezvénysorozatához is.

Az idén *rekord* született az *augusztus 18—20* között megrendezett *hortobágyi hídivásáron*. Vonatok, autóbuszok és személygépkocsik *három napon át* szakadatlanul ontották az érdeklődőket, akiknek jelentős hányada *külföldi* volt. *Több, mint 20 ezer vendég* járt a pusztán, *háromezren* tekintették meg a *lovas bemutatókat, két- és félezren a pásztorok műsorát*. Nagy sikere volt a *víziszínpadon* rendezett *divatbemutatónak* is.

A számadatok teljességéhez az is hozzátartozik, hogy most — szemben a múlt évvel —, *a kereskedelemnek sem kellett csalódottan távoznia:* több mint *egymillió forintos* forgalmat bonyolítottak le a pavilonokban és a sátrakban. (Elkelt *kétezer „gémes kenyér", 20 ezer üveg sör* és *10 ezer pár virsli*. Sláger volt *a nádudvari fekete edény* és a szabad tűzön főtt *birkapaprikás* is. Rengeteg ruházati- és vegyesipari cikk talált gazdára.) Jellemző, hogy a különleges áruválaszték alapján már a következő szóbeszéd járja a megyében: *„Ha jól akarsz vásárolni, eredj a Hortobágyra"*. A vásár jelentőségét az is mutatja, hogy most már a legtávolabbi vidékekről is érkeztek *magán kiskereskedők* és *kisiparosok*.

Mindez együttvéve azt bizonyítja: érdemes volt a *hídivásár évszázados hagyományát* feleleveníteni, továbbá, hogy a hagyományt mindenképpen tovább kell fejleszteni.

Kereskedelmi és kulturális téren is többet kell hozniuk a következő éveknek.

Ezúttal egy ritka vendég is megfordult a hídivásáron: *Kállai Gyula*, az országgyűlés elnöke, *Hajdú-Bihar megye képviselője*, aki magánemberként járt a Hortobágyon. Kállai elvtárs nagy érdeklődéssel tekintette meg a vásárt — 4 fakanalat is vett vásárfia gyanánt —, megelégedéssel nyilatkozott, kifejezést adva annak a reményének is, hogy a rendezvény egyre nagyobb szabású lesz!

A vásárral szorosan összefügg a ma már *„alföldinek"* nevezhető pásztortalálkozó, amely jövőre talán már *„országos"* lesz. A pásztorok *„tapasztalatcseréje"* nemcsak



A pusztai vezérkar

1021

Megnyílt a Szőnyi István Emlékmúzeum

Még augusztusban *Pátzay Pál Kossuth-díjas szobrászművész* nyitotta meg *Zebegényben* a festő egykori lakóházában a *Szőnyi István Emlékmúzeumot*. A *Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága*, a *Pest megyei Tanács* és a *Magyar Nemzeti Galéria* összefogásának eredményeként jött létre az új múzeum a *Duna-kanyarban*, melyhez nemcsak a lakóépület szobái és a műtermek tartoznak, hanem egyúttal *az egész környező táj* is.

Szőnyi festészete csak így, ebben a környezetben válhatott szinte az egész község művészetének eleven valóságává, élő múzeumává! És ez határozta meg az emlékmúzeum berendezését is. Itt minden azt érzékelteti: *hogyan alakította környezete a művészt*, aki a természet és az emberi lélek jó ismerője volt.

Szőnyi szerette a csendet, a vonalak és színek örökös hullámzását, de nála *sohasem válik a látvány a szemmel látható világ másolatává*, a dolgok lényegét igyekezett minden ecsetvonásával megragadni.

Kortársai és közvetlen elődei — a Milleneum idején — hatalmas történelmi tablókat festettek; a nagy pillanatok és drámai szituációk vonzották őket.

Szőnyi viszont a *hétköznapi élet csendes bölcsességeit*, halk szépségeit festette. Képeit többször átmeg átkaparta, innen kölcsönözték azok *fátyolos, és mégis sziporkázó színfelületüket*. A szék, a kerti pad, és a tornác így nyerték el mélyebb valóságukat; az utcán járó emberek, és hazatérő parasztok így beszélnek képein gondjaikról és örömeikről, anélkül, hogy mindez megrendezetten naturális lenne.

Sokszor elmondták, leírták már: *Szőnyi a magyar szegények és a magyar táj festője volt*. A képzőművészet-elmélet a *posztimpresszionista festői irány* képviselőjeként tartja számon... Aki meglátogatja ezt az új múzeumot, aligha jut eszébe ez a megállapítás, olyan nagy ebben a zebegényi házban a *szabadság!*

Olyan közel van itt minden, amit összefoglaló szóval *„természet"*-nek nevezünk, hogy egészséges gondolkodású embernek eszébe sem jut *csinált fogalmakat*, vagy *meghatározó skatulyákat* keresni. Ha az ember belép a kapun, az udvaron diófa köszönti és fehéren vakít a faragott fa-oszlopok által határolt tornác. A ház fehér falain apró, falusi ablakok, mellette simavonalú, emeletes épület: a *műterem*.

A lakóházban, szemben a bejárati ajtóval *a festő önarcképe*, előtte üvegvitrin, benne néhány okmány, igazolványok és kitüntetések: két *Kossuth-díj* és a *Kiváló Művész* cím dokumentumai. Balra könyvtárszoba: egyszerű bútorok, derengő félhomályban. Jobbra, a lakószobában faragott népi bútorok, egyszerű szőnyegek. A falakon mindenütt *Szőnyi-képek*...

Azt, hogy ez a ház már csak múzeum, csupán a kifeszített zsinórok jelzik, s ha ezek nem lennének, azt hinné az ember, hogy a gazda valahol a kertben sétál.

A kis műteremben volt a *grafikai műhely* is: nyomóprés, szerszámok, a falakon pedig rézkarcok. Minden egyszerű és a helyén van! A nagy műterem közepén áll a *festőállvány*, egy befejezetlen képpel. Oldalt könyvespolc, az asztalon ecsetek, a sarokban egyszerű heverő.

A nyitott ablakon keresztül a kert szinte *„betódul"* a műterembe: látni az olajfát, az ezüstfenyőt, az orgonabokrokat, s a keskeny ösvényt, amely eltűnik a domb mögött.

Ott, a gyümölcsfákon túl már szénaboglyák guggolnak az erdőszélen és szakállas kukoricák között matat a szél. Alma-, fenyő- és *„dunaszag"* hullámzik a levegőben. Itt festett Szőnyi, *csaknem négy évtizeden* át. Ez a táj, ez a levegő gyógyítgatta tüdejét, itt találta meg és őrizte kapcsolatát, rokonságát mindazzal, ami él, mindennel, aminek színe és formája van.

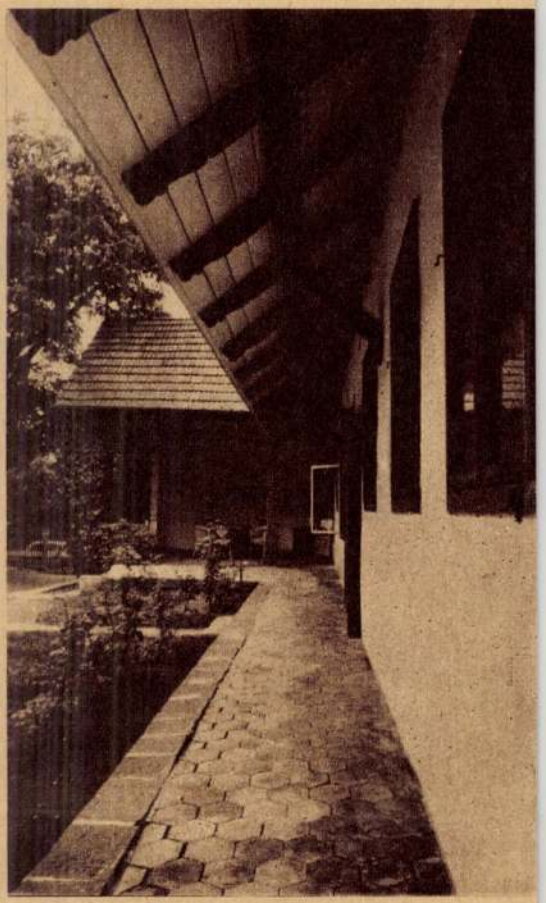

S aki eljön ide Zebegénybe, az igazat ad neki! (— mondja befejezésként *Kisdéginé, Kirimi Irén dr.*, az emlékmúzeum rendezője:

„Aki itt sem érti meg Szőnyi festészetét, az messze kerüljön el mindent, ami szép!)

Szántó Gábor

(Foto: Szabóky Zsolt)

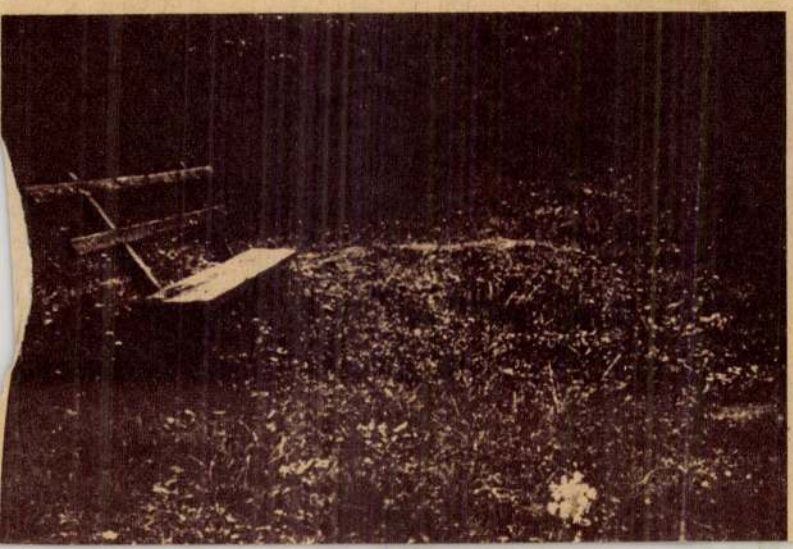



Szőnyi - Zakrai

szerző: 1961
szerkesztő: Szőnyi István

A Képzőművészet iskolája

A festészet, grafika és szobrászat technikái

Irták: Szőnyi István, Elekfy Jenő, Szobotka Imre, Molnár C. Pál, Kákay-Szabó György, Varga Nándor Lajos és Ferenczy Béni.

GYŐZŐ ANDOR kiadása. *Könyvnapi ára kötve* **9.60.**

A kiváló szerzők tapasztalataik legjavát adják közre ebben a könyvben. Segítségére akarnak lenni a hivatásos kezdő művészeknek és műkedvelő közönségnek. Ismertetik a művészi rajznak, az olaj-, tempera-, akvarell-, pasztell- és freskófestészetnek művészettechnikai eljárásait; az üvegfestészet, mozaik mesterségbeli fogásait; a fametszet, rézkarc, rézmetszet, kőrajz művészi műhelytitkait, végül a szobrászat összes ágainak technikai eljárásait.





lage szerelmei, A sziget titka, Az elveszett ügyvéd, Dr. Witty kalandjai, John Regan tábornok stb. Magyarra sajnos, egyik sincs még lefordítva. Azt mondja: franciára, olaszra, spanyolra, hollandra, dánra sok művét lefordították, magyarra és németre azonban egyet sem.

Kérésemre ideadja egy bájos kis novelláját, hogy fordítsam le az *Uj Idők* számára. Az Uj Idők következő száma az elbeszélést közölni is fogja.

Mikor fölállok, hogy elbucsuzzam, látom, hogy a könyvei között keresgél. Kettőt kiválaszt.

— Olvassa el, ha érdekli, — mondja, — de aztán hozza vissza.

— Nem is mertem volna kérni, — mondom meghatottan és magamban csodálkozom rajta, hogy igy ideadja nekem kedves könyveit, egy félórai ismeretség után, mikor azt se tudhatja tulajdonképpen, ki vagyok és hol keressen, ha nem hozom vissza őket. Én a barátaimnak se adok ilyen könnyen olvasnivalót.

Az egyik könyv vallásfilozófiai munka: *Lehetek-e keresztény?* Ennek James O. Hannay a szerzője. A másikat George A. Birmingham irta s a címe: *A dédanya.* Milyen gyönyörü kiadás mindakettő! Élvezet kézbe venni őket. Nagyszerü, könnyü papiros és kitünő nyomás.

Ezt a vallásfilozófiai könyvet már itt irta Pesten Mr. Hannay. Az előszó alatt legalább ez van: Budapest, 1923. Az előszó különben olyan szép, hogy ideiktatok néhány sort belőle:

„Nem azokhoz a boldogokhoz szólok, akik tisztán és egyszerüen meg tudták őrizni gyermekkori hitüket. Sőt azt remélem, hogy ők nem is fogják elolvasni könyvemet. Sok olyat találnának benne, ami fájna nekik és megzavarná őket; habár hiszem: még ők is megéreznék, hogy én is azt az Istent szeretem, akit ők szeretnek s akit ők sokkal hittel, sokkal több odaadással szolgálnak, mint én . . . Azokhoz szólok, férfiakhoz és asszonyokhoz, akik tisztelettel és alázattal néznek föl Jézusra, akik szeretik a krisztusi életfelfogást, akik még dédelgetik gyermekkoruk vallásának gyöngéd emlékeit, de mert nem tagjai semmiféle keresztény gyülekezetnek, azt hiszik, nincs hely számukra az egyházban és hogy nem is keresztények többé . . . Lehet, hogy senkinek sem lesz haszna abból, amit irtam. De higyjék el, hogy becsületesen, jó szivvel irtam . . . Azt reméltem, hogy segítek Krisztust megtalálni azoknak, akiket szeretek. Krisztust, a lelkek megváltóját, akitől nem szabad félni, akit mindnyájan bátran követhetünk . . ."

Amig a keztyümet húzom (csak a balkezemre, mert szerencsére idejében eszembe jut, hogy az angolok mindig lehuzzák a keztyüt, ha kezet fognak valakivel), Mr. Hannay maga csomagolja be a könyveket. Át is köti szépen.

Aztán arra kér, hogy a novellát adjam vissza, ha lefordítottam és hogy, ha megjelent a cikk, küldjem el neki az *Uj Idők*-et.

— Hiszen úgyse érted, mi van benne, — mondja a felesége.

— Majd lefordíttatom! — feleli kedvesen.

Sietek haza, hogy minél előbb neki kezdhessek az olvasásnak. Legszivesebben már a lépcsőházban belefognék.

Ruzitska Mária

Művészet

Szőnyi István kiállitása

Szőnyi István nevét azóta ismeri a közönség, hogy a Szinyei Merse Pál Társaság neki itélte oda a Szinyei-nagydijat. Ez két év előtt történt. Most az Ernst-Muzeum termeit töltik be azóta festett képei és grafikai munkái. A hozzá füzött reményeket tehetsége szorgalmas fejlesztésével derekasan beváltotta. A fiatal magyar művésznemzedéknek jeles reprezentánsává fejlődött s függetlenül minden melléktekintettől, valóban művészi célok jegyében munkálkodott, a célhoz méltó komolysággal.

Művei közül kimagaslik egy nagyméretü festménye, a Danaidák cimü, amelynek reprodukcióját ebben a füzetben találja az olvasó. A mitológia meséje jó ürügy volt itt arra, hogy megmérje erejét az emberi test festői interpretálásának nehézségein. A jövés, menés, lehajlás, fáradt leheveredés mozdulat-motivumain túl alkalom nyílt itt a sok alaknak egyetlen egységbe való fogására s a nehéz feladatot kiválóan oldotta meg. Rend, nyugalom és ünnepélyesség került a képre s ehhez hozzájárul a szükre fogott színskála szép harmóniája. Szerzője fiatal kora ellenére sem zökken ki ez a kép abból a hatásból, amelyet monumentálisnak mondhatnánk. Pedig éppen napjainkban sokféle példa csábitja az ifju nemzedéket mesterkélt kisiklásokra.

Temperamentumának ily erős gyeplőre fogása mellett megengedhetett magának pittoreszk-sétákat oly vidékekre, ahol kevésbbé szigoru korlátok között lehetett mozognia. Munkásságának másik pólusát egy sor kisrétü akvarell jelzi, amelyeken mélytüzü színek nyelvén ad érdekes jegyzeteket dunamelléki tájak romantikájáról. Itt az ég és a viz ragyogó kék lapja, az ősz tüzijátéka, a beözönlő fény sugárzása pompába öltözteti a természetet s ennek gazdagságát és kötetlen erejét nagyon érdekesen tudta megragadni.

E két pólus közt helyezkedik el többi képe s külön említést érdemelnek rézkarcai, amelyeken grafikusaink egyik legtehetségesebbjével ismerkedünk meg.

A *start*, amelyen a fiatal müvész megindult, sok reményre jogosit. Örömmel nézünk folytatása elé, mert most nagyobb szükségünk van, mint valaha, arra, hogy nehéz kulturmunkánkba mentül nagyobb készültséggel kapcsolódjék bele az ifjabb nemzedék.

L. K.

„TURUL" himzőműhely

Mindenféle és fajta legdivatosabb gép- és kézihimzés saját tervezés szerint. Ajour, plissé, gombáthuzás, elönyomda, rajzterem

Telefon hivószám: József 128—80.

Budapest, VII, Nagydiófa u. 22. (Wesselényi u. sarok.)

Elegáns estélyi és délutáni ruhák

dus választékban állandóan raktáron

EHRENFEST IRMA

Budapest IV, Papnövelde ucca 8. sz. I. emelet

Telefon: 82 - 72.

Uj Idők, 1924. XXX. 4.

Macskám története

— Elbeszélés —

Irta: **Sas Ede**

Megvallom, hogy az állatok közül eleinte csak azokat szerettem, amelyek jól elkészítve és izlésesen föltálalva kerülnek az asztalra. De aztán megismertem Saroglya Felicián tanár urat, aki állandóan oly kékre verte a feleségét, mint a nápolyi égbolt s mint a zagyva-recsegei Állatvédő Egylet elnöke: nagyszerű dikciókat vágott ki az egyesület gyülésein. Ekkor beléptem az egylet rendes tagjai közé. Nem azért, mintha az elnök jó példáját követni akartam volna, — ez, fájdalom, nálam ki volt zárva, — de szörnyen imponált nekem a dolog: láttam, hogy az állatvédelem mily magasztos érzés az ember lelkében: még a hitvesi szeretetnél is hatalmasabb. E perctől fogva alapszabályszerüleg szerettem az állatokat, elannyira, hogy mikor egyizben házamnál féregirtásra volt szükség: előzőleg kikértem az egyesület véleményét. A választmány rendkívüli ülésben tárgyalta az ügyet s hosszu, izgatott vita után egy szótöbbséggel megadta az engedélyt.

Csak egyetlen fenevad van az állatországban, amely iránt — dacolva egyletem minden alapelveivel — leküzdhetetlen ellenszenvvel viseltetem — ez pedig a macska. E tekintetben igaza van a feleségemnek, aki szókimondó szegedi menyecske létére huszonöt évi boldog házasságunk alatt nem egyszer mondta a szemembe, hogy nagy kutya vagyok. (Nem tudom, mire alapította a feleségem ezt a meggyőződését, aligha a kutya legbecsesebb tulajdonságára: a hűségre...) De ami a kutyának a macska iránti gyülöletét illeti: abban kedves nőmnek, ismétlem, határozottan igaza van. Legénykoromban ugyan a cicuskákat is nagyon szerettem — az olvasó sejti, hogy olyan cicuskákról van szó, amelyekről Brehm Állatvilágában egyáltalán nem történik említés. Egyszer azonban egy selymes, szőke szobacica hűtlen kigyóvá változott és ádáz és örök gyűlöletet oltott a szívembe az egész fajtájával szemben.

Képzelhetik, mit éreztem akkor, amikor egyszer hazatérve, gyanus nesz ütötte meg a fülemet. Mi volt ez? Gyereksírás? Ki van zárva. Házamban kivülünk csak egy szigoruan erkölcsös kisasszony lakik, példás, szolid életü magánhivatalnoknő. Aki különben is hatvanesztendős, ha nem több, tehát a gólya korhatárát rég túllépte. Ellenben elérte azt a kort, amikor a női szív kutyákra, macskákra pazarolja azt a gyöngédségét, amit méltóbb (?) lényekre fordítani a sors tőle megtagadott.

— Hogyan, kisasszony? — kérdeztem mosolygó nyájassággá változtatva a bensőmben forrongó dühöt, amikor meggyőződtem róla, hogy valóban nem kutya van nála a kertben, de macska van a lakásában. (Sohse hittem volna, hogy ekkora színész veszett el bennem...) Hogyan, Rózsika? Mért tart kegyed macskát?

— Mért ne tartanék én macskát?

— Mert macskát csak a vén kisasszonyok tartanak, kegyed pedig még ahhoz fiatal...

Rózsika (a legöregebb Róza nénik is szívesen ragaszkodnak a Rózsika titulushoz) mosolygott és akceptálta a bókot. (A legidősebb hölgyek se veszik gúnynak, ha azt mondják nekik, hogy valamihez még fiatalok.) De azért ez a ravasz udvariasság nem vette le a lábáról és nem mondott le a macskájáról.

Ám amin nem tudtam segíteni én, azon segített maga a macska.

Jött a tavasz, a kikelet, amikor is a virágnak nem lehet megtiltani, hogy ne nyíljék, a macskának pedig, hogy ne másszék a háztetőre. Rózsika cicuskája is nagyszerü kirándulásokat tett a bűbájos holdvilágos éjszakákon és olyan szerenádokat adott, hogy nincs az a Kodály Zoltán, aki híven le tudná kottázni. Ami úrnőjét hallatlanul elkeseritette. Hát ez a könnyelmü, ledér teremtés nem tudta követni ezt a példát, amit ő ád neki? Hogy meri ez a hitvány állat élvezni azt a boldogságot, amit ő egész életében sohse élvezhetett? Röviden: halálra itélte a macskát. Egy kanál tej, egy falat hús nem sok, de annyit se adott neki. Pusztuljon!

Az öröm azonban, amit afölött éreztem, korainak bizonyult. (Úgy van az az életben, hogy az öröm rendesen korai, a bánat pedig rendszerint késő.) Feleségem szívében ugyanis 1. vagy a jóindulat ébredt föl a macska iránt, 2. vagy a rosszindulat én irántam (kérdezek minden férjet: nem az utóbbi eset-e a valószínűbb?), denikve pártfogásába vette a cirmost.

— Csak nem fogom gonoszul veszni hagyni a szegény párát?

Itt cselekedni kellett, még pedig gyorsan és energikusan.

Korán fölkeltem és magamhoz édesgettem a cicuskát. Ez egy szép darab libamáj segítségével sikerült, ami a folyosón volt a jégszekrényben. A vén kisasszony mája volt és előző este dicsekedett a feleségemnek, hogy milyen szép libamájat vásárolt s megkérte, hogy elhelyezhesse a jégszekrényben. Gondoltam: ha eltávolítom a macskát, nagyszerüen indokolhatom:

— Lám, megint kárt tett a pákosztos bestia!

Denikve belebujtattam a macskát egy zacskóba, csinos, vonzó, sokat sejtető csomagot csináltam belőle és ellopózkodtam hazulról. Föl a villamosra!

A kocsin kivülem csak egy házaspár ült. A csomagot az ülésem alá helyeztem. Kis idő mulva pedig helyet cseréltem. A csomagot ott hagytam. A házaspár nyomban kokettirozni kezdett a csomaggal.

A legközelebbi megállónál aztán indultam az ajtó felé, mint aki le akar szállani. Észrevettem, hogy a férfi szólni akar:

— Uram, itt felejti a csomagját!

De a gondos feleség megrántotta a férje kabátját, mintha mondta volna:

— Nem hallgatsz, ostoba? Nem jobb lesz nekünk az a csomag? Ki tudja, micsoda drága holmik vannak benne?

A villamos megállott. S én leszálltam. Pedig Isten uccse, nagyon szerettem volna láthatatlan alakban ott maradni s követni a derék házaspárt. Hadd láttam volna, milyen örvendve viszik haza a csomagot, mily lázas türelmetlenséggel borítják ki, s hogy éri utol őket nyomban a Nemezis: hogy ugrik szemük közé a macska! Ahogy én a Sors igazságosságát és a férjek szerencséjét ismerem, bizonyos, hogy a férfit karmolta össze. S ahogy az asszonyokat ismerem: az is bizonyos, hogy dacára annak, hogy a férj akart engem figyelmeztetni, mégis az asszony támadt rá:

— Nem biztattalak, hogy figyelmeztessük a csomagjára azt az urat? Úgy kell neked, vén tolvaj!

Mondom: ezt a jelenetet már csak a logikai következtetés révén tudtam magamnak lefesteni. S mint aki dolgát legjobban elvégezte, tértem haza, ahol is a feleségem ezzel a kérdéssel fogadott:

— Hová az ördögbe tünt el a májam a jégszekrényből?

— A te májad?

— Igen, az enyém. Mert tegnap este megvettem a kisasszonytól...

Hogy e fölfedezésre nem estem őszinte beismerésbe: azt minden feleséges ember el fogja nekem hinni...

*

Aki azonban azt hiszi, hogy ez a történetem poénje, nagyon csalódik. Elkövetkezett ugyanis a premiérem a Városi Színházban. Az elnéző közönség többizben a lámpák elé tapsolt. S a bemutatót követő napon kik állítottak be hozzám? Ama bizonyos villamosvasuti házaspár, A férj hóna alatt gyanus csomag.

— Ott voltunk ám a színházban, — ragyogott a nő szeme.

— Nagyon örvendek.

— És tapsoltunk ám lelkesen!

— Végtelenül le vagyok kötelezve.

— És megismertük önt a lámpák előtt, hogy ön az a villamos vasuti úr és...

— És?

— Visszahoztuk önnek a macskáját...

*

A macska ma is itt van nálunk. De legközelebb ismét ott felejtem a villamoson. Azonban, ha oly szerencsés leszek, hogy ismét bemutatóm lesz: a fentiekben leli magyarázatát, ha azt fogják írni a lapok:

...a szerző nem jelent meg; helyette a rendező mondott köszönetet...

Finom női fehérnemüek, ágynemüek, sifton, battisztsiffonok, Nansouck-anyagok, csakis elsőrendő készitmények nagy választékban — szolid árak
Telefon: 33—42. **Heves Lajos cégnél, V., Bécsi ucca 8. szám**

VILÁG PROLETÁRJAI EGYESÜLJETEK!

MECSEKI BÁNYÁSZ

A MECSEKI SZÉNBÁNYÁSZATI DOLGOZÓK HETILAPJA

IV. ÉVFOLYAM, 45. SZÁM ÁRA: 40 FILLÉR 1966. NOV. 6., VASÁRNAP

Eredményes munkát végzett, sok hasznos tanulságot hozott a szocialista városok népművelőinek komlói tanácskozása

Október 26-án és 27-én jelentős kulturális, kultúrpolitikai eseménye színhelye

lődési házak igazgatója tartott a helyi körülményekről, az

látogatottságának nagymérvű növekedésében. Jellemző

megnyerték a vendégek tet-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MECSEKI BÁNYÁSZ

1966 NOV -6

/1021



Szőnyi István: Október

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1981 OKT 22

PESTMEGYEI HÍRLAP

Kőrösi Gyula

— **Dániel Kornél** ma délután 17 órakor Zebegényben tart előadást „Szőnyi és Zebegény" címmel.

— **Szadán**, az iskola ta-



SZŐNYI ISTVÁN: PIHENÉS.

Magyar Művészet
1925.

Szönyi István

elkészült, a romantika már halott volt nemcsak Pesten, de egész Európában. Korai halálának oka, hogy a klasszicizmus, melyet két évtizeddel előbb éppen a romantika tolt félre útjából, egy új formában, az ú. n. neorenaissance alakjában megjelent újból az építészet küzdőterén. A neorenaissance áramlata természetesen nem Pesten jelentkezett; egész Európára szóló áramlat volt, mely ismét Berlinből kapott lábra. Innen jött Pestre. A klasszicizmus újból felszínre jutása nem ment simán. Hogy milyen harcok előzték meg a romanticizmustól a neorenaissanceig való irányváltozást, erre nagyon jellemzően világít rá az irányváltozás első látható jele: a Tudományos Akadémiának 1862-ben elkezdett palotaépítését megelőző tervpályázat körül végbement küzdelem. Ez a küzdelem a mindig régi formák másolásából élő klasszicizmus és az új formákat adó, új problémákat felvető igazi alkotóművészet között való örökös harcra igen érdekes képet ad. Itt csak a küzdelem lényegét bírjuk adni.

A harcban álló klasszicista csoport az Akadémia hármas építő bizottságának tagjaiból: br. Eötvös Józsefből, gr. Dessewffy

a perspektív kép rajzát pedig Frey és Henszlmann együtt csinálták, míg színezését Frey egyedül végezte és az alakokat Sterio Károly festette, — e pályaterv kifejezett gótika volt abban az ú. n. stílustiszta alakban, melynek egész formaszegénységét a két tizeddel később épített Országházán szomorkodással láthatjuk.

A küzdelem egyenlőtlen erőviszonyok mellett ment végbe. Hiszen gróf Dessewffy nyiltan bevallottan „Sansovino késői renaissance"-ával szemben viseltetett előszeretettel, * gróf Károlyi pedig „a copfos korszakba átmenő párizsi Louvre építészeti modoráért" lelkesedett. Br. Eötvös József csak általánosságban jegyezte meg, hogy „ő bizony a csúcsíves stílt nem tartja megférhetőnek az Akadémia jellemével".

Ez a hármas bizottság hosszas küzdelem és huzavona után a berlini Stüler tervét fogadta el kivitelre. Ekkor írta Henszlmann, hogy „így az Akadémia által közvetve kimondatott, hogy Magyarországon nincs építész, ki az Akadémiának házat bírna építeni. És ez mind szerfölött sajnos: de sajnos ezenkívül még az is, hogy a

Ujság SZOMBAT, 1937 OKTÓBER 16

Szőnyi István uj festményei

Szőnyi István a megáldottak termékenységével festi képeit és szaporitja kiállitásait. A mostanin (a Fränkel-Szalonban) huszonnyolc festménye látható, köztük több nagyméretü vászon. És egy-kettőnek kivételével, valamennyi az elmult nyárnak a terméke.

Zebegény a müvész nyári hazája, a magyar Dunának festői szépségekben leggazdagabb tája. Szőnyi számára az inspirációnak kifogyhatatlan forrása. Vizét, fáit, lankáit, egét festi napsütésben, boruban, párázatban. Néha emberi alakokat is ráfest a tájra, de a fődolognak, a festői tekintetben főfeladatnak mintha a tájék ábrázolását tekintené. A fiatal Szőnyi az emberi alak festője volt. Az emberi alakhoz és a vele összefüggő tömérdek problémához vonzotta fejlett rajztudása, amely abban az időben ritka, csaknem kivételes képesség volt a festők sorában. De Zebegényben megnyilt szeme a táji szépségek meglátására és attól fogva az emberi alak fokról-fokra kisebb jelentőségü lett munkásságában. Nemcsak az emberi alak, hanem egyre inkább minden formai jelenség.

Általában eltünőben van Szőnyi müvészetéből a vonal. Minden foltokban oldódik fel benne és a foltok is lágy átmenettel folynak össze egymásba. Szőnyi elérkezett az abszolut festőiséghez. Talán már a határához is eljutott, addig a pontig, amelyen tulmennie már veszedelmet jelentene. Képein minden a mi forma, elmerül a szinességben és tónusban. A finomság kifejezésének hihetetlen mértékéig talált el ez az eredetileg robusztus egyéniség. Szinei halkak, derengők, sok árnyalattal egymásba mosódók. Képeit ez és előadásuknak lágy módja különösen vonzóvá teszi. A müvész a költő érzésével és szabadságával ábrázolja rajtuk a természetet. Megszépiti és megnemesiti a közönségest.

Milyen megragadó kép holdfényben fürdő buzaföldje (Aratás után. 8.) A reggeli párában fürdő zebegényi Duna (15.) valóságos tengeri táj. És vannak képei, melyeken a fényjelenségek szinte tündéri hatásuak. A „Palántálók"-on a táj elvesztette földi jellegét. Tündérországban játszhatnak olyan szinek és fények a füvekkel és virágokkal.

Szép kiállitás. A kritika nem tudja, hol férjen hozzá. Bizonyára vannak gyenge helyei, de amig odáig talál a szem, annyi minden szépet lát, annyi finomságot és gyengédséget, egy kemény férfiléleknek olyan megindító elágyulásait, hogy nincsen kedve észrevennie azt, ami talán kevéssé megnyugtató.

A kérdés tudniillik ez: meddig és hová fejleszthető ez a festői stilus? És nem jutott-e már is tul önmagának tetőpontján?

(e. a.)

éve a kis számban jelentkező vevők kenye-
ıek-kedvének valóban nevetséges árakon le-
gyenek kénytelenek megválni egy évi nehéz,
kockázatos munkájuk busásnak egyáltalában
ıem nevezhető eredményétől.

Az elmult esztendő

A tavalyi bortermés az átlagosnál jelen-
ősen nagyobb volt. Hozzávetőleges becslések
szerint — mert hiszen *a termésbecslések
nindig csak nagyon is hozzávetőlegesek le-
hetnek* — a termés elérte a *négy és fél millió
hektolitert*. Az ország felvevő képességéhez
és a fogyasztó közönség anyagi viszonyaihoz
ırányitva ez igen jelentős mennyiség. Jóval
öbb mint amennyit az ország lakosága bor
ormájában el bir fogyasztani. Ez a helyzet
az árak erős ellanghulására vezetett. Mert a
belföldi fogyasztás mellett az export sem volt
ınnyira jelentős, hogy a piacra kerülő téte-
eket mind fel birta volna venni. Magyaror-
szág régi legfontosabb piaca, *Ausztria telje-
sen kiesett vásárlóink sorából Svájcban,
Franciaországban* és *Németországban* pedig
az exportőröknek igen kemény küzdelmeket

MAGYAR MŰVÉSZET

1926.

SZŐNYI ISTVÁN: FALU ŐSSZEL. Vízfestmény

A Kút kiállításából. Nemzeti Szalon

Gróh István

ban és, íme, egyszerre követendő remekeknek ismerik fel a klasszikus emlékeket. Eddig is látták ugyan a klasszikus szobor- és épületmaradványokat, de amíg érzéseik, törekvéseik nem egyeztek az antik művészet szellemével, nem eszméltek azok szépségére, értékére. Hogy is méltányolhatná a gótikus kor embere Venus vagy Apollo testi tökélyét, mikor ő a lélek diadalát kívánta a sanyargatott test fölött, mikor a meztelenséget lehetőleg elleplezte kanyargó, önálló játékú ruharedőkkel, melyek mögött a tagok a való élettel ellenkező mozdulatokba merevedtek.

A renaissance azonban visszahelyezte régi jogaiba az emberi testet. A természet törvényeit és a valóság szemléletét ismerte el a művészi ábrázolás alapjául. Már Giotto művészetében is megjelennek a renaissance művészet szempontjai. Freskóin a monumentális alakok együttese már a való élet törvényszerűségein alapszik. Emberei — bár típusos egyszerűséggel és nagyvonalúsággal — mégis úgy mozognak, cselekszenek, mint ahogyan testük szerkezete, lelkük hevülete előírja. A nagy leplek alatt érezzük fejlett, erőteljes idomaikat. Lélek és test kezd egyensúlyba jutni egymással. A kompozíciók is az ábrázolt esemény, jelenet valószerűségét, helyesebben mondva: világosságát, érthetőségét célozzák. Semmi fölösleges, játékos vagy misztikus stilizáltság. A monumentális egyszerűség már a való élet igazát hirdeti. Ezért nevezhető a részletekben, a típusokban, törvényekre való helyezése. Mennyit kellett itt újra tanulni és milyen más szellemben, mint azelőtt, hogy a plasztikának és a képírásnak modern fogalmazását fokozatosan elérjék. Nemcsak az érzésnek, hanem a látásnak is meg kellett most változnia. A korszellem a helyes látás érvényesítését követelte, a dolgok térbeliségének, a távlatnak világos és valószerű érzékeltetését. Az építészetben csak új és az eddigitől eltérő szerkezet, formamegoldás jött a régi helyébe, de az ábrázoló művészetekben az új stílus érdekében revideálni kellett a külvilágról való képet is. Nem lehetett egyszerre átugrani a trecento bátortalanul szerkesztett térmegoldásaiból, az emberi test fölépítését félénken és bizonytalanul éreztető ábrázolásaiból a világos, határozott térmegoldásokba és a test szerkezetét, egyensúlytörvényeit tökéletesen érvényesítő ábrázolásokba, mint az építészetben a gotikából a korarenaissance-ba. A későbbi századok művészei érzésük útján, tisztán a látás segítségével is képesek hibátlan távlati megoldásokra, mert a helyes látás alapján álló ábrázolás hagyományaiban nőttek fel, a renaissance mestereinek azonban ezt fokozatosan kellett megtanulniok. Éppígy csak fokozatosan sajátították el az új szellemnek megfelelő emberábrázolás szabályait is. Óriási tanulmányt igényel az emberi test sajátos fizikai funkcióival, lelki megnyilvánulásaival. Donatello, a quattrocento legnagyobb szobrásza és a renaissance egyik

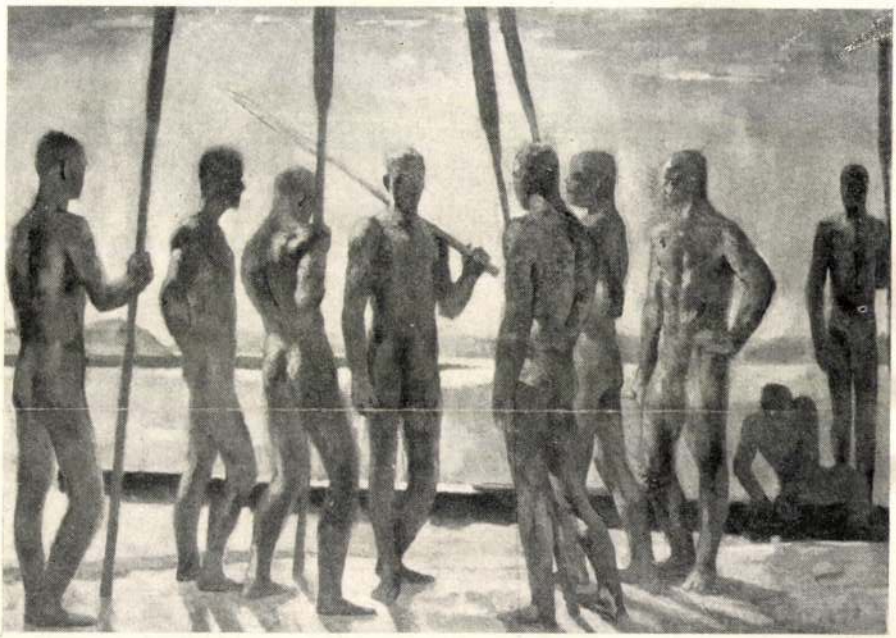

Evezősök.



Gyümölcsszedők.

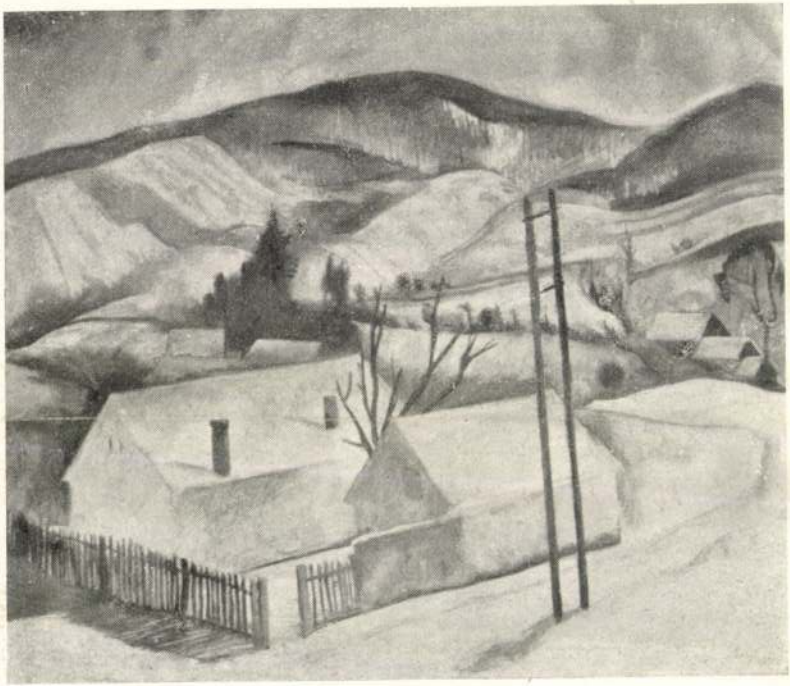

Ház a völgyben.



Kikötött csónakok.

határok száma. És ami különösen
fonákká teszi helyzetüket: éppen
a jó tanulók közül kerülnek ki —
az elégségesek már régen szak-
munkások, vagy megtalálták a he-
lyüket az adminisztrációban, ők
pedig még mindig a reménység
megbűvöltjei. Nem kéne olykor
néhány — az élet realitásaira fi-
gyelmeztető — szót váltania va-
lakinek e várakozókkal?

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szőnyi-gyűjtemény

KÖZNEVELÉS

1967 SZEP 8.

1021

Szőnyi emlékmúzeum Zebegényben

Zebegényben, ahol Szőnyi István élt és alkotott, augusztusban nyitották meg a festő valamikori házában a Szőnyi István Emlékmúzeurnot a Pest megyei Múzeumi Igazgatóság gondozásában. A Szőnyi-házban a berendezés változatlan, a festő bútorai, használati tárgyai érintetlenek, befejezetlen képei mellé tették a múzeum rendezői Szőnyi István palettáit, ecseteit, a falakon pedig a legszebb Szőnyi képek idézik a festő munkásságát.



SZŐNYI ISTVÁN: ÖNARCKÉP

OS KIÁLLITÁSÁRÓL

kér a közgyüléstől arra, hogy ezt a nagy lendülettel

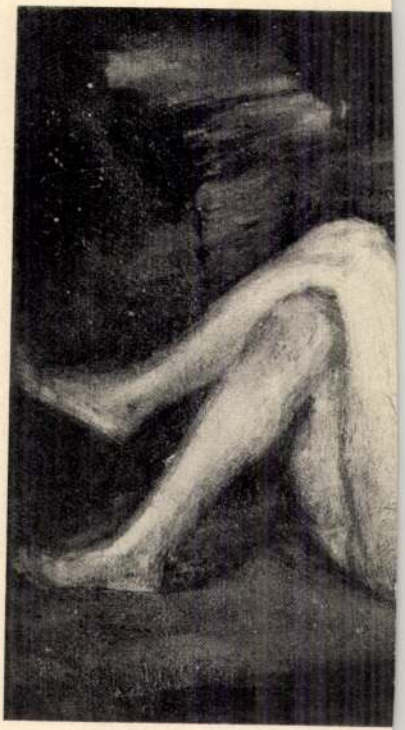

VASZARY J



SZŐNYI ISTVÁN:
MALOM ALATT
(FORDÍTOTT MARATÁS)

NYOMATOTT A DIÓSGYŐRI PAPÍRGYÁR RT. FÍNOM FAMENTES OFFSET-PAPIROSÁN
NYOMTATTA KNER IZIDOR KÖNYVNYOMDÁJA, GYOMÁN

A MAGYAR GRAFIKA MELLÉKLETE
1932. XIII. 5-6. sz.

Kőnyi István

SZŐNYI ISTVÁN

132. Udvaron	olajf.
133. Tájkép	temp.
134. Halászok	„

Nemzeti Szalon
1938. okt. nov.
Kat.

MEINL
KÁVÉ

SCHIFFER ÁRMIN

KÉPKERETGYÁRÁBAN KAPHATÓK

Budapest, Király-utca 79

Telefon: 144-485

SZŐNYI ISTVÁN

218. Este, vízf.
219. Asszonyok, vízf.
220. Delelő, vízf.
221. Szállingózik a hó, vízf.
222. Pesti kikötő, vízf.

Nemzeti Szalon
1940. nov - dec.
MAFE 25. kiáll -

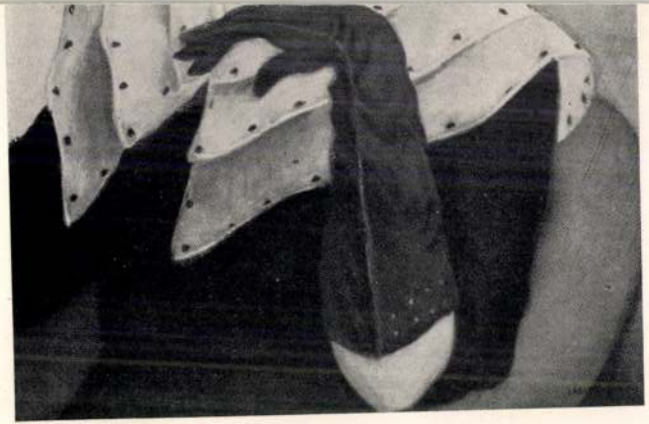

155. ZÁDOR ISTVÁN: dr. Tóth Tamásné

CSEHSZLOVÁK MŰVÉSZVENDÉGEK MAGYARORSZÁGON



Csehszlovák képzőművészeti és iparművészeti főiskolai hallgatók népes csoportja látogatott hazánkba. Vendégeink egy csoportja Szőnyi István epreskerti műtermében

donka) Glinka és Csajkovszkij művei mellett Brahms híres V. magyar táncát is megszólaltatta. (Általában, a legtöbb művész kedveskedett a közönközül *Melis György*, *Littasy György*, *Laczó István* és a művet először vezénylő *Varga Pált* emeljük ki.

V. P.

---

ismerős közül
Boar-t, az utazási
n keresett ben-
t hallotta, hogy
k Dubrovnikba.
estig együtt ma-
yelvünkön.

ísú vagyok. Bá-
18-ban. Akkor 23
gtetszett nekem
, én itt is halok
ltem, s itt ma-

olyan, mint a
áról, aztán a kis
y tündérkerthez
tengerbe varár-
nyire a város
néter hosszú és
öblét Holt-ten-
gy természetes
a nyílt tenger-

től, éppen csak a víz áramolhat át rajta. S a kis öböl vize sekély, meleg, rendkívül alkalmas gyerekek fürdésére. S tulajdonképpen az egész sziget a gyermekeké, a háború óta partizánok árvái üdültek itt. Ez az utolsó év, amikor ők nyaralnak a szigetecskén, mert hiszen már a legkisebb árvák is felcseperedtek, tízévesek... Illetékes jugoszláv állami szervek most úgy tervezik, hogy a nemzetközi vöröskereszt rendelkezésére bocsátják Lakromát és minden évben külföldi kisgyerekek üdülhetnek majd itt.

— Reméljük, jönnek majd a magyar úttörő pajtások is — mondja Joca Boar — otthon majd adja át nekik az üzenetünket, de meg a felnőtt dolgozóknak is, hogy várjuk a magyar vendégeket!

Kezet fogunk rá, mintegy jelképezvén azt a barátságot, amely most népeink között ismét virágzásnak indult.

Szőnyi István



Igy dolgozik — néha — Szőnyi István



Szőnyi kedvenc lovacskájával
(Világ Miklós fotoriportja)

Ilyen shortot és blúzt visel Ann Mo

Szőnyi ezvez

Szőnyi István

Szőnyi István, Berény Róbert, Kirchner Jenő, Szobotka Imre, Pohárnok Zoltán és Vass Elemér a Dunában

közös jellemzőket mutatnak fel, de azért itt is változik a feladat, minden újabb kiadványnál. A dolgok természete hozza magával, mert hiszen egy fürdőplakátot, egy tudományos munkát, egy jubiláris gépgyár kiadványát, egy verseskötetet, egy offsetprospektust, vagy egy könyvnyomdai katalógust, vagy akár egy mély-, offset- és könyvnyomást kombináló monográfiát mind, mind más és más technikai és művészi szempontok szerint kell elkészíteni. Éppen ezt a laikusokat zavarba hozó sokféle kereskedői, ipari, művészi és gépi (mechanikai) tevékenységet kell egy tervszerűen organizált, egységes üzemmé egyesíteni. Messzemenő munkamegosztás és a speciális osztályok összekapcsolása egy egységesen organizált egésszé, — ezen szempontoknak megfelelőleg osztották az üzemet (Spamersch Buchdruckereit) kereskedelmi és technikai részre.

Ha gondolatban képet akarunk magunknak alkotni a könyvnyomtatóművészet termékeinek összességéről, akkor ez a kép olyannak tűnik fel előttünk, mint egy hatalmas, a világmindenségen nyugvó épület, amelyen az emberiség szakadatlanul dolgozik s amelynek bámulatos homlokzata a jövő sűrű ködébe vész. Hugo Victor



MODIANO

Szőnyi István

hogy mind kisebb lesz a hiszékenyek tábora. Mind jobban szűkül a jámborok tömege: ma már kevesen vannak, akik az olcsó néplapok címlapján díszelgő, a tokiói földrengés másnapján megjelenő „eredeti helyszíni" rajzot készpénznek veszik. Lesujtó ítéletnek mégsincs egészen helye, hisz a lap célja legelsősorban mégis csak az, hogy érdekeset, szenzációsat adjon a 10 vagy 20 fillérért, nincs más szándéka az olvasóval, mint hogy a számára szükséges és érdekkel bíró hírek mellett szórakoztassa. Az olvasó szerepe tisztára passzív. Az olvasás fizikai ténye is ezt bizonyítja: asztalnál vagy villamoson ülve, szabadban vagy ágyban fekve történik a közlendők tudomásulvétele. Az olvasó és az ujság kapcsolata ezzel be is van fejezve. Az olvasónak szabad minden olvasmányát elfelednie és semmi aktivitást nem kíván tőle szívéhez nőtt lapja. Van azonban a nyomdafesték útján közvetített mondanivalónak egy fajtája, amely nem elégszik meg az egyszerű tudomásulvétellel, hanem azzal a határozott igénnyel fordul az olvasóhoz, hogy most pedig tessék kilépni a kényelmes és semmi kötelezettséggel nem járó passzivitásból, tessék jól agyába vésni és megszívlelni az olvasottakat és látottakat, tessék aktivitásba vetni

Magyar Grafika
1931. 5-6. 17.

URAIM — VAN ROSSZ DOHÁNY IS,

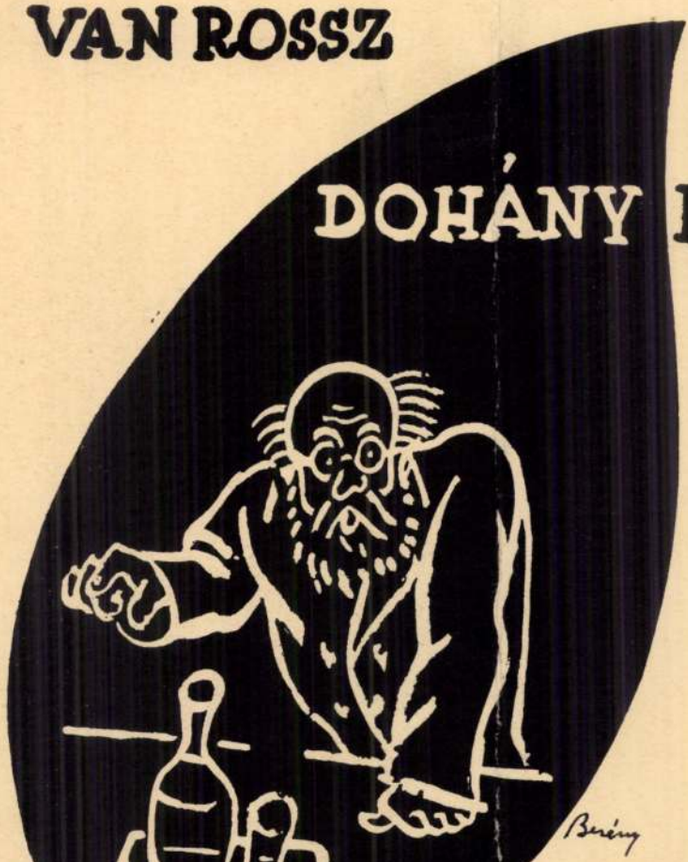

DE CSAK JÓ modiano LÉTEZIK!

Berény Róbert

magát! Ez a követelődző és buldogg-szívóssággal hozzánkszegődő, fantáziánkat foglalkoztató és cselekvésre kényszerítő valami a jó reklám! A jó reklám a befolyásolás művészete. Vagy nem művészet-e szikkadt agyból, a gondolatok renyheségéből a kíváncsiság és érdeklődés szikráit kicsiholni?
Az iparos és kereskedő nem elégedhetik meg azzal, hogy árját előállítsa és várja, amíg vevő akad rá. Az első reklám célja is már az volt, hogy a vásárló közönség figyelmét felhívja az árura és a beszerzési forrásra. A konkurrencia megszületésével (ami természetszerűleg egybe kellett hogy essék a reklám megszületésével) már a saját árujának a másokéval szemben való előnyeire akar meggyőző erővel rámutatni.

Szőnyi István

A 16. század magyar naptárai

A bibliográfiai kutatás mindig több és több anyagot hord össze abból a könyvkincsből, amelyet a régi idők könyvnyomtatói vagy írói a nép okulására, a közműveltség hasznára kiadtak. Nehéz ez a munka, az bizonyos, mert hiszen sokszor évtizedek mulnak el, míg a régi, felfedezett könyvkincsek mellé egy újabb adattal járulhatnak és ez teszi értékessé aztán az újabban felfedezett könyvet, mert ritkaságuk nyilvánvaló.
A nyomdászat bölcsőkorának templomi könyvei és a bölcsőkor utáni első század naptárai a legbecsesebb könyvkincsek azon egyszerű oknál fogva, mert ezek a legbecsesebbek, mert legritkábbak is és ha már egy-egy példánya e könyveknek elő is kerül, nagyon ritka eset az, hogy e példányok duplikátumát is föl lehetne találni.
Kiváltkép áll ez a naptárakra, amely könyvek tudvalevőleg csak egy évre szólók voltak és így azok megőrzése vagy fennmaradása a dolog természete szerint is ki volt zárva és ha ez nagyritkán megtörtént, ez a bibliográfus részére valóságos örömnapot és örven-



Zebegényi temetés. Szőnyi István festménye az Ernst-múzeumban

akár magyar, nem kis része van A bölcs Náthán szerzőjének. Középfajú vígjátékai ma már tisztes, irodalomtörténeti ereklyék. De nem lehet, nem szabad elfelejtenünk, hogy ő az új dráma szabadságharcosa s A hamburgi dramaturgia újra visszaadta a világnak azt a Shakespeare-t, akit a tizenhatodik század megszült s a tizenhetedik század eltemetett. *Voltaire* ezt írta még róla: „A londoni Corneillenek nincs egy szikra izlése sem s fogalma sincs a stilusról". Lessing összetörte a hármas egységet és jogaiba iktatta az egyéniséget. Shakespeare német uton jutott el hozzánk, sőt vissza a hazájába is, Angliába. Azt a csodálatos Shakespearet, akit nagy költőink szólaltattak meg, az ő közvetitésével kaptuk. Nélküle nyilván egy század késéssel érkezett volna hozzánk. Ha Shakespeare-ciklusok peregnek szinpadjainkon, gondoljunk Gotthold Ephraim Lessingre is.

Bragaglia gumi-álarca

Észrevették-e már, hogy valahányszor betoppanunk egy külföldi színház előadására, felötlik nekünk egy-egy „érdekes" színész? Lehet, hogy ez a színész nem is olyan „érdekes". Itthon talán különbek is akadnak. De ez a színész más s ez a fontos. Egy ismeretlen színész a sajátos életével már magában is vonzó s szívesebben látjuk, mint azokat, akiket éveken át estéről-estére úgy megszoktunk, akár családunk tagjait. Mi tűrés-tagadás, ebben sok igazság van. Bragaglia, az olasz rendező, azon igyekszik, hogy eltakarja színészei polgári mivoltát s újra visszahozza a szinpadra az ókori, latin álarcot. Társulatában minden színész maszkban lép a lámpák elé. Ez a maszk vékony gumiból készül, olyanforma, mint a sebészek műtő-kesztyűje, pusztán a szemet és a száját mutatja a maga mesztelenségében, egyébként az egész arcot idegen réteggel burkolja be. Igy a nézőnek az az érzése támad, hogy egy álom-figura ágál előtte, akivel semmi esetre se találkozhatott előzőleg a villamosban, vagy a kávéházban. Falstaff tarkóján, hasán arasznyi gumiháj reng, kocsonyásan. A távolság a nézőtér és szinpad között nő s ezzel a káprázat is. Nem volna érdekes itthon is megpróbálkozni ezzel az ujítással?

Kosztolányi Dezső

Ha szereti az Uj Időket, kérjük, közölje velünk azoknak az ismerőseinek a címét, akikről feltételezi, hogy előfizetnének az Uj Időkre, ha ismernék. Díjtalan mutatványszámot szeretnénk nekik küldeni.

Uj Idők 1929. 6.

A korallkirálynő

— Regény —

Jogos magyar fordítás

Irta: **B. Grimshaw**

6. folytatás

Hogg—Jamieson előkelő új, személyszállító hajója, a *Tiger,* amelyet elsősorban a szigetek forgalmának lebonyolítására építettek, kifelé igyekezett a kikötőből.

Elmaradt mögötte Rupu, el a Hotel Univers és elmaradt a Természet Gyermekeinek szigete is.

Elmaradt a gaztettek vidám országa, ahol a gaztetteket büntetlenül lehet elkövetni.

Eve Landon, amint kihajolt a hajó korlátján, nem volt benne biztos, hogy nem szalasztott-e el egy soha vissza nem térő kedvező alkalmat.

— Embert rabolni gazság ugyan, — elmélkedett, — de a cél szentesíti az eszközt. Szegény kis Gwennie vissza fogja kapni szerelmesét, előbb azonban levisszük magunkkal Sydneybe és egy kicsit fölhizlaljuk. (Remélem, nem esik semmi baja a szeneskamrában, ahonnan egyelőre nem szeretném kiengedni.) Csak egy szavamba kerül, hogy Evans valami jó állást adjon neki. Úgy megy minden, mint a karikacsapás.

De azért, tudja Isten, Eve nem volt megelégedve magával.

— Miss Landon! — hallatszott Mr. Evans vidám hangja.

A délelőtti tea ideje volt. Ruput már messze elhagyták. A *Tiger* kint járt már a nyilt óceánon. A gyöngébb szervezetű utasok eltűntek. Itt-ott egy kabin csengője prózai bajokról adott hírt.

Eve, aki sohasem kapta meg a tengeri betegséget, fel-alá sétált a himbálózó fedélzeten.

Evans szemében, ahogy Eve közeledett hozzá, meleg elismerés fénylett. Hiába! A hajósok mégis inkább azokhoz az utasokhoz szítanak, akik nem hagyják el magukat könnyen.

— Mulatságos dolog történt, Miss Landon. Szökevényt fogtunk.

— Szökevényt? — kérdezte Eve ártatlan arccal. — Hogy' lehet az? Hol fogták?

— Azt nem tudnám megmondani. Olyan részeg, hogy nem lehet beszélni vele.

— Részeg? — ismételte Eve.

A báró ugyan beszélt valami ártatlan szerről, amelyhez a tengert járó ember már úgyis hozzászokott, úgy látszik azonban, hogy még nem mult el a kábítószer hatása teljesen.

— Kellemetlen, — mondta. — Fel akarja hozni a fedélzetre?

— Még nem. Tudja, a dolog úgy áll, hogy *azok* közül az őrültek közül való. A Természet Gyermekeinek szigetéről szökhetett meg és — hogy is mondjam? — a Természet Gyermekeinek egyenruháját viseli. Majd később fel fogjuk hozni a fedélzetre és egy kicsit nyakon fogjuk önteni tengervízzel. A kapitány borzasztó dühös. Magunkkal kell vinni Sydneybe, mert előbb már nem kötünk ki.

— Hiszen én is ezt akarom, — gondolta Eve.

Hangosan pedig így szólt:

— Ha majd kijózanodott és felöltözött, látni szeretném.

— Mit akarsz? — förmedt rá Mr. Evans az egyik matrózra, aki alázatosan megállt előtte.

— A másodkapitány azt üzeni, uram, hogy a nyolcadik nyakonöntésre magához tért.

— Rögtön jövök, Miss Landon. Majd szólok, ha megnézheti.

A *Tiger* meleg hullámáradatot zudított a fedélzetre. Eve elnézte a hullámokat és várt.

Evans néhány perc mulva visszatért.

— Parancsoljon, Miss Landon.

Átmentek a másodosztályú fedélzetre, amely a Hogg—Jamieson-vonalakon egyúttal a harmadik osztály is.

Az egyik lejáratnál sápadt kis alak ült, valakinek a régi pyjamájában, ami neki túlnagy volt ugyan, de azért mégsem tudta teljesen eltakarni csunya lábát. Hegyes szakálla volt és nagy, kék szeme. Zavartnak és ijedtnek látszott.

Eve úgy állt meg, mintha földbe gyökerezett volna a lába.

— Szent Isten! — kiáltotta.

— Mi baj? — kérdezte Evans szolgálatkészen.

— Hiszen ez nem az az ember!

— Melyik ember?

Eve leült a lépcsőre és arcát zsebkendőjébe temette. A válla meg-megremegett, mintha zokogna.

— Miss Landon! Az Istenért! Mi történt? — rémüldözött Mr. Evans.

A korallkirálynő felemelte arcát. Az arca rózsás volt és a szeme nevetéstől könnyes.

— Meg kell magyaráznom . . . — kezdte.

Mindent elmondott Evansnek.

— Jerninghamre nézve ez is elég keserves, — mondta Evans.

— Nem tudom, — felelt elgondolkozva Eve. — Mindenesetre hasznos lecke lesz neki. Most legalább néhány hétre szakítania kell ezzel az ostobasággal és az is lehet, hogy ha ez a néhány hét eltelt, nem is kíván többé visszamenni.

— Jerninghamnek nem kell megtudnia, hogy mi történt. Csak annyit mondjon el neki, amennyit okvetlenül szükséges. Hadd higyje, hogy Beuzeval fejében született meg az egész. Attól úgyis mindenféle őrültség kitelik.

Eve a fogolyhoz fordult:

— Ön, úgy látszik, nem nagyon örül az utazásnak, Mr. Jerningham.

— Az ember nem igen szokott örülni annak, ha elraboliák és megmérgezik, — felelte a Természet Gyermeke. Ez az állítólagos báró, ez a nuii betörő, ez a szökött fegyenc járt ott a szigeten. Ha visszamegyek Rupuba . . .

Mintha most először jutott volna valami Jerningham eszébe. Elhallgatott és tekintete a tenger felé révedt, majd az utasokra és a hajóstisztekre nézett, akik érdeklődve álltak körül.

— Furcsán érzem magam, — vallotta be. — Mit is mondtam az előbb? Ha visszamennék Rupuba . . .

— Így már jobban hangzik, — vélte Evans.

— Nagyon furcsán érzem magam, — ismételte a kis ember.

Hangja elhalt, feje lehanyatlott. Nekitámaszkodott egy ládának. Szemében rémület tükröződött.

— Beteg, — mondta Evans.

— Nem hiszem, — szólt közbe a hajóorvos, aki nagy érdeklődéssel figyelte a jelenetet. — John!

Intett az egyik matróznak és a gongra mutatott.

A gong vidáman szólalt meg, mintha a nap legkellemesebb eseményét akarná hírül adni. A hajó már nyugodtan úszott az óceánon. Senkinek sem volt semmi baja. Minden sarokból utasok bujtak elő és az étterem felé tódultak.

— Jöjjön maga is, Mr. Jerningham, — mondta a doktor és karonfogta a kis embert. — Orvosi parancs.

SZŐNYI ISTVÁN.

132. FÜRDŐZÉS . . . . . 1200.—

SZŐNYI ISTVÁN.

134. HALÁSZASSZONYOK . . . . . 500.—

SZŐNYI ISTVÁN.

139. BESZÉLGETŐK . . . . . 250.—

Szinyei Tais III. kiáll
(1931)

SZŐNYI ISTVÁN.

1. KISLÁNY. Vizfestmény . . . . . 80.—
2. GYÜMÖLCSÖSKERT. Tusrajz . . . . 60.—
3. LEGELÉSZŐ LOVAK. Tusrajz . . . . 60.—
4. SZÉNARAKODÁS. Rézkarc . . . . . 15.—
5. GYEREKEK. Tusrajz . . . . . 80.—
6. ZSUZSA. Rézkarc . . . . . 20.—
7. DUNA PARTJA. Tusrajz . . . . . 60.—
8. BUCSU ZEBEGÉNYBEN. Rézkarc . . 12.—



SZŐNYI ISTVÁN.

119. UTAK . . . . . 300.—

SZŐNYI ISTVÁN.

121. VERANDÁN . . . . . 700.—
122. ALKONYAT . . . . . 450.—

SZŐNYI ISTVÁN.

124. DUNATÜKÖR . . . . . 400.—
125. KAZAL MELLETT . . . . . 300.—

SZŐNYI ISTVÁN.

130. FEKVŐ AKT . . . . . 600.—

fordul

Szőnyi István

Pesti Napló képes melléklete
1936 május 3.

SZOBRÁSZOK ÉS FESTŐK A MŰCSARNOK JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSÁN



SZŐNYI ISTVÁN : ZEBEGÉNYI TEMETÉS

Henry Adams

Post Office Box 1064
1935 June 3

Szőnyi István

Szőnyi István képzőműv. főisk
tanár, festőművész, VIII. Baross-u. 21.
137-892

Bptávb 1940 szept.

Márk 15.v.46-47).

75

eve di Cadore-ban 1476-ban v. † Ének festésére
ben. † Velenceiában 1576 augusztus 27-én.

a fejek balra fordulnak

eg Nikodemus, Jézusnak fehér gyolcscsal
ives sírba teszik. Mária, József anyja,
ja. Mögötte Jézus egyik tanitványa
t. Mária Magdolna pedig kétségbeesetten
n jobbról Kalvária tünik szemünkbe há-
ajtorjával.

cm.

95: VII. 19-én 2000 lirán. (897 frt.)
31-én (246/95.)
az 54347/95 min. számot.

1794

PERLMUTTER IZSÁK.

34. Csendélet . . . . . 800.—

VIDOVSZKY BÉLA.

35. Ebédlő . . . . . 1200.—

MATTYASOVSZKY-ZSOLNAY LÁSZLÓ.

36. Akol a völgyben . . . . . 500.—

HERMAN LIPÓT.

37. Patak . . . . . 2000.—

IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA.

38. Virágcsendélet . . . . . 1400.—
39. Csendélet virágokból . . . . . 2200.—

GLATZ OSZKÁR.

40. Kalászszedők . . . . . 2250.—

PERLMUTTER IZSÁK.

41. Őszi hangulat. . . . . 800.—

HARMADIK TEREM.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV.

42. Rákospatak mentén . . . . . 800.—
43. Belga határon . . . . . 1200.—

GLATZ OSZKÁR.

44. Bözsi . . . . . 900.—

MAGYAR MANNHEIMER GUSZTÁV.

45. Körmöcbánya. . . . . 3000.—

GLATZ OSZKÁR.

46. Fonó leány . . . . . 1000.—

VIDOVSZKY BÉLA.

47. Parkrészlet . . . . . 400.—

ZÁDOR ISTVÁN.

47a. Sárgabluzos hölgy . . . . . 600.—

HERMAN LIPÓT.

48. Virágcsendélet . . . . . 800.—
49. Nyári nap . . . . . 1000.—

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV.

50. Adria . . . . . 800.—

VIDOVSZKY BÉLA.

51. Szoba belseje . . . . . 1200.—

HERMAN LIPÓT.

52. Mecillus harca . . . . . 1000.—

VIDOVSZKY BÉLA.

53. A Zagyva Szolnokon . . . . . 800.—

NEGYEDIK TEREM.

ZÁDOR ISTVÁN.

54. A miniszterelnöki palota fogadóterme . . . . . 1500.—

FÉNYES ADOLF.

55. Őszi csend . . . . . 260.—

CSÓK ISTVÁN.

56. Pilvax kávéház 1848-ban . . . . . 3000.—

VIDOVSZKY BÉLA.

57. Carrarai táj . . . . . 1000.—

FÉNYES ADOLF.

58. Zivataros idő . . . . . 260.—

ZÁDOR ISTVÁN.

59. Akt a műteremben . . . . . 1500.—

PÓLYA TIBOR.

60. Lakodalmi menet télen . . . . . 1000.—
61. A boldogság szigete . . . . . 3000.—
62. Téli munka. . . . . 1200.—

FÉNYES ADOLF.

63. Tavasz a budai hegyekben . . . . . 350.—

PÓLYA TIBOR.

64. Beszélgetők . . . . . 800.—

ZÁDOR ISTVÁN.

65. Hölgy legyezővel . . . . . 1500.—
66. Parasztcsendélet. . . . . 600.—

FÉNYES ADOLF.

67. Noé bárkája . . . . . 2400.—

HATVANY FERENC.

68. Barnaruhás lányka . . . . . 800.—
69. Gyümölcs-csendélet . . . . . 400.—

FÉNYES ADOLF.

70. Táj . . . . . 2400.—
71. Utca kora tavasszal . . . . . 850.—

ÖTÖDIK TEREM.

BECK Ö. FÜLÖP.

72. A hős megdicsőülése. A pápai ref. kollégium emlékművének része. Bronzrelief. . . . . Megrendelhető.

HATODIK TEREM.

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN.

73. A bigéző. Bronz . . . . . 4000.—

NAGY TEREM.

ABA-NOVÁK VILMOS.

74. Tengerpart . . . . . 600.—
75. Kikötő . . . . . 600.—
75a. Jazzband . . . . . 600.—

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN.

76. Anya gyermekkel. Kútfigura. Bronz . . . . . 4000.—
Kúttal együtt . . . . . 5000.—

VASZARY JÁNOS.

77. Rabszolgavásár . . . . . 3000.—

SIDLÓ FERENC.

78. Vénusz . . . . . 800.—

CSÓK ISTVÁN.

79. Havas táj . . . . . 2200.—

KISFALUDI STROBL ZSIGMOND.

80. Mária Terézia-kori huszár . . . . . 1000.—

IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA.

81. Theseus elhagyja Ariadnét . . . . . 5000.—

KISFALUDI STROBL ZSIGMOND.

82. Vénusz. Bronz . . . . . 1000.—

SZŐNYI ISTVÁN.

83. Könyöklő nő . . . . . 700.—

BECK Ö. FÜLÖP.

84. Szittya íjjas. Bronz . . . . . 800.—

VASZARY JÁNOS.

85. Virágcsendélet . . . . . 2000.—

LUX ELEK.

86. Sz. Imre. Bronz . . . . . 350.—

SZŐNYI ISTVÁN.

87. Tájkép . . . . . 600.—

EGRY JÓZSEF.

88. Isola bella . . . . . 800.—

VASZARY JÁNOS.

89. Strand Viareggioban . . . . . 1500.—

BECK Ö. FÜLÖP.

90. Önarckép. Bronz . . . . . 1000.—

CSÓK ISTVÁN.

91. Juda gyürüje . . . . . 15000.—

BECK Ö. FÜLÖP.

92. Ádám. Bronz . . . . . 800.—

VASZARY JÁNOS.

93. Ernyők alatt a tengerparton . . . . . 1500.—

EGRY JÓZSEF.

94. Vadvirágok . . . . . 400.—

ABA-NOVÁK VILMOS.

95. Cirkusz . . . . . 600.—

LUX ELEK.

96. Mulatozó paraszt. Bronz . . . . . 500.—

CSÓK ISTVÁN.

97. Kaktuszok . . . . . 3000.—

LUX ELEK.

98. Leples táncosnő. Bronz . . . . . 500.—

HERMAN LIPÓT.

99. Utolsó itélet . . . . . 5000.—

LUX ELEK.

100. Hátrahajló táncosnő. Bronz . . . . . 500.—

ABA-NOVÁK VILMOS.

101. Cirkusz . . . . . 1000.—

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN.

102. Danae. Fa . . . . . 1200.—

SZŐNYI ISTVÁN.

103. Szabadban . . . . . 600.—

EGRY JÓZSEF.

104. Verandán . . . . . 800.—

BECK Ö. FÜLÖP.

105. Leányfej. Márvány . . . . . 1500.—

EGRY JÓZSEF.

106. Balatoni fürdőzők . . . . . 800.—

LUX ELEK.

107. Térdeplő nő. Márvány . . . . . 1000.—

VITRINBEN

BECK Ö. FÜLÖP.

Plakettek és érmek. Árak jelezve a műtárgyakon.

ASZTALON

BECK Ö. FÜLÖP.

108. Vonósnégyes. Bronz. Márványtömbben. . . . . 200.—

1931. 8471. Légrády Testvérek, Budapest.

A SZINYEI MERSE PÁL TÁRSASÁG

ELSŐ NYÁRI KIÁLLITÁSA

AZ ERNST-MÚZEUMBAN

1931 MÁJUS–AUGUSZTUS.

ELSŐ TEREM.

GRAFIKA.

SZŐNYI ISTVÁN.

1. Domboldal. Vizfestmény . . . . . 80.—
2. Kislány. Vizfestmény . . . . . 80.—
3. Falusi jelenet. Szinezett tollrajz . . . . . 100.—
4. Falu. Vizfestmény . . . . . 80.—

ZÁDOR ISTVÁN.

5. Cigánylány. Tussrajz . . . . . 80.—
6. Luck. Tussrajz . . . . . 10.—
7. I. Ferenc József temetése a Sz. István dómban. Rajz. 150.—
8. San Vito al Tagliamento. Rajz . . . . . 120.—
9. Kiew. Kilátás a Dnyeszterre. Szines rajz . . . . . 120.—
10. Menekülők Tarnopol alatt. Vizfestmény . . . . . 150.—
11. I. Ferenc József temetése a Sz. István dóm előtt. Rajz 150.—
12. Zagyvaparti részlet Szolnokon. Szines tussrajz . . . 120.—

ABA-NOVÁK VILMOS.

13. Processió. Rézkarc . . . . . 50—

ZÁDOR ISTVÁN.

14. I. Ferenc József temetési menete. Rajz . . . . . 150.—

ABA-NOVÁK VILMOS.

15. Mene, Tekel, Ufarzim. Rézkarc . . . . . 30.—
16. Savanarolla. Rézkarc . . . . . 50.—
17. Székely fej. Rézkarc. . . . . 20.—
18. Kaszálók. Rézkarc . . . . . 30.—
19. Tizparancsolat. Rézkar . . . . . 20.—
20. Processio. Rézkarc . . . . . 30.—
21. Szakállas önarckép. Rézkarc . . . . . 30.—

ZÁDOR ISTVÁN.

21a. Utca Odesszában. Rajz . . . . . 120.—

SZŐNYI ISTVÁN.

22. Anya gyermekkel. Tollrajz . . . . . 80.—
23. Beszélgetők. Rézkarc . . . . . 40.—
24. Gyermekmosdatás. Rézkarc . . . . . 30.—
25. Fekvő akt. Rézkarc . . . . . 30.—
26. Kutnál. Tollrajz . . . . . 50.—

SZOBOR.

KISFALUDI STROBL ZSIGMOND.

27. Szent Imre. Fa, szinezve . . . . . 500.—

MÁSODIK TEREM.

PERLMUTTER IZSÁK.

28. Leányok kertben . . . . . 2400.—
29. Kert tavasszal . . . . . 2500.—
30. Pihenő hölgy . . . . . 2400.—

MATTYASOVSZKY-ZSOLNAY LÁSZLÓ.

31. Fekvő nő . . . . . 400.—
32. Fürdőző nők . . . . . 1000.—
33. Gyümölcs-csendélet . . . . . 300.—

Szőnyi István

SZŐNYI ISTVÁN

48.	Alkonyat I.	200 „
49.	Alkonyat II.	200 „
50.	Zebegényi szántó	200 „
51.	Kertben	200 „
52.	Duna I.	200 „
53.	Duna II.	200 „
54.	Duna III.	200 „

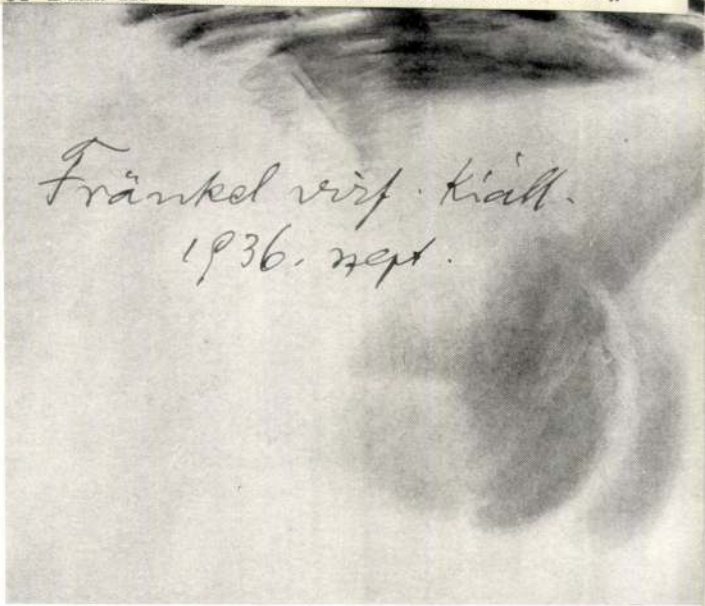

Fränkel vízf. kiáll.
1936. szept.

KÉPEK JEGYZÉKE

1. Visszhang	(115 × 125)	1300 P
2. Párás est	(80 × 100)	1100 P
3. Halász	(108 × 70)	1000 P
4. Hajósok	(72 × 107)	1000 P
5. Verőfény	(73 × 102)	1000 P
6. Badacsonyi hegy	(70 × 100)	1000 P
7. Halászok	(70 × 100)	1000 P
8. Fecskék	(70 × 100)	1000 P
9. Hableány-kikötő	(70 × 100)	1000 P
10. Köszönő	(70 × 100)	1000 P
11. Szobába nézve	(100 × 70)	1000 P
12. Aréna	(72 × 95)	900 P
13. Festő	(93 × 70)	800 P
14. Őszi nap	(91 × 70)	800 P
15. Isola Bella	(70 × 90)	800 P
16. Lábdij öböl	(75 × 80)	750 P

Szőnyi István

Nyugat, 934. V. 20.

— **Sportművészeti kiállítás.** A Nemzeti Szalon az évadvégi eseményekkel és a közizléssel számolva, a sport jegyében rendezte vasárnap megnyíló kiállítását. Összegyüjtötte jobb művészeinknek olyan alkotásait, melyeknek tárgyuk szerint valami külső, vagy belső összefüggésük van a sportokkal. Az atléta ábrázolása ősi tárgya a művészetnek, s például a görögök és rómaiak művészete a legharmónikusabb és arányra legtökéletesebb férfialak ideálját a palaestrák és gymnasionok atlétái között kereste és találta meg. Korunk sportgyakorlata és az ókoré között persze lényeges különbségek vannak. A görögök az emberi alakban, annak mozgásában és küzdésében a formai szépséget becsülték legtöbbre. A mi korunk inkább az erőfeszítés eredményét, a rekordot becsüli meg. Akárhogy is, a mai művészek közül is sokan érdeklődnek a különböző sportok iránt, s ennyiben nincsen különbség modern és kevésbé modern művész között. A Nemzeti Szalonnak egész sor érdekes sportvonatkozású művészi munkát sikerült összegyüjtenie kiállítására. A nagyterem legimpozánsabb darabja Szőnyi István Evezősök cimü nagyméretü kompoziciója. Ugyanott Vidovszky Béla Vadász-a, Klie Zoltán Autóvezető nő-je, Pohárnok Zoltán Evezősei, Istókovits Kálmán Solymászai és Repülőtere, Udvardy Pál Lovaspólózói, Herman Lipót Boxvilágbajnoksága, Kiss-Farkas Imre Boxbajnoka, Hajápy Ede fulóversenyt ábrázoló frize, Hohenlohe-Lichtenstein herceg mulatságos sportkarikaturái, Garay Ákos esti tónusba mártott szép pasztellja, a Hajtóvadászat, Lengyel Rheinfuss Ede vörösfrakkos vadászai, Molnár C. Pál ötletes sportkarikaturái és Tóbis Ilona költői érzésü tájképei képviselnek java művészetet. A szépszámu szobor közül Csorba Géza nagy plasztikai erejü, egyszerüre összefoglalt feje (Komjádi Bélát ábrázolja), Kalmár Elza Gerelyvető-je, Szentgyörgyi István Két bigéző fiu-ja, Telcs Ede plakettje, Farkas Béla birkozói, Ambrózy Sándor boxolója, Petri Lajos pihenő atlétája, Csernyey Károly boxolója, Manno Miltiades futója és Szomor László birkozócsoportja érdemel figyelmet. Néhány keretet sportérmek és plakettek töltenek meg: elrettentő példái a művészietlen tucatholminak. Ha elgondoljuk, hogy korunkban a sport az, amely legtöbb feladattal tud szolgálni az éremművészetnek, másrészt pedig, hogy a magyar éremszobrászat legfejlettebb művészeti ágaink egyike s olyan éremszobrászaink vannak, akiknél különbjeik sokkal régebbi művészeti multu nemzeteknek sincsenek, akkor el kell szomorodni sportegyesületeink legtöbbjének művészietlen és silány érmein. Ennek a kiállitásnak fő érdemét éppen abban látjuk, hogy megmutatja a sportnak, hogy mi a jó művészet és hogy a jó művészek kezében mennyivel megragadóbb téma a sport, mint a kontárokéban. A kiállitás festészeti és szobrászati anyagát egy teremnyi épitészeti tervrajz egészíti ki. Hajós Alfrédnak a fedett uszodáról készült rajzai és az óbudai szigetre tervezett stádiumtervei, Bierbauer Virgil és Árkay Bertalan aranyhegyi stádiumterve, továbbá Pogány Móric lobogó fantáziáju sportváros-tervei kötik le ebben a teremben a figyelmet. *(e. a.)*

Nyugat 934 V/20

Nem félhivatalos kimagyarázás. Hir szerint az ország egyes vidékein *némi visszatetszést* keltett az, hogy *Fabinyi* Tihamér kereskedelmi miniszter ur Miskolcon, a nemzeti egység pártjának közgyülésén azt mondta, hogy *az országot koplalókurára kell fogni.*

Nem illetékes helyről légből kapott kohol-mánynak és *téves értelmezésnek* mondják azt az inszinuációt, mintha a kereskedelmi miniszter ur miskolci beszédében *a közelgő nyári évad alkalmából a polgárok millióit koplalókura céljából Marienbádba akarná küldeni nyaralásra.*

— **Ujság sorsjegy.** Az Ujságkiadó Tisztviselők Nyugdijegyesület balatonboglári üdülőtelepe és aggokháza javára rendezett tárgysorsjáték húzása junius 24-én délelőtt 11 órakor lesz az Ujságkiadók Otthonában (Erzsébet-körut 49) irodatermében, a törvény által megkivánt hatósági megbizottak jelenlétében. Főnyeremények: egy 93 darabból álló 12 személyes ezüst evőeszközkészlet, egy teljes menyasszonyi kelengye és többszáz nagyobb nyereménytárgy 12.000 pengő értékben.

— **Egészséges vagyok!** Ez a legszebb mondat, amit az ember kiejthet a száján. A Diana-étsósborszesz, mint bevált izomerősitő, felfrissitő, testápolószer egészséget ad önnek.

UJ MAGYAR VIZFESTMÉNYEK

A Mária Valéria-utcai szalon *„Uj magyar vizfestmények"* cimén tizenöt festőművész akvarelljeit mutatta be. Nem tudjuk, mi volt a kiválogatás vezérelve, — ugy látszik, inkább személyi, mint elvi szempontok érvényesültek. A bemutatott anyag három nemzedéket képvisel, de nem kimeritően és nem is stilustörténeti szempontból. Igaz, hogy a kiállitás nem lép fel „retrospektiv" igénnyel, inkább csak azt példázza, hogy a vizfestésben is a legjobb szinvonalat képviseljük és hogy az akvarell sem kötelez arra az üres könnyedségre, amely népszerüségét az utóbbi években annyira aláásta.

A kiállitás általános szinvonala különben rendkivül magas. Középszerü kép sem akad, érett művészek állitottak itt ki, akik tudják, mit akarnak.

Szönyi, *Bernáth* és *Berény*, ezuttal is erős rokonságot mutatnak szellemben és formanyelvben. Miindhárman klasszikus képviselői a tónusfestésnek és a hangulatlirának. *Szönyi* költőibb, *Bernáth* misztikusabb, *Berény* módszeresebb és igy ha egyazon stiuskörben is mozognak, az egyéniség hangsulya és zománca elkülöniti őket egymástól.

Márffy Ödön akvarelljeit, mint olajképeit is, az optikai élmény belső láza, az előadás vehemens lendülete és a szinek merészen hangszerelt, de mindig artisztikus összecsendülése jellemzi.

A téma és a motivumok alakitásában *Czóbel* és *Egry* mennek legmesszebb, formanyelvük a laikus számára a legönkényesebbnek tetszik, de a müértő minden lapjuknál uj találkozást érez a legizgalmasabb festőiséggel.

Aba-Novák egy erős ritmusu lappal, *Diener-Dénes* néhány friss és izes szentendrei tájképpel, *Bornemisza* Géza négy japánosan rajzos, finom expresszióval szerepel.

A lirikusok között feltünnek *Kmetty* hüvös szinezésü, tartózkodó előadásu vedutta képei, amelyeknek témája csak ürügy, mindegyiken a sikok ritmusának, a tömegek és formák gravitációjának problémáit kutatja. Közel áll hozzá *Szobotka* is, akinek minden képe utalás ismert olajkompozicióira. *Hatvany* Ferenc és *Vass* Elemér biztos technikája és elegáns művészete a fehér lapokon is jól érvényesül, finomság jellemzi *Kirchner* Jenő tájképeit, érdekes egyéni zamat érződik a fiatal *Körmendy* András fajanszkék kompozicióin.

(m. v.)

Az állomás-
hogy távira-
gyors álljon
állok. Aztán,
a észrevétle-
a kis épü-
el letakarva,
mal akarok
n rakja be a
rszáguton és
Négy órára
alog megyek
észreveenné a
fut be Dol-
ek tiz perc

— folytatta
bsonnak és

— Igen, asszonyom. M

— Akkor minden ren
találkozunk az országutná
ott lenni.

Éva visszasietett a ház
ment ki Creason hazugság
neki a kocsi? Talán azért
szükség lesz rá, ha Éva m
és el akarna szökni az ira
gyen feltünő, hogy a kocsi
lálta ki, hogy nagy sporte
Londonból. Hisz valóban
fogásra, mert néhány na
magával hozni az autóját,

Mikor Éva belépett
felől Creason nehéz léptei
maradt a küszöbön és ug
nézne ki. Mihelyt Creason

61-55/1930

		Forint
1.	Gyereket mosdató anya	200
2.	Ebéd	100
3.	Kápolna	100
4.	Ökrösfogat a Duna mellett	100
5.	Kisded imádása	120
6.	Röghözkötöttek	150
7.	Dombalatti házak	150
8.	Gyümölcsösben	150
9.	Erzsébet híd	180
10.	Malomudvar	120
11.	Behavazott falu	120
12.	Gyárváros	100
13.	Harc	100
14.	Olvasó öreg	100
15.	Felhők között kitörő napsugár	100
16.	Munkások	100
17.	Gyerekek a dombtetőn	100
18.	Vízparton	100
19.	Fatönkön ülő öregek	100
20.	Köszörűs	100
21.	Római fürdő	100
22.	Elhagyott malom	100
23.	Malomvölgy szénaboglyával	100
24.	Gémeskút	100
25.	Dunai kikötő	100
26.	Szakálas önarckép	100
27.	Zebegényi búcsú	100
28	Pihenők	100
29.	Sírbatétel	100
30.	Visszatekintő fekvő akt	100
31.	Önarckép kalapban	100
32.	Szoptatás	100
33.	Duo	100
34.	Biblikus táj	120

		Forint
35.	Betegágynál	100
36.	Akt	100
37.	Szoptató anya	100
38	Ásás	80
39.	Kecskeméti öregasszony	100
40.	Szelle Kálmán	100
41.	Szoptató anya	100
42.	Péter	100
43.	Beszélgetők	120
44.	Szénásszekér	120
45.	Ülő öregasszony	100
46.	Kertben	80
47.	Szántás	80
48.	Budakalászi részlet	80
49.	Kaszálók	80
50.	Favágó	100
51.	Akt	80
52	Faluvége	120
53.	Mezőn ivó munkás	100
54.	Tél falun	100
55.	Szénahordás télen	100
56.	Itatáshoz induló lovak	100
57.	Szabadság híd	100
58.	Vasúti töltés őrházzal	100
59.	Holdvilágos este falun	120
60.	Szobi révház	120
61.	Kocsi az utcán	120
62.	Lóvásár	100
63.	Tavaszi szántás	120
64.	Kaszakalapálók	100
65.	Tavasz	100
66.	Halászok a Duna partján	150

Az árak passepartout nélkül értendők.

A kiállított képek, szobrok, kerámiák, bútorok
lakberendezési tárgyak,
kedvező fizetési feltétele
megkönnyíti a vásárlást.

A NÖVÉNY- ÉS VIRÁGDÍSZITÉST

Éliás

virágüzlet

IV., VERES PÁLNÉ UTCA 10.

RENDEZI.

Felelős kiadó: Szalmássy Zsigmond.
Dr. Berkes és Gerő Merkur nyomda, Budapest, IV., Prohászka Ottokár-utca 6

SZŐNYI ISTVÁN

FESTŐMŰVÉSZ

RÉZKARC-KIÁLLITÁSÁNAK KATALÓGUSA

A kiállitás megtekinthető
a
SZALMÁSSY GALÉRIÁBAN
Budapest, IV., Kossuth Lajos utca 12. félemelet.
Telefon: 189-554.

1947. szeptember hó 24-ig naponta 10—5 óráig,
vasár- és ünnepnap 10—2 óráig.

— **A főváros „adminisztratív" okokból ellenzi a 9 órai tanitást.** Az Országos Gyermekegészségügyi Társaság hónapokkal ezelőtt mozgalmat indított, hogy az elemi és alsó középiskolákban a téli hónapokban 8 óra helyett reggel 9 órakor kezdődjék a tanitás. A tanitás 9 órai kezdése a nemzetgyülésen is szóba került. A főváros közoktatási ügyosztálya azonban egyre huzta és halasztotta ennek a kérdésnek a megoldását s csak a legutolsó napokban került annyira a dolog, hogy házi pedagógusuk meghallgatásával rögtönzött értekezletet tartottak. Arra a különös, gondolkozó ember előtt aligha indokolható megállapodásra jutottak, hogy a tanitás 9 órai kezdése főként a vidéki gyermekek érdekében lenne, már pedig a főváros iskolái a budapesti gyermekek számára épültek. A főváros tanácsa értesülésünk szerint a legutóbbi ülésen szintén foglalkozott ezzel az üggyel és jóllehet megállapitották, hogy pedagógiai és gyermekegészségügyi szempontból kivánatos lenne ennek a „reformnak" a megvalósítása, mégis ugy döntöttek, hogy ezidén „adminisztratív" okokból nem valósítják meg, ellenben megteszik az intézkedéseket arra, hogy a jövő tanévben a téli hónapokban 9 órakor fog kezdődni a tanitás. Azok az apró gyermekek, akiknek ezután is hideg, mogorva téli hajnalokon kell kibujniok a meleg ágyból, aligha gondolnak szeretettel és elismeréssel a főváros „adminisztrációjára", ha felnőnek.

— **Raktártűz.** A Jókai-tér 3. számu házban Steiner István fémárugyárának raktárában tüz támadt. Kivonult az V. és VI. kerületi tüzőrség Szirmay tüzoltófőtiszt vezetése alatt és a tüzet egyórai munka után eloltotta. A kár nagyságát még nem állapitották meg.

— **Házasság.** Erdös Jenő eljegyezte Widder Margitot.

— **Az orvos proviziója.** Bécsi szerkesztőségünk telefonozza: Bécs egész orvosi társadalmát óriási izgalomban tartja, de a nagyközönséget is rendkivül nagy érdeklődésre készteti Hohenegg tanárnak, az egyik sebészeti klinika igazgatójának az egyetemen tegnap tartott előadása során tett az a kijelentése, hogy *gyakorló orvosok provizió ellenében küldik páciensciket sebészekhez.* A professzor azt állitotta, hogy ez a provizió gyakran a felét teszi ki az operációért fizetett összegnek. Célzást tett arra is, *hogy még hamis diagnózissal is sebészekhez küldik betegeiket, csak azért, hogy a honoráriumon osztozhassanak.* Ez a sulyos vád az orvosi tekintélyek egész sorát arra birta, hogy Hoheneggnek sajtó utján válaszoljanak. Ezekben a hozzászólásokban kifejezésre jut az orvosi kar sivár anyagi helyzete, amelyen — ezt beismerik — egyesek kétségtelenül inkorrekt módon igyekeznek enyhiteni, Hohenegg tanár általánositása azonban tulzás. Az orvosegyesület és az orvosok gazdasági szövetsége ebben az ügyben sürgősen ülést hivott össze, hogy foglalkozzék Hohenegg vádjaival. Feszült érdeklődéssel várják Hohenegg bizonyitékait, de általános az a vélemény, hogy ha a professzor egyesek visszaéléseit be is tudja bizonyitani, az egész orvosi kart még sem sikerül olyan rossz színben feltüntetni, mint ahogy azt a tanár hallgatói előtt tette.

— **Megfagyott egy kitett gyermek.** Tegnap délután a Mányoki-út 6. számu üres telken az ott játszó gyermekek barna papirba takart csomagot találtak az egyik épitőállvány alatt. Felbontották és egy kis leánycsecsemő holttestére leltek benne. Az arra járó emberek jelentést tettek a rendőrségen, ahol a rendőrorvos megállapitotta, hogy a holttesten külsőerelmi nyomok nem találhatók, hanem a csecsemő megfagyott. Kis ingecske volt rajta, mind a két karján kék szallaggal. A kis holttestet a törvényszéki orvostani intézetbe vitték.

— **Tettenért tolvaj.** Az óbudai fővárosi vizmütelepen tettenérték Petri Péter 23 éves állásnélküli cipészt, amikor egy vaskerítésdarabot ellopott. Előállitották a főkapitányságra, ahol kiderült, hogy sikkasztás miatt körözik. Letartóztatták.

— **Cuitlahuac.** Amig Berlinben a háziasszonyok márkával tüzelnek, az angol rendőr dadának csap fel. Párisban örökégő lámpát gyujtanak az ismeretlen katona sírhalmán, a milánói fegyházban a fegyencek ünnepély közepette lepleznek le egy hősi emléktáblát. Newyorkban megjelent az első autókezelönő, Mexikóban Cuitlahuacnak, az utolsó aztek-királynak szobrot emel a hálás utókor. Két világrész legérdekesebb aktualitásai sorakoznak a Tolnai Világlapja e heti számában s az olvasó készen kapja a legfrisebb események hü felvételeit feltünést keltő képekben, valamint egy pompás regényt dijtalanul.

— **Figyelmeztetés!** Mindenki behozhatatlan kárt okoz magának, ha hangzatos hirdetéseknek engedve, aranyat, ezüstöt, brilliánst, ékszereket elad és nem fordul Fischer és Eisner-céghez, Rákóczi-ut 27. Hamisfogvétel 6000 koronáért.

— **Sí és szánkó** Skaba és Plöklnél, Budapest, VI., Vilmos császár-ut 33.

---

x **Készpénztőkéjét** a legbiztosabban és legjövedelmezőbben gyümölcsözteti heti kölcsön utján a **Róth Bank** Hitelosztálya Budapesten, Vilmos császár-ut 45. Alapitási éve: 1906.

x **Vizvezetéket, villanyt berendez és javit Biró, VII., Kertész-utca 1. szám. Telefon: J. 129—67.**



Szopogasson köhögés ellen

Szent István gyógymalátacukorkát,

mert e tiszta malátakivonatból készült kiváló nyálkaoldószer lehetetlenné teszi a gégehurutot és köhögést. Kapható minden jobb üzletben.

Butor! Hálószobák, ebédlők, uriszobák, konyhák, szelonok, ebédlőszékek, club- és salongarnitúrák, mindenféle kárpitosbutorok nagy választékban, legolcsóbb árban **Lányinál,** Podmaniczky-utca 27. (Teréz-körut sarok, Nyugati p. u.-nál) Vidékre szakszerü csomagolás.

Árverési hirdetmény!

Kizárólag adós terhére különböző nagyságu

perzsa és szmirnaszőnyeg

Budapest, VI., Bajza-u. 26. szám I. emeleten levő ügyvédi irodámban Dr. Hollitscher Siegfried kir. közjegyző közbenjöttével f. hó 13-án, vasárnap d. e. ½11 órakor azonnali átvétel és készpénzfizetés ellenében a K. T. 306. § értelmében tételenként elárvereztetik. Vételi illeték és fényüzési adó a vevőt terheli.

kemenesimihályfai dr. DEUTSCH OSZKÁR
6601 ügyvéd.

IMPORT APRITOTT **TÜZIFÁT**

legolcsóbban házhoz, valamint hasábfát vaggontételekben Romániából szállit QUITT ILLÉS és TÁRSA gőzfavágója V., Váci-ut 64. Telefon 85-54

Eladó

egy művészien faragott uri szoba, hozzá tervezett gobelin-garniturával.

Ferenc József-tér 5—6. szám (Gresham - palota) III, emelet 3. ajtó.

Fiatal, nőtlen **önálló kiadóhivatali tisztviselő** több éves gyakorlattal, ki jelenleg is nivós vidéki napilap kiadóhivatalát vezeti, a nyomdai ügyekben is jártassággal bir, **állást változtatna.** Szives megkeresések „Perfekt munkaerő" jelige alatt e lap kiadóhivatalához küldendők.

MŰVÉSZET

Szőnyi István kiállitása

Még a főiskolán kiváló tehetségnek ösmertük *Szőnyi* Istvánt. Azóta láttuk haladását, amely csakhamar nagy kitüntetéshez juttatta: a *Szinyei Merse Pál-Társaság* nagydijához. Most pedig három év müvészi munkája lóg előttünk az Ernszt-Muzeumban s elmondhatjuk, hogy elérkezett java festőink sorába.

Eredetileg *Réti* Istvánnak volt növendéke s járt Nagybányán is. A jó iskola elősegitette egyéni tulajdonságainak szabad kibontakozását. Ma már arról is beszélhetünk, hogy a legifjabb festönemzedék némely tekintetben *Szőnyi* hatása alatt áll. Tehát ennek az ifju nemzedéknek mintegy reprezentánsa. Szép eredmény, amelynek okát jól megvilágitja az Ernszt-Múzeum mostani kiállitása.

Főmüve egy terjedelmes kompozició, természetes nagyságu alakokkal. Leányok a viz partján agyagkorsókkal, ki jön, ki megy, ki leheveredett, ki meg a kancsójáért hajolt le. Csupa akt. A sok alakot a klasszikus kompozició értelmében füzte normális egységgé: magas álló alak a közepen, jobbra-balra szinte architektonikus egyensulyban a többi. Az egyes alakok pedig — szintén a klasszikus kép értelmében — erösen aláhuzva adják a szobrászi formát. Árnyéknak is, fénynek is csak éppen annyi a szerepe, hogy a formákat gömbölyitse, akár a klasszikusoknál. A mozdulatok oly elrendezésüek, hogy szép ringásu, rugalmas vonalakat irjanak a képbe. Aki ilyen elemeket keres és alakit ki, nem fog sulyt vetni a részletről-részletre való festésre. *Szőnyi* e képén is jelentékeny összevonásokban, egyszerüsitésekben tárul elénk a természet. Eltávolodott attól, amit közvetlennek szoktunk nevezni s közeledett ahhoz, aminek neve: ünnepélyes, nagyszabásu, időkhöz, helyhez nem kötött. Innen freskoszerü hatása. Tetézi mindezt a szinnel való sáfárkodása. Az aktok szine mellett a korsók röt barnája, egy mély zöld s egy töretlen kék. Olyan akkord, amely többi kiállitott képén is szaporán tér vissza.

A képet joggal nevezhetnök monumentálisnak, ha annyi sok lelketlen nagy masina-vászon nem veszejtette volna e jelző hitelét. *Szőnyi* kompoziciója pedig éppen nem hideg rációval kieszelt parafrázisa mindenféle „szabály"-nak, hanem a temperamentum melegétől átfütött alkotás.

E mellett a monumentálisan organizált kép mellett van egy sor más festménye. Például fejek vagy magános alakok, amelyeken jól látható, hogy mi köti le s az előadás mily formájára vet sulyt. Egy-egy fej akár ama nagy képhez készülhetett volna: szinte egyetlen szinnó van összevonva a természet temérdek szinátmenete s az apró formák annyira össze vannak fogva, hogy a szem mindig csak az egészet látja. Száj, orr, szem gyakran csak indikálva, anélkül, hogy a részletezés hiányát éreznök. Mintha minden csak lappangna, de éreztetné jelenlétét.

Van azonban egy sora az alakos képeknek, amely más vonásokat mutat s ezek ugy hatnak ránk, mintha inkább tanulmányszerüen volnának megfestve. Egy ujságot olvasó férfi, azután egy ebédlő belseje, ahol a teritett asztalnál kanalazik a család. Ezekről eltünt a szobrászi elem, el a vonalritmus, el a formai kötöttség. Az ünnepélyes vers helyét a gazdag fonadéku próza foglalja el. Mig a nagy képen nyoma sincs erős kontrasztnak, amely talán megtörné nyugalmát: ezeken a beosonó fény végigrebben hajon, vállon, orcán, ruhán, majdnem impresszionisztikusan. Ama másik, árkádiai életet itt a való élet váltja fel.

Igen érdekes nézni, hogy a költői véna hogyan száll bele a természet adott tényeinek szemléletébe a tájképein. Mert ilyen festményekből is van itt egy változatos sor. Az a pestmelléki kis sváb falu, amelynek környékéből sok motivumát vette: olyan sült próza, mint minden pestmelléki kis sváb falu. Poros ut, poros fák, négyszögletes házikók, vasuti sinek. De ez a rideg kulturszerelmény lobbot vet a Múzsa ujja érintésétől. Mert a tömörkék égből nyalábokban hullanak alá a sugarak s a földön egyszerre felvirul a bokrok türkizzöldje, az őszi szöllövenyige rubintja, a Duna kék lazurlapja. A rideg formák feloldódnak, az éles konturok bilincseiből kiszabadulnak a szinek s gazdag, változatos harmóniává alakul át minden.

Egy egész teremre való akvarellje lóg itt, amelyek még fokozottabb mértékben mutatják ezeket a sajátságokat. Mintha mélytüzü esszenciákkal rakosgatta volna meg a fehér papirost, hogy felfokozva jegyezze reá azt a kék, bibor, zöld akkordot, amelybe belesürithető egy természetzugocska, pár emberfia képe. Zebegény trópikus paradicsom-mezben.

Ahol a szin eleméről egészen le kell mondania: grafikai munkáiban épp ugy megvan ez a vonás, de fehér-feketébe áttéve. Erös és mély ellentétek, jelentékeny összevonás, egyszerüsités, meleg temperamentum. És szivvel-lélekkel teljes munka. Látni rajta, hogy egybeforrott vele, életfeladat neki s nem életpálya. Komoly, sokatigérő munkálkodás képe, amelylyel ily rövid idő alatt is jeles eredményeket ért el. Akik biztak tehetségében, azoknak nincs okuk megbánniok.

Lyka Károly.

(—) **A Szinyei-jutalomdijak.** A *Szinyei-Merse Pál-Társaság* legutóbbi gyülésén elhatározta, hogy *Szinyei* halála napjának fordulóján, február 2.-án dönt egy sor oly jutalomdij felett, amelyekkel a lefolyt év legszebb müvészi eredményeit kivánja kitüntetni oly festők, szobrászok, grafikusok körében, akik nem tagjai a *Társaságnak.* Megállapitották, hogy ez idő szerint erre a célra a következő jutalomdijakkal rendelkezik a *Társaság:* a Szinyei-jutalom (300.000 K), a grafikai dij (300.000 K), a Nemes Marcell-féle Szinyei-tájképdij (300.000 K), a Kálmán Jenő féle festészeti (500.000 K) és szobrászati dij (500.000 K) és az Ernst Muzeum dija. Ezeken kivül *Nemes* Marcell felajánlott 1 és fél millió koronát valamely fiatal tehetséges müvész számára külföldi tanulmányutra szóló ösztöndijnak.

(—) **A kecskeméti müvésztelep sorsa.** A kecskeméti müvésztelep, néhai Kada Elek polgármester szép alkotása, évek óta szükséglakók által van megszállva. Csak ügyvyel-bajjal sikerült a nyolc mütermes villa közül kettőt müvészeti rendeltetésének visszaadni olyképp, hogy a kultuszminisztériumnak Kecskemét városával való tárgyalásai alapján a Képzőmüvészeti Főiskola egyik müvész-tanára, Révész Imre, átvette ott az oktatás vezetését s a két ingatlanban most mintegy másféltucat müvész dolgozik télen-nyáron. A kis telep saját menzát tart fönn. A kultuszminisztérium most tovább tárgyal Kecskemét városával a telep végleges megszervezése dolgában. Eleinte nem nagy rokonszenvvel fogadták Kecskeméten a müvésztelep reaktiválásának tervét, Révész tanárnak azonban sikerült az érdes hangulatot enyhiteni s a kis telep müvészifjusága most már nemcsak mecénásokat is talált Kecskeméten, hanem egyre-másra képmásmegrendelésekhez is jut. Várható, hogy a kultuszkormány tárgyalásainak eredményeképpen a szép telep egy része legalább néhány évtizedre biztositva lesz az ország odakivánkozó müvészifjusága számára.

(—) **A müvész-fiatalságért.** A nehéz sorban küzködő müvész-fiatalság felsegélyezésére egy névtelen adakozó félmillió

Hollandi opál izzólámpák magyar kartel árakon már kaphatók. Nappali fény!

Kiégett izzólámpáit ujra, megfelelő ráfizetéssel becseréli **Velvart Béla** villamossági és müszaki kereskedése Budapest, VI., Gyár-utca 26. Telefon: 121-52.

AZ ESTI KURIR HIREI

— **Anatole France sulyos beteg.** *Párisi* jelentés szerint Anatole *France* sulyosan megbetegedett. — *Berlini* tudósitónk telefonozza: Párisi hiradás szerint Anatole Franceot *klinikára kellett szállitani Allapota sulyos és aggodalomra ad okot.*

— **A speyeri merénylet hatodik halottja.** Ludwigshafenből jelentik: A speyeri lövöldözésnek még egy áldozata van. A sebesültek egyike meghalt és *ezzel a halottak száma hatra emelkedett.* A halottak egyike azoknak a fiatalembereknek társaságához tartozott, akik *Heinz* meggyilkolását végrehajtották. Az illetőt *Lilienthal szeparatista lőtte le,* aki — többi társaval együtt — állandóan fegyvert hordott magánál. A termet ugyanis az első lövések hallatára ellepték a fegyveres szeparatisták, akik az ágyból ugráltak ki vagy az utcáról rohantak fel. Lilienthal golyója sulyos sebet ejtett a fiatalemberen, de ennek *volt még annyi ereje, hogy visszalőjjön és halálra sebezze Lilienthalt.* A vizsgálat megállapitotta, hogy az illető nyilván egy speyeri diák. Francia utlevelet találtak nála. A szeparatisták azt mondják, hogy *régebben tagja volt Hitler szervezetének*

— **Megnyilt az első dróttalan telefonállomás Bécsben.** Bécsből jelentik: Ma reggel adták át a forgalomnak *az első ausztriai drótnélküli telefonállomást.* Ennek az állomásnak az akcióradius-a kiterjed egész Európára, Északafrikára és kelet felé egészen az Uralig. A mai nappal megindult a forgalom Ausztria, Anglia, Amerika és Svájc között.

— **Egy millió frankos sikkasztás a Rivierán.** A nizzai adóhivatal ellenőre, Georges *Laurenti*, a Rivierán üdülő gazdagok között is feltünést keltett pazar, költekező életmódjával. Valósággal szórta a pénzt, barátnőjének és a környezetében tartózkodó élősdieknek számolatlanul vásárolta az ajándékokat s hogy a revizionak elejét vegye, azt a hirt terjesztette utol-utfélen, hogy gazdag örökségre tett szert. Legutóbb már egy kis palotát vásárolt barátnőjének. Erre már megindult a hivatalos vizsgálat, amely kideritette, hogy Laurenti az adóhivatalból közel egy millió frankot sikkasztott el.

— **A görög királyi pár sulyos balesete.** Londonból jelentik: A „Daily News" jelentése szerint a görög királyt és királynét automobilbaleset érte. Az automobil, amelyben a királyi pár ült, összeütközött egy másik automobillal. A királyné sulyosan megsebesült, a király sértetlen maradt. Azt hiszik, hogy merényletről van szó.

— **Befagytak a lagunák.** A rendkivüli hideg, amely Velencére is rászakadt, finom jégkéreggel vonta be a város lagunáit, ugy hogy a gondolaközlekedés lehetetlenné vált. Ilyesmire a legöregebb velencések sem emlékeznek vissza. Ábrándos nászutasok mindenesetre jól teszik, ha majd csak akkorra térnek vissza a déli részekről, Velencébe, amikorra már a jég elolvadt. Csak a pénzük ne olvadjon el addig . . .

— **Milyen gazdag Amerika?** Néhány nappal ezelőtt érdekes statisztika jelent meg Newyorkban, amely kimutatja, hogy a dollárok hazája milyen vagyonokkal büszkélkedhet. A statisztika szerint Amerika 110 millió lakosságának körülbelül 300 milliárd dollár értékü vagyona van. Az amerikai bankok több, mint 40 milliárd betét felett rendelkeznek. Az életbiztositó társaságok 70 milliárd alaptőkével dolgoznak. A földbirtokokon 24 millió tehén, 40 millió ökör, 60 millió juh és 60 millió disznó van. A külföldre exportált iparcikkek több, mint 10 milliárd dollárt tesznek ki. Amerika 250.000 kilométer telefonvonallal és 300.000 kilométer sürgönyvonallal rendelkezik. A naponként megjelenő amerikai ujságok száma pedig meghaladja a 20.000-et.

Uj bolygót fedeztek fel Londonban



Gáspár rajza.

(Bethlen miniszterelnök és mellékbolygója elindult Londonba)

— **Fölemelték a kenyér és a fehérsütemény árát.** Az Árvizsgáló Bizottság ma kommünikét adott ki a kenyér- és fehérsütemény-árak fölemeléséről. A kommüniké, miután böven, de eredménytelenül próbál védekezni, felsorolja a következő uj árakat: Zsemlye péknél az eddigi 135 helyett 150, viszontelárusitóknál 145 helyett 160, étkezési üzemben forgalmi adóval 150 helyett 170, kenyér, félbarna, péknél az eddigi 1570 helyett 1800, viszontelárusitónál az eddigi 1640 helyett 1880, rozskenyér péknél az eddigi 1430 helyett 1680, viszontelárusitónál az eddigi 1500 helyett 1750, sütési dij változatlanul maradt, kilogrammonként 180 korona. Az uj árak január 13-ától számithatók.

— **Meg lehet-e állapitani előre a földrengés idejét és helyét? Egy fiatal olasz** tudós, Bendadi Rafael, aki a messzinai földrengés óta kisérletezett a földrengések okainak megismerésével, fölfedezte azt a módszert, amelynek alapján — állitólag — előre pontosan meg lehet állapitani a földrengések helyét és idejét. Elmélete szerint minden földrengés akár vulkánikus kitöréssel jár, akár nem, közös eredetü. Fölfedezéséről legközelebb könyvet fog kiadni. Addig is megállapitásainak tökéletesitése céljából lakásán kisérletezik különböző szeizmografikus müszerekkel és beigéri, hogy a napilapok épp ugy fogják jelezni a földrengéseket, mint most a hajók indulását és érkezését. Meg is jósolja, hogy január havában Középamerikában több nagy földrengés lesz. Az Esti Kurir munkatársa megkérdezte Kövesligethy-Radó dr. egyetemi tanárt, hogy mi a véleménye erről az esetleg nagy jelentőségü felfedezésről. A kiváló tudós véleményét a következőkben ismertette:

— A katasztrófális messzinai földrengések okát tudományosan meghatározni én is próbáltam és ugy találtam, hogy minden földrengés oka a földkéreg bizonyos rétegeinek elszáradása. A földrengés után azt tapasztaltuk, hogy sok utólökés kiséretében rugalmas utóhatások lépnek fel. Ez körülbelül ugyanaz a folyamat, mikor az üveg egyszerre megreped, aztán lassan-lassan tovább repedezik. Ebből igen fontos megállapitásokat sikerült levezetnem. Földrengés akkor fenyeget, ha a terjedési sebesség az illető helyen csökkenést mutat. De ebből a napot meghatározni igen kockázatos dolog, mert nekünk csak két határt van módunkban meghatároznunk, amelyen belül a földrengésnek be kell állnia. A földrengés napjának meghatározása jóval kockázatosabb, mint például a meteorológiai jóslások, mert a földrengés elleni védekezés igen költséges befektetést igényel. Pozitiv tapasztalatunk csak egy van, amit a legutóbbi szeptember 1-iki japán földrengés idején is észleltünk a svábhegyi obszervatóriumban, hogy az ugynevezett destruktiv földrengéskor az illető hely — igy Tokió — földrajzi szélessége maximum vagy minimum. Ezt a tételt azonban megforditani nem lehet.

Hócipő, sárcipő
legolcsóbban 676
KÉK ÉSZ 11. Andrássy
Párisi Áruházzal szemben 36

— **A cukorbetegség uj gyógyitása.** Londoni hiradás nyomán regisztráljuk ezt az uj fölfedezést, természetesen azzal a fentartással, amely az ujabban gombaszámra szaporodó orvosi csodákat megilleti. Johannesburgban, hir szerint, egy orvos jelentős eredményeket ért el a cukorbaj gyógyitásának egy uj módszerével, amelyet egy Natálban (Délafrika) tenyésző *vinca* nevü növény nedvének elvezésével ért el. Egy Ernest *White* nevü délafrikai államhivatalnok 1921-ben tökéletesen kigyógyult cukorbajából, aminthogy sokan mások, akik a vinca leveleit szopogatták, jobban érzik magukat. A fölfedező orvos addig nem akarja közzétenni a nevét amig a gyógyulások egész sorozata nem ad hitelt módszere tudományos sikerének.

— **Ne olyan gyorsan!** (Levél a szerkesztőhöz.) Igen tisztelt Szerkesztő ur! Soraimat tulajdonképpen a közlekedési rendőrség parancsnokához kellene intéznem, de, azt hiszem, az Esti Kurir szivessége révén a rendőrség nemcsak értesülni fog mondanivalómról, hanem fontolóra is veszi a benne foglalt elemi kérést. Arról van szó, hogy a sikosra fagyott aszfalton vagy kövezeten az autók most is olyan sebesen robognak végig, mint nyár idején, amikor a surlódás mégis csak nagyobb és az elgázoltatásra szánt pesti ember könnyebb szerrel menekül meg az utcasarkon rája leskelődő haláltól. Az Andrássy-uton gyalogszerrel átvergődni most valóságos életveszedelem s néha percekig kell várni, mig az ember nyugodtan nekimerészkedhetik a kirándulásnak. Nem volna-e jó, ha a főkapitány ur külön rendeletben nyomatékosan hivná fel a soffőröket, hogy amig a kocsiutak sikosra vannak fagyva, mérsékeltebb tempóban haladjanak? Kár a tél nyugalmát fölösleges izgalmakkal zavarni. A szegény pesti gyalogjáró ennyi kiméletet igazán megérdemel. Tisztelettel: Aláirás.

— **Farsang királynőjét a riporterbálon választják.** Nagy és általános érdeklődés előzi meg a farsang egyetlen cilt-álarcosbálját, amely január 31.-én zajlik le a Vigadó összes termeiben. A riporterek álarcosbáljának tradiciója, hogy a magyar farsang királynőjét azon választják. A mult farsangon Kalmár Rózsi, a Renaissance-Szinház müvésznője nyerte el a koronát s az idei szezónban már az előjelekből itélve még többen fognak pályázni azért a szép magyar selyempártáért amelylyel a farsang királynőjét fogják ékesiteni. A riporterbál irodája, (Rákóczi-ut 10. sz. I. emelet) már megkezdte működését.

— **Véres összetüzés a párisi kommunisták és anarchisták közt.** Párisból jelentik: A kommunisták tiltakozó gyülést tartottak a drágaság ellen, amelynek folyamán *összetüzésre került* a sor. *Cachin* képviselő a kommunista vezérek politikájával elégedetlen anarchisták obstrukciója következtében *kénytelen volt a szónoki emelvényt elhagyni.* A tüntetők revolverlövéseket váltottak, melyek körülbelül 10 embert sebesitettek meg. *A sebesültek közül kettő belehalt sebeibe.*

Változás nem várható

A Meteorológiai Intézet jelentése: Az oroszországi maximum nyugat felé terjeszkedett és a délnyugati magas légnyomással egyesült. Északnyugaton a depresszió mélyebb lett és Angolország táján viharos szeleket okoz. A kontinensen az idő helyenként ködös, de egyébként száraz és nyugaton enyhe, kelet felé hidegebb. Hazánkban a hőmérséklet az Alföldön jóval alacsonyabb, mint a nyugati részeken, ahol éjjel is alásüllyedt a fagypont alá, mig amott minusz 10—14 fokot mutatott a hőmérő. Csapadék nem volt

Jóslat: Az időjárásban lényeges változás nem várható.

Budapest ma déli hőmérséklete pluszz 3.8 fok.

Drága szivem,

igy ez nem mehet tovább és végre meg kell állapodnunk abban, hogy ki börzézzen ebben a házban. Vagy én börzézek, vagy ti. Mert azt én nem birom ki, hogy a szakácsné is börzézik, meg te is börzézel. Harmincezer koronát adok ebédre és kapok ezért bablevest, meg burgonyametéltet. A bablevesből megmarad egy kevés, ahhoz másnap hozzáfőztök egy kis babot és feltálaljátok mint babfőzeléket. Ebből a babfőzelékből megmarad egy kevés, azt felhigitjátok és beadjátok másnap mint bablevest. Drága szivem, ez igy megy egy hét óta, tehát pontosan attól a naptól kezdve, amikor te is, meg a szakácsné is beszállítatok a Lloyd-bankba pénz nélkül. Hetenként tizenötezer korona kosztpénzt kell külön-külön fizetnetek és ezért én egész héten bablevest eszem. A szakácsné többet számit föl neked, mint amennyit a piacon kiadott. Aztán jössz te és többet számitasz föl nekem, mint amennyit a szakácsné neked számitott föl. És hogy többet számithassatok föl, keveset adtok ki, mert többet, mint amennyit kaptok, mégse számithattok föl. Drága szivem, én nem akarok veszekedni, de meg kell mondanom, hogy nagy ostobaság, amit csináltok. Mert ha már többet számittok föl, legalább tartsátok meg magatoknak, igy sokkal többet nyertek, mint amennyit a Lloyd-bankon évek alatt nyerhettek. Hát kell nektek a Lloyd-bankot hizlalni? És amig a Lloyd-bankot hizlaljátok, kell engem koplaltatni? Drága szivem, remélem, ma krumpli lesz ebédre.

— **Balassa Ármin meghalt.** Szegedről táviratozzák, hogy ott ma hajnalban 64 éves korában meghalt Balassa Ármin dr., a „Szeged és Vidéke" volt szerkesztője. Balassa Ármin mint iró, jogász és szónok ért el igen szép sikereket. Büntetőjogi tanulmányai mindig nagy feltünést keltettek és az ország büntető jogászai mai is sokra értékelik azokat a köteteket, amelyekben Balassa védő beszédeit kiadta. A politikában is volt szerepe: Bánffy Dezsővel együtt ő alapitotta meg az uj pártot. Mint szerkesztő szerette a fiatal tehetségeket, és a magyar irodalomnak sok olyan számottevő munkása van, akiket Balassa szólaltatott meg először lapjában. Osztályelnöke volt a szegedi Dugonics-társaságnak.

— **Uj dogma.** A Chicago Tribune newyorki tudósitója jelenti Rómából: XI. Pius pápa a hiboros-kollégium több mint felének nyilt vagy ballgatólagos ellenzése dacára uj dogmát készül kiadni, amely Szüz Mária kultuszát a katholicizmusban még magasabbra emeli. A dogma cime: Mária személyes testi jelenléte a mennyekben. A Chicago Tribune a pápához közelálló magasrangu egyházi méltóságtól úgy értesül, hogy az uj dogma ellenkezés viharát fogja kiváltani a római tanácskozó testületből.

— **Az Ingyenkenyér hangversenye** ma, vasárnap este fél kilenckor lesz a Zeneakadémia nagytermében. A rendkivül nagy érdeklődés folytán zsufolt ház fog gyönyörködni a nagyszerü müsoron. Falcky Géza prológusa vezeti be a hangversenyt, melynek müsorán Jászay Mari Vörösmarty- és Petőfi-verseket és Kiss József Simon Juditját szavalja, Weisz Margit zongoraművésznő Komor Vilmos kamarazenekarával Mozart gyönyörü esz-dur zongoraversenyét játssza. Sándor Erzsi a Dinorah nagy áriáját énekli, Sugár Károly Browning: Az eretnek cimü tragédiáját szavalja scenikai beállitásban, női kar és orgonakisérettel, Farkas Sándor Wolfram versenydalát a Tannhäuserből és Salamon imáját a Sába királynőjéből énekli. A kiséretet Dienzl Oszkár látja el. Néhány visszamaradt jegy az esti pénztárnál.

Julius 1-én léptetik életbe a felemelt Beszkárt-tarifát

Sipőcz Jenő főpolgármester ma adta ki harmadik szanálási rendeletét. Az első rendelet az uj csatornázási szabályzatot léptette életbe, a második tegnap jelent meg és *a tisztviselők gáz- és villanykedvezményének 50 százalékról 33 százalékra való leszállitását tartalmazta.* A ma kiadott rendeletben a főpolgármester

megszünteti a tanerők külteli pótlékát.

Azok a tanerők, akik a Belvárostól messze fekvő és közlekedési eszközzel nehezen megközelithető vidéken tanitottak, havi 20 pengős, ugynevezett külteli pótlékot kaptak. Ezt most a főpolgármester *négy periferiális iskola kivételével, mindenütt megszüntette.* Ezzel életbe lépett a harmadik szanálási rendelet.

A városházán egyébként általános feltünést keltett *Kozma* Miklós belügyminiszternek tegnapi válasza, amelyet a képviselőházban egy interpellációra adott.

A belügyminiszter ugyanis bejelentette, hogy

megtörtént a döntés a Beszkárt tarifaemeléséről.

Várospolitikai körökben ezek után felvetik a kérdést: *miért késlekedik Sipőcz főpolgármester a 17-es bizottság összehivásával, amikor a Beszkárt tarifamegállapitásáról tulajdonképpen már meg is történt a döntés,* mint ezt a belügyminiszter tegnap a képviselőházban nyilvánosan bejelentette. A miniszter kijelentése egyébként megerősitette az *Esti Kurir* hetekkel ezelőtt közölt értesülését, amely szerint

a kisszakasz ára 6 fillér marad, az átszállójegy árát pedig 30 fillérre emelik fel.

Az *Esti Kurir* munkatársát ma délelőtt a városházán ugy informálták, hogy a főpolgármester csak a jövő hét végén intézkedik a 17-es bizottság összehivásáról. Most már — miután a belügyminisztériumban tulajdonképpen megtörtént a döntés — összehivható a 17-es bizottság, *Szendy* Károly polgármester azonban holnap este Rómába utazik és nyolc napig ott marad. Ez idő alatt *Sipőcz* főpolgármester nem óhajtja a 17-es bizottságot foglalkoztatni és igy csak május végén, tehát közvetlenül a szanálási törvény hatályának lejárta előtt kerül a 17-es bizottság elé a tarifaemelésről szóló előterjesztés. A városházán ugy tudják, hogy a főpolgármester a tarifaemelésről szóló rendeletet *julius elsején kezdődő hatállyal lépteti életbe.*

Mi okozza a sürün előforduló autó-tüzbaleseteket?

Az elmult napokban *két olyan autós baleset történt,* amelynél a gépkocsi menetközben egyszerre csak kigyulladt, nagy lángokkal égni kezdett és *csak megfelelő gyorsasággal lehetett a bennük ülő utasok életét megmenteni.* Két nappal ezelőtt *Szivós* Elemér vegyészmérnök sportautója a sopronkőhidai fegyház közelében az országuton kigyulladt. A jelentés szerint a mérnök kiugrott a kocsiból, az *autó pedig felrobbant és szilánkokká forgácsolódott.* Nyilvánvaló, hogy az autóstársadalmat nagyon érdekli, hogy ezek a

sürün előforduló gyulladási esetek

miből keletkeznek és hogy lehet ezeket megelőzni.

Felkerestük a technológia egyik ismertnevü és kiváló szaktanárát, *Streihammer* Antal müszaki tanácsost, aki a következőket mondotta:

— Laikus körökben az autó kigyulladásával kapcsolatos *robbanásról* szoktak beszélni, de robbanás hosszu prakszisom alatt alig fordult elő, *inkább gyulladásokról van szó,* ami azonban szintén elég ritka dolog. Ezeket a gyulladásokat

a piszkos karburátor, vagy a villamosberendezés rövidzárlata

idézheti elő. A mai modern kocsikon azonban a karburátorok porszürő-készülékekkel vannak felszerelve, ugy hogy a gyulladás veszélye minimálisra van lecsökkentve. Általánosságban tehát azt mondhatom, hogy az ilyenfajta balesetek *megakadályozásának egyetlen módja és megelőzése a kocsi rendbentartása, ápolása,* mert az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy *csak olyan kocsikkal szokott baj történni, amelyeket nem gondoznak kellőképpen.*

Ugyancsak érdekes nyilatkozatban világitotta meg a tüzesetek okait a budapesti *Steyr* autógyár egyik szakembere, *Iványi* Pál üzemi főmérnök:

— Nagyjában két részre osztható ez a kérdés és pedig az *elektromos természetü gyulladások és a motorüzemmel összefüggő okokra.* Az elektromos gyulladások rövidzárlat következtében állnak elő; hogy egy példát mondjak az autóvezetők részére: *az egyik kábel szigetelése tönkremegy és igy rövidzárlat keletkezik.* Ugyancsak a gyujtófejből vagy a gyujtás berendezéséből kipattanó szikra is okozhat természetesen gyulladást. Teszem föl, egy gyujtókábel leesik, ugyanakkor benzinszivárgás vagy folyás következtében benzinpára képződik és *máris megtörténik a gyulladás.* A motorral összefüggő tüzesetek vagy *a karburátortól vagy pedig a helytelen motormüködés következtében* állnak elő. Megtörténhet az is, hogy az áttüzesedett kipuffogócső érintkezésbe kerül gyulékony anyaggal. A közönség azonban, — helyesebben az autósok, — tévesen vannak informálva a robbanásokat illetően. Közel

kétszáz tüzeset felülvizsgálásában vettem részt, de robbanás egyetlen egy sem fordult elő.

A robbanást megakadályozza a *benzintartály szitája,* amely ugyanazt a szerepet tölti be a benzintankban, mint amilyen szerepet a bányalámpán a Dawis-készülék. *A tüzesetek valószinüsége egy modern és jókarbantartott kocsin ugyszólván nullára csökken.* De piszkos, elhanyagolt kocsikon, hozzá nem értő emberek kezelése mellett könnyen előfordulhatnak életveszélyes tüzesetek.

Prónay György báró éles birálata a felsőházban a telepitési javaslatról

A felsőház ma délelőtt folytatta a telepitési törvényjavaslat általános vitáját. Gróf *Jankovich* József volt a vita második napjának első szónoka.

— Ezt a törvényjavaslatot nagy propaganda előzte meg s igy olyan vágyakat és reményeket ébresztettek, amelyeket nemcsak ez, *de még egy sokkal radikálisabb törvényjavaslat sem tudna kielégiteni.* A kormány feladata lenne ilyen tömeghangulattal és mozgalmakkal szemben a bölcs előrelátás politikájával fellépni. Ez ebben a törvényjavaslatban nem történt meg. Ha szerényebb feltálalásban, hozták volna ezt a javaslatot, alkalmas lehetett volna arra, hogy nyugodt atmoszférát teremtsen, amelyre okvetlenül szükség van. A telepitési törvényjavaslatnak számos hibája van. Kifogásolni kell, hogy

a javaslatnak politikai háttere van,

számos politikai momentumot tartalmaz. A javaslathoz mellékelt táblázatok és statisztikai adatok zavarosak. Szükséges lenne, hogy a földbirtokkategóriák közötti határokat szigoruan megállapitanák, mert ezen a téren káosz uralkodik.

Szemben Károlyi Gyula gróffal, nem tudok arra az álláspontra helyezkedni,

hogy a szakoktatás hiányossága kizárólagos oka a rossz gazdálkodásnak, hiszen hány nagyszerüen képzett gazda birtoka siralmas állapotban van, aminek okai egészen másra vezethetők vissza. *Szükség lenne a nép általános müveltségi szinvonalának emelésére.*

Nem igaz, hogy a kormány nem nyul hozzá a magántulajdonhoz ebben a javaslatban,

amelybe kétségtelenül politikát vittek be. Meg vagyok győződve arról, hogy a földmüvelési miniszternek ez nem volt szándékában, de *ugyanezt nem mondhatom el a jelenlegi kormányrendszerről.*

Ha halljuk, hogy első- és másodosztályu polgárokat akarnak statuálni, aszerint, hogy ki milyen politikai párthoz tartozik, ez a körülmény nem alkalmas arra, hogy a kormányzati rendszer iránt bizalmat keltsen,

s ezért nem fogadom el a törvényjavaslatot.

Pap József szükségesnek tartja a javaslatot, miután az 1920-as törvény nem vált be. Nagy hibája a törvényjavaslatnak, hogy nincs bizonyos időhöz kötve s ezért helyesli, hogy a felsőház egyesitett bizottságai legalább az igénybevételi időt három évben állapitották meg.

Grofits Gábor mint agrárpolitikus foglalkozott a javaslattal és azt fejtegette, hogy radikális földosztást nem lehet Magyarországon keresztülvinni.

Prónay György báró azzal kezdte felszólalását, hogy a kormány törvényjavaslata *nem földbirtokpolitikai törvényjavaslat, hanem földreform,* éppen ugy, mint az 1920. évi XXXVI. törvénycikk. Ott megváltásról beszéltek, itt átengedési kötelezettségről.

Minden olyan intézkedés, amely belenyul a magánjogba, az nem földbirtokpolitikai tevékenység, hanem földreform.

Kérdi, *szükség van-e uj földreformra? Nincs.* A magántulajdonba való belenyulás nélkül is megvolna a lehetőség arra, hogy a kormány áldásos földbirtokpolitikai tevékenységet fejtsen ki. *Ennél a javaslatnál sokkal fontosabb lenne a régi földreform likvidálása.* Minek uj reform, amikor még a régi sincs befejezve? Nem volna szükségesebb és sürgősebb munkanélküliség elleni küzdelem?

Ha azt kérdezi, hogy igazságos-e a javaslat, erre a kérdésre is *csak nemmel felelhet.*

Igazságtalan, mert nem gazdaságpolitikai, hanem politikai javaslat.

A kormány minden politikát kiaknázott, amit csak lehetett. *Károlyi* Gyula gróf is megállapitotta, hogy a kiindulási pont politikai jelszó volt. Higyje el a miniszter, eljöhet az idő, amikor *a törvényt pártpolitikai célokra fogják majd kihasználni és a földmivelési miniszternek az élharcosok demagógiájával szemben nem lesz elegendő energiája.*

Meg kell állapitania, hogy

ez a törvényjavaslat a protekció melegágya.

(Ugy van! Ugy van! — Élénk helyeslés.) A törvényjavaslaton végighuzódik a protekcionizmus lehetősége. Szociális szempontból is kifogásolható, mert *növeli a mezőgazdasági proletariátust.* Azonkivül melegágya az osztályellentéteknek. A jelenlegi kormánypárt egyik vezető, oszlopos tagja ezt mondotta a javaslatról: Végveszély előtt állunk, ez a javaslat háritja el a forradalmat. Nos, ha ez igy van,

nagy szegénységi bizonyitvány a kormányra, hogy három év alatt oda juttatta az országot, hogy forradalomtól kell tartani.

A törvényjavaslat a legsulyosabban sérti a tulajdonjogot, a felsőháznak viszont kötelessége, hogy őrködjék a törvény és vagyonbiztonságon ... Miután a törvényjavaslat mindezeket érinti, nem fogadja el.

Prónay György beszédét a felsőházi tagok jelentékeny része hosszasan megtapsolta.

Endrey Antal a törvényjavaslatot elfogadja.

Liptay Lajos azt kéri, hogy az elemi iskolai tanitók számára hosszabb gazdasági tanfolyamokat szervezzenek és a falusi lakosság számára novembertől márciusig téli gazdasági tanfolyamokat állitsanak fel. Sürgeti a gazdasági szakiskolák szaporitását. A javaslatot elfogadja.

A felsőház holnap délelőtt folytatja a törvényjavaslat vitáját.

Adakozik a közönség az első Gyermeknapon

Ma reggel a szakadó esőben megjelentek a pesti utcákon régi kedves májusi ismerőseink, a piros ernyős, kis fehér asztalok, rajtuk az urnák, körülöttük pedig az elegáns dámák, akik két napon át reánk pazarolják legbájosabb mosolyaikat, hogy könnyen hevülő sziveinket adakozásra késztessék — a szegény, elhagyott gyermekek javára. Ma reggel kezdődött meg az *Országos Gyermekvédő Liga* kétnapos gyüjtése. A Cityben, a régi tradiciókhoz hiven, ma is *előkelő hölgyek ülnek a pirosernyős urnaasztalok mellett.* Régi posztján, a Váci-utca és Kristóf-tér sarkán üdvözölhették a szakadó esőben ismerősei gróf *Bethlen* Istvánnét, a Szervita-téren *Gömbös* miniszterelnök felesége gyüjtötte az obulusokat a szegény gyermekeknek, a Ferenciek-terén két gyüjtőasztalhoz három miniszterné is jutott: *Darányi, Fabinyi* és *Bornemisza* miniszterek feleségei. *Női minisztertanácsot* is tarthattak volna.

A reggeli órákban vontatottan indult a gyüjtés, de amikor a nap kisütött, a járókelők is jobbkedvüek lettek és szivesen nyultak filléreikért, — sőt olykor pengőkért is — bugyellárisaikba.

Harminc éves idén a Gyermekvédő Liga, amely eddig 120.000 gyermeket nevelt fel, vagy vont be üdültetési akcióiba. A mult évi májusi gyüjtés *78.000 pengőt eredményezett,* a Gyermekvédő Liga reméli, hogy a főváros közönsége ma és holnap ismét összeadja ezt a tekintélyes összeget, amelyből szegény munkásgyermekek neveltetési és üdülési költsége kerül ki. A pirosernyős asztalokon sorakozó urnák fehérkenyeret, tejet, egészséget visznek szomoru sorsu kisgyermekek életébe, dobjuk be hát apropénzünket az illedelmesen pukkedliző kisasszonyok csörgő perselyeibe.

Svájci hentesnagyvágók Debrecenben

Debrecenből jelentik: Tegnap 15 tagból álló svájci kirándulócsoport érkezett Debrecenbe, valamennyien nagyvágó-hentesmesterek. Megtekintették a város nevezetességeit, majd a polgári vendéglőket keresték fel. Kitünő hangulatban szórakoztak, a szegényebb embereket meghivták, bőségesen megvendégelték. Jártak a Kondorosi-csárdában is, ahol az arra járó munkásokat és kocsisokat vendégelték meg.

Tervpályázat a margitszigeti strandfürdőre

Májusban jár le az a tervpályázat, amelyet az uj margitszigeti strandfürdő megépitésére hirdettek. Azt tervezik, hogy a *strandfürdőt mai helyén megszüntetik és a sziget alsó végén a fedett uszodával kapcsolatosan épitik meg ujból.* E tervvel szemben minden oldalról *kifogások merültek fel, főleg idegenforgalmi szempontból,* mivel kétségtelen, hogy a sziget mai helyén a strandfürdő sokkal inkább megfelel hivatásának. *Ez az elhelyezés szebb is, a levegő itt jobb s mivel távolról sincs olyan nagy forgalom, mint a sziget alsó végében, az idegenekre sokkal nagyobb vonzóerőt gyakorol.* Az idegenforgalmi tényezők éppen erre való tekintettel remélik, hogy ezt a tervet *elejtik s a szigeti strandfürdőt — megfelelően modernizálva — meghagyják a mai jól bevált helyén.*

Szőnyi István aranyérmet kapott Bécsben

A Bécsi Képzőművészek Egyesülete Hans *Ranzoni* elnöklésével *Szőnyi* István festőművészt a bécsi Künstlerhaus jubiláris kiállitása alkalmából az *arany jubileumi éremmel* tüntette ki. Szőnyinek a bécsi jubiláris kiállitáson *Kapáló asszonyok* cimü nagy kompoziciója szerepelt, amely az osztrák fővárosban éppen ugy teljes elismerésre talált, mint ahogy ez a kép valóban a modern piktura egyik kiemelkedő reprezentáns alkotása. Amikor a képet *Szőnyi a Nemzeti Szalonban* kiállitotta, a müvet egyik ismert modern képgyüjtőnk vásárolta meg s ez a kép szerezte meg a kiváló magyar müvésznek a nagy bécsi kitüntetést is.

ENGELBERG
CentralSporthotel
Előkelő ház. — Hangversenyek. — Tánc. — Penzió 15—18 frank. — A sporthelyek közepén.
PONTRESINA
HOTEL PONTRESINA
Előkelő sportszálloda legnagyobb kényelemmel. 200 szoba. Elsőrangu konyha
Teljes pensio 14 franktól
Elsőrangu társasélet. Hangverseny. Bár

Cyklop Bérautó 37-2-94
1 óra P 3.- Esküvőre, temetőbe, vidékre, külföldre a legolcsóbban!
Taxaliométer 25 fillértől.

FELSŐ PARANCS!
Tekintse meg a II
FELSŐBB PARANCS
cimü kémdrámát
Mától
CORVIN

A MÁV és a lapszállitás

A képviselőház tegnapi ülésén *Fricke* Valér képviselő a költségvetésről mondott beszédében a MÁV-val is foglalkozott. Ehhez a képviselő urnak feltétlenül joga van. Ahhoz azonban már nincs joga, hogy mellőzve az ellenzéktől olyan sokszor számonkért alaposságot és tárgyismeretet, ugy állitsa be az *Esti Kurirt*, mintha az *Esti Kurir* a MÁV megkárositásával utasszállitással foglalkozněk. A képviselő ur ugyanis azt állitotta, hogy az *Esti Kurir* Györbe autón szállitja lappéldányait és ugyanakkor olcsó áron utasokat is szállit s ezzel sokezer pengő veszteséget okoz az államvasutaknak. Megnyugtatjuk a képviselő urat, hogy *az Esti Kurir nem foglalkozik utasszállitással*, viszont nem hagyja magát abban a jogában sem korlátozni, hogy az arra jogositott bérfuvarozóval azokon a vonalakon, amelyeken megfelelő vonat nem áll rendelkezésére, autón juttassa el lappéldányait az olvasóközönséghez. Ezt a jogát sehol a világon még nem vonták kétségbe egyetlen lapvállalatnak sem, amelyek külföldön nemcsak autóval, hanem repülőgép beállításával is teljesitik a közönséggel szemben fennálló hirszolgálati kötelességüket. Végre is az autóutakat nemcsak azért épitették Magyarországon, hogy egyes földbirtokosok azokon hizott sertést szállitsanak a MÁV megkerülésével a piacokra. *Talán szabad a szellemi termékeket is szállitani.* Ha a képviselő urnak kifogása van az ellen, hogy Magyarországon az államvasutakon kivül személyfuvarozásra egyes bérfuvarozó vállalatoknak is adnak szabályszerüen engedélyt, akkor *ezt a vitát korlátozza a kormány és az autófuvarozó vállalatok körére.* Semmiesetre sincs joga egy politikai napilapot olyan beállitásban szerepeltetni, amely a valóságnak meg nem felel.

A kormánypárti

képviselő ur ugy látszik szunditott egy kicsit. Mert különben nem javasolná gunyorosan, hogy a szovjettel kellene kapcsolatokat keresni. Tudniillik: az ő rajongott kormánya tényleg keresett. Sőt talált is. Miközben mi elkeseredetten tiltakoztunk ellene. Elkeseredve és kifejezést adva annak a polgári elkeseredésnek, amely semmikép nem tudja megérteni a hangos frázisokat, amikor olyan cselekedetekkel állanak szöges ellentétben, amelyek lerontják a polgárság hitét abban, hogy a polgári értékek védelme kizárja a polgári gondolattal szemben álló rendszerekkel a kapcsolatok létesitését és fenntartását. Gunyorával tehát a kormány felé kellett volna fordulnia a fiatal képviselő urnak. Ha tudott volna erről. De, ugy látszik, nem tudott. Ami — a mellékelt ábra mutatja — megkönnyiti a kormánypárti csatározást.

— **Winter bécsi alpolgármester előadása Budapesten.** *Winter* Ernő Károly, Bécs alpolgármestere «*A munkásság és az osztrák állam*» cimmel *ma, csütörtökön délután 1/4 6 órakor* előadást tart az Americana, Bástya-u. 11. sz. házában. Vendégeket szivesen látnak.

— **Gyomor- és bélbajoknál, a máj és az epeutak megbetegedéseinél,** reggel felkeléskor egy pohár valódi **„Ferenc József“** keserüviz kortyonként elfogyasztva remek természetalkotta hashajtó!

x **Az ötvenéves férfi** vérkeringése, szive fokozott egészségápolásra int. Ebben a korban a vérnyomás emelkedése, kisebb keringési zavarok sokszor a has teltségére, a rekeszizomnak a bélgázok által történő emelésére vezethetők vissza. A béltractus gáztalanitására, az erjedések megszüntetésére az orvosok ajánlata szerint hetenként legalább kétszer alaposan ki kell tisztitani a beleket. Artin-dragée az ideális hashajtó, mely enyhén, de biztosan kiüriti a beleket, fertőtleniti az emésztőszerveket, megszünteti a has püffedtségét, normálisra helyezi a rekeszizom állását. Este vegyen mindenki 2—3 szem Artin-dragéet és reggelre normális ürülése lesz anélkül, hogy eszébe jutna, hogy előzőleg hashajtót vett be.

x **Már nem probléma,** hogy miért vásáról olyan hallatlan magas áron aranyat, ezüstöt, brilliánst Schwarcz Dániel ékszerész, Károly-körut 16, mivel megbizása van privátfelektől és ezért tud fizetni fazont is a legmagasabb napi áron felül.

Utazási ügyben forduljon az Esti Kurir Utazási Osztályához. Mindent elintéz Ön helyett

A mantuai hercegi cim árusitásáért kiközösitették Bachmannt, a bécsi Phönix volt igazgatóját

Az elmult héten nagy szenzációt keltett az osztrák kormány hivatalos közlése a Phönix-biztositótársaságnál kifizetett milliós illegitim összegekről. Többek közt szó esett *Bachmann* Vilmosról, a Phönix berlini igazgatójáról, aki a félhivatalos közlés szerint *490.000 schillinget kapott* abból a célból, hogy vásárolja ebből az összegből össze a kiutasitott zsidók ingatlanait. *Bachmann* Vilmos a közlés után eltünt Bécsből. Akkor derült csak ki, hogy rendkivül érdekes bünügyben folyik eljárás ellene. Bachmann ugyanis

áruba bocsátotta egy elszegényedett mágnás mantuai hercegi cimét,

amelyért 30.000 schilling jutalmat kapott. Ezt a mantuai hercegi cimet állitólag még *Napoleon* adományozta egy főnemesnek azzal, hogy *ez a cim átruházható királyi engedély nélkül is.* A hercegi cim árusitása körül hivatalból csalás cimén bünügyi eljárás indult Bécsben és *Bachmann* Vilmost el is itélték egy évi börtönbüntetésre.

Később másodfokon megsemmisitették ezt az itéletet és *uj tárgyalásra* utasitották a törvényszéket. Már kitüzték az ügyben a főtárgyalást, amikor kiderült, hogy Bachmann átjött Magyarországba, mire *rádiókörözést adtak ki ellene.* Hédervárott, a határ közelében a magyar csendőrség letartóztatta és felkisérte Budapestre. Az ügyészség inditványozta, hogy a büntetőtörvényszék hallgassa ki és helyezze kiadatási fogságba, ami meg is történt.

Az *Esti Kurir* munkatársa beszélgetést folytatott Bachmann védőjével, dr. *Sándor* Lászlóval, aki igen érdekes dolgokat mondott:

— A *Bachmann*-család tagjai Ausztriában mint *horogkeresztesek* ismeretesek. Az

egyik fivérét a Dollfuss elleni merénylet ügyében életfogytiglani fegyházra itélték,

a másik fivére ugyancsak hosszabb szabadságvesztést tölt. Védencem azt állitja, hogy *a kiadatási kérelem csak ürügy, azért, hogy Ausztriában őt is letartóztassák és államellenes bünczelekmény cimén elitéljék.* A hercegi cim körüli dolgokért szerintem nem lehet Bachmannt elitélni, mert az ügyben

nincs sértett,

senki panaszt nem emelt. Sem az, aki megvásárolta a hercegi cimet, sem pedig az, aki eladta. Egész bizonyos, hogy ebben az ügyben *Bachmannt fel fogják menteni.*

Ausztriának, amennyiben ragaszkodik kiadatásához, meg kell küldenie az ügyre vonatkozó iratok hiteles másolatát. Amint ez megérkezik, döntés végett az igazságügyminisztériumhoz terjesztik fel az iratokat.

Rejtélyes körülmények közt meghalt egy fiatal őrnagy

Öngyilkosság vagy ételmérgezés okozta-e Arató Pál őrnagy halálát?

Ma délelőtt rejtélyes haláleset ügyéről kapott egyszerre jelentést a főkapitányság és a budapesti városparancsnokság. Az őrszemes rendőr jelentette, hogy a *Dessewffy-utca 35.* számu házban lévő lakásán

holtan találták

Arató Pál őrnagyot.

A 41 esztendős őrnagy röviddel ezelőtt költözött be a Dessewffy-utcai házba, ahol egy második emeleti garszonlakást bérelt ki. A nőtlen katonatiszt tegnap a kora esti órákban tért haza lakására és ma reggel, amikor a takaritónő benyitott a lakásba, megdöbbenve látta, hogy *Arató őrnagy élettelen testtel fekszik az ágyban.* A takaritónő leszaladt a házmesterhez, majd a mentőket is értesitették, az orvosok azonban már csak annyit tudtak megállapitani, hogy *a halál beállott.*

A főkapitányságról rendőri bizottság szállott ki a helyszinre, hogy megállapitsa a rejtélyes halál okát, ugyanakkor katonai autón megérkeztek a városparancsnokság kiküldött tisztjei is. A külső körülményekről arra következtetnek, hogy minden valószinüség szerint

mérgezés

történt. A házbeliek előadása szerint *Arató* őrnagynak semmi oka nem lehetett az öngyilkosságra, igy hát halálát *ételmérgezés* vagy talán a nagyobb mértékben bevett *altatószer* okozhatta.

A rendőri bizottság délben félkettőkor vizsgálatát befejezve el is távozott a helyszinről, a városparancsnokság kiküldött tisztjei azonban részletes nyomozás folytatnak le, mindent átvizsgálnak az őrnagy lakásában, hogy világosságot deritsenek a rejtélyes, hirtelen halálesetre.

Arató Pál őrnagy holtteste három órakor még a Dessewffy-utcai lakásban van, a délután folyamán katonai autón szállitják ki a helyőrségi kórházba, ha a hatóságok a boncolást szükségesnek látják.

Véres párbaj Szombathelyen

Staud kuriai tanácselnök fia és Csupor dr. NEP-elnök között

Szombathely, május 7.

(Az Esti Kurir tudósitójának telefonjelentése.) Tegnap este véres kardpárbaj szinhelye volt a szombathelyi lovassági laktanya. *Staud* Miklós dr. igazságügyminisztériumi osztálytanácsos és *Csupor* Sándor dr. ügyvéd, a Nemzeti Egység Párt szombathelyi kerületi elnöke *sulyos feltételü kardpárbajt vivtak.* Az izgalmas párbaj előzményei hosszu hónapokra nyulnak vissza, sőt a bonyolult affér tárgyalásai is. *Az affér egy izgalmas válóper kuriai tárgyalásán robbant ki* a felek és azok hozzátartozói közt s egyre jobban elmérgesedett.

Beiczy *Németh* Lóránt dr. vasmegyei nagybirtokos volt a válóper egyik szereplője, akinek ügyét *Csupor* Sándor szombathelyi ügyvéd látta el. A birói tárgyalások során *Csupor* Sándor dr. *egy olyan levelet használt fel személyes védelmében,* amelyet a nagybirtokosné szerint nem lett volna szabad felhasználnia, mert azt nem olyan célzattal kapta. A hosszadalmas és bonyolult válóper során a nagybirtokosné, aki egy *kuriai tanácselnök leánya, hozzátartozói sulyos szavakkal itélték el Csupor Sándor dr.-nak a levéllel kapcsolatos ténykedését.* Csupor Sándor dr. NEP-elnök azonban e sulyos sértésekért csak utólag kért lovagias elégtételt ellenfeleitől. Három provokálás is volt az ügyben, de a *többhónapos késés miatt két ügyben a provokáltak megtagadták az elégtételadást, ugy, hogy becsületbiróság elé került a dolog.*

A harmadik ügyet, amelyben a megbizottak nem kértek becsületbiróságot, szerdán este váratlanul *elégtételadással fejeztek be.* Ebben az ügyben *Staud dr. kuriai tanácselnök* volt Csupor ellenfele, helyette azonban *fia, Staud Miklós dr., miniszteri osztálytanácsos* adott fegyveres elégtételt a kihivó NEP-elnöknek. Staud Miklós miniszteri osztálytanácsos szerdán reggel érkezett Szombathelyre, mig segédei, *Lutirszky* Géza miniszteri tanácsos és *Ács* János miniszteri főtisztviselő egy nappal korábban érkeztek. Csupor dr.-t *Reindl* Elek dr. ügyvéd és *Wimpfen* Iván báró ny. huszáralezredes képviselték.

A két napig tartó izgalmas tanácskozás után a segédek *kardpárbajban állapodtak meg,* amelynek feltételei: könnyü lovassági kardok, teljes bandázs és végkimerülés voltak. Két órával a szerdai tárgyalások befejezése után, *este fél 8-kor már sor is került a párbaj lebonyolitására.* Wimpfen Iván báró ny. huszáralezredes vezetőségéd vezényszavára rendkivül hevesen csaptak össze a felek, de *a párbaj csak alig fél percig tartott.*

E rövid idő alatt Csupor Sándor dr. NEP-elnök mintegy tiz centiméter hosszu, csontig ható mély vágást kapott a jobb halántékára, mig ellenfele több jelentéktelen laposvágást szenvedett. Csupor Sándor dr. sebesülése után a vezető segéd beszüntette a párbajt. A sulyosan megsebesült ügyvéd sebét kilenc öltéssel varrták be az orvosok. A felek a párbaj után *nem békültek ki.*

„Páris — Budapesten“

Jelszó, amely két vezető, a Goldberger és a kristóftéri Szénásy Gyula cég szövetkezését jelenti abból a célból, hogy megszerezze az eddigelé Párisra esküdött magyar hölgyközönséget a magyar gyártmányok számára.

Ez a szerencsés kollaboráció, francia szellem és izléssel átitatott, itthon gyártott áruival részben felleslegessé teszi a drága, különben is nagy vámokkal sujtott külföldi gyártmányok behozatalát.

E cikkek fölényes technikai kivitele, artisztikus szinezése a világhirü Goldberger-cégnek bravuros teljesitménye. Szénásy pedig a Párisban beszerzett mintázatokból a «ma» divatja szellemében szerencsés érzékkel plántálja ide hozzánk azt, ami nem tulzott, ami idevaló. Némi érdeme Szénásynak talán az is, hogy vevőközönségét felszabaditja az uniformizált ruházkodással járó kelletlen érzéstől, mert nagy mennyiségeket nem gyárttat, a minták pedig kizárólag a cég számára készülvén, sehol másutt semmiáron nem kaphatók.

A cég barátainak és közönségének szives látogatását a mindenkor kijáró nagy tisztelettel várja

Szénásy Gyula

IV., Kristóf-tér 4.

GUY NEOGRADY

VÁRJÁK ÖNT AZ **ETOILE**

Tánc 2 óráig

JAZZ-LADIES: ÉVA, TERI, KATÓ, SÁRI, MAGDA, VILMA, MARIKA

DANCING-BARBAN (TŐZSDEPALOTA)

Asztalrendelés: 138-82, 164-08



42. STEFAN SZÖNYI: FELDARBEIT

Ausstellung der ungarischen Maler in Wien. Galerie Neumann & Salzer. 1936. márc. – ápr.

STEFAN SZÖNYI

ist 1894 geboren. Die Anfänge seiner künstlerischen Ausbildung gehen auf die ungarische Schule des Naturalismus und Impressionismus in Nagybánya zurück. Seine erste Kollektivausstellung fand 1920 in Budapest statt. Im selben Jahr erhielt er den grossen Preis der Szinyei-Merse-Gesellschaft. Szönyi wurde durch zahlreiche Ausstellungen auch in den künstlerischen Mittelpunkten Deutschlands, Englands, Hollands, Italiens und der Vereinigten Staaten bekannt. Hauptwerke von ihm sind in den Museen zu Budapest und in grossen Privatsammlungen zu sehen. Seine Gemälde sind von einer gesunden, saftigen Erdenseligkeit erfüllt. Doch diese Daseinsfreude kommt so tief vom Herzen, dass ihre warmen Strahlen im Abbild der Natur als geistige Verklärung erglänzen. Das milde Leuchten seiner Farben ist schlackenlos, aber gesättigt von der Durchdringung mit den fruchtbaren Fasern und Säften der Erde.

41. Obsternte	(90 × 110)	1500 Sch.
42. Feldarbeit	(90 × 100)	1500 Sch.
43. Stille	(70 × 100)	1200 Sch.
44. Kinder	(70 × 100)	1200 Sch.
45. Landschaft	(70 × 100)	1200 Sch.

*

ELEMÉR v. VASS

ist 1887 geboren. Studien in Budapest und Paris, langjähriger Aufenthalt in Südfrankreich. Der Künstler hat in Ungarn und im Ausland (London Amsterdam, Rom, New-York, Washington) bereits an vielen Ausstellungen mit Erfolg teilgenommen. Er wurde mehrfach ausgezeichnet, vor kurzem durch den Landschaftspreis der Szinyei-Merse-Gesellschaft. Werke im musealen Besitz zu Budapest und in bedeutenden Privatsammlungen. — Die Leidenschaft des malerischen Vortrages in seinen Bildern verdichtet sich beinahe zur heissen Unmittelbarkeit der körperlichen Umarmung. Der stürmische Andrang der Vision wird zum undurchdringbaren dunklen Farbengestrüpp, zur rauschhaften Verschmelzung des Temperaments mit den Dingen.

46. Frau in gelb	(73 × 100)	Unverk.
47. Zwei Menschen	(75 × 95)	1200 Sch.
48. Landschaft	(73 × 92)	900 Sch.
49. Ländlicher Hof	(60 × 75)	800 Sch.
50. Blumen	(60 × 73)	800 Sch

Szőnyi István

Szőnyi Istvánt Fenyő Iván monográfiája már nem ily világosan, tiszta kontúrokkal állítja elénk. A háborút megelőző hazai stílusáramlatokat (Nagybányát is) valami zűrzavaros, tendencia nélküli festésdivatnak tekinti s csupán a háború utáni művészeti kialakulásban lát erős egyéni művészetakarást. A további tárgyalásokból ezt azonban Szőnyi jellemzése nem elég bizonyító erővel igazolja. Hol a festő nagybányai gyökérszálaira mutat rá, hol cézannei, hol rembrandti hatáselemeket fedez fel Szőnyi művészetében, akinek Hans von Maréeshez való tudatos kapcsolataira is rámutat. A rajzi elemek nagy fontossága és a természethez való viszonya útján Szőnyi piktúráját elvezeti oda, ahova a német és francia tárgyiasság is eljutott már: a kitisztult, szépségutáni vágyhoz, a nemes értelemben vett szépség akarásához. A konklúzió helyes, de a vonalvezetés — mely ez esztétikai gondolat útját jelzi — néhol sötét útvesztőkön halad át.

MAGYAR IPARMŰVESZET
1934. 114. l.
(Ars Hungarica.)



Bevonulás Bélavásárra — *Szönyi István rajza*

BESZÉLJÜNK MAGYARUL

A multkor vonaton utaztam. Mellettem egy fiatalasszony ült a kislányával, akiről kiderült, hogy most iratkozott be a gimnázium harmadik osztályába. Velük utazott a papája is, fiatal, kedves, magyarképű tisztviselő, meg a menyecske ismerőse, egy ifjú hölgy, valamelyik nagy bankunk tisztviselője. Ugyancsak magyar lány. A fiatal anya elpanaszolta, hogy mennyi haszontalan tantárggyal gyötrik a szegény gyermekeket. Itt van például a magyar nyelv. Ugyan mi értelme annak, hogy magyar gyermekeket anyanyelvük tanításával terheljenek? Hiszen úgyis tudnak magyarul!

— Igen, ebben a vonatkozásban is tenni kellene valamit — magyarázta az ismerős. — Még megértem, ha német vagy francia nyelvtant magoltatnak a gyerekkel, jó, ezek idegen nyelvek. De magyarul mindenki tud. Inkább fordítsák azt az időt a német tanítására.

Lám, az ifjú hölgy is azt hitte, hogy tud magyarul. Hiszen anyanyelve! De menynyire megsértődött volna, ha figyelmezteti valaki, hogy alig nyitotta ki pirosra festett szájacskáját, máris elkövetett egy-egy halálos bűnt az anyanyelve ellen. Azt mondta: *ebben a vonatkozásban.*

De ne csodálkozzunk rajta. Újabban mindenütt halljuk ezt a németből fordított szörnyűséget. A sajtó ilyen vagy olyan »vonatkozás«-ban tárgyalja az eseményeket, a rádió hírszolgálata naponta hatszor sugározza szét a *vonatkozásokat* s ebben a vonatkozásban« jóvátehetetlen kárt okoz köznyelvünknek, politikusaink parlamenti beszédei, újságnyilatkozatai tele vannak *vonatkozásokkal*, sőt a templomi szószék sem mentes »ebben a vonatkozásban« a hibáktól. Itt az ideje, hogy *in dieser Beziehung* tegyünk valamit.

Mert ez a *vonatkozás* — számtalan társával együtt — nem más, mint szolgai fordítása a német *Beziehung*-nak. Magyar észjárás szerint tökéletesen értelmetlen. A magyar *vonakodik, húz-von*, a nyelvújítás kora óta *vonat*-ra is ül, de semmiféle »vonatkozásban« nem tér ki dolgokra, nem magyaráz és nem jelöl semmit. Ellenben a magyar gondolkodás lustái, akik boldog örömmel kapnak fel minden felületes, ámde úriharangzású, »intelligens« kifejezést, enélkül a *vonatkozás* nélkül már megmukkanni sem tudnak. S mert a vidéki úriember így beszél, hát »ebben a vonatkozásban« rohamosan terjed a *Beziehung* ragálya a falusi nép között is.

Holott a magyar nyelv van olyan régi, olyan fejlett és tökéletes, hogy az élet minden »vonatkozásában« helyes, találó, félreérthetetlenül világos kifejezéssel szolgáljon. Miért írjuk, mondjuk, hogy »kereskedelmi vonatkozásban« ilyen meg ilyen egy nemzetközi szerződés? Hiszen szebb is, értelmesebb is, találóbb is, ha azt írjuk, hogy »kereskedelmi kapcsolatainkat« a szerződés javítja vagy rontja. Miért mondta a fiatal hölgy a vonaton, hogy »ebben a vonatkozásban is tenni kellene valamit?« Miért nem mondta így: *ezen a téren is van tennivaló* vagy egyszerűen: *itt is tenni kellene valamit.*

Lássunk egy-két németlábra sántító mondatot: »Ebben a vonatkozásban — t. i. *nyelvhelyesség dolgában* — elég tennivalónk van. Jobb magyar nyelvtanokra van szükség, mert ebben a vonatkozásban — t. i. *ezen a téren* — az a helyzet, hogy nyelvtanaink a magyar ragozónyelvet az indogermán nyelvek kalodájába szorítják. Ebben a vonatkozásban — t. i. *erről a kérdésről* — igen megszívlelendő igazságokat írt Karácsony Sándor, sajnos, ebben a vonatkozásban is hiába — t. i. vonatkozás nélkül: *hiába.* Mi, a vonatbeli ifjú hölggyel s a leányka szüleivel ellentétben, reméljük, hogy iskoláink ebben a vonatkozásban — t. i. *a magyar nyelv érdekében* — tesznek majd valamit.

A párizsi villamoson figyelmeztetik az embert, ha valamit nem mond tökéletes franciasággal. Németországban könyörtelenül kiölnek minden idegen szót és kifejezést, az észt nyelvet szinte hónapról-hónapra felülvizsgálják s ha idegen, nyelvrontó szót találnak, lelkes buzgalommal keresik a megfelelő jó észt kifejezést, Finnországban minden partitivuszhibát kijavít még a közlekedési rendőr is, ha helytelenül kérdezel egy utcát. Itt az ideje, hogy hiú érzékenységünktől megszabaduljunk. Mert a botránytól való félelmében e sorok írója sem merte figyelmeztetni az ifjú hölgyet s így »ebben a vonatkozásban« is megragadt egy hiba, amely magyar gondolkodásunkat, tehát lelki életünk tisztaságát, nemzetünk erejét, szellemét idegen féregként rágja.

Hogy várjunk magyar zenét, magyar házat, magyar öltözetet, magyar bútort, magyar könyvet, magyar szobrot és képet, hogy várjunk *magyar életet*, ha nyelvünk, gondolkodásunk idegenné válik? Hogy várjuk, hogy a sok szép szónoklat a magyar jövendőről valóra váljék, ha még ezek a szónoklatok is ellenkeznek a magyar szellemmel — »ebben a vonatkozásban?!«.

Julianus

Hid 1940. sept. 27. 1. szám

Szőnyi István

CSODATEVŐ MÉHEK

A budakeszi »doktor« méhszúrással gyógyítja a köszvényt és egyéb betegségeket

Az istenien szép, budakörnyéki faluban az autóbuszt várom. Hogy ki akarja túrni a közmondásból a fehér hollót?... Ugy van! De lám, ezúttal ez a várakozás juttat, az alábbi csodálatos élményhez.

Egy rokonszenves úriember ténfereg hozzám hasonlóan az állomáson. Vala-



(Szabó Vladimir rajzai)

hogy kissé merevek a lábai, ahogy ideoda lépeget és amikor látja, hogy ez föltünik nekem, azt mondja:

— Kérem, még négykézláb, a földön sem tudtam csúszkáni ezelőtt pár héttel, mint egy kisded!

— Ugyan! — csóválom a fejemet. És már annyit tudok ismerősömről, hogy szintén erdélyi. Különben *csecsemőt* mondana. Tényleg így folytatja:

— Ha így gyógyítnak, mint itt most, hát gyalog vonulhatok be a hazámba Háromszékbe.

Nos, erre egy kicsit lelkesedünk, emlékezünk, elérzékenyedünk és politizálunk, ahogy ma két hazájavisszakerült magyar szokott. Aztán érdeklődöm:

— Hát tulajdonképpen mivel gyógyították ki nyavalyájából?

— Méhcsípéssel kérem! — feleli az új ismerősöm: — Itt a faluban van egy iparosember, lángelméjű fölfedezője és tökéletesítője a méhszúrással való gyógymódnak.

— Valóban? — firtatom. — Dehát az talán túlzás, hogy fölfedezője ennek a gyógymódnak, mert mintha azt olvastam volna, hogy már a görögök kísérleteztek vele és hát a méhméreg, mint kenőcs, ismert gyógyszer. Vagy az nem használ annyira?

— Dehogynem! — feleli az öregúr. — Használ az, a gyógyszergyárosnak! Csak a betegnek nem.

— Meglepő! — kacagok az elmésségen. — Hát talán a közvetlen csípés a helyes gyógyítás titka? — faggatózom aztán.

— Úgy van! — helyesli az öregúr. — Nekem elmesélte ez a csodaorvos teljes szabatossággal, miben áll, hogyan keletkezett remek gyógymódja. Ha érdekli, elmondom.

— Szerfölött!

— Hát kérem, ez az ember méhész volt. Rendes alkalmazott, a gödöllői állami méhésztelepen. Ott, összejött egy német tanárral, aki ennek a gyógymódnak a kutatója volt, névszerint *Anton Eberlein* úrral. Ennek a tapogatózásaiból csinált aztán komoly, biztos rendszert ő, az iskolázatlan fiatalember. Mi több! Egyenesen azért állt be iparostanoncnak 21 éves korában, hogy kutatásaihoz az anyagi lehetőségeket megszerezze.

— Hát mi a lényege, a szükséglete a gyógykezelésének?

— Az kérem, hogy rájött, a méhek csípése különböző hatású, aszerint, mivel táplálkozik, milyen éhes a szúrása idején stb.... A méreg okozta láz, a szervezetben sokféle. Ő pontos rend-

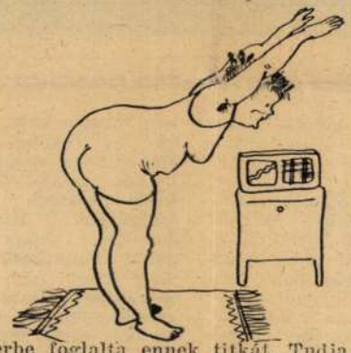

szerbe foglalta ennek titkát. Tudja fokozni, csökkenteni a lázt, a savat oldani és a savat sűríteni a beteg szervezet szükséglete szerint!

— Bámulatos!

— Különben följegyezte tapasztalatait és lepecsételve letette egy közjegyzőnél, az utókornak. Egyelőre a gyakorlatban műveli a csodáit. Eldobált mankók, botok a diadaljelvényei, köszönőlevelek tömegei az oklevelei. Például legutóbb egy Vasko Pál nevű alezredest gyógyított meg csodamód. Ez az alezredes Bécs mellett, hasonló méhcsípéskúrát tartott és teljes három évig 150 méhszúrás életveszélyes kínjait állta. Az én emberem négy hét alatt, 22 szúrással talpraállította. De hány ily esete van! És nemcsak reumatikus bajoknál, de más bénulásoknál, vérbajos eredetű, elhanyagolt eseteknél, majdnem biztosra megy. Egy hölgy, aki tolókocsin járt, ma rádióra tornázik vígan reggelente és mondom, számtalan más embertársa jótevője, ez az egyszerű önképzett iparos.

— És milyen apparátussal dolgozik? Nagyon bonyolult?

— Áhh! Dehogy! Van neki egy 40 családos méhészete, mintegy 60—80 ezer méhvel. Tíz-húsz gyufásskatulya az egész szertára, amiben a különböző kis méh-áldozatok zümmögnek. Merthát a méh a csípés után elpusztul.

— Nem kísérletezett a darázs-méreggel? Az olcsóbb is volna, mert a darázs nem pusztul el a csípésében és ha igen, nem kár érte!

— De igen! Próbálkozott sokféle fajta darázzsal. Dehát nem váltak be!

— Nem! Érdekes! De most ötlik eszembe, hogy az a legfurcsább az egészben, hogyan nem tud az egész világ erről a csodaorvosról és hogyan nem válik belőle világhíresség és egyetemek díszdoktora?

— Jaj, kérem! — vág erre az öregúr keserves ábrázatot. — Nem tetszik arra gondolni, hogy ilyen gyógymód mennyi gyárat és más adófizető üzemet és így mennyi ember kenyerét fenyegeti? Hiszen tetszik tudni, manap a jótévő is mindjárt akad vetélykedőre, még talán a vértanuskodásnak is konkurrenciát kell leverni, sőt talán már ott tartunk, hogy ha valaki az élet sok szomorú jelenségén halálra keseredve, házilag akarja magát felakasztani, hát annak is számolnia kell vele, hogy van hivatásos állami ítéletvégrehajtó.

— Sajnos, így van! — mulattam a jókedélyű öregúr ötletességén vele együtt. De aztán ő újra komollyá vált és így fejezte be közléseit:

— Különben, kérem szépen, én megtettem a magamét ennek az ügynek érdekében. Több lapnak írtam cikket csodálatos gyógyítómról. Dehát nem hozták még!

*

Nem! Az öregúr kegyes engedelmével



itt teszem jóvá a lapok mulasztását. Végül bemutatkoztunk egymásnak és hát voltakép az ő neve illik ez alá a cikk alá. Tessék:

Vargyassy Márton
számvev. főnökhelyettes.

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
TELEFON: 227-651, 221-285
ESTI BUDAPEST
Világosság
1952 MÁJ. 20.
Gönyi.

276

A képek és szobrok szebbé teszik életünket

(Megjegyzések a Tavaszi Tárlatról)

KULTURÁLIS ÉLETÜNKNEK mindig jelentős állomásai az egyre szaporodó kiállítások. Képzőművészetünk forr, fejlődik, s az ismétlődő bemutatkozások új és új tanulságokkal, eredményekkel szolgálnak. A nép állama eddig nem ismert arányú megbízásokat ad művészeinknek s a feladatok nagyságához lassan hozzánőnek az alkotók.

A Műcsarnok frissen kiképzett szép, téres termeiben az új lehetőségek nyujtotta feladatok megoldásai sorakoznak. Látunk itt jelentős teljesítményeket, elsősorban a moszkvai pavillon díszítésére készült két hatalmas vázlatot, *Szőnyi* és *Domanovszki* festőművészektől. A két képsorozat *mezőgazdaságunk átalakulását mutatja be a felszabadulástól a termelőszövetkezetekig.* E két képsorozat gazdag, magyaros színvilágával, kitűnő kompozíciójával jól fogja képviselni festészetünket.

Nem mondhatjuk ugyanezt a szobrokra, amelyek csak méreteikben nagyok, *de nem monumentálisak.* S bár más-más művész kezéből kerültek ki, úgy hatnak, mintha egyazon öntőformából öntötték volna. Tény, hogy egy épület díszítésénél bizonyos egység kívánatos, *de hol maradt ezekből a szobrokból az alkotók egyéni bélyege? Kisfaludy-Strobl* és *Ohmann, Pándi Kiss* és *Dózsa-Farkas* között nem látunk lényeges különbséget. A hősiesítés nem lehet sematizálás és *a realizmus nem uniformis,* hanem az ezerarcú valóság művészi megfogalmazása, *a közérthetőség pedig nem alku lefelé.* A Moszkvába kerülő szoboranyag nem tükrözi szobrászatunk valódi színvonalát.

Két fiatal szobrász munkáját emeljük ki: *Kucs* Béla virágot tűző, nagykalapos *„Kertészlány"*-a a maga természetes bájával, megformálásának egyszerűségében jó példa. Igen vonzó mű *Vigh* Tamás *„Éneklő fiatalok"* című kétalakos kompozíciója, melynek gyenge pontjai mellett nagy erénye az alakok közvetlen, rokonszenves mintázása.

A MUNKÁSMOZGALOM TÖRTÉNETÉBŐL merített témát *Bán* Béla, *Bencze* László és *Olcsai Kiss* Zoltán. *Bán* képe *„Lenin és Szamuelly"* egy korábbi formalista megoldású kompozíció *realisztikusabb* változata. A nagy gonddal festett kép azonban még mindig nem realista mű. Emellett színei is nehezek, rajza nem biztos. Bán Bélának a *„Könyi elvtárs"* című képéhez kell visszakanyarodni, s annak legjobb eredményeit továbbfejleszteni. Bencze: *„Rákosi elvtárs a Vérmezőn"* című nagy kompozíciója egy 1919-beli tömeg közepén ábrázolja a fiatal szónok Rákosit. A kép rendkívül figyelemreméltó, de hibája az, hogy *a tömeg gazdag sokféleségéből nem úgy emelkedik ki Rákosi elvtárs alakja, hogy valóban eszmei középpontja legyen a képnek.* A nagyon szépen és gazdagon festett részletek, egy-egy alak jellemzése szétszórja a néző figyelmét is.

A bejárattal szemben áll, s mintegy köszönti a nézőt Olcsai Kiss szobra: *„Rákosi elvtárs 1919-ben".* A fiatal vöröskatona arcán az ismerős, kedves mosoly, a merész lendület azonos a mai Rákosi elvtárssal, *aki több mint három évtized előtt indult harcba a magyar népért s vezeti ma is harcában.* A szobor szép pátosza *érezteti már azt a nagyságot,* amivé a harc nevelte, az egész ország tanítójává növelte Rákosi elvtársat.

Különböző szoborpályázatokon szerepelt művek jelentek meg szépszámmal a kiállításon. A MAGYAR-SZOVJET BARÁTSÁG ábrázolása nagyszerű megmozdulás volt s a művészek neki is álltak derekasan. E szép lendületen túl azonban hibáztatható a művek többségében a *„fotografizmus".* Világos, hogy ma számtalan olyan feladat kínálkozik művészeinknek, ahol fényképre kell támaszkodniok. De ez nem jelentheti azt, hogy szolgai hűséggel kell követni az esetlegességet, a véletlenadta helyzetet. Az átélés mélysége és bensősége, a mesterség tökélye teszi a művet meggyőzővé, művészivé. *Legyen élményszerű a műalkotás akkor is, ha fénykép után kell dolgozni.*

A kiállítás egészét tekintve, mégis örömmel állapítjuk meg — *Horváth* Márton elvtárs szavaival élve —, hogy *„kialakulóban az egységes realista irányzat". Milyen szép és valósághű tájképek, arcképek és csendéletek jelentkeztek a Tavaszi Tárlaton, mennyi jó grafika.* Mind olyan művek, melyek nem nagy reprezentációra készültek, hanem arra, hogy a valóság egy egy szép részét mutassák be művészi módon, szívderítően. *Olyan képek és szobrok ezek, melyek lakásba kívánkoznak, hogy szebbé tegyék életünket.*

A kapitalista műgyűjtés kora szerencsére lejárt. *Az első megbízó és vásárló az állam.* A következő lépést a dolgozók egyesei tegyék meg s *legyenek az új vásárlók, művészetpártolók.* A művészek szívesen adják szerény pénzekért is a műveket, ha tudják, hogy azt szeretettel viszi otthonába a vásárló.

Az irodalom, a színház, a zene már meghódította a dolgozó tömegét, mindennapi szükségletté vált. *Itt az ideje, hogy képzőművészeti igényét is kielégítse.* Erre sok és jó alkalom van, mint most például a Tavaszi Tárlat

Oelmacher Anna

ígéretünket teljesítettük"

részt vettek a műszaki igazgatók.

Pálffi elvtárs többször is keményen megbírálta a művezetőket,

mert egyesek, ha a munkafegyelem szigorú megtartására figyelmeztette őket, ezt a műhely élete *„felzavarásának"* nevezték. Példákkal bizonyította, mennyire fontos, hogy a minisztertanácsnak a művezetők jogairól hozott határozatát betartsák. Ilyen volt *Muharai* Sándor fiatal esztergályos esete is. *Muharai* állandóan késett, még ha délutános műszakban volt, akkor is. Ha *„lelkére beszéltek"* mindent megígért, de csak ideig-óráig tartotta be. Amikor azonban pénzbüntetést kapott és a csasztuskabrigád is a nyelvére vette, kigúnyolta, *Muharai* Sándor észrevette, hogy *az ígérgetések ideje elmúlt.* S ebből nemcsak *Muharai*, de a műhely sok dolgozója tanult.

Hogy a párt állandó segítsége, támogatása mit jelent, most tanulta meg *Csurgó* Béla főmérnök is. Régebben csak szorosan a maga munkájával törődött, értekezleten, vagy röpgyűlésen soha nem hallották a hangját. *Pálffi* elvtárs javaslatára a *Szivattyúgyár* vezetője. *Sonkál* elvtárs, többször beszélgetett Csurgó Bélával erről. Röpgyűlések levezetését bízta rá. Eleinte vissza akart húzódni megszokott csigaházába,

a tapasztalat azonban megtanította, hogy ezt a nagy feladatot, a vállalás teljesítését a párt segítsége nélkül nem lehet megoldani.

Igen nagy hatással volt rá a két hónappal ezelőtt kapott sztahanovista oklevél és pénzjutalom is. Látta, hogy *értékelik erőfeszítéseit és eredményeit.*

★

A csütörtöki ünnepélyes röpgyűlésen szót kért Csurgó főmérnök. Kifejezte örömét, hogy sikerült a Rákosi elvtársnak tett ígéret teljesítése és megköszönte Rákosi elvtárs elismerését. *„Kérem dolgozó társaimat* — mondta —, *támogassuk egymást ezután is, hogy feladatainkat mennél jobban tudjuk elvégezni."*

Esti Bl

A MDP BUDAPESTI PÁRTBIZOTTSÁGA ÉS A FŐVÁROSI TANÁCS LAPJA

1945 május 20 — 1952 május 20

1952 május 20 az ötéves terv egyik hétköznapja. Folyik a harc az üzemekben és földeken, csak úgy, mint tegnap, vagy mint holnap, hogy a nagyszerű terv döntő évének második negyedét is sikerrel teljesítsük, túlteljesítsük, mint az elsőt. Dolgozik már az új nagyolvasztó, amelyhez fogható nem volt még Magyarországon és amelynek avatásán Gerő elvtárs azt mondta: „Ezt a nagyolvasztót újak és újak fogják követni". Szinte nincs nap, hogy új üzem nevével ne ismerkednénk meg az ujságok hasábjairól, vagy nem hallunk új gyártmányokról, amelyeket eddig nálunk még nem gyártottak, új intézményekről, amelyek védik egészségünket, szórakozásunkról, műveltségünk emeléséről gondoskodnak. Ilyenek nagyszerű ötéves tervünk hétköznapjai.

És ma — ötéves tervünk egyik hétköznapján — építve ötéves tervünket, a szocializmus útján haladva, egy pillanatra gondolatban megállunk, hogy emlékezzünk egy hét év előtti napról, demokráciánk fontos történelmi dátumáról. 1945 május 20-án pártunk országos értekezletén adta ki Rákosi elvtárs a jelszót a kommunistáknak, minden jó hazafinak: Minden erőt az ország újjáépítésére! Rákosi elvtárs egész pártunk nevében mondotta: „A Magyar Kommunista Párt, mint a multban, úgy a jövőben is az élen fog járni és nem fogja kímélni erejét, ott, ahol kitartó, példaadó munkára és áldozatra lesz szükség. És ezért felszólítja minden tagját, minden szervezetét, hogy vegye ki részét erejének minden megfeszítésével a felépítés nagy művében. Ez most a Kommunista Párt központi feladata. Attól, hogy milyen szerepet vállalunk a felépítésben és milyen eredménnyel fogjuk ezt a szerepet végigjátszani és milyen módon fogjuk beváltani a

ettől függ a legközelebbi időkben demokráciának a sorsa".

hívó szó után elmondhatjuk, az lemmel fejeztük be. Győztünk a ro- az amerikai imperializmusnak azo- elyek megpróbálták megakadályozni

téves terv egyik hétköznapja azért or a magyar nép Rákosi elvtárs , munkásosztályunkat követte, mert hazát építve — abban a kérdés- m ebben az országban. Budapesti illanatra a nagyszerű harcra, emlé- nak felejthetetlen állomásaira és elé, az újjáépítés első hídcsa- ben akkor felbecsülhetetlen ered- ogasd végig tekinteteddel. Igaz, tja is megkopott, a feljáróknál pallókat, igaz, eltörpül a Sztálin- yszerre épülő Boráros-téri híd és llett. Igaz, technikában, szépség- on említeni a két hídfőnél épülő gy napon említeni ötéves tervünk gis jelkép a Kossuth-híd. A Szov- épe, munkásosztályunk bátorságá- e. Annak a jelképe, hogy a harc, nép a kommunisták pártját kö- harc. Budapesti dolgozó, 1952 má- egyik tavaszi hétköznapján gon- át erődre. Gondolj Rákosi elvtársra, en hatalmas alkotásokra vagy ké- nkához kezdve bízzál még jobban építő erődben.

---

háború papja

gyilkos tervét támogatja. „Elmé- lete" a régi, jól ismert és ezer-

LAPKIADÓ VÁL
SAJTÓFIGYELŐ SZ
BUDAPEST, VII., LENIN
Telefon: 227-651, 2

CONTEMPORANUL BUK

1954 MAJ 14

I. V.

Képzőművészek

Ce pregătesc artiștii plastici

610

Rezultă műnyi

Pentru viitoarele expoziții ce se vor deschide în cursul acestui an, artiștii plastici pregătesc noi lucrări. Pictorii, sculptorii și graficienii care și-au propus realizarea unor lucrări cu teme inspirate din viața și munca poporului nostru, vor merge în lunile de vară pentru a se documenta pe șantiere, în uzine și fabrici. Astfel, pictorul Abodi Nagy Bela, în viitoarea sa lucrare, va prezenta un moment sărbătoresc din viața muncitorilor reșițeni: „Primirea steagului de producție de către muncitorii Uzinelor Reșița". Pictorul Adler Adolf a ales ca temă a lucrării sale viitoare activitatea unui cerc de studii la o școală de partid. Tabloul pe care-l are în lucru pictorul Șaru Gheorghe, intitulat „Tinerețe, prietenie, pace" este închinat întâlnirilor internaționale ale tineretului. Sculptorița Hette Elli lucrează la realizarea unei imagini de la școala medie de coregrafie, iar sculptorul Szobotka Andrei întruchipează imaginea unui muncitor inovator în lucrarea sa intitulată „Se naște o idee". Graficianul Ivancenco Gheorghe va lucra la realizarea unei serii de peisaje din București.

Un mare număr de artiști au în proiect lucrări inspirate din trecutul istoric al țării noastre. Iată câțiva dintre ei: Corneliu Baba lucrează la un tablou care înfățișează răscoalele țărănești din 1907, pictorul Ștefan Szönyi reprezintă „Procesul de la Craiova" al ceferiștilor, iar graficianul Kazar Vasile continuă să lucreze la realizarea tabloului „Pintea Haiducul și Notabilii din Baia Mare".

Cu prilejul împlinirii în acest an a 450 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, sculptorul



Baraschi Constantin și pictorul Labin Gheorghe închină lucrările lor viitoare acestei comemorări.

M. D.

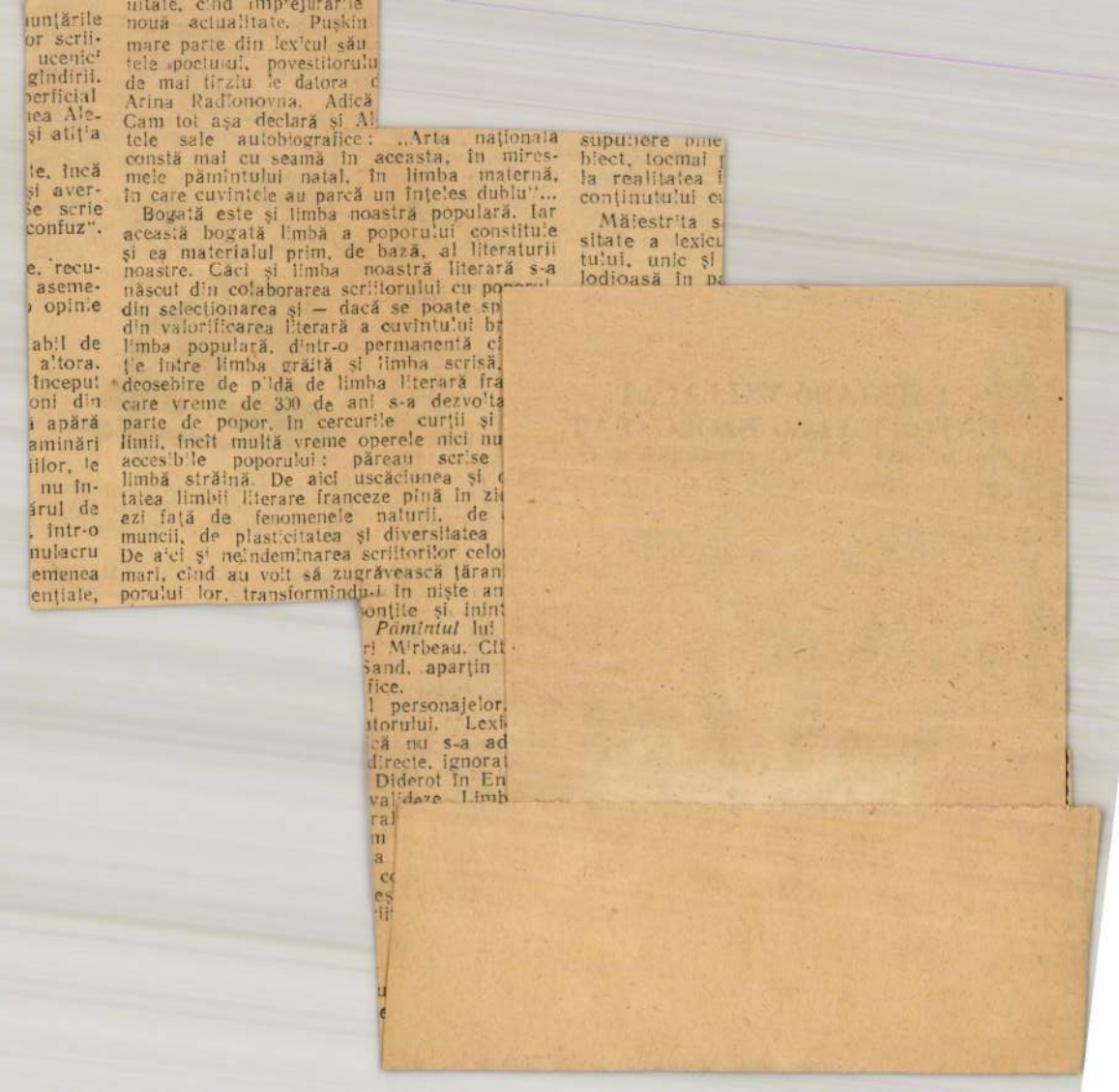

RAPCSÁNYI LÁSZLÓ

BABILON ROMJAI

Iraki jegyzetek 2.

العراق

Magyar szerzetesből bagdadi érsek

A címerpajzs felett zöld érseki kalap, hármas sorban csüngő bojtokkal. A hasított pajzs baloldali rajza: hegy, rajta a feszület.

— Karmel hegye, szerzetesrendünk jelképe — mondja a vendéglátónk. Szelíd, ősz főpap. Ebben a bagdadi villanegyedben minden ház egyemeletes, a telkek utcai oldala 23 méter. Az érseki rezidencia földszintjén fogadószoba, szalon, hálóterem, házikápolna sekrestyével. Mi az emeleti dolgozószobában heraldikát tanulunk.

— A címerpajzs másik oldala több részre osztott — folytatja. — Kezdjük alulról.

— Zöld mezőben ezüst folyó — konferálom, és odanyújtom a mikrofont.

— Ez a Duna.

— Felette kék mezőben egy vár . . .

— A pozsonyi vár.

— Ismét zöld mező, benne három ezüst félhold.

— Azt jelenti, hogy olyan országban működöm, ahol az emberek többsége mohamedán.

— Legfelül piros négyszögben ezüst rózsa . . .

— *Rosa mistica*, a titkos értelmű rózsa. A karmeliták *Ordo beatae Mariae de monte Carmelo*, Szűz Máriának ajánlott rend, ő a mi királynőnk.

A pajzs alatti írásszalagon a jelmondat Pálnak a rómaiakhoz írott leveléből: „Ne legyetek fennhéjázók, hanem alkalmazkodjatok az egyszerű emberekhez".

Az érsek névjegye: *Mgr. Ernest Nyary, Archevêque latin de Baghdad.*

— Hogyan lesz egy *magyar* szerzetes *bagdadi* érsek?

— Úgy hogy *francia* — válaszolja mosolyogva. — Az itteni római katolikus érsek 1848 óta mindig francia.

Messzire került honfitársunk őrzi, szépen beszéli magyar anyanyelvét, és örömmel fogadott bennünket. Tulajdonképpen Kubinyi Ferenc kollégám az oka mindennek. Ittjártakor, a múlt évben ismerkedett meg Nyáry Ernő úrral, riportot készített vele, és cikket írt róla a Vigíliában. Amikor a jószerencse Irakba repített bennünket, rádiós barátaimmal együtt noszogattuk Kubinyit, hogy szervezze meg a látogatásunkat. Emlékezetes marad ez a délután, az érsek életének regénye.

Túrócszentpéteren született 1906. augusztus 30-án. Az elemit Pozsonyban, a középiskolát Nagyszombatban, Pécsen és Vácon járta. Elvégezte a bécsi Külkereskedelmi Főiskolát, majd 1930-ban, mint a csehszlovák hadsereg tüzérhadnagya leszerelt. Lille-ben, 1932-ben belépett a karmelita rendbe. 1954-től a bagdadi katolikus misszió főnöke, 1974. május 31-én felszentelt bagdadi érsek. Címerpajzsának mezői nem nosztalgiák, inkább életének heraldikába öltözött fejezetei. Jó humorú, remek társalgó, széles látókörű és politikus, *sub specie aeternitatis*, az örökkévalóság színe alatt. Rokonai szétszórtan az egész világon, öccse és családja Budapesten él. Az utóbbi években gyakoribb vendég Magyarországon, mint amennyire hivatali elfoglaltsága, amely más földrészhez köti, megengedi. Nála Petőfi és Arany élő magyar irodalom, mai magyar könyvek vagy újságok ritkán jutnak el hozzá. Korán kel, későn fekszik. Keresztel, bérmál, esket, temet, papot szentel, napját betölti az egyházi közigazgatás apró munkája.

— A mintegy 12 milliós Irakban hányan tartoznak az ön egyházához?

— Három és fél ezren. Ebből ötszáz Basrában, a többi Bagdadban él. De ideszámíthatom az átmenetileg itt élő külföldieket is, azok is vannak másfél ezren.

— Előfordul, hogy mohamedán áttér a keresztény vallásra?

— A legnagyobb ritkaság. A val-

Az érsek úr



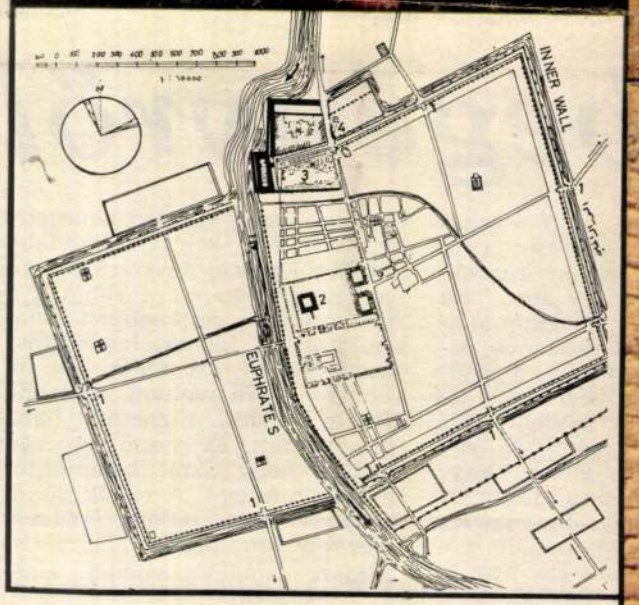

Babilon régészeti térképe
1. Városkapu
2. A torony
3. A Déli palota
4. Istar-kapu

Városfeltárók

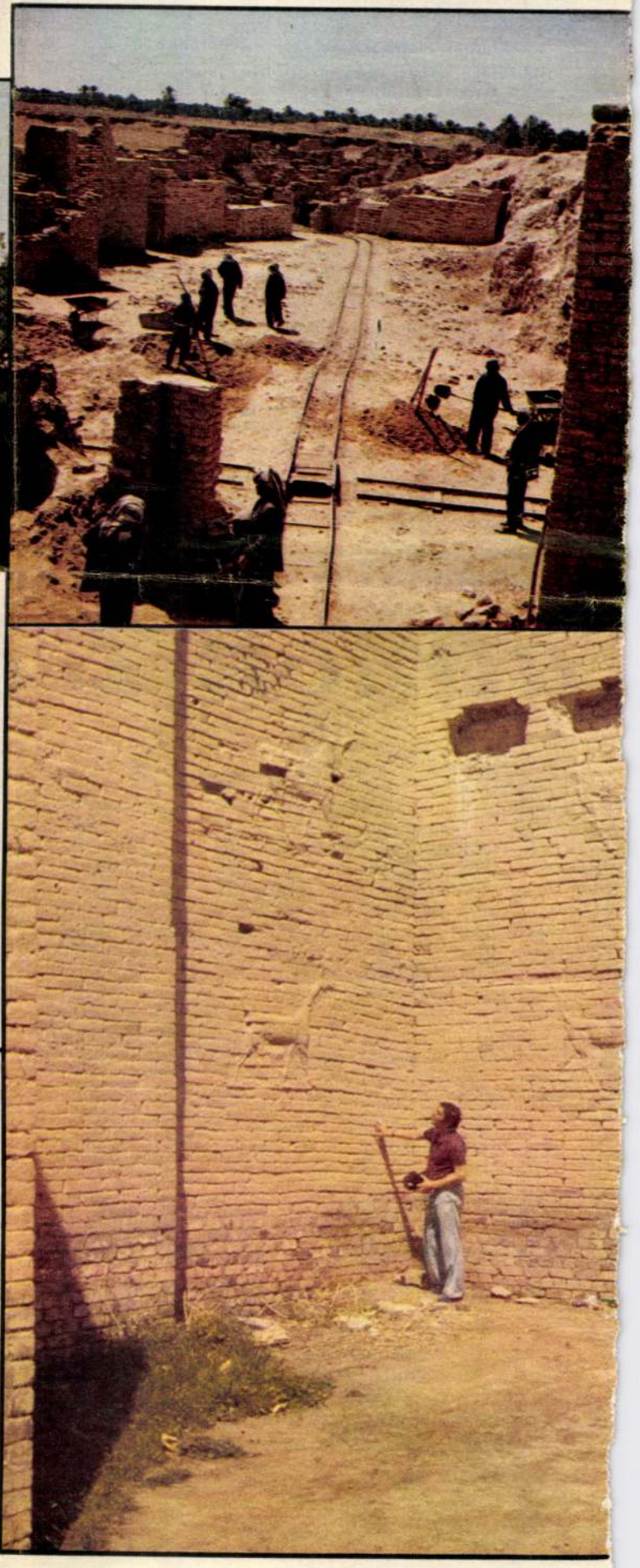

A FELVÉTELEKET BÁRÁNY GUSZTÁV, LÉKAI OTTÓ, SZENTLÉLEKY TIHAMÉR ÉS A SZERZŐ KÉSZÍTETTE

Bikák és sárkányok

SZŐNYI MŰTERME

Szőnyi István harminc esztendős korában költözött ki Zebegénybe, ahol azután mindvégig élt, alkotott és pihent.

A régi rádiós-beszélgetésben, amit a zebegényi hegytetőn, hatvanadik születésnapján folytattam a mesterrel, így vallott a fényözönben fürdő táj megkapó s rabul ejtő szépségeiről:

— *Életem alakulására és munkásságom kifejlődésére elhatározó és döntő jelentőségű esemény volt, hogy 1924-ben megnősülve, kikerültem Zebegénybe, ahol azután megtaláltam a művészetem kibontakozásához szükséges minden élményt.*

A dombtetőről látni a Dunát és a Szőnyi-képekről felejthetetlen, ismerős panorámát. A túlsó parton Pilismarót, előtte egy nagy kiöntéses terület, Basaharc. Ez volt a legendák szerint I. István király gulyájának legelője. Évszázadokkal később arra menekült a törökök elől Dobozy Mihály. A parthoz érve menekülésük útja elzárult. Ekkor szúrta le feleségét, lovát, majd önmagát. Ezt a jelenetet őrzi Székely Bertalan festménye.

Távolabb a sarokban Kereszthegy, amögött Esztergom, a bazilikával, Babits Mihály választott városa.

— *A táj és az emberek összefüggő és elválaszthatatlan egységét láttam itt meg* — folytatta Szőnyi István —, *ráadásul olyan miliőben, mely nagyon megfelelt elgondolásaimnak. Az én képeimnek témája ez a két dolog a világon, amihez a legerősebb szálakkal vagyok hozzáfűzve: Zebegény és a családom.*

S bejártuk utána, a szabadtéri műterem után, a régi parasztházból kialakított öreg műtermet is. Ahol, zord időkben, ősztől tavaszig nemcsak megannyi olajkép, guache, grafika készült, de a reneszánsz mesterek hozzáértésével, a festékkeverő műhely és rézkarc készítésére alkalmas szerszámkészlet is helyet kapott benne.

Majd a lakást néztük meg — a mai Szőnyi Emlékmúzeumot. Úgy áll ma is a helyén minden, ahogy akkoriban láttam.

Leültünk a nappali szobában, az öreg rádió elé helyezett két karosszékbe. Az ablakon át a falu mindennapi élete látszott, ugyanúgy ment ki-ki a dolga után, vagy állt meg rövid szóra beszélgetni egy-két asszony, mint akármelyik más paraszthéz előtt a faluban.

Innen, ebből a szobából írta 1960. augusztus 20-a, István-nap után levelét leányának Rómába. Amiből semmiképpen sem olvasható ki az „utolsó üzenet", noha néhány nap múlva bekövetkezett a hirtelen halál:

„Most, hogy lezajlott a névnapi ünnepély, megint előtérbe nyomakodik a kiállítás gondja. Így trémázni még kiállítás előtt sosem trémáztam, mint most. Van egy csomó képem elkezdve, nem tudom magam elhatározni, hogy a megkezdetteket fejezzem-e be, vagy pedig inkább újakat kezdjek, mik még nincsenek elrontva. S közben repül az idő, s a sok hezitálásból csak az az eredmény, hogy egyszerre csak a nyakamon a terminus. Nagyon szeretnék már túllenni rajta, akármilyen lesz az eredmény, hogy nyugodtan kinyújtózhassak, ha talán nem is a babéraimon. Nincsen jól kitalálva ez a megöregedés, mikor elveszti az ember a még nem egészen kifejlődött oroszlánkörmeit . . ."

S e kertből, e fehér tornácos műteremházból, tanítványai emelték vállukra a deszkakoporsót. Siratta Zebegény, búcsúzott tőle a művészvilág. Az akkor kilencvenöt esztendős Lyka Károly megrendülve mondta a mikrofonba:

— Egész kis sereget gyűjtött maga köré tuszkulánumában a zebegényi mester, és így továbbította azokat a szép művészeti gondolatokat, amelyeket ő még Nagybányáról hozott Budapestre

TÓBIÁS ÁRON

BESZÉLGETÉS SZŐNYI ZSUZSÁVAL

álmok Zebegényről

jó. A napot reggeltől estig a kertben töltöttük. Egészen kicsi gyerekként már reggel fölmentem a kertbe, ahol nagyon magas volt a fű, és még magasabbak a bokrok . . . Mindig úgy éreztem, hogy el vagyok veszve abban a nagy természetben. A fűben a sok kis bogár és a gyíkok, és én valahogy része vagyok ennek, de félek is egy kicsit . . . Olyan nagyon jó volt, hatalmas érzés, elveszni valamiben, ami mégis megtart és megőriz.

Mindezek közben az apa, a festő Szőnyi, nemcsak vigyázott Zsuzsára, de sokszor maga elé idézte, modellnek használta föl . . .

— Igen, sokat festett engem . . . Persze unatkoztam, mint kisgyerek. Mindig azt lestem, hogy ő mit csinál . . . Az nagyon tetszett, amikor a kezével olyan ügyesen tudta a festékeket keverni. Legjobban mégis az imponált, amikor fűzfasípot faragott. Vagy amikor megcsinálta a törött széklábat, vagy az elvásott kerítést. Mindent meg tudott csinálni. Emlékszem, egy Schmoll-pasztás dobozba belerakott egy óraszerkezetet, az ott ketyegett, s ez a maga eszkábálta óratok sokkal jobban tetszett neki, mint egy aranyszelence.

Csak az apja szemétől tartott nagyon Zsuzsa. Elmesélte már: milyen furcsán nézett rá vele . . .

— Igen, amikor játszottam, és valami kis pöttyös vagy kockás ruha volt rajtam. Egyszer csak észrevetem, hogy olyan furcsán összehúzta a szemét, és néz . . . Én abban a pillanatban fogtam magam, és usgyi, a legsötétebb sarokba bújtam, lehetőleg a padlásföljáróba. Ez a nézés azt jelentette, hogy mint modellt, „kinézett" engem. Igenám, de egy gyereknek rettentő dolog, hogy két-három óra hosszat mozdulatlanul kell ülni, vagy állni. Én ezt nem szerettem . . . Ő próbált szórakoztatni. Mesélt . . . De nem a Hófehérkét vagy a Piroska és a farkast, hanem a saját meséit. Figyelemmel és áhítattal hallgattam eleinte, de azután észrevettem, hogy minél tovább festett, annál inkább a vászonra figyelt, nem a mesére . . . Ott tartott, hogy a dömösi vadász az egyik sziklárói a másikra mászik, s egyszer csak előveszi a puskáját, megcélozza a nagy halat, és lepuffantja . . . De, mondom, apu, a vadász mégsem puffanthat le egy halat . . . Erre megállt a festésben, és rám nézett, hogy ez a gyerek mit beszél itt? „Hát igen, nem halat, hanem nyulat . . ." Ezzel megszakadt a mese, s csak szótlanul festett tovább.

S a modellen a ruhák, azok is érdekelték a festőt? Szőnyi Zsuzsa erre a kérdésre jóízűen elneveti magát.

— De mennyire! . . . Arra emlékszem, hogy egyszer Zebegényben volt egy kék ruhám, fehér pöttyös. Egészen egyszerű kis ruha volt, így én ezt a ruhát gyerekkoromban rettenetesen utáltam. De úgy látszik, festői szemmel megfelelt, ezt kellett hát fölvennem. Nem voltam hajlandó! Nekem valami rózsaszín, habos ruha tetszett. Erre apu úgy rám kiabált, hogy azzal belémfojtott minden hiúságot. A ruhák, az öltözködés nem tudott érdekelni nagylány koromig.

Hát a nagylány legszebb emléke Zebegényről?

— 1943-ból való, amikor már menyasszonya voltam a férjemnek, Triznya Mátyásnak. Kolozsvárott jártunk, ahol éppen nyitva volt egy kiállítás. Bementünk, nem is sejtve, hogy apámnak is látható ott egy képe. Az első volt, ahogy beléptünk, az a kép . . . Az azóta jól ismert *Kerti pad*. Én azt a képet nem láttam soha azelőtt, nem tudtam, mikor festhette . . . De amikor megláttam, rögtön beleszerettem, Matyi ugyanúgy. Azzal a szent elhatározással mentünk haza Zebegénybe, hogy addig nyúzzuk apámat, amíg azt a képet nem adja nekünk. Végül is nekünk adta. Nászajándékul.

Mit akart Szőnyi István ezzel a képpel elmondani?

— Zebegényben volt egy nagy nyárfa, az alatt, egy hűvös kis völgyben állt ez a pad, egy mogyoróbokor árnyékában. Szerettünk kettesben odaülni. A mi padunk volt ez, de Szőnyi padja is. Aki nem tudja ezt a történetet, annak is a nyugalom, a béke, a megállapodottság helye. Apám a háború kellős közepén festette ezt a *Kerti padot*, amire mindenki vágyik, de amit olyan nehéz megtalálni. Ő a nyugalmat, a békevágyat szimbolizálta azzal a paddal. Olyan helyet, ahol jó dolgokról lehet beszélgetni. Ahol nem bombáznak. Ahol jó illat van, szabad levegő. Egyszóval, ezt a padot mindegyikünk, egész életében magában hordja, akárhová megy, akármerre is vezessen útja. S néha megtalálja, néha nem . . .

Szőnyi is így beszélt erről a képéről?

— Soha, egyetlen képéről sem beszélt, hogy azzal mit akart kifejezni. Azt mondta: a képről nem lehet beszélni . . . A festményt valaki vagy megérti, vagy nem. Arról beszélt, hogy technikailag milyen egy kép, vagy kompozícióban itt hiányzik valami, mondjuk jobboldalt, vagy nem tudom, azt az alakot meg kellene egy kicsit sötétíteni . . . Az egyensúly nem jó, vagy túl éles az a zöld. Az igazán lényegesről nem beszélt, mert arról nem lehetett beszélnie.

Gondol ma is sokat Zebegényre?

— Inkább álmodom. De nem is annyira a konkrét tájról, hanem valamilyen csodás fényözönről, ami körülveszi a régi zebegényi kertet, amelyikben én kislány voltam.

T. Á.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 187-740, 847-728

Szőnyi István, Kossuth-díjas festő is

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1984 JUL 2

1021



István Szőnyi (1894—1960):
Selbstbildnis, 1920
Gombosi-Album



Ein Artikel auf den Seiten 6 u
Pferdezucht in Ungarn

terstützt.

Eine Gräfin, die bei der Taufe von Maria Theresia im Arm gehalten wurde und die das sorglose, verschwenderische Leben der Vornehmen hätte genießen können, war fähig, die Schranken ihrer Abstammung, ihrer Erziehung zu durchbrechen und Bleibendes zu schaffen.

—mos—



war für die NATO-Staate einseitigen V teristisch, so ge, sinnvolle eine Reduzie pen und der betroffenen nents bei W cherheit aller Teilnehmer zum Ziel hatten, zur Ablehnung verurteilt waren. Allerdings konnte schon der Austausch gegenseitiger Informatioen über den Stand der Streitkräfte als ein Erfolg, ein — zwar bescheidener — Fortschritt betrachtet werden. Doch war es klar: Wenn die Verhandlungen in der Wiener Hofburg in einem solchen Tempo weitergehen, wird bald der tote Punkt erreicht sein.

Und wiederum waren es die sozialistischen Partner, die den Verhandlungen neuen Auftrieb gaben. Die neuen Vorschläge nehmen auf einige bisherige westliche Wünsche Rücksicht und sind geeignet, die Verhandlungen zu stimulieren.

DIE VORSCHLÄGE von Seiten der sozialistischen Staaten kommen der westlichen Forderung entgegen,

staaten im ersten Jahr 40 Prozent, in den darauffolgenden 2—3 Jahren 10 Prozent betragen.

Allein die oben angeführten Zahlen machen die Bedeutung sichtbar, und das nicht nur hinsichtlich eines

AUSZEICHNUNG FÜR UNGARISCHEN DIP

Erich Honecker, Generalsekretär des ZK der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands und Staatsratsvorsitzender der DDR, empfing *Dr. Mátyás Szürös*, ZK-Mitglied der Ungarischen Sozialistischen Arbeiterpartei und Botschafter der UVR in der DDR, zu seinem Abschiedsbesuch. Erich Honek-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1978 JUN 19

BUDAPESTER RUNDSCHAU

István Szönyi

1021

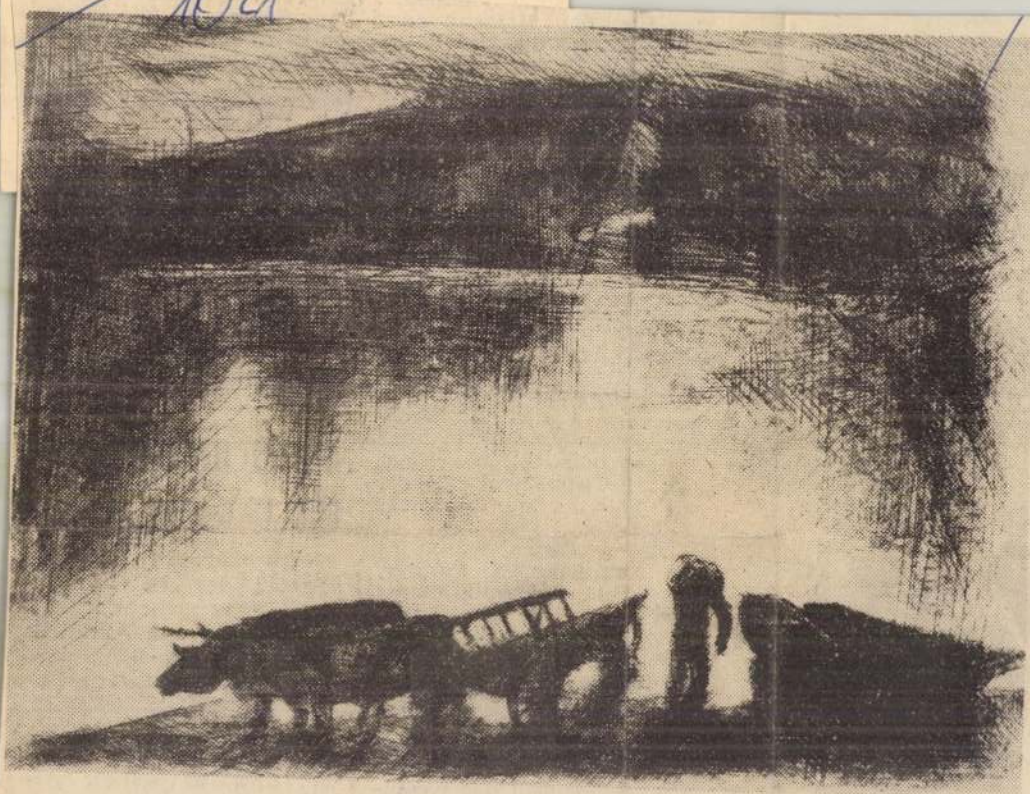

István Szőnyi: Ochsengespann an der Donau. 1933. Radierung

Marmortafel am „

Eine Marmortafel in Budapest, Ecke Attila körút und Mikó utca, gibt bekannt, daß im Jahre 1828 an dieser Stelle der erste ungarische Kindergarten — oder wie man damals sagte: Engelgarten — gegründet wurde, und zwar auf Betreiben der Gräfin Therese Brunswick.

Wenn man heute einen Schüler fragt, woran ihn der Name Therese Brunswick erinnert, erwähnt er sicherlich ihre romantische Beziehung zu Beethoven. So liebte die Familie Brunswick zwar die Musik und nahm Beethoven gerne bei sich in Martonvásár auf, doch die Briefe der Gräfin lassen nicht einmal andeutungsweise auf ein eventuelles Verhältnis der beiden schließen.

Nicht nur eine Laune

Spektakuläre Momente eines Lebens lenken manchmal die Aufmerksamkeit vom Wesentlichen ab. Die Gründung des ersten Kindergartens war nämlich nicht einfach eine Laune einer gelangweilten Aristokratin, die sich besonders hervortun wollte, sondern der erste Schritt eines Prozesses. The-

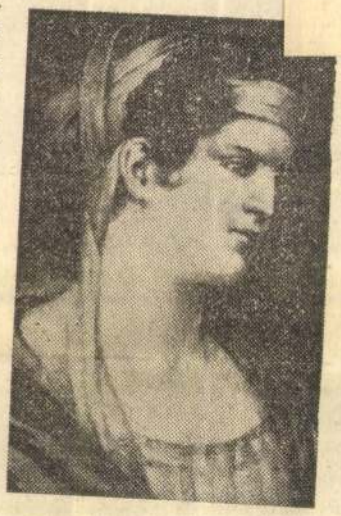

Therese Brunswick

rese Brunswick war in ihrer Denkweise reifer, überlegter als ihre Zeitgenossen, als die Damen ihrer Welt erwarteten. Obwohl sie entsprechend ihres Ranges am gesellschaftlichen Leben teilnahm, hatte sie nie viel für deren Unterhaltungen und Zeitvertreib übrig. Sie las lieber und erwarb eine umfassende Bildung. Durch einen Zufall

Als ihr Schwager 1808 starb, wollte ihre Schwester die Kinder in einem schweizerischen Heim unterbringen. Gemeinsam traten sie die Reise an, und dort begegnete sie Pestalozzi, dem fortschrittlichsten Pädagogen seiner Zeit. In Pestalozzis Yverdoner Internat erfuhr sie, wie man die Kinder zu einem arbeitsamen, nützlichen Leben erzog, ganz im Gegensatz zu den damals üblichen Prinzipien und Methoden. Nun wurde sie sich bewußt, was sie tun wollte. „Wie ein Erzieher des Volkes wollte ich mein Leben dem Vaterland widmen. Meine Kraft und meine Zeit gehören den Massen, und meine Liebe gehört der kommenden Generation."

Für die Kinder der Armen

Von da an bemühte sie sich um eine noch intensivere Bildung, doch reichte für ihr Vorhaben eine Konzentration nur der geistigen Kräfte nicht aus. Bei den Habsburgern beschäftigte man sich vorerst noch nicht institutio-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-725

1978 JUN 19

BUDAPESTER RUNDSCHAU

István Szönyi

1021



In dieser Nummer bringen wir Grafiken des bekannten Malers István Szönyi und einen diesbezüglichen Beitrag auf Seite 10. Reproduktionen finden Sie auf den Seiten 2, 4 und 6. Bild oben: Heufuhre im Winter. 1930. Radierung und Kaltnadeltechnik

Nemzeti Szalon 1931 máj-jún
Román magyar érintkezés



Bélyegárjegyzéket
komoly érdeklődőknek
bérmentve küld:
ABONYI JENŐ
bélyegkereskedése
Budapest, IV., Váci-utca 45. sz.

SZONYI ISTVÁN
FESTŐ- ÉS
RAJZISKOLÁJA
BAROSS-UTCA 21. V. I.
SZ. ALATT VAN
Telefon: J. 373-92.

Havi tandij P 35.—
Délutáni tandíj havonta P 10.—
Esti naponta 50 f.
Beiratkozás egész nap.

KÉPKERETEK

HOFFMANN FERENC
KÉPKERETGYÁR
IV., Gerlóczy-u. 5. IV.. Károly-körút 28.
ALAPITTATOTT 1880.

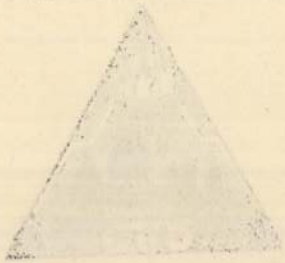

A SZŐNYEGEKET

KISS BÉLA ÉS JENŐ

IPARMŰVÉSZEK

GOBELIN ÉS SZŐNYEGJAVITÓ MŰTERME

(IV., CUKOR UTCA 6.)

szivességből bocsátotta rendelkezésre.

Levél az ötvenéves Juhász Ferencnek

TÜKÖR
KÉPES HETILAP
BUDAPEST VIII.
GYULAI PÁL UTCA 14.
Telex: 138-495, 137-660
Budapest 8, Postafiók 6.

Budapest, 19.....

Kedves Ferenc!

Lassan harminc éve, hogy megismertelek. Te szerkesztetted meg az első kötetemet, – azt később egyszer-kétszer magam is visszamorhattam. Alig múltál húsz éves akkoriban. Hozzád hasonló varázsos jelenséggel, hasonló tehetséggel ilyen fiatalon máig sem találkozhattunk a magyar literatúrában. Soraid tündöklöttek, áradt belőlük az édesség. Ráadásul a kopárság éveiben röppentél magasra, káprázlatító paradicsommadárként, – példádból ocsúdtunk mind valamennyien.

Útjaink azóta más-más irányokba kanyarodtak. A kezdeti évekre, sajnálatosan elvesztett barátságunkra gondolva tavaszias meleg bizsergést érzek mindvégig.

Kívánok hát Neked a második félévszázad küszöbén jó egészséget, méltó versenyeket. És kívánok – minden jó ügy érdekében – egészséges közszellemet.

1978 augusztus

Csanádi Imre

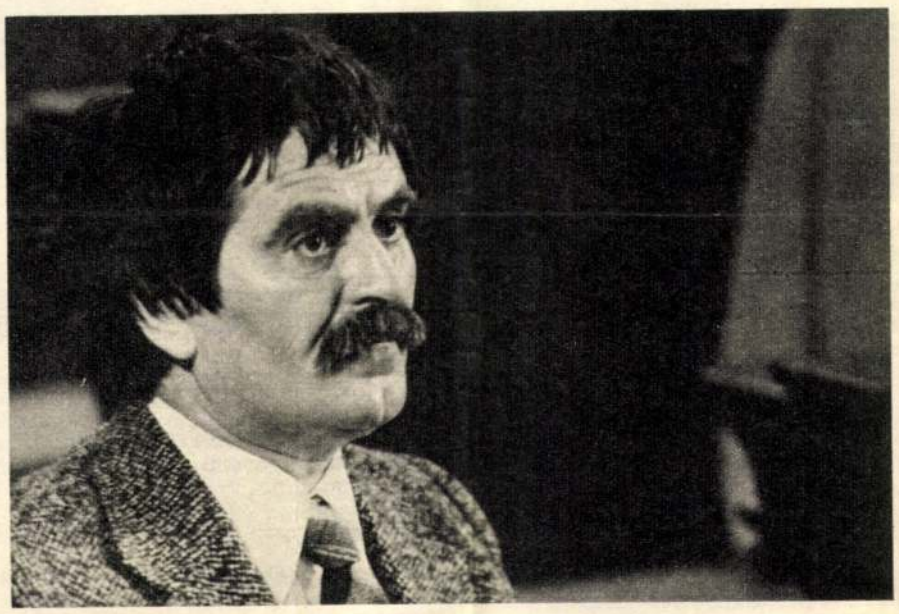

JUHÁSZ FERENC

Augusztus

Te táltosok, háborúk anyja,
vérrel és násszal habzó arany-kanna,
te mámorok véres lova,
zokogás fehér tébolya,
zöld nősténykapú, virágzó asszony-kaptár,
te lángoló mindenség-oltár,
vak csillagtehén, tűz-ökör, kék kanca-bálvány,
égő gyertyakoronás csillag-bárány,
te csődör-vidító, te nagy csillag-átok,
te csillag-okádó, rádkiáltok:
vér vérnek jajja ne legyen,
ember emberhúst ne egyen,
vad embercsontot ne rágjon,
szívünkön tojását madár ne költse!
Add, hogy sorsát a Mindenség betöltse!
És áldassék méhednek gyümölcse
Augusztus, Tűz-Asszony, Énekek Földje,
Ős-Vigasztalásom, Ős-Megmaradásom!

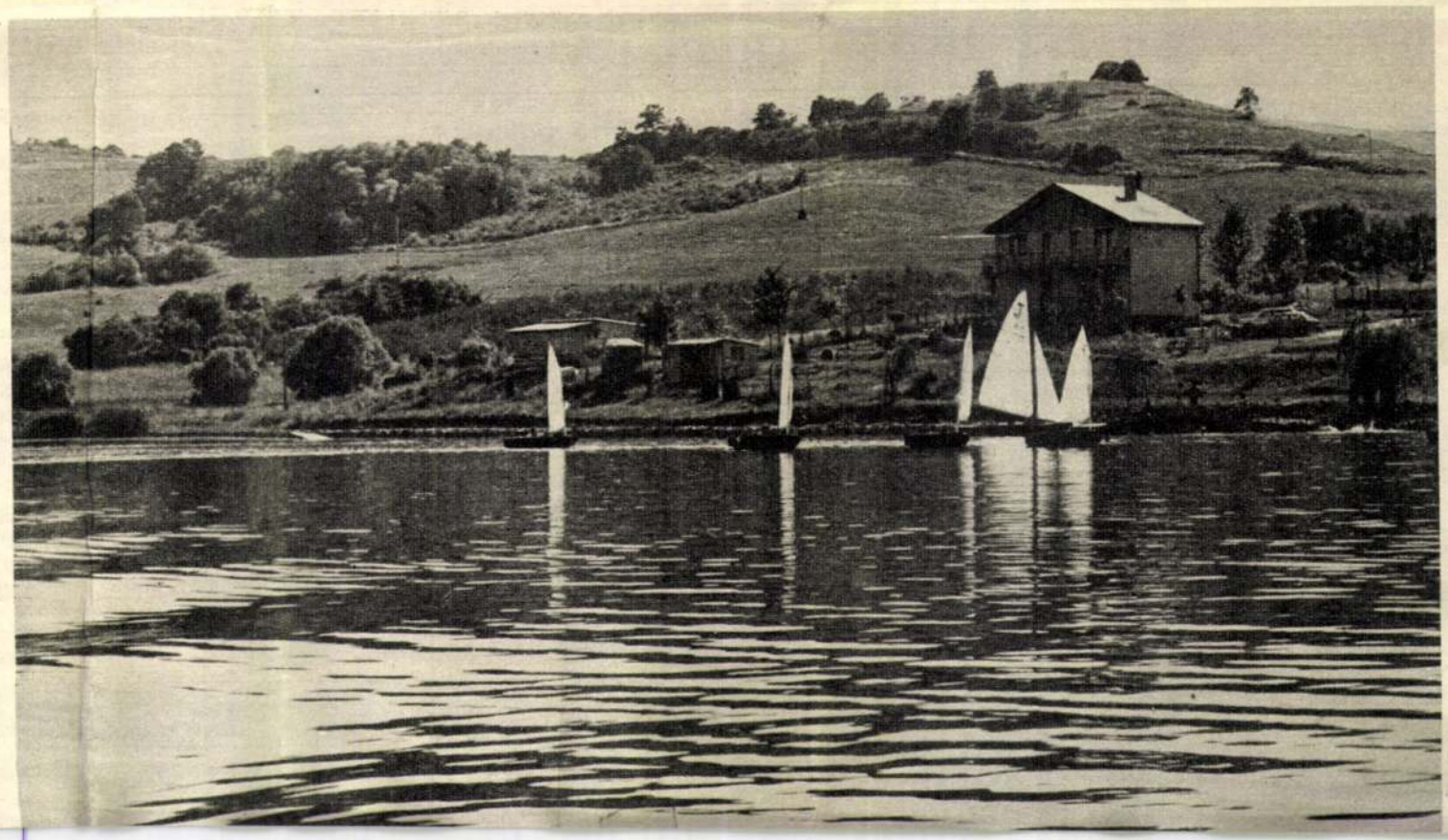

MALETICS LÁSZLÓ:

ORFŰ –
VITORLÁZÓTÓ

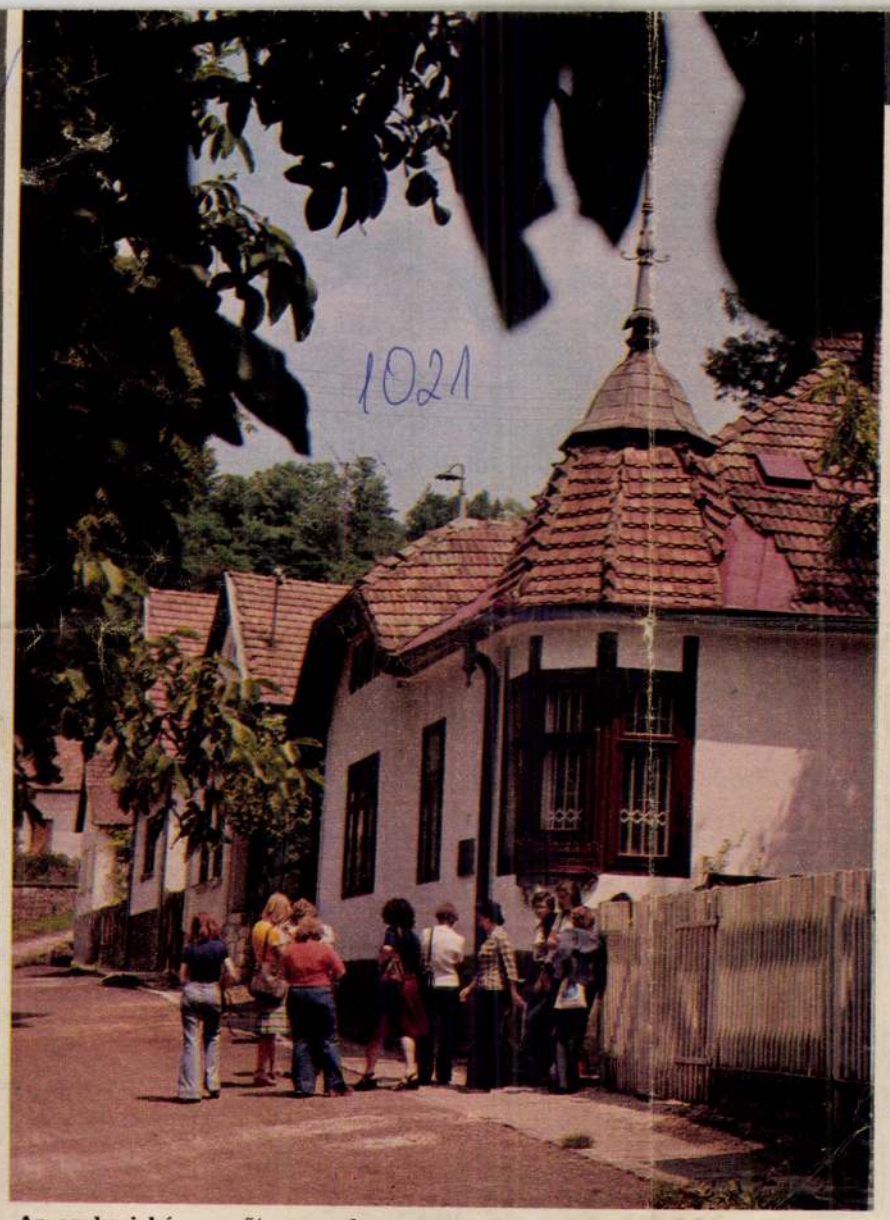

Az egykori ház a műteremmel — ma emlékmúzeum



Műteremsarok Szőnyi István könyveivel

KÉKESDY
KÁROLY
FELVÉTELEI



A ház egyik szobájába szép, régi parasztbútor került

Római

Szőnyi István leánya, a festő képeiről gyermekként s kamaszlányként oly ismerős Zsuzsa, kereken harminc éve él Rómában. Megszokta a várost ugyanúgy, ahogyan az édesapja nem tudta megszokni . . .

— Igen, apámnak, amikor 1929-ben, ha jól emlékszem, római ösztöndíjat kapott, s kiköltözött az egész család ide, Rómába, nem tetszett a város . . . Jobban mondva: nagyon élvezte Rómát, de amikor eljött az ideje annak, hogy kazettával és vászonnal felszerelve kiment a Via Aurelianára, s kiszemelt egy előre kiválasztott témát, csak kínlódott, szenvedett, veszkődött. De semmi sem sikerült . . . Nem tudta megfesteni. Túlságosan kék volt számára az ég, Zebegény után. Emlékszem, hirtelen összepakoltunk, s hazajöttünk. Mint egy szép, de hihetetlen álom, olyannak tűnt sokáig számomra az egész.

Most, évtizedek múltán, milyen emlékei maradtak Zebegényről, a kertről, a házról? A Szőnyi-képek után elképzelem, ahogyan csetlikbotlik abban a nagy házban, a szülők között . . .

— Az én élményem Zebegényről olyan ragyogó, fényes és csodálatos, hogy soha semmi később az életemben nem volt hozzá fogható . . . Mindezt főként a kert jelentette. Mert a ház . . . a ház csak alvásra vagy evésre volt

János Kádár zu internationalen Fragen

Treue der UVR zu ihren Ver

„In unserer Außenpolitik bemühen wir uns, daß unsere Zugehörigkei und unsere Ziele für jedermann deutlich und unmißverständlich werden — die Richtigkeit dieser Festlegung wurde auch im Aprilbeschluß des ZK bestätigt. Deshalb sagen wir jedem ganz offen, daß wir die Verbündeten der Sowjetunion und ein Mitgliedstaat des Warschauer Vertrages und des RGW sind. Wir sind auch Mitglied der Organisation der Vereinten Nationen. Daran halten wir uns und politisieren auf dieser Grundlage.

der Grundlage des Prinzips der friedlichen Koexistenz. Dies sind drei allerdings untrennbare Manifestierungen einer und derselben Politik. Es ist unsere Überzeugung, daß wir im Kampf um die gemeinsamen Ziele nur dann ehrliche Gefährten der Sowjetunion sein können, wenn unser Bündnisverhältnis und unsere Kooperationsbereitschaft klar und unverbrüchlich sind. Wir sind der Ansicht, daß auch die Länder der dritten Welt sich nur dann ein klares Bild von uns machen und

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 187-748, 340-726
1978 JÚN 19

BUDAPESTER RUNDSCHAU

István Szőnyi

25/1978

1021

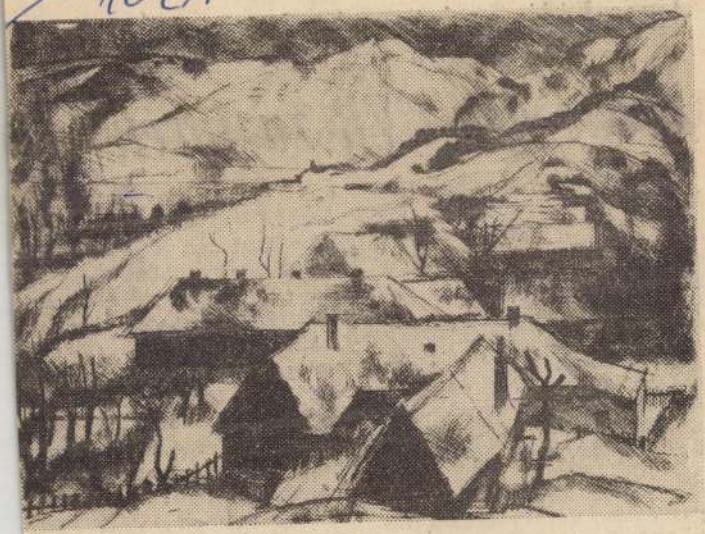

István Szőnyi: Winter im Dorf. 1924. Radierung

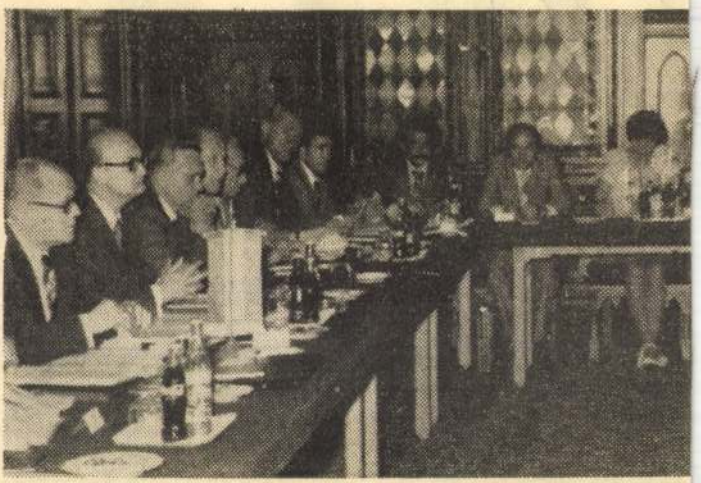

Im Gobelin-Saal des ungarischen Parlaments begann mit einer
Kommission für wissenschaftlich-technische Zusammenarbeit.
sterpräsidenten József Marjai (l.), die DDR-Delegation vom
geleitet. An der Vollversammlung nahm auch Gerhard Reinert,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 310-726

1978 JUN 19

BUDAPESTER RUNDSCHAU

István Szőnyi

25/1978

1021



István Szőnyi: Alte Männer auf Baumstämmen. 1935. Radierung

István Csurka

DIALOG IM BA

— Wer hat Ihnen eine heruntergehauen?
— Eine Person.
— Wissen Sie nichts Näheres über ihn?
— Er hatte eine große Hand.
— Schluß?

— Szegyedszky wollte darauf „Schluß" sagen, aber eine Welle stopfte ihm den Mund. Eine junge Person machte einen Kopfsprung, so wurde Szegyedszky von den Wellen überströmt. Als er dann wieder auftauchte sagte er:

— Unverschämtheit. — Doch bezog sich dies nicht mehr auf jene Person, die ihm die Ohrfeige gab, sondern auf die, die ins Wasser sprang.



ISTVÁN CSURKA (1934), Schriftsteller, Dramaturgiestudium an der Hochschule für Theater- und Filmkunst. Erster Novellenband 1946 erschienen. Im Laufe seiner mehr als 30jährigen Schriftstellertätigkeit bezeugen eine ganze Reihe von Novellenbänden seine Begabung. Sein ironisch-satirischer Stil, seine Vorliebe für groteske Situationen heben ihn unter seinen Zeitgenossen hervor. Er schrieb mehrere Drehbücher, auch seine Theaterstücke werden aufgeführt. Für seine schrift-

— Die letz
gar in einer
man keine so
festem Boder
— Haben
zurückzuschl
— Doch. E
geben. Ich bi
— Zum Bei
zurückgeohrfe
— 1956 mei
— Wo war
— Bei uns
Karten gespie
— Und?
— Mein Sc
— Ein Wor
wahr?
— Ja. Dann
trennt.
— Und?
— Wir spie
doch nicht au
— War es d
— Ja. Dam
— Auch Ih
Dicker wie Si
— Damals

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 38-749, 844-726
1978 JUN 19

BUDAPESTER RUNDSCHAU

István Szönyi

1021



István Szönyi: Ringkämpfer. 1927. Radierung

Zu Besuch bei GÉPEXPORT

Breiteste Skala kompletter Einr

Im Laufe des Vorjahres lieferten wir über das Außenhandelsunternehmen GÉPEXPORT Lichtbogenelektroöfen, hydrostatische Sterilisatoren, Schachtofen-Kalkbrennereien, Zwillingsreaktoren, Maschinenreparaturwerkstätten, Servicestationen und Einrichtungen für die Lebensmittelindustrie in die Deutsche Demokratische Republik.

„1977 betrug unser Export in die DDR über 5 Millionen Rubel und der gesamte sozialistische Export lag bei 12 Millionen" — berichtete GÉPEXPORT-Generaldirektor György Csenki unserem Mitarbeiter. Die DDR ist einer der wichtigsten Handelspartner, wohin das ungarische Außenhandelsunternehmen ständig liefert.

GÉPEXPORT beliefert seit 25 Jahren das Ausland mit kompletten Fabriken und übernimmt neben deren Montage und Inbetriebsetzung auch die Ausbildung der ausländischen Fachleute. Wir verkaufen aber nicht nur Fabriken, sondern auch Technologien, stehen mit fachlichen Ratschlägen zur Verfügung und sind bei Aufnahme der Produktion anwesend. Um derartig komplexe Aufgaben erledigen zu können, arbeiten wir mit verschiedenen Planungsinstituten, Außenhandelsfirmen und Industriebetrieben zusammen.

Ein beachtlicher Teil unserer Ausfuhr geht in die Entwicklungsländer, die heute immer öfter nicht nur einzelne Maschinen, sondern die ganze Anlage bestellen. In vielen Fällen werden auch die Baupläne in Ungarn entworfen. Mit diesem vollständigen Service sind wir auf dem ausländischen Markt konkurrenzfähig. 1977 erreichte unser Export auf Dollarverrechnungsbasis 17 Millionen Dollar, die bisher eingegangenen Verpflichtungen sprechen dafür, daß wir 1978 diesen Stand halten werden können. Auf Rubelverrechnungsbasis werden wir unseren Export 1978 vor allem in die Sowjetunion und die DDR steigern.

Konservenfabriken

Zu den traditionellen Produkten von GÉPEXPORT gehören die Einrichtungen für die Lebensmittelindustrie. Konservenfabriken stellen wir z. B. in acht Ausführungen her und exportieren den Großteil in die Entwicklungsländer. Dieser Ex-

Auf dem Gebiet der Fleischindustrie sollten die Schlachthöfe und Fleischkombinate erwähnt werden. Diese Einrichtungen, zu denen auch Lagerräume mit einer Kapazität von 26 Tonnen pro Tag gehören, waren die ersten Exporte, wo wir nicht nur Lieferung und Montage der Maschinen, sondern auch die Bauarbeiten übernahmen. Fleischverarbeitungsbetriebe übergaben wir u. a. in Kairo und Darhan.

Kalkbrennereien

Auf unserer Produktenskala befinden sich auch Kalkbrennereien. Anfangs lieferten wir — z. B. an Jugoslawien, Italien und die CSSR — sogenannte Schachtofen-Kalkbrennereien. Kalkbrennereien und Hydratbetriebe verkauften wir auch an die Türkei. In Saida (Algerien) befindet sich ein Drehofen-Kalkwerk im Bau, wo zum ersten Mal Kalk in Drehöfen gebrannt wird. Die Kalkbrennerei ist mit Schachtkühleinrichtungen versehen und wird vollkommen automatisch gesteuert. Die ganze Anlage soll Ende dieses Jahres schlüsselfertig übergeben werden. Im Zusammenhang mit Maschinen für Kalkbrennereien planen wir auch den Export von größeren Hochleistungseinheiten.

In den letzten Jahren exportierten wir auch Einrichtungen für die Chemieindustrie, Thermostaten usw. Als Hauptlieferant lieferten wir in die Mongolei eine Konfektionsfabrik, nach Griechenland einen Sperrholzplatte betrieb, nach Kuba einen R paraturbetrieb für Traktor und nach Jugoslawien, I dien, Indonesien und Arge tinien 50 komplette Saue stoff- und Stickstoffwerke.

Unterrichts laboratorien

Seit Jahren beteiligt sic GÉPEXPORT an der Real sierung des Unterrichtspr grammes der Entwicklung länder. So erarbeiteten w unsere Vorschläge für d Ausstattung der Hochsch len, Universitäten, Mitte schulen und Facharbeite schulen. Nach Peru liefert wir in letzter Zeit z. B. Labors für den Universitä unterricht und 200 für Fo schungen auf den Gebiet Physik und Chemie, 50 n turwissenschaftliche Labo für den Grundstufenunte richt und ebenfalls 50 allg meine chemische Laborat rien, des weiteren 4 allg meine Unterrichtslaborat rien. Im Rahmen des Fac unterrichtsprogrammes li ferten wir in den Iran komplette Facharbeitersch len und 1977 für den Leh stuhl für Maschinenbau ur Bauindustrie an der alger schen Universität in Ora die vollständige Unterricht ausstattung. Im Herbst 19 einigten wir uns mit de Unterrichtsministerum N gerias über die Lieferur sämtlicher Unterrichtsau stattungen für die Techn sche Hochschule in Ida Über die Einrichtung v Laboratorien und Facharbe

Sag es durch Blumen!

ORCHIDEEN NICHTS EXO

Noch vor wenigen Jahren umgab diese sonderbare Pflanzenart ein märchenhafter Zauber. Einst der Inbegriff von Luxus, Reichtum und Extravaganz sind Orchideen heute nichts Exotisches mehr. Das heißt nicht, daß sie an Ansehen verloren haben. Noch immer sind sie in unserer Vorstellung mit geheimnisvollen Tropenwäldern voller Hinterhalte und Gefahren verbunden, wo in drückendem und feuchtem Klima die prächtigsten Blüten in leuchtenden Farben



SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 187-88, 34-736
1978 JUN 19

BUDAPESTER RUNDSCHAU

István Szőnyi

1021

BR stellt vor

Radierungen von István Szőnyi

**Szőnyi István,
Corvina Verlag, 1978.
Text: Júlianna P. Szűcs,
ISBN 962 13 0041 2**

Zur Festwoche des Buches bescherte der Corvina Verlag den Kunstfreunden: eine nette Überraschung. Eine tiefsinnige Abhandlung von Julianna P. Szűcs in vier Sprachen (ungarisch, deutsch, englisch, französisch) erläutert 12 Radierungen des Malers István Szőnyi, erschienen in einem schön ausgestatteten Album.

István Szőnyi ist sowohl in künstlerischer wie auch in menschlicher Hinsicht eine repräsentative und anziehende Persönlichkeit der modernen ungarischen bildenden Kunst. Geboren 1894 in Budapest als Sohn eines hochgestellten Beamten der Staatsbahnen, studierte er an der Kunsthochschule in Budapest, wo seine Meister Vertreter der sog. Schule von Nagybánya — Nachfolger des ungarischen Postimpressionismus — waren.

Der Künstler, der seit 1919 in Ausstellungen vertreten war, distanzierte sich unter dem Motto „zurück zur Natur" von der gesellschaftlichen Realität des konterrevolutionären Regimes der Zwischenkriegszeit und ließ sich durch Motive inspirieren, die die Erhabenheit der Natur, die schlichten Relationen der ländlichen Lebensform, die lebensbejahenden und jederzeit humanen Zusammenhänge der Realität schilderten. Doch niemals bedeutete diese Haltung, primär nicht politisch-gesellschaftlich geprägt, eine Verschlossenheit im Elfenbeinturm. Er diente der ungarischen Widerstandsbewegung mit künstlerischen Mitteln, versteckte Verfolgte des Naziregimes unter tödlichen Gefahren und machte Tausende von falschen Papieren und Ausweisen. Nach der Befreiung bekannte er sich mit tiefem Glauben zur erneuerten ungarischen Gesellschaft, die ihn mit zahlreichen Preisen und Auszeichnungen ehrte. Bis zu seinem Tod im Jahre 1960 führte der hochgeschätzte Meister großangelegte Aufträge aus.



Selbstbildnis mit Bart. 1921. Radierung

Die Glanzperiode seiner graphischen Tätigkeit im allgemeinen und seiner Radierungen im besonderen fiel auf die 20er—30er Jahre. (Die Illustrationen in der vorliegenden Ausgabe der BR stammen ausnahmslos aus dieser Periode.) „Es gibt keine sanguinische Phantasie, keinen dichterischen Schwung, keine wissenschaftliche Forschung, die ohne Kenntnis der den Menschen umgebenden sachlichen Welt den geringsten Schritt tun könnten, sagte er. Die Zeichnung und die Radierung waren für ihn Mittel, um die sachliche Welt kennenzulernen, und dienten auch zur tiefgründigeren Analyse der Themen, Motive und dargestellten Persönlichkeiten seines späteren, zu Öl- oder Tempera-Tafelbildnern herangereiften Oeuvres — wie dies in zahlreichen Fällen auch unmittelbar nachzuweisen ist.

Auf seinen Tafelbildern und besonders in seiner reiferen Periode bediente sich István Szőnyi mit Vorliebe solcher Lösungen, die die Konturen der Gegenstände verwischten und den Farben ihre Schärfe nahmen. Dieser Technik entsprach in den Graphik und in Radierungen die Anwendung der Lichteffekte. Überaus treffend schreibt Julianna P. Szűcs in ihrer einleitenden Abhandlung: „Das Licht erwies sich als geeignetes Mittel, die alltägliche Welt und die gewöhnlichsten Motive mit Bedeutung zu erfüllen. Das Wesen dieses Inhalts ist in Worten schwer wiederzugeben, denn die Werke hüten sich schamhaft vor literarischen Lösungen und fügen sich nur sehr selten in die klassische Ikonographie ein."

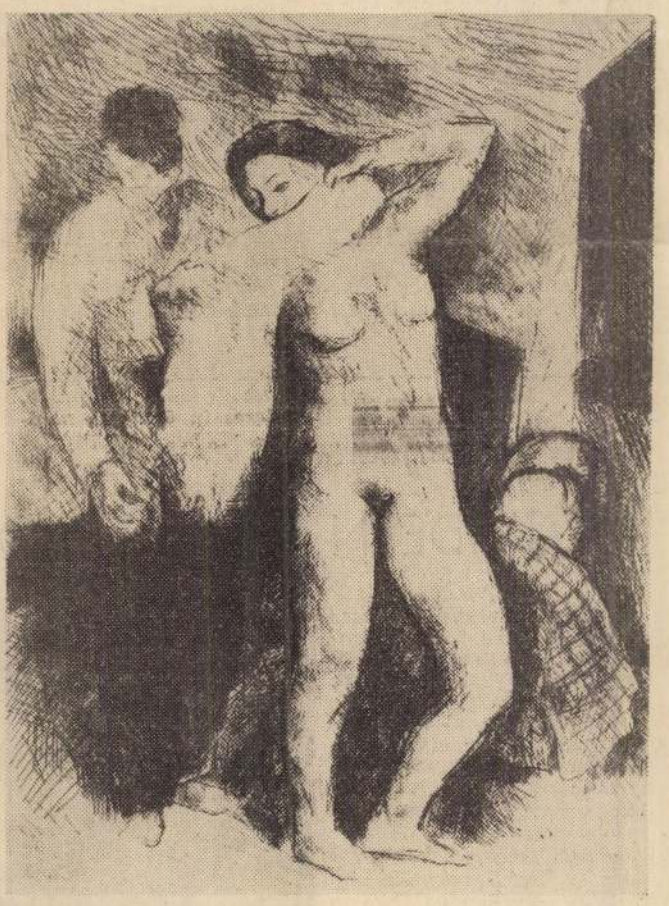

Frau beim Ankleiden. 1928. Radierung

J. N.

1963 DEC 23

1021

Vázlat – Szőnyiről

A VELENCEI DOGE ÜKUNOKÁJA ALKALMATLAN ELEM • VÁLASZ HORTHYNAK A MODIANO FIZET • MUNKÁCSY-IDEÁL, MUNKÁCSY-LEPEL • A NEMZETI GALÉRIA KARÁCSONYI TÁRLATA

Budapest egyik karácsonyi eseménye *a Szőnyi-kiállítás.* A Nemzeti Galériában megnyílt tárlat az első, amely reprezentatívan bemutatja a Kossuth-díjas kiváló művész életművét: *ötezer festményéből, rajzából, rézkarcából a legjellemzőbb, legértékesebb kilencven képet és száz grafikát.* A műkritikusok feladata a mester pályájával, különböző korszakaival foglalkozni. A riporter viszont portré helyett vázlatot készít *Szőnyi Istvánról.*

Ujpesti. 1894-ben született. Apja tisztviselő, édesanyja itáliai; ükanyja *az utolsó velencei doge, Del Moro leánya: Crescencia.* A családban művész *nem volt.* Szőnyi már kicsi korában jól rajzolt. A Sziget utcai elemi iskolában is kitűnt ügyessége. Tanítója reggeltől a tanítás befejeztéig rajzoltatta. *„Az év végén a vizsgán nem kellett felelnem* — idézzük emlékezéseiből (írásait a Magvető — egyelőre — félretette) — *ehelyett a tanító úr kiakasztotta képeimet az osztály négy falára. Ez volt az én első gyűjteményes kiállításom...* A Markó utcai reáliskolában kiderült: *rajzolni és festeni jól tudok, de szorozni, osztani nem tanultam meg...* A jó sors megint mellém állt. *Földessy Gyula* tanárom addig-addig támogatott, míg végül szerencsésen átcsúsztatott az érettségin."

A matúra után — bár szülei nem akartak művészt nevelni fiúkból — a Képzőművészeti Főiskolára *Ferenczy Károly* osztályába kerül. Az igazgató, *Szinyei Merse Pál* is pártfogolja, nyárra ösztöndíjasként *Nagybányára küldi.* A tanulásnak a történelem, a világháború vet véget. Katona lesz, az első vonalban harcol. Nem kitüntetést — *tbc-t szerez.*

A frontról 1919-ben tér vissza. A proletárdiktatúra alatt *a képzőművész ifjúság egyik vezetője.* A Tanácsköztársaság bukása után a fehérek fegyelmi bizottsága kimondja: *Szőnyi István alkalmatlan elem és ki akarják záratni az ország összes iskolájából.* Igazgatója azonban a határozatot nem hajtja végre, az iratokat sem továbbítja a kultuszminisztériumba... 1919 decemberében az ellenforradalom hecclapja, a Vágóhíd így ír: *„A Műcsarnok téli tárlatán feltűnést keltett egy portré, melyet Szőnyi István fiatal művész festett. A képnek a sok érdeklődő ellenére sem akadt vevője, mert kiderült, hogy Szamuely Tibor feleségét ábrázolja."* (*Szőnyi Szilágyi Jolánt még Nagybányán ismerte meg.*)

1921 januárjában is támadják Horthy újságjai, amikor *a Szinyei-társaság díját nyeri el.* Még 1932-ben sem felejtik el „bűnét": a híres művészperben a magyar bíróság előtt *dr. Cholnoky Jenő* egyetemi tanár, a reakciós, félhivatalos Képzőművészeti Társaság tisztese kijelentette: *Szőnyi István képeitől világnézeti különbség választja el. Nem engedi be a destrukció szellemét a Műcsarnokba, de ha bekerülne, akkor hazafias kötelességének érzi korbáccsal verni ki onnan.*

Szőnyi 1924-ben megnősül. Egykori kolléganőjét, *Bartóky József* szépíró leányát veszi el. (Az após nagynénje, *Bartóky Ilona,* a későbbi *Omaszta Gusztávné — Munkácsy Mihály első ideálja.*) Bartókyéknak nyaralójuk volt a Dunakanyar Szentmihályhegy oldalában meghúzódó falujában, Zebegényben. *A véletlen és a szerelem így tette Szőnyit e táj festőjévé.*

Milyen volt? *„Kedves, derűs* — mondja Pista bátyjáról az unokaöccs, *Pataky Dénes. — Jellegzetes, egyenes tartása, szálas alakja, sugárzó értelme, természetes közvetlensége, egyéni varázsa magával ragadott mindenkit. Ha belépett valahová, azok is megérezték, hogy Valaki, akik nem ismerték."*

De tudott más is lenni.

Horthy üres óráiban festegetéssel szórakozott. A kormányzó egy kiállításon „kinyilatkoztatott". Parvenü tanácsaira Szőnyi így felelt:

— Főméltóságú Uram... Nekem is van csónakom. Zebegényben, én is szoktam evezni, mégsem tartom magam ellentengernagynak...

1929-ben ösztöndíjat kapott, Olaszországba mehetett. Római „kalandja" kudarcba fulladt. *„Kazettával és vászonnal felszerelve, kimentem a Via Aurelianára festeni* — jegyezte fel párját ritkító őszinteséggel. — *Kínlódtam, szenvedtem, vesződtem, de nem sikerült semmit sem összehoznom, reménytelenül és kétségbeesve hagytam abba. Ott, és akkor jöttem rá, hogy csak a hazai táj, az otthoni miliő, a magyar emberek érdekelnek..."*

Itthon anyagi gondokkal küszködik. (Reklámgrafikát is vállal, a híres Modiano-hirdetést: *a cigarettázó plébánost rajzolja.*) Mégsem alkuszik. *„Baj van nálunk a kultúrával!* — jelenti ki 1934 januárjában. — Éber Antal a parlamentben arról szónokolt, hogy a művészetet nem érdemes támogatni, *nem rentábilis üzlet...* Egyik püspökünk olyan valakinek adott ajánlólevelet, akiről senki sem tudott. Vele szemben *egy nagyon tehetséges művészt a részvétlenség és a közöny meg fog ölni. Ez nem kapott volna a püspök úrtól ajánló levelet!"*

Szőnyi a tragikus sorsú *Derkovitsra* gondolt, kinek barátja és támogatója. Egyik kitűnő falusi képén — *modellként is megörökítette.* S 1934-ben, Derkovits Gyula halálakor kiharcolta, hogy *művésztársát ravatalán a rangot jelző Munkácsy-lepel takarja.*

Gyűlöli a fasizmust. 1941-ben írja: *„A mai élet nem nevezhető nyugodtnak. Vállalni kell korunkat s helytállni azért az eszményért, amelynek szolgálatára a tehetség kötelez."*



Egy régi kép Szőnyi Istvánról (Escher Károly felv.)

Szőnyi István helytállt. 1944-ben Baross utcai lakásán a rézkarcnyomdán iratok százait sokszorosítja. Hamis papírt, pénzt, ennivalót, ruhát — *életet ad.* Bujtatja a terror üldözötteit, kommunistákat és a deportálás elől rejtőző ismert és ismeretlen embereket. Az ostrom elpusztítja budapesti otthonát, műtermét. Fia, Péter leromlott szervezete nem bír a fertőző betegséggel. 1945 elején Budapesten nincs penicillin — *meghal.*

Az apa összetört — a művész nem. A felszabadulás utáni első, 1946-os Ernst-múzeumi kiállításon már *kiakasztották új képét: A kútnált.* És a továbbiakban is művekkel bizonyította: *az új világ mellett áll.*

A haladásnak híve volt — a személyi kultusznak nem. Sztálin-portrét tőle is kértek. Szőnyi csak ennyit kérdezett:

— Hol kapom meg az útlevelet és a vonatjegyet? Mikor utazhatom? — magyarázólag hozzáfűzte: *— Fényképt után nem tudok festeni...*

1960-ban halt meg. Zebegényben. Ott is temették el. Ars poeticája: *„A művész minden művében önmagát adja, a maga gondolatát, érzéseit, a maga hitét, a maga szíve-vére árán. Ez minden művész hivatása és kötelessége is, sőt, talán életének egyetlen jogcíme."*

László Miklós



Az elárvult műterem (Bozsán felv.)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
ESTI HIRLAP

vfolyam, 301. szám

december 23. hétfő

lap

ILAP

gyták

4. évi

zdasági

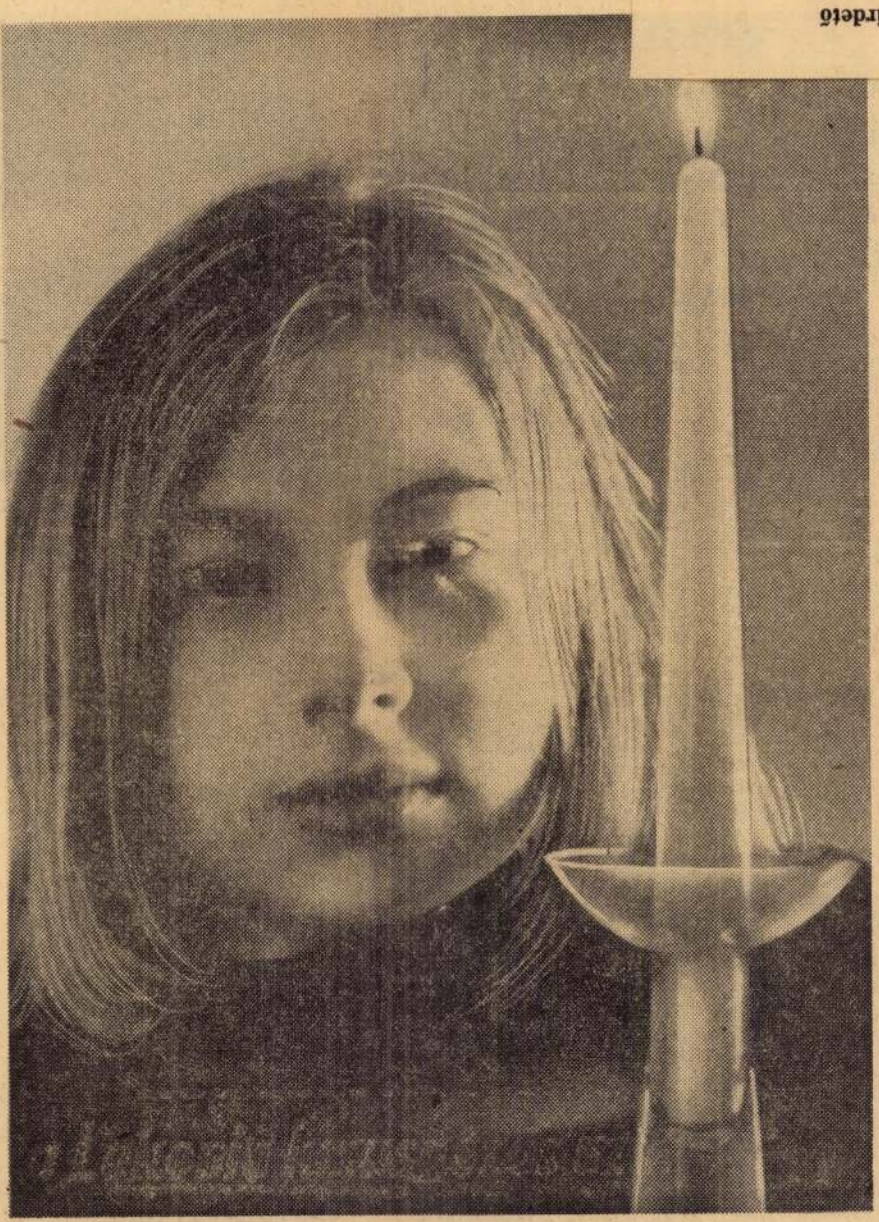

Kotroczo felv.)

Kellemes ünnepeket

nyilvánosságra
leteket

nt ismeretes — jóváhagyta az
beszámolót. A kormány meg-
népgazdaságunk eredményesen
célkitűzéseit — a mezőgazda-
— megvalósították. A Minisz-
agyta az 1964. évi terv fő fel-
em a jövő esztendőben mintegy

7. a mezőgazdaságé 4—5 száza-
nél.
terv célkitűzéseit holnap a reg-

Teljes gőzzel haladnak a mentőhajók...

Hatszázötven utasával süllyed a Lakonia luxusgőzös az Atlanti-óceánon

Titokzatos tűzvész okozta a katasztrófát • 300 kilométerre az első kikötőtől

Hága, december 23.

Luxusgőzös süllyed az *Atlanti-óceánon*. Ma hajnalban érkezett jelentések szerint a *Lakonia* nevű, húszezer tonnás *görög* személyszállító hajó, amelyet egy *angol* hajótársaság bérel, az Atlanti-óceán keleti részén, a

jót és szolgálta ki az utasokat. Magyar idő szerint

hajnali kettőkor érkezett a hajóról az utolsó szikratávirat.

„Utolsó SOS a Lakoniáról. m maradhatok tovább a ciós kabinban. Elhagyjuk a ót. Azonnali segítséget ké-ünk!"

Az adott körzetben **a tenger meglehetősen viharos.**

Ennek ellenére *teljes gőzzel* tartanak a hajó felé a mentőhajók és repülőgépek. Lapzártakor *a mentés már megkezdődött*, de részletes jelentés még nem érkezett.

egtámadták...

összetűzés őrosban

tt, tíz sebesült

rint **fegyveres személyek** támadást intéztek **Kücsük**, török származású ciprusi alelnök hivatala ellen is.

Kücsük testőrsége a tűzet viszonozta.

Már néhány **nappal ezelőtt** *igen feszült volt* a viszony a szigetország görög és török nemzetisége között. *Két nappal korábban Nicosiában szintén fegyveres összetűzésre került sor*, aminek következtében egy török életét vesztette. Hírügynökségek szerint a feszültség azért fokozódott, mert

a görögök javaslatokat terjesztettek elő az ország alkotmányának módosítására.

Az *Egyesült Államok* nicosiai nagykövete és *Nagy-Britannia* helyettes főmegbízottja vasárnap este felkereste *Makariosz* ciprusi elnököt, és *aggodalmát* fejezte ki a legutóbbi események miatt.

SZŐNYI Istvánról szóló festőművészet

NN: Csernus T. festőművész és Szabó J. szobrászművészről . . .

Művelt Nép 1955. VI. évf. 14. sz. április 3 12 l.

céig munkában töltötte végső éveit. 1958 őszén, egyik régi barátjával magam is meglátogattam zebegényi házában.Szivesen, kedves vendégbarátsággal fogadott. Az ebédlő főfalán a Zebegényi temetés cimü képe függött. Fehér hólepel takar mindent és a fehérségből feketén válnak ki a temetőbe menő emberek, a koporsó után ballagva. Megkapó drámai alkotás a maga hangtalan nagy egyszerüségében. Meglátta, mennyire ráfeledkeztem a képre. Odavezetett egészen közel és örömteli kis dicsekvéssel mondta: amikor pesti mütermemet lebombázták, 1945-ben, ez a kép szilánkokra szakadt. De restauráltattam és igy sikerült. Ugye nem is látni rajta a nyomát. Most, hogy Szőnyi Istvánra emlékezem, megint csak ez a képe jut eszembe. Hiszen ő is ott nyugszik, abban a zebegényi temetőben.

"Zebegényi temetés. Mind, szinte imbolyogva megy a sulyos ötszöghasáb, a koporsó után. A mély havakban nehezebb az ut most, a feszület is megdől, tétován. Lent a falu, fagyott folyó, és a messze havas hegyoldalak nehéz sora. Tar ágak, ../szalagszakadás/.. de látod, mégsem gyászsir itt a képen.Bölcs nyugalom, szelid harmonia szövi a kérdést az ember szemében, s megértik, nem kell kimondania,ha engem kisér majd a szürke mennybolt, ilyen lesz akkor is? Bólints. Ilyen volt.

Mesterek-mestermüvek sorozatunkban Szőnyi Istvánra emlékezett Ambrus Tibor. Közremüködött Gáti József.

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

gazdálkodás, ez a költséges kedvtelés. Például a remekül mutatkozó füvet kaszálás után elkapta az eső, renden ázott majd egy hétig. Kérdés, mi lesz még használható belőle, és mit fog enni a Szekfü? Mindamellett bármilyen is az idő, munka után nagy megnyugvással ülök le a verandán, vagy nézegetem, olvasgatom könyveimet. Nagyon szeretem a könyveket. Ha az ostrom alatt pesti lakásomon el is pusztult könyveim zöme, azóta megint össze tudtam állitani, ha nem is eredeti állapotában, egy elég tekintélyes könyvtárat. Könyveim között mindig talál az ember olyan jó barátot, akivel szivesen ujból és ujból elbeszélget."

- Idézett visszaemlékezésében Szőnyi István felsorolja azokat a barátait, akik hosszu évtizedeken keresztül gyakran és szivesen vendégeskedtek nála. Aba-Novák Vilmos, Bernáth Aurél, Szobotka Imre, Elekfi Jenő, Dombrovszky László, Medvetzky Jenő, Vass Elemér, Berény Róbert nevét emliti és igy folytatja:

"Most, hogy némileg rezignáltabban gondolok vissza életem utjára, az elmulás kikerülhetetlensége adja meg emlékeim izét. Pedig közben fiatal korunkban egyáltalán nem éltünk szomoru és reménytelen életet. Kis összeszokott társaságunk között tudtommal soha sem volt félreértés, nem emlékszem egyetlen incidensre sem, ami az együttlét harmoniáját megzavarta volna. Ez azonban már mind a multé. És most öregségemre már megint olyan egyedül vagyok Zebegényben, mint akkor, amikor ide jöttem, mint pionir. Amig lehet, kinn is szeretnék már maradni, a kertben kedvenc padomról figyelve a felhők járását, a madarak vonulását, és a Duna időtlen idők óta tartó, medret alakitó folyását."

- Ez a kivánsága teljesült. Nyugalomban, boldogságban, utolsó per-

És külföldi utjairól mindig a tervezett időpontnál előbb tért haza. Hivta, vonzotta a hazai táj, az anyanyelv varázsa, várta, munkára várta a zebegényi ház kis müterme.Dolgozni csak ott tudott.

"Nem vagyok világpolgár. Ugy érzem, teljesen bele vagyok gyökerezve az itthoni, a mi világunkba és nagy tragédia volna számomra, ha hazát kellett volna cserélnem. Ismerem életünket, annak minden örömét és baját, reménységét és csalódását, eredményeit és kudarcait. Ezt tanultam meglátni és szeretni. Nélküle azt hiszem teljesen gyökérkértelenné válnék."

- A zebegényi táj különös szépsége, a Duna-kanyar vidékének varázslatos természeti pompája ihlette majdnem 4 évtizeden át Szőnyi István müvészetét. Az év minden szakában festette gyönyörü környezetét és mint elmondotta egyszer, a legutóbbi évek munkái közül azt a téli tájképét szerette legjobban, amelyet az életében utolsó Nemzeti Kiállitásra is beküldött. Ezzel a képével bucsuzott tőlünk Szőnyi István.

"Zebegényi táj télen. Nem olyan már a táj, mint volt. A háló és benne a fényes, sikostestü hal, madár, a Nap száll, mint a szélkiáltó, s telet mond rekedt sugaraival. A kiáltás itt zug a vásznon. Árva didergő árnyak nyulnak kéken el, és omló formák mosott foltja zárja az ágat, rongyolt leveleivel. Tél. Benne károg minden elhagyottság, a sulyos hó alatt letört, fagyott ág, pendülve válik a fa törzsétől el, de puhán, a remény is benne fénylik és feszül a kedv, feltör a szürke égig, érik az év, és a fény mjad átölel."

- Hogyan élt Szőnyi István Zebegényben? Idézzük ujra őt magát.

"Nagy passzióval kertészkedem. Nagy öröm, ha az embernek sikerül a nemesitès és a saját maga által szemzett cseresnyefáról szedheti a ropogós germersdorfit. Persze sok gonddal is ját a zebegényi

Többi négy is áll, beszél, figyel. A folyó tükrén nyugtalan feszültség, vibrál az árnyék, reszkető a fény, telik vele, s homorul a derült ég, hogy szinte pattan távol peremén. A hét asszony nyugalmas rendje tiszta, akár a térbe osztó akarat, mely rendjüket megszabta és élni hivta, e nyugalmat, feszülő ég alatt. Mert igy élt ő, figyelve rezdületlen, a nyugtalan és változó jelenben."

1929-ben római ösztöndijat kapott és lázas izgalommal készült fel a régen vágyott utra. Ugy indult el, hogy hosszu időt, esetleg éveket tölt majd Itáliában. Magával vitte hát a munkához szükséges minden felszerelését. A benyomásokkal teli első hetek után...

"Eljött annak is az ideje, hogy mindenféle előzetes rajzok és vázlatok készitése után állvánnyal, kazettával és vászonnal felszerelve kimentem a Via Aureliánára, hogy elkezdjek egy kiszemelt, előre kiválasztott témát festeni. Kinlődtam, szenvedtem, vesződtem, de nem sikerült semmit sem összehozni. Reménytelenül és kétségbeesve hagytam abba. Ott és akkor jöttem rá, hogy bár nagyon élveztem az ottani látványt, sok minden gyönyörködtet, de munka szempontjából csak a hazai táj, az otthoni milliő, a magyar emberek érdekelnek, csak ezek keltenek bennem visszhangot. S csak ezekből a hazai motivumokból tudok érdemleges munkát összehozni, mert ezekkel eszmélésem első pillanatától összeforrtam, eggyéválva velük. Önmagamom keresztül megtanultam megismerni legbensőbb lényegüket."

- Az évekre tervezett ut mindössze 4 hónapig tartott. Eredménye néhány futó vázlaton, feljegyzésen kivül csak az idegen világ-adta élmények kedves emléke lehetett. Az érdeklődő, szemlélődő embernek ennyi is elég volt, az első próbálkozás után többre nem is vágyott. Akárhányszor látogatott még el a kékegü Itáliába, egyetlen kis vázlatkönyvnél többet soha sem vitt magával, müvész-szerszámai közül.

tükrén. Viszont falusi jelenetein a szinharmonia mélyrefogott, rendkivül tömör, mindig megnyugtatóan magától értetődő, a valóság szülötte. Amit az élet, a táj eléje tár, soha sem kerül a képeire a maga aprólékos okmányszerüségével. Tehetségén átszürődve, csaknem látomásszerü müvészetté válik. Mindig a valóságnak tükrözése egy kimagasló tehetségben, telve az élet melegével. Innen a költőisége. Fő jellegzetessége leginkább az, hogy a kép a maga egészében mint szétbonthatatlan egység, finoman leszürt jelenség marad. Innen a nagy müvész érdekessége és értéke. Szőnyi István maga 1954-ben irott önvallomásszerü visszaemlékezésében még közelebb segit müvészete fő jellegzetességeinek megértéséhez, szinte geneziséhez.

"Életem alakulására és munkásságom kifejlődésére elhatározó és döntő jelentősségü esemény volt, hogy 1924-ben megnősülve, kikerültem Zebegénybe, ahol aztán megtaláltam a müvészetem kibontakozásához szükséges minden élményt. A táj és az emberek összefüggő és elválaszthatatlan egységét láttam meg itt olyan milliőben, mely nagyon megfelelt elgondolásaimnak. Itt nem egy pentheisztikus világképre gondolok, hanem arra, hogy összefonódnak a táj motivumai az emberi sorsokkal, milyen mély hatást tesz és milyen alakitó erővel bir a táj az emberre, és viszont az ember munkája milyen nagy befolyással van a táj alakulására."

A két idézetet megtetézve, kiséreljük meg hogy illusztráljuk is az elmondottakat. Idézzük magunk elé müvészete egyik korábbi korszakának egyik remekmüvét, az Asszonyok a vizparton cimü képét, amelyet ő maga is szivesen vallott egyik legkedvesebb alkotásának. "Asszonyok a vizparton. Egy gondolkodó áll korsója mellett, kettőnek arcát kendő rejti el, és a kendők ránca csupa forma, szeglet.

1052

I. T. 21.18 /Petőfi/ Műv.

Mentsék.- mentsenek.

Hónyi István

/5/

1021

I. 7. 21.18 /Petőfi/ KJné.

Mesterek,- mestermüvek.

Emlékezés Szőnyi Istvánra.

Élete kiegyensulyozott, harmonikus volt, akár csak müvészete. Napfényes derü, tiszta öröm, ember és táj mélységes szeretete sugárzik életmüvéből, amelyet kiérlelt teljességében nagyott ránk már több mint 6 esztendeje. Az ut, amelyet végigjárt, a csucsokig vezette, és elég korán ért el olyan magasságokig, amely a kiválók közt is csak keveseknek jut osztályrészül. Lyka Károly irja a fiatal Szőnyiről, hogy müvésztársai, anélkül, hogy akarta volna, vezérüknek kezdték tekinteni. Erős tehetsége, puritán müvészete köréje vonzotta a fiatalságot. Csakhamar benne látták az igazi modern festőt. Néhány éven át valóságos Szőnyi lázban égett a Főiskola ifju nemzedéke, s más fiatal festők is. Egyre több olyan kép került napvilágra, amelyek nagyon is hasonlitottak a zebegényi mester stilusára. Ennek a rajongásnak egyetlen titka és magyarázata van. Müvészetének sajátos, egyéni jellege, amelynek érzékeltetésére ismét Lyka Károlyt idézem: A rajzvonal elbujik a tónusok alá, lappangó jelenlétét elárulja azzal, hogy minden szinfolt, minden tónus a maga helyén ül. A tájképbe helyezett emberek nem kapnak külön hangsulyt, összenőttek a tájjal, egyetlen egységgé. Az emberi alak a természet része, maga is természeti jelenség. Az emberélet teljes összhangba kerül a természet életével. Fontos szerep jut képein a szinnek. A festészeti elemek közül a sziné a vezető szerep. Ritka erővel végzi azt a feladatot, amit mások képein a plasztikai elemek végeznek. Nagy határozottsággal érezteti a formákat is. Némelyik képén, igy a Duna nagy kanyarulatáról festett müvei a levegőég fényjelenségei világitó erővel ragyognak fel a nagy viz

1900 JAN

1021

képzőművészet

Emlékezés Szőnyi Istvánra

Néhány éve csupán, hogy a Mester, nyári hajnalon, aranyzöld Zebegényének csendjében, elhunyt. Fel kell idéznünk alakját, hiszen olyan egyéniségek, mint ő volt, művükkel együtt belenőnek a távolodó múltba s a percről-percre gazdagodó jelenbe. Szőnyi műve, éppen, mert olyan egyértelműen hajolt a szegények, tétovázók, filléreikkel, sovány reményeikkel spekulálók felé, — akiket alig vettek észre, akik mellett elmentek, vagy akik az utak, piacok, vásárok, átkelőhelyek szélén várakoztak, — minden forradalomnál merészebben kitágította a való és megszépítően visszatükröződő világ, a magyar festészet, határait.

*

Azok a főiskolai napok, melyeken híre terjedt, hogy „a Mester bent van", — egész másképp alakultak.

A tízperces szünetben komótosan jött fel a lépcsőn: úgy, mint aki tele van mondanivalóval, jóval-rosszal vegyesen, de nem szól semmit. Takarékoskodnia kell a lélegzetével és az indulataival. Amikor először láttam: már túl volt mellkasoperációján és hosszas betegszabadságán. Amit a betegség hozzátett, azt erényeihez tette hozzá, Szőnyi valami olyan nagyfokú, elmélyült türelemre tett szert, mely, ha veleszületett hajlam is volt, idők folyamán a bölcsességig megért s belevegyítette nemes ízét egész emberségébe, jóindulatába.

A hetente kétszer ismétlődő korrektúrai napokon mintha szárnyat kapott volna mindegyikőnk, mintha azoktól a halk, duruzsoló szavaktól függött volna „képünk" további sorsa, a szőnyi-igék majd belevarázsolják a festés célját és értelmét, gyönge kis vásznainkon, — a 60-szor 75 centiméteres kis táblákon, melyeket sűrűn vásároltunk Erdélyinél, — előhívja azokat a nagy képességeket, melyeket hiszünk magunkról, s melyeket neki kell meglátnia, mint a jó gazdának...

Szőnyi tanítványainak köre négy részre oszlott: 1. a kétméteresekre, 2. Bíró Antalra, 3. nőtanítványok körére (Gábor Mariann, Tallós Ilona), 4. általában összes tanítványára.

Öt-hatodéves növendékei, egyben talán a legtehetségesebbek is — valóban túlnőttek az átlagos magasságon s ezért mi magától értődőnek vettük, hogy „ők", a kétméteresek, külön emeleten, külön termekben festenek, mint pl. a szótlan Xantus, Cziráki, aki magasan horda szelíd, szőke fejét, mint sápadt búzakalászt, Sikuta: akiről már akkor azt beszélték, hogy modern utakon jár, de ezt csak kerülő úton tudtuk meg, majd az utóbbi évek igazolták. Kunt Ernő majdhogy centire is megütötte a két métert, — volt benne valami knossossi, valami a kykládok őserejéből és barbár derűjéből, vagy barbár tragikumából, — végül Baranyó Sándor, a törékeny, kissé hajladozó kétméteresekhez tartozott, mint a sudár jegenye, s megközelíthetetlen kedélye, tartózkodó hangulata is valahol fent trónolt a fejében, mint a magasra rakott madárfészekben... Volt néhány szerény, titokzatos fenntartása a festészettel kapcsolatban, melyet senkinek, legkevésbbé nekünk, átlag tanítványoknak, nem árult el, de ez egyszersmind valamilyen egész életre tartozó, azt egészen átfogó titok kellett, hogy legyen, azért volt Baranyó Sándor ilyen büszke, magányos, fiatal létére ilyen hallgatag...

A kétméteresek kétméteres szénaktokat rajzoltak, kitűnő tudással, mely előtt a Mester is levette kalapját. Voltak a „kétméteresek" barátaik is, valamivel, de csak alig valamivel alacsonyabb társaik, — mint pl. Zubor, Csupor, Baki, Ruisz György, — akik átmenetet képeztek, közvetítést a fenkölt „nagyok" s köztünk, — s a mindannyiunk fölött atyáskodó tanársegéd, Breznay József, názáreti ács-munkaköpenyében...

is könnyen belátható, hogy a régi rendezési felfogásban ez a különös szerkezetű darab unalmassá, talán érdektelenné is vált volna. Az átformálás ennyiben jogosult. Akkor is, ha ezt még megtoldja a „vígszínházi" játékstílus, a bulvár felé hajló, közönségízlésre játszó játékmodor. Szívem szerint igazat kell adnom Szinetárnak — ami a *szándékot* illeti. Végül is nemcsak Shakespeare-t és Molière-t lehet minden korban másként játszani — ma már a közelmúlt klasszikusait is másképp, mai igényeinkből, mai szemüvegeinken át szeretnénk látni. S a produkció elérte, amit akart: érdekes, lebilincselő játékot nyújtott.

Csak két ponton gondolkoztat el. Az egyik: Gorkij *alapanyaga nem engedi a következetes „abszurdizálást"*. Néhány figurája váltig ellenáll ennek az átszínezésnek, mert kettős anyagból van gyúrva: egy lírai-tragikusból, s egy megkérdőjelezettből, néha komikusból. Ruttkai Jelenája például ellenáll ennek az abszurdizálásnak, s bizony Bárdy szövegein is érezni az erőltetett karikírozást, nem is szólva Liza egész figurájáról. E két sík illeszkedése tehát nem sikerül. Azért nem, mert a rendezési koncepció mögül valami baljós önállósulás folytán egyszercsak előbújik a valóságos tragikum kísértete — a szándékolatlan, poénromboló szomorúság. *Gorkij ereje.* Korszakalkotó telitalálat lett volna ez a rendezés, ha a *lírai sík* és az *abszurd háttér* ütközését látnánk, a felesleges emberek őszinte tragédiájának is groteszk kicsengése lehetne, ha az lenne a történelemfilozófiai poén, hogy még a szenvedés és fájdalom is feloldódik az értelmetlenség tengerében. Így azonban az átfestés kicsit erőszakolt, s ezen csak ront a zárókép forradalomra utaló tablója, a freskó-háttér stílustalan „játszatása".

A másik elgondolkoztató mozzanat már nem is a rendezés megoldásaiból kínálkozik, mint inkább a *hatás* forrásaiból. Az abszurditás gondolati pillére az a körülmény, hogy itt minden hősnek van valami ideál-féléje, ám minden eszmény öncsalásnak bizonyul. Azért abszurd ez a világ, mert csak nevetséges fantomokban lehet hinni, és ezek a fantomok éppen a legbecsületesebbeket falják fel — groteszk vadsággal, értelmetlenül. (A legtisztább ember, Csepurnoj egy vicc poénjeként lesz öngyilkos.) Mit tudunk azonban kezdeni, mi nézők ezzel az ideál nélküli vákuummal? Milyen történelemfilozófiát látunk bele ebbe a légüres térbe, ahol nevetséges hívők és groteszk hitetlenek között lehet csak választani? Az abszurdizálás itt a hit abszurditását is sugalmazza. Szinetár — akaratlanul is — itt ütközik egy igazán korszerű, napjainkban robbanó problémába: a mai ember és az eszmények viszonyának kérdésébe. Lehet-e ez a viszony — a lelkesültségé, a pátoszé? — ez a korszak már elmúlt, az építés hétköznapjai mást követelnek. Végül is ezért nem lehet Gorkijt a régi módon, a forradalmi pátosz felől megközelíteni. De lehet-e a hit, a hivő viszony ezekhez az eszményekhez? Ez is képtelenség, hiszen mi racionális, valóságos etikát és világképet szeretnénk kiépíteni magunknak. De hol van ekkor egyáltalán helye az eszményeknek és milyen az a viszony, mely hozzájuk fűz? Szinetár a kérdést csak érinti, csupán akaratlanul botlik bele, ám ez adja a sikeres rendezés szinte valamennyi gondját — és félmegoldását is.

Az évadot „intézményesen" két új színház nyitotta meg. A Víg kamarája, a *Pesti Színház* és Komlós János politikai kabaréja, a *Mikroszkóp Színpad*. Az előbbiben az *Egy őrült naplója* tetszett volna, ha csak *Darvas Iványa*, döbbenetesen sokoldalú játékára kellett volna figyelnem. Az átdolgozás azonban nem tud megelégedni a monodráma formájával, teljes színi hatást vesz célba, ezzel látványossá sőt helyenként cirkuszi teljesítményé stilizálja azt, aminek a játékban-szövegben kellene érvényesülnie. Pedig a darabválasztás kitűnő: nagyon is érezzük az ilyen játékok hiányát, valahogy nehezen honosodik meg nálunk az egyfelvonásos-monodráma kultusza. Weingarten *A nyár* c. álom-játéka kedves-üres lebegés, nagyszerű színészi teljesítményekkel. *Venczel Vera* felnőtt színésznőként mutatkozik be, *Tomanek Nándor* és *Tahi Tóth László*, a két macska, külön állatmeséket tud rögtönözni a színen. Lám, az abszurd színház, a szürrealista avantgard eljutott a bulvárig, — ilyen libbenő gesztussal, szellemes csevegéssel ritkán lep meg komoly darab. Emellett a néző akár azt is hiheti, hogy már Beckett filozófiáját is érti.

Komlós János első bemutatkozó műsora szellemes, üde, legfeljebb egy kifogásunk lehet: sovány és erőtlen. Ám a bemutatkozás etikettjéhez ritkán társul a „nagy dobás" gesztusa. A *saját* műfajt keresi ez a kabaré, s talán akkor találja leginkább meg, amikor a „házigazda" van a színen, akár egyedül, akár „pácienseivel". Annyit azonban ez az este is elárult, hogy ez a színház meg fogja találni azt az új *politikai humort*, melyet most inkább csak keresett.

ALMÁSI MIKLÓS

Mikor Szőnyi először állt meg Bíró Antal első képe előtt, nem szólt semmit: a kép halványsárga létrát ábrázolt, rózsaszín alapon, mennyei kék árnyékkal. (Aznap is öreg, szakállas koldus volt a modellünk, akire majdnem minden négyhétben sor került). Bíró Antal úgy jött elő a Szőnyi korrektúrára, a terem távoli sarkából, mintha michelangelói magasságokból, megszállottan, mámorosan ereszkedett volna alá. Vörös arcán kigyulladtak a szeplők, rőt haja égnek állt, szemei vésztjósoló fényben forogtak. Lehettünk már vagy harmadévesek, — odáig nem igen láttuk Antalt valamit is festeni. Szőnyi azt érezhette, hogy fordulat elé állította őt a sors s meg kell várni, mivé fejlődik a kép — pénteken. Bíró Antal viszont már tudta, hogy örökre eljegyezte magát a „Létrával". Másodszor a Mester ugyanabban az állapotban láthatta a halványsárga létrát, ugyanolyan kék árnyékkal, noha Antal egész héten át feszülten dolgozott rajta. Szőnyi ekkor már kitapintotta, hogy „festészettel" áll szemben, — meg kell adni az indulás bármilyen bizarr formájának a tiszteletet, ihlet előtt csend, a gondolat csírájában is izgalmas! — de a korrektúrával kerülgették egymást... Mikor óra végeztével letisztítottuk ecsetjeinket a csapnál, Antalnak nem volt mondanivalója, fejét alázatosan lehajtotta, szemében prófétai fény csillant meg, dacolt vörös szakálla is, szálankint rugaszkodott el arcától...

„Eltette" a képet s azt hittük, vár, mint ahogy mindannyian tettük, ha egyszer-egyszer sikerült valami jobbat alkotni s tanácsos volt kissé pihenni tőle... Antal tolsztoji semmittevésbe burkolózott, ami az itt-ott elárult magasztos eszméknél fogva volt „tolsztoji", — s a semmittevésnél fogva semmittevés. Bíró Antal ezek alatt a hosszú, mondhatni majd az egész iskolaévet kitevő várakozások alatt inkább egy-egy követőjét vette elméletileg kézbe, mindenekelőtt Böhm Lipótot. Barátait tanítgatta látni és érezni, úgy, ahogy kell: elfogultság nélkül, tisztán. Megtanította R. Juditot is, s ettől kezdve ők néhányan együttjártak, együtt vitatkoztak, azzal a különbséggel, hogy Bíró Antal továbbra sem festett... Gondolataiban a „Létrát" formálta, mely az abszurdumig vezet...

*

Halk kulcscsörgés jelezte, hogy Szőnyi bentvan a teremben: miközben beszélt, a kulcsaival játszott a zsebében, fejét hátraszegte s ritmikus szüneteket tartott. Ez a zenei kétféleség: halk szavak közt a szinkópás csend, a ritmusnak biztos betartása s hozzá a kulcs-zene, az intimjellegű arpeggio-zörejecskék, ahhoz hasonlítottak, ahogy a görög jósdák körül is susogott a lomb... Ezek között a kis jelek között Szőnyi kinyilatkoztatott, adott nekünk valamit, ami külön-külön szólt mindannyiunknak, de ami az ő nagy hitéből röppent ki, amit a festészet iránt érzett... Mit érzett más művészetek iránt, nem tudjuk. De a festészetet: szemünk előtt jelenítette meg, sugallta, adta, két kézzel keverte, festékjeit és színeit egyaránt, porrá törte, lágyította, sűrítette és hígította azokat, — míg egyszerre lebegő zebegényi tájakká nem váltak, fehér holdvilággá és levendulakék mennybolttá, míg ki nem emelte a hajósokat, fuvarosokat, parasztokat, álldogálókat, várakozókat és vitatkozókat dermedt örök-esendő figurákká...

*

1946 telén Bíró Antal hagymát pirított és krumplit sütött a tanársegédi kisteremben, délután, mikor már a növendékek elmentek. Ő lett Szőnyi talán első tanársegédje, hogy elment Baranyó s vége lett a háborúnak. A falnál, kisebb-nagyobb, számban immár megszaporodott Bíró-művek álldigáltak: egy fürdőző akt, többek között, mint puha, szeplőshúsú kagyló hevert a homokon... „Látta a Mester", fordította meg komoly arccal a hagymát Antal. „Tetszett neki...", lobbant ránk a tekintete szemrehányóan, mint akinek évek óta igaza volt...

*

Sok, sok év után, — furcsa, kesernyés forróság volt még mindig, túlsok már a nyárból, de már rozsdásodtak a fák, — filozofált velünk Szőnyi, műtermének rembrandti kuckójában, ahol valóban Rembrandt egyik gúnyoros-fintoros önarcképe, azt hiszem az, amelyiket halála előt hat évvel festett s Kölnben van, — gombostűre szúrva lebegett Szőnyi feje fölött, a polcon, mint fullánkját vesztett, aranybarna darázs — Ravasz bácsi hozta a Mester ebédjét, a parizert, amit papírból evett meg, mert abban hozta Ravasz. Könyvekről beszéltünk, rajzokról. Valami finom, kesernyés fáradtság bújkált Szőnyi szavai közt, mint besűrűsödött, betokosodott esszenc...

„Kant jut eszembe", — mondta. — „Röpül a galamb a tündöklő égen, azt hisszük, könnyű neki, a galamb pedig

azt gondolja magában: Hogy tudnék akkor röpülni, ha nem volna levegő! Nem tudja, hogy a repüléshez a levegő ellenállása is kell, különben lezuhanna...”

Nem tudom, hol mondta ezt Kant, De megértettem.

Ez volt a Mester utolsó korrektúrája: magánbeszélgetés, váratlan feltörés azok-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307
KORTÁRS

zene

Molnár Antal

Bevezetésül lássuk életrajzának néhány kiragadott adatát: 1890. január 7-én született Budapesten; a Zeneakadémián zeneszerzést tanult, s mint kiváló brácsajátékos keltett feltűnést. 1910 és 1913 közt a Waldbauer-Kerpely vonósnégyes tagjaként Bartók és Kodály első úttörő kamarakompozíciói felismertetéséért szállt síkra, de kivette részét a század elején felcsapó, Bartók és Kodály körül kavargó népzenegyűjtői munkák izgalmaiból is: 1910-ben Erdélyben, 1912-ben a Felvidéken gyűjtött, gyűjtésének egyes darabjait Bartók korszakjelző kötetében, *A magyar népdal*ban látjuk viszont (neve tehát Vikár, Kodály, Lajtha: a legjelentősebb folkloristák közt szerepel). A tízes évek elejétől, majd a két világháború közé szorított időben zeneesztétikai munkájával jelölte ki Bartók és Kodály esztétikai, művelődéspolitikai, hazai és világtörténelmi helyét.

A zeneszerzésről, bár jelentős sikerei voltak, vallomása szerint azért mondott le idejekorán, mivel Bartók és Kodály mindent elmondott, amit ő a zenében mondani akart. (Szerencsés nemzedék, amelynek álmait zenében Bartók és Kodály, a költészetben Ady — és a Nyugat költői nemzedéke — mondta ki!) Amiről nem mondott le: hogy a tízes évek körül kapott életreszóló élményeiért helytálljon a két világháború közti időben. Helyzete ekkor némileg az Ady-hagyaték körül sáfárkodó Földessy Gyuláéra emlékeztet, azzal a szerencsés különbséggel, hogy Bartók és Kodály ekkor kezdik el életútjuk új alkotói periódusát. Tehát azt a küzdelmet, amit Ady ekkor már a „halottak élén” vívott, Bartók és Kodály az élők közt folytathatta, megújhodott energiával. Ezenkívül Molnár Antal mint a budapesti Zeneakadémia (1925-től: Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola) tanára szentelte Bartók és Kodály kultuszának pedagógiai, közírói és bölcseleti képességeinek legjavát. Ekkor szinte teljesen egyedül állt: nemzedékének oly ragyogó zeneesztétikus elméi, mint Kovács Sándor, Zágon Géza Vilmos és Csáth Géza, elpusztultak a nagy világégés utolsó kifejlete során. Viszont a következő generációhoz kapcsolódó fiatalabb esztétikusok, Szabolcsi Bence, Tóth Aladár és még néhányan, csak a húszas évektől hallatták szavukat, ha nem is a zenei élet hivatalos fórumain. Ugyanekkor Molnár, jól hangsúlyozzuk ezt a fontos életrajzi adatát, 1919 és 1959 közt kerek negyven évig tanított a főiskolán felváltva zenetörténetet, kamarazenét, zeneelméletet és esztétikát.

1911 és 1918 közt Molnár Antal több cikkében elemeze Kodály és különösen Bartók művészetét. Fontos például az a cikke, amelyet — mint a kompozíció előadóegyüttesének tagja — Bartók első vonósnégyeséről írt. A Bartók-táncjáték 1917 májusi bemutatója alkalmából írt brosúra pedig Bartók géniuszának olyan bölcseleti alapvetése, amely még ma is termékeny csírákkal teljes és kerek ötven éve feldolgozásra vár. Molnár a „csődbe jutott polgári individualizmus” bírálatának széles kifejtése közepette teszi fel a kérdést: „Mi állhat útjába e teljes züllésnek?” És nyom-





Szőnyi István: Rézkarcai. ◆ Radierungen. ◆ Eaux fortes.

Magyar Iparművészek
1924. 116. l.

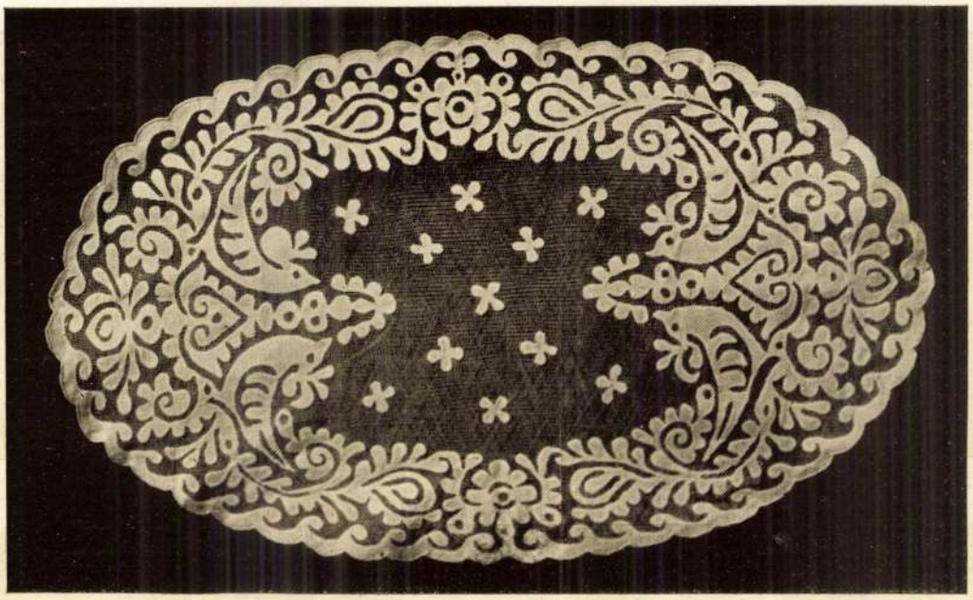

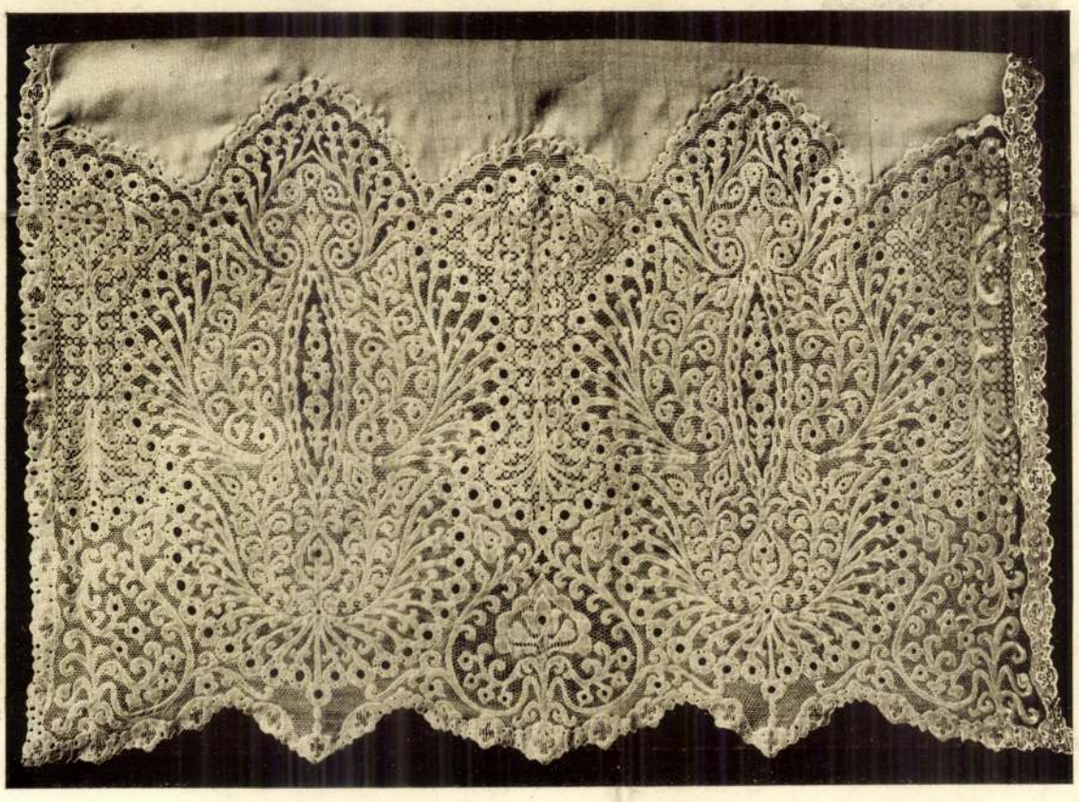

Az Our Shop tüllapplikációs terítője. Az Orsz. Háziipari Szövetségnek a halasi varrottcsipkék modorában készült kendőszéle.
Aus der Ausstellung der ung. Landesgesellschaft für Kunstgewerbe. ✦ Exposition de la Société Hongroise des Arts Décoratifs.

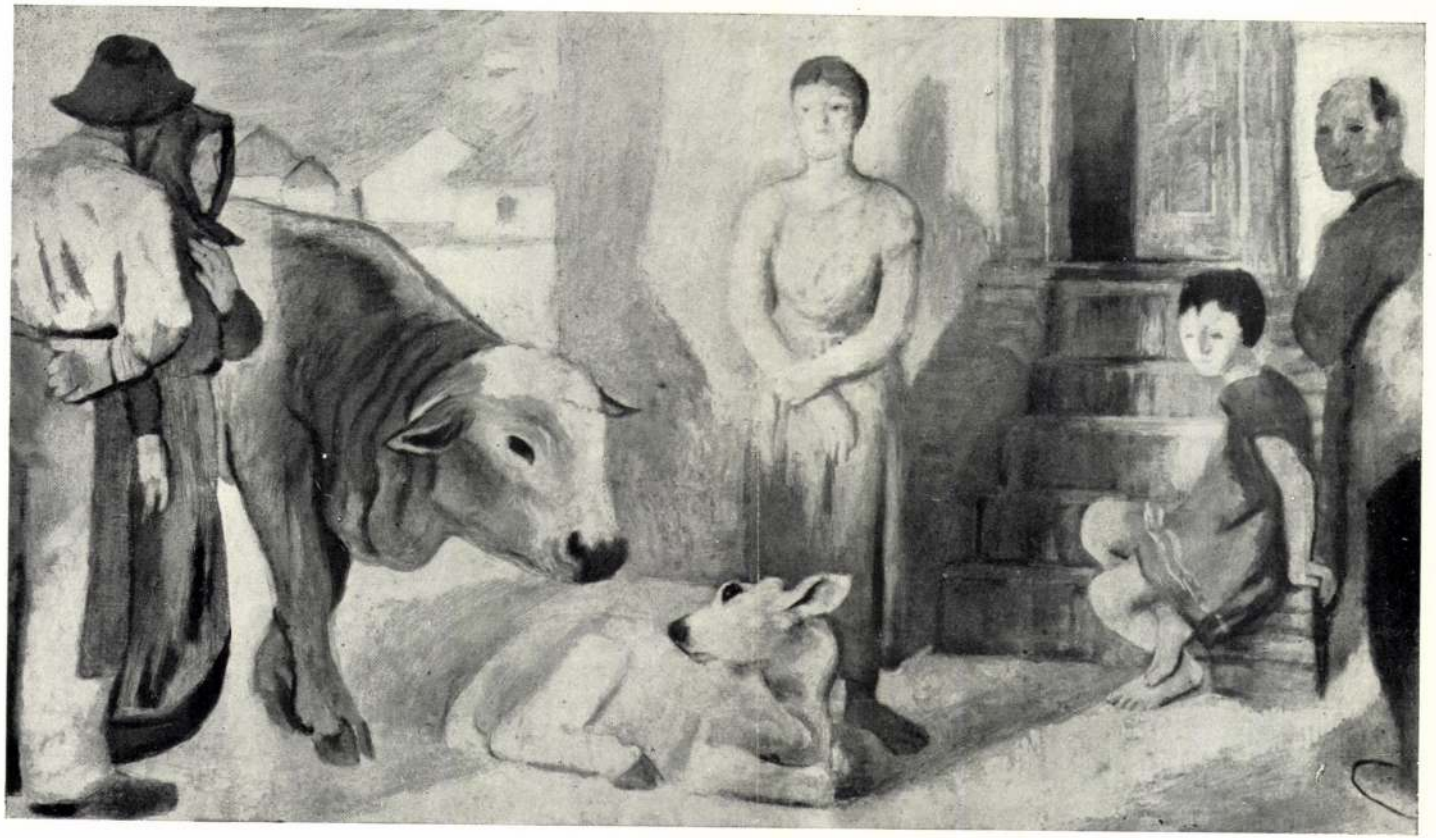

Szőnyi István: Eladó a borju.



Szőnyi István: Zebegényi temetés.

kezőleg stíluskritikailag neki kell tulajdonítanunk a martonvásári templom s a veszprémi püspöki házikápolna mennyezetképét is, amelyeket az eddigi irodalom Maulbertschnek adott, bár kvalitásban a mester gyengébb alkotásain is jóval alul maradnak. *Hauzinger, Bergl, Kracker, Winterhalder* és *Winzenz Fischer* mellett figyelmet érdemelnek majd a magyar földből kinőtt szerényebb helyi mesterek is, aminő pl. *Gregorius Vogl* budai festő, aki 1751-ben a sümegi püspöki kastély házikápolnájában is dolgozott.

A bécsi akademikus festészet kizárólagos uralmában két mester egy-egy nagyobb alkotása jelent új színt s egyben Bécsen túlmenő, távolabbi kapcsolatokat. *Johann Adam Schöpf* — mint felségfolyamodványában maga írja, a kölni és bajor választófejedelem egykori udvari festője és asztalnoka — festi valamivel 1778 előtt a nagyváradi székesegyház kupolafreskóját.[25] Stílusának és dekoratív felfogásának sajátságai a festett architektonikus váz teljes festői felbontásával, a jelenetezés egymásba gomolygó zavarosságával s a sötétszürke árnyékok-adta sajátos szennyes színhatással, amelyet már az egykorú szemlélők is észrevettek és kifogásoltak, csakugyan délbajor eredetre mutatnak s a mester művészetét az Asamok körébe utalják. *Franz Sigrist* stílusának s a genre-szerű ábrázolásban feltörő realizmusának gyökerei viszont — amint ez az egri liceum nagytermének 1781-ben festett mennyezetképén megfigyelhető — Tiepolo és Guglielmi későbbi hatásán át a württembergi sváb Franz Josef Spiegler művészetébe nyúlnak, amelyet elsősorban a zwiefalteni kolostori templom mennyezetfreskóján tanulmányozhatott.

Az itt érintett mesterek legtöbbjének művészetét oltárképek is nagy számmal képviselik hazai templomainkban. Ezek feltárásában azonban az újabb módszeres kutatás még a régibb irodalmi adatok számbavételéig s kritikai ellenőrzéséig sem jutott, nem is szólva az emlékek publikálásáról s itt még jóformán minden újabb adat egyben téves attribuciók helyesbítését is jelenti. Elég, ha csak a Maurer—Zirckler, Maulbertsch—Wagenschön és Maulbertsch—Sambach „átkeresztelések"-re hivatkozunk. Pedig e téren nemcsak a már ismert mesterek oeuvrejét tehetjük majd teljesebbé, de új mesternevek is itt várhatók leginkább. Lesznek közöttük a bécsi akadémia eleddig figyelemre nem méltatott mesterei, mint *Karl Auerbach*, aki 1767-ben a budavári Zsigmondkápolna három oltárképét festi,[26] vagy *P. Norbertus* bécsi kapucinus festőművész, *„membrum academiae Viennensis*, aki 1772-ben fest néhány oltárképet a máriabesnyői zárdatemplom számára.[27] Lesznek itt működő bécsi mesterek követői, mint *Johann Zirck-*

[25] 1778. nov 4-én a kancellárhoz intézett kérvényében a nagyváradi székesegyház számára festett főoltárképért járó 900 frt. kifizetését kéri. Hivatkozik arra, ... *„das ich allhier die Kupl der Neuen Dom Kirch und Capellen zu aller Köner Satisfaction gemahlt"*. Aláírása: *„Joan Adam von Schöpf Se. Churf. Cöln und bayrn Truches und Hoffmaller"*. — Orsz. Levéltár, m. kir. udv. kancelláriá 1778. No. 6063. — Eszerint tőle való a püspöki házikápolna freskódísze is. Ezzel Schöpf József neve, akit *Éber László* (Arch. Ért. új folyam XXX. Budapest, 1910. — 203. l.) tévesen tart a festmény mesterének, törlendő lesz a hazánkban dolgozó freskófestők közül. — Ugyanezen ügyben felségfolyamodványt is nyujt be — (u.-ott 1778. No. 5459.), — minthogy a Mária mennybemenetelét ábrázoló főoltárképet az építkezésre felügyelő Salamon kanonok *„mit allermöglichen Schimpf"* visszautasította. A káptalan a felség elé terjesztett vádiratban fejti ki álláspontját, Salamon kanonok külön terjedelmes emlékiratban jellemzi Schöpf művészetét s magasztalja vele szemben *Vinzenz Fischer* két oltárképét, amelyeket a felség rendeletére festett a keresztházó két mellékoltárára. Személyesen jár Bécsben s ugyancsak *Fischer*-nél rendel Schöpf műve helyett saját költségén új főoltárképet. *„Ad futuram rerum Notitiam"* című 1786. január 8-án kelt emlékiratában (l. Nagyvárad, káptalani magánlevéltár) mégegyszer élesen kel ki Schöpf ellen, *„qui testudinem cupulam vocatam Ecclesiae maculaverat potius, quam pinxerat"*. — Az ügy iratai — Kancellária 1778. No. 4773. és 1779. No. 5001. stb. — a magyar ízléstörténet legérdekesebb dokumentumai közé tartoznak.

[26] Bécs; Staatsarchiv: A Geh. Kammer Zahlamtshauptbuch 1766—1769. című udvari számadáskönyv egy tétele 1767. nov. fol. 848.: *„Dem Johann Carl Auerbach wegen nacher Ofen gemahlenen 3 Altar Blätter den H. Sigismundum, Stephanum und Josephum für jedes 60 ducaten ..... 742 fl. 30 x"*.

[27] L. Historia Domus Besnyőiensis; kéziratos napló a máriabesnyői kapucinus zárda magánlevéltárában. Bejegyzés 1772-ből: *„13-tia Octobris advenit P. V. Norbertus Viennensis Capucinus, Pictor celebris et membrum academiae Viennensis, qui attulit duas imagines ad aras laterales pertinentes admirando artificio pictas, quarum una est S. P. Francisci, altera vero S. Antonii Paduani, et S. Theresiae Virginis, quae adhuc eodem die fuerunt ad listas attactae, et ad aras applicatae"*. A képeket, amint egy korábbi bejegyzés mondja, 1771. szeptemberében maga Grassalkovich Antal gróf rendelte a templom számára.



SZŐNYI ISTVÁN: ZSUZSA. Rézkarc

Davide Antonio Fossati-tól való, művészileg jelentéktelen és csak a gazdag stukkóművel együttes dekoratív összhatásban érvényesülő freskódísze 1729-ből meglepően késői emléke egy korábbi műgyakorlatnak.[24]

A 40-es évekkel kezdődik a bécsi akadémia nagy képviselőinek működése hazánkban. Itt alkotott műveiken a magyar környezet hatása inkább csak magyar tárgyakban s magyaros viseleti külsőségekben ütközik ki, bár egyes esetekben, mint pl. Maulbertsch pápai alkotásain, a magyar mecénás ízlésének és irányító akaratának stílusformáló hatása is kimutatható. Az egyetemes szempontú vizsgálat számára növeli e mesterek magyarországi alkotásainak helyzeti energiáját az a körülmény, hogy számos esetben művészetüknek éppen legkiválóbb s fejlődéstörténetileg legjellegzetesebb emlékeit találja magyar földön a kutató. A vezető mesterek, Troger és Maulbertsch nyomán követőik és tanítványaik egyre szélesebb körben jutnak megbízáshoz s a század második felében, főleg a Dunántúl, alig épül jelentékenyebb templom, amely meg ne kapná a maga freskódíszét. Ezek felderítése körül még sok a tennivaló. A maga korában is legnépszerűbb s tán ma is legismertebb mester kétségkívül a Sopronban megtelepedett *Stefan Dorfmeister*, Troger és Sambach tanítványa. *Johann Cimbal* működését s művészetének kapcsolatait már kevésbbé világosan látjuk. Eddig ismert alkotásainak rövid sorát a nagyváradi székesegyház négy mellékoltárképével egészíthetjük ki, amelyek közül kettő szignált és datált. (1781.) Az azonos tárgy azonos formafelfogással és kompozícióban való megfestéséből követ-

[24] V. ö.: *Thieme—Becker:* Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler Bd. XII. Leipzig, 1916. — 238. l. s az ott idézett irodalom, továbbá: *Magyar Művészet* IV. Budapest, 1928. 713. s. k. l. *(Dr. Zádor Anna.)*



SZŐNYI ISTVÁN: BÚCSÚ ZEBEGÉNYBEN. Rézkarc

polafestésen, majd a nagyobb képmező festett építészeti, plasztikai s részben mintázott, részben zsúfoltan festett ornamentális keretezésén át az egész mennyezetet egyetlen képben átfogó illuzionisztikus ábrázolásig vezet. Az első stíluskorszak emlékei, aminők a győri és nagyszombati jezsuita-templom kápolnáinak mennyezetdísze, ma még meglehetősen ismeretlenek. A XVIII. század elejétől azonban csekély kivétellel már mesternevekkel ellátható, datált emlékek hosszú során át kísérhető végig a fejlődés, habár az alkotások jórészt még publikálatlanok s ha az összefüggéseket és kapcsolatokat nem is látjuk még minden részletben elég világosan. Mindjárt a XVII. század legvégén nálunk működő *Jonas Drentwett* művészete vár még közelebbi megvilágításra. Az augsburgi mester stílusát a helyi hagyományok és gyanítható olasz iskolázottság mellett elsősorban Rubens művészetének erős hatása alakítja, amint ezt a pozsonyi városháza tanácstermének 1695-ben festett Utolsó Ítéletén [23] a kompozíció, rubensi mozdulatmotívumok és típusok átvétele meggyőzően bizonyítja.

A XVIII. század első évtizedeiben az Ausztriába vándorolt, vagy többkevesebb ideig ott vendégszereplő olasz mestereknek jut egy-egy dekoratív feladat Magyarországon is. A pozsonyi trinitárius templom *Antonio Galli Bibiena*-nak tulajdonított freskói a perspektivikus architektúrafestés legtisztább képviselői s a pozzói rendszeren át bolognai forrásra utalnak. *Gottlieb Anton Galliardi* szignált és datált nyitrai mennyezetfreskóin az olasz stíluseredet már osztrák provinciális átfogalmazásban jelentkezik. A pannonhalmi refektóriumnak olasz források szerint

[23] V. ö.: *Weyde G.* Pressburger Barokkfresken. Belvedere Bd. VII. 1925. S. 136 ff.

Magyar Művészet
1931. 24. p.

vén keresztül Messerschmidt egy késői tanítványáig, a századfordulón megjelenő Laurentius Jesper-ig. Idézhetnők még az ilyfajta díszítő szobrászat kiválóbb emlékeit, amelyek viszont egytőlegyig mestermeghatározásra várnak: a pesti egyetemi templom s a nyitrai székesegyház főoltárát, a pozsonyi trinitárius templom szentélyének fülkeszobrait, a győri székesegyház stallumainak allegorikus nőalakjait, vagy az eredeti helyükről a Szépművészeti Múzeumba került egervári oltárszobrokat. Ismeretlen mestereikkel együtt magasan emelkedik a nagy átlag fölé egy alkotásaiban s név szerint is újabb kutatásaink során megismert művészegyéniség: *Johann Anton Krauss* „statuarius Jaszoviensis". Hiteles szerződése szól 1769-ből, egyik főművéről, az egri jezsuita- — ma ciszterci ta- — templom főoltárának szobrászati díszítéséről, amelyet a kifizetések tanusága szerint 1770. októberére be is fejezett.[22] Az a körülmény, hogy Jászóról jön s munkája végeztével oda tér vissza, hogy ott a prépostságtól telket szerzett és letelepedett, mindenekfelett azonban a stílus világos és meggyőző bizonysága kétségtelenné teszi, hogy a jászóvári premontrei prépostsági templom gazdag szobordísze is az ő alkotása. Ma még pontosan nem tudjuk datálni, de az egri főoltár szobrainak érettebb formafelfogásából s a jászói templomépítés körülményeiből következtetve, Jászó és Eger között mintegy 5—6 év művészi fejlődését kell feltételeznünk.

Az alabastromgipsszel csiszolt fehér stukkószobrok rokokó díszítő szobrászatunknak kétségkívül legkiválóbb eddig ismert emlékei. Az Eucharisztia előtt térdelő Borgia Szent Ferenc imába mélyedő alakja az aszkétikus karakterfej erőteljes profiljával, Szent Evermodus püspök gesztusának és fejtartásának mérsékelt, nemes pátosza, a palást redővetésének a pillanatnyi mozdulat adta meggyőző indokolásával, vagy a jászói jobboldali mellékoltár fölött a felhőgomolyagból szélvihar módjára alázuhanó szárnyas kerub formai megjelenése, a szeszélyesen felbontott formák festőiségével épúgy, mint a szobrászati dísz több más darabja, kibírják az összemérést a délbajor rokokó jobb enemű alkotásaival. E feltűnőnek látszó egybevetésre stílusbeli sajátságok is kényszerítenek. A mesterről az eddigi kutatás mit sem tud. Valószínűnek látszik, hogy Sauberer András jászói prépost az építésszel és festővel, Anton Pilgram és Johann Lukas Kracker-rel együtt idegenből, tán szintén morva földről hívta be temploma díszítésére. De meglepő, hogy művészetének legközelebbi analógiáit és szellemi rokonait a délbajor rokokó alkotásai közt találjuk. Maga az egri főoltár felépítése is délbajor stílus-eredetre vall; az oltárkép helyén keretbe foglalt plasztikai, de nem reliefszerű ábrázolás hasonlókép a délbajor műgyakorlatban otthonos. Borgia Szent Ferenc kis oltárának formai megjelenése Johann Michael Feuchtmayr ottobeureni mellékoltárait idézik emlékünkbe, Mózes alakjának ponderációja, a kiállás motívuma, felmutató kéztartása, sőt némileg fejtípusa is Johann Baptist Straub ettali Szent Pál szobrával tart meglepő rokonságot. A jászói kerubok legközelebbi rokonait ugyancsak Feuchtmayr hasonló alkotásai közt találjuk. Ez utaló megfigyelések nyomán a további kutatás fogja még Johann Anton Krauss művészetének közelebbi forrásait megjelölni és fejlődéstörténeti helyét meghatározni.

Nem ő az egyetlen XVIII. századi díszítő-művészeink sorában, akinek stílusa délnémet forrásvidékre utal. Az újabb kutatás mennyezetfestészetünk képviselői között is talált néhány oly mesterre, aki egyenesen Németországból hozza művészi formanyelvét, vagy legalább annak alapvetését.

A barokk művészet e kedvelt műfajának fejlődése magyar földön is végigmegy azon az úton, amely a mennyezet gazdag stukkódíszébe illesztett apró medaillon-szerű képektől a Pozzo-i rendszerű tiszta architektonikus ku-

[22] A szerződés Egerben, 1769. márc. 29-én kelt. Lásd.: Orsz. Levéltár, Acta Jesuit irregestr. Coll. Agriensis fasc. 1.



SZŐNYI ISTVÁN: PIHENÉS.

Győrött: Az Art-kiállítás.
Magyar Művészet 1925.
418. l.

Szinyei István

elkészült, a romantika már halott volt nemcsak Pesten, de egész Európában. Korai halálának oka, hogy a klasszicizmus, melyet két évtizeddel előbb éppen a romantika tolt félre útjából, egy új formában, az ú. n. neorenaissance alakjában megjelent újból az építészet küzdőterén. A neorenaissance áramlata természetesen nem Pesten jelentkezett; egész Európára szóló áramlat volt, mely ismét Berlinből kapott lábra. Innen jött Pestre. A klasszicizmus újból felszínre jutása nem ment simán. Hogy milyen harcok előzték meg a romanticizmustól a neorenaissanceig való irányváltozást, erre nagyon jellemzően világít rá az irányváltozás első látható jele: a Tudományos Akadémiának 1862-ben elkezdett palotaépítését megelőző tervpályázat körül végbement küzdelem. Ez a küzdelem a mindig régi formák másolásából élő klasszicizmus és az új formákat adó, új problémákat felvető igazi alkotóművészet között való örökös harcra igen érdekes képet ad. Itt csak a küzdelem lényegét bírjuk adni.

A harcban álló klasszicista csoport az Akadémia hármas építő bizottságának tagjaiból: br. Eötvös Józsefből, gr. Dessewffy a perspektív kép rajzát pedig Frey és Henszlmann együtt csinálták, míg színezését Frey egyedül végezte és az alakokat Sterio Károly festette, — e pályaterv kifejezett gótika volt abban az ú. n. stílustiszta alakban, melynek egész formaszegénységét a két tizeddel később épített Országházán szomorkodással láthatjuk.

A küzdelem egyenlőtlen erőviszonyok mellett ment végbe. Hiszen gróf Dessewffy nyiltan bevallottan „Sansovino késői renaissance"-ával szemben viseltetett előszeretettel, * gróf Károlyi pedig „a copfos korszakba átmenő párizsi Louvre építészeti modoráért" lelkesedett. Br. Eötvös József csak általánosságban jegyezte meg, hogy „ő bizony a csúcsíves stílt nem tartja megférhetőnek az Akadémia jellemével".

Ez a hármas bizottság hosszas küzdelem és huzavona után a berlini Stüler tervét fogadta el kivitelre. Ekkor írta Henszlmann, hogy „így az Akadémia által közvetve kimondatott, hogy Magyarországon nincs építész, ki az Akadémiának házat bírna építeni. És ez mind szerfölött sajnos: de sajnos ezenkívül még az is, hogy a háromtagú bizottságnak jelentése alatt ott

kai Kutatóintézet igazgatója.

Az újpesti „*Asztaltársaság*"-ot Berda József fogta össze, 1966. július 5-én bekövetkezett haláláig. A fiatal korában lakatos, kifutó, könyvügynök – akinek első verseihez Krúdy Gyula írt előszót –, halála előtt három héttel írta az asztaltársaság egyik tagjának: „*Egészségi állapotom, sajnos, olyan rossz, hogy a következő évi* (65.) *születésnapomat végleg megszüntetem.*"

Festőművészeink közül a már említett Szőnyi Istvánon kívül Újpesten lakott 1910-ben a Lőrinc u. 2. sz. alatti házban Koszta József. Fényes Adolf „Újpest Angyalföldről nézve" című képe az Ernst Múzeumban szerepelt. Lotz Károlynak is volt itt műterme, és 1897–1900 között Mednyánszky Lászlónak is számos képe készült itt. Nyáron a megyeri nyaralójában tartózkodó Telepy Károly ugyancsak sok képet festett erről a környékről. Derkovits Gyula utolsó festészeti korszakában Újpesten lakott, a József u. 72. sz. alatt. Bokros Birmann Dezső Kossuth-díjas szobrászművész a kerület szülötte.

Az újpesti színészetről a legrégibb adat, amire a „Nefelejts" 1863. évi, április 5-i száma utal: „*Újpesten Keszey József magyar színtársulata működik – tán a legelső színtársaság, mely az új telepítvényt meglátogatta, s dacára, hogy a lakosság német ajkú, a magyar színtársulat szép pártolásban részesül.*" 1876 januárban Wolfner Lajos telkén színház építése indult meg, tíz évvel később megnyílt a 600 néző befogadására alkalmas Colosseum halálával kísérte az ezredes hamvait az újpesti temetőbe.

Újpest, amely kezdettől munkás település volt, természetesen korán bekapcsolódott a munkásmozgalomba. 1889 októberében alakult az Újpesti Munkásképző Egylet, amelynek a Szúnyog-szigeten rendezett nyári mulatságán tízezren vettek részt. Az egylet a Gyár u. 41. sz. alatt tartotta összejöveteleit, majd később a Kakas vendéglőben. A munkásmozgalomra vonatkozólag a Chinoin és a Duclos Gépgyár történetéből áll bő anyagforrás rendelkezésre.

A mozgalom harcosai közül az 1918-ban született Bán Tibor már péksegéd korában kapcsolatba került a szervezett munkásokkal. Számos partizánakcióban és harcban részt vett. Az újpesti nyilasház felrobbantásakor szerzett sérüléseibe halt bele 1945. január 10-én. Egy évvel később már felavatták emléktábláját a róla elnevezett utca és József Attila utca sarkán.

Braun Éva 1938-ban a Chinoin Gyógyszergyár kísérleti osztályán dolgozott.

Killián György az Egyesült Izzó segédmunkása, 1927-től a „*Vörös Tungsram*" szerkesztője.

Újpest mozgalmi életében a ma élők közül részt vett Ajtai Miklós, aki a felszabadulás előtt a Chinoin Gyár vegyészmérnöke, a „Maróth" partizáncsoport egyik vezető tagja volt. Kisházi Ödön, Döbrentei Károlyné, Nagy Józsefné, Vályi Péter, Mód Aladár. **dr. Berti Béla**

Budapest 1969 jan.

1021 Kőhegyi István

Újpesti híresség ek

Az alábbiakban néhány név, évszám, esemény megemlítésével kívánom kiegészíteni azt, amit Újpestről írt, korábbi cikkünkben elmondtunk.

Újpest hangulata, egyszerű embereinek sorsa, munkás élete nemcsak az ott született vagy élt költőket és írókat ihlette meg, hanem másokat is. Így Ady Endrét, Tóth Árpádot, Babits Mihályt, Bródy Sándort, Darvas Józsefet, Déry Tibort, Gábor Andort, Heltai Jenőt, Móricz Zsigmondot. Gereblyés László, aki a 30-as években a Magyar Pamutiparban dolgozott, szociográfiai írásaival tűnt ki. Kassák Lajos önéletrajzából (Egy ember élete) tudjuk meg, hogy az Osztrák-Magyar Jutafonóban szervezett sztrájkban részt vett. Illés Béla egyetemi tanulmányai alatt Újpesten lakott, itt ismerkedett meg a munkásmozgalommal, a Tanácsköztársaság idején az újpesti direktórium egyik titkára. Kaffka Margit a leánypolgári iskolában (a mai Komjáth Aladár utcában) tanított. A 26 éves korában Baumgarten-díjas Komjáth Aladár újpesti születésű, Babits kedvenc tanítványa volt abban az iskolában, ahol Gaál Mózes pedagógus-író tankerületi főigazgató volt. Ugyancsak itt tanított Kónya Lajos, Kossuth-díjas költő is. A Könyves Kálmán Gimnázium diákjai közül került ki Major Tamás, Pécsi Sebestyén orgonaművész, Radnai György operaénekes, Randé Jenő, Szepesi György riporter, dr. Szigeti György, a Központi Fizikum. Itt lépett fel először Vaály Ilona — Venetianer újpesti főrabbi leánya —, aki 1921-ben az akkori Revü, később Blaha Lujza Színház, majd a Király Színház primadonnája. A Theatrom R. T. 1920. október 21-én Csiky Gergely „Nagymamá"-jával nyitotta meg kapuit. Balogh Béla (1885—1945) filmrendező — „*A Pál utcai fiúk*" első megfilmesítője — 60 évvel ezelőtt Újpesten működött. Odry Árpád, a magyar színjátszás kiemelkedő alakja, Odry Lehel operaénekes fia Újpesten nőtt fel, az evangélikus templomból átalakított házban.

Említést érdemel Újpest zenei élete is. 1893-ban tartotta az Újpesti Zeneművelő Egyesület alakuló gyűlését. Két hangversenyt tartott itt Bartók Béla: 1905. május 25-én és 1921. április 25-én. Dohnányi Ernő háromszor lépett fel Újpesten. Itt halt meg Ellinger József operaénekes, az 1848-as nemzetőr. A kerület szülötte Pernye András zenetörténész.

A város helytállására az 1848—49-es szabadságharcban és az 1919-es Tanácsköztársaság idején már utaltunk. A lakosság érzelmi megnyilvánulását tükrözi, hogy Beniczky Lajos honvédezredes 1868. október 4-i temetésén mintegy 70 ezren vettek részt abban a menetben, amely a Hatvani utcában (ma Kossuth Lajos utca), az Ország úton (ma Tanács krt., ill. Bajcsy Zsilinszky út) és Váci

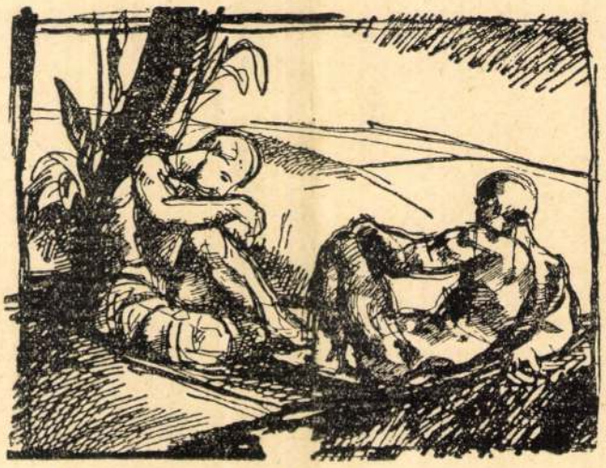

Szőnyi István *Kompozició*

UTOLSÓ PALACK

MARCEL SAUVAGE

„Napnyugtakor egy elhagyott szigeten
voltunk. (Napló) Számkivetésünket
egy pálmafa kis csokra koszorúzta,
de egymás mellé fektetett bennünket
az álom s sziveinket a part lapos
kavicsai közé sodorta.

Estefelé nyugaton hívó füstjelet
láttunk: az ég és a tenger — végtelenül —
megbocsátott nékünk."

— — — — — — — — —

Két vérző keresztbe dobott
üszök tömjénszinü imája szállt.
Senki. Ime ez az egyszerü szegény
történet. A hajó töröttek
megőrültek mind: a hullámokon
táncoltak.

Ford. Illyés Gyula

Periskop 1925. I. 4 7.

A NAGY PÁN MEGHALT!...

az 1925-iki párisi iparművészeti világkiállitás margójára

Irta

HALÁSZ GYULA.

„... Az iparkiállitáson jártam. Valóban énem határait éreztem itt. Mindezen dolgok nemcsak közömbösek előttem, de undoritóak is. Minél inkább közelednek a művészet felé, annál jobban utálom őket. A művészben ugyanazt az érzést keltik, mint amit az ember érez, ha a majmot látja...“ (1844 május.)

„... Megint az iparkiállitáson jártam. Olyan világban vándoroltam itt, mely idegenebb nekem, mint Herkulánum és Pompéji lenne, mert mindezen gépekhez, drága butorokhoz, diszes szövetekhez, a kézműiparnak eme művészetté fokozott termékeihez nem füz semminemü kötelék, sem a megismerésé, sem az élvezeté, még csak nem is az óhajé, egyenesen undoritó, hogy ezek a tisztán használatra szánt tárgyak a szépség körébe hazudják be magukat s vajjon nem fognak-e e körből minden magasabb igazságot kiszoritani, vajjon festészet és szobrászat nem fognak-e fokozatosan előbbi az üvegre, porcellánra és tapétára, utóbbi a fémöntésre visszavonulni s még sokkal inkább a szükségletet szolgálni, mint eddig, midőn a szükségletek legalább is még szellemi, ha ugyan már csak korlátozottan vallásos természetüek voltak is...“ (1844 junius.)

Friedrich Hebbel párisi naplójából.

Páris, 1925 április.

„A nagy Pán meghalt!...“ Nekünk nem távoli hajósok, de zeppelinek, repülőgépek és dróttalan távirók hozták a hirt. *„A nagy Pán meghalt!...“* Itt fekszik kiteritve az Esplanadeon, Páris szivében. Coty és l'Origan illatában terjeng hullaszaga, halotti tora: bortornyok és keleti konyhák bankettjei; sötét gyászlobogói: a modern épitészet utolsó remekei; művészhad és ideözönlők: gyásznép és siratóasszonyok. — „A nagy Pán meghalt!...“ Kevesen, akik tudjuk — temessük el!

*

„Diszitő“-művészet. Nem, e szellemteleí kornak nincs üresebb, hazugabb és szemérmetlenebb „megnyilatkozása“. Mocsár, amit a megvakult Fauszt lát áthuzódni a hegyeken: „megfertőz mindent, mi kiküzdetett“. Bizarr, vértelen, egyéni kisérletekből akart mindenáron *stilusnak* feltolakodni: a polgári életet bearanyozni egy utolsó, raffinált, habostortaédes és üresszépséggel — messzi büzlenek tőle az összes őszi és tavaszi tárlatok. Valóban az uccai kokott legocsmányabb mozdulata, a waterklozett formája igazabb, őszintébb és *több kifejezési tartalommal is bir,* mint diszitő művészeink légióinak minden izzadtságos erőlködése — *és ki nem „diszitő“-művész máma?*

*

Ime, a legközvetlenebb emberi gesztus: *a kézirás.* Leplezetlenül mutatkozik itt kor és egyén, mi van, mi nincs és *nem is lehet többé.* A gótikának bármely kéziratában az iró karaktere eltünik a kor lelki tipusában. Csak jó grafológus látja meg a jellemző egyéni vonásokat, amint a gótika virágzásában a katedrálisokon is csak műértő szemnek mutatkoznak meg az épitőmesterek, a kor és születési hely sajátos jellemvonásai. Még a renaissance autográfjaiban is eltünik az egyén egy hatalmas életteljességben, ahogy Hebbel nevezte: *„egy fölmérhetetlen misztikus gondolathátterben“.* Ám a korszellem irásbasüritett lelki csapadéka állandóan csökken a francia forradalomig, innen pedig rohamos hanyatlásban. A szellemi háttér, melyből minden egyéni gesztus táplálkozott, elpárolgott s az irásban ma nincs más jelen, mint az egyén: a korszellem csupán ebben a *negativumban* jelentkezik. — „Minden előhaladásban levő kor objektiv irányu, ezzel szemben minden hanyatlásban és fölbomlásban levő kor szubjektiv. A mi egész korunk hanyatlóban van, mert szubjektiv“. A késői Goethe legmélyebb, tragikus kinyilatkoztatása ez. Korunk legtartalmasabb egyéniségeinek kézirásai legjobb esetben mutatnak annyi szellemi telitettséget, mint a négy-öt évszázad előtti korok átlagirásai. A XX-ik század kézirása: a Clunymuzeum középkori gyüjteménye után a Luxemburg termeinek vigasztalan gipsz és festékszemete; a Louvre francia primitivjei után a tavaszi szalon halottas kamrája. Ott a kor kifejezése utolsó gombban és kapocsban s az egyén lehet tehetségtelen, de soha művészietlen; itt... Nos, ha feltudod mérni a maga vigasztalan sivárságában, mi a gótika

Keresünk budapesti és déki változó munkahe

lakatosszerelő szak- és segédmunkásokat

Külszolgálati költséget, havonta egyszer hazautazást, hetenkénti hazautazási költség-hozzájárulást, szállást térítünk.

Bérezés

teljesítménybér, keresetkorlátozás nélkül.

Jelentkezés

Fémmunkás Vállalat Szerelési Üzem, Budapest, XIII., Lomb utca 11.

Albérletbe [illegible] nőt vagy iskolás kislányt felveszek. Veres-egyházi Tamás u. 16.

Albérletbe iskolás fiút felveszek. Varga u. 4. II. A. ép. I. em. 7. (új bérház).

Külön bejáratú szoba dolgozó házaspárnak kiadó. Nagybotos utca 13. sz. (Bartók Béla útból nyílik.)

Rendes dolgozó férfit albérletbe felveszek. Szabadság útja 17.

Külön bejáratú bútorozott szoba férfi részére kiadó. Érdeklődni: Kút utca 62. sz. Utcai ablakon tessék kopogni.

Külön bejáratú bútorozott szoba kiadó 1-es busz végállomásától 2 percre. Pappék.

Üres kis szoba, konyha albérletbe kiadó. Babits utca 65. sz. Kertváros.

Zongora eladó vagy bérbe kiadó. Érdeklődni vasárnap egész nap. Péterfia u. 23. Baloghék.

Rövid zongora, bécsi gyártmányú, páncéltőkés, bérbeadó vagy eladó. Vörös Hadsereg útja 5., II. emelet.

Kétszobás új családi ház és építésből kimaradt anyag eladó. Bálint pap u. 2.

Nagyerdei körút 16. szám alatti társasházban egy háromszoba összkomfortos lakás garázzsal eladó. Érdeklődni Kisséknél.

Házrész, egyszobás, telekkel, azonnal beköltözhetően eladó. Híd utca 2.

Eladó Ruyter u. 38. számú ház, beköltözhető.

Szoba, konyhás házrész eladó. Bajcsy-Zsilinszky utca 42. sz., 4. ajtó.

Eladó magános családi ház, Komar motor, tásiarádió. Damjanich u. 9. Nyíl utcai italboltnál.

Eladó háromszoba összkomfortos ház beköltözhetően. Hajdúhadház, Bercsényi utca 1.

Eladó kétszobás családi ház. Debrecen, Gorkij u. 20. Érdeklődni: Gorkij u. 19.

Beköltözhető villa eladó. Forgács u. 11.

Eladó Tímár u. 15. sz. házrész. Megtekinthető szombaton délután és vasárnap.

Sürgősen eladó házrész. Nyíl u. 126.

LAKÁS

Magasföldszintes, egy szoba, konyha, spájzos lakásomat (W. C. bent), 6×5 m-es, száraz szobás, elcserélem bérházira is. Vár utca 12. Heteiné.

Batthyány utcán most épülő másfélszobás IV. emeleti szövetkezeti lakást nagyobbra cserélnék. Választ a kiadóba „Csere" jeligére.

Cserélek egyszobás-összkomfortos, főbérleti, központi fűtéses belvárosi lakást két és fél vagy kétszoba-összkomfortos főbérletire, költségtérítéssel. Választ a kiadóba „Központi fűtés 200" jeligére.

Köszönjük a bizalmát, türelmé

ANNAK A 20 000

ORION TV-TULAJDONOSN

akik előjegyzéseik alapján az utóbbi het
ták készülékeiket

Gyártásunkat fokozzuk
a további igények kielé

OLIMPIA ELŐTT — OLIMPI

ORION televíz

ORION TV

VILÁGMÁRKA

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1968 SEP 29

Október: múzeumi hónap

Évek óta visszatérő eseménye, hagyománya a népművelési évadnak az őszi múzeumi hónap. Ilyenkor országszerte megszaporodnak a múzeumi rendezvények, a nagyközönség az egész évben elérhető tárlatok, kiállítások, érdekességek mellett fokozottabb lehetőséget kap a múzeumok világával, a régészettel, történelemmel, irodalommal, néprajzzal, képzőművészettel stb. való találkozásra.

A Hajdú-Bihar megyei múzeumi hónap programja is elkészült, néhány nap múlva az érdeklődők rendelkezésére áll. A programot vallatva megtudjuk, hogy a megnyitó rendezvényre október 5-én kerül sor. Ekkor nyitják meg a Déri Múzeum gyűjteményéből összeállított grafikai kiállítást. A kiállításon szereplő értékes darabokra a feldolgozó munkák során figyeltek fel a szakemberek. A teljes anyagot további kiállításokon fokozatosan fogják bemutatni a közönségnek. A most összeállított gyűjtemény már az egyik földszinti kiállítóterem falán várja a műélvezőket. A kiállításon látható pl. 13 Szőnyi István-, 5 Gáborjáni Szabó Kálmán-, 5 Holló László-, 4 Derkovits Gyula-grafika is. Ezek nagy része kiállításon még nem szerepelt. A nagy érdeklődésre számot tartó grafikai bemutató október 20-ig tekinthető meg.

Hasonlóképpen érdekes kiállítás nyílik október 20-án a múzeum másik földszinti termében is. Itt XVI—XVIII. századból származó metszeteket és érmeket tárnak a közönség elé. Az értékes kollekció minden darabja szintén a múzeum saját anyaga, Déri Frigyes metszetgyűjteményének legértékesebb darabjait képezik. A metszetek főleg vár- és csataképeket ábrázolnak, köztük látható Georg Philip Rugendas mester 12 réz- és mezzotinta technikájú metszete a kuruckor harci jeleneteiből. Az éremanyag nem pénzgyűjtemény, hanem a három század legszebb emlékérmeit tartalmazza. A bemutatásra váró anyag Magyarországon egyedülállónak mondható, legfeljebb a Nemzeti Múzeumban található belőle még egy-egy darab.

Mint arról hírt adtunk, öt alföldi festőnek — köztük a Debrecenben élő Holló Lászlónak és Félegyházi Lászlónak — Párizsban rendeztek kiállítást. Csereképpen öt francia festő anyagából rendeznek tárlatot a Déri Múzeumban „Modern francia festők" címmel október 27-től november 17-ig. Még egy kiállítás látszik valószínűnek: ha a Déri Múzeum elő tudja teremteni a szállítási költségeket, lehozza a Ferenczi család nagy sikerű kiállítását, amely jelenleg Budapesten a Várban szerepel.

Tavaly már jól bevált kezdeményezésnek bizonyult az úgynevezett iskolai vándormúzeum, amelynek az a jelentősége, hogy a legkisebb faluba is könnyen elvihető. Ebben az évben általános művelődéstörténeti anyagot állítottak össze, amely a kőbaltától a mai életig foglalja össze az emberiség művelődéstörténetét. Az anyag általában 2—3 napig tekinthető meg egy-egy helyen. Ezúttal is az a célja, hogy szemléltető anyagával segítséget nyújtson az iskolai oktatáshoz, és felhívja a lakosság figyelmét a történelmi emlékek megbecsülésére.

A múzeumi hónap egyik kiemelkedő eseménye az álmosdi Kölcsey-ház felavatása lesz október 13-án. Mint ismeretes, a községi tanács megvásárolta Kölcsey Ferenc egykori lakóházát, amelyet a műemlékvédelmi albizottság irányításával helyreállítottak, emlékmúzeumnak és könyvtárnak rendezték be. A házat a költő halálának 130. évfordulója alkalmából nyolc országos, megyei, járási, községi, társadalmi intézményből álló rendező bizottság avatja fel. Az avatás alkalmából Kölcsey-emlékkiállítás nyílik, amely a nagy költő és politikus életművét, álmosdi életkörülményeit ismerteti. Szauder József irodalomkutató legújabb Kölcsey-tanulmányát a Debreceni Járási Tanács újra kinyomtatta, s ezzel fogja megajándékozni mindazokat, akik az ünnepségre ellátogatnak. A rendező bizottság az ünnepség meghívójához mellékelni fog egy Kölcsey arcképével ellátott könyvjelzőt, melyet a debreceni szalaggyár szőtt. Az avatóünnepségen nagy közönségre lehet számítani, jelezte érkezését a Kölcsey-család több tagja is.

A múzeumi hónap eseményei közül többet vidéken rendeznek meg. Így például október 6-án Balmazújvároson kiállítás nyílik Gáborjáni Szabó Kálmán grafikáiból, Hajdúböszörményben október 6-án szintén kiállítás nyílik, mely a város földművelését mutatja be a századfordulón. Hajdúszoboszlón Szép Ernőre emlékeznek halála 15. évfordulóján kiállítással és irodalmi esttel. Püspökladányban a Karacs Ferenc gimnáziumban „Tájunk kerámiái" címmel nyílik kiállítás. Emellett számos előadást tartanak a néprajz, történelem, régészet, legújabb kori történelem stb. tárgyköreiből is.

B. E.

...okkal is összek
az egészségügyi
része, tartalmi

...beteg-
...mszö-
...ában
hogy

ORSZÁGHATÁROKON ÁT

Egy kommunista orvo

— A HATÁR MELLETT SZÜLETTEM. Közel az Eszterházy-kastély pompájához — közel a béresek nyomorúságához. A középkori gettók, az ellentmondások határán, Lakompakon. Az apám körorvos volt, egyúttal a bánya orvosa is. Huszonöt-huszonhat éves fiatal-aggastyánokat temettek a mi falunkban. Az asszonyok vetéltek, koraszülötteket hoztak a világra. A betegség, a babona pusztított. Házalók járták az utcákat. Elmaradottság, szegénység, a tehetetlenek nyomora — hajtóvadászatok, dáridók, féktelen pompa a keveseknek. Őrlődtem az ellentétek malomkövei között. A soproni líceumban már tudtam, kikhez csatlakozzam. Az egyik osztálytársam apja, Geleji Frigyes néptanító volt. Humanista, művelt ember, a negyvennyolcas függetlenségi párt lapjának szerkesztője. Fiával ő vitt el először szociáldemokrata gyűlésre. Ezekről a gyűlésekről egyenes út vezetett a pesti egyetem Galilei körébe. Háború volt. A Zita Kórházban medikusként dolgoztam. Többen szabotáltunk. Nem írtuk ki a betegeket, nem engedtük őket visszavinni a frontra. Olykor pozitív tuberkulózis köpetről szóló leletet adtam a sorozásra indulóknak.



fogadták be.
rompók, és e
Pöstyénben k
így csökkent
lométerek, m
kat, nap nap

1921 elején
hazaszállítása.
feladatot kapt
hazatérő kom
kedését, és biz
láljanak a m
múlva Közép
Kun Bélával,
mi megmozdu
iparvárosokba

Bécsbe viss
ternacionálé
nak vezetésé
mét át a ha
port vezetője.
csoport tagja
be kerültünk.
költötte. Az
társaink azon
így kerültünk
a Szovjetunió

Annyi év
gezhettem. A
tályára kerül
majd az int
Másfél évtize
kokkal hozott

Szőnyi István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1969 JAN 16

EGÉSZSÉGÜGYI
DOLGOZÓ

1021



Szőnyi István grafikája

Szőnyi

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1021.

Szerda, 1963. április 24.

A könyv mint műtárgy

„A szép könyvért" verseny díjnyertesei között

Kár, hogy a *múlt év legszebb könyveinek kiállítását* a Technika Házában csupán egy hétig tartják nyitva. Mert a látogatót nemcsak kiállításrendezési szempontból fogadja kellemesen áttekinthető újszerű környezet —, melyben az 1962-es év könyvtermésének díjazott darabjai kitűnően érvényesülnek — hanem szerepelnek a kiállításon üzletekben nem látható könyvek, plakátok, apró nyomtatványok is. Ilyen például a »*Milliók könyve*«-sorozat zöldkék-sárga-rozsdaszín vászonba kötve; címlapján kenyér, korsó, könyv elemeiből komponált egyszerű finom emblémájával méltán kapta a kötészeti díj második fokozatát. Nagy érdeklődést keltettek az exportra készült, itthon forgalomba nem került, különféle rajzokkal díszített játékkártya csomagok is.

A díjnyertes könyvek csillaga a »*Magyarországi Corvinák*« című Magyar Helikon kiadvány, amely háromféle szempontból (magasnyomás, szedés, klisé) is az első helyre került. A miniatúra művészet világhírű tudósa dr. *Berkovits* Ilona nagy tanulmányát Mátyás király könyvtárának hazánkban őrzött 45 darabjáról, a témához és a szöveghez méltó művészi igényű köntösbe öltöztették mindazok, akik részt vettek a könyv megalkotásában. A Kossuth Nyomda szinte önmagát múlta felül a Corvina-Könyvtár kódexeinek színes reprodukálásával. A szöveget kísérő színes képek az eredeti kódex-lapok tökéletes illúzióját nyújtják. Nem hiába van már híre reprezentatív kiadványunknak az óceánon túl is, noha csak a múlt év végén hagyta el a sajtót. A magyar szocialista kultúra egyik sokat mondó nagykövete a »*Magyarországi Corvinák*«; témájában, tartalmában, hivalkodásmentes nemes formájával példa arra is, hogyan lehet egy könyvet műtárggyá alakítani.

(A magyar könyv nemzetközi viszonylatban is jó hírnévnek örvend. Nem közömbös tehát, hogy idegennyelvű kiadványaink szövegének és illusztrálásának munkáját kire bízzák. A *Times* április 12-i irodalmi melléklete például a Corvina kiadásában megjelent, s a herendi porcelán rövid történetét tartalmazó, színes fotókkal illusztrált könyvecskét tárgyilagos bírálatban marasztalja el és joggal.)

Egy év alatt sokat fejlődött a magyar könyvkiadás. Biztosabb talajon áll, s a díjazott könyveket nézegetve úgy látjuk, hogy a sok és sok féle nyomdaipari tényező megtalálta az együttműködés szerencsés útját. A könyv természetesen elsősorban olvasmány, de ma már talán egyszersmind műtárgy is, lakásdísz, dekoratív színfolt az otthonban. Könyvkiadásunk felismerte a könyvnek ezt a bővített szerepkörét, de nemcsak a címlapra, a kötésre, a külsőre fekteti a hangsúlyt. Nagy gondot fordít a betűszedés pontosságára, a szedésnek a lapon való elhelyezésére, s mindarra, amit gyűjtőnéven tipográfiának nevezünk.

A betű nemcsak jel, hanem egyúttal ábra is; a sorokat, a sorbeosztást, a betűk fehér alapon való elhelyezését, a sorközöket, a lapszél mértékének megválasztását úgy is felfoghatjuk, mint művészi munka eszközeit, összetevőit, hiszen például egy arab betűkkel nyomtatott szép könyvben az is örömöt lelhet, aki nem tud arabusul. A magyar nyomdaipar érti a dolgát, kiadványainkon egyre inkább érezni, hogy művészi igényű tervezés előzi meg a kivitelt. Gondosabban választják meg, mint egy néhány évvel ezelőtt a tartalomnak megfelelő formát, ami hatékonyabbá teszi az olvasmányt.

Sok szép könyv, harmonikus kiadvány sorakozik föl a »szép könyv versenyének díjnyertesei között. Említhetnénk *Vayer* Lajos *Masolino és Róma* című nagy opusát, *Ortutay* Gyula *magyar népmese gyűjteményét*, Anatole *France Thaisz*-át, az Athenaeum orosznyelvű *Boticellijének* gyönyörű kötését, a Képzőművészeti Alap *Budapest* című fotoalbumát, *Radnót* Magda *Szemészeti albumának* tavaly megjelent második kötetét.

Könyvkiadásunk nagy súlyt helyez a könyv tervezésére, felépítésére, formájára, külsejére. De »végzetes« tévedések azért előfordulnak. A »szép könyvért« versény kiállításának katalógusa szerint például az ofszet reprodukciós pályázatban első díjjal jutalmazták a *Szőnyi-albumot*. Enyhítő körülmény, hogy az ofszet-díjat nyert könyvek vitrinjében nem tették közszemlére a 17 lapnyi szöveget és 24 színes képet tartalmazó, 70 forint árú Szőnyi-albumot, amelynek ofszet eljárással készült színes reprodukciói eltorzítják feledhetetlen nagy mesterünk életművének lényegét, színvilágának sajátos, humanista líraiságát, érzelmi telítettségét. Az augusztusban három éve elhúnyt Szőnyi István sokoldalú festői munkásságának ofszettel való reprodukálása szerencsétlen elgondolásból született.

Dutka Mária

A kereszténydemokraták Erhardot jelölték Adenauer utódául

Dobsa János, az MTI bonni tudósítója jelenti: A CDU—CSU-frakció kedd délután tartott ülésén nagy többséggel amellett foglalt állást, hogy Ludwig *Erhard*, a jelenlegi gazdaságügyi miniszter kövesse Konrad *Adenauert* a kancellári székben. A frakció jelen levő 225 tagja közül 159 Erhard mellett szavazott, 47 ellene, 19 pedig tartózkodott a szavazástól.

A szavazás előtt még heves vita zajlott le, amelynek során *Adenauer ismét megkísérelte, hogy lebeszélje pártjának képviselőit Erhard támogatásáról.* A kancellár kijelentette ugyan, hogy aláveti magát a többség akaratának, de sajnálkozásának adott kifejezést, hogy *Brentano, Krone* és *Schröder* nem vállalta a jelöltséget és így — mint mondotta —, »eleve leszűkült a számba jövő személyek köre«. Adenauer ezután azt hangoztatta, hogy elismeri Erhard gazdasági téren szerzett érdemeit és kiváló gazdaságügyi miniszternek tartja, de továbbra is az a véleménye, hogy Erhard nem alkalmas a kancellári tisztre. »Ezt a kijelentésemet nem személyi ellenszenvből teszem — mondotta szószerint Adenauer —, hanem kizárólag politikai megfontolásokból.«

A kancellár után *Dufhues*, a CDU ügyvezető elnöke szólalt fel és nyomatékosan hangsúlyozta, hogy a párt túlnyomó többsége Erhardot akarja látni Adenauer utódaként a kancellári székben. Felszólalt *Strauss* is és kijelentette, hogy a CSU Erhard jelölését támogatja.

Schröder külügyminiszter kijelentette, hogy nem kívánja magát jelöltetni Erharddal szemben, és rendkívül fagyos hangú nyilatkozatában azt hangoztatta, hogy a jelenlegi eljárás időpontját és módját nem tartja megfelelőnek és célravezetőnek.

Ezek után a frakció elfogadta a Brentano által előterjesztett határozati javaslatot, melynek szövege a következő:

»*Dr. Adenauer kijelentette a CDU—CSU parlamenti frakció előtt, hogy 1963 őszéig visszalép a kancellári tisztségtől.* A frakció e nyilatkozat alkalmából ismét hitet tesz Adenauer személye és történelmi teljesítményei mellett, s bizalmát és háláját fejezi ki iránta. A CDU—CSU tovább fogja folytatni azt a politikát, amely elválaszthatatlan Adenauer nevétől. A CDU—CSU parlamenti frakció Erhard professzorban látja jelöltjét Adenauer utódaként a kancellári tisztre. A frakció megbízza elnökét, dr. Brentanót hogy közölje ezt a felfogását a köztársasági elnökkel, midőn az elnök majd felkéri a frakció elnökét, hogy tanácskozzék vele az új kancellár személyéről« . . .

A szavazás után Erhard megköszönte a frakció bizalmát, és kijelentette, hogy meg akarja őrizni, és tovább akarja gyarapítani »Adenauer gazdag örökségét«, majd békülési jelenetet rendezett, és azt hangoztatta, hogy ami az ő és Adenauer személyes viszonyát illeti, erre a mai naptól kezdve a feledés fátylát borítja. Adenauer erre kijelentette, hogy ő is hajlandó együttműködni Erharddal, és tovább adja neki az általa gyűjtött tapasztalatokat.

A frakció ülése után tartott sajtóértekezleten Brentano közölte, hogy a kancellári szék átadására csak az ősszel kerül majd sor. Így tehát Adenauer — ha meg is kellett hátrálnia a párt többségének akarata elől — azt mindenesetre el tudta érni, hogy még az őszig a kancellári székben marad.

Stevenson helyesli a nyugatnémetek atomfelfegyverzését

New Yorkból jelenti az *MTI:* Mint az *AP* jelenti, *Stevenson* amerikai ENSZ-főmegbízott hétfőn beszédet mondott az ENSZ-tudósítók társaságában. A nyugatnémet fegyverkezésre vonatkozó kérdésekre válaszolva Stevenson kijelentette: »Teljesen lehetséges«, hogy Nyugat-Németország független atomerőt próbál teremteni, ha Franciaország és Anglia folytatja független atompolitikáját. Az amerikai ENSZ-főmegbízott szerint ez különösen azért valószínű, mivel felnő a fiatal németek új nemzedéke, amely, úgymond, elhatárolja magát a múlttól és »nyilván ugyanazzal a nemzeti büszkeséggel rendelkezik, mint a múltban«. Stevenson szerint az Egyesült Államok a multilaterális NATO-atomerő megteremtésével »lehetőséget akar nyújtani Németországnak a NATO atomerejében való részvételre, anélkül, hogy független atomerőt teremtene magának, vagy akár csak kísérletet tenne erre«.

De Gaulle folytatta vidéki körútját

Párizsból jelenti az *MTI: De Gaulle* kedden folytatta észak-franciaországi körútját. A délelőtti órákban Givet városkát látogatta meg. A köztársasági elnök itt is, mint előző nap Sedanban, Mezieben a »franciák szolidaritásának« szükségességét hangoztatta, mint olyan csodaszert, amelynek segítségével át lehet hidalni a munkások és munkáltatók közötti ellentéteket.





Borstörő

Magán

Regényi Vilmos, az ismert vidéki jellemsz színházi szakszervezeti titkár gyorsvonatával k Keletibe, s gondolván, érdemes lépéseket ilyenk tenni, bekanyarodott a Fészekbe, ahol mostanál tudnak a kedves vendégek, és nagy örömére ot asztal mellett az e hasábokról ismert művészeti társaságot, s miután lehúzott a hosszú útra e reménykedő hangon igyen beszélt:

— Tudjátok, aranyoskáim, azért jöttem fel, n határozattal kötelezett erre, Kassai, a diri ped ködésünk első számú kritériumává tette, hogy e got. A mi kis színházunk, a Justh Zsiga színház, hogy azok a zsíros civisek nem igen járnak b nyesre emelt színházba, hanem azt mondják, el hízik nézésekor. Járjanak előadásra a vidéki nem futotta ilyen társulatra. Szóval a mi tár játszik vidéken, mint odahaza: boldogult emlé bátyánk színpadán. Volt a városnak egy olyan nek a füle nyitva állott a kultúra zöngéire; k venni Kassai diri, hogy ismervén a miniszter kapjon a Justh színház egy kimustrált autób lokra. No, a miniszter szorgalmasan utána is

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Szocialista Művészetért

1967 OKT

1021

Képek a kiállításokról

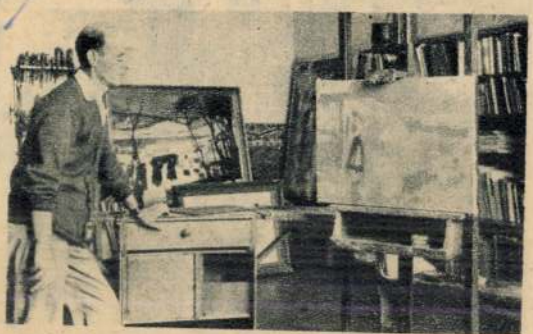

Szőnyi István emlékmúzeumot nyitottak meg Zebegényben. Az állam megvásárolta a mester házát és a Galéria múzeumot rendezett be. Dániel Kornél festőművész az egyik műterem rendezése közben (MTI)



Nagy sikerrel zárult a tizenhárom képzőművész tárlata Veszprémben (Bojár felv.) — Az Ernst múzeumban a KKI mongol képzőművészeti kiállítást rendezett. B. Avarzad (1907—) „Táncosnő" című festménye (MTI—Szebellédy)



VASÚTÉPÍTŐ



Nemcsak gyorsvonatok és roboga

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Szőnyi István

PESTMEGYEI HÍRLAP

1967 AUG 24

1021

1967. AUGUSZTUS 24., CSÜTÖRTÖK

Szőnyi István otthonában

A táj; a dombok, mint érett női idomok; a nékik engedelmeskedő zebegényi utcák; egy szép, századeleji szecessziós templom — ezt a vidéket Szőnyi István fedezte fel a magyar festészet számára. S most ebben a gazdaságban, mint külön érték jelenik meg a festő egykori háza, kertje, műhelye, ma már Szőnyi István emlékmúzeuma. Köszönet mindazoknak, akik értő módon karolták fel ezt az ügyet, mely a tegnapok kellő becsülésével hozzásegít ahhoz, hogy a mát, a holnapot is a magunkénak tudjuk.

Az otthon ugyanazt mondja, amit a piktúra. Mit áraszt? A harmónia szenvedélyes keresését, dolgok, emberek nyugalmát, fehér falak védő hívogatását, bútorok, tárgyak, rekvizitumok emberarcát, a fa, a réz, a mész, az anyag becsületét.

Szőnyi fél tüdővel, de egész emberként nézte, és teremtette itt meg környezetét, amely neki nem csillapítószer volt, hanem megkeresett, felmutatott érték.

Festészete súlyos, nehéz korában következetesen ismétli motívumait: nap, víz, levegő, hegy, állat, ház, fa, nő. Elemeivel nem megnyugtatni akar, de megszenvedett, szép törvényeket felmutatni.

Megélte, átélte ennek a tájnak, falunak, ezeknek az embereknek a sorsát. Ragaszkodott Zebegényhez, és csak Zebegényhez, és művészete egy magyar falu megidézésén belül így lett európai.

Egyik legszebb képe a Zebegényi temetés: havas táj, kopasz fákba beleveszők kis, naiv menet. Főiskolai tanítványai, mint hangyák a bábot, ugyanígy emelték néhány évvel ezelőtt, a temetésekor, e táj fölé koporsóját, és vitték a zebegényi temetőbe, mely befogadta őt is, mint a többieket. Életében ő, és a vidék kölcsönösen elfogadták egymást — halála után pedig maradt a víz, a hegy, a föld, a falu, és az életmű.

Akik elmennek a zebegényi Szőnyi-házba, és nézik a festő képeit, műhelyét, és azt, amit szemlélt, azokat mindez hozzásegíti a dolgok jobb felismeréséhez.

Pádányi Anna



1967 SZEP
BUDAPEST

A hátsó borítón levő reprodukciónkhoz

Szőnyi István (1894—1960): Esernyők (1939)

Olaj, vászon 180 x 85 cm

A hét éve meghalt kiváló festő és grafikus úgy él a köztudatban, mint a Duna-kanyar festője. Tény, hogy 1924 óta főként Zebegényben élt és dolgozott, festői világa főként a vadregényes szépségű Duna-parti tájhoz és az ottani emberek életéhez kapcsolódik.

Mélyreható egyéni és társadalmi okoknak kellett hozzájárulniuk ahhoz, hogy az újpesti születésű, a Markó utcai gimnáziumban érettségizett, s a háborúból súlyos tüdőbajjal hazatért fiatal festő vidékre vonult a főváros forgatagából. Ám ő nem lett, nem is lehetett hűtlen városához, hiszen tíz éven át volt műterme és magániskolája a Baross utcában. Később — egész haláláig — a Képzőművészeti Főiskolán tanított és az Epreskertben volt műterme. Néhány megragadó képe tanúsítja, hogy Szőnyi ugyanazzal a művészi érzékenységgel reagált a városi ember életére, az utcák, hidak, rakpartok sajátos festői motívumaira, mint azokra, amelyeket a Duna mentén fedezett fel és egyre mélyebb humánus tartalommal jelenített meg rajzain és festményein.

Urbánus festői mivoltára jellemzésképpen megemlítjük az *Uszályok* című képét, amelyen a pesti Duna-partot látjuk alkonyi megvilágításban. A sárgás, zöldes, kékes vízen uszályok horgonyoznak. Az idillikus felszín mögött azonban a festő megmutatja a város zaklatott életét, a nyomor mély vizeinek kavargását is. A rakpart kőkockáin egy munkáskülsejű férfi fekszik aléltan, s az őt kifogó hajósok foglalatoskodnak vele. Egy másik kevésbé drámai hatású, inkább szelíd melankolikus lírájával a városi ember életére ugyancsak jellemző Szőnyi festmény a hátsó címlapunkon közölt „Esernyők". Az érdekes, újszerű kompozíció felülnézetből, mintegy ablakból nézve ábrázolja az esernyők sötét gombái alatt járó-kelő embereket, a várost csupán az úttest esőáztatta szürke kőkockái és a járdaszegély aszfaltjában ráccsal védett fatörzs sötét foltja érzékelteti, ez az apróság mégis mennyire jellegzetesen budapestivé avatja a képet.

Mesteri kompozíciójával, formai szűkszavúságával, a szürkébe ágyazott feketék, barnák, vörösek, kékek finoman összehangolt harmóniájával az 1939-ben, a festő virágkorában készült festmény már előrevetíti a művész élete utolsó éveinek ama törekvését, hogy a legegyszerűbb motívumokkal: egy napsütötte kerti pad ragyogásával, egy eső utáni útszéli tócsával, amelyben a kerítés tükröződik — ragadjon meg ecsetjével szinte lepkeszárnyakon ellibbenő hangulatokat, miként Arany János az Őszikék-ben vagy Bartók a Mikrokozmosz darabjaiban, így kárpótolva önmagát az életében elszenvedett sorscsapásokért és a sokszor hiúnak tűnő szüntelen erőfeszítésért, amelyet egykor a „Hegytetőn" című művén kétszeres önarcképként ábrázolt erőtől duzzadó fiatal férfi fél évszázadon át vívott a művészet ormainak meghódításáért. p. i.

Joszif Burg

EGY RITKA E

(Az idők kürtje c. kötetének bevezető elb

Bibliai szólással élve azt mondhatnám: számomra úgy rendeltetett, hogy jó néhány évtizeddel ezelőtt, egy szürke, ködös napon találkozzam vele a romokban hevert Sztálingrádban.

E városba akkor érkeztem, amikor nyugaton még dúltak a heves csaták. A Volga menti város fölött nehéz, ólmos ég lebegett és eltakarta az amúgy is gyenge őszi napsugarakat. Úgy véltem, az égbolt azért ereszkedett olyan nagyon alacsonyra, hogy elrejtse a világ előtt a füsttől szürkére befeketített romokat, amelyek kiemelkedtek a ledöntött agyaghegyek és téglák közül.

A folyó felől nyirkos, gyors szél fújdogált, átsuhant a felásott udvarokon, a kitört ajtókon és ablakokon, az odaerősített drótakadályokon keresztül, amelyek körülkerítették az egész város területét és amelyeken fekete betűs feliratok figyelmeztették az embereket: *„vigyázat, aknák!"* Mintegy a szorongástól eltorzulva, leszakadva csüngtek az erkélyek a lyukas falak fölött. Egy elárvult, üres gyermekágy ringott egy széthasadt eresz alatt, és a szél egy szomorú dalt zengett fölötte.

Még túl frissek voltak a pusztító háború nyomai, a frissen megásott testvérsírok, amelyek sűrű dombokként emelkedtek ki a tájból. A fehérre aszalt fű sötétzöld fénnyel borította be őket, amelyben úgy tükröződött a nap, mint egy félelmetes tükörben.

Csak az őszi levegőben, amely a nedves és hamutól borított földtől párolgott, lélegeztek a nemrég kivágott nyárfák és topolyafák erős illatukkal. Hímzett, vattás kabátokban és halinacsizmákban tisztogatták az asszonyok az utcákat a téglatörmelékektől; építők vették körül a várost faállványzatokkal.

Barátomnál, aki a pedagógiai főiskola irodalomtanára volt és

nában megszűnt a forrás és ezért az áporodott pincehelyiséget egyszerre homály és valamilyen hátborzongató titokzatosság árasztotta el.

— Látogassuk meg ezt a ritka embert! — mondtam hirtelen.

Aznap — romok és sírhantok, az ideiglenesen beállított vaskályhák között, amelyeket deszkákra helyeztek rá, felkeresten a város egészségügyi osztályát, amely egy ideiglenesen berendezett gyermekkó házat állított fel. Ebben működött akkor a sztálingrádi gyerekorvos: *Jurij Joszifovics Pinusz.*

Egy világos, beüvegezett szekrényekben gyógyszerekkel teli szobában egy középtermetű férfi fogadott. Fején a haja színe alig különbözött valamiben fehér köpenyétől.

— Doktor Pinuszt keresem!

Kedves, jóindulatú mosoly jelent meg nagyon megöregedett arcán, csak sötét szemei voltak fiatalosak, gyermekien bájosak.

— Mivel lehetek szolgálatára? — kérdezte tőlem.

Amikor megtudta jövetelem célját, megváltozott az arca. Szürke lett, mint az ablak túloldaláról bekacsintó nap. Szemei közül, amelyekben még csak nemrég úgy sugárzott a fiatalság, valami ködös fájdalom bújt elő. Alig mozogtak az ajkai.

— Már rég volt az... nagyon-nagyon rég...

Kezével olyan mozdulatot tett, mintha csak azt akarta volna tudtomra adni, hogy erről nem kíván velem beszélni. Szemeivel szorosan egy irányba nézett és egyfajta könnyed remegés rázta meg az alsó ajkát. Nemsokára azonban újra laza nyugalom jelent meg az arcán. Köztudott, hogy régi emlékeink közé gyöngyszemekként furakszik be a távoli, szinte már elfelejtett múlt.

...A régi évek egy vasúti csomópontja, amelyet valahol az ismert fehéroroszországi városkában, Sklovban hagyott el gyermekkorával együtt, kezdett

Alejhem alkotásainak nagyságával, hogy megvalósítsam Solem Alejhem kívánságát: „kiúszni az óceánra az orosz irodalomból..."

Amikor egyszer *Marek*, a történész egyetemi éveim alatt Moszkvában arra buzdított, hogy fordítsam oroszra Solem Alejhemet, nagy örömmel láttam neki a munkának... Így lettem én az ő első fordítója.

Pinusz oroszul beszélt velem. Orosz nyelve zamatos, tiszta, csengő volt. Kinyitott egy fiókos szekrényt és óvatosan kivett belőle egy gondosan megőrzött kis irattartót.

— Ebben Solem Alejhemnek hozzám intézett sok levelének a másolatai vannak. Az eredetieket biztos kezekhez juttattam el.

Pinusz remegő ujjakkal vette elő és tárta elém egyik levelet a másik után. Vékonyak voltak, mint a kártyalapok és vaskosak, mint egy jegyzettömb. A fordító és szerző között élénk, szabályszerű levelezés folyt. Soksok levelet őrzött meg irattartójában, mint valami szentséget.

— S itt van egy Gorkij-levél, amelyet Solem Alejhem küldött el nekem.

És Pinusz elkezdte olvasni:

„Megkaptam a könyvét, elolvastam, nevettem és sírtam — könyve csodálatos! A fordítás — úgy vélem — sikeres és kiérződik belőle a fordító nagy szeretete a szerző iránt..."

Egy másik kis levél:

„Érzi a szívem, hogy Ön az én fordítóm. Nem csalódtam Önben. Fordítása kitűnő. Kitűnő azért, mert jiddisből fordítani ennél jobban nem lehet. Ölelem és testvéri csókomat küldöm Önnek..."

Mialatt Pinusz olvasott, ragyogtak a szemei, hangja pedig remegett.

Sajnos, nem emlékszem má egy másik. Solem Alejhemn Pinuszhoz intézett leve már. Az id törölt

SZŐNYI ISTVÁN

Uj Élet X L.évf.20.sz.1985
3.p.

Szőnyi István mentőakciói

Az elmúlt évben a magyar zsidóság megrendítő tragédiájának 40. évfordulója egybeesett a magyar festészet egyik legnagyobb büszkeségének, *Szőnyi Istvánnak* 90. születésnapjára való emlékezéssel. Szőnyinek és családjának heroikus és kockázatos embermentése sajnos nem kapta meg azt a nyilvánosságot, amit megérdemelt volna. A nagy festő ezekről sohasem beszélt, végtelen szerénysége is megnehezítette rekonstruálásukat. De azért maradtak bizonyos nyomok megmentettjeinek visszaemlékezései révén...

Mindössze két éve kezdtem el utánajárni ennek a dolognak és tekintve, hogy hosszú idő telt el a borzalmas hónapok óta nagyon nehéz a teljes valóság kihámozása.

Tekintve, hogy az új generáció már nem élte át ezeket a szörnyűségeket, néhány mondattal rá kell térnem a távolabbi körülmények ismertetésére is, hogy tiszta képet nyerjünk kiállásának valódi súlyáról. Pedig nagyon fontos, hogy azoknak történetét, akik ilyen veszélyes kockázatot vállaltak megörökítsük, amivel legalább ellensúlyozhatjuk, ha nem is engesztelhetjük ki, az akkori gyászos tetteket. Kötelességünk, hogy azoknak, akik az embertelenségben emberek maradtak, nevük megőriztessék és fennmaradjon.

Ki hallott például *Zimber Ágostonékról* (Budafokon), vagy *Preisinger Pálnéról* és más eddig ismeretlen emberekről. Az utóbbi a nyilas statárium alatt sötétedéskor gyorsan beengedett a Deák tér 3. sz. alatti házba (ahol házmesterként működött), mert e sorok írójának nem volt hol aludnia. Ugyanebben a házban rejtőzött *Berény Róbert* festőművész is, *Szentiványi Lajos* műtermében. Ezt a búvóhelyet Szőnyi szerezte a számára.

Az embermentésről *Trizsnyáné Zsuzsa*, a következőket írta nagyon fél- [illegible]. Kiderült asszonya, aki a maga részéről szintén bújtatott zsidókat..." Szentiványiéknál a ház találatot kapott és a bújkálókat feljelentették a nyilasoknál. Rettegve várták a gyilkosokat. Hamarosan megdöngették a kaput és az üldözöttek már felkészültek a legrosszabbra, de a kinyíló kapuk mögött szerencsére szovjet katonák álltak.

Ilyen életmentő volt *Frankó Dezső és felesége*, akik a Márvány utcai pékségükben és lakásukban huszonöt személyt mentettek meg. Tetteiket három általuk megmentett üldözött tanúskodására még 1980. szeptember 28-án a jeruzsálemi Jád Vásémban megörökítették. Ugyanitt örökítették meg *No. Hung. 2985*-ös számon Szőnyi Istvánnak és feleségének, *Melindának*, valamint lányaiknak, *Jolánnak* és *Zsuzsának*, fiuknak *Péternek* a nevét.

Nagyon jól tudjuk, hogy a gyűlölet sokakat magával ragadott azokban az időkben. Ezért érzem kötelességemnek kiemelni a Szőnyi család mély humanizmusból fakadó tetteit. Magam is nekik köszönhetem hogy életben maradtam. A nagy művész nagyarányú embermentéséről sejtelmem sem volt, amíg Trizsnyáné Szőnyi Zsuzsa gyönyörű kis könyvét, amelyet apjáról írt, 1983 szeptemberében kézhez nem kaptam. A kis könyvecske 35 Szőnyi kép reprodukcióját is tartalmazza. Ebben olvastam nagy megrendültséggel a következőket: „A zsidóüldözések idején (apám) százával mentett meg embereket, okiratokat hamisítva Péter öcsém segítségével. Amikor ezek sem segítettek, nyolc üldözöttet fogadott be a műtermébe." Ezzel kapcsolatban azt szeretném megjegyezni, hogy még Szőnyi Zsuzsa is tévedhetett, mert nem nyolcan, hanem tizenegyen rejtőztek apja műtermében. Azért nem tudhatja mert még ő sem járhatott fel oda. Szőnyi Zsuzsa esküvője éppen a német megszállás vasárnapján volt, 1944. március 19-én *Trizsnya Mátyással*. Az új párt budai lakásukból a Gestapo eltávolította, tehát ők is a szülőknél húzódtak meg. Konspirációs okokból nem találkozhattak a műteremben elrejtettekkel, sőt a műteremben bújkálók egymásról is alig tudhattak valamit. Ha Szőnyi Jolán, a művész idősebb lánya feljött oda, biztonsági okokból csak *Korvin Lászlóval* találkozott, akinek felesége, *Anna* nővére volt Szőnyi Istvánnak.

Szőnyi művészetét nemcsak a szakértők, hanem a nagyközönség is ismeri. Következetes őszinteségén alapult ez a költészetté átvarázsolódott stílus, ahogy egész élete is a becsületes humanizmust tükrözte. Heroikus helytállása történelmünk legszégyenteljesebb korszakában azonban még máig sem teljesen ismert.

Szőnyi művészeti hatása tanítványaira szinte felmérhetetlen, még akkor is, ha el-elkalandozgattak különböző stílusirányzatok felé (például Ország Lili). E téren sohasem akart senkit befolyásolni, ám esztétikai helytállását és felelősségérzetét ránk, tanítványaira is át tudta plántálni. Példájával arra ösztökélt minket, hogy eszményeinket vállalva higgyünk a művészeti szépség mindent megnemesítő hatásában. Kortársai sem vonhatták ki magukat erőről tanúskodó hatása alól. Így történhetett meg, hogy bár aláírta a Sallai—Fürst halálos ítélete elleni tiltakozást, mégis kinevezték tanárnak a Főiskolára.

A felszabadulás után azon tizenkét kiválasztott közé került, — *Kodály Zoltán*, *Tamási Áron* mellett, — akiket képviselőnek hívtak be az új Nemzetgyűlésbe. Humanizmusa haláláig töretlen maradt. Ám a magyar művészettörténelemből még mindig hiányzik Szőnyi István jelentőségét és hatását összefoglaló, mind festői, mind emberi magatartását méltató igazi nagy monográfia!

Róbert Miklós
festőművész
Wien

1937 május 2–31



SZŐNYI ISTVÁN FESTŐMŰVÉSZ GRAFIKAI KIÁLLÍTÁSA

75 éve született Szőnyi István

Szőnyi István neve és a kis dunamenti falu, Zebegény ma már elválaszthatatlan egymástól. Itt élt és itt festette rá leginkább jellemző műveit. Halála után műtermét, szobáit múzeummá alakították át. Manapság ezrek keresik Zebegényben témáit, kutatják emlékét, nézik alkotásait.

Nagybánya indította útnak. Iskolája, s örök szellemi vezére maradt az első modern magyar művésztelep.

Ám művészetét nem a nagybányai derű jegyében kezdte. Uitz Béla, a nyugtalan forradalmár művész nyomdokain haladt a levert forradalmak országában és korai, erős aktjai, éles fényekkel szabdalt vásznai megpróbáltak változatlanul a forradalom csináló erős művészet erejével kiáltani. Koruk, az 1920-as évtized azonban süket volt ezekre a hangokra. Szőnyi visszavonult Zebegény csöndjébe. Felfedezte a szép humánumot, a tiszta költőiséget. A téma mindig Zebegény volt, a képek lényege azonban mindig az ember. A kemény képekkel induló Szőnyi ezeken a vásznain — Este, Eladó a borjú, Temetés — visszatalált a nagybányai lágy költészethez. Úgy érezte, ha nem változtathat az embertelenségen, az emberséget kell őriznie. De nemcsak visszatért, hanem sokszorosan, zseniálisan meg is újította ezt a fajta pikturát. Finom, sejtelmes foltjai, olvadt meleg színei, remegő hangulatai és lágyan, de rendbe simuló kompozíciói olyan ihletett fokon jelenítik meg a mély humánumot, amely alig-alig elérhető művész számára.

A zebegényi Szőnyi múzeumban dokumentumok bizonyítják, hogy az érzékeny festő életével játszott — a második világháború esztendeiben — mások megmentését vállalta, de a háborús tragédiát nem engedte be festészetébe. Kerti pad napsütötte idilljét festette, monumentális, békét jelképező anyát leányával, mindezt, amit az örök humánumból meg akart őrizni. Mindazt, amit kilenc évvel ezelőtt bekövetkezett haláláig meg is őrzött — s képeivel tovább is.

Sz. L.



Szőnyi István: A nya kislányával

— Majd megmondjuk neki, ogy kerested, Rézike!

— Köszönöm, művésznő — ondta az anya — és indulni észült, de nem tudott, mert a közben keresztbe rakta a bait egymás előtt és rálépett estélyi ruha szegélyére.

— Lámpa — mondta.

Csak most látszott igazán, ogy milyen csúnya kisgyerek, ost, amikor újra felnézett a mpára.

Nyúlszája volt, operált nyúlzája, s olyan tág orrlika, hogy kár az eső is beleeshetett, ha agasra emelte a fejecskéjét, s hajszálai úgy meredtek elő e a homloka fölé, mint a yílvesszők.

— Igen, kisfiam — válaszolt az anya — az ott egy lámpa. Olyan lámpabúra, amin ukak vannak.

— Miért? — kérdezte a gyerek.

...tett ki, mert maga is meg akar buktatni engem!

Az öltöztetőnő elnémult ere az igazságtalanságra, és elnémult Emmuska is, mert közben észrevette a gyereket, ki hisztériás indulata elől a büféspult oldalához simult.

Hosszú csend támadt, de a társalgó egy másodperc alatt színpaddá változott, amikor Emmuska mosolyogni kezdett.

Varázslatos mosolya volt Emmuskának, olyan mosolya, mint a komikáknak, derűt kelő, viszont-mosolyt ébresztő.

A kisfiú azonban, mint a csúnya és megfélemlített gyerekek, nem mosolygott vissza Emmuskára, mert gyanakvó volt már az emberek iránt, és egyedül csak az anyjában bízott.

— Ugyanolyan szép a szemed — szólalt meg a színésznő —, mint az anyukádnak.

— Zolika! — csapta össze a kezét a színésznő, amikor felismerte az anyja szeméről a gyereket, és azt is megértette, miért nem látta eddig a színházban — te félsz tőlem? Hát arca a mosolytól.

— És a fogaid! — csapta össze a kezeit Emmuska. — Azok a pici fogaid! Hogy milyen szépek a te fogaid! Fogadjunk, hogy valódi tejfogaid vannak!

— Tej! — válaszolta a gyerek.

— Mutasd! Ham-ham! Mutasd — mondta Emmuska.

— Ham-ham! — utánozta a gyerek, némán.

— Hi-iii! — hisztériázott Emmuska és a gyerek felé hajolt.

— Hi-iii! — mutatta az inyét a gyerek, s utána felmosolyodott az anyjára.

— Mégegyszer — vezényelt Emmuska. — De most hosszabban, hangosabban és gyere utánam, hiii... i, hiiii... i

A színésznő kanyarogni kezdett a társalgóban, mint az ostor és a gyerek egyre felszabadultabban lépegetett utána.

A többiek szótlanul figyelték a varázslatot.

A színésznő már a fal előtt topogott, mint egy őrmester.

Könyvespolc

AMI A VITÁT ELD

Ismét „fegyvercsörgést" hallani irodalmunk tájairól; a közkedvelt irodalompolitikai hetliap, az ÉS hasábjain folyik a polémia a kortárs literatura értékeiről, pontosabban: *hogy egyáltalán vannak-e a lehetőségekhez méltó értékek*? Hogy sok a „selejt"

Kettejük vállalkozása például megkapóan bizonyítja, kortárs irodalmunk lehetősé-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI
HÍRLAP

3 1968 OKT 13

Múzeumi vasárnap

Ma az abonyi könyvtárban délután 17 órakor Balogh Sándor „Abonyt parasztkrónikák és történelmi tanulságaik" címmel tart előadást, Aszódon délelőtt 11 órakor a Petőfi Múzeumban tárlatvezetésre kerül sor.

A Ceglédi Múzeumbarátok Köre a Petőfi Múzeum látogat: Budapestre „Őszirózsás forradalom" című kiállítását.

nak és a budai Várnak a megtekintésére. A dömsödi Petőfi Emlékmúzeumban „Petőfi költői és népi politikai tevékenysége a népi forradalom kivívásáért" címmel tartanak tárlatvezetést.

Isaszegen a művelődési ház délután 4-kor öregtemplom isaszegi részén a 48-as feltörési munkálatairól vetítettképes előadást tart Czeglédy Ilona, a diósgyőri Vármúzeum igazgatója. Nagykörösön a nap folyamán Nagykörösön Béla és dr. Tőrös dr. Balanyi rosismertető sétát vezetnek, délután 3 órakor pedig az érdeklődők megtekinthetik az Arany-emlékmúzeumot és az református egyház kincseit. a

Dr. Bakay Kornél nagytarcsai előadásának címe: „Szkíta számáneszközök Nagytarcsán." Az előadásra a falumúzeumban, délután 4 órakor kerül sor. Az előadásra pedig Németh Ferenc a már tavaly is sikeres „Szónyi-képek nyomában" címmel zebegényi sétával egybekötve, a leghíresebb képek motívumainak felkeresésével.

kapcsolatban.

Mit tudhatnánk meg erről részletesebben?

— Ez évben először indítunk olyan tanfolyamot, amely járási szintű vezetők, függetlenített politikai munkások, gazdasági vezetők rendszeres politikai továbbképzését szolgálja. Elméleti konferenciákat szervezünk, amelyekre rendszeresen eljárnak. Először előadásokat hallgatnak, majd egyszer egy hónapban konferenciákon vitatják meg az anyagot. Az előadások társadalmunk, politikai életünk lényeges, időszerű kérdéseit ölelik fel. A többi között „Az állam és szocialista demokrácia fejlődésének időszerű kérdései és továbbfejlesztésének lehetőségei". Erdekes téma például az „Egyéni, csoport- és társadalmi érdek". A többi téma is fontos, sok vitalehetőséget rejt magában.

Valóban. Valamennyi összefügg a gyakorlati politikai munkával is. A témák érdekessége mellett azonban az a véleményem, hogy az előadók felkészültségén is múlik, megnyeri-e a már képzett vezetők tetszését ez az előadássorozat.

— Erre is gondoltunk. Az előadásokat hozzáértő, felkészült előadók tartják. Közöttük pártfőiskolai tanárok, a pártközpontban vagy más köz-

Szürke, [illegible] inkább meg kell becsülni. A *propagandaisták nem anyagi, csupán erkölcsi elismerést várnak.* Nem titok, hogy megérthatja, éppen a mi javaslatunkra az MSZMP Központi Bizottság agitációs és propaganda bizottsága *emlékplakettet készíttett.* Szép lesz.

vásárváros, hanem a német nyomdaipar központja is volt

Hatvan év távlatában a ter jesztőket és a terjesztés mó dozatait feltárni szinte lehe tetlen. Bizonyos azonban, hogy

megállapítójáról, hanem e történettel a fáradhatatlan

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
PESTMEGYEI
HÍRLAP
1969 JAN 21

megoldást válasszák.

Fővárosi víz vidékre

Nagykovácsi és

Tavaly áprilisban a főváros és Pest megye tanácsa közös határozatot hozott a fővárost övező községek ivóvízellátásának javításáról.

Budapestről kapja a vizet Budakeszi, Budaörs, Halásztelek, Szigetmonostor és Üröm. Közülük Budakeszi ellátása — különösen nyáron — nem a legjobb. Mi lesz akkor, ha 1970 végéig az ide tervezett 320 lakásos telep építményei közül már annyi elkészül, hogy 350-en elfoglalhatják új otthonaikat, s mint új fogyasztók jelentkeznek. Ez bizony meglehetősen gyors orvoslást kíván.

Mindenképpen előnyös változás lesz Nagykovácsi és Ecser települések életében, ha hozzájuk is eljut a budapesti vízvezetéki víz. Kevés kútjukból most csak rossz vizet szerezhetnek. A két községet érintő program tervei már tavaly elkészültek.

Nem döntötték még el végleges, hogy Törökbálint is csatlakozik-e a fővárosi hálózathoz, másik lehetőségük,

BUDAPEST—BÉCS

KÁBELÁZÁS

Vasárnap kábelbeázás mia megszakadt a telefonösszekö tetés *Budapest* és *Bécs* közö... A forgalmat csak kerülő úton, *Belgrádon*, illetve *Prágán* keresztül tudták lebonyolítani. A beázás helyét, *Győr* közelében, hamar felfedték. Még hétfőre virradó éjjel ideiglenesen kijavították a hibát, megteremtették a közvetlen összeköttetést a két főváros között, s így hétfőn már nem volt fennakadás a forgalomban. A posta dolgozik a végleges helyreállításon is.

ANYA KISLÁNYÁVAL

1021

Szőnyi István



Hetvenöt éve született a Dunakanyar és egyben az egész ország nagy festőművésze: Szőnyi István. Fotónk egyik kiemelkedően szép grafikáját mutatja be.

dic50 nyilvár. Mindenkire sor kerül. A magyar művészeket 10 füzet képviselte, az olaszokról 5 jelent meg, a franciákról 3, az orosz mesterekről 2, egy-egy füzet a spanyol, a német, a holland, a flamand, az angol művészet 3–3 nagyságáról jól eltalált arányt bizonyít. Hiányérzetünket csak a külföldiek modern korának mellőzése, az erős „reneszánsz-központúság" ébresztgeti, még a franciák bemutatása is megakad a századelőn. Igaz, hogy Cézanne, Van Gogh és Gauguin a legfiatalabbak, nyilván meg kell alapozni a továbbiakat.

Egy-két művészportré a 75 között túl szárazra és igénytelenre sikerült, kevésbé felelhet meg a sorozat szórakoztatva-tanító igényeinek. A példa Vaszari lehetne: kedves, a művészt emberi mivoltában is bemutató, apró és feloldó, kerekded történeteivel. Azt sem hisszük, hogy a kialakult és eltervezett kötetszerkezethez való szigorú alkalmazkodás ne lenne olykor szem- és szemléletrontó: Reynoldsról is ugyanannyit kellene írni (mondjuk), mint Michelangelóról, Grecoról vagy Derkovitsról. Az azonos sorszám az egyikről sok, a másikról kevés; a kialakult formák, kép- és lapszámok bűvölete csak félrevezető lehet: elmossa a valóságos arányokat.

Egy másik szigorúan alkalmazott koncepció pedig felszínességhez vezethet: a képeket az elemzések alapján magának az olvasónak kell (szükségből – erény) a megfelelő helyre ragasztania. Ez pedig a szerzőket eléggé köti és zavarja: arra ügyelve, hogy a kép helyét az olvasó megtalálja, jórészt csak annak témáját, a rajta láthatókat írja le, így szaporítva a szót, sokszor mellőzve stiláris, történeti és esztétikai lehetőségeket.

De mindezek menetközben elkerülhető és felszámolható hiányosságok, melyek korántsem rontják a jól teljesített feladat, a 25. kötet megjelenése feletti örömünket, hasonlóképpen nem a néha igen gyenge, „szellemképes" reprodukcióminőség sem, az eredetitől olykor jócskán eltérő színek, sőt színesség. Mindezt egyrészt a televízióban, másrészt képeslapjainkon eléggé megszoktuk már.

A kisbibliográfiákkal is kiegészített füzeteket s a később képeslapként kiadott reprodukciós lapokat a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata gondozza.

„. . . mindenféle előzetes rajzok és vázlatok készítése után, állvánnyal, kazettával és vászonnal felszerelve kimentem a Via Aurelianára, hogy elkezdjek egy kiszemelt, előre kiválasztott témát festeni. Kínlódtam, szenvedtem, vesződtem, de nem sikerült semmit sem összehoznom, reménytelenül és kétségbeesve hagytam abba. Ott és akkor jöttem rá . . . csak a hazai táj, az itthoni miliő, a magyar emberek érdekelnek, csak ezek keltenek bennem visszhangot . . . , mert ezekkel eszmélésem első pillanatától fogva összeforrtam, eggyé válva velük önmagamon keresztül megtanultam megismerni legbensőbb lényegüket . . . Otthagytam Itália kék egét . . ."

Ha a fentiek mellé képzeljük Szőnyi István mindannyiunk előtt élő zebegényi és más képeit, akkor válnak az elmondottak gesztusból súlyos és tömör igazsággá. A vallomást 1954-ben tette (60 éves volt), az említett itáliai „kudarc" 1929-ben esett. Akkor már hat esztendeje ismerte Zebegényt, ezt a hegyek lábához simult és lombjaiba búvt dunai falut, amelyet éppen az ő fesztészete (és példáján másoké) emelt ki a Börzsöny hajlataiból – nemes képeinek igéző felületein mutatva fel immáron az egész világnak.

Szőnyi csendes lírája fűtötte nemzeti élménnyé a folyam, a hegyek és emberek időtlen szintézisét, délebbre Egry teremtett hasonló tűnő harmóniákat. Ihlető közkincsé tették környezetüket, képzeletünk a János vitézt látja a fák közt vándorolva, túlnan Pázmán lovag poroszkál búsan és szinte várjuk, hogy a szőlőhegy mögül előtűnjön az ötven huszár, mint akkor és ott az ozorai szőlőhegyen, fordulónként változó öltözeteiben. De mások bukkannak fel: egyszerű mezei és vízi emberek, munkában, pihenve vagy hazafelé tartva, kapáló asszonyok, párnás gyermekek, a festő családja az emlékmúzeumként őrzött tornácos-verandás ház árnyas környezetében, olykor szipákoló nénikék és fagyosorrú ministránsok, bukdácsoló koporsóvivők a temetődomb havas tetején, máskor esernyők alá búvt városi hölgyek a csillogó kövezeten.

Bodri · Ferenc: Képzőművészeti bibliográfia

Szőnyi István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1969 FEB 4 -

— Szőnyi István zebegényi emlékháza bizonyult a legnépszerűbbnek Pest megye múzeumai közül. 1968-ban 24 000 látogató tekintette meg nagy festőnk hagyatékát.

117. A zebegényi domboldal	lavírozott tuss	Szőnyi I.
118. Mosónők	gouache	,,
119. Kisfiú. Tanulmány a földalatti falképéhez	szén	,,
120. Táj	gouache	,,
121. Interieur	gouache	,,
122. Kosár	gouache	,,
123. Kertben	gouache	,,
124. A zebegényi veranda	gouache	,,
125. Hazafelé. Vázlat	gouache	,,
126. Csónakok	gouache	,,
127. Interieur	gouache	,,
128. Csónakok	gouache	,,
129. Leányfej. Tanulmány a panneankhoz	szén	,,
130. Nő kosárral. Tanulmány u. a.	szén	,,
131. Leányfej. Tanulmány u. a.	szén	,,
132. Ház előtt	gouache	Dobosi E.
133. Pásztorfiú	gouache	Szőnyi I.
134. Kerti munka	gouache	Dobosi E.
135. Dunakanyar	lav. tuss	
136. Este	gouache	
137. Dunakanyar	gouache	
138. Beszélgetők	gouache	
139. Kert	gouache	Sz. M.
140. Gyümölcsfák	gouache	Sz. M.
141. Alkony	gouache	Sz. M.
142. Interieur	gouache	Sz. M.
143. Táj	gouache	Szőnyi I.
144. Interieur	gouache	Sz. M.
145. Álló nő. Tanulmány a pauneaukhoz	szén	Szőnyi I.
146. Támaszkodó nő. Tanulmány u. o.	szén	,,
147. Anya a leányával. Vázlat	szén	,,

VII. TEREM

89. Önarckép	1919	szén	Sz. M.
90. Nagybányai táj	1918	tuss	Sz. M.
91. Feleségem és Zsuzsa. Vázlat		szén	
92. Behavazott falu	1928	lav. tuss	Szőnyi I.
93. Kompozíció	1920	szén	
94. Evezősök. Vázlat	1928	lav. tuss	Szőnyi I.
95. Zsuzsa az ajtóban. Vázlat		szén	Szőnyi I.
96. Danaidák. Vázlat	1922	tuss, toll	Szőnyi I.
97. Gyümölcsszedők	1923	aqu.	Sz. M.
98. Feleségem, Zsuzsa és Péter	1938	ceruza és aqu.	Sz. M.
99. Emberpár		gouache	Szőnyi I.
100. Papucsot húzó nő		gouache	Szőnyi I.
101. A zebegényi udvar	1939	aqu.	Sz. M.
102. A kerítés mellett		gouache	Szőnyi I.
103. Álló nő. Tanulmány a Győr-gyárváros r. k. templomának freskójához		szén	„
104. Csónakban		lavírozott tuss	„
105. Női fej. Tanulmány a győri freskóhoz		szén	„
106. Tehén		szén	„
107. Domboldalon		szén	„
108. Női fej. Tanulmány a panneaukhoz		szén	„
109. Óvóhelyi jelenet		lavírozott tuss	„
110. Interieur		gouache	„
111. Szekér		lavírozott tuss	„
112. Interieur		gouache	„
113. Svájci táj		gouache	„
114. A zebegényi udvar		lavírozott tuss	„
115. Svájci táj		gouache	„
116. Aratók		gouache	„

V. TEREM

57. A Földalatti végállomás freskójának vázlata		gouache		Szőnyi I.
58. Kaszafenő paraszt. Vázlat a párizsi világkiállítás magyar pavilonjának falképéhez		temp.		Radnai B.
59. A földalatti végállomás freskójának kartonja				
60. Tehenet vezető nő	»Szőnyi I. 1938.«	temp.	140×76	Radnai B.
61. Tájkép	»Szőnyi I.«	temp.	70x100	Sz. M.
62. Lóúsztatás	»Szőnyi 1937.«	temp.	90x200	Radnai B.
63. Tájkép	»Szőnyi I.«		70x100	Sz. M.
64—70. A mezőgazdasági panneauk vázlata		temp.	69x60,5	Sz. M.
71. Lépcsőház falképének vázlata		gouache		Szőnyi I,
72. Falkép vázlat a Belügyminisztérium számára				

VI. TEREM (Rézkarcok)

73. Önarckép
74. Szénarakás
75. Szénarakás
76. Ebédelők
77. Kukoricaszárak
78. Falusi jelenet
79. Dunaparton
80. Behavazott falu
81. Szénarakás
82. Anya
83. Ivók
84. Gyümölcsszedők
85. Szénaboglyák
86. Erzsébet-híd
87.
88. Havas falu

IV. TEREM

40. Uszályok	»Szőnyi I. 1939.«	temp.	70×100	Sz. M.
41. Női akt	»Szőnyi I. 1936.«	temp.	115×70	Radnai
42. Hazafelé	»Szőnyi I. 1938.«	temp.	85×141	Devich S.
43. Anya	»Szőnyi I. 1935.«	temp.	100×70	Szilágyi S.
44. Szürke a Duna	»Szőnyi I. 1935.«	temp.	70×100	Szilágyi S.
45. Kerti pad	»Szőnyi I. 1943.«	temp.	70×100	Szőnyi I.
46. Szobabelső olvasó nővel	»Szőnyi I. 1936.«	temp.	80×110	Szilágyi S.
47. Kútnál	»Szőnyi I.«	temp.	50×70	Devich S.
48. Barátnők	»Szőnyi I.«	temp.	90×120	Sz. M.
49. Dunakanyar		temp.	60×80	Szilágyi S.
50. Zsuzsa olvas	»Szőnyi I.«	temp.	70×100	Radnai B.
51. Zebegény	»Szőnyi I.«	temp.	73×93	Szőnyi I.
52. Borozók	»Szőnyi I.«	temp.	89×127	Szilágyi S.
53. Kék a Duna	»Szőnyi I. 1950.«	temp.	70×100	Szőnyi I.
54. Reggel	»Szőnyi I. 1946.«	temp.	100×140	„
55. Szántás	»Szőnyi I. 1954.«	temp.	80×120	„
56. Fuvaros	»Szőnyi I. 1951.«	temp.	90×115	Sz. M.

III. TEREM

28. Gyerek-mosdatás	»Szőnyi I. 1935.«	temp.	100×70	Köves O.
29. Ablakban	»Szőnyi I. 1935.«	temp.	80×100	Szilágyi tul.
30. Tavasz	»Szőnyi I. 1935.«	temp.	110×180	Fruchter tul.
31. Holdas táj	»Szőnyi I.«	temp.	100×70	Szőnyi I.
32. Anya a leányával	»Szőnyi I. 1944.«	temp.	100×70	Szőnyi I.
33. Aratás után	»Szőnyi I. 1936.«	temp.	100×140	Sz. Múz.
34. Zebegényi utca	»Szőnyi I. 1934.«	temp.	110×145	Szilágyi
35. Reggeli	»Szőnyi I. 1937.«	temp.	70×100	Fruchter
36. Esernyők (Eső)	»Szőnyi I. 1939.«		130×85	Fruchter
37. Delelő	»Szőnyi I.«	temp.	70×100	Fruchter
38. Legelő lovak	»Szőnyi I. 1935.«	temp.	100×140	Radnai
39. Szobabelső	»Szőnyi I. 1935.«	temp.	70×100	Radnai

II. TEREM

19.	Vízparti jelenet	»Szőnyi 1928.«	olaj	56×87	Sz. M.*
20.	Eladó a borjú	»Szőnyi I. 1933.«	temp.	124×212	Szőnyi I.
21.	Gyerekek vitorláshajóval	»Szőnyi I. 1931.«	olaj	100×75	Szőnyi I.
22.	Anyám	»Szőnyi 1936.«	olaj	100×56	Sz. M.
23.	Zebegényi este	»Szőnyi I. 1928.«	olaj	120×150	Sz. M.
24.	Zsuzsa	»Szőnyi I. 1937.«	olaj	100×70	Szőnyi I.
25.	Reggel	»Szőnyi I. 1934.«	temp.	130×90	Sz. M.
26.	Udvaron	»Szőnyi I. 1935.«	temp.	110×140	Sz. M.
27.	Este	»Szőnyi I. 1934.«	temp.	130×90	Sz. M.

* Rövidítés: Sz. M. = Országos Szépművészeti Múzeum

I. TEREM

1. Férfi arckép	»Szőnyi I. 918. N. B.«	olaj	84×59	Szőnyi I.
2. Kettős arckép		olaj	131×95,5	Baracs S.
3. Újságolvasó	»Szőnyi I. 1923.«	olaj	111×96	
4. Fürdő után		olaj	136×121	László
5. Csendélet	»Szőnyi I.«	olaj	56×64	Szőnyi I.
6. Hegytetőn	»Szőnyi 1925.«	olaj	180×110	Sz. M.
7. Zebegényi domboldal	»Szőnyi I. 923.«	olaj	56×63	Szőnyi I.
8. Bethsabe	»Szőnyi I. 1923.«	olaj	118×140	Radnai B.
9. Önarckép	»Szőnyi I. 1921.«	olaj	71×54	Sz. M.
10. Zebegényi téglagyár	»Szőnyi I.«	olaj	38×58	Szőnyi I.
11. Feleségem és én	»Szőnyi I. 1924.«	olaj	96×73	Bedő R.
12. Zsuzsa	»Szőnyi I. 926.«	olaj	40×32	Szőnyi I.
13. Zebegényi temetés	»Szőnyi 1928.«	olaj	100×126	Szőnyi I.
14. Pétert mosdatják		olaj	40×32	Szőnyi I.
15. Anyaság		olaj	73,5×74	Radnai B.
16. Zsuzsa	»Szőnyi«	olaj	72,5×60	Szőnyi I.
17. Vacsorázók	»Szőnyi I.«	olaj	90×121	Szőnyi I.
18. Zsuzsa a falóval	»Szőnyi 1927.«	olaj	90×65	Lázár B.-né

A KIÁLLÍTOTT MŰVEK JEGYZÉKE

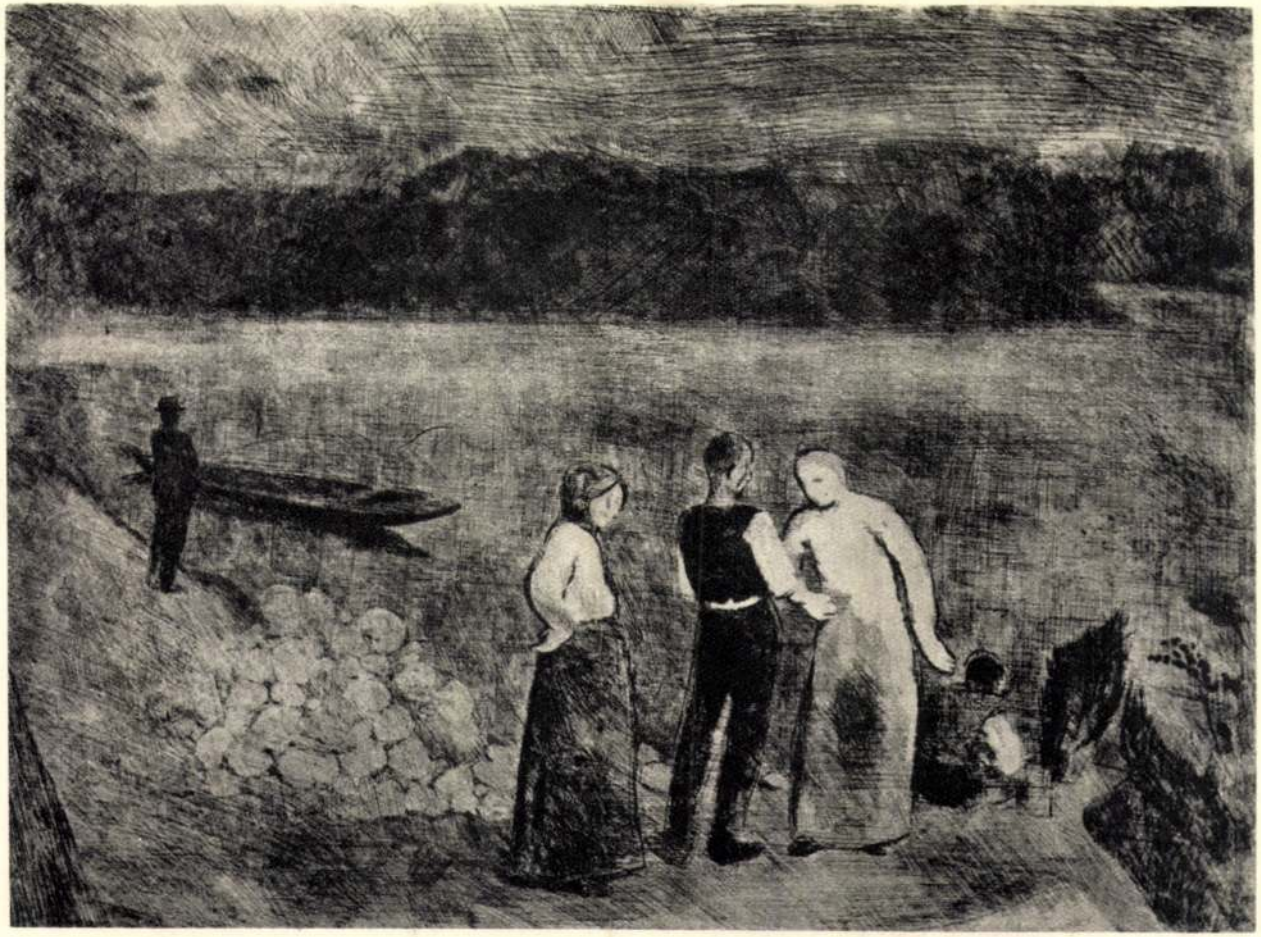

32. Vízparton (rézkarc)



31. Gyümölcsszedés. 1925. (rézkarc)



30. Behavazott falu. 1928. (rézkarc)

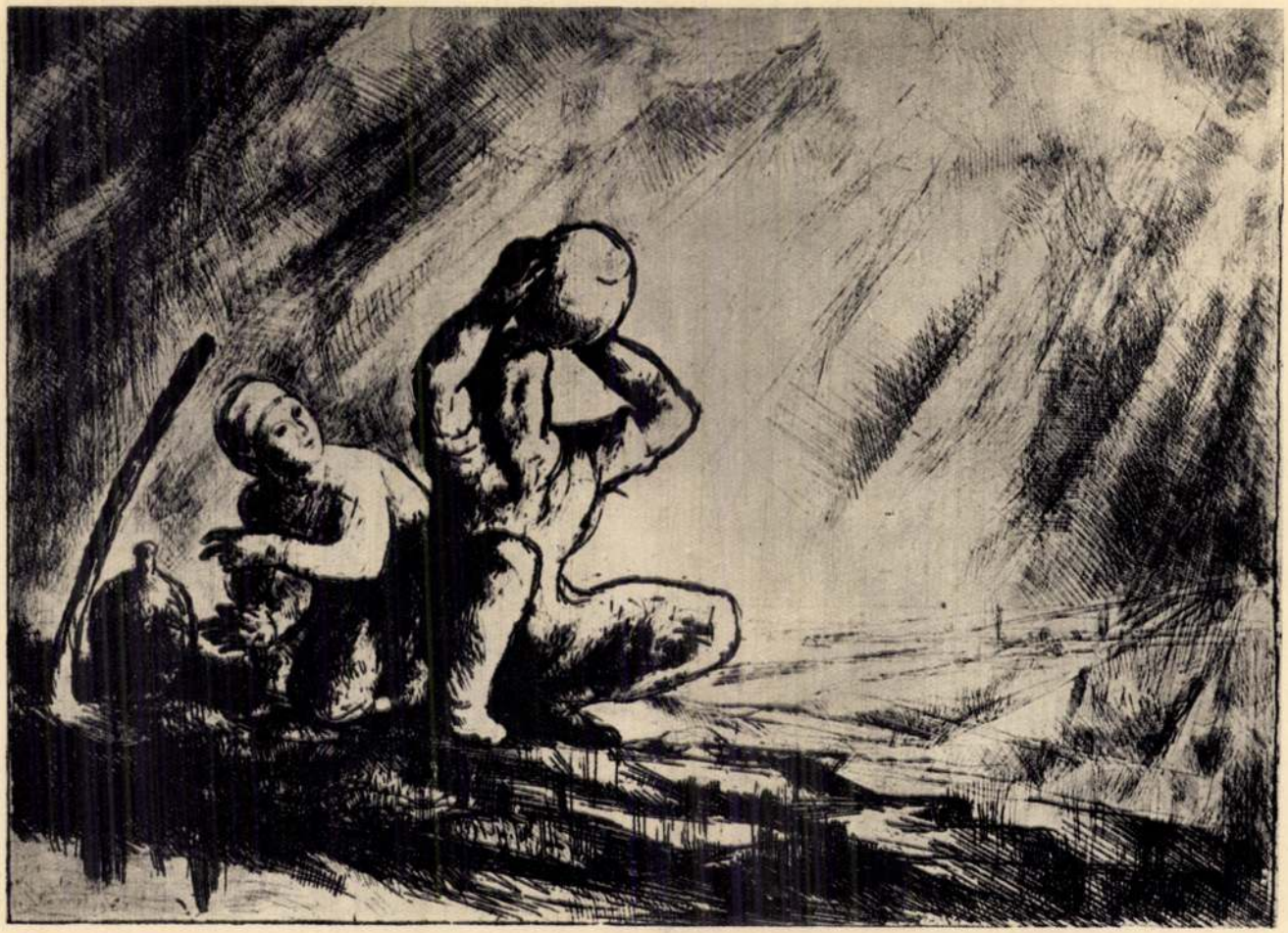

29. Ivók. 1923. (Szomjúság) (rézkarc)



28. Anyaság. 1923. (rézkarc)



27. A Földalatti végállomás falképének kartonja (részlet). 1953. (szén)



26. A Földalatti végállomás falképének kartonja (részlet). 1953. (szén)



25. Vázlat a Földalatti végállomás falképéhez. 1952. (gouache)



24. Tanulmány a moszkvai mezőgazdasági pavilon falképéhez. 1952. (szén)



23. Vázlat a moszkvai mezőgazdasági pavilon falképéről. 1952. (tempera)



22. Anya a kislányával. 1944. (tempera)



21. Kútnál. 1945. (tempera)

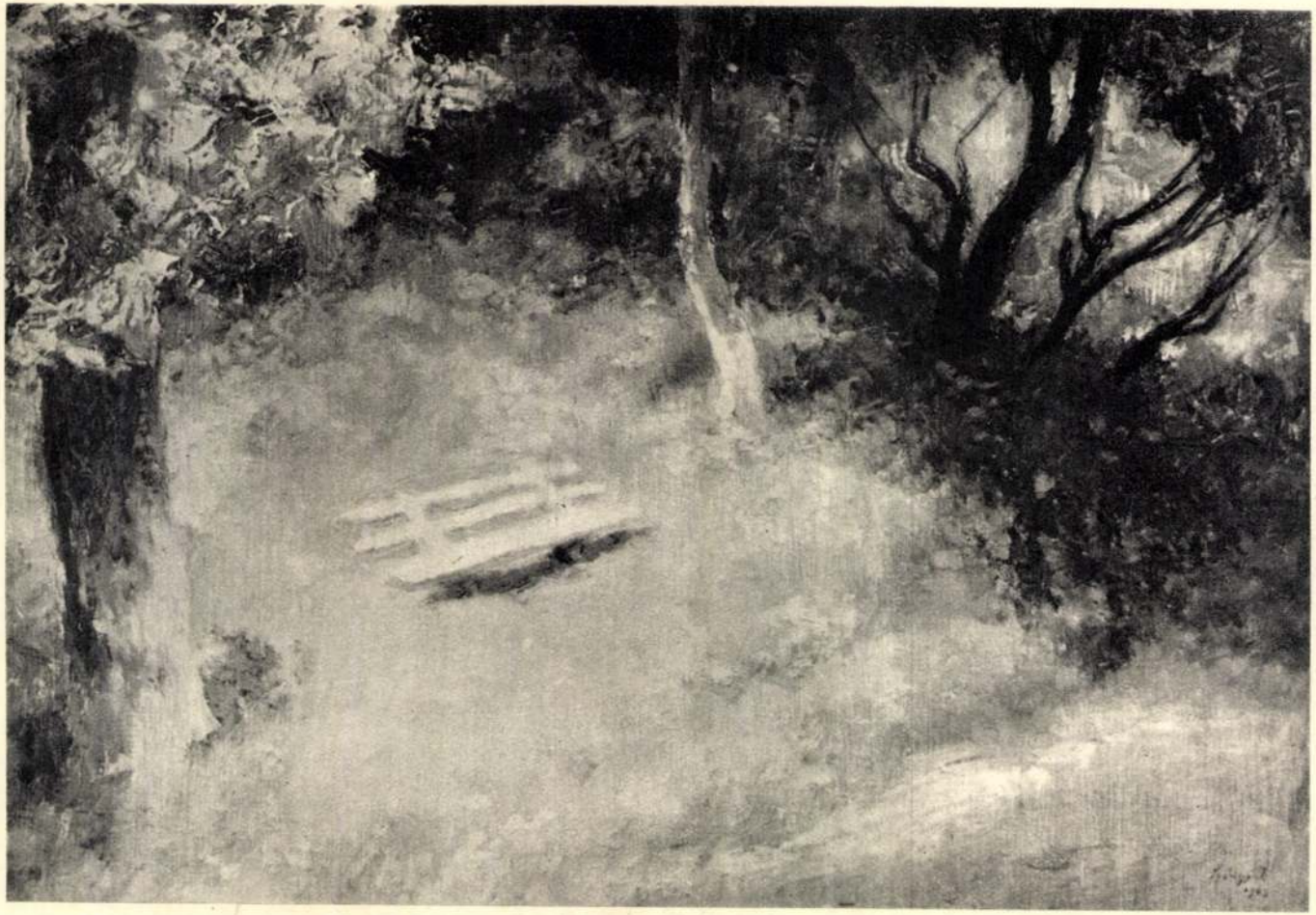

20. Kerti pad. 1943. (tempera)



19. Zsuzsa olvas . . . (tempera)



18. Uszályok. 1937. (tempera)



17. Hazafelé. 1938. (tempera)



16. Esernyők. 1939. (tempera)



15. Aratás után. 1936. (tempera)



14. Szürke a Duna. 1935. (tempera)



13. Női akt. 1936. (tempera)



12. Anya. 1935. (tempera)



11. Udvaron. 1935. (tempera)

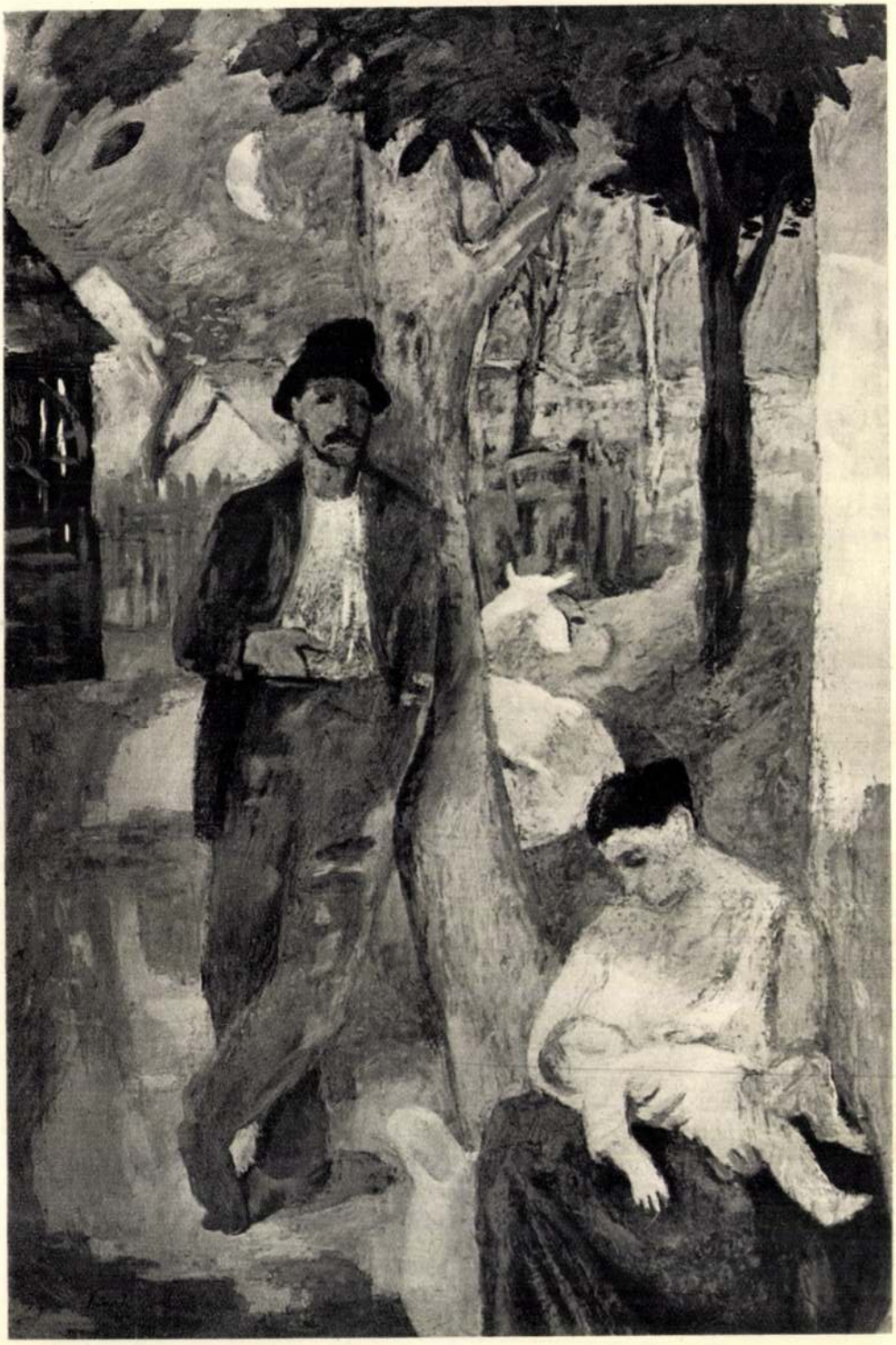

10. Este. 1934. (tempera)



9. Eladó a borjú. 1933. (tempera)

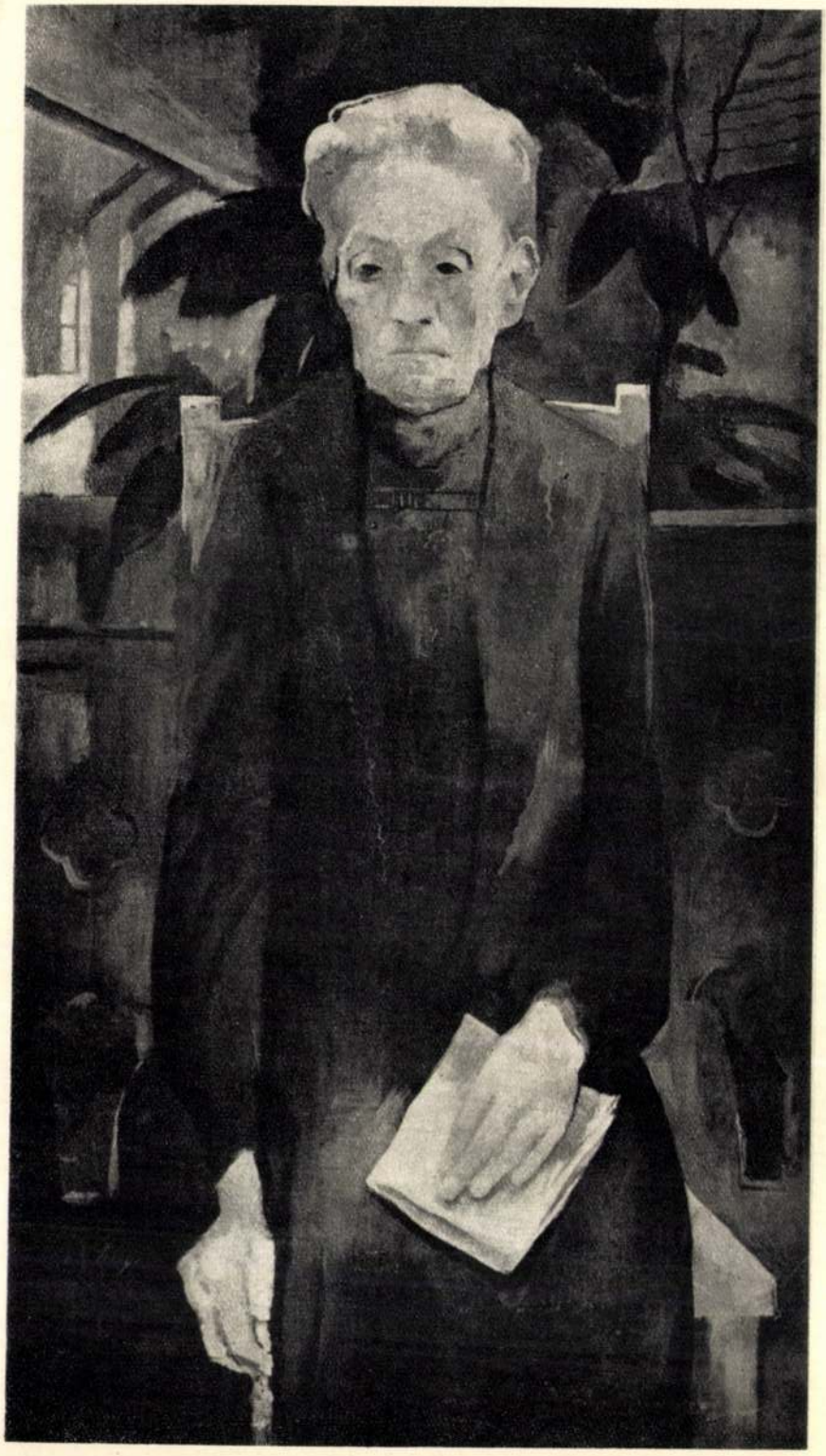

8. Anyám. 1930. (olaj)



7. *Zebegényi temetés. 1928. (olaj)*

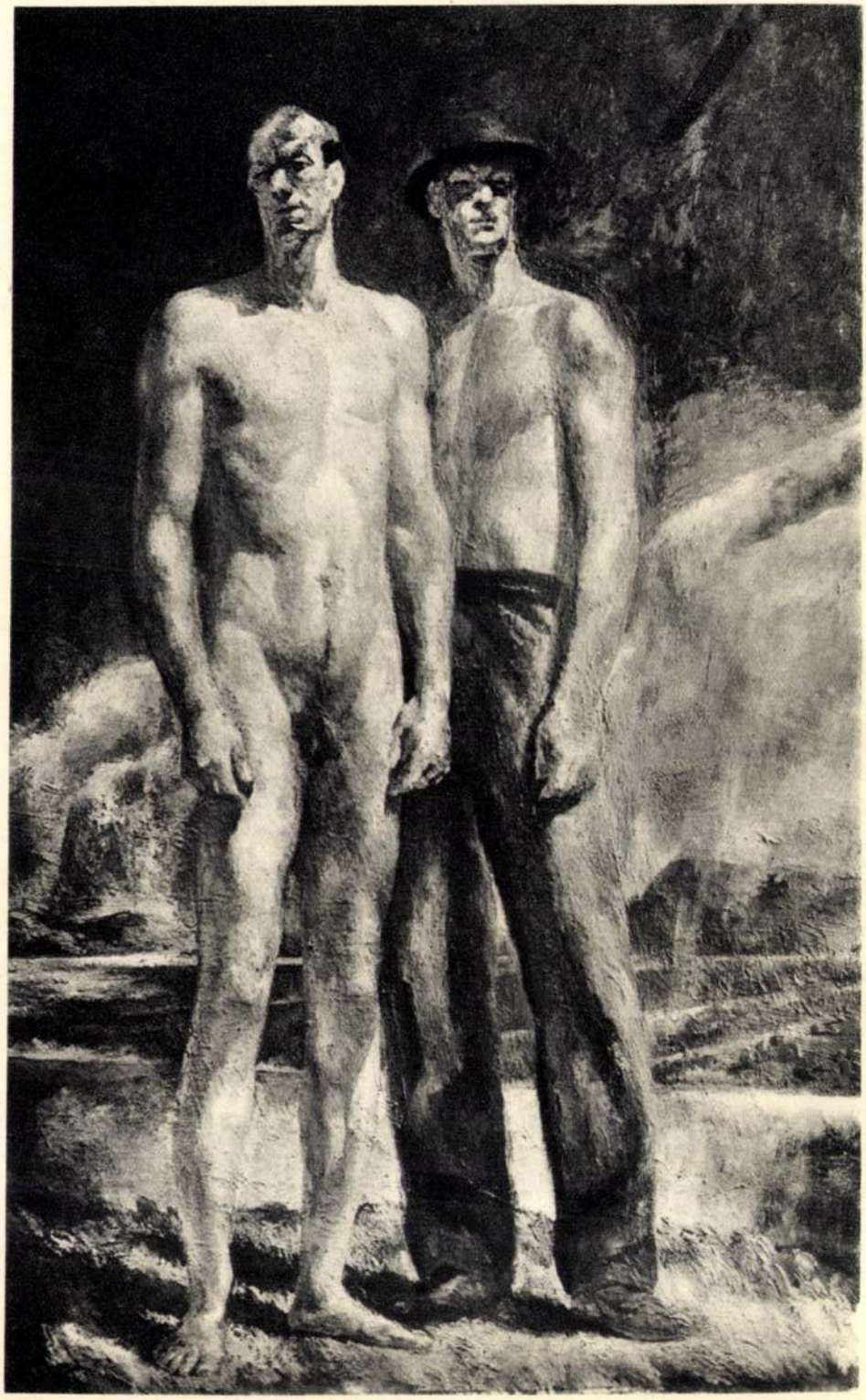

6. Hegytetőn . . . (olaj)



5. Zebegényi este. 1928. (olaj)



4. Zsuzsa a falóval. 1927. (olaj)



3. Zsuzsa. 1926. (olaj)



2. ***Feleségem és én.*** *1924. (olaj)*



1. Fürdés után. 1921. (olaj)

falusi jelenetek ihletett feljegyzései ezek, melyek mintegy előkészületnek tekinthető nagy alkotásaihoz. A rajzok és az akvarellek azt bizonyítják, hogy Szőnyi az örökké figyelő és tanulmányozó művészek közé tartozik, aki minden élményét lerögzíti, hogy adott esetben műveiben felhasználhassa. 1952-ben megnyerte a Földalatti Vasút Népstadion állomása díszítésére kiírt freskó-pályázatot. Készülő hatalmas művében a falu felszabadult életét, a parasztfiatalság és a sport kapcsolatát ábrázolja. Ezek a munkák is bizonyítják, hogy Szőnyi István művészete mennyire felfrissült, megújult, hogy humanisztikus törekvései a nép államában megfelelő kifejeződési lehetőségekhez jutnak.

Szőnyi István nem csupán a táblaképfestés és a freskó nagy mestere, hanem a grafikáé is. Rajzai és különösen rézkarcai a magyar képzőművészet legszebb alkotásai közé tartoznak. Ez a kiállítás szemléltető képet nyujt grafikai tevékenységéről is. A rézkarcban új megoldásokat alakított ki, elődeinek száraz leíró modorával szemben a valóság lényegét és a maga lírai érzelmeit tükrözni képes, grafikai formákat teremtett.

Egyéniségének közvetlensége, a kollegák iránti szeretete, szolidaritása, segítőkészsége és modorának emberségessége, csakúgy mint széleskörű és baráti hangú pedagógiai munkássága a magyar képzőművészeti élet egyik legkedveltebb és legnépszerűbb alakjává tették.

Szőnyi István a nagybányai örökség méltó folytatója. Ha sok keresés, kevésbbé szerencsés megoldás is található életművében — egy sor olyan képet alkotott, melyek a magyar művészet történetében értékes helyet biztosítanak neki. Humánus felfogása, a színekkel való mesteri kifejező képessége, hazaszeretete, legnagyobb huszadik századi mestereink közé emelik. Ez a gazdag művészet, melyet Kossuth-díjjal, majd a Népköztársaság Érdemes Művésze címmel ismert el pártunk és kormányunk — ma virágzásának, további kibontakozásának új korszaka előtt áll. Szőnyi Istvántól nagyszerű monumentális alkotásokat — további — a realizmus felé vezető táblaképeket várhatunk és várunk is. Kiapadhatatlan teremtőerejére a megújhódott magyar művészetben még sok feladat vár.

Végvári Lajos

hangsúlytalanul jelenik meg, mint környezete. Ez a törekvése további nagy szerepet enged a képalakításban a fénynek, amely feloldja a tárgyakat, tompán izzóvá, vibráló foltokká alakítja őket. A 40-es évek körül Szőnyi művészetének aktivitása és valóságereje tovább gyengül. Fejlődésének ez az újabb állomása részben összefügg betegségével, részben történelmi és társadalmi eseményekben leli magyarázatát. Szőnyi szinte hallani sem akar az embertelen és durva fasiszta világról, elfordítja a szemét falusi környezetéről is, a búskomorság, az önmagával való foglalkozás nehéz gyötrődései kötik le minden erejét. Természetes, hogy a világtól való elvonulás magával hozza a mesterségbeli, az önmagáért való művészeti problémák vezető szerepét is, ezt nemcsak Szőnyinél, de sok más jószándékú polgári művészünk alkotásaiban megfigyelhetjük.

Bár ebben az időben kolorizmusa csodálatos szépségekig fejlődött, mégis évekig szinte egyhelyben topogott, még a felszabadulás után is. Nehezen találta meg azt az új hangot, amely méltó eddigi működéséhez s amely a hallgatásra ítélt, de a felszabadulás után ismét megerősödő humanisztikus magatartását méltóképpen tolmácsolná. Az I. Magyar Képzőművészeti Kiállításon két képpel szerepelt, az egyik az *Üdülők*, még a közelmult hangját vitte tovább, a másik a Krumpliszedés azonban az önmagára talált művész első kitűnő eredménye. Az alkonyati tájban megjelenő emberek csak körvonalukkal válnak ki, elsősorban nem ők a kifejezés hordozói, hanem a táj, amely széles, jóleső, szabad és ünnepélyes érzéseket fejez ki. A következőkben Fuvaros című festményével aratott megérdemelt sikert, ebben a képben egy kissé visszakanyarodott Ferenczy Károly örökségéhez és azt a maga egyéni nyelvén folytatta tovább. 1951-ben megbizatást kapott egy, a magyar parasztság felszabadulás utáni életét bemutató, 100 m^2-nyi panneau megfestésére. Hét egymással összefüggő jelenetből áll ez az alkotás, mely a felszabadulást, az újjáépítést, a földosztást és a föld közös megmunkálására tömörült parasztság útjának legfontosabb állomásait örökíti meg. Alakjainak mozgása, elrendezése itt rendkívül meggyőző, egyes szereplők arcán mély emberi érzés ömlik el, s mindennek nagyszerű visszhangot ad a hatalmas és szépen megfestett dunai táj, amely felfokozza a hangulatokat és megerősíti az alakok mozgását. Az emberábrázolás útján elért eredményei különösen megragadóan jelentkeznek a panneaukhoz készült tanulmányrajzokon, melyek Szőnyi legszebb munkái közé sorolhatók. Ugyancsak a panneaukkal egyidőben keletkezett akvarelljeinek újabb szép sorozata, tájak, hangulatok,

meg. A táj ezen a művén nagy szerephez jut, a falusi élet sok mindennapi hőstetteiből kirajzolódó éposz hangulatos szintere lesz. Utóbbi festménye bizonyítja, hogy a zebegényi témával való foglalkozás Szőnyi művészetének nem leszűkítését, hanem éppen gazdagodását jelentette, még ha ennek a gazdagodásnak bizonyos tartalmi korlátai fenn is állnak. A városban élő kortársak, de akár az időnként falura kiránduló, paraszttémákkal foglalkozó festők alkotásaival összehasonlítva Szőnyi művészete végtelenül gazdag és sokrétű, széles körképet ad a magyar faluról, annak minden eseményéről. A falusi életben való állandó részvétel, a parasztokkal való meghitt baráti viszony egy hatalmas paraszti époszra ihlette, amely kimeríthetetlen változatosságban — kedves epizódokban és szomorú eseményekben egyaránt — tárja elénk a két világháború közti vidéki életet. Szeretet és ugyanakkor ábrándos melankólia egyesül ezekben az alkotásokban, mint pl. az Este Zebegényben zöldes alkonyati tónusaiban, vagy a Zebegényi temetés Brueghel-ra emlékeztető gazdag képalakításban. Ábrázolja azonban a mezei munka nehézségeit, a falusi asszonyok nehéz sorsát, az ilyen alkotásaiban szinte ismét megközelíti korábbi monumentális felfogását. Jellemző azonban ezekre is, hogy a kifejezés hordozója nem az emberi arc, hanem az alak egésze. Csak kevés művében jellemez a pszichológia eszközével, ilyen pl. a fáradt lila színekkel kifejezésében felerősített Aratás után című festménye, melyen a munkától elcsigázott emberek kimerült álmát érzékelteti.

A 30-as években Szőnyi előadásmódja egyre halkabbá, kifinomodottabbá válik. Ezt a finomodást kezdetben a formák további egyszerűsítése, plasztikus értékektől való elvonatkoztatása jellemzi (mint az okker és lila változataira felépített Este című képe tárja elénk). A későbbiekben az új képalkotó felfogással együttjáró egyéni tempera-technikája egyre légiesebb hatások eléréséhez segíti. Festői módszere következtében a nagyvonalú dekoratív felfogás maradványai helyet adnak az árnyalatok és színértékek végtelenül finom és érzékeny szövevényének. Szőnyi ezekben a munkáiban a világ egyre közelebbről való szemléletét valósította meg, minden kis festői részlet, két színárnyalat egymáshoz való viszonya különös erővel foglalkoztatja, sokszor más elemek rovására. Festészete ekkor álmodozó, ködszerű lírává válik, elveszti nagyratörését és valami szétomló intimitás uralkodik el rajta, embert és tárgyat egyformán átlelkesít, megfosztja őket testi valójuktól. Festészetének ez az érzésbeli nyeresége azonban egyben azt is eredményezi, hogy az ember még inkább elveszti szerepét és ugyanúgy hangsúlyosan, illetve

pontján. Azt lehetne mondani, hogy ettől kezdve szinte kerülte a várost, lírai kifejezésre való egyre sürgetőbb vágya a természet és a falu csendes nyugalmában talált kielégülést. Zebegényi műveiben a tájkép egyre nagyobb szerepet játszik. A tájakat azonban majdnem mindig összekapcsolja az emberrel, a falusi parasztok életével.

Kolorista fejlődésének fontos állomásai a művészt és feleségét ábrázoló kettős arcképe, majd Anyja arcképe, melyekben úgy színben, mint rajzban a monumentális felfogástól egy differenciáltabb, érzésben és hangulatban gazdagodó ábrázolási módhoz jutott el. Ezen az úton továbbhaladva az emberábrázolás egyre líraibb, színekkel formáló és színekkel kifejező megoldásait alakítja ki. Ilyenek főleg gyermekportréi (Zsuzsa képek, Két kisleány), melyeken a korábbi dekoratív és monumentális színfoltok helyett egységes finom kolorittal ábrázol. A szín kifejező erejének ez a gazdagodása magával vonta azonban a plasztikai és tárgyi értékek, mellőzését. Szőnyi legtöbb portéján elsősorban nem jellemezni akar, hanem a modellek kapcsán benyomásait, érzéseit mondja el lírai formában.

Az arcképekkel párhuzamosan a tájképekben és a figurális festésben is lassan elkanyarodik a Hegytetőn című képétől. Az átmenet egyik legérdekesebb alkotása a Vízparti jelenet. Az előzőknél sokkal lágyabban mintázott festményen elsősorban a természetben a víztükör csillogása előtt jelentkező alakok kompozíciós problémája foglalkoztatja a színbeli gazdagodás feladata mellett, ez okozza, hogy ruhás alakok és aktok egyaránt szerepelnek. Szőnyi azonban humanisztikus érzésvilága következtében sohasem tud megelégedni a merőben mesterségbeli problémákkal, így ezen a kis kompozícióján sem; valamiképpen indokolni akarja a felvetett ötletet és kísérletet tesz a jelenet eseményszerű kialakítására. Ez az eseményszerűség azonban elsősorban az érzelmekben nyilvánul meg, a művész lelkében támadt érzelmeket visszhangozza, a mélázó tekintetekben, a puha tartásban és a fénytől beragyogott színek meleg csillogásában. Ember és természet együttesen jelentkezik itt és egyformán fontos. Bár a parasztokat a maguk reális megjelenésében ábrázolja, mégis a sorsuk iránti aggódás és együttérzés — Szőnyi jellemző emberi tulajdonsága — nem olvasható ki ebből a festményből. A Vízparton-t hosszú sorozat követi, melyekben a Duna partján álló, beszélgető emberek szinte kifogyhatatlan változatát örökíti meg. Ezek között különös figyelmet érdemel hatalmas vászna az Átkelés a Dunán. Ez a kép felfogásának monumentalitásával és az emberábrázolás lírai-kolorisztikus bensőségével ragad

mely bár plein-air kép, nem az impresszionisták fény- és színtöréseket ábrázoló módszerével készült; azoknak differenciált és analitikus felfogásával szemben összefoglalásra, plaszticitásra törekszik, a napfény ragyogását nem is a színek optikai elemzésével éri el, hanem a levegő és az emberi test színeinek felfokozott értékeivel. Bár elsősorban formai és stiláris szempontból volt nagy hatású ez a festmény, nem kevésbbé jelentős a tartalma sem. A beteg, az embertől elforduló korban — mely részben az absztrakció, részben a kispolgári naturalizmus művészeti törekvéseit vallotta magáénak — Szőnyi az egészséges, szabad ember típusát, egy új, harmonikus embereszményt kísérelt meg kialakítani. Ezzel egyidőben egymás után alkotja sárgás tónusú, monumentális aktképeit, melyeknek modelljei szintén robusztus, erőteljes emberek. Különösen megragadók azok a kompozíciói, ahol a klasszikus hagyományok, főleg Rembrandt tanulmányozása figyelhető meg. (Bethsabe, Fürdő után). Csak arckifejezésükben, bágyadt kézmozdulatukban jelenik meg a kor művészetére jellemző szemlélődő, a magányosság-tudat előidézte szomorú és belenyugvó lelkiállapot. Megállapítható, hogy ezek a művek egy olyan művész műhelymunkái, aki monumentális megbízás híján törekvéseit ilyen módon igyekszik megvalósítani. A monumentális olajfestmények tématikai szűkössége a megbízások elmaradásának a következménye, a műterem világára korlátozott művész magánosságát árulja el.

1924-ben rendezett második gyűjteményes kiállítása nagy sikert hozott, a kor legjelentősebb művészeti tömörülése, a Szinyei-társaság tagjai közé választotta. Ekkor egyes kortársak az ő művészetétől megigézve, monumentális korszakának eredményeiből iskolát csináltak és többé-kevésbbé kitartottak emellett akkor is, midőn Szőnyi már új utakra tért.

A monumentális kísérletektől elkedvetlenedve, a 20-as évek közepétől kezdve egyre jobban az intim jellegű ábrázolás felé vezet az útja. Palettája megszínesedik, a nagy kifejező formák helyét először a dekoratív szépségű körvonal, majd a színek egyre változatosabb skálája veszi át. A későbbiekben Szőnyi István fejlődése a folttal való festés, a színekkel való mintázás útjára tér, ennek következtében a tárgyiasabb ábrázolásban visszaesik és képei sejtelmesebbek, álomszerűbbek lesznek. Azonban sohasem vált misztikussá, sohasem kísérletezett az absztrakcióval: ha át is hangolta a maga nyelvére a valóságot, azért a közvetlen tárgyi élmény a természet tanulmányozása minden alkotásában kimutatható. Ebben az időben Szőnyi véglegesen Zebegényben telepedett le, a Duna természeti szépségeiben és megvilágítási hatásokban egyik leggazdagabb

SZŐNYI ISTVÁN

A 60 éves jubileumát ünneplő művész egyike az újabb magyar képzőművészet legszámottevőbb alakjainak. A festészet szinte minden műfaját műveli és a grafika terén is kimagasló eredményeket ért el. Pedagógiai munkásságát számos tehetséges tanítványának alkotása dícséri.

1894-ben született Újpesten. A képzőművészet iránti vonzalma hamarosan tudatosodott benne és középiskoláinak elvégzése után a Képzőművészeti Főiskolára jutott. Itt Ferenczy Károly tanítványa lett. Ferenczy Károly révén mint főiskolai ösztöndíjas Nagybányára, az újabb magyar képzőművészet egyik legjelentősebb műhelyébe jutott A nagybányai tanulmányok kitörölhetetlen nyomokat hagytak Szőnyi István munkásságában. Innen származtatható művészetszemlélete, a tájjal való lírai kapcsolat kialakításának módszere, a fényproblémák iránti vonzódása. A nagybányai művészeti tanulmányokat azonban megzavarta a világháború, 1914-ben a fiatal művésznek be kellett vonulnia katonának, majd végigküzdötte a világháborút. A háború befejezése után ismét a Képzőművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait, egy másik kiváló nagybányai mester, Réti István vezetésével. Ebben az időben azonban érdeklődése és hajlama, tetterős egyénisége eltávolította Nagybánya lírai tartózkodó szemléletétől. Új törekvések hívévé vált. Elsősorban a tanácsköztársaság vezető művészei, főleg Uitz Béla hatottak reá. Uitz monumentális felfogása, erőteljes kifejezésre való törekvése, szerkesztő hajlama visszhangra találtak a fiatal művész munkásságában. Ebben a korban készült művei erőtől és belső feszültségtől duzzadó monumentális jellegű kompozíciók.

Már korai képeiben a szerkesztő posztimpresszionizmus felfogása érvényesül, amely majdnem minden fiatal nagybányai növendék művészeti nyelvezete volt. De ezekben is felfedezhető a valóságból leszűrt, a nagybányai törzstagoktól kiművelt kolorit tanulmányozása és követése. A huszas évek elején kialakult monumentális korszakának egyik legértékesebb darabja a »Hegytetőn« című nagyméretű vászna,

A KIÁLLÍTÁST
VÉGVÁRI LAJOS ÉS PATAKI DÉNES
RENDEZTE

A REPRODUKCIÓK FÉNYKÉPEIT
PETRÁS ISTVÁN ÉS ZILAHI JÓZSEF
KÉSZÍTETTÉK

FELELŐS KIADÓ: SZURDI MÁRTA
542255 ATHENAEUM. (F. v.: SOPRONI BÉLA)

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK ÉS IPARMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE
ÉS A MŰCSARNOK KIÁLLÍTÁSA

SZŐNYI ISTVÁN

FESTŐMŰVÉSZ,
KOSSUTH-DÍJAS, A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG ÉRDEMES MŰVÉSZE

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

BUDAPEST, 1954. MÁJUS 22—JÚNIUS 20.
ERNST MÚZEUM



Szőnyi I. Atrey

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kőnyi István

PESTMEGYEI HÍRLAP

1021

Gondolatok a múzeumban

Az ősz rőt, okker és kevert-arany színeiben pompázik a zebegényi kert. A csöppnyi völgy még smaragdzöld, kiharsan belőle az almafák piros gyümölcse, de a domboldal már elhalványult, halk színei oldottak, líraiak, akár a híres képen, mely a foszlós szélű, vibráló rajzú kerti padot emeli szinte a személyiség rangjára. A pad áll ma is a zebegényi kertben és mielőtt a dombra indulna az ember, hogy elgyönyörködjön a táj varázsos szépségű panorámájában, jólesik megpihenni rajta.

Szürke, esőáztatta, napszítta, gyalult pad, megrokkant támlájára az idő rávéste már a tovatűnt éveket. A kép után mégis újnak tűnik, erősnek, amit már semmi sem pusztíthat el. Rövidesen viszontláthatjuk a legújabb magyar bélyegen, olyannak, amilyennek a magyar falu csendes mindennapjainak festő poétája, *Szőnyi István* látta s megalkotta.

A zebegényi *Szőnyi István Emlékmúzeum* több *egy* múzeumnál. *„Példátlan élményt nyújt. Az országban egyedülálló”* — ahogy a napokban idelátogató *Vályi Péter* pénzügyminiszter találóan megfogalmazta. *„Több mint egy múzeum, mert nemcsak Szőnyi István kivételes művészetét őrizte meg, hanem hangulatában, emberségében egy nagyszerű ember, egy nagy humanista emlékét is”.*

Szobáin, műtermein nem változtatott senki, hét esztendővel *a művész halála után is minden olyan, mintha ma is falai között élne a mester,* csak éppen hivatalos dolga elszólította valahova. A *nappali szoba* falát könyvállványok futják körül. A falakon képek, két utolsó, befejezetlen munkája, a *Vetkőző lány* és a *Zebegényi táj* és a ma már világhírű *Kerti pad,* melyet még maga Szőnyi István helyezett ide, mert ettől a művétől nem tudott megválni soha. És nem is akart. Hozzánőtt, élete és művészete igazolását látta benne.

A *hálószobában* könyvek, clavicytherium, az ágy, melyben örökre lehunyta szemét és a *három gyerek* képe. *Zsuzsa,* a római televízió bemondónője, *Jolán* vegyészmérnök Budapesten, és *Péter,* akit tizennyolc éves korában ragadott el a kegyetlen halál. A *barokk magyar parasztszobában,* a híres *Sirató asszonyok.* Aztán fenn, a nagy *műteremben* a *Zebegényi temetés,* egyszerűségében is megrendítő alkotása. A festőállványon színes vázlat, Kollányi Ágoston filmjéhez készítette. És paletták, ecsetek, festékek, festékörlő mozsár, minden ott, ahová utoljára tette.

Alig több, mint két hónapja nyitotta meg kapuit a képzőművészet barátai előtt. Azóta *nyolcezren zarándokoltak el ide,* magyarok és a világ minden tájáról érkezettek. Finn diáklány, kanadai kereskedő, angol tanár, francia tisztviselő, dán orvos, holland munkás, német pártmunkás, lengyel mérnök, a weimari múzeum igazgatója és nagyon sokan mások. A vendégkönyv bejegyzései szerint *„ilyen meghitt, emberközelségű emlékházat még nem láttak sehol”.*

„Most értem még jobban Szőnyit, a nagy művészt, hogy otthonában is láthattam alkotásait, és még jobban érzem, milyen igaz ember volt” — jegyezte fel önmaga és egyúttal sokak véleményét *Lantos Erzsébet,* Rómában tanuló ösztöndíjas restaurátor-hallgató.

Lapozgatva az emlékkönyvet, *Kállai Gyula, Aczél György dr. Szabó Zoltán, Cservenka Ferencné, Major Tamás, Várkonyi Zoltán, Beck Judit, Karinthy Ferenc, Pátzay Pál* és még sok más, neves közéleti és művészember nevével találkozhatunk. Szőnyi István életében is *jeles emberek találkozóhelye volt* ez a ház és az is *maradt* napjainkban is.

A múzeum festőművész igazgatóját, *Dániel Kornélt.*

— *Élőnek megtartani Szőnyi István művészetét és emlékezetét,* ez legfőbb célkitűzésem. Egyelőre csak szombat-vasárnaponként *Szőnyi István életéről készített filmek vetítésével* egészítjük ki a múzeumlátogatás programját. Nincs tudomásom róla, hogy valaha is *vastapssal* fogadtak volna múzeumban bemutatott filmeket. Itt ez ma már szinte természetes. Ha bővíteni tudjuk a bemutatásra kerülő filmek választékát, ha hétköznapokon is rendezhetünk vetítéseket, ha *több nyelvű tárlatvezető magnetofonokat* alkalmazhatunk, biztos, hogy még többen jönnek el ide. Tervezzük, hogy tavasztól őszig *Kerti pad hangversenyeket rendezünk* a múzeum kertjében. Ha a nagymarosi lovas iskola vezetői hozzájárulnának ahhoz, hogy túráik alkalmával útbaejtenék múzeumunkat, még több lenne a látogatónk. Télen pedig lovasszántúrákat rendezhetnének ide. Már most rendszeresen vetítjük Szőnyi István külföldre került képeiről készített diafilmeket. És a legnagyobb tervünk: *műtermeházakat szeretnénk építeni fenn, a dombtetőn,* ahonnan belátni a tájat s az alant hömpölygő vén folyót. Ezekben a műtermekben magyar és külföldi festőművészek alkothatnának. Olyan gondolat is felmerült: *nem pénzen válthatnák meg itt-tartózkodásukat, hanem egy itt készült festménnyel.* Az évek során egy második múzeum alakulhatna ki ily módon Zebegényben...

Szőnyi István a XX. századi magyar festészet kimagasló művésze volt. Falut szerető, csendes festői bölcsessége a legnagyobb témát fedezte fel és emelte a művészet rangjára a Zebegényben töltött évtizedek során: *a falusi magyar tájat és a benne alkotó embert.* Amikor csendben eltávozott, szinte végrendeletszerűen elevene-

...rlap

Mit mond a paragrafus?

Az új Munka Törvénykönyve és végrehajtási rendelkezése

Az országgyűlés nemrég emelte törvényerőre az új Munka Törvénykönyvet. A törvénykönyv elveket szögez le, meghatározza az új gazdasági mechanizmussal összhangban azokat a kereteket, amelyek kitöltése a vállalatok feladata. Az új jogszabály 1968. január 1-én lép hatályba. A törvény és végrehajtási rendelete képezik alapját a vállalati kollektív szerződéseknek.

A kollektív szerződés

a Munka Törvénykönyve vállalati végrehajtási rendelete, a vállalat alkotmánya. Meghatározza a dolgozók és a vállalat alapvető jogait és kötelezettségeit.

A törvénykönyv szakít azokkal a merevségekkel, amelyek szükségszerű következményei voltak a centralizált gazdálkodási rendszernek. A központi utasítások, a tervmutatók teljesítése itt elegendő volt ahhoz, hogy egy-egy vállalatot gazdaságosan működő vállalatként bíráljanak el. A dolgozók a jövőben anyagilag érdekeltté vannak téve abban, hogy gazdasági eredményeik minél hatékonyabbak legyenek. Nem mindegy tehát, a vállalatnak sem, hogy kivel vagy kikkel dolgoztat, és a munkavállalónak sem mindegy, hogy milyen vállalatnál — nyereséges, vagy veszteséges — dolgozik. Éppen ezért vezeti be az új jogszabály a kötetlen felmondás lehetőségét, azt, hogy a dolgozó minden hátrányos következmény nélkül felmondhatja állását.

Az év végéig

még hatályos Munka Törvénykönyvében — bár korábbi állapotokhoz képest előrehaladást jelentett —, nem volt teljesen kötetlen a felmondás lehetősége. Ha valaki nem a

mondta fel munkaviszonyát, „a régi" szabályozás szerint amellett, hogy munkaviszonyának folyamatosságát elvesztette, súlyos, anyagilag is érintő hátrányokat szenvedett. Ez a rendelkezés azt kívánta szolgálni, hogy a dolgozók becsüljék meg munkahelyüket, jobban kötődjenek a vállalathoz, alakuljon ki a törzsgárda. Nem szolgálta azonban azt a törekvést, hogy a dolgozó oda menjen dolgozni, ahol jobban megfizetik tudását, tapasztalatait, ahol a társadalom számára hasznosabb munkát végez. A vállalat kezét is megkötötte ez a rendelkezés, mert a meghatározott felmondási okok hiányában nehezen tudott megszabadulni a számára haszontalan munkaerőtől, és nem volt abban a helyzetben, hogy kiválassza a neki legjobban megfelelő embereket. Az új Munka Törvénykönyve a kötetlenné tett felmondással mind a dolgozónak, mind a vállalatnak biztosítja a szabad munkavállalás, munkaerő-felvétel lehetőségét.

Az új jogszabály

lehetővé teszi, hogy a dolgozó is kiválassza a neki legjobban megfelelő munkahelyet és a vállalat is kiválassza a neki legmegfelelőbb munkaerőt.

A régi Munka Törvénykönyve szerint arra sem volt lehetőség — hátrányok nélkül —, hogy azért mondja fel állását a dolgozó, mert egy másik munkahelyen neki kedvére valóbb munkakörben dolgozhat, nagyobb fizetést érhet el, vagy esetleg azért, hogy közelebb kerüljön lakóhelyéhez.

Csak egy példát: nemrég felkeresett egy ötven év körüli férfi, aki élete javát az inas-évek során tanult szakmájában töltötte el az egyik vállalatnál. Munkája mellett — élve a tanulási lehetőséggel — vonalú képesítését szerezte meg, és ezután a nagyobb kereseti lehetőségekkel kecsegtető, számára jobb munkahely felé orientálódott. Mivel szakemberekkel nem állunk olyan jól, az egyik vállalat örömmel fogadta volna, de nem engedték el, s végül „felmondás a dolgozó részéről" bélyegzéssel adták ki munkakönyvét. Ez a bejegyzés — mint tudvalevő —, bizonyos hátrányokkal járt, a munkaviszony folyamatossága megszakadt, a fizetés, személyi alapbér sem lehetett nagyobb, hat hónapig, mint a korábbi munkahelyen. Emellett pótszabadságra való jogát is elvesztette a dolgozó és azt csak két év múlva szerezhette vissza. A dolgozó panaszát minden szinten elutasították.

Ilyen, és hasonló esetekben tehát bármennyire is szerette volna magasabb bérrel alkalmazni a vállalat a neki megfelelőbb dolgozót, nem tehette. A dolgozó tehát választott: vagy marad a régi munkahelyén, vagy vállalja azokat a következményeket, amelyek sújtják a munkahely „hűtlen" elhagyásáért. Az új Munka Törvénykönyvében nincsenek ilyen korlátozások.

Ez csak egy változás az új jogszabályban, de már

ez is mutatja,

hogy nagy szükség van a gondolkodásmód megváltoztatására, szemléletbeli „átváltásra", vezetőknek, beosztottaknak egyaránt. A munkahelyek légkörének ahhoz mérten kell megváltoznia, hogy most már a dolgozónak, a vállalatnak egyformán érdeke a nagyobb jövedelem elérése. Hogy az anyagi ösztönzés erőteljesebb

Zebegényben, mint akkor, amikor idejöttem mint pionír. Amíg lebet kint is szeretnék már maradni a természetben. Kedvenc időtöltésem olvasás a folyók jegének, a madarak vonulását, és a Duna időjárás-idők óta tartó, modern alkotó folyását.

- Ma a kitüntetés teljesült. Nyugalomban, boldogságban utolsó percétig munkában találtuk végső-idejét. 1956 őszén, egyik régi barátjával vagyon is megállapodtam Zebegényi házban. Szívesen, kedves vendégbarátságával fogadott. Az ebédlő főfalán a Zebegényi temetése alatt képe függött. Fehér hőlepel takar mindent, és a fehérségből feketén vállnak ki a temetőbe menő emberek, a koporsó után hallgva. Megtapó, drámai illúzióa a mega benyomásom egyszerűségében. Hegyiütte, mennyire reflektoztam a képre, odavezetett egészen közel, és ürömtelt ide diszelvészel mondta, amikor pontt művészmet Lobomhatók, 1946-ban, ez a kép emlékkére maradt, de restaurálottam, és így akarták. Ugye nem is látni rajta a nyomát? Most, amikor Zebegényben, a régi elnevezett Régnyi István utcában, a régi kedves ház azonosságban megvilik a nagy mester emlékszoma, meglát csak arra a képre kell gondolnom, hiszen ott nyugszik ő is most már felszegével, ahhan a zebegényi temetőben.

- Zebegényi temetése. /Tófalvaedo/

- - - - - - -

Ambrus Tibor emlékezett Régnyi Istvánra.

Zebegénybe, mint akkor, amikor idejöttem mint pionir. Amig lehet kint is szeretnék már maradni a kertben, kedvenc padomról figyelve a felhők járását, a madarak vonulását, és a Duna időtlen-idők óta tartó, medret alakitó folyását.

- Ez a kivánsága teljesült. Nyugalomban, boldogságban, utolsó percéig munkában töltötte végső idejét. 1958 őszén, egyik régi barátjával magam is meglátogattam Zebegényi házában. Szivesen, kedves vendégbarátsággal fogadott. Az ebédlő főfalán a Zebegényi temetés cimü képe függött. Fehér hólapal takar mindent, és a fehérségből feketén válnak ki a temetőbe menő emberek, a koporsó után ballagva. Megkapó, drámai alkotás a maga hangtalan nagy egyszerüségében. Meglátta, mennyire ráfeledkeztem a képre, odavezetett egészen közel, és örömteli kis dicsekvéssel mondta, amikor pesti mütermemet lebombázták, 1945-ben, ez a kép szilánkokra szakadt, de restauráltattam, és igy sikerült. Ugye nem is látni rajta a nyomát? Most, amikor Zebegényben, a róla elnevezett Szőnyi István utcában, a régi kedves ház szobáiban megnyilik a nagy mester emlékmuzeuma, megint csak erre a képre kell gondolnom, hiszen ott nyugszik ő is most már feleségével, abban a zebegényi temetőben.

- Zebegényi temetés. /felolvasás/

- - - - - - -

Ambrus Tibor emlékezett Szőnyi Istvánra.

- Nagy passzióval kertészkedem, nagy öröm, ha az embernek sikerül a nemesitès és a sajátmaga által szemzett cseresznyafáról szedheti a ropogós germensdorfit. Persze, sok gonddal is jár a zebegényi gazdálkodás, ez a költséges kedvtelés, például a remekül mutatkozó füvet kaszálás után elkapta az eső, rendben ázott majd egy hétig. Kérdés, mi lesz még használható belőbe, s mit fog enni a Szegfü? Mindamellett, akármilyen is az idő, munka után nagy megnyugvással ülök le a verandán, vagy nézegetem, olvasgatok a könyveimben. Nagyon szeretem a könyveket, s ha az ostrom alatt pesti lakásomon el is pusztult könyveim zöme, azóta megint összetudtam állitani ha nem is eredeti állapotában, egy elég tekintélyes könyvtárat. A könyvei között mindig talál az ember ölyan jó barátot, akivel szivesen ujból, és ujból elbeszélget.

- Már idézett visszaemlékezéseiben Szőnyi István felsorolja azokat a barátait, akik hosszu évtizedeken keresztül gyakran, és szivesen látott vendégei voltak a zebegényi háznak.

/ Aba Novák Vilmos, Bernáth Aurél, Szobotka Imre, Elekfi Jenő, Dombrovszky László, Medveczki Jenő, Vass Elemér, Berény Hubert nevét emliti, és igy folytatja.

- Most, hogy némileg rezignáltan gondolok vissza életem utjára, az elmulás kikerülhetetlensége adja meg emlékei izét. Pedig különben fiatal koromban egyáltalán nem éltünk szomoru, és reménytelen életet. Kis összeszokott társaságunk között tudtommal sohasem volt félreértés. Nem emlékszem egyetlen incidensre sem ami az együtlét harmóniáját megzavarta volna. Ez azonban már mind a multé, és most öregségemre megint olyan egyedül vagyok,

megbeszélésem megjelenni. Legkésőbb lényegében.

- Az évekre tervezett új műhelyre még könyvtig tartott. Kreatív, mérhető tető vételéig kívül, csak az idegen világvédte időnyerek hadvese emlékre lelkesült. Az érdekelődő, szemléltető emberek csupán ja elég volt. Az első próbálkozás után többre nem is vágyott. Akkréditációs lépcsőtett el még a könnyű lélekben, e-gyetlen kis vészlelkűségnél többet sohasem vitt magával, művészszerkezet kívül. De kilépőt újtávol műhöz a tervezett időpontnál előbb tért haza. Hívta, vonzotta a hazai tél, az anyanyelv varázsa, varos, munkára várta a szeretnivalók kis műtermei. Folyamat csak ott tudott.

- Nem vágyok világpolgár. Úgy érzem találjam bele vagyok gyökeresedve ne itthoni, a mi világunkba, a mely tragédia lett volna számomra, ha barát kollégát volna szerétnem. Lamart élettudat, annak minden örömét, de bajt, nemnyugvást és csalódást, eredményét, de kudarcait. Ezt tanultam meg látni, szeretni. Hálaadó, azt hiszem találjam gyökértelenné válnék.

- A szeretnivaló két kifejezés mégpedig, a Dunakanyar vidékének valósága természetét pompáján ihlette, majdnem még évtizeden át, Szépnyi István műveszetét. Az év minden szakában festette gyönyörű környezetét, a mint olvondotta egy autor, a legutóbbi évek munkái közül, ami a Vál két képét szemlélte legjobban, amelyet, az életében utolsó nagyot kiállításra is beküldött. Rokon a képével hasonszott tűlünk Szépnyi István.

- Szeretnivaló két, télen. \Találvarsa\

- Hogyan élt Szépnyi István Szeretnivaló? Idézzük újra, őt magát.

megtanultam megismerni, legbensőbb lényegüket.

- Az évekre tervezett ut mindössze négy hónapig tartott. Eredménye, néhány futó vázlaton kivül, csak az idegen világadta élmények kedves emléke lehetett. Az érdeklődő, szemlélődő embernek ennyi is elég volt. Az első próbálkozás után többre nem is vágyott. Akárhányszor látogatott el még a kékegü Itáliába, egyetlen kis vázlatkönyvnél többet sohasem vitt magával, müvészszerszámai közül. És külföldi utjairól mindig a tervezett időpontnál előbb tért haza. Hivta, vonzotta a hazai táj, az anyanyelv varázsa, várta, munkára várta a zebegényi ház kis müterme. Dolgozni csak ott tudott.

- Nem vagyok világpolgár. Ugy érzem teljesen bele vagyok gyökeresedve az itthoni, a mi világunkba, s nagy tragédia lett volna számomra, ha hazát kellett volna szerélnem. Ismert életünket, annak minden örömét, és baját, reménységét és csalódását, eredményeit, és kudarcait. Ezt tanultam meg látni, szeretni. Nélküle, azt hiszem teljesen gyökértelenné válnék.

- A zebegényi táj különös szépsége, a Dunakanyar vidékének varázslatos természeti pompáján ihlette, majdnem négy évtizeden át, Szőnyi István müvészetét. Az év minden szakában festette gyönyörü környezetét, s mint elmondotta egyszer, a legutóbbi évek munkái közül, azt a Téli táj képét szerette legjobban, amelyet az életében utolsó nemzeti kiállitásra is beküldött. Ezzel a képével bucsuzott tőlünk Szőnyi István.

- Zebegényi táj, télen. /felolvasás/

- Hogyan élt Szőnyi István Zebegényben? Idézzük ujra, őt magát.

ösztönző élmények összefüggések, és ezt igy fogalmazta meg.

- A müvész, amikor alkot, valami mindenekfelett érdekli, s ezt müvével kiakarja fejezni. De a számára a téma is csak eszköz ahhoz, hogy müvészi mondanivalóit közölhesse. Éppen ezért a müalkotásnál sohasem a téma a fontos, hanem az, hogy a müvész hogyan tudja megvalósitani ezt, amit általa kiakart fejezni. A téma csak akkor válik igazán egyenranguvá, csak ugy átvöződik teljesen egynemüvé a müvész kifejezési formájává, ha közvetlen élményből indul ki.

- 1929-ben római ösztöndijat kapott, és lázas izgalommal készült fel a régen vágyott utra. Ugy indult el, hogy hosszu időt, esetleg éveket tölt majd Itáliában. Magával vitte hát, a munkához szükséges minden felszerelését. A benyomásokkal telt első hetek után,

- Eljött annak is az ideje, hogy mindenféle rajzok, és előzetes vázlatok készitése után állvánnyal, kazettával, és vászonnal felszerelve kimentem a Via Audeniánára, hogy elkezdjek egy kiszemelt, előre kiválasztott témát festeni. Kinlódtam, szenvedtem, vesződtem, de nem sikerült semmit sem összehoznom, reménytelenül, és kétségbe esve hagytam abba. Ott, és akkor jöttem rá, hogy bár nagyon élvezem az ottani látványt, sok minden gönyörködtet, de munka szempontjából, csak a hazai táj, az otthoni milliő, a magyar emberek érdekelnek, csak ezek keltenek bennem visszhangot, s csak ezekből a hazai motivumokból tudok érdemleges munkát összehozni, mert ezekkel eszmélésem első pillanatától összeforrtam, eggyé válva velük, önmagamon keresztül

gondolásaimnak. Itt nem egy panteisztikus világképre gondolok, hanem arra, hogy összefőnodnak a táj motivumai az emberi sorsok kal, milyen mély hatást tesz, s milyen alakitó erővel bir a táj az emberre, s viszont az ember munkája, milyen nagy befolyással van a táj alakulására.

- A két idézetet megtetézve talán illusztrálni is tudjuk az eddig elmondottakat. Idézzük magunk elé művészete korábbi korszakának egy remekművét, Az asszonyok a vizparton cimü képét, amelyt ő maga is szivesen vallott egyik legkedvesebb alkotásának.

- Asszonyok a vizparton. /versmondás/

- Művészi elveiben szigoru volt, megalkuvást nem ismert. Hitte és hirdette, hogy a képzőművészet teljes embert kiván, mintegy a művész, és a képzett mesterember egységét.

- A technikának mindig csak alárendelt szerepet szabad játszania, de azért a művésznek el kell sajátitania a hosszu gyakorlatot kivánó nehéz, és bonyolult technikát, mert szüksége van reá ahhoz, hogy elmondhassa mondanivalóit, hogy a benne alkozó alkotó ösztön tevékeny munkára tudja forditani, s hogy ebben az alkotó munkában öröme is teljék. Nem szabad, hogy a mü értéke a felkészületlenség, a technikai dadogás miatt kárt szenvedjen, hogy elsikkadjon belőle minden őszinte friss melegség, mindenkifejező erő. De mindennek ellenére, a művészet nem kézimunka, nem tudás, hanem egy olyan lelki folyamat, melynek közlése csak technikai uton válik lehetővé.

- Szenvedélyes érdeklődéssel kutatta a téma, és az alkotásra

tek a tájjal, egyetlen egységgé. Az emberi alak, a természet része, maga is természeti jelenség. Az emberélet teljes összhangba kerül a természet életével. Fontos szerep jut Szőnyi képein a szinnek, a festői elemek közül a sziné a vezető szerep. Ritka erővel végzi azt a feladatot, amit mások képein a plasztikai elemek végeznek, nagy határozottsággal érezteti a formákat is. Némelyik képén, igy a Duna nagy kanyarulatáról festett müvein a levegőég szinjelenségei világító erővel ragyognak fel, a nagy viztükrön. Viszont falusi jelenetein, a szinharmónia mély lefogott, rendkivül tömör, mindig megnyugtatóan magátólértetődik, a valóság szülötte. Amit az élet, a táj eléje tár, sohasem kerül a képére, a maga aprólékos okmányszerüségében. Tehetségén átszürődve csaknem látomásszerü müvészetté válik. Mindig a valóságnak tükrözése, egy kimagasló tehetségben, telve az élet melegével. Innen költőiessége. Főjellegzetéssége leginkább az, hogy a kép a maga egészében, mint szétbonthatatlan egység finoman leszürt jelenség marad. Innen a nagy müvészi érdekessége, és értéke. Szőnyi István maga, 1954-ben irott önvallomásszerü visszaemlékezésében még közelebb segit müvészete főjellegzetességének megértéséhez szinte genizisához.

- Életem alakulására, és munkásságom kifejlődésére elhatározó, és döntő jelentőségü esemény volt, hogy 1924-ben megnősülve, kikerültem Zebegénybe, ahol aztán megtaláltam müvészetem kibontakozásához szükséges minden élményt.

- A táj, és az emberek összefüggő, és elválaszthatatlan egységét láttam meg itt olyan miliőben, amely nagyon megfelelt el-

1021

VIII. 13. 21.00 p. /E/ 1937.

Beatrix - mesterműve.

- Szőnyi István emlékének.

- A közeli napokban nyílik meg Zebegényben Szőnyi István halálán át az emlékmúzeumot, amely arra hivatott, hogy a XX. század nagyar festészete nagy alakjának egyik legmagyobb életműve mesterének emlékét megőrizze. Művészete, és ritkító munkássága tárgyi emlékeit összegyűjtve, ember, és művének élettét például, és tanulságul tárja majdani látogatói elé. Különleges ember, és különleges művész volt Szőnyi István. Kiegyensúlyozott, derűs, harmónikus. Életében, ember és tett mélységes azonossága ragyogtak életművében, amelyet kitűnő tollvonásában nagyott remek, még több, mint 6 oktondelje. Az ut amelyet végigjárt a csupacsik vesztes, de elég korán ért el olyan magasságokig, amely a kivülök közt is csak kevesenknek jut osztályrészül. Ilyis Képely ilyis a fiatal Szőnyiről, hogy művészetével, emlékül,hogy 5 nagy alkotta volna feszőtlenek tekintettük. Erős tehetsége, pontos ritkán művészete közéje vonzotta a fiatalságot. Csodálatos bonne lélekkel az ifjuk modern festőt. Nőnény évan át valóságos Szőnyi lészben éjjelt a főiskola ifju nemzedéke, mia fiatal festők ia. Képre jobb olyan kép került nagyiigre, amelyek nagyon is bonlitottak a zebegényi mester stílusára. Bunek a rajongásnak egyetlen tiltás, de megyarázta van, művészetének sajátos, egyéni jellege, amelynek érvényesülésére ismét Ilyis Képely idézem. A majzvonal elnyílik a tömzsök alá. Jappanré jelemlétét elárulja csasl, hogy minden szinfolt, minden tömna a maga helyén áll. A ritkábbe helyezett emberek nem kapnak külön hangulat. Beszennét

Kézi Gyula

VIII. 13. 21.oo D. /5/ Petőfi.

1021

Mesterek - mestermüvek.

- Szőnyi Istvánra emlékezünk.

- A közeli napokban nyitják meg Zebegényben Szőnyi István házában azt az emlékmuzeumot, amely arra hivatott, hogy a XX. század magyar festészete nagy alakjának egyik legnagyobb hatásu mesterének emlékét megőrizze. Müvészete, és alkotó munkássága tárgyi emlékeit összegyüjtve, emberi, és müvészi életét például, és tanulságul tárja majdani látogatói elé. Különleges ember, és különleges müvész volt Szőnyi István, kiegyensulyozott, derüs, harmónikus. Életöröm, ember és táj mélységes szeretete sugárzik életmüvéből, amelyet kiérlelt teljességében hagyott ránk, már több, mint 6 esztendeje. Az ut amelyet végigjárt a csucsokig vezette, és elég korán ért el olyan magasságokig, amely a kiválók közt is csak keveseknek jut osztályrészül. Lyka Károly irja a fiatal Szőnyiről, hogy müvésztársai, anélkül, hogy ő maga akarta volna fezérüknek tekintették. Erős tehetsége, puritán müvészete köréje vonzotta a fiatalságot. Csakhamar benne látták az igazi modern festőt. Néhány éven át valóságos Szőnyi lázban égett a főiskola ifju nemzedéke, más fiatal festők is. Egyre jobb olyan kép került napvilágra, amelyek nagyon is hasonlitottak a zebegényi mester stilusára. Ennek a rajongásnak egyetlen titka, és magyarázata van, müvészetének sajátos, egyéni jellege, amelynek érzékeltetésére ismét Lyka Károlyt idézem. A rajzvonal elbujik a tónusok alá, lappangó jelenlétét elárulja azzal, hogy minden szinfolt, minden tónus a maga helyén ül. A tájképbe helyezett emberek nem kapnak külön hangsulyt, összenőt-

Kőnyi István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG

1967 AUG 12

— Szőnyi emlékmúzeum. Fvtizedekig élt és alkotott Zebegényben Szőnyi István festőművész. A Duna-kanyar neves művészének házát nemrégen megvásárolta az állam és a Pest megyei múzeumok igazgatóságának adta át azzal, hogy Szőnyi emlékmúzeumot létesítsenek benne. Az emlékmúzeumot augusztus 18-án nyitják meg.


,vidám mű-
ek ez nem
nehézsé-
azért sem,
— komoly
mégis ka-
ér valaho-
el.
eredetileg
észült, de
zánál kö-
ámai sze-
egyszer-
anul fel-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szonyi István

HEVES MEGYEI
NÉPÚJSÁG

1967 AUG 10.

— ÉVTIZEDEKIG élt és alkotott Zebegényben Szőnyi István festőművész. A Dunakanyar neves művészének házát nemrégen megvásárolta az állam és a Pest megyei Múzeumok Igazgatóságának adta át azzal, hogy Szőnyi Emlékmúzeumot létesítsenek benne. Az emlékmúzeumot augusztus 18-án nyitják meg.

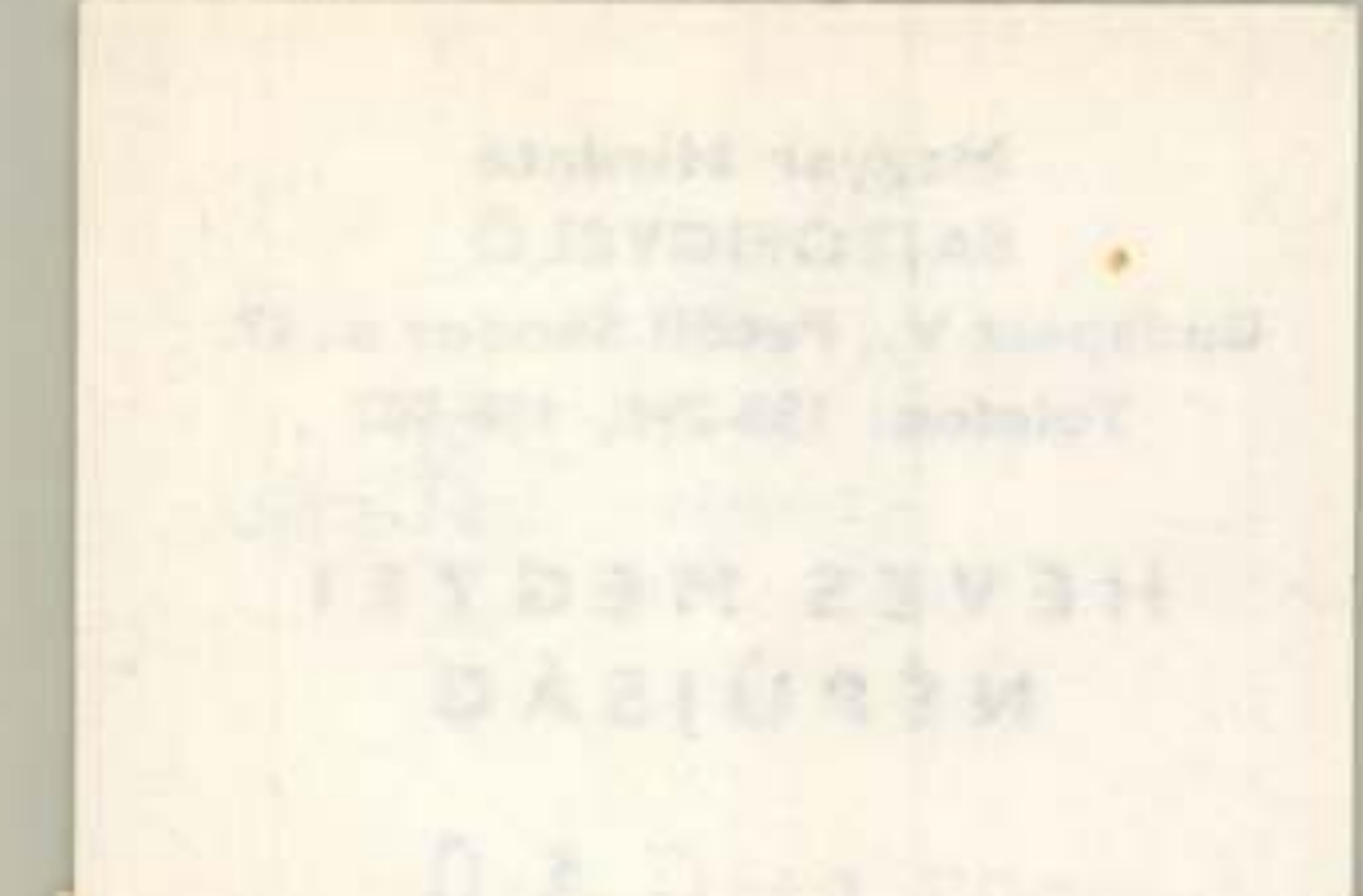

biztosan tartják négypontos elő-
nyüket és első helyezésüket a

Szőnyi István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1GF: AUG 10

Évtizedekig élt és alkotott Zebegényben Szőnyi István festőművész. A Duna-kanyar neves művészének házát nemrégen megvásárolta az állam és a Pest megyei Múzeumok Igazgatóságának adta át azzal, hogy Szőnyi emlékmúzeumot létesítsenek benne. Az emlékmúzeumot augusztus 18-án nyitják meg.

amfő csü-
leb hajón
ik, ahol
ja. A két
ácskozásai
meg a
ában.
ANJUG)

yüttmükö-
szervezet
erővándor-
lentésében

Szőnyi István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 AUG 10

Kisalföld

— Szőnyi István festőművész zebegényi házát megvásárolta az állam, és a Pest megyei Múzeumok Igazgatóságának adta át, hogy Szőnyi emlékmúzeumot rendezzenek be, amelynek nyitása augusztus 18-án lesz. (MTI)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP

1967 OKT 6.

Szőnyi István

— A zebegényi Szőnyi István Emlékmúzeumban ma délután 17 órakor a Szőnyi Istvánról szóló filmet vetítik, Dániel Kornél ismertetésével.

10.24

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP

1966 ÁPR 27.

Zebegényben állítják fel Szőnyi István festőművész szobrát, Vilt Tibor alkotását.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÚJ EMBER

Szőnyi István.

1900 MÁJ 22.

1021

Szőnyi István festőművész másfélszeres életnagyságú szoborportréjának elkészítésére Vilt Tibor kapott megbízatást. A szobrot Zebegényben állítják fel.

Boldoggá avatták Szent Ágotáról elnevezett Ignác olasz

VASÁ

Mátyás

D-dúr mi

nyay: Mis

városi fő

Schubert:

hon papa:

50. zsoltár. Kőbányai Szent László

Szőnyi István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

1967 AUG 18

leumi ünnepségen kerül sor.

— **Emlékmúzeumot** létesítenek Szőnyi István festőművész zebegényi házában, amelyet nemrégiben vásárolt meg az állam. Az emlékmúzeumot a Pest megyei Múzeumok Igazgatósága augusztus 16-án nyitja meg.

1022

Olvasónapló

MOLDOVA GYÖRGY ÚJ KÖTETEI

Moldova György prózaírónak nagyon fiatal: mindössze 35 éves, és már nyolc kötete jelent meg. Fiatalság és nagy alkotói kedv jól összefér, de az epika általában nem a fiatalok műfaja. Művelése nagy élet- és emberismeretet, jelentős élményanyagot, a megírás időt és távlatot igényel. Persze ez alól lehet és van is kivétel, hiszen a tapasztalatok gyűjtéséhez nemcsak idő és alkalom, hanem éles szem, jó megfigyelő készség is szükséges, ami nem feltétlenül növekszik az életkorral.

Moldova kétségtelenül jó megfigyelő s ismeretanyaga az életnek egy érdekes, irodalmilag kevéssé feltárt szegmentumából származik. Ha ehhez hozzávesszük, hogy Moldova íróvá serdülése, tapasztalatainak alaprétege a személyi kultusz, az ellenforradalom és a konszolidáció rövid tíz évéhez kapcsolódik, már nemcsak az életanyag gazdagságának okát találjuk meg, hanem megsejthetjük műveinek alapproblematikáját is.

Közéletünk aktuális kérdései

Moldovát közéletünk fontos és aktuális kérdései izgatják: politika és erkölcs, áldozatvállalás és szerepjátszás, elmagányosodás és elidegenedés valamilyen formában minden művének alaprétegében megtalálható. Illetve legyünk pontosak: ez jellemzi írásainak egyik csoportját. Ugyanis eddig megjelent kötetei — szinte fele-fele arányban — két részre oszthatók: realista ihletésű regényekre, elbeszélésekre és vitriolosan maró szatírákra.

Első két kötete a realizmus irányába mutatott, illetve a kritika azt várta tőle, hogy különös helyzeteit feladva, furcsa alakjaitól megszabadulva — egyáltalán: a romantikus túlzásait levetkőzve realistává fejlődik. Ez azonban csak részben teljesedett. Igaz, legújabb regénye, a *Malom a pokolban* egészében kiegyensúlyozottabb alkotás, mint a *Sötét angyal*. Hőseinek sorsa és jelleme nem annyira bizarr és meghökkentő, mint korábban, de még mindig túl különösek, egyediek ahhoz, hogy típusoknak tekinthessük őket.

Flandera János joghallgató — a *Malom a pokolban* főhőse — külvárosi gyerek, aki már a háborúban is különös kalandokba keveredik, utána pedig fontos politikai funkciót vállal. Innen kerül (érettségi nélkül) az egyetemre még az ötvenes évek elején. Látszólag ezzel révbe jutott, de sorsa váratlanul különös fordulatot vesz: egy feljelentés alapján kizárják az egyetemről, segédmunkás lesz, s belekeveredik egy koholt politikai perbe. Ezzel párhuzamosan szerelmi viszony szövődik közte és Nagyezsda — egy szovjet emigrációból hazatért funkcionárius lánya — között, ami miatt a „pokolbéli malom" őrlő kövei közé kerül, de Nagyezsda végül is kimenti.

Nem indokol, csak elmesél

Flandera János „pokoljárása" kapcsán eléggé hiteles — bár nem újszerű — képet nyerünk az ötvenes évek bizalmatlan politikai légköréről, túlkapásairól. E leleplezésen túlmenően azonban az író célja nem elég világos, mert főhősének jelleme meglehetősen zavaros és kellően nem is motivált. Mindent egybevetve karrieristának kell tartanunk őt, aki azért vállalja a megpróbáltatásokat, mert gyanítja, hogy sérelmeiből idővel tőkét kovácsolhat. Jó képességű, eszes, de kiegyensúlyozatlan, gyökértelen ember Flandera, mint Moldova legtöbb hőse. Sérült lélek, akit sodornak az események, de saját útja nincs; hányódik az emberek között anélkül, hogy igazi kapcsolatba kerülne bárkivel is.

Moldova regényei nemcsak arról győznek meg, hogy az író jelentős élményanyaggal — s főleg sok érdekes sztorival — rendelkezik, hanem arról is, hogy jó íráskészsége van. Moldova tud elbeszélni, de csak elbeszélni tud. Hőseit nem ábrázolja, a jellemeket nem fejleszti, lélektanilag nem elemez és nem indokol, hanem csak elmesél.

Friss elbeszélő kedve, ötletessége, vonzódása a különös, az extrém esetekhez és jellemekhez nem annyira a regényeiben kamatozik, mint inkább szatíráiban. Kétségtelen, hogy Moldova napjaink egyik legtehetségesebb szatírairója, s az ide sorolható írásai sokkal jelentősebbek regényeinél. Nincs közéletünknek olyan problémája, amit tollhegyre ne tűzött volna, méghozzá szellemesen és könyörtelen következetességgel.

Érdekes és jellemző irodalmi életünkre, hogy Moldova szatírái alig keltenek visszhangot, míg egy-egy többé-kevésbé jól sikerült szociográfia országos vitát kavar. Pedig a szatíra mélyebb és általánosabb bírálatot tartalmaz, mint egy falu vagy egy üzem helyzetének mégoly kritikus leírása. Ennek ellenére mégis a szociográfiákra reagálnak élesebben, s ez abból származhat, hogy a személyes érzékenység nagyobb indulatokat mozgósít, mint az elvi megfontolás. Mi magyarázhatná különben, hogy Moldova *Elátkozott hivatala* nem kavart országos vitát, holott e vitriolos írások a panamázó gyárigazgatótól a szektás funkcionáriusig, a betűrágó hivatalnoktól a maszekoló munkásig, a találmányok elsikkadásától a blöffölő élüzemekig mindenről és mindenkiről kemény kritikát mondanak?

Létezik szocialista szatíra

Moldova legújabb szatírája, *A „Lakinger Béla" zsebcirkáló*, kereskedelmi életünk visszásságait karikírozza. Az eladhatatlan áruinkat reklámozó „kalózhajó" bejárja a fél világot, s a Mikulás-szigeteken megalapítja a Magyar Népköztársaság első gyarmatát. A Rejtő Jenő-i ihletésű cselekmény néhol öncélú és erőtlen, de Moldova egyes ötletei sziporkázóan szellemesek és rendkívül találóak. Az alapötlet nem akadályozza meg abban, hogy csak a kereskedelemről beszéljen, módot talál arra is, hogy hivatalaink, intézményeink visszásságait kifigurázza. Ezért joggal írhatta csúfondáros mentegetődzésében: „... tehetetlenül állok Swift Jonathán úr, Ilf és Petrov elvtársak plágiumvádjával szemben is. Mentségemül hadd hozzam fel: igazán a legmárkásabb helyekről merítettem ..."

Moldova szatírái valóban közeli rokonságban állnak Ilf és Petrov írásaival s azt példázzák, hogy valóban létezik szocialista szatíra is, amit sokan és sokáig képtelenségnek tartottak, nem annyira írói, mint politikai megfontolásból.

Merre halad tovább?

Azzal kezdtük, hogy Moldova fiatal, különösen prózaírónak az. Két új kötete ismételten bizonyította tehetségét, de kiforratlanságát is. Ma már a kritika aligha lehet meggyőződve arról, hogy Moldova tehetsége majdan egy tiszta realista regényben kulminál. Bár ez sincs kizárva, mégis inkább az látszik valószínűnek, hogy továbbra is megmarad a különösség határán, s bizarr alakjait hol regényhősökké simítja, hol szatirikus figurákká karikírozza. Mindeddig az előbbi igyekezete kisebb sikerrel járt, s véleményünk szerint jobb szatirikusnak bizonyult, mint regényírónak. De ez sem kis dolog. Sőt, ha felidézzük, hogy irodalmunk mennyire szegényes szatírákban, egyenesen örülnünk kell Moldova sikeres vállalkozásainak.

Simon Zoltán

A forradalom irodalmából

Bemutatnunk nem szükséges, mert nagyon jól ismerjük, de vannak olyan lépései életének, amelyeket éppen ezekben a napokban, megtörténtük után ötven évvel érdemes újra ismertetni.

Azt tudjuk, hogy jóval 1918 előtt elkötelezte magát Adynak, a forradalomnak, a népnek és főként a parasztságnak. A polgári forradalom első hónapjaiban a miénk volt, a Debrecen körüli falvaké, amint arról számtalan riportja tanúskodik. 1919-ben, februártól az elodázott földreform idején szerződik Krúdy és Gárdonyi társaságában a Néplaphoz, amelyet a kormány a parasztság részére jelentetett meg.

Szó szerint idézzük a bevezetőt, amelyet a maga és szerkesztőtársai nevében írt: „Ezek az írók úgy jönnek az újonnan született magyar néphez, mint a három királyok Betlehembe, kincsekkel és ajándékokkal.

A bibliai kincseknél drágább ajándékot tesznek az írók a kisded elé. Elhozzák meséiket. Hozzák a jövendőt.

Megmutogatják a csillagot, amely után mennie kell a magyar nemzetnek, hogy elérjen a boldog Magyarországba."

Minden írásából árad a forradalom igenlése, a nép szeretete, a lelkesedés adja politikai cikkei sorozatának lendítő erejét, hatalmas pátoszát.

Vezércikket ír „Új világot teremtsünk!" címen: Ennek az új világnak olyannak kell lennie, hogy minden emberre jusson annyi föld, amennyi teste táplálására elégséges, annyi ruha, ami teste védésére szükséges, annyi önérzet, amennyi lelke egészségére elengedhetetlen.

Már a polgári forradalom idején megírja a földtörvény kiskátéját, majd a „Somogymegyei termelőszövetkezetek" című brosúráját és e két apró, de a maguk idejében nagyon fontos kis munka összehasonlítása alapján megállapíthatjuk, hogy mennyit haladt előre ez alatt a pár hónap alatt, folytonosan a nép életét szemlélve politikai szempontból, és a legmagasabb fokra jutott.

Azt írja ebben a második brosúrában, hogy „A vörös forradalom tavaszi lázától a már érett és megduzzadt néplélek egyszerre szétrepesztette a nagybirtok külső kopáncsát. A lehullt, elesett s a belülről kivirító milliónyi néplélek egyforma erővel, örömmel, szépséggel és boldogsággal tárja ki magát az új élet lehetőségének ... Somogy indította meg a világ új rendjét. S egy cseppet sem kételkedem, hogy az ország minden vármegyéje rohanni fog az új termelő rend megvalósítása felé".

A Kisfaludy Társaság azért, hogy bekebelezze, 1918 decemberében tagjává választotta. A Társaság céljaira alkalmatlan volt és az rögtön a proletárdiktatúra után, Pekár kultuszállamtitkár indítványára, aki az akkori irodalomban Héjjas Iván szerepét töltötte be, ki is zárta tagjai sorából. Rövidesen csendőrök hurcolják el leányfalui szállásáról.

Itt a somogyi termelőszövetkezetekről írt riportjainak egyikét mutatjuk be.

(Perepatits)

Móricz Zsigmond

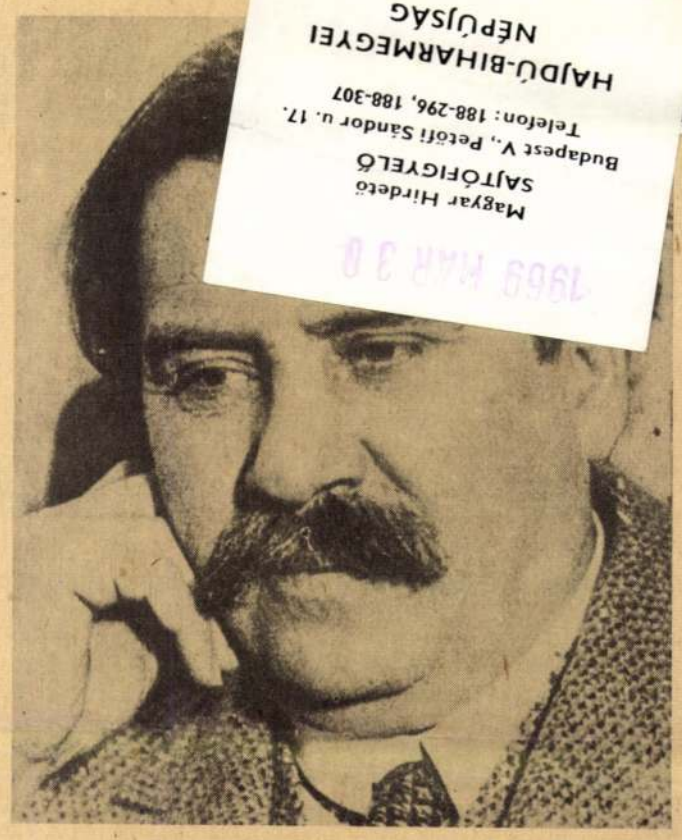

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

Magyarországon nem hal éhen senki

„Voltak napok, amikor Budapestet elfogta a sötét remegés, hogy éhen fognak halni. És pedig nemcsak a burzsoáziát, hanem a proletárságot is. Néhány napig úgy látszott, hogy a vidék földművessége elveszti a kapcsolatot az ipari proletariátussal. Mesterségesen szították, úgy látszik, ezt a felfogást, hogy kiegyenlíthetetlen ellentét van a két proletárelem között.

Hát ebből egy szó sem igaz.

Igaz az, hogy az anarchia mindent el tud pusztítani, mert az erők magukat emésztik fel. De a magyar földműves a magyar iparost szereti és feltűnő gondossággal ragaszkodik hozzá.

Ezt láttam most Somogyban.

Ott sincsenek dúsgazdag közraktárak, tömött urasági hombárok, amelyeket csak ki kell üríteni és el kell szállítani. Amit könnyűszerrel el lehetett rekvirálni innen is, onnan is, mind az ország minden részéből elhordták annak idején a háború hiénái.

De, amikor a szövetkezet megalakult, szervezete kiépült, kiadta a jelszót a vezetőség, hogy a főváros éhez k, erre saját maguk vetették ki magukra a földműves proletárok a fejenkinti 4 kg fejadagot és néhány nap múlva vonatok indultak Budapestre liszttel rakodva, negyven és hatvan kocsiból álló vonatok, és naponta százával a marha, a sertés és ezrével a birka. És most kérnek vagonokat a tojás szállításához. Nincs annyi szén, mint tojás.

Mutatja Latinca elvtárs, hogy eddig mely községekből szállítottak Budapestre élelmet, valami 10—12 község az egész, hol van még egész Somogy! És hol az egész ország!

De csak a termelőszövetkezetek útján. A kisgazdák rémülten ülnek kis kamráik ajtajában, azt hiszik, maguknak kell megvédeni magukat.

Ellenben a szövetkezetekben derűs nyugalom, és boldog béke van. A munkástanács most alakult meg és átvette a munkát. A közigazgatást, a közfegyelmet, a közjólétet, és a közmunka minden dolgát. A mezőkön az igák tucatjával járnak, csak egy hete van jó idő és már alig van szántatlan föld, pedig a két forradalom között, október 31-től március 21-ig szakadatlanul esett az eső, sár és lucsok volt, úgyhogy semmit sem lehetett dolgozni. Annál jobban dolgoznak most, és a munka, egy órát sem veszteget el senki. Most maguk vigyáznak magukra, egymásra és mindenki a gazda érzésével dolgozik.

Egyik-másik cikkből nincs anynyi raktáron, mint amennyit keresnek, de a proletárság meg van nyugodva, mert tudja, hogy áruk folyton érkeznek és addig senki sem vásárolhat pénzért, ameddig az ő utalványuk be nincs váltva. Most néhány nap alatt a proletárság többet vásárolt, mint a háború négy éve alatt. Én magam is megirigyeltem őket és kértem, hogy adjanak egy kis cérnát. Van egy vagon kitűnő olasz cérnájuk, bort és szeszt fizettek érte. A feleségem nem tudott a gyerekekre foltozni a cérnahiány miatt.

Szóval nyugodtan, szépen, rendesen alakul ki az új világ. Mennyivel szebb, boldogabb és nyugodtabb lesz a réginél.

Már elkerülhetetlen volt az az őrült hajsza, amelyben az emberiség élt. A köznyomor közepette mindenki egyénileg volt kötelezve a tőkegyűjtés és felhalmozás rettentő harcára. Ezt a műveletet átveszi a közösség, ezzel felszabadítja és egyéni életre ébreszti a lelkeket.

A kommunizmus, amelytől a képzelődők azért féltek, mert a falanszter tömlöcét látták benne, meg fogja hozni az individiumok valódi kivirágzásának nagyszerű korszakát.

Magyarországon nemcsak, hogy nem hal éhen senki, hanem most kezdődik az igazi, boldog emberi élet."

VARGA IMRE:

A tanyára nincs retúr

Mint szokott, özvegy Gyúriné most is hatkor serkent. Valamennyi ideig fülelt, odacsoszogott az ablakhoz, kémlelte az időjárást, aztán teát tett fel a gázrezsóra, magának és leányának, Zsoltnak pedig tejet. A konyhában mosdott, a csap alatt. Nem szeretett reggel bemenni a fürdőszobába, lányáék meghallják a víz zubogását a túlsó szobában, reggel pedig valóságos istenlustái, nem, nem, inkább a konyhában mosdik, macskamód. Majd este. Mindjárt köznapi, fakult áncugot vett fel, s mire elkészült, a reggeli is. Megivott gyorsan egy csésze teát üres kenyérrel, aztán bekopogott a fiatalokhoz. „Akkor hát megyek, fiam, kapálni" mondta, és mint aki menekedik, kilábujj-hegyezett. A kapa a folyosó sarkán várta, kendőbe kötötten; kezébe fogta, s gyors léptekkel kocogott az állomásra.

Amint kikerült az utcára, egyszerre minden visszaváltozott megszokottá. A kapun belül náluk másik világ van. Ez a ház egy háromszáz holdas, városlakó ügyvédé volt, s egy ilyen, évtizedeket tanyán töltött parasztasszony hogyan érezze magát a parkettás szobában, cserépkályha langyos melegében. Pedig megszokja az ember, ő aztán tanúsítja: már nem is álmodik a földes szobával, nem is emlékszik egyszer sem szombat ebéd után a hajdani mázolásokra, amikor meghígított marhaganéval feltörölte a szoba-konyha földjét. Eszébe se jut. Természetesen, n-na! Csak idekint, az utcán, itt veszi körül a tegnap. A régi, alacsony házak körülfogják, akár réglátott vén rokonok. A vonat is olyan öreg. Füttyöngetve viszi a lánykorába.

A pedagógusok földje kint van a község határán. A lehető legmesszibb. „Kimegyek, fiam, megkapálom én. Minek az a kiadás?" A lánya nevetett. „Anya, mért nem nyughatsz a kényelemben?" Kényelem! Hol itt a kényelem? – akarta mondani. Azért nem szólt. Mos, főz, takarít, tüzel a gyerekeire. Mindkettő tanít. Mármint Ilonka, a leánya és Zsolt, a veje, igen, Tiba Zsolt, akinek bal tenyerét tönkretette egy repesz 44-ben. Szombaton, ha segítenek. Nem a kényelemből menekedik. Csak, hogy valami változás legyen az életében. Meg aztán látni akarja hatvan évesen is leányoskodása földjét. Azon a tájékon adták ki most a pedagógus illetményföldeket. Legalább kapál még egyszer a régi földön.

Más a tájék, még ha megmaradtak is a régi utak. A Hatöles, a Kondorosi, a Betyár dűlő. A tanyák kikoptak. Ezen a tengerifölön is, ahol most áll, valamikor tanya volt. De csak a szomszéd tanya éldegél még. És az is hogy! „Istenem" gondolta özvegy Gyúriné, „de összement Öregék tanyája is". Inkább nem nézett többet oda, hanem csak fürgén járatta kapáját, s arra gondolt: ha most délre néznék, ezt és ezt a tanyát látnám, ha kelet felé fordulnék, meglátnám édesapámét, az öreg Árendás-tanyát. És ez a játszadozás olyan érdekes volt, észre sem vette az idő és sorok futását. Közben elképzelgette, melyik tanyában kit lelne most, ha bemenne. Csupa olyan ember, asszony került eléje, vált megszólíthatóvá, akiket negyven-ötven esztendeje nem látott. És csodálatosképpen nem sajgott most, hogy az esze közben jól tudta: ez a lánycimbora rég elköltözött már Földvárra, azt a legényt is, aki kedves leánypajtásával járt vasárnaponként a korzón, régen megemésztette már Volhínia homokja, emezt meg öreg szekeresként Ko-

MIÉRT SZÉP?

ZEBEGÉNYI TEMETÉS

(1928. OLAJ, VÁSZON, 100 x 125 CM, MAGYAR NEMZETI GALÉRIA)

A komorság, az egyéni sors utolsó pillanatait átélő megdöbbenés festői érzékeltetésére a 32 éves mester a megvilágításból adódó színek ellentétét választotta: a mindent fehérbe ölelő telet s a koporsó feketeségét, a zöldes-lilás késő délutáni halkuló fényeket, amelyek még szembeszegülnek a gyászolók fekete ruháival, a lombtalan ágak mértanias, sötét arabeszkjeivel. Itt még határozottak a körvonalak, a fény, a levegő nem fonja át a látványt, bármily szélessé tárul is a kép háttere. Mintha Szőnyi a jelenetben, a természet mérhetetlen erőibe ágyazottan is jelezni akarná az emberek bánatát, de ugyanakkor szinte barbárul pogány panteizmussal utal arra, hogy ez egy elmúló pillanat az élet végtelen áradásában. E képpel már lezárult Szőnyi fejlődésének első korszaka, a következő évek már lírai szemléletének s egyre teljesebben színekkel formáló kolorizmusának jegyeit hordozzák, híven a Nagybányából sugárzó szemlélethez.



SZŐNYI ISTVÁN : ÖNARCKÉP

SZŐNYI ISTVÁN

1894—1960

Az új magyar művészet egyik legsajátosabb egyénisége, sok fiatal festő tanítója *Újpesten, 1894*-ben született. A főiskola elvégzése után Nagybányán, Ferenczy Károly mellett tanult. E csodálatos festői műhelyből hozta egyszerűsítő, összefoglaló hajlamát, a széles, szabad előadás lírai mélységét, a természet szenvedélyes szeretetét. A haladó gondolkodásúak tudták, vagy ösztönösen sejtették, hogy képeinek letompított, finom hangulatú megmunkálásában új festői törekvések izgalmas próbálkozásai, szín- és formai kutatásai izzanak.

Felszabadulás utáni életünk határozottabb szemléletű megfogalmazásokra indítja. A megbízatások súlya sok olyan mű megalkotására sarkallja, amely a festőiségen túlmenően mély szociális gondolatokat is hordoz. Művészetének középpontjába maga az *ember*, mégpedig legtöbbször az életét formáló ember lép. Mily hosszú ez az út a „Zebegényi temetés" komorságától az „Ezerarcú Duna-kanyarokig", a monumentalitást éreztető Hegytetőn c. vásznának izmos férfialakjaitól a természeten úrrá lett ember ábrázolásáig! De oeuvre-ének legmegragadóbb részét mégis a falusi házak, a fák árnyékában beszélgető vagy álldogáló emberek, a víz reflexeivel eggyé váló mosónői, a zebegényi és nagymarosi ég dús színeit magába ölelő víztükrök s szelíd hangulatú rézkarcai adják.

Akik közelebbről ismerték, tudták, hogy a hatalmas termetű, szálfaegyenes ember évtizedek óta fél tüdővel él, s ezek a körülmények, az emberfeletti munka, az alkotás láza megrongált egészségét mind erősebb próbára teszik. Zebegényben a hegyoldalon épült házának tornácáról figyelte a minden napszakban más és más módon csillogó víz tükrét. Az a lefékezett dinamizmusú nyugalom, amely e tájról áradt, amelyet maradéktalanul átvitt vásznaira, rézlemezeire, mindig új és új erőt adott művészünknek.

Lírai tartalmú, szinte bukolikus nyugalmat idéző képeiben félre nem érthetően benne izzik az élet szeretete, a humánum mély megbecsülése. Ebből eredően művein a hétköznapi dolgok is ünnepélyes ruhát öltenek. Szőnyi István nemcsak a tájat, hanem a benne élő dolgozó embert is szereti. Állásfoglalása vitathatatlanul szociális értelmű. De ennek tematikájában is határozottabban való kibontakozása már a felszabadulás utáni piktúrájára várt.

Szőnyi István a grafika bensőséges műfajának: a rézkarcnak is országosan ismert mestere volt. Zebegényi műtermében — ahová évek hosszú során át mindig, mindig vissza-visszatért — ma is példás rendben sorakoznak kész avagy megmunkálásra immár hiába váró csillogó rézlemezei. Kossuth-díjas kiváló művészünk Zebegényben halt meg 66 éves korában.

T. E.

VALLOMÁSOK

A művészt, amikor alkot, valami mindenekfelett érdekli, és ezt művével ki akarja fejezni. De számára a téma is csak eszköz ahhoz, hogy művészi mondanivalóit közölhesse. Éppen ezért a műalkotásnál sohasem a téma a fontos, hanem az, hogy a művész hogyan tudja megvalósítani azt, amit általa ki akart fejezni. A téma csak akkor válik igazán egyenrangúvá, csak úgy ötvöződik teljesen egyneművé, a művész kifejezési formájává, ha közvetlen élményből indul ki.

•

A technikának mindig csak alárendelt szerepet szabad játszani, de azért a művésznek el kell sajátítania a hosszú gyakorlatot kívánó nehéz és bonyolult technikát, mert szüksége van reá ahhoz, hogy elmondhassa mondanivalóit, hogy a benne lakozó alkotó ösztönt tevékeny munkára tudja fordítani, s hogy ebben az alkotó munkában öröme is teljen... Nem szabad, hogy a mű értéke a felkészületlenség, a technikai dadogás miatt kárt szenvedjen, hogy elsikkadjon belőle minden őszinte, friss melegség, minden kifejezőerő.

•

Aki nem tudja egyszerre átfogva látni a természet és a saját munkáját, sosem lesz jó festő... A képnek intuícióval kell készülni, egyszerre átérezve, megragadva az egész problémát, az egész kompozíciót s egyszerre munkálva az egész képfelületet.

ZEBEGÉNYI TEMETÉS

Csak négy évvel a letelepedés után, 1928-ban alkotta meg első olyan művét, amelyet Zebegény sajátos világának élményei ihlettek. Ez a kép a Zebegényi temetés. Komor, barbár hangulatú mű, nyoma sincs benne az aktkorszak meditáló líraiságának. A téli tájban sötéten kirajzolódó menet felfogása tárgyilagos, majdnem hogy rideg, a színeket alárendelte a szinte naivan egyszerű körvonalaknak, a hangulati elemek szigorú céltudatossággal a tárgy értelmezését célozzák. A későbbi zebegényi festményektől — amelyekben Szőnyi líraisága is megcsendül — éppen kemény hangvételében tér el: egyedülálló művészi leleménye kivételes helyet biztosít a Zebegényi temetésnek Szőnyi oeuvre-ében. Ha stílusában nem is, de hangvételében bruegeli ez a festmény, s nem is egészen társtalan; akad ebből az időből még néhány olyan alkotása, amelyen ikonográfiailag mutatható a nagy parasztfestő befolyása. A Zebegényi temetéssel egyszerre megnyílt Szőnyi előtt a falusi emberek világa. Megtalálta azt a követlen hangot, s a művészi észlelésnek azt a módszerét, amelylyel a képek végeérhetetlen sorát teremtette meg.

Végvári Lajos

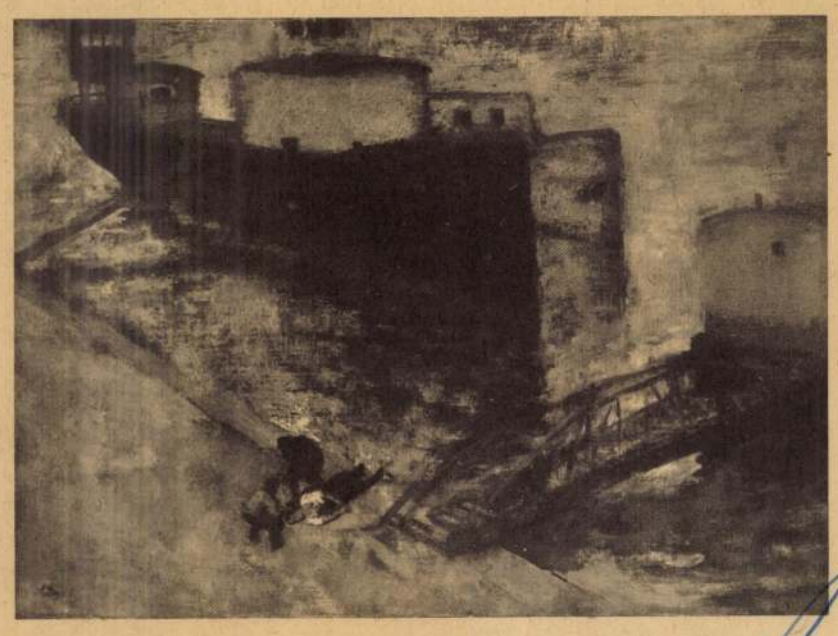

NYILATKOZAT AZ IZMUSOKRÓL

A Magyar Írás című folyóirat szerkesztősége 1926-ban körkérdéssel fordult a Képzőművészek Új Társasága vezetőihez, hogy állásfoglalásukat az új művészet aktuális kérdéseiről megismerje.

A kérdések az alábbiak voltak:

1. Mi a véleménye a kubizmusról, expresszionizmusról, futurizmusról, konstruktivizmusról?
2. Miért tart olyan nehezen lépést a magyar közönség az új törekvésekkel?
3. Milyen irányban fog a jövő művészete fejlődni?

A kérdésekre Szőnyi István az alábbi válaszokat adta:

1. Az összes izmusokra a dilettánsoknak és esztétikusoknak van szükségük: az esztétikusoknak azért, hogy skatulyázni tudjanak, a dilettánsok meg nem lévén mondanivalójuk, keresnek maguknak egy kifejezési formulát, s ezt az izmusokban készen találják. Egyszerűen a nagyrészt külsőségekben nyilvánuló modort átveszik, és könnyen és gyorsan tudnak eredményeket elérni.
2. Fajtánknak az a jellemzője, hogy kevés benne a spekulatív vonás: ezek az irányok mind spekulatív módszerek, természetes, hogy nálunk nincs talajuk.
3. Nem hiszek a művészet fejlődési lehetőségében, mert szerintem egy barlanglakó ősművész karcolt rajza van olyan jó, mint hiszem Leonardo egy képe vagy Daumier egy karikatúrája. Tán inkább — hasonlattal élve — a művészet egykor keskeny ösvénye mind szélesebb úttá tágult, ami lehetővé tette a művészetek mai általános elterjedtségét.

Gróf Teleki Pál a szellemi elit elhivatottságáról beszélt a Collegium Hungaricum Szövetség közgyülésén

A szövetség szakértekezlete az egyetemi adjunktusok és tanársegédek helyzetéről

A Collegium Hungaricum Szövetség, *Szőnyi Istvánnak*, a Képzőművészeti Főiskola tanárának, elnöklésével közgyülést tartott a Nemzetközi Klubban. A tárgysorozat során a szövetség uj tisztikart választott. Elnök lett *Zehery Lajos* miniszteri tanácsos, alelnök vitéz *Nagy Iván* miniszteri titkár, főtitkár *Martonyi János* tanügyi fogalmazó. *Zehery Lajos* elnöki székfoglalója után gróf *Teleki Pál* kultuszminiszter beszélt a szellemi elit elhivatottságáról.

A kultuszminiszter nagyhatásu beszédében hangoztatta, hogy *a szellemi elit elhivatottságában rendületlenül hisz*, bármennyire divatos is ma a nivellálás a szellemi életben is. A szellemi elitnek kell küzdenie a szellemi értékekért, az elitek hivatása, hogy a mai válságban utat találjanak a magyarság jobb jövője felé. A szellemi elit mellett nagy feladat hárul az erkölcsi elitre. Tapasztalatai azt mutatják, hogy amikor bölcsességet és erkölcsiséget keresett, azt nem mindig a szellemi elitnél találta meg, hanem az ősforrásnál, a földnél, a magyar parasztban. A szellemi és erkölcsi elitet kevesen alkotják s munkájukat nem értékelik kellőképpen. Ennek ellenére meg kell vivni harcukat. *Az uj magyart azoknak az ösztöndijasoknak kell megteremteniök, akik látták Európát, mert európai szemmel tudják megitélni, mi is a magyar.*

Ezután a szövetség szakértekezletet tartott, az egyetemi adjunktusok és tanársegédek helyzetének rendezéséről.

Dr. *Vér Tibor* müegyetemi magántanár hosszabb előadásban mutatott rá arra, hogy a csonkaország öt egyetemén 536 az egyetemi tanársegédek és adjunktusok száma, *ebből több százan dijtalanul látják el szolgálatukat.* Hangoztatta, hogy az egyetemre váró oktató, kutató és nevelő munka nem végezhető el kielégitően elégedetlen segédszemélyzetteel. Két szempontot hangsulyozott a segédtanzemélyzet kérdéseinek megoldásánál. Az egyik *a helyes választás szempontja, a másik az utánpótlás biztositása.* A továbbiakban a kérdések megoldására részletes javaslatokat tett. Azt kivánta, hogy az adjunktusok és tanársegédek mint ösztöndijas gyakornokok, mintegy magánalkalmazotti jogviszonyban, két-három évig teljesitsenek szolgálatot, ezt követően pedig valamelyik szakképzettségnek megfelelő állami státusban kapjanak beosztást. Az egyetem ezekből a státusokból válogathassa ki a tanársegédeket azok közül, akiket erre alkalmasoknak tart. De ezek az adjunktusok és tanársegédek akkor is végleges szolgálatba kerüljenek és érjék el a VI. állami fizetési osztályt, ha nem is kapnak egyetemi tanszéket.

Doby Géza, a Müegyetem közgazdaságtudományi karának tanára, aki ismertette e kérdésben a kultuszminiszter elé terjesztett tervezetét. Hangoztatta, hogy az összes egyetemek tanársegédeit és adjunktusait közös státusba kellene foglalni, mert csak *ez biztositaná valamennyiük részére a gyors és méltányos előmenetelt.*

Több hozzászólás után *Grosz Emil* ny. egyetemi tanár hangoztatta, hogy elsősorban azt a rendszert kellene megváltoztatni, amely a fizetéses állások mellett tulzott számu fizetésnélküli állást tart fenn. Ma 420 a dijtalan orvosgyakornokok száma és ezek számát még tovább akarják emelni. Ezt a kérdést megfelelő áldozat nélkül megoldani nem lehet. Rámutatott arra, hogy ha a kormányzat ma ennyire mélyen belenyulhat a gazdasági életbe, akkor hasonló eszközökkel elérheti azt is, hogy *a kinevézéseknél, egyenlő pályázók között, ne mellőzhessék a kiszolgált adjunktusokat és tanársegédeket.*

Végül *Fülei Szántó Endre* miniszteri tanácsos, a kultuszminisztérium egyetemi ügyosztályának elnöke, bejelentette, hogy az adjunktusok és tanársegédek kérdése állandóan napirenden van és ezidő szerint a Felsőoktatási Tanács foglalkozik azzal. A kormányzat feltétlenül módot fog találni arra, hogy a *felső oktatásügyi reformok között megoldja az egyetemi tanársegédek és adjunktusok helyzetét.*

Szucsaunál két kinai tábornok elesett

A Pesti Hirlap és az International News Service különtudósitójának jelentése.

Copyright by Pesti Hirlap.

Hongkong, máj. 21. Kinai részről elismerik, hogy a Szucsauért vivott sulyos harcokban két kinai tábornok elesett.

Japán gazdasági és pénzügyi körökben Szucsau elfoglalását igen fontosnak tartják, a gazdasági forgalom és a japán kivitel megerősödésére számitanak.

Szigoru előkészületek a Codreanu-per hétfői tárgyalására

Bukarest, máj. 21. A Codreanu-pör hétfői főtárgyalására minden előkészület megtörtént. A hadbiróság, amely a Vasgárda volt vezérének kémkedési, hazaárulási és lázitási pörét tárgyalja, kizárólag *volt fronttisztekből áll.* Fiatalabb tiszteket nem vettek be a tanácsba. A főtárgyalás tartamára a hadbiróság épületét rendőri és katonai kordonnal zárják le. A tárgyalóteremben csak ujságirók és jogászok kaptak belépőjegyet. A kapunál, a folyosón és a tárgyalóteremben szigoru igazoltatás sőt *testi motozás is lesz.*

HORTHY MIKLÓS

MAGYARORSZÁG KORMÁNYZÓJÁNAK ÉLETE ÉS KORA

SZÁMOS EREDETI FÉNYKÉPFELVÉTELLEL

IRTA: BÁRÓ DOBLHOFF LILY

FÜZVE 4.—, KÖTVE 6.— PENGŐ ATHENAEUM KIADÁS

Egy angol tengernagy emlékei a Károlyi-forradalom napjaiból

Franchet d'Esperay meg akarta szállni Budapestet — Angol tiltakozás — Károlyi Mihály már hónapokkal előbb át akarta adni a hatalmat a kommunistáknak — Külpolitikai teljes tehetetlensége

Szombati számunkban megemlékeztünk, hogy *C. V. Usborne* angol tengernagy előadást tartott a *Nemzetközi Clubban* 1918. évi budapesti tapasztalatairól. Tudósitónk a nagyérdekü előadásból még a következőket jegyezte fel.

— 1918 őszén — mondta *Usborne* tengernagy — a bolgár fegyverletétel után engem, aki mint hajóparancsnok Korfuban állomásoztam, Belgrádba, majd Budapestre küldtek, hogy ott *Vix* ezredessel müködjek közre a Magyarországgal kötött fegyverszünet végrehajtásában, egyidejüleg vegyen át azokat a monitorokat, valamint személyszállitó és áruszállitó gőzösöket, amelyeket Magyarország köteles kiszolgáltatni.

— Ezt a fegyverszünetet, amint ismeretes, Károlyi Mihály kormánya kötötte *Franchet d'Esperay* tábornokkal, a szövetségesek délkeleti seregének parancsnokával. *Franchet d'Esperay-nek az volt a terve, hogy átteszi főhadiszállását Budapestre. Az angol parlament munkáspártjának egyik vezetője azonban megtudta, hogy a szövetkezett hatalmak csapatai Budapestre, sőt további ellenséges fővárosok megszállására készülnek, ami akkor már teljesen szükségtelen volt. Ez a képviselő ilyen értelemben interpellációt terjesztett elő az angol parlamentbe, aminek következtében Franchet d'Esperay nem jött Budapestre.* En a parancsnokságom alatt álló folyambrigádot szintén Belgrádban hagytam.

— „A magyarok nagyon kedves emberek", mondta nekem bucsuzáskor főnököm, *Troubridge tengernagy* „és el fogják Önt halmozni meghivásokkal. Ön jól gondolja meg, hogy még háboruban vagyunk!" — Budapesten szállásom a Dunapalotában volt, ahol megérkezésem után a fehér zászló helyett brit zászlót tüztek ki.

— En megbizásomhoz képest hozzáláttam a monitorok átvételéhez, ami nem volt könnyü feladat, mert rettenetes rossz karban voltak s a legénységük lázadásban volt. A rámbizott munkát mindazonáltal elvégeztem.

— Ezenközben a város lakossága a legkülönbözőbb kérdésekkel rohant meg. Legtöbbje utazási engedélyt kért, Törökországba vagy Kisázsiába. Egy bájos fiatal hölgy azzal jött hozzám, hogy segitsem nagy bajában. Vőlegénye a brit hadseregben szolgál és nem tud róla hirt kapni. „Hogyan hivják" — kérdeztem. „Johnes hadnagy!" Sem több, sem kevesebb. Ezidőben a milliós brit hadseregben legalább 10.000 Johnes hadnagy szolgált. A fiatal hölgyön bizony nem tudtam segiteni.

— Egy napon üzenetet kaptam, hogy Károlyi Mihály magántársaságban szeretne velem találkozni. Kormányának két másik tagjával együtt találtam őt. Cocktaillel kináltak, én azonban — megemlékezvén Troubridge tengernagy tanácsáról —, visszautasitottam. Károlyi magyarázni kezdte, hogy a szövetségesek téves módon kezelik Magyarországot, aminek bolsevizmus lesz a vége. Magyarország elszakadt Ausztriától — mondta — és a szövetségesek védelme alá helyezte magát.

— Károlyi szeretett volna valamely angol államférfiuval találkozni, pl. *Balfourral*, semleges területen, mondjuk Hollandiában. En azonban figyelmeztettem, hogy fegyverszüneti állapotban vagyunk, amikor csak katonai parancsnokok folytathatnak tárgyalásokat a frontokon keresztül. Károlyi unszolására végül mégis megigértem, hogy kérését Troubridge tengernagy elé terjesztem.

— Ezzel találkozásunk véget is ért és én jelentésemet szokott módon Vix ezredes rendes futárjával küldtem el. Ezentúl mindennap jött hozzám egy tiszt Károlyitól azzal a kérdéssel, hogy van-e valami válasz. De sohasem volt. A hét végén Károlyi falura ment s egy szárnysegédet bizott meg ezzel a kérdezősködéssel. Amint utóbb megtudtam, az üzenet sohasem jutott el Troubridgehoz. Vix ezredessel együtt kivizsgáltuk a dolgot és megállapitottuk, hogy a futár táskáját még Budapesten levágták a hátáról.

— Erre most már egyik tisztemmel én küldtem el ennek az üzenetnek egy másolatát. Troubridge tengernagy nem sokáig habozott. Ő — még jobban, mint én — helytelenitette a titkos tárgyalásokat. Ilyen értelemben félreérthetetlen választ küldött. Igy Károlyi sohasem jutott el olyan tárgyaláshoz, amilyent óhajtott.

— Ezekben a napokban napról napra vártuk, hogy kitör a kommunista felkelés. Megszervezkedtünk a brit alattvalóknak az országból való eltávolitására. Rendelkezésünkre állt egy személyszállitó gőzös — brit tengerészek vezetése alatt —; erre a Dunapalotán keresztül hajóztuk volna be honfitársainkat.

— Egy reggel — még ágyamban voltam —, amikor egy küldönc üzenetet hozott Károlyitól, amelyben közölte velem, hogy a kormány nem tudja tovább tartani magát és hogy még azon a napon le fog mondani. *Erre azt a választ küldtem vissza, hogy semmiféle értelmét nem látom annak, hogy elhagyja a helyét és átadja a hatalmat a bolsevikieknek;* ajánltam, hogy tartson ki. Rövid idő mulva azt a választ kaptam, hogy folytatja a játékot és kitart. Ismét fellélekzettem. *Senki sem kivánta, hogy bolsevikiek kerüljenek uralomra.* Az én nemhivatalos tanácsom tehát jónak bizonyult, annál is inkább, mert Kun Béla csak márciusban — *tehát hosszu idővel azután, hogy én elhagytam Budapestet* — került hatalomra, miután Károlyi elmenekült.

Reynaud francia igazságügyi miniszter előadása a demokráciák fegyverkezéséről

Leeds, máj. 21. (Havas.) *Reynaud* francia igazságügyminiszter szombaton este résztvett a leedsi *Alliance Française* közgyülési vacsoráján. Lord *Lloyd* pohárköszöntője után Reynaud arról beszélt, milyen legyen a demokráciák magatartása a mai Európában. A demokrata államok legfőbb kötelessége a szónok szerint, hogy ne becsüljék le saját erejüket. Háborus erőkészletük összehasonlithatatlanul nagyobb esetleges támadóiknál. *A gépek a nyersanyagok függvényei és ezen a téren a demokráciák felsőbbsége gyakran odáig terjed, hogy az ő kezükben van az egész piac.* A tengerek feletti uralmuk, aranykészletük lehetővé teszi, hogy anyagpótlást szerezzenek be bárhonnét a föld kerekségén. Ez azonban nem teszi feleslegessé azt az erőfeszitést, amelyet a többiek fegyverkezése kényszerit rájuk. *A demokrata államoknak ez a hatalmas erőfeszitése, amely semmiben sem zárja ki hasznos közlekedési kisérleteket, el fogja zárni a háboru utját.*

Ismét elhalasztották a nagyváradi premontrei rend vagyonperének tárgyalását

Nagyvárad, máj. 21. A mult év folyamán, mint ismeretes, elkobozták a nagyváradi premontrei rend ingatlan vagyonát, arra való hivatkozással, hogy a rendnek nincs jogi személyisége. A rendfőnökség pert inditott a jogi személyiség kérdésében, de a törvényszék elutasitotta a keresetet. Fellebbezés folytán most került a kereset a táblához. A tábla tárgyalásának megnyitása után az állam ügyvédje táviratot mutatott fel, amelyben a kultuszminiszter arra utasitja, hogy bármi módon halasztassa el a tárgyalást, mert az iratokhoz az állam ujabb iratokat akar csatoltatni. A tábla az állam ügyvédjének kérésére szeptember 20-ra halasztotta a tárgyalást.

Romániában a magánvállalatok vezetői felelősek alkalmazottaik politikai tevékenységéért

Bukarest, máj. 21. A román minisztertanács elhatározta, hogy nem folyósitja a fizetést azoknak a köztisztviselőknek, akiket kényszerlakhelyre utaltak. A visszatartott fizetésekből fogják az illető tisztviselők helyetteseit fizetni. A kormány egyébként elhatározta, felszólitja *a kereskedelmi és ipari magánvállalatokat, hogy ne alkalmazzanak olyan volt köztisztviselőt, akit azért távolitottak el állami állásából, mert törvényellenes és az államra veszedelmes tevékenységet fejtettek ki.* A rendeletben hangsulyozza a kormány, hogy nemcsak azokat a magánalkalmazottakat fogják felelősségre vonni és megbüntetni, akikről megállapitják, hogy a közrend és az állam érdekeivel ellentétes tevékenységet fejtenek ki, hanem *az őket alkalmazó vállalat vezetőit is.* A kereskedelmi és ipari vállalatok vezetői tehát felelősek lesznek alkalmazottaik bármiféle politikai tevékenységéért.

BIZTOS

megélhetést nyujtanak a villanyerőre berendezett

ALKA

SZEMFELSZEDŐGÉPEK

BÉRELHETI MEGVEHETI

Felvilágositással szolgál
BUDAPEST, V.,
Szent István-körut 13.
Telefon: 119—518.
Távirat: Akrema Budapest.

A L K A
tüket gép nelkül is
szállitunk.

VILÁGSZABADALOM!

Mozaikok a nagy Amerikából

Az élmény

New York, 1938. május hó. Amikor megpillantottam tágranyitott szemmel az eddig könyvekből, ujságokból és mozikból ismert „földet", tündéri napsütéses hajnal volt. Mindenkit felvert álmából az izgalom. Látcsövekkel felszerelve, mindenki ott állt a fedélzeten, várva az „élményt", hogy meglássa Amerikát. S Amerika őt. (Erről a kivánságról, amennyiben felmerült volna, később mindenki letett.)

Az első képek

Két órai bolyongás után a kikötő bejáratánál, az ősrégi házigazda fogadott bennünket magasratartott fáklyával: a „Szabadságszobor". Valaha a legnagyobb óriás volt a környéken, ma örül, hogy meghuzódhatik apró földdarabján. Nincs tündéribb látvány, nincs finomabb vonal, amit emberi kéz rajzolt az égre, mint a reggeli ködben sejtelmesen előtünő és az át-áttörő napsugarakkal halványvörösen megvilágitott felhőkarcolók sziluettje, a „skyline". Sem füst, sem zaj, sem tömeg nem zavarja még az élvezetet, ahogy félóráig méltóságteljesen elhajózunk előttük. Némelyikük mintha az égbe vezetne, de bizonyára nem a mennybe...

A technika, a gép

Szerény elképzelésem szerint ez Amerika. És csakugyan. Az ezer és ezer apró- és óriáshajó után (némelyik csak akkora, mint egy nagyobb hullám, a másikhoz fel sem ér a vihar), a városban tiz és százezer autó. Amiben nálunk iparmágnások terpeszkednek, azt ideát bátran népautónak nevezhetném. Taxiban nincs „kis" és „nagy" megkülönböztetés. Ez demokrata ország. A taxikban rádió. Hogy elterelje a figyelmet a számok ugrásáról. Föld alatt felhőkarcolónyi mélységben vonatok és aluljárók és ujra vonatok. Át és átfurdalva a jó kemény gránit. Fent autó, autó. Minden munkás autón jár a gyárba. Minden iskoláslány maga vezet az iskolába. Minden soffőr autón érkezik munkahelyére.

Vasutállomások a föld alatt. Másutt igazán nem volna hely. Sebesség átlag 100 km. A maximálisra nem is szeretek gondolni. Van egy „coach"-osztály közönséges halandóknak (kb. a mi másodikunknak felel meg) és van „Pullmann"-osztály azoknak, akik a „kényelmet" szeretik. Mifelénk szalonkocsinak hivnák. Van, akinek saját vagonja van.

De ha messzebb kell menni, valami .sporteseményre, sokan már saját repülőgépüket használják. A baltimorei lóverseny után ezt magam is végigélveztem. Az ég elsötétült — a közönségtől.

Lépcsőházat, mióta itt vagyok, nem láttam. Megnyomsz egy gombot, ott a lift. Néha öt emeletet is leszaladnék, amig a lift jön, dehát a gép mégis praktikusabb. Pedig öt emelet itt igazán nem számit.

Apropos. Legkedvesebb élvezeteim közé tartozott az u. n. Rockefeller Center *70-dik emeletéről* körülnézni a „sik mezőn" és átkacsintani az Empire State building *102. emeletére*. Ez a harminc emelet különbség ott a magasban már nem is számit.

Az automata evés

Bemégy egy forgó ajtón. Egy gép feléd dob egy jegyet, rajta számok. Ebből veszel egyet, hozzá egy tálcát, evőeszközöket stb. Mindezt ráteszed egy csusztatóra és tólod magad előtt, amig olyan ételhez nem érsz, melynek nevéről, külsejéről és áráról ugy gondolod, hogy megfelelő. Ráteszed a tálcára. Ételekkel megrakodva poharat ragadsz és fenti minta szerint egy csap alá helyezed, amelyen megnyomva a gombot, megkapod a kivánt italt. A csusztató végén egy lány van, meg egy lyukasztó. Odaadod a jegyedet, ő ránéz a tálcára és kilyukasztja a kártyán az ebéded összértékét. Udvarolni nem érsz rá, mert már jön a következő tálca.

Most már leülhetsz egy asztalhoz és megeheted, amit sütöttél magadnak.

A pénz

Reggel áramlanak, rohannak a tömegek, föld felett és föld alatt, pénz után. Este megvillannak a fényszóró neoncsövek, tarkán vakitó reklámok, megnyilnak a vendéglők, mozik, mulatók, lebujok, hogy kapkodjanak a pénz után. Az amerikai keveset gondolkodik és sokat tesz. Forog a pénz szédületes, örök ütemben. Cipőt nem tisztitanak sehol, csak az utcán s máris nyul ki a néger fiu fekete keze pénz után. Levelet irni nem érdemes oly olcsó a sürgöny. Gyalog menni nem lehet, a távolságok mérhetetlenek és csak egy van, ami megfizethetetlen: az idő. Mert az elvesztett idő alatt pénzt lehetett volna keresni. Amikor a rendőrségen jelentettem, hogy elvesztettem a pénztárcámat, részvéttel tudtomra adták, hogy a „talált tárgyak" osztálya üres. Aki megtalál valamit, azt hiszi, hogy azt készakarva hagytad ott — „neki". (Mégis előkerült.) És egyik legbiztosabb megélhetési forrás a vallásalapitás...

A másik oldal

Ha mindez homályosan derengett is bennem, arról bizonyára nem volt fogalmam, hogy a gépek mögött lélek, kedély, érzés, hogy a business mögött barátság is van. Nincs beszédesebb és vendégszeretőbb nép, mint amely rólam is gondoskodott. Kedélyes, közvetlen és — érzékeny. Minden dicséretnek, mint a gyermek örül. Minden kifogásnál, panasznál elkomorodik. Nyert ügyed van, ha — még oly roszszul is — de mindent velük csinálsz (be a good sport, azaz légy „stramm"), ha velük érzel, mikor a kutyákat dédelgetik és velük nevetsz, amikor fogalmad sincs, miről van szó.

A pénz után a legfontosabb a sport. Ha a vonatról kinézel a vidékre, az a benyomásod, hogy több a golfpálya, mint a bevetett föld, több a park, liget és erdős lomboldal, mint a legelő. Lovaglás, vadászat, rugby, baseball, krikett, golf soccer és még ki tudná felsorolni, mi minden...

A legnagyobb megiepetés pedig akkor ért, amikor Amerikában nemzetköziséget kerestem. Azt hittem, az embereket az üzlet tartja itt s a honszeretet fogalma ismeretlen. Mekkora tévedés! Sehol a világon nincs nagyobb zászlóimádat, mint itt. Még a templomokban is ott függ a csillagos lobogó. A kivándoroltak egy nemzedék alatt teljesen „eltünnek", a gyerekek rendesen már nem beszélik anyanyelvüket mert ők „amerikaiak" s az iskolában az „idegen nyelv" furcsán hangzanék. Igy olvad fel minden a nagy kohóban.

Az uj haza

És mégis. Mégis rátaláltam azokra, akik valamikor a távoli buzakalászok és templomtornyok közül indultak el az uj haza felé. Magukkal hozták fajuk minden erényét, megedződtek a vinarban, segitenek egymáson a szükségben és még csak el sem szakadtak az óhazától, mint ahogy mi elfelejtettük őket.

Vagy tudnak-e sokan otthon arról, hogy valahol, egy new-yorki felhőkarcoló 12. emeletén angol könyvek sorakoznak, melyek egytől-egyig magyar tárgyuak, vagy magyar könyvek forditásai? Ez volna a mi antennánk, mellyel a magyar kulturát szolgálhatnók a hatalmas birodalomban. De mikor a lelkes fiatal könyvtáros, telve bizalommal és tervekkel, elmondta, mekkora lehetőségek vannak itt s a propaganda mennyire megtérülne, kamatostul, őszintén meg kellett mondanom: kedves barátom, azt hiszem, hogy otthon bizony tulkevesen tudják, mi a *„Hungarian Reference Library"*.

Vagy tudnak-e elegendőképen *Borsi-Kerekes György* református lelkészről, aki páratlan odaadással szervezi be a kint élő magyarok ezreit? Az összetartozás formája: biztositó szövetkezet; neve *„Amerikai Magyar Református Egyesület"*. De a forma nem fontos. A szellem, mely benne él: a segités és testvériség szelleme. Sok ezer küzdő harcosa egy távoli köteléknek, melyet ugy hivnak: *„Magyarország"*.

Vándorok, akik most tavasszal és nyáron nagy utra keltek: a távoli óhaza mindig szeretettel és tárt karokkal köszönt: „Hello magyarok! Isten hozott!"

Ifj. Balogh Elemér dr.



17.80 elegáns imprimé krepdesin délutáni ruha!

9.80 ez a bájos imprimé krepdesin ruha!

Imprimé ruha	gyürhetetlen kelméből	9.80
Dirndli ruha	vagy magyar yiganó, bájos virágos mosó anyagokból	9.80
Magyaros bluz	krepdesinből	5.90
Háziruha	csinos pettyes kartonból végig gombos	4.98
Pongyola	virágos müselyemből	3.98
Selyemkabát	nehéz anyagból, müselyemfonalból	19 80
Fürdőtrikó	modern fazonok	3.90
Short-pizsama	bájos mintákban	3.50
Fürdőköpeny	kitünő frottierből	11.80
Férfiing	rávarrott gallérral, nagyon jó minőség	3.90
Habselyem férfiing	nagy szinválasztékban	9.80
Trikó sporting	poró kötött anyagból, rövid ujju	2.25
Gyermek sporting	trikóból sok szinben	1.35
Pizsama vagy köntös	szép csikos anyagból	6 90
Frottier törülköző	nehéz minőség	1.95
Imprimé krepdesin	pazar mintákban	2 90
Butorkreton,	tartós anyag szép minták	1.45
Indanthren függönykelme	modern csikos minták	—.55
Kerti abrosz	indanthren, vagy tarkánszőtt	2.40
Sarmőz kombiné	csinos himzéssel, kis gyári hibával	2.95
Lavable kombiné	apróvirágos mintákkal	3.90
Gumi füző	divatos modern forma	2.58
Sarmőz női nadrág	jó minőség, kis hibával	1.68

Gólya ÁRUHÁZAK

VI., Király-utca 52. VII., Rákóczi-ut 38.

Székesfehérvár ünnepi diszben várja a kormányzói párt

Székesfehérvár, máj. 21. A kormányzói párt váró Székesfehérvár szombat reggelre teljes diszbe öltözött. Az ujonnan tatarozott házakat fellobogózták. A vasut előtti teret öt hodlnyi területen feltöltötték és közepén helyezték el a püspökkutat. A felvonulási uton husz méter távolságra hatalmas árbocok állanak a magyar cimerrel és lobogóval, köztük pedig kisebb rudak a város és a vármegye cimerpajzsaival. A romkertben ötezer embert befogadó tribünöket épitettek. Már szombaton nagyon sok avatandó vitéz érkezett Székesfehérvárra.

A kormányzói pár székesfehérvári programja igen gazdag. A kormányzói pár vasárnap délelőtt háromnegyed 10 órakor érkezik Székesfehérvárra, ahol ünepélyesen fogadják, majd négyesfogaton a romkertbe hajtatnak, ahol 10 órakor kezdődik a vitézzé avatás és 12 óráig tart. Innen a kormányzó a Horthy Miklós-térre hajtat, ahol leteszi a Vitézi Székház alapkövét.

A Főméltóságu Asszony ezalatt látogatást tesz a püspöki palotában, majd felavatja a Szent István elemi iskolát, megnyitja a tanügyi kiállitást, azután leteszi a szeretetház alapkövét. Az ünnepségek után fogadás lesz a püspökvárban, ugyszintén vitézi törzstáborozás és áldomás a lövölde-parkban. A táborozáson négy vármegye vitézei vesznek részt.

Vasárnap délben *a kormányzó jelenlétében* nyilik meg a székesfehérvári tanügyi kiállitás. A tankerületi kiállitást az ötszáz tagból álló intézetközi szavalókórus a Himnusszal nyitja meg. Beszédet mond *Balassa Brunó* tankerületi főigazgató, gróf *Teleki Pál* vallás- és közoktatásügyi miniszter, *Hóman Bálint* miniszter, a város képviselője. A megnyitó ünnepséget vasárnap délben 12 óra 40 perckor a rádió is közvetiti.

Az angol követ elhagyta Mexikót

Mexikó, máj. 21. (Havas.) A mexikói angol követ családjával és a követség tagjaival együtt pénteken este *elhagyta Mexikót* és vonaton az Északamerikai Egyesült Államokba utazott.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI
HÍRLAP

1987 SZEP 14.

Szonyi Istvan

1021

Egy hónap — ötezer látogató

Alig egy hónapja nyílt meg Zebegényben a Szőnyi István Emlékmúzeum. Ez idő alatt több mint ötezer látogatója volt az ország legújabb múzeumának. Neves művész és közéleti vendég mellett, sok budapesti kiránduló is megfordult már a múzeumban.

Megyénknek ez az új múzeuma a téli hónapokban is az érdeklődők rendelkezésére áll. A hétfői nap kivételével a hét minden napján megtekinthető.



Szőnyi István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1966 MÁR 17.

ESTI HIRLAP

szombaton költözik be.
(h. j.)

Nyári kultúrprogram a Dunakanyarban

Elkészítették a Dunakanyar idei nyári kulturális programját, s a javaslatot jóváhagyta a Pest megyei Tanács végrehajtó bizottsága.

Június 12-én rendezik Vácott *a Dunakanyar harmadik dalostalálkozóját*, június 18—19-én tartják Nagymaroson és Szentendrén, lengyel és magyar turisták részvételével *a Sobieski-emléktúrát*. Pilisszentkereszten *nemzetiségi találkozó lesz*, Nagymaroson *nemzetközi evezősklubok sportolói* rendeznek találkozót. A programban szerepel *megyei képzőművészeti kiállítás* Vácott, *Szőnyi István-kiállítás* Zebegényben, a nagymarosi művésztelep fennállásának jubileumi ünnepsége keretében *kiállítás* Nagymaroson, a Kemping Világszövetség kongresszusa alkalmából Szentendrén, Visegrádon *nemzetközi nap hangversenyekkel, népi táncbemutatókkal, vízifelvonulással, tűzijátékkal*. Ezen kívül még sok érdekes rendezvény szórakotatja a nyári időszakban a Dunakanyar látogatóit.

Bár a kísérlet rajtját kisebb zavarok miatt 24 órával elhalasztották, szerdán mind az Atlas-Agena, mind pedig a Gemini—8-at szállító Titán-rakéta

rajtja tökéletesen sikerült.

Armstrong az előre begyakorolt módon sikerrel hajtotta végre az űrhajó pályájának *módosítását* és az Agena *megközelítését*, majd az űrutazás *hatodik* órájában a két objektum összekapcsolását. A Gemini orr-részét pontosan sikerült beillesztenie az Agena-rakéta végén kiképzett nyílásba.

Az űrutazás *hetedik órájában* az űrhajósok megkezdték a kijelölt kísérletsorozat végrehajtását. Első kísérletként a két összekapcsolt kozmikus objektumot a haladási irányra 180 fokkal kellett elfordítani a Gemini kormányrakétái segítségével.

Mivel a kísérlet során zavar jelentkezett és a kozmikus objektum irányítása nem sikerült, Armstrong szétkapcsolta az űrhajót a rakétától,

ekkor azonban az űrkabin saját hossztengelye körül

Szőnyi István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP

— **Megvásárolta az állam** Szőnyi István zebegényi házát, amelyben évtizedekig élt és alkotott. A Pest megyei Múzeumok Igazgatósága Szőnyi Emlékmúzeumot létesít benne, amelyet augusztus 18-án nyitnak meg.

...jlokság. Ceglédi
...Váci Forte (9, Dévényi),

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1967 SZEP 26.

NÉPSZAVA

Október 7-re megszépülnek a szovjet hősi emlékművek

A *Nagy Októberi Szocialista Forradalom* 50. évfordulójára országszerte megszépülnek a szovjet hősi emlékművek, amelyeket mindenütt a tanácsok hozatnak rendbe. Budapesten a *Fővárosi Műemlék Felügyelőség* 20 szovjet hősi emlékművet felújít, kijavítják az esetleges hibákat, újra aranyozzák a feliratokat, hogy a megemlékezés ünnepségeire az emlékművek új fényben csillogjanak.

Még az idén Budán, az Ybl-bazár falán emléktáblát helyeztet el a főváros a XIX. század elején ott létesített első budai vízmérce emlékére. A visszamaradt írásokból kiderül, hogy itt volt egy pincében az első hivatalos, a Duna vízállását rendszeresen jelző vízmérce, melynek állásáról naponta tájékoztatták az akkori lapokat.

A margitszigeti szoborligetben a már meglevő húsz művészszoborhoz rövidesen újabb kettő csatlakozik: az emlékmű-felügyelőség felállíttatja *Katona József* mellszobrát, Petri Lajos alkotását, valamint *Szőnyi István* mellszobrát, Sóvári István művét. Október 24-én, *Kálmán Imre* születésének 85. évfordulója alkalmából a róla elnevezett Kálmán utcában leleplezik a fővárosi tanács által készített márvány emléktáblát. A fővárosi tanács még az idén elkészítteti a *Székely Mihály* emlékét megörökítő márványtáblát is. *(v)*



csoport véleményét is-merve, foglal állást.

Ekörül vita támadt. Nem azért, mintha bármelyikük nem értene egyet Nagyajtai Imrével, hanem mert vannak olyan tapasztalatok, hogy az új gazdaságirányításra való hivatkozással, egyes üzemekben a bizalmiakat az ilyen jellegű tevékenységből szeretnék kiszorítani. Sőt, a jelenlevők közül többen más jellegű torzításokat is említettek.

— *Úgy gondolom* — szólt közbe *Göbölyös Jánosné*, a Budavidéki Erdőgazdaság szb-titkára —, *hogy a kongresszusnak az ilyen torzítások ellen erőteljesen fel kell lépnie és határozottan ki kell mondania, hogy az emberekről való gondos-*

Pír-lap

Ifinyitány

A megyei ifjúsági labdarúgó-bajnokság őszi nyitányán három vendéggyőzelem született. Csepel Autó—Vecsés 0:0, Nagykőrösi Kinizsi—Monor 0:0, Pécel—Szigetújfalu 4:0, Üllő—Váci Vasutas 1:3, Érd—Ceglédi Vasutas 2:5, Törökbálint—Abony 4:1, Dunaharaszti—Budaörs 0:1.

Nemzetközi mérkőzés Kispesten

Kedd délután nemzetközi labdarúgó-mérkőzést vívtak Kispesten. A Bp. Honvéd a belga Anderlecht csapatát fogadta.

Honvéd—Anderlecht 1:1 (0:0).

Az olimpiai tárgysorsjáték nyilvános sorsolását augusztus 20-án reggel nyolc órától tartják a Sportcsarnok vívótermében, 5010 nyeremény várja gazdáját.

PEST MEGYEI HIRLAP
a Magyar Szocialista Munkáspárt Pest megyei Bizottsága és a Pest megyei Tanács lapja.
Főszerkesztő:
SUHA ANDOR
Kiadja a Hírlapkiadó Vállalat
Felelős kiadó:

15 éves korú
8 általánost végzett
fiatalokat
FELVESZ 1 ÉVES
fonó-szövő ipari tanulónak
1967. IX. 1-i
beiskolázással a
MAGYAR PAMUTIPAR
Jelentkezni:
Bpest IV., Erkel u. 30.
Szakoktatási Iroda.
Lakást biztosítani nem tudunk.
Továbbá felveszünk
16 életévüket betöltött
leányokat gépi
betanuló dolgozónak.

A Papíripari Vállalat
FÉRFI SEGÉD- ÉS BETANITOTT MUNKÁSOKAT
VESZ FEL
Munkaidő átlagban heti 42 óra
folytonos munkarend.
(minden 6 munkában töltött nap után 2 nap szabad nap)
Kereseti lehetőség
1400,— Ft-tól 2100.— Ft-ig
NŐI SEGÉD- ÉS BETANITOTT MUNKÁSOKAT
3 műszakos munkavégzésre
VESZÜNK FEL
Kereseti lehetőség
1100,— Ft-tól 1600,— Ft-ig
Munkásszállás nincsen.
Jelentkezni lehet:
Bp. XXI. Csepel, Duna u. 42.
279—620 142 mellék.
Bp. XXII Budafok,
Gyár u. 15.
269—824 21 mellék

FELÚJÍTJUK MEGJAVÍTJUK!

A Fővárosi Villamosvasút

Szőnyi István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP

1987. AUGUSZTUS 16., SZERDA

1021

A mester hagyatéka

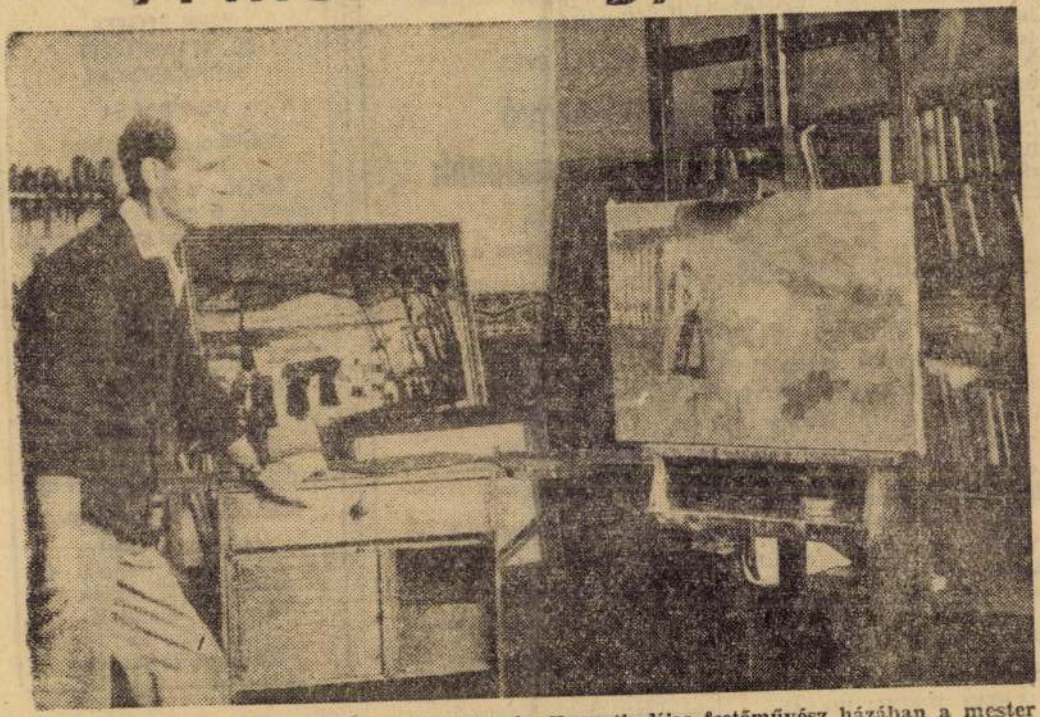

Javában folyik Zebegényben Szőnyi István Kossuth-díjas festőművész házában a mester hagyatékának rendezése. A Magyar Nemzeti Galéria itt nyitja meg a róla elnevezett emlékmúzeumot e hét végén, augusztus 18-án. Képünkön Dániel Kornél festőművész rendezi a kiállításra kerülő műalkotásokat.

(MTI foto)

BUDA

AZ MDP BUDAPESTI PÁRTBIZOTTSÁGÁNAK ÉS BUDAPEST F

V. évfolyam 151. szám | Ára 60 fillér

Megkezdődött az aratás a budapesti termelőszövetkezetekben

Ma reggel 8 órakor a XVII. kerületi Micsurin Termelőszövetkezet 25 holdas árpatáblájának sarkába beleharapott a kombájn. A táblának csak egy részén érett meg az árpa.

Ezt a 15 holdas területet

délutáni próbaaratás igazolta az előzetes terménybecslést. Az első 8 zsák is azt mutatja, hogy

elérik a holdankénti 16 mázsás átlagtermést.

A Budapesti Gépállomás

Ötvennégy … második ötéves t…

Nyolc egymás mellé állított különös formájú gépet számolunk meg a *Gábor Áron Vasöntöde és Gépgyár* öntödéjében. Néhány pillanat, s *Mag János* főművezető és *Molnár Gyula* meós üzembe is állítja az egyiket:

vastag sugárban löveli ki a gép a megtisztított öntödei homokot.

A gyár új terméke ez: a lengőrostás homoktisztító dobszóró, amelynek 50 darabos nullszériáját most készítik a gyár dolgozói.

A *Gábor Áron Vasöntöde és Gépgyár* dolgozói hazánkban először kezdenek hozzá az öntödei gépek sorozatgyártásához. Második ötéves tervünk során 54 öntödei géptípus sorozatait készítik el, ebben az

Büszkén jelentik

A *Híradástechnikai Anyagok Gyára* — exporttervét már korábban teljesítve — befejezte első félévi tervét.

A *Konverta Egyenirányító Gyár* dolgozói is jelentették félévi tervük teljesítését.

Az *Egyesült Izzó*, valamint a *Rádiószerkrénygyár* 26-án befejezte első félévi tervét. Büszkén jelentette az első két ne…

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Esti Budapest

1956 JUN 28

Készülő képek és szobrok között

Min dolgoznak képzőművészeink?

Szőnyi István

Ha a csepeli postahivatal rögtönzött galériáján végigmegy az ember, majd száz évet járhat be. *Szőnyi István* készülő freskókompozíciójának alakjai a magyar posta történetének egyes korszakait idézik. *Szőnyi Istvánnal* nincs alkalmunk beszélni, de a fehér falmezőn sorakozó figurák plasztikusan tolmácsolják a mester elgondolásait. A különböző képcsoportok tökéletes illúziót keltenek. Szinte hallik, amint az ismeretlen célja felé vágtató lovasfutár alatt dörög a föld, s a távolodó postakocsi láttán az emberben a lemaradottak csalódottsággal vegyes szomorúsága támad... Azután üde, vidám színekkel hozza vissza a néző fantáziáját a jelenbe a mai kor telefonáló asszonyának alakja, s a sorozat többi figurái, postások, felnőttek, gyermekek — kortársaink.

Makrisz Agamemnon

A műterem közepén kétfigurás kompozíció áll. Az egyik fiatal nő, guggol, karján fonalat tart. Az előtte álló másik nőalak láthatólag ezt a fonalat gombolyítja. A szobor a Szegedi Textilkombinát bejáratához készül.

— *A fonónőkről mintáztam ezt a munkámat... Még nagyon kezdetleges stádiumban vagyok vele.*

A művészszem igényesebb, különösen ha saját munkájáról van szó, hiszen ő érzi, hogy az alkotás tükrözi-e az alkotó gondolatait, kifejezi-e mindazt, amit a szobrász az anyagban meg akar fogalmazni. Mi többet látunk az általa még kezdeti állapotban levőnek mondott munkából. Fiatal, egészséges, egész lényükkel az életet élvező, értő és szerető leányalakjai bájosak, erősek — azt a kellemes benyomást keltik, hogy erre az ifjúságra nyugodtan bízhatjuk a jövőt.

Moldován István

Ha csak a kép címét írnánk le, valószínű, hogy az olvasó azokra a fárasztó, naturalista kompozíciókra gondolna, amelyeket többször volt alkalmunk látni a különböző képzőművészeti kiállításokon. *Moldován István* festményének címe: *Asszonyok a textilgyárban.* A kép a VII. Magyar Képzőművészeti Kiállításra készül. Egy textilfestő részleg lázas munkában levő asszonyait festette meg a művész. Egyiknek a karjáról lágy redőkben omlik le a vég kelme, amelyet társnőjének mutat, a másik érdeklődő arccal egy színmintát figyel, míg a harmadik rendkívül fontos telefonbeszélgetést bonyolíthat le, mert a telefonkagyló fölé hajló arca az összpontosított figyelem hű tükre. A festmény színei megnyugtatóak, mégis vidámak, elevenek. A három dolgozó nőalakról a festő nem törölte le az asszonyiság báját, lágyságát. A munka uniformizált katonái helyett *Moldován István* az igazat, a valót próbálja kifejezni ecsetjével: a munkán uralkodó, szép és értelmes embert.

Kamotsay István

Hatalmas szoboralak magasodik a műterem egyik sarkában. Lenin szobra. *Kamotsay István* pályázatra készül, a három megbízott szobrászművész közül ő az egyik, aki a nemsokára felállítandó Lenin-szobron dolgozik.

— *Sok mindent alakítottam már rajta, remélem, ha elkészül, méltó társa lesz a másik két pályázó, Beck András és Kerényi Jenő alkotásának. Júliusra el kell készülnie, érthető, ha minden gondolatomat leköti...*

Kamotsay István párhuzamosan még egy munkán dolgozik. Az almásfüzítői sporttelep részére egy női figurát készít, az *Úszó nőt.* Előrelátható azonban — tekintve, hogy az idő sürget — a Lenin-szoborral készül el előbb.

Hogy milyen lesz? Viszontlátjuk-e talapzatra téve? Majd a zsüri eldönti.

N. I.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Szalay István
ESTI HIRLAP
1966 JUN 15
1021

Gazdag nyári program a Dunakanyarban

• Szentendre: kulturális napok
• Visegrád: irodalmi esték

Gazdag nyári program várja a Dunakanyar vendégeit. A műsor igen színvonalas választékot kínál.

DZSESSZ A PAP-SZIGETEN

A szentendrei kulturális napokat az idén július 30. és augusztus 14. között rendezik. Az ünnepélyes megnyitó napján lesz az 1965. évi budapesti nemzetközi zenei verseny magyar győzteseinek hangversenye. Augusztus 13-án dzsesszhangversenyt rendeznek a Pap-szigeten. Ugyancsak itt kerül sor arra a magyar népi műsorra, amelyet a Camping Világszövetség magyarországi kongresszusa alkalmából rendeznek. A kulturális napok programját ifjúsági aszfaltrajzverseny, a fiatal művészek klubjának műsora, valamint az amatőr kisfilmesek találkozója egészíti ki.

SZŐNYI ÉS CZÓBEL

Visegrádon minden második hét péntekjén kamaraképzőművészeti kiállítással egybekötött irodalmi estet rendeznek az *Irodalmi eszpresszóban*. Július elején nyílik és augusztus végéig tekinthető meg a múzeumban rendezett *Szőnyi István-emlékkiállítás*. Augusztus 6-án a Fellegvárnál *a Camping Világszövetség magyarországi kongresszusa alkalmából* a magyar zene- és táncművészet gyöngyszemeit mutatják be.

Érdekes tárlatok várják a Dunakanyarba látogatókat a nyáron. Szentendrén június 30-ig tekinthető meg a Dunakanyar festői című kiállítás. Júliusban *Pajzs Goebel Jenő* emlékkiállítást rendeznek, majd augusztusban kerül sor a szentendrei festőművészek tárlatára. A gazdag szentendrei múzeumi programot az augusztus végén nyíló *Czóbel Béla-tárlat zárja.*

(prukner)

Ára 60 fillér

XI. év

1966.

Esti Hír

POLITIKAI NAP

t tart a holland pa

Kétnapo
etűzés-so
szterdam

lósággal utcai harcok dúltak Amszterdam szívében, a rendőrség azt mondja, hogy a munkást „szívbaja", nem pedig a fejére mért hatalmas ütés ölte meg. Orvosa viszont leszögezte, hogy

páciense szívének soha semmi baja nem volt.

Kedden éjfélig tartottak az amszterdami tüntetések. A nap folyamán *a rendőrség többször tüzet nyitott az ötezer főre becsült tömegre, de nem tudta szétoszlatni a csoportokat.* Éjfél tájban még mindig

heves összetűzések voltak

Szőnyi I.

Művelt Nép 1954. 0.30

MESTEREK ÉS TANITVÁNYOK

Gondolatok Szőnyi István gyűjteményes kiállításán az Ernszt Múzeumban

A KORMÁNYPROGRAMM meghirdetése óta művészeti közéletünkben egészséges erjedés indult meg. Darvas József miniszternek a Képző- és Iparművészek Szövetségében tartott előadása a művészeket és kritikusokat is arra serkenti, igyekezzenek az alkotómunka lényegbevágó kérdéseit tisztázni: mindenekelőtt a pártos tartalmi kifejezés és a művészeti színvonal helyes értelmezését, mint a művészeket összefogó nemzeti egység egyetlen lehetséges plattformját.

A nehezen induló, de egyre jobban kibontakozó vitákban — most már kétségtelen — két nézet csap össze. A fontolva haladó, nagymultú idősebb és az idősebbek nézeteivel a magukét azonosító fiatalabb művészek vitáznak a kevésbbé súlyos múlttal és eredményekkel, de új, nehezebb csapásokon járókkal, akik a szocialista realizmus elveinek őszinte igényével az új magyar művészet kialakulását gátló elvek és gyakorlat ellen küzdenek. A vitákban láthatatlanul, de mindig jelenlevően ott szerepelnek a közelmúlt kiállításainak falain szereplő művek — a képzőművészek számára elsőrendű perdöntő érvek, amelyek számukra — valljuk be — minden szónál világosabban beszélnek.

Szőnyi István Kossuth-díjas érdemes művészünk tette le most a garast. Nem szavakkal, de egész élete munkásságával vesz részt a vitában. El kell ismernünk, súlyos érveket sorakoztat fel.

HATVANÉVES jubileuma alkalmából az Ernszt-Múzeumban megrendezett gyűjteményes kiállítása arról tanúskodik, hogy jó művész mindig a valóság talaján fejlődik ki, és hogy a művészi alkotás nemcsak a művészre, hanem az egész korra is éles fényt vet. A szépen rendezett termekben olyan művészi pályafutást követhetünk nyomon, amely nagyszerű értékeivel és korlátaival az elmúlt évtizedek művészének hősi küzdelmeit és ellentmondásait tükrözi. A kapitalizmus gyógyithatatlan betegségében szenvedő világban Szőnyi — a nagybányai iskolából Ferenczy és Réti tanítványaként — mint az egészség és szépség szerelmese indult el. Kevés olyan piktorunk van, akit az emberi test gazdagsága olyan bővérű és egészséges erotikájú alkotásokra serkentett volna, mint Szőnyit. (Fürdés után, Bethsabe.) A »Hegytetőn« című képe — voltaképen kettős önportré — a korra jellemző nietzschei vallomás a kimagasló egyéniség győzelmes erejéről, mindenhatóságáról. Ezután Szőnyit a családi élet intim szépségei lelkesítik sokszor megragadóan szép, költői alkotásokra. (Feleségem és én.) Milyen elbájoló az »Anyaság« című képe, a meleg karok fészkéből hátrahajló gyermek mohó kíváncsisággal kikandikáló bogárszeme. Ettől az időtől kezdve rendszeresen visszatérő téma Szőnyi művészetében az anya és a gyermek. Legjelentősebbek közülük a »Zebegényi este« és az 1935-ben festett »Tavasz«, amelyen a tavaszi határban dolgozó parasztasszonyokat ábrázol, amint a fa árnyékában békésen alvó gyermekre vetnek egy pillantást anélkül, hogy a kapálásból kiegyenesednének.

Ezek a képek már Szőnyi zebegényi korszakának fontos állomásai. Fejlődése szempontjából elhatározó jelentőségű volt zebegényi megtelepedése. Zebegény, a csodálatos szépségű Dunakanyarral, kimeríthetetlen kincsesbányája a témáknak. A zebegényi tájon és az embereken keresztül az élet nedvei folyamatosan és szüntelenül áramlanak Szőnyi művészetébe, s harcra kelnek benne a Nyugatról beáramló dekadens formalizmussal, amely az akkori időben oly végzetesen és kikerülhetetlenül hatása alá vonta majd mindegyik valamirevaló magyar művészt. Szőnyit sem hagyta érintetlenül, de a pompás bőségben festett tájképein ennek kevés a nyoma. Az ezerarcú Duna, a fényben fürdő hegyek és erdők, a szántóföldek és falusi házak megunhatatlan változatosságban jelennek meg. Szőnyi elválaszthatatlanul eggyé válik a zebegényi tájjal, ismeri, mint szerelmesét a férfi, egyre újabb szépséget fedez fel benne, s felfedezéseit monumentális lírai vallomásként rögzíti a vásznon. Ez a lírai monumentalitás szinte egyedülálló a művészettörténetben.

A táj szemlélete közben egyre közelebb kerül az emberekhez is. A parasztok nehéz életét a festő mély emberi együttérzéssel szemléli. (Zebegényi temetés.) A harmincas évek gazdasági válságát az »Eladó borjú« című képe idézi. »Az aratás után«



Szőnyi István

(Gink felv.)

című képén a nyári éjszakát a keresztek tövében alvó elcsigázott aratók nyomasztó álma teszi drámaian komorrá.

•

SZŐNYI nagy mesterségbeli kultúrájú, biztos rajztudású művész, aki szívós munkával, gondos természettanulmányokkal, a múlt nagy mestereinek tanulmányozásával fejlesztette tudását. Kiváló kolorista. Első korszakából származó olajképeinek gazdag belső tűzű, sötéten csillogó harmóniáit a későbbi évek során a pasztózusan kezelt olajtempera puhább, pasztellhatású anyaga váltja fel. Posztimpresszionista dekorativitásra törekszik anélkül, hogy az előadás »bel canto«-járól lemondana. Sokszor azonban enged a szép anyag csábításának, a frissen felrakott festékmassza önmagáért való szépségének. A harmadik teremben látható »Zsuzsa« című képén a kezek finom megmintázásával szemben, a fejet szinte egy lendülettel, minden mintázás nélkül festi meg, nyilván a szép, töretlen, meleg szürke festék sugallatára. Itt kell rámutatnunk Szőnyi művészetének egyik legnagyobb korlátjára, az emberi érzelmek, az emberi jellem megragadásának hiányára, ami meglepő ilyen »par excellence« érzelmi beállítottságú, mély humanizmusú művésznél. A látványélményen túl Szőnyit az embe elsősorban mint a szín, a fény és forma hordozója érdekli, az embert a maga általánosságában nézi és nem az élő, szenvedő, küzdő egyént. Talán csupán az »Anyám« című képén tesz kísérletet gazdag érzelmi élet ábrázolására. Persze, helytelen volna ma Szőnyitől számonkérni múltbeli piktúrájának hiányosságait, a pszichológiai emberábrázolást, »a tipikus embereket tipikus környezetben« elvet, mert végeredményben amit csinál tipikus az akkori művészek többségének a társadalomhoz való viszonya tekintetében. Szőnyi a harmincas években egyre jobban befelé fordul, a »tiszta festőiség«, a lágy oldottság egyre jobban elhatalmasodik művészetében. A tavaszi eső után vibráló fényben tündöklő »Kerti pad«-ban, a »Holdas táj« borzongató hangulatában, »A kútnál« című kép intim szépségeiben már ott látjuk a fasizmus réme elől elefántcsonttoronyba húzódó festő önkéntes rabságát, számkivetettségét.

ILYEN ÁLLAPOTBAN éri Szőnyit a felszabadulás. Az első években szinte tehetségével fordított arányú, lassú fejlődést tapasztalhattunk nála. Már legtöbb művészünk komoly erőfeszítéseket tett az új élet megjelenítésére, mikor Szőnyi még mindig a régi, talán csak némileg derűsebb és konkrétabb. Tudjuk azt, hogy nem könnyű dolog egy élet során kialakított művészi szemléletet gyorsan átformálni. Megértjük azt is, ha jelentős művészeink szívósan ragaszkodnak a már elért eredményeikhez és harcolnak értük. Számolnunk kell azonban azzal, hogy ez a harc — a mesterek és tanítványok együttesében — akaratlanul is fékezője a fejlődésnek. Darvas elvtárs jogos szemrehányást tesz, amikor megállapítja: »a szocialista realizmus elveit vitatva, egyes kiváló képzőművészeinkkel valójában még a realizmus elveiről vitatkozunk«. Szőnyitől azonban nem tagadhatjuk meg a jószándékot, hogy utolérje a valóságot, amely a felszabadulás óta tőle messze előreszökött. Állami megbízásra festett 100 négyzetméteres nagy pannóján hét egymással összefüggő, 4×4 méteres képen megfestette a felszabadulás, az újjáépítés, a földosztás és a mezőgazdaság szocialista átalakulásának jeleneteit, bár úgy érezzük — a részletszépségek mellett — nem teljesen sikerült összeforrasztania a költőiséget a monumentális tartalom kifejezésének követelményével. Szőnyi tovább keres és kutat és a földalatti végállomás falképének kartonja alapján bízunk benne, hogy sikerülni fog új országot építő dolgozó népünknek és társadalmuniknak méltó emléket állítania. Szép tanulmányrajzai (sajnos kevés szerepel a kiállításon) már azt mutatják, hogy Szőnyi az emberábrázolás új útjait keresi.

MIUTÁN VÉGIGKISÉRTÜK a kiállításon a művészt fejlődésének útján, önként adódik a cikk elején felvetett kérdés: milyen érvvel szól ez a kiállítás a most zajló képzőművészeti vitához. Szőnyi István festészetünk egyik legnagyobb alakja. Fiatajaink rengeteget tanulhatnak és kell is hogy tanuljanak tőle, de ne stílusát igyekezzenek átvenni, mert az kezükben múlhatatlanul modorossá válik. Mesterük művészi magatartását tekintsék példaképül, s az övéhez hasonló hazaszeretettel, szocializmust építő korunk sajátos törekvéseinek szem előtt tartásával, egyéni szemléletük és mesterségbeli tudásuk kialakításával igyekezzenek méltóvá válni mesterükhöz és mindenekelőtt méltóvá válni felszabadult hazánk dolgozó népéhez, s ezen az úton — a természet rendje szerint — túl is kell szárnyalniok mestereiket.

Péter Imre

LÁM"...

ól a villámról
éhány sor, amely
s felhőkből csap
. Van még egy-
ám", ezzel gyak-
koztunk a kon-
héten gyáraink-
einkben. Villám-
ik azokat a pilla-

meg: *jegy a mérkőzésre!* Tehát: *igaz a történet.* A mérkőzés után úgy éreztem: *én is odafeküdtem volna a szellőztetőbe,* ha nem lett volna jegyem. S gondolom, *nemcsak én.* Ha arra került volna sor, sokan, nagyon sokan beszereztük volna a mondabéli sátorlapot és a legendás konzerveket, hasaltunk volna a padok alatt, lógtunk volna a villanyóra számain, akkor is, amikor még

megtaláltam, de a dupla jegyet rossz volt s már megittam volt, amikor megtudtam, hogy a rádiót is leszerelték tavaly óta. Néhány perc hiányzott a félhathoz.

Az első rákezdett:

gyorsan fizettem, még gyorsabban megáztam és elsiettem a SZOT-üdülőbe. Egy tábla a kapun arra intett: csak ange-

Hat-nulla-nulla. Nincs rádió. A Fogas-étterembe irányítanak. De előre figyelmeztetnek, hogy még mindig csak három-null.

Itt aztán megkapok mindent. Van rádió, van kávé, sűrű füst, és főleg sűrű gól. Minőségi sorrendben. Legjobban ízlenek a gólok, jó a rádió, a füst is megfelel a célnak, csak a kávé rossz. De legalább van.

SZŰCS István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

Szőnyi István

1957 NOV 28

610

Olaszországi élményeiről beszél Szőnyi István

Szőnyi István festőművész több mint kéthónapi olaszországi tanulmányútjáról hazaérkezett. Utjáról ezeket mondja az *Esti Hírlapnak:*

— Még sokkal erősebben él bennem e pillanatban az utazás és a sok látott meg újralátott szépségek izgalmas gyönyörűsége, semhogy hamarjában elmondhatnám, mit jelentett számomra viszontlátni Olaszországot, ahol utoljára harminc éve jártam. Róma, Nápoly, Velence műkincseinek emléke felejthetetlenül él bennem, mint úgy hiszem, mindazokban, akik Itália múzeumaiban járva újra és újra megállapítják azt a pompázatos gazdagságot, amely ott szem elé tárul.

— Nekem különös reveláció volt Róma, ahol hosszabb ideig éltem, s amelyre most *úgyszólván nem ismertem rá.* Eljutottam a Ponte Nomentana nevű kis renaissance-hídhoz, amelyről annak idején három tusrajzot is készítettem. *Most alig találtam meg, úgy be van építve a felhőkarcolók tömegébe.* Az egész vidék megváltozott, átépült, mint ahogyan átépült maga Róma is, az új város kezd a réginek a nyakára nőni. Óriási forgalom, tökéletes autó-zűrzavar, viszont a vezetők figyelmesek, a gyalogosok pedig fegyelmezettek. *Az élet mozgalmas, színes — és drága.* A legnagyobb meglepetést számomra a nápolyi Museo al Capo di Monte jelentette, a régi Modern Múzeum. A világ valamennyi múzeumában járva, az ember elfárad, mert pihenni ott nem tud. *Ebben a múzeumban a pihenésről sem feledkeztek meg.* Minden harmadik vagy negyedik teremnek nagy kilátóablaka ván, amelyen át a szem a nápolyi öbölre bámulhat. Csodálatos valami. Azután egy hatalmas márványlépcsőn a teraszos emeletre juthatunk fel, ahonnan egész Nápolyt belátni. *A termekben mindenütt pihenőszékek és hidrosztatikus jelzőkészülékek, amelyek mindenkor megmutatják a levegő páratartalmát...* Végül, ami számomra igen érdekes volt: mennyivel kritikusabb szemmel néztem meg most öreg fejjel az anyagot, mint eddig. És meg kellett állapítanom, hogy *sok a jó kép és szobor, de kevés a remekmű,* s olyan, ami *maradéktalanul tetszik* az embereknek, még a legnagyobb mesterektől is, nem sok van. Velence újra elbűvölt, *a Bassano-kiállítást,* ahová egész Olaszország minden Bassano-képet elküldött, már nem láthattam, éppen egy nappal előtte zárt be.

Balla Ernő

Ára 60 fillér

i hír

EN POLITIKAI

ik hidat | Ma: tábl

RTÓL SZEPTEM

zmilliárd tak beru par felúj

zött — *két villamosmozdonnyal, 11 darab 130 lóerős diesel-tolatómozdonnyal, 31 vasúti személyszállító kocsival, 15 étkezőkocsival és 610 nyitott teherkocsival gazdagították a vasúti közlekedést.* A folyamhajózás számára elkészült a már régóta hiányolt *1100 tonnás új Duna-tengerjáró, valamint három darab, együttesen mintegy 2700 tonna áru befogadására alkalmas folyami uszály és a Vác nevű, nagyteljesítményű motoros vontató.* A légi közlekedés három darab *Iljusin 14 típusú utasszállító repülőgépet szerez be.* A fővárosi közlekedés 44 villamosmotorkocsit, 53 autóbuszt és 42 taxit kapott.

Szülőotthonok, bölcsődék

Az egészségügyi, kulturális és szocialis beruházásokból az év első kilenc hónapjában a gyógyintézeti férőhelyek

Szőnyi István gyüjteményes kiállítása

Egy mélyen érző, humanista művész küzdelme az emberért, a szépségért — ez az érzés tölti el a látogatót a hatvanéves Szőnyi István jubileumi kiállításán. Szőnyi István kerek félévszázadot töltött egy olyan társadalomban, amely megcsúfolója volt az emberi szabadságnak, szépségnek, s így tönkretevője a művészetnek. Abban a rendszerben, amelyben sorra a formalizmus zsákutcáiba jutottak a szubjektíve becsületes, tehetséges művészek.

Szőnyi István életművében válaszolt e kornak: ha nem is olyan egyértelműen osztályharcos ez a válasz, mint Derkovitsé, ha nem is olyan plebejuserejű, mint Kosztáé vagy Rudnayé — mégis: ítélet az embertelenség felett és hitvallás a dolgozó nép mellett. Épp emiatt tudta elkerülni Szőnyi István — keresései, tétovázásai közben is — a legszélsőségesebb formalizmusok zsákutcáját.

Nagybányán Ferenczy Károly, majd a főiskolán Réti István mellett tanult. A huszas években festett művein is érződik már a teljes, harmonikus ember utáni vágy. Nem érthetjük meg ezeket a műveket — az élettől duzzadó, színdrámaiasággal monumentálissá fokozott aktokat és a «Hegytetőn» (1925) izmos, plasztikus aktjait az izzó napsütésben is megőrző, acélos férfialakjait — ha nem tekintünk a korra, melyben létrejöttek. Szőnyi nem vett részt a Tanácsköztársaság forradalmi harcában, mégis az ellenforradalom idején ugyanarról a nagy emberségről beszél művében, mint amely benne izzott a forradalmár művészek, Uitz, Nemes Lamperth, Pór Bertalan, Berény Róbert képeiben.

Természetes, hogy ennek a művészetnek bizonyos fokig talajtalanná kellett válnia — az ideiglenesen győzedelmeskedő ellenforradalom könyörtelen prózája csak az Aba Novák-féle lélektelen álmonumentalitásnak adhatott tápot. Szőnyi István a huszas évek vége felé zebegényi magányába vonul, mindinkább befelé fordul, s a fiatalkori művek drámai izzását, nagy erejét legtöbb képén bizonyos fajta passzív líra, bensőségesség váltja fel. Formai változást is eredményez ez, ami főként a harmincas években válik érezhetővé. A korai művek erős fényárnyéka, nyersebb színezése helyett a lágy pasztellszínek uralkodnak, az alakok erősebben belemosódnak a környezetbe, a plasztikát foltszerűség váltja fel és az olajtechnika helyébe a tempera lép.

A korábbi művek humanizmusa azonban nem vesz el, sőt a nép életének megismerésével új értelmet nyer. A korabeli magyar paraszti sorsot lehelik ezek a zebegényi alkotások. Nem is annyira a cselekményből érezzük ezt, mert hiszen a művek témája pár szóval kimeríthető. Nem is annyira lélektani jellemzésből érződik ez, mert hisz az is inkább csak sejtetett. De mégis, a nép nyomorúságos élete benne vibrál az ábrázolt emberek lassú mozdulataiban, a kissé elmosódott, szükszavúan jellemzett, csendes arcokban, a munkából hazabandukoló parasztok fáradtságában, tanácstalan némaságukban és a leheletfinom színekben. Szőnyi nem foglal állást tudatosan, kerüli a konfliktusokat, a drámaiságot, mégis, művei közt nem egy akad, amelyen akarata ellenére is feltárul a valóság igazi arculata. A falu életét, az egyszerű emberek őszinte mozdulatainak szépségét annyi költőiséggel tudta megörökíteni a megragadó hangulatos «Zebegényi este» című képén (1928). Hangulatos életképek, napfényes ábrázolások és komorabb, a kritikai hang erejétől feszülő művek váltják egymást. Ilyenek a tragikus légkörű «Zebegényi temetés» (1928); az «Eladó a borju» (1933); az «Este» (1934); az «Aratás után» (1936); a «Hazafelé» (1938); és nagyszerű grafikái — gyönyörű tájábrázolásaitól egészen az «Ivók»-ig (1923). E műveiben a legtisztábban fonódik össze a tiszta emberség keresése a dolgozók életének, küzdelmének a megértésével.

Ennek a sorozatnak a legszebb alkotása Szőnyi egyik főműve, az «Uszályok» (1937) című kép, amely egyben a paraszti témakörön való túllépést is jelenti. A sejtelmesen csillogó Duna partján a hajóhíd mellett két izgatott alak hajol egy öngyilkos fölé. A kép felső balsarkából komor sötétséggel húzódó uszály súlyos, nyugodt tömbje és a parton izgatottan mozgó, erős rálátásban megfestett alakok hirtelen mozgásának az ellentéte szörnyű tragédiát sugal. Ezt az érzést erősíti az alakok riadt mozdulata, a hajótest melletti víz titokzatos, zöldesbarna, moszatos színe, a zártságában is rendkívül dinamikus kompozíció. Minden formai elem tehát tartalmat hordoz. E festményben a Horthy-fasizmus éveinek szörnyű tragédiával teli világa lényegül művészi képpé.

Ugyancsak Zebegényben alakult ki Szőnyi tájművészete. Mélyen emberiek ezek a művek, gyönyörű színeikkel a magyar tájképfestészet legszebb darabjai között van a helyük. A fenséges Duna, partjainak százszínű természeti szépsége, a zebegényi kis parasztházak csendje, a termőföld gazdagsága társul elénk e képekről, amelyeknek mindegyike lírai vallomás a szeretett magyar földről. A liget magános padjában, a fák hűsében meghúzódó kútban — a természet egyszerű, mindennapi tárgyaiban rengeteg szépséget fedezett fel a művész és megérezte a természet és az ember elszakíthatatlan egységét. Legjellemzőbb erre a «Zebegényi temetés» című képe, ahol szinte a nagy flamand realistára, Brueghelre emlékeztető erővel — talán e képén kissé annak hatása alatt — tudja érzékeltetni ezt a kapcsolatot: a gyönyörű, kékeslilás színekben nyugvó téli természet ugyanazt a szomorú, gyászos hangulatot sugalja, mint a felvonuló temetési menet.

A zebegényi korszak tehát lépés volt előre a nagy, széleskörű realizmus felé, de ugyanakkor bizonyosfokú lesiklást is jelentett az első művek drámai, monumentális útjáról. Szőnyi nem tudta kivonni magát kora dekadens művészeti törekvéseinek hatása alól. Ezek egyre erősebben rányomják bélyegüket mind festői szemléletére, mind művei formanyelvére. A szubjektív líra néha már-már elszakadt a valóságtól, egyes művein nem is az ember és a táj a lírai mondanivaló hordozója, hanem csupán a rendkívül kultúrált, de néha már dekadenssé, misztikussá váló szín. A csendéletszerűséget, állapotszerűséget — a polgári művészet egyik gyakori vonását — legjobb művein épp a mély érzés, az ábrázolt mű tartalmában rejlő líraiság és a humanizmus segítségével át tudja törni a művész és épp e humanizmuson keresztül folytatójává válhatott a magyar művészet nagyszerű hagyományának. Néhány alkotásán azonban megmerevedik a világ. E művek kompozíciója is formálissá válik, tömegeiben és színezésében rendkívül kiegyensúlyozottak és megszerkesztettek, de alapjában véve mégis szétesőek e képek (például: «Udvaron», 1935). Az ember gyakran csak színfoltok, tömegek hordozójává, tehát puszta kompozicionális elemmé alacsonyul rajtuk. Nem fogja össze az alkotásokat oly mély, belső tartalom, mint például az «Uszályok»-at — épp ezért a művész csak külsődleges formai eszközökkel tartja össze a képet. Ha a parasztságtól kapott élmény meg is óvta Szőnyit az öncélúságtól, néhány zebegényi képén érezhető az élettől való félrehúzódás korlátja. Nem tudott teljesen összeforrni a néppel, mindvégig bizonyos fokig elszigetelt maradt, s magábazárkózása nehezítette művészetének kibontakozását a realizmus irányában. Gátolta ezt a kibontakozást az is, hogy — épp elvonultsága miatt — Szőnyi nem jutott el a korabeli valóság teljesebb, tudatos megértéséhez, az ösztönösség korlátozta a kritikai állásfoglalást.

A negyvenes években, a fasiszta barbárság fokozódásakor Szőnyi bekapcsolódik a népfront munkájába, de nem olyan aktívan, hogy ez magányából kiragadná. Mégis, egyik művében örök emléket állított — a maga csendes, lírai módján — a fasizmus évei alatt is emberségének, a jövőbe vetett hitének. Az «Anya a kislányával» (1944) című festménye ez. Szőnyi egész életművén végigvonul az anyaság ragyogó himnusza. Mély líra s egyben monumentális erő, az élet nagyságának a megértése jellemzi mindvégig ilyen tárgyú műveit. Gyönyörű példája e sorozatnak «Tavasz» (1935) című képe, amelyen a kapáló anya munkája közben rátekint élettől duzzadó kisalvó gyermekére. Az 1944-ben festett klaszszikus zártságú művében a fasizmus szörnyűségével szembehelyezi a családi élet, az anyai szeretet szépségét. Embereinek arcába, a jövőt fürkésző szemeibe belesűrítette a művész a bizonytalan jövőt, de a reményt is, a vágyat a béke, az egyszerű, szép élet után.

Így érte a felszabadulás Szőnyi Istvánt. Gazdag, rendkívül egyéni művészeti múlt áll mögötte: nemcsak kialakult formavilág, de vérébe szívódott sajátos, szubjektív — kissé passzív — valóságlátás is. Nehéz volt hirtelen más szemmel nézni az újuló életet. Néhány művének még most is inkább csak a dátuma új, nemcsak formavilága, de tartalma is még a régi. Uj képei, mint az első nagy kiállításról ismert «Krumpliszedés», vagy a föld és a lovak megfestésében oly nagyszerű «Fuvaros» (1951), az izzó napsütés erejét árasztó «Malomudvar» (1953), gazdagítják az egész életművet, de nem érezzük még rajtuk forrongó korunk leheletét, talán leginkább az 1954-ből való «Szántás» című festményében érződik az új élet íze; a dombon felfelé szántó paraszt alakjában, a derűs, ragyogó színekben, a messzetekintő távlatban.

Közelebb állnak azonban a mához Szőnyi István monumentális tervei. Az 1952-es kiállításon szerepelt már három mű a magyar parasztság felszabadulás utáni életét bemutató pannósorozatból. Ha még sokban jellemző volt e művekre is valamiféle ernyedtség, passzivitás, de néhány részletükben már erőteljes realizmus csendült. Még tovább lép az új, a Földalatti Vasút Népstadion-megállóra készülő freskójának a kartonján. Ha a kompozíció nincs is teljesen megoldva, de az az életszerűség, amely a mozdulatok, az arcok sokaságát jellemzi, a gyermekét szoptató anya és a csípőretett kézzel álló fiatal parasztember alakjában látható élethűség, azt mutatják, hogy a művész túllépett az időtlenségen, megleli életünk igazi szépségét. Nem véletlen, hogy e műve formai megoldásban is konkrétabb, valószerűbb. És ezekben az eredményekben rejlik a továbblépés útja. Mert az időtlen emberszeretet könnyen misztikussá válhat, kisebb hatóerejű, mint a konkrét állásfoglalás pátosza. Ez a konkrétság, mai életünk tudatos elemzése nem elég erős még Szőnyi István művészetében.

Szőnyi István sok megbecsülést, Kossuth-díjat, érdemes művész címet, megbízatást kapott államunktól, de joggal mondhatja, hogy hiányzott a legfontosabb: az elmélyült bírálat. Nem szögeztük még le kellő hangsúllyal, hogy művészetét, multját, humanizmusát magunkénak valljuk, büszkék vagyunk rá, mint nemzeti kultúránk nagy képviselőjére, kiváló művészt tisztelünk benne. De ugyanakkor szeretnénk, ha továbblépne, jobban megismerné korunkat, bátrabban szakítana az időtlenséggel, a passzívsággal. Nem szögeztük le kellő hangsúllyal, hogy tisztéljük festői kultúráját, líraiságát és építő kritikával nem ösztökéltük arra, hogy művein a mély emberábrázolás váljék uralkodóvá és ezt szolgálja a gazdag festői tudás. Nem vitáztunk eleget vele, nem örültünk eléggé kitűnő új eredményeinek, nem segítettük eléggé a szocialista realizmus célkitűzéseinek az elfogadásában. Tartozunk a segítő kritikával, s ez nemcsak Szőnyi István művészete még teljesebb kibontakozásának az ügye, hanem az egész magyar művészeté is.

Németh Lajos

Szabad Nép
1954. jún. 15.

velem együtt, abból is láthatják: a békemozgalom Indiában egyetlen párthoz sincs kötve, egyetlen párt se uralja. Küldöttségünkben is néhány egészen kiváló, de különböző világnézetű és pártállású személyiség van: politikus, gazdaságpolitikus, tudós, irodalmár, művész, zenész. Néhányat közülük Magyarországon is ismernek, így a Sztálin-békedíjas Sir Sahib Szing Sokhi vezérőrnagyot, az Összindiai Béketanács főtitkárát, Romes Csandrát, a nemzetközi békedíjas írót, Mulk Radzs Anandot, s a híres énekest, Omkar Nath Thakoret.

— Én a kormányzópárt, az Indiai Nemzeti Kongresszuspárt tagja vagyok — már ötven éve. Harcoltam az angol gyarmatosítók ellen, India egyik tartományában vezettem az angolellenes mozgalmat. Mahatma Gandhi tanítványa vagyok. Abban a megtiszteltetésben részesítettek, hogy az Indiai-Kínai Baráti Társaság elnökévé, az Összindiai Béketanács alelnökévé, s a hindosztáni kulturális egyesület titkárává választottak.

— Ötven éve szoros kapcsolatot tartok népemmel. Az elmult hónapokban is beutaztam országunkat, északról a Himalája hóborította hegyeitől a forró déli tartományokig, a keleten fekvő Asszamtól a nyugati Bombay-ig. És mert népem között járok, s ismerem népemet, felelősségem teljes tudatában állíthatom, hogy a 360 milliós indiai nép azok mellett áll, akik a békéért küzdenek.

— Ha valaki megkérdezné, miért — folytatja Pandit Sunderlal — a válasz egyszerű lenne: mi tudjuk, mi az imperializmus, mi ismerjük az elnyomást. Határaink közelében egy új világháború kitörésének gyujtópontjai vannak. De mit jelentene Indiának a háború? Semmi jót. A béke a mi számunkra létszükséglet. Országunk fejlődéséhez, boldogulásához, a nép életszínvonalának emeléséhez béke kell.

— Biztosan önök is tudják, hogy kormányunk és személy szerint Nehru miniszterelnök, a jelenlegi nehéz diplomáciai helyzetben sokat tesz, hogy az emberiség elkerülje a háborút, hogy megvédjük a békét. Kormányunk a nemzetek közötti vitás kérdések békés rendezését tartja a helyes megoldásnak.

— Háborús gyujtópontokat említett India határain. Magyarázza ezt meg kicsit bővebben — kérem Pandit Sunderlalt.

— Mielőtt a kérdésre válaszolok, először ki kell hogy jelentsem: véleményem szerint minden katonai paktum vagy más egyezmény, amelyik blokkokat hoz létre, s ellentétet teremt a népek között, fenyegeti a békét. Ezt saját fájdalmas tapasztalatunkból tudjuk, gondolok itt a pakisztáni-amerikai katonai egyezményre. Az indiai és a pakisztáni nép békésen, barátságban akar egymás mellett élni, de a jelenlegi pakisztáni kormány olyan katonai egyezményt kötött az Egyesült Államokkal, amely nem szolgálja népeink érdekeit, sőt, ez az új katonai paktum nagy mértékben megnehezíti az India és Pakisztán közötti vitás kérdések — elsősorban a kasmiri kérdés — békés rendezését. Kasmirt háborus ugródeszkának szeretnék felhasználni, s ez háborúba sodorná népeinket, esetleg Ázsia többi népét is. Hangsúlyozom, nem azért ellenezzük a pakisztáni-amerikai katonai egyezményt, mert Pakisztánról van szó, hanem azért, mert tudjuk, ez ellentétes Ázsia népeinek érdekével. Az ilyen katonai egyezményeket, blokkokat le kell bontani, bárhol hozzák is létre azokat. India nem fogja megengedni, hogy országának akár egy tenyérnyi területét is Kína vagy a Szovjetunió elleni célokra használják fel.

— Néhány héttel ezelőtt India és Kína között Tibet kérdésében egyezményt kötöttek. Mi az ön véleménye erről — kérdem Pandit Sunderlalt.

— A kínai-indiai egyezmény bizonyítja, hogy Kína és India békés együttélésének elvei a világ békeje szempontjából halaszthatatlanul sürgős, hogy a Kínai Népköztársaságnak adják meg az őt megillető helyet az ENSZ-ben.

— Most áttérek a nemhivatalos baráti kapcsolatokra. Az Indiai-Kínai Baráti Társaság egész Indiára kiterjed, 180 különböző városban működik, központja fővárosunkban, Delhiben van. Pekingben Kínai-Indiai Baráti Társaság, testvértársaság létesült.

— Az elmult három évben különböző indiai küldöttségek jártak Kínában, hivatalosak és nemhivatalosak egyaránt, és kínai küldöttségek látogattak el hazánkba. Nemrégiben három fiatal tanár utazott Indiából Pekingbe, hogy az ottani egyetemen az urdu és a hindosztáni nyelvet tanítsák.

— Az Indiai-Kínai Baráti Társaság feladatának tekinti az új Kína politikájának, eredményeinek, munkájának ismertetését. Propagáljuk a kínai könyveket, folyóiratokat, lapokat, amelyek indiai és angol nyelveken kaphatók országunkban. Kiállításokat, előadásokat szervezünk, célunk az, hogy az indiai nép megértse, milyen változás történt Kínában. Népünk tiszteli és szereti a nagy kínai népet, s követeli, hogy egyre szorosabb politikai, gazdasági és kulturális kapcsolat fejlődjék ki India és Kína között.

— Befejezésül szeretném, ha elmondaná, mi a véleménye a Béke-Világtanács berlini rendkivüli üléséről?

— Ez az értekezlet nagyon fontos kérdésekről tárgyalt és hozott határozatokat. Azt hiszem, sikeres munkát végeztünk. Az ázsiai küldöttek ezen az ülésszakon közös nyilatkozatot fogadtak el, amely nyomatékosan felkéri a genfi értekezleten magukat képviseltető kormányokat, hogy békés tárgyalások útján rendezzék a koreai és az indokínai kérdést. Lehet, hogy Genfben azonnal nem érünk el eredményt, de követelésünk elől nem lehet kitérni, mert biztos, hogy a békéhez ez az egyetlen helyes út és minden nép számára ez az egyetlen igaz út.

Szilágyi Éva

Bevan a genfi értekezlet munkájának meghiúsítására irányuló törekvésekről

London, június 14. (TASZSZ)

Mint a «Press Association» közölte, Bevan, az Angol Munkáspárt úgynevezett balszárnyának vezetője június 12-én strathaveni (Lancashire grófság) beszédében kijelentette, hogy jelenleg kísérletek történnek a genfi értekezlet munkájának meghiúsítására. *«A komoly veszély* — mondotta Bevan — *azzal kapcsolatban keletkezett, hogy az Egyesült Államok nemcsak arra határozta el magát, hogy nem ismeri el a kommunista Kínát, hanem ki is közösíti és ellenséges államok gyürűjével zárja körül. Kína elismerése és az ENSZ-be való bebocsátása nézetem szerint olyan intézkedés volna, amely feltétlenül a béke útjára vezetné az emberiséget Genfben».*

Bevan Anglia politikáját érintve kijelentette, hogy *«Anglia komoly hibát követ el, amikor az Egyesült Államok uszályába kerül. Én itt az angolok döntő többsége nevében beszélek»* — mondotta.

Franciaországban ünnepi gyülésen emlékeztek meg Jókai Mór halálának 50. évfordulójáról

Párizs, június 14. (MTI)

Mint a «l'Humanité» jelenti, Franciaországban megemlékeztek Jókai Mórról, a nagy magyar regényíróról, halálának 50. évfordulója alkalmából. A párizsi Magyar Intézet az évfordulón ünnepi gyülést rendezett, amelyen Aurélien Sauvageot professzor hosszú beszédben méltatta Jókai életét és munkásságát. Ezzel egyidejüleg kiállítás is nyilt, amely a nagy magyar regényíró életét és műveit ismerteti.

tota hatodik bérleti estjét a Budapesti Filharmóniai Társaság. Az est műsorán Beethoven «Egmont» nyitánya, Beethoven C-dur zongoraversenye, Kodály Concertója és Brahms Első Szimfóniája szerepelt. Ez alkalommal *Kodály Zoltán* kétszeres Kossuth-díjas kiváló művész zenekarunk vezényelte saját művét, a Concertót. A zongoraversenyt *Fischer Annie* Kossuth-díjas kiváló művész interpretálta. A nyitányt és a szimfóniát *Lukács Miklós*, az Operaház karnagya vezényelte. (MTI)

A RÁDIÓ MŰSORÁBÓL

SZERDA

KOSSUTH-RÁDIÓ:

4.30: Hirek. — 4.40—8.30-ig: Reggeli zenés műsor. — Közben: **5.00:** Falurádió. — **6.00:** A «Szabad Nép» vezércikke. — **6.30:** Színházak és mozik műsora. — **7.00:** Hirek. — **8.30:** Kovács Imre és zenekara játszik. — **9.00:** Mi történt a nagyvilágban? — **9.05:** Szórakoztató zene. — **9.20:** Egy darab fehér kenyér. Elbeszélés. — **9.40:** Daltanulás. Behár: Röppen a gépünk. — **10.00:** Hirek. Lapszemle. — **10.10:** Dalok. — **10.30:** Óvodások műsora. — **11.00:** Schubert-művekből. — **11.30:** A magyar rádió énekkarának műsora. — **12.00:** Hirek. Lapszemle. — **12.15:** Hangos Ujság. — **12.45:** Részletek Kirculescu «A barátság dala» c. operettjéből. — **13.20:** Fúvószenekarok műsorából. — **14.00:** Hirek. Közérdekü közlemények. — **14.25:** Üttörő-hiradó — **14.50:** Népi zene, népi kórus. — **15.10:** Az épülő kommunizmus nagy országában. — **15.40:** Könnyüzene. — **16.00:** Jóska, Asztalos István elbeszélése. — **16.40:** Levelekre válaszolunk. — **17.00:** Hirek. — **17.10:** Szív küldi szivnek szivesen. — **18.00:** Ifjú Figyelő. — **18.30:** Tánczene. — **18.50:** Aczél Tamás: Napló. — **19.05:** Magyar nóták és csárdások. — **19.30:** A virágzó mezőgazdaság útján. — **20.00:** Hirek. — **20.10:** Tánczene. — **20.40:** A rádió tudományos hiradója. — **21.00:** A magyar rádió népi zenekara játszik. — **21.30:** Terül a búza fodrosodva. Zenés irodalmi műsor. — **22.00:** Hirek. — **22.10:** Közvetités az Uruguay—Csehszlovákia-mérkőzésről. (Beszél: Szepesi György.) — **22.30:** Debussy és Ravel müveiből. — **23.30:** Hangképek a vivóvilágbajnokságról Luxemburgból. — **23.50:** Könnyüzene. — **24.00:** Hirek.

PETŐFI-RÁDIÓ:

6.30: A kis iskolások műsora. — **6.40:** Torna. — **6.50:** Reggeli zene. — **7.10—11.30-ig:** Azonos a Kossuth-rádió műsorával. — **14.00:** A magyar rádió kisegyüttese játszik. — **14.41:** Josef Strauss: Falusi fecskék. — **14.50:** Tiz perc tudomány. — **15.00:** Olasz operarészletek — **15.40:** A rádió nyelvművelő előadása. Irta: Szilágyi Ferenc. — **16.00:** Zenekari hangverseny. — **17.00:** A KIOSZ férfikara énekel. — **17.25:** Csárdások. — **17.40:** Uj hajtás. Fiatal irók és költők müvei. — **18.10:** Gyulai Elemér: Zongoranégyes. — **18.33:** Weber: Preziosa — nyitány. — **18.40:** Kemény: A vidám Balaton. — **19.05:** Dalok és kettősök. — **19.30:** Vidám fúvószene. — **19.40:** Sporthiradó. — **20.00:** Richard Strauss: «Rózsalovag». Opera. — **22.55:** Chopin: fis-moll nocturne.

IDŐJÁRÁS

A Meteorológiai Intézet jelenti: várható időjárás ma estig: nyugat felől felhősödés, többfelé záporeső, zivatar. Mérsékelt délnyugati, majd megélénkülő északnyugati szél. A nappali hőmérséklet csökken.

A Duna vizállása hétfőn reggel Budapestnél 415 centiméter.

A budapesti színházak mai műsora

Operaház: Szöktetés a szerályból (A, 10. sz., 7). — **Nemzeti Színház:** Uborkafa (7). — **Katona József Színház:** Pygmalion (7). — **Madách Színház:** Egy magyar nyár (X. bérlet, 7). — **A Magyar Néphadsereg Színháza:** Cyrano de Bergerac (7). — **Fővárosi Operettszínház:** Nincs előadás. — **Ifjúsági Színház:** Darázsfészek (7). — **Ifjúsági Színház Kamaraszínháza:** Vizkereszt (7). — **Zeneakadémia:** Kertész Lajos és Kocsi Albert Bach—Bartók-estje (kisterem, 8). — **Fővárosi Vig Színház:** Nincs előadás. — **Fővárosi Kis Színpad:** Nincs előadás. — **Állami Faluszínház:** Bujócska (7). — **Vidám Színpad:** Utazás a viták körül (7). — **Kamara Varieté:** Kellemeskedők (fél 7, fél 9). — **Majakovszkij Színpad** (Margitsziget): Potyautas (9. bérlet, B). — **Csajkovszkij Park Színpad:** Balettest (A—C-bérlet, fél 9). — **Fővárosi Nagycirkusz:** Barátság jegyében (4, 8).

SZABAD NÉP

A Magyar Dolgozók Pártjának központi lapja

Szerkeszti a szerkesztőbizottság

Kiadja a SZABADSÁG lapkiadóvállalat

Szerkesztőség és kiadóhivatal, Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3. Tel.: *343—100, *142—220. Terjeszti a Posta Központi Hirlapirodája Budapest, V., József nádor-tér 1. Tel.: 180—850, vidéken a helyi hirlapterjesztéssel foglalkozó postahivatal. — A budapesti előfizetők ügyeit a kerületi kézbesítőpostahivatalok kezelik. Központi előfizetőszolgálat: 183—022. Előfizetési díj havi 12 Ft.

SZIKRA Lapnyomda.

Szabad Nép - 1954. VI. 15. 3. oldal

Szőnyi István gyüjteményes kiállítása

Egy mélyen érző, humanista művész küzdelme az emberért, a szépségért — ez az érzés tölti el a látogatót a hatvanéves Szőnyi István jubileumi kiállításán. Szőnyi István kerek félévszázadot töltött egy olyan társadalomban, amely megcsúfolója volt az emberi szabadságnak, szépségnek, s így tönkretevője a művészetnek. Abban a rendszerben, amelyben sorra a formalizmus zsákutcáiba jutottak a szubjektíve becsületes, tehetséges művészek.

Szőnyi István életművében válaszolt e kornak: ha nem is olyan egyértelműen osztályharcos ez a válasz, mint Derkovitsé, ha nem is olyan plebejuserejű, mint Kosztáé vagy Rudnayé — mégis: ítélet az embertelenség felett és hitvallás a dolgozó nép mellett. Épp emiatt tudta elkerülni Szőnyi István — keresései, tétovázásai közben is — a legszélsőségesebb formalizmusok zsákutcáját.

Nagybányán Ferenczy Károly, majd a főiskolán Réti István mellett tanult. A huszas években festett művein is érződik már a teljes, harmonikus ember utáni vágy. Nem érthetjük meg ezeket a műveket — az élettől duzzadó, színdrámaisággal monumentálissá fokozott aktokat és a «Hegytetőn» (1925) izmos, plaszticitásukat az izzó napsütésben is megőrző, acélos férfialakjait — ha nem tekintünk a korra, melyben létrejöttek. Szőnyi nem vett részt a Tanácsköztársaság forradalmi harcában, mégis az ellenforradalom idején ugyanarról a nagy emberségről beszél művében, mint amely benne izzott a forradalmár művészek, Uitz, Nemes Lamperth, Pór Bertalan, Berény Róbert képeiben.

Természetes, hogy ennek a művészetnek bizonyos fokig talajtalanná kellett válnia — az ideiglenesen győzedelmeskedő ellenforradalom könyörtelen prózája csak az Aba Novák-féle lelketlen álmonumentalitásnak adhatott tápot. Szőnyi István a huszas évek vége felé zebegényi magányába vonul, mindinkább befelé fordul, s a fiatalkori művek drámai izzását, nagy erejét legtöbb képén bizonyosfajta passzív líra, bensőségesség váltja fel. Formai változást is eredményez ez, ami főként a harmincas években válik érezhetővé. A korai művek erős fényárnyéka, nyersebb színezése helyett a lágy pasztellszínek uralkodnak, az alakok erősebben belemosódnak a környezetbe, a plaszticitást foltszerűség váltja fel és az olajtechnika helyébe a tempera lép.

A korábbi művek humanizmusa azonban nem vesz el, sőt a nép életének megismerésével új értelmet nyer. A korabeli magyar paraszti sorsot lehelik ezek a zebegényi alkotások. Nem is annyira a cselekményből érezzük ezt, mert hiszen a művek témája pár szóval kimeríthető. Nem is annyira lélektani jellemzésből érződik ez, mert hisz az is inkább csak sejtetett. De mégis, a nép nyomorúságos élete benne vibrál az ábrázolt emberek lassú mozdulataiban, a kissé elmosódott, szűkszavúan jellemzett, csendes arcokban, a munkából hazabandukoló parasztok fáradtságában, tanácstalan némaságukban és a leheletfinom színekben. Szőnyi nem foglal állást tudatosan, kerüli a konfliktusokat, a drámaiságot, mégis, művei közt nem egy akad, amelyen akarata ellenére is feltárul a valóság igazi arculata. A falu életét, az egyszerű emberek őszinte mozdulatainak szépségét annyi költőiséggel tudta megörökíteni a megragadó hangulatos «Zebegényi este» című képén (1928). Hangulatos életképek, napfényes ábrázolások és komorabb, a kritikai hang erejétől feszülő művek váltják egymást. Ilyenek a tragikus légkörű «Zebegényi temetés» (1928); az «Eladó a borjú» (1933); az «Este» (1934); az «Aratás után» (1936); a «Hazafelé» (1938); és nagyszerű grafikái — [illegible]

szen az «Ivók»-ig (1923). E műveiben a legtisztábban fonódik össze a tiszta emberség keresése a dolgozók életének, küzdelmének a megértésével.

Ennek a sorozatnak a legszebb alkotása Szőnyi egyik főműve, az «Uszályok» (1937) című kép, amely egyben a paraszti témakörön való túllépést is jelenti. A sejtelmesen csillogó Duna partján a hajóhíd mellett két izgatott alak hajol egy öngyilkos fölé. A kép felső balsarkából komor sötétséggel húzódó uszály súlyos, nyugodt tömbje és a parton izgatottan mozgó, erős rálátásban megfestett alakok hirtelen mozgásának az ellentéte szörnyű tragédiát sugal. Ezt az érzést erősíti az alakok riadt mozdulata, a hajótest melletti víz titokzatos, zöldesbarna, moszatos színe, a zártságában is rendkívül dinamikus kompozíció. Minden formai elem tehát tartalmat hordoz. E festményben a Horthy-fasizmus éveinek szörnyű tragédiával teli világa lényegül művészi képpé.

Ugyancsak Zebegényben alakult ki Szőnyi tájművészete. Mélyen emberiek ezek a művek, gyönyörű színeikkel a magyar tájképfestészet legszebb darabjai között van a helyük. A fenséges Duna, partjainak százszínű természeti szépsége, a zebegényi kis parasztházak csendje, a termőföld gazdagsága tárul elénk e képekről, amelyeknek mindegyike lírai vallomás a szeretett magyar földről. A liget magános padjában, a fák hűsében meghúzódó kútban — a természet egyszerű, mindennapi tárgyaiban rengeteg szépséget fedezett fel a művész és megérezte a természet és az ember elszakíthatatlan egységét. Legjellemzőbb erre a «Zebegényi temetés» című képe, ahol szinte a nagy flamand realistára, Brueghelre emlékeztető erővel — talán e képén kissé annak hatása alatt — tudja érzékeltetni ezt a kapcsolatot: a gyönyörű, kékeslilás színekben nyugvó téli természet ugyanazt a szomorú, gyászos hangulatot sugalja, mint a felvonuló temetési menet

[illegible] bizonyosfokú lesiklást is jelentett az első művek drámai, monumentális útjáról. Szőnyi nem tudta kivonni magát kora dekadens művészeti törekvéseinek hatása alól. Ezek egyre erősebben rányomják bélyegüket mind festői szemléletére, mind művei formanyelvére. A szubjektív líra néha már-már elszakadt a valóságtól, egyes művein nem is az ember és a táj a lírai mondanivaló hordozója, hanem csupán a rendkívül kultúrált, de néha már dekadenssé, misztikussá váló szín. A csendéletszerűséget, állapotszerűséget — a polgári művészet egyik gyakori vonását — legjobb művein épp a mély érzés, az ábrázolt mű tartalmában rejlő líraiság és a humanizmus segítségével át tudja törni a művész és épp e humanizmuson keresztül folytatójává válhatott a magyar művészet nagyszerű hagyományának. Néhány alkotásán azonban megmerevedik a világ. E művek kompozíciója is formálissá válik, tömegeiben és színezésében rendkívül kiegyensúlyozottak és megszerkesztettek, de alapjában véve mégis szétesőek e képek (például: «Udvaron», 1935). Az ember gyakran csak színfoltok, tömegek hordozójává, tehát puszta kompozicionális elemmé alacsonyul rajtuk. Nem fogja össze az alkotásokat oly mély, belső tartalom, mint például az «Uszályok»-at — épp ezért a művész csak külsődleges formai eszközökkel tartja össze a képet. Ha a parasztságtól kapott élmény meg is óvta Szőnyit az öncélúságtól, néhány zebegényi képén érezhető az élettől való félrehúzódás korlátja. Nem tudott teljesen összeforrni a néppel, mindvégig bizonyos fokig elszigetelt maradt, s magábazárkózása nehezítette művészetének kibontakozását a realizmus irányában. Gátolta ezt a kibontakozást az is, hogy — épp elvonultsága miatt — Szőnyi nem jutott el a korabeli valóság teljesebb, tudatos megértéséhez, az ösztönösség korlátozta a kritikai állásfoglalást.

A negyvenes években, a fasiszta barbárság fokozódásakor Szőnyi bekapcsolódik a népfront munkájába, de nem olyan aktívan, hogy ez magányából kiragadná. Mégis, egyik művében örök emléket állított — a maga csendes, lírai módján — a fasizmus évei alatt is emberségének, a jövőbe vetett hitének. Az «Anya a kislányával» (1944) című festménye ez. Szőnyi egész életművén végigvonul az anyaság ragyogó himnusza. Mély líra s egyben monumentális erő, az élet nagyságának a megértése jellemzi mindvégig ilyen tárgyú műveit. Gyönyörű példája e sorozatnak «Tavasz» (1933) című képe, amelyen a kapáló anya-munkája közben rátekint élettől duzzadó kis alvó gyermekére. Az 1944-ben festett klaszszikus zártságú művében a fasizmus szörnyűségével szembehelyezi a családi élet, az anyai szeretet szépségét. Embereinek arcába, a jövőt fürkésző szemeibe belesűrítette a művész a bizonytalan jövőt, de a reményt is, a vágyat a béke, az egyszerű, szép élet után.

Így érte a felszabadulás Szőnyi Istvánt. Gazdag, rendkívül egyéni művészeti mult áll mögötte: nemcsak kialakult formavilág, de vérébe szívódott sajátos, szubjektív — kissé passzív — valóságlátás is. Nehéz volt hirtelen más szemmel nézni az újuló életet. Néhány művének még most is inkább csak a dátuma új, nemcsak formavilága, de tartalma is még a régi. Uj képei, mint az első nagy kiállításról ismert «Krumpliszedés», vagy a föld és a lovak megfestésében oly nagyszerű «Fuvaros» (1951), az izzó napsütés erejét árasztó «Malomudvar» (1953), gazdagítják az egész életművet, de nem érezzük még rajtuk forrongó korunk leheletét, talán leginkább az 1954-ből való «Szántás» című festményében érződik az új élet íze; a dombon felfelé szántó paraszt alakjában, a derűs, ragyogó színekben, a messzetekintő távlatban.

Közelebb állnak azonban a mához Szőnyi István monumentális tervei. Az 1952-es kiállításon szerepelt már három mű a magyar parasztság felszabadulás utáni életét bemutató pannósorozatból. Ha még sokban jellemző volt e művekre is valamiféle erőnyedtség, passzivitás, de néhány részletükben már erőteljes realizmus csendült. Még tovább lép az új, a Földalatti Vasút Népstadion-megállóra készülő freskójának a kartonján. Ha a kompozíció nincs is teljesen megoldva, de az az életszerűség, amely a mozdulatok, az arcok sokaságát jellemzi, a gyermekét szoptató anya és a csípőretett kézzel álló fiatal parasztember alakjában látható élethűség, azt mutatják, hogy a művész túllépett az időtlenségen, megleli életünk igazi szépségét. Nem véletlen, hogy e műve formai megoldásban is konkrétabb, valószerűbb. És ezekben az eredményekben rejlik a továbblépés útja. Mert az időtlen emberszeretet könnyen misztikussá válhat, kisebb hatóerejű, mint a konkrét állásfoglalás pátosza. Ez a konkrétság, mai életünk tudatos elemzése nem elég erős még Szőnyi István művészetében.

Szőnyi István sok megbecsülést, Kossuth-díjat, érdemes művész címet, megbízatást kapott államunktól, de joggal mondhatja, hogy hiányzott a legfontosabb: az elmélyült bírálat. Nem szögeztük még le kellő hangsúllyal, hogy művészetét, multját, humanizmusát magunkénak valljuk, büszkék vagyunk rá, mint nemzeti kultúránk nagy képviselőjére, kiváló művészt tisztelünk benne. De ugyanakkor szeretnénk, ha továbblépne, jobban megismerné korunkat, bátrabban szakítana az időtlenséggel, a passzívsággal. Nem szögeztük le kellő hangsúllyal, hogy tiszteljük festői kultúráját, líraiságát és építő kritikával nem ösztökéltük arra, hogy műveiben a mély emberábrázolás váljék uralkodóvá és ezt szolgálja a gazdag festői tudás. Nem vitáztunk eleget vele, nem örültünk eléggé kitűnő új eredményeinek, nem segítettük eléggé a szocialista realizmus célkitűzéseinek az elfogadásában. Tartozunk a segítő kritikával, s ez nemcsak Szőnyi István művészete még teljesebb kibontakozásának az ügye, hanem az egész magyar művészeté is.

Németh Lajos

Egy óra Szönyi Istvánnál.

(Béke és Szabadság)

Szönyi István epreskerti műtermében legszívesebben órákig elnézelődnék. Amíg a mester odaát, a másik pavilonban növendékeivel foglalatoskodik, szemügyre veszem legfrissebb alkotásait. Kisebb-nagyobb állványokon, sőt a falakon is akvarellek, a Szőnyi-képekről jólismert zebegényi táj életének szívderítő, újabb változatai láthatók, a Duna-kanyar, a kert, a veranda. Ezek az újszerű és sokféle zöldek, a derűt és nyarat idéző, napos sárgák, a téglapirostól a rozsdáig vörösödő lángolásokig mind-mind Szőnyi István elgondolkoztatóan szép festői világának a részei. A két hosszú falon két hatalmas karton, két falfestményterv néz egymással szembe. Az egyiket már két évvel ezelőtt az Ernst Múzeumban láttuk. A másik, az új, abba a szép csepeli postahivatalba kerül, amelyet Nyiri István, a nemrég elhunyt kitűnő építész tervezett. Az új kartonnak az a része tárul most elém, amelyet a december 17-én nyíló VI. Magyar Képzőművészeti Kiállításon látunk majd. A Műcsarnoknak abba a külön termébe helyezik el, ahol az állami megrendelésekre készült monumentális kompozíciókat állítják ki. Biedermeyer-korabeli postakocsi száguld, vágtató, prüszkölő lovakkal, a kép másik sarkában meg andalító bájt sugárzó fiatal pár egy levelet olvas.

Szőnyi belép a műterembe, hátam mögé áll és úgy magyarázza a falfestményt.

— Célom az volt, hogy a posta történetét elevenítsem meg. El sem hinné, milyen érdekes munka volt. Jónéhány postai szakemberrel tanácskoztam, szakkönyveket olvasgattam, sokat kellet tanulnom, amíg a kompozíció megszületett. Az itt látható két falfestmény más és más művészi munkát rótt rám. Ahhoz, hogy megértse, hallgasson meg néhány számadatot! Amikor a régebbi freskó-vázlatomon dolgoztam, az elképzelés az volt, hogy ezt a képet 25 méter távolságból is, ahogy közelednek feléje, jól lássák. Hogy a freskón az alakok a nagy távolságból életnagyságúnak hassanak, ennél jóval nagyobbra kellett festenem őket. A csepeli postahivatalba készülő falfestményem 25 méter hosszú és 2 méter széles lesz, s a fal felső részére kerül, hiszen alatta a postahivatal élete folyik majd. Ezt a képet csupán 4—5 méter távolságból szemlélhetik — ilyen széles a terem. Ennélfogva intimebb megoldást kellett keresnem, témában csakúgy, mint az alakok arányában. A figurák életnagyságúak lettek, és a méretek határozták meg az egész kompozíció szerkezetét.

Szőnyi kiteregeti az asztalra a falfestményterv többi részletét is. A történet — a posta élete — Rákóczi idejében kezdődik, s a magyar televíziós palota építésével végződik. Különféle korok és életformák, figurák és jelenetek a monumentális kompozíción harmonikus egységgé olvadnak.

Szőnyi István egyébként a Képzőművészeti Főiskola freskótanszakának a vezetője. A freskó műfaja a mi századunkban mármár kihalófélben volt és csak most, néhány év óta virágzott ki újra.

— Valóban — mondja Szőnyi —, azelőtt jóformán csak templomban festettem freskót, a műfaj eltávolodott a napi problémáktól és az új festői törekvésektől. Az elmúlt évtizedek freskói nem a modern festészet stílusakarásával jöttek létre, hanem a régiek utánzására szorultak. Ezen a kérdésen sokat tűnődtem, már csak azért is, mert a freskó mindig szívügyem volt, pályám kezdetétől fogva úgy éreztem, hogy freskófestésre, nagyvonalú, monumentális feladatokra születtem.



Szőnyi István, Kossuth-díjas festőművész a csepeli postahivatalba tervezett új falfestményének vázlatán dolgozik (Dolezsál felv.)

Pedig nem könnyű munka ez. A szellemi és fizikai erőfeszítés kemény próbája.

— Igen — mondja Szőnyi —, és aki hosszabb ideig nem foglalkozik vele, annak a kezéből és fejéből kikopik a mesterségbeli gyakorlat. Ezért foglalkoztam vele szüntelenül, és minden létező freskópályázaton részt vettem, már évekkel ezelőtt is, amikor nem is gondoltam még arra, hogy sor kerül a megvalósításra.

Arról beszélgetek Szőnyi Istvánnal, hogy noha a falfestmény napjaink mindinkább népszerűsödő festészeti megnyilatkozása, új épületeink jórészének szépséges dísze, mégis a freskó születési folyamatáról igen kevés szó esik.

Szőnyi István máris kiveszi a mappából a csepeli postahivatal falfestményének legelső vázlatát. Két centiméter magas és 25 centiméter hosszú, vagyis százszor kisebb, mint amilyen a falon lesz.

— Ez volt a probléma megoldásának az első felvillanása — mondja. — Jól sikerült, utólag semmit sem kellett változtatnom rajta. A következő fázis: az »egy a tízhez« méretű, deszkára festett színvázlat. Azért deszkára, mert erre kiválóan lehet temperával festeni, és ez felel meg leginkább a falfestmény színharmóniájának.

A képen az alakoknak egy része az elmúlt századok viseletében kel életre. Kiderül, hogy Szőnyi István a posta történetéhez tartozó korabeli kosztümöket a Nemzeti Színháztól és az Operától kapta kölcsön és amikor festett, ezekbe öltöztette modelljeit.

— No, de nem ilyen egyszerű a dolog — folytatja Szőnyi —, mert a megvalósítás megkezdését rengeteg tanulmány előzi meg és alighanem ez a munka »rabolja el« a legtöbb időt. Sok száz stúdiumot csináltam minden egyes alakról és minden egyes mozzanatról.

Hatalmas kötetre való tanulmányt mutat. De szépek, de érdekesek, de jó volna, ha valóban kötet születne belőlük, kiadnák őket a nyilvánosság számára! Tanulságul és élvezetül a szakembereknek és a közönségnek egyaránt!

— A kép a kartonon — mondja tovább — eredeti méretben, a tanulmányok és a színvázlatok összeötvözéséből jön létre. A kartont aztán rákopírozom a falra.

Ezt a »rákopírozást« oly egyszerűen mondja és a folyamat oly magától értetődőn hangzik, mintha valóban az volna. Pedig... Kezdjük talán azzal, hogy a freskó nem mindig freskó, mert csak azt nevezzük így, amit a frissen vakolt falra festenek. A több-

bít szekkónak hívják (olaszul »al secco«-nak, ami magyarul szószerint »szárazon«-t jelent, nyilván utalásul a már kiszáradt vakolásra). Nos, a csepeli postahivatalba Szőnyi voltaképpen szekkót fest, hiszen az épület, s maga a fal is idestova hároméves.

— Ennek mi a technikája? — kérdezem Szőnyitől.

— A freskófestésnél a festékport tiszta vízzel vegyítjük, a szekkófestéshez pedig mészből és lefölözött tej túrójából készült kazeinmeszet keverünk. A kazeinmész a szekkó-festék kötőanyaga.

Szőnyi Istvánról tudom, hogy gyermekkorában vegyésznek készült és mindig szenvedélyesen foglalkozott kémiával. Alighanem onnan ered a festészethez is szükséges vegyi tudása.

— A freskó- és a szekkó-festés alapja a kémia — mondja. — De a festékkészítés receptjei eléggé ismeretesek. Ma is nagyrészt azokat a régi recepteket alkalmazzuk, amelyek a német Max Dörner híres festőkémia-könyvében jelentek meg, azt hiszem, a múlt század legvégén. Sokat lapozgattam Cennini trecentokorabeli receptkönyvében is, amely a freskófestészet bibliája.

— Ha ilyen jól ismerték a freskófestészet kémiáját és technikáját, akkor mi volt az oka annak, hogy Leonardo da Vinci »Utolsó vacsorá«-jának a festékanyaga meglazult a falon, és a világhírű freskó pusztulásnak indult?

Szőnyi ezt feleli:

— Leonardonak — aki tudvalevőn mindig újabb tanulmányokon és kísérleteken törte a fejét — ez a próbálkozása nem vált be. Csodálatos remekművét, az »Utolsó vacsorá«-t nem tiszta vízzel kevert festékporral festette, hanem olajfestékkel. Ez hermetikusan elzárta a fal pórusait, a fal nem tudott levegőzni, nem tudott kipárologni belőle a magába szívott nedvesség, ezért a festék máladozni kezdett rajta.

Az apró vázlattól a falrakopírozás munkájáig a freskó, illetve a szekkó-festés óriási utat tesz meg. Minden egyes mozzanata izgalmas és problematikus festői feladat. Ezek közül melyik a legnehezebb?

— Talán az — mondja Szőnyi —, hogy a minatür méretű vázlatból monumentális freskó váljék. Nem kicsire elképzelt alakokat kell »biciklipumpával«, gépiesen felnagyítani, hanem már az első parányi vázlatnak is úgy kell készülnie, hogy monumentálisnak hasson.

Szőnyi a falfestmény-vázlaton kívül még négy képet, tájrészleteket és egy figurális kompozíciót is beküldött a kiállításra. Nyári munkája egy részének az eredményét. Szőnyi István az a fajta művész, aki jóformán megszakítás nélkül dolgozik.

— Amikor járok-kelek a világban — mondja —, a látványokat, a legjelentéktelenebbeknek tetszőket is, aszerint könyvelem el, hogy mit lehet belőle festőileg felhasználnom. Miből lehet képet alakítani? A festés az egyetlen szenvedélyem. Avval élek és avval halok. Munkám egyetlen törekvése, hogy jó képet fessek. Mert akinek ez sikerül, elmondhatja, hogy amit csinált, az »férfimunka volt!«.

Gách Marianne

VÍZHIÁNY



(Várnai György karikatúrája)

Megnyitották a modern egyiptomi kerámiák kiállítását

A Magyar Népköztársaság és az Egyesült Arab Köztársaság közötti kulturális munkaterv alapján a Kulturális Kapcsolatok Intézete, a kiállítási intézményekkel együtt csütörtökön az Ernst Múzeumban megnyitotta a modern egyiptomi kerámiák kiállítását. A megnyitó ünnepségen részt vett *Bojti János* külügyminiszter-helyettes, megjelent a magyar művészeti élet számos ismert személyisége. Ott voltak a budapesti diplomáciai testület képviselői is. *Dr. Pesta László*, a Kulturális Kapcsolatok Intézetének alelnöke megnyitó beszédében méltatta a 12 éve fennálló rendszeres kulturális együttmű-

Sikerült a „torpedórobbantás"

Megszűnt az algyői o

Az algyői 168-as olajkút mélyén csütörtökön délután sikeresen végrehajtották a *„torpedórobbantást"*: megfelelő készülékekkel, felszerelésekkel, távirányítással bocsátották le a külön erre a célra készített robbanófejet. A gondosan előkészített és végrehajtott robbantás ereje a *felszíntől számított 1910 méter mélységben kibővítette a termelőcső végét.* Korábban ugyanis a cső szűk keresztmetszete akadályozta, hogy elegendő iszapot nyomjanak a kútba. A robbantás után *nagy erővel fogtak hozzá az elmúlt hetekben sikertelenül végződött iszapoláshoz.* A kút negyven köbméternyi befogadóképességét jóval meghaladó mennyiségű, kétszáz köbméter nagy fajsúlyú fúróisza-

▲ A FEJÉR MEGYEI KÉPVISELŐCSOPORT csütörtökön Székesfehérvárott ülésezett és a múlt évi munka eredményeiről, módszereiről tárgyalt. Megállapították, hogy a megye képviselői tavaly széles körű tevékenységet fejtettek ki. Részt vettek a parlament nyolc állandó bizottságának munkájában, a megyében pedig 120 képviselői beszámolót tartottak. Nyolcvannyolc közügyben jártak el és előmozdították megoldásukat.

⊙ *RÉGÉSZETI EMLÉKEKET HOZNAK FELSZÍNRE a Duna medrét kotró hajósok. A közelmúltban egy XV. századi szépen megmunkált kardot szolgáltatott be Kákonyi János faddi lakos, a kotróvállalat dolgozója. A kardot a Magyar Nemzeti Múzeumban állítják ki.*

▲ FORRADALMI HŐSÖKRŐL, HALADÓ MŰVÉSZEKRŐL nevezi el a Mezőtúri Városi Tanács új lakótelepeinek, illetve régebbi városrészeinek több utcáját. A névadók közé sorolták többek között Kodály Zoltánt, Radnóti Miklóst, Gergely Sándort, Jókai Mórt, Vásárhelyi Pált, Kossa Istvánt, továbbá Vlagyimir Komarov szovjet űrhajóst.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍRLAP

Szőnyi István

1021



Szőnyi István rézkarca : Gyümölcsszedők

Ma 75 éve született a modern magyar festészet egyik legjelentősebb alakja, Szőnyi István. Szőnyi a Duna-parti táj, s a tájban élő ember finom ecsetű poétája volt. Munkásságának első korszakában a magyar impresszionista festészet és a reneszánsz művészete hatott rá. A reneszánsztól ihletve több óriási méretű, alakos kompozíciót festett, színei ekkor még tompák, aranybarna tónusban borongók. A húszas évek végén, római tartózkodásának hatására színesedik ki palettája, s ekkor technikát is vált. Többnyire temperával, finom, világos színekkel festette a harmincas évek közepétől főműveit. Élete utolsó éveit Zebegényben töltötte, ahol a Duna-parti táj szépségeit örökítette meg művein.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI
HÍRLAP

1969 MÁR 13

Csütörtökön Zebegényben

Alakuló közgyűlés

Csütörtökön este 6 órakor a zebegényi mozi termében kerül sor a *Szőnyi István Emlékmúzeum baráti körének* alakuló közgyűlésére. A baráti kör célkitűzése, hogy Szőnyi István művészetének széles körű propagálásával a művészetek, ezen belül főleg a képzőművészet barátainak és értőinek táborát növelje, így segítve a múzeumot fő célkitűzésében: az általános művészeti kultúra terjesztésének megvalósításában. Az alakuló közgyűlésen kerül sor a vezetőség megválasztására és a baráti kör munkaprogramjának megvitatására.

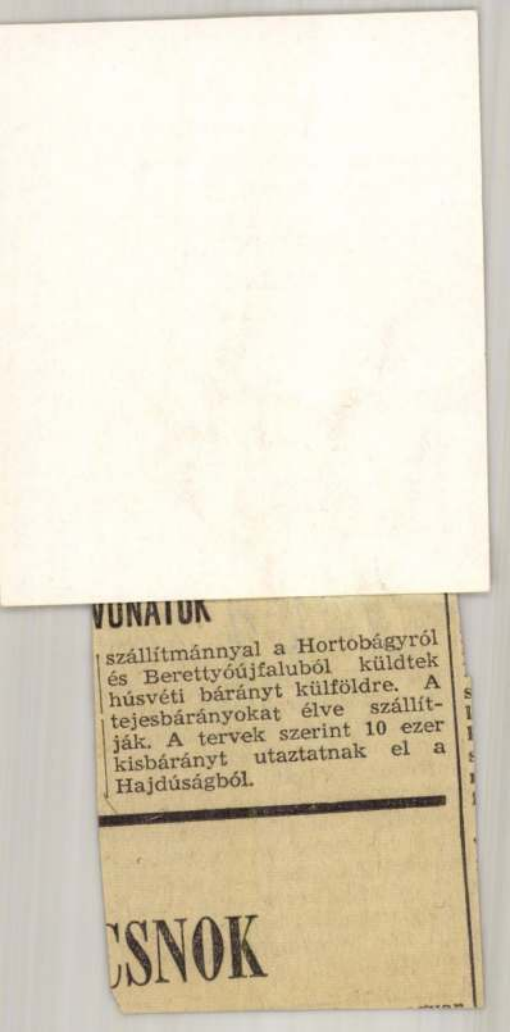

VONATOK

szállítmánnyal a Hortobágyról és Berettyóújfaluból küldtek húsvéti bárányt külföldre. A tejesbárányokat élve szállítják. A tervek szerint 10 ezer kisbárányt utaztatnak el a Hajdúságból.

CSNOK

Vendég Bulgáriából

Szófia megye tanácselnöke a Dunakanyarban



A képen balról jobbra *Jámbor Miklós, dr. Mondok Pál* és *Angel Cvetkov.*

A barátság nem újkeletű: több esztendeje látogatnak egymáshoz Szófia és Pest megye vezetői. Ezúttal Szófia megye tanácselnökét, *Angel Cvetkovot* fogadta *dr. Mondok Pál*, a Pest megyei Tanács elnöke. A baráti eszmecsere és az azt követő dunakanyari kirándulás részvevője volt a Pest megyei Pártbizottság képviseletében *Jámbor Miklós* titkár is.

Elnökünk néhány mondattal bemutatta a fővárost övező nagy közigazgatási területet, európai színvonalú létesítményeivel, üzemeivel és ma már kitűnően dolgozó gazdaságaival. Érdekes, hogy a főváros körüli túlzsúfoltság, annak sok negatívumával, ellátásbeli fogyatékosságaival együtt Szófia megyében is hasonlóképp megtalálható. Ezt erősítette meg a szívesen látott vendég, *Angel Cvetkov.*

fogadtatást, s viszontlátogatásra Bulgáriába invitálta a kedves vendéglátókat.

Egyszerűsítés: több
Mostohagyerel
Kevesebb érteke

A nagykorúsítás küsz

Október elsejétől nagyközség lesz Nagymaros. 5200 lakosa van. A Duna, mely ott folyik el alatta, ideiglenes lakónak tavasztól őszig minden évben rendszeresen még nyolcszáz embert odacsalogat: öt-hat hónapon át így a tanácsnak hatezer nagymarosi ügyes-bajos dolgaival kell foglalkoznia.

Nyakig munkában most is a teljes apparátus. *Bodnár Sándor* elnök és *Berkes Zsuzsa* igazgatási előadó azonban egy kis időre kivonja magát a napi teendőkből, hogy a váratlan látogatóval, aki az ügyintézés egyszerűsítése felől érdeklődik, elbeszélgessenek.

Az elnök, nem tagadva az adminisztráció szükségességét, esküdt ellensége minden túlbonyolításnak: ahol csak tudja,

irtja a túlzásokat.

Ami szükséges, az mindenképpen legyen meg, ami viszont

az elve. Érthető hát, hogy örömmel fogadta a gazdaságirányítás új rendszerének valamennyi könnyítő lehetőségét, s főként azt a határozatot, mely kimondja, hogy minden ügyben lehetőleg ott döntsenek, ahol az összes körülményt a legjobban ismerik, az akták ne járják meg a legkülönbözőbb fórumokat.

— A községbeliek máris érzik, mennyivel gyorsabban befejeződnek bizonyos eljárások azóta, amióta több hatáskör a helyi tanácsra szállt rá — számol be tapasztalatairól. — A jogszabály, mely felsorolja, milyen esetekben nincs többé szükség hatósági bizonyítványra, *nemcsak a lakosságnak nyújtott könnyítést, hanem nekünk is.* Ha valaki csövet akart például vásárolni épülő fürdőszobájához, tőlünk kellett kérnie igazolást.

Mi intézzük már a szabálysértési, az eltartási és életjáradéki ügyeket, hí-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI
HÍRLAP

1969 MÁJ 27

...rlap

1969. MÁJUS 27., KEDD

1021

Vasárnap felavatták Szőnyi István szobrát

Vasárnap délután, Zebegényben a Szőnyi István emlékmúzeum baráti köre rendezésében avatták fel az emlékmúzeum udvarán *Szőnyi István* szobrát, amelyet *Kunpári Lilla* szobrászművésznő alkotott.

Ünnepi megemlékezést *Prétyi Józsefné*, a zebegényi tanács vb-elnöke mondott.

— Zebegény élete és neve évtizedeken keresztül összeforrt Szőnyi István életével és nevével. Az a megbecsülés, mely életében övezte a nagy művészt, tovább él hátrahagyott életművének ápolásában, és községünk egész kulturális életében. Volt lakóháza ma múzeum, melyet kegyelettel keresnek fel művészetének tisztelői, a képzőművészet értői, és minden ember, aki tiszta, csenddel és békességgel teli életét ismerte vagy megismerni vágyik — mondotta az elnökasszony.

— Ünnepelni jöttünk ma össze. A művész szobrát avatjuk itt a kertben. Az intenzív emlékezés percei ezek és az erőgyűjtésé is. Életművének ápolásán és terjesztésén kívül nagy pedagógiai munkásságának élővé tételét is feladatul tűzte maga elé a múzeum.

Nem egészen két hónap múlva újból sok művészpályára készülő fiatal lepi el a múzeum parkját. Reggelente, ha felmennek gyönyörű szabadtéri műtermükbe, a múzem parkjába, e szobor előtt visz el az útjuk. Figyelmeztetőül és buzdítóul áll előttük, a mesterség elsajátítására és arra bíztat, hogy a művészet örök eszközeit mindenkor az emberiség életének szebbé és igazabbá változtatására használják.





Ez volt az ő életének nagy tanulsága is.

Az Állami Zeneiskola fúvószenekarának számai után a múzeum parkjában a Musica Humana kamarazenekara adott hangversenyt.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

Chaji Istvan

1968 FEB 13
NÉPSZAVA

Készül a Duna-kanyar nyári programja

A Duna-kanyarban tavaly 3,5 millió hazai és külföldi vendég járt. A növekvő idegenforgalom gazdagabb, sokrétűbb program összeállítását követeli meg az illetékesektől.

A Pest megyei Idegenforgalmi Hivatal tájékoztatása szerint mind sűrűbben érkeznek egyéni és csoportos szálláskérelmek, s már több nemzetközi autós és evezős szervezet is érdeklődött a Duna-kanyar nyári rendezvényeiről. A vendégeket színes program várja. Az idén nyílik meg először a zebegényi Szőnyi István emlékmúzeumban a festőművészek szabadegyeteme. A júliusi kéthetes találkozóra külföldi festőket is várnak, s a tervek szerint több neves művész tart majd előadást Szőnyi István munkásságáról, kortársairól és a különböző festői irányzatokról. A nemzetközi Duna-túra részvevői egyebek között megtekinthetik majd a Szentendrén rendezendő országos karikatúra-kiállítást.

Az idén először kerül sor az Operaház társulatának szentendrei fellépésére. A tervek szerint természetes kulisszák között, a város ódon házakkal szegélyezett főterén adnak ízelítőt előreláthatólag több alkalommal a barokk kor muzsikájából és balettművészetéből.

gat, hogy az
— a vitában
figyelembevét
terjessze az C
nács elé. (MT

latai alap...

ntenek Egerb
ros fejlesztésé

vagy családi házak — Mit termess
epszőnyeg parkokkal, vagy roma
-1500 munkást, parasztot, értelmi
kérdeznek meg két hónap alatt

szólnak mellette, mik el-
lene.

— Milyen széles körre terjed ki ez a „népszavazás"?

— Mind a 45 000 egri akossal természetesen em beszélhetünk, s

házhoz... Az *Eger patak* *további szabályozásával,* gondolom, mindenki egyetért, itt inkább a *részletek* lesznek vitatottak. Parázs összecsapásokra lehet viszont számítani a *Népkert re-*

Az ország legnagyobb juhászatában, a Hortobágyi Állami Gazdaságban megkezdődött a bárányozás időszaka. Január első napjaiban több mint ötezer kisbárány látott napvilágot. Az idén a gazdaságban 26 ezer kisbárányra számítanak.

Bozóttűz Ausztráliában

Az ausztráliai Victoria államban fellángolt bozóttüzek tovább terjednek. Csütörtökön riadóztatták az állam egész tűzoltóságát, mintegy százezer embert. Segítségükre további 30 000 önkéntes állt csatasorba.

Halálos ítélet emberölésért

Frühstück József, aki 33 éves korra ellenére már ötször állt bíróság előtt, tavaly nyáron Pécsett összeszurkálta lakásán Cherven Erzsébet 65 éves fényképésznőt, aki sérüléseibe belehalt. A támadó mintegy 2500 forint értékű ruhaneműt és egyéb ingóságot vitt el a lakásból. A Legfelsőbb Bíróság helybenhagyta az első fokú bíróság ítéletét, amely Frühstück Józsefet halálbüntetéssel sújtotta.

GTONBAN

lt szerdán az amerikai fővá- börtönből szökött bankrabló tán előzőleg ismét kifosztott n több száz rendőr és nyo- farkaskutyákkal, helikopte- gázgránátos nyomozók lezár- sit ellenőriztek, átfésülték a lőségeket. A gyilkost végül is színhelytől alig két háztömb- jelentés alapján. Még véget b két gyilkosság történt az elővárosi benzinkutat fegy- A tűzharc során egy támadó kezelője életét vesztette.

vetkezteben Aszódi Ferenc erőgépvezető halálos sérülést szenvedett. A járásbíróság Csabait egyévi szabadságvesztésre és 2000 forint pénzbüntetésre, Bagit nyolchónapi szabadságvesztésre és ugyancsak 2000 forint pénzbüntetésre ítélte. Az ítélet nem jogerős.

Lebegő vonat Japánban

A japán vasutak minden eddiginél gyorsabban közlekedő vonattípus kifejlesztésén fáradoznak. Az új vonattípus mágneses mező fölött lebegve, a Tokió és Osaka közötti 552,6 kilométeres távolságot 70 perc alatt teszi majd meg.

FEKETE KRÓNIKA

Robbanás történt a Nagytétényi Bányagyutacsgyárban, ahol Ostermann Ferenc vegyipari szakmunkás nem a technológiai előírásoknak megfelelően kezelte a robbanóanyagot. Az felrobbant és Ostermann olyan súlyos sérülést szenvedett, hogy a kórházban meghalt. A felelősség megállapítására vizsgálat indult.

Összeégve, holtan találták Újpesten, a Szilágyi utca 19. szám alatti Népkert Étteremben levő munkahelyén Siklósi Kálmán 72 éves éjjeliőrt. A vizsgálat során megállapították, hogy az idős ember a kályha mellett elaludt, s ruhája tüzet fogott. Bár az égő ruháját el tudta oltani, olyan súlyos égési sérüléseket szenvedett, hogy belehalt.

Blatorbágy és Törökbálint között a vasúti pályatesten egy személyvonat halálra gázolta Weber Rozália 25 éves gyors- és gépírónőt. A baleset körülményei és a felelősség megállapítására a vizsgálat folyik.

Tragikus gyermekbaleset történt csütörtök délben Budapesten, a VIII., Könyves Kálmán körút és Elnök utca kereszteződésénél. Faith Tamás 15 éves lakatosipari tanuló vigyázatlanul szaladt át az úttesten, féktávolságban egy személygépkocsi elé került, amely elgázolta. A kisfiú a mentőautóban meghalt.

Tavaszvárás az Állatkertben

Az Állatkert útjait még hó borítja, de a pálmaház trópusi melegében szép virágaikat bontogatják az egzotikus növények. A madárház tavaszi „éghajlatában" már fészkeléshez készülődnek a rózsás fejű törpepapagájok, a rizspintyek és a zebrapintyek. Kitűnően érzik magukat a jól fűtött állatházakban az új év első napjaiban született oroszlánkölykök és medvebocsok is. Igazi majomszeretettel neveli anyja az újszülött apácamajmot.

JANUÁR 10

BERZEVICZY GIZELLA
pedagógus, a kommunista mozgalom kiemelkedő harcosa 15 éve halt meg.

WEIN JÁNOS,
a budapesti Vízművek első műszaki vezetője születésének 140. évfordulója.

OLÁH MIKLÓS
humanista történetíró 476 esztendeje született.

AMADE TADE
zongoraművész és zeneszerző születésének 186. évfordulója.

ALEKSZEJ TOLSZTOJ
szovjet író 86 éve született.

MADARÁSZ VIKTOR
festőművész halálának 52. évfordulója.

SAMUEL COLT
amerikai technikus, a forgódobtáras revolver feltalálója 106 éve halt meg.

MEDGYESSY FERENC
Kossuth-díjas szobrászművész születésének 88. évfordulója.

BERDA ERNŐ
kommunista festőművész 8 esztendeje halt meg.

SINCLAIR LEWIS
Nobel-díjas amerikai író halálának 18. évfordulója.

TE
SZ
KA

Rendeléseket még 1969. évre is elfogadunk

HAJTÓMŰ- ÉS FELVONÓGYÁR
kereskedelmi főosztály,
BUDAPEST XI., FEHÉRVÁRI ÚT 98
Telefon: 450—550

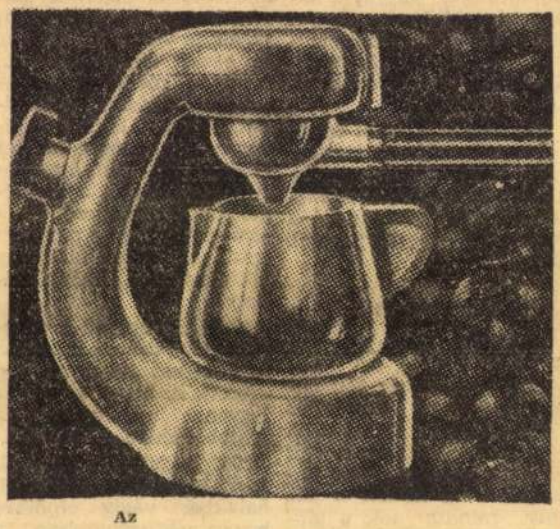

Az
eszpresszó kávéfőző
minden hőforráson használható
ATOMIC
eszpresszó kávéfőző
felülmúlhatatlan zamatú, erős kávét főz
eszpresszó kávéfőző
egyszerűen kezelhető, biztonságos
eszpresszó kávéfőző világsiker!
ÁRA 298 FORINT
MOST KAPHATÓ: kizárólag a
SZIVÁRVÁNY
MŰSZAKI ÁRUHÁZBAN
Budapest VII., Baross tér 14

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1969 JAN 10

TÉLI BÖRZSÖNY

Műterem a patak fölött

A ház a Börzsöny legdélibb végének támaszkodik. És a Duna irányába néz. A Duna-kanyarra, amelyet a ház gazdája annyiszor festett.

— *Figyelje meg a képeit: mindig csak azt a kitáruló, szélesedő, tengeröblöket idézően délies szakaszt festette. Nem a hegyek közé szoruló Dunát, amely áttöri magát a kapun és elindul a tenger felé. Nemcsak az olaszországi képein honos a latin derű — mindenen, amit alkotott.*

Ezt *Dániel Kornél* festőművész mondja — a zebegényi múzeum igazgatója. Akiről mondja: *Szőnyi István*, akit a köztudat a Duna-kanyar festőjének tart.

Lábnyomok a ház előtt

Szikrázó, fehér téli napon járjuk az udvart és a házat. *Nem egyedül.* A pénztárablaknál most vált jegyet egy fiatal pápai házaspár — a hóban a ház előtt mindig sok a lábnyom. Még ha ilyenkor, télen visszaesik is a látogatottság, a Mestert *mindennap felkeresi valaki.*

Bejönnek a lakásba, az egykori Bartóky-lakásba, ahová a művész vő beköltözött, hogy aztán magához hasonulásra késztesse a kedves villát, hogy művészete elöntse és átalakítsa és új formájában, álmokkal és színekkel teli képein átadja az utókornak. A házaknak is van sorsuk: ez a ház, ha Szőnyi István nincs, kedves villa, semmi más. *Így* pedig a magyar művészettörténet egy darabja.

Dániel Kornélékkal rokonlélek költözött a kedves múzeumba. Ki tudja, talán a csöpp kis Kati is ecsetet fog egyszer — pillanatnyilag még a sírásban gyakorolja magát, de hát mit csináljon az ember háromhónapos korában? Apja, anyja viszont a grafika, az ecset embere lévén, könnyen megfertőzheti — *a képzőművészet vírusaival.* Itt nő majd fel, az udvaron, ahol még a Mester fehér szőrű kutyája, Betyár csaholgatja a vendéget, inkább rutinból — s első sétáit majd a parkban teszi, amelynek fái olyan otthonosak a Szőnyi-képeken.

Zebegénynek ez a pontja máris parányi mágnese a festészet híveinek. De szeretnék, hogy igazán az legyen, erősebben és maibb módon.

1967 augusztusa óta több mint 35 ezren jártak itt, haladtak végig cipőikre húzott védőpapucsban a lakás szobáin és a műtermeken.

Értékes belépők

Külföldiek is, nagyon sokan — annál könnyebben, mert angol, német, francia, orosz és cseh nyelven bármikor végigkalauzolja őket a látnivalók között... a tárlatvezető *magnó.* Aztán elteszik a belépőjegyet. Mert az itteni belépőt nem szokás eldobni: *Szőnyi-reprodukció* van rajta. A látogató pedig abban az állapotban látja a lakást is, a műtermet is, amilyen Szőnyi István halálakor volt, változást csak e csöppnyi „adminisztrációs fülke" jelent, amelyet a fürdőszobából alakítottak át. Különben minden változatlan.

A kitüntetések néma kísérőlevelei is ott sorakoznak. Nagyon beszédesen. A Kossuth-díj ismerős papírja mellett egy nagyon régi magyar királyi miniszteri papiros. A levél 1933. augusztus 25-én kelt. száma 10/758/1933. VKM. *báró Wlassics Gyula* helyettes államtitkár örömmel értesíti a művész urat, hogy *állami kis aranyéremmel jutalmazták.*

„Az érmet — tekintettel a súlyos gazdasági viszonyokra — csak ezüstből, aranyozva volt módunkban elkészíteni."

(Hát, mindenre nem telhetett...)

Mágnes lesz-e Zebegény?

A műterem, az új műterem, amelyben alig néhány héten át festhetett — széles, szürke időben is tejfehér fényt közvetítő ablakaival olyan, mintha csak most lépett volna ki az ajtón egy percre. A fiókokban is ott rejtőznek apró holmijai. És a falon a *Falusi temetés* magyar paraszti figurái, döbbenetesen egyszerű, flamand levegőjű tájban.



A gazdátlan festőállvány *(A szerző felvétele)*

Dániel Kornél, itt a műteremben tesz először célzást kedves és józanul álmodozó terveire. Beszélt róla már a megye vezetőivel is, úgy érzi, *nem légvár, amit épít.* Magyarországnak ez a sarka arra született, hogy ne csak *művésztelepe* legyen (tulajdonképpen még az sincs, csak egy *nyári szabadiskola*). Nem túlságosan nagy beruházással, egyetlen kiállítóterem és egy hozzá csatlakozó művész-turistaszálló építésével kis európai kiállítási központtá varázsolhatnák.

Mint említettem, nyáron még „csak" szabadiskola működik, igaz, a legkiválóbb előadókkal és olyan hallgatókkal, akik az ország legtávolabbi sarkaiból és nem is kis saját költséggel eljönnek. 1969 nyara már jobb lesz: azt tervezik, hogy *a zebegényi napközi* főz majd nekik és hogy *a honvédség ad kölcsönbe sátrat.* A társadalmi segítség pontosan olyan realitás itt, mint a művészettel összefonódó múlt, a hegyek és a Duna-kanyar.

Baktai Ferenc

(Következik: *A Saarinen villa*)

NÉPSZAVA

ost mi bajod?
om a gyapjút a kötődével együtt.
ötőgépen csak kardigánt lehet kötni.
got nem.
dod, hogy Eszter a barátnőm.
szíveden viseled a sorsát, nemde?
en.
elyett, hogy magaddal törődnél.
álatos vagy. Nagyon jól tudod, hogy
szeret téged.
gem? Bele ne éld magad! Talán a
úr fiát akartad mondani. Lépcsőt ke-
ilágot jelentő deszkákhoz.
e hülyéskedj, komolyan beszélek.
i is. Ha a barátnője vagy, értesd meg
ogy én én vagyok. Az apám meg az
Tetszik érteni, kedves hölgyem?
ilye vagy. Eszter téged szeret.
e én unom!
it nem unsz te? Azt mondd meg, hogy
m unsz?
nagyot lélegzett.
gy dolgot. Ha érdekel, elmondom.
i kérdőn nézett rá.
ibújni a bőrömből, azt nem unnám —
e a lány arcába. — Elmenni és itt-
nektek a művész úr fiát, és messziről
hogyan rothadtok meg. Ezt nem un-
edvesem, mert elárulok neked egy nagy
inkább lennék Baján utcaseprő, mint
k a művész úr fia. Nézz csak körül,
n vagy te olyan buta, látnod kell, hogy
yik itt. Rothadunk, szépen, csendben.
vagyunk, szemetek, csupa öreg ko-
mit régen a francba kellett volna ha-

döbbenten hallgatott. »Marha va-
ímeres, fecsegő marha.«
ényes pofa vagy — vigyorgott kényszer-
n a lány.
agy színészi tehetség. akartad mondani.
ben van a ripacskodás, volt kitől örö-
.
olond vagy, esküszöm, hogy bolond

lekoptam.
— Nem tetszet
— De. Csak fé
érzi rajtam.
»Ha itt lennél
Felesleges itt len
és elaludt.
Arra ébredt, h
mét. Először ner
az erős naptól, kö
meglátta Esztert. »Megjött az ausztrál gyap-
jú.«
— Mi van?
— Semmi. Kijöttem.
— Kösz, hogy felhívod rá a figyelmemet.
— Részeg voltál.
— Ne mondd.
— Olyan részeg, hogy nem bírtam rád nézni.
— Finnyás gyapjú vagy.
— Te meg utálatos.
— Az ember egyszer ilyen, egyszer meg olyan. Kétszer nem lehet ugyanabba az emberbe lépni, ezt már a görögök is tudták. Csak ezt akartad mondani?
— Nemcsak.
— Hanem?
— Mondd, mi bajod velem? — kérdezte Eszter rövid hallgatás után. — Gúnyolódsz, csipkelődsz, nincs egy tisztességes szavad hozzám, miért?
Robi várt a válasszal. A lányt nézte. »Milyen reménytelenül kedves.«
— Semmiért. Csak rád süt a nap, és átlátok rajtad. Látom, miért dobog a szíved és mire gondolsz. Nem akarlak bántani, ne törődj velem.
— Mindig ezt mondod.
— Mert sohasem akarlak bántani.
Fruti huppant le közéjük.
— Dohány — nyögte. — Meg kell őrülni. Most adott egy százast. Azt mondta, benzinre, de tele a tartály.

kirántotta magát a
— Na, nem tud
laki.
Ránézett a férfi
mondhatom, arany
— Bocsánat —
korlátba kapaszko
A medence szélé
gett, a karja is, és
deje. »Visszajöttem
Kis idő múlva fe
folt medence egy s
a hullámok hátán
tit és a többieket.
Elfordult. Az egyi
állt és magyarázot
— Mi van? — li
— Ülj le egy ki
jöttem valamire.
— Mire, mondd
— Küzdeni kell
Mindig küzdeni k
Fruti rémült sz
— Ez klassz —
Irtó klassz. Most
— Most, Fruti.
— Komolyan m
felállt.
— Hová mész?
— Láttad azt a
küzdök érte. Este
A lépcsőről me
pant a lány mell

Szőnyi István
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 AUG 13
Népszava

Ház – olajfával

A ház az utcáról tekintve nem sokban különbözik a többi falusi portától. Az udvaron két hatalmas fehér kuvasz őgyeleg. A kapuhoz közelítve vissza kell fogni őket, hogy a látogató beléphessen. A házban és körülötte élénk munka. Szorgos kezek egyengetik az udvar talaját, friss mészréteg kerül a falakra.

A szellős-tágas tornácról körbe pillantva, szíven üt a gondolat: innét kísérték utolsó útjára hét esztendeje a magyar piktúra varázsecsetű költőjét, Szőnyi Istvánt.

Koporsója erős férfivállakon nyugodott, Zebegény minden népe könnyes szótlansággal kísérte fel a domboldalra, egészen a tetőig, honnét az a szépséges látvány nyílik a Duna-kanyarra, amely a Mestert életében olyannyira lenyűgözte. Ihletet adva, szépséget kölcsönözve csodálatos vásznainak.

Most a Magyar Nemzeti Galéria a művész emlékére múzeumot rendez be a házban. Ezért a kívülbelüli sietség. Szép gondolat. Hiszen Szőnyi életművének legjelentősebb része itt, ebben a tájban született. Ebből a tájból hozta magával a kis műterem falai közé azokat a benyomásokat a világról, emberről, amelyek lágy színfoltokba oldódtak, bensőséges költőiség hangulatát árasztva.

A házat járva, a Mester emléke játszik velem a múló időben. Az utca felőli első szobába lépve, egy kissé régi divatú, tekintélyes külsejű zeneszekrény vonja magára a figyelmet. Előtte kis asztalka, mellette két karosszék. Az egyikbe odaképzelem szálas alakját, gyengéd mosolyával, amint a zenét hallgatja.

A fal mellett körbe futó, középmagas könyvespolcon tömött sorokban a magyar és a világirodalom jelesei a művész roppant nagy irodalmi érdeklődéséről tanúskodnak. Minden rendkívül egyszerű, de harmonikus. Az ágy mellett egy számomra furcsa zeneszerszám lep meg. Mint hallom: »falra mászó zongora«. Alaposabban szemügyre véve, valóban a zongora egy sajátos típusa. Csak a klaviatúra áll a padlón, a zengő szekrény függőlegesen van kiképezve, és a falhoz tapad. A művész felesége, Bartóky Melinda játszott rajta.

A műterem, amelyben alkotott, az utcai ház végében, amolyan padlásszobaféle. A kilátszó gerendák csupaszságát barna pác szelídíti. A festőállvány az asztalka, a prés a maguk eredetiségében, mintha a Mester nemrég lépett volna ki az ajtón, hogy az udvaron kis időt levegőzzön.

Itt dolgozott haláláig. Pontosabban szólva, előtte fél évvel költözött át az új műterembe, amely a kis műhelyhez szorosan épült hozzá. Határtalan örömének, sajnos, hamarosan vége kellett szakadnia. Pedig hogy mennyi minden szépség alakult, formálódott benne, azt a hátramaradt félig kész képek szívfájdalmasan ható befejezetlensége jelzi. Keresem őket, de nem találom. Megnyugtatnak, a megnyitón már láthatók lesznek. A »Zebegényi temetés« is, ez a Mesternek olyan kedves mű, amely — talán igaz — tizennyolc éves korában meghalt fia tragédiájára emlékeztette.

A fiú képét lenn, a hálószobában, a zongora mellett láttam. A feleségéét pedig a magyar szobában. (De ezt nem ő, hanem Berény Róbert alkotta.) Itt, a művész gyűjtötte bútorok közt a parasztművészet csodálatos költészete ejt rabul. A karfás szék, amelyre egy pillanatra leereszkedem, egykori tulajdonosa, Boldocki Mihály nevét őrzi — az évszám rajta: 1868.

Egy iromba lakatkulccsal vágok a ház mögött, a hegyre felszaladó ötholdas kertnek. Felnyitva a sodronykaput s a szelíd kaptatón haladva, szinte váratlanul érek a tetőre. Málladozó asztal és pad fogad, megfordulva pedig valami lenyűgözően csodálatos látvány — a Duna-kanyar, abban a festői szépségben, ahogy Szőnyi látta nap nap után. Az élet szüntelen változó mozgásában, amint új és új arcát mutatja a táj.

Elmenőben ez a látvány foglalkoztat. Szelíden simul keretébe az alant fekvő ház, amely az előtte álló olajfa levelein átszűrt napfény sugaras záporában fürdik.

Szombathelyi Ervin

SZŐNYI ISTVÁN

104.	Falusiak. Olajfestmény	3000.–
105.	Szerelmesek. Tempera	1200.–
106.	Halászok. Tempera	1800.–
107.	Poros út. Tempera	1600.–
108.	Fürdőzők. Tempera	2000.–

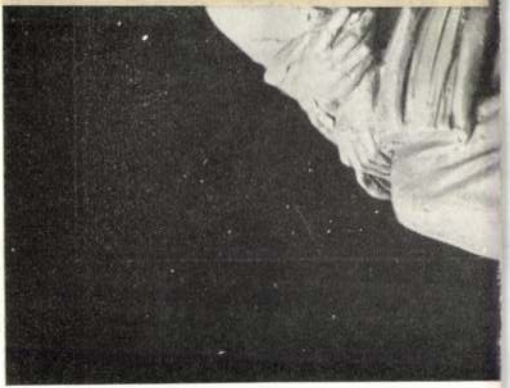

Nemzeti Szalon 1942. jan.–febr.
Szinyei Társ. VIII. kiáll.



Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP

1991. JÚLIUS 10
Hőgyi István

ZEBEGÉNY 1021

Meghalt Szőnyi István özvegye

Szőnyi Istvánné, született *Bartóky Melinda*, a nagy magyar festőművész, *Szőnyi István* özvegye *Zebegényben* elhunyt.

verte a [redacted]
beszámoltunk a ceglédiek szép
sikeréről, 14:6 arányban dia-
dalmaskodtak a Szegedi EAC
[redacted] Dunakeszi

[illegible], a gépi kaszálást, a kapálást, a gaztalanítást, a pázsitpótlást, a szegélyek és tipegők helyreállítását, a játszótéri berendezések karbantartását emlegette. — Ünnepek alkalmával a közterületeket is a parkfenntartók lobogózzák fel.

S mintha Cserni Józsefnek válaszolt volna, így fakadt ki:

— Sajnos, csak tapasztalati adatok alapján működhetünk. Normák nincsenek, nem mérhetjük centiméterrel a teljesítményt, a szépséget. Például 7 forint 10 fillér egy négyzetméter parkterület fenntartási összege. Dehát mit lehet ezért megkövetelni? Annyi minden függ az időjárástól. Ha sokat esik, hetenként kaszálni, ha szárazság van, állandóan locsolni kell. És még valami, amire azt mondom, hogy sajnos! Nemcsak az az érdeke az osztálynak, hogy szépek legyenek a parkok, hanem az is, hogy *pénzügyi terveit jól teljesítse.* És a pénzügyi érdek olykor konfliktusba kerül a szolgáltatás fő törekvéseivel. Az új gazdasági mechanizmusban azt a módot kell megkeresnünk, amellyel a legmagasabb színvonalú szolgáltatások a legolcsóbban teljesíthetők.

Erdő és vurstli

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP
AUG. 5.

Zebegény ünnepe

Szőnyi István emlékmúzeum-avatás

Évtizedekig élt és alkotott Zebegényben, ebben a festői szépségű dunakanyari községben a Kossuth-díjas Szőnyi István festőművész. Háza, ötholdas kertje, parkja, fenyőerdője volt a község fölé magasodó domboldalon. *A házat* a hozzátartozó kerttel együtt most másfél millió forintért *a magyar állam megvásárolta és* a Pest megyei Múzeumok Igazgatóságának adta át. A házban *emlékmúzeumot rendeztek be.* A lakóházat meghagyták abban az állapotban, ahogy Szőnyi István lakta. A parkban levő két műterem is a nagy mester hagyatékát őrzi, festőeszközei, képei, rajzai és rézkarcai láthatók itt. A Szőnyi-hagyatékban kétszázhuszonnyolc kép és több száz rajz, karcolat található, amelyeket folyamatosan mutatnak be az emlékmúzeumban, illetve a műtermekben. Ezeken a lírai hangulatú alkotásokon Szőnyi elsősorban a természet változó, ezer arcát festette meg, valamint a zebegényi parasztembereket. Képeit a formák, színek, fények gazdagsága jellemzi.

Az emlékmúzeum ünnepélyes megnyitására augusztus 18-án délelőtt kerül sor. Megnyitó beszédet mond *Pátzay Pál* Kossuth-díjas szobrászművész.

p. p.

Szőnyi István uj képei

A festőknél — persze, csak az igaziaknál — valósággal természeti törvény, hogy rossz, fáradt és gyenge korszakaikat mindig követi egy jó, friss és erőteljes korszak, mintha az előbbi csak az utóbbiért lett volna: az erőgyüjtés, leszürődés, elmélyedés pihenője. Iróknál, muzsikusoknál ismeretlen az alkotóerőnek ez a hullámvonala. *Szőnyi István* huszonnyolc uj képe a *Szépművészeti Kiállítások* szalonjában, még fokozza azt az örömünket, amellyel ugyanitt tavalyi kiállitását néztük, miután két éve bizonyos csalódással fogadtuk munkáit. Akkor hullámvölgyben volt, tavaly és az idén hullámhegyre lendült, — amilyen erőtlen és „vékony" volt két éve, olyan erőteljes, tartalmas, zamatos amit most mutat. Persze, még ma sem tölti ki teljesen tehetsége tág körvonalait, elsősorban mondanivalóinak gazdagodását várjuk tőle, mert abban, *ahogy* valamit elmond, már tökéletesen adni tudja önmagát. Milyen megragadó egyszerüséggel hat — például — *Tanya* cimü képe, amelyről Segantini jut eszünkbe, ez a méltatlanul elfelejtett nagy olasz művész, akinek csöndes emberi és pásztori áhitata oly rokon ezzel a Szőnyi-képpel. Vagy itt van *Uzsonna* cimü festménye: szinte elcsépelt téma, de a mozgásnak, kompozicionak és szinnek egészen ritka összhangjában feloldva. A magyar ég mézizü, érett szineiben zeng *Ősz* cimü képe, ragyogó sárga, rozsda és piros szinakkordokkal, két legszebb tája a *Kék Duna* és a *Falu felett*, könnyü, finom levegővel és friss tájlélekkel. Kevésbé szeretjük az *Aratás utánt*, amelynek holdezüstös szinei éppoly tuldolgozottak, amilyen elhanyagolt maga a táj. Szőnyi István, ami a *festőiséget* illeti, ma áll — ugy érezzük — eredményei delelőpontján, de ha ezt a komoly *festői* tartalmat több *emberi* hanggal lelkesitene át, még közelebb jutna hozzánk és... önmagához.

Fóthy János.

Szőnyi István

Pesti Hirlap 1937. X. 17.

Pesti Hirlap 1937 X. 17.

folyam, 186. szám

augusztus 9. szerda



Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP
1967 AUG 9

Szőnyi István

1021

Szőnyi emlékmúzeum Zebegényben

Évtizedekig élt és alkotott Zebegényben Szőnyi István festőművész. A Dunakanyar neves művészének házát nemrégen megvásárolta az állam és a Pest megyei múzeumok igazgatóságának adta át azzal, hogy emlékmúzeumot létesítsenek benne. Az épületet meghagyták abban az állapotban, ahogy Szőnyi István lakta. A parkban levő két műteremben a művész gazdag hagyatékából rendeznek kiállítást. A több száz festmény és vázlat között láthatják majd az érdeklődők a művész munkaeszközeit, az ecseteket, palettákat és az állványokon azokat a képeket, amelyeket Szőnyi István már nem fejezhetett be. Az emlékmúzeumot *augusztus 18-án nyitják meg.* (MTI)

Szőnyi István

l.

Szabad Művészet

1950. 10. 415. l.


ATVRIFICIO LAGLORIA

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SOMOGY MEGYEI NÉPLAP

Tv-híradó. — 20.15: Cseresznyéskert. — 22.05: Tv-híradó. — 22.25: Osztrák filmmúzeum.

— Elhunyt Szőnyi István romániai magyar festőművész, a bukaresti művészeti főiskola tanára, több művészeti kitüntetés birtokosa. A bánáti születésú Szőnyi István képeit Románián kívül Párizsban, Moszkvában, Berlinben, Velencében és Budapesten is kiállították.

ugy érzem, el is jutott hozzánk. A rövidebb, közvetlenebb, a magavágta ösvényen.

Műsora címét, mottóját Maróti Lajos egyik költeményéből választotta (Gorgó): Az él-

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 DEC 9

BÉKÉS MEGYEI HÍRLAP

1967 DEC 7

különféle irodalmi alkotásokat.

— **Elhunyt** Szőnyi István romániai magyar festőművész, a bukaresti művészeti főiskola tanára. A bánáti születésű festőművész képeit Párizsban, Moszkvában, Berlinben, Velencében és Budapesten is kiállították.

— A tanyák

ihály I. o. (Gy. MEDOSZ) 6,5, 4.
alkó István mj. (Bcs. Spartacus) 6,

chen finnisch-ugrischen Stämme vorzubereiten. Im Verlauf verschiedener Reisen hielt er sich längere Zeit unter den Vogulen und Ostjaken auf. Er bereiste das bis dahin fast unbekannte Land der nördlichen Vogulen, das Reich der Rentiere. Inmitten unbeschreiblicher Gefahren und Entbehrungen studierte er Landschaften, wo sich vor ihm noch kein europäischer Reisender von Bedeutung aufgehalten hatte.

Nach seiner Heimkehr im Jahre 1848 ernannte ihn József Eötvös, Kultusminister der ersten unabhängigen ungarischen Regierung, zum Bücherwart der Pester Universitätsbibliothek. Sein arg mitgenommener Organismus konnte der Krankheit nicht widerstehen und der hervorragende Wissenschaftler verschied im Jahre 1856, im Alter von achtunddreißig Jahren.

Während seiner verschiedenen Reisen sammelte Reguly

und der prunkvolle Tisch d
großen Saales wurden vo

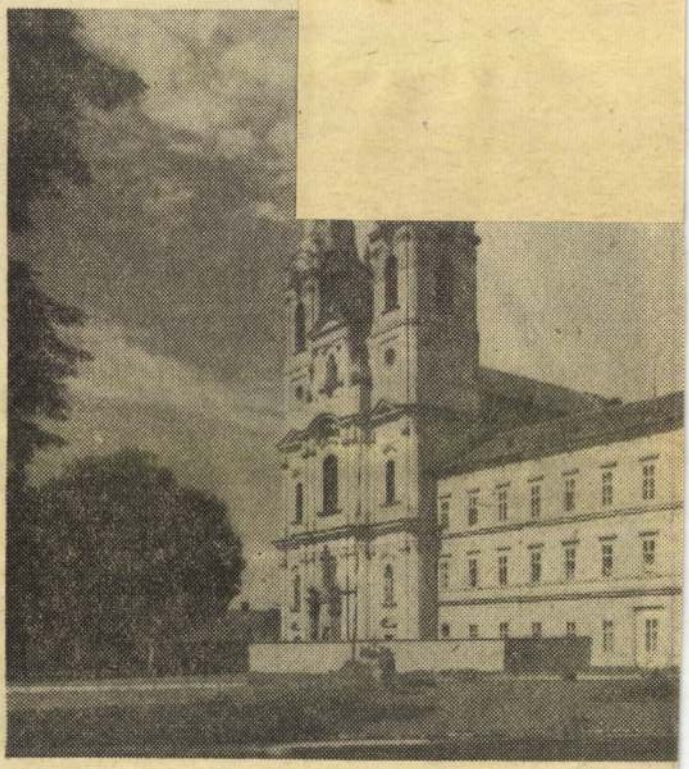

Kirche und Biblioth

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Budapesti Rundschau

1961 DEC 29

Szőnyi István

1021

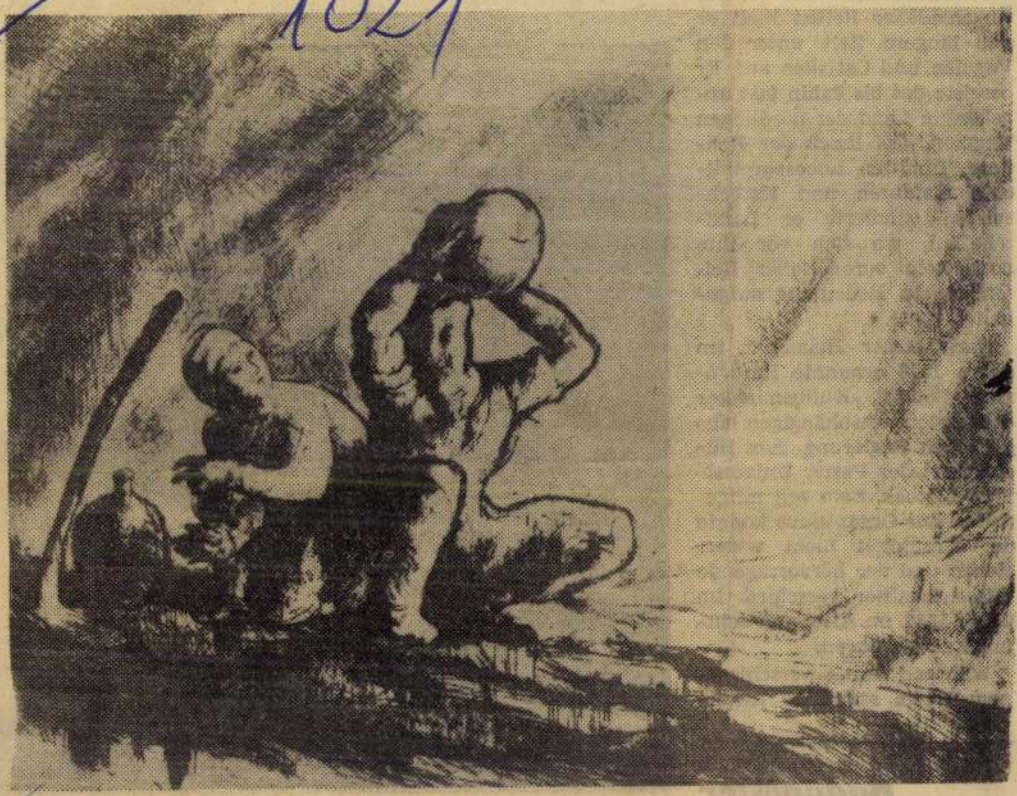

István Szőnyi: Trinkende

A fogyasztók védelmében

A kormány megbízta a Központi Népi Ellenőrzési Bizottságot, kísérje figyelemmel a februári árintézkedések hatását. Felkerestük Varga Györgyöt, a KNEB elnökét, adjon tájékoztatót, milyen tapasztalatokat szereztek a népi ellenőrök országszerte az elmúlt hetekben.

— Hat megyei NEB-et bíztunk meg alapos, részletes felmérés elvégzésével, s 19 megyéből kaptunk jelentést, mintegy bizonyítva: népi ellenőreink országszerte megértették, mekkora jelentősége van a felsőbb szervek gyors, pontos informálásának — kezdi a beszélgetést Varga György.

— A lakosság országszerte szóvá teszi, hogy „zsírosodnak" a felvágottak és a húsok, s elterjedt az a hiedelem is, hogy a vágott baromfi ára is emelkedett. Mi a valóság, milyen tapasztalatokról számolnak be a megyék?

— Valóban vannak minőségi problémák. Az utóbbi hetekben egyre többször találtak ellenőreink a szabványostól eltérő összetételű és minőségű felvágottakat és az is igaz, hogy sok helyütt okkal panaszkodik a lakosság a zsírosodó húsok miatt.

— Egyes élelmiszeripari vállalatoknál sajnálatos „ügyeskedés" tapasztalható. Több helyütt, például a borsodi és a komáromi húsipari vállalatnál tapasztalható, hogy eltérnek a szabványoktól, s így a vállalat jogtalan haszonhoz jut — ami egyben burkolt árdrágítás. Azoknál a cikkeknél, ahol szabad ármegállapítás lehetséges, a húsipar automatikusan a maximális árat kéri.

— Az ilyen és ehhez hasonló tendenciák ellen a népi ellenőrzési bizottságok azonnal fellépnek. Már edkielégíteni. Kevés az aprólék és sok a 47 forintos exportcsirke, az egész liba és a pulyka. Az áremelkedésre vonatkozó hiedelemnek az az oka, hogy olyan helyeken is forgalomba került a 47 forintos exportcsirke, ahol azelőtt ilyennel nem találkozott a vásárló, és ezzel egy időben helyenként — ez áruelosztási hiba — a szokásos 37 forintos csirkét ugyanakkor nem árusították.

— Sokan szóvá teszik, hogy a leszállított áru ruházati cikkek lassanként eltűnnek, nincs orkán kabát, kevés az ágynemű, kevés a nylon harisnya. Milyen tapasztalataik vannak a ruházati forgalomban?

— A ruházati kiskereskedelem forgalma januárban és februárban 7 százalékkal növekedett. A húsvéti forgalom a ruházati szakmában az egész országban kiemelkedően nagy volt. Egyes áruházakban meghaladta a karácsonyit is.

— Ennek ellenére gondok is vannak. Az áruellátás gyermek- és bakfiskabátban az ország egész területén nem megfelelő. Gyakran keresik a kártolt szövetből készült konfekciócikkeket, bár hosszú időn keresztül a kártolt szövetekről és az ezekből készült konfekciótermékekről azt állította a kereskedelem, hogy a lakosság nem igényli. Az árleszállítás után e cikkek iránt megnövekedett a kereslet, s az ellátás zavartalansága most gondot okoz. Gyermek-, bakfis- és női kabátokból például azért, mert a Május 1. Ruhagyár még a tavalyi IV. negyedéves belföldi szállítási kötelezettségeit sem teljesítette maradéktalanul.

— Egyes leszállított árú cikkeknél — cipők, harisnya — jogos a lakosság bizalmatlansága, mert a minőgalmiadó-kulcsát alkalmazzák és ez egyes esetekben önmagában is árnövekedést okozhat. Így adódott például, hogy a 380 forintról 340 forintra leszállított „Merida" kabátszövet mellett megjelent a minőségileg gyengébb, de azonos típusú „Fürjes" kabátszövet, 359 forintos áron. A kereskedelem ebben az esetben gyorsan és határozottan reagált; nem vette át ezen az áron a szövetet.

— A népi ellenőrzés feladata az elkövetkező időszakban az is, hogy a lakosság érdekeit szem előtt tartva ügyeljen arra: a tömegigényeket kielégítő, nagy szériában gyártott konfekcióterméknél a fazonváltozás, a divathoz való rugalmasabb alkalmazkodás, ne járjon közgazdaságilag indokolatlan áremelkedéssel.

— Tapasztaltuk, hogy az árváltozások óta a lakosság érzékenyebben reagál az aránytalanságokra és igényesebben követeli a jó minőséget. Ezért ezúton is kérjük a megyei népi ellenőrzési bizottságok kereskedelmi szakcsoportjait és a kereskedelem dolgozóit, jelezzék a hibákat, mert csak így tudunk eredményesen fellépni a káros jelenségek ellen.

— Hogyan tettek eleget — tapasztalataik szerint — a kereskedelem dolgozói a megnövekedett feladatoknak, találkoztak-e kirívó visszaélésekkel?

— A kereskedelem dolgozói országszerte jó munkát végeztek. Vállalták a gyakran nagy megterhelést, többletmunkát jelentő feladatokat. Zökkenőmentesen bonyolították le az árleszállítási és a szezon végi kiárusítási forgalmat. Rengeteg — visszaélésre lehetőséget adó — átárazás történt, de meg kell mondanom, ki-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Szőnyi István

DÉL-MAGYARORSZÁG

1966 JUN 5

1021

MŰVEK ÉS MESTEREK

Szőnyi István: Udvaron



Városunk művészet iránt érdeklődő közönsége több mint tíz évvel ezelőtt ismerte meg közelebbről *Szőnyi* Istvánt (1894—1960), az új magyar festészet egyik vezető egyéniségét, amikor a 60. évét betöltő mester alkotásaiból Budapest után Szegeden is gyűjteményes kiállítást rendeztek. A Móra Ferenc múzeum képtárában most is néhány szép Szőnyi-festményt láthatunk, melyek közül az *Udvaron* című nagyméretű vászna a legjelentékenyebb. Az ezüstös tónusú, halk színezetű ábrázolás egy falusi udvarbelsőt mutat, ahol parasztasszonyok tartózkodnak. Van köztük, aki melázva álldogál, vagy éppen ülve a haját igazítja. Van azonban, aki kosárral a kezében — fiacskája mellett haladva — buzgón serénykedik. A változatos mozdulatú nők, a munkával és pihenéssel töltött lét kiegyensúlyozott, boldog állapotát sugallják. A négyzetes mezőben átlósan elhelyezett alakok komponálása harmonikusan összecsengő tömeg-ellentétekre van felépítve. A műnek sajátos bájat nemcsak a világos, áttekinthető képszerkesztés ad, hanem főleg a színek elragadó látványa, a párásan enyhe atmoszférikus kolorit. Szőnyi a nagybányai impresszionizmus tovább fejlesztője, akinél a fény és a szín a legfontosabb kifejező eszközök közé tartozik. Halkan muzsikáló, varázslatosan puha tónusait, az egymásra rakott, majd lekapart temperarétegek modulációi révén alakította ki. Festészete — mely a Duna melletti falucskának, Zebegénynek csöndes hétköznapjaihoz és pompás természeti környezetéhez fűződik — a színekkel való mesteri tudása és humánumot sugárzó tartalma kapcsán lett kimagaslóvá.

Szönyi István

Megyery Sári. Adjátok azoknak... Versek. *Szönyi* István rajzaival. Bp.: Nova (Radó I. ny.) 1935. 62 l. 8-r. Papírkötés, könyvnapi ára 2·—

nak.A művészi élet régibb tényezői,
a fejedelmek és főurak mellett a pol
gárság jelentkezett,mint mecénás,mig
az Egyház mind kevesebb részt vett a
művészet irányitásában.Ennek meg van
nak a maga okai,amelyekre e helyen
azonban nem térnetünk ki részletesebb
ben.Amit a polgárságnak a művészi él
be való bekapcsolódása külföldön jel
lett,a XVIII.század végén fajdalmasa
hiányzott nálunk.Legfajóbb azonban a
hogy nem látjuk az ujjáébredő,az uj
kibontakozó magyar szellemi élet tá-
mogatói közt -régi kulturánk egyik
legfontosabb tényezőjét,a főurakat.
Főuraink támogatták a művészetet,csa
hogy nem a magyart.Mentségükre hozha
ják azt,hogy nem voltak magyar művés

Szőnyi István

Magyarország
reggeli lap
1939. dec. 24.



Szőnyi István: Csendes Duna

P 21

Eger, lícem

23-24

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 JUL 5

Kisalföld

Szönyi István

1021

Magyar festők a XX. században

Kiállítás a győri képtárban

A „győri nyár, 1967. gazdag kulturális programjában jelentős helyet foglalnak el a képzőművészeti bemutatók. A műcsarnok országos hírű műgyűjtő-tárlatával egyidőben a Xantus János Múzeum is kiállítást rendezett Alkotmány utcai képtárában „Magyar festők a XX. században" címmel. Bár a Napóleon-ház kellemesen hűvös képtári nagytermében nem szerepelnek kvalitásban és értékben olyan kimagasló művek, mint a Műcsarnokban, megtekintésük mégis élményt nyújt a műbarátoknak.

A tárlat rendezői a múzeum képtárában található alkotásokból válogatták a kamara-kiállítási anyagot. A „nagy" nevek mellett ismert győri és megyei művészek egy-egy képe is helyet kapott bizonyságául, hogy a piktura nagy áramlataival a győri festőművészek is mindig együtthaladtak. Stílusban és formában vegyes a bemutatott anyag, de egy ilyen összeválogatásnak ez óhatatlan velejárója.

A huszonnégy kép közül Szőnyi István hangulatos „Zebegény"-e, Vaszary János „Strandolók"-vázlata, Istókovits Kálmán olaszos romantikájú „Jáj"-a, Glatz Oszkár „Falusi részlet"-e és Elekfy Jenő két akvarellje emelkedik ki. De említésre méltó még Opitz Györgyi „Balaton"-temperája, Mende Gusztáv „Lavorcne"-akvarellje, Békássy Leó nagybányai „Falusi jelenet"-e és Perlmutter Izsák kisméretű „Holland interieur"-vászna.

Egy-egy jobb képpel képviselli a mi vidékünk piktúráját Áldozó József, Borsa Antal, Gallyas Frigyes és Szabó Alajos is. Több kép mutatja be Győr hangulatos városrészeit és nevezetesebb műemlékeit.

A kiállítás július 19-éig látogatható.

B. S.

zövetkezet együt
öl stb.
A második napi
an a zöldség, a
urgonya termelt
ásárlását és érték
atták meg, majd
ották a választmány mellett
nűködő szakbizottságok tag-
ait. Az ülés résztvevői jóvá-
agyták a második félévi
unkatervet.

lesztínai kérdés igazságos rendezésének demokratikus feltételeit. Eszerint Izraelnek meg kell szakítani függőségi viszonyát az imperialista ha-



Látkép a győri házépítő kombinát irodaháza legfelső e
(Képes riportunk

ALELNÖKÖK

CSÓK ISTVÁN GEREVICH TIBOR HORVAI JÁNOS
FARKAS ZOLTÁN

IGAZGATÓ:

HUBAY ANDOR

FŐTITKÁR:

LEHEL BÉLA

SZŐNYI ISTVÁN

79.	Szekfűk, olajf.	350.–
80.	Zebegényi táj, olajf.	mgt.
81.	Eső, temp.	1.200.–
82.	Hazafélé, temp.	1.400.–
83.	Este, temp.	500.–

Nemzeti Szalon
1940. jan-febr.
Szinyei Társ.
VII-kiáll.

Szőnyi István

Szépművészet
1941. 131. l.

Szőnyi István festőművészt az Orsz. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola festőtanárát a vallás- és közoktatásügyi miniszter *Jalsoviczky* Károly nyug. államtitkár arcképének megfestésével bízta meg.

Szőnyi István

Megjegyzések a művészetről

(Irta: Szőnyi István)

Mind gyakoribb jelenség, hogy festőink és szobrászaink a művészetről vallott nézeteik kivetítése kedvéért fölcserélik az ecsetet, vagy a vésőt a tollal. Ezek a megnyilatkozások mindig érdeklődésre tarthatnak számot, ha a megnyilatkozó művész érdekes egyéniség és föl tud emelkedni a személyeskedés és az irányharcok sekélyes színvonaláról. Annak ellenére, hogy *Szőnyi* Istvánt, ezt a magyar tehetséget a baloldal és a zsidóság minden eszközzel magához igyekszik láncolni, most megjelent kis könyvében nem áll ki egyetlen klikk, politikai párt, vagy művészeti irányzat mellett sem, hanem minden elfogultság nélkül beszél a művészet belső, mondhatnánk örök problémáiról. Az egész könyv úgy hat, mintha írója valakivel elbeszélgetne, nem ügyelve arra, hogy mondanivalója szerves felépítésű legyen. Azzal sem törődik, hogy az egyes fejezetekben másról is beszél, mint amiről szándékozott. (A népművészet fejezetének a végén például hirtelen más témakörre tér át s egyszerre a civilizációról, európaiságunkról, Rembrandtról, Szinyeiről, Aranyról elmélkedik.) A kis könyv képeinek összeállítása is ezt a rögtönzöttséget sugallja. (Különben a reprodukciók boszszantóan gyengék.) *Szőnyi fejtegetései határozottan érdekesek, még akkor is, ha helyenként közhelyeket mond.* Az

Uz Ország 1943. jún. 12.

egyetlen pont, ahol az ember érzi, hogy meglepő kijelentés kedvéért túlzásba esik, az, amikor meggyőző érvek nélkül kijelenti, hogy „merjük vallani, hogy a művészet nem hasznos". (47. l.) *Szőnyivel ellentétben hisszük és valljuk, hogy a művészet az emberiség legnemesebb arany-valutája, a lelkek nemesítője, a magasabb lét örök hirdetője és akár eszményi, akár pedig anyagi szempontból ítéljük is meg, az emberiség leghasznosabb értékmegnyilvánulásának tartjuk.* Gyenge az az érv, hogy „haszontalanságának köszönheti, hogy teljesen képtelen a fejlődésre". A rákos daganat igazán nem hasznos és mégis fejlődik. Hogy a művészettel kapcsolatban nem fejlődésről, hanem csak változásról beszélhetünk, még nem jelenti azt, hogy a művészet haszontalan. Különben Szőnyi ezt a tételét önmaga cáfolja meg azzal, hogy 85 oldalon keresztül értekezik a művészetről, már pedig haszontalan dolgokról komoly ember könyvet nem ír.

B. P. L.

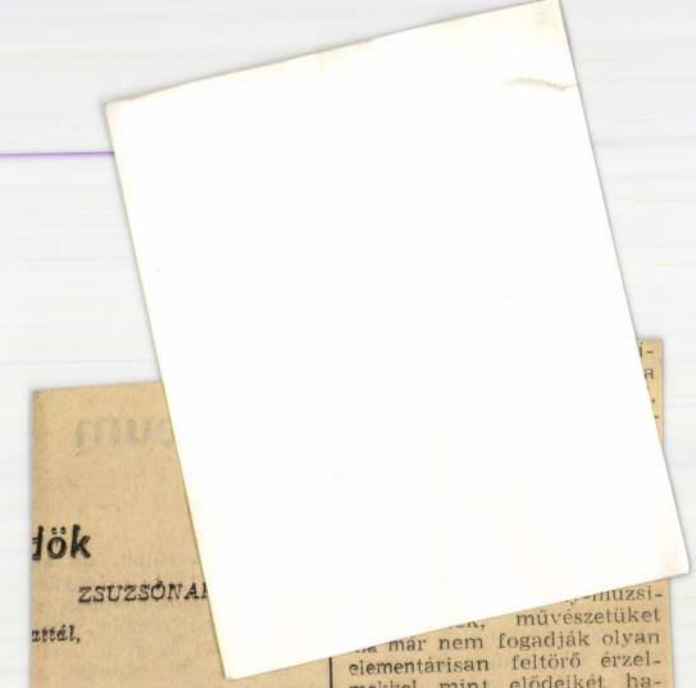

...dök

ZSUZSÓNA...

...ttál,

...ű

...intusában
...avak üledéke;
...jű sárkányt
...érted vértelen tusában.

...egtérni véglegesen
... hazatérni vágyom;
... magányom
...etem előszobában.

... éjszaka,

...nokok

...élvonatok,
...vem vitrinében.

...ak égigérő fasorokban
...arban gázolnak térdig
...ő feketéllik óriási
...kre arcod lámpása fehérlik

...művészetüket
... már nem fogadják olyan elementárisan feltörő érzelmekkel, mint elődeiket, hanem koncertszerűen hallgatják.

A dzsessz eredetileg azt a szakadékot igyekezett betölteni, amely a csak kevesek számára szolgáló műzene és a hagyományos népzene között tátongott, hiszen olyan művészet volt, amely a paraszti (vagy ősi afrikai) eredetű népies formákat új városi elemekkel kapcsolta össze. Amióta azonban megindult a dzsessz fejlődése a popularitásból a koncertek felé, egyre nagyobb szakadék keletkezett a művészi dzsessz és a közvetlenül szórakoztató igényeket betöltő tánczene között.

Ez a szükséglet keltette életre a beat-zenét. A dzsessz korábbi stílusainak hagyományait folytatja, rendelkezik például ugyanazzal a frisseséggel, mint a régi dzsessz — csakhogy ezek a hagyományok most újabb erősítést kapnak a népzenéből, ezúttal nem a négerekéből, hanem az európai népek hagyományaiból. A „Beatles Együttes" egyes számait akár skót népzenének is elkönyvelhetnénk de ugyanilyeneket találunk más együttesek műsorában is, s az egész

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
DÉLMAGYARORSZÁG

Szőnyi emlékmúzeum Zebegényben

A kartárs, egykori tanár kolléga emlékezett, Pázay Pál szobrászművész meleg, vallomásszerű szavai után nyílt meg Zebegényben a Szőnyi István emlékmúzeum a Bartóky u. 7. sz. alatt, Szőnyi volt műtermes házában.

Mindez nem egészen hét évvel a nagy magyar mester halála után. Olyan időben tehát, amikor még együtt van az emberi és művészi hagyaték, s nem 50—80 év után kell keresgetni a tárgyakat. Gyorsan, érzékenyen és nagyvonalúan reagáltak az illetékesek egy kortárs nagy magyar művész emlékének megőrzésére!

Szőnyi életműve kiemelkedő helyet foglal el a huszadik századi magyar képzőművészet történetében. Arra a Nagybányára épül, amelyik a múlt század vége historizáló és nagy tetteket megörökítő festészete után a táj szépsége felé fordult. Innen indul el Szőnyi István is a derűs napfény, az alkonyi párázatok festői megjelenítésének világától, hogy azután fokozottabban forduljon a tájban élő ember felé és hogy munkássága túlsúlyát a táj és az ember kapcsolatának mesteri kifejezése, megörökítése képezze.

Most ennek az életműnek a mesterdarabjai, a Zebegényi temetés, az Este, a Reggel, a Kerti pad és az ezt [illegible] festmények, raj-

zok nem túlzsúfolt, de az életművet jól jellemző együttese ott sorakozik abban a házban és műteremben, ahol Szőnyi István 36 éven át élt és alkotott. Ott vannak a művek a zebegényi tájban, mely ihletőjük volt, és a zebegényi emberek között, kikkel olyan közvetlen baráti kapcsolatot tartott évtizedeken át.

A tágabb környezet, a táj mellett együtt élnek és hatnak ezek a művek az alkotó szűkebb világával, a házzal, kerttel, műteremmel. A szobákban bútorai, könyvei, kedves tárgyai, a műteremben munkaeszközei, karcolószerszámai. A művész egyéniségének puritánságát, tisztaságát érezzük az egyszerű házban. Megértjük, hogy ide vonult vissza, távoltartva magát a művészeti élet pillanatnyi előnyöket hajszoló nyüzsgésétől. És ebből a kis faluból, melyet előtte alig-alig ismertek, egyetemes érvénnyel tudott szólni, általános emberit tudott mondani úgy, hogy sohasem vált el ettől az általa kedvelt vidéktől és az ittélőktől.

Öröm számunkra a Szőnyi emlékmúzeum megvalósításával kapcsolatos kezdeményező készség, határozottság és gyorsaság, egyben remény arra, hogy még hasonlók sora követi majd.

Dömötör János

Szőnyi István

Új Magyarság Vasárnapja
1936. V. 24.



SZÖVÉNY ISTVÁN

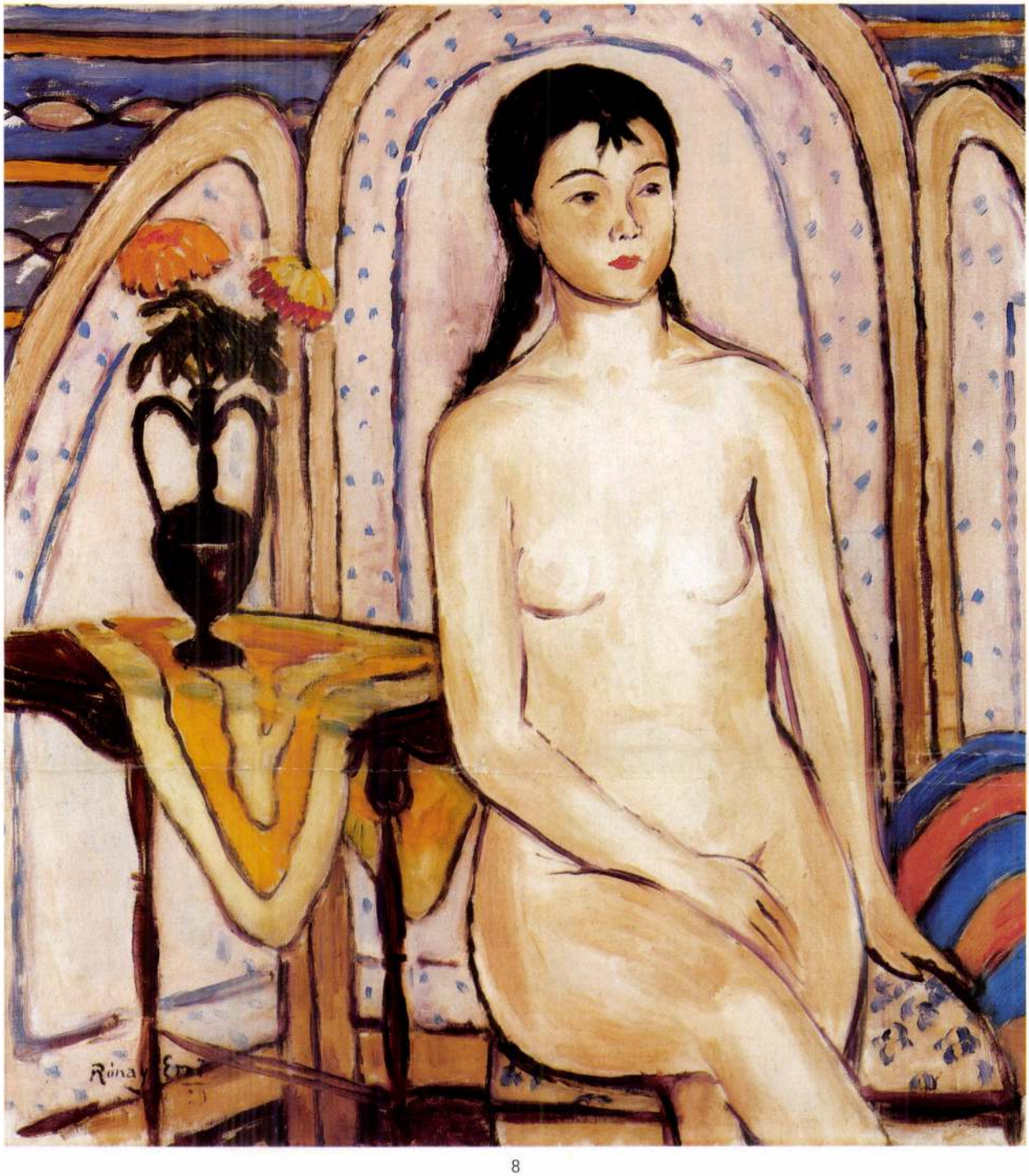

8

8 ▪ RÓNAY ERNŐ (1899–?)

Copfos kislány paraván előtt, 1929

81 × 72,5 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Rónay Ernő 29
Reprodukálva: Új Szín modern művészeti folyóirat, I./1. 52. o.
Molnár Farkas: A Bauhaustól a Bauhaus-ig

Kikiáltási ár: 160 000 Ft

9 ▪ CZÓBEL BÉLA (1883–1976)

Nő kék hajpánttal

65 × 50 cm
Vegyes technika, papír
Jelezve jobbra lent: Czóbel

Kikiáltási ár: 450 000 Ft



Szőnyi István: Téli táj vasúttal, 1927,
Magyar Nemzeti Galéria



Szőnyi István: Zebegény,
magántulajdon

természettel. A részletformák hajdani határozott körvonalát elmossa, a színértékek egymás felé közelítésével, jellegzetes gyöngyházszerű alaptónussal tökéletes egységet teremt vásznain. Festői eszközeit, ugyanúgy, mint képeinek egyszerű motívumait a tökéletes harmónia jellemzi.

Ennek köszönhetően, alapvetően a látványhoz kötődő festészete mögött mindig érezhető valami transzcendens lelkiség.

A Dunakanyar sajátos atmoszférája, a Szent Mihály-hegy oldalán meghúzódó apró falu idilli hangulata – mint képünk is bizonyítja – Szőnyi legfőbb ihletőjévé vált. Hogy egy megtalált, eszményi környezet milyen mélyreható inspirációt, milyen alapvető impulzusokat jelenthet egy-egy művész életművében, arra érzékletes példákkal szolgálhat a 20. századi magyar piktúra története. Rippl-Rónai Kaposvárott a Róma-villa kertjében, Egry a fényektől szabdalt egű Balatonon lelt képei számára kifogyhatatlan ihlető forrásra.

A Balaton pannon hangulatú tájai mellett éppen a Szőnyi – s persze az idővel köré sereglő pályatársak – által felmagasztalt Dunakanyar vált a magyar festészet páratlan gazdagságban megjelenített, kultikus zarándokhelyévé.

A környező dombokról letekintő festők előtt szinte síkban kiterülve bontakozott ki a párás-szürke, vagy éppen élesen kéklő Duna dallamosan hajló kanyarulata, az apró házak, a rácsos kerítések és a völgyben szaladó, a villanypóznák monoton metrumával övezett vasúti töltés. Idilli, szelíd arcú táj, a létezés harmonikus színtere, melynek látványa az embert gyengéden feloldja a természeti világ nagy egészében.

„Monet egyszer megfigyelt pillanatnyi impressziójával szemben Szőnyi a fények, csillogások, reflexek, atmoszféra-megfigyelések benyomásainak egész sorát sűríti egyetlen festői élménnyé." – írta Szőnyi képeiről első monográfusa, Fenyő Iván.

A most vizsgált festményen is mintha lüktető, selymes pára borítaná a tájat: a leheletfinom átmenetekkel egymásba oldódó színek csendes összhangja szólal meg. A növényzet meleg zöldjei, az ide-oda hajló, elszórt háztetők tört vörösei, s a háttér hegyei felől derengő kékek páratlanul érzékeny színakkordja a szétáradó napfény simogató melegségét idézik elénk. Szőnyi tája minden változástól, minden cselekvéstől, minden problémától mentes, mégis mozgalmas és sokszínű: a természet organikus lüktetése árad belőle.

Molnos Péter





84 ▪ SZŐNYI ISTVÁN (1894–1960)

Zebegényi Dunakanyar, viadukttal

90 × 100 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Szőnyi

Kikiáltási ár: 16 000 000 Ft

IRODALOM

Rabinovszky Máriusz: Szőnyi. In Nyugat, 1929, február 1. 214–216. o.

Ybl Ervin: Szőnyi István művészete. In Magyar Művészet 1929/1.

Fenyő Iván: Szőnyi István. Budapest, 1934.

Oltványi-Ártinger Imre: Szőnyi István legújabb képei. In Magyar Művészet, 1935. 41. o.

Genthon István: István Szőnyi. Berlin, 1964,

Pataky Dénes: Szőnyi István. Budapest, 1971.

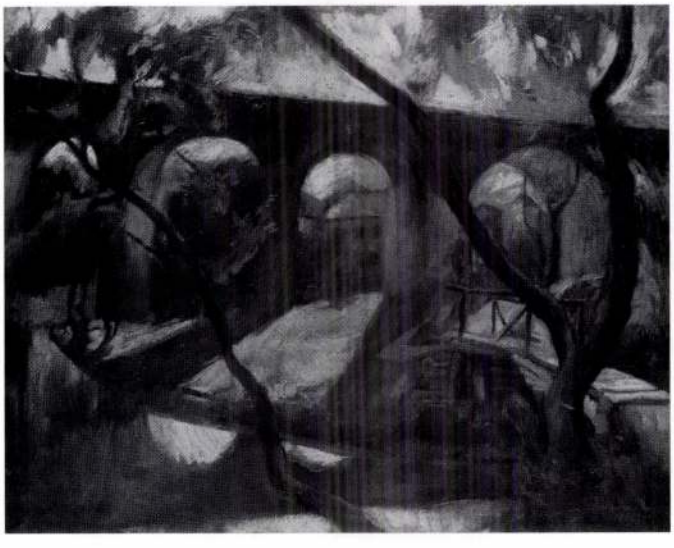

Szőnyi István: Viadukt, 1924,
Magyar Nemzeti Galéria

Szőnyi pályakezdő éveire valóban igaz a sok esetben csupán frázisszerű szólam: üstökösként tűnt fel a magyar festészeti életben. Első önálló kiállítását 1921-ben rendezhette az Ernst Múzeumban. Az itt látottak alapján nem csupán a kor legrangosabb művészszervezete, a Szinyei Társaság tüntette ki nagydíjával, de saját generációjának már-már rajongásig fokozódó tiszteletét és csodálatát is elnyerte. Az alig huszonöt esztendős, szinte még pályakezdő művész, klasszikus ihletésű, reneszánsz igénnyel kimunkált műveivel hirtelen iskolateremtővé vált. Aba-Novák, Patkó Károly, Korb Erzsébet, Pajzs Goebel és Barcsay egy időre valamennyien Szőnyi reveláló stílusának hatása alá kerültek Kivételes festői tehetsége, megnyerő emberi természete mágnesként vonzotta az elbizonytalanodott, újat kereső fiatalokat. Monumentalitást sugárzó kompozíciókat épített fel szinte szobor tömörségű aktjaiból, s ez az újra megtalált, időtlen harmónia egy sajátos, követésre érdemes utat jelölt ki az izmusokból kiábrándult fiatal művésznemzedék számára.

E korai, Nemes Lampérth és Uitz befolyásáról tanúskodó műveket azonban néhány év elteltével megváltozott felfogású munkák követték. *„Amikor nagyszámú követőinek felhígításában pillantotta meg eredményeit, gyorsan túlment rajtuk: feloldódtak a merev formák... s a hangsúly a színekre tolódott át."* – írta róla a gyűjtő és műkritikus Oltványi-Ártinger Imre.

A stílusában bekövetkezett változás mind témaválasztásában, mind a megformálás minőségében megmutatkozott. A felfokozott plaszticitást, a rembrandti hagyományt követő egységes koloritot lágyabb, festőibb modellálás, tisztábban érvényesülő színek váltották fel. *„Egy új Szőnyi bontakozott ki: meggyőzőbb erejű és kötetlenebb."* Ez a fejlődés szorosan összefügg a festő zebegényi letelepedésével. A Dunakanyar kis falujában meglelt idilli környezet nem csupán témakatalógusát alakította át, de festői látásmódja is megváltozott. A Ferenczy Károly szuggesztív egyénisége által közvetített nagybányai, napfényes plein air jelentette számára a kiinduló pontot, melyet egyedi, csak rá jellemző módon formált át. Képein a csodálatos dunai táj, a vízparti emberek, saját családja és népes baráti köre tűnnek fel, harmonikus, szinte árkádiai egységben a környező

61 ▪ VÖRÖS GÉZA (1897–1957)

Kagylós csendélet (Gomba és rák), 1934

65,5 × 121 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Vörös Géza 34

Kikiáltási ár: 1 700 000 Ft

KIÁLLÍTVA
Munkácsy Céh VIII. Reprezentatív kiállítása,
Nemzeti Szalon, 1935 március, Gomba és rák címmel.

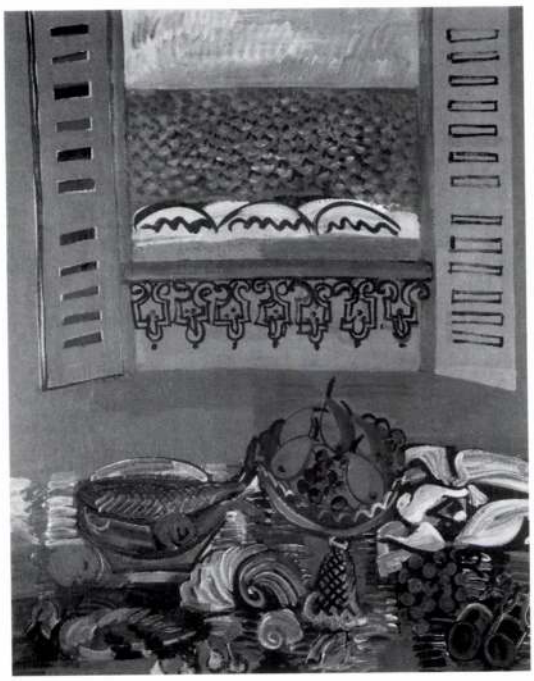

Raoul Dufy: Csendélet hallal és gyümölccsel, 1920-1922, Musée de Beaux-Arts, Nizza

60

SaduT ISTVáN

Szőnyi István

Arverés Kozbony 1940. 1. rk. 4



501.

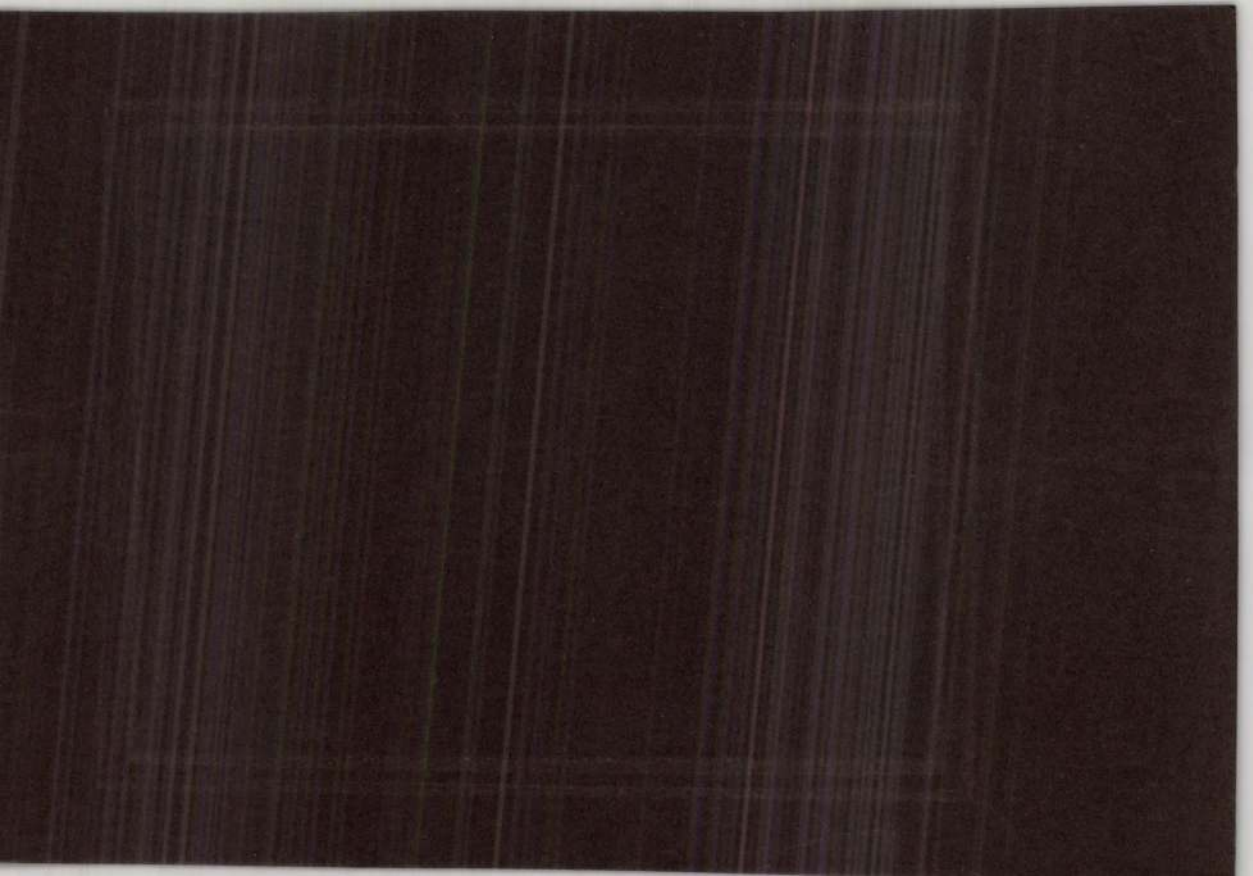



SZŐNYI ISTVÁN: BESZÉLGETŐK
Kemény Simon úr tulajdona

17

fényre, teljesen ismeretlenek a 40-es, 60-as években épült főúri kastélyaink mesterei. Pedig ebben az ágban többkevesebb eltéréssel egy egészen sajátos hazai típus alakult ki, amelynek külföldi analógiáit eleddig nem sikerült felkutatnunk, de annál több magyar emléke ismerős. Egyik első s egyben művészileg is legjelentősebb képviselője a gödöllői Grassalkovich-kastély. Egymáshoz közelebb állnak a hatvani kastély, a nagytétényi Rudnyánszky, a péceli Ráday-kastély, a pétervásári, Keglevich, az iharosberényi Inkey-kastély és több más. Viszonylag alacsony, de szélesen elnyujtott, emeletes épületek ⊔ alakban hátranyúló oldalszárnyakkal, pavillontetős középrizalittal, míg az oldalszárnyakat vagy pavillon zárja, vagy síma mezőjű, hajlított és törtvonalú volutás oromfal. Már a Mansard-pavillon sajátos formaadása is helyi jellegű, provinciális ízlésben fogant, akárcsak a gácsi vár-

[6] V. ö.: *Annuae Collegii Tyrnaviensis S. J. ab Anno 1711.* — Kéziratos kötet az Egyetemi Könyvtárban Ab. 123. jelzet a. — 280. s kk. ll. Az alapkőfelirat Kesslert „Murariorum Magister"-nek nevezi

tattunk arra az értékelés szempontjából is fontos jelenségre, mint tolódik át Mária Terézia korában a birodalom építészeti tevékenységének súlypontja magyar földre s minő stílusárnyalatokon át jut itt az osztrák késő-barokk építészet a századvég kibontakozó klasszicizmusához[7]. Pacassi, Canevale és Hohenberg alkotásain kívül e művészet minden jelentékenyebb emlékét magyar mecénások szolgálatában alkották a még mindig Bécsből jövő, de több-kevesebb megszakítással már állandóan itt dolgozó, vagy itt letelepedett mesterek. A 40-es években működő s morva földről behívott *Anton Pilgram* művészete távolabbi stíluskapcsolatokra utal; alkotásaiban a klasszicizmus és rokokó sajátos érzésbeli és formai szintézise leginkább a délbajor templomépítészet emlékeivel tart rokonságot. A további kutatás döntheti majd el, hogy e rokonság több-e egyidejű, párhuzamos stílustörekvések nyilvánulásánál. A magyar kamarai

[7] V. ö.: Későbarokk építészet Magyarországon. *Magyar Művészet* III. évf. Budapest, 1927. 276. s kk. ll.

38 ▪ KMETTY JÁNOS (1889–1975)

Dombos táj, fénypászmákkal, házakkal

67 × 77 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Kmetty

Kikiáltási ár: 2 200 000 Ft



Aba-Novák Vilmos: Felsőbányai táj, 1925 körül, magántulajdon



57.



57. ▲
Kádár Béla (1877-1956)

Fogadó előtt
Olaj, karton 73x100 cm
Jelezve balra lent: Kádár Béla
Kikiáltási ár: 850 000 Ft

SZŐNYI ISTVÁN



56. ▲
Szőnyi István (1894-1960)

Szénásszekér
Olaj, vászon 60x80 cm
Jelezve jobbra lent: Szőnyi I.
Kikiáltási ár: 1 400 000 Ft

63. **Koszta József** (1861-1949)

Napsütötte udvar
Olaj, vászon 43x51 cm
Jelezve jobbra lent: Koszta

Kikiáltási ár: 2 400 000 Ft



Koszta József: Faluvége, 1930-as évek

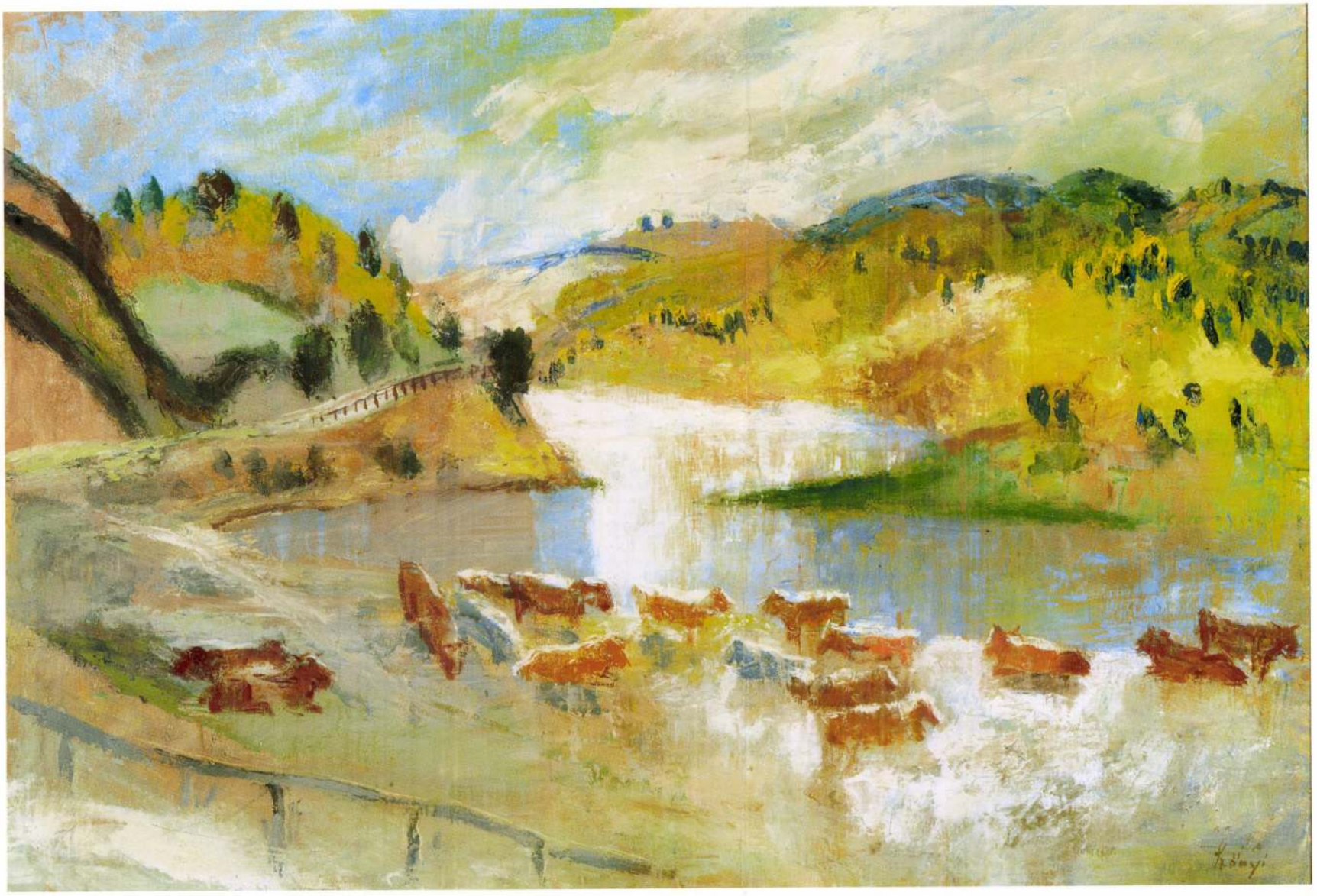

62.

62. **Szőnyi István** (1894-1960)

Zebegényi táj
Tempera, vászon 70 x 100 cm
Jelezve jobbra lent: Szőnyi

Kiállítva:

- A kép hátoldalán lévő cédula szerint kiállítva a Nemzeti Szalon Művészeti Egyesület kiállításán. Feltételezhetően azonos a Nemzeti Szalon 1947. jan. 11-26. Törzstagok III. kiállításán szereplő 29. kat. számú, *Zebegényi táj* című képpel.

Kikiáltási ár: 3 400 000 Ft



Szőnyi István: Kék a Duna, 1950.



A zebegényi kert

Megtalált idill - Zebegény

Szőnyi István 1924-ben telepedett le családjával Zebegényben, ahol meghitt otthonra és művészetének ihlető forrására lelt. Környezetének bensőséges miliője, a falu hétköznapjai és a Duna menti vidék tájképi motívumai ettől kezdve meghatározták és uralták képei témáját. Ahogy a jó barát művészettörténész, Genthon István emlékező sorai is idézik, Szőnyi lénye és festészete szinte emblematikusan összekapcsolódott, összeforrott a zebegényi tájjal: *„Szép szál alakját, kissé oldalt hajtott fejét nem lehet megjeleníteni a képzeletben anélkül, hogy az ember a zebegényi Dunakanyar hol kék, hol szürkén villogó vizét... ne látná mögötte."*

A festő munkásságát elemző írások sorában számos helyen olvashatjuk, de műveit szemlélve magunk is tapasztalhatjuk, hogy az egyik legkedvesebb motívuma a falu dombjáról feltáruló Dunakanyar volt. Hallatlanul gazdag életművében rendre feltűnik, vásznain, grafikai lapjain gyakran felbukkan a folyómeder jól ismert rajzolata és a környező hegyek vonulata. (*Szürke a Duna*, 1935; *Zebegényi Dunakanyar*, 1947 körül, Zebegényi Szőnyi Múzeum; *Kék a Duna*, 1950, *Zebegényi Dunakanyar alkonyatban; Dunakanyar*, 1950 körül MNG.)

Szőnyi fegyelmezett alkata szigorú munkarendet követelt. A festés létszükséglet volt számára, élettevékenységének elengedhetetlen része. A család mindennapjainak keretet adó, zebegényi Szőnyi-ház hegyoldalra kúszó, ötholdas kertjéből gyönyörű panoráma nyílt a vidékre. A motívum-kereső séták során a folyó szelte lankák látványa csak *„karnyújtásnyira"* volt és a nap minden szakában állandó modellként kínálta magát, rabul ejtve, lenyűgözve a művészt. A szabadban szerzett friss élményeket Szőnyi ott a helyszínen mindjárt papírra vetette, majd a műteremben élesztette újjá vásznon a kompozíciót. Gyakran egy-egy motívumát festmények egész során át érlelte, gazdagította. Itt született képeiből a természet tisztelete, nagyszerűségének csodálata árad.

Kiérlelt és megőrzött stílus

A két világháború közötti magyar művészet jeles művészcsoportjának, a Gresham-körnek alkotói, ars poeticájukban mindenekelőtt a humanista értékek ápolását, a szépség megjelenítését vállalták és az elmélyült mesterségbeli tudás tiszteletét hirdették. E baráti társaság kiemelkedő alakjaként, Szőnyi is a természetelvű festés nagybányai tradícióit elevenítette fel. A 30-as évektől formálódó, második nagy festői korszakában a posztimpresszionista piktúra egyik legjelesebb hazai képviselőjévé emelkedett. A politikai változásoktól és a stílus kavalkádok keresztüzétől érintetlen, sajátos formanyelvét, több mint három évtizeden keresztül, egészen haláláig, 1960-ig megőrizte. Ez a jellegzetes *„szőnyi-s"* stílus, melyet a karakteres, napfényes színhasználat, az egyéni festésmód és a hétköznapi valóság megjelenítésének igénye jellemzett, tökéletesen összecsengett a művész meditatív alkatával; a tartalom és a forma összesimuló harmóniájában a világszemléletével adekvát képi világ tükröződött.

Kizárólagossá lett matéria - tempera képek

A festői technikák alapos és elmélyült ismerőjeként Szőnyi szívesen kísérletezett az anyagokkal. Az őt leginkább foglalkoztató vizuális probléma, a fény megjelenítésére idővel legalkalmasabbnak a tempera festéket találta. A tempera használata az utolsó évtizedekben teljesen kiszorította az olajfestéket. Műveinek összetéveszthetetlen, egyedi ízt adott az az eljárás, melynek során a világos színeket festőkéssel több rétegben halmozta egymásra a fehérre alapozott vásznon. A felületet később itt-ott megbontva és visszakaparva érte el a faktúra jellegzetes vibrálását. Ennek az alkotói folyamatnak köszönhető a *Zebegényi táj* esetében is a sárga, kék, zöld, barna, drapp, terrakotta színek egymásba tűnése és a kép könnyed, festői oldottsága.

A Szőnyi által oly kedvelt nézetből, rálátásból festett tavaszi tájon vakító fehér fényzuhatag vonul végig; felcsillan a felhők formáját visszaverő víztükrön. A megjelenített motívumok felbomlanak egy finom, elfolyó, atmoszférikus remegésben, mely szinte az absztrahálásig lazítja a kép felületét. (ȳ)



141

141 ▪ ISMERETLEN OSZTRÁK FESTŐ, 1920

A bécsi Heldenplatz háttérben
a Parlament és a Városháza épületével

74,5 × 100 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: F. B. (olvashatatlan) Wien 1920

Kikiáltási ár: 750 000 Ft

142 ▪ LUDWIG WILLROIDER
(Villach, 1845–1910, Bernrid)

Tengerpart, kikötő, csónakok

60 × 108 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Lud. Willroider
Hátoldalán felirat: Ludwig Willroider München

Kikiáltási ár: 1 800 000 Ft

SEDNYI ISTVA'N

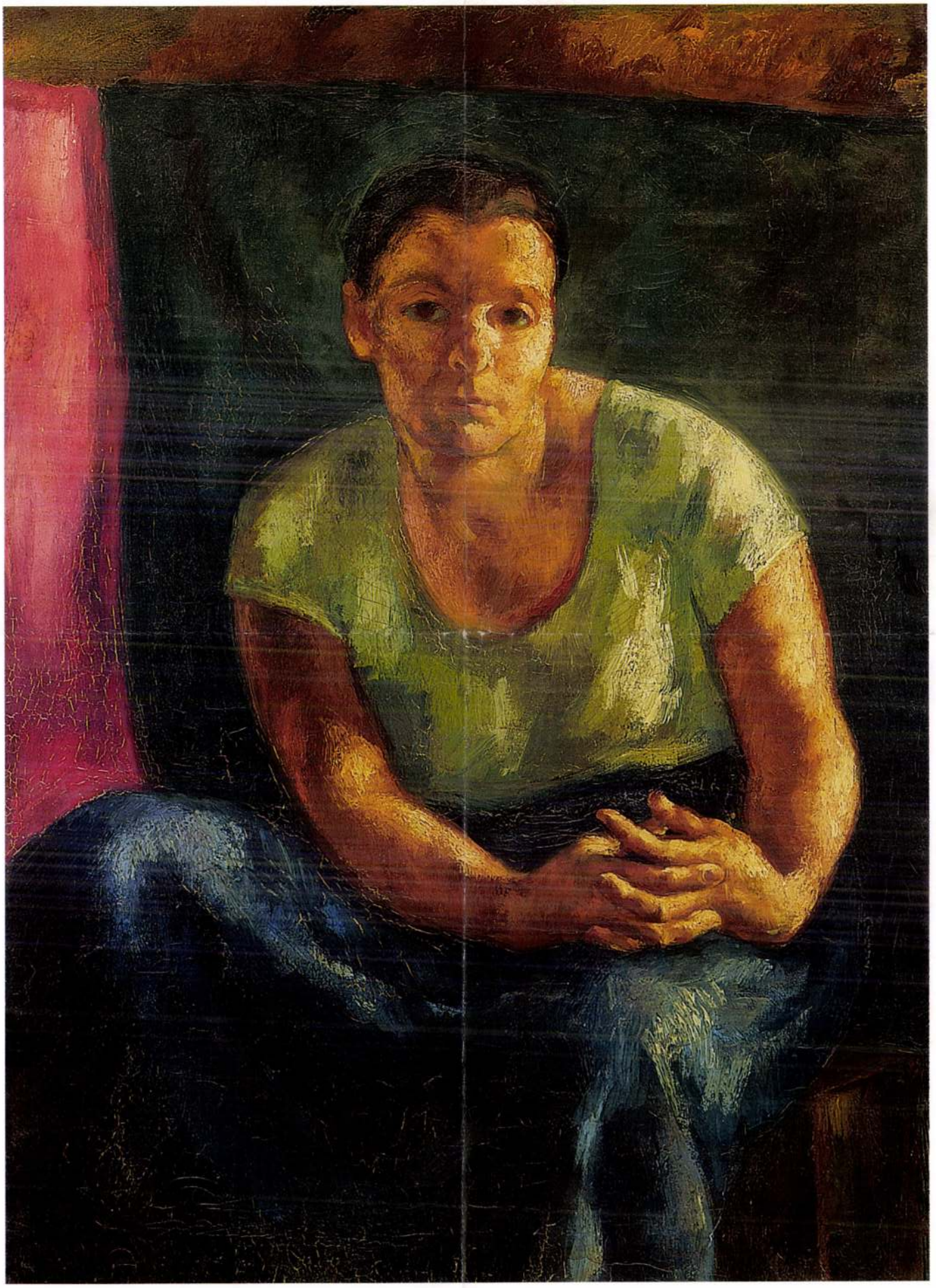

142.



142. ▲
Undi Carla
(Sidló Ferencné)

Iriszek
Olaj, vászon 105x39 cm
Jelezve balra lent: U.C.
Kikiáltási ár: 150 000 Ft

143.



143. ▲
Glatz Oszkár (1872-1958)

Kutyusok
Olaj, vászon 50x60 cm
Jelezve jobbra lent: Glatz
Kikiáltási ár: 350 000 Ft

SZŐNYI ISTVÁN

144.



144. ▲
Szőnyi István (1894-1960)

Építkezés
Olaj, vászon 74x95 cm
Jelezve jobbra lent: Szőnyi I. 1928.
Kikiáltási ár: 800 000 Ft

72 ▪ FERENCZY NOÉMI (1890–1957)

Alvó pásztor

173 × 80 cm
Gobelin

Kikiáltási ár: 5 000 000 Ft

KIÁLLÍTVA
Ferenczy Noémi gyűjteményes kiállítása. Fränkel Szalon 1937. szeptember.

REPRODUKÁLVA
Ferenczy Noémi gyűjteményes kiállítása. Fränkel Szalon 1937. szeptember. Katalógus.
Pesti Napló Képes Melléklete, 1937. szeptember 26.
Tükör, 1937. november. 11. szám. 826.l.
Cseh Miklós: Ferenczy Noémi. Budapest, 1963. (14. kép)

IRODALOM
Tolnay Károly: Ferenczy Noémi. Budapest, 1934.
Cseh Miklós: Ferenczy Noémi. Budapest, 1963.
Jankovich Júlia: Ferenczy Noémi. Budapest, 1983.
Pálosi Judit: Ferenczy Noémi oeuvre-katalógusa. Bölcsészdoktori disszertáció, 1987.
Pálosi Judit: Ferenczy Noémi. Budapest, 1998

A művészetet szeretők számára mindig nagy öröm, ha egy elveszettnek hitt, vagy sokáig lappangó műalkotás újra felbukkan, ismét láthatóvá, tanulmányozhatóvá válik. Az *Alvó pásztor* sorsa alkalmat ad erre a ritka örömre. 1963-ban, Cseh Miklós Ferenczy-könyve még közölte a kárpit fotóját, a későbbi monográfiák már csupán az előkészítő vázlatokat és a kartontervet mutathatták be, s az 1987-es oeuvre-katalógus is a mű „lappangó" státuszát jelölte meg. Az *Alvó pásztor* című gobelin a Ferenczy-oeuvre egyik kiemelkedő darabja. Jelentőségét mutatja, hogy már 1937-es kiállítása kapcsán több alkalommal reprodukálták, s a későbbiekben is az életművet tárgyaló művészettörténeti munkák rendszeresen megemlítették, elemezték jelentőségét.

Escher Károly: Pihenő aratók, 1935 (foto)
Magyar Művészet 1919–1945, szövegkötet, 129. kép



Ferenczy Noémi kivételes helyet foglal el a magyar képzőművészet történetében. Ez az alapvető különállás nem csupán műveinek műfaji sajátosságából ered, – lévén egy hagyományosan iparművészeti ágat emelt fel a grand art szférájába – de egyéni karakteréből, stílusát determináló lelki alkatából is következik. A húszas-harmincas évek kavargó, zilált közegében szokatlan hangot üt meg ez az éterien tiszta, lecsupaszított művészet. Lágy hangon szól, minden cifra trillától, talmi díszítéstől mentesen formálja meg ősi, masszív, archaikusan emberi dallamait. Rokon vonásokat persze találhatunk kortársainak művészetében, de ezek csak egy-egy részletet, a művek egy-egy vetületét érintik. Derkovits néhány alkotása, Nagy István puritán, sallangmentes kompozíciói, Nagy-Balogh kubikos-ciklusának masszív figurái párhuzamba állíthatók műveivel, de mégsem érezzük bennük azt a tömörséget, a következetességnek és a gyermeki őszinteségnek azt a kivételes elegyét, amely Ferenczy gobelinjeit egyetemessé, általános érvényűvé avatja. Talán a középkor művészeinek, kézműveseinek nyomát követve juthatunk közelebb műveinek megértéséhez. Náluk a feltétlen istenhit, nála a művel és a munkával való panteisztikus egyéválás eredményezte az alkotás folyamatát áhítattal megtöltő, azt megnemesítő, megihletö hangulatot. Gobelinjeit, szinte egyedülálló módon saját maga szőtte le: esetében tehát nem válik el a tervező művész és a kivitelezést végző kézműves személye. Többek között innen eredeztethető alkotásainak utolérhetetlen egysége, megbonthatatlan ökonómiája. „A művészi tárgyalkotás egyfajta istentisztelet volt nála" – írta róla Tolnay Károly, a magyar művészettörténet-írás talán legnagyobb alakja. Az *Alvó pásztorhoz* készült vázlatok – rajzok, akvarellek és tempera-képek – jól illusztrálják ennek az „istentiszteletnek" legfontosabb stációit. Az előkészítés hosszú, többféle technikán átvezető folyamata, valamint a gobelin szövésének fárasztó manuális ritusa eredményezi Ferenczy műveinek tökéletesen letisztult voltát. A látványélmény – esetlegességeitől megtisztítva – szubsztanciává, általános ideává nemesítve jelenik meg az *Alvó pásztor* című munkán is. Élvezettel kutathatunk emlékeinkben analógiák után: a trecento remekművei közül Giotto képeinek szinte márvány tömörségű pásztorait felidézve, vagy a modern művészet tárházából Henri Rousseau Álom című művét citálva lelhetünk az értelmezést segítő formai vagy tematikus analógiákra. A pásztor alakjához az évezredek során – elsősorban a keresztény ikonográfia alapján – olyan képzetek, fogalmak kapcsolódtak, mint az emberszeretet, a biztonság, a boldogság, az üdvösség és a bűnbocsánat. A természeti környezetben alvó pásztor figurája az antik bukolikus irodalomtól kezdve a gondtalanság, a nyugodt, vidéki élet, az árkádiai idill szimbóluma volt. Ferenczy jelkép tömörségű ábrázolása azonban elvet minden irodalmi utalást: önmagába zártan sugározza a béke és háborítatlan nyugalom harmóniáját. A kerekded vonalakkal, tömbszerűen megformált figura környezetét a síkon ritkásan elszórt fűcsomók, virágtövek élénkítik, s egy köztük nesztelenül mászó apró csiga, mely látványával tovább erősíti a jelenet zavartalan, megemelt csendjét. A főmezőt körülölelő bárányokkal Ferenczy rafináltan fűzte tematikus és képi egységbe a belső felületet és a lezáró, keretelő funkciót ellátó, alapvetően ornamentális jellegű bordűrt. Gobelinjén ember és természet bontatlan együttélése, a létezés minden pátosztól mentes, mégis mitikus egysége sugárzik.
Az *Alvó pásztor* közelében valami nehezen megfogalmazható többletet érzünk, ami kiegészíti, sőt megemeli az ábrázolás vizuális tartalmait. Ferenczy küzdelmes, fáradságos, ihletett alkotói módszerét a látvány – tovább már nem bontható – magjához való eljutás vágya inspirálta. Mindeközben maga az alkotás, a munka folyamata vált fontossá számára, s ezt a középkori kódexminiátorok buzgalmával, áhítatával végezte. Ez az a többlet, amit művein érezhetünk: ahogy a művészi ihlet és inspiráció pillanatnyisága egyesül az elszánt, fáradságot nem ismerő kézműves-munka nemesítő, tisztító erejével.

Molnos Péter

BZDNYI ISTVAN
2002.082i

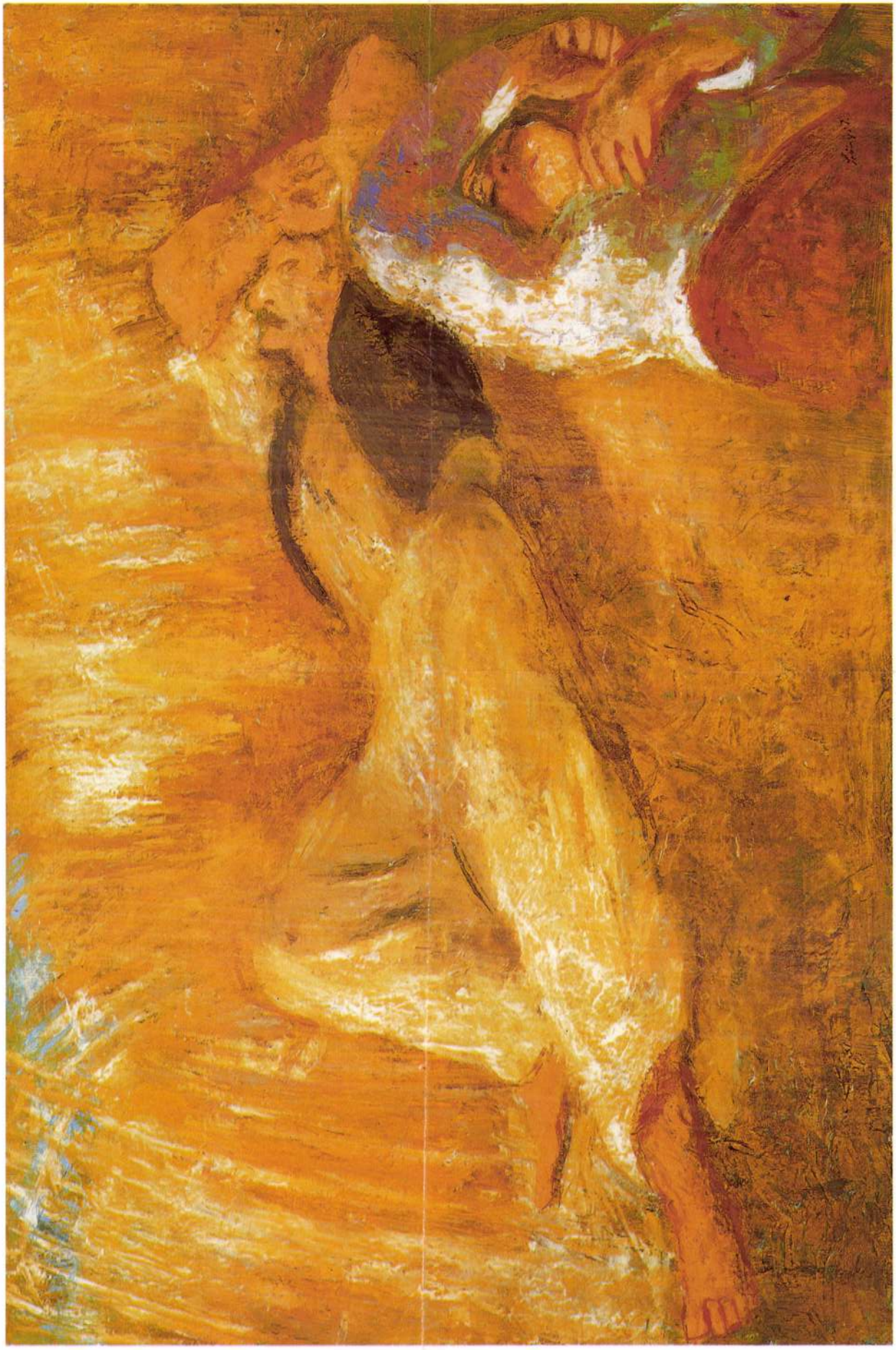



112

112 ▪ MATTIS-TEUTSCH JÁNOS (1884–1960)

Dombos táj

27 × 37cm
Akvarell, papír
Jelezve jobbra lent: MT

Kikiáltási ár: 2 500 000 Ft

113 ▪ MATTIS-TEUTSCH JÁNOS (1884–1960)

Hajladozó női alak

magasság: 19 cm
Fa
Jelezve a talapzaton: MT

Kikiáltási ár: 2 500 000 Ft

SZŐNYI ISTVÁN
1902. OKT.

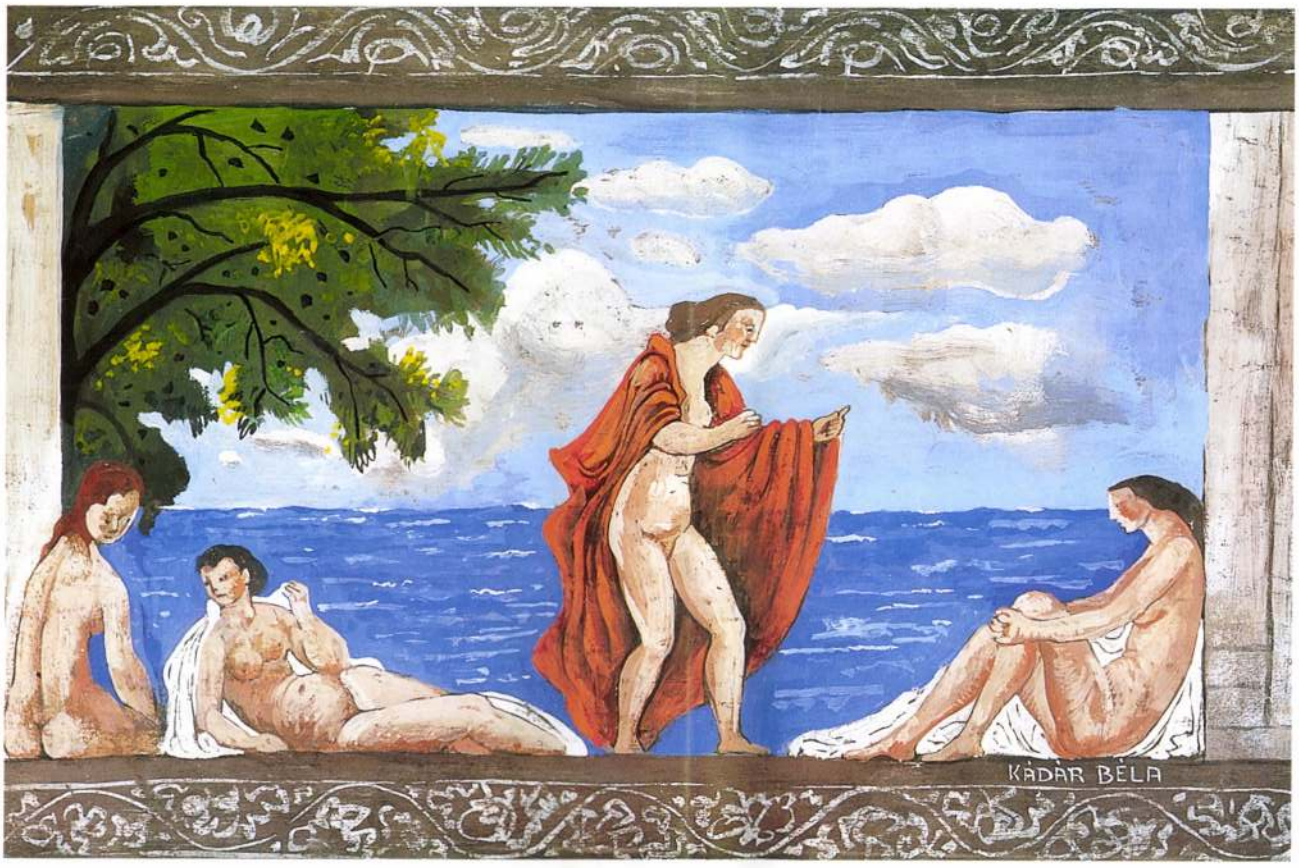

178



179

178 ▪ KÁDÁR BÉLA (1877–1956)

Mediterrán hangulat

29,5 × 44 cm
Tempera, papír
Jelezve jobbra lent: Kádár Béla
Hátoldalán igazolás: „Kádár Béla helyett lánya, Kádár Zsuzsa"

Kikiáltási ár: 450 000 Ft

179 ▪ KÁDÁR BÉLA (1877–1956)

Madonna

91 × 69,5 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve balra lent: Kádár Béla

Kikiáltási ár: 700 000 Ft

180 ▪ TIPARY DEZSŐ (1887– ?)

Sétáló pár a gesztenyesoron, 1910-es évek

120 × 100 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Tipary D.

Kikiáltási ár: 1 600 000 Ft

SZONYI ISTVÁN

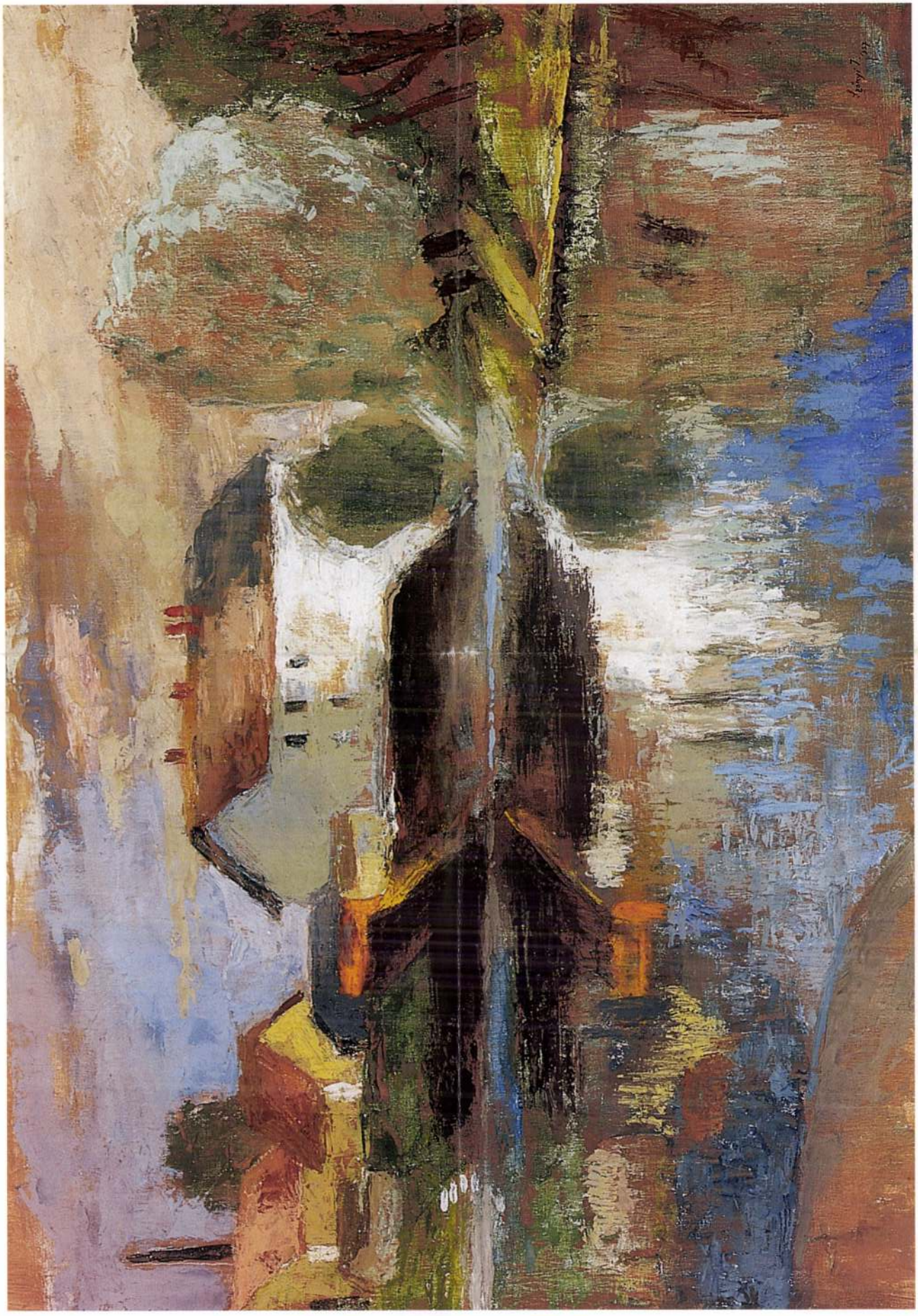



132. ▲
Szőnyi István (1894-1960)

Reggel
Akvarell, papír 21 x 28,5 cm
Jelezve jobbra lent: Szőnyi I.
Kikiáltási ár: 300 000 Ft

133.

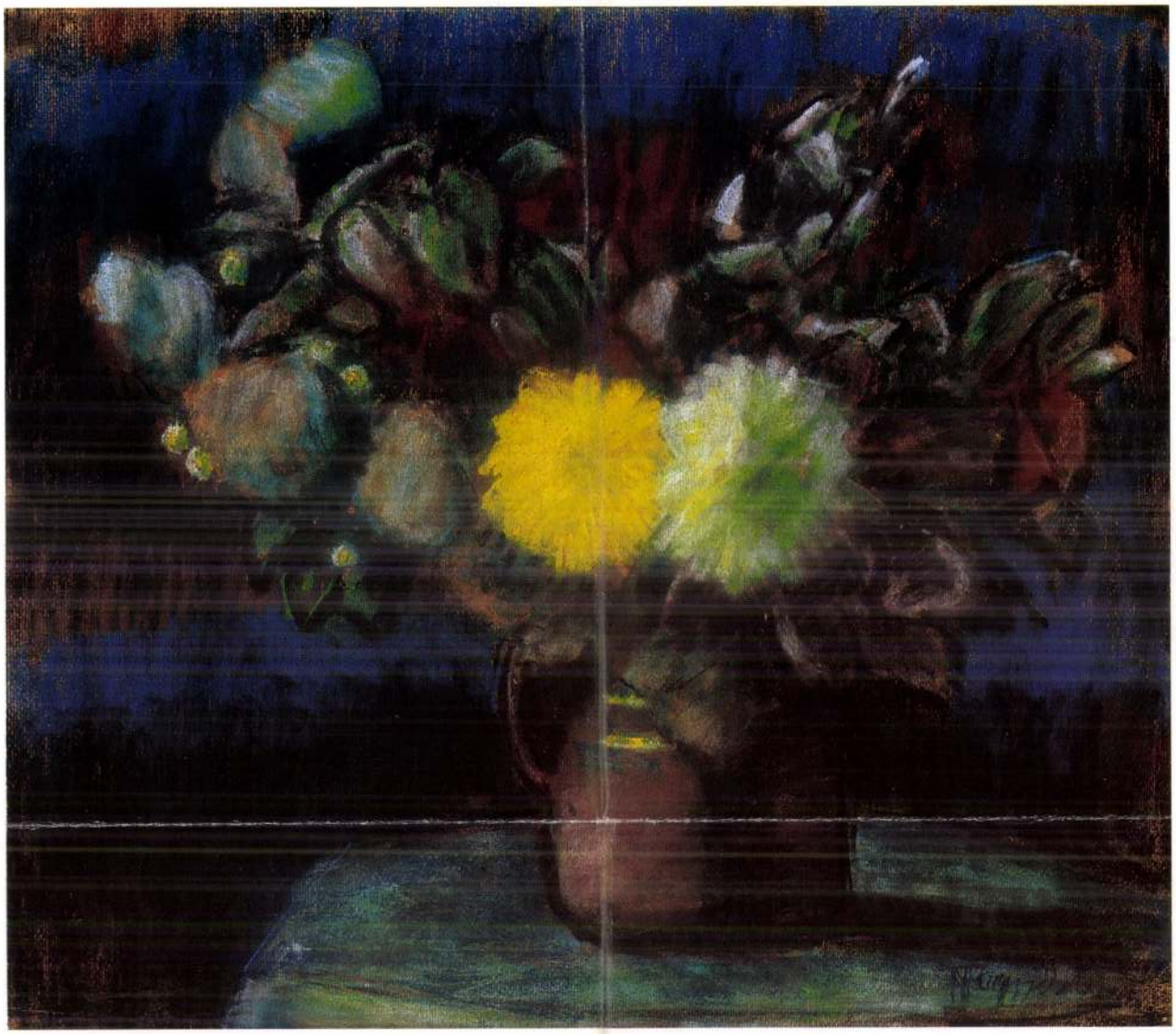

133. ▲
Nagy István (1873-1937)

Virágcsendélet
Pasztell, papír 60,5 x 70 cm
Jelezve jobbra lent: Nagy István
Kikiáltási ár: 750 000 Ft



130. ▲
Nagy István (1873-1937)

Tisztás
Olaj, karton 51 x 68 cm
Jelezve jobbra lent: Nagy István 914.
Kikiáltási ár: 650 000 Ft

SZŐNYI ISTVÁN

131.

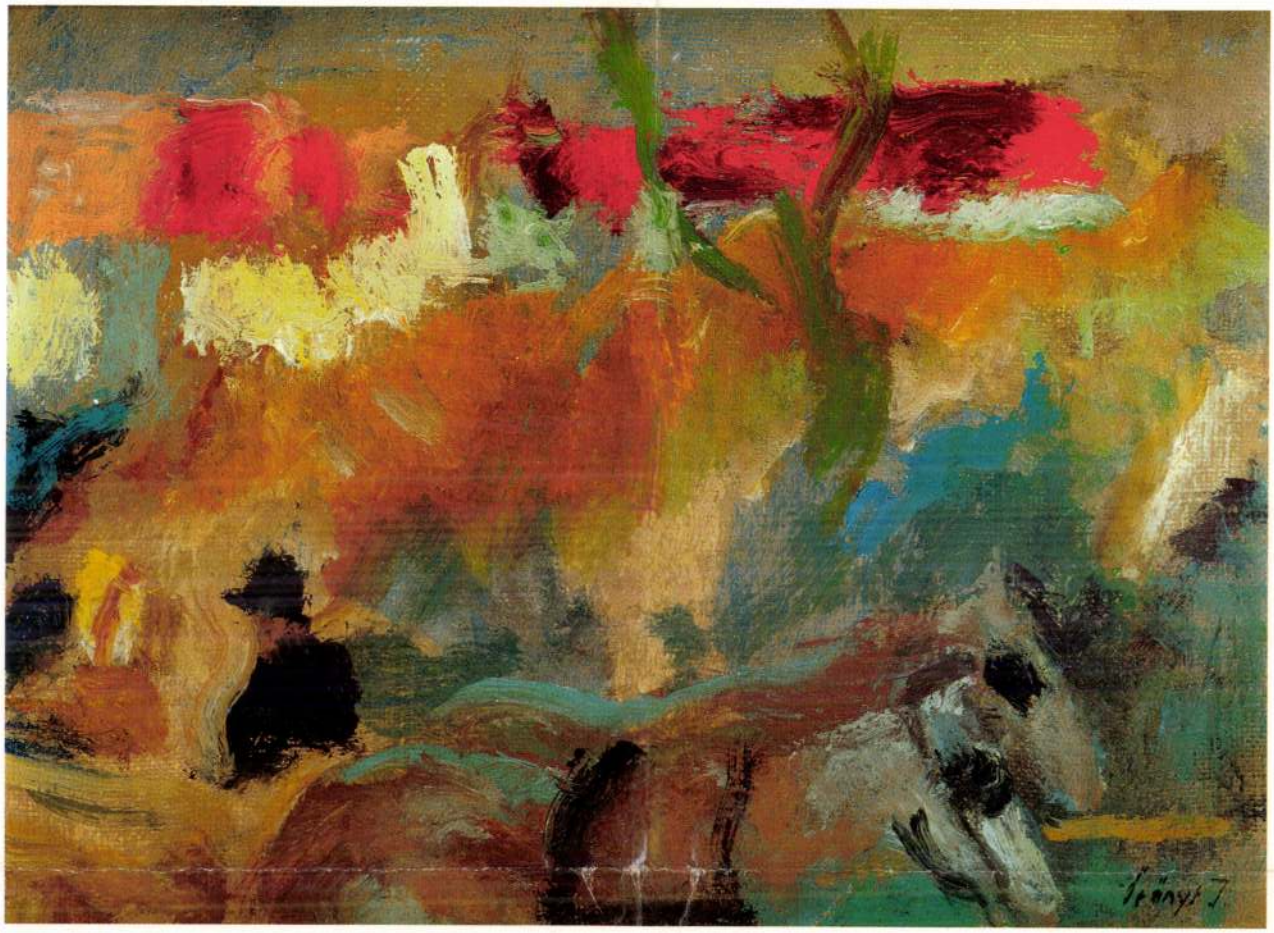

131. ▲
Szőnyi István (1894-1960)

Zebegényi utca
Olaj, vászon 30 x 40 cm
Jelezve jobbra lent: Szőnyi I.
Kikiáltási ár: 850 000 Ft



Szőnyi István Emlékmúzeum, Zebegény
Gedenkmuseum von István Szőnyi
Memorial Museum of István Szőnyi
Музей, посвященный памяти
Иштвану Сэни, Зебегень

SZ
© Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest

Foto: Dollinger Erhardt

EF II-63/304

Ára: 3.— Ft

MOB Hivatal.

gos Bizottsága.

száma: — 19

kelte: XII/3. 193/.

beérkezése: XII/7. 193/.

száma:

ntézett szám:

ma:

ma:

XII/22.

Szőnyi István

Szabad Művészet

1957. 19.l.

államt

A Müemlékek Országos Bizottság

tovább

Szőnyi István

Vedres Márk

Veres Gy. Zoltán

Vidovszky Béla

Vörös Géza

Zádor István

l.

Alkotás Művészház

XXXI. kiáll.

1946. febr.–márc.

A vallás- és közoktatásügyi m.

126.635-1921. szám.

III/a.

A kereskedelemügyi
zett átirata szerint egyes hi
tásaik és munkálataik biztosi
lások határnapját néha oly rö
Közszállitási Szabályzat 16.
egyszer - csütörtökön - megje
hivatalos lapban való közzété
meghatározott 15 napi minimál
az ajánlatok benyujtására. Ha
benyujtására hosszabb időköz
mégis szükségesnek tartja a n
hatóságok, hivatalok és intéz
kálataikra vonatkozó versenyt

Szönyi István

vor

Secession. Internationale Kunstausstellung
Wien, Okt.- Dez. 1928

81. szám

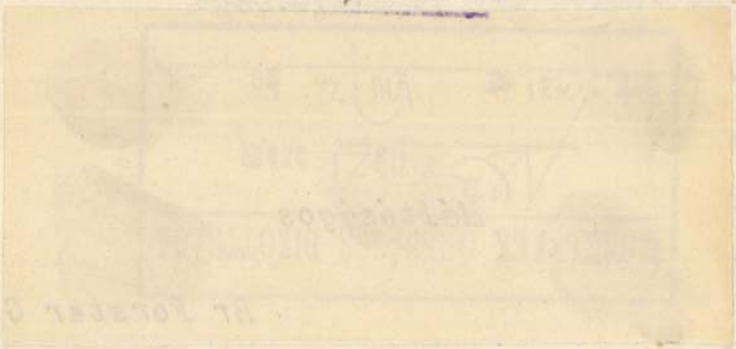

S/III/1

4925/ 1911 eln.szám.

M.é.868 sz.a. kelt

lékek orsz.Bizottságával , h

reskedelemügyi miniszter ura

latba hozott urak részére a

jegyek kiállittatása iránt s

Budapest, 1912.évi

A minis

Szőnyi István

röd

Rozványi Mária:
Szőnyi István rézkarc-
kiállítása a Szalmássy-
galériában. = Kőrnevelés
1947. okt. 15. 457. l.

bályszerü átvétele hitelesen igazol-
va van s az igazolási záradékban
a leltári naplótételre, amely alatt
e vagyontárgyak a leltári naplóba
felvétettek; hivatkozás történik.
Minthogy jelen esetben az igazolási
záradékban a leltári naplótételre
hivatkozás nincs, felkérem a t. Bizott-
ságot, hogy a leltári adatokat pótló-
lag jelentse be.

Budapest, 1912. március 16.

A miniszter helyett:

Károyházy

államtitkár.

Szőnyi Istvánné

l.

Pogtvíen 1948

28-l.

számu rendelettel a Bizottság kezeihez
:hére, saját hatáskörében, intézkedjék.
1929. junius hó 26-án.
:zter rendeletéből:

iszteri o.tanácsos.

gának,

B u d a p e s t.-

Szőnyi Zoltán Z.

Szabad Művészet

1952. 2. n. 80. l.

Szőnyi István MDK

Dunapart szekérrel.o.v.58x75 cm.

Játszó gyermekek,olv.51x59 cm.

Kislány akv.p.37x28 cm.

Veszprém 1965.Tompa Kálmán Képzőm.Gyüjt.kiáll.

Szőnyi István MDK

Dunapart szkérrel, repr.

Veszprém 1965 Tompa Klámán Képzőm.Gyüjt.kiáll.

Országos Idegsebészeti Intézet

Szőnyi István

Műalkotása, az Ernst-Múzeum jub. kiállításán.

8 O.U.932.V.29.

Y.H.SIP.V.PS.

Szőnyi István

Alkotása, az Ernst-Múzeum jub. kiállitásán.

P.H.932.V.29.

Dr. Szűcs Oszk

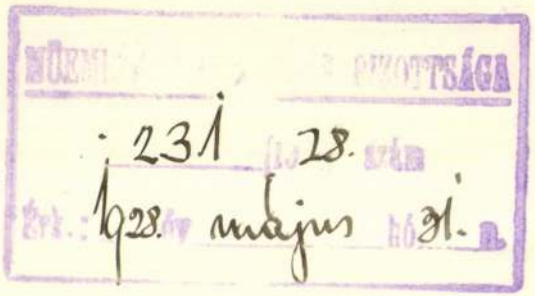

Szőnyi István

kiadó okv.

Rajzoktatás

1943. IV. évf. 10 sz.

79. l.

MAGYAR POSTATAKARÉKPÉNZTÁR

A 147620 számú csekkszámla
tulajdonosának

Igazoljuk, hogy a csekkszámlája terhére kibocsátott

1 / 4 sz. csekk alapján

14 Ft - fillér

átutalása Szikra Rt.
Könyvesbolt Bpest.
5968 számú csekkszámlája javára

1948 évi aug. hó 13n megtörtént.

Kelt, 1948. aug. 19

Magyar Postatakarékpénztár.

Kiállította:

Ptp. 321.—20. 1946. jan. 5/m.

Magyar állami nyomda. Budapest, 1945. — 150.

Szönyi István
festő
az alábbi Biennalen
20 festményével sze-
repelt.

Bíró Béla: Velence.
A 24. Biennale.
Magyar Művészet
1948. 240. l.

Gróny Gyula

A III. Nemzeti képzőművészeti kiállításon képei szerepeltek.

Új Magyarság, 1935. márc. 24.

Gesetzt Iatyan

Szőnyi István

Tagja volt, az Ernst-Múzeum jub. kiáll. rendező-bizottságának.

P.H.932.V.15.

Mhytal Lynds

Szőnyi István

Alkotása, a szfőv. képzőm. gyüjteményének kiállitásán a Műcsarnokban.

P.H.932.VI.19.

Crystal Lynch

Chevrolet Coupe, Santa Monica Blvd. at Fairfax, Hollywood, Calif.

Rec'd SEP 25 '52 P.S.

Szőnyi István

Szerepelt az Ernst-Múzeum jub. kiállitásán.

Est, 932.V.29.

Szőnyi István

szerepelt a magy. képzőművészek bukaresti

kiállításán.

PH: 1931. IV. 23.

Szönyi

Munkácsy-céh II. kiállításán az Ernst Múzeumban szerepelt

Mo. 929. X. 20.

Szőnyi

festőművész

Ilsebeleberg emlékkiállítás - Budapesten - két évvel szerepel.

Pesti Hirlap
1933.II.17.

Szőnyi István

festőművész

Szépművészeti Muzeum uj szerzemények kiállitása - képével szerepel.

Esti Kurir 1931.V.

Szőnyi István

festőművész

Szépmüvészeti Muzeum uj gyüjtése kiállitása - képével szerepel

Magyarság 1931.V.21.

M.D.K.

Szőnyi István

"Édesanyám" c. képének repr.-ját bemutatja a lap a Székesfővárosi Képtár tizéves jubileumi kiállitásáról.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1944. jan 27.-febr.2.VII. évf. 5. sz.

Kőnyi István.

Szerepelt a magy. Képzőművészek bukaresti kiállításán.

U.h. 1931. IV. 23.

Krönni Istvan, festő

MDK

Peti Jánus festőművész temetése volt.

— : Peti János kiállítása

2

ESTI HIRLAP, 1965. nov. 30.

Szőnyi István, festő MTA

{ Egy képe került aukcióra.

—: Kiállítás a síneken 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1965. okt. 20.

Szőnyi István

festőművész

Szépművészeti Múzeum új szerzeményeinek kiállítása - képével szerepel.

Nemzeti Újság 1931.V.21.

Krónyi István, festő 0704

Krónyi is állított ki a most elhunyott Fényes Adolf Teremben.

Nem tetszett

— : Rákóczi út 30. 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1965. nov. 4.

Krúdy István, fertő MDL

Tanúra volt Feledy Gyuláéknak.

(Zsupán): A Krúdy-ünnep fertője 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1965. nov. 11.

Szőnyi:

Szerepel Kósnál: Magyar

művészet a két világháború

közötti" c. könyvében

Vigilia, 1963, 5 sz. 308 old.

Szőnyi

néhány nap múlva dr. Völgyesy entografiai gyűjteményében van.

Géo-Charles: Egy francia költő jegyzetei a magyar művészetről. Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 68. l.

mdk

Szönyi

reprodukciók

(b. e.) Honthváry, Cézanne, Szönyi 80 fele reprodukció
Népszava, 1963. okt
S. L

m.olv

Szőllősi - Bernáth - Bereny

"posztumusz bánatai" kiállítása.

Dercsényi István Kál Károly - Gy. xx Szabad Magyar

Képző művészetéről.

Jelenkor 1963, 11. sz.

1104. l.

Önönzi.

Müve szerepelt a KVT tavaszi kiállításain, a Nemzeti Szalonban.

Pozsgai, 1924. ápr. 19.

Szerzői

Szerafeld a, Dumakönyvek
feldolgozása c. kritikai kiadásáról
Enteroumban

Vigilia, 1964, 11 sz., 694 old.

Szőnyi:

Szőnyi a „Nagybányai festészet" c. kiállításon a Nemzeti Galériában

Uj élet, 1963, 4 sz., 246 old.

M.D.K.

Szőnyi

"Udvaron" c. temperáját emliti meg Szigethy István "Két kiállitás" c. kritikájában, amelyet a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitásról ir.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. május 2-8. IV. évf. 18. sz.

Szőnyi

Akvarellfestő a Képzőművészeti Alap vándorkiállításán.

(Cultivé)

Népművelés, 1964. 6. szám
32. lap.

Szőnyi MDK

A moszkvai kiállitáson /1958 dec/ kiállitják

"Krumpliszedők" c. festményét.

Dersi Tamás: Tizenkét ország 4000 müve a moszkvai Kiállitáson.
Esti Hirlap. 1958. okt. 10.

Szőnyi

Részletek a Képzőművészet Vándorkiállításai.

(emlékül)

Népművelés, 1964 6-szám 32. lap

Fényképek. Utólagos

Kapcsolatos tárgyak: Főiskola: 57i/eltv

Lányi Imre naplói

Fényképek
magyar Fiók

Fényképészet

Kísérleti

Képzőművészeti Főiskola: 268 Uh

Egyik mester focskót vitat a Főiskolán

Fényképész:
Magyar Foto

MDK

Szőnyi festőm.

a római Coll. Hung. tagja

Nemzetk. velencei kiáll. Képzőművészet 1930. 31.sz.
145. l.

MDK

Szőnyi

Állat- és mozgástanulmányok a Képzőm. Főisk. kiállitásán. Magyarország 1940. dec. 4.

Könyv:

Egy mű keletkezése a BAV
archívumában

Nógrád. 1965 okt. 10

Szőnyi

festőművész

Szépművészeti Múzeum uj szerzemények kiállitása - képével szerepel

Ujság 1931.V.21.

Szönyi

Munkácsy-céh I. kiállításán az Ernst Múzeumban szerepelt

Az Est 929. X. 20.

MDK

Szőnyi

neve eml.

Vass Elemér gyüjt.kiáll. Pesti Napló 1938. jan. 30.

MDK

Szőnyi

neve emlitve

/Vass Elemér képei/ Pesti Napló 1936. jan. 5.

Бъдни

Кеторел а Тавани Тайлатйи а
Лийа оллиобаа

Утрилла, 1957 г. 3 п., 170 стр.

Szőnyi

MDK

csop.kiáll. Tamás-gal.

Spectator: Képzőm. Budapesti Szemle CCLXIII. 1942, 362-66.

MDK

Szönyi,

Modern magyar festök és szobrászok grafikai müveinek elegáns, finom kis kiállitása.

/n-i/: Modern magyar grafika a Tamás Galériában. Magyarország. 1934. dec.8. 8.1.

MDK

Szőnyi Istvám

Beck András müve, gipsz

KUT, N.Szal. 1937. nov.

MDK

Szőnyi [Istvám festő]

(hatása érződik tanítványai képein.)

Szeleri Zoltán: Gásárhelyi vallomások.

Tiszatáj, Szeged, 1958. október. 11. l.

Szőnyi István

Hétfői Hírek 1958. febr. 24.

5. old. 8. o.

Végre „leányregények"

Könyvkiadásunk évek óta nem gondoskodott a serdülő lányoknak szóló ifjúsági regények megjelentetéséről. Ezért terjedhettek „zúgban" a „Cilike"-szerű hajdani limonádé-ízű, rózsaszínre hangolt, hazug álirodalmi termékek. Helyes tehát a Móra Ferenc Kiadó terve, hogy a „bakfiskorú" leányolvasókat is ellássa mai írók mai szellemű leányregényeivel. Gergely Márta egy modern, jampec-hajlandóságú kislány, Szöszi alakját formálta meg új regényében, melyet Szőnyi István rajzai tarkítanak majd. Megjelentetik Kosáryné Réz Lola új könyvét „Leányfurfang" címmel. Ez lesz a most induló első leányregény-sorozat első kötete. „A pesti lány" címmel Kőszegi Imre írt mai diákregényt, sok szerelemmel és jól meglátott diákalakkal. Ebben a könyvben mindkét nemhez tartozó fiatalok komoly problémái is hangot kapnak.

MDK

Szőnyi István

Ujvári Lajos festőnöv. képe

Vincze G: Fiatal művészek dipl.munkái a Képzőm. Főisk.kiáll. Szabad Nép, 1951, jul.18. 8.l.

Szőnyi István, festő

M.D.K.

mint a KUT vezetőségi lapja válaszol a lap három kérdésére.

Idézve: Magyar Írás, 1926. VI. köt. 2-3. a. 15-19. old.-ról
Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos, Bev. és összeáll. Perneczky Géza, Bp. 1967. Corvina 168. old.

MDK

Kőnagy István festő

Fumaros c. képe ipari hatásúnak tűnő jel a Vásárcsarnokban megnyílt tárlaton.

Rózsa György: „Nagyobb ipara sohse volt népnek"

8.

Népszabadság B/p., 1967. okt. 14.

M.D.K.

Szőnyi [István], festő

„Jelentéktelen időre berendült a Rómait ösztöndíjasok közé... de a Gresham kartózkodó polgári ízlése nem engedett fel a nagy hanggal erőszakos bravúros irányzat iránt... Szőnyit emberi normái is visszahúzódásra késztették."

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos, Bev. és összeáll. Perneczky Géza, Bp. 1967. Corvina

38. old.

M.D.K.

Szini [Jalván], Aladár

nevét mint „konzervatív szín-
dékkal kezdő" művészt említi a cser-
ző, aki azonban a „Magyar Írás" 1926-
ban kezdett, és 1932-ben a „Nyugat"-
ban közölt vitát Babán más a konzer-
vatívak táborába tartozott. Később a
Freshan-osztályozásnak lapjai közül említi.

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina

32. old.
+ 33. "

M.D.K.

Szőnyi István, festő

mondását idézi a szerző: „A művészet nem is elsődleges életszükséglete az embernek; mint ahogy nem lenne élni levegő nélkül, úgy művészet nélkül sem."

Maksay László: A műalkotás születése
Bp.1966. Gondolat 84. old.

Szőnyi István

„Dunazugyar" c. olaj-tempera
Képe 50 × 71 cm. - Ő. Hollós
Lilla gyűjteményében van.
- Felnabadulas - 11 - Jelzés: Szőnyi I.

Major Rezső, Műemlékek a művelődés
várpalotán, Bp. 1965. 12 l.

MDK

Rédey Istvánné, Jolán

A volt Gretsam kőr énekesnőjének
szerepel fényképét is.

— : Hit — 8

ESTI HIRLAP, Bp., 1937. okt. 21.

Szőnyi István
festőművész

Müncheni magyar reprezentatív kiállításra
bejárat rajzzal.

Ucrainte nyúlás
1929 II. 28

Fröhner István

13 művet mérgelt a BÁV
képzőművészeti

Népszava 1966 nov. 26 sold.

MDK

Szőnyi István

Csendélet, o.

Lóitatás, o.

Virágzás, vf.

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp.1952.

M.D.K

Szőnyi István
festő

A Tebegenyi emlékmúzeum bemutatója azt a helyet ahol Szőnyi István élt és munkálkodott. Élete 35 esztendejének legtöbb időszakát Tebegenyben töltötte.

Tóth Gábor: Szőnyi István emlékmúzeuma Tebegenyben
Művészet, 1967. November – 41 lap.

M.D.K.

Sőrédi István
festő

A nehéz sorsú művész
az „Őszi nyár" kompozíciója,
valamint az „Ünnepség"
c. műve szerepel.

Frank János: Le Corbusier és Kövér
Élet és Irodalom, 1967. nov. 11-i lap.

Szőnyi István

MDK

Anya két gyermekkel, olf.

Pécs, 1964. Modern magyar képtár

MDK

Szőnyi István

Téli táj, rk.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.


KECSKEMÉT
10 f
MAGYAR KIR POSTA
10 f
MAGYAR KIR POSTA

Szőnyi István

Lajd
2

Somogyi Antal

Szőnyi István 1902
falfestmények
Szépművészet
1944.127 - 131. l.
Lajosról.

Szőnyi István MDK

Anyám, tus.lav.

~~Szixy~~

Pécs, 1964 Modern magyar képtár

Szőnyi István

emléktáblát állítnak Visegrádon a Mátyás király Múzeumban.

Kiállítások a Dunakanyarban
Pest megyei Hírlap, 1966. aug. 28. 8 o.

Szőnyi István

Élőnél 1923-ban járt Zebegényben
1924. januárjában, erdővége után Rétiőrtől oda
1929-ig Lartól ott.
1948-tól ismét megnarádi nélkül ott élt.
1960. aug. 30-ig, haláláig élt ott.

L.E.: A festő lánya megy a nobra
Pestmegyei Hírlap 1966. aug. 3. reda, 4.o.

Krónikás István

Szobrát Zebegény rendelésére Wilt Tibor készíti el

Sz. E.: A festő hűséges a szobrához
Partnerünk Hitler 1966. aug. 3. 4:0

MDK

Szőnyi István
festő

Mértadás

Oelmacher Anna: Szőnyi István
Művészet, 1968. november - 22 lap.

M.D.K

Grönyi István
festő

1921-ben az Ernst Múzeumban
volt vele egy csoport kiállításon.

Ecsy György: Beron Gyula
Művészet, 1968. november - 39 lap

Könyi István

Könyi István segítségével eladta a Szépművészeti Múzeumnak 500 penzéret és a Mosaikokat.

D. Fehér Zsuzsa, Miklós Sándor 30. l.
Budapest 1955

Szőnyi István

Kisdedimádás - rézkarc Bp.1962.
203x280 mm 115.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/
O.Sz.K. kiadványai Bp. 1965. 246.l.

Szőnyi István

Alvó Kutya - rézkarc Bp.1962.
83x87 mm. 110.-Ft.

Usztatáshoz induló lovak - rézkarc Bp.1962.
150X220 mm. 115.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska /
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965.

229.1.

Fényképész

Magyar Fotó: Bt. a 1121/8-9 Hegedüsné

Képzőművészeti Főiskola: Szőnyi István
egyik tanulóanyának freskóját vitatják

1952.

Neg. van

MDK

Könyi István, Lets

Könyi i nerepel a
Kunsági - együ/tesületben.

Fenrik Flón: Sirv/ü/d alom nélkül 2

ESTI HIRLAP. d B[u.]908.nov. 8.

Szőnyi István
festő

M.D.V.

A grafikai anyag fontos ha a művein feldolgozott tanulmányok – mik. – Az Anya hétalakjával 1944-ben készült anyaga.

Petényi Katalin: Anya és gyermekábrázolás...
Művészet, 1968. október - 20 lap.

Szőnyi István
festő

MDF

1928-ból való az „Anyja" című
műve, a „Lebegő nyár", vala-
mint az „Áthelés a Dunán",
az „Este" az 1934-es évszámot
viselő.

Pataky Katalin: Anyja és gyermekábrázolás...
Művészet, 1968. október - 20 lap.

MDK

Szőnyi István

az alábbi tanára volt

Imre István festő kiáll. Csók István gal.
1968. jan.

MDK

Szőnyi István
festő

A „Szaptató nő egyik legszebb egyszerűségében megrendítő képe a művésznek.

Pétényi Katalin: Anyja és gyermekábrázolás..
Művészet, 1968. október - 20 lap

Kőnigi Istvánné
festő

M.D.V.

1944-ben készült rajzsorozatában az 5-6 éves kislányt ábrázolja az édesanyja mellé.

Petrényi Katalin: Anya és gyermek ábrázolás...
Művészet 1968. október - 20 kép.

M.D.K.

Szőnyi István
festő

Szőnyi István „Anyaság" ábrázolásai konstruktív-expresszionista rajzok. A koncentrált érzelmi tartalmat fény és árnyék hatása fokozza.

Petőfi Natália: Anya és gyermek ábrázolás...
Művészet, 1968. október - 20 kép.

Szőnyi István
élete

M.D.P

Szőnyi István 1924 óta mint Szegény-
be akar mint a művész otthonában
Emlékmúzeum van. Közel 25.000
ember kereste fel egyéves fennállása
óta a múzeumot.

Petrőczy Katalin: Anyag és gyermekábrázolás Szőnyi István
műveiben, 1968. október - 20 lap.

Szőnyi István
festő

M.D.V.

A zebegényi Szőnyi István Emlékmúzeum grafikai kiállítóhelyisége ezúttal Szőnyi István „Angyalok" ábrázolásaiból nyílt kiállítás.

Pélenyi Katalin: Anya és gyermek ábrázolás...
Művészet, 1968. október - 20 lap.

Körmendi Lehoczky Tessa

M.D.Y.

1925-ben született Zsuzsa lánya.
Születését napok, tanulmányok
tervező gondozójaként jelzi.

Petőfi Irodalmi: Anya és gyermek ábrázolás...
Művészet, 1968. Október - 20 lap.

MDK

Körmi István, festő

Körmi monoplíjáiban találja
körmi munkásélet és hatá-
sának bemutatása nem telje
értékű.

Tímár Árpád: Körmi Ilona: Derkovits
Gyula 7

Népszabadság, Bp. 1968. dec. 22.

Szőnyi István

a magyar festészet egyik legkiválóbbja, ki műveiben tiszta érzékelését erős intellektualitáson szűri át.

Tradi Nóra: „L'art des XIX et XX siècles." L'art de Hongrie du X au XX siècle. Kiállítás, Paris, 1966. Katalógus.

MDK

Szőnyi István festő

Parasztudvar c. kompozíciója a kunsági gyűjteménnyel került a pécsi múzeum birtokába.

Róma gyula: Pécsi képek

8

Népszabadság Bp. 1969. jan. 25.

MDK

Dömsi István, festő

Mezei lövés.

h.-l.: Dömsi Ferenc emlékkiállítása

7

Népszabadság, Bp. 1969. jan. 14.

M.D.K.

Szőnyi István
festő

1931-ben Szőnyi ismerőse
volt Farkas Ernő.

Borókyláma: Farkas Ernő
Művészet, 1969. április - 35 lap.

Szőnyi István

két zebegényi tájképe az Ybl gyűjteményben van.

Hováthgyörgyi „kamaramúzeum" hétes falevelek

Magyar Nemzet 1968. márc. 7. 4. o.

Népszabadság

MDK

Rónay István, Jeste

Genthon is tanulmányt írt
Rónay Istvánról..."

9.

– : Elhunyt Genthon István

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 1.

MDK

Körösi István, festő

Martyn művészetét elemezve összehasonlította Körösi (vö. Kerti pad, 1943) a' képi művén „védekező" magatartásával.

Rózsa Gyula: Modernitások és konzervek 7

Népszabadság, Bp. 1969 május 23.

Szőnyi István

kalásval do St Barsay Jenőre, or-
nak pályafutása kezdetén.

Németh Lajos: Recent Exhibitions. The
New Hungarian Quarterly, Budapest,
1967. 26 p. 198 l.

MDK

Kőmyi István, festő

Kobrák – Kunvári Lilla nobrák-
művész alkotását — felavatták
Zebegényben, az Emlékműszeumban.

– :„□ Kunvári Lilla ... "

2

ESTI HIRLAP, Bp. 1969 május 29.

Kőnyi István, festő

Kőnyi István nő elhunyt
budapesti lakásán, rövid betegeskedés után,
július 14-én.

— : Hallottak 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1969 no. 19.

MDK

Sárosi István
Jegyző

Mértatás.

Tolnai Tóth János: Egy jegyzőcske
diáriumai, 1969. április – 14 lap.

Szőnyi István
festő

H.Dy

Pártos István Szőnyi Istvánt
tisztelte a modern mesterei
közül.

M. Kiss Olga: Pártos István
Művészet, 1969. április - 20 lap

Srônyi István
festő

M.D.K.

Méltatás.

Bajkay Éva: Farkas István kalandjai ...
Művészet, 1969. április – 16 lap.

MDK

Körmendi István, festő

Michal Staud a pozsonyi festőművészt mond kapcsolat fűzte Körmendi István életéhez.

–: Pozsonyi festőművész budapesti kiállítása -/2

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 14.

MDK

Rónay István festő

Tárlatvezetésen ismertetik
műveinek. (Nemzeti Galéria)

–: A hét végi kulturális programokból
12.

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 14.

SZŐNYI ISTVÁN

1967. augusztus 18-án nyílt meg a róla elnevezett "Emlékház, amelyben a Kossuth-díjas festőművész entendőtől át élt és alkotott, s amelyben legkiesebb képei láthatók: a Kerti pad a rebegényi temetés, s a fúrató asztalok" Zebegényben

---

Pest Megyei Hírlap, 1968. aug. 17.

/5

Szőnyi István

A képzőművészetben a 20-as években, ugyancsak a formaalkotó időszak szerepeként, egyidejű még egy monumentalizáló törekvés, elsősorban a fiatal Szőnyi István és Aba Novák Vilmos vezetésével.

Czine Mihály: A magyar avantgarde
Jelenkor XII. évf. 4. sz. 1969. április, 325. l.

Szőnyi István

Anya és gyermeke c. festménye
a III. Miskolci Országos kiállításon.

Hajdu Béla: Néhány gondolat a III. Miskolci Országos
Képzőművészeti Kiállitásról
Északmagyarország 1957. nov. 15. 5 .l.

MDK

Szőnyi István

A Magyar Nemzeti Galéria 1965.

MDK

Szőnyi István

Zsuzsi a falóval, o.

Udvaron, temp.

Pásztorlány /Holdfénynél/, temp.

20. sz.i m. festészet és szobrászat N.Gal.
és Móra F. Muz. Szeged 1966.

Szőnyi

Részlet a BÁV IV. művészeti
aukciójáról

Magyar Hírlap 1991 IX. 16

Szöveg: Istvánka

Kérkasi /repkés/

Két éve kaszálunk.

Nagyecsed, 1963. I. 5.

Tóth. István

Parasztugrás: Képek a perzsa hadsereg kapcsán [illegible]

Rózsa Gyula: Perzsa képek

Népszabadság 1969. I. 25

Fónyi István

emlékkiállítás Visegrádon 1966 nyarán

Pruckner Pál: Gondolatok a mai képzőművészeti élet(é)ről
Pest megyei Hírlap 1966. szept. 4. 8. o.

MDK

Kőmyi Istvánfalva

Zebegényben tavaly 24. ezren
látogatták meg a Kőmyi István
emlékházat.
Kőmyi életéről s' műveiről
208 esetben vetítettek filmet.

— : Kulturális hírek

Népszabadság, Bp. 1969. febr. 4.

MDK

Kõnepi Ottsen, Jens

Eesti muusika rahvusvaheline reproduktsioon.

—: Loviisa a. Eesmus 3

EESTI HIRLAP, Bn. 1969. [illegible] 6.

Szőnyi István

művészete hatással volt Paizs Goebel Jenőére.

Németh Lajos: Current Exhibitions in Hungarian Galleries; The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1966
24. sz. 185 l.

Szőnyi István

özvegye, született Bartóky Melinda
elhunyt Zebegényben.

Pertnegyi: Hidasi, 1967. febr. 10.

MDK

Szőnyi István

neve emlitve

1. Orsz. akvarell kiáll. Eger, 1968.

Gárdonyi G. Szinház

MDK

Szőnyi István

Iván Szilárd tanára volt

Kilencek kiáll. Műcs. 1968. okt.

MDK

Szőnyi István

Izsák József festő tanára volt

Akik Mezőturról indultak... Képzőművészeti kiáll. Mezőtur

Könyv

kereset a BÁV aukciójáról

Magyar Nemzet 1969 ü. 27

Könyv:

Zebegényi táj c. kiállítás (emlék)

az alábbi fényűj tanulmányban van

T. A.: Badeuz Ldz, Ybl fényűj tanulmány

Fejér Megyei Kiadó 1969 Ü. 25

Szőnyi István
festő

M.D.Gy.

Méltatói.

Marffy Oltár: Nehány szó Dunántúl Ferenc.
Művészet 1969. április - 39 lap.

MDK.

Szőnyi István

Kiállitási kritika

Zalai Hirlap 1967 aug.24.

MDK

Szőnyi

Árv.Közl. 1940. dec. 7.rk.sz. 96.aukc.

26 l.

M.D.K.

Szőnyi [István] festő

„az akvarista grafikától tanuló ...." mintha tanya a Szinyei Merse Társaságnak.

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos, Bev. és összeáll. Pernecsky Géza, Bp. 1967. Corvina

32. old.

Szőnyi István
festő

MDK

Szőnyi István „Favágók" c.
grafikája

Napló, 1960. ápr. 14. – 3. lap

Szőnyi István

Teiházai 1967. május–sept.-ig
képeskeleivánatta a „Modern magyar képtár"
című kiállításon látható voltak.

Művelődésügyi, 1967/4. 253.o.

Szőnyi István

Holdvilágnál, temp.-olaj, 90×100

Budapest Művésznők Kiállítása
1954, kat. nem. kézjegyével,
Kiállítás.

12.

Sróngyi

* Bir. Rimaszécs 17. nagy darócio =
Bp. en a Kinizsi u. -ban.

Pestmegyei Hírlap, 1967 dec.
Egy, Derkovits, Ady-Vörösty, Rivnerék,
Kiállítás.

Kőnyi István

CsKSz jelent meg róla a
Jelenkorban (Horváth Géza, 1964)

Dévényi Iván: Képzőművészet a
Jelenkorban

Jelenkor 1968 X.n. 883 old.

MDK

Kőműves István, festő

„A művészet éppen olyan ritka adottság, mint a művész tehetsége. A művészet: intuíció, de azt hiszem, az ipari művészet is az." A cikkíró Kőművesnek e szavait alkalmasnak találja Bellára, aki a női művészek társaságának ajándékaként 333 képből álló gyűjteményét.

Fenyik Flóra: Szívesen dalolom nélküled 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. nov. 8.

Szőnyi István

Az Vincze Lóránt kiállítás látogatóinak száma a visegrádi műemlékben nem 30-ig 145.859 volt.

Horváth Levente: A nógrádi tévénéző látogatót vár Visegrád műemlékei.

Pest megyei Hírlap (kéziratban) 1966. nov. 9.

Szőnyi István

Festőművész, a Képzőművészeti Főiskola tanára Szántó Piroska.

L'art de la Hongrie du Xe au XXe siècle

Kiállítás, Paris, 1966. Katalógus.

236. p. o.

Sörösi Sebestyén
levele

M.D.K.

Dóczi Ferenc mestere volt.

— : —

Münchent, 1968. szeptember - 20 kap

Szönyi István

a jelentős festő, a főiskola tanára.

Moholy László: „Junge ungarische Künstler."

Budapest, 1959, Globus

Srönyi István

Rajzoktatás a Képzőművészeti főiskolán. (Srönyi korrigál)

Illusztráció.

Molnár Lajos: „Junge ungarische Künstler"

Budapest, 1959. Globus.

MDK

Szőnyi István

olaj:

Utcai árus este, +temp.

Mai magyar festészet kiáll. Mohács, Galéria

Szőnyi

Reinhold a Pokolraszállás Dante-
nagyalap pavára rendezett
kiállításon az Ernst Múzeum-ban
1945 januárjában

Vigília, 1960, 6 sz., 374old.

M.D.K.

Szőnyi

József Attila: Betlehemi királyok c. verséhez rajzolt illusztráció.

József Attila: Betlehemi királyok c. verse
Film Szinház Muzsika. Bp. 1957. dec. 20. I. évf. 32. sz. 3. l.

Szőnyi MDK

70 művész kiállitása az Ernst muzeumban.
Fenti alkotó munkái is szerepelnek.
/"VETKÖZŐ, "DUNAKANYAR"/

Esti Hirlap 3ol sz. 1957. dec. 24 2 old.

Szőnyi

Részt vesz a Műcsarnok harmadik nemzeti képzőművészeti kiállitásán.

8 ó.ujság 1935.III.24.

Szőnyi.

A Munkácsy Céh ismét megrendezi sorsjátékát, a sorsjegy ára egy pengő, melyért nyerhető a művész alkotása.

Nemzeti Ujság, 1934. júl. 3.

Szönyi

Kohner gyűjteményén az Ernst Mű-
szerintan vásznával szerepel.

NM.934.11.28.

Szőnyi

A Nemzeti Szalonban a KMT tavaszi kiállításán szereplő művei.

Esti Kis Ujság 1942. XI. 3.

Гуляе

Szónyi

Alkotása, az Ernst-Múzeum jub.kiállitásán.

Pesti Napló, 932.V.29.

Szőnyi

Résztvett a Szinyei-Társaság kiállitásán. A kiállitást az Ernst-Múzeumban rend.

P.N.931.V.24.

Szőnyi

festőművész

Karácsonyi kiállitás - Tamás Galériában - résztvesz: képével.

Pesti Naplé
1935.XII.22.

Szőnyi

festőművész

Szinyei Társaság kiállitása - Ernst Muzeumban - képével szerepel.

8 Órai Ujság
1935.VI.6.

Szőnyi

Alkotása szerepelt a velencei nemzetközi képzőm.kiállitáson.

N.U.930.IX.28.

Szönyi

Szinyei Társaság III. kiállításán az Ernst Múzeumban képeivel és fehér fekete rajzával szerepelt.

MH-931.T.11

Szönyi

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban Tájképe szerepelt.

PN.930.N.27.

Szönyi

Műcsarnok Tavaszi Tárlatán szerepelt.

NM.930.III.15.

MDK

Szőnyi István

Conversation, of.

Le Danube, of.

Soir, of.

Exposition de Peinture Sculpture et Arts Graphiques Hóngrois d'aujourd'hui. Antwerpen, 1958.

Szűnyi István

szerepelt a Művésznők Téli táborában.

V. h. 1939. XII. 17.

Szőnyi István

festőművész

Szépművészeti Muzeum uj szerzemények kiállitása - képével szerepel.
"Vizparti jelenet."

Pesti Hirlap 1931.V.21.

Kőnyi István

Tegnap nyitották meg egykori
zebegényi otthonában (Bartók u. 47)
állandó jelleggel emlékkiállását.

Nógrád 1967. VIII. 19. 2old.

Szőnyi

• A magyarországi műv. történet-
i. könyvből:

52.
A polgári humanista gondolkodás
történetéből.

Irodalomtörténeti közlemények,
1963, 635 l. Komlóssi T. c.

Szőnyi

† New-Yorkból a Hungária
c. gőzös-vonatban
meghűlést a New. Y. meggyógyult
nagy képzőművész lőtt.

Irodalomtörténeti Közlemények
Bp. 1967, 116 l, Dévényi Iván c.

MDK

Szőnyi

Magyar Iparmüvészet 1923. 7o.o.

Szőnyi

Alkotása szerepel a Szépmüv.Muz. új szerzemé-
nyeinek kiállitásán.

M.O.934.VI.17.

Höngi

Megemlékik Vass Elemérről
halála alkalmán

P. H. 936, I. 5

MK.

Szőnyi István

Festményei Visegrád müvelődési otthonában

Szocialista Müvészetért 1966 szept.

MDK

Szőnyi

Testvérek c. képe szerepel a kiállitáson

Bencze László: A K.U.T. kiállitása Nemzeti Szalonban

Képzőművészet, 1935. 17.1. 10.5.

Kölcsey

új magyar képzőművészet

Közgazdász
1956. febr. 29.

Előnyi

Legszebb rajzok kiáll. b. m.

A Szépm. Múv. legsz. rajzai. Szabad Nép

Meller Péter 1956. okt. 16.

Szönyi

Iparművészeti Muzeum nyomdatechni-
kai és könyvművészeti kiállításain gra-
fikai műveivel szerepelt.

PH.932.Ü.20

Kat. Szótér, Káj.

Izr. 30 Ros Khodes

Csütörtök

23

Kat. Béla pk. vt.

Prot. Béla

Izr. 1. Ijar. R. Kh.

Péntek

24

Kat. György vt.

Prot. György

Szombat

25

Kat. Márk ev.

Prot. Márk

17. hét

Izr. 3. S Thaszria 2 P.

Szönyi István

Lód

Genthon István

A kárpitművészet
festészete. Magyar
Iparmű 1932.
XIV. 243. l.

Szőnyi István 3.

Szoptató anya - rézkarc Bp. 1962. 100x130 mm
115.-Ft.

Terefere - rézkarc Bp.1962. 156x175 mm
110 Ft.

Zsuzsi és Péter - rézkarc Bp.1962. 174x153 mm.
115.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grfikai plakátok és metszetek /összeállította: Munkácsi Piroska /
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 198.1.

Szőnyi István 2.

Fejek - rézkarc Bp.1962. 142x78 mm
110.-Ft.

Gyász - rézkarc Bp.1962. 240x310 mm
115.-Ft.

Gyermekek a dombtetőn - rézkarc Bp.1962.
197x255 mm. 115.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grfikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska /
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 197.1.

Szőnyi István

Erthné arcképe - rézkarc Bp.1962.
127x112 mm. 110.-Ft.

Szelle Kálmán - rézkarc Bp.1962.
125x90 mm. 110.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 209.1.

Szőnyi István 1.

Anya ülő gyermekével - rézkarc Bp.1962.
197x168 mm. 115.-Ft.

Anyám - rézkarc Bp.1962. 165x113 mm. 110.-Ft.

Farönkön ülő öregek - rézkarc Bp.1962.
123x105 mm. 115.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grfikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska / O.Sz.K. kiadványai Bp.1965.

197.1.

Szőnyi István

2.

Öltözködés - rézkarc Bp.1962. 215x167 mm
115.-Ft.

Repülőgépnézők - rézkarc Bp.1962. 330x247 mm.
146.Ft.

Szoptató - rézkarc Bp.1962. 135x95 mm
110.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grfikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska /
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 198.1.

Szőnyi István

Hivatalban - rézkarc Bp.1962. 165x335 mm
115.-Ft.

Két gyermekfej - rézkarc Bp.1962. 172x155 mm.
115.-Ft.

Lovas - rézkarc Bp.1962 80x95 mm
110.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grfikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska /
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 198.1.

Kőnyi István

2 képe nevezett a KUT jubileumi
kiállításán a Nemzeti Szalonban

Nemzeti Újság 1937 XI. 21.

MDK

Szőnyi István

festő

A Pécsi Tavaszi Tárlatra

festett vers.

Reich

Dunántúli Napló, 1959 márc. 3-5 loap.

Szőnyi

festőművész

KUT Képzőművészek Uj Társasága kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Szinessegben uj hangot nem tud behozni

8 órai Ujság
1930.I.12.

Szőnyi István

Szán Endre tanára volt a főiskolán.

Ungarische Kunst der Gegenwart, Museum Folkwang,
Essen, 1968.
28.o.

Szőnyi István
festő

M.D.K.

Méltatói

Kovács Sándor: Előhang a XI.-hez
Művészet, 1968. április - 40 kép.

Szőnyi István

Este, 1948.
(vegyes)

Pogány Ö. Gábor:
A magyar Nemzeti Galéria, 25. l.
Budapest 1966

Kőnyi István

A korverető mesterei, Ibe Norék Vilmos, Benédek Sándor, Lovas József, Kőnyi István, Vadas János ugyanezek fontos részét fogalmak el a kiállításon.

Fogány Ö. Gábor, A magyar nemzeti galéria (Veretők), 26. l. Budapest 1965

MDK

Kőnyi István festő

Debrecenben grafikáiból állítá-
nak ki.

— : A múzeumi hónap eseményei Fejér
megyében és Debrecenben 13.

Népszabadság. 1968. október 6. [Vidéki]

MDK

Kőrösi István, festő

Művészetének méltó körű ismertetésére megalakult Zebegényben a Kőrösi István Emlékmúzeum baráti köre.

—: Hír

8

[Vidéki]

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1969. március 20.

Szőnyi István

kiállításait tervei a zebegényi fr. 1. emlékmúzeum.
Részvesz, utolsó olajnyomási útjáról készült
képeit tervezik kiállítani.

fővárosi négy kiállítás
Pest megyei Hírlap, 1967. dec. 24. 13.o.

Szőnyi István -

festőművész

KUT kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Két temperája, amely közül az Őszi tájkép a legjobb munkája a kiállitásnak.

E s t .
1930.I.12.

művészt teljes egészében megmagyarázó kép.

Szőnyi István
festőművész

KUT. kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szere-

Nyugodtan tűr élőre a maga egyenletes, tetőzetes, nagy útján. Szinte adalékot sem lehet azzal az egyensúlyról, ahogyan bizáromi szakaszait építi tovább. Két tájképe a kiállítás abszolút értékű darabjai közé tartozik és a legszebb közül való. Két ünnepi kép

Uj Nemzedék
1930.I.14.

MDK.

Szőnyi István
festő

Méltatás.

Horváth: Baranya megyei képzőművészek találkozója
Művelet, 1968. április - 45 kp.

Szőnyi István

festőművész

XVI. kiállítása - hetvenedik születésnapján - képével ünnepel.

Esti Kurir
1970.I.14.

Kőnyi István

Csoportkiállításon szerepelt a magyar kul-
turnövetség helyiségében.

MO 1932. XI. 22.

Szőnyi István

Festőművész

Az olajfestés egyik legtehetségesebb és legtanulmányabb fiatal magyar mestere, erőtelt bőrnyelvű magyarral varázsolja elénk zebegényi színélmeit őszinte és szerény látásmódjának minden a béke képe.

Budapesti Hírlap
1935.1.14.

Szőnyi István [festő] 404

Patay László mesterének vélt

Artner Tivadar: A Tavaszi Tárlat képei között.

Esti Hirlap, II.évf.98.sz. 1957.ápr.28.vas.
2.oldal

Szőnyi István [festő]

MDK

Miskolci tájló festő
mesterei voltak

Artner Tivadar: A Tavaszi Tárlat képei között.

Esti Hirlap, II.évf.98.sz. 1957.ápr.28.vas.
2.oldal

Szőnyi István

HDK

Jajczay: Páris előtt. Uj Ember, 1946. aug. 11. 7 l.

r. D. U.

SZŐNYI István festő

Dercsényi Gyuláné : Ki Kicsoda Bp. 1954. 132. l.

134.1

MDK

Szőnyi István gyüjteményes kiállitása 1954.

Vigilia, 1954.XIX.évf.aug.8.sz.444.l. D.L.:Szőnyi Istv. gyüjteményes kiállitása.-444-446.l.

MDK

Szőnyi, festő

a jelen magyar festészet egyik reprezentánsa

Gachot, François; Modern Hungarian Painting

Hungarian Quarterly, 1936, I

91.0

M.D.K.

Szőnyi István festő

1932 ben kiállítása a Tanács galériában Beck Ö. F. el együtt

Beck Ö. Fülöp Emlékezései. Bp 1957
379

MDK

Szőnyi István

(szerepel a Műcsarnokmak az Októ-
beri Forradalom 40. évfordulója tisz-
teletére rendezett kiállításán.) (más
adat nincs.)

Artner Tivadar: Egy kép. A Műcsar-
nok nagy kiállításáról.
Magyar Ifjúság; Bp. 1957. 48. sz. [4.l.]

Szőnyi István, [festő] 404

Holdvilágnál c. képén „csend és áhítat árad"; – „a képeket műtő pensz kevesebb benne a földrajzi valósággal", – „ez világot teremtett ezzel a képpel Szőnyi, a való világban nincs ilyen varázslat".

Artner Tivadar: A tavaszi tárlat képei körül.

Nyugat, II. évf. 98. p. 1917. ápr. 28-vas. 2. fűz.

M.D.M

M.D.K.

Szőnyi István
festő

Méltatás.

Dutka Mária: Képzőművészetünk hire a nagyvilágban
Magyar Nemzet, 1960. márc. 6.
9 l.

Szőnyi István [festő] MDK

A Dunakanyart, Zebegényt, Szőnyi „műhelyét", majd magát a művészt mesélik elénk a fiúk – mondja a kritikus. Titkot műtat: hogyan születik a festmény.

(-r) A festő" műhelyében. (Jó.)

Déli Hírlap, II. évf. 214. sz. 1937. szept. 13. pé.
2. oldal

Szépi István

A Kultuszminisztérium a Szent István Kiállításon a legszebb festmény portalmarádiára kitűzött díját, 3000 Ft, Fenti nyerte.

Pesti Hirlap

1938. jun. 21.

Diszkárgyak bontból VA. 244.

Szőnyi István

Tóth Endre.

Európai grafika.

Rajz 1943. 187. l.

Henkeln. Auf der Wandung Uferlandschaft in Heroldmanir
m Schild das Grosskreuz des weissen Adlerordens. Auf der
iches Wappen. Blaue Schwertmarke. Meissen, 1730—40.
13 cm. Illusztr. XXXVI. tábl.

ömbös testtel, füle nincs. Diszitése a csészén belül: arany-
k piros — en camäieu — festésü jelenet, tájképes háttérrel.
rold-modoru kikötői jelenet ; oldalán négymezős cimerpajzs
iekkel. Az aljon arany arabeszkes peremdisz, közepén szines
tte az előbbi cimer nagyobb rajzban. Kék kardjegy, két arany
hale mit Untertasse, Porzellan, halbkugelig, ohne Henkel.
rand Goldarabesken, im Mittel Scene in Landschaft en
urg Küstenlandschaft in Hercldmanier und Wappenschild.
n mit Figuren u. gleiches Wappen in vergrösserter Aus-
35—40. A csésze m. 4·5 cm., az alj átm. 13.6 cm.
Illusztr. XXXVI. tábl.

ngeres teste kobaltkék mázu, rajta arany arabeszkes perem-
ól négykarélyos fehér alapu kartus, aranyarabeszkes kerettel,
ten tájkép, három szarvas alakjával (rézmetszet nyomán).
t rajzu kettős DFW monogramm, körülötte trébelt akantusz-
sen, 1735 k. — Humpen, Porzellan mit Silberdeckel. Auf der
ung am Lippenrand Goldarabesken und Schmetterlinge.
n umsäumte vierpassige weisse Kartusche, mit Landschaft
ckels in Blätterkranz graviertes Doppelmonogramm D F W
ue Marke. Meissen, um 1735. Mag. : 14.5 cm.
Illusztr. XXXVI. tábl.

Szónyi István

l. Ilyenhonijmagyfest.

257–261. l.
képnek.
80, 81. l.

519. TIZENHAT TÁNYÉR, porcellán, át
zehn Teller, Porzellan, mit durchbroc

520. DISZEDÉNY talapzattal, porcellán,
szinben festett virágok. Bécs, 1824—
auf kaffeebraunem Fond Golddekor u

521. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, rajta
mit Untertasse, Porzellan, darauf o

522. DISZEDÉNY, négyszögü talapzattal
csokrok. Bécs, 1826—33. — Prunkgefä
Wien, 1826—33.

523. TALPAS GYÜMÖLCSKOSÁR ALJJ
1806. — Obstkorb mit Fuss und U
Blätterdekor in Grün. Wien, 1806.

524. EGYSZEMÉLYES KÁVÉSKÉSZLE
tálka, egy csésze aljjal. Bécs, 1807. —
Zwei Kannen, eine Zuckerschale, ein

525. KANNA FEDŐVEL ÉS CUKORT
1796—97. — Kanne mit Deckel
Wien, 1796—97.

526. KÉT TÁNYÉR, porcellán, kék,
Teller, Porzellan, mit Blütenzweige.

chaft, mit Bastei). Lent balra jelzés (Bezeichnet

-Norddeutsch, XVIII. Jh.)

128 cm.

ezve (Bezeichnet): 1916, Hollósy.

us Petőfis „Apostol"). Jelezve (Bezeichnet):

t): Hollósy.

Illusztr. XXIV. tábl.

net): F. Holmstedt.

Szőnyi István

1104 lásd

Harris F. (Herring nyomán.) XIX. sz

201. RÓKAVADÁSZAT (Fuchsjagd
2 drb szines litográfia (2 farb.

Háry Gyula (Julius), szül. (geb.) 186

202. KELENFÖLD (Ansicht von K
föld. Háry Gy., 1926.
Fa (Holz). 15×18 cm.

Heemskerk, Maertin van, (1498—157

203. KILENC RÉZKARC, ótestam
Darstellungen).

Heer, Guilljam de XVII. sz. II. fele (II

204. A KOCSMA ELŐTT (Vor der
Rézkarc (Radierung). 45×42 c

Helst, Lodewych van der, (1642—168

205. FÉRFIARCKÉP (Männl. Bild
Fa (Holz). 16×13 cm.

Herbsthoffer, Karl, (1822—1876).

206. PRIAMOS HALÁLA (Der Toc
Vászon (Leinwand). 77×101 c

Herrer Cézár (Caesar), szül. (geb.) 18

207. VELENCEI RÉSZLET (Ansicl

Ujvári Lyka Emőke 286.P.

ór 2ír, hu Toli
már nem igen
lemül összeolvas-
, s elküldöm
. Ne nyugtalan-
p aludja ki ma-

24. Üdvözlettel
Kandegiszky, Margot

Szőnyi István

rod
2

Bíró József:

Európa festészete.

Bp. é. n.

96. 2. kép

oktatásügyi minisztertől.



Országos
ttságának.

osutca 10 II/2
Pest

~~II. Stefánia u. 41~~

Szönyi István
festő

A Budapesti Nemzeti Bizottság a Magyar Művészeti Tanács képzőművészeti szakaszának tagjává kinevezte.

Szabadság. 1945. ápr. 10.
(Teljes cátoromiát kap a Magyar Művészeti Tanács)

Berencz.

A középtérben jobbra emel
az előtérben pedig táborozók m
tani ábra szemlélhető. Felirat

BERENCZ.

fölül jobbra: 208.
alól balra: kkkkk
a lap hátán pedig a Dreyzehend

Rm., mér. a vk. 15.7: 9.9

131-91-12.

< Szőnyi István >

albuma

[7] Tizenhat kép.
Bp 1932 [10] l 16. t.
Korvin, Corvin.

lád
II
Föv. Könyt.
X. 6119.

VASÁRNAP **14** Kat. Invocabit Prot. Bálint	N. k. 7 ó. 9 p. N. ny. 17 ó. 21 p.
HÉTFŐ **15** Kat. Kolomb. K. Prot. Fausztin	N. k. 7 ó. 7 p. N. ny. 17 ó. 23 p.
KEDD **16** Kat. Juliánna Prot Juliánna	N. k. 7 ó. 5 p. N. ny. 17 ó. 25 p.
SZERDA **17** Kat. Donát pk. Prot. Donát	N. k. 7 ó. 4 p. N. ny. 17 ó. 26 p.
CSÜTÖRT. **18** Kat. Simon vt. Prot. Konrád	N. k. 7 ó. 2 p. N. ny. 17 ó. 28 p.
PÉNTEK **19** Kat. Konrád hv. Prot. Zsuzsánna	N. k. 7 ó. 0 p. N. ny. 17 ó. 29 p.
SZOMBAT **20** Kat. Aladár pk. Prot. Álmos	N. k. 6 ó. 59 p. N. ny. 17 ó. 30 p. Izr. 9. S. Thezave

Szőnyi István

180 - 201. szám.

Nemzeti Szalon.

M. Képzőművészek
Egyesülete Kiáll. Kat.
1935 jún. 7 - 24.

(53)



Szőnyi István

Magyar Művészet

1934. 19, 20, 123,
126, 127, 175, 224,
256, 366. l.

521

Dietrich Ch. W. E.

A kis vízeséseK Tivoliban. / ~~Die kleinen Was-~~
~~serfälle in Tivoli.~~ / Pl. 2. état.

K. 5.—

89 m. 1468.

Szőnyi István

Ybl Ervin: Szőnyi István
Művészete. Magyar
Művészet 1929. 1–9. l.
Kunos Ignácz

Szönyi István

forrás

Mihalik, Alessandro:
La scuola ungherese di Roma all'Esposizione internazionale di Parigi. Corvina. Nuova serie No 1. Budapest 1938. 81. l.

Strassburgi tudományos társaság V. 54

Szőnyi István

Műcsarnok
1919-20. tél. kiáll. 264, 478
1920-21. tél. kiáll. 366, 376
1921. tav. kiáll. 200, 257
1924. tav. kiáll. 1. 5.
1925-26. ősz kiáll. 186, 187
1927. tav. kiáll. 109, 157, 159
1927. magyar táj 704, 723

NOVEMBER

13

Szőnyi István

Művészeti lex. 7681.

autograph

festő szül. 1894 I. 18. Ujpesten.
Budapesten tanult, rec. gyűrűtt
~~szobrász~~ monumentalitásra
törekvő képeivel tűnt fel. 1920.
a Szinyei-pályadíjat, 1921. a Szinyei
Társaság nagydíjával jutalmaz-
ták.

Állami Munkásbiztosítási Hivatal

X. 209.

Szőnyi János

Magyar Múzeum

1925. 27, 49-57, 53, II. 52
388, 418, 433-4, 438-42
491, 580, 590

1926. 2, 22, 41, 47-8,
126-7, 248, 297-302
424, 539

1927. 430

1928. 63, 404

VASÁRNAP

6

Kath. Dorottya
Prot. Dorottya

HÉTFŐ

7

Kath. Romuald
Prot. Tódor

KEDD

8

Kath. M. sz. János
Prot. Aranka

Szőnyi István

1920-ban megkapta
a Szinyei jutalmat

Tájkép.

196 Adriaen van der Velde

Szőnyi István

1921. a Szinyei Merse Pál-társaság 10000 koronás nagy díját ítélte.

Művében a monumentálitásra törekszik.

Réti István tanítványa volt.

1921. kollektív állat. Ernstnél.

Strépyi leletek X. 44.

Szőnyi István

Kollektiv Eladás az Ernst-Múzeumban
1929 január

Árak

Az Ernst-Múzeum Eladási Csarnoka Kollektiv Kiállítása Szőnyi István 1929 April

152 munka Eladás

Krisztus.

826. Olasz festő a XVII. sz.-ból

Szőnyi István

1924. gyújt. kiáll.
az Ernstnél (156 mű)

(Szőnyi I. gyújt. kiáll.
Bp 1924. Ernst.)

Vay Elemér báró, főispán VIII. 15.

Szőnyi Zoltán

Kol. Kiáll - festményei
és grafikai művei

Ernst Museum XVII-csop.
Kiáll. Apest. 1921.

Ferenczy Sándor IX. 10.

Szőnyi István

a Kut története

Nincs történelmi tárgya

1929. elején Romániában

játszódik.

Szőnyi István

Hegyestetőn
Olvasó részt
Önarckép
Szép, Nem
Arckép

N° Repr.

742 Cornelis de Vos

Szőnyi István

1925 SZMPT. által díjazott művei –
a Kiáll. N. Palon:
Tragikus nap, olaj.
A baba, vízf.
Ducry vízf.
Kalmárkalapos önarckép, olaj.
Csendélet, olaj.
Prometheus, olaj.
Ebéd, olaj.
Erdő belseje, olaj.
4 rézkarc, 2 tusrajz, 1 rajz –

1922. Szinyei-jutalom

Szőnyi István

Erdő

Tihany

1936. 6.12.

(Kéjjel)

Lapsina, kastély. (?)
Lenti, vár.
Lasnyák, kerekkápolna.
Miksavár (Macsinecz), te
Mura-Sz.-Márton, szentsé
Mura-Szerdahely, régi h
Nagy Kanizsa, várrom.
Páka, várrom.
Pola, r. k. templom.
Pécsöly, ref. templom.
Várrom.
Polgárvárosi, puszta-toro
Podtrunya (Pottureni), r. k.
Puszta-Sz.-Lélek-Uzsa, t
Pölöske, várrom.
Puszta Pülöp, templomr
Rajka, templom-maradvá
Resu, várrom. (?)
Salföld, templomrom.
Sóstó, templomrom. (?)
Strido, r. k. templom.
Strigó, várrom. (?)
Sümeg, várrom.
Solom, vártemplom. (?)
Szent-Békálla, templomr
Sz.-Ferenczkésés és a gula
Sz.-Grót mellett templom

Szőnyi István

festő

vármegye. Irod

plom.

Lex. Magy. Társ

553. b. l.

lom.
lomrom.
.
pfalak.
s közti templomrom.
om.
olostor romjai.
plom.
kerek-kápolna.
ély (?)
om.
rom.
emplomrom (?)

larium.
pfalak.
ovlyán) r. k. templom és

Nedelicz), r. k. templom és
tó.

T. 4101.

jobbra fordult karmester kezében
n összefont karokkal, mig a háttérben
:

ISTER NEBST MUSIKBANDELN



g und Eigenthum der Kunsthandlung Alois

mér. a vk. 33.4 : 25.4 cm.
er: Die k.k. Oesterreich´sche Armée
rung in Wien.

Szőnyi István

életrajz

irod.

Csókássy 136. l.

MAGYAR MŰVÉSZET
UNGARISCHE KUNST // ART HONGROIS
HUNGARIAN ART // ARTE UNGHERESE

SZERKESZTŐ

Illustre Signore

La rivista "Magy
pubblicherà in occasione dell
nea di Budapest un doppio fas
sarà dedicato interamente all
uscirà il 15 ottobre, data de
stessa. Il fascicolo conterrà
ungheresi. Abbiamo scelto gli
Gerevich, Commissario dell'Es
gherese.

Mi premetto di

Szőnyi István

Révai XX. 82. 1.

Szőnyi István

Temetés Zebegényben
e. hóra rep.

~~ücs. kiál, tól~~

Pipics 148 l.

Rónyi István

Oltványi-Ártinger Imre: Rónyi István legújabb képei. Magyar Művészet. 1935. 33–42. l. Kilenc képpel.

Szőnyi István

Kapálók az erdőn c. képe repr.

Magyar Művészet

1936. 99. l.

Öreg révész és

Szürke Duna c. képei

repr.

u. o.

101. l.

Szőnyi István

Önéletrajz és mű grafikai művének felsorolása:

Varga Nándor Lajos:

Adattár a magyar művészi grafikához. Rézkarcolók. 1900–1936. Bpest, 1937. 233–245. l.

Okl. felhasználandó

Szőnyi István

erdő

Ivánji-Grünwald Béla

Tizenöt magyar Londonban. Pesti Napló. 1934
fol. 3.

majd megolt a feltekenység, az [illegible]
még inkább az az érzés, hogy nem állhatok boszút. Tombolt bennem a vér, mint egy láncravert állat, amely megveszett.

Az a jótékony belenyugvás, mely az első napon elzsongította kínjaimat, eltűnt. Képzelhetetlen düh, a tehetetlenség kínzó érzése marcangolt és nem hagyott nyugtot egy pillanatra sem.

Valami undorító kíváncsiság zaklatott. Mindenáron szerettem volna ismerni a részleteket. Magam sem tudom, miért.

Csakhogy nem mertem az asszonyt megkérdezni. Mert akármilyen távolról, óvatosan, ravaszul kerülgettem is: Márta tüstént észrevette s olyan kétségbeesetten tapadt rám a szeme, hogy elrémültem.

Beláttam, hogy ezt én sohasem fogom megtudni s hogy mindig kínozni fog a képzelet.

[1] Az előbbi közleményeket lásd a *Budapesti Szemle* 1930. évi 626., 627. és 628. számában.

Szőnyi István

csod

Ybl Ervin

Képzőművészet.
Budapesti Hetilap
1929. ápr. 150,
157. l.

Szőnyi István

Kukoricás c.
rézkarca 1930-

Erdélyi Helikon

1930. januári

Kemény János: Kákoc Kis Mihály (regény)
Tabéry Géza: Vértorony (regény) I—II.
Áprily Lajos: Idahegyi pásztorok (verses dráma)
Makkai Sándor: Egyedül (Tanulmány Bethlen Gáborról)

Az Erdélyi Szépmíves Céh könyvei zárt példányszámban megjelenő, névre szóló amatőr-kiadványok. Kemény famentes papíron, művészi félbőrkötésben, exlibris-szel ellátva jelennek meg. Ezek a könyvek csak az Erdélyi Szépmíves Céh pártolótagjai számára készülnek.

Az Erdélyi Szépmíves Céh, hogy könyveit a szerényebb viszonyok között élő olvasó is megszerezhesse, könyveiből olcsó kiadást is készít. Ezek a könyvek könnyebb félfamentes papíron és fűzve jelennek meg. De könyvárusi forgalomba ezek sem kerülnek, csak előfizetés útján rendelhetők meg.

Az előfizetés történhetik egy nyilatkozat beküldésével, amely az aláírót arra kötelezi, hogy a havonként megjelenő és utánvéttel küldött könyveket átveszi. Havonta átlag egy könyv jelenik meg. Ára 60 lei.

Belépő pártolótagok és az olcsó kiadás előfizetői a még meglévő könyveket is megkaphatják kedvezményes előfizetési áron.

Előfizetések és megrendelések az Erdélyi Szépmíves Céh irodájába, Cluj-Kolozsvár, Str. Bratianu (Király-u.) 22. küldendők.

Az Erdélyi Szépmíves Céh amatőr-könyvsorozata megrendelhető Magyarországon a Studium rt., (Budapest, IV. Múzeum-körút 21.) útján.

CONCORDIA NYOMDA, CLUJ-KOLOZSVÁR.

Szőnyi István

Elek Artur

Az új magyar grafikai művészet.

Erdélyi Helikon

1930. január

12. l.

Szőnyi István

egy képét a magyar
reprezentatív kiállítá-
son Helsinkiben meg-
vette az állam az Ateni
múzeum részére.

Az Est. 1938 márc. 20.

Szolnoki Mjbéstelep

l.

Sz. sz. II 575 l

Szónyi István

festő

László

Kéz. II 517.b.

ászló barátaim, ugy vettem észre,
láttára, amelyeket mi az Uj Ma-
közelálló /s egyébként a magyar
los kapcsolatban álló/ prágai
ár sem a mi prágai szereplésünk-
nem emlékezik meg s Gál István
jnos a mi prágai akciónk remélt
. többi folyóirat most már hosszu
nem panaszként mondom, még kevésbé
nem szeretném, ha ez ugy kerülne
n most már nem tekinteném őket
fontos feladatokban segitségükre.
ak./ Csak jelezni akartam ezzel is,

SZŐNYI ISTVÁN

Új művészet

1996/július

11.o.

Pesti utam előtt utasitásaidat k
minden kijelentésed - 3 lapon ir
volna kivánságaidat. Mennyivel e
ott fölemliteni a Pannonia papir
hez, aminél viszont - ha jól eml
külön lapokat kellett volna beik
éppen elég nagy baj ethnographi
még a papirosminőséget is ponto
latát. Abban a hitben voltam, h
vagy a papirosminőséggel. Egész
a legkedvezőbbnek az árajánlat
fejezted ki, hogy kötött és f
a leveled! Hogy a szerződést
telek, mikor talállak Pécser
d.e. ~~fél e. előtt~~-öt irtál. Hogy lehetőle
baton d.e. ~~fél e. előtt~~ keresztelek f

SZŐNYI ISTVÁN

Új művészet

1996/OKT

F.O.

MDK

Szőnyi

e.a: Grafikai művészetünk hőskora. Ujság, 1943. jun. 11. 6. l.

Szőnyi István.

festőművész

K.U.T. kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Két meglepően finom tónusú, nagy ábrázolású képpel remekel.

Pesti Hirlap
1930.I-12.

SZÖNYI ISTVÁN

Új művészet

2002/jan

9.o.

Szőnyi István

erdő

Ybl Ervin: Képzőmű-
vészet. Budapesti Kerület
1937. aug. 23-ról.

Szőnyi Zoltán

Szent István c. Egre
vese -

Művészet
1938. 18-19. sz.
76 l.

Scherffenberg Frigyes Zsigmond

Kellig, kisse jobbra
zolva, melyet kadi'ek
nak fürjei vállaira
rita a kereten:

FRIDERICUS SI

Kérmetzet, m

Szőnyi István

1) Ujságolvasó férfi, olaj. 1923.
Képzőművészeti Kiállításban
Életrajz.
Petőfiszerz 1921–24. 17. l.

2) Önarckép, olaj. 1921–
M. o. 18. l.

oktatásügyi minisztertől.



ságának

Budapest

VI.Aréna út 41.

Szőnyi István

Tavasz c. Rejtő rép.

Vasárnapi Ujság

A Pesti Hirlap melléklete. 1933. nov. 19.

KUNSTHANDLUNG C. J. WAWRA

FERNRUF 9056 WIEN III., LOTHRINGERSTRASSE 14 FERNRUF 9056

KAUF-AUFTRÄGE

zur Versteigerung Nr. 262

Oktober 1920

von .....

in .....

Die Aufträge beliebe man möglichst früh einzusenden

Kat. Nr.	Künstler-Name und Anfangsworte	bis Kronen	Anmerkung

Szónyi Istvánné

Fehér

szül

Z

EEPzi. 58.1.

Péter Peter Pál emlékezete

Kedves idős szüleim! Kedves

idős szüleim. Most ujon pihenek

Szőnyi István

L 7 4)

MAGYAR MUVESZET
1926. 248. l.

Szőnyi István

írd

Ybl Ervin lovag. Szőnyi

István művészete.

MAGYAR MŰVÉSZET
1929. 1.

MDK

Szőnyi István
festő

1924-ben a szegedenyi művésztelep
alapítója volt Berény Róberttel és
Dombrovszky Kárlóval együtt.

Frank Sándor: Dombrovszky Kárló.
Művészet, 1967. november - 48 lap

Mur. Kat Ors. Tanácsa új szabály-
zata és ügyrendje VIII. 72.

Szőnyi István

Kolh. kiáll. a Tanácsa-
lóriában. 43. kiállítás

1932

Szőnyi István

Angyalok, olaj.

Tm Bp 1932

T a m á s u

Volt egy trici
Dehát a tricik
--- Ejnye mit
Átszerelem mir

Bal oldalkeréh
(Kereshetí ma
A másik kettő

Szőnyi István

MAGYAR MŰVESZET

1925. 27, 49-57, 53, II. 52, 388, 418, 433-4, 438-42, 491, 580, 590.

1926. 2, 22, 41, 47-8, 126-7, 248, 297-302, 424, 539

1927. 430

1928. 63, 404

1930. 46, 57, 60, 118, 552, 654

1931. 17, 24, 94-95, 97, 109, 125, 137, 191, 195-197, 250, 406, 536.

1932. 83, 148, 180, 185-186, 196, 335, 383, 388.

1929. 1-18, 57, 60, 308

1933. 133, 144, 374

~~1060. Ismeretlen művész.~~

A XIX. Századból.

1060. I. Chán.

Térdig [illegible], kis
ábrázolva. Jobb kezében cs
[illegible] csipőjére támasztott
és bajusza hosszú, szakáll
köpenyegét vállravetette,
derekát szoritja. Felirata

CHÁN I. AVAR. VEZÉR.

~~Képes lapjának hát~~

Ezüstös rézvéset,
40 K. -- Havas Emil ajánd

Szőnyi István

Önarckép. olaj

Tm. Bp. 1932.

„ló" hadnagy öltözete: sapka piros ellenzővel, zöld
zsinórozott lapelő kalapú köszörrel, kettős elejei (zöld) tábor
ki rekesedő), hajtókával s galléival; zöld pan-
zsinórozással. Tetején sólgálati jel-
gő bojtos zsinórabal válkra van erősítve, a
jét is átveti. Mögötte nagy számú legény-
ő öltözete a tiszteknek felel meg annal az el-
kőborítás is van. A lótakarón „F. J. I." mo-
ával. Tehiratai a kép alatt:

nen"
ss gschwandtner 852. ger. ü. lith."
Verlag und Eigenthum der Kunsthand-
in Wien."
méretei 33.4: 25.6 Cm.
Armée nach der neuesten Adjustirung
ist von A. Petten Koffer und A. Strassgschwandtner.
e nyomás chinai papiroson)
es nyomás hatterel.)

55/93 № 1235.

Szőnyi István

Kolt. kiáll. az Ernstben
1929 január.

csak
2

Ernst Lajos és Lakat Béla: Szőnyi István kiállítása. Bpest, 1929. január.

152 szám.

2073-909-4
Felolvaso-terem.

577. Asztal.

1 darab fényezett asztal, záros fiókkal, kettős lábbal párral és ~~kerek~~ keresztfával.
Méretei: 78 cm. magas, 68 cm. széles, 125 cm. hosszú.
Becsértéke.....10 K

Régi maradvány rozzant állapotban.

Szőnyi István

Kállai E. 22, 51, 73, 74–77
147, 27–29.

II. Rákóczy Ferenc:

Mellen alól, kérnyolcad
ke s bajusa fekete, szeme kék
kendője fehér, vérthe vas öltöz
kormelnies.

Olajfestés, vászonra, mére
Festette: Richter V.
M. Kiáll 48 — A
1896. IV. 23-án az ezre
herman 1896. XII 28-29. észa

1c.

Szőnyi István

U. 427/131

~~Pozsonyi orvos- és természettud. egyesület~~

~~működésének 1911. évi jegyzéke~~

~~V. 303.~~

Szőnyi István festő * 1894 Újpesten. A pesti képzőműv. főiskolán Ferenczy Károly és Réti István tanítványa volt.

Szőnyi István

Erdő
II

Varga Sándor Lajos

A rézkarc. Bpest,
1935. 129. l.

M.D.K.

Krónyi István
festő

Futaros és krumplikapálói
Parasztcsoportozat. — Mélltatás.

D. Fehértóvissa: Gondolatok másfél évtized magyar képzőművészetéről
Művészet, 1960. augusztus. — 12 lap

Szőnyi István
festő

M.D.K.

Méltatás.

Földes Anna: Virágok hatalma
Nők Lapja, 1960. május 16 - 21 szám.

MDK

Szőnyi István

Dunapart, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

Szőnyi István festő M.D.K

Élete Budapesten, Zebegényben, és a Budapest-Zebegény közti vonaton telt el.

1927-ben 3 évre elnyerte a római Magyar Akadémia tagságát, de három hét után visszament Zebegénybe.

Fiatal korában egy alkalommal végigment Európám.

1946-ban karitativ uton egy hónapig kint volt Svájcban, ahol tempera portrét festett Pátzayról.

A Gresham-kör alapitó tagja.

Beraáth Aurél: A muzsa udvarában, Bp. 1967. 79.1.

M.D.K.

Szőnyi István festő

A szürke Duna, repr.
Malom-udvar, repr.

Bernáth Aurél: A muzsa ~~körül~~ udvarában, Bp. 1967 72-73.l.

Szőnyi István

MDK

Gyermekek, repr.

Pécs, 1964. Modern magyar képtár

Szőnyi István festő M.D.K.

Pátzay Pál arcképe, repr.

Bernáth Auréi: A muzsa körül, Bp. 1967 72-73.l.

M.D.K.

Szőnyi István, festő

mint grafikust, Olgyay Viktor hat legkiválóbb fiatal növendéke között említi Elek Artur

Idézve: Magyar Művészet, 1925. 439-444. old.-ról

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk.Németh Lajos
Bev. és összeáll. Perneczky Géza
Bp. 1967. Corvina 177. old.
(mert volt Olgyay növendék!)

Szőnyi István

A KUT 1927-es kiállitásán részt vett.

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán Bp. 1965
192-197.l.

Szőnyi István

Farkas Zoltán: Mai festészetünk és közönsége.
Magyar Szemle 1929. VI.k.1.sz. 18 l.



Szőnyi Zoltán

1924 Alexander Album.

Alexander Bernát tiszteletének hetvenedik születésének évfordulója. Bp. 1925.



1028.

< Szönyi István >

könyve

< 7: Kép. Megjegyzések a művészetről.

Tom.

Farkas Zoltán:

Magyar Csillag. 1943.

II. 179, 180. l.

Szőnyi István [írás]

MDK

A TAVASZI TÁRLATON az Abonyi-utcai iskola kisdeányait

Szilvási Margit Szelid őszi táj-a és

Szőnyi István Holdvilágnál c. képe

ihlette meg legjobban a dolgozatirásuk alapján.

Bernáth László: Mit mondanak az általános iskolások?

Esti Hirlap, II.évf.138.sz. 1957.jun.15.szo.
2.oldal

Kónyi István, festő MTA.

A képsorozat Sárbogárdon 1941-ben készült.
Volt Sárkeresztúr is rajta.

Lánó Miklós: Akiknek a nevét most kerestük
megtaláltuk

Népszabadság, Sz. 1959. máj. 1. 14. l.

Szőnyi István

Irod
=
Farkas Zoltán =

Budapesti levél -

Forum (magyar rév.)

1937. 68. l.

Szőnyi István

Irod
=
Farkas Zoltán =

Budapesti levél-
Forum (magyar rév.)
1937. 68. l.



Európ

Film Könyv lapterjesztő: R T.

Buda Pest

V Rolbermere u. 12. III. 2.

Szőnyi István

vásárolt vele az alábbi
kiállításon 1933 ben.

Forum: 1934. 38. l.
(Magyar képzőművészek kiállítása
Párizsban.)

Boldog új esztendőt kíván

a

Franklin-Társulat könyvkereskedése

Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Szönyi István

vad
E Farkas Zoltán =

Budapesti levél

Forum. 1933. 131. l.

126

Krisztus keresztelése.
Balkáni munka, XVIII. század.
Zománcos réz, mag. 5 cm.

KULCSTARTÓ,
két darab.
Osztrák munka, XVIII. század.

Szőnyi István

erőd
2

Kállai Ernő: Őszinte beszámoló egy beteljesedésről.
Magyar Csillag
1942. I. 46. l.

Gulyás Pál dr.: A németalföldi könyvesházak és velük rokon intézmények VII. 41–56.

Szőnyi István

vad
a

Szauder József: Szőnyi István: Fürdőzők (Olaj.)
Magyarok
1946. 4. sz.

Szőnyi István

ved

Farkas Zoltán

Budapesti levél.

Forum (magyar

rév) 1937. 35. l.

e: ....

Szőnyi István

Eső, tus

MNK

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952.

Gyorsan akarsz szavazni?

Jegyezd meg sorszámodat!

Választási sorszám

Név

Választójogodat a sorszám bemondásával gyorsan igazolod!
Személyazonossági igazolványt vigyél magaddal!

2 X 2 = 4

Szavazz a 4-es listán induló

Független Kisgazda-, Földmunkás és Polgári Pártra

Kiadásért felelős: Gyulay László. Fráter Endre könyvnyomda, Budapest.

Szönyi István

vrő

Farkas Zoltán

Budapesti levél

Forum. 1934, 367. l.



Szőcsi István

vad

Farkas Zoltán:

Budapesti levél.

Forum (magyar

rein) 1936. 17. l.

MKD

Könyi István, festő

Major Tamás említi meg 1945-ös
emlékezéseiben.

Szalkai Sándor: Polezsajev 22 éven át
2

ESTI HIRLAP 1967. nov. 5

MKD

Sőnyi István, festő

Nehéz kaméleonnak, mégis kaméleonná.

Schiffer Ferenc: Hamis volt a kút is 4

ESTI HÍRLAP Bp., 1967. nov. 11.

Kőnyi István, festő MDK

Kreiling Lajos fotoportrét
készített róla.

–: Fotótárlat a fényes Adolf Teremben 13

Népszabadság, Bp., 1967. nov. 12.

Szőnyi István, festő

M.D.K.

nevét említi Lyka Károly a Szinyei Merse Társaság kiállításáról írt ~~kiküldött~~ beszámolójában

Idézve: Magyar Művészet, 1926. I. 1-2. old-ról

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos Bev. és összeáll. Pernaczky Géza, Bp. 1967. Corvina

175. old.

Szőnyi István

Lázd

Lőcs Kiál tól

54. l.

MDK

Szőnyi

Gerevich T: A magyar.művészt és "Hirünk a világban". Szépmüv. 1944. 1.sz. 2o l.

Rónyi István, festő

Pontosan azt fejezi ki, amit éppen gondol.

Rónyi Péter: A barbelim s a lovam
* Vill. K.-k. – T.

Népszabadság BP. 1960. okt. 24. 7. l

Budapest székesfőváros polgármestere

231.940 szám

193 7.XI.

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

A Müemlékek t. Országos Bizottságának

Budapest.

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
Díjátalányozva

Szőnyi István

Ipoly mellett c.
tsépe
repr.

MAGYAR MUVESZET

1937. 357. l.

Szönyi István

Lóitatás,

Kopp.

Kopp

MAGYAR MUVESZET

1937. 24. l. 32. l.

Szőnyi István

Lrod
Z

Elek Artur=

Az újabb magyar grafikai művészet.

Magyar Művészet

1937. 205. l.

Szőnyi István

Öregasszony (vérk)
Tél, vérk. / rép.

Elek Artur:
Az újabb magyar grafikai Művészet.
Magyar Művészet.
1937. 214, 215. l.

Warga László

Szőnyi István

Révai XXI. 781. l.

ztás kivizsgálásának, valamint a

erelésének költségeit.

m kaliberü vizmérő átalakitását

ők harminc évvel ezelőtt készült

szerkezete már nem felelt meg a

ezelők, végrehajtó- és segédsze-

ése stb.

szám

Szőnyi István

nyerte 1938-ban a
Szent István kiállításon
a 3 000 P-s állami díjat.

Magyar Nemzeti Művészet

1938. I. 7. 13. l.

Szőnyi István festőművész gyűjteményes kiállítása a Szépművészeti Kiállítások helyiségében. Kis 4-r, 8 számozatlan l, 10 k. H. n. (Budapest 1935).

Szőnyi István



KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **JANUÁR** 4. hét

17 Vasárnap		Antal *Antal*
18 Hétfő		Piroska *Piroska*
19 Kedd		B. Margit *Sára*
20 Szerda		Fábián, Seb. *Fábián*
21 Csütörtök		Ágnes *Ágnes*
22 Péntek		Vince *Artúr*
23 Szombat		Rajmund *Zelma*

Szőnyi István

Lőd
2

Kopp Jenő:
A magyar művészek
sikere Velencében és
Milánóban.
Szépművészet
1940. 20/21. l.

Bizottsága
10.

Szőnyi István

Illés próféta mennybemenetele c.
vézkarca repr.

Magyar Művészet

1932. 335. l.

Szőnyi István

Kassák c. olaj.

vlpr.

Magyar Művészet

1932. 383. l

KÉPEK.

Szönyi István

Kossuth c. képe

rep.-

KMTársz. A magyar művészet kiáll.

1940. febr.

1.-	13.895.59	19.159.-
o.-	7.481.o9	8.928.43
o.-	7.o35.17	4.967.96
o.-	14.516.26	13.896.39
o.-	1o.7o5.12	1o.429.99
o.-	1.694.53	1.642.o9
o.-	23.8o2.33	23.728.79
o.-	758.74	632.22
o.-	2.877.8o	1.989.71
o.-	2.578.97	2.217.34
-.-	115.o5	5o4.6o
-.-	168.11	361.16
-.-	325.18	3.25o.43
o.-	788.55	1.262.66
o.-	1.176.39	1.57o.47
o.-	678.o1	6.o27.28
o.-	9.466.8o	17.815.87

Szőnyi István

Tavasz c. képe

nyar.

Képzőművészet

1933. 218. l.

Szönyi István

Napló
2

Nagyújmagy

93, 94, 95, 96. l.

Szőnyi István festő M.D.K.

Az első világháborúban szerzett betegségée következtében a negyvenes évek elején sulyos tüdőmütéten esett át.

Anya lányával /1944/

Élete utolsó éveiben is járt Itáliában.

Freskóvázlatok,

Tájképek,

Magyar Nemzet 1963. december 31. 11.1.

Szőnyi István festő M.D.K.

Arcképek,

Csendéletek,

Dutka Mária: Szőnyi István emlékkiállitás a Magyar Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1963. december 31. 11.1.

Krónyi [ ], [ ] MDK

Ideje volna újra megjelentetni Krónyi

A Képzőművészet ismerője c. elfogyott

Könyvét.

Az Egyetemi K.t. dolgozói:

Amit a koltban kerestek 198-199

A KÖNYV, bp. 1964. június IV/6

M.D.K.

Szőnyi István

"Libasor" c. művének repr.-ját bemutatja a művész kiállitásáról.

Szinházi Élet. Bp. 1932. nov. 6-12. XXII. évf. 46. sz. 25. lap.

Könyi István, festő (1.) MDk

Neve korszakot jelez a XX. sz.-i magyar festészet történetében. 1960-ban bekövetkezett halálával egy nemzedék legharmonikusabb életművét zárta le. A hetvenes évek elején ő az az induló fiatalok közül, akinek sikerült a mentenie a korábbi évek (1919!) magvait. (Fürdő után, Bethsabe c., alkotásai.) Hegyeken c. magyarhonos önarcképe belső küzdelmeit, vívódásait érzékelteti.

Perneczky Géza: Könyi István emlékkiállítása 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. jan. 3.

Rónyai Istvánné, Jerta" (2 ÚMK

A tisztaszobához és a harmónia megteremtéséhez
Zebegény segítette. Főélménye: a Duna hangulatos
tája, népe és az ottani emberek munkás élete.
A Hegyek a Duna, Gyümölcsszedők, Eladó a hegyen,
Erste.
A harmincas években a parasztság életének nehéz-
ségeit a festőképein megörökítette. A II. világháború
években nagy hatással az képeit. (Kerti pad)
Perneczky Géza: Rónyai Istvánné emlékkiállítása 9.
NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. jan. 3

Szőnyi István festő M.D.K.

Képzőművészeti tanulmányait megszakitotta az első világháboru.

20 éves korában kikerült a frontra.

A háboru után Nagybányára ment.

A rézkarcolástól kezdve, a grafika legkülönbözőbb ágain át a táblaképig, monumentális falképig alkotott.

Magyar Nemzet 1963. december 31. 11.1.

./.

Szőnyi István festő M.D.K.

Szomjuság /1923/

Hegytetőn c, kettős önportré

Akt /1936/

1924 óta Zebegényben élt.

Zebegényi Duna-tájképek.

Felesége, Zsuzsa és Péter nevü gyermekeiről festett Képek

Magyar Nemzet 1963. december 31. 11. */*

Szőnyi István festő M.D.K.

Zebegényi temetés,

Eladó a tehén,

Udvaron,

Lóusztatás,

Köszörüs,

Uszályok ,

Este /1934/

Ke rti pad /1943/
Magyar Nemzet 1963 december 31. 11.1. /.

Könyv:

Kérjük az irodalmi magán-
gyűjtők támogatását

Nógrád 1966, VI. 10, 2. old.

Krőry

Kapcsolat dr. Tompa Károly gyűjteményével és feldolgozása

Kapcsolódás

Nyitra 1966 IV. 4. 10 old.

MDK

Szőnyi I. festőművész

Gyüjteményes kiállitása a Nagykanizsai Zrinyi Miklós Irodalmi és Művészeti Kör rendezései keretében 1931.máj.3-tól 10-ig.

Szépművészeti Kiállitás Magyar Mesterek Műveiből IV. Plakát.

Kolozsvári Tudományegyetem

és egyetemi Könyvtár

VI. 311.

Szőnyi István

címlap. festő-

től,

Nürnberg 1946. 2. 7.

Szönyi Zoltán

Három dunai tájkép
vegyes

Ungarn 1941.
aug. szám

Pázmány-

Papir-, Papiráru- és Irószer
Részvénytársaság gyár

Telefon:
József 98—13

Budapest 8, Mikszáth

Szőnyi István

cikk

Magyar Grafika

1921. 142. l. (Az Ernst-Museum csoportkiállítása.)

Sárvár.

A bástyákkal megerősitett
kön nyugvó [illegible]hid vezet át,
és egy csolnak köti le figye
háttérben pedig a Rabus fluv
rata:

ARX SARUAR
ad Orientem.

Rm., mér. a vk. 9.9: 14.

Szőnyi István

1913/14, 1916/17 - 1917/18 I., 1918/19 - 1919/20 I.

Ferképzomfoiskévk

738. C.

MDK

Könyi István, festő

Mácza János sorsának az Irkutszkban megjelent tanulmánykötetét Könyi reprodukciói is illusztrálják.

—: Kulturális hírek 7

Népszabadság, Bp. 1969. febr. 21.

Kőnyi István

Kerti pad a művészet (emlékezés)

levelezőlapon kiadták

N.N.: Levelezőlapon a Cédrus

Esti Hírlap 1969 I. 6.

MDK

Szőnyi István

Kiállitási hir

Népmüvelés 1968 febr.p.37.

Szőnyi István II.

festő

szül. 1913 Temesvár

l.

A romániai népköztársasági művészeti kiáll. a Nemzeti Szalonban.

Szp. 1950. 15. l.

F. sz. 64328 Név: B. Szentiványi úr / úrnő

Pénzbeszedőnk a mai napon eredménytelenül kísérelte meg 111 havi 6 aranypengő 69 fillért kitevő számlánk beszedését, miért is folyó hó 9 n. 10 óra táján ismét megjelenik. Kérjük, hogy akkor követelésünket okvetlenül kiegyenliteni szíveskedjék.

Budapest, 193 évi hó n.

Budapest Székesfőváros Gázművei

Budapest székesfőváros házinyomdája 1934 — 4419 — GM. E. Törzsszám 209

SZŐNYI ISTVÁN MŰVÉSZETE

IRTA: DR. VITÉZ NAGY ZOLTÁN

Mai festészetünk egyáltalán nem mutat egységes képet s mint minden kornak, úgy a jelennek is jellemző sajátsága, hogy többvetületű szellemiségnek, művészi törekvésnek a jövőért folytatott küzdelme. De amíg a régi korszakokban a különneműség többnyire abban nyilvánult, hogy az előző korszak idősebb képviselői a kialakuló következőben is ragaszkodnak fiatalkoruk elveihez, a művészek nagy része azonban az «új» lelkes harcosa, addig a jelen évtizedekben nemcsak a három időrendi egymásutánban kialakult stílus, a historizáló-naturalista-akadémikus festészet, az impresszionizmus és a modern törekvések korosztályai állanak egymással szemben, hanem a fiatalok is a legkülönbözőbb csoportoknál helyezkednek el; az ú. n. modern «stílustörekvések» is éles ellentétben, olykor kérlelhetetlen harcban állanak egymással. A kiállításokon még mindig nagy számban vesznek részt azok a festők, akik még az impresszionizmus előtti korszak stílusába nyúlnak vissza s bár tagadják, lényegileg a müncheni akadémizmusból merítenek s úgy vélik, hogy ők képviselik a «magyar» festészetet. Vezető patriarcha-mesterük, *Karlovszky* Bertalan régmult mesterektől eltanult technikai bravurokban s a mai művészeti felfogástól teljesen idegen materialista felületi határokban fenekelett meg. Mások az impresszionizmushoz ragaszkodnak s nagyjából *Csók* István stílusvilágát próbálják folytatni, bár inkább utánozzák a nagy mestert. Ez a stílus már a páratlan tehetségű, ősz művész ecsetjével sem tud újat mondani. Folytatása szinte lehetetlen. *Csók* István a nagybányaiak közül való. Stílusának jellemző sajátsága, hogy ebben az iskolában, amely sem nem naturalista, sem nem impresszionista, hanem ezeknek sajátos magyar változata, egyedül ő maradt hű a francia impresszionista festészethez. Az iskola alapítója *Hollósy* Simon még naturalista volt s az impresszionzmushoz annyi köze, hogy némely alkotásán fontos szerepet játszik a napfény. A nagybányai iskola tulajdonképi nagy, vezető mestere *Ferenczy* Károly, viszont sok tekintetben már az ipresszionizmuson is túlhaladt. Különösen utolsó korszakában távolodott el az impresszionizmus formafelbontó lázától s közeledett, a nagy francia post-impresszionistákkal, *Cézanne*-nal, *Gauguin*-nel, Puvis de *Chavannes*-nal egyidőben a formákat összefogó, szintetikus komponáláshoz. Ez a korszaka lett a mai stílustörekvések egyik igen jelentős ágának kiinduló pontja.

Az izmusoknak alig akadt számbavehető magyar képviselője, aminek többek között az is oka, hogy az első hullámokat a háború okozta frontok verték vissza, bár az expresszionizmus és az École de Paris elveiből nem egy, jóllehet elkésett s már sokkal mérsékletesebb magyar festő táplálkozik.

1936. II. kötet

Legmodernebb festőink ismét több csoportra tagolódnak. Külön csoportba sorolhatók az előbb említetteken kívül azok, akik jobbára a nagybányaiak, főként *Ferenczy* Károly hagyományain építették fel stílusukat. Igen jelentős szerepet játszik mai művészetünkben a már a köztudatban is «római magyar művészek» néven szereplő pompás együttes, jóllehet ők is több évjáratra tagolódnak. Ezek főelőnye — tehetségükön kívül — az, hogy ők a legfiatalabbak s máris sokan csatlakoztak hozzájuk olyanok, akik tulajdonképen nem is jártak Rómában. A nagybányai hagyomány folytatóival együtt ők is elsősorban magyar hagyományokban, nem egyszer szintén a nagybányaiak stílusában, máskor *Munkácsy* magyar stílustelevényében gyökereznek. Éppen ezért jelentős különbségeik ellenére is a lényegben, a célban sok rokonságot árulnak el. A *Ferenczy-hagyomány* folytatója s legjelentősebb képviselője, akinek művészete kétségtelenül eléri a nagy mester színvonalát, *Szőnyi* István. Tulajdonképen ő is a római iskolához tartozik s annak másik két vezető mesterével, *Aba-Novák*kal és *Molnár C.* Pállal egyebek között az is összekapcsolja, hogy körülbelül egy időben voltak Rómában, mint az ottani Magyar Akadémia ösztöndíjasai. *Szőnyi* István és *Aba-Novák* Vilmos egymástól lényegesen elütő egyéniségek. Mindkettőnek egészen más felfogása van a kolorizmusról, de rokonok abban az alaptulajdonságban, hogy egyik is, másik is kitartóan ragaszkodik a természeti igazsághoz s mindketten a valóság megfigyeléséből indulnak ki, s hogy alkotásukban nagy gondot fordítanak a képszerkesztésre. A maga nemében mindkét művész klasszikus nyomokon jár. *Molnár* C. Pál viszont némileg az olasz Novecento, sőt az olasz Trecento festőinek ihlete alatt áll, ami művészetének kétségtelenül klasszicizáló jelleget kölcsönöz. De az ő művészetében is nagy szerepet tölt be, minden stilizáltsága ellenére is a valóság őszinte szemlélete s ami az előbb mondottakból következik, még *Szőnyi*nél és *Aba-Novák*nál is nagyobb jelentőséget tulajdonít a kompozíciós követelményeknek.

Rajtuk s az általuk képviselt irányokon kívül számos idősebb és fiatalabb magyar festő stílusa gazdagítja modern művészetünk pompás színezésű mozaikját. Még bátortalanul, de mintha egy új csoport is kezdene kialakulni, amely *Rudnay*n és *Aba-Novák*on keresztül *Munkácsy*ig nyúl vissza, míg másik lábával a népi kultúra televényében gyökérzik. Erről a csoportról, amely alig néhány fiatal művész, még korai volna beszélni. A modern magyar művészet gazdag koncertjének fő hangadói, természetesen a festészetet illetőleg *Aba-Novák, Molnár* C. Pál és *Szőnyi* István.

Szőnyi István *első gyüjteményes kiállítását* 1920-ban rendezte s már akkor is kész művészként mutatkozott be és nagy hatást gyakorolt nemcsak a korbeli s a nálánál fiatalabb társaira, hanem több idősebb festőművészünkre is. Ezalatt a másfél évtized alatt azonban sokat változott, de ha előbbi kísérleteit és a közbeeső állomásokat is figyelembe vesszük, láthatjuk, hogy *Szőnyi* művészete egységes, mondhatni síma, a korszerűség felé való fejlődés, ami már magában

véve érthetővé teszi *Ferenczy*hez való kapcsolatát. Mint a nagybányai mester, úgy ő is tudatosan, fokozatosan fejlődő művész, aki pillanatnyi sikerekért sohasem áldozta fel a talán lassúbb, de sok kísérletből kibontakozó alkotás nemes gyönyörűségét.

A háborút közvetlenül megelőző években *Ferenczy* Károly, majd a háború után *Réti* István tanítványa. Mint nagybányai ösztöndíjasnak alkalma nyilt közvetlenül megismerni azt a tájat, amely mesterének ihletője volt. *Szőnyi* tehát Nagybánya egészséges és magyar tradíciójából, a természet, a színek, a napfény szépségeinek a megbecsüléséből és szeretetéből indult ki, ami elhatározólag hatott fejlődésének irányára. Képeinek alapja mindig a valóság. A századeleji spekulatív törekvések már csak azért sem érinthették, mert a világháború alatt, amikor ezek legjobban virágzottak, katona volt. De lelki összetételétől amúgy is távol állottak. A háború után jelentkezik ugyan művészetében egy-két jel, ami arra mutat, hogy az expresszionizmus szele őt is megcsapta. Ennek analizáló, a szellemi tartalmat túlhangsúlyozó törekvése azonban idegen volt *Szőnyi* művészi problémáitól, akinek elsődleges célja a vizuális látás síkbavetítése. Közvetlenül a háború után jelentkezett, különösen rézkarcaiban, *Rembrandt*nak a hatása is. Rövid ideig s inkább technikai értelemben, mint festői stílusát illetőleg.

A valóságból való kiindulás mellett az előbb említett hatásoknál sokkal fontosabb szerepe van stílusalakulásában saját romantikus, lírai egyéniségének.

1920 körül alakult ki első stílusa. A valóságot nem pillanat- és véletlenszerűségében adja vissza képein. A megfigyelt természetet, legyen az táj, állat, vagy ember (más nem igen érdekli), átformálja a maga romantikus lelkületén, szigorú, zárt kompozicionális törvények szerint. Igy jelentkezik *Szőnyi* művészetében az, ami *Genthon* István szerencsés megállapítása szerint a magyar léleknek legmegfelelőbb művészi kifejezése, a «romantikus realizmus».

Első képei között gyakoriak a robusztus, meztelen, többnyire férfitestekből alakított kompozíciók. Tévedés volna ezt az expresszionizmussal a legtávolabbi kapcsolatba is hozni. Ezek a férfiaktok nem analizáló lelki kifejezések és nem is anatómiai tanulmányok, hanem a maga hatalmas emberiségének egészséges megjelenései és romantikus ember-látásának kifejezései. Ezekben a korai képekben is már csak a kiindulás közös a nagybányaiakkal. A modellt, a festői motívumot már a maga felfogása szerint alakítja, de függetlenül minden elvonatkoztatott szerkezeti szabálytól. Még leginkább *Rembrandt* fénykezlésének a hatását érezhetjük pl. a «*Hegytetőn*», vagy «*Betsabe*» c. képein. A fény-árnyék küzdelme azonban nem bontja fel az alakokat és a formákat. A rajznak kezdettől fogva nagy szerepe van festményein. Az egymástól elhatárolt felületek megőrzik a maguk lokális színkarakterét s nem olvadnak az egész felületen szétfolyó egységes tónussá.

Első stílusra tehát, amely óriási feltűnést keltett s újabb festészetünkre már akkor nagy hatást gyakorolt, Nagybánya és az ő romantikus lírai lelki-

világa volt döntő hatással, aminek formai megjelenéséhez némi segítséget egyéb kívülről jövő reminiscentiák is nyujtottak. Fejlődésének második korszaka akkor kezdődik, amikor a huszas évek közepétől kezdve állandó tartózkodási helye Zebegény, a Duna-melletti festői fekvésű falu lesz. Ettől az időtől kezdve mind kisebb szerepe lesz képei létrejöttében a festői motívum passzív látásának. Fokozatosan aktívabb lesz képszerkesztési törekvése, ami a részletek összefogásában, a nagyban való látásban, az egyszerűség kedvelésében jelentkezik. A festő szintetizáló törekvése azonban máskép jelentkezik, mint a szobrászé. Formái nem lehetnek annyira zártak, éles kontúrok által meghatározottak, hanem inkább összeolvadnak. A szobrász rendszerint egy-egy összetartozó alakot, vagy néhány, anyagban is összetartozó tárgyat mintáz, míg a tájfestőnek az egész tájat, a benne lévő emberekkel és tárgyakkal kell egységbe foglalnia. Például «*Tájkép libákkal*» c. képén (1932) a részletek csak az egészben élnek. A fáknak, karóknak és libáknak csak a tájbaolvadásukban van értelmük, bár az egységes, meleg színtónusból ki-kiugranak, mint egyéni foltok. Asszonyakat a vízparton ábrázoló vászna (1929) hasonló komponálási és festői törvényeket mutat. A kezükben korsót tartó, egymással elbeszélgető nők arcvonásait, ruháik részleteit nem vehetjük ki. Szinte egyek a természettel, a földdel és a vízzel. Mégis plasztikusan vannak megformálva, csakhogy ez a tömegszerűség nem elválasztja, hanem szintézisbe fogja össze őket. És utolsó képeiben mind tisztábban jelentkezik ez a felfogás. *Eladó a borjú* c. képe még jellemzőbb példa erre.

Utolsó képei ennek a zárt, klasszikus komponálásnak a nagyszerű alkotásai. Felületes szemlélő azt láthatná, hogy *Szőnyi* mostani művészete nem mutat olyan zárt formákat, mint első képei. Figyelmesebb vizsgálat után azonban azt látjuk, hogy első stílusának plasztícitása, a vonalak kihangsúlyozása, ami egyes részleteket határozottan zárttá tesz, de nem fogja össze az egész képet, veszít jelentőségéből. Itt nem az egyes részletek mutatnak «zárt» formákat, hanem a szinte feloldott formák lesznek «zárt egésszé». *Szőnyi* művészete mind közelebb és közelebb jut kora szelleméhez, mindinkább annak síkbavetített festői kifejezése. A «kollektív» kornak «szintetizáló» festészete ez. Eszközei a szinte architektonikus képszerkesztés, a tárgykiválasztás, de nem utolsó sorban a fény és a színek. *Szőnyi* egyik legfontosabb festői problémája a fény. Azonban ezt nem az impresszionizmus szemével nézi. A fény nem bontja fel apró részleteire, atómaira a tárgyakat, nem hoz létre mozaikszerű, egymásba olvadó színfoltocskákat. Fénykezelése nem felbont, hanem összefoglal. Első stílusában még nagyobb szerepe volt az ellentett fényeknek. Az árnyék és fény vívódása azonban a formafelbontás helyett inkább az alakok és tárgyak plasztikus mintázását segítették. A valóság színeinek meghagyja a maga helyi életét, de nem szakítja egymástól el azokat. Mintahogy a természetben is összetartoznak. Ezért tájai nem úgy hatnak, mint a tájból kivágott darabok. Az egész tájnak az érzetét keltik bennünk.

Az egész tájnak az érzetét, az ő kissé romantikus, de mindig hű interpretálásában, a létező természet finoman hangolt, meleg tónusú színeivel. *Szőnyi* azonban lírikus is. Nem szereti a komor, hegyes vidékeket, a vad felhőket. Csöndes, hangulatos, lágy, kellemes fény és színritmusokban élő tájak, az irodalmiság minden árnyalata nélkül. Első képeitől a színkezelés gazdag fejlődését észlelhetjük. A huszas évek elején még jobban ragaszkodott a természet színeihez. S miként formafelfogásában és fénykezelésében is több szerepe van ma már az aktív látásnak, a tudatos komponálásnak, úgy a színei is átalakultak. Nem annyira kötöttek. Fantáziája gazdagodott, színei költőibbek lettek.

Szőnyi utolsó képein még egy érdekes sajátságot figyelhetünk meg. Kritikusai, ismertetői, életrajzírói többnyire kiemelik, hogy *Szőnyi*t a belső tartalom nem érdekli, legalább is nem annyira, mint a külső, festői megjelenítés. Meg kell itt jegyeznünk, hogy nincs is többre szükség. Képeiben benne van az ő saját lelke, észrevétlenül. Benne van a tárgy belső tartalma. Azonban igen helyesen kerül minden belemagyarázást, minden téma-, tartalom-hangsúlyozást. Csak akkor nem találunk belső tartalmat *Szőnyi* képeiben, ha azokat az individualizmus, vagy akár a német expresszionizmus szemüvegén keresztül nézzük. Valóban *Szőnyi* nem fest egyéniségeket. *Szőnyi* lelkisége alakjainak, kompozícióinak, tájainak egészében jelentkezik. «*Anyám és én*» c. képe (1923) ábrázolhatna más anyát és más fiút. A helyzet adottsága hozta magával, hogy éppen a saját anyját és önmagát festi. Kétségtelen, hogy ezen a képen felismerhetők az egyéni vonások, érezhető, hogy itt szükségszerűen éppen őróluk van szó. Mégis ez a kép *az anya és fia* bensőséges, szeretetteljes viszonyát tárja elénk — egyetemes értelmezésben. És *Szőnyi*nek ez a belső keresése, ez a kollektív-karakter kifejezése különösen utolsó képein formálódik gazdag megjelenéssé, pompás festőiséggé. Ebben a képben még kicsit sok a romantikus jelleg, ami azonban itt és különösen *Szőnyi* esetében érthető. De ettől mindjobban eltávolodik s a «*Zebegényi temetés*» már a «temetés»-nek, az örök emberi sorsnak általános érvényű megfogalmazása, «barbárul egyszerű értelmezése» *(Genthon)*. De van benne valami, amit különösen a magyar falu temetés-menetében érzünk : az a végtelen megnyugvás, az a sóhajt visszafojtó beletörődés, ami a magyar parasztot jellemzi. Ez az érzés azonban nem az arcokon, nem is a gesztusokban, hanem az alakok egész tartásában, szinte színtömegekké formálódásuk módjában, a falusi nép és a végtelen táj hatalmas ritmus-ömlésében jelentkezik. Tájképein csaknem kivétel nélkül vannak alakok, de nincsenek staffage- vagy genre-alakok. A kép minden eleme a festő szinte pantheisztikus költőiségében lesz művészi egységgé. Az utolsó évek termékei jobbára a falusi embereket s a szorosan hozzájuk tartozó tájat, állatokat, tanyákat stb. mutatják be. Nem véletlen, hogy *Szőnyi*, a természet nagy rajongója ennyire összenőtt ezzel a környezettel. A parasztnak éppen úgy mindene a természet, a föld, mint *Szőnyi*nek. És nem véletlen az sem,

hogy *Szőnyi* képein az örök magyar paraszt jelenik meg, nem színpadiasan, nem irodalmi tartalommal, sőt nem is mint téma vagy tartalom, hanem a maga egyszerűségében és népi karakterében, mindennapi egyszerű létében.

Az «*Eladó a borjú*» c. már idézett vásznon *Szőnyit* éppen úgy a festői problémák érdeklik elsősorban, mint egyéb korábbi és későbbi képein, a «*Vasárnap délután*»-on, a «*Kertben*» címűn, a «*Mosónő*-n» szintén festői problémák izgatják. De ezeknek a festői problémáknak a megoldásában benne van a lélek, akár a saját, akár a táj, vagy a paraszt lelke. De csak annyira, amennyire arra szükség van. Azt mondhatnám, hogy a festői megoldás ezzel egyenlő. Nem *l'art pour l'art* értelemben vett festőiség. Ez csak technikai kérdés volna. A festőiség maga a kifejezés *Szőnyi* művészetében.

Összefogó képszerkesztéséből következik, hogy utolsó képei — sokszor egészen kis méretük ellenére is — mind monumentálisabb és egyszersmind klasszikusabb hatást keltenek. Fokozatosan, a magyar művészi hagyományból kiindulva a saját kísérletei útján jutott el idáig, külső hatások nélkül. Mai művészete megfelel a legkorszerűbb követelményeknek. Valósági formákon alapuló, szintetikus, klasszikusan monumentális stílust alakított ki, amihez mások, külföldön is, nálunk is, vagy az antik klaszikus művészethez, vagy a középkor (trecento) hasonló törekvéseihez, vagy pedig a mult század klasszicizmusához való visszafordulás, belőlük való merítés útján jutottak el. *Szőnyi* mint római ösztöndíjas nem került az új törekvések hatása alá, bár kétségtelen, hogy Róma klasszikus levegője és az olasz napfény nagy segítségére volt. Stílusjegyeiben semmiképen sem téveszthető össze az új klasszicizmussal, még közel sincs hozzá. Törekvéseik mégis azonosak. Céljaikban találkoznak. *Szőnyi* tisztán önerejéből, a festői problémák helyes, korszerű és mégis állandó érvényű megoldása útján jutott el idáig. És bizonyára még hosszú az útja.

Nekünk annál többet jelent *Szőnyi* művészete, mert a magyar művészi hagyomány mellett benne lüktet a magyarság lelke, aminek része az övé.

1979. MÁJUS 13.

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 11
Telefon: 337-748, 340-126
1979 MÁJ 13

Pécs keleti iparn

Amerre a 27-es autóbusz jár, igen, ez Pécs keleti iparnegyede. Gyönyörű vidék, bárcsak minden iparnegyed fölött ilyen tiszta volna az égbolt, ilyen csendes a környék.

A helyet még a harmadik ötéves tervidőszakban jelölte ki a városi tanács, a táj a hetvenes évekről kezdődően nyerte el mai arculatát. Elsőként a posta műszaki telephelye épült meg, majd az időszakban a VILLGÉP-pel egyesült autójavító szövetkezet műhelyei magasodtak fel. Szemben a képen Pécs kenyérgyára, ahonnét egyszer majd talán buszmegy vagy citromános tányérról is hírt adhatunk, mögötte a dunáról csinált Pécsi Keszítőgyár 2-es üzeme, a kenyérgyártól jobbra a Szikra Nyomda.

Az [illegible] ipari kerületnek iparnegyed innenső oldalára a Mecsek vidéki Vendéglátó Vállalat központja került. Itt van a DÉLVIÉP pécsi építésvezetősége, a tűzoltókészülékeket javító szövetkezet, és a tűzoltók gyakorlópályája.

Képünk pillanatot
áll, s az idén munká
ruházati gyár. A ken
Pécs kifligyára, terjes
ez utóbbi többek köz
szállót is épít. A ten
déglátó Vállalat cuk
a Mecsek vidéki Vend
épületekben a tmk re
theus Tüzeléstechnika
szervizeinek. Az iparn
kezet üzeme, s innen
teremről és kereskede
„meglelt" táblát. Pé
negyedet kell előkés

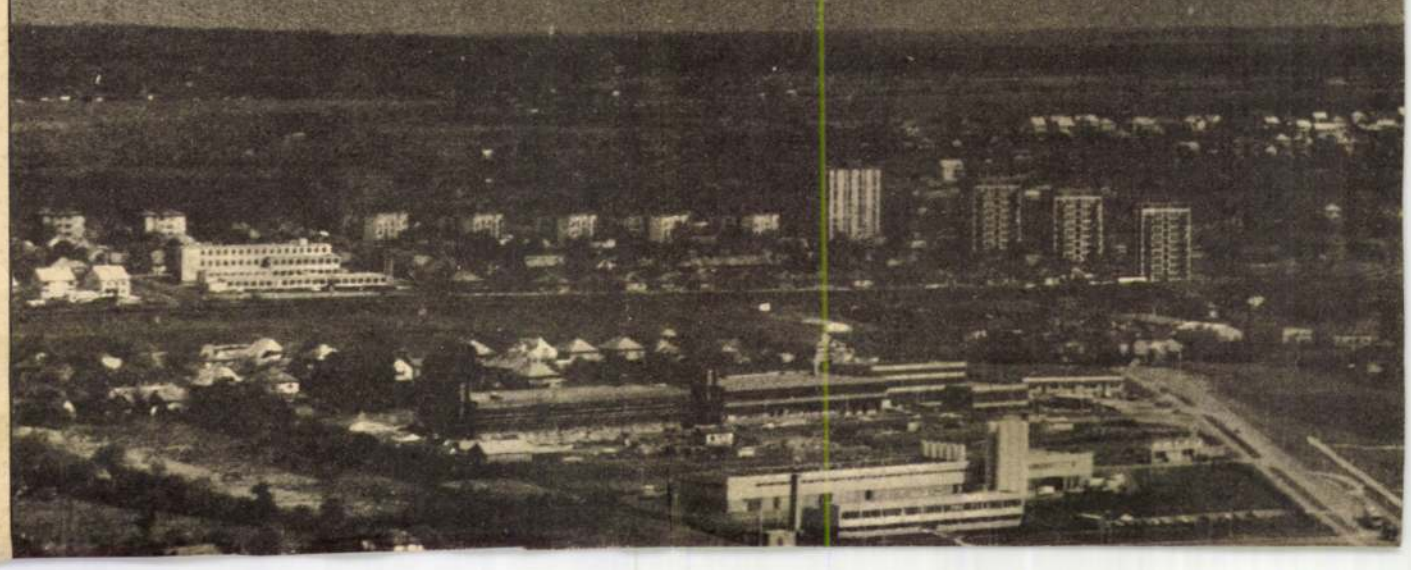

1021

Kunvári Bella emlékezetére

Ismét gyásza van a pécsi múzeumnak. 1979. április 19-én hosszan tartó súlyos betegség után 84 éves korában elhunyt dr. Kunvári Bella stomatológus főorvos, a neves műgyűjtő. 333 darabot számláló képzőművészeti gyűjteménye 1968-ban került a Modern Magyar Képtár birtokába. Festmények, grafikák, szobrok, a 20. századi magyar művészet reprezentatív alkotásai. A szerződés értelmében csupán a gyűjtemény kisebb részét vette át a múzeum 1968-ban, a java Budapesten marad: a gyűjtő őrzésében. Halála után került végleges helyére a teljes anyag. A pécsiek egyébként a Technika Háza kiállítótermében 1968 novemberében rendezett kiállításon már megismerhették a Kunvári-gyűjtemény legszebb képeit, és az állandó kiállításon is van belőlük ízelítő. Különösen Ámos, Bene, Barcsay, Czóbel, Egry, Gadányi, Paizs-Goebel, Gyarmathy, Szőnyi és Vajda Lajos festményei képviselnek jelentős értéket az együttesben, kitűnően egészítve ki, jelentősen gazdagítva a Modern Magyar Képtárat. A végleges helyére költöző képtár a Kulich Gyula utca 5-ben, a volt vármegyeháza, a volt járási tanács épületében már figyelembe veheti a gyűjtemény most átvett legszebb képeit is.



Szőnyi István: Dr. Kunvári Bella

Érdekes és egyben úgy érzem, tanulságos a gyűjtő Kunvári Bellával való megismerkedés története. Szabad legyen hát most egy kis szubjektív visszapillantás az emlékezés kegyeletes perceiben. Egy művészettörténész kolléga hívta fel a figyelmet arra, hogy a pécsi képtárban levő Kernstok: Üvegablakterv egy további tablója Kunvári Bella pesti gyűjtő tulajdonában van. Az illető valahol a belvárosban lakik. A következő napok egyikén egy utcai telefonfülkében sikertelen kísérletezés után a véletlen a szemközti kapualjban levő táblára hívja fel a figyelmet: dr. Kunvári Bella fogszakorvos. Telefonkönyv, gyors lapozgatás, tantusz és tárcsázás, majd bemutatkozás, végül megállapodás a gyűjtemény megtekintésének időpontjában. Hófehér hajú, kékszemű, galambtermetű, de fürgemozgású idősebb hölgy nyit ajtót, energikus kézfogással fogad, vizsgáztató, egyúttal simogatóan meleg szempárral. Háromszoba hall, sok könyv, lenyűgöző képek sokasága. Még az egyébként félelmetes fogorvosi rendelő is az ottlevő fúrógép ellenére — szinte barátságos, vidám benyomást kelt a látogatóban. Erről gondoskodnak a falon függő Egry, Czóbel, Farkas István, Tihanyi és Nagy István festmények. Rövidesen a képek, a gyűjtemény jövőjére terelődik a szó. Megérlelt elhatározása, hogy nem aprózza szét, hanem közgyűjteménynek ajánlja fel. Igen, elsősorban szülővárosára, Egerre gondolt, képeit ajándékként szánta a Dobó István Múzeumnak, ha teljesítik kérését, a képek az egri várban legyenek kiállítva. Évek óta húzódik már az ügy mintha nem akarnák a képeket, vagy nincs szándékukban a feltételt vállalni? Pécs jelentkezik. Na, ezen nincs is mit meditálni, Pécset azt szívesen vállalom. Nem egészen ajándékképp, némi rekompenzáció ellenében. Déli 12 óra. Megköttetett a részletekre is kiterjedő szóbeli megállapodás. 1967 decemberét írtuk ekkor. És a következő év januárjában sor kerülhetett a Baranya megyei Tanács nagyvonalú vállalásával a szerződés aláírására. Január végéig a múzeum munkatársai a képeket leltárba vehették. Dióhéjban így lehetne összefoglalni a Modern Magyar Képtár e jelentős gazdagodásának eseménysorát.

Kunvári Bella nemes emberi tulajdonságokban gazdag egyénisége két forrásból is táplálkozhatott. Az egyik a napi munka gyakorlata, a gyógyítás, az orvosi hivatás mindenekelőtt való vállalása és a kultúra szomjas befogadásának képessége, mint az élet egyik nagy adománya. Színház és zene, vers és kép szeretete egészítette teljessé az életét, tette őt lelkiekben mérhetetlen gazdaggá. 1968-as pécsi kiállításának katalógusa számára fogalmazta meg a gyűjtő egyszerűségéhez is méltó csodálatos ars poeticáját. Ennek felidézésével tisztelgünk most Kunvári Bella felejthetetlen emléke előtt: „Sötét képekkel volt tele a fal gyermekszobánkban, a régi órák ütöttek, mind más időben. Volt tán 36 is, édesapa rendszeresen felhúzta őket, létrára kellett állnia ehhez. Vendégek nemigen tudtak aludni nálunk a sok óraütéstől. Édesapának nagy gyűjteményei voltak; 540 olajkép és metszetek, numizmatikai gyűjteménye tán a legnagyobb volt az országban a Nemzeti Múzeumé után, és archelógiai leletek; mérnök volt, az országban sokfelé, amerre vasutat, hídat épített, barátai neki adták, amit fölvetett az eke. A képzőművészeti társaságoknak tagja volt, sok jegyet kaptunk a kiállításokra. Hatunk között ötödik gyerek voltam, és néha engem is magukkal vittek.

Követni akartam édesapámat. Kicsiny változtatással. Nehéz volt olyant találni, amit ő nem gyűjtött. Telcs Gina szobrásznővel lett találkozásom, nála láttam elsőízben néprajzi kézimunkákat. Ő később Kernstok Károlyné lett. Gyűjteménye nagy hatással volt rám. Megfogott őszintesége, szín- és formagazdagsága ennek a „primitív" művészetnek. Ezt kezdtem gyűjteni; saját keresetből, zongoraórákat adtam. Székely vásárosok kezdtek járni hozzám: meg tudtam már különböztetni az „igazit az utánzattól". Később is, minden választásomban ez a belső érzék vezetett. Fordult a világ. Édesapa meghalt, rövidre rá kitört az első világháború. Bátyám, fiatal pajtásaim elmentek. Édesanya is elhagyott. Gondok szakadtak rám. A keretek töredeztek. A belső megrendülés mindennél rosszabb volt. Mégis tanultam, egyetemen, intézetben is dolgozva. Amire szüleim tanítottak, arra példájukkal is neveltek.

Amikor, sokára, mint fogorvos saját munkámból lábra állhattam, folytattam a gyűjtést. (Hamarább mint a szükségesekre tellett volna.) Az alkotó képzőművészeket többre tartottam bármely fizető páciensnél. Korlát nélkül rendelkezésükre állottam. A kivételes megbecsülést érezték. Apránként nőtt a kör. A műtermekben tanultam; megpróbáltam követni fejlődésük menetét. Így tanultam, ebből. És a múzeumokban. A nézést komolyan vettem. Egy-egy utazásnál, ha holtfáradtan szállásomra értem, megpróbáltam emlékezetembe visszaidézni a látottakat. Másnap, visszatérve a múzeumba, ellenőriztem emlékezetemet, élményeimet.

Kaptam hazámban kultúrát. Illő, hogy adjak is. Képzőművészeink műveit immár megőrzésre — és hogy tovább hasson, minél több embernek örömet, élményt szerezhessen, tán alkotásra is buzdítson — átadom a Janus Pannonius Múzeumnak."

Romváry Ferenc

Szőnyi István

Képek és szobrok a székesfővárosi képtár és történelmi múzeum kiállításán

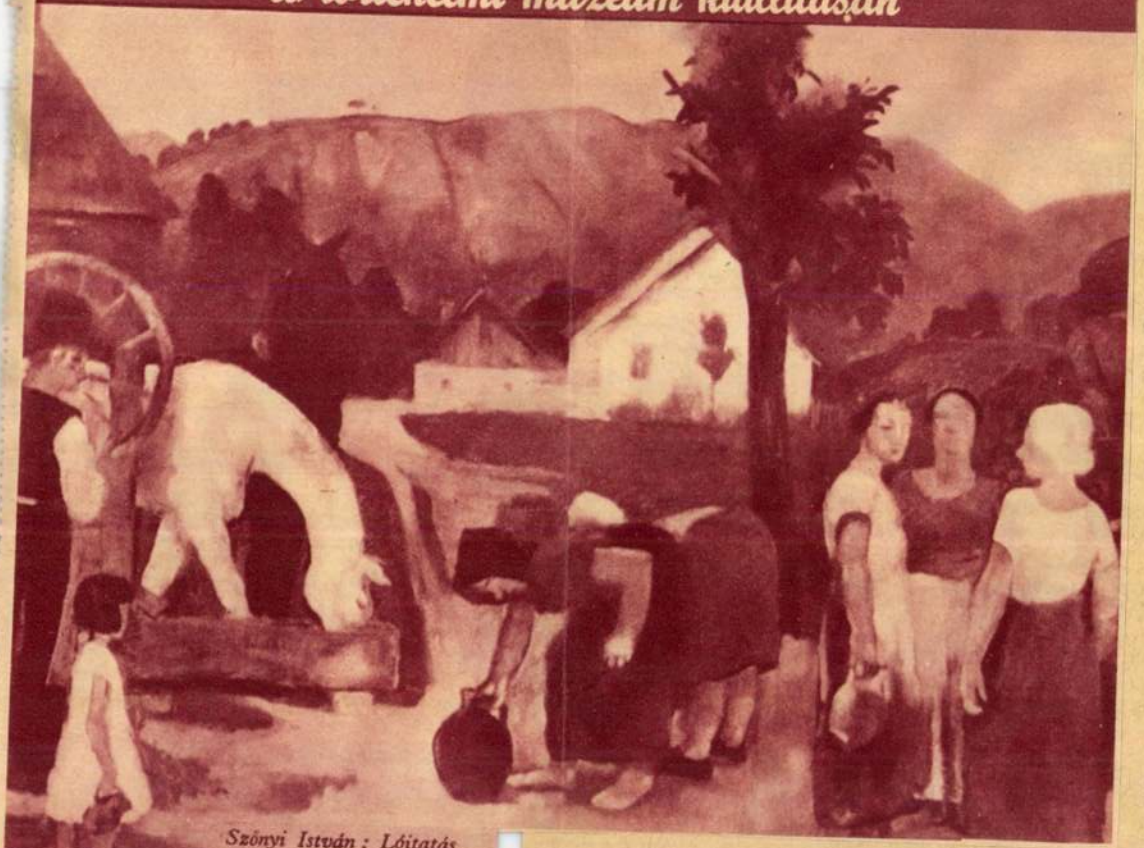

Szőnyi István: Lóitatás

Pesti Napló képes melléklete
1937. január 10.

JOG- ÉS ÁLLAMTUDOR
Dr. MIKLÓS MARCELL ügyvéd
VII., RÁKÓCZI-UT 36.

TELEFON: 1—318—03.

BUDAPEST
37 JAN. 3. É 9
1

Nagys.

Dr.Szentiványi Gyula urnak,

Budapest.

XI.Budafoki ut 10/c.





– Én már kint is szeretnék maradni Zebegényben, a kertben, kedvenc padomról figyelve a felhők járását, a madarak vonulását és a Duna időtlen idők óta tartó, medret alakító folyását.

E kertből, e fehér tornácos műteremházból tanítványai emelték vállukra a deszkakoporsót. Az egész falu sírt, amikor a porladó csontú ősök temetői kertjébe kísérték utolsó útjára azt az embert, aki örök életűvé tette vásznain az ő csendes kicsiny falujukat, Zebegényt.

Sírt Lyka Károly is, a 95 esztendős műtörténész, a pártriárka korú öregember, mikor a magnetofonszalagra mondta Szőnyi-emlékeit:

– Az ő emléke újra az emberek emlékezetébe épül úgy, ahogy megérdemli, de a művészi kultúra hagyományai közé is, mert ezért is sokat tett Szőnyi István. Egész kis sereget gyűjtött maga köré tuszkulánumában a zebegényi mester és így továbbította azokat a szép művészeti gondolatokat, amelyeket ő még Nagybányáról hozott Budapestre. Nagybánya ma már csak emlékként él a mi művészetünkben, de Szőnyi gondoskodott róla, hogy nemcsak szóval, hanem művészetével is ráeszméltesse az érdeklődőket erre a nagyérdemű mozgalomra, amit a magyar művészetben Nagybánya jelentett.

ket, meddőségünket ezzel menteni. Ez nem lehet mentség mások előtt, de önmagunkkal szemben sem. Az élet nem tűri a halogatást, nem vár, hanem elmúlik. Nincs módunkban magunkat az időben sem előre, sem hátra helyezni, vállalni kell korunkat, s helytállni benne azért az eszményért, melynek szolgálatára a tehetség kötelez.

Szomorú szívvel éli át ezeket az esztendőket. Harmóniát s vigasztalódást talán annak a feladatnak végrehajtása adja meg, mely életének legnagyobb vállalkozása egyben. A győri új katolikus templom részére kell egy hatalmas freskót készíteni, amelyen kétszázötven alak él, mozog, gondozza jószágait – ez annak idején nagy vitákra adott konzervatív katolikus körökben alkalmat –, s keresi a fenséget, a megtisztulást. E freskó készítése közben azonban a roppant munka súlya alatt, amikor a kőműves nem győzött akkora falrészt bevakolni, amit Szőnyi estére be nem festett, összeroppan. Hónapszám állt a vizes fal mellett s a halálos kór ekkor fészkelte be magát e törékeny, már az első háborútól beteg testbe... Évekig pihen, súlyos operációkon esik át.

A 44-es esztendőben nemcsak vigasztalja az üldözötteket, de bújtatja is őket. Az ostrom alatt életének legnagyobb csapását kell elszenvednie: büszkesége, élete virágjában levő tehetséges fia, Péter, meghal agyhártyagyulladásban. Mert sem gyógyszer, sem orvosi segítség nem volt akkor.

Az emlékezetes nehéz években megadott tematikájú freskókat kérnek tőle, a földalattihoz, traktoristákkal, hurrá-optimista parasztokkal, miközben a falu hallgat és szomorkodik. Sztálin arcmását akarják vele megfesttetni, de a művész önérzetesen ezt a választ adja: – Moszkvában, az eredetiről megfestem, de fényképről, reprodukcióról soha. Ilyet egy igazi művésztől nem kívánhat senki.

Bezárkózott műtermébe s megjelentek vásznain az annyira finom és rózsaszín húsú női aktok, mosakodó, öltözködő-vetközdő nők, a puszta, alig-kék vagy színtelen szürke hátterű falak között. Szívesen vállalkozna nagyobb feladatra is, hiszen legbelül vállalja korát, népének, nemzetének megváltozott életét. Amikor Kossuth-díjjal jutalmazták, meghatott beszédében így köszönte meg:

– Minden elismerésnek és anyagi támogatásnak, így a Kossuth-díjnak is abban látom legnagyobb szerepét, hogy buzdítást és lehetőséget ad a további művészi munkára. Különösen jelentősnek tekintem magamra nézve, hogy minden más szempont mellőzésével, tisztán művészi munkásságomért kaptam. A mai művészek számára, a privát gyűjtés mondhatni teljes megszűntével, a legnagyobb perspektívát a kilátásban levő monumentális feladatok megoldása adja. Például a tervbe vett Nemzeti Színház épületében bizonyára bőséges felület fog kínálkozni arra, hogy szép és komoly feladatokat kaphassanak művészeink.

Az új Nemzeti Színház építésének ügye – a régi Nemzeti Színház lebontásával – csak most kerül előtérbe. Szőnyi ezt már nem érhette meg, annál is inkább, mert az utolsó esztendőket már a súlyos betegséggel küzdve éli át. Ekkor már nem taníthat a Főiskolán, csupán híres művészeti könyvei: *A képzőművészetek iskolája* és *A Kép (Megjegyzések a művészetről)* élnek és hatnak az új művésznövendékek között, vezetve el új generációkat a nagybányai ihletésű modern magyar művészet forrásaihoz, megismertetve velük a festészet technikai, szakmabeli fortélyait is.

Szőnyi István vetése időközben beérett: tanítványainak legjobbjai ma már maguk is neves festők, igaz művészek. Ők nemcsak távolról szeretik mesterüket, hanem nagyon sokszor kimennek hozzá Zebegénybe. Nemcsak útbaigazításért, tanácsért, hanem meglátogatni a nagybeteg embert. Nevenapján, augusztus 20-án, különösen népes a zebegényi ház. 1960-ban, az utolsó István napkor is így volt. Erről augusztus 21-én ezt írta leányának Rómába, aki, amikor kézhez vette édesapjának levelét, nem tudta, hogy egy szerény ember, de egy boldog művész néhány soros végrendeletét is tartja kezében:

– Most, hogy lezajlott a névnapi ünnepély, megint előtérbe nyomakodik a kiállítás gondja. Így trémázni még kiállítás előtt sosem trémáztam, mint most. Van egy csomó képem elkezdve, nem tudom magam elhatározni, hogy a megkezdetteket fejezzem-e be, vagy pedig inkább újakat kezdjek, mik még nincsenek elrontva. S közbe repül az idő s a sok hezitálásból csak az az eredmény, hogy egyszerre csak a nyakamon a terminus. Nagyon szeretnék már túl lenni rajta, akármilyen is lesz az eredmény, hogy nyugodtan kinyújtózhassak, ha talán nem is a babéraimon. Nincsen jól kitalálva ez a megöregedés, mikor elveszti az ember a még nem egészen kifejlődött oroszlánkörmeit.

A nevezetes rádióbeszélgetést így fejezte be Szőnyi:

féle előzetes rajzok és vázlatok készítése után, állvánnyal, kazettával és vászonnal felszerelve, kimentem a Via Aurelianara, hogy elkezdjek egy kiszemelt, előre kiválasztott témát festeni. Kínlódtam, szenvedtem, vesződtem, de nem sikerült. Reménytelenül és kétségbeesve hagytam abba. Ott és akkor jöttem rá, hogy bár nagyon élvezem az ottani látványt, sok minden gyönyörködtet, de munka szempontjából csak a hazai táj, az itthoni miliő, a magyar emberek érdekelnek, csak ezek keltenek bennem visszhangot és csak ezekből a hazai motívumokból tudok érdemleges munkát összehozni, mert ezekkel eszmélésem első pillanatától fogva összeforrtam, eggyé válva velük, önmagamon keresztül megtanultam megismerni legbensőbb lényegüket.

Itália kék egével azonban megbékül majd: leánya kerül ki férjével Olaszországba s a vele folytatott levelezésben már nosztalgikus hangon ír olaszországi barangolásairól. Hiszen többször járt még kint a háború előtti esztendőkben, képeinek nagy sikere volt Olaszországban is. Majd két ízben hosszabb időt tölt az 1950-es esztendők végén leányánál, amikor kedvet kap az olaszhoni munkákra is. Nemzeti Galériabeli kiállítása tanúsítja :megbírkózott Itália kék ege alatt a hegyekkel, a tengerrel és a városokkal, s az olasz látkép „magyarul" szól az öregedő Szőnyi megaranyozódott képein.

Beszámolót is tart a Képzőművészeti Főiskolán újabb olaszországi tartózkodásáról:

– Legutoljára vagy huszonöt éve voltam Rómában, s azóta egy világvárossá fejlődött. Ma is megvan érintetlenül a magja, a falakon belüli antik és reneszánsz Róma, de a falakon kívül, mintegy a várost körülfogja egy új és teljesen modern, minden higiénnel és kényelemmel rendelkező új városrész, amely szervesen kapcsolódik a régi város út- és közlekedési hálózatához. A forgalom elkábító, a város élete, különösen a valahai unalmas és lassú hivatalnokvároshoz mérten élénk és minden képzeletet felülmúl: . . . A városképhez hozzátartozik a rengeteg sok szökőkút és falikút, amely elevenné teszi az amúgy is nagyon mozgalmas képet.

S mint egy ifjú festőnövendék, mámorosan számol be a múzeumokról: a vatikáni múzeumról, az etruszk múzeumról, mely a Villa Papa Giuliá-ban van berendezve, az újonnan berendezett nápolyi képtárat is leírja, ami a Capo di Monté-n van, a királyi palotában. S örül az új Termini pályaudvarnak, mely a mai építészet feladatait kitűnően oldja meg Diocletianus császár fürdőinek szomszédságában.

De lépjünk vissza a kis Dunamenti falucskába, Zebegénybe, ahová még a madár sem járt annakidején, nemhogy a pesti jóbarátok, hiszen olyan messzire van a fővárostól, olyan eldugott helyen fekszik a község s a vicinális közlekedés oly lassú és körülményes a váci szárnyvonalon, akár Petőfi idején, aki megénekelte e vasútvonal megnyitását. De egy alkalmal egy szép tavaszi napon Aba Novák Vilmos és még néhányan elszánták magukat, hogy meglátogatják Szőnyit tuszkulánumában.

A mester felvitte őket a dombtetőre, ahonnan legszebb a kilátás, látni a Dunát és a gyönyörű panorámát. A túlsó parton Pilismarót, előtte egy nagy kiöntéses terület, Basaharc. Ez volt a legendák szerint István király gulyájának legelője. Évszázadokkal később ott menekült a törökök elől Dobozy Mihály, ki a folyó partjához érve feleségével – menekülésének útját elzárva találta. Ekkor szúrta le feleségét, lovát és önmagát. Ezt a jelenetet őrzi Székely Bertalan hírneves festménye. Távolabb a sarokban Kereszthegy, amögött Esztergom, a bazilikával, Babits választott városa.

Aba Novák Vilmos vehemens temperamentumával kijelentette: most már meg tudja érteni, hogy Szőnyi István miért volt képes feláldozni Budapestet Zebegényért . . . Azután a festő barátok is kedvet kaptak a kinti munkára. Tavasztól őszig hosszabb-rövidebb időre kiruccantak dolgozni. Voltak közöttük, akik állandóan letelepedtek Zebegényben. Az évek folyamán lassanként egy egész kis művész-kolónia alakult ki, teljesen a baráti kapcsolatok alapján. Aba Novák Vilmos, Vass Elemér, Szobotka Imre, Bernáth Aurél, Elekfy Jenő és a leghűségesebb valamennyi között, Berény Róbert. Minden délután ott ült a kertben a két festő, Szőnyi és Berény, s együtt várták a naplementét . . . Azután a félhomályban leballagtak a kertből vacsorázni.

A zebegényi magányt a Baross utcában, a pesti zajban bérelt nagy műterem, s a magániskola növendékeinek változó, cserélődő sokasága váltotta fel. Majd a főiskolai tanárság, mely éppen a második világháború kitörésének esztendejében köszönt rá Szőnyire. Székfoglaló beszédében a népének sorsáért aggodalmaskodó művész, ki maga is sokat szenvedett az előző háborútól, szorongó hangon erről szól:

– A mai élet sem nevezhető nyugodtnak. Nem rózsaágyon heverünk s korunk ritka sűrű történésű. Ezt, azt hiszem, joggal állapíthatjuk meg, de nincs jogunk esetleges tétlenségün-

tavasszal is, tavasszal is temetnek, de én ezt télnek láttam és télbe helyeztem. Éppen a természetnek a megdermedt halotti hanglulatát kapcsolva az emberek elmúlásához.

– S mi lett a festmény sorsa? – kérdeztem.

– Ez a kép háromszor került gyűjteményembe, amikoris a gyűjtő mindig nagy örömmel vette meg a képet s vitte haza, otthonába. De mind a három alkalommal visszakaptam. Mert ugyan a gyűjtőnek tetszett, de a gyűjtő felesége kijelentette, hogy ő pedig egy fedél alatt nem marad egy koporsóval! Ezek után a feleségem azt mondta, hogy ő szívesen tűri meg a fedele alatt ezt a szép festményt. Így most a kép az ő tulajdonát képezi . . .

1963 decemberében, amikor a budapesti Nemzeti Galériában megnyílt, a berlini kiállítás nagy sikere után, a Szőnyi István gyűjteményes tárlat, ott látható megint a Zebegényi temetés. Ám most már az állam tulajdona: Szőnyi István özvegye közgyűjteménynek engedte át a nevezetes műalkotást.

Az első zebegényi évek nagyon csendesek. Külső esemény alig zavarja meg. S ha nem bukkantunk volna rá egy kötetnyi levélcsomóra a szegedi Állami Levéltárban, nem tudnánk semmit visszapergetni az 1920-as évek Szőnyijének gondolataiból, érzéseiből, meditálásaiból. Kner Imre, a híres gyomai könyvkiadó levelezése Szőnyivel érdekes színfoltja egy festőművész s egy kiadó látszólag ellentétes, ám a lényeges kérdésekben egyetértő szemléletének.

Az első levelet Szőnyi írta, 1924-ben Gyomára, Kner Imrének: – Pátzay Pál barátom mondotta, hogy Önnek szüksége volna tőlem rézkarcokra, mégpedig könyvek ellenében. Én nagyon szeretem a könyveket, és arra kérem, ha még most is reflektál karcokra, úgy írná ezt meg nekem, én készséggel és örömmel cserélnék könyvekért. Eddig azért nem tudtam érintkezésbe lépni Önnel, mert kiállításom volt és nagyon el voltam foglalva, de most már kész örömmel állok rendelkezésére. Ha lehetne, talán elküldené címemre a könyvek katalógusát, mikből hajlandó volna cserébe küldeni.

Kner Imre örömmel ráált a cserére s elküldi nevezetes könyveinek katalógusát. Szőnyi a könyvjegyzékből vagy negyven kötetet kiválaszt és azok árát úgy szabják meg, méltányossági alapon, hogy harminc rézkarcot kap érte a könyvkiadó (Szőnyi azután maga csinálja, nagy kedvvel, rézkarcairól a nyomatokat.)

A könyvek között Apuleius és Doctor Faustus históriája, Goethe novellája és Thomas Mann Halál Velencében c. kisregénye, Boccaccio, Cervantes, Machiavelli, Milton, Montesquieu, Molière, Tolsztoj, a magyarok között a híres Monumenta Literarum kötetei, s Szabó Lőrinc: Föld, erdő, Isten c. verseskötete szerepel.

A levelezésben más témákra is sor kerül: külföldi rézkarcolók címeit cserélik ki, új technikai eljárásokat fedeznek fel, sőt megpróbálkoznak közös kötet kiadásával is: Szőnyi rézkarcai, a Kner nyomda betűivel. A kiadási viszonyok azonban nem kedveznek a szép könyvek ügyének, s Kner szomorúan panaszkodik:

– A magyar könyvkereskedelmi viszonyokhoz hozzá tartozik a következő jellemző eset is: bizományosunkat perrel való fenyegetéssel tudtuk csak rávenni, hogy végre az utolsó három esztendőről leszámoljon . . . Kiderült például, hogy a Kner Klasszikusokból 100 sorozatot sem sikerült eladnunk megjelenése óta! Bebizonyosodott az, hogy a könyvkiadás terén is csak a kapitalisztikus nagyvállalkozás tud érvényesülni, amely meg tudja mozgatni a reklám hatalmas apparátusát, és a terjesztésnél, főként a sajtót tartja fontosnak, amely ma már szintén csak néhány nagyvállalatnak áll a kellő mértékben rendelkezésére . . .

A levelezés húsz esztendeig folyik: 1924-től 1944-ig, számtalanszor fordul meg a posta Zebegény és Gyoma között, ám soha személyesen nem találkozik a magyar kultúra két háború közti időszakának oly érdekes egyénisége, mint Kner Imre és Szőnyi István. Kner, ha Pesten járt – Szőnyinek már a harmincas években műterme van a Baross utcában – sohasem tud annyi időt szakítani, hogy „felelőtlenül" eldiskuráljon egy délutánt, vagy ha nagynehezen kikerül egyszer Zebegénybe, csak üres házat talál, mert Szőnyi családostúl Rómában él állami ösztöndíjjal.

Külön fejezet Szőnyi Olaszországhoz s Rómához fűződő kapcsolata. 1929-ben kapta meg a római ösztöndíjat s azzal az elhatározással indult Itáliába, hogy hosszú időt, éveket tölt ott el családjával s a munkához szükséges minden festészeti felszereléssel. A rádióbeszélgetésben – mosolyogva római emlékein – így vallott:

– Olaszország természetesen a legnagyobb benyomást tette rám, nem csak a múzeumok és műkincsek, hanem a változatos és meglepetéseket tartogató olasz táj, a határtalanul mélységes itáliai ég és az egész olasz milió. Pár hét múlva eljött annak is az ideje, hogy minden-

zottságának élére került, 1920-ban viszont ezért kellett csendesen, minden feltűnés nélkül elhagynia a festőnövendékek számára oly felejthetetlen Epreskertet. Előbb még kedves tanárának, Réti István mesternek szavait kell tolmácsolnia, ki 1920. február 21-én levelében ezt írta Szőnyinek:

– Legyen szíves az osztállyal tudatni a következőket: f. hó 19-én, csütörtökön beadtam az Igazgatósághoz a tanári állásomról való lemondásomat. Az iskolába többé nem megyek be, ne várjanak. Őszintén sajnálom, hogy maguktól meg kell válnom, dehát nem lehetett másképpen, a méltatlansággal torkig vagyok. A Minisztérium a hitvány támadásokkal szemben nem adott nekem olyan választ, amilyet elvártam: ez a közvetlen oka a rögtöni lemondásomnak. Most búcsúzom maguktól, mint tanárjuk, mivel az életben megtalálnak továbbra is, mint barátjukat. Dolgozzanak tovább is szorgalmasan és szeretettel. A Művészetet vegyék nagyon komolyan. Rám pedig gondoljanak azzal a melegséggel, amivel én magukra. Isten velük!

Réti István személye Nagybányát jelentette, a nagybányai örökséget. Az ifjú nemzedék tagjai közül, kirobbanó erővel s elementáris sikerrel Szőnyi István lép a Nagybányát követő ifjak élére. Pátzay Pál magnetofonra mondott emlékezésében bölcsen, ám mégis meghatottan vallott arról, miként választották be a *makacs, konzervatív s mégis szent öregek* a Szinyei Társaságba a benjámin-korú Szőnyit. S nemhogy csupán beválasztották, megifjítva ezzel önmagukat is, hanem 1921 februárjában, a nagy művész emlékét ápolva, neki ítélték a Társaság tízezer koronás jutalmát. A díjat Lyka Károly és Réti István jelentése támasztotta alá, melyben a többi között a következők állnak:

– Szinyei Merse Pál halálának első évfordulóján Társaságunk azzal szenteli meg a nagy művész emlékét, hogy a róla elnevezett díjjal tünteti ki valamely tehetséges, igazi művészi törekvésű festőnk munkásságát... Van a díjnak másik célja is s e másik cél fontosságára éppen Szinyei Merse Pál életrajza tanít meg minket. Ez a másik cél: megteremteni a lehetőséget arra, hogy egy helyes művészi törekvés ne senyvedjen el kedvezőtlen külső körülmények miatt. Tudjuk, mi akasztotta meg a *Majális* mesterének fényesen megindult művészi útját abban a kritikus korban, amidőn leginkább lett volna szüksége az elismerő szeretet meleg szavára. A jól megindult pálya megakadása figyelmeztető jel lehet arra, mennyit veszíthet nemzeti kincsünk egy tehetség elernyedése révén. Azon leszünk, amennyire erőnkből telik, hogy egy ilyen művészi tragédia meg ne ismétlődhessék...

1924-ben megnősül, Bartóky Józsefnek, az írónak s a földművelésügyi minisztérium főtisztviselőjének, ki mindig a művészet s irodalom ügyét viselte a szívén, leányát vette el feleségül. Így került Szőnyi Zebegénybe, ahol felesége családjának pihenésül s felüdülésül egy hegyoldalban levő paraszthéz szolgál hajlékul.

Szőnyi István e paraszthézból műtermet csinál, a mellette levő dombból szabadtéri műhelyet, s a látképből a modern magyar festészet egyik legizgalmasabb s egyben kimeríthetetlen állandó témáját.

A rádióbeszélgetésben így vallott erről:

– Életem alakulására és munkásságom kifejlődésére elhatározó és döntő jelentőségű esemény volt, hogy 1924-ben megnősülve, kikerültem Zebegénybe, ahol azután megtaláltam a művészetem kibontakozásához szükséges minden élményt. A táj és az emberek összefüggő és elválaszthatatlan egységét láttam itt meg olyan miliőben, mely nagyon megfelelt elgondolásaimnak. Az én képeimnek témája ez a két dolog a világon, amihez a legerősebb szálakkal vagyok hozzáfűzve: Zebegény és a családom. Közvetlenül az emberekhez közelálló és legközvetlenebb dolgokat szerettem festeni, mindig azok érdekeltek engem. Minden témám nemhogy Zebegényben, de a Zebegényben levő nagy szabad műtermemben születik meg, ahol két hegy, két völgy, almáskert és fenyőerdő váltogatják egymást. Szinte ki sem kell mozdulnom onnan.

Közben sétáltunk egyik teremből a másikba, megálltunk egyik legmegdöbbentőbb s leghíresebb képe előtt.

– Elmondanám ennek a festménynek a történetét – folytatta Szőnyi. – Látogatóban járt nálam 1924-ben egy fiatal festő barátom, Nagybányáról érkezett. Meg akartam neki mutatni Zebegényt. Télvíz idején felmentünk a temetőhöz is, hogy egy kanyarodással közelebb kerüljünk az én kertemhez. Akkor temettek éppen egy előregedett falusi embert. Ez a látvány oly mértékben fogott meg, hogy ebből született a *Zebegényi temetés*. Ennek a jelenetnek az értelmét az adja meg, hogy a festői nyelvezettel a gondolati tartalom teljesen összeötvöződik. Az értelme: meghalnak az emberek



Szőnyi István: Bartók Béla (A harmincas évek elején)

mutatta a vizsgabizottságnak. Ez volt első gyűjteményes kiállításom s nyugodt lélekkel állíthatom, hogy nagy sikerem volt vele . . .

A reálgimnáziumban már kevesebb szerencséje volt tanáraival, – ezért végezte kilenc esztendő alatt a nyolc osztályt . . . S ha a tanári testület tagjai között nem foglalt volna helyet Földessy Gyula, a ma is élő s kilencvenedik esztendejében levő Kossuth-díjas irodalomtörténész, az Ady-versek megszállott kutatója, ki Lisszák tanító úrtól átvéve a „stafétabotot", át nem segíti az érettségin, talán még ma is ott ül a Markó utcai reáliskola padjaiban . . . Szemere Samu, a híres filozófus csak tanártársára tekintettel engedte át németből, hogy menjen isten hírével a főiskolára . . .

A főiskolán Ferenczy Károly volt a mestere, a nyári szünetekben Nagybánya a műterme, ám az élet iskoláját is ki kellett járnia. Kitört az első világháború, a délceg tartású művésznövendék felöltötte az uniformist s főhadnagyként szerelt le a forradalmak idején . . . Csillagokkal a gallérján, ám súlyos tüdőbetegséggel bensejében. Betegséggel, amivel meg-megújulva kell majd küzdenie, haláláig.

1919-ben a Képzőművészei Főiskola diákbi-



Hatvanadik születésnapján, gyűjteményes kiállításán, 1954-ben rádióinterjút készítettem a Mesterrel. Ott állt boldogan képei között, régen volt kiállításnak akkora sikere, mint a gyűjteményes Szőnyinek, az Ernst Múzeum termeiben. A 89 éves Csók István nyitotta meg a tárlatot s ott a képek között, a látogatók morajló tumultusában vallott pályájáról:

– Az *ipart* nagyon korán kezdtem. Hogy milyen idős lehettem, azt pontosan nem tudnám megmondani, de arra határozottan emlékszem, még nem jártam iskolába. S a fiatal lány, aki gondozott, s akit Enderle Irmának hívtak, nagy szerelemre gyúlt Killmann Károly, a Ganz Danubius Hajóműhelyében dolgozó legény iránt. Ezt a szerelmet nekem kellett remekbekészült képeslapokkal elősegítenem. Nefelejts koszorúban turbékoló galambokat s más hasonló, az alkalomhoz illő, az érzelmeket kifejező dolgokat pingáltam, nagy igyekezettel. Komoly iparkodásomat jól megérdemelt siker koronázta, mert az ifjú pár rövidesen a házasság révébe jutott, én ellenben elvesztettem kedves Irmámat...

S amikor egy zsibongó osztályt próbálnak tanítói a termek egymást követő rendjébe beleszorítani, Szőnyi mosolyogva folytatta:

– Egész pályafutásom első fontos eseménye az volt, hogy negyedik elemiben új tanító bácsit kapott az osztály, Lisszák Kálmán személyében, kire ma is mély meghatottsággal, hálával és szeretettel gondolok vissza. Mikor az iskolaév elején elkezdődött a tanítás és sor került az első rajzórára, az óra alatti működésemnek váratlan és meglepő eredménye lett. A tanító úr azonnal, saját kezűleg átrendezte az osztályt: az első padot az ablak és a katedra közé húzta, ahol a legjobb volt a világítás és ahol teljesen elkülönítve állt az osztály többi részétől. Engem oda ültetett és nap mint nap hozott számomra az iskolai szertárból csendéleti tárgyakat, később pedig, tavasszal, friss virágokat, majd gyümölcsöket. Minden reggel első dolga az volt, hogy a hozott tárgyakból szép beállítást rendezzen el számomra, amit én a tanítás befejeztéig, nagy élvezettel, legjobb tudásom szerint lefestettem. Az osztály tanulhatott bármit, az órák tananyaga változhatott, az én feladatom állandóan ugyanaz maradt: festeni. Ez így ment az egész iskolaéven keresztül és a végén, a vizsgán, nekem nem kellett felelnem, ehelyett Lisszák tanító úr az egész éven át festett anyagot szépen elrendezve, körben felakasztotta az osztály négy falára s ezt meg-

Adalékok

TÓBIÁS ÁRON

SZŐNYI MŰTERME

Újsághír: 1894. január 17-én született Szőnyi István, a zebegényi mester. Születésének hetvenedik évében Emlékkönyv jelenik meg festményekből, rajzokból, rézkarcokból, művészeti írásaiból s nyilatkozatokból, a róla szóló méltatásokkal és tanulmányokkal, kiállításainak történeti áttekintésével, valamint a kortársak – mesterek és tanítványok – magnetofonra rögzített vallomásaival, Élő beszélgetések Szőnyi Istvánról fejezetcímmel.

Valami eredendő szomorúság dereng az elhagyott zebegényi házban. Műterem – festő nélkül, éltes asszony – férj nélkül, ház – gazda nélkül. Meghalt a zebegényi Duna-táj örökkévaló egyhangúságának keretbe kényszerítője, ki megfosztotta az időtlenségtől s a térnélküliségtől a természet ősi képét.

Ám a tér és idő meghatározása mégsem tette kevesebbé a Dunakanyart, éppen ellenkezőleg, ezer lakosnak mindennapi személyes látványától Szőnyi István vezette el minden ember közös kincséig, ünnepi látványáig. (1963-as berlini kiállítása után a német művészvilág és a tárlatra tóduló nagyközönség is szinte személyes ismerősévé avatta Szőnyivel a Duna magyarországi szakaszát.)

De Szőnyi után már festő nehezen nyúlhat e látképhez. (Amikor a tanítványok már halála után kimentek festeni az elhagyott műteremházba s a Dunakanyarra néző ötholdas kertbe, a Képzőművészeti Alap zsűrije nem vette át képeiket: „Szőnyisek" – állapították meg . . .)

– A mű a fontos! – vallotta mindig a kevésbeszédű Mester, akinek Zsuzsa lánya kétéves korában mondta ki az első szót, a „papa, mama" után, mert a feleség is hallgatag volt, a hallgatag hegyek között. S kinek van igaza? Lényeges-e tudni a körülményeket: életrajzot, munkamódszert, emberi vonásokat? S minthogy Zsuzsa első szava az volt, amikor apja behozta frissen elkészült képét a műteremből, s a könyvespolc elé állította: „*Kepe* . . ." – nekünk is szólni kell valamit a *képek* előtt, magyarázatul, kiegészítésül, s talán felfedezésül is.

Miért lett rabja a férfikor elejétől – első találkozástól haláláig – Szőnyi Zebegénynek s a Duna-környék szinte erőszakosan megejtő s rabbá tevő látképének? Hiszen Újpesten született, Nagybányán tanult, mesterét, Ferenczy Károlyt nagyon szerette, s példáján kezdett robusztus kompozíciókba, freskószerű aktokkal teli csoportképekbe? Majd találkozás Zebegénnyel s a házasság után egy parasztházba húzódva szinte ki sem mozdul öt esztendeig, az esténként csak petróleumtól kormos lámpájú szobából. Nappal is csupán a kertbe megy ki, a dombra sétál fel, s a szabadban feszíti ki vásznát, a Dunával szemben . . .

S lágyulnak, érzelmesednek a színek, az addig másodrendűnek érzett táj főszereplővé lép elő s valami fényözönben fürdő atmoszféra önt el mindent. A festő megtalálja önmagát, stílusa *szőnyis* lesz, s élete végéig az marad, mindjobban ismétlődik ugyanaz . . .

340 ol 1/1

Színhely: Occa utca 27, negyedik emelet.

Szemközt Moravia, közöttünk a tálalóasztalkán márkás palackok, megbontatlanul. A fal mellett könyvespolc, francia klasszikusok díszkötéses sorozatával. Lemezborítók, az egyiken Bartók cím: III. zongoraverseny.

Az író beszél is franciául, nemcsak úgy véli. Ebben sok honfitársától különbözik. Az irodalomról mégis anyanyelvén felelget. Azt vallja, self-made man a szakmájában ízig-vérig. Kilencéves korában összeütött egy könyvet, az írással tanulta meg az életet, a könyvvel az írást.

– Mit kapott a világirodalomtól?

– Dosztojevszkij, Gogol, Manzoni volt a legtöbbet olvasott szerzőm. Hogy hatottak-e rám? Nem tudnám megmondani, volt-e egyáltalán olyan könyv. Talán Dosztojevszkijé leginkább. Meg Joyce Ulysseus-e.

– Első regénye, a Közömbösök megjelenésekor bírálói az egycsapásra kész, kiérlelődött írót köszöntötték Önben.

– Ez a könyv elsősorban az akaraterőm munkája volt. Azt képzeltem, egybeolvasztom benne a regényt s a színházat. Ez már valami eredeti volt, mikor elkészült, úgy éreztem, senkinek sem tartozom többé semmivel.

– Kikhez vonzódik a kortársak közül?

– A hozzám legközelebb álló mai irodalmi irányzat az egzisztencialistáké. Főleg Camus-re, Sartre-ra gondolok. Nem annyira a stílusuk, technikájuk, mint inkább a feldolgozott témák miatt.

– És világnézete?

– Én nem vagyok pesszimista. Realista vagyok, esetleg keserű, néha tragikus, de sohasem pesszimista. A valódi sötéten látás a cinizmus, amilyen nálunk a qualqunquismo, az akármilyenség. A cinikus lebecsüli az ember életét, eszményeit, mert nem hisz az emberi természetben.

Igaz, az ember sorsa nem nagyon szép, mert meg kell halnunk, a halállal pedig nem teketóriázhatunk, bekövetkezik. Az is igaz, hogy az életben százféle baj, akadály van. Az én keserűségem ennek a sok nehézségnek az elismerése.

– Stílusában írói pályája során, történt-e lényeges változás, átalakulás?

– Alapvetően nem, én nem változtattam meg a stílusomat, amint a festők teszik; árnyaltabb, kiélezettebb lett, kevésbé komplikált, nem annyira drámai, de ugyanaz maradt.

– Ír filmre, televízióra?

– Soha. A mozi nem az én műfajom; felajánlottak már rendezői állást, de visszautasítottam, mégha anyagilag csábított is. Végtére úgyis csak egy mesterséget lehet jól csinálni, s én nem szeretnék másba belevágni.

– Van-e olyan elgondolása, ötlete, ami fő témaként izgatja?

– Nehéz erre válaszolni, idő sincs rá elég... a legfőbb téma mindig mi vagyunk, a valóság. Az írót ez táplálja, haláláig... csak figyelnie kell, s ha mondanivalója van, ne késlekedjék. Az emberek is figyelmesek, s ha olvassák, talán hasznukra válik...

Szőnyi István

1021



Szőnyi István önarcképe (Nem sokkal halála előtt)

Sóstó Lotár 1064 IV.

Szönyi István

SZÖNYI ISTVÁN rézkarcainak árai:

	Csavargó	50.000	K.
1)	Heki kutya	"	"
	Akt	"	"
2)	Fekvő akt	"	"
	Nő tükör előtt	"	"
	Gondolkodó nő	"	"
3)	Tanulmány fej	"	"
	Tanulmány	"	"
4)	Falu a völgyben	180.000	"
5)	Kisgyermek imádsága	150.000	"
6)	Szénás szekér	"	"
7)	Krisztus sirbatétele	"	"
8)	Hegyi ut	80.000	"
9)	Kazlak	100.000	"
10)	Népszónok	50.000	"
	Krisztus sirbatétele	"	"
11)	Női fej	70.000	"
12)	Lovas	50.000	"
	Kerti munkások	"	"
13)	Szénahordás	150.000	"
14)	Delelő	"	"
15)	Őrház	"	"
16)	Kaszálás	50.000	"
	Halászás	"	"
17)	Kettesben	70.000	"
18)	Anyám	80.000	"
19)	Favágó	80.000	"

Kiváló

A Palatinus strandfürdő címére

— Levél a szerkesztőhöz —



Hosszú külföldi tartózkodás után hazajövet, a kánikulai hőség elől kimenekültem a Margitszigetre a Palatinus strandfürdőbe. Nem voltam rá elkészülve, hogy ilyen szép és ilyen kellemes. Nem mondom, hogy nagyvilági, mert a nagy világon sem olyan gyakori az ilyenfajta, ehhez hasonló szép intézmény. Ha most, kellő tisztelettel, két észrevételt közlök, azt azért teszem, hogy fokozzuk a jót. Első kifogásom, hogy a meleg medencén semmi jelzés nincs, amely közölné, hogy az meleg gyógyfürdő. Táblát kellene az épületrész homlokára helyezni, hogy *az meleg gyógyfürdő, ennyi és ennyi fokos a víz, ilyen és ilyen ásványi anyagokat tartalmaz és használ ilyen és ilyen bántalmak ellen.*

Ezt a felvilágosítást a magyaron kívül még három idegen nyelven is ki kellene írni, mert, mint örömmel tapasztaltam, a strandon sok angol, francia és német szót hallottam. Másik megjegyzésem a vendéglőre vonatkozik. Véleményem szerint egy strand-vendéglőnek más típusúnak kell lenni, mint egy ligeti, vagy budai kocsmának. *Speciális ételeket, speciális italokat kell ott árulni.* Nem a mi — különben *kitűnő* — pörkölt, paprikás, sűrű, nehéz húsainkat, főzelékeinket és tésztáinkat, hanem könnyebb, hogy úgymondjam elmésebb koszt való erre a helyre. Aki az asztaltól a vízbe megy, nem terhelheti meg gyomrát súlyos eledelekkel, mert az ilyen étkezés veszélyes, egészségtelen.

Tehát olyan étlapot kellene összeállítani, amely megfelel az ilyenfajtájú kívánságoknak. Ne mondják azt, hogy a magyar ember ezt szokta meg. A strand alkalmi, idénydolog, részint divatdolog; ha a pesti ember ott más ételt kap, mint otthon és a kocsmában, szívesen eszi az egyelőre szokatlan, de egészséges ételt, eleinte talán snobságból is, de aztán rájön az ízére és értelmére, akkor aztán gusztussal és örömmel. Aztán halkan megkérdezem, nem túlságosan drága az az étlap? Az a gyanúm, hogy az étlap árai luxushelyen gondolják magukat, márpedig egy ilyen nagy strand a tömegek számára létesített üdülőhely, ahová túlnyomórészben nem milliomosok mennek. Az egyszerű, kispénzű polgárok zsebéhez kellene igazítani az étlap árait, én legalább így gondolom. *(Aláírás.)*

Tizenötnapi fogház villamosjegycsalásért

— Az Est tudósítójától —

Villamosjegycsalás miatt állott ma *Török* Zoltán törvényszéki bíró előtt *Schultz* István kazánkovácssegéd. Februárban felvett a földről két villamosjegyet a Rákóczi-út és a Körút sarkán, de már nem utazhatott velük, mert *tettenérték.* Igy védekezett a törvényszék előtt:

— *Feleségem nagyon beteg volt!* Aznap hoztam ki a kórházból. Néhány nappal előbb elütötte egy autó és nagyon fájt a lába. *Elmebaj miatt is sokáig gyógykezelték.* Gyalog jöttünk a kórházból. A Körút sarkán nagyon panaszkodott, hogy

fáj a lába,

nem tud tovább menni. Egy fillérem sem volt, egyikünk sem evett aznap. Nem tudtam másként segíteni magunkon,

felvettem a földről két jegyet,

így akartunk Ujpestre utazni. De az elenőr nyomban tettenért. Becsületszavamra fogadom, hogy *többé nem teszem.*

A tanuk kihallgatása után a törvényszék bűnösnek mondotta ki csalás kísérletében és *ezért tizenötnapi fogházbüntetésre ítélte,* de a büntetést az elszenvedett vizsgálati fogsággal teljesen kitöltöttnek vette. *Az ítélet jogerős.*



SZÖNYI ISTVÁN festőművész megfestette a nemrég elhúnyt Teleszky János portréját A kiváló művésznek ez az első portréja

Berlin Pál jugoszláv herceg angliai útjáról

Berlin, július 18
(Magyar Távirati Iroda)

Pál jugoszláv kormányzóherceg londoni látogatásával kapcsolatban a német sajtó megállapítja, hogy a hercegi pár angliai látogatása *tisztára magánjellegű.* Pál herceg és Olga hercegnő elsősorban a kenti hercegi párt és *Angliában tanuló legidősebb fiukat látogatják meg.* A német lapok mindamellett hangoztatják, hogy Pál herceg angliai tartózkodása során *megbeszéléseket folytat Chamberlain miniszterelnökkel és Halifax lord külügyminiszterrel.*

A „DOPOLAVORO" gyönyörű különvonata ma délben érkezik Budapestre

— Az Est tudósítójától —

Az olasz »Dopolavoro« különvonata féltizenkettőkor érkezik a keleti pályaudvarra, ahol gróf *Vinci* és a Nemzeti Munkaközpont vezetősége ünnepélyesen fogadja. Az olasz munkások különvonatokon jönnek, mely tíz szerelvényből áll. Érdekessége az, hogy *a legnagyobb kényelemmel van berendezve.*

Minden fülkében felnyitható evőasztal van, a munkásokat fehérruhás pincérek szolgálják ki útközben. Ugyancsak minden fülkében van rádió is. *A szerelvény egyik kocsija kantinná és espresso bárrá van berendezve.* Az olasz vendégek előreláthatólag négy-öt napig tartózkodnak Magyarországon, ahol megtekintik a fővárost, majd a Balatonhoz és a Mátrába rándulnak ki.

Lelkesen fogadták Győrben az olasz Dopolavoro-t

Győr, július 18

Az olasz *Dopolavoro* szervezet különvonata, amely 320 olasz munkást hozott magyarországi kirándulásra, *kedden reggel 9 óra után Győrbe érkezett.* Az állomáson nagyszámú közönség lelkes fogadtatásban részesítette az olasz vendégeket. Amikor a vonat befutott, a katonazenekar a *Giovinezzát* és a magyar *Himnuszt* játszotta. A *Magyar Nemzeti Munkaközpont* nevében egy kisleány virágcsokrot nyujtott át az olasz munkások vezetőjének, *Weisz* Hugó kormányfőtanácsos pedig olasznyelvű beszédben köszöntötte az olasz vendégeket, akik *lelkesen éltették a magyar—olasz barátságot.* A különvonat 10 perces tartózkodás után a közönség lelkes éljenzése közepette folytatta útját Budapest felé. *(MTI)*

AZ EST-IBUSz
üdüléssel egybekötött tanulmányútjai Olaszországba
I. út 1939 július 29 -augusztus 5.
FIRENZE—RÓMA—OSTIA
Összköltség: **160** pengő.
II. út **FIRENZE-RÓMA** – tengeri fürdözés **CATTOLICÁBAN VENEZIA**
1939 július 29—augusztus 13.
Összköltség: **273** pengő.
M. N. B. 1219.
Jelentkezés és részletes felvilágosítás
AZ EST Utazási és Menetjegyirodája,
VII., Erzsébet-körut 18-20.
és IBUSz-MÁV Hiv. Menetjegyiroda,
Vigadó-tér 2. és összes fiókirodái.

Egymillió frankba kerül az ismeretlen leány szép szeme

Páris, július 18
(Az Est külön tudósítójától)

Egy kezdetleges kávéházi flört, amely eredménytelen is maradt, egy cannesi ügyvédnek kerek

egymillió frankjába került.

A dolog úgy kezdődött, hogy egy öregedő, jómódú ügyvéd a szép nyári napsütésben kiült Cannes egyik legdivatosabb kávéházának teraszára. Néhány asztallal odébb megpillantott egy fiatal hölgyet, aki nagyon megtetszett neki. Mosolygó pillantásokat vetett a szép leányra, de az *visszautasítóan fordult el,* valahányszor tekintete találkozot az ügyvéd tüzes pillantásaival.

Az ügyvéd elhatározta, hogy most már érthetőbben ad kifejezést érzelmeinek. Elővette ceruzáját és tárcájából előkotort egy darab papírt, amelyre sebtében néhány szerelmes szót írt. A levélkét a pincérrel átküldte a fiatal lány asztalához; a szép idegen csak megvető pillantást vetett az ügyvédre és azzal a szerelmes levélkét, anélkül, hogy egyetlen tekintetet vetett volna az írásra,

darabokra tépte.

Az ügyvéd bánatosan egy dupla abszintot rendelt, majd hazament, hogy otthon próbáljon feledést találni. Alkalmasint sikerült volna elfelejteni a kudarccal végződött kávéházi kalandot, ha néhány nappal később a rádióból nem értesül arról, hogy

sorsjegye számát egymilliő frankkal kihúzták.

Az ügyvéd magánkívül volt örömében és rögtön hozzálátott a sorsjegy megkereséséhez. Képzelhető kétségbeesése, amikor

a sorsjegyet sehol sem találta.

Felforgatta íróasztalát, tűvé tette az egész lakást, de a sorsjegy csak nem akart előkerülni.

Ekkor eszébe jutott, hogy a sorsjegyet gondosan a tárcájába tette, hogy mindig kéznél legyen. Szörnyű gyanú ébredt a lelkében: talán *a sorsjegy fehér hátára írta a szerelmes levélkét,* amelyet a szép ismeretlen darabokra tépett. A gyanúból csakhamar bizonyosság lett; *ezzel új hajsza kezdődött.*

Az ügyvéd a kávéházba rohant, amelynek teraszán az eset lejátszódott. Megkereste a pincért, kikérdezte, de semmi közelebbit nem tudott tőle megtudni. Nagynehezen sikerült kinyomozni, hogy ki volt a szép ismeretlen és az ügyvéd őt is felkereste. Töredelmesen bocsánatot kért tőle és a leány meg is bocsátott neki, de

a széttépett sorsjegy sorsáról ő sem tudott bővebbet mondani.

Az ügyvéd ezután *bejelentette az esetet a rendőrségen,* majd tovább vitte az ügyet a bíróságra is, *teljesen eredménytelenül.* Az öregedő Don Juan mindössze azt érte el, hogy a bíró megjegyezte: »*Aki ilyen butaságot csinál, az nem is érdemli meg, hogy egymilliót nyerjen.*«

A kiejtés megjelölésével idegen nyelveket magánúton a legjobban tanulhat
SCHIDLOF
1000 szó módszerével
Angol nyelvtan – ára füzve 4.—, kötve 6.—
Francia nyelvtan ára füzve 4.—, kötve 6.—
Olasz nyelvtan – ára füzve 6.—, kötve 8.—
Német nyelvtan – ára füzve 4.—, kötve 6.—
Spanyol nyelvtan ára füzve 6.—, kötve 8.—
Ungarisch (németnek magyarul) ára füzve 6.—, kötve 8.—
PORTUGÁL
magyar társalgó és nyelvtani alapismeretek ára 3.— P
Kapható Az Est könyvkereskedésében, Erzsébet-körút 18

Irtóharcot indítottak a Balaton szunyogai ellen

Csak a hosszúéletű nőstény szívja a vért és terjeszti a betegségeket A him rövid életű és ártalmatlan

— *Az Est tudósítójától* —

Magyarországon az utóbbi években egyre szaporodtak a maláriás megbetegedések. A mult évben 6400 maláriás megbetegedést jelentettek a hatóságoknak, de *a tényleges esetek száma ennek legalább tízszerese.* A legtöbb maláriás megbetegedés Dél-Zalában, Szabolcsban és Szatmár megyében fordult elő. Az ország maláriás gócaihoz most még Beregszász környéke is csatlakozott. Az *Országos Közegészségügyi Intézet* kezdettől fogva a legnagyobb erélyel igyekezett gátat vetni a malária továbbterjedésének és ezekben a maláriás gócokban már évekkel ezelőtt fiókszunyog között állattani értelemben olyan különbségek vannak, *mint a kecske és az elefánt között.* Azonkívül nem minden rovar szunyog, amit az emberek annak néznek. Még ezt a három eredményt megállapította az Országos Közegészségügyi Intézet parazitológiai osztálya, *nagyon sok munkát kellett elvégezni.* A magyar rovartudósok ezt a területet jóformán érintetlenül hagyták. A magyarországi szunyogokról összesen *egy* szakmunka jelent meg s az is negyven évvel ezelőtt, amikor az úttörő jelentőségű munka

csak 17 fajtát tudott begyüjteni és ismertetni,

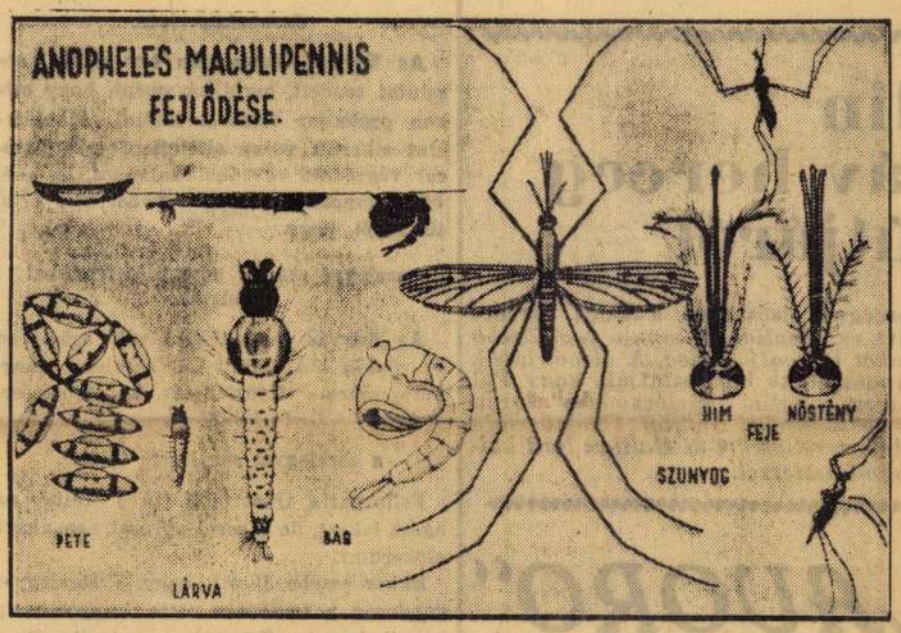

intézeteket létesített a malária leküzdésére. *Most készül egyet felállítani Beregszászon, vagy a vidéken.*

A malária megszüntetése nem tisztán orvosi feladat. Hogy megszünjön a betegség, *meg kell szüntetni az okát, a szúnyogot is.* S hogy a szúnyog is eltünjön,

el kell tüntetni a szúnyogtenyésztő helyeket is, ami főlek kultúrmérnöki feladat, de még inkább a pénz dolga.

A probléma megoldását fürdőügyi szempontok is siettették és egyes — különösen balatonvidéki fürdőhelyeken — *a szúnyogok léte és szaporodása egyenesen katasztrofális hatással volt a fürdőhely látogatottságára.*

Voltak kitünő fürdőhelyeink, amelyeket a közönség évről évre elkerült, mert *az a szúnyoginvázió hírébe került.* De a látogatott fürdőinken való kellemes nyaralást is néhol, a nap valamelyik szakában, elviselhetetlenné tette a vérszívó had. A fürdőigazgatók tanácstalanok voltak.

Az állatorvostól a javasasszonyig mindenkihez fordultak tanácsért, útbaigazításért.

Minden kísérletezés hiábavaló volt. Néhol valóságos szunyogfelhők lepték el a fürdőhelyeket. A fürdővendégek a szunyogoktól való félelmükben elsötétített szobájukba zárkóztak el és *fürdőpapuccsal csapdosták agyon a falon a világ legártatlanabb szúnyogját, a sárgalábú dalos szunyogot.*

35 fajta szunyog él hazánkban

A szunyogról tudni kell, hogy hazánkban 35 fajta él. Nem mindegyik szívja az ember vérét. Szunyog és szunyog közt is van különbség. Egyesek tiszta vízben, mások korhadó növényi részekkel szennyezett vízben kelnek életre.

Árnyékot kedvelő fajtákon kívül ismerünk napsütést kedvelő fajokat is.

A tenyészhelyek milyensége és mennyisége szabja meg a környék szunyogjainak *fajtáját* és *számát* is.

Csak a nőstény szunyog szív vért, a hím virágnedveken él. Nem minden szunyog szív emberből vért. Ismerünk olyanokat, melyek csak állatokból, főleg madarakból szívnak vért. Van szunyog, valamint számos más, szunyoghoz meglepően hasonlító rovar, mely *egyáltalában nem szív vért.* Ezeket a hozzánemértő ember gyakran téveszti össze a szunyoggal. Bizonyos szunyogfajták csak szabadban csípnek, *mások főleg a lakásban.* Egyes fajok csak nappal kellemetlenek, mások csak szürkületkor vagy éjszaka.

A szúnyog hime rövidéletű, a nőstény hetekig, hónapokig él, közben ismételten szív vért.

Különféle fajok különböző távolságra repülnek. 2—300 métertől több kilométer sugarú körben terjednek el. A különféle fajok kifejlett szúnyog, lárva- vagy peteállapotban telelnek át.

A szúnyogkellemetlenség éppúgy, mint a szúnyogok tenyésztése az év folyamán változást mutat, mert

különböző szúnyogfajták különböző időben jelentkeznek.

Az embert csípő szúnyogok közül leggonoszabbak *az ártériek.* Ezek a szúnyogok az árterek mélyebb részeibe rakják petéiket száraz talajra.

Ezek akár évekig is elállnak és mikor a terület víz alá kerül, a hőmérséklet pedig elég magas, *kikelnek.* A kikelő lárvák az árterek mélyebb pontjain meggyülő pocsolyákban gyorsan fejlődnek óriási tömegekben. Kikelés után főleg erdőkben húzódnak meg és

1—2 hónapig elviselhetetlenül kellemetlenek és vérszomjasak.

A tavaszi szunyogfajták az erdők árnyékos pocsolyáiban fejlődnek leginkább olyan helyen, melyet ősszel elborítanak a lehulló falevelek. A lárvák tavasszal jelentkeznek, a *szunyogok áprilisban kelnek ki és minden évben csak egyetlen nemzedékük van.* Ez július végéig él és *ez a faj okozza a tavaszvégi és nyárelejei szunyogkellemetlenséget.* Van egy szunyogfaj, melynek lárvái rejtett életmódot folytatnak.

Nem jönnek a víz felszínére lélegzeni, hanem *a vizinövények gyökereibe fúrják a légcsöveiket.* Főleg sással, náddal telenőtt árkokban fejlődnek. Ezeket petróleummal elpusztítani nem lehet. *Csak a vizinövényzet kiirtásával lehet tenyésztésüket megakadályozni.* Vannak fajták, melyek csak faodvakban kelnek szárnyra, vannak, amelyek csak növényzettel benőtt réten, mélyedésben, gödörben.

Igy kell elpusztítani a bestiát

A védekezés módjairól az *Országos Közegészségügyi Intézet* parazitológiai osztályának főnöke, dr. *Makara* György adjunktus a következőket mondta *Az Est* tudósítójának:

— Az Intézet mindenütt *végleges* megoldásra törekszik. A szúnyogok elleni védekezés egyetlen eredményesnek igérkező módja

a szúnyogtenyésztés megakadályozása.

— A már kifejlődött és szárnyrakelt szúnyogok pusztítása *teljesen céltalan.* A kellemetlenül csípő szúnyogok szabadban olyan búvóhelyeken tanyáznak, ahol *az irtás számára elérhetetlenek.* A szúnyogokat *tenyésző helyükön* kell megfogni, mielőtt szárnyrakelnek. *A lárvák a víz felületére öntött petróleummal, vagy egyéb kőolajszármazékkal pusztíthatók el legmegfelelőbb és gazdasági szempontból legelőnyösebb módon.* A lecsapolási munkák elvégzéséig ez az eljárás csak akkor ad eredményt,

ha megfelelő időben, megfelelő módon és a környék összes szunyogtenyésztő helyén egyszerre végezhetők.

A petróleumszórást hét nap mulva ismételni kell. Általában arra kell törekedni, hogy *az ártéri vizek, vagy a mezőn megrekedt vizek három napon belül lefolyjanak.*

— Az *Országos Közegészségügyi Intézet* a »Balatoni Intéző Bizottság« anyagi támogatásával a tihanyi biológiai kutatóállomás épületében dr. *Mihályi* Ferenc tanár és dr. *Fábián* Gyula zoológus vezetése alatt balatoni szunyogvizsgáló állomást rendezett be e hó elején, melynek feladatköre a Balatonmentére korlátozódik.

— A Dunapart szunyogviszonyait illetően idáig csak ideiglenes eredmények birtokában vagyunk, de

még ez évben végzünk a kutatási anyaggal.

— *Johan* államtitkár úr és az intézet igazgatója, *Tomcsik* professzor úr a legmesszebbmenő módon támogatják a parazitológiai osztályt a szúnyogveszedelem elleni küzdelemben. *Ez a harc nem reménytelen,*

ha a védekezés a maga idejében és szakszerűen történik

és ha az érdekelt gazdasági faktorok is felajánlják a maguk irtási készségét, mint látjuk Hévizen, ahol a Gyógyhelyi Bizottság és a főszolgabíróság által szaktanácsainkra foganatosított munkák már *idáig is meghozták kielégítő eredményüket.*

(á. t.)

4000 kitűnő
RECLAM UNIVERSAL BIBLIOTHEK füzetei
egy szám ára 25 fillér
(míg a jelenlegi készlet tart)
Kapható AZ EST könyvkereskedésében, Erzsébet-körút 18—20

Kedvezményes fürdőjegyek:

	Pénztárnál	Nálunk
Császárfürdő lazap vagy gőz...	P 1.14	—.84
Erzsébet-sósfürdő	P 2.—	1.60
Szent Gellért gőzfürdő	P 1.60	1.40
Hungária kád	P 1.—	—.80
Lukács lazap	P 1.76	1.30
Lukács gőz vagy kád	P 1.34	1.—
Lukács lazapgöngyöléssel	P 2.56	1.90
Lukács uszoda	P —.[illegible]	—.84
Szent Imre (Rác)	P 1.—	—.88
Rudas uszoda szekrénnyel	P —.80	—.60
Széchenyi gőzfürdő	P 1.60	1.40
Széchenyi népfürdő	P —.80	—.64
Szt. Margitszigeti gyógyfürdő..	P 2.—	1.80

Strandjegyek az összes fővárosi fürdőkbe
Kaphatók „AZ EST"-lapok jegypénztáránál, Budapest, VII., Erzsébet-körút 18-20

Szobafoglalás
bel- és külföldi nyaraló- és üdülőhelyekre
AZ EST utazási- és menetjegyirodájában
VII., Erzsébet-körút 18

Igyad? Hofer HINTŐPOR
50 és 90 filléres dobozokban

megfelelően iskolázva. Értékeléseiben képtelen állandó, kialakult irányelvekhez igazodni. A szélsőségek felé ragadja őket az egymással szemben-álló világnézeti harcok sodrása. Az összefoglaló, történelmet adó munkák feladata lenne ennek az igazodásbeli bizonytalanságnak a megszüntetése. Ez azonban rendkívül nehéz feladat éppen a művészetekkel kapcsolatban, ahol abszolút értékelés nincs, illetve a bárki által felállított abszolút értékelés, ellentétes szempontok figyelembe vételével megtámadható, sőt elvethető. Szerzőnk kiragad hetven nevet a körülbelül száz éves fejlődés művészerdejéből. Mivel fiatal és mivel őt életének szinte minden szála a fejlődést kereső, annak csapását törő új művésznemzedékhez köti — vezérelvül fogadja el mint abszolútumot, mint művészi értékmérőt a multra nézve is — a fejlődés előbbrevitelének kérdését. Alapelve végig az általános európai és a különösen magyar fejlődés viszonylatainak összemérése és az így keletkező különbségek, illetve egyezések alapján a különböző áramlatoknak értékelése. Beállításában magasértékű mindaz, ami megközelíti az általános európai fejlődés szintjét, de értéktelen, sőt teljesen mellőzhető, ami ebbe az érdekes, izgalmas fejlődési rendszerbe be nem illeszthető. Ennek a következetesen végigvitt vonalvezetésnek eredménye, hogy a szerző minden, teljes elismerést érdemlő tárgyilagossága ellenére, bizonyos eltolódás keletkezik a jelen javára és a mult kárára és amit a hozzánemértés, avagy esetleg a rosszakarat elfogultságnak bélyegezhet. A relatív beállítottság következtében előálló optikai csalódás a mult látszólagos lekicsinylését és a jelennek ezzel szembeni túlzott értékelését eredményezi. A hozzáértők és a nem elfogultak előtt egy pillanatig sem lehet vitás a szerző teljes jóhiszeműsége. De kérdés, sokan lesznek-e, akik — hozzá lévén szokva az elfogulatlanságot és a tárgyilagosságot nélkülöző, mérték nélkül dícsérő írásokhoz — megértik- és megérzik-e a szerző hozzáértést, komoly kritikát, ízlést nevelni akaró szándékait. Mert más a tudomány, a tudás terjesztésének módja az egyetemen és más a középiskolában, vagy az elemiben. Közönségünknek a művészetekkel szembeni hozzáértése pedig — sajnos — nagy általánosságban még az elemi ismereteket is nélkülözi. Szerzőnk nem számolt eléggé ezzel a sajnálatos ténnyel, csak a művészet, a tudomány és az igazság keresésének szeretete vezette. Kihagy, említésre sem érdemesít olyan művészeket, akik a legszélesebb rétegek kedvencei voltak, a «dii minorum gentium» tarka serege hiányzik könyvéből, csupán a művészinyencek, a hozzáértők kedvenceit sorakoztatja fel remekbeszabott kis miniatürökben — közöttük sok olyat, akit megérteni és élvezni tudni, nem mindennapi műtörténeti tudást, iskolázottságot igényel. A tudománynak jó szolgálatot tett, de közben megfeledkezett azokról, akiknek könyvét írta. Zavarba hozta őket, midőn nem írja le kedvenceiket és oldalakon keresztül beszél olyanokról, kiket képtelenek megérteni. Ezek azonban mind csupán szempontok, amelyek a mű értékét csak a közönséggel való kapcsolataiban érintik. Ha ebből a szempontból vannak is aggályaink — nem tudjuk, hogy a szerző a fejlődésért harcolva eléri-e célját — a művészettel szembeni ízlés finomítását, a művészet népszerűbbé tételét — de egy bizonyos, hogy komoly, nagy tudásra valló becsületes munkát végzett. Belső és külső tartalom és stílus: az egyik a tudás és a felkészültség, a másik a lelkesedés és a szív bizonysága — harmónikus egésszé olvadnak össze. Legnagyobb értéke a művészet fanatikus szeretete. Ha bánt, ha sebet ejt — a művészet érde-

igazolja kiadatásukat ez aktualitáson túlmenőleg a tárgynak, mint irodalmi dokumentumnak fontossága is.

Az elsőt Riedl Frigyes 1911—12. tanév második felében Madách Imréről tartott egyetemi előadásait, a budapesti községi *Ráskai Lea leányliceum Riedl Frigyes önképzőköre* adta ki, vezető tanárának, *Feltóthy Anna* dr-nak irányítása mellett. Sajtó alá rendezésén egy intézet tanulói fáradoznak, tanáraik segítsége és útmutatása mellett; szövegét tanáraik egyetemi jegyzeteinek összevetése alapján állapítják meg; bevezetője emberi közelségbe hozza egy olyan egyetemi tanár egyéniségét, kinek ez a közelsége nem árt; mind ez a körülmény különös bájú vonzóerőt ád az egész munkának mindenki s nem utolsó sorban a tanuló ifjúság olvasótábora számára. Az a municiózus gondosság, amellyel a tanulók az egyetemi előadást kezelik, önkéntelenül is az iskola névadójának kegyeletes hagyománytiszteletét juttatja az olvasó eszébe. A könyv minden során érezhető az előadó közelsége és ihletettsége.

A 27. számot a pesti izraelita hitközség reálgimnáziumának önképzőkörével rendezte sajtó alá *Komlós Aladár* dr. vezető tanár. A könyv Madách eddig kiadatlan levelezéséből 59 darabot tartalmaz. Az első részben Madáchnak ismerőseihez és barátaihoz intézett levelei vannak. Ezek közül jó barátjának, Szontágh Pálnak írt levelei a legérdekesebbek s irodalmi értékűek, amennyiben ezeknél a «nem levél-álarcos irodalmi művek»-nél erről egyáltalán szó lehet. A második részben édesanyja, felesége és testvérei hozzáintézett levelei vannak; nagyrészt inkább történeti, mint irodalmotörténeti érdekűek. A levelek kiadása nagy filológiai akribiával készült, miután eleve számotvet a levelekre irányuló tudományos érdeklődéssel, amelyet tehát kielégíteni akar. A kiadóknak ebből az állásfoglalásából következik a szövegek betű-szerinti közlése, de következik az is, hogy a szöveget semmiféle jegyzettel sem látják el. Miután az anyag érdekessége folytán szélesebbkörü érdeklődésre tarthat számot, csak sajnálni lehet a jegyzetek hiányát; csekély helyfoglalásukért a tájékozódhatás és élvezhetőség tekintetében bőségesen kárpótoltak volna.

A *Magyar Irodalmi Ritkaságok* most tárgyalt számainak kiadói derék munkát végeztek s méltán foglalnak helyet abban a sorozatban, mely szerkesztője, Vajthó László gondolatának életrevalóságát bizonyítja. A tanuló, mint kiadó, az irodalmi élet komoly tényezőjévé válik. A kiadás anyagi feltételeit a «filléres» világ gazdasági elvei szerint teremti elő, de az érték, amit nyujt, nem filléres érték, mert az az anyagi és szellemi szálak útján az irodalmi hagyományba való teljes belefonódás kitermeltje. A sorozat minden egyes száma nagy bizonyító erejű eleme annak az új pedagógiai elgondolásnak, mely a magyar irodalom tanításában új szerepet jelöl ki tanár és tanuló számára egyaránt.

Boronkay Antal.

Genthon István: Az új magyar festőművészet története.

A magyar művészettörténeti irodalom fejlődésének újabb állomása Genthon István könyve: *Az új magyar festőművészet története.* Komoly — sőt több —, súlyos írás, amely kiemelkedik a nagyközönség ismereteinek elmélyítésére szánt munkák közül. Szempontjai annyira megalkuvás nélküliek, oly komoly, harcos írás, hogy attól félünk nem fog általános megértésre találni. Műtörténeti irodalmunk ugyanis messze lemaradt művészetünk fejlettségéhez viszonyitva. Ennek eredménye, hogy még a művészettel állandó kapcsolatot fenntartó közönségrétegünk sincs

natkozásokat hangsúlyozza. És mindvégig hangsúlyozza azt az intenzitást, amellyel nemzetünk gondolkodói mindenha résztvettek az egyetemes európai filozófiai mozgalmakban, valamint azt a sajátosságot is, amelyet ezek a mozgalmak magyar földön felvettek. *Joó Tibor.*

Fenyő Iván: Szőnyi István. *Ars Hungarica*, 3. kötet, Budapest, 1934.

Szőnyi István az új festőnemzedék egyik vezére s talán valamennyi társa közül a legérdekesebb pályát futotta be. Szüntelen kísérletezések között jutott el azokra a magaslatokra, ahol ritkán járt előtte magyar művész és sohasem állapodott meg kész eredményeinél, hanem tovább ment, tovább kutatott. A nagybányaiak művészetéből indult ki, időlegesen a német expresszionizmus hatásának szele is megérintette. A huszas évek elején a monumentális kompozició foglalkoztatta, ekkor jelentkezik Rembrandt hatása, mely egész eddigi munkásságát hol halkabb, hol erősebb léptekkel végigkíséri; ez a hatás nem külsőséges: a két lélek mély rokonságát mutatja s Szőnyi azon kevesek egyike, ki a holland varázsló stílusának lényegét megértette.

A bécsi műtörténeti iskolában nevelkedett Fenyő finom elemzésekben mutatja be Szőnyi fejlődési vonalát. A plaszticitás és a vele kapcsolatos árnyalatgazdagság lassan helyet ad a laza, lebegő foltokból alakított előadási módnak. Később a laza foltok nagy, széles tömegekké sűrűsödnek, az egyszerűség monumentális formavilágot keres. A derengő, tompa színek újféle harmóniákban egyesülnek. Az út tegnapig, máig ide vezetett, ki tudja, mit hoz a holnap? A sokféle, egymástól folyó változás során Szőnyi művészete értékeiben egyre emelkedett. A művész alig negyvenéves, fejlődési lehetőségei szinte határtalanoknak látszanak. Fenyő Iván ennek ellenére jól tette, hogy eddigi fejlődését összefoglalta, az eddigi oeuvre — bármi is kövesse, már ma a magyar művészettörténet szerves tartozéka. A kötetet harminchárom kép díszíti, melyek nemcsak a festőnek, hanem egyik legremekebb magyar rajzolónak s a rézkarcolás újjáélesztőjének útját is nyomon kísérik.

Genthon István.

Paul Claudel: A selyemcipő. Fordította: *Semjén Gyula*. Pázmány Irodalmi Társaság kiadása. Budapest, 1934.

Don Rodrigo és Donna Prouheze gyötrődő szerelmét kapjuk ebben a műben, világtörténelmi mozaikba ágyazva. A szenvedés drámája ez, amelyet az író világnézetének barokk ereje fűt és old meg a katolikus hit jegyében. Előtér és háttér, fő- és mellékalakok, egyén és világ hatalmas egységbe olvadnak a cselekmények bonyolult szövetében és ezt az idő rohanásából kitépett vérző képet a Claudel-i meggyőződés emeli metafizikai magasságokba, ahol a dolgok más értelmet kapnak, ahol az árnyékok megvilágosodnak és az élet csak örök valóságok szimboluma lesz.

De Claudel művészete minden nagysága és magával ragadó ereje ellenére is állandó ellentmondásra kényszeríti az olvasót. Ezt az ellentmondást nemcsak a Claudel-i világnézet szinte támadó ereje váltja ki, — mert a világnézeti távolságok áthidalhatók a művészi megoldás segítségével, — hanem az a metafizikus hajlamú esztétika is, amely az alkotás gondolati hátterét alkotja. Ez a metafizikus vérmérséklet magyarázza a Selyemcipő különös szerkezetét. Nem érezzük a felépítés szükségszerű logikáját sem az epikus mesét hordozó jelenetek sodrában, sem a felbukkanó és elmerülő arcok tömegé-

kében teszi. Harcos írása ez a könyv. Harcosé, aki izzó lelkesedéssel, önfeláldozó bátorsággal áll ki az új, forrongásban lévő, sokat támadott művészet védelmére. A mult egész arzenálja, a kiragadott példák, a mesterien megrajzolt portrék egész sora úgy tűnik, hogy háttér csupán. Aláfesti, kiemeli, hősiesebbé, értékesebbé teszi a ma művészeinek harcát. Ez a lelkesedés, ez a jövőre figyelő szem, harcrakész, ökölbe szorított kéz, ha talán nem is a legalkalmasabb tömegek felvilágosítására, botorkálók eligazítására, — de mindenképpen hivatott arra, hogy segítségére legyen a nehéz harcában ma annyira magára hagyatott művészetünknek.

Kopp Jenő.

Tankó Béla : A világnézet kérdése és más tanulmányok. — A csodahit lélektanához. — Hungarian Philosophy. — Tankó Béla tanulmányai, melyeket e három könyv foglal magában, a filozófia igen különböző kérdéseit tárgyalják : a világnézet kérdése, vallás és metafizika, a theológia tudományossága, Kant vallástana, vallás és művészet, Kant és elődei, Hegel, Pascal, Bergson filozófiája, Greguss Ágost esztétikája, a csodahit lélektana, a magyar filozófia története, ilyen különböző témákat vesz vizsgálat alá. Azonban valamennyit egységbe fűzi nem csupán a kutató filozófus személyisége, az egyéni látásmód és stílus — mely Tankó Bélánál különösen fontos mozzanat, eredetiségével és eleganciájával, — hanem egységbe fűzik azok az erős és feltűnő logikai szálak, melyek egy kialakult, szélesen megalapozott rendszer termékeny talajából fakadnak és ágaznak szét a problémák ágbogai felé. Sőt, ha elmélyedünk a tanulmányok gazdag gondolatvilágába, arra is rájövünk, hogy írójuk egész problematikája voltaképen egyetlen nagy kérdésben foglaltatik, ez pedig a szellem teremtő életének misztériuma. Még pedig nem a mai általánosabb érdeklődés szerint, az objektív szellem, a kultúra, a szellem külső világi élete áll Tankó Béla érdeklődésének előterében, hanem maga a tiszta szellem legbensőbb élete, primér állapotai, funkciói. A legmélyebb kíváncsiság láza hajtja Tankót a legrejtettebb mozzanatok, a legszövevényesebb funkcionális viszonyok elvesző nyomán, hogy az eredetig elérjen. Ez az intellektuális láz nem vész el nyomtalanul írás közben sem, ott lüktet mondataiban, gondolatvezetésében és ez a ritka képesség valósággal a «gondolat kalandjának» izgalmas élményével ajándékozza meg az olvasót. Valódi filozófus. Mert a valódi filozófus az, aki nem nyugszik a végső ok, az «arché» megpillantása előtt és nem hagy fel soha azzal a kísérlettel, hogy a valóság bonyodalmas, homályos és értelmetlennek tűnő látszatát tisztavonalú, világos és logikus rendszerbe foglalja. Ezt a küzdelmet folytatja Tankó Béla is problémáival, míg el nem helyezi őket a maga rendszerében megoldottan. Természetesen ezek a megoldások nem fognak mindenkit kielégíteni, aminthogy soha tudományos megoldás nem elégített még ki mindenkit. Az igazságnak számos oldala van. De Tankó Béla szemszöge is megmutatja az egyik oldalt és egységbe foglalja, rendszerré szervezi a valóság széthulló adatait. Ezt az álláspontot két pilléren építette ki, Kant kriticizmusán és Böhm Károly szellemtanán és értékelméletén, ám egy határozott új egyéniség az, aki ezeken az örökölt pilléreken áll.

Angol vázlata a magyar filozófia történetéről, mely a debreceni nyári egyetemen tartott előadásainak a szövege, különösen becses, mert vonzó és érdekkeltő módon alkalmas értesíteni a külföldet a magyar bölcselet irányairól, természetéről. A füzet nyelvéből következik, hogy az angol vo-

a baktérium- és vegyiháboru Felszólalásában számos dolgo-

Az Egyesült Nemzetek Szerve

Az egész világ előtt bebizonyosodott, hogy az amerikai agresszoro
egyezményeket. Lemészárolják, kinozzák és erőszakkal visszatartják a kor
szigeti táborban.

Mi, a kolozsvári „Herbák János"-Művek munkásai, technikusai és tisztviselői
reztünk tudomást az amerikai imperialisták ujabb gaztettéről. Kocsedo ma pokollá vált, ahol az
reából kiüzött asszonyok, öregek, gyermekek — koreai és kinai hadifoglyok ezrei sinylődnek.

Az amerikai agresszorok mindenképpen titkolni igyekeznek a fogolytáborban véghezvitt szörnyü ke-
gyetlenkedéseiket, ugynevezett „önkéntes" repatriálási módszerük igazi célját. A fogolytábor közegei azért
folyamodtak a legvadállatibb kinzó eszközökhöz, mert a foglyok nem értettek egyet az „önkéntes repatriálás"
módszerével. Éppen a Kocsedo-szigeti események bizonyitják a hadifoglyok óhaját, hogy minél hamarabb vissza-
térhessenek hazájukba. Nem akarnak Li Szin Man és Csáng Káj Sek zsoldos rabló hadseregében saját haza-
juk, közös érdekeik ellen fegyvert fogni.

Egész népünkkel egyhangulag követeljük, hogy az amerikai agresszorok fogadják el az Észak-Koreai
és kinai küldöttség május 2-i javaslatát: a fegyverszünet aláirása után azonnal bocsássák haza az összes
hadifoglyokat.

A világ békeszerető népeivel együtt mi is a genfi egyezmény és a civilizált népek jogszokásainak meg-
felelő emberséges bánásmódot követelünk a kocsedói foglyok részére.

A „HERBÁK JÁNOS"-MÜVEK DOLGOZÓI

Az Ukrán SzSzK tiznapos ünnepe

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme szabadságot hozott az ukrán népnek is. Az Ukrán SzSzK hatalmas fejlődés utjára lépett. Ezt a fejlődést szakitották meg a hitlerfasiszták, akik elözönlötték Ukrajnát és óriási veszteségeket okoztak az Ukrán Szovjetköztársaságnak. A Donyec- a Zaporozsje-i, Krivoj-Rog-i és más ipari központokban lévő kohászati és gépgyártó üzemeket, több, mint kétmillió ukránt gyilkoltak meg, vagy hurcoltak fasiszta rabságba.

A szovjet rendszer ragyogó eredménye az, hogy még a háború befejezése előtt, de külö- ta károkat és hatalmas épitkezések indultak Szovjetukrajna felvirágoztatása érdekében.

Hazánk dolgozói „Az Ukrán SzSzK tiznapos ünnepe" keretében, amely május 24-én kezdődik, még jobban megismerkedhetnek az ukrán nép által elért hatalmas eredményekkel, az ukrán dolgozók boldog élé-

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
TELEFON: 227-651, 221-285

IGAZSÁG - KOLOZSVÁR

1952 MÁJ. 22

276

Képzőművészetünk nagyszerű bemutatkozása

Hazánk képzőművészei 208 festményt, 107 szobrot és 230 grafikai munkát állítottak ki az idei bukaresti állami képzőművészeti tárlaton.

A kiállítás gazdag anyaga képzőművészetünk tárgykörének kiterjedéséről, szélesedéséről tanuskodik. Jelentkezik a hazaszeretet, a békeharc témája, valamint a művészeknek az a törekvése, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom, a szovjet nép és a világ dolgozóinak vezetőit és Pártunk vezetőit ábrázolják. E tekintetben meg kell említenünk Dumitru Demu és Dorio Lazar, Sztálin elvtársat ábrázoló szobrait, Constantin Baraschi „Lenin és Sztálin a Szmolnijben" című szobrát és Szőnyi István Sztálin-képét.

A hazaszeretetet tükröző történelmi tárgyu kompoziciók közül Miklóssy Gábor „Grivica 1933" című hatalmas vászna vonja magára a tárlatlátogatók figyelmét. A grivicai sztrájkolók hősi harcát ábrázolja.

A békenarcot tükröző számtalan szép alkotás közül kiemelkedik Barabás István „Gabonagyüjtés"-e, Bene József „Ujságolvasás a szérün", valamint Krausz Tibor és Gh. Freiberg, a francia dokkmunkások imperialistaellenes harcát ábrázoló festménye. A békeharc ihlette szobormüvek között jelentős munka Csorvássy István három koreai partizánlányt ábrázoló szobra.

E tárlaton kiállított képekkel, valamint a Román Népköztársaság időszerű kérdéseivel a RNK Képzőművészei Szövetségének nemrég tartott plenáris ülése foglalkozott, melyen jelen voltak F. P. Resetnyikov Sztálin-díjas szovjet festőművész és G. A. Nedosivin szovjet művkritikus is.

Borisz Caragea elvtárs, a Román Népköztársaság érdemes mestere, a Képzőművészet Szövetségének elnöke jelentésében rámutatott arra, hogy ellentétben művészetünk multbeli bizonytalan helyzetével — Pártunk és kormányunk egyre jobb anyagi feltételeket biztosit művészeinknek, „népünk megtisztelő címekkel és díjakkal jutalmazza alkotó munkájukat". Képzőművészeink ket most első izben ihlette meg a munkásosztály lángeszü vezetőjének, Leninnek és Sztálinnak hatalmas, sokoldalu személyisége, s ennek, — amint Caragea elvtárs hangsulyozta — „nagy elvi jelentősége van, mert a kommunista vezetők alakjaiban a nép legjobb vonásai, a dolgozó tömegek törekvései, a marxi—lenini eszmék ereje tükröződik".

A pozitiv hős, a szocializmus épitője alakjának tükrözése terén Caragea elvtárs Lidia Agricola, Maria Zidaruról festett képét említette meg.

A továbbiakban a jelentés mint a kozmopolitizmus megnyilvánulását birálta azt, hogy számos müből hiányzik a nemzeti jelleg és arra hivta fel a művészeket, tanuljanak e tekintetben klasszikusaink, a nagy orosz klasszikusok és a szovjet művészek példájából.

A jelenlegi állami képzőművészeti tárlat azt mutatja — mondotta a szónok — „képzőművészetünk ralépett a szocialista realizmus utjára. Ezt a sikert művészeinknek állandóan szilárditaniok kell, hogy alkotó munkájukban teljes mértékben meghonositsák a szocialista realizmus módszerét."

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK • IV., MÁRIA VALÉRIA UCCA 8.

MEGHIVÓ

SZŐNYI ISTVÁN FESTŐMŰVÉSZ
GRAFIKAI KIÁLLITÁSÁNAK
(AKVARELLEK, RAJZOK, RÉZKARCOK)
MEGNYITÁSÁRA 1937. MÁJUS 2.
DÉLELŐTT 11 ÓRAKOR

NYITVA NAPONTA 9-TŐL 6-IG, ÜNNEPNAPON 9-TŐL 2-IG. A KIÁLLITÁS MÁJUS 30-ÁN ZÁRUL
A MEGHIVÓ A KIÁLLITÁS MEGNYITÁSÁRA KÉT SZEMÉLYNEK BELÉPŐJEGYÜL SZOLGÁL.

SZŐNYI ISTVÁN KIÁLLITÁSA FRÄNKELNÉL

BUDAPEST, IV., MÁRIA VALÉRIA UCCA 8. TELEFON: 1-821-22.

NYOMTATVÁNY

KÉSZPÉNZZEL 937 APR 30 BUDAPEST 31

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Dr Lovrics Iván Gyula úrnak
Úrhölgynek

Bpest.

Rákos u. 10.

LÖRL D. ÉS FIA



Szőnyi István: Szürke Duna

Művészet

A HÓNAP KIÁLLÍTÁSAI

Írta PÉTER ANDRÁS

Az elmult hónap művészeti életének legnagyobb eseménye kétségen kívül Szőnyi Istvánnak Fränkelnél tartott bemutatója. Szerettük volna avval kezdeni a róla szóló beszámolót, hogy minden egyes olvasónknak legmelegebben ajánlhatjuk a kiállítás megtekintését, sajnos, a kiállítás már bezárult (február 2—25-ig volt nyitva) s így vezető helyett emlékeztetőt kell adnunk azoknak, akik látták és tájékoztatót azok számára, akik nem részesülhettek abban az örömben, hogy e képekben gyönyörködjenek.

Mert a kiállítás legfőbb öröme a zavartalan és gáncstalan gyönyörködés lehetősége volt, amelyben ma a képzőművészeti kritikusnak és érdeklődőnek egyaránt ritkán van része. Szőnyi evvel a kiállításával, amelynek 30 képe az elmult, 1935-ös év termése, fejlődésének olyan pontjára érkezett el, amelyen művészi felfogásának megmaradt, nagyon kevés ellenzőjét is hallgatásra kényszeríti, de olyan hallgatásra, amely mögött nem keserűséget, gúnyt, vagy értetlenséget, hanem legfeljebb szótlan tiszteletet és megbecsülést érezhetünk. Művészete barátainak tábora, amelybe ma már — tempora mutantur! — szinte az egész hivatalos Magyarország is beletartozik, lelkes örömmel hirdeti ennek a nagy művésznek igazán nem a magyar glóbushoz mért jelentőségét és értékeit.

Szőnyi művészete ezelőtt közel 20 évvel, Nagybányáról indult el és egy barokkos, majd expresszionisztikus periódus és a keresésnek néhány esztendeje után jutott el művészetének mai formáihoz. Multja e három jelentékeny periódusából három olyan tényezőt tartott meg, amelyek ma is szerepet játszanak művészetében. Nagybányai őseitől, elsősorban Ferenczytől örökölte a realitás, az élet és világ jelenségei iránti élménykészséget, a barokkos korszakból magával hozta a zárt és szigorúan képszerű képszerkesztéshez való vonzódását, expresszionista idejéből pedig megőrizte az ember és a táj belső kifejezőerejének megjelenítési képességét. Ez a három elem: a természeti élmény ereje, a kompozíciók rendje és a kifejezés mélysége a legfőbb jellemzői Szőnyi mai művészetének. Ezekhez járul azonban még egy negyedik, amely több-kevesebb jelentőséggel ugyancsak végigvonul egész eddigi fejlődésén, de ma új értelmet és új jelentőséget kapott: a jelenségek festői szemlélete, amely művészetének különböző gyökerekből fakadó elemeit egységbe fogja és összehangolja. Ez a festői látás együttesen a konkrét természet-szemlélettel, szigorú komponáló készséggel és a kifejezés lírai erejével hozza létre Szőnyi művészetét, azt a különleges produktumot, amely konzervatív és modern egyszerre, amely helyi, sőt bátran kimondhatjuk, nemzeti tradíciókon alapul és mégis a jövőbe mutat, s amelynek legfőbb és legmeggyőzőbb értéke az összes alkotóelemeknek harmonikus egyensúlya. Ez a belső harmónia magyarázza azt, hogy Szőnyi képeiről oly nehéz beszélni: képei minden ízükben specifikus képzőművészeti alkotások, mindenekfelett festészeti eszközökkel

Tükör 1936. márc.

ember írta, kolozsvári újságíró, és a darab általános meglepetésre szokatlanul nagy sikert aratott. Szerzője egyszerre az ismernevű írók sorába került és azóta több új színdarabbal gyarapította hírnevét. Regényt azonban Indig Ottó most először írt «Két ember eltéved» címmel. Igazi erdélyi írás ez a regény, olyan életformát tárgyal, amely sajátságosan és tipikusan az erdélyi magyarok életéből sarjadt ki. Egy előkelő kolozsvári család leánya beleszeret egy román főhadnagyba, — ez a kiindulópontja a történetnek és ezzel van feladva a regény problémája. Kitűnő alkalom ez arra, hogy a maga szempontjából az író éles és pontos képet adjon az erdélyi magyarok különleges gondolkodásmódjáról és életéről, arról az elzárkózásról, melyben Kolozsvárt és más városokban is magyarok és románok, különösen az öregebb nemzedékek egymással élnek, alig érintkezve a hivatalos szükségességen kívül egymással, szinte mint az egymás mellett haladó párhuzamos vonalak. A magyarok idősebb generációja, amely személyében élte át az államforduló nagy történelmi katasztrófáját, komoran és fájdalmasan elzárkózik mindentől, ami román, viszont a románok gyanúval és idegenkedéssel néznek minden magyar dologra. A fiatal leánynak, aki a román katonatiszthez megy férjhez, szakítani kell családjával, mintha valami nagy bűnt követett volna el, viszont a bukaresti román társadalomban nem tudja a helyét megtalálni, minduntalan érzi és éreztetik is vele idegen voltát. Kis keretben benne van az egész tragikus helyzet, amelyben Erdély szenved s a tragédia minden szenvedélyes és odaadó szerelem dacára is szétszakítja a fiatalok házasságát. Az asszony belátja, hogy így lehetetlen férje mellett élnie és vérző szívvel elmegy vissza Kolozsvárra. Az író mégsem mutatja teljesen reménytelennek a dolgokat, rámutat a fiatal nemzedékre, amely már kapcsolatokat teremtett a román ifjúsággal s ezek és a kényszerűség révén másképp gondolkozik, a nélkül, hogy azért magyarságát feláldozná. A regény egy kitűnő mesemondó hangján van elbeszélve. Szerelmi jeleneteiben magas hőfokú temperatúra van. Alakjai: magyarok és románok éles profillal domborodnak ki a cselekményből. Szoros szerkezetén megérezni a tapasztalt drámaíró ökonómiáját. Nincs egy felesleges részlet, minden össze van kapcsolva, jelenetről-jelenetre fokozódik a feszültség. Modern regényirodalmunk kiváló elbeszélőt nyert Indig Ottó személyében.

Mégsem történt semmi. Regény. Írta: *Sáfár Katalin.* Budapest, Franklin-Társulat kiadása.

Egy fiatal szlovenszkói leány elmondja egy tipikus, művelt mai leány lelki fejlődésének történetét. Sáfár Katalin eddig ismeretlen név volt az irodalomban, de hamarosan meg fogják ismerni és meg is fogják becsülni. Feltűnően érett lélektani belátással dolgozik, a leánylélek belső zavarát, elfogultságait, a családból hozott gátlásait pontosan ismeri és plasztikusan tárja az olvasó elé. A regény hősnője egy szlovenszkói kis városból a berlini egyetemre kerül, tele vággyal az élet teljessége után, de egyúttal tele belső akadályokkal is, amelyek szabad mozgását állandóan gátolják. Ezeknek az akadályoknak a lépésről-lépésre való leküzdése, a belső szabadság győzelmes elérése, tulajdonképpen a tárgya a regénynek. A leány sok emberrel ismerkedik meg, Berlinben sokféle élethelyzetnek lesz tanúja, sokat küzködik és töpreng magában, még többet tapasztal, egyre jobban kitárul zárkozottsága és a végén átalakulva, felszabadult lélekkel tér haza szüleihez. Egyike ez a legpontosabb és legvalószerűbben elbeszélt leánytörténeteknek a mai magyar irodalomban. Az olvasó, aki végigolvasta, azzal az érzéssel teszi le a könyvet, hogy egy izgatottan gondolkozó és finom stíluskészségű új íróval ismerkedett meg.

Komlós Aladár: Néró és a VII/a. Pantheon-kiadás.

Bármennyire eltávolodik korban az ember az iskolai évektől, érdeklődése az iskola iránt úgyszólván semmit sem csappan, megöregedik s a hajdani érettségi izgalmait ma is az egykori izgalmak elevenségével éli újra meg újra. Ez a nyitja annak, hogy a diákkorral, a tanár és diák viszonyával foglalkozó regények és színdarabok mindig is utat nyernek a legszélesebb körű olvasóközönséghez s bármennyire közhellyé lett a diákcsínyekbe beugratott tanár figurája, mégis érdekli és mulattatja az olvasót. Komlós Aladár könyvének az adja legerősebb érdekességét, hogy ezt a diákkal szemben álló tanárfigurát nem a diák, hanem a tanár szemszögéből nézi s az annyiszor látott érem másik oldalát mutatja meg. Regényében nem a diák, hanem a tanár az áldozat, az ő tragédiája ez a regény, a pedagógusé, aki a gondjaira bízott ifjúságért él, s amikor azt kell látnia, hogy tanítványai eltávolodnak, elhidegülnek tőle, valóságos hódító hadjáratot indít kegyükért. Tanári becsvágyát s emberi hiúságát egyformán sérti ez a közötte s tanítványai között beállott szakadás, ragaszkodik a fiatalok szeretetéhez, már-már ideges bolondja ennek az elvesztett szeretetnek s amikor az ifjúság kegye csak nem akar feléje sütni, a szerető tanár kegyetlen, csak parancsot adni tudó zsarnokká lesz.

Komlós Aladár regénye ennek a lelki átalakulásnak a precíz, minden részletében keresztülvitt és minden mondanivalójában izgató rajza. A lelki ábrázolás pontosságának kedvéért lemond úgyszólván minden regényes hatásról, szűkszavú meséjével és ridegvonalú kompozíciójával egy fegyelmi vizsgálat középpontjába állítja a tanítványai szeretetéért harcoló megöregedett leánygimnáziumi tanárt s a bírói tárgyalások jegyzőkönyveinek szinte hivatalosan puritán stílusával leplezi le a pedagógus-lélek mélyén rejlő ismeretlen erőket. Érdemes írói munka ez a regény, méltán rászolgált a közönség érdeklődésére és az irodalom elismerésére.



Szőnyi István: Danaidák
Szőnyi Stefano: Danaidi

SZŐNYI ISTVÁN

FESTŐMŰVÉSZ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLITÁSA

A

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK

HELYISÉGEIBEN IV., MÁRIA VALÉRIA UTCA U. 8.

NYITVA:

1935. JANUÁR 19-TŐL FEBRUÁR 6-IG, 9—2 ÓRA KÖZÖTT

VÉSZI GERZSON KÖNYVNYOMDA
Felelős kiadó: FRENKEL JÓZSEF

Szönyi István

Megyery Sári. Adjátok azoknak... Versek. Szönyi István rajzaival. 2.—

FELESÉGEK FELESÉGE

A SZOVJETUNIÓ ÉLETÉBŐL

Egy bátor kezdeményezés útja

Február végén a «Litye raturnaja Gazeta» érdekes cikket közölt D. I. Rizskov esztergályos új rezgéscsökkentő módszeréről. Azóta a szerkesztőségbe messzi országokból is érkeznek levelek. Egyiket Bratislaváből küldték. M. Suska, Jan Buda és B. Bohus megírták, hogyan terjed a Rizskov-mozgalom Csehszlovákiában. Levelükhöz mellékelték a «Technické Noviny» című ujság egyik példányát is, amely egész oldalt szentel a szovjet esztergályos kiváló újításának.

De érkezett levél Kínából is. A harbini politechnikai intézetben tudományos kutatókört szerveztek a Rizskov-féle rezgéscsökkentési módszer tanulmányozására. Most a kör tagjai — az intézet több aspiránsa — a «Litye raturnaja Gazeta» szerkesztőségén keresztül fordultak D. I. Rizskovhoz és M. Klusinhoz, a technikai tudományok kandidátusához, aki az új módszer kidolgozásában Rizskovnak nagy segítséget nyujtott, hogy magyarázzanak meg nekik néhány műszaki problémát. «Mivel most tanulmányozzuk a fémvágás és a fémvágógépek szerkesztésének elméletét, ez a kérdés bennünket különösen érdekel...» — írták a harbini politechnikai intézet aspiránsai.

A „Bánk bán" — Novoszibirszkben

Új „tenger" épül

Ma már bevonult a megszokott dolgok birodalmába, hogy tengert — építeni is lehet.

Három évvel ezelőtt tavasszal kezdték betonozni a gorkiji vízmű gátját. Azóta már teljesen befejezték az erőmű és a duzzasztógát alapjának betonozását. A gorkiji vízmű gátja 18 méterrel fogja emelni a Volga szintjét. Uj «tenger» — hatalmas vízgyüjtőmedence épül itt, amely többszáz kilométer hosszúságra nyúlik, szélessége pedig sok helyen meghaladja majd a 20 kilométert is.

1954 — fordulat a vízierőmű építésében. Szeptemberben a gátnak le kell zárnia a Volga medrét, decemberben pedig megkezdi működését a vízierőmű első gépegysége.

Gyors ütemben halad a hajózható csatorna építése is. Szeptemberben, amikor lezárják a Volga medrét, a hajózás nem szünetel, ugyanis a hajók nem a Volga főágában fognak közlekedni, hanem a zsilipcsatornán keresztül.

Szeptemberben az építkezés helyén már új tenger hullámzik.

Egy találkozás története

Nemrég a donyecmedencei Vasziljevka falu egyik háza előtt autó állt meg. Napbarnított, tübitejkát (kis kerek sapka) viselő ember szállt ki belőle és a kapu felé sietett. Az ajtóban középkorú asszony fogadta. Né



Szőnyi István gyüjteményes kiállitásán. Részlet a művész nagyméretű freskójának kartonjáról, amelyen felszabadult parasztságunk életét örökítette meg.

de talán igaza van, mert ha néhány szóval elmondom, ki vagyok, s kik vannak itt velem együtt, abból is láthatják: a békemozgalom Indiában egyetlen párthoz sincs kötve, egyetlen párt se uralja. Küldöttségünkben is néhány egészen kiváló, de különböző világnézetű és pártállású személyiség van: politikus, gazdaságpolitikus, tudós, irodalmár, művész, zenész. Néhányat közülük Magyarországon is ismernek, így a Sztálin-békedíjas Sir Sahib Szing Sokhi vezérőrnagyot, az Összindiai Béketanács főtitkárát, Romes Csandrát, a nemzetközi békedíjas írót, Mulk Radzs Anandot, s a híres énekest, Omkar Nath Thakoret.

— Én a kormányzópárt, az Indiai Nemzeti Kongresszuspárt tagja vagyok — már ötven éve. Harcoltam az angol gyarmatosítók ellen, India egyik tartományában vezettem az angolellenes mozgalmat. Mahatma Gandhi tanítványa vagyok. Abban a megtiszteltetésben részesítettek, hogy az Indiai-Kínai Baráti Társaság elnökévé, az Összindiai Béketanács alelnökévé, s a hindosztáni kulturális egyesület titkárává választottak.

— Ötven éve szoros kapcsolatot tartok népemmel. Az elmult hónapokban is beutaztam országunkat, északról, a Himalája hóborította hegyeitől a forró déli tartományokig, a keleten fekvő Asszamtól a nyugati Bombay-ig. És mert népem között járok, s ismerem népemet, felelősségem teljes tudatában állíthatom, hogy a 360 milliós indiai nép azok mellett áll, akik a békéért küzdenek.

— Ha valaki megkérdezné, miért — folytatja Pandit Sunderlal — a válasz egyszerű lenne: mi tudjuk, mi az imperializmus, mi ismerjük az elnyomást. Határaink közelében egy új világháború kitörésének gyujtópontjai vannak. De mit jelentene Indiának a háború? Semmi jót. A béke a mi számunkra létszükséglet. Országunk fejlődéséhez, boldogulásához, a nép életszínvonalának emeléséhez béke kell.

— Biztosan önök is tudják, hogy kormányunk és személy szerint Nehru miniszterelnök, a jelenlegi nehéz diplomáciai helyzetben sokat tesz, hogy az emberiség elkerülje a háborút, hogy megvédjük a békét. Kormányunk a nemzetek közötti vitás kérdések békés rendezését tartja a helyes megoldásnak.

— Háborús gyujtópontokat említett India határain. Magyarázza ezt meg kicsit bővebben — kérem Pandit Sunderlalt.

— Mielőtt a kérdésre válaszolok, először ki kell hogy jelentsem: véleményem szerint minden katonai paktum vagy más egyezmény, amelyik blokkokat hoz létre, s ellentétet teremt a népek között, fenyegeti a békét. Ezt saját fájdalmas tapasztalatunkból tudjuk, gondolok itt a pakisztáni-amerikai katonai egyezményre. Az indiai és a pakisztáni nép békésen, barátságban akar egymás mellett élni, de a jelenlegi pakisztáni kormány olyan katonai egyezményt kötött az Egyesült Államokkal, amely nem szolgálja népeink érdekeit, sőt, ez az új katonai paktum nagy mértékben megnehezíti az India és Pakisztán közötti vitás kérdések — elsősorban a kasmiri kérdés — békés rendezését. Kasmirt háborus ugródeszkának szeretnék felhasználni, s ez háborúba sodorná népeinket, esetleg Ázsia többi népét is. Hangsúlyozom, nem azért ellenezzük a pakisztáni-amerikai katonai egyezményt, mert Pakisztánról van szó, hanem azért, mert tudjuk, ez ellentétes Ázsia népeinek érdekével. Az ilyen katonai egyezményeket, blokkokat le kell bontani, bárhol hozzák is létre azokat. India nem fogja megengedni, hogy országának akár egy tenyérnyi területét is Kína vagy a Szovjetunió elleni célokra használják fel.

— Néhány héttel ezelőtt India és Kína között Tibet kérdésében egyezményt kötöttek. Mi az ön véleménye erről — kérdem Pandit Sunderlalt.

— A kinai-indiai egyezmény bizonyitja, a Szovjetunióhoz vagy más országhoz [illegible] világ békéje szempontjából halaszthatatlanul sürgős, hogy a Kínai Népköztársaságnak adják meg az őt megillető helyet az ENSZ-ben.

— Most áttérek a nemhivatalos baráti kapcsolatokra. Az Indiai-Kínai Baráti Társaság egész Indiára kiterjed, 180 különböző városban működik, központja fővárosunkban, Delhiben van. Pekingben Kínai-Indiai Baráti Társaság, testvértársaság létesült.

— Az elmult három évben különböző indiai küldöttségek jártak Kínában, hivatalosak és nemhivatalosak egyaránt, és kínai küldöttségek látogattak el hazánkba. Nemrégiben három fiatal tanár utazott Indiából Pekingbe, hogy az ottani egyetemen az urdu és a hindosztáni nyelvet tanítsák.

— Az Indiai-Kínai Baráti Társaság feladatának tekinti az új Kína politikájának, eredményeinek, munkájának ismertetését. Propagáljuk a kínai könyveket, folyóiratokat, lapokat, amelyek indiai és angol nyelveken kaphatók országunkban. Kiállításokat, előadásokat szervezünk, célunk az, hogy az indiai nép megértse, milyen változás történt Kínában. Népünk tiszteli és szereti a nagy kínai népet, s követeli, hogy egyre szorosabb politikai, gazdasági és kulturális kapcsolat fejlődjék ki India és Kína között.

— Befejezésül szeretném, ha elmondaná, mi a véleménye a Béke-Világtanács berlini rendkivüli üléséről?

— Ez az értekezlet nagyon fontos kérdésekről tárgyalt és hozott határozatokat. Azt hiszem, sikeres munkát végeztünk. Az ázsiai küldöttek ezen az ülésszakon közös nyilatkozatot fogadtak el, amely nyomatékosan felkéri a genfi értekezleten magukat képviseltető kormányokat, hogy békés tárgyalások útján rendezzék a koreai és az indokínai kérdést. Lehet, hogy Genfben azonnal nem érünk el eredményt, de követelésünk elől nem lehet kitérni, mert biztos, hogy a békéhez ez az egyetlen helyes út és minden nép számára ez az egyetlen igaz út.

Szilágyi Éva

Bevan a genfi értekezlet munkájának meghiúsítására irányuló törekvésekről

London, június 14. (TASZSZ)

Mint a «Press Association» közölte, Bevan, az Angol Munkáspárt úgynevezett balszárnyának vezetője június 12-én strathaveni (Lancashire grófság) beszédében kijelentette, hogy jelenleg kísérletek történnek a genfi értekezlet munkájának meghiúsítására. «*A komoly veszély* — mondotta Bevan — *azzal kapcsolatban keletkezett, hogy az Egyesült Államok nemcsak arra határozta el magát, hogy nem ismeri el a kommunista Kínát, hanem ki is közösíti és ellenséges államok gyűrűjével zárja körül. Kína elismerése és az ENSZ-be való bebocsátása nézetem szerint olyan intézkedés volna, amely feltétlenül a béke útjára vezetné az emberiséget Genfben*».

Bevan Anglia politikáját érintve kijelentette, hogy «*Anglia komoly hibát követ el, amikor az Egyesült Államok uszályába kerül. Én itt az angolok döntő többsége nevében beszélek*» — mondotta.

Franciaországban ünnepi gyülésen emlékeztek meg Jókai Mór halálának 50. évfordulójáról

Párizs, június 14. (MTI)

Mint a «l'Humanité» jelenti, Franciaországban megemlékeztek Jókai Mórról, a nagy magyar regényíróról, halálának 50. évfordulója alkalmából. A párizsi Magyar Intézet az évfordulón ünnepi gyűlést rendezett, amelyen Aurélien Sauvageot professzor hosszú beszédben méltatta Jókai életét és munkásságát. Ezzel egyidejűleg kiállítás is nyilt, amely a nagy magyar regényíró életét és műveit ismerteti.

Hetfon este az Állami Operaházban tartotta hatodik bérleti estjét a Budapesti Filharmóniai Társaság. Az est műsorán Beethoven «Egmont» nyitánya, Beethoven C-dur zongoraversenye, Kodály Concertója és Brahms Első Szimfóniája szerepelt. Ez alkalommal *Kodály Zoltán* kétszeres Kossuth-díjas kiváló művész zeneakadémiai vezényelte saját művét, a Concertót. A zongoraversenyt *Fischer Annie* Kossuth-díjas kiváló művész interpretálta. A nyitányt és a szimfóniát *Lukács Miklós*, az Operaház karnagya vezényelte. (MTI)

A RÁDIÓ MŰSORÁBÓL

SZERDA

KOSSUTH-RÁDIÓ:

4.30: Hirek. — **4.40—8.30-ig:** Reggeli zenés műsor. — Közben: **5.00:** Falurádió. — **6.00:** A «Szabad Nép» vezércikke. — **6.30:** Színházak és mozik műsora. — **7.00:** Hirek. — **8.30:** Kovács Imre és zenekara játszik. — **9.00:** Mi történt a nagyvilágban? — **9.05:** Szórakoztató zene. — **9.20:** Egy darab fehér kenyér. Elbeszélés. — **9.40:** Daltanulás. Behár: Röppen a gépünk... — **10.00:** Hirek. Lapszemle. — **10.10:** Dalok. — **10.30:** Óvodások műsora. — **11.00:** Schubert műveiből. — **11.30:** A magyar rádió énekkarának műsora. — **12.00:** Hirek. Lapszemle. — **12.15:** Hangos Ujság. — **12.45:** Részletek Kirculescu «A barátság dala» c. operettjéből. — **13.20:** Fúvószenekarok műsorából. — **14.00:** Hirek. Közérdekü közlemények. — **14.25:** Ottörő-hiradó. — **14.50:** Népi zene, népi kórus. — **15.20:** Az épülő kommunizmus nagy országában. — **15.40:** Könnyüzene. — **16.00:** Jóska, Asztalos István elbeszélése. — **16.40:** Levelekre válaszolunk. — **17.00:** Hirek. — **17.10:** Szív küldi szivnek szivesen. — **18.00:** Ifjú Figyelő. — **18.30:** Tánczene. — **18.50:** Aczél Tamás: Napló. — **19.05:** Magyar nóták és cigánydalok. — **19.30:** A virágzó mezőgazdaság útján. — **20.00:** Hirek. — **20.10:** Tánczene. — **20.40:** A rádió tudományos hiradója. — **21.00:** A magyar rádió népi zenekara játszik. — **21.30:** Terül a búza fodrosodva. Zenés irodalmi műsor. — **22.00:** Hirek. — **22.10:** Közvetítés az Uruguay—Csehszlovákia-mérkőzésről. (Beszél: Szepesi György.) — **22.30:** Debussy és Ravel műveiből. — **23.30:** Hangképek a vivóvilágbajnokságról Luxemburgból. — **23.50:** Könnyüzene. — **24.00:** Hirek

PETŐFI-RÁDIÓ:

6.30: A kis iskolások műsora. — **6.40:** Torna. — **6.50:** Reggeli zene. — **7.10—11.30-ig:** Azonos a Kossuth-rádió műsorával. — **14.00:** A magyar rádió kisegyüttese játszik. — **14.41:** Josef Strauss: Falusi fecskék. — **14.50:** Tiz perc tudomány. — **15.00:** Olasz operarészletek — **15.40:** A rádió nyelvművelő előadása. Irta: Szilágyi Ferenc. — **16.00:** Zenekari hangverseny. — **17.00:** A KIOSZ férfikara énekel. — **17.25:** Csárdások. — **17.40:** Uj hajtás. Fiatal irók és költők művei. — **18.10:** Gyulai Elemér: Zongoranégyes. — **18.33:** Weber: Preciosa — nyitány. — **18.40:** Kemény: A vidám Balaton. — **19.05:** Dalok és kettősok. — **19.30:** Vidám fúvószene. — **19.40:** Sporthiradó. — **20.00:** Richard Strauss: «Rózsalovag». Opera. — **22.55:** Chopin: fisz-moll nocturne.

IDŐJÁRÁS

A Meteorológiai Intézet jelenti: várható időjárás ma estig: nyugat felől felhősödés, többfelé záporeső, zivatar. Mérsékelt délnyugati, majd megélénkülő északnyugati szél. A nappali hőmérséklet csökken.

A Duna vízállása hétfőn reggel Budapestnél 415 centiméter.

A budapesti színházak mai műsora

Operaház: Szöktetés a szerályból (A. 10. sz., 7). — **Nemzeti Színház:** Uborkafa (7). — **Katona József Színház:** Pygmalion (7). — **Madách Színház:** Egy magyar nyár (X. bérlet, 7). — **A Magyar Néphadsereg Színháza:** Cyrano de Bergerac (7). — **Fővárosi Operettszínház:** Nincs előadás. — **Ifjúsági Színház:** Darázsfészek (7). — **Ifjúsági Színház Kamaraszínháza:** Vizkereszt (7). — **Zeneakadémia:** Kertész Lajos és Kocsi Albert Bach—Bartók-estje (kisterem, 8). — **Fővárosi Vig Színház:** Nincs előadás. — **Fővárosi Kis Színpad:** Nincs előadás. — **Állami Faluszínház:** Bujócska (7). — **Vidám Színpad:** Utazás a viták körül (7). — **Kamara Variété:** Kellemeskedők (fél 7, fél 9). — **Majakovszkij Színpad** (Margitsziget): Potyautas (9. bérlet, 8). — **Csajkovszkij Park Színpad:** Balettest (A—C-bérlet, fél 9). — **Fővárosi Nagycirkusz:** Barátság jegyében (4, 8).

SZABAD NÉP

A Magyar Dolgozók Pártjának központi lapja

Szerkeszti a szerkesztőbizottság

Kiadja a SZABADSÁG lapkiadóvállalat

Szerkesztőség és kiadóhivatal, Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3. Tel.: *343—100, *142—220. Terjeszti a Posta Központi Hirlapirodája Budapest, V., József nádor-tér 1. Tel.: 180—850, vidéken a helyi hirlapterjesztéssel foglalkozó postahivatal. — A budapesti előfizetők ügyeit a kerületi kézbesítőpostahivatalok kezelik. Központi előfizetőszolgálat: 183—022. Előfizetési díj havi 12 Ft.

SZIKRA Lapnyomda.

Szőnyi István gyüjteményes kiállítása

Egy mélyen érző, humanista művész küzdelme az emberért, a szépségért — ez az érzés tölti el a látogatót a hatvanéves Szőnyi István jubileumi kiállításán. Szőnyi István kerek félévszázadot töltött egy olyan társadalomban, amely megcsúfolója volt az emberi szabadságnak, szépségnek, s így tönkretevője a művészetnek. Abban a rendszerben, amelyben sorra a formalizmus zsákutcáiba jutottak a szubjektíve becsületes, tehetséges művészek.

Szőnyi István életművében válaszolt e kornak: ha nem is olyan egyértelműen osztályharcos ez a válasz, mint Derkovitsé, ha nem is olyan plebejuserejű, mint Kosztáé vagy Rudnayé — mégis: ítélet az embertelenség felett és hitvallás a dolgozó nép mellett. Épp emiatt tudta elkerülni Szőnyi István — keresései, tétovázásai közben is — a legszélsőségesebb formalizmusok zsákutcáját.

Nagybányán Ferenczy Károly, majd a főiskolán Réti István mellett tanult. A huszas években festett művein is érződik már a teljes, harmonikus ember utáni vágy. Nem érthetjük meg ezeket a műveket — az élettől duzzadó, színdrámaisággal monumentálissá fokozott aktokat és a «Hegytetőn» (1925) izmos, plaszticitásukat az izzó napsütésben is megőrző, acélos férfialakjait — ha nem tekintünk a korra, melyben létrejöttek. Szőnyi nem vett részt a Tanácsköztársaság forradalmi harcában, mégis az ellenforradalom idején ugyanarról a nagy emberségről beszél művében, mint amely benne izzott a forradalmár művészek, Uitz, Nemes Lamperth, Pór Bertalan, Berény Róbert képeiben.

Természetes, hogy ennek a művészetnek bizonyos fokig talajtalanná kellett válnia — az ideiglenesen győzedelmeskedő ellenforradalom könyörtelen prózája csak az Aba Novák-féle lelketlen álmonumentalitásnak adhatott tápot. Szőnyi István a huszas évek vége felé zebegényi magányába vonul, mindinkább befelé fordul, s a fiatalkori művek drámai izzását, nagy erejét legtöbb képén bizonyosfajta passzív líra, bensőségesség váltja fel. Formai változást is eredményez ez, ami főként a harmincas években válik érezhetővé. A korai művek erős fényárnyéka, nyersebb színezése helyett a lágy pasztellszínek uralkodnak, az alakok erősebben belemosódnak a környezetbe, a plaszticitást foltszerűség váltja fel és az olajtechnika helyébe a tempera lép.

A korábbi művek humanizmusa azonban nem vesz el, sőt a nép életének megismerésével új értelmet nyer. A korabeli magyar paraszti sorsot lehelik ezek a zebegényi alkotások. Nem is annyira a cselekményből érezzük ezt, mert hiszen a művek témája pár szóval kimeríthető. Nem is annyira lélektani jellemzésből érződik ez, mert hisz az is inkább csak sejtetett. De mégis, a nép nyomorúságos élete benne vibrál az ábrázolt emberek lassú mozdulataiban, a kissé elmosódott, szűkszavúan jellemzett, csendes arcokban, a munkából hazabandukoló parasztok fáradtságában, tanácstalan némaságukban és a leheletfinom színekben. Szőnyi nem foglal állást tudatosan, kerüli a konfliktusokat, a drámaiságot, mégis, művei közt nem egy akad, amelyen akarata ellenére is feltárul a valóság igazi arculata. A falu életét, az egyszerű emberek őszinte mozdulatainak szépségét annyi költőiséggel tudta megörökíteni a megragadó hangulatos «Zebegényi este» című képén (1928). Hangulatos életképek, naptényes ábrázolások és komorabb, a kritikai hang erejétől feszülő művek váltják egymást. Ilyenek a tragikus légkörű «Zebegényi temetés» (1928); az «Eladó a borjú» (1933); az «Este» (1934); az «Aratás után» (1936); a «Hazafelé» (1938); és nagyszerű grafikái — gyönyörű tájábrázolásaitól egészen az «Ivók»-ig (1923). E műveiben a legtisztábban fonódik össze a tiszta emberség keresése a dolgozók életének, küzdelmének a megértésével.

Ennek a sorozatnak a legszebb alkotása Szőnyi egyik főműve, az «Uszályok» (1937) című kép, amely egyben a paraszti témakörön való túllépést is jelenti. A sejtelmesen csillogó Duna partján a hajóhíd mellett két izgatott alak hajol egy öngyilkos fölé. A kép felső balsarkából komor sötétséggel húzódó uszály súlyos, nyugodt tömbje és a parton izgatottan mozgó, erős rálátásban megfestett alakok hirtelen mozgásának az ellentéte szörnyű tragédiát sugal. Ezt az érzést erősíti az alakok riadt mozdulata, a hajótest melletti víz titokzatos, zöldesbarna, moszatos színe, a zártságában is rendkívül dinamikus kompozíció. Minden formai elem tehát tartalmat hordoz. E festményben a Horthy-fasizmus éveinek szörnyű tragédiával teli világa lényegül művészi képpé.

Ugyancsak Zebegényben alakult ki Szőnyi tájművészete. Mélyen emberiek ezek a művek, gyönyörű színeikkel a magyar tájképfestészet legszebb darabjai között van a helyük. A fenséges Duna, partjainak százszínű természeti szépsége, a zebegényi kis parasztházak csendje, a termőföld gazdagsága tárul elénk e képekről, amelyeknek mindegyike lírai vallomás a szeretett magyar földről. A liget magános padjában, a fák hűsében meghúzódó kútban — a természet egyszerű, mindennapi tárgyaiban rengeteg szépséget fedezett fel a művész és megérezte a természet és az ember elszakíthatatlan egységét. Legjellemzőbb erre a «Zebegényi temetés» című képe, ahol szinte a nagy flamand realistára, Brueghelre emlékeztető erővel — talán e képén kissé annak hatása alatt — tudja érzékeltetni ezt a kapcsolatot: a gyönyörű, kékeslilás színekben nyugvó téli természet ugyanazt a szomorú, gyászos hangulatot sugalja, mint a felvonuló temetési menet.

A zebegényi korszak tehát lépés volt előre a nagy, széleskörű realizmus felé, de ugyanakkor bizonyosfokú lesiklást is jelentett az első művek drámai, monumentális útjáról. Szőnyi nem tudta kivonni magát kora dekadens művészeti törekvéseinek hatása alól. Ezek egyre erősebben rányomják bélyegüket mind festői szemléletére, mind művei formanyelvére. A szubjektív líra néha már-már elszakadt a valóságtól, egyes művein nem is az ember és a táj a lírai mondanivaló hordozója, hanem csupán a rendkívül kultúrált, de néha már dekadenssé, misztikussá váló szín. A csendéletszerűséget, állapotszerűséget — a polgári művészet egyik gyakori vonását — legjobb művein épp a mély érzés, az ábrázolt mű tartalmában rejlő líraiság és a humanizmus segítségével át tudja törni a művész és épp e humanizmuson keresztül folytatójává válhatott a magyar művészet nagyszerű hagyományának. Néhány alkotásán azonban megmerevedik a világ. E művek kompozíciója is formálissá válik, tömegeiben és színezésében rendkívül kiegyensúlyozottak és megszerkesztettek, de alapjában véve mégis szétesőek e képek (például: «Udvaron», 1935). Az ember gyakran csak színfoltok, tömegek hordozójává, tehát puszta kompozicionális elemmé alacsonyul rajtuk. Nem fogja össze az alkotásokat oly mély, belső tartalom, mint például az «Uszályok»-at — épp ezért a művész csak külsődleges formai eszközökkel tartja össze a képet. Ha a parasztságtól kapott élmény meg is óvta Szőnyit az öncélúságtól, néhány zebegényi képén érezhető az élettől való félrehúzódás korlátja. Nem tudott teljesen összeforrni a néppel, mindvégig bizonyos fokig elszigetelt maradt, s magábazárkózása nehezítette művészetének kibontakozását a realizmus irányában. Gátolta ezt a kibontakozást az is, hogy — épp elvonultsága miatt — Szőnyi nem jutott el a korabeli valóság teljesebb, tudatos megértéséhez, az ösztönösség korlátozta a kritikai állásfoglalást.

A negyvenes években, a fasiszta barbárság fokozódásakor Szőnyi bekapcsolódik a népfront munkájába, de nem olyan aktívan, hogy ez magányából kiragadná. Mégis, egyik művében örök emléket állított — a maga csendes, lírai módján — a fasizmus évei alatt is emberségének, a jövőbe vetett hitének. Az «Anya a kislányával» (1944) című festménye ez. Szőnyi egész életművén végigvonul az anyaság ragyogó himnusza. Mély líra s egyben monumentális erő, az élet nagyságának a megértése jellemzi mindvégig ilyen tárgyú műveit. Gyönyörű példája e sorozatnak «Tavasz» (1935) című képe, amelyen a kapáló anya munkája közben rátekint élettől duzzadó kis alvó gyermekére. Az 1944-ben festett klaszszikus zártságú művében a fasizmus szörnyűségével szembehelyezi a családi élet, az anyai szeretet szépségét. Embereinek arcába, a jövőt fürkésző szemeibe belesűrítette a művész a bizonytalan jövőt, de a reményt is, a vágyat a béke, az egyszerű, szép élet után.

Így érte a felszabadulás Szőnyi Istvánt. Gazdag, rendkívül egyéni művészeti mult áll mögötte: nemcsak kialakult formavilág, de vérébe szívódott sajátos, szubjektív — kissé passzív — valóságlátás is. Nehéz volt hirtelen más szemmel nézni az újuló életet. Néhány művének még most is inkább csak a dátuma új, nemcsak formavilága, de tartalma is még a régi. Uj képei, mint az első nagy kiállításról ismert «Krumpliszedés», vagy a föld és a lovak megfestésében oly nagyszerű «Fuvaros» (1951), az izzó napsütés erejét árasztó «Malomudvar» (1953), gazdagítják az egész életművet, de nem érezzük még rajtuk forrongó korunk leheletét, talán leginkább az 1954-ből való «Szántás» című festményében érződik az új élet íze; a dombon felfelé szántó paraszt alakjában, a derűs, ragyogó színekben, a messzetekintő távlatban.

Közelebb állnak azonban a mához Szőnyi István monumentális tervei. Az 1952-es kiállításon szerepelt már három mű a magyar parasztság felszabadulás utáni életét bemutató pannósorozatból. Ha még sokban jellemző volt e művekre is valamiféle ernyedtség, passzivitás, de néhány részletükben már erőteljes realizmus csendült. Még tovább lép az új, a Földalatti Vasút Népstadion-megállóra készülő freskójának a kartonján. Ha a kompozíció nincs is teljesen megoldva, de az az életszerűség, amely a mozdulatok, az arcok sokaságát jellemzi, a gyermekét szoptató anya és a csípőretett kézzel álló fiatal parasztember alakjában látható élethűség, azt mutatják, hogy a művész túllépett az időtlenségen, megleli életünk igazi szépségét. Nem véletlen, hogy e műve formai megoldásban is konkrétabb, valószerűbb. És ezekben az eredményekben rejlik a továbblépés útja. Mert az időtlen emberszeretet könnyen misztikussá válhat, kisebb hatóerejű, mint a konkrét állásfoglalás pátosza. Ez a konkrétság, mai életünk tudatos elemzése nem elég erős még Szőnyi István művészetében.

Szőnyi István sok megbecsülést, Kossuth-díjat, érdemes művész címet, megbízatást kapott államunktól, de joggal mondhatja, hogy hiányzott a legfontosabb: az elmélyült bírálat. Nem szögeztük még le kellő hangsúllyal, hogy művészetét, multját, humanizmusát magunkénak valljuk, büszkék vagyunk rá, mint nemzeti kultúránk nagy képviselőjére, kiváló művészt tisztelünk benne. De ugyanakkor szeretnénk, ha továbblépne, jobban megismerné korunkat, bátrabban szakítana az időtlenséggel, a passzívsággal. Nem szögeztük le kellő hangsúllyal, hogy tiszteljük festői kultúráját, líraiságát és építő kritikával nem ösztökéltük arra, hogy műveiben a mély emberábrázolás váljék uralkodóvá és ezt szolgálja a gazdag festői tudás. Nem vitáztunk eleget vele, nem örültünk eléggé kitűnő új eredményeinek, nem segítettük eléggé a szocialista realizmus célkitűzéseinek az elfogadásában. Tartozunk a segítő kritikával, s ez nemcsak Szőnyi István művészete még teljesebb kibontakozásának az ügye, hanem az egész magyar művészeté is.

Németh Lajos



The Great Harton's Truppe

Szőnyi István

Irod

Ünnep (Orosz) 1935

1. n. (Képrel.)

A BUDAPESTI
PÁZMÁNY PÉTER TUDOMÁNYEGYETEM
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
ÉS KERESZTÉNYRÉGÉSZETI INTÉZETE

Mücs, kiáll, 1918 tól
Pipics 12.C.

A BUDAPESTI PÁZMÁNY PÉTER TUDOMÁNYEGYETEM
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI ÉS KERESZTÉNYRÉGÉSZETI INTÉZETE

Meghívó

Brinckmann A. E. berlini egyetemi tanárnak a bölcsészeti kar (VIII. Múzeum-körút 6—8. sz.) XII. sz. tantermében f. évi május 2-án, szerdán déli 12 órakor „Das Werden der deutschen Kunst des 18. Jahrhunderts" címmel tartandó előadására.

Az előadást vetített képek kísérik.

Gerevich Tibor
egyetemi ny. r. tanár,
intézeti igazgató.

92.



93. **Szőnyi István** (1894-1960)

Feleségem és Zsuzsa, 1930.

Olaj, vászon, 110x100 cm
Jelezve balra lent: Szőnyi I. 1930

VÉDETT

Kiállítva:
- Stephan Szőnyi. Malerei-Graphik. Staatliche Museen zu Berlin, 1963. augusztus-október, katalógusszám: 19.
- Szőnyi István emlékkiállítása. Magyar Nemzeti Galéria, 1963. december-1964. március, katalógusszám: 21.
- Szőnyi István 1894-1960. Szentendrei Képtár, 1994. július, katalógusszám: 14.

Reprodukálva:
- Fenyő Iván: Szőnyi István. Bisztrai Farkas Ferenc kiadása, Budapest, 1934. (reprodukálva: 19. kép)

Proveniencia:
- Az 1930-as évek közepéig a művész, majd Dr. Sarkadi Nagy Jánosné tulajdonában, az 1960-as években Dr. Vajda Béláné (Gyöngyös), illetve 1965-től Török István gyűjteményében.

Kikiáltási ár: 4 500 000 Ft



Szőnyi István: Feleségem és Zsuzsa / Vázlat, 1929-30 (szén, papír, 59,8x39,9 cm), Szőnyi István Emlékmúzeum, Zebegény

Szőnyi és Zebegény

Szőnyi István számára döntő jelentőségű volt 1924-ben kötött házassága Bartóky József - nyugalmazott államtitkár, akit számos tanító jellegű állatmese írójaként ismerünk - leányával, Melindával. A fiatalok még ebben az esztendőben költöztek ki Zebegénybe, a Bartóky család tornácos-verandás nyaralójába, mely az 1920-as évek második felében állandó otthonukká vált.

A környék atmoszférája, festőisége szinte rabul ejtette a művészt, a zebegényi táj, a falusi életforma, az emberek mindennapjai váltak képei legfontosabb témájává. A tárgyi környezet, a ház, az udvar intim részletei, az általa igen kedvelt háziállatok jelentek meg alkotásain. A hatalmas, dombra felfutó, ötholdas kert - "szabadtéri műterem" -, melyben dombok és völgyek váltogatták egymást, a fenyőerdő, az almáskert, a rét kaszálóval rengeteg festői témát kínált Szőnyi számára, s a dombtetőről bontakozott ki a maga teljességében a Dunakanyar csodálatos panorámája is. Visszaemlékezéseiben olvashatjuk:

„A táj és az emberek összefüggő és elválaszthatatlan egységét láttam meg Zebegényben, olyan környezetben, mely nagyon megfelelt elgondolásaimnak.

Az én képeimnek témája az a két dolog a világon, amihez a legerősebb szálakkal vagyok hozzáfűzve: Zebegény és a családom." (Tóbiás 1982, 27-28.)

"Családképek"

A klasszicizáló felfogású aktkompozíciók mellett Szőnyi festészetében már az 1920-as évek elejétől hangsúlyosan jelen voltak az ismerősökről, barátokról, családtagokról készített portrék. Külön csoportot alkotnak azok a bensőséges hangulatú arcképek - festmények, rajzok és rézkarcok egyaránt -, melyeket idős szüleiről, feleségéről, Duciról és gyermekeiről, az 1924-ben, illetve 1926-ban született Zsuzsáról és Péterről készített. Sorozatot alkotnak a kettős portrék (*A művész szülei*, 1920., magántulajdon *Anyám és én*, 1924., magántulajdon *Feleségem és én*, 1924., Janus Pannonius Múzeum, Pécs), majd az anya-gyermek ábrázolások (*Anyaság*, 1928., Szőnyi István Emlékmúzeum, Zebegény *Verandán*, 1930., magántulajdon).

A családi arcképek csaknem mindegyikét a művész enteriőrbe helyezte, a ritka kivételek közé tartozik a feleségét és mindkét gyermekét a zebegényi dombtetőn, ellenfényben ábrázoló festménye (*Anya két gyermekkel*, 1928., magántulajdon), mely kompozíciójában megelőlegezi a *Feleségem és Zsuzsa* című alkotását. Míg az előbbi kép - bár Szőnyi átmeneti periódusának (1928/29-1933/34) elején készült - még őrzi a korábbi időszak plasztikus formálását és monumentalitásra való törekvését, addig a modelleket szintén a szabadban - feltehetően az említett kerti kaszáló tövében - ábrázoló később készült képén domináns szerepet kap a kompozíció erőteljes szerkesztettsége, a világosabb színezés és rajzosabb formaadás, melyet a részletek - a későbbi temperatechnikát idéző - érzékeny festőisége tesz izgalmassá.

Egy rejtőzködő szignatúra

Szőnyi *Feleségem és Zsuzsa* című festményét először Fenyő Iván publikálta 1934-ben megjelent kötetében, a kép ezidőben még a művész tulajdonában volt. Sajnos nem tüntették fel a műtárgylistában jelzését - vagy annak hiányát -, s ez a kevéssé jó minőségű reprodukción sem látszik. A festményt védettsége, illetve későbbi kiállításai alkalmával - még az 1990-es évek közepén is - jelzés nélküli alkotásként szerepeltették, csupán az 1960-as években, a Bizományi Áruház Vállalat katalógusában szerepelt jelzett műként. A monográfusokat, a tárlatok rendezőit megtévesztette, hogy a vékony ecsettel, vörösesbarna festékkel "megrajzolt" szignatúra a bal alsó sarok egy sötétebb, barnászöld felületére került. A jelzés rejtőzködését csak segítette a festmény felületét fedő több évtizedes porréteg is, melyet a közelmúltban távolítottak el.

Bár Szőnyi több alkalommal csak az eladás előtt jelezte egy-egy képét, *Feleségem és Zsuzsa* című alkotását feltehetően már közvetlenül a kép befejezése után szignálta, erre utal a jelzés festékanyagának, árnyalatának egyezése is. Az előkerült szignatúra pontosította a festmény eddigi datálását, az 1929-es dátummal szemben - ehhez az időszakhoz több vázlat és változat köthető - a végleges kompozíció csak 1930-ban készült el.

Vázlatok és változatok

Számos mappába rendezve, még a művész által tematikusan csoportosítva maradt fenn - a kollekció nagyobb részét a zebegényi Szőnyi István Emlékmúzeum őrzi - az a több ezer vázlatlap, kompozíciós- és mozdulattanulmány, melyeket Szőnyi egy-egy nagyobb kompozíciójához, táblaképéhez vagy monumentális munkájához készített. Ezek között megtalálható az a csupán figurákat - feltehetően műtermi beállításban - megjelenítő, nagyméretű szénvázlat (1929-30, szén, papír, 59,8x39,9 cm), mely a *Feleségem és Zsuzsa* című olajfestményhez készült. Ennek a tájba helyezett kettősportrénak a további változatai - akvarell- és olajvázlata egyaránt - talán párhuzamos kísérletezések eredményeként születtek meg 1929-30 folyamán. Mindkét alkotáson a hasonló dombos, facsoportokkal tagolt háttér elé helyezett figurák mellé harmadikként az ekkor három-négy esztendős Péter fiát festette meg a művész. Az egykor a neves kritikus, Szegi Pál gyűjteményében őrzött, nagyméretű akvarellváltozaton (*A művész felesége és két gyermeke*, akvarell, papír, 46x64 cm) a kisfiú édesanyja és nővére között, míg az Emlémúzeum gyűjteményében őrzött kisebb olajvázlaton (*Feleségem, Zsuzsa és Péter*, olaj, vászon, 54x68 cm) Péter anyja ölében ülve, Zsuzsa kissé távolabb jelenik meg.

(-ts)

franciákat, a kik egy művészi és virágzó faïence kisérletezés nélkül, egy csapásra kész és szép p nehézkes czéhek ellen. Egyébiránt akár az ered formájukat, akár pedig a diszítményeket, lehetetle földi, nevezetesen a franczia és strassburgi ered

A holicsi edények formájában, a XVIII. s (lásd 480. ábrát). Ez zárt csoporttá avatja a g ban harmonikus egyöntetűségénél fogva kellem de egyúttal el is választja a hazai tradiczióktól á ségtől. A diszítmény ellenben a legnagyobb vál értelemben, hogy mintegy mustrakönyve mind szerte faïencere festettek. Ez időtájt készülnek a minőket a hof-i kastély küldött a kiállításra. A b Rouen, Nevers, Marseille, Moustier, Németalföld a határszéli kis városban, a honnét mintha szán sőt még olasz majolikához hasonló dísztányéroka a másoló ügyességét.

A gyár e század huszas éveiben szür kemény tusa után, melyet a porczellán és az ang

A XVIII. század végéig tehát a lágy, feh cserépárúja uralta az egész monarchia piaczát.

metsze-
egykorú,
nemzeti
festővel
s meg-
i. Ismét-
helyt a
karnánk

npásabb
öltözetre
A ruhá-
amarább
nérnemű
magyar
ömegben

kabátról
gjegyez-



485. ábra. Püspök-süveg színes selyemmel s arany-szállal hímzett. XVII. század. A kegyesrendiek trencséni templomában.

hónaljak mentén van s e nyílásokon át dugták
i egyébként rendkívüli hosszukból s csőszerű

Thieme Becker

Szőnyi István

1938

MÁJUS

MAGYAR SZEMLE

A szerkesztőbizottság elnöke
BETHLEN ISTVÁN GRÓF

Keresztény nacionalizmus — KOVRIG BÉLA
Az állandó erődítésről — VIDÉKI GUSZTÁV
A petróleum-kérdés — LENGYEL BÉLA
Mezőberény — KOVÁCS IMRE
A diplomás nők helyzete Magyarországon — MAGYARYNÉ TECHERT MARGIT
Ravasz László, az író — KERECSÉNYI DEZSŐ
Szőnyi István művészete — V. NAGY ZOLTÁN
Románia új alkotmánya és a kisebbségek — SZÁSZ ZSOMBOR
Szabadság a mikrofon előtt — CS. SZABÓ LÁSZLÓ
Az ötvenéves Mátyásföld — KÖRMENDY-ÉKES LAJOS
Külpolitikai szemle — OBSERVANS
Magyar kisebbség Jugoszláviában — FEKETE LAJOS
Az erdélyi magyarság irodalmi élete — JANCSÓ ELEMÉR

Szerkeszti SZEKFŰ GYULA

MAGYAR SZEMLE TÁRSASÁG
Budapest, Vilmos császár-út 26.
ELŐFIZETÉSI ÁRA
6 ingyen „Kincsestár"-kötettel
évi 9 pengő 60 fillér

KITEKINTŐ

Hírek a világgazdaságból

A Szovjetunió színes televíziót gyártó üzemet rendelt a világhírű japán Hitachi elektronikai vállalattól. Az üzem értéke mintegy 15 milliárd jen, azaz megközelítőleg 70 millió dollár, kapacitása pedig évente 400 ezer készülék. A részletek tisztázása céljából Moszkvában hamarosan tárgyalások kezdődnek.

✶

Fordult a kocka: a kőolajexportáló országok összesített fizetési mérlegének hiánya tavaly elérte a 18 milliárd dollárt. Míg 1981-ben 60 milliárd dolláros többlettel zártak az OPEC-országok, a kőolajpiaci lereslet világméretű csökkenése következtében 1982-ben már deficittel kellett szembenézniük. Mint azt az Arab Banking Corporation elnöke kijelentette, a 13 OPEC-ország az idén legfeljebb abban reménykedhet, hogy a helyzet nem romlik tovább. A kőolajipari szakemberek becslése szerint ezen országok mostani termelése napi 15 millió hordó körül mozog, szemben az 1979-es csúccsal, amikor 31 millió hordóval termeltek naponta.

✶

A hét eleje óta Belgrádban csak jegyre kapható az étolaj és a kávé. Az adagolás mértéke személyenként és havonként egy liter olaj, illetve 15 dekagramm árpával kevert kávé. A Jugoszláviában korábban már több helyen bevezetett árulosztási forma így elérte a fővárost is, annak ellenére, hogy a szövetségi képviselőház és a kormány a nem országos jegyrendszert az alkotmánnyal ellentétes, törvénybe ütköző eljárásnak minősítette. Az eredeti elképzelések szerint a mosóporra is kiterjedt volna a jegyrendszer, ehhez azonban nem sikerült megteremteni a szükséges árufedezetet.

✶

Argentína az infláció világrekordere. Tavaly 210 százalékkal emelkedtek az árak a dél-amerikai országban, amely már a második egymást követő évben szerezte meg a világelsőséget. Mint azt egy Buenos Aires-i újság kiszámolta, Argentína hosszabb távon is az infláció világbajnokának tarthatja magát: az elmúlt negyven év folyamán a pénzromlás több mint félmillió (!) százalék volt.

✶

Liechtenstein 23 700 lakosa közül január 1-én huszonnégyen voltak munkanélküliek. Az állástalanok közül tizenegyen részesültek munkanélkülizői évihez képest csaknem háromszorosára növekedett, s megközelítette az egymilliárd dollárt.

✶

Egyiptom külföldi adósságállománya elérte a 19 milliárd dollárt, s a törlesztés és a kamatok az ország idei exportjövedelmének már 46 százalékát emésztik fel. A félhivatalos Al Ahram című lap élesen bírálja a szadati korszakban bevezetett „nyitott ajtónak" elkeresztelt gazdaságpolitikát. A kairói lap szerint ez az adósság annak szüleménye, hogy az eltelt tíz év alatt esztelen fogyasztás uralkodott el az országban, milliókat költöttek látszatberuházásokra, csempészettel, korrupcióval és adócsalásokkal tékozolták el a felvett hiteleket. Az Al Ahram szerint a nemzetközi gazdasági életben léteznek olyan hitelek, amelyeket jó célokra, termelői beruházásokra fordítanak, s ezek fel is lendítik az ország gazdasági életét. A rosszul felhasznált hiteleknek azonban nincs közük a nemzetgazdaság támogatásához.

✶

Mexikónak gyakorlatilag sikerült megállapodnia hitelezőivel az ország rövid lejáratú, mintegy húszmilliárd dollárt kitevő kölcsöneinek átütemezéséről. A megállapodás azokra a kölcsönökre vonatkozik, melyeket Mexikónak 1982 augusztusa és 1984 decembere között kellett volna törlesztenie. Ilyen nagyságú, rövid távú hitelek hosszú távú fizetési kötelezettséggé történő átalakítására még nem volt példa a nemzetközi pénzügyi életben. Mexikó külföldi adósságai egyébként meghaladják a nyolcvanmilliárd dollárt. Az ország tavaly augusztusban jelentette be, hogy képtelen az esedékes részletek törlesztésére.

✶

A francia kormány jóváhagyta azokat az állami vállalatokkal kötendő szerződéseket, amelyek megszabják a vállalatok korszerűsítési és beruházási terveit, illetve az ezekhez nyújtandó állami támogatást. Ennek keretében a kormány mintegy 20—22 milliárd frankos segítséget ad az állami vállalatoknak. Franciaországban jelenleg az állami vállalatok adják a vaskohászat termelésének 80, az elektronikai ipar termékeinek 42 százalékát, 66 százalékkal részesednek a fémfeldolgozó iparból és 54 százalékkal a vegyiparból.

Magyar Nemzet
Csütörtök, 1983. február 17.

Szónyi István

Megyery Sári emlékezete

Szép volt, okos volt és jóságos. E három tulajdonságával nem volt nehéz mindvégig fiatalnak megmaradnia és a súlyos évtizedek alatt is boldog serénységben élnie. Szerette és szolgálta a szépséget. Szerette és segítette a tehetséges, ifjú embereket, szerette és segítette az öreg, bajba jutott, elárvult kollégákat. Színészeket, újságírókat, írókat, tanárembereket, grafikusokat. Szerette Magyarországot. Dühös és elégedetlen szeretettel, míg idehaza élt, 1938-ig. Gyöngéd és segítőkész szeretettel szerette választott, második hazájából, Franciaországból, negyvenöt éven át.

Sacy von Blondel néven ismerte meg a filmvilág, a némafilm hajdanvolt közönsége. Jókai-hősnőket játszott idehaza, az Uher-cég mozijában. Éles és észbontó nőalakokat Berlinben, immár filmtörténetté nemesedett korszakban, a húszas évek mozilázában. Rövid idő alatt összesen negyvenkilenc film főszerepét formálta meg és nemzedékek szemében lett e sikerfilmek révén a század asszonyideálja, a film nagyasszonya. Ő maga azonban, miközben hírneve egyre nőtt, üresnek, talminak találta a filmes életet. Félt a hangosfilm új technikai követelményeitől is. Hátat fordított hát a filmvilágnak és immár Megyery Sári néven felcsapott hírlapírónak, írónak és költőnek. De nem is felcsapott, *szigorú munkával ránevelte magát az írás mesterségére.* Írt regényt és társadalmi riportot, szerelmes verset, elbeszélést. Írásai egyre-másra láttak napvilágot. Cikkeit a *Pesti Napló*, a *Pester Lloyd* és a *Színházi Élet* közölte rendszeresen. Könyveihez Szőnyi István és Molnár C. Pál készített illusztrációkat. Megyery Sárit csakhamar éppen olyan szeretettel fogadta és ismerte el az olvasóközönség, ahogyan évtizeddel azelőtt Sacy von Blondelt rajongta körül.

Azokhoz a ritka emberekhez tartozott, akiknek *az írás mindennapi boldog kényszer volt, munka és önnevelés, az őszinte vallamástétel próbája.* Tiszta szembenézés a világ történéseivel és az állandó, zaklató kérdéssel, mi dolgunk a világon? „Idestova egy fél évszázada, hogy nem volt olyan üres nap, amelyen le ne írtam volna mindazt, amit átéltem. — írta Megyery Sári. — A legértéktelenebb esetektől kezdve a szinte történelmi pillanatokig. Egy óriási ládában őrzöm ezeket az iskolafüzeteket, s ha néha felnyúlok őket, megáll az eszem, hogy milyen gazdag, izgalmas életem volt! Megismerve a gazdagságot, szegénységet, s az érzéseknek egész skáláját! S a rengeteg csalódás, balsiker, testi és lelki szenvedés ellenére a végén rájövök, hogy öregségemre mindent elértem, amit nagyon akartam. S milyen jó, hogy annyi vágyam, amiért odaadtam volna a lelkem üdvösségét, vízbe esett ...!"

Jó lenne tudni, most, hogy Megyery Sári végleg hazaköltözik és végakarata szerint valamelyik budapesti kolumbáriumban lel végső nyughelyet, mi lesz a sorsa az óriási, párizsi ládának. Gazdag életanyagú, szép írásokat őrizhet az a láda, hiszen Megyery Sári mindennapi írásgyakorlataival ötvenesztendősen angol és francia egyetemeken végzett studiumaival olyan tökéletessé formálta stílusát, saját szellemi egyéniségét, ami csak a legnagyobb embereknek sajátja. Ezt a remek stílusú, tiszta őszinteségű és bátor emlékezésű írót a *Magvető Kiadó* jóvoltából a hazai olvasóközönség is ismerheti. Megyery Sári önéletrajzi kötete, az *Én is voltam jávorfácska* ugyanis — igaz nem túl nagy példányban — idehaza is megjelent.

Történelmi körkép és irodalomtörténeti arcképcsarnok egyszerre ez a könyv. Fölvonul benne a századelő dzsentrivilága, nagypolgári rétege, megismerhetők belőle a korabeli bohémek. És megismerhető belőle Kosztolányi Dezsőnek, Karinthy Frigyesnek, József Attilának, Márai Sándornak élethű arcképe. A *Jávorfácskának* — mely Párizs felszabadulásának estéjével, a hálaadó harangzúgással ér jószerint véget —, úgy tudom, készült a folytatása is.

Nem készült a halálra, az bizonyos. Nem is félt tőle. Tette, amit tennie kellett. Ápolta, féltette idős férjét, André *Lang*-ot, a neves francia írót, színpadi szerzőt és újságírót. Méltó helyére, a mi *Nemzeti Galériánk*ba juttatta el szeretett képeit, Szőnyi István és Molnár C. Pál munkáit. És írt, írt, írt. Szeretettel a világról. Szeretettel a kis francia suhancról, aki a fényes párizsi utcán ki akarta őt rabolni, hogy tettével írói élményeket szerezhessen, írt arról, hogy magyarországi tévészereplése milyen új, érdemes barátságokat szövött köré. Írt múltról, írt jelenről. És Somlyó György sorát ismételgette, írásban és fennhangon: „nem, kit a végzet szeret, — de ki saját végzetét megszereti, az a boldog". Megyery Sári boldog ember volt. Olyan boldog, hogy boldogságából még azokra is hárult valamennyi, akik a közelébe kerültek.

Hidegebbek lesznek a napok nélküle.

Lőcsei Gabriella

A spanyol vörös forradalom borzalmai

Agyonvert fasiszta póznára tűzött feje és egyéb rémségek

Jumilla (Murcia tartomány), márc. 17 (Az Est és a United Press tudósítójától)

Feldühödve azon, hogy az igazságügyi hatóságok *szabadlábra helyeztek öt fasisztát*, akiket a rendőrség egy köztársasági érzelmű polgárnak egy összetűzés alkalmával történt meggyilkolása és egy másodiknak súlyos megsebesítése miatt letartóztatott, *szélső baloldali radikálisok* tömegbe verődtek és a polgármester lakása elé vonultak, ahol tüntettek és követelték, hogy

a szabadonbocsátottakat ismét vegyék őrizetbe.

A polgármester elrendelte a letartóztatást és polgári gárdistákat rendelt ki erre a célra. A polgárőrök *kettőt meg is találtak a szabadonbocsátottak közül és újra letartóztatták*, mikor azonban fegyveresen be akarták őket kísérni a rendőrségi fogházba, a fölbőszült radikális elemek *rávetették magukat a polgárőrökre, lefegyverezték őket és*

a két foglyot agyonverték: az egyiknek levágták a fejét és póznára tűzve körülhordozták az uccákon.

A vérengző tömeg most vérszemet kapott és elindult a *Népfront* nevű jobboldali pártszervezet helyi vezetőjének lakása elé, aki megsejtette a történendőket és *revolverrel kezében kiállott házának kapujába*. Mikor a tömeg a ház elé gyülekezett, *közébe lőtt, egy embert megölt*, egyet pedig megsebesített. A felbőszült csőcselék erre behatolt a házba,

meglincselte a lövöldözőt, házát azután felgyujtotta és ott állott, míg a ház földig nem égett.

Már késő este volt, mikor *a zavargó kommunisták a polgárőrség kaszárnyája elé vonultak, hogy azt is felgyujtsák*, de

a polgárőrök felsorakozva várták a támadást, a tömeg közé lőttek,

egy embert megöltek és néhányat megsebesítettek, mire a többi szétfutott.

RENDKÍVÜLI SZÍNHÁZI KEDVEZMÉNY

Az Est-lapok olvasói és előfizetői részére

Az alábbi színházi előadásokra olvasóink és előfizetőink **KÜLÖNBÖZŐ RANGU JEGYET RENDKIVÜL LESZÁLLITOTT ARON** válthatnak Az Est kiadóhivatalában, VII., ker., Erzsébet körút 18—20. sz. (Telefon: **43-8-88**). Reggel 9 órától délután 5 óráig, vasárnap délelőtt 9—2 óráig.

A kedvezményes áru előadások műsora:

KEDDEN, MÁRCIUS 17-ÉN

MAGYAR: **Házasság** (8). BELVÁROSI: **Szent Johanna** (8). PESTI: **Mackó** (8). ANDRÁSSY UTI: **Méltóságos asszony** (8). KAMARA: **Mese a Grand Hotelben** (8). KOMÉDIA: **Érzem a tavaszt** (9).

SZERDÁN, MÁRCIUS 18-ÁN

MAGYAR: **Házasság** (8). PESTI: **Mackó** (8). KAMARA: **Mese a Grand Hotelben** (8). ANDRÁSSY UTI: **Méltóságos asszony** (8). TERÉZKÖRUTI: **Pesti körhinta** (8). KOMÉDIA: **Érzem a tavaszt** (9).

CSÜTÖRTÖKÖN, MÁRCIUS 19-ÉN

MAGYAR: **Házasság** (8). BELVÁROSI: **Urilány** (8¼). PESTI: **Mackó** (8). KAMARA: **Mese a Grand Hotelben** (8). ANDRÁSSY UTI: **Méltóságos asszony** (8). KOMÉDIA: **Érzem a tavaszt** (9).

PÉNTEKEN, MÁRCIUS 20-ÁN

BELVÁROSI: **Szent Johanna** (8). PESTI: **Érettségi** (8). TERÉZKÖRUTI: **Pesti körhinta** (9). KAMARA: **Mese a Grand Hotelben** (8). KOMÉDIA: **Érzem a tavaszt** (9).

SZOMBATON, MÁRCIUS 21-ÉN

VÁROSI: **Tosca (Németh Mária és Lauri Volpi vendégjátéka; 8).** ANDRÁSSY UTI: **Méltóságos asszony** (4. d. u.)

VASÁRNAP, MÁRCIUS 22-ÉN

VIG: **Örök keringő** (3½ d. u.) PESTI: **Érettségi** (4 d. u.) VÁROSI: **Ördöglovas** (4 d. u. és 8 este). TERÉZKÖRUTI: **Pesti körhinta** (9). KOMÉDIA: **Érzem a tavaszt** (4½ d. u.)

MINDEN JEGYVÁSÁRLÓ INGYEN KAPJA A TELJES SZINLAPU »MAGYAR SZINPAD«-OT



Szőnyi István

A magyar festők világhíre és a „Magyar Mesterművek"

A Pesti Napló húsvéti albumáról a „Magyar Mesterművek"-ről Szőnyi István a következőket mondja:

— Gyönyörű szép gondolat volt a magyar képzőművészetet egy ilyen remek csokorba kötni. Nem is hiszik, hogy milyen fontos ez az album a magyar festők külföldi érvényesülésével kapcsolatban. A kép nincs nyelvhez kötve s egy ilyen szép műből a festészet nemzetközi nyelvén az egész világ fogalmat alkothat magának a magyar festői kultura szintjéről.

RÁDIÓ

„Istenek alkonya"
Liber alpolgármester előadása
Kristóf Károly
a színházi ujságirásról

Kedd:

Budapest I.: 4.15 Asszonyok tanácsadója. — 5.00 Csiszár Béla előadása. — 5.30 Szalónzene. — 6.55 »Buda és Pest a félhold uralma alatt«. Liber Endre alpolgármester előadása. — 7.25 Sigfrid Grundeis zongorázik. — 8.00 »Leszakad a csillár«, Kristóf Károly előadása a színházi ujságirásról. — 8.35 Az »Istenek alkonya« II. és III. felvonásának közvetítése az Operaházból. — 11.00 Jazz.

Budapest II.: 5.45 Mezőgazdasági félóra. — 6.30 Az »Istenek alkonya« I. felvonása az Operaházból. — 9.05 Magyar dalest.

Külföld »A köpeny«, »Angelica nővér«. Gianni Schicchi (Róma 8.35). »Cgányszerelem« (Milánó 8.35). »Jolanthe« (Berlin 8.25).

Express hirdetések

Hollandi bronz Kristály **csillárok** állandóan legolcsóbban **Részletre** is Kadelburger V., Lipót körút 5 Telefon: 25-1-69.

Mezőgazdasági vásárra érkezőknek **25% engedményt** nyujt **ARLON SZÁLLÓ** Budapest, VI., Paulay Ede ucca 52. Teljes komfort. Telefon 145-08 **Olcsó hónapos szobák**

A rádiósok barátja! **Hangulat Ébresztő Rádió be- és kikapcsoló Óra** Kapható minden szaküzletben, forgalomba hozza Saltó, tel. **360-30**

Egyszoba hallos vagy kétszobás komfortos lakást keresek. Ajánlatok „Kifogástalan Ve 5645" jeligére a kiadóba

ATLANTIS PENZIO Úri családi otthon, legmodernebb komfort, mérsékelt árak. V. kerület, Bálvány ucca 8, I. Telefon 81-5-47

Kis szálloda 6210 **kevés tőkével kiadó.** Értesítést „5000" jeligére főkiadóba

Földtulajdonos vagy nagybérlő társat keresek, közismert márkaju, nagyobb arányú **dinnyetermelésre** a pesti piacra. „Speciális szakértelem 7924" jeligére a főkiadóhivatalba.

Háromszobás teljes komfortos **uccai lakás kiadó.** Mester u. 53. Értekezni házfelügyelőnél vagy gondnoknál 189-80

Béreljen Taxi Gépírónőt óránként P 1.20-ért géppel házhoz jön **Gépíróservice.** Tel.: **32-7-99.** 3231

Horizontális 20-25 m/m-ig **revolverpadot és dekopler fűrészgépet** vennénk. Ajánlatokat „Üzemképes 6789" jeligére főkiadóba

Fiatal fehérneműsegédet ki a Belvárosban már működött **felveszünk.** Ajánlatokat: „Agynemű 823" jeligére a főkiadóhivatalba kérünk

A IV., Párisi ucca 1. számú házban Váci ucca sarok, **elsőemeleti 4-szobás lakás május 1-re kiadó.**

Villalakás 1—2-szobás összkomfortos **azonnal kiadó.** XI., Muskotály ucca 28.

Eladó bútorok: Komplett mahagóni bécsi háló, egy nagyméretű csiszolt falitükör, 2 „meisseni" porcellán dísztükör. Eredeti II. Rákóczi pad. Régi festmény a 17-ik századból, 2 asztalka. Szalay ucca 2. házfelügyelő 6219

Egyetlen telefonjába kerül és elveti gallérgondját, mert a **Fönix-galléra** 5 éves mosási cseregarancia van. **Központ: Nádor ucca 20. 19-0-79** Egyes vidéki városokra egyedárusítás még kapható.

Attila ucca 77/79 sarokbérpalotában, vitrines portálokkal beépített helyiségek **hentes- és csemegeáru, konfekció és divat, női kalap, finom készcipő, virágüzlet** céljaira kiadók.

TELEK **legjobb fekvésű, maximális adómentességgel,** 38 méter fronttal, 7500 légköbméter beépítéssel **olcsón eladó** Telefon: **398-35** 6217

SZOKNYANADRÁG **esőkabát specialista: SPORTRUHASZALÓN,** Rákóczi út 60, II. 29. Telefon 35-5-34

2-, 3-, 4-szobás **összkomfortos lakások, azonnal, vagy május 1-re kiadók** Klotild ucca 10/A, B, C

Rózsadombi kertes **villában 5- és 6-szobás lakás** kiadó Megtekinthető 12-1 között Bogár ucca 2

Bükk műhasábfát (nagy átméretűt) állandó szállításra **keresek.** — Ajánlatok „Készpénz 6208" jeligére a főkiadóba kéretnek

Budai központban kertes, adómentes, emeletes családi ház 45.000 pengő, 33-mal átvehető. Tulajdonos: 532-76

Piros rózsa, fehér szekfű, tulipán, Mauthner-féle MAGBÓL fakad mindahány!

Kozmetikus iparossal társulnék Kiterjedt vevőkörrel rendelkezem Ajánlatokat „Rentábilis 25" jeligére a kiadóba

Akácfa ucca 6 szám alatt **központifűtés és melegvízzel ellátott 4-szobás lakás május 1-re kiadó.**

Autó hatszemélyes, 10 HP, elegáns, csukott Minerva 1900 pengőért **eladó.** Kipróbálható. Benedek Róbert, Dohány u. 12. 6213

ELADÓ esetleg **elcserélhető** budapesti bérházzal (ráfizetéssel is) gyönyörű szép, emeletes, alápincézett, 3 és 4-szobás (egybe is vonható) sashalmi (Kerepesi út melletti Mátyásföld előtt közlekedés helyiérdekű és körforgalmi villamossal) **VILLA** autógarázzsal, fél hold szőlő, kb. fél hold díszkert, gyümölcsös, veteményes, saját vízvezeték, villany, teniszpálya, **kerti fürdő** Felvilágosítás a helyszínen: Sashalom, Attila u. 10 vagy **Blockner J.** hirdetőjében, Városház ucca 10. Tel. 88-9-14

IV., Párisi ucca 1. sz. házban Váci uccánál **üzlethelyiség** augusztus 1-re **kiadó** Érdeklődés a házfelügyelőnél

Bér- és üzemház Rottenbiller uccában, 2-emeletes massziv, 2×4 szoba hall, etázsfűtés, 3×2, 3×1 lakás, vendéglő, 5×80 m² üzemi helyiség, garázs, még két emelet ráépíthető, **tulajdonostól** azonnal átvehető. Leveleket „80.000-rel kp." jeligére **Singer hirdetőbe,** Jósika u. 13

KÖNIG-nél MÁRFIA KALAP

Töltse a husvéti ünnepeket Sikondán a Mecsekben. Magyarország egyetlen természetes meleg szénsavas fürdője, 400 hold erdőben, vadregényes tájék, kényelmes szálloda, folyóvizes szobák, kitünő ellátás. Felvilágosítást nyujt az igazgatóság, Budapest, VI., Andrássy út 52. Telefon **193-00**

380 voltos motorok Brown-Boveri 5 HP 1400 ford., 4 HP 2800 ford., 4 HP 720 ford. **eladók** Műhely, Izabella u. 86.

Megnyílt RÁCZ SZALÓN **IV., Haris bazár 5.**

Lakásfeloszlatásból **eladó** Maria Terézia **úriszoba, ebédlő** és Krammer-féle **hálószoba** Csak privátnak. Tel. 154-55. 6106

Ügyes, fiatal raktárnokot lehetőleg a konfekció szakmából azonnal **felvesz gyárvállalat.** — Ajánlatokat: „Gyorsmozgású" jeligével Leopold Cornél hirdetőiroda, Teréz körút 3, továbbit

Asztalnemű, szervíszek, antik bútorok költözésből, közvetítők mellőzésével **eladók** 11—1 között. Rózsadomb, Bogár ucca 2. 6205

Háromszobás teljes komfortos **uccai lakás kiadó.** VI, Bulcsu ucca 19. Értekezni **a házfelügyelőnél vagy a gondnoknál** 189-80

Lepje meg a családját összecsukható **gumi fürdőkáddal** nem kell hozzá fürdőszoba. **Ára 24.80.** Vidékre utánvéttel. Olá József, VI., Fóthi u. 25

Utazókat **keresünk,** akik nagyobb uradalmaknál jól be vannak vezetve. Magas kereseti lehetőség. Ajánlat „RT 6220" jeligére a főkiadóba.

Kerésünk **ólomlemezzel** bélelt faládákat vagy vastartályokat 1 m³—10 m³-ürtartalommal, használt, de jóállapotban. Ajánlatok „Textilfestő R. T. 202" jeligére a főkiadóba.

Budai kertes villákban **kettő-, háromszobás és négyszoba-hallos lakások kiadók** Bővebbet helyszínen Fery Oszkár ucca 82 és telefon: 532-76

Nyugatinál **2-szobás uccai, erkélyes garszónlakás** **lépcsőházi bejárattal, uccai fürdőszobával, előnyös bér mellett kiadó.** Felvilágosítás: Ügynök ucca 2—6.

Lépcsőházból nyiló **bútorozott,** hónapos **garszónszobát keresek.** „Kizárólag direkt lépcsőházból 6226" jeligére főkiadóba.

Varrógépeket férfikonfekcióhoz **keresünk.** Hungária Konfekció, Kende Testvérek, V, Sas ucca 23

Gazdasszony intézeti gyakorlattal szanatóriumba, intézetekbe vagy magánoshoz **ajánlkozik** „Szerenyigényü 6987" jeligére a főkiadóba.

„Henna" hajfestőmester aranyplakettel kitüntetve, **elsőrangú hajfestést biztosit** VI. Szondy ucca 41/a. Bainok u. sarok

KÖNIG-nél MÁRFIA KALAP

KÖNIG-nél MÁRFIA KALAP

Express hirdetések

Ebbe a rovatba délelőtt 10 óráig fogadunk el hirdetést. — A szombati és hétfői lapok részére a hirdetések már előző nap feladandók. — A legkisebb hirdetés ára 4 pengő.

Férfi gyapjú
KALAP
kitűnő minőség, a legújabb divatszínekben és fazonokban
nálunk **5.80** pengő
FENYVES
a jó minőségek áruháza
Kálvin tér 7

Mi hiányzik fürdőszobánkból?
Megtudja Ön is, ha meglátogatja üzletemet. **Bálint A.,** IV. kerület, Magyar ucca 1, Astoriával szemben.

Bútorszövetek
függönyanyagok
szőnyegek
szaküzlete
Lakástextil
IV., Régi posta ucca 10.

Használt ruhákért
csodálatos árakat fizetek vagy a legfinomabb gyapjúszövetre becserélem. **Fischbein,** Dob u. 25. Tel. 354-22. 6993

7 BÉRAUTÓ
P temetőbe. Óránként 3 P
Zichy Bérautó 27-6-08

LUXUS BALILLA
BÉRAUTÓ 1.6. P 3
belterületen
Tel.12-8-80 Túra km. 24 f.
Grünspan Béla
ÉJJEL, NAPPAL

7 BÉRAUTÓ
P temetőbe. Óránként 3 P
TELEFON 249-91

ÚJ BÉRAUTÓKKAL
7 P temetőbe. Óránként **2.50** P
URANIA G. 43-5-72

VISELT RUHÁIT
külföldi megbízásból, eredeti angol divatszövetre **cserélem** ki vagy a **legmagasabb áron megveszem.** Tel. 417-23

LUXUS BÉRAUTÓ
külföldre, vidékre, városban és temetőbe legolcsóbban. Telefon **463-24** Éjjel-nappal

Használt férfi és női ruhákért
fehérneműért, egész háztartásért **legmagasabb árat fizetek. Hívásra házhoz megyek.** Tel. 447-10. **Finiász,** Peterdy u. 36 6212

Csukott, modern, keveset futott **OPEL**
kocsi, sürgősen eladó.
Bank-garázs, Zichy Jenő ucca 8.

PRAGA kéttonnás
nagy rakfelülettel, nagyon jó állapotban olcsón eladó **Merkur, Szív u. 59** Tel. 22-2-62

Régi ruháért
ja szövetet adok vagy mérték szerint *újat készítek.* Weisz úriszabóság. Csengery ucca 59, I/7. Telefon 292-75.

Teherautót bérbe keresek esetleg **megvennék.** „Lehetőleg csukott" jeligére Rudolf Mossehoz, Váci ucca 18.

BÉRAUTÓ
1 órára 3 pengő
Budapesten vámon belül. Temetőbe és kirándulási helyekre megegyezés szerint.
UNITAS Rt.
Telefon: A 923-85

Legújabb jersey szmókingok!
KOVÁCS VICTOR

Höigyeknek mindig aktuális!
Raglán, kosztüm, ruha és komplé
HALÁSZ DEZSŐ
divatáruházából
VII., Rákóczi út 54.

Briliánst ékszert **magas áron vesz** Hajdufy ékszerüzlet, Károly körút 7. Tel. 367-15

Használt ruhákért óriási árakat fizetek.
Spiegel, Erzsébet körút 29, I. emelet Telefon: 28-9-42. **Hívásra jövök.**

RUHACSERE! Használt férfiruháit **elsőrendű** szövetre becserélt vagy **drágán** megveszi **Wertheimer,** VI., Teréz körút 29, I. 8. Tel. 27-7-32. — Hívásra házhoz jövök.

Párizsi modelek
után készült
gallér, jabo, mellény, csatok, övek és gombok, kendők és sálak
a legszebb kivitelben kaphatók.
CSIPKEHÁZ
Jakab András, IV., Petőfi Sándor u. 3.

Kertibútorok,
vasszék, vaskarosszék, vasasztal, vaspadok, vesszőfotelek, fakertiszék és asztalok, kertiernyők, használtak és újak nagyon olcsón
ROSENFELD, Népszínház ucca 31

Esőkabát
újdonságok legolcsóbban
Lichtwitz Károly gumiszaküzletében
Teréz körút 4
Telefon: 223-89.

Áprilisi tréfa:
IVÓPOHÁR,
aki iszik belőle, leönti magát.
Borospohár P 1.— Vizespohár P 1.20
Ezermester-bazár, VIII., József körút 17

Minden közművel ellátott **gyönyörű villatelek** villamos- és autobuszmegálló mellett, téli-nyári lakásra alkalmas helyen kapható még Budán, a Tárogató út és Bognár ucca sarki 280-öles parcellákból. 10-5-81 vagy Tárogató út 4/c, háztulajdonosnál 6963

Óvatos legyen
Torokőrt
vegyen. Ara 24 fillér.

Modern portálos
üzlethelyiség
Vilmos császár út 40
szám alatt **május 1-ére,** központi fűtéssel **kiadó.** Bővebbet: Mészáros, IV., Hajó ucca 8/10. 6207

Barackíz
½ kiló **68** fillér
üvegbetét 20 fillér
Párisi Nagyáruházban

KORONGECSET
5" fekete **már** P 3.30-tól, de a legjobb 150/5" szürke orosz P 8.80 ugyanaz extra sűrűben 160/5" P 9.80. Gyártja: **„ZAFIREX"** kefe-, ecset- és seprőgyár, V., Váci út 54. Telefon: 92-4-42.

Orosz L. Irén
fűzőszalónja
Tökéletes fűzők minden célra.
Erzsébet körút 18. I. 5. (Az Est-házban)

ESŐKÖPENY
ballonkabát és raglán
SAS UCCA 25.
Salamonovits Manó
esőkőpenygyár

Szőnyegeket
legolcsóbban Klein Odönnél, Régi posta u. 8

Gyönyörű kabát, komplé, kosztüm és ruhamodelek nagy választékban, olcsó árban beérkeztek.
KLEIN ANTAL
Király ucca 49. Csányi u. sarok

Férfiruha
40 és 50 pengő
rendelésre mérték szerint divatos szöveteinkből
„Hazai Szabóipar"
József körút 45, I. emelet.

Veszünk
briliáns, smaragd
vagy **rubin ékszert**
KLEINBERGER, IV., **Váci ucca 10**

DIÓBÉL (sötét) friss törés .... P 1.69
Zöldség- és Gyümölcsértékesítő,
VIII., Sándor ucca 5. Telefon: 398-54.

„MÁRFIA"
KALAP nálam is kapható
FREY, Király ucca 34.

Szarvas és őzagancsok
átvételéhez kimondott **szakembert keresünk.** Ajánlatok „Kivitel 6215" jeligére a főkiadóba.

Vegyigyárat keres külföldi érdekeltség szenzációsan bevált, Magyarországon is szabadalmazott **növényvédelmiszer** gyártásához „Komoly üzlet" jeligére főkiadóba

Üzletberendezés eladó
Automobil és Pneumatik R. T., VI., Jókai tér 5

Vasek volt kormánybiztos-főispán állásszerzési bűnügye

— Az Est tudósítójától —

Dr. *Vasek* Ernő ügyvéd, nyugalmazott kormánybiztos-főispán *sikkasztás bűntettével* vádolva állott ma dr. *Gönczy* Károly egyesbíró előtt. A vádirat szerint *Vasek Cser* Imrétől állásszerzésre tiszteletdíjként felvett, de a kilátásba helyezett állás megszerzéséig csak letétként kezelhető

2500 pengőt jogtalanul eltulajdonitotta,

holott állást szerezni nem tudott, a pénzt elköltötte, bár annak visszafizetésére a polgári bíróság is kötelezte.

— *Nem vagyok bűnös* — védekezett *Vasek* a bíróság előtt. — Dr. *Cser* Ferenccel, *Cser* Imre bátyjával megállapodtam abban, hogy *2500 pengő ügyvédi honorárium és eljárási költség fejében az öccsének a fővárosnál állást szerzek.* Miután ez a fővárosnál nem sikerült, az *államvasútnál próbálkoztam és meg is szereztem az állást.*

Miután így rendben lévőnek tudtam az ügyet, a szerződés alapján felhasználtam a 2500 pengőt.

Ezután *Cser* Imre vallott arról, miként lépett összeköttetésbe bátyja Vasekkal, aki kétszer is prolongálta az állásszerzési időt és a pénzt nem adta vissza. Kalauzgyakornokká akarták kinevezni.

Újabb adományok Kozma belügyminiszter inségakciójára

— Az Est tudósítójától —

Az aszály- és jégkársujtotta vidékek ínségbe jutott lakosainak támogatása céljából a belügyminisztérium 64.115 számú postatakarékpénztári csekkszámlájára március 13-án a következő adományok folytak be:

Országos Kaszinó titkári hivatala Budapest 300 P, Bosch Róbert kft. Budapest 250, Phylaxia Szérumtermelő Rt. Budapest 200 P, Nemzetközi Baleset- és Kárbiztosító Társaság és tisztviselői Budapest 141.23 P, Bien S. fiai Budapest 100 P.

Duna Általános Biztosító Rt. tisztviselői Budapest 64 P, Posnansky és Strelitz Budapest 50 P, Martos és Herz motor- és gépgyár, Budapest 20 P, Koller Blanka Pettend 20 P, Mezőcsáti Takarékpénztár rt., Budapest 20 P, Keszthelyi Takarékpénztár rt. 20 P, Hangya Szövetkezet, Budapest 15 P.

Encsi Takarékpénztár és Gazdasági Rt. Encs 10 P, Markó Tivadarné Budapest 10 P, Községi előljáróság Tószeg 8 P 78 fillér, Maglód község tisztviselőkara 8.50 P, Községi tisztviselők Tápiósáp 5 P, Községi tisztviselők Mátyásföld 4.90 P, Községi közigazgatási alkalmazottak Gátér 2.50 P, összesen 1249 pengő 91 fillér.

Erősödik a nappali felmelegedés

— A Meteorológiai Intézet jelentése —

BUDAPESTEN MA DÉLBEN 8 C FOK VOLT A HŐMÉRSÉKLET. Várható időjárás a következő 24 órára: Mérsékelt északi, északkeleti szél, változó felhőzet. Egyes helyeken ismét lehet záporszerű eső. Az éjjeli hőmérséklet alig változik, a nappali felmelegedés holnap valószínűleg kissé erősebb lesz.

Lassan javul az idő

— Az Est meteorológiai tudósítójától —

Egész *Közép-Európában,* valamint tőlünk délre, a *Balkánon* és az *Adria* környékén is tovább tart a szeles változékony jellegű idő. Még mindig sokfelé vannak lecsapódások, *egyes helyeken havazások is.*

A hőmérséklet elég alacsony. Hazánk átmenetileg *némi javulást érez annyiban,* hogy a felhőzet különösen a középső és az északi részeken megcsökkent és *a napsütés érvényesül.* Azonban különösen a nyugati megyékben még igen élénk az északi, északkeleti szél és ez egyrészt akadályozza az erősebb felmelegedést, másrészt *igen hűvös benyomást is ad az időnek.*

A tegnapi napon a hőmérséklet még mindig csak kevés helyen érte el a 10—12 fokot és az éjjeli órákban újból sokhelyütt volt fagy. *Lényegesebb változást még nem várhatunk. Megmarad az eléggé élénk északias légáramlás és újból lehet egyes helyeken kisebb futóeső, esetleg futó havazás is. A hőmérséklet még nem indul komoly emelkedésnek. Van azonban remény arra, hogy egy-két nap mulva lényegesebb javulás jön.*

Az időjárási elemek várható értékei Budapesten: legalacsonyabb éjjeli hőmérséklet: kevéssel a fagypont fölött, déli hőmérséklet holnap: 8—10 fok.

T. G.

Értéktőzsde

— Az Est tudósítójától —

Várakozó az értéktőzsde magatartása, mint ahogy nincs vállalkozási kedv a külföldi tőzsdéken sem. *A csendes üzetmenetben* azonban inkább barátságos a hangulat, mint lanyha. A külpolitikai helyzet teljes tisztázásáig nem is indulhat erősebb forgalom. Az áreltolódások ennek megfelelően jelentéktelenek. — A *fixpiacon* kevés az üzlet, tartott árakkal. — *Zürichben* a párizsi, madridi, amszterdami, prágai és varsói kifizetések drágultak, a londoni, newyorki kifizetések és az osztrák silling a tegnapi záróárnál olcsóbban cseréltek ma gazdát.

Gabonatőzsde

— Az Est tudósítójától —

A külföldi gyenge irányzat következtében nálunk is *kedvetlen a gabonatőzsde* hangulata. A készáruüzletben kisméretű a forgalom. *A búza* tartott árakkal cserélt gazdát. A határidőpiacon a hivatalos forgalom megkezdése előtt 16.58—16.60 pengőt fizettek a májusi búzáért. — *Rozsban* csekély az üzlet, a készárúpiacon még tájékoztató árfolyamok sem kerültek felszínre, a határidőpiacon délelőtt 14.05 pengőt kínáltak a májusi rozsért. — *Tengeriben* a kínálat ismét élénk, a forgalom azonban kisarányú, az árak alig tartottak. Budapesten azonnali átvételnél 12.85—12.90, áprilisra 12.90—13 pengő a tengeri ára. A májusi tengeriért a hivatalos forgalom megkezdése előtt 13.35 pengőt kértek. — *A zab- és árpaforgalom* jelentéktelen.

Felelős szerkesztő és kiadó: Salusinszky Imre
Szerkesztő: Kemény Simon
Kiadótulajdonos: Az Est lapkiadó r.-t.
Igazgató 1910-től 1930-ig: Sebestyén Arnold
Bécsi fiókkiadóhivatal: I., Kohlmarkt 7.
Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Ma a 15. oldalon is közlünk Express hirdetéseket

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. Felelős nyomdavezető: Kárpáti (Kettinger) Antal,



4

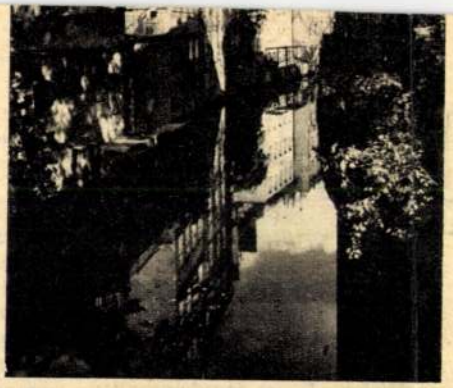

5



6



8





ráadásul játszott Vihar etűd

1. Hol és kinek a szülőházá volt a hangverseny? (2—2 po

— Prágában két »olasz-ménnyel« lettem gazdagabb. L tam a Rómeó és Júlia új rend zésű előadását és sétáltam Pr ga »Velencéjében«.

2. Ki az a csehszlovák író, ak nek regénye címében (a regény ből sikeres film is készült) sze repel Rómeó és Júlia? (4 pont)

3. Miért nevezik Prága egy ré szét Velencének? (3 pont)

Búcsúzóul egy képet kaptunk Váradi Héditől. Legkedvesebb filmszerepében ábrázolja. Ennek a szereplésnek köszönhette, hogy felszabadulásunk tizenötödik évfordulójának esztendejében egy filmfesztivál küldöttségének tagjaként végre megláthatta Moszkvát. Titokban az a vágya, mondta, olyan filmben szeretne szerepelni, amely lehetőséget ad, hogy az Októberi Forradalom 50. évében is ellátogasson a szovjet fővárosba.

4. Mi a címe, milyen díjat nyert és milyen szovjet vonatkozása van annak a filmnek, amelyből Váradi Hédi képét közöljük? (3 × 2 pont)

sorát nem ilyen méretekhez szabta. Egyre arra gondolt, milyen véleménye lehet a legfelső sorban, messze-messze ülő nézőnek arról, hogy a színpadon egy kis fekete pont valamit hadonászik? . . .

6. Melyik szovjet köztársaság fővárosában volt a hangverseny (képünk e város tudományos akadémiájának palotáját mutatja — megfejtése 2 pont)

7. Mit tud e köztársaság ötvenéves történetéről? (1—5 pont).

— Feleségemmel, Sárosi Katival sok közös turnén jártunk a vetélkedő országaiban. Egy napot töltöttünk abban a lengyel tengerparti városban, amelynek híres, Westerplatte nevű része nagy szerepet játszott a második világháborúban.

8. Melyik városban volt ez a családi szereplés? (2 pont)

Beküldési határidő: ***1967. július 5.***

VETÉLKEDŐ 1967 | **1**

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szőnyi István

ORSZÁG VILÁG

1967 JUN 28

1021

SZŐNYI NÉNI

— Rólam ne írjon. Nem akarok a »nemzet özvegye« lenni — mondta. De nemcsak az újságíróhoz volt szigorú. Önmagához is. Amikor Szőnyi Istvánné lett, Bartóky Melinda festőművész örökre letette az ecsetet. »Egy családban elég egy festő. Maga a tehetségesebb. Maga lesz az« — mondta Szőnyinek.

Emlékeket kutatva csak emlék-morzsákat találunk. Egy-egy mozdulatát, hangsúlyát, szűkszavú mondatát őrzi az emlékezet. Mindig másokról beszélt. Magáról soha. És kérdezett: érdekelték az emberi sorsok.

Másokról beszélt; főképp Szőnyiről. Feleség volt a szó legszebb értelmében. Fele a jóból, fele a gondból — olykor több is — neki jutott. Csöndben, magától értetődően viselte. Csak nagyon erős akaratú ember tudja ennyire alárendelni az életét. Árnyéka volt. Vagy inkább tükre? Belenézve — szemében, szavaiban — Szőnyi tűnt elő.

»A mű a lényeges« — idézte. Nem az »én művem«, az »ő műve«, hanem a Mű. A Mű, amely, ha tehetséggel készül, tiszta emberi tartalom, tiszta emberi tartás áll mögötte — él és hat. Képes változtatni a világon.

Duci néni — így hívták a közelállók — erős akarata teremtő akarat volt. Műveket teremtő. Ő vitte falujába, Zebegénybe Szőnyit. S itt olyan környezetet teremtett a számára, hogy a szelíd táj ihletésével a magyar piktúra egyik legjelentősebb oeuvre-je születhetett belőle.

Egyedül lakott Szőnyi halála után. A kert végében puhaszőrű nyuszik lapultak, ketrecekben. Szerette a húsukat.

Akkor elmaradt a róla szóló riport. A tükör nem mutatta meg magát. Csak Szőnyit mutatta.

Végigkalauzolt a műtermeken. A régin, amely oly kicsi volt, hogy a mester egyetlen széken ülve mindent elért benne, az újon amelyben halála előtt mindössze hetekig dolgozott. Duci néni mégis úgy mesélt erről a műteremről, mintha életének nagy részében itt alkotott volna. Emlékszem a mozdulatára, ahogyan kitárta a rézkarcoló asztal feletti barnára pácolt spalettát. Érett, megszokott mozdulat volt. Pedig Szőnyi alig-alig készíthetett rézkarcot ennek az ablaknak a fényénél . . .

— Engem ne fényképezzenek! — tiltakozott. Aztán mégis megengedte: Küldök belőle a lányoméknak. Akkor akart leszokni egészen a dohányzásról. Fel cigarettákat szívott csak, szipkából. És a fényképezőgép elől mindenképpen el akarta tüntetni ezt a felet is . . .

Szőnyi képei töltötték meg a ház minden zugát. Nézésükben nem zavart; hagyta szótlanul, beszéljen, hasson a kép. A műteremben albumok és reprók mellett csak egyetlen igazi festmény volt idegentől: Patay László képe Szőnyi temetéséről.

Sugárzó napsütésben, kopár hegy alján Szőnyi István koporsója. A koporsó mellett ülve, mint egy öreg, fekete, törékeny parasztasszony: Szőnyi néni. A koporsóra semmi koszorút nem engedte; ő maga tett rá néhány szál mezei virágot . . .

Sugárzó sapsütés volt Szőnyi néni temetésén is. Ugyanazok a gyászoló arcok, ünneplőbe öltözött parasztok, hátul a tavaszi kopár hegyoldal. Csak a koporsót terítették be virágok, töméntelen sok tavaszi virág . . .

Mert ezt már nem tilthatta meg.

Torday Alíz

Szőnyi temetése. (Patay László festménye.)



vetíthető művészfilmet bemutatták itt.

Ez dióhéjban a mozi története, ahogy *Veress József* egyetemi adjunktustól a mozi és a filmklub kezdeményezőjétől, a mozi művészeti vezetőjétől hallottam. Tényleg ilyen egyszerű volt — mondja Veress József. — Elképzeltük, beszélgettünk róla, és ahogy az anyagiak rendelkezésünkre álltak, megcsináltuk. A kulturális vezetőktől a pártbizottságig mindenki tetszéssel fogadta a gondolatot, a Moziüzemi Vállalat pedig anyagi támogatást nyújtott, és ma is kiadja havi képes műsorfüzetünket.

A kis mozi 80%-os átlagkihasználtsággal működik, felülmúlja a nagy mozikat. Néhány számadat jól példázza ezt: nálunk a Kopár sziget 97, a Pogányok ideje 95 A hosszútávfutó magányossága 90 százalékos kihasználtságot ért el. A magas százalékok párszáz nézőt jelentenek, — ha egy hétig játsszuk a filmet, ezer-

vész mozi is csak százharminchat férőhelyes, tehát legtöbbször párszáz néző előtt vetíti filmjeit. Honnan kerül ki ez a közönség?

— *A snobság vádja hamis.* Az artkino nyilvános zárkörű sorozataira *bárki beiratkozhat.* És nemcsak gazdaságilag, hanem propagandisztikusan is hasznosabb, ha kis moziban, rövid ideig vetítenek teltházzal egy művészeti filmet, mint ha a nagy moziban kong a nézőtér. Ha nálunk *Atonioni* vagy *Fellini* egy-egy filmje teltházzal fut, a siker átmegy a köztudatba, és ezzel az előzetes reklámmal kerül a nagy mozikba. Hogy „sznobok" vagy bevetődő alkalmi nézők, műértő érdeklődők: erre *kategórikusan nem lehet válaszolni.* Egy év alatt kialakult törzsközönségünk, közülük többen a zártkörű klubnak is tagjai vagy amatőrfilmesek. Sok az egyetemista és az értelmiségi, de egyáltalán nem szűkül le ezekre a rétegekre közönségünk. Sokan ugyanúgy jönnek ide, mint más

filmvetítésekhez kapcsolódik a zártkörű filmklub. Állandó *előadások, viták,* 16 mm-es vetítések, a hazai és a külföldi *filmszakirodalom* bemutatása és *kötetlen foglalkozások* alkotják a klub programját. Mihail *Romm* látogatása és a *Debreceni Szinkronszemle* megrendezése is nagyrészt annak köszönhető, hogy ez a kis filmközpont kialakult. Ezer példányban megjelenő *műsorfüzetünk* mindig elfogy, árusítjuk a *Filmtudományi Intézet* kiadványait, rendszeresek a *kiállítások* a mozi előcsarnokában. A filmklubban működnek az *amatőrfilmesek* is. Tehát lényegében a filmesztétikai nevelés

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Szőnyi István
NÉPMŰVELÉS
1967 AUG

1021

FALUSI KÉPZŐMŰVÉSZETI NAPOK

Jelentős kezdeményezést indított el Csongrád falvaiban a Népművelési Tanácsadó: a képzőművészeti napokat. Korábban a megyei osztály vándoroltatta már a falvakban a megyei képzőművészek alkotásait, magnetofonos tárlatvezetést biztosítva hozzájuk. Ez a forma azonban jóval *szélesebb körű*, elevenebb és hatékonyabb. A megyében élő — elsősorban az országosan is ismert *vásárhelyi* — művészek anyagából összeállított harmincnegyven festmény, grafika, szobor került bemutatásra. Mindenütt *tárlatvezető* válaszol a látogatók kérdéseire, és *vetélkedőt* is rendeznek. Ez elsősorban a bemutatott *képekre* és a vetélkedő keretében látott *filmekre*, továbbá bizonyos elemi *rajz-*, illetve *kompozíciós készségre* épül.

A vetélkedőn előbb ügyességi gyakorlat, rajzolási verseny, majd egy helyi jellegű kérdés következik, melyben egy közeli művészeti centrum, itt jelesül Vásárhely, minél több élő művészének a megnevezése a feladat. Ezt követi az a kérdés, hogy a felsoroltak közül kinek van festménye a kiállításon. Oda kell menni az előbb megnevezett művész egy alkotásához és beszélni róla. Itt a tárlatvezetésen hallottakat természetesen felhasználhatják a versenyzők. Pihenőül a *Szőnyi* Istvánról készült színesfilmet vetítik, majd egy *Derkovits* film kerül bemutatásra, ehhez megint kérdések kapcsolódnak. A Földből és tűzből c., *Gorka* Géza és Lívia művészetét bemutató film vetítése után az ehhez kapcsolódó kérdésekre kell válaszolni a versenyzőknek. Ezek a kérdések a fazekasság ősi módszereinek változására, az iparművészet művészet-jellegére, az edények színének kialakulására, a mázakra, a megyében élő híres fazekasokra, ill. kerámikusokra vonatkoznak. Végül a Vigyázat mázolva c. film egy giccsfestő ügyeskedését mutatja be. Ezalatt a zsüri értékeli teljesítményeiket, majd összefoglaló s a jutalmak átadása következik.

Az eddigi két képzőművészeti nap *(Apátfalva, Mindszent)* tapasztalatai szerint a falvak lakói érdeklődést tanúsítottak a kiállítás iránt, szívesen és örömmel vettek részt a vetélkedőn, ill. követték az abban részt vevők közreműködését, és élvezettel nézték a filmeket. A kezdeti eredmények alapján a Megyei Tanácsadó az ősz és tél folyamán végigviszi a képzőművészeti napot a megye községeiben.

Dömötör János

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szőnyi István

Magyar Ifjúság

1987 AUG 5

1021



SZŐNYI ISTVÁN

Három és fél évtizedet élt, s töltött munkával a Duna-kanyar kis falujában, Zebegényben korunk egyik legjelentősebb magyar festője: Szőnyi István. Életművében kimagasló helyet foglal el a remekművekben gazdag, úgynevezett „zebegényi korszaka". Most, hét évvel halála után, megvásárolta a magyar állam a Szőnyi-hagyatékot és a nagy mester zebegényi házát, műtermét, öt holdas gyümölcsösét. Augusztus 18-án, ott nyílik meg a Szőnyi István Emlékmúzeum, amely ezentúl minden nap, reggel 10-től délután 6 óráig várja Szőnyi tisztelőit: a látogatókat.

ország-
ogatott.
előtt 27
a Ma-
hanem
olasz
indult
az olimpián.
ezen a
mérkőzésen balszélsőt játszott (Czibor a mérkőzés előtti utolsó edzésen összeverekedett Lóránttal, és ezért Sebes Gusztáv kihagyta a csapatból), egy évtizeddel később, 1963-ban már mint a Mantova edzője találkozott egykori ellenfelével, a hátvéd Corradival. A bemutatkozó játékosértekezleten Corradi szót kért: „Ti nem tudjátok, milyen nagy játékos volt a Mester. Én

FORRÓ PILLANATOK

Irország trónjától fosztja meg VI. György királyt.

A kérdés a koronázás után Londonban tartandó birodalmi értekezlet elé kerül.

Mit jelent az új ír alkotmány?

Az új ir alkotmány voltaképpen *az eddigi tényleges helyzet törvényes formák között való kifejezése.* Anglia a háború befejezése után hozzálátott a régóta vajudó ir probléma végleges megoldásához és az angol parlament már 1920-ban törvényt fogadott el, amely

Irországot két részre osztotta.

Az északi részhez hat grófság, azaz megye tartozik, a másik pedig, amelyből a független Irország kialakult, 26 grófságot foglal magában. A »Zöld sziget« lakossága a legutóbbi népszámlálás adatai szerint 3,035.000 lélek, területe 69,393 négyzetkilométer, fővárosának, Dublinnek mintegy félmillió lakosa van.

Nagybritannia és Irország között 1921 december 6-án

valóságos békeszerződést

írtak alá, amelyet *az angol parlament rövidesen szentesített.* A megegyezés értelmében Irország ugyanazt az alkotmányjogi helyzetet foglalja el a brit birodalomban, mint *a többi önkormányzatos dominium*, például Dél-Afrika. A szerződés *teljes függetlenséget* biztosított Irországnak, amennyiben

külön ir hadsereg felállítását és külön ir diplomáciai képviseletet is engedélyezett.

Egyetlen közös ügy maradt csupán és pedig *a haditengerészet kérdése.* Irország nem épített külön flottát, hanem a kölcsönös megegyezés értelmében

Angliára bízta az ír partok védelmét

és rendelkezésre bocsátotta az angol flotta számára az ír kikötőket. A megegyezés Észak-Irországot külön választotta a független ír szabadállamtól; *Észak-Irország továbbra is tartja a hűséget Angliához, bár teljesen autonóm törvényhozása van.*

Az ideiglenes ír nemzetgyűlés 1922 október 25-én fogadta el az első alkotmányt, amely megállapítja, hogy Irország teljesen egyenjogú tagja a brit államszövetségnek és kimondja, hogy a teljes kormányhatalom, az autoritás, a törvényhozási végrehajtó és bírói jogkör Irországban *egyedül az ír népet* illeti. A hivatalos nyelv az ír, vagyis a gael nyelv, azonban az angol is megmarad *egyforán* hivatalos nyelvnek.

De Valera elnökké választása után

a tényleges helyzet lassacskán megváltozott

Irországban. Irország *szabályos köztársasággá alakult át*, amennyiben az ir törvényhozás 1933-ban

megszüntette a hűségesküt az angol király iránt

és ugyancsak törvényhozási úton *megfosztották az angol korona képviselőjét, az ir főkormányzót attól a formai jogától is, hogy az angol király nevében aláírja az ir parlament által hozott törvényeket.* Ez a jog a gyakorlatban *semmit sem jelentett*, miután a törvények értelmében a főkormányzó kizárólag a »végrehajtó tanács«-nak keresztelt ir kabinet határozatai értelmében cselekedhetett.

A hűségeskü megszüntetése és a főkormányzó formai jogainak megszüntetése *szükségessé tette az ir alkotmány reformját*, annál is inkább, mert több más kisebb jelentőségű változás is következett be az idők folyamán. Az alkotmányreform tárgyalása aránylag kevés időt vett igénybe, amiben kétségkívül nagy része volt annak is, hogy *De Valera gael nyelven terjesztette be az alkotmánytörvényt*, már pedig

az ir képviselők legnagyobb része nem beszélt Irország ősi nyelvén.

Anglia és Írország között az új alkotmány elfogadásával

formailag is megszűnt minden közösség.

Írország teljesen független, önálló állam, amely *maga határozza meg még azt is, hogy támogatja-e Angliát háború esetén.*

Elméletben még az a lehetőség is fennáll, hogy Írország hadat üzenjen Angliának.

Írország azért változatlanul *tagja marad a brit államszövetségnek*, azonban egyedül azért, mert *saját szempontjai ezt diktálják.*

Kedvezményes színházjegyek a Nemzetközi Vásár hetében

A Nemzetközi Vásárra érkező vendégeink számára a jövő hétre színházjegyirodánk (Erzsébet körút 18—20.) igen érdekes műsort állított össze. Ad jegyet kedvezményes áron a 150-ik előadása felé közelelő *Vihar az egyenlítőn*-höz, a nagyszerű *Néma levente*-hez *Bajor Gizi* felléptével, a 100-ik előadáson túl levő *A szűz és a gödölyé*-hez, a világhírű *Egy pohár víz*-hez és a *Liliom*-hoz, a kitűnő *Eltévedt báránykák*-hoz, a gyönyörű kiállítású *Josephine császárné*-hoz *Hajmássy Ilona* felléptével, az 50-ik előadása felé közeledő *Illatszertár*-hoz, a rendkívül mulatságos *Kacagó eszték*-hez és a kacagtató *Eltévedt bárlánykák*-hoz.

Mind az itt felemlített darabokat színházak és napok szerint felsorolva »*Rendkívüli színházi kedvezmény*« című hirdetésünkön találják meg előfizetőink és olvasóink.

Külön megemlítjük a *Cigányzenészek 500 éves jubileumát*, amelyet pénteken tartanak a Városi Színházban.

Színházjegyirodánk külön telefonszáma: *1-438-88.*

145.000 autobuszsofőr és kalauz éjfél óta sztrájkol Londonban

London, május 1
(Az Est és a United Press tudósítójától)

Éjfélkor megállott az autobuszforgalom London összes kerületeiben és a vidéki autobuszjáratok alkalmazottai a rokonszenv jeléül csatlakoztak a londoni autobuszsztrájkhoz.

145.000 autobuszsofőr és kocsivezető

— ennyi a számuk magában a fővárosban, a külső kerületekben és a tíz grófság területén — éjfélkor bevitte kocsiját a garázsokba, amelyek elé sztrájkőröket állítottak. Hogy mit jelent ez az autobuszsztrájk, arról képet lehet alkotni a közlekedési társaságok legutolsó kimutatásából, amely kiszámította, hogy az autobuszvállatok kocsijai

naponta 5,750.000 utast szállítanak.

Azért sietett a vezetőség a sztrájk kihirdetésével, mert ma van Wembleyben az angol futballkupa döntője, amelyen jelen lesz a királyi pár és az egyiptomi király. 93.000 jegyet váltottak meg előre. Elképzelhetetlen, hogy ez az óriási tömeg hogy nélkülözheti az autobuszokat.

Az izgalom Londonban igen nagy,

mert mindenki attól fél, hogy a sztrájk hosszú ideig fog tartani és a koronázási ünnepeket is meg fogja zavarni. Ezenkívül az a tény is nyugtalanítja a lakosságot, hogy az autobuszsztrájk 11 év multán éppen azon a napon tört ki, amikor Angliában megkezdődött az óriási szénbányasztrájk.

Eddig az autobuszsofőrök és az alkalmazottak csendesen viselkednek. Mikor beállították a kocsikat a garázsokba, hazatértek és sehol sem mutatkoznak. Csak a sztrájkőrök vigyáznak, hogy a vállalatok ne járathassák az autobuszokat kisegítő-személyzettel. A rendőrség is nagy erővel vonult ki és megszállotta a garázsok környékét. A sztrájk hosszúnak igérkezik, mert a sofőrök és a kocsivezetők szakszervezetének pénztára

kerek egymillió font sterling fölött rendelkezik

és kihirdette, hogy minden sztrájkoló hetenként egy font sterling segítséget fog kapni.

Hideg, kedélytelen május elseje a ligetben

— Az Est tudósítójától —

Fogvacogtató hűvös éjszakával köszöntött be a május. Talán ez volt az oka annak, hogy a vurstliban kevesebben ünnepelték a jövevényt. Kevesen, de annál hangosabban.

— *Ez már nem a régi világ*, — panaszkodott egy mézeskalácsos. — Máskor éjfél tájban a fele boltomat eladtam, most meg itt hevernek a tükrösszívek, festett huszárok...

A mutatványosbódéknál már nagyobb volt az élet. Ott 31 autót számoltunk meg a parkolóhelyen. Töröksapkák, turbánok kerültek a fejekre. Szépen fogyott a főzőkanál is, amellyel a rosszul világított uccán jól lehet megütni a bámészkodó leányokat.

Nyávogtak a harmonikák, kiabált a verkli, de *nem volt igazi hangulat.* Inkább csak nézelődni jöttek az emberek, mint mulatni. A világ legkisebb embere ült egy asztalkán és jósolni szeretett volna.

Hajnalban elázott, magában beszélő alakokkal volt teli a Városliget.

»Újjé, a Ligetben már nem olyan nagyszerű...«

Szőnyi István grafikai kiállítása Fränkelnél

— Az Est tudósítójától —

A festő grafikával pihen. Ceruzával, szénnel, tus-ecsettel, vízfestékkel futamokat, gyakorlatokat játszik, jelzi és gyakorolja tudását, esetleg jegyzeteket készít. A grafika segédtudomány, illetőleg segédművészet. Természetesen a mester ebben is mester. Szőnyi István grafikai művei igazolják festményeit. Szőnyi vásznain nincs szigorú rajz. A felületes és gyakorlatlan néző legalábbis azt hiszi, hogy nincs. De aki belelát a műbe és mögéje lát a festékrétegnek, az érzi a szilárd csontvázat, a biztos szerkezetet, a nagy tudást. Szőnyi most tudásának grafikai bizonyítékait sorakoztatja fel ezen a kiállításon. Ezért és nem önmagáért fontos ez a nyolcvanegy darab művecske. Természetesen mint rajzok, mint vízfestmények és mint rézkarcok is telítve vannak Szőnyi nagy tehetségének minden értékével. Szépek, elegánsak, előkelően színesek, elragadó okmányai egy robusztus alkotóerő játékos perceinek. Hasznos dolog, hogy a művészt ne csak ünnepies lelkiállapotában ismerje meg a közönség, hanem könnyed, fesztelenebb megnyilvánulásain át is betekinthessen az alkotó lélekbe. **(ks.)**

Ne vitatkozzunk — azt majd csak a ***Női szépség albuma*** *mondja meg, milyen az igazi szép nő!*

Ma, holnap és holnapután

még 5 pengő

keddtől 8 pengő a virágos selyembekötött NŐI SZEPSÉG ALBUMA amely **50** ritka érdekességű **aktban, 20 illusztrációban, 160 oldalon** mutatja be az ókori, a modern és az egzotikus női testet.

Aki az alanti megrendelőlapot 2 filléres nyitott borítékban **kedden reggelig** beküldi az ÚJ MAGAZIN-hoz (Budapest, IV., Váci ucca 35) az még élvezi az ötpengős **kedvezményes** árat!

Megrendelem a NŐI SZEPSÉG ALBUMÁ-t öt pengős kedvezményes árban utánvéttel.

Név..... **Foglalkozás**.....

Pontos cim.....

Alkotás és **Menkina J. ucca** sarkán

szenzációs **PARCELLÁZÁS**

-ból még pár adómentes telek **7500**-tól

Közművek költségei az árban bennfoglaltatnak. — Díjtalan prospektus. **Horváth,** Horthy Miklós út 55. Tel. **2-690-37**

Ára 10 fillér

Budapest, 1937. * Vasárnap * május 2. XXVIII. évfolyam * 99. szám.

AZ ÉST

Előfizetési ár:
Egy hónapra . . . . . 3 pengő
Egyes szám ára 10 fillér.
Telefon 1-455-59-ig 1-455-50-ig (sorozat) 1-464-19-ig 1-464-17-ig (sorozat)

Politikai napilap

FŐSZERKESZTŐ: MIKLÓS ANDOR
1910—1935

Szerkesztőség és kiadóhivatala: VII. ker., Rákóczi út 54.
Jegypénztár, hirdetési, előfizetési, utazási, és könyvosztályi: VII., Erzsébet körút 18-20.
Szerkesztőség Bécsben: I., Kohlmarkt 7.

Ércparipáján

bevágtatott a Fejedelem Kossuth terére és most a magyar nép két bálványa, bronzba öntve és kőbe faragva, ott fog állni időtlen időkig. A törvényhozás palotáját fogják közre. Ott lobog a két halhatatlan lélek, egyik a Rákóczi-induló, másik a Kossuth-nóta dallamát csattogja a történelem szelében. Rákóczi már kapott uccát és teret, s most a nemzet szoborhoz juttatta. Ideje volt. Éppen most volt ideje, amikor némelyek oly olcsó árunak tekintik a magyar nép szabadságát. Soha jobbkor nem lehetett Rákóczi nemes személyére ráirányítani a figyelmet. Most kell idézni a hazaszeretetnek, s a szabadságnak ezt a nemes példaképét. Hiába akarják egyes tudósok rajtakapni a nagy bűnön, hogy Rákóczi is csak ember volt, a magyar nép szerelmét és csodálatát, amely őt körülöleli, nem lehet gyengíteni. Történelmünknek ez a gyönyörű alakja öröklakást kapott a nép szivében. Halhatatlan valóság és halhatatlan legenda ő. A hatalmas úr, aki fellázadt, hogy népét megszabadítsa a német sanyargatásától és szipolyozásától. A demokráciának és a szabadságnak, a legszebb hazafiságnak hőse marad Rákóczi mindaddig, amíg egyetlen magyar ember él. Csodálatosan gazdag élete kiapadhatatlan forrása a reménykedő idealizmusnak. Küzdelmei örökké lelkesítenek, bukását mindig megsiratják. Súlyos jelenünkben, amikor egy zűrzavaros Európában él gonoszul megcsonkított országunk, különös jelentősége van annak, hogy bukása után angol hajó vitte Rákóczit francia partokra. Vonzotta őt a nyugat lelke és világossága, s bizony még mi is annak a koldusai vagyunk, hogy a napkirály nem tette meg kötelességét Rákóczival szemben. Rákóczi lelkétől kuruc lett a rutén és a tót is, de ezt a nemes kurucságot nem értette a francia király. Így Rákóczinak számüzetésben, szomorú, szegény internálásban kellett meghalnia Rodostóban. Hitéhez, népéhez, hazájához holtig tartó hűségben. A bronz Fejedelem érclovának csattogó vágtatása verje fel a szundikáló értelmet és lelkiismeretet. Életéből, szándékaiból, dicsőségéből és bukásából tanuljanak azok, akik nagyon is rászorulnak a nagy leckékre. Rákóczi szabadságot, jogot, földet, boldogságot akart adni a magyar népnek.

ELSZAKADT ANGLIÁTÓL ÍRORSZÁG

VI. Györgyöt nem tekinti királyának

Dublin, május 1
(Az Est és a United Press tudósítójától)

A régóta várt ír alkotmányt tegnap este kihirdették. Ezzel az ír szabadállam elszakította az utolsó kötelékeket, amelyek még az angol koronával összekapcsolták.

Az alkotmány ezt világosan kimondja abban a rendelkezésében, amely Írország teljes függetlenségét proklamálja s így szól:

A független Írország elidegeníthetetlen, sérthetetlen és rendíthetetlen joga, hogy népe maga válassza meg a saját kormányformáját, maga szabályozza viszonyát a külvilággal és szabadon fejleszthesse ki politikai, gazdasági és kulturális életét.

Egy másik rendelkezése az alkotmánynak, hogy

új nevet ad az ír szabad államnak, amelyet ezentúl Eire-nek fognak nevezni.

Ez gael nyelven annyit jelent, mint Írország.

—Eire szuverén, független, demokratikus állam, amelyben korlátlanul érvényesül népének Istentől eredő emberi joga és hatalma — mondja az alkotmány 3-ik szakasza. — Eire területe a mai Írország a hozzátartozó fenhatósági vizekkel.

a nemzeti terület kiegészüléséig — tudniillik Északi Írország bekebelezéséig — a parlament által hozott törvények hatálya csak az ír szabadállam területére terjed ki.

Az elnök a legelső személy az országban,

jogkörét az alkotmány szabályozza. Az elnököt közvetlen népszavazás útján hét évre választják. Hivatalbalépésekor esküt tesz az alkotmányra. Az elnök nevezi ki a minisztereket, ő hívja össze és oszlatja fel a parlamentet, ő írja alá a parlament által megszavazott törvényjavaslatokat,

ő a legfőbb hadúr,

ő nevezi ki a hadsereg tisztjeit. A hadüzenethez parlamenti beleegyezés szükséges, kivéve az ellenséges betörés esetét.

Az alkotmánytervezet

egyáltalában nem említi az angol királyt.

Mihelyt a jelenlegi képviselőház megszavazza a tervezetet,

új választást tartanak az új alkotmány alapján.

Az angol sajtó nyugodtan állapítja meg, hogy az alkotmánytervezet voltaképpen

„TRÓNFOSZTÁS" írja az angol sajtó

London, május 1
(Magyar Távirati Iroda)

Az ír állam első és hivatalos nyelve az ír, második az angol. Nemzeti területe egész Írország az összes szigetekkel és területi vizekkel együtt, de

Telefónbetyárok és betyárnők

Irta: NÁDAS SÁNDOR

Minél ziláltabb a közélet, minél elvadultabbak az emberek, annál meglepőbb formában mutatkozik a lelkek beteges deformáltsága. Az utóbbi hetekben és hónapokban újra lángralobbant a névtelen levelezés és telefonozás. Különösen színészek és művésznők szenvednek alatta.

A Vígszínház egyik ismert és népszerű, fiatal, nős színészét névtelen levelekben figyelmeztették, hogy felesége egyik kollégájával kispesti kocsmákba jár, ahol házastársaknak adják ki magukat.

A névtelen levélíró itt két legyet akart egyszerre agyonütni, ugyanis a gyanúsított kolléga is fiatal házas, nejével a legboldogabban élnek. A két pár szerencsére nem afféle kutya-macska házaséletet folytat s a névtelen levélíró nem érte el célját, mind a négyen nagyokat nevetnek a piszkos kis írásművek olvasásakor.

Kevésbé mulat Tassy Mária. Hozzá nőorvost küldött éjnek idején egyik telefónos jóakarója, azon a címen, hogy a művésznő rosszul lett. Az orvos éjjel érkezett, lihegve jött, összes műszereivel, mert telefónon azt mondták be, hogy azonnali beavatkozásra lesz szükség. Szegény orvos, akit éjjel ugrasztottak ki az ágyból, először azt hitte, hogy a gonosz felültetés ellene irányul, de Mária megnyugtatta:

— Dehogyis ön ellen irányul, kedves doktor úr, ön ezen a héten már a harmadik nőgyógyász, akit sürgősen hozzám küldenek telefónbetyár ismerőseim.

Van, aki felemeli a kagylót és éjnek idején belefütyül. Vannak akik, hajnalban, kedélyesen azzal verik fel a híres nőket:

— Tehetne nekem egy nagy szívességet, kedves művésznő!

Itt szörnyű gorombaságok következnek.

Általában nők szoktak névtelenül telefonálni s rendszerint nyomdafestéket nem tűrő trágárságokat mondanak a készülékbe. Betegesen perverzek és gyűlölködők.

Előfordul, azzal keltik fel a híres színésznőt, kérem, itt az Állatkert beszél, a két oroszlán rendelkezésre áll.

Ezek a szelidebb esetek, fájdalmasabb, amikor a színházi lap nevében rendelik ki az illetőt a Hűvösvölgybe, ahol felvételek lesznek. Felkérik, hogy nadrágban s csíkos férfi trikóingben jelenjen meg, mert biciklis női apacsot kell játszania a szabadban.

Igen gyakori, hogy taxikat küldetnek nyakraföre. Éjjel a sofőr becsönget a házmesterhez, hogy már egy félórája vár, mi lesz a vendéggel?!

Ismert ujságírót azzal tréfáltak meg tavaly, hogy nevében felhívták az éjjeli lokálokat s mindenfelől pezsgőt, korhelyleveseket küldettek a lakására. Egész éjjel csöngettek, dörömböltek a ház kapuján, ahol lakik. Végre a házmester kiült a kapuba, hogy rövid úton kergesse el az érkező biciklis és taxis küldöncöket.

Ha ebédután le szokott feküdni, felhívják, hogy itt a telefónközpont beszél, vizsgálják a vonalat.

Színésznőket a következő kedvességekkel traktálják.

— Művésznő beszél?

— Igen.

— Menjen nyugdíjba, itt az ideje.

— Tessék?

— Na, igen, haljon meg minél előbb!

Néha éppen vendégek vannak szegény művésznőnél, aki hápogva, tehetetlenül áll kagylóval a kezében.

Vannak, akik hajnalban odacsengetnek, de nem szólnak egy szót se. Angol tanár van a művésznőnél, teáznak, egyszerre csak szól a telefón, egy fűzősüzlet hívja fel, hogy megrendelésekről tárgyaljanak.

Nincs más védekezés, új telefónszámot kell kérni. Darabig akkor csönd van s a készüléknek nem kell elpirulni a belemondott szörnyű trágárságoktól.

Leleplezni nehéz a névtelen telefonozót, általában azonban tudni, vagy legalább is sejteni lehet, ki a tettes! Egyik írónk igen szellemesen válaszolt a névtelen levélírónak. A kapott ocsmány névtelen levélnek néhány sorát levágta s borítékba téve, névtelenül visszaküldte a gyanúsítottnak a következő titokzatos sor kíséretében:

»Tudtam, te aljas, te írtad a névtelen levelet.«

Márkus Margit, a Vígszínház tehetséges, fiatal tagja, talán legtöbbet szenved a névtelen telefónoktól. Premierjei előtt felhívják:

Kifütyültetlek, te utolsó, reszkess!

Beszéltünk a művésznővel, elkeseredve mesélte el küzdelmeit a névtelen telefónozókkal:

— Hogy ilyen csámpás, miért lesz színésznő! — ilyeneket mondanak be a telefónunkba. Anyámat kérik a telefónhoz és a legborzasztóbb komiszságokat mondják.

— Nők?

— Nők és férfiak együtt!... A legszörnyebben rágalmaznak anyám előtt, aki nem egy színésznő mama és életében ilyesmiket nem hallott. Volt idő, hogy expresszleveleket küldtek, éjjel felvertek sürgönyökkel.

— Nem próbált védekezni?

— Próbáltam.

— Tudja, hogy kik telefónoztak?

— Sejtem.

— Valami nő, akit maga miatt hagytak ott?

— Fogalmam sincs! Elmentem a rendőrségre, illetőleg szóltam egy gyerekkori jóbarátomnak, ő tett feljelentést, de eredménytelenül.

— Akkor aztán abbamaradt?

— Dehogy. Akkor jött a legteteje. Premierre virágot küldtek, boldog és büszke voltam s aztán észrevettem, hogy a rózsák közt levél van. Felbontottam. A legszörnyűbb bűzbombás fenyegetéseket tartalmazta, képzelhető, milyen lelkiállapotban mentem ki a színpadra.

— Még mit találtak ki maga ellen?

— Egyik este felhívták édesanyámat, hogy egy szürketaxi elütött engem és haldokolva bevittek a Pajorba. Szegény anyám, csoda, hogy nem történt baja az ijedtségtől. Végigtelefonálta az összes szanatóriumokat, kórházakat, zokogva szaladt el hazulról, mint egy őrült, azt hitte, nem élek már, csak titkolják előtte. Rettenetes gonoszság. Gyilkosnál rosszabb és aljasabb, aki ilyent csinál. Akkor aztán leszereltettem a telefónt.

— És most nincs?

— Nincs, nincs!... Amíg csak engem bántottak, nem törődtem vele, de szegény anyát távol kell tartanom ilyen szörnyűségektől.

*

Tényleg, ez aljasabb és gonoszabb mindennél. Szégyelheti magát a kor, amelyben ilyen emberek élnek.

„Amit nyugattól kapunk, azt a saját képünkre és hasonlatosságunkra kell átformálnunk"

Gróf Teleki Pál kultuszminiszter a szellemi elit elhivatottságáról beszélt a Collegium Hungaricum Szövetség közgyűlésén

(Saját tudósítónktól.) Az összes külföldi ösztöndíjakat élvezett fiatal tudósokat magában foglaló Collegium Hungaricum Szövetség szombaton este tartotta rendes közgyűlését a Nemzetközi Kluubban *Szőnyi* Istvánnak, a Képzőművészeti Főiskola tanárának elnökletével, aki megnyitójában beszámolt a szövetség évi munkásságáról. Ezután megtartották a választásokat. Elnök lett *Zehery* Lajos miniszteri tanácsos, alelnök vitéz *Nagy* Iván miniszteri titkár, főtitkár *Martonyi* János tanügyi fogalmazó.

Az új elnök székfoglalója után gróf *Teleki* Pál kultuszminiszter emelkedett szólásra. Beszédében megemlékezett arról, hogy *ma különösen divat a nivellálás* és ezt megtaláljuk a szellemi életben is. *Rendületlenül hisz a szellemi elit elhivatottságában,* mert nem azt tartja fontosnak, hogy valaki írni-olvasni tudjon, hanem ha már megtanult olvasni, értse meg azt, amit olvas. Az írás-olvasásnál sokkal fontosabb a józan és bölcs gondolkozás. Az elitek megteremtésével az a célunk, hogy a szellemi értékekért küzdjünk. *A mai krízisben elhivatottságuk van az eliteknek s utat kell találniok a magyarság jobb jövője felé.* A szellemi elitek mellett azonban az *erkölcsi elitekre* is nagy feladat hárul és tapasztalatai azt mutatják, hogy amikor bölcsességet és erkölcsiséget keresett, azt nem mindig a szellemi eliteknél találta meg. *Az ősforrás a föld,* a magyar parasztban annyi bölcsesség van, hogy ha ezt analízissel nem rontják el, onnan mindig sokat meríthetünk. A szellemi és erkölcsi elitet kevesen alkotják s *munkájukat nem értékelik kellőképpen.* Ennek dacára *meg kell vívni harcukat.* Azok az ösztöndíjasok, akik látták Európát, *azoknak kell új magyart teremteni,* mert európai szemmel látják, mi is a magyar. Magyarosan élünk és *amit nyugattól kapunk, azt a saját képünkre és hasonlatosságunkra kell átformálnunk.* Nem igérni jöttem ide, — fejezte be beszédét a kultuszminiszter — ez fölösleges volna, hanem segítségért jöttem a velem egygondolkozásúakhoz és hiszem, tudom, hogy ezt meg fogom találni.

A kultuszminisztert nagyhatású beszéde után hosszasan ünnepelték a megjelentek, majd a szövetség *az egyetemi adjunktusok és tanársegédek* helyzetének rendezéséről tartott szakértekezletet. Dr. *Vér* Tibor müegyetemi magántanár ismertette az egyetemi tanársegédek és adjunktusok helyzetét. Ez az osztály *jövőjének biztosítása nélkül* teljesíti nehéz hivatását a magyar ifjúság oktatásában és szolgálati idejének lejárta után *igen sokszor nem tud elhelyezkedni.* Javasolja, hogy a fiatal magyar tudósokat mint ösztöndíjas gyakornokokat alkalmazzák az egyetemi tanszékeken, itt lássák el szolgálatukat két-három esztendeig, azután kapjanak beosztást szakképzettségüknek megfelelően valamilyen állami státusban, ahonnan az egyetem válogathassa ki a tanársegédeket és adjunktusokat azok közül, akiket erre alkalmasnak tart. Ezeknek a tanársegédeknek és adjunktusoknak státusát úgy kell rendezni, hogy állásukban véglegesíttessenek és ha nem nyernek egyetemi katedrát, akkor is elérhessék a VIII., VII. és VI. állami rendszerű fizetési osztályt.

Vér Tibor előadásához elsőnek *Doby* Géza egyetemi tanár szólt hozzá, aki mindenben magáévá tette Vér Tibor javaslatait és hozzáfűzte, hogy *az összes egyetemi tanársegédeket és adjunktusokat egy közös státusba kellene venni* és hogy ha a tanársegédek az egyetemi státusból külső állami szolgálatba kerülnek, mindig megtarthassák azokat az illetményeiket, amelyeket mint tanársegédek vagy adjunktusok élveztek. Több hozzászólás után *Fülei Szántó* Endre miniszteri tanácsos, a kultuszminisztérium egyetemi ügyosztályának vezetője bejelentette, hogy Doby professzor javaslatában említett megoldással *az Országos Felsőoktatási Tanács jelenleg foglalkozik* és a kultuszminiszter a felsőoktatásügyi reformintézkedések során feltétlenül módot talál az egyetemi tanársegédek és adjunktusok helyzetének megjavítására.

Az Est-IBUSz pünkösdi cserevonataira

május 25 a jelentkezési határidő.

Olaszország

1938 június 2—12 vagy 19

I. **Abbazia**
II. **Roma-Venezia-Firenza-Napoli**
III. **Bellagio-Stresa**
IV. **San Remo-Riviera**

Részvételi díjak 121 pengőtől.

Cserevonat a Dalmát tengerpartra

1938 június 2—12 ill. 19

A) utazás: **Nyaralás Crikveniczán vagy Novin**
B) utazás: **6 nap hajóval az Adrián, nyaralással Crikvenicza fürdőn**
C) utazás: **Üdülés a déldalmát tengerparton**

Részvételi díjak 164 pengőtől.

Cserevonat Svájcba

1938 június 2—12 vagy 19

Montreux-Genf-Lausenne-Bern-Interlaken-Luzern-Lugano megtekintése.

Részvételi díj 356 pengő.

Weekendutazás Abbaziába

1938 június 3—7. *Részvételi díj 64 pengő*

M. N. B. 1004.

Felvilágosítás és jelentkezés:
Az Est Utazási és Menetjegyirodában, VII., Erzsébet körút 18—20. sz. és
IBUSz MÁV Hiv. Menetjegyirodában, V., Vigadó tér 2.

Pedagógusok Szakszerű Gyermek- és Diáküdülői

Budapestről prospektust küldenek · Higiénia — Sport — Nyelvek

BALATON:
Balatonlelle: Dr. Pásztor Józsefné, Délibáb ucca 25. (119-148) Zámory Ferenc, Törökvész út 145. (165-775)
Siófok-Vilmatelep: Kanizsai Dezsőné, Mexikói út 60. (296-709)
Keszthely: Dr. Lőke Lajosné, Keszthely, Helikonliget
HEVESVIDÉK:
Mátrabesenyő: Takács István, Kmetty ucca 20. (114-717)
Sikfőfürdő (500 méter): Családi Gyermekotthon, Stefánia út 29/E (296-961)
Sikfőfürdő (Bükkhegység): Nemes Lipót, Népszínház u. 31 (136-462)

mácia képviselői az angol külügyminisztériumban folytattak tárgyalásokat, melyek során *Párizsnak és Londonnak teljesen azonos álláspontját szögezték le.* A Foreign Office részéről munkatársunk előtt a következő érdekes kijelentéseket tették, melyek az angol szempontra vetnek világosságot:

— Az angol kormány mindent megtett, ami módjában állt, hogy a békés kifejlődést megvalósítsa és *a cseh kormányt a jelenlegi nyomasztó problémák rövid időn belül való megoldására indítsa. A csehszlovák kormány szívélyeshangú válaszban fejezte ki, hogy hajlandó tárgyalni és e célból már meg is tette a szükséges előmunkálatokat. A szudétanémetek viszont arról értesítettek bennünket, hogy a tárgyalásokat csak bizonyos garanciák megadása után hajlandók megkezdeni.* Ami az angol kormánynak a kérdés további fejleményeire vonatkozó magatartását illeti, utalnunk kell *Chamberlain* miniszterelnök március 24-én mondott beszédére, amelyben *Anglia álláspontját bizonyos lehetőségek bekövetkezésének esetére körvonalazta.*

Súlyos német vádak a sorozatos cseh izgatások ellen

Berlin, május 21.

A lapok részletesen közlik a prágai kilengésekről, a csehek németellenes terrorjáról szóló híreket és Henlein pártjának kiáltványát. Valamennyi lap rámutat arra, hogy *az eseményekért a prágai kormányt terheli a felelősség.*

A *Völkischer Beobachter* a cseh sajtóból vett idézetek egész sorával bizonyítja, hogy a *csehek miképpen izgatnak a németek ellen.* A lap megállapítja, hogy a véres események erre az izgatásra vezethetők vissza és a prágai kormány részéről tanusított passzív magatartásra való tekintettel felveti a kérdést, vajjon a prágai kormány még egyáltalában ura-e a helyzetnek, vagy pedig maga is érdekelve van a nap-nap után megismétlődő események alakulásában, hogy aztán az állítólagos német rendzavarásokra való hivatkozással elterelje a figyelmet saját hiányos megértési készségéről. Mindenesetre megállapítható, — írja a lap — hogy a helyzet kiéleződéséért egyesegyedül a cseh kormányt terheli a felelősség.

A *Berliner Börsen-Zeitung* arra a következtetésre jut, hogy *a prágai kormány egyenesen kívánja a szudétanémetség ellen irányuló hajsza folytatását.* Most a cseh kormány dolga, hogy megtalálja az új, helyes utat és a legrövidebb időn belül gondoskodjék a baj orvoslásáról és jóvátételéről, mert egyébként ez a baj igen komolyan veszélyeztethetné az európai helyzetet.

A *Lokal-Anzeiger* megállapítja, hogy Henlein politikájának tárgyilagosságával és a szudétanémetség nagy fegyelmével nagy szolgálatot tett a németség általános ügyének. Henlein még azokban az országokban is fel tudta tárni a csehországi helyzetet, amelyekben a cseh propaganda a legerősebb volt. *Prága igen rossz szolgálatot tesz, ha a békés megoldásra irányuló törekvéseket kihívásokkal és elhomályosítással meg akarja akadályozni.*

A szudétanémetek küldöttsége az alkotmányos rend helyreállítását követelte Hodzsa miniszterelnöktől

Prága, május 21.
(Német Távirati Iroda.)

Mint illetékes helyről közlik, *Frank* szudétanémet képviselő a miniszterelnök meghívására és a szudétanémet pártvezetőség három nap óta együttlévő politikai bizottságának megbízásából a Csehszlovákia minden részéből érkező hírek alapján ma *felkereste Hodzsa miniszterelnököt.* Frank képviselő felhívta a miniszterelnök figyelmét arra, hogy *a tartalékosok behívása és a katonai hatóságoknak ezzel kapcsolatos további intézkedései a lakosság körében olyan hangulatot idéztek fel, amely labilitásánál fogva veszélyt jelent a nyugalom és rend fenntartása szempontjából.*

Czerny belügyminiszterrel folytatott megbeszélések során *Frank* és *Neuwirth* dr. képviselők kifejtették a miniszter előtt, hogy a most teremtett helyzetet nem fedi a törvény értelmében hivatott, alkotmányos tényezők döntése s így az *alkotmányellenesnek* tekintendő. A képviselők követelték az alkotmányos helyzet helyreállítását, *ami egyúttal előfeltétele lenne a szudétanémet párt közreműködésének a nyugalom, rend és béke biztosításában.*

A szudétanémet párt képviselői ezenkívül különféle közigazgatási és személyi rendszabályokat követeltek. Azt kívánták továbbá, hogy tegyék lehetetlenné az égeri események megismétlődését és *teljes mértékben torolják meg a két szudétanémet Égerben történt agyonlövését.*

Angol diplomáciai lépés Berlinben a német-cseh megegyezés érdekében

Párizs, május 21.

Bonnet külügyminiszter szombaton megbeszélést folytatott az angol nagykövettel és a cseh követtel; mind a két megbeszélésen *a csehországi események kerültek szóba.* A külügyminiszter *a szovjet nagykövetet is fogadta.* A francia külügyminiszter Phipps és Ossusky előtt, a Havas-iroda jelentése szerint, *nyomatékosan hangoztatta Franciaország változatlan álláspontját a cseh kérdésben.*

Henderson berlini angol nagykövet — mint a Havas-iroda jelenti — ma *Ribbentrop birodalmi külügyminiszternél járt. Az angol nagykövet lépése a béke érdekében történt, hogy a két ország közt a megegyezést előmozdítsa.* A Havas-közlemény szerint a német külügyminiszter kijelentette, hogy *Németország kénytelen lenne beavatkozni, ha Csehországban német vér folyna.* Franciaországban nagy izgalmat keltett ezért az a hír, hogy tegnap éjszaka két szudétanémetet megöltek s az izgalmat csak fokozta az ujságok híradása, hogy Csehországban két korosztályt behívtak. Mindazonáltal azt hiszik itteni körökben, hogy tárgyalások révén sikerül majd megegyezésre jutni ebben az európai helyzetet legsúlyosabban érintő kérdésben. *(MTI)*

A szovjet Németországhoz való közeledéssel fenyegette meg Franciaországot,

ha nem engedi át határain a Spanyolországnak szánt orosz hadianyagot

Párizs, május 21.

A szélsőbaloldal nagy erőfeszítéseket fejt ki, hogy a kormányt a semlegességi politika módosítására és a köztársasági Spanyolország ügyének felkarolására rábírja. A kommunista párt vezetősége legutóbbi értekezletén határozati javaslatot fogadott el, amelyben megbélyegzi Franciaország gyenge és engedékeny genfi magatartását, állást foglal Bonnet külügyminiszter és Chamberlain angol miniszterelnök békepolitikája ellen s egyben bejelenti, hogy a *kommunista párt újult erővel fogja tovább folytatni a Barcelona megsegítésére irányuló mozgalmat.*

A *Petit Journal* jelentése szerint a szovjetkormány a rendelkezésére álló diplomáciai eszközökkel élénken támogatja ezt a mozgalmat. Szurics párizsi szovjetnagykövet nemrégiben lépést tett a Quai d'Orsayn s kérte, hogy Franciaország tevékenyebben támogassa a spanyol köztársaságot. A nagykövet nem ragaszkodott ahhoz, hogy a köztársaságiakhoz francia gyártmányú hadianyagot küldjenek, ellenben *csaknem követelő hangnemben sürgette, hogy a kormány az ország területén át engedjen szabad utat a Barcelonának szánt szovjet hadianyagnak.* Szurics a fenyegetés eszközeivel igyekezett nyomást gyakorolni a francia kormányra és kijelentette, hogy amennyiben kérését nem teljesítenék, *a szovjetkormány könnyen egész eddigi külpolitikájának módosítására határozhatja el magát s bizonyos feltételek mellett közeledést kereshet Németországgal.* A lap valószínűnek tartja, hogy a francia-olasz tárgyalásokon beállott kedvezőtlen fordulat a szovjet közbelépésének tudható be, noha hozzáfűzi, hogy ennek az értesülésnek abszolút hitelességéért nem állhat jót.

Az *Epoque*-ban Henri de *Kerillis* szintén valószínűnek tartja, hogy amennyiben Franciaország elejtené a vörös Spanyolországot, *Moszkva szovjet-német közeledés politikájára térne át.*

A Liberté értesülése szerint a szovjetbarát külpolitika hívei azon fáradoznak, hogy a francia-szovjet egyezményt katonai szövetséggé alakítsák át. Mandel és Reynaud miniszterek — a szovjetbarát csoport vezérei — valóságos ostromot intéztek evégből Daladier miniszterelnök ellen s remélik, hogy sikerül őt álláspontjuknak megnyerniök. Ismeretes, hogy Daladier hallgatni szokott Reynaudra. Mandel egyébként éppen azért neveztette ki magát a legfőbb honvédelmi tanács tagjává, hogy ekként a vezérkarral közvetlen érintkezésbe kerüljön s személyesen győzhesse meg a hadvezetőséget *a francia-szovjet katonai szövetségkötés szükséges voltáról. (MTI.)*

32

pengő egy kítűnő szabású, poróz szövetből készült, szellős, könnyű

Afrika

öltöny, szitavászonra dolgozva (kabát, nadrág). Elegáns, praktikus színekben kizárólag nálunk kapható!

Minden 1 kelyen

MAGYAR DIVATCSARNOK

Reynaud francia igazságügyminiszter a demokratikus hatalmak nagy háborús és gazdasági erejéről

Leeds, május 21.

Reynaud francia igazságügyminiszter szombaton este résztvett a leedsi *Allicante Francaise* közgyülési vacsoráján. Lloyd lord pohárköszöntője után Reynaud arról beszélt, *milyen legyen a demokráciák magatartása a mai Európában.* A demokrata államok legfőbb kötelessége a szónok szerint, hogy *ne becsüljék le saját erejüket. Háborús erőkészletük összehasonlíthatatlanul nagyobb esetleges támadóikénál.* A gépek a nyersanyagok függvényei és ezen a téren *a demokráciák felsőbbsége gyakran odáig terjed, hogy az ő kezükben van az egész piac.* A tengerek feletti uralmuk, aranykészletük lehetővé teszi, hogy anyagpótlást szerezzenek be bárhonnét a föld kerekségén. Ez azonban nem teszi feleslegessé azt az erőfeszítést, amelyet a többiek fegyverkezése kényszerit reájuk. A demokrata államoknak ez a hatalmas erőfeszítése, amely semmiben sem zárja ki a hasznos közeledési kisérleteket, *el fogja zárni a háború útját.*

— **Camans, a lett kultuszminiszter helyettese Budapestre érkezett.** Szombaton éjjel háromnegyed 12 órakor a varsói expresszel Budapestre érkezett Josef *Camans*, a lett kultuszminiszter helyettese. Fogadására a Nyugati pályaudvaron megjelentek a kultuszminiszter képviseletében *Jalsoviczky* Károly miniszteri osztályfönök és *Say* Géza miniszteri tanácsos, a lett-magyar egyesületet *Eyssen* Tibor miniszteri tanácsos képviselte, ott volt a nemrég Lettországban járt Palesztrina-kórus küldöttsége élén *Bánszky* Gyula. A miniszter helyettesét *Jalsoviczky* Károly üdvözölte német nyelven, Josef Camans is német nyelven mondott köszönetet a fogadtatásért. Camans május 30-ig marad Budapesten, mint a magyar kultuszminiszter vendége, résztvesz az Eucharisztikus Kongresszus ünnepségein és tanulmányoz néhány magyar tudományos és közoktatásügyi kérdést.

GUMIHARISNYA elsőrendű minőségben
Szakszerű kiszolgálás
WIMPASSING-REITHOFFER, BUDAPEST. VI., ANDRASSY ÚT 8.

A MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTÉRIUM, A PEST MEGYEI TANÁCS VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGA,
A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA ÉS A PEST MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA

MEGHÍVJA ÖNT ZEBEGÉNYBE

A SZŐNYI ISTVÁN EMLÉKMÚZEUM

ünnepélyes megnyitására

A MŰVÉSZ VOLT LAKÓHÁZÁBA, BARTÓKY U. 7

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

PÁTZAY PÁL
KOSSUTH-DÍJAS SZOBRÁSZMŰVÉSZ

A MEGNYITÁS IDEJE: 1967. AUGUSZTUS 18, PÉNTEK DE. 11 ÓRA

F. k.: Dr. Mezősi Károly. 2000. — Pest megyei Nyomda, Vác. 67-2615.

Hőrzsi Gyula

(5)

MEGHÍVÓ

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK

BUDAPEST, IV., MÁRIA VALÉRIA-UCCA 8. TELEFON: 82-1-22.

A KIÁLLITÁS NYITVA JANUÁR 19-TŐL FEBRUÁR 6-IG, 9—6 ÓRA KÖZÖTT. ÜNNEPNAP 2 ÓRÁIG

NYOMTATVÁNY

BUDAPEST IV. KÉSZPÉNZZEL BEFIZETVE 93 GRAM 12

Nagyméltóságu
Méltóságos
Nagyságos

dr Szentiványi Gyula urnak
urhölgynek

H

Szondy-u 98.

MEGHIVÓ

TISZTELETTEL VAN
SZERENCSÉNK MEG-
HIVNI

SZÖNYI ISTVÁN
FESTŐMŰVÉSZ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLITÁSÁRA,

AMELY JANUÁR 19-ÉN, SZOMBATON D. U. 5 ÓRAKOR
NYILIK MEG.

TELJES TISZTELETTEL:
FRÄNKEL JÓZSEF
IGAZGATÓ

A kiállitás
megtekintése
dijtalan

Europa rt. Budapest

MŰVÉSZI ÜV
DISZTÁR

TELEFON: 83-7-48



Szőnyi István

Lyka Károly, Művészeti krónika. MAGYAR MŰVÉSZET 1929. 57. l.

SZŐNYI ISTVÁN kiállításával kezdődött a művészet új éve. A fiatal mesternek gyüjteménye, mintegy másfél száz darab, betöltötte az *Ernst-Múzeum* összes termeit s a nagy siker, amelyet aratott, kedvező auspiciumot jelent nemcsak az ő pályafutása, hanem művészetünk új nemzedékének számára is: az ifjabb gárda értékeire is ráirányítja a figyelmet. *Szőnyi* előkelő tagja e fiatal gárdának, a religiózus komolyság, amely őt s e gárda legjobbjait jellemzi, megnyugtat minket, hogy az idősebb nemzedék kitünő mesterei nyugodt lélekkel adhatják át művészetünk zászlaját utódaiknak. *Szőnyi* művészetével, stílusával ezen a helyen nem foglalkozunk, hiszen azt e hasábokon külön tanulmány méltatja. A krónikaíró tolla mindössze arra szorítkozhatik, hogy a művészeti események sorában külön aláhúzza ennek a kiállításnak értékét.

BUDAPEST, IV.,
VÁCI UCCA 36. szám
ESKÜ-ÚT SAROK TELEFON: 83-1-06

Csillár, rádiók legjobbak Kadel-
Csillár, rádiók legjob-
Csillár, rádiók
Csillár,

FOTOLÁTOGATÁS SZŐNYI ISTVÁNNÁL

A KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA ÚJ TANÁRÁNÁL

— Tanári programmom kiállításaimon látható — mondta az új professzor, aki most készül őszi kiállítására. A baloldali képen egyik új festményén dolgozik, középen rézkarcnyomó présén maga nyomja rézkarcait, jobbról egyik hatalmas olajfestményét tisztítja. Az alsó sorban a családapa Szőnyi pihenőidejében keresztrejtvényt fejt, játszik, zongorát korrepetál kisfiával és kislányával.



(Esch[illegible]ároly felvételei)

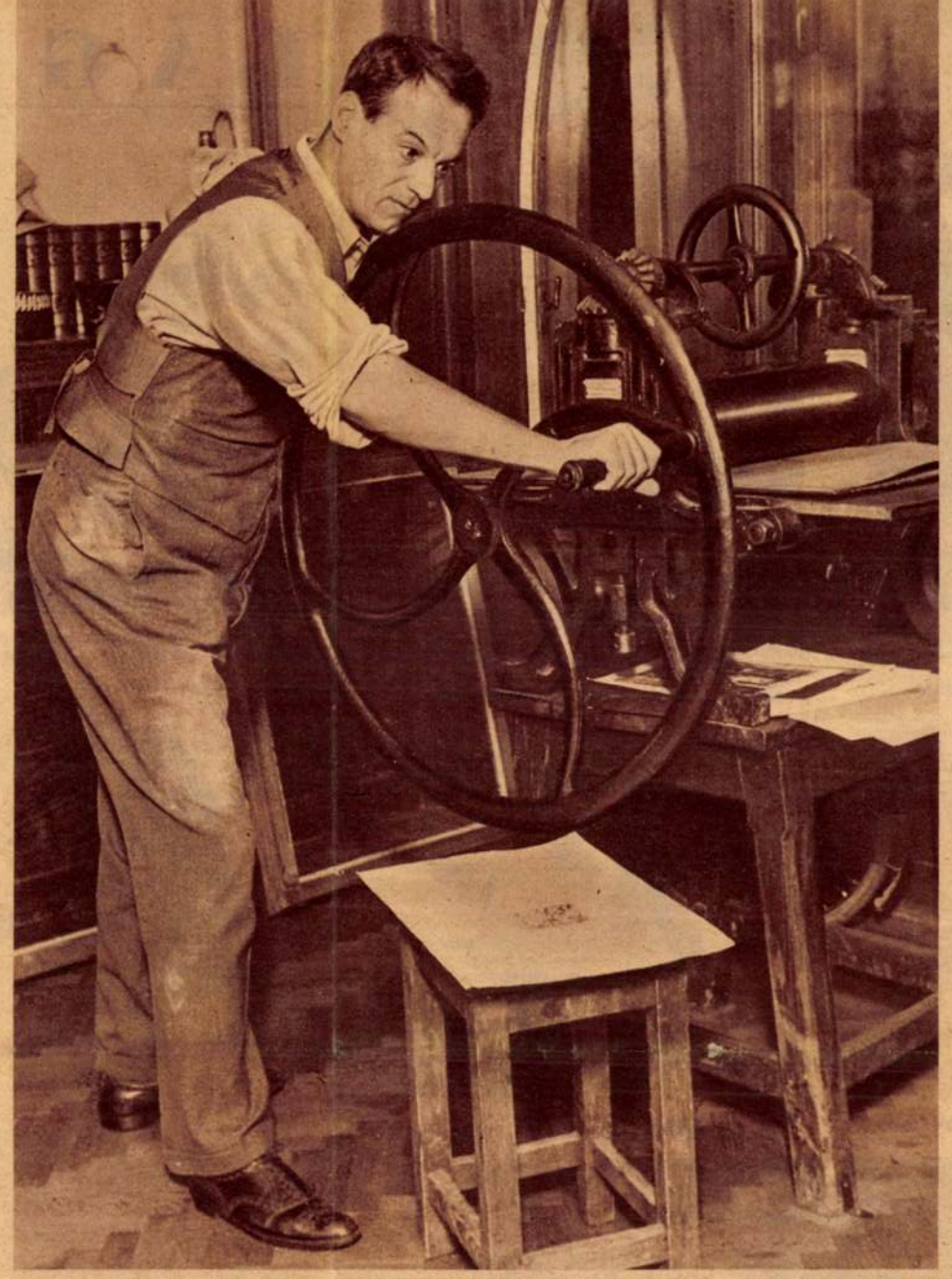









LÁGFOTORIPORTJA



1 Rékliben áll a kislány...



2 Már van rajta néhány szoknya...



3 Most még egy szoknya...



4 [illegible]



5 Rátűzik a szoknyára a szalagot



6 Gyöngysor kerül a nyakára

ÜNNEPLŐBE ÖLTÖZTETNEK EGY BUJÁKI KISLÁNYT



7



8 És elindul a kislány a vasárnapi litániára (Dr. Orbán Ferenc felvételei)



Roosevelt elnök az amerikai polgárháború két 94 és 98 éves veteránjával az antietami csatamezőn, ahol 75 évvel ezelőtt nagy ütközet dúlt.



Kánkánt táncoló bécsi lányok a szabadtéri előadá.on, amelyet az osztrák Hazafias Front karácsonyi akciójának javára rendezett



Pál herceg görög trónörökös menyasszonya, Friderika Lujza braunschweigi hercegnő



A windsori herceg és felesége bevásárolni megy Párizsban



Emmer és Marek meleg levegővel emelkedő léghajója a levegőben



Így vonul fel a híres amerikai Klu-Klux-Klan a gyülésre, amelyen Black legfelsőbb bíró került szóba, akit azzal vádolnak, hogy tagja a titkos társaságnak

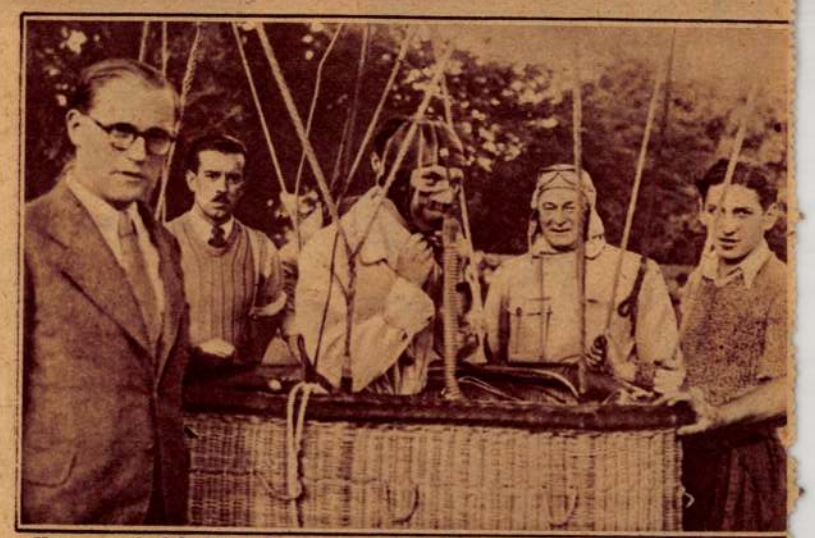

Két osztrák feltaláló, Emmer és Marek, olyan léghajóval kísérleteznek, amelyet gáz helyett meleg levegő emel a magasba. A gondolában középen áll Emmer, a gondola mögött Marek, akik a napokban 9000 méter rekordmagasságra emelkedtek

ján már klasszikus emlékekkel talál kapcsolatot, vagy *Cselényi-Walleshausen* ablaküvegen át látszó gondos nőfigurájával.

Az idősebb és beérkezetteknek ez a továbbmenése természetesen nem marad hatástalan a fiatalabb generációra. Itt is a lehiggadás és tisztulás kezdeteit érezzük. Új közeledés a természet komplexuma felé. Közülük külön figyelmet kíván a régebbi kiállítók közül *Derkovics* városrészlete, *Diener-Dénes* szajnaparti pasztellje, *Göllner* érdekes interieurje, *Graber* Margit tájképei, *Gyenes* Gitta illusztratív mozgalmas városa, *Halápi* csendélete, *Pekáry* kedves leányfigurája, *Schönberger* és *Simon* György János egy-egy studiuma, *Szobotka* nagyobb tájképe és *Bortnyik* figurája, a konstrukciónak de-Rózsi ötletes freskótervezete. A legfiatalabbak közül sok kvalitással mutatkozik be *Szilassy* Boriska egy erővel és komolysággal megoldott öregasszonyképen. *Körmendy* András, a Párizsban élő tehetséges magyar festő két érdekes figurális stúdiumon kívül egy szoborfejjel is bizonyítja tehetségét, *Kacziány-Régner* Augusztа dunai tájképe komoly ígéret és jó illusztrátor *Zsengery* Rózsi.

A szobrászok között *Medgyessy* Ferenc ismert kvalitásait látjuk egy színes gipszen és egy női fejen. *Csorba* Géza egy jó férfiportréval, *Bor* Pál egy kisebb kompozícióval, *Mattis-Teutsch* fafaragásokkal, *Beöthy, Zilzer* Hajnalka, *Székessy, Vilt* Tibor, *Vargha* Júlia egy-egy érdekes tanulmánnyal szerepelnek.

Külön építészeti része is van a kiállításnak. Fotográfiák, tervek, a legújabb építészeti problémák, a tárgyi és célépítkezés megoldásai. Közülük *Kozma* Lajos néhány interieurje és üzlete, *Ligeti-Molnár* villatervei a legkiérettebb megoldások s egy-egy érdekes tervet hoz *Árkay, Lessner, Molnár* József, *Reiter* László, *Sivó* Pál és *Birbauer* Virgil.

B. L.

Szőnyi István
festőművész

A KUT kiállítása a Nemzeti Szalónban

Ez a ma megnyíló kiállítás a szereplő művészek egyéni értékén túl sok mindenben nagyon tanulságos s e tanulságok között talán első helyen kell hogy álljon, hogy azok a kiállítók, akik nem új emberei a *KUT*-nak, akiknek művészi produkcióját régebbről ismerjük és értékeltük, jóformán egytől-egyig legutóbbi találkozásunk óta jelentős lépésekkel mentek tovább a maguk fejlődési útján. Ezzel egyenrangúan fontos és érdekes azonban, hogy ez a továbbfejlődés milyen arányú. Lehetetlen észre nem venni néhány legismertebb névnél is közös szimptomákat. Még azok is, akik nagyon elvont kísérletek útját járták, visszaérkezőben vannak egy reálisabb komplexumhoz. Egyetlen elem hangsúlyozását összességek érvényesülése váltja fel, analízist és formabontást — összefoglalás és teljesség. Valami tisztulási és leszűrődési folyamat indult itt meg, amelynek nagyon érdekes eredményeit látjuk máris néhány kitűnő művésznél.

Itt van mingyárt *Szőnyi* István két nagy tájképe, amely erős színességével új hangot jelent piktúrájában. Itt van *Kmettynek* egy szinte meglepő részletgazdagságú és egyenlő súlyú színek harmóniáját kereső csendélete, *Márffy*, aki egyetlen képén már a női test matériájával játszik erőteljesen és érdekesen. *Egry* József csatlakozik hozzájuk tájképpel és figurával, amely azonban már nemcsak alkalmas tárgy a fény formabontó erejének érvényesítéséhez. S még *Bernáth* Róbert a maga különös egyéni útján a lineális és foltbeli kompozíciónak értékes megoldásaival tovább ment és közelebb jutott egy összefoglaló realitáshoz. *Czigány* Dezső két régebbi csendéletén kívül egy nagy sorozat provencei tájképet hoz. Bennük már új eszközökön és új problémákon át egészséges és közvetlen természetlátás őszinteségét kapjuk. Mellettük szinte akadémikusan hat *Kádár* Béla két nagy képe és *Bortnyik* figurája, a konstrukciónak dekoratív kihangsúlyozásával. Éles ellentét velük szemben például a fiatal *Kernstock*, aki *Éva-*

Magyar Hírlap
1930. I. 12.

Szőnyi István



Szőnyi István egy szobor előtt

Pesti Napló képes melléklete
1937. okt. 17.

1.50 helyett

1.– pengőt

FIZETNEK.

Pesti Hirlap fiók
Horthy Miklós-ut 29. Tel.: 269-595.

Steiner és Társa, Budapest

Uj főosztályvezetők a földmívelési minisztériumban

Legutóbb ismertettük a belügyminisztériumban végrehajtott érdekes átcsoportosítást. »Őrségváltás« történt a földművelésügyi minisztériumban is.

A földművelésügyi minisztérium társadalompolitikai és szakoktatásügyi főosztályát eddig *Tomcsányi* Kálmán miniszteri osztályfőnök vezette. *Tomcsányi* Kálmán nyugdíjba vonult.

Ugyancsak nyugalomba vonult *Utassy* Béla miniszteri osztályfőnök, aki a tejgazdasági főosztály, a mezőgazdasági érdekképviseletek és a gazdasági felügyelőségek legfőbb felügyeletével volt megbízva.

A társadalompolitikai és szakoktatásügyi főosztályok felügyeletével a földművelésügyi miniszter *Herkély* Tibor miniszteri tanácsost bízta meg.

Utassy Béla hatáskörét vitéz *Ricsóy-Uhlarik* Béla vette át, aki eddig a minisztérium elnöki osztályát vezette. Ricsóy-Uhlarik Béla *továbbra is megtartja az elnöki osztály vezetését* és emellett gyakorolja a tejgazdasági főosztály, a mezőgazdasági érdekképviseletek és a gazdasági felügyelőségek feletti ellenőrzést.

Elfogtak egy agyafurt óvadéksikkasztót

Veszedelmes óvadékcsaló szélhámost tartóztattak le ma délelőtt a rendőrségen. *Fenyves* Ferenc 54 éves rovottmultú nyelvtanár a város különböző pontjain *vanziókat* létesített és *óvadékkal igazgatónőket vett fel.* Fizetést nem adott nekik, ellenben az óvadékokat elsikkasztotta. »Nyelvtanárok Otthona«, »Uriasszonyok Otthona«, »Urilányok Otthona« és »Pestalozzi Pensio« néven vezette ezeket az otthonokat.

A város különböző pontjain létesítette ezeket a panziókat, amelyeknek négy-öt, néha tíz lakója is volt. Mindegyik panzióhoz öt-hat igazgatónőt is szerződtetett, 200—300 pengő kaucióval. Úgy vette fel őket, hogy az első hónap után *utólag ad fizetést.* Az első hónap elteltével azonban valamilyen ürüggyel nem alkalmazta őket. Amikor az áldozatok az óvadékot kérték, azt mondta, hogy majd postán küldi el. De hiába vártak, a pénz nem érkezett meg. Amikor sürgették a pénzt, Fenyves felmuttata a postai feladóvevényt:

— Én elküldtem a pénzt. Miért adtak rossz címet?

Amikor az igazgatónők újra jelentkeztek, hivatalos írást mutatott, amely szerint a pénzt *bírói letétbe* helyezte.

Valamelyik károsult végre ügyvédhez fordult, az ügyvéd deritette azután ki, hogy a kérdéses összeg már nincs letétben. Feljelentést tettek Fenyves ellen.

A rendőrség Fényes Károly álnéven megtalálta egy terézvárosi lakásban. Előállították a főkapitányságra, ahol elismerte, hogy óvadékcsalásokból él. Harmine esetet ismert be. A rendőrségre csak 14 feljelentés érkezett, a megkárosítottaknak tehát a fele sem jelentkezett. Éppen ezért kérik azokat, akiket Fenyves megkárosított, hogy jelentkezzenek a főkapitányságon Merényi Károly fogalmazónál.

Fenyves büntetett előéletű, tizenkét évvel ezelőtt háromévi szigorított dologházra ítélték. Akkor »*nyaraltatási akció*« ürügyével szedett össze pénzt.

Uj olasz-török egyezmény

Bukarest, február 5. *(Bud. Tud.)* **Az Universul belgrádi értesülése szerint a török delegáció köréből olyan hírek terjedtek el, hogy Törökország és Olaszország között megújítják a két ország viszonyának rendezéséről szóló régi egyezményt, amely már feledésbe ment. Az új egyezménykötés minden valószínűség szerint levélváltás formájában történik meg, ugyanúgy, ahogy az Olaszország és Görögország között történt. Ugyanekkor a két kormány gazdasági egyezményt is köt.**

Óriási anyagi eredménye volt az Élő Tárlatnak

Ifj. gróf Pongrácz Jenőné, vitéz Darányi Béláné, Eckhardt Tiborné és Szőnyi István az operai díszestély sikeréről

Budapest tüneményes társadalmi és művészeti eseménye, az *Operaházban* rendezett *Élő Tárlat*, amelynek csütörtöki főelőadása sokáig emlékezetes marad, *ma este az Operaházban rendezett második előadással befejeződik.* A kiválóan sikerült akció, amely a magyar képzőművészet javára komoly tőkéket mozgatott meg, éppen a sikere révén erős társadalmi és művészeti visszhangot keltett, amit érdemes a mindennap krónikásának feljegyeznie.

Kik a legilletékesebbek, hogy a fényes társadalmi esemény tanulságáról és eredményeiről beszéljenek? — természetesen elsősorban *maguk az est főrendezői*, legalább is közülük azok, akiket az akcióval kapcsolatos, sok utólagos elfoglaltságuk közepette hölgyek között, báró *Karg* Györgyző hölgyek között, báró *Karg Györgyné*n kívül, akinek a társadalmi megrendezés terén remekül betöltött és nagy munka jutott, a *Magyarország* munkatársa elsősorban ifjabb gróf *Pongrácz* Jenőnéhez fordult és megkérdezte a grófnőt utólagos impressziói tekintetében.

— Bár szerintem elsősorban a *közönség* hivatott arra, hogy véleményt mondjon, — felelte a grófnő — a magam részéről hivatkozhatom arra, hogy *nagyon kitűnően sikerült az ünnepi előadás.* Örömmel hallom, hogy általában ez a vélemény alakult ki. Örömmel vettem részt ebben a munkában, egyrészt a *gyűjtésben*, másrészt az *élőképalakításban*, harmadsorban abban a vonatkozásban, hogy *az egyik büfének is én voltam a rendezője.*

A büfé főrendezője *Darányiné* volt, nekem a főhercegi büfénél volt szerepem. A büfé is várakozáson felül sikerült. *Az anyagi eredmény már eddig is nagyon szép, túlhaladja a várakozásokat*, ehhez az eredményhez fog járulni még annak *a három teának az anyagi bevétele*, amelyet a kiállítás tartama alatt, három vasárnapon, február 11-én, 18-án és 25-én a régi Műcsarnokban rendezünk. Az első teának gróf *Teleki* Pálné a háziasszonya, a második teáé *Baranyay* Lipótné és én, a harmadiké pedig *Szendy* Károlyné.

Felkerestük vitéz *Darányi* Bélánét, aki *a büfének volt a legfőbb rendezője és szervezője* és aki e hatalmas munka elvégzésével szintén jelentős eredményeket biztosított a művészet javára.

— *Nagy munka volt!* — mondja *Darányiné* sóhajtva, de elégedetten. — *Százötven húsos tálat* kaptunk a büfé számára és ezenkívül rengeteg édességet. Általában azt láttam, hogy nemcsak *magánosok* járultak hozzá szívesen ehhez a büféhez, hanem *szállodák, éttermek, vendéglők, cukrászok és pékek* is rengeteg anyagot ajánlottak fel.

— Nagyon nagy segítségemre volt a rendezésnél *Gundel* Károly, aki páratlan szaktudásával sok kitűnő tanácsot adott. Eleinte kissé izgultunk, hogy a büfének nem lesz megfelelő forgalma, de a büfé jegyek árusítása során *az utolsó napokban megrohanták a központ irodát* és a végén még az volt a szerencsénk, hogy tudtunk új tálakat feladni és így a fogyasztás igényeit ki tudtuk elégíteni. Végtelen boldog vagyok, hogy ilyen kitűnően sikerült minden.

Felkereste a *Magyarország* munkatársa dr. *Eckhardt* Tiborné *Podmaniczky* Ella bárónőt is, aki *három hét óta* a régi Műcsarnokban felállított *iroda központi vezetője* volt és mérhetetlen munkával szervezte meg az adminisztrációt.

— *Olyan kiváló és nemmindennapi az eredmény,* — mondotta *Eckhardtné* — hogy ha nem lenne háborús állapot *a külföldre is elvittük volna az »Élő tárlat«-ot.* Ma este lesz még egy előadás, amelyre szintén már napok előtt elkelt minden jegy. Szívesen megismételnők az előadást többször is, de annyi fiatal vidéki hölgy vett részt a festmények megjelenítésében, hogy *az előadást nem ismételhetjük meg többször*, mert ezek a hölgyek, budapesti farsangi tartózkodásuk letelvén, *hazautaznak.*

— *Az élőtárlat anyagi eredménye óriási!* Komoly segítségére lesz a művészetnek! Az élőtárlat rendezésének alapgondolata a *Főméltóságú Asszonytól származik.* A művészeti részt a képzőművészek dolgozták ki, tőlük származnak az egyes ötletek, egyik gondolat hozta a másikat. *Ilyen élőtárlat rendezésére még soha precedens nem volt.* Ma lezárjuk az irodát, ahol három hetet töltöttem és visszatérünk polgári foglalkozásunkhoz.

Megkérdezte a *Magyarország* munkatársa az élőképek művészeti kivitelezése és hűsége szempontjából *Szőnyi* István festőművészt is, a Képzőművészeti Főiskola nagyaranyérmes professzorát.

— A híres festmények megjelenítése *várakozáson felül, mondhatnám tökéletesen sikerült!* — felelte Szőnyi, — Igen, igen nagy sikere volt *Velasquez* »Las Meninas« című alkotásának, amelyet *Bernáth* Aurél rendezett. Hasonlóképpen kiválóan sikerült *Borsos* József »Bál után« elnevezésű vásznának megjelenítése, de *a legnagyobb siker talán mégis Szinyei »Majális«-át kísérte*, amelyet a közönség tíz percen át tapsolt. Ezt a két utóbbi élőképet én rendeztem.

— Az egyes festmények megjelenítése a *megvilágítás*, a *színek*, a *hangulat* és az *impresszió* eredetisége szempontjából egyaránt elsőrangú volt, sőt még részünkre, művészek részére is, — akik eleinte aggodalmaskodtunk és bizonytalanok voltunk — élmény volt, ahogyan ezek a híres alkotások megjelentek az életben. (kyp.)

Ravasz püspök rádiós imája a finnekért

Ravasz László református püspök-elnök, a Kálvin téri templomnak tegnap délelőtti, rádión is közvetített istentiszteletén, záróimájában többek közt így szólt:

— Könyörgünk. Hozzád a mi testvéreinkért, egy kicsiny és hős nemzetért, az Evangélium által a mi atyánkfiaiért: *a finn nemzetért.* Ez a nép a Te anyaszentegyházadat védelmezi, tartsd meg őt, védd meg őt. Könyörgünk, hogy szerte a világon, de *a magyar református egyházban kiváltképpen atyafiúi szeretet ébredjen* szenvedő finn testvéreink iránt. — Ezután így folytatta: A magyar református egyház egyetemes konventjének elnöksége az összes egyházkerületek püspökeivel és főgondnokaival a mai napon *azzal a kéréssel fordul minden magyar református emberhez*, hogy a Finn Vöröskereszt javára jószívű adományát tegye a templomi perselyekbe.

A szerkesztésért felelős:
DR. SZVATKÓ PÁL
főszerkesztő
Szerkesztő: DARVAS JÁNOS
Felelős kiadó: DIETZGEN GÁBOR
Szerkesztőség és kiadóhivatal: VII. kerület, Rákóczi-út 54. szám
Telefonszám: *222-630, *222-226
Megjelenik naponta
Előfizetési ár egy hóra 2.— pengő
Pénztár, hirdetési, előfizetési, utazási és könyvosztály: VII. kerület, Erzsébet-körút 18—20
KIADJA A MAGYARORSZÁG NAPILAP R.-T.
Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

INGATLAN

BÉRHÁZ

105.000-ÉRT adómentes, nyolclakásos bérvilla Stefánián 7 százalék nettóra. Zwillinger Győző, Rákóczi-út 12. 340-313.

145.000-ÉRT adómentes, háromemeletes úribérház Gellértnél, fűtés-melegviz, 7 százalék nettóra. Zwillinger Győző, Rákóczi-út 12. 340-313.

160.000-ÉRT háromemeletes bérház Teréz-körútnál 27.000 bozadékkal. Zwillinger Győző, Rákóczi-út 12. 340-313.

370.000-ÉRT hatemeletes, nagyadómentes sarokbérház Szénatéren, fűtés-melegviz, 40.000 hozammal. Zwillinger Győző. Rákóczi-út 12. 340-313.

185.000-ért, 32.000 alacsonybérű jövedelemmel, Bazilikánál, háromemeletes, impozáns, masszív bérház, komfortos kislakásokkal, 120.000-rel átvehető. Dr. Hegyi, T.: 139-683.

HATEMELETES, liftes bérház, fővonalon, luxuslakásokkal, tizenkétezer jövedelemmel, nyolcvanhatezerért eladó. Szöllősy, Dob-utca 52. I. 1.

NÉGYSZÁZ ölön tízlakásos bérvilla. Parkirozott díszkerttel, hatezer pengő adómentes nettó jövedelemmel, hatvanezerért. Szöllősy, Dob-utca 52, I. 1.

ALKALMI vétel! Háromemeletes, tizennégylakásos, adómentes, primán épített bérház, 9200 hozammal, olcsó bérekkel, igen sürgősen, kényszerből 95.000. Hatvangezerrel átvehető, többi hosszúlejáratú pengőkölcsön: Kertész Béla, Andrássy-út 27. Telefon: 113-213.

HARMINCÉVES adómentes sarokbérház, csupa modern lakásokkal, tíz százalék jövedelemmel, sz'z'ze'eré-t eladó. Szöllősy, Dob-utca 52. I. 1.

NYOLCEZER pengőt tiszta jövedelmező bérház, három utcára sarok, 380 ölön, 65.000 pengőért, fizetési feltételekkel eladó. Polláh, József-körút 11. 148-879.

BELSŐ-Erzsébetvárosban komfortos, 165.000, (egyharmada öt évig maradhat), netto 7 százalék hozamra. Nagykörúton teljes 7 százalékra, modern, 680.000. Hajós, 421-164.

VILLA

NAPHEGYEN prima bérvilla, autobusznál, 110.000, magas hozamra. Várban több palota, legszebb fekvéssel, előnyös áron megvehető. Hajós, 421-164.

ÜZEMHÁZ

ÜZEMHÁZ Andrássy-útnál, 280 ölön, kocsi behajtással, négyszobás komfortos lakás, két üzlethelyiség, 800 négyzetméter munkaterület, 75.000 P, feltételekkel. Pollák. 149-879.

GYÁR

GARAGE, előkelő, forgalmas helyen, 100 autóra, fényes üzletmenettel, ingatlannal, családi okból, 160.000. Kizárólagos Hajós, 421-164.

VEGYES ÜZLETEK

MADÁCH Imre-úton, forgalmas új kávéház, modern felszereléssel, mint üzletberendezés (önálló telekkönyvi tulajdon) olcsón eladó. Felvilágosítás: 144-905.

ÖRÖKLAKÁS

ÖRÖKLAKÁSOK, 35 éves adómentességgel, a már felépült VII., Madách Imre-út 46. sz. (Dob-u. 46, Csányi-u. sarok), hatemeletes bérpalotában 1—2 szobások s öröküzletek 8 százalék kamatozásra eladók. Közp. fűtés, melegviz. Óvóhely! Minden lakás önálló telekkönyvi tulajdon! Érdeklődés helyszínen és 144-905. Vasárnap 2-ig.

GELLÉRTNÉL, háromszoba hallos, nagyadómentes, etázsfűtéses, kerti öröklakás 25.000-ért eladó, 10.000-rel átvehető. Másik kétszobás garszon, 14.500-ért eladó. XI., Kaposvár-utca 14. Rónai ingatlanirodája.

CSALÁDIHÁZ

KELETITŐL 15 percnyire 800 öles gyümölcsösben kétszobás terraszos, összkomfortos luxuskivitelű családiház eladó. 6000-rel átvehető. Grossman, Hársfa-u. 40. II. 1.

KERESEK Sashalom vagy Rákosszentmihályon kétszobás családiházat, közel a villamoshoz, 1000 pengő készpénz, a többi havi lakbértörlesztés. Ajánlatokat a kiadóba »Ügynök kizárva« jeligére kérek.

TELEK

GELLÉRTHEGY legszebb részén, 300-as gyönyörű villatelek sürgősen, olcsón eladó. Tel.: 139-683.

LAKIHEGYI leadonál 176 négyszögöles telek sürgősen 350 pengőért eladó. Pesiszentersébet, Alsóhatár-út 43. szám.

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. Felelős nyomdavezető: Kárpáti Antal.

Az USA közölte „nyugtalanságát" Tokióval

Tokió, február 5. Az Egyesült Államok tokiói nagykövete, Grew emlékiratban közölte a japán kormánnyal, hogy az USA-t nyugtalanítja a Haifőng—Junan közötti fontos kínai vasútvonal bombázása, mert ez a sínpár bonyolítja le az Amerikának szánt kínai exportot, azonkívül amerikai állampolgárok és diplomaták is használják ezt a vonalat.

A japán külügyminisztérium szóvivője közölte, hogy az Asama Maru ügyében történt japán-angol jegyzékváltás nyilvánosságrahozatalát újból elhalasztották.

Az USA kínai nagykövete tegnap Sanghaiba érkezett és megcáfolta azokat a lapjelentéseket, amelyek szerint a Luzon nevű ágyúnaszádot, amelyen tartózkodott, a japánok ágyúzták volna. A nagykövet kijelentette, hogy »ismeretlen tűzérség tüzelt egy japán szállítmányra« s eközben néhány gránát csapódott le a Luzon közelében. *(MTI)*

A „Hangya" vezet a sakkcsapatbajnokságban

Vasárnap játszották *a budapesti sakkcsapatbajnokság hatodik fordulóját.*

Az I. osztályban a legnagyobb érdeklődés a két nagy rivális: a *Hangya* és a *Pesti Hirlap* vetélkedése iránt nyilvánult meg. Az ötödik forduló végén mindkét csapatnak 35 pontja volt. A *Hangyának* volt nehezebb ellenfele: a *Szávay Sakkör*, amellyel azonban *meglepő magas arányban:* 8:4-re végzett, bár az első táblán éljátékosa, g. *Réthy* Pál vereséget szenvedett a magyar bajnokkal, *Szabó* Lászlóval szemben. A *Pesti Hirlap* 7½:4½ arányban győzte le a csepeli *Weiss Manfréd*-gyár sakkcsapatát és így fél ponttal a Hangya mögé szorult. A *Városmajor* 8½:3½ arányú győzelmet aratott a *Gázművekkel* szemben. *Zugló—Terézváros* 7:5, *Budai Sakk Egylet—Ujpest* 6½:5½, *Budai Sakkozó Társaság—Postás* 6:6. *(Az Ujpest—BSE első tábláján Steiner Endre legyőzte Kóródy Keresztélyt.) Az I. osztály pontállása:* Hangya 44, Pesti Hirlap 43½, Zugló 38, Postás 36½, Szávay 36, BSE, Ujpest 35, Csepel, Városmajor 33½, BST 31, Terézváros 27½.

A II. osztályban: *Kőbányai Törekvés—Nyomdászok* 6½:5½, *Magyar Munkás Sakk Kör—Rákosszentmihály* 8:4, *Beszkár—Szent László* 7:5, *Boja—Abonyi* 7:5, *EKA—Drasche* 6½:5½, *Budai Törekvés—Rákospalota* 7½:5½. *A II. osztály pontállása:* Boja 47, Beszkár 42, Kőbányai Törekvés 41½, EKA 35½, Rákosszentmihály, Budai Törekvés 34, Abonyi, Drasche, Rákospalota 32, Szent László 31 (12), Nyomdászok 30½, Magyar Munkás Sakk Kör 29½ (12).

A III. osztályban: *Óbuda—Magyar Üszö Egyesület* 11:1, *Tungsram—MÁV Visszhang* 9½:2½, *Zugló II.—Pestszentlőrinc* 6½:5½, *Wekerle-telep—Hüsiparosok* 8:4. A *III. osztályban az első helyen van holtversenyben a Tungsram és az Óbuda 44½ ponttal,* harmadik a Wekerle-telep 39½ ponttal.

A IV. osztályban *Kiniszy—Terézváros II.* 9½:2½, *Testvériség—Chinoin* 8½—3½, *Magyar Pamutipar—Lampart Fegyvergyár* 7½:4½, *Granit Kispesti Porcellán—Drasche* 12:6. A IV. osztályban vezet a *Granit* 45½ ponttal, utána következik a *Terézváros II.* 34½ és a *Testvériség* 34 ponttal.

*

A Magyar Sakk Szövetség Maróczy-tiszteletversenyét a husvéti szünidő alatt tartja öt magyar mesterrel és *Euwe holland exvilágbajnok részvételével, aki bizonyosra ígérte jövetelét.* Dr. *Karafiáth* Jenő főpolgármester a verseny győztesének értékes herendi porcellánt tűzött ki tiszteletdíjul.

Elloptak egy telefonautomatát

Az uccai nyilvános telefonautomatákat fentartó társaság bejelentette a főkapitányságon, hogy az Egressy út 164. számú ház elől eltűnt egy telefonautomata. Ismeretlen tettesek teljesen leszerelték és magukkal vitték az állomást. A rendőrség megindította a nyomozást.

Elmaradtak a vasárnapi ügetőversenyek

A szombati ólmos eső annyira sikossá tette a tattersalli versenypályát, hogy a vasárnapi ügetőnapot nem tarthatták meg. Sajnos, a BÜE ez alkalommal sem találta meg a helyes utat, hogy az elmaradt versenyről a közönséget idejében értesítse. Az elmaradást ugyan rádión bemondották a délelőtt folyamán, mégis százan és százan mentek ki a versenypályára, ahol a kapukon elhelyezett kis tábláról szereztek tudomást arról, hogy a vasárnapi ügetőnap elmarad.

SPORT

Reményi-Schneller Lajos: „Még két téli hónapot kell adni a Balatonnak"

Balatonfüred, február 5. Balatonföldvár és Kenese után *Balatonfüred is megkapta a maga »Téli Napjait«.* Míg azonban az előbbi kettőnek kedvezett a téli időjárás, addig Balatonfüred a nyitány előtt *hófuvást,* a játékok ideje alatt pedig *jeges esőt* kapott. Igy azután *elmaradt az a közönség, amely autóval akart jönni,* le kellett mondani a külön autóbusz indításáról is. *A balatoni műút Lepsénytől kezdve járhatatlan volt,* egymásután akadtak el a hóban azok az autók, amelyek vállalkoztak a merész kísérletre. Igy azután *csak vonatokkal* jött a balatonfüredi Téli Napok közönsége, a legtöbben egy vagy két napra.

A sportműsort is, a társadalmi műsort is korlátozni kellett, amihez hozzájárult még a *szénhiány* is. A Grand Hotelt nem fűtötték be és így a Téli Napok vendégeit a szanatórium és az üdülőház helyezte el, tegyük hozzá — nagyon jól. A sportműsorból megtartották *a jégbemutatót,* amelyen *Kállay* Kristóf idei műkorcsolyázóbajnokunk, *Király* Ede, *Széchy* Ágnes és *Réti* Éva aratott nagy sikert, *megjelentek a sielők is,* ha nem is lehetett a síjöringet megvalósítani, volt *szánkókirándulás* is a pincékbe, a jégen vasárnap vígan folyt a *fakutyázás — ez volt* a Téli Napok sportrésze, míg a társadalmi rész legsikerültebb száma a *leventebál* volt, amelyen a vendégek együtt láthatták a balatoni szépségeket.

A füredi Téli Napoknak előkelő vendége volt: *Reményi-Schneller* Lajos pénzügyminiszter, a Balaton régi barátja, aki maga is már nagyon sokat tett a Balaton fejlesztése érdekében. A miniszter *végigcsinálta az egész műsort,* a sportrészt épúgy, mint a társadalmi részt. A Téli Napok befejezése után megkérdeztük a minisztert, hogyan látja a balatoni Téli Napok jövőjét?

A miniszter a következőket mondotta:

— Örülök, hogy a balatonfüredi Téli Napok rendezősége az eléje tornyosuló természetű akadályok ellenére is keresztül vitte akaratát és jó munkát végzett. Földvárnak jobban kedvezett az időjárás, úgy hallottam, hogy ott nagy tömegek nézték végig a műsort. Kár, hogy Füreden az eső elrontotta a jeget, bár a szombati jégbemutatón így is szép dolgokat láttam. Úgy látom azonban, hogy a február általában már kritikus hónap a Balatonon. December és január az a két hónap, amit meg kell kapnia a Balatonnak, hogy ide vonzzuk a vállalkozó készséget. A nyári időszakot ez a két hónap nagyszerűen kiegészítené és így a vállalkozók nagyobb befektetésre is hajlandók volnának. Remélem, hogy jövőre már meglesz itt a második sínpár is és akkor a közlekedés is javul. A mostani kezdeményezések folytatását kívánatosnak tartom. Ugy látom, hogy megfelelő szervezéssel az igényesebb külföldi vendég is meg fogja találni a maga téli szórakozását.

A miniszter szavaihoz még csak azt kell hozzátenni, hogy *a Téli Napok gondolatának helyességéről elsősorban a balatoni fürdőhelyek tulajdonosait és bérlőit, másodsorban a Balaton felé vezető út mentén fekvő községek népét kell meggyőzni,* hogy egyrészt az ideutazók *jó utat* találjanak, a Balatonon pedig *kényelmes szállást és elegendő szórakozást.*

Dr. Földessy János

Szendy Károly vándordíj: Bécs—Budapest 48·36

Mátraházán vasárnap fejezték be a *síbajnokságokat* és a *Bécs—Budapest mérkőzést.* Sielőink még mindig *gyengébbnek bizonyultak, mint a bécsiek.* A síugró versenyben a bécsi *Elsigan* győzött 48, 47.5 m ugrásokkal *Freyer* (Bécs) előtt, harmadik *Ványa* (UTE), negyedik *Galeitner* (Bécs), ötödik *Kozma* (UTE), hatodik *Rész* (BBTE). *A Szendy Károly vándordíjban Bécs 48, Budapest 36 pontot szerzett.* A három nap eredményei alapján *Magyarország síbajnoka Szalay* László (BBTE) 650 pont, 2. Imánuel (BBTE) 607 pont, 3. Kőváry (Beszkár) 585 pont. Az ifjúsági bajnokságot *Jobbágy* (MAFC) nyerte.

A Ferencváros ökölvívói tíz év után ismét bajnokok

Az *ökölvívó csapatbajnokság* ötödik, döntő fordulóját vasárnap vívták meg telt ház előtt a Városi Színházban. A döntő fordulót ismét ép olyan *bírói tévedések jellemezték,* mint az előző fordulókat. Különösen az *FTC*-t sujtották ezek az inkább hozzánemértésből, mint elfogultságból származó bírói tévedések. A zöldfehérek gárdáját dícséri, hogy ennek ellenére is meg tudta nyerni a bajnokságot, amelytől már két év óta csak a mostanihoz hasonló bírói tévedések ütötték el.

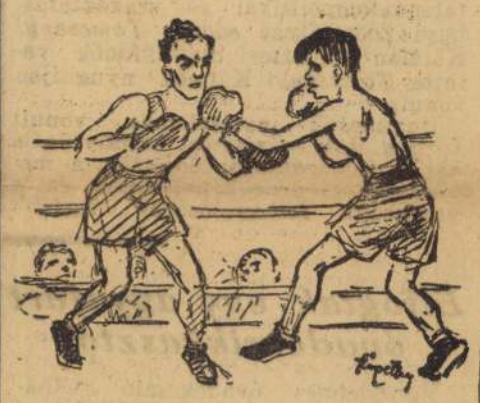

Jelenet az ökölvívó csapatbajnokság döntő mérkőzéséről: Frigyes (Beszkár) egy pillanatra »nyitva hagyja magát« és Monfera (BTK) bal egyenese máris talál

(Szigethy István rajza)

Az utolsó fordulón az *FTC* 8:8 arányban döntetlenül végzett a *BVSC*-vel. Az FTC győztesei: Kubinyi, Mándi, Szigeti és Csontos, a BVSC győztesei Artner, Szabó, Vojnovics és Farkas. A *BTK—Beszkár mérkőzése is 8:8 arányban végződött.* Itt a *Frigyes—Monfera* mérkőzés volt az esmény, amelyet váratlanul Monfera, a jövő reménye nyert meg. A csapatbajnokság végeredménye: 1. FTC 5 pont (27:21 győzelmi arány), 2. BTK 3 pont (23:25), 3. BVSC 2 pont (23:25) és Beszkár 2 pont (23:25). Az FTC utoljára 10 év előtt nyert bajnokságot.

A magyar jéghokki csapat második lett Ga-PA-ban

A *Garmisch-Partenkirchenben* megrendezett sportjátékok vasárnap befejeződtek. *Tschammer und Osten* német sportvezér büszkén jelentette Hitlernek, hogy *a háború ellenére is összehoztak a sporthétre 500 versenyzőt,* akik között közel kétszáz volt az idegen. A sporthét legnagyobb érdeklődéssel várt száma a *jéghokki* volt, *Magyarország csapata váratlanul nagy szerepet játszott,* különösen azután, hogy az előd ntőben Miklós (2) és Gergely góljaival *3:2 arányban legyőzte a német válogatottat.* Ez eddig klasszikus díjban a magyar csapatnak még nem sikerült. A másik szárnyon a cseh-morva válogatott került a döntőbe.

A sokszoros Európabajnok cseh csapattal szemben *reménytelen volt a magyar csapat helyzete.* Fáradt is volt a csapat az előző napi nagy erőfeszítéstől. Igy nem csoda, hogy *vereséget szenvedtünk 6:0 arányban.* Egyet gólt mindenesetre megérdemeltünk volna. A jéghokki tornán: 1. Cseh-morva védnökség, 2. Magyarország, 3. Németország, 4. Olaszország, 5. Szlovákia, 6. Jugoszlávia.

A síversenyeket *Jenwein* és *Christl Cranz* nyerték.

A HTVK nyerte a tőrvívó csapatbajnokságot

A Tiszti Kaszinóban rendezte meg a *Vívószövetség* az idei *tőrcsapatbajnoki versenyt.* A délelőtti selejtező mérkőzéseken kiesett a *Postások* és *BSE* csapata, döntőbe jutott a *HTVK, MAC, BEAC* és *UTE.* A döntőben a *HTVK* először 13:3 arányban verte a BEAC-ot, a *MAC* 14:2-re az UTE-t. Azután a *HTVK* győzte le ugyancsak 14:2-re az UTE csapatát, míg a *MAC—BEAC* nagy küzdelméből a MAC 9:7 arányban került ki győztesen.

Az első helyért vívott döntőben a HTVK 9:3 arányban győzött a MAC ellen, Berczelly 3, Zirczy, Maszlay és Hátszeghy 2—2, a MAC-ból Gerevich 2, Dunay 1 győzelmet aratott. *A III. helyért:* BEAC—UTE 9:7.

NAPONTA EGY NAP

Eheti 6 rejtvényünk mindegyikében az egyik vízszintes szónak része a NAP szó. (Pl.: BO»NAP«ARTE.) Számoljuk össze, hogy a 6 szóban hány »A« betű van.

Ez küldendő be szerdáig (február hónap 14-ig) és melléklendő 6 »Naponta egy nap« cím.

Jutalmak: 4 darab 10 pengős.

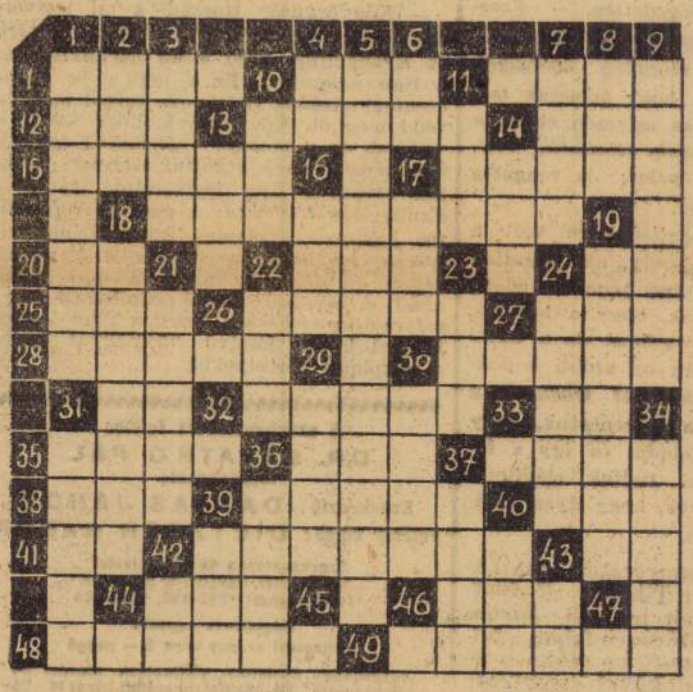

VIZSZINTES:

1. Anyós
10. Egyforma betűk
11. Étkezés
12. Női becenév
13. A Király uccán közlekedik Pesten
14. Török férfinév
15. Óriás — németül
17. Pirosbetűs nap
18. Olasz hegylánc
20. »Jó az Isten, jót . . .«
22. Féltucat
24. Maleczky névjele
25. Asszonyok
26. Kártyajáték
27. Iratfűző kapocs
28. Helyhatározó
30. Tenger
31. Vigyázás a dolga
32. Helyettesít
33. Kötőszó
35. Paránvi részecske
36. Mocsár
37. Halk zaj
38. Állati tetem
39. Vonal — hasonló szóval
40. A Föld kéregében
41. Doktor — röv.
42. Róma egyik mondabeli alapitója
43. Nagy Lajos névjele
44. Főzelék
46. Ir pálinka
48. Fenyőnedv
49. Magyar város

FÜGGŐLEGES:

1. Brahmán »paradicsoma«
2. Becézett Aladár
3. Láb — franciául
4. Sporteszköz
5. Könyörületes ember
6. Tiltószó
7. Pénzintézet
8. Késnek van
9. Oklevél
10. Telefon — röv.
11. A pók, meg a nap
13. Több a kelleténél
14. Idegen tagadása
16. Nem oda Buda!
17. Visszat lapu — jelző
18. Férfinév
19. Porcellánia világhírű
21. Az éhes ember gyomra
22. Két oldala van
23. Német szorzószócska
24. Norvég zeneszerző
29. Nehéz fém
30. Kovasav
31. Határozószó
34. Futását Vörösmarty énekelte meg
36. Múltidőben van
37. A szindarab »látha tatlan« szereplője
39. Gerenda közepe
40. Pán hangszere
42. Kicsinyítőképző
43. M. röv. számok előtt

SZŐNYI ISTVÁN

155	Keresztek	tempera	400.—
156	Lovak a völgyben	tempera	600.—
157	Öregasszonyok	olajf.	800.—
158	Anya gyermekkel	olajf.	1000.—
159	Anyám	olajf.	800.—
160	Népmese	olajf.	450.—
161	Dunai kikötő	olajf.	300.—
162	Via Aureliana	olajf.	450.—
163	Fürdőzők	olajf.	1500.—
164	Zebegényi est, olajf. A Szépművészeti Muzeum tul.		

Nemzeti Szalon 1931.
máj.-jun
Római magyar tériek

21 VILÁGKIÁLLITÁSON NAGYDIJ.

KÖZPONTI IRODA:

BUDAPEST, IV., VÁCI UCCA 37.

Telefon: 182—755.

Gyártelep:

HEREND

(Veszprém megye.)

Szőnyi István

Szőnyi, István

50. Il ponte Elisabetta
51. Lo scalo di Pest
52. Il Lungodanubio di Pest
53. La chiesa dei Francescani nella Città Interna

Catmedagnagh

Szőnyi István
festőművész.

A KUT tárlata a Szalonban

A Képzőművészek Uj Társaságát alig pár esztendővel ezelőtt néhány Szinyei-társaságbeli művész az akkori haladó szellemü művészek bevonásával alapitotta, nyiltan azzal a céllal, hogy a hagyományokban élő Képzőművészeti Társulat és az aranyközéputon elhelyezkedő Szinyei-társaság mellett a magyar képzőművészet progressziv szellemü baloldali frontját is kialakitsa. A KUT-ot ez a harci kiállás erősen hozzákötötte ahhoz az ideológiához, amelyet a multtal szemben nem az óvatos előre lépésnek, hanem a merész ugrásnak, nem a hasonlóságok között finom nuanszoknak, hanem a markáns ellentéteknek kellett jellemeznie. Az ideológia mint értelmi termék gyorsabb ütemben fejlődött, mint a művészi kifejezés, amely mégis inkább érzelmi és érzéki, tehát konzervativebb. Nem az ideológia járt az alkotás nyomában, hogy megismerje és megismertesse az uj utakat, hanem rohant ismeretlen tájak felé, diktálta a tempót és követelte, hogy a képzőművészet pegazusa kövesse. Ez a sorrendi hiba azonban nem a KUT hibája, hanem az egész modern művészet válsága és ezért elkerülhetetlen, hogy a rohanás itt-ott melékösvényre, zsákutcába érve megtorpanjon és hasztalan keresés után visszatérjen addig a pontig, ahol a józanság szemaforjai tilos-t jeleznek.

A Képzőművészek Uj Társaságának vasárnap megnyiló kiállitása azt bizonyitja, hogy a magyar képzőművészet baloldala már nem vakon, nem elszánt spekulációk jegyében rohan a végletek felé, hanem java részében egészségesen modern, őszintén keresi a szépség uj kifejezéseit és nem becsüli többre a vakmerőségét, mint a mélységét és nem téveszti össze a művészet szabadságát a művész önkényével. S ha itt-ott a gyakorlatlan szem mégis érthetetlenül, vagy

Kemeneti Lujza
1930 I. 12

csak azok értenek, akik a szinek beszédét megértik.

Bernáth Aurél egyetlen képet állitott ki: *Testvérek*, pasztell. Halk, finom, szinei fojtogatóan érdekesek, nyugtalan nyugalma drámai feszültség, valami volt, vagy valami lesz, — de Bernáth *festő*, csak annyit közöl, amennyi mint festőt érdekelte. *Boromissza* Géza is egy képpel szerepel, de ez a 29a. számu kép nagyon szép, szinben, tónusban, felfogásban, érett, leszürt művészet. *Bortnyik* Sándor is az uj tárgyiasság jegyében egyszerüsiti le mondanivalóit, de a formák hangsulyozása mellett kellemes szinharmoniákkal, a mélységet is kihasználó sikrendszerével és árnyékos modellálással kerüli el a szárazságot. *Egry* József néhány ismert kitünő dolga mellett ragyogó, luminózus képeket állitott ki. *Egry* mestere a szin és fény összeforrásának, az opilazóló hatások művészi kiaknázásának. *Kmetty* számos világos, üde szinekkel architektónikus rendszerbe foglalja mindazt, ami alkotásra ösztönzi. Tárgyilagos lélek, kerüli a banális lirát, minden vonala és foltja öntudatos, de nem száraz; azok közé tartozik, akik nem ugrottak le az absztrakciók szakadékába, csak másod-

különböző eredetiségét most már megfellebbezhetetlenül bizonyitjuk. És utoljára emlékezünk meg a társaság elnökéről, *Márffy* Józsefről, az élő magyar piktura egyik legnagyobb mesteréről, Márffy kollektiv bemutatkozásra készül s ezért, hogy mint vezér ne hiányozzék, egy képpel adta le a névjegyét, a *Fésülködő nő* cimü képe azonban eseménye a kiállitásnak, — látni kell.

A szobrászi rész is komoly érték, a sikertelen szoborpályázatok után megnyugtató bizonyiték a magyar szobrászat komoly fejlődésének. A sok értékes munka között nekünk *Csorba* Géza, *Medgyessy*, *Wilt* Tibor, *Bor* Pál, *Baranyay* Ilona és *Mészáros* László dolgai tetszettek. Beöthy István tulbecsüli a szellemes ötletet, pedig a bronz nemes anyaga és saját komoly tehetsége többet is kiván. Külön termet kapott ezuttal a modern épitészet és meg kell állapitani, meg is érdemelte és hozzá fog járulni ahhoz, hogy az egyszerüséget és praktikumot célzó modern épitészeti stilusokkal a laikus közönség szeme is megbarátkozék. *Kozma* Lajos, *Ligeti* Pál és *Molnár* Farkas tervei a legszebbek.

Azokról a festőkről és szobrászokról, akik a józanság talapzatát vágkán kirug-

Árverési Közlöny 1938. dec. 8. rk. n. 48. anke-

	Kikiáltási ár pengőben
455. STRAUCHER ,WALBURGA (1807—?): STIELER JOSEF KARL, (1781—1858) UTÁN, Női képmás. Színezett kőnyomat. 52×42	13.—
456. STOBENTZ FRIGYES (1856—1929), Fekvő női akt. Olajfestmény. 34×46. (Jelzett.)	35.—
458. SZÉKELY BERTALAN (1835—1910), Falfestmény vázlat. Tempera. 36×40	80.—
459. —, Freskóterv. Tempera. 46×30	18.—
460. SZEMLÉR MIHÁLY (1833—1904), Vitorlás halászbárkák. Vízfestmény. 32×19. (Jelzett.) . .	21.—
461. SZIRMAY ANTAL (1860—1927), Parkrészlet. Olajfestmény. 45×36. (Jelzett.)	28.—
462. SZLÁNYI LAJOS, Téli táj. Olajfestmény. 55×70. (Jelzett.)	90.—
463. SZOBONYA MIHÁLY (1855—1898), Alamizsna. Olajfestmény. 45×76. (Jelzett.)	120.—
464. SZÓNYI ISTVÁN, Kikötő. Tusrajz. 32×24. (Jelzett.)	15.—
465. —, Szénahordás. Olajfestmény. 80×100. (Jelzett.)	250.—
466. —, Halászok. Tempera. 70×50. (Jelzett.) . . .	200.—
467. —, Szénahordás. Olajfestmény. 70×100. (Jelzett.)	280.—
468. —, Fürdő aktok. Olajfestmény. 70×100. (Jelzett.) *(Illusztrálva az I. táblán.)*	350.—
469. —, Dunaparti részlet. Tempera. 45×58. (Jelzett.)	105.—
470. —, Akttanulmány. Tusrajz. 20×14. (Jelzett.) . .	10.—
471. —, Falurészlet. Tempera. 70×60. (Jelzett.) . .	120.—
472. —, Akttanulmány. Tusrajz. 20×14. (Jelzett.) . .	10.—
473. —, Kompozíció tanulmány. Olajfestmény. 45×55. (Jelzett.)	120.—
474. —, Női akttanulmány. Tusrajz. 30×23. (Jelzett.)	10.—
475. —, Esti hangulat. Olajfestmény. 38×50. (Jelzett.)	105.—
476. —, Zebegény. Olajfestmény. 60×80. (Jelzett.) .	250.—
477. —, Dunaparton. Rézkarc. 40×50	6.—
478. —, Nő gyümölccsel. Tusfestés. 46×38. (Jelzett.) .	16.—
479. —, Zebegény. Vízfestmény. 50×60. (Jelzett.) . .	120.—
480. —, Tájkép. Vízfestmény. 34×40. (Jelzett.) . .	24.—
481. —, Udvarlás. Olajfestmény. 60×80. (Jelzett.) .	160.—
482. —, Tájkép. Olajfestmény. 50×60. (Jelzett.) . .	130.—
483. —, Aktok. Olajfestmény. 60×45. (Jelzett.) . .	80.—
484. —, Csónak a Dunán. Olajfestmény. 38×58. (Jelzett.)	45.—
485. —, Tájkép. Olajfestmény. 80×90. (Jelzett.) . .	320.—
486. SZÜLE PÉTER, Parasztleány korsóval. Olajfestmény. 50×40. (Jelzett.)	45.—
487. —, Tájkép. Olajfestmény. 48×53. (Jelzett.) . .	60.—
488. —, Leány korsóval. Olajfestmény. 80×60. (Jelzett.)	120.—

		Kikiáltási ár pengőben
489.	—, Vak zenész. Olajfestmény. 80×60. (Jelzett.)	120.—
490.	—, Nő lanttal. Olajfestmény. 80×60. (Jelzett.)	45.—
491.	—, Tájkép. Olajfestmény. 15×18. (Jelzett.)	20.—
492.	—, Uzsonnázó nő. Olajfestmény. 55×45. (Jelzett.)	40.—
493.	TARDOS-KRENNER VICTOR (1866—1927), Lakoma. Olajfestmény. 70×105. (Jelzett.)	300.—
494.	THAN MÓR (1828—1899), Vázlatok a Nemzeti Múzeum lépcsőházának falfestményeihez. Két olajfestmény. 30×156	400.—
495.	TELEPY KÁROLY (1828—1906), Tátrai táj. Olajfestmény. 17×29. (Jelzett.) *(Illusztrálva a III. táblán.)*	40.—
496.	—, Fejérmegyei táj. Olajfestmény. 17×28. (Jelzett.)	40.—
497.	TEUCHERT KÁROLY (1886—1926), Udvar vége. Olajfestmény. 37×45. (Jelzett.)	22.—
498.	—, Ádám és Éva. Vízfestmény. 22×16. (Jelzett.)	2.—
499.	THOREN, OTTO VAN (1828—1889), Tájkép. Olajfestmény. 22×33. (Jelzett.)	100.—
500.	THORMA JÁNOS (1870—1937), Boglyarakás. Olajfestmény. 70×85. (Jelzett.)	150.—
501.	—, Őszi séta. Olajfestmény. 80×100. (Jelzett.)	140.—
502.	—, Kertben. Olajfestmény. 68×48. (Jelzett.)	165.—
503.	TIHANYI J. LAJOS, Konyhainterieur. Olajfestmény. 66×54. (Jelzett.)	24.—
504.	TIPARY DEZSŐ, Városrészlet. Rézkarc. 45×63	6.—
505.	TORNAI GYULA (1861—1928), Siratás. Olajfestmény. 72×136. (Jelzett.)	240.—
506.	—, 48-as honvéd. Olajfestmény .34×26	80.—
507.	TORNYAI JÁNOS (1869—1936), Tájkép. Olajfestmény. 32×53. (Jelzett.)	15.—
508.	—, Mezei munkások. Olajfestmény. 14×19	15.—
509.	TOROCZKAY OSZVALD, Virágos udvar. Olajfestmény. 45×49. (Jelzett.)	20.—
510.	TÖLGYESSY ARTUR (1853—1920), Tájkép. Olajfestmény. 17×22. (Jelzett.)	30.—
511.	—, Virágos rét. Olajfestmény. 18×30. (Jelzett.)	40.—
512.	—, Tájkép. Olajfestmény. 20×26. (Jelzett.)	45.—
513.	UDVARY GÉZA (1872—1932), Apródok. Olajfestmény. 42×35. (Jelzett.)	50.—
514.	UHER ARISZTID, Koldus. Olajfestmény. 140×150. (Jelzett.)	115.—
515.	UITZ BÉLA, Anya gyermekével. Szénrajz. 58×45	32.—
516.	—, Tájkép. Olajfestmény. 80×65. (Jelzett.)	22.—
517.	—, Női akt. Olajfestmény. 50×33.	23.—
518.	—, Gyártelep. Színezett tusrajz. 60×40. (Jelzett.)	24.—
519.	—, Gyártelep. Színezett tusrajz. 46×58. (Jelzett.)	32.—

1926?

SZÖNYI ISTVÁN rézkarcainak árai:

	Csavargó	50.000 K.
1)	Heki kutya,,,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

UEC

TURISTA

Hegyi István

ÚJ LÁTNIVALÓVAL GAZDAGODOTT ZEBEGÉNY

1971

Ha volt festőművész, aki a természetjáróknak alkotott, a mi érzésvilágunkat formálta kompozíciókba: Szőnyi István volt az, aki — Zebegényben lakva — a környező táj lelkét lopta vásznaira színes gazdagsággal.

Nagy öröme a kultúra iránt érdeklődő természetjáróknak, hogy e nyár végén Zebegényben, a Bartók Béla utca 7. alatti egykori lakóházban megnyílt a Szőnyi István emlékmúzeum. Az egykori művészlakásban minden úgy maradt, ahogyan a nagy mester keze elhelyezte és hagyta.

Aki a falakon függő több, mint negyven művészi alkotást alaposan szemügyre veszi, másként nézi, másképpen látja, jobban érti a börzsönyi Duna-part tájait, a Duna-kanyar bájait, látképeit.



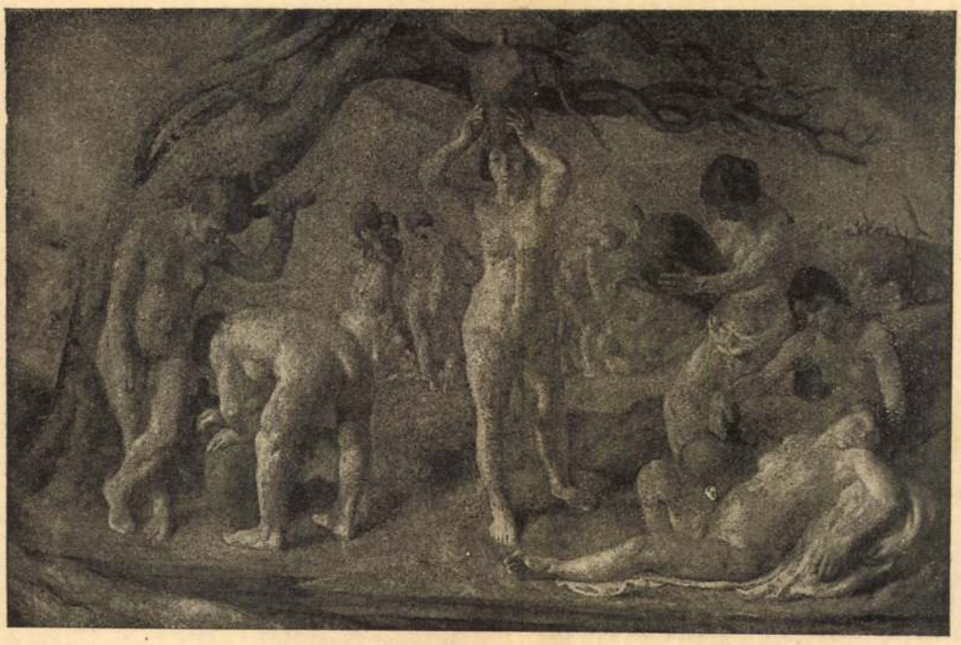

Szőnyi-kiállítás az Ernst-Múzeumban. Szőnyi István: Danaidák

— Akar valamit mondani Géza? — kérdezte fé lénken.

Hajnóczy odasietett hozzá a szokott gyors lépteivel.

— Mondja Veron, nem gondolt maga még soha arra, hogy milyen ember vagyok én? Becsületes-e, vagy nem? Soha?

— Nem, én erre nem gondoltam soha, — vallotta be Veron, — hogy jutott ez eszébe?

— Csak úgy, — mondta Hajnóczy, — néha az ember nincs tisztában magával és szeretné tudni a mások véleményét.

— Milyen furcsákat mond ma délután, — mondta Veron szemrehányóan, — valami bántja magát?

— Igen, azt hiszem bánt valami.

— Szegény Géza, — mondta Veron és kis kezét hirtelen a kezébe fektette, testvérien, melegen. — Ha én most elmegyek, mit fog csinálni itt egyedül, a rossz kedvével?

— Hogy mit fogok csinálni? — és elmosolyodott, — leülök ide a tüz elé, becsukom a szemem és — várom a holnapot . . .

*

— Megy a tanulás Veron? — kérdezte otthon az öreg Zelenkay, aki ez estén korábban ment haza a szokottnál, mert rosszkedvü volt és a kártya is roszszul ment neki.

— Megy Gyuri bácsi, — felelte Veron.

— Minek neked az a francia tudomány, — mondta az öreg, — nem fogod te annak hasznát venni! Nem mész te soha külföldre!

— Csak, hogy tudjam, — mondta Veron.

— Itt volt ma délután a füleki barát, senkit sem talált itthon és utánam jött a Pákozdyékhoz. Azt mondta, veled akar beszélni. Mondtam neki, hogy ott vagy a Hajnóczynál, franciául tanulsz. Nagyon felháborodott rajta. Azt mondta, minek engedlek oda ahhoz az istentelen emberhez, még kárt tesz benned!

— Hajnóczy! — mondta Veron. — Ugyan Gyuri bácsi, mi kárt tehetne bennem? Hiszen az a világon a legjobb ember! És olyan okos! Attól csak jót lehet tanulni!

— Azt mondja a barát, hogy Istentől elrugaszkodott, hitetlen lélek az. Pénzt, gabonát küld nekik, de soha a lábát a templomokba be nem teszi, még nagypénteken se, még Karácsonykor se.

— Igazán? — csodálkozott Veron, — ezt nem is tudtam. Meg fogom neki mondani, hogy menjen el a templomba.

— Annak ugyan mondhatod! Az apja is olyan volt. Mindég szidta és csufolta a papokat, katolikus ember létére, nem ismert se Istent, se embert a nagy gőgjében. Jaj de csunyán is halt meg.

— Az is csunyán halt meg? — kérdezte Veron. — Bori néni azt mondta nekem, hogy a lelkifurdalás vitte a sirba.

— A lelkifurdalás?

— Amért a feleségét a halálba üldözte.

— Az is igaz lehet. De volt annak azért valami más nyavalyája is, Isten tudja micsoda, az orvosok nem árulják el. Pestről egymásután jöttek a nagy orvostanárok, egyik sem tudott rajta segíteni. Ezek a Hajnóczyak mind rosszvérüek voltak. A bolondok házába is került belőlük. Ki tudja, micsoda átok ül rajtuk!

Veron megborzongott.

— Átok! A Hajnóczy Gézán átok!

Nem ment a fejébe ez a dolog és egészen elszomorította.

— Az emberek sokat beszélnek, ami nem igaz, — mondta. — A Hajnóczy Géza jó ember és talán soha senkit se bántott.

— De azért mégis igaza lehet János atyának, hogy nem okos dolog odajárni hozzá.

Veron lehajtotta a fejét.

— Mi az? — kérdezte az öreg, — csak nem akarsz pityeregni azért, mert ezt mondtam? Hát hiszen nem mondtam én semmit! Elhiszem, hogy tetszik neked ott az a nagy pompa s a mindenféle szép holmi! Az igaz, hogy istentelenül gazdag ember. Egy esztendei jövedelme elég volna, hogy talpra állítson bennünket! És micsoda gazda az! Minden garast számonkér és folyton a gazdasági könyveket bújja és annyiféle gépe van mindenhez, hogy már szinte nevetik. Azt mondják a parasztok: az ördögbáró nemsokára olyan gépeket fog hozatni külföldről, amik tőből lemetszik a gabonát, aratókra sem lesz szükség.

— Nem szeretik őt a parasztok? — kérdezte Veron.

— Félnek tőle, mint a pokoltól. Az ő béresei úgy szolgálnak, mint a katonák. Nem úgy, mint a mieink.

Uj Idők 1924. XXX. 4. sz.

Szőnyi István

— No látja Gyuri bácsi, — mondta Veron diadalmasan, — pedig a Hajnóczy bizonyosan nem pofozza meg őket, mint a Gyuri bácsi.

Az öreg Zelenkay elnevette magát.

— Hogy védelmezed te a te barátodat! Hát iszen én sem azért pofozom őket, mintha azt hinném, hogy attul megjavulnak. Hanem azért, hogy el ne felejtsék, ki az úr, meg ki a béres. Csak egyszer az a Miklós gyerek itthon legyen, az majd elbánik velük tudom. Én már unom a sok mérgelődést.

... És a napok egyhanguan teltek az öreg házban. Veron délelőtt a konyhán volt Bori néni mellett, vagy a tejeskamrában sürgött-forgott, mert az öreg Zelenkay most már egészen rábizta a tejet. Ott volt a köpülésnél, vigyázott, hogy szép tiszta legyen a vaj és ép súllyal kerüljön a füleki boltoshoz. Ebéd után bevette magát a szobájába, tanult, aztán levetette a háziruháját, egy kicsit kicsinosította magát, leszaladt a kertbe s a tó partján át el a kastélyba. Ott az órák gyorsan teltek. Este volt már, mikor hazajött, hétig valami kézimunkán dolgozott, vagy az ujságot olvasta fel Gyuri bácsinak, akkor megvacsoráztak és vacsora után, ha történetesen nem jött vendég, mindjárt le is feküdtek.

Az éjszakák rettenetesen hosszuak voltak, noha Veron korán kelt a fejés miatt, de nem volt jó alvó, voltak éjszakái, amikor alig aludt egypár órát s ezt nem egyszer panaszolta az öreg Zelenkaynak.

— Hogy a te korodban ne aludjon az ember, az szinte érthetetlen, — mondta az öreg, — s mikor egyszer Fülekről a doktor ott volt, elmondta neki a Veron álmatlanságát.

Az öreg doktor bement Veronhoz és melléje ülve, elkezdte kikérdezgetni egyről-másról. Meghallgatta a szivét, kitapogatta a tüdejét, megfigyelte a pulzusát s aztán visszament és igy szólt az öreg Zelenkaynak:

— Az a baj, hogy a kislány elmaradt a fejlődésben. A szive jó, a tüdeje rendben van, de vérszegény egy kicsit és még messze van attól, hogy leánynak lehessen mondani. Ha máról-holnapra egy kicsit megerősödik, az egész szervezete felvirul. De most még bizony gyöngécske szegény! Én orvosságot neki nem irok. Nem szeretem a fölösleges medicinákat. Csak legyen sokat a levegőn és igyon sok tejet és este lefekvés előtt, hideg vizzel mosakodjon végig, ennyi egyelőre elég. Az úristen dolgába mi orvosok sem avatkozhatunk bele. Egyik szervezet ilyen, a másik olyan, nem igaz?

— Ugy van, — hagyta helyben az öreg Zelenkay.

November végén, egy este, mikor Veron és Gyuri bácsi még az asztalnál ültek, kocsizörgés és ostorpattogás hallatszott az utcán és halt el a ház előtt. Aztán a kapu nyilt, siető lépések jöttek a tornác felé, felpattant az ajtó és belépett rajta egy magas, sudár, nevető arcú, az egészségtől és szépségtől sugárzó, katonaruhás gavallér és nagyot köszönt.

— Jó estét édesapám!

Az öreg felugrott és elkiáltotta magát:

— Miklós!

Zelenkay Miklós volt.

Átölelték és megcsókolták egymást s az öreg csaknem sírt a boldogságtól.

— No te haszontalan! Csakhogy itt vagy végre. No nézd csak, ez itt a hugod, Veron. Már ő is nagyon várt! Ugy-e Veron? No mit bámultok úgy egymásra. Egy-kettő, csókold meg a bátyádat!

Miklós odalépett Veronhoz és átkarolta a derekát és megcsókolta a két arcát kétfelől.

— Szervusz Veron, — mondta neki.

— Szervusz, — felelte Veron és fülig elvörösödve bontakozott ki a katona karjaiból.

— Szaladj kislány a konyhára, — kiáltott az öreg — mondd Bori néninek, hogy ha már alszik, ébredjen fel és pöndörítsen olyan vacsorát, amilyet csak tud, de egy-kettőre!

Aztán a fiához fordult.

— Ideje, hogy végre hazajöttél. Már nem győztem a sok pénzt küldeni utánad. A birtok eddig van adóssággal. Most hát itthon maradsz.

— Itthon maradok apám, — mondta Miklós nevetve és levetette magáról a köpenyét és megnézte magát a fali tükörben, — az adósságokat majd letisztázzuk, ne féljen. Hát ez a gyerek még mindég itt van? Én azt hittem, már rég elment innen.

— Hova menne? — mondta az öreg Zelenkay. — Az anyja még mindég félbolond attól a csapástól. A többi testvérei is szanaszét vannak, csak az egy Judith van otthon az anyja mellett. Derék, jó gyerek ez, nem sok vizet zavar. Emellett pedig mindenen ott a szeme. Már a kulcsok is nála vannak.

— Bori néni tűri ezt? — kérdezte Miklós nevetve.

— Ugy szereti Veront, hogy él-hal érte. Ez mindenkinek megveszi a szivét. A füleki barát is hetenként kétszer átjön, hogy tanuljon vele, mert tanítónő akar lenni. Még a Hajnóczy bárót is a szekerébe fogta. Az meg franciául tanítja.

— Mi a csuda! — kiáltott Miklós, — hát az is idejár most?

— Nem a! Veron jár át hozzá.

— Csak nem!

— De bizony! A barát meg féltékenykedik rá és nekem súg-búg, hogy ne engedjem. No ugyan a Hajnóczy bárótól kell félteni egy fiatal leányt!

— Az már igaz, — nevetett Miklós, — az igazán nem veszedelmes!

Veron visszajött és izgatottan újságolta, hogy Bori néni már hozzálátott a vacsorafőzéshez. Leölt két csirkét, forralja a vizet a koppasztáshoz, keveri a palacsintatésztát. Folytatjuk

Az ablak mellett

— *Az Anyám cimü ciklusból* —

Azelőtt lármás volt a ház s vidám,
Mindenütt széthullt játékok hevertek
Soha nem tarthatott szegényke rendet
S szégyenkezett, ha vendég jött talán,
Most maga üldögél az ablak mellett.

Nem néz ki rajta. Idegen vidék.
Szemüvegében látja vén hegyeknek
Meredek, görbe vállát. Messzi kertet,
Régi házak nyomvájta küszöbét,
S játszó csapatját hat kicsiny gyereknek.

Lát drága, bölcsős csöppet s lát halottat.
Végigmegy sok szobán. Szép ősz fejeknek
Ezüstjét simogatja. Kőkeresztek
Fáradt karral sirok fölé hajolnak
A hű tuják őrzik mind a drága testet.

A lélek, óh, az él mind és beszél
Drága szavával régi hű sziveknek.
Titkos tudás ... szavakban nem leled meg,
De a lélekben él és mélyre ér:
Nincs halál. Csak kapuja uj keletnek.

.... Körül a végtelen hó. Semmi árny.
Ilyen csönd s béke tölt be tiszta lelket
Derüjével bölcs s bátor embereknek.
Nincs egyedül s nem fél az én anyám,
Bár idegenben, bús tél alkonyán,
Magában ül a messzi ablak mellett.

Kosáryné Réz Lola

vel természetesen, ami országos hiánycikk, s amelyeknek a hiánylistáról való törlése a közeljövő feladata lesz.

Az idén közel 300 milliós forgalmat bonyolít le a Zala és Vas megyéket ellátó nagykereskedelmi vállalat, ahol munkatársunknak elmondták: kilenc százalékkal volt nagyobb a forgalom az idei év első háromnegyedében, mint a múlt év hasonló időszakában. Vas megyében nagyobb volt az emelkedés mint Zalában, ezen belül is főleg a földművesszövetkezeteknek ment ki sok áru: 20 százalékkal többet vittek falura, mint tavaly. Az állami kereskedelemnek ugyanekkor csak nyolc százalékkal adtak át több árut. Köszönhető ez nem kis mértékben a „felszabadított" cikklistának (annak, hogy minden bolt tarthat az igényeknek megfelelő árut) is. Az is tény viszont, hogy ma már falura sem lehet akármit vinni! A keresett harisnyanadrágokból jóval több fogyott az idén mint tavaly eddig, a gyermekszámokból például 20 ezerrel több. Így sem elég! Nylon harisnyából 286 ezer pár hagyta el a vállalat raktárát, 86 ezerrel több mint tavaly. Jellemző, hogy ez évben csupán Szombathelyen 155 ezer pár nylonharisnyát vásároltak a nők, s ez nagyrészt a leszállított árnak tudható be. (A múlt évben „csak" 110 ezer pár fogyott.)

Nemcsak elfogadták az elvet, de tettek is annak érdekében, hogy a szakmában érvényesüljön az új szellem, ami a fogyasztók jobb kielégítését szolgálja. Nyolcmillió forinttal magasabb az árukészletük ma, mint egy évvel korábban, s beszerzőiket országos igényt kielégíteni hivatott külföldi utakra is elküldték. Egy ilyen útról hozták magukkal a Singapur inget és egyéb műszálkeverésű cikket is. Jellemzőjük, hogy mosás után a testen kisimulnak.

Ugyancsak jellemző, hogy az a gyermekcipőkre. Nem profiljukba vág, de elhat ták: karácsonyig nag mennyiségű könnyű, ste gyermekcipőt hoznak f lomba. A mintapéldányok megérkeztek.

Természetesen gondban

A magvető

Sokszor tűnődtem már el pókhálós, poros padlásokon kutatva, düledező fészerekben keresgélve vagy melegleheletű istállókban matatva, a tárgyak jeltelen elmúlásán, az egykori szerszámok elértéktelenedésén, az embert, s az emberiséget megszületése pillanatától kísérő dolgok átváltozásán.

Az egyik padlás lombjai között régi zsombor húzódik meg, egérrágta oldalát szemérmesen takargatva. Idős darab már, s tiszta ősz a telis-teli fonott pókhálókötegtől. Öblös mélye valamikor, nem is olyan régen, búzát vetni való gabonát tárolt, vagy csépelt babot. Másutt öreg kaszanyél gvőzkölődik az idővel, s ha letöröljük róla a port, előtűnnek nemes részei, amelyeket a görcsösen szorító emberi tenyér, az ujjak s a patakzó verejték együtt tettek fényessé, tükörsimává. A túlsó sarokban faszenes vasaló várakozik a parázsra kitátott sárkánypofája messzire rozsdállik, s immár örökké hidegen halottra hűlve.

Az istállóban szíja-repedezett tehénkolomp függeszkedik alá a gerendáról, s ha meg nem lendíteném, talán az idők végtelenjéig sem kondulna meg. A fészeroldalhoz csapva töredezett ásó pihen, mintha most nem a föld, ő fordult volna ki eredeti rendeltetéséből.

Élettelen tárgyak, használatlan szerszámok, öregedő, az élet számára értéktelenedő dolgok. De dolgok csupán, nem is sajnáljuk különösképpen őket.

A minap viszont láttam egy mozdulatot, amely sok közül hirtelen tört elő a nyugvó izmokból elevenen, szükségszerűen, egy magvető mozdulataként.

A frissen felszántott föld barázdáiban állt a parasztember, arrébb két pihenő ló s egy szekér. A vénasszonyok nyarának napsütése, a hosszú huzalokban elnyúló

zsákból teli me ütemesen simul A kar, a derék gásából úgy tűn den izom pont egyetlen lendül ki nem hagyv ember.

Ölébe nyúlt, jával balról job gőben. A sok maguk is igy a földre. Legiol hasonlított, aho a szem, egy-eg nem hullott töl

A föld nem tem a vetőt m a mozdulatok

Hány száz mozdulata kelt

Csak álltam revett. Talán vagy kérdést. közelebb ért h kérdésre vála

— Tudja, messze is van, a vetőgépet. H a magot.

A szaksze azt ak nem é nyebb a munk veszteség. De elhatároztam, a fejét a vetés szemek ívét. H változnak át mozdulatai tá

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VAS NÉPE

1967 OKT 21.

Zebegény, 1967 őszén

Ilyenkor, őszidőben szőlő- és szilvaillatú tiszta utcák során jut el a látogató a Bartóky-ház elé, amely kis táblával meszelt homlokán hirdeti: itt élt, itt alkotott Szőnyi István. A tárt kapu és az udvaron békésen alvó, hosszú fehérszőrű kutya nem a megszokott múzeumhangulatot, hanem az otthon melegét idézi, ahol várják az alkotó, szemlélődő, sétáról visszatérő mestert. A tágas verandán a népi kerámiák és a faragott láda már sokat elárulnak az itt élt művészről. A falu festője volt. Műveiben a falu csendes életét élő és megértő ember szól. Az előszobában a szemközti falról fiatalkori önarcképe tekint a belépőre. Alatta vitrinben egy eredményes élet bizonyítékai: főiskolai tanári kinevezés, miniszteri dicséret, állami kis aranyérem, két Kossuth-díj és a megtisztelő kiváló művészi cím.

Az első lakószoba — itt semmi sem változott, minden ott áll, ahol a mester életében — az elmélyült művész otthona. Egyik fal teljes hosszában könyvespolc, előtte egy zenegép. Itt függ többek közt élete utolsó — szerinte befejezetlen — műve. A többi kép is ott a falakon, ahová a művész szeretete rangsorolta őket, ahogy maga köré gyűjtötte legkedvesebb alkotásait.

Egy kisebb szoba nyílik innen. A délutáni nap éppen rásüt a szemben álló ágyra, a függönyös sarokablakon át előtte kis asztalkán piros rózsák. Ebben a szobában élte utolsó napjait, azután, hogy 1960-ban olaszországi útjáról súlyos betegen hazatért. Festmények piciny íróasztal, fényképalbum, és egy ritkaszép függőleges húrozású zongora. A harmadik, az udvarra nézó szobában faragott-festett falusi bútorok állnak. Petróleumlámpa alatt egyszerű heverő a művész legkedvesebb délutáni pihenőhelye.

A vezető az udvaron át a régi és az új műterembe invitál. Valamikor a ház végében egy falépcső vezetett a padlásszobába. Ez volt sokáig Szőnyi műterme. Ha nagyobb képet festett — mondják — akkor az ajtón át a feljáró korlátjáig hátrált, hogy jobban láthassa készülő művét. Az ablak előtt az asztalon rézlapok, a karcolótúk, a maratótálak. Itt születtek a rézkarc-remekek. Ott fekszik a polcon bordó vászonba kötött rézkarcgyűjteménye. Ámulva lapozol az albumba, mert nem tudod, hogy e műfaj technikai bravúrját csodáld-e, vagy azt az önmagával szemben megnyilvánuló igényességet, amely egy alig bélyegnagyságú, talán vázlatnak szánt műben is megnyilvánul. Eszközök, szerszámok, kéziprés és festékestégelyek, mintha várnák, hogy még ma ismét hozzájuk nyúljon a mester.

A régi műterembe ma már az új, korszerű műterem lépcsői vezetnek. A feljárót szebbnél-szebb rézkarcok és rajzok díszítik, de még hátra van az igazi élmény, a nagy műterem.

Az udvar végén áll, ott ahol a tér meredeken megy át a gyümölcsöskertbe. Sápadtvörös vakolatlan téglafalán nagy ablak néz le az udvar fölött a falura. Bent talán csak a művész életét bemutató fényképek vitrinje idegen, különben nem változott semmi, amióta letette az ecsetet. Nagy polcon könyv és albumgyűjtemény, a sarokban heverő, a hátsó kis ablak alatt egy íróasztal a művész rajzeszközeivel. A falon egy tartón szerszámok. Balra egy polcon sorakoznak a festékesüvegek és amint így körbefutott a szem a termen, megállapodik egy festményen, amely életnagyságú aktot ábrázol. A szemközti falról a „Zebegényi temetés". A többi mű a tojástempera csodálatosan finom színvilágával, halk harmóniájával mind egy-egy fontos állomása a nagy életműnek. Szőnyi otthonában látható képek híven mutatják az utat, amelyen járva megtalálta azt, amire ma azt mondjuk, hogy „szőnyis", amely egyértelműen az Ő művészete és egyénisége. Így és itt festette a legnagyszerűbb műveket: Átkelés a Dunán, Este, Eladó a borjú, Hazafelé, Uszályok, Kerti pad, Vetkőző nő, Esernyők...

Ha majd egy gazdag életmű ily közeli látványa eltöltött kedves látogató, akkor kisétálsz az utcára, majd néhány lépésnyire befordulsz egy görbe kis utca hegynek tartó emelkedőjére, s a kövekkel kirakott úton eljutsz a temető vasrácsos kapujához. Itt vitték be néhány éve a nagy művész egyszerű koporsóját tanítványai. Nevének kőbevésett betűi néznek az alatta álló műteremre, a csillogó Dunára, a szemközti Pilis kéklő halmaira és a lenyugvó napra.

Azt hiszem, alig van az országban még egy ilyen emlékmúzeum, ahol a látogató ily közel juthat az eltávozott művészhez. De nemcsak a néhai Bartóky-házban van jelen halhatatlan szelleme, hanem az egyszerű parasztasszony szavaiban is, aki kérdésedre útbaigazít, a tájban, a házak, a sokszor megfestett dombok között, amelyek — mint az élő művész ihletői — a falucska parkjában álló portrészobrát körülveszik.

Marosfalvi Antal

...RT • SPORT

...i az Oh. Spartacus ...ből" című cikkünkre

...en áll a Bp. ...t. Ez az ered- ...mi természe- ...unk elégedet-

...továbbiakban ...milyen volt a ...d cikkünkben ...– „Egyesek – ...nem tartották ...y, rendszeres

...orosházi ver- ...envedett, az ...közta végig. ...yozza Váradi ...yar bajnokot, ...B-bronzérmes ...nyőzelem, há- ...ség. **Farkas** ...be a csb-t. ...gású csb be- ...onul, ugyanis ...bolják fejlő- ...lubszeretetét, ...nyítja. **Hor-**

váth László a nyár végén súlyos műtéten esett keresztül, teljesen edzés nélkül, egészségét kockára téve, hősiesen vál- lalta a versenyzést. **Felföldi Sándor** Debrecenben kér- és bordasérülést szenvedett, ennek dacára végigbir- kózta mérkőzéseit. Amíg egészséges volt, ragyogóan szerepelt. **Botond Imre** Debrecenben súlyosan megsérült, súlyos idegsérüléssel kórházban kezé- lik. **Fábián Antal,** aki már egy éve visszavonult, a vezetők kérésére ed- zés nélkül állott a csapat rendelkezé- sére. **Szakács József** munkája miatt nem látogathatta rendszeresen az ed- zéseket.

Tehát „ennyit" tettek a versenyzők a Spartacusért.

Köztudott dolog, hogy az orosházi- ak a mérkőzésekre 8–9 embert mérlegei- tek, míg ellenfeleik 12–14 birkózót in- dítottak.

A kiesésnek tehát elsődleges oka az volt, hogy a Spartacus lényegében nyolc versenyzővel birkózta végig a csapatbajnokságot, olyanokkal, akik közül két fiút egészségi állapota miatt nem lett volna szabad indítani. Ehhez jött még az, hogy a versenyek köz- ben hárman megsérültek. Hozzájárult még a kieséshez egyes elfoguit mér- kőzésvezetők ténykedése is. Le kell szögezni, hogy a sérüléseikkel együtt, reálisabb bíráskodás mellett, a csapat a negyedik helyen végezhetett volna.

Váradi János ezúton is megköszöni a versenyzők sportszerű magatartá- sát, klubhűségét, s megállapítja: a fiúk mértek az orosházi közönség szeretetére és bizalmára. Ott, ahol ilyen versenyzőgárda áll rendelke- zésre — írja végezetül az imént —, nincs ok az agodalomra.

Tehát: bízzunk a visszakerülésben.

A MEGYEI LABDARÚGÓ TARTALÉK-BAJNOKSÁG ÁLLÁSA

1. Mezőkovácsh.	24	14	6	4	37:29	34
2. Szalvai SE	24	13	4	7	72:46	30
3. Mh. Kinizsi	24	13	3	7	51:34	29
4. Bcs. Előre	24	12	3	8	61:37	27
5. Gyulai M.	24	10	4	10	75:47	24
6. Bcs. VTSK	25	10	4	10	55:42	24
7. Mezőberény	24	9	2	13	33:52	20
8. Oh. Kinizsi	24	7	3	14	35:49	17
9. S. Kinizsi	24	7	2	15	41:72	16
10. Mh. MEDOSZ	24	7	3	14	41:96	17

IFJÚSÁGIAK

1. Gyulai M.	24	17	3	4	81:31	37
2. Bcs. Előre	23	15	3	5	60:18	33
3. Bcs. VTSK	23	14	5	4	72:38	33
4. Oh. Kinizsi	24	14	4	6	63:29	32
5. S. Kinizsi	24	13	4	7	63:40	30
6. Mh. Kinizsi	23	8	3	12	31:42	19
7. Mh. MEDOSZ	24	8	1	15	32:83	17
8. Mezőberény	24	7	2	15	44:76	16
9. Szalvai SE	24	5	2	17	19:58	12
10. Mezőkovácsh.	23	2	3	18	21:81	5

...ifimérkőzés ...al Vésző ja- ...ny—Köröstar- ...re írták ki. ...lejátszani a ...érkőzést is. ...ankó András ...lis 17-ig el- ...agykamarás) ...december fő- ...Dombegyház)

...két mérkő- ...EDOSZ óvá- ...lmi bizottság ...ifimérkőzés ...ta. Az ellen- ...ászló (Szalvai) ...Pesti Károly ...n részesült,

...ya, József A. ...pályák láto- ...14-ig eltiltva, ...láskor súlyo- ...a játékveze-

...ifi) súlyosan ...t, ezért 1967. ...ig 21-ig nem ...ohányos Ru- ...(Bcs. Agyag- ...t a mérkőzé- ...ig visszaad- ...etornya ifi) ...mérkőzéstől ...felfüggesztés- ...s. Kinizsi) fi- ...ték. A Mező- ...elmaradt Bcs ...ózés 2 pont-

ÉVM 26. SZ. ÁLLAMI ÉPÍTŐIPARI VÁLLALAT

AZONNALI BELÉPÉSSEL ALKALMAZ

...köműves, ács, kövező

fűtésszerelő, ív-

és lánghegesztőket,

vasszerkezeti lakatos

szakmunkásokat,

kubikosokat,

betanított kövezőket,

segédmunkásokat

TERMELŐSZÖVETKEZETI TAGOKAT SZERZŐDÉSSEL ALKALMAZUNK.

Bérezés: teljesítménybér — szállás, étkezés biztosítva.

JELENTKEZÉS:

DUNAÚJVÁROS, KENYÉRGYÁR U. 1. 673

A MÉK BÉKÉSCSABAI KIRENDELTSÉGE

hosszabb ideig tartó idénymunkára

női és férfi munkaerőt

vesz fel

Jelentkezni lehet a kirendeltség telephelyén, a BARNEVÁL mögött. 134173

...lami vállalatok,

...lami gazdaságok, figyelem!

...i Mezőgazdasági Gépjavító Vállalat

...TOS—45—K —

...elmi csoportja ...ellék.) 73708

...gyártását

H...

A KPM

hiva... g é...

Nem h... gépkoc...

Je...

középf... l...

A fent... és tan... sultak tanfoly...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

BÉKÉS MEGYEI
NÉPÚJSÁG

1967 OKT 29

1021

Egy délelőtt az Ady—Sincai iskolában és más élmények Kolozsvárról

Kolozsvár, Farkas utca! Ahány ház, megannyi kultúrhistóriai emlék. A református templom mellett látni még az alapjait annak az iskolának, amelyet 1656-tól igazgatott, majd akadémiává fejlesztett a korkor kiemelkedő tudású filozófus frója, *Apáczai Csere János*, kit tizenegy kötetes nagy műve, az első magyar enciklopédia tett halhatatlanná. Az omló kövek önkéntelenül felidézik az emberben mindazt, amit a haladó gondolkodású, holland egyetemeken tanuló, Descartes anyagelvűségét.

A tavasz jött a parttalan időben
s megállt a házsongárdi temetőben.
En tört kövön és porladó kereszten
Aletta van der Maet nevét kerestem.

Tudtam, hogy itt ringatja rég az álom,
s tudtam, elmúlt, nevét már nem találom.

De a vasárnap délutáni csendben
nagyon daloltak a név zenéje bennem.

S amíg daloltak, a századokba néztem
s a holt professzor szellemét idéztem,
akinek egyszer meleg lett a vére
Aletta van der Maet meleg nevére...

E romok mellett zömök, román történettudós nevét négy frontra szóló, négyszegletes épület, árkádos, szegletes udvarral. Az öreg református kollégium! Még az 1700-as évek elején építették, benne tanárkodott egykor *Gyulai Pál*, falai között szívta magába a tudományt *Szabó Dezső*, s az imént idézett költő, *Áprily* Lajos. A háztömb ma is diákotthon. Hajításnyira áll tőle az újabb keletű, 11 osztályos iskola, mely *Ady Endre* és *Sincai* nevét viseli.

Évnyitás előkészületei közben lépünk a példás tisztaságú, ízlésesen, otthonosan berendezett intézetbe, hol barátságos mátorunk *Koppány* úr, az iskola titkára.

— Érdekes esemény kapcsolódik az új tanévhez — mondja bevezetőként. — Idén térünk át, mint az országban mindenütt, a 12 osztályra. Akik most iratkoznak be elsőbe, azok már csak tizenkét év tanulmányi után érettségi bizonyítványt, akár pedig a reformátusok kollégiumának tanára. Ez alatt alkotja meg matematikai, geometriai műveit, írja drámáit. A román Babes a tudomány más ágazatában, a bakteriológiában szerzett elévülhetetlen érdemet.

Igen, ez az egyetem a jelen. De pár házzal odébb, a bal oldalon, ismét a múlt lép elénk. Sarokra szolgáló, egyemeletes sárga épület regél a lengyel királlyá lett Báthory István gondosságáról: az 1581-ben alapított régi egyetem. Vele átellenben pedig a hasonló korú diákkonyha, mely most is, 400 év után kolozsvári egyetemi hallgatók menzája.

Mennyi szellemi jóval vértezett fiatalt röpített szét évszázadok során ez a két nemes vonalú, klaszszicista épület! Falai közt nőtt fel *Mikes* Kelemen, tudományos intézetének termeiben kísérletezett távcsöveivel, mágneses műszereivel a jeles fizikus, *Hell* Miksa.

⊙

Aki megfordul Kolozsváron, s kedvelője a művészeteknek, talál még emlékeket, gyönyörködtető tárgyat, hasznos ötletet, amelyből tölthet a [illegible]

Hogy a látottakból mi maradt meg bennem, mélyebbre ágyazva? Nicolae *Grigorescu*, a múlt századvég romantikusa, aki nagy szakmai felkészültséggel, meleg szívvel áthatottan festette kisebb-nagyobb vásznait az egyszerű falusi élet témavilágából. *Cigánytanyája* még szépen komponált Ökrös-Munkácsyval rokonítható, szekere, *Önarcképe*, majd aranyló napsugarakkal önkitöltött *Nyárvége* című kompozíciója azonban már sajátos, egyéni jegyet hordoz.

S micsoda erőteljes, nagyszerű, egy-egy ouvre határait kiterjesztő alkotások e század első harmadának magyar piktoraitól! *Szőnyi István*: Partizántemetés. *Hollósy Simon*: Szigeti tasor. *Nagy István*: Szakállas férfi. *Thorma János* ismert 1848-as témájú képeinek sorából a *Március 15* című vászon. Aztán *Ferenczy Béni* vázlatok, s az alföldi mester, *Koszta József* két jellegzetes stílusú, de témájában a városias élet felé *nyúló* képe. Az erdélyi táj, a fenyvesekkel borított hegyek vidéke, a nemes köveken kívül lága értékes fát is kínál nyersanyagul a szobrásznak. Sok és színvonalas tehát a példából kibontott mű. Mint például *Vida Géza* Bányászok című markáns, a bányász-sors viszontagságait, felelősségét tükröző munkája, vagy *Szervátiusz Jenő* egyetlen faderékból kiképzett, háromalakos kompozíciója, mely a mestert, feleségét, s gyermekét ábrázolja.

Sajnálom, hogy Szervátiuszt nem tudtam meglátogatni szikláik, szálfák között, a város felett levő műtermében. Hírelték: maga építette a házat, saját elképzelései szerint, s ki oda beér, az emberség varázslatától szívütötten, számtalan kész vagy munkában levő alkotás gyönyörűségével gazdagodva megy tova.

Talán sor kerül még rá máskor, ha megengedi a sors, hogy ismét erre irányítsam lépteimet...

Moldvay Győző

⊙

A kettős nevek tovább kísérnek, ahogy elhagyjuk az Ady—Sincai iskolát. Impozáns, újreneszánsz épület magasul jobbról: Kolozsvár központi egyeteme. Homlokzatán az írás: *Bolyai — Babes!* A járdaszegélynél pedig bronz szobor, Róma jelképének mása, egy nőstényfarkas a kis Romulusszal és Remusszal. Erről írja *Balog Edgár* a *Korunk* egyik domániyos szimbolizálja, összhangban az egykori Farkas utcanévvel.

Bolyai Farkas! Babes Erdély tudós fiai! Előbbi Jéna, Göttingen diákja, Gauss barátja, majd ötven évig a marosvásárhelyi református kollégium tanára. Ez alatt alkotja meg matematikai, geometriai műveit, írja drámáit. A román Babes a tudomány más ágazatában, a bakteriológiában szerzett elévülhetetlen érdemet.

Igen, ez az egyetem a jelen. De pár házzal odébb, ismét a múlt lép elénk. Sarokra szolgáló, egyemeletes sárga épület regél a lengyel királlyá lett Báthory István gondosságáról: az 1581-ben alapított régi egyetem. Vele átellenben pedig a hasonló korú diákkonyha, mely most is, 400 év után kolozsvári egyetemi hallgatók menzája.

Mennyi szellemi jóval vértezett fiatalt röpített szét évszázadok során ez a két nemes vonalú, klaszszicista épület! Falai közt nőtt fel *Mikes* Kelemen, tudományos intézetének termeiben kísérletezett távcsöveivel, mágneses műszereivel a jeles fizikus, *Hell* Miksa.

⊙

Aki megfordul Kolozsvárron, s kedvelője a művészeteknek, talál még emlékeket, gyönyörködtető tárgyat, hasznos ötletet, amelyből tölthet a [illegible]

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Szabad Föld

1901 UKI - 8

1021

A PARASZTHÁZTÓL az első zebegényi „képgyárig"

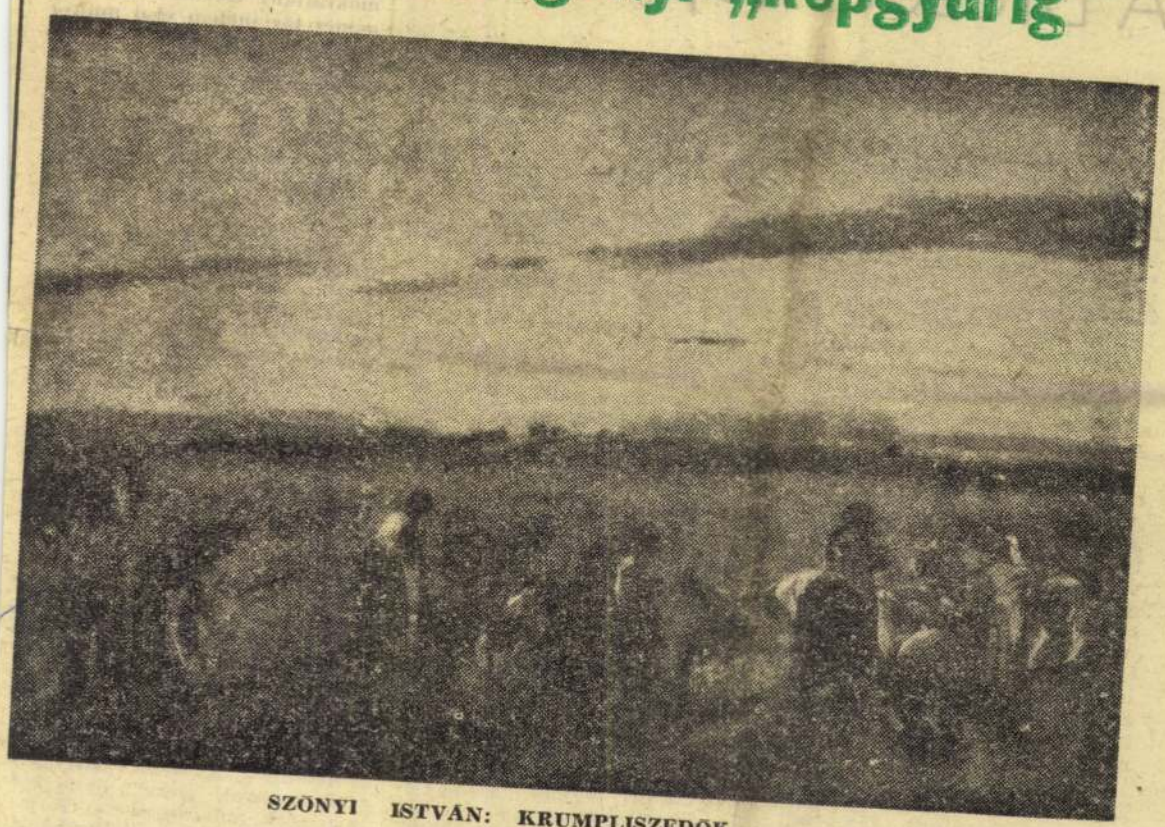

SZŐNYI ISTVÁN: KRUMPLISZEDŐK

„Múzeum lett Szőnyi Istvánnak, a század nagy festőművészének zebegényi műteremből."

(Újsághír.)

Szőnyi István műtermeinek története — életregény. Kezdetben volt a festő ifjúsága, *Ferenczy Károly* keze nyomán tanulta meg az ecsetkezelést, a festői látvány meg *Nagybányán* állt össze, az utolsó háborús nyáron, 1914-ben. S mindaz, ami a palettán kiszínesedett, hirtelen gyászba fordult. A festő paletta meg ecset nélkül vonult be, alig húszévesen. S főhadnagyként szerelt le, 1919-ben.

Ujra kellett kezdeni mindent: a *festészetet* is meg az *ifjúságot.*

Műterme lett hirtelen óriási: a jó barát szobrász, *Pátzay Pál* ajánlotta fel a magáét a régi Andrássy úton. A festő is Góliát-országba illő álmokat hozott magával e teremnyi műterembe: freskókról ábrándozott, hatalmas vásznak feszültek ki képzeletében, a háború utáni világot négyalakos, sokfigurás képekben akarta ábrázolni. A korszak azonban törpékhez szokott, s megrendelő sem akadt a Gulliver-módra látó festő képeihez.

Öt esztendő háború és újabb öt esztendeig tartó próbálkozások után a festő újabb műteremhez jutott. Megnősült s felesége családjának zebegényi házába költözött, egy *parasztházba* a domboldalon. Ahonnan esztendőkig ki sem mozdul, tavasztól őszig a szabadban fest, télen pedig a szobában dolgozik. A látképből — mely a hömpölygő Duna, a dimbes-dombos falu, a szorgoskodó emberfigurák állandóan változó együttese — a modern magyar festészet egyik legizgalmasabb s egyben kimeríthetetlen témája született meg.

Öt év után, 1929-ben, a zebegényi remete megrendezi kiállítását az *Ernst Múzeumban.* A képzőművészeti kritika újjongó lelkesedéssel köszönti: új festő született, a zebegényi mester. Dicsérik sorra a képeket, s megállapítják, hogy tovább él s újjászületik a vásznakon a régi nagy mesterek látásmódja.

A legnagyobb elismerést kapja: kétéves római ösztöndíjat. Családostól kiköltözik *Itáliába,* felszámolja háztartását, becsukja zebegényi műhelyét. Alig várja, hogy az új környezetben évezredes hagyományok ihletései nyomán dolgozzon. Állvánnyal, kazettával és vászonnal felszerelve kiment a Via Aureliára, hogy egy kiszemelt, előre kiválasztott témát megfessen. S kínlódott, szenvedett, vesződött — mégsem sikerült. Reménytelenül és kétségbeesve hazatért.

A parasztház türelmesen megvárta.

A kert: két hegy és völgy, fenyőerdő, sűrű bozótosok, amelyikben *Zsuzsa,* az ötéves kislány eltévedt, paradicsomi derűvel fogadta.

Modelljei: *Szekfű* és *Ruzsi* tehenek, az egyszem ló, a koca tizenegy malacával, nyulak és galambok mintha megmenekültek volna az elhagyatottság tengeréből egy új Noé-bárkán, rendre köszöntötték.

Ami ezután évtizedekig történt, külső történésben eseménytelennek látszik. Miként a boldog házasságoknak, a boldog festők életének sincsenek izgalmas történetei. A festő boldogan élt és festett volna, háborút, megpróbáltatásokat átvészelve, s a fegyelemből (meg persze a pénzkeresetből, a család eltartásáért) vállalt tanárságát becsületesen ellátva, dolgozott volna mindhalálig, ha... Ha mindvégig nem áhítozott volna igazi műteremre.

A parasztház már kicsinek bizonyult az egyik legnagyobb s legtermékenyebb magyar mester számára, kinek képei egyre-másra külföldi kiállításokon is szerepeltek. A látvány ismert lett, mesebeli tájjá alakult át, ahová valamikor a „zebegényi patkányfogó" furulyaszava hívta vissza még Rómából is, oda pedig halandó művész még ha csak hetekre megy is, esztendőkig marad. Varázstükör *Zebegény,* nemcsak Róma, amit újra és újra lírává, színekké, emberi történéssé oldott a festő a *Kisded* imádásától a *Malomy varon* át a *Krumpliszedőkig.*

S a hatvanéves festő — örök életre készülve — műteremépítésbe kezd. Ahogyan tréfásan mondta: *„Ideje már lerakni az Első Zebegényi Képgyár alapkövét..."*

Jóbarát érkezik: *Szelle Kálmán* építész, régi harcostárs még a kisvilágháború esztendőiből, aki barátságból kacsalábon forgó várkastély tervét teszi az egykori parasztház asztalára.

A festő elcsodálkozik — a feleség pedig intézkedni kezd s megindul Magyarország utolsó huszonöt évének minden bizonnyal legizgalmasabb műterem-építkezése, a parasztház késői toldalékaként...

Az építkezés nehézségeit bárki elképzelheti. Táviratok özönne megy és jön a zebegényi kispostán át.

Szelle Kálmán, a negyven éve hűséges barát mindenre gondolt: még arra is, hogy a súlyos asztmával küzdő festőnek ne kelljen lépcsőt másznia. A domboldalba épült be a műteremház, s a festő egy szinten lépdelve juthat el a lakóházból a műtermen át a kertbe, a szabadtéri játékhez.

Az építészszakma örömmel fogadja az Első Zebegényi Képgyárat. A Magyar Építészművészet így ad róla fényképes leírást: *„... minden együtt maga az összeérett egyszerűség. A finn építészek legjobbjaira emlékeztet, akik a világ elsői közé tudtak emelkedni a szerény lehetőségekből, abból, amijük van."*

A csillagok állása végképpen összeállt, teljessé vált a természet harmóniája e műteremházzal, s a hozzá csatlakozó óriás-kerttel.

Ám a műteremavatás után, egy felhőtlen augusztusi István nap elteltével, ahol barátok és tanítványok vehették körül új környezetében *Szőnyi Istvánt,* felborult e harmónia. Gyászba borult a ház és a falu: augusztus harmincadikán, reggel szendergés közben, csendesen, fájdalmak nélkül meghalt a festő.

A feleség még majdnem hét esztendeig őrizte a házat, a műtermet, az igazi és a megfestett tájat. Ami mostantól kezdve mindannyiunké.

Tóbiás Áron

Köszöntjük a Német Demokratikus Köztársaságot!

A Drezdai Képtárban

1949. október 7-én a demokratikus Németországban megválasztott Német Néptanács kikiáltotta a Német Demokratikus Köztársaságot, a német történelem első munkás-paraszt államát.

Weimar után a másik nagy német városba, *Drezdába* mentünk. Ez az Elba-menti félmilliós lakosú város a szász vidék központja. A város nagyon sokat szenvedett a második világháború alatt, a városközpontot teljesen lebombázták, a Dóm is romokban hever, nem is építik újjá, megmarad mementónak, hogy mindenkit emlékeztessen a háború szörnyűségeire. A város különben rohamosan épül ujjá, modern, új szép bérházak sorakoznak a belvárosban, melynek szívében fekszik a világhírű *Zwinger* (Városi Képtár).

Szinte lehetetlen leírni, olyan csodálatosan szép ez a képtár. A képek előtt órákig el lehet álldogálni és csodálkozni az emberi alkotás szépségén, a festők fantáziáján, alkotó tehetségén. A Zwingert különben látni kell, hogy az embernek valamiféle elképzelése lehessen róla. De azért megpróbálom röviden leírni azt a három órát, amelyet eltöltöttem ebben a gyönyörű környezetben, a kiállítási termek halk csendjében.

A Drezdai Képtárnak hosszú és érdekes története van. Az 1560-ban alapított fejedelmi mű- és ritkasággyűjteményből fejlődött ki. Az annak idején többszáz államocskára tagolt feudális Németországban a rangjukhoz illő szereplés vágya és a fényűzés kedvtelése ösztönözte az uralkodót, hogy ilyen gyűjteményeket létesítsenek. A drezdai képtár tulajdonképpeni alapításának éve azonban 1722, amikor Erős Ágost fejedelem egyetlen galériába egyesítette a fejedelmi gyűjteményeket és a Judenhofi Lovardában helyezte el. (itt székel ma is).

Ettől kezdve rohamosan fejlődött ez a gyönyörű képtár. Szászország ugyanis a XVIII. század közepéig jóval fejlettebb volt, mint a többi német állam. Ezért a gazdag polgároknak módjukban volt olyan képeket is megvásárolni, amelyek Európa-szerte ritkaság számba mentek. Winckelmann, a német művészettörténet nagy úttörője 1748-tól 1754-ig a helyszínen tanulmányozta a drezdai műkincseket. *Goethe* is többször járt Drezdában és megtekintette a képtárat.

A dolgozók előtt azonban sokáig zárva volt ez a képtár. Csodálatos szépségét csak a kiválasztottak szűk rétege élvezhette. Bár a haladóbb szellemű polgárok már a múlt században követelték, hogy nyissák meg számukra a képtárat, ez azonban nem teljesült. A többi között Gottfried Semper műépítész 1852-ben megjelent tanulmányában hangoztatta, hogy a műgyűjtemény *a „köznevelés számára hatalmas segédeszközül szolgálhatna, ha erre a célra hasznosítanák és megnyitnák a nép előtt."* Ez a követelés azonban csak a Német Demokratikus Köztársaságban valósult meg, amely 1960-ra teljesen újjáépítette a bombatámadás áldozatául esett képtárépületet.

A képtár világhírnevét a XVI—XVII. századi olasz és németalföldi festmények rendkívüli gazdagságának köszönheti. A képtár jelenlegi sajátos arculata azonban a XVIII. században alakult ki.

Érdemes közelebbről is megismerkedni vele. Legelőször a németalföldi mesterek műveiben gyönyörködhet a látogató. A flamand művészet csúcspontját *Peter Paul Rubens* alkotásaiban éri el. Ez a külső hatások iránt rendkívül fogékony, életerőtől és alkotó fantáziától duzzadó művész — különösen fiatal éveiben — az olasz művészet eleven hatása alatt állt. Ez festményein is érezhető. A látogatók ennek néhány példányát láthatják a 104-es teremben. Különösen hatásos a nagy Jeromos kép, amely Rubens tanítványát, *Van Dyck*-et önálló alkotásra ihlette.

A 106-os teremben más, tompított hangulat fogadja a nézőt. Itt Hollandia művészetével találkozhatunk, amelynek sokrétűsége a mindent túlszárnyaló *Rembrandt* alakjában nyert összefoglalást. Rembradt bölcselkedő természet volt. Arcképeit az ember lényébe való mély behatolás jellemzi, és azok nem olyan hivatalos reprezentatív jellegűek, mint ahogyan azt a látogató Van Dyck-nél megfigyelhette. Korai önarcképe, amelyen felesége, Saskia ül ölében, a féktelen életörömtől túláradó hangulatot tükrözi. Ugyanitt láthatjuk Manoah áldozata című nagyméretű képét, amely Rembrandt művészetének kimagasló remeke.

Íme, csak néhány képet jellemeztünk a többezerből, amelyek ebben a képtárban megtalálhatók. Továbbmenve a termekben, elgyönyörködhetünk még a XVII. századi francia és olasz, valamint a XVII—XVIII. századi spanyol, francia és német mesterek művészetében. Teljesen lehetetlenre vállalkoznánk, ha mindezeket jellemezni, bemutatni akarnánk. Talán még annyit, hogy a földszinten, a bejárati csarnokkal szemben nyílik az az ajtó, amelyen át a gobelin-terembe léphetünk be.

A gobelin-terem mellett két további kiállító-helyiségben a XVI. század végének olasz mesterei által készített művekben gyönyörködhetünk, majd a restaurátorműhelybe jutunk, ahol az évszázadok folyamán károkat szenvedett festményeket javítják, gondozzák, hogy azok eredeti szépségükkel kápráztathassák el a Zwingerbe zarándokló művészetkedvelőket.

Gali Sándor

Kölcsönösen hasznos kapcsolat

A *lipcse—markkleebergi* mezőgazdasági kiállítás igazgatóhelyettese, *Fritz Jeschke* elvtárs, az *Országos Mezőgazdasági Kiállításon* a *Német Demokratikus Köztársaság* kiállítási részlegének egyik vezetője volt, elutazása előtt nyilatkozott lapunk részére.

Kérdésünkre, *hogyan értékeli a mezőgazdasági kiállítást, s azon az NDK részvételét*, a következőket mondotta:

— Mindenekelőtt gratulálni szeretnék a kitűnően megrendezett kiállításhoz. Régi tradíció már országaink között, hogy részt veszünk egymás mezőgazdasági kiállításain, s tapasztalataink szerint ezek mindkét ország számára igen hasznosak.

Mi most, amellett, hogy bemutattuk a legújabb mezőgazdasági gépeinket is, s részt vettünk a nemzetközi kemizálási bemutatón, azt is meg akartuk mutatni, hogy a nálunk már 3 éve gyakorlattá vált új gazdasági mechanizmus —, amelyre Magyarországon most térnek át — s amelyet nálunk is különböző állami intézkedések, többek között árrendezés alapozott meg, milyen hatással volt a mezőgazdaságra. A tapasztalatok szempontjából azt hiszem, ez nem volt érdektelen.

— *Az iparszerű termelés* ma már kényszer a mezőgazdaság számára is. S ebben többek között nagy szerepet játszik nálunk is termelőszövet- a továbbiakban. gok ugyanis nem is minden ágát szerű termelésre a *vippachedel*- lőszövetkezeteink ción át, már az ségét szerettük n a berlsädti tsz a másik tej- és adik 36 ezer fére rendezkedett t, korszerű, nagy ztak létre, ahol sertést, egy ba- egy tehenész 36

ás iránti érdek-

lődéssel, volt-e alkalmuk közvetlen tapasztalatszerzésre mezőgazdasági nagyüzemekben?

— Őszintén szólva nem számítottunk olyan nagy látogatottságra és érdeklődésre, mint amilyenben részünk volt — mondotta Jeschke elvtárs. Megkíséreltük ugyan, hogy minden feltett kérdésre választ adjunk, de lehetséges, hogy ez nem sikerült teljes egészében. Ezért ezt az alkalmat használom fel, ha bármilyen kérdés, probléma vetődik fel kiállításunkkal, vagy a megvásárolt gépekkel kapcsolatban, úgy forduljanak közvetlenül kiállítási irodánkhoz — ahol magyar nyelvű levelezőink vannak — *Markkleeberg, Raschwitzer Str. 11—13.*, vagy az állandó budapesti mezőgazdasági gépképviseletünkhöz, Budapest, V., Dimitrov tér 3.

— Magyar szakemberekkel, termelőszövetkezeti tagokkal egyébként *a kiállításon kívül is* bőséges lehetőségünk volt az ismerkedésre. Többek között a három termelőszövetkezetünk ittlevő elnöke is járt az *agárdi* és a *bábolnai* állami gazdaságban, a *környei Dózsa* és a *tiszaföldvári Lenin Tsz*-ben is, ahol nagyon hasznos és jó tapasztalatokat szereztünk. Nagyra értékelem a berlstädti és a tiszaföldvári tsz között kialakult új kapcsolatot, melynek során az 1970-ig kötött versenymegállapodásuk értelmében a terméshozamok növelésében alkalmazott módszereiket is kicserélik. A tiszaföldváriak, akiknek a küldöttségét rövidesen várjuk, berlstädtben már tanulmányozhatják azt a 600-as tehénistállót, amelyhez hasonlót ők most akarnak építeni — mondotta Jeschke elvtárs. Viszont a berlstädtiek nagyon sokat tanulhatnak majd a tiszaföldváriaktól például a kukoricatermesztésben is.

— Már a kiállítás ideje alatt is komoly tárgyalásokat folytattunk a különböző vállalatokkal és állami szervekkel, üzleteket is kötöttünk, de a megkezdett tárgyalások az elkövetkező hónapokban tovább folytatódnak. Mi is felajánlottuk lehetőségeinket további gépek, öntözéses felszerelések, kémiai vegyszerek szállítására is. Reméljük, hogy az új gazdasági mechanizmus bevezetésével még jobb lehetőségek nyílnak kereskedelmünk és árucsere-forgalmunk további növelésére — mondotta végül Jeschke elvtárs.

H. J.

tartalékokat szétegyengeti, halovány, finom színei mögé, és így kölcsönöz azoknak dinamikus feszültséget. Pihenéstelen az ébersége és ugyanakkor nyári érettségű a termékeny nyugalma. „Uszály"-ai partközelben ringanak a csendes vizen, kopott egyszerűségükben. De úgy oda tartoznak a Dunához, és a halványlila parthoz, mint virágszirom a szárhoz. A víz még csak nem is fodrozódik. Aludni látszik. De megállás nélkül nyaldossa zöldes, sárgásbarna, imitt-amott fehéres tajtékkal a szürkésbarna, meg a pirosaskék uszályoldalakat. Nincs ebben a látványban indulat és hév, de annál több béke, reggeli üdeség.

Föld és víz összeölelkezése egyik legkedveltebb témája. Egybelátja és mégis, elválasztja a vizet és a földet egymástól, és teszi ezt olyan magától értetődő természetességgel, mintha nem is festményt, hanem a valóságot látnók. Ugyanilyen delejes érzékletességgel különíti el egymástól „Ablakban" című képén az üvegen inneni és túli tárgyakat.

Ismétlődő s egyre érettebben, készebben megfogalmazott témája az aratás. Felmagasztosítja a munkát. A robot nyügétől felszabadult, a természet erőin uralkodó emberi szellem ünnepi áldozását mutatja be. – Falujának az élete az ő élete is. Nem leírja, nem beszámol róla, hanem együtt éli. Mint testvérről gondolkozik és érez, amikor egyszerűséggel ábrázolja a parasztot. Elöl áll megingathatatlanul, földbegyökerezett lábbal a „Fuvaros", mögötte az üres szekér a beléfogott két lóval. A leáldozó nap félkaréját a szekér elnyelte, de alatta elnyúlik, és folyékony aranyával végigönti a termő földet. A két lófej közül az egyik ránkveti okos szemét. A másik lehajol, megfürödve a búcsúzó fényben, titkokról hallgatva, amiket, mint érces visszhang, ver vissza a fuvaros szinte személytelen, időtlen alakja.

A családiasság, a dédelgetett otthon, a gyengéd összetartás dalosa is. „Zsuzsa olvas" című képében a leánya képmásában atyai szeretetét is megörökítette. – Ez a bensőségesség, párosulva emberséggel, hatja át „Női akt"-ját. Meztelen női test, öntudatlanul és ügyetlenül félrecsúszott takaróval. Voltaképpen meztelen női lélek: szemérmes ártatlanságában. Öntudatlan elfogódottságában, fedetlen bájában. A test és a háttér aranybarna, csak árnyalatokban különböző egyszínűsége: ünnepi ragyogásba emeli a női eszményt.

Humánummal telítve, még az eszközöket, a használati tárgyakat, a szobabelsőt is érzékletes életteliséggel munkálja meg. Mégha üresen, csupán pusztán a berendezést, a magukramaradt holmikat festi is le, hozzáképzelteti mindig a gazdát is. „Szobabelső olvasó nővel" női szalónba vezet, kerek barna asztal körül a huzattal bevont kényelmes fotölyökkel, amelyek egyikében ül világospiros ruhában az asszony, kék házicipőben, ölében a könyvvel. A szomszédos fotöly támlájára rásüt a Nap és a fény visszaverődik az olvasó arcon. Meleg, lilásbarna szőnyeg terül el szélesen a lába alatt, fehérrel áttört kékeszöld könnyű függöny lebeg a háttérben, átoresztve a falminta fényben szikárzó halványkék szemcséit. A piros ruha a félrehúzott függöny mögül vöröslő felső sarokkal, a kék cipő a jobb oldal kék foltjával tartja az egyensúlyt. A mennyezet le van vágva. Az enteriőr barátságos otthoniassága nemcsak egy szoba életéről vall, hanem az olvasó nő kedélyvilágába is bepillantást enged.

Életművének legszebb remekei zebegényi tájképei. Ég és föld, fű, fa, virág, ember és állat: egyetlen, fokozódó erővel hullámzó életérzésének színben és fényben zengő variációsorozata.

HAITS GÉZA

Jelentkor 1964 5 szám

érzékkel szerkesztette meg a képeit. Uitz Béla, a „Nyolcak" és különösen Hans von Marées hatásának nyomait árulják el első korszakából való alakos kompozíciói, ahol a képfelületi fények szinte szobrászi igénnyel hangsúlyozzák a telt, kisportolt formákat, a görögös test-kultuszt, romantikus pátosszal vegyítve. És amikor technikai biztonsága nehézségeket már nem ismer és komponáló erejére is rábízhatta magát, teljesen tisztában volt a sík felületre vetített formáknak a valósághoz idomuló plasztikai hatásával és tévedhetetlenül fogalmazta meg anatómiailag és perspektivikusan az alakjait, a műteremből kiszabadult a természetbe, hogy ott magáraleljen. Ember és művész tökéletes egységbe forrt találkozásából születtek meg azután a sajátosan szőnyis tájképek, megismételhetetlenül egyéni színvarázsával.

Fiatalon nyerte el a Szinnyei-társaság elsőízben kidaott nagydíját. Már 1921-ben feltűnést keltett az Ernst-múzeumban rendezett első gyűjteményes kiállításával. Gyorsan megalapozott hírnevét öregbítette a néhány évvel később ugyanitt rendezett második és az 1929-ben megtartott harmadik gyűjteményes kiállítása. Népszerűsége tetőpontján megkapta a Kossuth-díjat, a kiváló művész címmel, főiskolai tanár lett. Tájékozott volt az irodalomban, lelkesítették a tudomány vívmányai, gyönyörűséggel hallgatta a zenét, különösen Mozartért rajongott, alázattal viseltetett a képzőművészet halhatatlanjai iránt. Festői stílusáról, módszeréről nem nyilatkozott. Nem magyarázgatta, mit és hogyan oldott meg. A kész alkotás önmagáért beszél – mondotta –, a problémák maradjanak csak a művész gondjai. Sokat elárul azonban, hogy tantermében három reprodukció függött a falon: egy Giorgione-akt, Cézanne önarcképe és Derkovits „Három nemzedék"-e. Ha magáról, festői gondjairól nem ejtett is szót, felkérésre attól pedagógiai szempontból nem zárkózhatott el, hogy kiérlelt gondolatait a művészetről közre ne adja. Megállapításaiból idézzük az alábbiakat:

– A művészet az alakításnál kezdődik. A festőnek az alkotásnál az optikai képből el kell hagynia mindazt, ami nem segíti elő az ő élményeinek a kifejezését és viszont, hangsúlyoznia kell azokat az elemeket, amelyek azt előmozdítják.

– A képnek intuicióval kell készülnie. Egyszerre átérezve, megragadva az egész problémát, az egész kompozíciót s egyszerre munkálva az egész kép felületét. Az igazi nagy mesterek műveikben mindig az összefoglalt egészet, mindig a lényeget adták, sosem egy kiszakított részletet. A természet sem egymástól független egységekből áll, és ezért a jó kép mindig a hátterével együtt, a környezetével és a levegőjével adja a jelenséget.

– A művész számára a téma is csak eszköz ahhoz, hogy művészi mondanivalóit közölhesse. A téma csak akkor válik igazán egyenrangúvá, ha közvetlen élményből indul ki.

Szőnyi a pillanat megszállottja volt. A pillanaté, melyben testetöltött, kiterjesztett szárnyakkal, az életérzése. Ilyenkor volt elemében. Költő volt, filozófus-alkat. Mély gondolatok nem hánytorgatták a megfoghatatlanról. Mihelyt olyan témába fogott, ahol a mondanivaló, a tárgy diktált az ecsetjének, az eszével, technikai biztonságával és művészi ízlésével elvégezte a feladatot, de nem alkotott kimagaslót. Mihelyt azonban ihletét az elröppenő varázs fogta meg, remekműveket hozott létre, a levés és elmúlás folyamatosságában érezte az élet lüktetését. „Temetés Zebegényben" című képében, mely a talizmánja volt, haláláig nem vált meg tőle, a hitvallását, az életszerelmét zárta jelképes koporsóba. De a gyászmenettel nem az elmúlást siratja, hanem a megújulás téli álmát őrizgeti.

Szőnyi a nyár költője. A délután szunnyadó óráit, amikor elpilled a természet, és tompa kábulat nehezül a szempillákra, különösen kedveli. Az elmosódott, észrevétlen maradt jelenségekben, a megszokott, unt emberi megnyilvánulásokban látja meg az újszerűt. A tárgyi valóságot, a szemléleti képet ábrázolja, de a belső magjával, a láthatatlan lényegével együtt. Képein életrekelnek a tárgyak. Lelkiállapotot, hangulatot elektronizál a nézőbe. A valóságban nem lévő színekkel elfogadtat, természetessé érzékeltet nemlétező fákat, bokrokat, lombokat, átélt és ezért a valóságnál valóságosabb látványokat. Fojtott lírájú színvilága megnyugtató kiegyensúlyozottságot mutat. A drámai viharokat, a kifelé robbanó szenvedélyeket magában lehűti, és mint erő-

Sebestyén Gyula már nem érhette meg, hogy munkája és feltárásai újabb igazolást nyertek. Az elmúlt években a Magyarországon tartott finn-ugor hongresszuson tette közzé Szomjas-Schiffert György, fiatal akadémiai kutatónk legújabb zenei összehasonlításainak eredményét: eszerint a dunántúli regösdallamaink többsége egyezik a finn-ugor sámándallamokkal. Tehát kétezer évesnél régibb kapcsolatok rejtőznek mögöttük. Verselésük pedig az Árpád-kori költészet rímtelen verselését tartja mindmáig életben. Tehát régibb a Halotti Beszédnél is!... Szomjas György végülis arra a meglepő megállapításra jutott, hogy a dunántúli regösénekek dallamait a honfoglaláskor hozta Keletről a megyer törzs. Árpád vezér erre a törzsre bízta a nyugati határ védelmét. Ezért van, hogy csakis Dunántúlon lelhetők fel ezek a regösdallamok, és a megyer törzs déd- és szépunokái a Sopron, Veszprém, Vas, Zala és Somogy megyei falvakban mindmáig kétezeréves dallamokat zengedeznek, és Árpád-kori rímtelen versezeteket újraköltenek.

Sebestény Gyula kutatásai nélkül ezek az érdekes felfedezések aligha volnának olyannyira meggyőzők és izgalmasak. A kiváló néprajztudós 1946. február 12-én hagyott itt bennünket, és kedves szülőföldjét, ahol legszívesebben gyűjtött, élt és halt.

A Balaton széles nagyon,
De annak is partja vagyon.
Az én búmnak nincs határa,
Belehalok nemsokára...



SZŐNYI ISTVÁN: Anya gyermekével

1964 — 5.
1021

SZŐNYI ISTVÁN

A nyáron lesz négy esztendeje, hogy meghalt. Szőnyi csak a harmóniát festi meg, és felelősségteljes gyönyörködését a természet szépségében. Tudatosan, önfegyelemmel, elmélyüléssel sikerült egyre egyszerűbben kifejeznie magát. Páratlan népszerűségének ez a titka. Az ember az érintkezésben semmivel sem mutatkozott másnak, mint a művész a képein. Karakterének ez a pozitív vonása – akarása a jónak, igaznak – férfias erővel teliti és határozottá teszi a legválságosabb helyzetekben is. A háborús iszonyatosságok kellős közepén, 1943-ban megfesti egyik legmaradandóbb remekét, a „Kerti pad"-ot. Művészi lelkiismerete a szépséggel tiltakozik az ember lealacsonyodása ellen. A mindennapi életben józanul és bátran viselkedett. Kiállt az elnyomottak mellett, üldözötteket bújtatott, rézkarcnyomó géppel pecséteket hamisított, komoly mentőakciókat bonyolított le a műtermében. Az elsők között ismerte fel az életében mellőzött Derkovitsot, akit egyébként nagyméretű vásznán, az „Eladó a borjú" jobb szélső figurájában megörökített, és amikor a gümőkór és a közöny idő előtt végzett egyidős pályatársával, nem csekély harc árán ő vitte keresztül, hogy a gyászszertartáson a Munkácsy-lepellel búcsúztassák. Soha nem engedett a meggyőződéséből. 1929-ben történt, a vatikáni magyar követségen, hogy Iványi-Grünwald csillapítóan „Hallgass te gyémánt-gerinc" szavakkal hátbalökte, amikor kikelt az egyházfőnek a modern festészetről szövátett lesújtó vélekedése miatt.

Rövid időket töltött csak egyhuzamban, dolgozni nem tudott idegen földön. 1947-ben többekkel kikerült Svájcba, de menekülésszerűen tért sürgősen haza. Összenőtt Zebegénnyel, ahol 24 éves kora óta élt tavasztól késő őszig, tanulmányozta a Dunakanyar mindig változó, elbűvölő látványát, a Szent Mihály hegy oldalában meghúzódó falu kis fehér házait, távoli dombok fölött vonuló felhők színeváltozásait napszakok szerint.

Minden vászna és vázlata emlékeket ébreszt. Sóvárgás azután, ami elmúlt. Képzeletét a megfogható valóság nyűgözi le. De ez a valóság a visszanemtérő pillanat varázsa miatt elérhetetlen és beteljesülhetetlen. Nem is érdekli más, amikor fest, mint ez a valóság, életérzésének a nyomonkövetése. Nem számít a téma, az optikai látvány se fontos, csupán eszköz, hogy benne és általa az öröme zengjen, hogy élni szép. Festészetének a tónus az éltető eleme.

Korai képein a formát hangsúlyozó sötéttónusú színek uralkodnak. Később világosodó színeinek áranyalati finomságaival a seregnyi vázlattal gondosan előkészített kompozíciót tökéletes festőiségben oldja fel. Képeinek sima, tompafényű felületét a színek egymásbajátszásával érte el. Az egymásba átjátszatni kívánt színeket festőkéssel rakta fel több rétegben egymás fölé a vászonra. Majd a kissé megszikkadt festéket vízzel felpuhította és festőkésével többé-kevésbé levakarta. Csalhatatlan érzékkel azokat a formákat illeszti a képfelületbe, ismerve a tárgyak festői értékét, amelyeket alkalmasaknak talál keresett motívumainak kibontására.

Férfias lírájú festészete a Szinnyei Merse impresszionizmusából sarjadt nagybányai iskola hagyományainak továbbfejlesztése. Első mestere Ferenczy Károly volt, majd háborús katonáskodása után rövid ideig Réti Istvántól tanult. Hamarosan önállósult. Pályája kezdetén a nagyméretű aktos kompozíciókkal kísérletezett, a monumentális felé sodródva, Rembrandt lelkes tanulmányozásából merítve ihletet, miként erről a „Betsabet", a „Fürdő után" című képei tanúskodnak. Könnyedséggel, pontosan, lelkiismeretes gondossággal rajzolt, és már korán érvényesülő művészi ízléssel, arány-

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK

Szeged. A Képzőművészek Országos Szövetsége által rendezett reprezentatív kiállítás minden tekintetben nagyjelentőségű kulturális eseménynek bizonyult. A kiállítás védnökségét a megyei, egyházi és városi élet legfőbb vezető személyei vállalták. Nyolc nap alatt több, mint 3000 látogató tekintette meg a kiállítást, amelynek résztvevői voltak többek között: Aba-Novák, Berény, Bernáth, Csók, Diener-Dénes, Fényes, Glatz, Iványi-Grünwald, Szőnyi, Tihanyi János Lajos, Vass, Vaszary. A kiállítás népszerűsítéséhez jelentősen hozzájárult Glatz Oszkár előadása és Tihanyi János Lajos tevékenysége, aki a szegedi iskoláknak több, mint 1000 tanulóját vezette végig a termeken, oktatva és magyarázva. A kiállítás rendkívüli erkölcsi sikerének hatása alatt Szeged városa elhatározta, hogy az eddigi részvétlenséggel szakítva, a jövőben évenként 5000 pengőt fordít műtárgyak vásárlására. A nagysikerű szegedi bemutatkozás után Debrecenben és Pécsett lesznek a következő vidéki kiállítások.

*

Nagy társadalmi akció indul meg aziránt, hogy a gazdasági élet vezető vállalatai és személyei a jövőben ne csak elhalt mestereink műveit gyüjtsék, hanem évenként 1—2 modern képet vásárolva, a magyar művészet legkiválóbb élő tehetségeit részesítsék műpártolásban.

*

A Szépművészeti Kiállítások 1937/38. évi programmján a következő művészek szerepelnek:

Ferenczy Noémi, Kmetty János, Szőnyi István, Csók István, Basch Andor, Vass Elemér, Szobotka Imre, Fenyő György, Iványi-Grünwald.

Szépművészeti Kiállítások, Budapest, IV., Mária Valéria-utca 8.
Telefon: 18-21-22.

75869. — ATHENAEUM

Felelős kiadó: Fränkel József.

42. Pirkad	(34×21)	100 P
43. Sulykolók	(34×21)	90 P
44. A mi padunk	(34×21)	90 P
45. Falu fölött	(34×21)	100 P
46. Felhők és házak	(34×21)	100 P
47. Dunai táj	(34×21)	120 P
48. Komor a Duna	(34×21)	120 P
49. Dunáról fúj a szél . . .	(34×21)	120 P
50. Szekeres	(34×21)	120 P
50a. Palántaültetés	(50×35)	160 P
50b. Mosakodó	(30×47)	140 P

Rajzok

51. Testvérek	(58×42)	90 P
52. Nyári éjszaka	(47×30)	80 P
53. Korzó	(47×30)	80 P
54. Kilátás a kertünkből	(47×30)	70 P
55. Szőke lány	(47×30)	60 P
56. Kislány	(47×30)	60 P
57. Patak	(45×30)	60 P
58. Erdő széle	(45×30)	80 P
59. Ló	(46×30)	80 P
60. Férfi akt	(29×45)	60 P
61. A család	(29×40)	80 P
62. Derűs öreg	(29×40)	50 P
63. Indul a szekér	(40×28)	60 P
64. Fejik a tehenet	(40×23)	60 P
65. Holdvilág	(36×29)	60 P
66. Tanulmány	(36×25)	50 P
67. Tanulmány	(36×25)	50 P
68. Kerítésnél	(25×31)	60 P
69. Krumplihámozók	(35×28)	70 P
70. Ivóban	(34×21)	60 P
71. Együtt	(27×21)	40 P

Rézkarcok

72. Dunakikötő	(19½×13)	15 P
73. Falun	(29×25)	25 P
74. Szomszéd	(22×15)	20 P
75. Akt	(22×15)	15 P
76. Vízparton	(39×30)	20 P
77. Ujhold	(24×19)	25 P
78. Zsuzsa	(17½×24)	25 P
79. Rokonok	(24½×19)	25 P
80. Anyaság	(14½×19)	20 P
81. Kaszások	(26×18½)	20 P

A MŰVEK JEGYZÉKE

Vízfestmények

1.	Havas tetők	(47×30)	140 P
2.	Tanuló	(28×42)	140 P
3.	Kocsmában	(35×27)	120 P
4.	Halászok	(34×21)	90 P
5.	Ménes	(34×21)	90 P
6.	Lovak	(34×21)	100 P
7.	Szoba	(34×21)	90 P
8.	Istálló	(34×21)	100 P
9.	Zsilip	(34×21)	90 P
10.	Fénytörés	(34×21)	110 P
11.	Pista bácsi	(34×21)	120 P
12.	Mossák az ökröket	(34×21)	100 P
13.	Templom a völgyben	(34×21)	100 P
14.	Elbújt a nap	(34×21)	90 P
15.	Kerekes kút	(34×21)	90 P
16.	Széles Duna	(34×21)	100 P
17.	Viadukt	(34×21)	90 P
18.	Kazal	(34×21)	90 P
19.	Nyugodt a víz	(34×21)	90 P
20.	Aranylik a bő termés	(34×21)	120 P
21.	Legelő lovak	(34×21)	100 P
22.	Pincesor	(34×21)	100 P
23.	Szénatelep	(34×21)	90 P
24.	Domboldal	(34×21)	90 P
25.	Rokkant házak	(34×21)	100 P
26.	Szobasarok	(34×21)	100 P
27.	Fehér fal	(34×21)	110 P
28.	Fésülködő	(34×21)	90 P
29.	Falu széle	(34×21)	90 P
30.	Belvizek	(34×21)	100 P
31.	Kalyibák	(34×21)	90 P
32.	Rózsaszínű ház	(34×21)	90 P
33.	Alkonyodik	(34×21)	100 P
34.	Vörös lovak	(34×21)	90 P
35.	Major	(34×21)	90 P
36.	Pajták	(34×21)	100 P
37.	Börzsönyi pincék	(34×21)	100 P
38.	Rekkenő hőség	(34×21)	90 P
39.	Vén diófa	(34×21)	100 P
40.	Sötét ablakok	(34×21)	90 P
41.	Virágzás	(34×21)	100 P



65. HOLDVILÁG

22. PINCESOR





69. KRUMPLIHÁMOZÓK

26. SZOBASAROK





10. FÉNYTÖRÉS



27. FEHÉR FAL

selbst aus dem langwierigen Arbeitsgang und den verwickelten Farbschichtungen seiner Öl- und Temperagemälde hervor. Erst recht ist ihr Pulsschlag in der quicklebendigen Frische der Aquarelle, in diesen flinken, farbsprühenden Improvisationen zu vernehmen.

Stefan Szönyi ist Aquarellist par excellence. In den leichtflüssigen Ergiessungen seiner Farben bleibt jede Regung des Pinsels sichtbar. Zur zwiefachen Freude unserer Augen, die im Rahmen der Bildräumlichkeit zugleich den zeitlichen Vorgang der Bildentstehung und den pulsierenden Dynamismus der Maltechnik nachempfinden.

Die Farben bringen die gleiche Lebensfreude zum Erstrahlen, die auch für die neuere Temperamalerei Szönyis bezeichnend ist. Ein helles Rosa, Karminrot und Kadmiumgelb, ein frisches Rasen- oder Laubgrün und heitere Himmelsbläue. Dazwischen leichte Abtönungen in Grau und Braun.

Die licht- und luftgetränkte, mürbe Farbigkeit der Aquarelle wird in den Tuschzeichnungen zu einer gleichgestimmten grauen Nuancenreihe. Die Skala reicht von duftigen weissen Aufhellungen bis zum üppigsten Schwarz. Auch hier strömt die reiche Saftigkeit der Töne in breiten Flecken und Lachen zusammen, sehr flüssig und überaus wechselvoll im Spiel technischer Effekte, prickelnder Zufälligkeiten. Nachdrücklich mitverwoben das Lineare. Es begnügt sich zumeist mit losen darstellerischen Andeutungen, die jedoch ungemein charakteristisch wirken.

Das überlegene zeichnerische Können Szönyis kommt auch in den Radierungen graphisch stilvoll zur Geltung. Zum sanften Rhythmus der Linien tritt die milde Harmonie der Schwarzweiss-Töne hinzu. Zuweilen schlängelt sich eine vereinzelte Linie aus dem Netz der Strichlagen ins Leere hinaus. Die Radierung verklingt an den Rändern in das Nichts, aus dem die Phantasie des Künstlers sie ins Leben rief.

Die Thematik der Zeichnungen und Radierungen verweilt im selben Kreis wie bei den Aquarellen. Gleichgestimmt geht das Schaffen des Graphikers und Malers Szönyi aus der Liebe zur Natur und aus schlichter Menschlichkeit hervor. Szönyi ist ein Meister der Idylle. Seiner Kunst wachsen die Bilderfrüchte zu, wie einem Weinstock die Köstlichkeiten der Traube. Er gehört auch zu den Glücklichen, denen, als den Seinen, Gott es im Schlafe gibt.

E. K.



73. FALUN

STEFAN SZŐNYI ALS GRAFIKER

Die Ausstellung enthält eine Auswahl von Aquarellen, Zeichnungen und Radierungen. Zeitlich gehen die Blätter bis 1933 zurück.

Die malerische Empfindsamkeit Szönyis weiss die sichtbare Welt als süffiges Fluidum von Farben, Tönungen und Formen in sich aufzunehmen, in tiefen, langen Zügen wie einen köstlichen Trunk. Jeder Pinselstrich, jeder Linienzug seiner Hand ist von der beglückenden Harmonie des Triebhaften beseelt. Diese warme Unmittelbarkeit strahlt



2. TANULÓ

széd" meg a „Falun" álljon példa gyanánt. A vonalak szelíd lejtéséhez a tónusok enyhe harmóniája járul. Szőnyi újabb rézkarcai, akárcsak újabb rajzai nagyon messze járnak a fekete-fehér kontrasztoknak attól a viharos, robbanó nyugtalanságától, amely a huszas évek grafikáit jellemezte. A tónusok rendje ma már nyugodtan világosodik és oszlik el a fény irányában és szépen, lassan merül el a szürkület homályában, az éjszaka sötét mélységeiben („Ujhold", „Vízparton"). Tónuskülönbségek az emberi jellemzés eszközévé válnak. A férfi „Rokonok" arcát a szorosabb, sötétebb vonalhálózat mintázza, keményen, jellegzetesen. A nők arca szelíden enyhébb árnyalatokba hajlik és a vonalak ritkulása révén teljesen megvilágosodik. Nagyon szépen csendül ki ez a rézkarc, egy-egy magányosan kanyargó vonal mentén a tiszta síkfelületbe : a semmibe, amelyből a művész képzelete életrehívta.

A rajzok és rézkarcok témája ugyanabban a körben mozog, mint a vízfestményeké. A grafikus és a festő Szőnyi István egyként a természet, a falu és a család, az egyszerű emberség lelkéből alkot. Csöndes idillek támadnak a keze alatt, derűsen és boldogan.

Kállai Ernő.



62. DERŰS ÖREG

relljei a természettel és az egyszerű falusi élettel való szívbéli közösségből fakadtak. Temérdek megfigyelés, élesszemű részlettanulmány mutatkozik bennök. Érzelmes figyelmük mindenre kiterjed. Hol a táj határtalan, levegős messzeségét ábrázolják, hol egy szobasarok meghitt privatisszimumát, egy falusi ucca vagy pincesor zegzugos szűkületét. Gazdasági udvarok, kertek, szántóföldek, legelők, állatok. Emberek apraja-nagyja, hol egyenként, határozottan megrajzolt alakban, hol csoportosan, vázlatos színfoltokba öltve, az uccán, a folyam partján vagy az ivóban, békésen foglalatoskodva, vagy beszélgetve, tempósan, paraszti nyugalomban.

A színekről ugyanaz az örömös elevenség sugárzik, amely Szőnyi újabb olaj- és temperafestményeire jellemző. Világos rózsaszínek, karminvörösök és kadmiumsárgák, üde zöldek és derűs kékek mellett szürkésre és barnásra tompított árnyalatok. Fények és árnyékok sommás összevonása, drámai összecsapása, a háborút követő évek erősen testies ábrázolása helyén színes átmenetek, a térrel, levegővel puhán egybeolvadó, inkább síkhoz alkalmazkodó formák.

E fényitatta, omlatag színsornak megfelelően a *tusrajzokon* a szürkék temérdek finom árnyalata ejti meg szemünket. A skála a fehérbe olvadó légies világosságtól a legsűrűbb feketéig terjed. Itt is inkább enyhe átmenetek, gondosan mérlegelt lejtések szerepelnek, semmint hirtelen ellentétek és rapszódikus szakadozottságok. Itt is a tónusok dúsnedvű csordulása ömlik egybe a felületen, széles, merész foltokban, ízesen és folyékonyan, tele fénnyel és levegővel, a tus leheletnyi felszívódásának és markáns egybetorlódásának fordulatos játékával, a technika számos, véletlen adta, festői érdekességével. Hangsúlyosan szövődik közbe a vonal. Olykor több szálra szakadozva, fesztelenül ide-oda csavarogva folytatja útját. Csak lazán sejteti a tárgyat vagy alakot. De ez a vonalbeli lazaság hozzátartozik a tusfoltok festői elevenségéhez. A vázlatos formán szabadon ömlik el a tónusok érzelmes lüktetése. Olyan ez a festőiség, mint egy kényelmes, bő ruha. Hogy a formaismeretnek, a rajztudásnak milyen biztos fegyelme lappang a tónusos kendőzések és oldások alatt, azt kitapinthatóan látni a „Testvérek", a „Férfi akt", a „Derűs öreg", a „Ló", a „Szőke lány", az „Ivóban" rajzán. Szőnyi kedvére dúskál a tónusokban, de tud szükszavúan vonalrajzos is lenni. Kell-e biztosabb és tisztább, szervesebb folyamatossága a vonalnak, mint a „Kislány" nádtollrajzán?

Szőnyi fölényes rajztudását, stílusos grafikai érzékét az újabb *rézkarcokon* is szemlélhetjük. A vonalas finomságot illetőleg főkép a „Szom-



67. TANULMÁNY

zolást. Kiváló példa erre : „Aranylik a bőtermés". A papírlapon végigcsorduló vízfesték nemcsak az ég színét ábrázolja, hanem e csordulás anyagi folyamata, a festéklerakódás és felszívódás nyomai révén a párával és fénnyel itatott levegő éltető zuhatagját is érzékelteti.

Az akvarellek színvirágzása, színfelhődzése helyenként fölszakad és a réseken kivillan a papír csupasz fehérsége. Hol metsző hidegen, hol a környező színek visszfényétől sugarasan, lágyan és sejtelmesen. Mindenkor úgy azonban, hogy e papírfehérségnek a színbeli hatáson túl még egy szerep jut : fölfedi a képzés szőtte látszat mögött a látszatkeltés való alapeszközét. Hogy úgy mondjuk, az optikai színjáték sokarcú változatai mögött a kulisszát, a festői vetítés csalóka világa mögött a vetítőernyő prózáját. E fölfedés csodálatosképpen nem árt az illúziónak. Ellenkezően, éppen az teszi olyan légiessé, fogékony szemek részére tündérien illékonnyá, tehát stílusossá Szőnyi vízfestményeit, hogy a látszatkeltő ábrázolás való anyagi vázát nem burkolják be, csak fátyolozzák — áttetszően, finoman. A művészet nem utolsó sorban mesterséges illúziók világa : felsőbb rendű játék. Ez a játék sehol sem folyhat szellemesebben, fölényesebben, mint az akvarellnél, föltéve, hogy nem kíván többnek látszani színes füsteregetésnél.

Szőnyi István vízfestményei igazolják, hogy az illúziók lenge könnyedségét is mélységes érzelmek hevíthetik és hogy a festői tükrözés legtisztultabb, legszabadabb távlatai is a valóság láttára nyílhatnak. Szőnyi akva-



66. TANULMÁNY

magába a dolgok elől, de nem is kíván föléjük magasodni a képzelet vagy a temperamentum cselekvő hevében. Szőnyi művészetén nem fog a szellem és az akarat fölajzott, nyugati türelmetlensége, amely túlszárnyalja a természetet és mohón elébe vág a jelenségek rejtett mélybehúzásának, mintha versenyt futna az élettel, hogy hamarébb járjon végére a metafizikai távlatoknak. Szőnyi festői érzelmessége nyugalmasan issza magába a látható világot, a színek, formák és tónusok ízes folyamát a dunamenti hazai tájakon. Minden ecsetvonásán, minden vonalán az ösztönlényűség harmóniája derül. Ez a meleg közvetlenség az olajfestésen és temperán, a technika hosszadalmasabb műveletein és bonyolultabb rétegeződésein is átsugárzik. Hogyne lüktetne hát még elevenebben a vízfestmények frissen odavetett valőrfoltjaiban, a meglátás és fölérzés eme színről, fürge ecsetről pattant rögtönzéseiben.

Szőnyi István vérbeli *akvarellista*. Dúsnedvű színeinek laza, áttetsző egymásbafolytában az ecsetnek jóformán minden mozdulatát nyomon kísérhetjük. Ahány ecsetmozdulat, majdnem ugyanannyi formai tagozat. Az ecset technikai funkciója aktusról aktusra ábrázolássá váltan szánt végig a papírfelületen. Kettős gyönyörűségére a szemnek, amely a kép térbeliségén belül a képkeletkezés időbeli folyamatán, technikai dinamizmusán is végiglendülhet — lüktetésről lüktetésre. A színfölrakás anyagi rétegeződése és technikai funkciója nem egyszer döntően hangsúlyozza az ábrá-

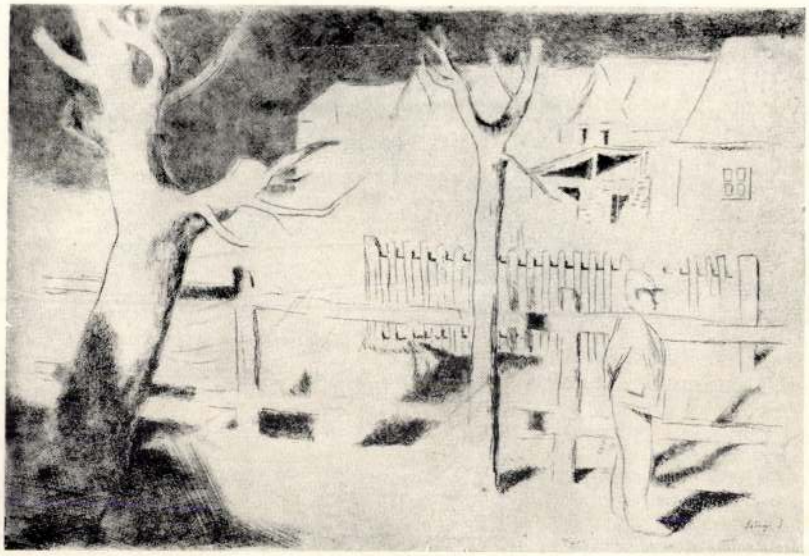

74. SZOMSZÉD

SZŐNYI ISTVÁN ÚJABB GRAFIKÁI

Ez a kiállítás az 1933 óta támadt vízfestmények, rajzok és rézkarcok válogatott gyüjteményét foglalja magába. Egyik legszebb akvarellje: „Nyugodt a víz". Lágyan, szélesen táruló, csöndes elpihenés, lebegő végtelenség. Szőnyi elmondta, hogy ez a vízfestmény miként keletkezett. Zebegénynél jó messzire fölevezett a Dunán és azután hagyta, hogy a folyam magával sodorja a csónakot. Ő maga közben a vidéket nézte és festette gyönyörködve.

Szőnyi István egész művészetét ez a csöndes sodródás jellemzi. Mint a gyermek az elringató, anyai ölelésbe, úgy símul bele a festő szeme-lelke a természetbe. Énérzetében semmi rátartiság. Nem zárkózik el büszkén

ÍRÁS ÉS LÉLEK

A jó gazda

Én lennék a jó gazda:
kedvem telnék a gazba.

Kiadnám a parancsot:
vessünk száz hold pipacsot!

Száz hold földimogyorót, —
hadd szagoljunk egy kis jót!

Szarkalábat, konkolyt is, —
vessünk búzát, rozsot is,

árpát, zabot, de úgy azt,
hogy el ne nyomja a gazt!...

Az lenne a szép vetés, —
jöhetne rá minden vész!

Az lenne az aratás, —
jöhetne rá a csapás!

Az lenne a szérüskert,
megszédítné az embert.

Csodájára jönnének, —
hogy a tűzláng enné meg!

Jót kacagnék elvégre,
ha termésem megégne...

ERDÉLYI JÓZSEF

Gáncsoskodó nemességem

Apám nem volt zsellér-paraszt,
Sem nagyapám, sem az ősök,
S engemet is, akár őket,
Uri féltő-szigor őrzött.

Gyermekkorom tiszta képét
Nem fonták be vadvirágok.
Csordát, rétet, nagy hegyeket
Szemem is csak későn látott.

Nem hajoltak rám a gondok,
S nem nyomott az úri kényszer,
Pedig sokszor arculcsaptak,
Nem is egyszer, nem is kétszer.

S bár az alkony nem talált rám
Gulya, ménes, konda mellett,
Vágyaimnak színes fája,
Mégis égig felszökellett.

Rajta, mint az ért gyümölcsök, —
Gondolatim raja ringott,
S minden gyümölcs lehullása
Terhes nyár, új tavasz-hír volt...

Apám nem volt zsellér-paraszt,
S ezért nincs mit szégyenlenem
Nemességem kurtán adta
Bölcs Apafi fejedelem.

Kurtán adta, kutyabőrre,
S akkor nem is gondolt arra,
Hogy én egyszer nem lehetek
Parasztköltők „mély-magyarja...“

Hiszen nem baj, — csak az vagyok,
Az lehetek, aki voltam:
Független, vad, dacos, bátor,
Gondra, bánatra hajoltan.

Magyar vagyok, úri magyar,
Földnélküli, mégis boldog,
S ki most vagyok, nem kívántak
Sem elődök, sem utódok.

Mert őseim bíráskodtak,
S igazgattak (furcsa módi)
S utódaim, ők sem fognak
Mások előtt meghajolni.

Én sem hajlok, de ítélni,
Tudom, soha nem fog fejem,
Akkor sem, ha megharagszik
Rám Apafi fejedelem.

S ha ezt mégis megtenné, hát
Elsírnám én az új panaszt;
— Uram, hej, rossz költő vagyok,
Apám nem volt zsellér-paraszt...

BIRÓ ANDRÁS

A modern ember születése és halála

Irta: Berczeli A. Károly

Geleotto Marzióról, Mátyás király költőjének, Janus Pannoniusnak barátjáról mondják, hogy ő volt az első, akiben fölrémlett a kopernikuszi világkép. A szellemtörténészek általában Petrarcát tartják az első modern embernek, mert a középkor spirituális, antinaturalisztikus szemlélete után ő gyönyörködött először a természetben. Vagyis: ő fedezte fel a külvilág szépségeit. Bizonyos, hogy Petrarca eszmélkedése hatalmas folyamatot indított útnak: az emberiség a középkor nagy, zárt architektúrájának félhomályából a szabadba kívánkozott s valahol Toscanában vagy Umbriában rádöbbent mindarra, ami eddig elkerülte figyelmét. Hamvaszöld olajhegyeket látott, lágyan hömpölygő lankákat és csodálatos kék eget. A költő erről dalolt, a festő ezt festette s a tudós a földi élet titkai után kutatott.

Nagy fölfedezés volt ez, a Petrarcáé, de ha belegondolunk, a modern ember világnézete mégis csak inkább Galeottóban született meg. Mert a középkori hívő zárt, célszerű Univerzumban élt. S azzal a fölemelő tudattal élt ebben az Univerzumban, hogy mindez érte van. Ő a középpontja a világnak. Az égitestek az embert szolgálják, melegítik és világítanak neki, vagy sorsát igazítják, a legfőbb Gondviselés felügyelete alatt. Mindenkinek külön, személyes rendeltetése van s ha valami katasztrófa ér utól bárkit, ez nem szeszély, játék vagy véletlenség, hanem a fegyelmező isteni szándék beteljesülése, esetleg maga az irgalmatlan büntetés. Az ember tettei nem foszlanak szét felelőtlenül a mindenségben, az ember számadással tartozik, az ember fontos, elpusztíthatatlan része, célja az egész teremtésnek, mert élete nem kaland, az öntudatnak pillanatnyi villanása, hanem örökkévaló szellemi folyamat, mint maga az egész transzcendens világ.

Mindebből az ember földi élete szempontjából a legfontosabb az, hogy a középkori hívő nem érezte magát soha egyedül, sejtelmes, teljesebb szellemi világ vette körül s ha ez egyrészt fegyelmezte is, másrészt alázatosságában is büszke, egyetemes öntudattal töltötte el. Jelentősnek érezte magát, betelt volt és végső fokon boldog.

A drámai vízió, mely Galeottóban, ebben a garabonciás, nyugtalan, evőivó, könyelmű zseniben fölsejlett, a az egész emberiség számára Kopernikuszban, Keplerben és Newtonban alakult ki új világképpé, valóban a modern ember első tragikus élménye — és válsága is. Bizonyos, hogy hallatlan diadala a fürkésző értelemnek s az eddig ismeretlen törvények leleplezése új erőt adhatott a szellemnek, mely most már haladni kényszerült a ráció útján, a visszatérés reménye nélkül. Mert mi lett e diadal jutalma? Az ember nagy, egységes s neki magának megkülönböztetett jelentőséget tulajdonító mindensége szertefoszlott. A föld kiszorult a centrumából s vele együtt az ember is. A nap irgalmatlan hőtömege, mint legfőbb energiaforrás, elfoglalta központi helyét s az égitesteket, akárcsak a földet, saját hatáskörében keringő bolygókká devalválta. Az ember elvesztette biztonságát, egy kis bolygó apró parányává változott, akinek léte nem szükségképpeni s Giordano Bruno már a többi égitestek lakóira gondol. A nagy mítosz az ember rendeltetéséről, az isteni megváltás kizárólagosságáról s a személyes felelősségről megrepedezett és sötét hasadékain, mint a kozmikus hideg, hűvös és sötét kételkedés áramlott a világba. Az ember hite megzavarodott, az értelem, mint valami parancsoló szuggesztió, egyre mohóbban és izgatottabban feszegette a korábbi nagy Egységet. Az ember okos lett, racionalista, aki elfordult a mesétől, a legendáktól, a föléje feszült hierarchikus világ isteni és emberi szeretetétől s egy szabályosan működő mechanizmus részévé vált. Az ember magára maradt, kiszakadt a paradicsomból, végzetesen, halálosan bűnbeesett s elvesztette a talajt a lába alatt. Csak az értelem hideg fénye őrködött felette. Boncolt, analizált, porlasztott, mállasztott s mikor azt hitte, hogy már-már minden a birtokában van, kisült, hogy dermesztő magányosságban él. A mindenség félelmes szerkezetének analógiájára géppé racionalizálta önmagát.

Így született a modern ember.

Bizonyára oktalanság volna felelőssé tenni a kort, vagy akár a kutató szellemet, amely megindította a bomlás folyamatát, de az emberiség jobbik fele azóta sem tesz egyebet, mint elvesztett jelentőségéért vív. A létért folytatott öncélú küzdelem materialista szólamai izgalomba hoztak néhány évtizedet, de az emberi szellem képtelen lemondani arról az igényéről, hogy rá szükség van s hogy nélküle, bármilyen tökéletes mechanizmus is a világ, a mindenségnek nincs értelme. Az ember szerepet akar vállalni, rajta kívül álló célok szolgálatába akar állni, hogy ne kelljen kétségbeesnie a fizikai lét sivár funkcióin. A középkor óta az ember, ha pillanatnyilag bele is feledkezett a szűkebb lét örömeibe, szakadatlanul érzi, hoy új egységre van szüksége. Valami új egyetemességre, világnézetre, mely közösséget teremt nemcsak a felebaráttal, hanem a kívülálló természeti világgal is.

Miután a modern ember az általa megépített gigantikus méretű Kozmoszban, vagyis a *térben* elkallódott s csak mint jelentéktelen porszem kering tébolyult sebességgel a világban, hogy teljesen el ne veszítse a hitét önmagában s élete értelmében, az *időben* akarta kárpótolni magát. A tér szörnyű fizikai valóság lett, kénytelen volt menekülni tőle. A méretek megnyomorították s míg egyrészt, mint a mániás, aki gyógyíthatatlan kényszerének engedelmeskedik, a teljes önmegsemmisítésig s önelértéktelenítésig bomlasztotta magát a mikroszkópikus szemlélet fölfedezésének lázában, addig másrészt minden erejével azon fáradozik, hogy az emberben hivatástudatot, új önértékelést, történelmi küldetést hívjon életre. Az ember fölkutatta az elmúlt időt, rendszerezte, osztályozta a történelmet, hogy legalább saját szűk körén belül adja visszsza azt, ami a középkorral leáldozott: a szolgálat örömét.

Az ember az időről, a történelemről kezdett filozofálni. S ebben már benne munkáltak a kibontakozás csirái is.

Szinyei Merse Pál
(Irta Hoffmann Edit)

A gazdag Szinyei-irodalom egy újabb nagyjelentőségű munkával bővült ki, mely összefoglalását adja ennek a nagy magyar festő zseninek tevékenységéről. Hoffmann Edit szakavatott tollával, nagy tárgyi ismereteivel és a művész családjával fenntartott kapcsolatai révén nemcsak ismerteti, hanem ami mindennél fontosabb: a valóságnak megfelelően vezeti végig az olvasót Szinyei Merse Pál művészi fejlődésén. Elfogulatlan túlzások nélkül emeli ki nemzetközi vonatkozásban is nagyjelentőségű művészetét, helyesen mutatva rá arra, hogy Szinyei tragikuma az, hogy Európa keleti oldalán születve körülményei s vérmérséklete keletiek voltak, szelleme viszont a leghaladóbb nyugati szellem. A kishitűség, mely örökösen végigkísérte működését a mostoha körülmények és a megnemértés megakadályozták őt abban, hogy mint a nagy franciák Manet vagy Monet a plain air-nek világhírű kezdeményezője legyen. Legjobb alkotásai mint a kis vázlatok, vagy a Szépművészeti Múzeum legszebb képe, a Majális, azonban olyan magas kvalitásokat árulnak el, amelyek őt a korabeli művészet legmagasabb szintjén mutatják be.

Anyám

Keresztes pesti legénylakásába benyit egy kopott ruhájú öregasszony és segítséget kér. A férfi életcsömör és háborgások között éppen ki akar lépni eddigi életmódjából, amikor ez az Erdélyből menekült öreg óvónő megjelenik nála. Amint halk, keserű panasza folyik ajkáról, a férfinek eszébe jut egy másik öregasszony, az édesanyja. Az óvónő mellé áll, vállalja gondjait, hogy így tegye jóvá, amit annak idején anyja ellen vétett.

Bibó Lajos legszebb regénye ez a könyv, melyben az ezerarcú és hangú életet tárja elénk és mutat rá a lét igazi értelmére. Megmutatja, hogy a látszólag álmos és lomha vidéki város embereiben milyen erők feszülnek és érzések dúlnak. Fiatalemberek vonulnak fel, akik keresik az elindulás útját és homoki borok mámorából álmodoznak a szépről, magasrendűről, miközben értelmetlen lobogásokban fecsérlik a fiatalság tüzét. Leányok, akiknek a boldogság után való sóvárgása lobog az álmatag, poros utcák csöndjében, apák, akik már belenyugodtak a kudarcokba és komor befeléfordulással pergetik napjaikat a kötelezettség igájában. Társtalan férfiak, agglegények, akiknek lelkük elferdült valami rögeszmétől és önmaguk bohócai lettek. Néha azt érzi az ember, hogy mindent elönt valami fekete áradat, aztán egyszerre a sötétségben virágok nyílnak és színek fénylenek, a jóság szól hozzánk biztatóan.

Gazdag írás ez, tele mélységgel és magassággal és magyar a szó mély és tiszta értelmében. A magyar lélek forrong, didereg, lázong és teljesül ki ebben az írásban. Fajtánk életszerelmét és erejét zengik ezek a mélyről jövő széles áradású mondatok. **B.**

Leventék

Meglepően szép kiállítású könyv jelent meg, mely a magyar leventék és leventeleányok életét ismerteti. Ez a gazdag tartalmú és sok pompás képpel megtűzdelt könyv bizonyítéka annak, hogy milyen nagyarányú és sokrétű munka az, ami a magyar leventeintézményekben folyik és amiről a kívülálló alig tudott eddig valamit. A nyilvánosság csak a leventefelvonulásokat látja, a fiatalságtól és erőtől sugárzó délceg fiú- és leánycsapatokat, tud ünnepélyeikről, színielőadásaikról, a könyv azonban megmutatja, hogy milyen munka eredménye mindez. Hogy mennyi áldozat, odaadás és felelősségérzet kellett ahhoz, amíg idáig jutott a magyar ifjúság. Ez az intézmény formált a ténfergő sihederből öntudatos, lelkileg, szellemileg tiszta ifjút. Ez a pompás magyar erő, mely maga a jövendő, a multban bizony gyakran elfecsérelődött a közönyben, kicsinyes, sőt alantas ténykedésekben. A leventeintézmény emelte ki a külvárosi sihedert is a szemetes grundok csibészromantikájából, abból a légkörből, hol a virtus gyakran a bűncselekmény és a szellemi táplálék a ponyvairodalom volt. A könyv elénktárja, hogy milyen tevékenységek formálták a mostani magyar leventeifjút és leányt és valóban érdemes volt erről a munkáról tájékoztatni a magyar közvéleményt.

MAGYAR SZELLEM-MAGYAR ERŐ

A »Magyar művészetért« mozgalom kiállítása

Négy évvel ezelőtt, amikor a kényszerű pusztítás lángja fellobbant és az emberiségre rászakadt a háború, Magyarországon nagyszabású mozgalom indult meg a nemzeti értékek megmentése és gyarapodásuk zavartalan fejlődése érdekében. Ezúttal nem az aranynak, az ékszernek, vagy a különböző materiális vagyontárgyaknak a biztosítására fogott össze a társadalom, hanem *a lelki értékeknek a fenntartását tűzte ki nemes céljául.* A mozgalom megindítója, az ország első asszonya, vitéz nagybányai *Horthy Miklósné* volt, aki a nemzethez intézett felhívásában többek között a következőket mondotta: *„Minden magyar embernek át kell érezni azt, hogy részese annak a kincsnek, aminek világszerte megbecsült a neve: magyar művészet."* A művészet támogatása tehát nemcsak a hivatalos szervek elsőrendű feladata, hanem az egész nemzeté. Ösztönző példával természetesen előljárnak a hivatalos körök, a nagyvállalatok, a tehetős polgárok. *Négy év alatt soha nem remélt nagy mozgalommá terebélyesedett a „Magyar művészetért" akció, amely jelentős mértékben mozdítja elő alkotóink munkateljesítményeinek a fokozását.*

Soha sem volt erre még olyan nagy szükség, mint ma, amikor a nehéz idők súlya alatt különösen megnehezedett a művészek életlehetősége. Az emberek a pénzüket elsősorban olyan objektumokba igyekeznek befektetni, amelyeket a puszta lét szempontjából a legfontosabbaknak ítélnek. *Az anyagiasság és a kicsinyes önzés ellen küzd a „Magyar művészetért" mozgalom* és messzehangzóan sugározza szét azt a magas felfogást, hogy nemcsak a testnek, hanem a léleknek is jogai vannak, hogy a háborút csak az a nemzet vészelheti át, amely fel tud emelkedni a materiális szempontokon és az örök szép eszményekért is küzdeni tud.

A legfelsőbb helyről elindított mozgalom gyakorlati megvalósítói kínosan igyekeztek elkerülni a klikk-szempontokat és éppen ez az igyekezetük eredményezte azt, hogy *bizony számos olyan munka került be az anyagba, amely méltatlan a mozgalomhoz. A tetszetős műkereskedelmi giccsek mellett nem egy olyan képet mutatnak be, amelyek a haladó szellemű irányzat torzképei, vagy éppen modern értelemben vett giccsek.* Ezen a téren különösen a zsidó művészek járnak elől, akik ezúttal is szép számmal jelentek meg.

A kiállítás másik kirívó jellemvonása, hogy alig találunk nagyszabású, reprezentatív alkotást. Inkább lakást díszítő műtárgyakat küldtek be a művészek, minden bizonnyal azért, mert azokat könnyebben el lehet adni. Ennek a szempontnak következménye azután az is, hogy a művészi újszerűség helyett jólismert és megszokott eredményeket láthatunk viszont. Meg kell hagyni azonban, hogy mindenki megtalálja ezen a kiállításon a hozzá legközelebb álló irányok képviselőit. Vannak nagynevű öreg és kevésbé ismert fiatal művészek, vannak maradi és modern szellemben készült festmények és szobrok. A különböző árnyalatok csaknem olyan sokfélék, mint amilyen változatos mai művészetünk arculata.

Az idősebb évjáratok mesterei közül elsősorban *Csók Istvánt* kell kiemelnünk, akinek újabban készült képei sok emlékét őrizték meg a mult nagyságának. Festményeinek színességét kedves lénye teszi vonzóvá. *A vidéki élet vasárnapi hangulata sugárzik Glatz Oszkár kissé elszínesedett színhatású képeiről. Új lendületet adtak Benkhardt Gusztáv ecsetjének a felszabadult keleti területeken tett kirándulásai.* Tájképeiről *Erdély* tiszta levegője árad. Nem több, mint tetszetős a Fürdő lányok című képe. A táj és az alaknak egymáshoz való viszonya, a fény és a levegő problémája teljesen elsikkadt ezen a meglehetősen nagyméretű alkotásán.

Az a nagybányai hangulat árad *Mikola András* tájképeiről, amely *Ferenczyék* óta vált ismertté művészetünkben. Szintén Nagybányán festette napsütéses műveit *Boldizsár István.* Színskálájának kivilágosodása még egyre tart. Ezüstös fátyol vonja be képeit, de a párázat alatt csillogva vibrál a fény.



Benkhardt Gusztáv: Fürdőző lányok

A fentemlítetteken kívül sokan arra törekednek, hogy a nézőben élesztgessék az élet vonzó, mondhatnánk tetszetős jellemvonásait, kirekesztve művészetükből a mának komoly gondját és e nehéz idők által kínálkozó problematikát. Ha majd egy későbbi kor *Edvi Illés Aladárnak, Barkász Lajosnak, Vidovszky Bélának, Szlányi Lajosnak, Györffy Istvánnak,* vagy *Gaál Ferencnek* a képeit szemlélni fogja, nehezen érti meg, hogy hogyan lehetséges az, hogy a legnagyobb világégés lángja sem érintette a képzeletüket, hogy a nap-nap után felmerülő problémák, amelyek új értelmezését adják az embernek és az őt környező világnak, teljes mértékben figyelmen kívül maradnak művészetükből.

Megtaláljuk-e az úgynevezett modernéknél ezeket a problémákat? Itt elsősorban *Szőnyi Istvánra,* a vezető mesterre terelődik a figyelmünk. Indulásának korszakában sok olyan kérdést vetett fel, amelyek azt bizonyították, hogy megvan az érzék benne az új problémák iránt. *A ma emberét kutatta* és azt a világot, amely most körülveszi. Az általános kérdések mellett alapos feleletet adott a festészet speciális problémáira is. A jelenlegi kiállításon bemutatott képei azonban már csak halvány visszfényét tükrözik vissza a fiatalabbkori új meglátásoknak. *Szőnyi* mellett a másik modern vezető egyéniség *Bernáth Aurél* ezúttal megörvendeztet színbeli szépségekkel telített műveivel. Az ő világa azonban szűkre szabott és nagyon távol van az egyetemes emberi problémáktól. Azokhoz a japán művészekhez hasonló, akik történelmük legvéresebb korszakaiban is el tudták magukat vonatkoztani a nagy eseményektől és meg nem alkuvó lélekkel fejlesztették művészi adottságaikat.

Külön utakon halad *Istókovits Kálmán.* A művészi kifejezés terén még ma is folyton gazdagodik festészete. Eredetien és mindig lebilincselően számol be élményeiről. Megvan az érzéke, hogy meglássa a mai világ sok ferdeségét, kirívó vonásait. Rendszerint humoros formában tálalja mondanivalóját a néző elé. Ha művészetének széles felületi kiterjedéséhez mélységek keresése is hozzájárul. akkor okvetlenül a vezetőmesterek színvonalára fog emelkedni.

A fantasztikumra hajló Istókovits mellett a forma és technika másik művésze, *Molnár C. Pál* ezen a kiállításon néhány rendkívül vonzó akt képet állított ki, amelveken a modorosságot az átélés melegsége csökkenti.

A festők mellett szép számban vonultak fel a szobrászok is. Nagyobb lélegzetű munka kevés akad a kiállított tárgyak között. Jól ismert szobrait mutatja be *Pásztor* János, *Medgyessy* Ferenc és az idősebb nemzedék számos tagja. A régebbi harcos korosztályok legkiválóbbja, *Ferenczy* Béni kisméretű női aktjával hívja fel magára a figyelmet. Igazi plasztika, amelyben a szerves felépítés, a mozgás, a tér kérdése, a felületi formák ropogós frisseségével párosul. Hozzáképest milyen elnyűtt, unalmas és észszerű hideg *Pátzay* Pál szobrászati stílusa! *A legfiatalabb generáció legérdekesebb egyénisége Kerényi* Károly. Művészete még forrongásban van, még nem tisztult le, de telítve van szobrászi problémával. A fiatalság gazdag ígéretét hordja magában. *Mellette Dózsa Farkas András* figurája érdemli a legtöbb figyelmet. Ha képzeletét nem engedi lehülni, hanem állandó izzásban tartja, korszerű és ízig-vérig magyar formavilágot fog kialakítani. A többi fiatal szobrászunk, így *Abonyi G. Jenő, Antal Károly, Borbereki Kováts Zoltán, Madarassy Walter, Buzi Barna, G. Fekete Géza nem hoztak új hajtásokat tehetségük fájáról.* Munkáikkal azonban a legújabb szobrásznemzedék erejét igazolják. Külön meg kell említeni Mattioni Eszter rendkívül érdekes, ötletes és eredeti kompozicióit, amelyeket hímeskőből rakott össze.

A „Magyar Művészetért" mozgalom ezévi kiállítása jó áttekintést nyujt mai művészetünkről, ha nem is éri el képzőművészetünk legmagasabb értékszínvonalát.

Balás-Piry László

Balatoni kiállítás a Nemzeti Szalonban

A kultuszminisztérium a magyar művészek munkalehetőségeinek kiszélesítése érdekében minden évben lehetővé teszi, hogy számos magyar festő a legszebb magyar vidékek egyikén, a *Balaton* mellett több hónapig dolgozhasson. Ezek a kiállítások évről-évre javuló tendenciát mutatnak, jeléül annak, hogy művészeink a magyar táj szépsége előtt fokozott mértékben fejlesztik ki adottságaikat. A magyar tenger olyan gazdag hangulati és színbeli változatokkal szolgál, hogy azok a művészek is, akiknek skálájuk zártabb és megkötöttebb, itt szélesebb mederben alkothatnak. Különösen meglepő fejlődést mutat *Csebi Pogány,* akinek vízfestményei e nemben készült legjobb alkotások közé sorolhatók. De a többi művészek is figyelemreméltó művekkel gazdagítják a kiállítás magas színvonalát.

A finn-ugor néprokonsági kiállítás

Az utóbbi években egymást érték Budapesten a baráti nemzetek kulturális vonatkozású kiállításai, de egyiket sem fogadta a magyar társadalom olyan bensőséges szeretettel, mint a Szépművészeti Múzeumban rendezett finn-ugor kiállítást, amely tárgyi bizonyítékok alapján mutat rá azokra az ősi kapcsolatokra, amelyek a magyarságot és Északra szakadt rokonait összefűzi. Az antropológiai, nyelvészeti, [illegible] és néphasználati tárgyak számos egyezése mellett szemléletes módon ismerhetjük meg a finn-ugor népek közös eredőit, az évezredek folyamán végbement vándorlásaikat, amelyk kényszerítő külső hatások révén az egymástól való távoli szétszóródást eredményezték. A kiállítás második részében, Csánky Dénes rendezésében, a legkiválóbb finn és észt festők alkotásaiban gyönyörködhetünk. Itt különösen a nagy finn festők: Järnefelt, Gallén-Kallela, Halonnen és Rissanen művei azok, amelyek rokonaink magas művészi kultúrájáról és európai értékéről tesznek tanuságot. Rendkívül érdekesek a kiállításnak azok a darabjai is, amelyeket az Északon járt magyar művészek, mint Orsós Ferenc, Miklós József és Koch Ernő a finn és észt tájakról, városokról és a gazdag népviseletbe öltözött emberekről festettek, vagy rajzoltak. Ez a kiállítás hatásosan járul hozzá rokonaink még alaposabb megismeréséhez és éleszti azt a szeretetet, amely minden magyar lelkében elevenen él.

Az Ország 1943. máj. 29.

marhaexportőrt, a sertésbizományost, a hentesiparost — ki bánja? A Hangya étvágya határtalan. Nemcsak a hasitott sertés kell neki, hanem ugylátszik a mozi is, nemcsak a rongyra teszi rá a kezét, hanem mindarra, amiben biztos keresetet szimatol. A szövetkezeti gondolat megcsufolása az, ami itt folyik s amihez a kormányzat adta magát oda eszközül. Kérdezzük ujból: meddig folyik még ez igy tovább? Az ország közvéleménye joggal kiáltja oda a kormánynak: *elég a Hangya-féle üzletekből!* Hagyják végre ismét dolgozni azokat, akik egy élet munkájával, szorgalmával, tőkéjük kockáztatásával teremtették meg egzisztenciájukat s amelybe, mit sem törődve nemzeti és egyéni érdekekkel, rugott bele a hatalom a Hangya és társai érdekében.

(Folytatás az 1-sö oldalról)

Az a körzeti orvos, akinek ma egy délután husz betege van, a jövőben 40, esetleg 50 beteget kapna.

Az OTI a bécsi társadalombiztositás rendszerére hivatkozik, hogy ott *kevesebb körzeti orvos több beteget lát el.* Ez valóban igy van. Azonban Magyarországon a *több orvos kevesebb fizetést kap összesen, mint a bécsi kevesebb orvos.* Magyarországon az OTI-orvosok majdnem kivétel nélkül kényszerüségből álláshalmozók.

Egyik kórházból és intézetből rohannak a másikba, reggeltől estig „pendliznek",

mert az *OTI-fizetés még a lakbérre sem elegendő.* Magyarországon az OTI-orvosok a befolyt járulék *11.5 százalékát kapják fizetésül,* ugyanakkor Bécsben *a befolyt járulék 23 százalékát kapják az orvosok.* Ilyen körülmények mellett a bécsi társadalombiztositó orvos valóban *minden idejét az ottani OTI-betegeknek szentelheti.*

Az OTI vezetősége szerint a beteglétszámot *nem lehet apasztani vagy befolyásolni.* Ezt mi *nem is állitottuk,* de ha kell, bizonyitjuk, hogy igy van.

Az *ellenőrző orvosok* egész tömege szolgálja azt a célt, hogy hivatalos OTI-nyelven: «*egyensulyban tartsa a beteglélszámot*». Ezért van az, hogy *a körzeti orvos például nem vehet valakit betegállományba, csak javaslatot tehet a központnak, hogy az illetőt utalják kórházba vagy vegyék betegállományba.* Tehát csak a központ *jóváhagyásával* kerülhet egy beteg kórházba. De ezenfelül: amint valamelyik területen nagyobb a beteglétszám a megengedettnél — azonnal *megjelenik a felülvizsgáló csoport, hogy megállapitsa: mi a baj?...* No nem mintha az lenne fontos, hogy *milyen okból növekszik a betegek létszáma* — hanem, hogy

hogyan lehet redukálni a beteglétszámot.

Az OTI elve — és ezt minden körzeti orvos lelkére kötik —, hogy *a beteglétszám sohasem haladhatja tul az egész taglétszám 3—3.5 százalékát.* A táppénzben, kórházi ápolásban és más ellátásban részesülők száma pedig a *keresetképes tagok számának csak 5—6.5 százaléka lehet esztendők óta.* Ezt minden OTI-orvos tudja és igyekszik is *„ehhez tartani magát".*

Vajjon mi más ez, mint *a beteglétszám gyakorlati befolyásolása, illetve „szükségszerinti" apasztása?...*

Weis István és *Barla-Szabó* reformja tehát röviden a következőket jelenti: *100 szakorvost elbocsátanak.* A központban kevesebb lesz a szakorvosok száma.

A központ heti *20.000-es beteglétszámát igy 10.000-re redukálják.* A 10.000 beteg hetenként *a munkával agyonterhelt, kisfizetésü körzeti orvosokhoz szorul.* A körzeti orvosnak még kevesebb ideje lesz egy beteggel foglalkozni. A beteg számára *minden recept 10 fillérrel megdrágul* — amit nem a központ állit ki. A beteg kórházba utalása vagy betegállományba helyezése *még több időt és nagyobb adminisztrációs apparátust fog igénybe venni, mint eddig...*

Ezekután tehát már csak az következhetik, hogy *Weis* István vezérigazgató ur az OTI *adminisztrációját fogja kiszélesiteni...*

Csökken a hőmérséklet



A Meteorológiai Intézet jelenti február 3-án délben 12 órakor: Európaszerte szeles és változékony az időjárás, mert gyors egymásutánban rohannak át felettünk a nyugatról érkező, széllökésekkel járó záporátvonulások. Utánuk csak rövid ideig tartó javulás következik be. Nyugateurópában hüvösebb, az Atlanti oceán északi részeiről származó levegő került be az áramlásba, ugyhogy Angolországból és a németalföldi partokról eső helyett most már házáporokat jelentenek. A német középhegységben is lényegesen javultak a hóviszonyok.

Hazánk egész területére ujabb bőséges eső hullott. Az ország délnyugati felében általában 5 milliméter, a Dunántul északkeleti részein, az Alföld északibb területein és az északi dombos vidéken 10—20 milliméter körüli eső esett. A csapadék csucsértékei: a Kékestetőn 34, Egerben 23, a Kisnócon 21, Budapesten, Salgótarjánban és Szendrőládon 20 milliméter.

Az eső több helyen záporszerü, sőt a déli megyék egyes vidékein zivataros volt. Zivatart tizenöt állomás jelentett, köztük: Kaposvár, Szeged, Kecskemét, Nagykőrös, Mezőtur, Békésesaba, Kalocsa, Kunszentmiklós és Orosháza. A hőmérséklet tegnap az eső és borultság ellenére, sok helyen 10 Celsius-fok fölé, sőt a Dunántul egyes vidékein 12—13 Celsius-fokig emelkedett, csak egyes északi állomásokon volt 8—9 Celsius-fok a legmagasabb érték. Az éjszaka az ország nagy részében fagymentes volt, az Alföld egyes részein plusz 5 Celsius-fok volt a legalacsonyabb talajmenti hőmérséklet.

A hegyeken nappal plusz 3—plusz 6, éjjel 0—plusz 1 Celsius-fok közti értékeket észleltek.

Budapesten 3-án délben a hőmérséklet plusz 9 Celsius-fok, a tengerszintre átszámitott légnyomás 747 milliméter, alig változik.

Várható időjárás a következő huszonnégy órára:

További gyors változások. Szélrohamok. Ismételt futó záporeső, a hegyeken részben záporszerü havazások. Néhány helyen még mindig lehet zivatar. A hőmérséklet csökken.

A földmüvelésügyi államtitkár fogadta a magyar lovakat és pulikutyákat Amerikában

Annak idején az Esti Kurir is beszámolt arról, hogy hat Nonius-lovat és néhány magyar pulikutyát tenyésztési célokra átvittek Amerikába. Külön vasuti kocsik szállitották a lovakat és a kutyákat az Ujvilágba, párnázott fülkék várták őket a hajón is, amely Hamburgból Newyorkba vitte a szállitmányt. Most azután az amerikai lapok hosszu tudósitásban számolnak be arról, hogy

a magyar lovak és kutyák Newyorkból már uj otthonukba is befutottak.

A Noniusokat Middleburyba vitték, a Morgan Horse Farmra, a kutyák Maryland államba kerültek egy tenyésztelepre.

A lovakat és a kutyákat, amelyeket az amerikai kormány megbizásából Eichhorn dr., a Lederle Laboratórium vezetője választott ki, megérkezésükkor nem kisebb személyiség fogadtatását rendezték a magyar állatoknak, mint a földmivelésügyi államtitkár, Henry A. Wallace. Valóságos ünnepélyes fogadtatást rendeztek a magyar állatoknak, rengeteg fotóriporter sereglett össze a lovak és kutyák kivagonirozásánál, ugyhogy a magyar pulikutyáknak és lovaknak számtalan képe disziti az amerikai magazinok és napilapok oldalait.

Tizenöt évre sulyosbitotta a tábla Pingitzer épitész gyilkosának büntetését

Ma tárgyalta a budapesti itélőtábla *Kállay* tanácsa azt a megdöbbentő gyilkossági bünügyet, amelynek *Somogyi* Lajos nevü fiatalember volt a vádlottja. A bünügy előzményei esztendőkre nyulnak vissza. *Pingitzer* István budapesti épitész évekkel ezelőtt házába fogadta állástalan unokaöccsét: Somogyi Lajost. Az épitész

háziszolgának alkalmazta rokonát budai villájában.

Somogyi háziszolga teendőit egy ideig jókedvüen, szorgalmasan végezte, később azonban egyre gyakrabban tüzött össze nagybátyjával, egyre feszültebb lett a viszony az unokaöccs és a nagybácsi között.

Egy napon azután a fiatalember, miután ismét összetüzött nagybátyjával, Pingitzert, aki szélütött, magával tehetetlen idős ember volt, *baltával támadta meg.*

Pingitzer segélykiáltásaira berohant a szobába felesége, amire Somogyi rátámadt az asszonyra is, akinek fején sulyos sebeket ejtett. Pingitzernét kórházba vitték, ahol hónapok mulva visszanyerte egészségét, Pingitzeren azonban már nem tudtak segiteni,

ő belehalt sebeibe.

A büntetőtörvényszék előtt drámai főtárgyaláson tárult fel a gyilkosság minden részlete és előzménye. Somogyi Lajos zokogásba csukló hangon védekezett és azt adta elő, hogy *felindultságában követte el a gyilkosságot.* Kihallgatták Pingitzernét is, aki ugyancsak zokogva tett vallomást és elmondotta, hogy *unokaöccsükkel jól bántak, nem volt oka megaláztatásról panaszkodni.*

A törvényszék végül is Somogyi Lajost szándékos emberölés büntettében és szándékos emberölés büntettének kisérletében mondotta ki bünösnek és *tizenkétévi fegyházra itélte.*

A mai táblai tárgyaláson *Medvés-Medico* István dr. ismertette a per előzményeit.

Ezután *Auer* György dr. főügyészhelyettes és *Traytler* Endre dr. védő szólaltak fel. A perbeszédek után a tábla Somogyi Lajos büntetését

tizenötévi fegyházra sulyosbitotta,

mert *nem talált enyhitő körülményt bünselekményére.* Az elitélt és védője semmisségi panaszt jelentettek be a Kuriához.

A nyugdijasokat

is fenyegetik Lengyeltótiban, hogy elvesztik a nyugdijukat, ha az ellenzék mellé állnak. Ezt a módszert is volt alkalmunk megismerni. A fővárosi választáson és a többi választáson is ritmikusan visszatért ez a gyerekes fenyegetés. És elképzelhetjük: ha képzett és aránylag független, érett embereket terrorizálni lehet azzal, hogy törvényesen biztositott joguk megcsorbitásával fenyegetik meg őket, — milyen könnyü az egyszerü, szegény, közvetlenül kiszolgáltatott emberekkel szemben alkalmazni a „lélektaposás" eszközeit!

Művészet

Szőnyi István festő

A Mária Valéria-utcai képzőművészeti kiállitási termekben *Szőnyi* István festő gyüjteményes anyagát látjuk. Uj képei ezek *Szőnyinek,* abban a formában és modorban keletkeztek, amelyeknek révén *Szőnyi* művészetét eddig is magas fokra értékelte a birálat. Egyénisége, előadásának eredetisége kétségen kivül a jeles mesterek sorába emelik *Szőnyi. Szőnyi* a távlatba temeti szineit s ezüstös szürkeségbe olvasztja be észleleteinek szin- és formahatását. Van valami plasztikai távlatérzés *Szőnyi* szemében, az a ritka müveszi adomány, amely az észlelt, látott jelenségek ábrázolásánál a minimális jelzést is elegendővé teszi arra, hogy minden formarészletet lásson az ember, noha a festő ezeket nem is rakta föl. Nem lehet kétséges, hogy ez az előadásbeli tökély a figuráknál is kell, hogy jelentkezzék, de maradéktalanul csak *Szőnyi* tájképein érezzük. A 29., 16. és 17. számu tájképei ennek a tenornak már csúcsteljesitményei. *Szőnyi* István utja a művészi hatáskeresés uj formái között nyugodt, biztos alapja annak az örök igazságnak, hogy a természettől egyetlen pillanatra sem szakadhatunk el, mert ime még mindig uj művészi hatást tud kelteni az arra hivatott művész, anélkül, hogy bármilyen grafikai csellel is eltérjen a tárgyilagos formálástól. *Szőnyi* István kiállitása magas szinvonalu művészi látvány.

Boross Mihály.

A világ, plakátokban

Az *Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal* a Nemzeti Szalon termeiben nemzetközi plakátművészeti kiállitást rendezett. Nyolcadfélszáz plakát a világ minden részéről. A déli óceán alig ismert szigetétől a fölkelő nap országáig minden olyan földrajzi hely képviselve van, amelyet a ma embere utazási vágytól üzve fölkeresett, vagy amelynek megtekintésére ma már termes gőzösök, kényelmes vasutak, vagy a legujabb közlekedési eszköz, a légi szállodáknak nevezhető luxusrepülőgépek állnak rendelkezésre.

Káprázatos az a kép, amely ezen a kiállitáson a szemlélő elé tárul. A kulturvilág fényt, szórakozást és ragyogást igérő városai, fürdőhelyei, kirándulóhegyei és romantikus pihenőállomásai, az exotikumot, vagy sportot, avagy csak utilátnivalót hirdető helyek nemcsak ugy hatnak a nézőre, mint hü fotografiák, hanem művészetet is jelentenek. A termekben versenyrekél a világ minden ötlete, plakátmüvészete, hogy a natura lebirhatatlan szépségére még meglepő ötlettel is ráterelje az ember figyelmét. A legbizarrabb művészet, a legizgalmasabb versenyfutás a föltünésért s a legnagyobb meglepetés az, hogy egyetlenegy plakát sem próbálkozik nyakatekert formák, izléstelen tulzások, szinorgiák vagy más elvetélt ötlettel hatni; a művészet magát a természetet, a legvonzóbb, a legszebb látványt propagálja, bizonyára a legnagyobb sikerrel. Nagy elismerés jár az Idegenforgalma Hivatalnak ezért a kiállitási ötletért.

A postatakarékpénztár jubiláris aukciója

A postatakarékpénztár ötvenesztendős fennállása alkalmából rendezett egyéb ünnepségek során az árverési csarnok is müködésbe lép s az ünnepi emléknek megfelelően igen szép, nemes anyagból gyüjtött össze egy kiállitásra valót. Az árverési csarnok kiállitásainál megszoktuk már, hogy a kép anyaga a legkényesebb igényeket is kielégiti. Mesterek alkotásai mellett a művészi becsü másolatot, vagy az ismeretlen művészektől származó, de abszolut becsü festmények egész sora áll rendelkezésre. Porcellánjai, üvegjei, butorai, szőnyegei és egyéb textiliái mindig megtalálták utjukat a müértő közönséghez. Ez a jubiláris kiállitás a többi mütárgy gazdagsága mellett most egy főuri könyvtárat mutat be az érdeklődőknek. *Csekonics* Endre gróf volt főasztalnokmester könyvei kerülnek dobra. Hatalmas anyag, érdemes böngészni benne. A kiállitás 3-án, 4-én, 5-én reggel 10-től 2-ig, délután 4—½8-ig tekinthető meg, az árverést pedig 6—13-ig mindenkor délután ½4 órai kezdettel tartják meg.

— **(Szinyei Emlékünnepély.)** A *Szinyei Merse Pál Társaság* a Mester halálának tizenhatodik évfordulóján, vasárnap emlékünnepet tartott az Akadémián. A jelentések után *Farkas* Zoltán *Majovszky* Pált parentálta el, majd *Az impresszionizmus és a Majális* cimmel Szinyei-tanulmány emlékezett meg a nagy magyar festőről. A Társaság kedden, február 4-én a Fészekben tartja meg hagyományos *Szinyei-lakomáját.*

A mikroskop

egyike a legtökéletesebb műszereknek; az Ovomaltine pedig a legtökéletesebb tápszer, mert magában foglalja a friss tejnek, friss tojásnak és malátának minden táperejét és vitaminjét. Koncentráltan, könnyen emészthető, kellemes ízü alakban nyujtja fiatalnak és öregnek, egészségesnek és betegnek, az emésztés megterhelése nélkül az élet fenntartásához **szükséges táperőt.**

Cyklop Bérautó 37-2-94

1 óra P 3.- Esküvőre, temetőbe, vidékre, külföldre **a legolcsóbban!**

— **A forró égöv betegségeinél,** különösen vérhasnál és olyan gyomorbetegségek esetén, amelyek váltólázzal együtt lépnek fel, a természetes **«Ferenc József»** keserüviz szerfelett értékes hatást fejt ki.

MA: EURÓPA TITOKZATOS EMBERE

XIV. évfolyam
28. szám

10 fillér

ESTI KURIR

Budapest, 1936 — Főszerkesztő: RASSAY KÁROLY — február 4, kedd

Az OTI-betegek gyógyszerét is megdrágitja Weis vezérigazgató reformja

Hogyan keres ujabb 150.000 pengőt az OTI a betegeken – A „pendlizö" körzeti orvosok

Az *Esti Kurir* szombati cikke, amelyben elsőnek számolt be az OTI-nak arról a készülő reformjáról, hogy *száz szakorvost lepitenek* — példátlan visszhangot keltett az egész országban. Az *OTI* és az OTI-hoz közelálló *kormánysajtó* köreiben természetszerüleg óriási megdöbbenéssel fogadták az *Esti Kurir* leleplezését, amely egy, még *hét lakat alatt őrzött ujabb «reform» részleteit vitte a nyilvánosság elé.* S miután

cikkünk adatait sem az OTI vezérigazgatója, sem igazgató-főorvosa nem tudta megcáfolni

— a kormány *reggeli hivatalos lapja* és a *horogkeresztes reggeli napilap*, mint ahogy ez már ilyen esetekben szokás, *«politikai tendenciát»* magyaráz rideg tényeken és számadatokon felépült riportunkba s olyan dolgokat cáfol — *amelyekről egyáltalán nem is irtunk.*

Mi ennek ellenére is hajlandók vagyunk az OTI vezérkarának és a kormánysajtónak pontról pontra bebizonyitani nem azt, amit ök sem tudnak a legnagyobb erőfeszitéssel sem kétségbe vonni: hogy igazat irtunk, — hanem hogy

az OTI ujabb reformja a betegek rovására történnék

és hogy a Társadalombiztositó mai tulméretezett adminisztrációját az igazgatók és aligazgatók légiójával szemben, csak a munkával agyonterhelt orvosok és a kálváriát járó OTI-betegek sinylik meg.

Mennyit fizet az OTI-beteg?

Mindenekelőtt sem az *OTI* vezérigazgatója, sem igazgatófőorvosa nem tudta megcáfolni azt az állitásunkat, hogy *Weis* István, illetve *Barla-Szabó* főorvos memorandumában *száz központi OTI-szakorvos lepitését javasolta.* Ellenben arra hivatkoznak, hogy az *OTI-nak sok a szakorvosa*, miután 1927-ben, a mai *517 szakorvossal szemben mindössze 255 orvos látta el a szolgálatot.*

Önként felvetődik a kérdés, hogy *ki emelte fel 255-ről 517-re a szakorvosok számát?* 1928-ban az OTI-törvény alapján tudvalevően *megszüntették az összes orvosi állásokat*, minden orvossal uj szerződést kötöttek, s a régi orvosok nagyrészét uj *„megbizhatóbb" orvosokkal cserélték ki.*

A kitett orvosok azonban összeköttetéseik utján nagy részben *visszakerültek az OTI központi rendelőjébe*, s a réginél lényegesen kisebb fizetéssel ma is müködnek — az OTI kegyelméből. Ha tehát *sok a szakorvos* — amit mi a *leghatározottabban kétségbevanunk* —, ugy azért *egyedül és kizárólag az OTI felelős.*

De a szakorvosok létszámának szaporitása egyébként már *halaszthatatlan volt.* Még a falusi munkás is rájött ugyanis arra, hogy a *javasasszonynál*, vagy a *borbélynál* különb kezelést kap az orvostól és végre elérkeztünk oda, aminek az *OTI is csak örülhetne szociálhigiéniai szempontból*, — hogy *a betegek betegségükkel orvoshoz mennek.* És lehetőleg szakorvost keresnek fel!

Az OTI-beteg ugyanis *nagyon magas tagsági dijat fizet betegségbiztositás cimén.* Egy munkás átlagos hetibére *Magyarországon 33 pengő 70 fillér.* Ebből *2 pengő 52 fillért fizet az OTI-nak*, ami évi *131 pengő 04 fillért jelent.* Igaz, hogy ennek felét a munkaadó fizeti, de

a munkás a hetibéréből levont OTI-járulékból is kitünő háziorvost tarthatna — ha szabadorvoslálasztás lenne Magyarországon!

Tiz éve küzdenek Magyarországon az orvosok a szabadorvosválasztásért, ami *mint ismételten kiderül, az OTI-kérdést is gyökerében megoldaná...*

De nem is ekörül forog a kérdés! A *lényegről* ugyanis sem az OTI vezetősége, sem a kormánysajtó nem beszél...

A lényeg az, hogy az *orvoslétszám redukciójával az OTI a betegeket ujabb anyagi megterheléssel sujtaná*, ami 100—150.000 pengő tiszta bevételt jelentene a *Társadalombiztositónak.*

A helyzet ma ugyanis az, hogy az a beteg, aki igénybe akarja venni az orvost, *10 filléres igazolólapot vált ki.* Már most, ha *a kerületi orvos* rendel gyógyszert, akkor a beteg *30 fillért fizet az idegen gyógyszertárakban minden recept után megtérités cimén.*

A *központi* rendelőben kezelt betegek azonban az OTI *házigyógyszertárában csak 20 fillért fizetnek receptenként.* Tekintve, hogy az OTI házigyógyszertárában évente körülbelül *3 millió receptet készitenek el*, amennyiben az OTI központi rendelőjének mai *20.000-es heti beteglétszámát 10.000-re redukálnák, a 3 millió recept helyett is csak másfélmillió recept kerülne 20 filléres alapon az OTI házigyógyszertáraiba*

A másik másfélmillió beteg kénytelen lenne idegen gyógyszertárakba menni és receptenként 30 fillért fizetni.

Ez másfélmillió receptnél *10 filléres alapon 150.000 pengő pluszt jelentene évente*, ami a betegek rovására az OTI kasszájába vándorol. vagyis azzal, hogy a betegeket a jövőben *a körzeti orvosokhoz utalják*, a betegek *ujabb tizfilléres megadóztatásával járna*, nem is szólva arról, hogy az agyonterhelt körzeti orvosokat *10.000 ujabb beteg özönlené el hetenként.*

Hány igazgatója van az OTI-nak?

Az OTI vezetősége azt állitja, hogy *4000 főnyi rendszeresitett alkalmazottainak létszámát — 2368-ra redukálta.* Ezzel szemben mi állitjuk, hogy az OTI-nak *soha nem volt 4000 rendszeresitett alkalmazottja*, ma pedig *3317 rendszeresitett és nem rendszeresitett* alkalmazottja van. Az OTI létszáma ma a következő: *2358 rendszeresitett alkalmazott, 630 nem rendszeresitett, 46 létszámba nem tartozó és 283 pénzbeszedő.*

Legalább is ennyi szerepel az OTI 1936 január elseji kimutatásában. Miután azonban az OTI vezetősége nyilatkozatában most *2368* rendszeresitett alkalmazottról beszél, ugy látszik

január elseje óta az OTI ujabb 10 rendszeresitett alkalmazottat vett fel.

— *amiről mi valóban nem tudhattunk...*

Az OTI vezetőségi cáfolja, hogy az igazgató évi jövedelme *9080 pengő lenne.* Itt valóban tévedtünk! Egy igazgató fizetése az OTI-nál nem *9080*, hanem — *9085 pengő és 66 fillér évenként...*

Az OTI vezetői szerint, nem *helyesen állapitottuk meg a magasrangu tisztviselők létszámát sem.* Most név szerint is felsoroljuk az igazgatókat. Vagyis *Weis* István vezérigazgatón kivül, fenntartjuk, hogy az OTI-nak öt *V. fizetési osztályban lévő igazgatója van.* Ezek a következők: *Fisterer* Lajos vezérigazgatóhelyettes, *Szalay* Kálmán vezérigazgatóhelyettes, *Gervay* Mihály igazgató, *Barla-Szabó* József orvosigazgató és dr. *Pekanovich* István kórházigazgató. Ezenkivül van *még négy címzetes igazgató.* A VI. fizetési osztályban *49 aligazgató és 8 címzetes aligazgató*, a VII. fizetési osztályban pedig *111 titkár és főtanácsos, akik mellett még 203 segédtitkár és tanácsos működik.*

Az OTI szerint a vezető állásban lévő igazgatók nem kapnak pótlékot. Ezzel szemben állitjuk, hogy *Weis* István vezérigazgató *negyedévi pótléka 750 pengő*, *Barla-Szabóé 750 pengő*, öt másik igazgató pedig *negyedévenként 400 pengő pótlékot kap.*

Az OTI nyilatkozata *külföldi példákra*, elsősorban *osztrák* és *német* példára hivatkozik. Megfeledkezik azonban az OTI arról, hogy a magyarországi társadalombiztositás *kötött* orvosi rendszere semmiben hasonlitható *a külföldön életben lévő szabad orvosválasztás rendszerével, amiért nálunk egy évtizede hiába küzdenek.*

A szabad orvosválasztási rendszernél az orvosnak lényegesen nagyobb a dijazása,

s igy például Németországban a *körzeti orvosok tökéletesen felszerelt rendelőkben fogadják a beteget*, mig nálunk az *OTI körzeti* orvosok legnagyobb részének *alig van valamilyen felszerelése a legszükségesebb müszereken kivül.* Ezért kénytelen nálunk a beteg *a központi rendelőbe menni*, mig külföldön a körzeti orvoshoz megy.

A körzeti orvosok is tiltakoznak

Az OTI-orvosok egyöntetü véleménye, hogy *az OTI most készülő reformja katasztrófát jelentene valamennyi OTI körzeti orvosra és a betegekre is.* Az OTI körzeti orvosok betegtaglétszáma Budapesten például *700 és 1500 között mozog.* Az OTI körzeti orvosok magánprakszisuk rovására reggeltől *délig csak az OTI fekvő betegeket látogatják.* Mármost ha reggel 9 órakor jelentkezik mondjuk *bélcsavarodással egy OTI-beteg* — nem találja otthon a körzeti orvost. Kénytelen délutánig várni, mig megkezdődik a *rendelőóra.* A rendelőórán az orvosnak előbb el kell látni valamennyi jelentkező beteget és *csak azután mehet ki esetleg a késő esti órákban a reggel óta bélcsavarodásban fekvő életveszélyes «esethez».*

Ez a helyzet *most csak rosszabbodna.* A körzeti orvosok a központból kiszoritott ujabb *10.000 beteget kapnának hetenként.* Ez szerintük olyan megterhelést jelentene, ami orvosi kötelességteljesités rovására menne.

(Folytatása a 2. oldalon)

Sertéstől a moziig

Széchenyi szellemét idézte vasárnap este a Nemzeti Kaszinóban Walko Lajos volt kereskedelmi, volt külügyi miniszter, volt népszövetségi delegátus. Széchenyit idézte a Széchenyi-serleggel kezében, azt a Széchenyit, aki már *száz évvel ezelőtt foglalt állást a kiváltságok, a monopóliumok, az egyéni kedvezések ellen.* Walko Lajos, aki gyakorlati pályáról vonult be az állami szolgálatba s képességei révén emelkedett föl a miniszteri poziciókba s képviselte nem egyszer Magyarországot sulyos nemzetközi gazdasági tárgyalásokon, nem ok nélkül emelt szót a folyton fokozódó állami beavatkozás ellen. *Egy hajszállal se menjenek tovább a beavatkozásban a hivatali hatalommal birók, mint amit igazán magas célokkal igazolni lehet* — mondotta Walko Lajos.

A mai beavatkozásos időkben föl kell figyelni erre a figyelmeztetésre. Az ország gazdasági élete teljesen a beavatkozásra, az intervencionizmusra van beállitva. Minden téren, minden gazdasági vonatkozásban csupa megkötöttség, csupa irányitás. Egész külkereskedelmünk a protekcionizmusra van fölépitve, s ennek kivirágzásaként bontakozik ki előttünk *a monopóliumok, koncessziók és kontingensek mai rendszere*, a Hangya és a többi szövetkezet elterpeszkedése minden gazdasági területen, *a sertéstől a moziig.* A Hangya reprezentálja a mai gazdasági rendszer szimbólumát, amely a gazdasági tevékenységben megakadályozza azokat, akik hivatottságuk, multjuk és eredményes alkotásaik fejében kapcsolódtak bele az ország külkereskedelmébe, nem pedig azért, mert politikai befolyás vagy barátság füzi őket a mai rendszerhez.

A szövetkezet hivatása tudtunkkal az volna, hogy a kisembereket *a szövetkezésben rejlő erők felhasználásához segitse.* A termelés, bizonyos termékek összegyüjtése terén páratlan sikereket tudnak egyes országokban a szövetkezetek kifejteni. A Hangya s más szövetkezetek itt is nagy misszióra lettek volna hivatottak, de semmiesetre sem arra, hogy adófizetők millióinak pénzéből tengessék létüket. *Szövetkezetek helyett azonban itt szövetkezések* érvényesülnek, abból a célból, hogy mások szájából vegyék ki a falatot. A Hangya és társai nem a termelő munkát választották, hanem a kontingenseket, az ugynevezett export- és importkontingenseket, amiket a hatalom, a befolyás, a barátság juttatott nekik. A kontingensek biztos jövedelme kellett nekik, mások nagy és küzdelmes munkájának gyümölcse, amiből könnyü a hetvenkétezer pengős vezérigazgatói dotációkat fizetni. Hogy kisemberek százainak egzisztenciáját renditik meg, hogy régi cégek üzletét boritják fel — ki törődik vele? Ma a husiparost teszik földönfutóvá, holnap az ócskavasast, a rongyszedőt, a tollast, a

SZINHÁZ és MŰVÉSZET

Szabóky Zsigmond Rafael

Szigmü három felvonásban. Irta: Szomori Dezső. Bemutatta a Vigszinház.

Szomori Dezső a maga keserü műhelyéből ismét világgá cresztett egy szerelmi jazz-bande-t, *Szabóky Zsigmond Rafael* és családja személyében, akik valamennyien álörültjei a romantikának és több mint két órára a Lipótmezőről áttelepitik a bolondokházát a Vigszinház szinpadára. Hátborzongató lehet annak az irónak az álma, amelyben ilyen kisértetek szerepelnek, mint ebben a szindarabban. Katonazene ropogása, hisztériás nők sikoltása, átkok, szitkok és zokogások közt jelenik meg a hős, Szabóky Zsiga Rafael. Ez a hős tipikus Szomori-figura. Mert, noha állandóan a végtelenségről, jóságról, repülésről szaval, nem veti meg sem a piszkos üzleteket, sem a szegény nőket, akiket felfal, akiket befon, megrug, lenéz, sérteget, imád és elkerget. Körötte a következő beteg emberekből ömlik a költészet: van egy felesége, ennek egy fiatal leánya s mind a ketten gyáva rajongással szerelmesek bele. A felesége leánytestvére (Diane) szintén megkapta a járványt, ő is térden csuszik Rafael elé. Mármost: Rafael megunta a feleségét, el akar válni tőle, de ugy, hogy az asszony ne menjen el a házból és el akarja venni a sógornőjét. A háremtoborzás azonban beleütközik Rafael saját nagy fiába, aki viszont megőrül a sógornőért, aki Zsiga-Rafael fiát is szereti, sőt a szeretője is lesz. A felesége leányára, aki az asszony első férjétől való, rá se néz. Majdnem azt mondja szegény megmérgezett leánynak, hogy te még várj! Majd ha rádkerül a sor!... Az apa fiával, feleség a testvérével és a leányával javában gyilkolják egymást kábitó tirádák között, mikor a második felvonásban megérkezik Zsiga-Rafael háremének ősanyja, Ráady Melinda, a nagy fiu anyja, hogy Zsigát elhalássza a felesége, sógornője és mostohaleánya orra elől. És kiviszi Amerikába, ahol állitólag tizenhét virágzó üzlete van.

Ebben a mesében, ebben a »hörömpölyc«-ben természetesen a nagy Zsiga önzése a szentség, a többi figura, csak azért jajveszékel, hogy Zsiga hazug melódiái annál fényesebben emelkedjenek az összetört szivek és megbomlott idegek fölé. Csupa rabszolgák és romok fölött basáskodik ez a feminin briganti, amit ha egyszer egy egészséges asszony faképnél hagyna, vagy kinevetne: összeomlana a hazugságok alatt, kiterithetnék a boncasztalra és nem volna más rajta, mint a szavak és tirádák rongya. Husa, vére, gondolkozása, rothadt, gerince csak a mulyák felé vau, szerelme csak hazugságból él és szemérmetlen, táplálóka a kin, fölénye az állati erkölcs és legszivesebben pörön mutatkozna — de monoklival. Ami a szájából hömpölyög a nők fülébe, ez a képekből gomolygó felhőcsapat hatvanezer hisztériás nőt teremt Budapesten s elhiteti velük, hogy Zsiga-Rafael valóban ur, költő és karakter, aki »lapátolja« a terveket, ágyuból lövi a felhőket és lovag, aki meghal egy mosolyért. De Zsiga nem lapátol terveket, ezt csak reklámképpen mondják róla a Szomori nőfigurái, Zsiga csak friss hust akar, még pedig a fia szeretőjét s a fiának azt irja egy akta szélére, hogy dögölj meg, ha utamba állsz! Ez ur? Ez lovag? Ez költő?... Nem. Ez a Zsiga rendkivül tehetséges svihák, csak azon lehet csodálkozni, hogy Szomori Dezső miért nem vallja be őszintén, hogy uraim: komédia ez, nincs itt szó Végtelenségről, Halálról, Életről, Mennyboltról, vagy arról, »ami történt« és »hagyd a nagypapát«, — hanem a nőről van itt szó, élvezetről, gyönyörről, függetlenségről, a magunk kis szemétdombjáról, ahol mindenki a maga módja szerint szeretne ur és boldog lenni. Zsiga-Rafael például terrorizálja a környezetét és igy próbálja leplezni a maga tehetetlenségét, sivárságát és biztositani a him uralmát és kényelmét.

Szomori Dezsőnek az a kisérlete, hogy rettenetes mondatzuhatagával lirát öntsön hallgatói elé és hangulatot ébresszen: ezuttal is megbukott. A kilométeres mondatok és dadogások közt egy maratoni futónak kell vinni a gondolatot, hogy el ne tünjön a felvert porban, a hasonlatok sürü rengetegében. Örök rejtély marad a szinészek áldozatkészsége, hogy a szavak lavináját és Niagara-zuhatagát meg tudták tanulni. *Fenyvesi* Emil a cimszerepet rekedt torokkal deklamálta, ami majdnem halálát jelentette a szavak szinének, de viszont keresve sem lehetett volna stilusosabb torkot találni egy ilyen ösz rabló számára. *Varsányi* Irént arra kárhoztatta a szerző, hogy majdnem gunytáblája a már sablonos Szomori-stilusnak s csak tökéletes szavalásának köszönheti, hogy átrepült a készülő nevetés fölött. Több szépség, mélység és őszintcség van abban az egyetlen mozdulatában, amikor fejét férje mellére hajtja, mint az egész komédiában. Mert Szomori összes dekorativ igazságait a második felvonásban olyan hévvel vágja ki a nők kórusa, hogy amiben a jámbor hallgatók az első felvonásban még hittek, azt a másodikban már humoros szósznak kapták vissza. A józanságot az anyósra bizta a szerző és *Gyöngyössy* Erzsi kitünően érvényesitette is ezt a jóindulatot. *Szerémy* Zoltán és *Gazsi* Mariska derüt és fényt jelentett, *Gombaszögi* Frida a gyógyithatatlan hiszterikát reprezentálta, *Gaál* Franciska pedig egy fiatal leány szerepében az ébredő hiszterikát igen talentumosan. Sajnáltuk *Medgyaszay* Vilmát, akinek hihetetlen harcot kellett vivnia önmagával, hogy hódító közvetlenségét pózokba, szavalásba tudja belekényszeriteni. Torz szerepét nagyon rokonszenvessé tudta tenni *Lukács* Pál.

A Vigszinház gazdag és izléses szinpadot bocsátott az iró rendelkezésére, amelynek diszleteit *Málnai* Béla tervezte. A főpróba közönsége nagyon hidegen viselkedett, taps alig volt. A bemutatón sem volt sikere a darabnak.

Papp Jenő

---

* **(A balga szüz.)** *Strauss* Oszkár uj operettjét, *A balga szüzet* mutatták be ma este a Blaha-Lujza-Szinházban. Az operett meséje eléggé fordulatos és bővelkedik olyan jelenetekben, amelyek a morális demarkációkon messze tuljárnak. A Fifinek, Dédének és a Rózsalánynak természetes folytatása ez. Az uj operett muzsikája sok helyütt rendkivül szines és dallamos. A szinház szép kiállitásban hozta szinre a darabot. A női főszerepben *Harmath* Hilda izléses, finom játékával és kellemes csengésü organumával tünt ki. *László* Andor jól alakitotta a szerelmes zsoldosvezért. A humort *Somogyi* Nusi, *Dénes* Oszkár képviselték sikerrel.

* **(G. Kunczy Teréz)** fiatal magyar énekmüvésznő a minapi bécsi hangversenyén őszinte és meleg sikert aratott.

* **(Hangversenyek.)** A *Komor*-féle kamarazenekar harmadik hangversenyén bemutatott egy magyar ujdonságot, *Kardos* István Virágszvitjét. A mü utkereső, forrásban lévő tehetség munkája, sajátságos keveréke a régi és uj irásmódnak. Tetszéssel fogadták. A beteg Eisenberger helyett *Kéri-Szántó* Imre játszotta a Beethoven Es-dur koncertet nagy sikerrel. Egy Polaci-Szimfónia és Debussy Kis szvitje voltak a müsor többi számai. — Világjáró utjáról ujból itt járt egy estére a Lehner—Smilovits—Roth—Hartmann-quartett. Játékuk most még inkább, mint valaha, valósággal tobzódik a finomságokban, de egészséges erőkifejtésre képtelen. Ehhezképest nagyszerüen adták vissza a dekadens Debussyt, de Brahms sulyos germánságával és Mozart örök fiatalságával kevésbé birkóztak meg. — Szerzői estben is volt részünk. *Zádor* Jenő, a nemrég bemutatott *Diana* cimü egyfelvonásos komponistája, rendezte. Egyetlen zongoraszámát *Turán-Hacker* Mária mutatta be, a müsor zömét alkotó dalokat *Basilides* Mária tolmácsolta utolérhetetlen tökéletességgel. A szerző nagy biztonsággal uralkodik a muzsika mesterségbeli részén, mondanivalója is van, különösen a müsor végén adott öt dala tanuskodik róla, de stilusán még sokszor érzik Debussy és Puccini hatása. — Hangversenyezett az ismert müvészpár *Kürschner* Emánuel, a hegedüs és *Kaliwoda* Olga, az énekesnő. Előadásukat a közönség meleg érdeklődéssel hallgatta és zajos tapsokkal honorálta. — *Ákom* Lajos második orgonakoncertjén Bach, Bossi és Franck-müveken kivül saját Variációit is játszotta. Játékának tiszta szólamvezetését, biztos ritmusát, változatos, szines regisztrálását most is élveztük. Közreműködött estjén *Verő* Erzsi, aki kicsiny, de képzett hangján dalokat énekelt muzikálisan, intelligensen. *(m. i.)*

* **(Észt kulturest.)** A Budapesti Egyetemi Énekkarok január 22-én jótékonycélu estét rendeznek a turáni származásu Észt nemzet megismertetésére. A *Kereszty* Jenő karigazgató vezetése alatt álló karok és *Molnár* Imre dr. dalénekes számai között *Spur* Endre dr., a revali ujságiró-kongresszus magyar résztvevője a Zeneakadémián vetitett képekkel kisért előadásban mutatja be a közönségnek a mai észt köztársaságot. Jegyek Rózsavölgyinél.

* **(Molnár Imre dalestje)** február 2-án, szombaton délután fél 6-kor lesz a Zeneakadémia nagytermében. Müsoron régi olasz dalok, a Schumann Dichterliebe-ciklus és régi magyar népdalok. Jegyek Rózsavölgyinél.

* **(A tanulóifjuság mozgalma az uj Nemzeti Szinházért.)** A Vas-utcai felsőkereskedelmi iskola Széchenyi Ifjusági Köre *Kmety* István dr. tanárelnök inditványára elhatározta, hogy az ifjuság lelkesedését és idealizmusát nemzeti célok és eszmék szolgálatába állitja. Február 3-án a Royal-Apolló Szinházban a főváros legjelesebb müvészeinek közreműködésével matinét rendeznek, melynek jövedelmét *a Magyar Nemzeti Szinház felépitése* és a hősi halált halt volt iskolatársak emléktáblája javára forditják. A matinén közreműködnek: *Jászai* Mari, *Pálmay* Ilka, *Nagy* Margit, az Operaház tagja, *Bakó* László, *Szemere* Árpád, *Kardcsonyi* István, *Dávid* Zoltán, a Széchenyi Ifjusági Kör ének- és zenekara *Hodászy* Miklós tanár vezetésével és az 50 éve fennálló Budapesti Férfi-Dalegylet *Döcs* Károly vezetésével. Szinrekerül: Herczeg Ferencnek a »Költő és a halál« cimü szinjátéka a Szinművészeti Akadémia növendékeinek közreműködésével. A megnyitó beszédet *Kmety* István dr. tanárelnök mondja.

* **(A Budai Dalárdának)** a Fővárosi Vigadóban január hó 20-án, szerdán este ½7 órakor tartandó hangversenye iránt szokatlanul nagy az érdeklődés. A közönség nemcsak az amsterdami győztesekre kiváncsi, hanem ennek a hangversenynek választékos programjára is, melyen Wagner Richardnak az *Apostolok vacsorája* cimü nagyszabásu bibliai jelenete gyakorolja a legnagyobb vonzóerőt. Ezt a müvet nálunk legutoljára 1881-ben adták elő a Filharmónikusok, a Nemzeti Szinház énekkara, a Budapesti Zenekedvelők Egyesülete és a Budai Dalárda közreműködésével. Wagnernek ez a müve a leghatalmasabb férfikar alkotás, melynek előadása minden külföldi nagy dalegylet ideális célja. A zenekaron kivül ez a mü szerkezetileg öt elkülönitett férfikart kiván, melyet a Budai Dalárda a saját 150 tagjából állitott össze. Ez alkalommal kerül elsőizben bemutatásra Henry Cuypers holland zeneirónak *Roland kürtje* cimü nagysikerü alkotása, amely az amsterdami verseny egyik kötelező versenykara volt. Ugyanekkor mutatkozik be a dalegylet egy nagytehetségü tagja: *Schuler* Alajos operaénekes, aki *Szeghő* Sándor *Báthory Erzsébet* cimü operájából *fog* énekelni, továbbá a *Budai Dalárda* szóló quartettje, amely *Jean* Sibelius finn zeneirónak néhány gyönyörü dalát fogja bemutatni. Az énekszámokat *Mendelssohn Hebridák* nyitánya előzi meg, melyet a m. kir. Operaház zenekari tagjai adnak elő *Szeghő* Sándor karigazgató vezénylésével, aki *a karelőadásokat is vezényelni fogja.*

* **(Szőnyi István kiállitása.)** Eddig elszórtan láttuk alkotásait: csoportkiállitásokon egy-egy rajzát, remekbe sikerült rézkarcát, néhány igéretes vásznát, — most az Ernst-Muzeum összes termeit kitöltő oeuvre-vel lép a nagy nyilvánosság elé. Aránylag fiatal kora ellenére is kész, kifejlődött, beérkezett müvésznek hat... De képeinek mürészi teljessége mögött ott érezzük, hogy az utolsó szót még nem mondta ki az alkotás nagy önmegmutató konfessziója során; az utolsó lépést nem tette meg oda, ahol adequat lesz a müvészi kifejezés és talán éppen ezért tudja azzal a fölényes nyugalommal megoldani problémáit, hogy néhány alkotása egyenesen klasszikus értéknek számit. *Ábrázol*... sehol nincs *sur nature*, bármennyire irreális oldalról is fogja meg témáit. Látása erősen plasztikus és a képalakok szobrászi materialitását erőteljesen férfias, gazdag szinei fogják mindig festői harmóniába. Rézkarcai és tusrajzai par excellence grafikust reprezentálnak, aquarelljei a legtisztább vizfestménytechnikával oldják meg páratlanul finom lapokon a müvész előtt elvonuló természet-részletek ábrázolását, olajképei a tiszta festőiség határain belül alkotnak egy uj világot, mely sajátságosan csak Szőnyié. *Olvasó férfi*-je muzeális becsü alkotás. *Danaidák*-jának monumentalitása egyenes arányban áll festői értékeivel. Vizfestményei közül *Fekvő akt*-ja és *Ősz*-e, tusrajzai közül az *Utolsó nyarak* és a *Dió-verők*, továbbá a szép részletekben gazdag *Bethsabe*-ja, valamint az *Alföldi táj*, *Reggeli napsütés* és a *Szomjuság* cimü képei különösebben is magukra vonják a szemlélő figyelmét. A bemutatkozással egy uj értékkel lett gazdagabb az igazi müvészek szép tábora. *(—th.)*

* **(A Fővárosi Operettszinházban)** minden este a *Pompadour*-t. *Fall* Leó világhirü operettjét játsszák, amely szerdán érkezik meg az ötvenedik előadás jubileumához. Vasárnap délután a *Három grácia*-t adják.

ORION FILM! 4-IK SIKERES HÉT!
D. W. Griffith
A ROYAL-APOLLÓBAN
ÁRVÁK A VIHARBAN
Jegyek elővételben egy hétre kaphatók
Előadások hétköznap 6, fél 9, vasárnap 4, fél 7, 9 órakor

Szovik Róbert uri szabó
Budapest, VI., Anker-köz 2. sz. (Anker-palota)

Az Ékszerlémház közli, hogy elad ékszereit ingyen beesüli meg! Arany, brilliáns, ezüstért óriási árat fizet. Arany- és ezüstpénz vétele és eladása. VII., Alsóerdősor 3. (Rákóczi-ut sarok)

— **(Megdrágult a kenyér és a péksütemény.)** A kenyér és fehérsütemények árát az Árvizsgáló Bizottság legutóbb mult év december 22-én állapitotta meg. Azóta, különösen a lisztárak és a munkabérek is emelkedtek, ugy, hogy az érdekelt képviseletekkel folytatott tárgyalások után az Árvizsgáló Bizottság kénytelen volt a sütőipari termékek árának emeléséhez hozzájárulni. Az Árvizsgáló Bizottság közölte a sütőkkel, hogy a következő árakat tartja indokoltaknak: Zsemle péknél az eddigi 135 helyett 150, viszontelárusitóknál 145 helyett 160, étkezési üzemben forgalmi adóval 150 helyett 160, étkezési üzemben fényüzési adóval 160 helyett 170, félbarna kenyér péknél az eddigi 1570 helyett 1800, viszontelárusitónál az eddigi 1640 helyett 1880, rozskenyér péknél az eddigi 1450 helyett 1680, viszontelárusitónál az eddigi 1500 helyett 1750 korona. A sütési dij változatlanul maradt, kilónkint 160 korona.

— **(Egy bögre régi ezüstpénz.)** A Lakócsa melletti Pulkova-pusztán, szántás közben, egy bögre ezüstpénzt találtak. Az 1326 darab kisebb ezüstpénz a török időkből való, egy 5 koronás nagy ezüstpénz pedig az I. Ferdinánd pénze. Még 2 darab 71 gram sulyu török gyürüt is találtak ugyanitt.

— **(Az Árvizsgáló Bizottság ellenőrei az árak kiirásáért.)** A korona külföldi és belföldi értékelésének egységesitésével kapcsolatosan az Árvizsgáló Bizottság hivatalos nyilatkozatban közölte, hogy az ilyen cimen való indokolatlan árdrágitás megakadályozása végett az árakat állandóan ellenőrizteti fogja. — Az OKÁB-nak az árak ellenőrzésére kiküldött közegei azt jelentették, hogy a kereskedők és iparosok egyrésze nem irja ki a közszükségleti cikkek árait kirakatába. Minthogy az árak kiirásának elmulasztása, mint a 3310/1218. M. E. számu, valamint az 5080/1922. OKÁB számu rendeletek megszegése elzárással és pénzbüntetéssel büntetendő kihágás, az OKÁB elnöke figyelmezteti a kereskedőket és iparosokat, hogy ennek a kötelezettségnek pontosan tegyenek eleget és közszükségleti cikkeik árát a kirakatban *könnyen olvashatóan* irják ki, mert az OKÁB közegei, ha ellenőrzési szemleutjaikon azt észlelik, hogy valamelyik kereskedő vagy iparos árait nem irja ki megfelelően, az illetőt külön figyelmeztetés mellőzésével az OKÁB azonnal feljelenti az illetékes kerületi rendőrkapitányságnál.

— **(A választójogi panaszok elintézése.)** A közigazgatási biróság a választói jogosultság ügyében felterjesztett panaszokat, összesen 25.834-et — kettőezer kivételével — már elintézte és visszaküldte a központi választmánynak. A kétezer elintézetlen panaszra vonatkozólag pedig határozathozatalra utasitotta a központi választmányt. Az érdekelteknek a határozat ellen még mindig felebbezési joguk van a birósághoz.

— **(Mint értesülünk),** arany és ezüstön kivül brilliáns- és gyöngybeváltás is változatlanul eszközölhető: IV., Vármegye-utca 7. Pénztári órák: 9—5.

— **(A Gyilkos-tó kincse.)** Erdélyből irják: A Székelyföld e hires tavában terem az édesvizi szivacs, melyet egyászpiritóz néven ősidők óta reuma, csuz, köszvény, fej- és fogfájás, hülléses bántalmak, stb. ellen használnak. E növény felhasználásával készülő székelyhavasi *Inda-szesz* és *Inda-kenőcs* Csonkamagyarországon ismét kapható. Készitik: az Inda-Müvek, Balázsovich Sándor R.-T., Budapest, X., Szápárvutca 31.

Kivonat a hivatalos lapból

A *Budapesti Közlöny* január 12-iki száma a következő *hivatalos közleményeket* tartalmazza:

A m. kir. minisztérium 6306—1923. M. E. sz. rendelete az egyesitett cimernek és az ország külön cimerének magánosok, vállalatok és intézetek által való használatára megállapitott engedélydij ujabb felemeléséről. — A m. kir. pénzügyminiszter 4774—1924. sz. rendelete a m. kir. vámhivatalok raktárában elhelyezett árnk után szedett raktárdij megállapitása tárgyában.

---

x **(Brilliánsait, ékszereit, régi ezüsttárgyait, hamisfogat)** 5—20%-kal drágábban értékesitheti. Magyar arany-, ezüstpénzek beváltása legmagasabb tőzsdei árfolyamon. Hartenstein, Rákóczi-ut 9.

x **(A reggelihez teritett asztalon)** a Meinl-gyümölcsiznek is helye van.

x **(Hizókura.)** A divat ugyan azt parancsolja, hogy karcsuak legyünk, az egészség azonban azt kivánja, hogy szervezetünk mennél ellenállóbb legyen. Ez csak jóltápláltság utján érhető el, melyhez a legmegbizhatóbb segitőtárs az Ovomaltine.

x **(Készpénztőkéjét)** a legbiztosabban és legjövedelmezőbben gyümölcsözteti hetikölcsön utján a *Róth-Bank* hitelosztálya Budapesten, Vilmos császár-ut 45. **Alapitási éve: 1906.**

x **(Leltári árak a Világedényáruházban, Népszinház-utca 29.)** mai hirdetésére különösen felhivja a n. é. közönség figyelmét.

x **(Nagy maradékvásár)** tetemesen leszállitott árakon a *Perl-Áruházban* (Thököly-ut 9.), a raktáron lévő összes áruk e hó végéig mélyen leszállitott áron kerülnek eladásra.

x **(Brilliáns, aranybeváltás: Üllői-ut 3.)**

x **(Mindenek között első)** *Preisach* Vilmos vászon- és fehérnemü-áruháza, IV., Koronaherceg-utca 8. A hirdetésben foglalt árak is szenzációsak!

x **(A posztószakma egy világhirü cége.)** A világhirü, 1850-ben alapitott *Semler I.* cég, mely Európa és Amerika legnagyobb kereskedelmi városaiban raktárakat, illetve képviseleteket tart fenn, a leltár felvétele előtt *alkalmi árusitást* rendez, melyre olvasóink figyelmét ezennel külön felhivjuk.

A TÁRSASÁGBÓL

Közgazdász-bál

Ma este fényes keretek között tartották meg a Közgazdász-bált a Vigadóban, amelyen az arisztokrácia és a társadalmi élet számos kitünősége vett részt. A bál fővédnökét, *Zichy* János grófot, továbbá *Apponyi* Albert grófot, *Csekonits* Iván grófot, *Cziráky* József grófot, *Pallavicini* György őrgrófot, *Jankovich-Bésán* Endre grófot, *Károlyi* József grófot, akik védnökei voltak a bálnak, tizenöt diszmagyaros és páleás ur vezette fel heroldok sorfala között. A bált *Márkus* György *Apponyi* Marika grófnővel és *Hunyadi* Ferenc gróf *Szmrecsányi* Verával nyitották meg. A nagyszámu és fényes közönség a reggeli órákig maradt együtt a legjobb hangulatban. A jelenlévő hölgyek közül a következők neveit sikerült feljegyezni:

Leányok: Bezuk Nusi, Ághay Lilike, Ormándy Mimike, Czitó Mária, Rakovszky Erzsébet, Bársony Éva, Horváth Böske, Marik Klára, Bacsák Hanna, Sipos Aranka, Bajkay Izolda, Tóth Jolán, Ambrus Erzsébet, Szemző Eleonóra, Koós Margit, Ballassi Mariska, Szmrecsányi Vera, Fehér Nóra, Schmidt Erzsébet, Hiamessuy Zsizsi, Hirsch Kató, Schrantz Erzsébet, Bittitz Lídia, Harnischfeger Teri és Gizella, Totth Ilike, Lesztyánszky Manyó, Röser Marianne, Raksányi Anikó, és Mária, Andrasovszky Ilus, Alexay Edit, Hrazdira Margit és Gizella, Sörös Éva, Osztoits Béby, Somogyi Rózsi és Ica, Scherer Csincy, Tóth Margitka, Polónyi Lenke, Szebenyi Irkó, Forró Magda, Lengyel Klári, Pozsár Inci, Kovásznay Maca, Koós Olga, Vásárhelyi Mária, Kégl Adél, Fáy Klári, Péteri Mária, Generich Mária és Erzsébet, Welschow Zsófika, Szalay Erzsébet és Irénke, Cserna Olga, Fodor Irénke, Kroiopp Erzsike, Kones Margit, Hudák Angéla, Posonyi Duci, Kölgyessy Margit, Brokés Margit és Irén, Hodászy Helén, Berthoty Manci, Torday Rózsi, Probald Sarolta, Hollós Klári, Martinek Gitta, Hajós Gabi, Héderváry Duci, Végess Emilia, és Piri, Hahn Erzsi, Wurdhager Viktoria, Bajáky Mária, Básthy Ilona, Schuler Médi, Gherlóczhy Mária, Báthory Steti, Heinrich Annie, Tatjána Affanasenkó, Rigler Kató és Gusztika, Koronghy Matild, Tisch Vilma, Szendy Baba, Seiber Ancika, Bobula Ida és Georgina, Kemény Mici, Benes Daisy, Bözsi és Kamilla, Maasburg Juliska bárónő, Kubik Bözse, Vasváry Mária és Sári, Simon-Milch Zsuzsa, Berg Marietta br., Teszelszky Gabika, Windisch Mária, Berkovich Sári, Angyal Bözsike, Katona Erzsébet, Zimmermann Nusi, Rácz Piri, Aczél Blanka, Láng Tuci, Obersehall Magda, Paduch Ilona és Magda, Dobry Ilona, Ivánkay-Khandl Edith, Hepke Vilma, Hoffler Karola, Szabó Klára, Gerenday Steti és Duci, Feledy Baba, Ormándy Mimike, Jerney Leona, Toldy Piroska, Donorák Klára, Ernyei Magda, Madarassy-Beck Marietta bárónő, Sziliágyi Irmus és Bella, Nagy Gizi, Baumann Sári, Melichár Marcsa és Márta, Doroghy Juliska, Bajza Lili, Arder Georgina, Krbeck Alice.

Asszonyok: Ághay Vilmosné, Sebeők Kolosné dr.-né, Scherer Ottmárné, Rakovszky Istvánné, Hain Albertné dr.-né, Bársony Jánosné dr.-né, Horváth Ferencné, Gonda Henrikné, Marik Ernőné, Tarczaly Györgyné, Sipos Ákosné, Bajkay Endréné, Hatvany Lili bárónő, özv. Szemző Arthurné, Koós Elemérné, Lipthay Jenőné, Ballassi Józsefné, Wonnesch Frigyesné, Wonnesch Gusztávné, Degel Sándorné dr.-né, Taxis Egonné báróné, Fehér Kálmánné, Pirovich Zoltánné, Schmidt Józsefné, Balázs Hugóné, Vas Elemérné, Hirsch Ödönné, Schrantz Viktorné, Bojarszky Dezsőné, Harnischfeger Istvánné, Kovácsi Dénesné, Lesztyánszky Dezsőné, Röser Edvinné, Belcsák Aladárné, özv. Soleman Edéné, Hrazdira Ferencné, Harmath Istvánné, özv. Osztoits Mihályné, Somogyi Jánosné, Teslery Károlyné, Forró Róbertné, Sommer Károlyné, Lengyel Sándorné, Pozsár Károlyné, Reichard Emilné, Koller Lászlóné, Koós Rezsőné, Vásárhelyi Ernőné, Kugl Dezsőné, Fáy Istvánné, Szemző Agiája, Miskey Jugovich Andorné, Generisich Oszkárné, özv. Szalay Józsefné, Cserna Jenőné, Probold Károlyné, Kones Sándorné, Hanusek Pálné, Nodászy Béláné, Burchard-Bélaváry Andorné, Göncöl Imréné, Colbor Károlyné, Hollós Ödönné, Básthy Ignácné, Heinrich Ferencné, Dörgey Ferencné, Schuler Józsefné, Scheller Istvánné, F. Szabó Gézáné, Groidl Oktávné, Benghó Mihályné, Sirschik Béláné, Dlettrich Mihályné, Müller Ernőné, Titsch Józsefné, Komlóssi Istvánné, özv. Bobula Jánosné, Bittner Jánosné, ifj. Benes Vincéné, Lángh Gézáné, Ajthay Sándorné, Berkes Jenőné, Apor Istvánné báróné, Bartholy Károlyné, Martinek Ferencné, Pluzsa Lászlóné, Héderváry Hugóné, Rego Károlyné, dr.-né, Haidekker Béláné dr.-né, Hahne Rudolfné, özv. Praik Károlyné, Windhager Mátyásné, Mimikus Alajosné, Balázs Jenőné, Balogh Gyuláné, Tauber Istvánné.

*

A Charité-bál. A *Charité Poliklinika* orvosi kara *Andrássy* Gyula gróf védnöksége alatt a *Szent-Gellért*-szálló termeiben ma tartotta fényesen sikerült báljét, amelyet énekszámok előztek meg. *Sz. Marschalkó* Rózsi, *Radnay* Erzsi, *Dalnoki* Viktor, *Gábor* József, *Székely* Mihály m. kir. Operaházi tagok nagysikerü énekszámai után, melyeket *Fraknói* Károly, a Városi Szinház karnagya kisért zongorán, *Péchy* Blanka, a Magyar Szinház tagja aratott nagy sikert szavalatával. A müvészi programot *Hannover* Györgynek, Hubay Jenő mesternövendékének virtuoz hegedüjátéka zárta be. Pontosan tizenegy órakor ráhuztak a *Beteg a rózsám* cimü csárdásra s megkezdődött a tánc, mely a legjobb hangulatban a reggeli órákig tartott. — A megjelent hölgyek nevei közül a következőket sikerült feljegyezni:

Asszonyok: Friedmann Mártonné, Kertész Lajosné, Czeglédy Károlyné, Déry Gyuláné, Harsányi Ferencné, Hannover Ferencné, Kalmár Antalné.

Leányok: Katona Boris, Tolnay Lilike, Korda Lucy, Kárpáti Vilike, Mukies Aranka, Szilágyi Lilike, Czeck Beatrice dr., Honig Lilike, Gehse Stefike, Inecze Aranka, Bársony Zsuzsi, Susiczky Kamilla, Geégner Ilonka, Orbán Elza, Szoták Terike, Kollmann Manci, Papp Ica, Gramer Margit, Arany Baba, Walczel Baby, Klein Manci, Bántó Irén, Majroviez Erzsébet, Miss Gates (Newyork), Czentner Erzsi dr., Irsay Emmy, Déry Lili, Hannover Mária.

*

Széchényi-bál. A Széchényi-bál ez évben is a hagyományos február 1-én lesz a Vigadóban. A bált *Széchényi* Emil gróf v. b. t. t. diszelnöksége mellett a magyar uri társadalom flatalságából alakult rendezőbizottság rendezi, ifj. *Vay* Miklós báró bálelnök és dubovai *Dubovay* Jenő dr. ügyvezető elnök irányitása mellett. A rendezőségnek számos terve van, mellyel biztositani kivánja, hogy a bál, eddig is kimagasló fénye mellett, teljesen békekeretek között tartassék meg.

Tornász-bál. A Budapesti Torna Club január hó 19-én tartja müsoros táncestélyét a Vasuti és Hajózási Club összes termeiben. A meghivókat már szétküldte a rendezőség. Aki még meghivóra igényt tart, jelentse a rendezőbizottság helyiségében (V., Klotild-utca 17., félemelet.) A müsor keretében *Harmath* Hilda, a Városi Szinház tagja, *Elek* Ilonka, *Weinmann* Ervinné és *Pusztay* Sándor, az Operaház tagja, *László* Géza zongoramüvész, *Oláh* Gábor tárogatómüvész és *K. Bócz* Lajos lépnek fel. A rendezőbizottság pontos megjelenést kér, mivel a müvészi számok alatt az ajtók zárva lesznek.

*

A Királyi Magyar Yacht Club bálja. A Királyi Magyar Yacht Club, amely 40 éven át mint *Stefánia Yacht Egylet* volt ismeretes, évtizedek után az idén rendezi első nagy báljét. A régi tradiciókkal biró Yacht Club bálrendezősége nagy előkészületeket tesz a bál sikere érdekében. A bált január hó 24-én a Hungária-szálló termeiben tartják meg és intim jellegének biztositása végett csak korlátolt számban bocsátanak ki meghivókat.

*

A Katolikus-Bál rendezőségének legutóbb tartott értekezletén a meghivások kérdését tárgyalták, megállapitván, hogy január 20-ikán kezdi meg és február 10-ikén zárja le a meghivók szétküldését. A bált megelőző tiz napon belül tehát meghivót már nem fog kiadni. Egyidőben a bejelentett névsorok felülvizsgálására bizottságot küldött ki, amelynek tagjai: Barkóczy László, Egyed István, Gyöngyösy István, Haász Aladár, Hindy Zoltán, Kammermayer Oszkár, Lasser Zoltán, Mednyánszky Miklós, Pettykó János, Zsembery István. Tárgyalás alá került a jegyek kibocsátásának kérdése is, amit a bizottság ugy oldott meg, hogy a bál estjén eddig szokásos jegykiadást megszünteti és a bál napján már délután 2 órakor lezárja. Szükségesnek tartja a bizottság a rendezők figyelmének felhivását, hogy a rendezői dijakat legkésőbb január 20-ikáig küldjék be, mert csakis annyi jelvény készittetéséről gondoskodhatik, amennyinek az ellenértéke rendelkezésére áll. Már a tánerend ügye is foglalkoztatja a bizottságot, amely a tervezésre *Kovács* Erzsi iparmüvésznőt kérte fel.

*

Technikus-bál. A Technikus-bált január 16-án tartják a fővárosi Vigadóban. Az előjelek szerint az idei bál minden tekintetben méltó lesz elődeihez. A bálbizottság hetek óta gondos körültekintéssel készíti elő a nagy farsangi ünnepet, melyet ragyogó külsőségek s a müvészi tánerend fognak felejthetetlenné tenni. A bálbizottság, mely hétfőn, kedden és szerdán d. e. 10—1 és d. u. 4—6-ig a Hungária-szállóban tartózkodik, kéri a közönséget, hogy jegyeiket az ott levő bálirodában váltsa meg, a helyszini torlódás elkerülése végett.

*

Margit-bál. Az idei évad egyik kimagasló eseményének igérkezik a mindig elite és mégis intimhangulatu Margit-bál, melyre az idei rendezőség felkérésére a diszvédnökséget *Izabella* főhercegasszony, *Gabriella* főhercegasszony, *Auguszta* főhercegasszony és *József* főherceg, a fővédnökséget, a ladypatronesszéget és védnökséget pedig az egyetemi és közélet előkelőségei vállalták. A Margit-bál 1924 jan. 23-ikán fog fényes keretek közt lezajlani a Szent Gellért-szálló nagy halljában, 9 órai kezdettel. A rendezőség ezuton kéri a meghivó-igénylések bejelentését a bálirodában: IV., Kossuth Lajos-utca 1., IV. lépcső, I. em. 11., d. e. 12—2. vagy d. u. 5—7 óra között.

*

Vidéki vadászatok. Szünősén szerdán, 9-én tartották meg a nagy vadászatot, amelyen résztvettek: *Rhorer* Ödön dr., *Rhorer* István dr., *Leölkes* Sándor ezredes, *Kopfensteiner* Manó, *Erhardt* Géza, *Förster* Ottó, *Desics* Ignác, *Simon* László, *Kossuch* Ferenc, Vitéz *Somogyi* László ezredes, *Techet* Bódog, *Németh* Lóránt. Vadászzsákmány 334 nyul volt és egy fácán.

*

Bálruhák, estélyiruhák Holzer divatházában, Kossuth Lajos-utca 4.

CSAK
DREHER NÉVVEL
FOGADJA EL A PALACKOT!

SZINHÁZ MŰVÉSZET

Leila és Muhamed próbálnak az Operaház szinpadán

Az *Operaházban* szorgalmasan folynak a próbák az *Azrá*-ból. *Szép* Ernő, *Lányi* Viktor és *Zádor* Jenő operáját *február 15-én* mutatják be.

A próbákat *Rékai* András rendező és *Ferencsik* János karmester vezetik. A műhelyekben ifj. *Oláh* Gusztáv díszletei készülnek.

Az első felvonás aranyráccsal bekerített, fantasztikusan gazdag, keleti pompájú virágos kertben játszódik, amelynek a közepén szökőkút működik. Muhamed rabszolga, akit *Rösler* Endre játszik, itt találkozik először Leilával *(Dobay* Livia), a kalifa leányával, akibe *halálosan beleszeret.* Muhamed az azrák törzséből származik, akik, mint a régi *Heine*-vers mondja: *„Meghalnak, ha szeretnek."*

A második felvonás nagyszabású *esküvői jelenete* a mórstílű *trónteremben* játszódik, amelynek *azúrkék* az uralkodó színe.

A szerelmes rabszolga halálát a börtön előterét ábrázoló díszlet keretezi. Itt öli meg a *liliomok illata* és a boldogtalan szerelem Muhamed rabszolgát.

Az opera keretében a *balettkar* is szerepel. *Brada* Rezső tanítja be a táncokat. Az új magyar opera főszerepeit az említetteken kívül *Gere* Lola, *Bársony* Dóra, *Palló* Imre, *Kálmán* Oszkár, *Korék* Endre, *Fekete* Pál, *Lendvay* Andor és *Szügyi* Kálmán éneklik.

---

* **(Hétfőn este lesz az ujságírók Liszt Ferenc-hangversenye.)** A nagy érdeklődésre való tekintettel az Ujságírók Szanatórium Egyesülete egész vasárnap készenlétet tart, hogy a jegyigényléseket még kielégíthesse. A magyar közélet legtöbb előkelősége már megváltotta a jegyét erre a nagy zenei és társadalmi eseményre. Divatrevü és társadalmi seregszemle lesz hétfőn este ez a zenei estély, amelyen a legváltozatosabb zenei számok szerepelnek, a legkiválóbb művészek fellépésével. Közreműködik a *Filharmónikus zenekar Dohnányi* Ernő dr. vezetésével. *Bulla* Elma *Herczeg* Ferenc prológját adja elő. *Bartók* és *Stefániai* zongoráznak, *Báthy* Anna és *Svéd* Sándor énekel. Jegyek még vasárnap és hétfőn egész nap az Ujságírók Szanatórium Egyesületének irodájában, Erzsébet-körút 9. (Tel. 42—0—26) és az Operaház pénztáránál kaphatók.

* **(Az Uj Magyar Vonósnégyes hangversenykörútja.)** Az Uj Magyar Vonósnégyes — *Végh* Sándor, *Halmos* László, *Koromzay* Dénes, *Palotai* Vilmos — meghivást kapott az ezidei Nemzetközi Modern Zeneünnepélyre, melyet április 18-ika és 25-ike között Barcelonában tartanak meg. A fiatal együttes a zsüri felkérésére *Bartók új V. vonósnégyesét* fogja játszani. Az új magyar vonósnégyes tavaszi hangversenykörútja során többek között Bécsben, Baselben, Strassburgban, Amszterdamban és Londonban is műsorára tüzte Bartók új művét, melyet legközelebb Pesten is bemutat.

* **(Szőnyi István festményei.)** Ha egy idegennek legtipikusabb, legkorszerűbb és legzamatosabb magyar pikturát kellene bemutatni, úgy Szőnyi István festményei elé vezethetnénk. Minden egyes kiállítása kivételes bizonyitéka a magyar faj ösztönös festői látásának. Szőnyi fokozatosan nőtt ki a nagybányai hagyományokból, átélte a robusztus formák hangsúlyozásának korszakát, de sohasem veszitette el legközvetlenebb viszonyát a természettel. Nem alakitja át a valószerű formákat; az életet, a nagy természetet adja mindig legőszintébb, festői felfogásban. A képszerüség önkéntelenül születik meg színeinek nyugalommal teli, kivételes harmóniájából. Nem kellett visszakanyarodnia az elméletektől a természethez, mindig a vizuális motivum valószerű értelmezése volt a főszempont művészetében. Mostani korszakában a figurális elem már nem él külön életet képein, alak és tárgy elválaszthatatlan egységet alkot a mindent körülölelő atmoszférában. Nincsenek nagy szín- és fényellentétek előadásában, a napsütés, vagy a félhomály egyenletes tónusban foglalja össze festői világát. Néha dekoratív értékek bukkannak fel festményeiben, a nagy színfoltok és a hullámzó vonalak ritmikájában. Szőnyi nagyrészt fénytelen temperával festi képeit, de ezt a festőanyagot nem használja mereven, rikitóan, hanem rétegesen keni egymásra a foltokat. Az alsó réteg színe mindig elővillan a darabosan ráfestett réteg alatt. Igy állanak elő a finom árnyalatok, átmenetek, a levegős, vibráló szinhatás, mely rokon a postimpresszionisták előadásával. Mindegyik képe komoly elmélyedés, vagy festői ihlet eredménye. Ezüstszürke szinköltemény a Szürke Duna, újabb szerencsés értelmezése a zebegényi folyamkönyöknek, olasz élmények húzódnak meg az Anyaság vörösfalas képén, átszellemitett, barnás-zöldes színfoltok éltetik az öreg révészt, az életigenlő munka egészsége pedig árad a Kapáló asszonyok dekoratív, mégis hallatlanul természetes kompoziciójából. Szőnyi gyüjteménye a Szépművészeti Kiállítások helyiségeiben (Mária Valéria-utca 8) ismét esménye a művészeti évadnak. *(Y. E.)*

Shakespeare-kultusz Amerikában és Indiában

Az amerikai színházak legnagyobb vonzóereje újabban *Shakespeare* lett. Katherine *Cornell,* a híres színésznő saját társaságot szervezett *Romeo és Julia* előadására, amelyben ő játssza Julia szerepét. Ezzel a társulattal 38.400 km-es körutat tett meg és negyven városban 232 előadást tartott zsúfolt házak mellett 675.000 dollár bevétellel. Most *Antonius és Cleopatrát* játssza majd végig egész Amerikán. Leslie *Howard* ugyancsak saját társulatával viszi körútra *Hamletet* és Walter *Huston Othellot.* A Theatre Guild Newyorkban a *Makrancos hölgyet* játssza hetek óta. Gladys *Cooper,* a híres angol színésznő sorozatos newyorki szereplésre szerződött az *Othello* és *Macbeth* főszerepeire.

Bombayban is páratlan sikerrel mutatták be *Shakespeare Hamletjének* első *urdunyelvű* fordítását. A bemutató nagy hatása arra a tervre birta az indiai irodalmi köröket, hogy *Shakespeare összes műveit megismertessék India népével.*

---

* **(Az Uj Thália vasárnapi bemutatója.)** Az Uj Thália vasárnapi bemuatója a Kamaraszínházban délelőtt 11 órakor kezdődik. *Felkai* Ferenc *Vágta* című színjátéka kerül színre *Pünkösti* Andor rendezésében. Az *Uj Thália* programjához híven most is új törekvésű drámaírót mutat be és a nagy áldozatkészséggel teremtett *Kürthy* György új díszletei méltó keretet ad a darabhoz. Az *Uj Thália* művészgárdája teljes készséggel áll a magyar szerző szolgálatába. A főszerepeket *Sennyei* Vera, *Beleznay* Margit, *Étsy* Emilia, *Sivó* Anna, *Egyed* Lenke, *Faragó* Sári, *Básthy* Lajos, *Kédly* Gyula, *Doktor* János, *Egry* István, *Palasovszky* Ödön, *Harsányi* Miklós és *Szabó* Imre játsszák.

* **(Bécsi zenei est.)** A Népmüvelési Bizottság „bécsi zenei estélyt" rendez február 5-én este 8 órakor a Pesti Vigadóban. Az estélyen áriákat énekel. Vezényel *Nilius* Rudolf, a fellép Fritzi *Jockl,* Bécs közkedvelt kamaraénekesnője, aki Strauss-dalokat és Mozart-áriákat énekel. Vezényel *Nilius* Rudolf, a bécsi zeneakadémia tanára. Jegyek válthatók Rózsavölgyinél, a Konzertnél és a bizottság irodájában: IV., Szép-utca 5.)

× **(A Babkó Gyermekszínpad)** február 2-án, vasárnap délután 3 órakor tartja legközelebbi előadását a Budai Katolikus Kör (Fő-utca 63.) dísztermében. A kis művészek a *Kalász királyfi* című gyermekoperettet adják elő, amelynek kabarérészében sok tánc, ének és vidámság igér szórakozást az apróságoknak. A táncokat és az előadást a Babkó Színpad vezetője, *Koroda* Miklósné tanitotta be. Jegyek már 50 filléres árban kaphatók a Budai Katolikus Körben és telefonon előre rendelhetők 614—08 számon.

Fischer Annie 17-én Zenekari est a Filharmoniával

Műsoron: **Bach** d-moll, **Mozart** d-moll, **Beethoven** c-moll. Jegyek 1—8 P-ig Koncertnél.

*

Szécsi Magda hegedüestje 11-én, Z. egynegyed 9. Müsoron **Brahms, Bach, Mozart, Beethoven, Zsolt, Sarasate, Dohnányi, Liszt—Hubay** (Szász).

---

* **(Elkészült a magyar-osztrák cserevendégjáték tervezete.)** Az őszi bécsi színházi kiállitással kapcsolatosan magyar-osztrák cserevendégjáték készül, amiről már a Budapesti Hirlap is megemlékezett. Az illetékes magyar testületek elkészültek a cserevendégjátékra vonatkozó javaslataikkal és a tervezetet a kultuszminisztérium művészeti ügyosztályához juttatták. A terv szerint a Nemzeti Színház együttese és az egyik magánszínház társulata látogat el Bécsbe.

* **(Magyar nótaest.)** A Főváros Népmüvelési Bizottsága rendezésében *február 16-án, vasárnap* délután fél 6 órai kezdettel a *Zeneművészeti Főiskola* nagytermében *Utry* Anna és *Cselényi* József, a két kiváló magyar dalénekes magyar nótákat énekel. A bevezető előadást *Balázs* Árpád tartja, a müvészeket pedig *Farkas* Jenő és cigányzenekara kiséri. Olcsóáru jegyek a Népmüvelési Bizottság hivatalában (IV., Szép-utca 5.) a Rózsavölgyinél és a Zeneakadémia portásánál válthatók.

× **(Majd a Zsuzsi!...)** Lakner Artúr és Feleky László nagysikerü gyermekoperettje *Dajbukát* Ilona felléptével Lakner bácsi Gyermekszínházában, vasárnap délelőtt fél 11 órakor a Vigszínházban kerül színre.

Heti hangverseny naptár

Vasárnap: Ifjúsági magyar est délután 5. Z. *(Rózsavölgyi.)* — Ady-est, fél 9. Z. *(Koncert.)*

Hétfő: Az Ujságirók Szanatórium Egyesületének Liszt-díszhangversenye, fél 8. Operaház.

Kedd: Dohnányi Ernő Beethoven-estje, fél 9. Z. *(Koncert.)* — A Fővárosi Népmüvelési Bizottság hangversenye Nilius vezényletével. 8. V.

Szerda: Clifford Curzon zongoraestje, 8. Z. *(Koncert.)* — Trainé Eugén zongoraestje. 8. V. kist. *(Rózsavölgyi.)* — Herczeg Ilma táncestje, fél 9. Z. kist. *(Szász.)*

Csütörtök: Jámbor Ági zongoraestje, fél 9. Z. *(Szász.)*

Péntek: Berger Erzsi és Országh Tibor szonátaestje, fél 9. Z. *(Koncert.)*

Vasárnap: Sartorio olasz balett délelőtt 11. Kamaraszinház *(Szász.)* — Fehér Hollók müsoros délutánja, délután 5. Z. *(Koncert.)* — Stephen Smith dzsessz-zenekara, fél 9. Z. *(Szász.)*

Az olasz szobrászat a Műcsarnok kiállitásán

A mai olasz szobrászatnak még érettebb, zamatosabb a képe, mint festészetüknek. Nem csoda, hiszen a formatisztelet, a tiszta plasztikus mintázás ősi tulajdonsága az olasz művészetnek, ezt ünnepli nem egy festőjük neoklasszikus stilusával is. A modern olasz szobrászat formanyelvének kialakulásában az itáliai futurizmusnak azonban még kisebb szerepe volt, mint képirásukban. Itt is a francia realizmus és expresszionizmus nagy mesterei, Rodin, Bourdelle, Bernard voltak az igazi források, az ő jegyükben született újjá a mai olasz szobrászat. Ők vezették vissza a modern olasz szobrászokat az ősi etruszk és a XV. századi toszkán hagyományokhoz. A barokk stilus megszünt eleven hatóerő lenni, ágáló, dekorativ külsőségekké sekélyesedett pátosza elsülylyedt a deklamáló emlékszobrászattal együtt; a mai igaz művészet szelleme már irtózik üres, felfujt bombasztjaitól. Csak nálunk, a neobarokk stilusnak háború utáni egyetlen szigetén, él még a hivatalos művészet ápolóinak szemében elvénhedt látszatéletet, de az olasz nemzet, az újkor legnagyobb szobrászmestereinek szülőföldje, az igazi barokk megteremtője, már rég leszámolt vele. Erről tanuskodik a Műcsarnok olasz kiállításának nagy szobrászati anyaga. Egyedül Michelangelo, az isteni mester démonikus, kifejező nyelve ütötte rá bélyegét egy-két olasz szobrászra, de ezek is inkább eklektikus művészek, akik az ő titáni plasztikai ereje árnyékában gyujtották meg szerényebb tehetségük világító mécseit.

Egyik legérdekesebb, egyben legnépszerűbb művészük az öt évvel ezelőtt hatvanegy éves korában meghalt milánói Adolfo *Wildt,* akinek stilusa még legkésőbbi, legexpresszivebb alkotásaiban sem bontakozott ki tökéletesen a XIX. század hagyományaiból. Virtuóza a márványfaragásnak, elefántcsontszerűen simává polirozza és sárgára viaszkolja alkotásait, a száj- és a szemüregek fokozott kimélyitésével föllazitja fejeinek tömör plasztikai hatását. Maszkszerűkké, külsőségesekké lesznek ezért képmásai, szinte elveszitik külső-belső súlyukat, de expressziv erejük tagadhatatlan. Méltán vezetik vissza utóbbit Wildt északi, germán származására. A formatisztaság éreztetése, — a lágy festői átmenetek és árnyékhatások ellenére is — azonban olasz művészre vall. Egyes stilizált alkotásaiban még a mult századvégi szecesszió keresettsége nyilvánul. *Anya* című, kifejező feje Matteo Civitale fanyar szobraira emlékeztet. — Valószínűleg Adolfo fia, vagy rokona Francesco *Wildt,* aki az előbbi stilusát egyszerűbben, nyugodtabban, tömörebben ápolja tovább, mint ezt a *Fiatal nő* című arcképe bizonyitja. Rokonstílusban dolgozik Werther *Sever,* aki erőteljesebb férfitorzót és egy lágyabb önarcképet állitott ki.

Antonio *Maraini* többek között a vatikáni múzeumot diszitő négy allegorikus dombormüvét mutatja be. Michelangelo géniusza lebegett a négy alkotás bölcsője fölött. Legkiválóbb a szobrászat allegóriája; Maraini művészetének vitathatatlan értékei, a nagy harmóniaérzék, a monumentális nyugalom a relifstilus klasszikus volta, a komoly befejezettség, az antik görög plasztikai szépség jegyében nyilatkozik meg benne. A fasiszta vértanuk emlékét megörökítő dombormüvének gyengéje az előbbi értékek mellett az, hogy az alakok szintjét a lábak elvágása miatt nem érzékelteti világosan. Nem tudjuk, hol végződik a két angyal lába a drapéria alatt. Kőből faragott Szent Jánosában XVI. századi velencei hagyományok élednek újra. Attilio *Selva* szintén a formatisztaságnak áldoz. Édesanyjának márvány félalakjában Michelangelo szibilláinak monumentalitása, világfájdalmas keserűsége, plasztikai nagyvonalúsága támad föl.

Legnagyobb gyüjteménnyel szerepel a mai olasz szobrászat legkiválóbb egyénisége, a nemrég elhúnyt Libero *Andreotti.* Szobrászata Bourdelléhez kapcsolódik, bizonyára ismerte a nagytehetségű Rik Wouters belga szobrász-festő erőteljes plasztikai alkotásait, de a toscanai quattrocentisták, Donatello és az archaikus görög-etruszk fanyar szobrászati stilus is hatott rá. Ezeknek bimbózó tavaszát, bátor szögletességét, drapériát alárendelő, nyulánk testi formáit követi mindig érdekes és komoly elgondolású munkáiban. Kétségtelen, sok a stiluskeveredés alkotásaiban. Harcos csoportjai teljesen Bourdelle szellemében fogantattak, Justitiája, Vittoriája archaizmussal van tele, *Cseresnyeárusnőjét* francia ihlet élteti, de a mértani vonalak határozottságát hangsúlyozó, reliefbe komponált, mégis csoporttömeget alkotó, tragikus zordságú Pietája az igazi mestermű lelkét sugározza. Ugyanaz a stilustörekvés, mint amit festőik legjobbjainak egy csoportjában, Sironiban, Carrában, Funiban megfigyelhetünk. Szinte különös, hogy aki ilyen következetes a stilustörekvésekben, hogyan alkothatta bronzból a *Megboosájtásnak* márványtömbszerű csoportját. Viszont Camilla Roatta mellszobra Donatellora se hozna szégyent.

Andreottival rokon Arturo *Martini,* de stilusa még közvetlenebb. Az impresszionizmus expresszióvá érik kis alakjaiban, ókeresztény szellem, primitiv archaizmus hatja át a naiv, ösztönös mozdulatokat. A két szent találkozását ábrázoló csoportja a késői római világ mozgalmas, lelki megújhodásával van tele. Napoleone *Martinuzzi* az etruszk terrakották keresetlen anyagszerűségét, ősi egyszerűségét követi könnyed drapériákba burkolt, de a test tömörségével számoló figuráiban. Penelopeja, pásztorfeje mintha régi sírokból került volna elő. Eugénio *Baroni* egyik férfiaktja barbár monumentalitást és erőt fejez ki szögletes beállításával, idomainak arányaival. Kétségtelenül Mestrovic hatása alatt állott a művész. Arturo *Dazzi* vörösmárvány csikója mérsékelten naturalisztikus alkotás, de feje, nyaka elárulja, hogy a csikónak a velencei S. Marcon lévő római bronzparipák voltak az ősei. Elől stilusosabb, hátul naturalisztikusabb, Francesco *Messina* élettel teli realisztikus szobraiban a pillanatnyi kifejezés formatisztasággal párosul. Toni *Lucarda* katonásan menetelő, doboló ballilájában az elevenség már impresszionisztikus kezeléssel párosul, anélkül azonban, hogy a mintázás felszaggatná az arc simaságát. Ermenegildo *Luppi* Szent Jánosa szintén Matteo Civitali fanyar alkotásaira emlékeztet a formák gondos artikulálásával. Antonio *Berti* a legtisztább plasztikai formákkal, de elevenen mintázta meg Ruspoli hercegné és Locatelli repülőtiszt szobrát; az előbbiben az arisztokratikus előkelőséget, a kezek eleven játékát is hangsúlyozta. Ugyanezek a kvalitások jellemzik Pietro *Canonicának* még a mult század realizmusában gyökerező profilmellszobrát. *Cucchiari, Cigarini, Raimondi,* sőt *Minerbi* művészetét is a XV. század toscanai hagyományai éltetik.

Carlo *Pini,* az olasz király jellemző fejében a koponya csontformáit érezteti a feszülő bőr alatt, Giuseppe *Graciosi* pedig a Duce fejét mintázta meg nagyvonalú erővel. Monumentális a fölépitése *Papininé Kuzmik* Livia két mellszobrának, amelyekben az elevenen, de összefoglalóan, a lényeges formák kiemelésével mintázott fej természetesen nyugszik a mellrész jól kiszámított architektúráján. A. *Nagni* szinte a karrikatúra könyörtelenségével jellemezte az abruzzoi herceg markáns fejét, híven követte az arc minden zugát, Romano *Romanelli* pedig Soffici fejét ruházta föl cézári kifejezéssel. *Innocenti, Guerrisi, Moschi, Bonfiglio, Torresini* küldött még kitűnő szoborképmásokat, de nem szabad megfeledkeznünk Medardo *Rossoról,* az impresszionista szobrászat néhai képviselőjéről sem, aki egy beteg gyermek lágyan mintázott, elmosódó formáival képviseli a századforduló elmúlt stilusát. Danti *Marozzi* alkotásait a görög plasztika formatisztelete, Renata *Cuneo* tömör stilusát pedig a lapidáris egyszerűség élteti.

Az érmek közül Federigo *Pani* és Mario *Moschi* monumentális egyszerűséggel komponált darabjai válnak ki. Remekbekészült velencei csipkék, stilusos bársonyok, lehetetszerű üvegplasztikák, nemes ízlésű ötvösmunkák, izgatóan érdekes márványfaragványok és zamatos cserepek egészitik ki a mindenképpen nagyszabású kiállitást. A művészet jellemzésében természetesen csak a Műcsarnokban látható darabokra korlátoztuk kritikánkat, kizárólag belőlük itéltük meg alkotóikat. Lehetséges, hogy beszámolónk nem fedi teljesen a művészek otthoni értékelését, de idegen festők és szobrászok külföldi seregszemléjénél ez semmiképpen sem kerülhető el.

YBL ERVIN

VADASZAT

A vadászat paradoxona

Irta: Csathó Kálmán

Az Alföldön a gyenge tél miatt olyan feneketlen sár van, hogy a szokásos nyúlvadászatokat nem bírják megtartani. Dunántúl a talaj valamivel jobb, de ott is gyenge eredményekről kapok hírt azokról a helyekről, ahol megpróbálkoztak a körökkel és stráfokkal, — a latyakos időjárás ellenére. Az állomány szokásos ritkítása tehát az idén elmaradt és a nyuszik sértetlenül menthetik át az irhájukat a jövő esztendőre.

Sokan azt remélik, hogy ennek következtében soha nem látott nyúlbőségben lesz részük a vadászoknak a jövő esztendőben, ez azonban, sajnos, nem valószínű. Nem pedig azért, mert a legtöbb gondozott területen annyi a nyúl, amennyit a Természet az adott viszonyok közt megtűr, mint maximumot. Többet nem bír meg a terület, nem mintha nem bírná táplálni, de mert egymást nem tűrik meg ezek, a párzási időt leszámítva, magányosan élő állatkák. Az erősebb elüldözi a maga közeléből a gyengébbet, mert különös ösztönével érzi, hogy a sűrűn lakott területeken könnyűszerrel üt közéjük mindenféle nyavalya, dögvész, ami aztán sokkal nagyobb és veszélyesebb pusztítást tud véghezvinni az egész nemzetségükben, mint akármiféle ragadozó, hívják azt bár rókának, macskának, kóborkutyának, héjjának, gólyának, puskás vadásznak, vagy hurkoló parasztnak. A túlságos szaporuságra rendesen valami járvány lép fel, ami többnyire kiirtja az állomány kilencven százalékát. Ez a kénytelen kímélet tehát, félő, csak azoknak a területeknek fog jót tenni, ahol nem volt elég a nyúl. De az ilyenek főleg a nem gondozott területek, amelyeken meg úgyis hiába szaporodnak el, mert a nyúl főleg az olyan helyeken ritka, ahol nem vadásszák, tehát nem is óvják rendszeresen. Ilyen helyen a kártékony ragadozóknak esnek áldozatul, vagy nehéz teleken elpusztúlnak attól, hogy nem etetik őket. Mert a nyúl is, mint általában minden vad, a rendszeres vadászatnak és vadóvásnak köszönheti, hogy elszaporodott, sőt talán azt is hogy még egyáltalában van. Akármilyen furcsán hangzik is, a vad abból él, hogy lövik. Azért nem pusztult még ki a terjedő kultúra ellenére.

Öregapáink idejében öt-hat nyulat lőttek évenként azokon a területeken, ahol ma hat—hétszáz darab kerül terítékre tizenkét puskás előtt egy stráfban. A vadóvás, a ragadozók irtása és szükségben az etetés csinálta ezt a csodát velük. A hat—hétszáz lelövött nyúl azt jelenti, hogy a területen még rendesen megmarad feleannyi, ami elég magnak, hogy kellő gondozás mellett megint terítékre lehessen hozni annyit, mint az előző esztendőben.

Szarvas már régen nem volna Csonkamagyarországon, ha féltő gond nem óvná őket, de nem volna őz sem. Fogoly az én gyerekkoromban az Alföldön egyáltalában nem volt. Vadászok telepítették oda őket és az ő gondosságuknak köszönhető, hogy elszaporodtak. A fácán, ami nálunk egyáltalán betelepített és nem ősvad, szintén azoknak köszönheti az életét, akik „kegyetlenül" lövik őket.

Mert akármilyen szemrehányó hangon kérdi is tőled, kedves vadásztársam, őméltósága, mialatt jóízűen eszi az őzcombot vagy a nyúlgerincet, hogy hogy tudtad azt az édes kis őzikét, vagy aranyos nyuszikát lepuffantani, nyugodj meg: őzekkel és nyulakkal szemben akkor volnál igazán kegyetlen, ha nem vadásznál rájuk, és nem törődnél velük többet, hanem kiszolgáltatnád őket a Természetnek, amely sokkal kegyetlenebb a vadakhoz, mint az egyes vadász ember, de mégis sokkal kegyesebb, mint a civilizált emberiség a maga egészében.

A Természet minden élőlénynek kijelölte a maga helyét és feladatát és ehhez képest gondoskodik is róla. Minden élőlény, minden fa, minden fű, minden vad, akár növényevő, akár húsevő, akár madár, akár emlős, akár bogár, akár hal, gyík, béka, kígyó, kagyló, vagy bacillus — része egy óriási gépezetnek. Az egyik motor, a másik fék. Egymás táplálására és pusztítására vannak rendelve, de csodálatosképpen egymás gondozására is. A Természet keveset, sőt majdnem semmit sem törődik az egyesssel, de annál gondosabban óvja a fajokat és mindig vigyáz, hogy a fennmaradásukat biztosítsa. Csak az ember, helyesebben az emberiség képes teljesen kiirtani a Természet többi teremtményeit, főleg azokat, amelyeknek nem veheti hasznát, vagy nem tudja őket személyes tulajdonába venni. Kipusztítja őket azzal, hogy elveszi tőlük az élet lehetőségét, kiszorítva őket azokról a területekről, amelyeket lakik és művel.

Az egyes ember azonban, még ha puskás is, csak olyan a Természetben a vadakkal szemben, mint akármelyik másik ragadozó. Egy kerék a gépezetben. Egyes vadnak árthat, de egy egész fajtának soha.

És itt aztán a paradoxon: ezeknek az egyes vadászoknak, akik egyenként kegyetlenül lődösik és ölik a vadat, ezeknek köszönhető, hogy a vadfajták még nem irtódtak ki teljesen. Harmincezer véreskezű, életrabló, ölnitudó vadász védi a vadat egy tízmilliós nép ipara, földmívelése és építkezése ellen Csonkamagyarországon.

Ha mink, a „kegyetlenek" nem volnánk, már alig lenne vad.

Mi, vadászok, védjük a nemes vadat egyrészt a Természet mostohasága ellen, amely csak sokkal kisebb számban tűrné meg őket, ha mi nem gondoskodnánk róluk, és védjük másrészt az emberi kultúra ellen, amely kiirtaná őket végleg. Ha a Természetre bíznók, tíz nyúl lenne ott, ahol most ezer van. Ebből igaz, hogy lelövünk hétszázat, de háromszáz mindig megmarad, tehát harmincszor annyi, mint amennyi akkor lenne, ha a Természet lenne az úr egyedül, vadászok nélkül. A civilizáció viszont még azt a tizet is kipusztította volna már régen.

Hát így fest a vadászat kegyetlensége!

Nem kell a vadat sajnálni és félteni, legalább is — nem a vadászoktól.

Én jobban sajnálom a vadnál a lovat, amit pedig senkinek sem jut eszébe agyonlőni. Mert a ló, szegény, halálra van ítélve. Azért fog kipusztulni, mert nem étel. Ha ennék, vagyis, ha úgy ennék, hogy érdemes volna húscélra tenyészteni, biztosítva lenne a fennmaradása. De így? Egy darabig még sporteszköz lesz, aztán kivész a fajtája is. Elpusztul abban, hogy nem esszük meg!

Rókaugratás vadászmenyéttel. Két német vadász üregi nyulakra vadászott menyéttel. Egy óra alatt négy nyulat fogtak az üreg szájára erősített hálókkal, azután félóra eltelt, de a menyét nem jött ki. Mivel már esteledett, betömték a lyukakat és csak egyet hagytak szabadon, hogy a kis vadász kijöhessen, amikor váratlanul egy jól fejlett fiatal róka ugrott ki menekülve a lyukból. A rókát sikerült lelőni, mielőtt a közeli sűrűben eltünhetett volna és nyomban a lövés után kijött a lyukból a rókát kiugrató menyét.

Németország kanadai jávorszarvast importál. A német kormány Kanadába küldte ki *Lutz Heck dr.* zoológust, aki Göring birodalmi fővadászmester megbízásából hét darab fiatal jávorszarvast szerzett be kanadai farmerektől. Ott ugyanis szokásban van a farmereknél az, hogy elfogott fiatal jávorszarvasborjúkat felnevelnek. A hét jávorszarvast olyan németországi területen fogják szabadon bocsátani, ahol jávorszarvas még nincs, a terep viszont alkalmas arra, hogy ez az értékes nagyvad meghonosodjék.

Kérelem a magyar erdőbirtokosok, vadászterület-tulajdonosok és bérlőkhöz. A Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesülete dicséretes buzgalommal és nagy megértéssel egész energiáját arra igyekszik fordítani, hogy állásnélküli tagjait *alerdész, erdőör, vadász,* vagy *vadőr*-i álláshoz juttassa és ilymódon szakképzett állásnélküli magyar testvéreinek megélhetési lehetőséget biztosítson. A magyar erdőbirtokosokat, vadászterülettulajdonosokat és bérlőket ez úton is felkéri, hogy azok, akik megbízható és kiválóan szakképzett embereket óhajtanak alkalmazni, forduljanak bizalommal az egyesülethez (Esztergom, Erzsébet királyné-út 25—27), ahol készséggel és teljesen díjtalanul állanak rendelkezésre és a legmegfelelőbb szakembereket ajánlják.

Púpos szarvasok. A német szarvasállományban, Hamburg környékén ismételten rachitist észleltek. Az elmúlt esztendőben egy púpos borjút, az idén egy kifejlett, de nagyon sovány púpos tehenet lött az egyik vadász. A púp az első lábak fölött nött ki a gerincen mintegy két tenyérnyi magasságra. Világosan meg lehetett állapítani, hogy az elváltozást a gerincoszlop rachitikus megbetegedése okozta.

MAGYAR
FOTO-STUDIO
MODERN MŰTERMI FELVÉTELEK
(portré és gyermekfénykép)
UJSZERŰ KÜLSŐ FOTOK
Riportszerű megoldások eskövőkről
és társasösszejövetelekről.
Telefon 17331. Andrássy-út 1.

fehér
Sifonok, vásznak bámulatos olcsón!

Sifon- és pamutvászon szavatolt, jó minőségek -.98,-.78, -.54
Batisztsifon finomszálu, sürü szövésü minőség -.98
Lepedő erősszálu, duplaszéles, méterje .. 1.48
Paplanlepedő 180 cm. széles, jó minőség, métere 2.58
Kisvirágos müselymek és szines batisztok ..... -.88
Köpper alsónadrágra ..... méterje -.88
Bőrerős inlet sürü szövésü ..... méterje -.68
Kanavász valódi, szintartó minőség, méterje -.68
Rózsaszin Toil a finom női fehérnemüre méterje 1.28
Panama-szövésü inganyagok csak -.78

fehér
Monogramját behimeztetjük a vásárolt fehérnemükbe, azért külön semmit sem számitunk fel!

Fehér és szines női ingek 1.45
Kombinék fehér és szinesek 1.90
Kombinék finom sarmolinból .. 2.65
Kombinék krepdesinből, diszitéssel 3.75
Hálóingek finom sarmolinból 4.50
Hálóingek krepdesinből, diszitéssel 7.80
Női flanel pizsamák .. darabja 3.90
Férfi ingek, 2 külön gallérral 2.90
Férfi fehér pupliningek .. csak 3.90
Sifón hálóingek diszitéssel 3.50
Alsónadrág kitünő köpperből hosszu 2.25, rövid 1.25
Férfi flanel pizsamák .... csak 3.90
3 darab duplagallér .. összesen 1.25
Önkötő nyakkendők igen izléses minták 1.45, -.95

fehér
Ágy és asztalnemüekbe, törlők, törülközők és zsebkendőkbe monogramját diitalanul himeztetjük be.

Ágykészlet himzés- és azsur-diszitessel (2 nagy párna, 1 kis párna és 1 paplanhuzat) összesen csak 17.80
Paplanhuzat ..... csak 5.80
Dunyhahuzat ..... csak 6.80
Nagy párnahuzat ..... csak 1.75
Kis párnahuzat ..... csak -.68
Női zsebkendők ..... csak -.15
Férfizsebkendők ..... csak -.19
3 drb. gyermekzsebkendő összesen -.20
Edény- és portörlők ....darabja -.24
Pohártörlők, valódi len minőségek -.68
Konyhatörülközők ..... csak -.49
Frottirtörülközők ..... csak -.78
Damaszt-törülközők ..... csak -.98
Fehér abroszok, 135×135 cm.... 2.45
Fehér asztalkendők ..... -.58
Kávéskészlet, 6 személyes 4.25
Étkészlet 6 személyes, jó pamut minőség .. 5.80
Valódi lenvászon csemegekendők ..... -.28

Bármit vásárol beszegetjük!
Ezért sem számitunk külön semmit sem, mert szegés és monogram az árakban benfoglaltatik.

Fényes ÁRUHÁZ KÁLVIN-TÉR 7
A JÓ MINŐSÉGEK ÁRUHÁZA
Kérjen képes árjegyzéket.
Póstán utánvéttel küldjük.

Magyar film készül ismét a Hunnia műtermében

A *Hunnia* műtermében ismét lázas munka folyik *Martonffy* Emil rendező vezetésével forgatják a legujabb magyar filmet, amelynek különös cime van: *Köszönöm, hogy elgázolt!* De ha a film müfaját megtudjuk, már nem akadunk fenn a furcsa cimen. Ez lesz ugyanis az első magyar filmburleszk, amely tiszta behozati helyzeteken épül fel s amelynek előkészületeinél természetesen ezt figyelembe is vették, mert kivétel nélkül csak olyan szinészeket szerződtettek, akik ma Pesten mint a legnépszerübb komikusok szerepelnek.

Kabos Gyula, *Gózon* Gyula, *Turay* Ida, *Pethes* Sándor és *Salamon* Béla állnak ott az óriási fényzuhatagban, beszélnek és mozognak a rendező utasitása szerint, a komolyabb müfajt egyedül *Jávor* Pál képviseli, akinek a figurája azonban ezuttal szintén vigjátéku.

A film belső felvételeit most forgatják és mikor kintjártunk a Studióban, láttuk, hogy milyen szép diszletek készülnek az uj magyar filmhez. Csupa finom hatásu, izléses enteriör, *Vincze* Márton munkái.

Mialatt *Eiben* István, a *Hunnia* ma már európai hirü operatőrje beállitja a jelenetet, beszélgettünk *Sas* Lászlóval, a film producerével, aki most jött haza Londonból, ahol tárgyalt a magyar—angol filmgyártásról. Elmondotta, hogy még az idén létrejön az egyik legnagyobb angol gyárral a megegyezés és Budapesten fognak készíteni több angol filmet a középeurópai államok megfelelő verzióival.

A *Köszönöm, hogy elgázolt*, amelynek szövegkönyvét *Nóti* Károly irta, mig a zenéjét *Szlatinay* Sándor komponálta.

Ezután a film után ismét magyar képet forgatnak a *Hunniában*, még nem tudják ugyan, hogy melyik jön előbb, de az bizonyos, hogy az uj *Universal*-film előtt még egy magyar filmet csinálnak.

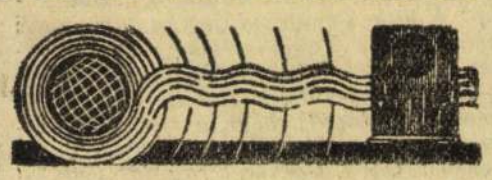

Az Aranyigazság bemutatója a Rádióban

Ismét eredeti bemutatóval kedveskedett előfizetőinek a Rádió. Szombaton este 7 óra 45 perckor közvetitette a Studióból *Lukács* István „Aranyigazság" cimü háromfelvonásos falusi életképét. Az eleven cselekményü, erős drámai lüktetésü darab, amelyben a rendületlen hit, az igaz megbánás s a megbocsájtó szeretet harmoniájából fakad az igazi boldogság, igen jól hatott a hangszórón át. Egyik főtényezője volt a hatásnak az az egészséges, tiszta magyar népi levegő, amely a sikerült darabból áradt.

A darab *Kiss* Ferenc kitünő rendezésében ment. Ő játszotta a főszerepet is izes magyarsággal és megkapó drámai erővel. A szereplők közül kiemeljük még *Gazdy* Arankát, *Könyves Tóth* Erzsit, *Feleki* Klárát, *Körmendi* Jánost, *Cselényi* Józsefet, *Baló* Elemért, *Mihályfit* és *Gabányit*.

Uj lengyel rádióadó. Varsói jelentés szerint a Pomeraniai Torunban uj rádióállomást avattak fel. Az uj adóállomás 24 kilowattal működik és egész berendezése Lengyelországban készült. Az uj állomás jele HRJ 24.

Vasárnap

január 20.

9.15: Hirek. — 10—11.10: Egyházi ének és szentbeszéd az Egyetemi templomból. A szentbeszédet mise után dr. Tóth Tihamér mondja. Énekelnek a Központi Papnevelő Intézet növendékei. Vezényel Koudela Géza. — 11.15—12.15: Evangélikus istentisztelet a Bécsikapu-téri templomból. Prédikál Duszik Lajos miskolci esperes. — 12.20: Pontos időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés. — 12.30—13.45: Pertis Jenő és cigányzenekara. — 14: Hanglemezek. — 15: „A kert talajának müvelése". Németh József ny. kertészeti tanár előadása. (A Földmivelésügyi Minisztérium rádióelőadássorozata.) — 15.50: „Hallo"-tánczenekar. Közben 16.30: „Berzsenyi a költő és a mezőgazda". Féja Géza előadása. (Köznüvelődési előadássorozat.) — 17: A táncznekar müsorának folytatása. — 17.15: „Hogy lettem szinésznő". Vaszary Piroska cseveges. — 17.50: Közvetités az Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt. Kulturházából. Az UTE jubiláris nemzetközi tenniszmérkőzése. Beszélő Pluhár István. — 18.25: Dajbukát Ilona és Bársony István vidám délutánja. — 19.20: „A saar-vidéki népszavazás". Dr. Rainss Ferenc előadása. — 19.50: Budapesti Hangverseny Zenekar. Vezényel Fridl Frigyes. Közreműködik Kőszegi Teréz és dr. Szedő Miklós. — 21.10: Hirek, sport- és ügetőversenyeredmények. — 21.30: A magyar rádió Európa-hangversenye. Hubay Jenő és Fischer Annie: Goldmark: „Szvit"-jét adja elő. (Ezt a közvetitésünket az alábbi rádióállomások veszik át: Warszawa, Krakow, Lwow, Ludz, Katowitz, Poznan, Wilno.) — 22.05: Közvetités egy szálló éttermében. Bura Sándor és cigányzenekara muzsikál. — 23.10: Közvetités egy szálló éttermében. Jan és Patrik Hoffmann jazz-zenekarának müsora. — 0.05: Hirek. — 24 órától éjjel 1 óráig csak a bécsi rádióállomás részére Rácz Béla és cigányzenekara muzsikájának közvetitése a Spolarich-kávéházból. — *Budapest II.* 14—14.45-ig és 15.05—15.40-ig: Az Operaház tagjaiból alakult zenekar. Vezényel Rajter Lajos. — 18: „Erdély gazdasági helyzete a háboru után". Matolcsy Mátyás előadása. — 18.40—19.15: Bársony Dóra énekel, zongorakisérettel. — 19.20—19.50: „Daumier". Farkas Zoltán előadása a Daumier-kép kiállitásával kapcsolatban. — 19.55—21.15: Bertha István szalonzenekara. — 21.20: Hirek, sport- és ügetőversenyeredmények. — 21.40—22.39: Közvetités egy kávéházból. Veres Lajos és cigányzenekara muzsikál. Kalmár Pál énekel.

Héttő

január 21.

6.45: Torna. — Utána: Hanglemezek. — 10: Hirek. — 10.20: „1848 és a falu népe". (Felolvasás.) — 10.45: „Milton kisebb verseiből". (Felolvasás.) — 11.10: Nemzetközi vizjelzőszolgálat. — 12: Déli harangszó az Egyetemi templomból, időjárásjelentés. — 12.05: „Nemzetközi csillagtura" budapesti célvonalánál. Mikrofonriport. Beszélő Pluhár István. — 12.40: Hirek. — 13—14.30: Weidinger Ede szalonzenekara. — Közben kb. 13.20: Pontos időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés. — 14.40: Hirek, élelmiszerárak, piaci árak, árfolyamhirek. — 16.10: A rádió diákfélórája: „A fiatal Eötvös". Németh László előadása. — 16.45: Pontos időjelzés és időjárásjelentés, hirek. — 17: „Izléstelenségek muzeuma". Stadler Frida előadása. — 17.30: A Postászenekar. Vezényel ifj. Roubal Vilmos. — 18.30: Német nyelvoktatás. (Dr. Szentgyörgyi Ede.) — 19: Giovanni dell' Agnola zongorázik. — 19.40: „Mikosch feltámadása". Márkus László előadása. — 20.15: „Regélő ritmusok". Szabad változatok a csárdás körül". Dr. Spur Endre előadása. Közreműködik gödöllői Vidák József és cigányzenekara. — 21.30: Hirek, időjárásjelentés. — 21.50: Hanglemezek. — 22.30: Az Operaház tagjaiból alakult zenekar. Vezényel Berg Ottó. — 0.05: Hirek. — *Budapest II.* 18.20—19.10: Hanglemezek. — 10.15: A „Száz könyv"-sorozatban Szerb Antal, Fielding: „Tom Jones"-át ismerteti. — 19.35: Händel: „Sámson" oratóriumának ismertetése. — 19.45: Közvetités a Zeneművészeti Főiskola nagyteréből. Händel: „Sámson" oratóriuma 3 részben. Vezényel Ádám Jenő. Közreműködik a Palestrina Kórus, a Budapesti Szimfónikus Zenekar, Basilides Mária, Dobay Livia, I. Réthy Eszter, Rösler Endre, Kálmán Oszkár, dr. Markó József, Kósa György és Szakolczay Rigler Ernő. — Szünetben kb. 21.05: Hirek. — Az előadás után kb. 22.05: Időjárásjelentés. — 22.10—23: Közvetités egy szállóból, Csorba Dezső és cigányzenekara muzsikál.

3. számu keresztrejtvény

Megfejtési határidő mindenkor: csütörtök délig.

A boritékra okvetlenül ráirandó: „Rejtvénypályázat". A szelvény a megfejtéssel együtt levágatlanul küldendő be.

Olvasóink által, szokott formáinkra készitett helyes keresztrejtvényeknek szivesen adunk helyet.

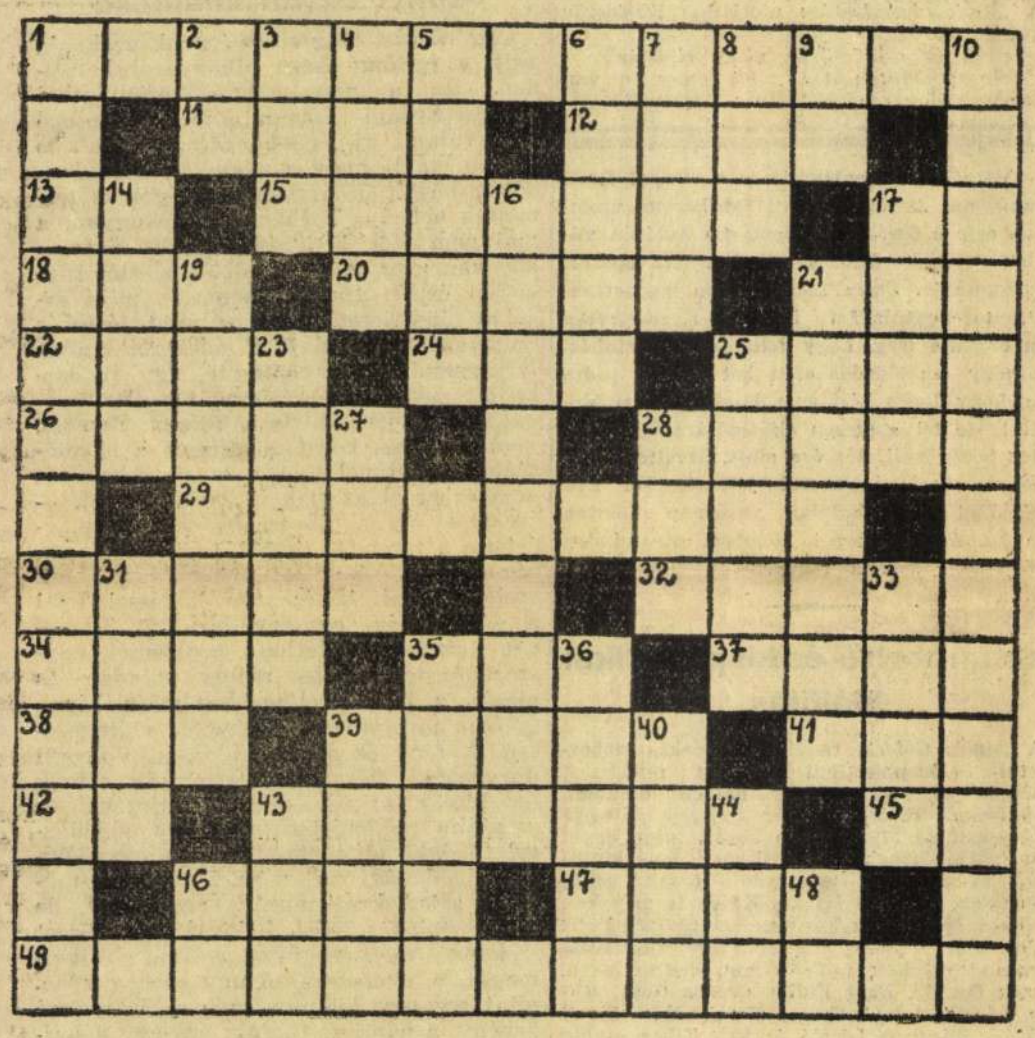

Vizszintes sorok: 1. Vörösmarty Mihályné családi neve és keresztneve. 11. Háborus. 12. Tojások, más nyelven. 13. Ókori pénz. 15. Vörösmarty drámai költeményének cime. 17. Szólit. 18. Pálca. 20. Zuzómalom. 21. Ökör, más nyelven. 22. Csakhogy. 24. Szent, portugál nyelven (feles ék). 25. Tele, angolul. 26. Látni, más nyelven. 28. Ilyen orr is van. 29. Vörösmarty egyik drámájának cime. 30. Kutya harap. 32. Több görög mitikus király neve. 34. Akinek nincs dolga. 35. Rezon közepe. 37. Szellem. 38. Terra közepe. 39. A part tájszólással. 41. A vizsz. 18. visszafelé. 42. Háziállat. 43. Vörösmarty-költemény cime. 45. Helyhatározó rag. 46. Pl. a fában levő odu. 47. Az álmos teszi. 49. Vörösmarty-költemény cime.

Függőleges sorok: 1. Vörösmarty-költemény cime. 2. Indulatszó. 3. Forditva: A koponyán nő. 4. Engesztelhetetlen. 5. Francia kalapos-mester, a klakk feltalálója. 6. Japán fővárosának régebbi neve. 7. Lajos, Imre, Ottó, Antal kezdőbetüi. 8. Levegő, más nyelven. 9. Pór ellentéte. 10. Vörösmarty-költemény cime. 14. Nap, más nyelven. 16. Vörösmarty egyik drámájának cime. 17. Fa, más nyelven. 19. Vörösmarty „A két szemszédvár" c. elbeszélő-költeményében a főhős keresztneve. 21. Vörösmarty-költemény cime. 23. Születék más. németül. 25. A Vierwaldstätti tó partján fekvő klimatikus gyógyhely olasz neve (feles ék). 27. Csak, más nyelven. 28. Puska mássalhangzói. 31. Főuri cim. 33. Nyiltramegyei község. 35. Ekképen, tájszólással. 36. Szebenmegyei község. 39. A forradás. 40. Egyik részünk 43. Mátka. 44. A braziliai dió fájának indián neve. 46. Forditva: a kutya tulajdonsága. 48. Tan, mássalhangzói.

A 2. számu keresztrejtvény megfejtése:

Vizszintes sorok: 1. Kiskörös. 7. Szeptember végén. 13. séta. 14. hir. 16. mert. 17. t. c. 19. Pepi. 21. Ieri. 22. Fr. 23. sip. 25. Pinyt urfi. 28. Alv. 29. Ohat. 31. Dereske. 32. Alvé. 33. halad. 35. Genus. 36. Afalg. 37. Aroa. 39. Sos. 40. Aves. 41. jd. 43. Kund. 45. A hal. 46. Én. 47. A magyar ifjakhoz. 48. ML. 49. elad. 50. első. 51. sh. 53. alak. 54 hst. 56. káka. 58. neves. 60. Astra. 62. gegen. 64. Elit. 65. eszmény. 67. tief. 68. kéz. 69. A Sári néni. 71. Sei. 72. Ng. 73. Blzr. 74. vedd. 76. Ed. 77. müle. 78. ott. 80. Lear. 82. vezzelek. 83. Távolból.

Függőleges sorok: 1. Két sóhaj. 2. Ss. 3. kép. 4. Ötep. 5. rapid. 6. Sh. 7. Sr. 8. Emefe. 9. Peri. 10. tri. 11. et. 12. bar végén. 15. Ilyen óriást mint. 18. ciha. 20. Imeg. 21. irka. 22 Flvl. 24. pala. 26. tres. 27. Usus. 28. Alas. 30. Tarka élet. 32. a felhőket. 34. Douglas. 36. a vakság. 38. a nyak. 40. a halk. 42. dal. 44. dad. 45. Aje. 46. Ézs. 48. Minek nevezzelek. 52. Homfidal. 53. a viz. 54. Hszr. 55. trén. 57. Agis. 59. elég. 60. a sár. 61. a név. 63. Ecce. 65. eszel. 66. nyelv. 69. alle. 70. Ideo. 73. büz. 76. dal. 77. mz. 78. ok. 79. Tt. 81. rb.

Heti nyereményben részesültek:

5 üveg Szent Erzsébet tápsör: dr. Baranyay Gézáné Budapest. *1. doboz Dreher Maul csokoládé:* dr. Andrássay Ernő Budapest. *3 darab Super Lanol szappan:* Auer Endre Budapest. *1 doboz Cadeau csokoládé:* Andó Mihály Ibarca. *1 darab Diskay utalvány:* Alföldy Béláné Budapest. *1 darab Neruda utalvány:* Bartók Szidónia Budapest. *1—1 csomag Váncza krémpor:* Árvay Lajos Budapest, Barcza Albinné Budapest, Belházy Ernő Szekszárd. *1 doboz Noseda puder:* Bánsághi Ignác Rákosliget. *1 darab Jolly utalvány:* Berkes Kálmán Budapest. *1 darab galuskaszaggató:* Borókay Márta Esztergom. *1 darab Bayer utalvány:* Beszédes Jenő Budapest. *1 üveg Meggylelke:* vitéz Bártfay Tibor Budapest. *1 darab Brunhuber utalvány:* Borbély Sándor Budapest. *1—1 darab Sun cipőtisztitó-kesztyü:* Bender Sarolta Csepel, Bánhidi Lászlóné Vác. *3 darab Szent László-szappan:* Bujtás László Budapest. *1 darab kézimunka:* Barka Jolán Veszprém. *1—1 félkiló Hortobágyi juhturó:* Bárdos József Esztergom, Bődecher Dezsőné Budapest. *2 darab jegy az Ufa filmszinházba:* Bencza Gizella Budapest. *1 üveg Gamma hajszesz és szappan:* Balázs Gábor Ravazd. *1 darab bronzfigura:* Brandtmayer József Sopron.

Heti nyeremények:

5 üveg
„Dreher Szent-Erzsébet Tápsör"-t
Az üvegeket kérjük visszaküldeni.

Egy doboz **Dreher-Maul**

Három darab **kolozsvári**
Super Lanol
tuizsirozott gyógyszappan.

Utalvány fél kg. diszdobozos csokoládédeszertre:
„Cadeau"
csokoládégyárhoz VI., Izabella-utca 88.

Egy szines aquarel foto 13×18 cm. nagyságu
Diskay és Társa művészi fényképészetnél,
Budapest, VII., Rákóczi-ut 18.
Telefon: 34—8—81. Lift díjtalan!

Két tubus **NERUDA-krém**
és egy doboz MAYA puderre, tetszés szerinti színben kap a NERUDA nagydrogéria, IV., Kossuth Lajos-utca 10. sz.

5 darab **Váncza-krémpor** vegyesen
5 darab **Váncza-sütőpor**
5 darab **Váncza-vaniliincukor**

1 darab
Dr. Noseda „OSMO"-puder No. 2.
Futurit-dobozban.

Utalvány egy kabinet nagyságu
Pastell-fotografiára
JOLLY-fotó József-körut **17.**

1 drb **„EXPRESS" galuskaszaggató** (magyar szabadalom)
Kapható minden szaküzletben.
Praktikus, ügyes ujdonság!

1 tubus BAYDERMA KRÉME
1 tubus BEDILON KRÉME
1 darab BEDILON SZAPPAN
Főraktár: **BAYER gyógytár.** Budapest, VI., Andrássy-ut 84.

1 üveg 0.7 literes likőr
MEGGY-LELKE
a magyar asztal likőrje
Schrank
ESZTERGOM

3 drb művészi levelezőlapra jogositó utalvány
Brunhuber Béla
udvari és kamarai fényképész (Budapest, VIII., Baross-utca 61.) mütermébe.

Nyeremény 2 darab cipőtisztitó kesztyü szőrmefényesitővel
„SUN" cipőtisztitó kesztyü fix pasztával finom bőrcipők ápolásához tökéletes. Ho- és sárcipőt nagyon szépen fényesit. Kapható szaküzletekben.

Három darab **SZENT LÁSZLÓ**
fertőtlenitő mosdószappan.

Egy darab kézimunka
NŐI KÉZIMUNKA
Berger és Feiszinger
VI., Régi Posta-utca 14.

Egy-egy ½ kilós bödön Orsz. Magy. Tejszövetkezeti Központ által termelt
HORTOBÁGYI JUHTURÓ

Utalvány 2 drb elsőrendü helyre
Uránia és Corvin mozgószinházak

üveg „GAMMA" hajszesz, 1 darab „GAMMA" szappan
A FRIEDLER-féle szabadalmazott
„GAMMA" hajnövesztő
egyszersmind a hajhullás, korpásodás, hajmelvesodás legtökéletesebb gyógyszere. „GAMMA" hajszappan teljesen feleslegessé teszi minden más hajmosószer használatát. Orvosilag kipróbálva és ajánlva. — Kapható minden gyógyszertárban és drogériában
FRIEDLER-laboratórium Budapest, VII., Mrányi-u. 29. Telefon: József 464—47.

Egy bronzfigurára
Csillárok
és VILÁGITÁS R.T.
BRONZFIGURÁK
IRÓKÉSZLETEK
AJÁNDÉKTÁRGYAK
ERZSÉBET-KRT 41

SZELVÉNY. **3. SZÁM.**

NÉV: _____

PONTOS CIM: _____

VIGSZINHÁZ: A SZERELEM NEM OLYAN EGYSZERÜ

De a darabirás sem. Nemcsak a szerelem mellett lehet elmenni, hanem a darab mellett is, amire tipikus példa *Fodor* László szombati bemutatója. A szerelem nem olyan egyszerü, igazán nem darab. Inkább jellegzetes magazin-novella tetszetősen illusztrálva. Képekre tagolt folytatásokban.

Fodor a magazin-novellák bevett stilusa szerint két erkélyjelenet közé zárja ezt a pesti életképet. Romeo erkélyjelenete kissé cinikus változatban megismétlődik a margitszigeti szanatórium balkonja alatt, két kiábrándult, de a szerelmet csupa mondain chic-ből megszokásszerüen üző pár között. Ami közbe van? Egy elkésett szerelem, két elhibázott élet, két gyermeksziiletés és néhány fölösleges flört.

A veronai szerelmesek erkélyjelenetét, amelyről egyetlen feljegyzésre méltó, hogy Shakespearet igen rosszul mondják a Vigszinházban — egy leány és egy fiu hallgatja. Kettőjük közt aféle mai, alapjában egészen izléstelen pajtáscimboraság van. Az erkélyjelenet alatt tán egy kis szerelem is felbizsereg a szivükben. De ezt a szerelmet sem egymásnak, sem önmaguknak nem merik bevallani. Tán nem is szerelem. Semmiesetre sem komoly, vagy mély érzés. A lánynak a fiu mellett még egy csomó flörtje van. A fiu egyenesen tobzódik a viszonyokban. Szabályos határidőnaplót vezet a találkáiról.

A lány nem is habozik nagyon, mikor arról van szó, hogy fényes érdekházasságot kössön. A fiu sem veszi nagyon szivére a dolgot. Csak mikor az ifju nászutas párt a velencei gyors elviszi, akkor a pályaudvaron eszmél rá, hogy halálosan szereti a leányt. Ez a halálos szerelem — amelyre a darab felépül — egyáltalán nem valószinü ennél a léha sivárlelkü, könnyü sportok és még könnyebb szerelmek közt hintázó pesti fiunál. Mindjárt maga is rácáfol erre, amikor alig három hét alatt az első és második felvonás közepén — óh, felvonások mögé dugott sorsdöntő közjátékok! — nőül veszi azt a lányt, akinek eddig a közeliségét is elviselhetetlennek találta. Ez a házasság azonban kitünő arra, hogy most már a másik félben is lángra lobbantsa a halálos szerelem eddig tudat alatt bujkáló érzését.

A hir hallatára Elza — ez a fiatal asszony neve — nászutját félbeszakitva, hazarohan. Itthon, hogy következetes legyen önmagához, mindjárt megcsalja a férjét, de nem azzal, akit szeret, hanem egy közömbös harmadikkal. Aztán mindenáron válni akar a férjétől és válóperét természetesen régi pajtásához viszi, aki közben nemcsak megnősült, hanem ügyvéd is lett, sőt már forgalmas irodája is van — ja so schnell schiessen doch auch die Preussen nicht.

Most megtörténik a sorsdöntő találkozás. Szembe áll egymással felajzottan a két halálos pesti szerelem. Feszült percek, már üt a görögtüzes pillanat, amikor mindent feledve egymás karjába omlanak. De a végső pillanat utolsóelőtti tizedmásodpercében nyilik az ajtó, beront az egyetemes kis kiállhatatlan s kimondja a végzetes szót, hogy anyának érzi magát. A vallomás a két ajkra fagy. Érzik, hogy a szerelem végleg elhaladt mellettük s a gyermek most már végleg elválasztja őket egymástól.

Itt Isten és ember előtt szabályszerüen vége a darabnak, pardon a novellának. A színpadon, sajnos, nincs. Folyt. köv. — mondja a szerző és elhurcol bennünket a szülészeti klinikára csak azért, hogy Elza papája, aki nőgyógyász tanár, biológiailag is kifejti, mit jelent egy elsibolt szerelem a természet nagy üzemében.

Na, de ezzel a második befejezéssel igazán beérhetné *Fodor*. Neki azonban még mindig nem elég. A felvonás közben szépen fel is neveltetni a gyermeket s uj flörtök felé sodorja a halálos szerelmeseket. Igy találkoznak, mindegyik egy-egy pásztoróra küszöbén a szigeti erkély alatt. Az erkély hagyományateszi-e, de legott megbeszélik a legközelebbi találkát, bár most határozottan tisztában vannak már azzal, hogy egykori halálos szerelmük fáidalommentesen lokalizálva van.

Ez a magában visszatetsző, cinikus vég még elfogadható volna, ha nem előzik meg szentimentális vonaglások egy halálos sebként hordozott szerelem hasztalan sóvárgott nosztalgiájában. De igy merő ellentétben a darabbal, csak azoknak ad igazat, akik az első pillanattól nem hisznek ezekben az érzésekben s az egész novellát üres szinpadi bábjátéknak tekintik, amelyet egy rutinos szerző sok készséggel, elég ötletesen itt-ott szellemes fordulatokkal is mozgat.

Hatást ér el Fodor novellája ügyes illusztrálásával is. Körmönfontan ugy keresi ki a szineket, hogy már képszerüségükkel is megtegyék a magukét. Romeo erkély-jelenete, szinpad a szinpadon — a Nemzeti Szinház páholyfolyosója — a Déli pályaudvar vágányai egy szabályos hálókocsival — a Danielli luxusszobája Velencében kilátással a Lagunára — a szülészeti klinika — az esti Sziget — csupa szinpadon szokatlan ru a Vigszinház gazdag és gondos kiállításával teljesen valószerüvé varázsolva. Néhány jól tempirozott vicc, amelyeket azonban a szerző sokszor az unalomig kimerit, de főleg a darab keretébe beillesztett szatirikus csipkelődés a mai társadalmi ferdeségek ostorozására, csak a darab értékei és hatásának biztos eszközei.

Kitünő momentumai vannak az előadásnak is. *Muráti* Lili egészen stilusos a hipermodern nőiség megszemélyesitésében. *Rajnay* ragyogó karakterfigurája és *Somlay* egyszerü nagyvonalu emberi realitása főerősségei az együttesnek. Kitünő tipust ad *Góthné*, kedves és mulatságos *Komár* Julia, *Jávor* szokott rutinnal játssza a sablont. *Somló* ezuttal jelentéktelen. Egy epizódjelenetben brilliáns *Makláry*, *Sitkey* Irén és *Vágóné*.

A bemutatónak nagy sikere volt.

Kállay Miklós.

FEBRUÁR 16: BÁL AZ OPERÁBAN

A Filharmonikusok báljét rendezik meg az Operabál helyett

Az Operabál napok óta nagy izgalommal és érdeklődéssel vitatott kérdését ugy látszik, sikerül megoldani. Szombaton a késő délutáni órákban, amint azt a Nemzeti Ujság megirta, ebben a művészet, társadalmi és gazdasági szempontból egyaránt fontos kérdésben külön ankétet tartottak az Operaházban, amelyen többek között *Radnai* Miklós, az Operaház igazgatóján kivül résztvettek dr. *Hóman* Bálint kultuszminiszter képviseletében vitéz dr. *Haász* Aladár miniszteri tanácsos, *Fellner* Alfréd főkonzul, *Dési* Géza, *Girardi* Tibor kormányfőtanácsosok, *Bézay* Jenő miniszteri osztálytanácsos, *Ambrózy* Kálmán a székesfőváros képviseletében, *Teasdale* Ottó, *Morlin* Amadé és *Dömötör* Lajos. Az illetékes érdekképviseletek, a kormány, a székesfőváros és a társadalom képviselői az Operaház vezetőségével *a legteljesebb összhangban* arra a megállapodásra jutottak, hogy *más formában ugyan, de mégis megrendezik az Operabált*, amelynek nagyszabásu és minden tekintetben nagyjelentőségü megnyilatkozása ilyen körülmények között *a farsangi idény legkimagaslóbb eseményének igérkezik.*

Hosszas megfontolás után az ankéten résztvevő személyiségek a már régebben kiszemelt *február 16-át* jelölték meg az Operában megtartandó ünnepi estély időpontjául. Az elgondolás szerint *más keretet* kivánnak azonban adni az estélynek. Azt a tervet, hogy a mult esztendőbeli operabálat megismételjék, végleg elvetették. Helyette a *Filharmonikusok báljét* akarják megrendezni az Operaházban. Ezt a bált, amely mint ilyen, először jelenik meg a báli naptárban, eredetileg a Zeneakadémián akarták megtartani, de az ankét ugy gondolta, hogy kitünően helyettesitené a tavalyi Operabált. Minthogy pedig az Operabarátok Szövetsége is ugy nyilatkozott, hogy hajlandó támogatni a testvér Filharmonikusok barátainak szövetségét a bál megrendezésében, az értekezlet e megoldás mellett döntött. A végleges döntés természetesen a kultuszminiszter kezében van.

VIKI — RÖKK MARIKA FELLÉPTÉVEL

A Magyar Szinház szombati premierje

Szenzációs érdekességü szinházi esemény lesz január 26-án, szombaton a Magyar Szinházban.

Bónyi Adorján, a kiváló iró uj vigjátéka, a *„Viki“* kerül bemutatóra *Ábrahám* Pál zenéjével, *Harmath* Imre verseivel. A pompás vigjáték a békebeli Nagyvárad emlékét eleveniti meg — nagyon kedves, érdekfeszitő mese keretében, — melynek központjában egy aranyos kedélyü, gentry urilány áll, akit

Rökk Marika

személyesit meg, egy nagy vigjátéki szerep ezer színében csillogva, prózában, énekben, táncban. — A nagy szinházi eseményhez képest a többi főszerepet is a legkiválóbbak játszszák:

Törzs Jenő, Beregi Oszkár, Berky Lili, Gózon Gyula, Kertész Dezső, Báthory Géza, László Miklós.

Kedves szerepekhez jutottak még: *Abonyi, Berky, Faragó Fáy, Gonda, Keleti, Lendvay Márta, Mátrai, Pataki, Pethes, Sugár, Szabó, Vándory, Várnai stb.*

Rendező: *Lorántfy Zsuzsa*. Karnagy: *Losonczi Dezső*. Diszlettervező: *Gara Zoltán*.

A darabban előforduló cigányzenét *Bura Sándor* és zenekara szolgáltatja.

A „Viki“ nyilvános főpróbája pénteken este 8 órakor lesz a Magyar Szinház Nyugdijintézete javára.

A *„Vadvirág“ kedden* utoljára, 125-ödször kerül szinre.

Szerdán és csütörtökön nincs előadás.

Vasárnap délután A kőszivü ember fiai van müsoron. (Jegyrendelés: Tel.: 33—8—33.).

— **Magyar est.** A *Nemzeti Egység* III. kerületi tábora január 21-én, hétfőn este kilenc órakor *Magyar estet* rendez a Korona-étteremben (III., Korona-tér 2.). Közreműködnek többek között Dobákné *Toronyi* Kató énekművésznő, K. *Votitska* Alice, *Szabó* Margit, *Tóth* Lia, *Bardócz* Dénes énekművész és még számosan.

A Józsefváros szenzációja a
Pátria-mozgó matinéja
minden vasárnap délelőtt 10 és ½12 órakor.
Változatos müsor, olcsó helyárak.

— **Jubiláris hangverseny.** A *Budapesti Férfi Dalegylet* szombaton este rendezte harmincéves jubiláris zenekari diszhangversenyét a Zeneművészeti Főiskolán. Dr. *Purébl* Győző tanácsnok, kormányfőtanácsos lendületes ünnepi beszéde után *Szabados* Béla meghatóan szép, finom szólamvezetésü *Jelige* cimü énekkari szerzeményét mutatta be a Budapesti Férfi Dalegylet, majd *Szarvas* Klári meleg tapsal fogadott szereplése után *Dötsch* Zoltán karnagy *Szent József emlékére* szerzett *ünnepi miséjét* adta elő a legszebb összhangban a *Józsefvárosi Énekkar Egyesület* és a *Budapesti Férfi Dalegylet*. A magánszólamokat *Höfflinger* Edéné és *Bánhidy* Lajos énekelték. Orgonán *Gábry* László kisért. Szünet után szerepelt az est kiváló külföldi művésznője: *Heinitz* Éva, aki müvészies finomsággal szólaltatta meg *Dvorak* háromtételes nagyszabásu gordonkaversenyét. A közönség lelkesen ünnepelte a rokonszenves fiatal művésznőt, akinek kiegyensulyozott technikája, meglepő stilusérzéke valóban kiérdemelte az őszinte elismerést. Ezután *Zsasskovszky* József, a népszerü egyházzenei szerző karnagy vezényletével adta elő *Huber* Fohászát a *Budapesti Polgári Dalkör*, majd *Logody* nagy zenekarra irt érdekes Szvitje szerepelt a müsoron. Végül *Dobos* András, a nagyjövőjü fiatal baritonista énekelte az egyik nemes dallamvezetésü *Hubert*-szerzemény baritonszólóját.

— **Váratlan szereplőváltozás a Royal Revü Szinházban.** A Royal Revü Szinházban szombaton este a *Szeressük egymást* előadásán váratlan szereplőváltozás történt. Az operett primadonnája, *Balla* Lici hirtelen megbetegedett, torokgyulladást kapott. Kezelőorvosa nem engedte meg, hogy fellépjen. A szinház, minthogy az előadás előtt két órával tudta meg, hogy Balla Lici nem játszhat, *Kiss* Manyit kérte fel a szerep eljátszására, aki bravuros beugrással, két óra alatt, átvette a szerepet és meglepő sikerrel játszotta el azt. *Balla* Lici előreláthatólag vasárnap délután sem játssza el szerepét, ellenben este minden valószinüség szerint fellép.

Szoborportré- és kisplasztikai kiállitás

A *Tamás Galéria* rendkivül érdekes szoborportré- és kisplasztikai kiállitást rendez. A szoborsorozatban minden haladó szellemü szobrászunk képviselve van egy-egy jellemző alkotással. Az 57 müdarab között talán egyet sem találni, amely nem üti meg a jó kiállitások szinvonalát, tulnyomó részük pedig egyenesen muzeális értékü. Külön is meg kell emliteni *Medgyessy* Ferenc, *Pátzay* Pál, *Petri* Lajos, *Sidló* Ferenc, *Pásztor* János, *Lux* Elek, *Szentgyörgyi* István, *Telcs* Ede, *Vedres* Márk, *Varga* Oszkár, *Beck* Fülöp, *Csorba* Géza, *Hüvös* László, *Lányi* Dezső, *Kallós* Ede, *Ligeti* Miklós, *Mészáros* László és *Vilt* Tibor kiváló alkotásait és *Gádor* István jellegzetes terrakottáit. A szoborportré-sorozat nemcsak mint kiállitási ötlet kitünő, hanem érdekes bizonyitéka annak is, hogy ebben a müfajban elértük már az európai szinvonalat és az élő magyar szobrászat kitöltötte azt a szakadékot, amely régebben a fejlettebb festőművészet és a kissé elmaradott szobrászat között tátongott.

(m. v.)

Kulisszatitkok

— *Szombatra kiderült, hogy miért nem tudott Budapestre jönni a „Baskircsev Mária“ bemutatójára Röbbeling Hermann, a Burgtheater igazgatója. Siegfrid Geyer, a kitünő iró ugyanis délben a Nemzeti Szinház igazgatósági irodájából felhivta Röbbelinget és beszámolt Bálint Lajos és Anday Ernő darabjának nagy sikeréről. Ekkor közölte Röbbeling igazgató, hogy váratlan elmaradásának az oka Hilde Wagener, a bécsiek kedvenc szinésznőjének váratlan betegsége, amely miatt kénytelen volt lemondani a Burgtheater szombatesti reprizét. Ezért kellett otthon maradnia Röbbelingnek, annál is inkább, mert Hilde Wagener lemondása sulyos helyzetbe hozta a Burgtheatert, nem lehetetlen, hogy a szombati előadás végleg elmarad. Röbbeling igazgató azonban telefonon bejelentette, hogy a héten egyik nap okvetlenül megnézi a „Baskircsev Mária“ előadását. A darab második előadása különben szombaton esta ismét zsufolt ház előtt pergett le s a jelek szerint a Nemzeti Szinház idei nagy sikere a „Baskircsev Mária“ lesz.*

— *Joan Crawford, akinek uj filmje, „Az első és a második“ egy nagyon érdekes és izgalmas dráma, legközelebb Newyorkban szinpadra lép. A szinházi menedzser, aki ezt a vállalkozást előkészitő, a Kaméliás hölgyben szeretné felléptetni a Broadway egyik nagy szinházában a fiatal Metro-sztárt.*

— *Két darabot próbálnak most a Nemzeti Szinházban. Az egyik, a „Hat hónap“ Kóbor Tamás vigjátéka, amelynek bemutatójára Tarján György rendezésében készülnek. Az előadás érdekessége, hogy Könyves Tóth Erzsi, a Nemzeti Szinház uj tagja, ebben a szerepben mutatkozik be tulajdonképpen. A többi főszerepet Odry, Gál és Uray játsszák. A másik darab a „Buzamezők“, amelyet Móra Ferenc nagy regényéből Góth Sándor és Relle Pál dramatizált. Ezt az ujdonságot Siklóssy Pál rendezi, a főbb szerepeket pedig Tasnády Ilona, Vaszary Piroska, Ignácz Rózsi, Iványi Irén, Öry Kató, Rózsahegyi, Kiss Ferenc, Timár, Pethes, Forgács és Bodnár próbálják.*

— *Az Operaház a „Márta“, Flotow vigoperájának felujitására készül. Rékay András rendezi, Berg Ottó vezényli az előadást, mig a teljesen uj diszleteket és jelmezeket Fülöp Zoltán tervezte. A felujitás bemutatónak számit, mert teljesen uj beállitásban és szereposztásban kerül szinre a Márta. A tenorszerepet Pataky Kálmán énekli, aki Berlinben ezzel az alakitásával aratta legnagyobb sikerét. Társai: Orosz Julia, Gere Lola, Losonczy, Komáromy és Koréh.*

Szőnyi István kiállitása

Ugy látszik, még sincs igazuk azoknak, akik a festőművészet alkonyáról beszélnek. Ha a pesszimizmus özönvizéből csupán *Szőnyi* István képeit mentené meg valami uj Noé bárkája, maguk is bizonyitanák, hogy a zürzavar és mulandóság között örökbecsü szépségek is termettek ebben a korban. És csakugyan, a mai nemzedék képviselői között Szőnyiben van meg az az időtől és izléstől független érték, amelyet nemcsak mint érdekes kisérletet, hanem mint értékes eredményt tud majd a művészethistória feljegyezni. Mikor elkezdte, ugy rugaszkodott neki, hogy szétfeszíti az abroncsokat, fejetetejére állitja a világot. És most, negyven éves korában eljutott a harmóniához, amelynél többet, magasabbrendüt nem érhet el az emberi lélek. Képeit — érezni — olyan művész festette, aki megértette a teremtés titkait, ivott a bölcsesség tavából és most visszatérve, halk rezignációval, békés szemlélődéssel festi a végtelenség egy-egy darabját. Képeinek nincsenek látható problémái, egyszerü és természetes rajtuk minden és mégis, a legkeresetlenebb témáju képén is átsuhan valami titokzatos sejtelmesség. A fény és árnyék, a minden tárgyi durvaságtól felszabaditott formák, a halk és hüvös szinek misztériumjátéka ez zseniális rendezésben, tökéletes előadással. *Szőnyi* elvonatkoztatott, szenvedélytelen előadásában a parnasszisták művészi arisztokratizmusára emlékeztet, de — hasztalan minden lelki szeméremérzet — mintha mégsem tudná egészen elrejteni magát, a meseszerü tó ugy csillog néha, mint egy-egy könnycsepp, a kinyargó örvény, a bánatos füzfák: egy-egy sóhajtás. Ez a leplezett, de annál monumentálisabb lira és a festőiség ujszerü és egyéni hangja a zsenialitás bélyege minden Szőnyi-képen.

A kiállitás a *Szépmüvészeti Szalon* Mária Valéria-utcai helyiségében szombaton délután nyilott meg.

Márjás Viktor.

Rózsavölgyi hangversenyei

Molinari holnap

január 21. Hangversenyzenekar. Beethoven: **Eroica, Mozart, Paganini, Tannhäuser.** Januári részlet befizetendő.

Léner quartett

január 23 (Lyra V.) **Haydn, Mozart, Beethoven.**

Hupka—Warrot zenekari est január 24.

Weingarten Pál zongoraestje január 29.

Schuricht Karl

január 31. Hangversenyzenekar. **Székesfővárosi** Énekkar. Bruckner: **The Deum, Brahms IV., Zádor:** Capriccio, **Dohnányi:** Változatok. Zongora: Solymos Péter.

Zsámboky Miklós gordonkaestje február 7 **Z.** fél 8.

Kovács István zongoraestje február 10.

Szoborképmás- és kisplasztikai kiállítás

A Tamás Galéria (Akadémia-utca 8.) ismert szobrászművészeink portréiból és kisplasztikáiból seregszemleszerű kiállítást rendezett. Mindegyik szobrász egy képmást és két kisplasztikát állíthatott ki, amelyek híven tanuskodnak egyéni stílusukról. Természetesen sok ismert alkotással találkozunk, felvonulnak *Ligeti* Miklós, *Pásztor* János, *Beck* Ö. Fülöp, *Medgyessy* Ferenc, *Telcs* Ede, *Szentgyörgyi* István, *Lux* Elek, *Sidló* Ferenc, *Ferenczy* Béni, *Pátzay* Pál, *Mészáros* László, *Hüvös* László, *Petri* Lajos, *Vedres* Márk, *Lányi* Dezső, *Cser* Károly, *Varga* Oszkár, *Bokros* Dezső, *Csorba* Géza, *Telcs* Gina munkái, melyekhez csak itt-ott csatlakozik egy-egy újabb, vagy kevésbé ismert alkotás. *Telcs* Ede márványból való gyermekfeje az anyag lágy megelevenítésével készült, mint egy Desiderio di Settignano-féle képmás, *Pátzay* Pál finomvonalú női mellszobra egy asszony idegéletét tükrözteti vissza, *Gerő* Gyula karakterisztikus férfifeje valósággal a karrikatura erejével jellemez, *Körmendi Frimm* Jenő arcképe régi római császár-fejekre emlékeztet, *Mészáros* László kisplasztikái egy-egy mozdulatot fejeznek ki összes lelki és szigorúan formális tényezőivel együtt, *Beck* András még brutális őszinteséggel jellemez, *Goldmann* György nagyvonaluságot, erőt képes kölcsönözni kis, ülő alakjának, *Vedres* Márk és *Varga* Oszkár pedig az antik pásztorélet páni hangulatát kelti életre klassicisztikusan kiérlelt kis alakjaiban.

---

* **(Kitűzték az Aknay—Vajda-per tárgyalását.)** A losangelesi Grand Jury január 24-re tűzte ki *Vajda* Ernő és *Aknay* Vilma ismeretes perét tárgyalásra. A *hollywoodi* filmvilág több tagját idézték meg, hogy vallomásaikat meghallgassák. *Aknay Vilma és Fedák Sári megjelenését is várják*, bár tartózkodási helyük még mindig ismeretlen. Amennyiben azonban nem jelennének meg az esküdtszék előtt, a tárgyalást az amerikai törvények értelmében *ebben az esetben is meg lehet tartani.* A törvénykönyv szerint, ha a megidézettek nem jelennek meg, ez csak annyit jelent, hogy nem kívánnak vallomást tenni. De az ítélet meghozatalát távollétük nem gátolja.

* **(A Fából faragott királyfi felújítása.)** Január 30-án, szerdán, új betanulással újra műsorába iktatja az *Operaház Bartók* Béla táncjátékát, a *Fából faragott királyfit.* A reprízzel egy estén kerül színre *Kodály* Zoltán *Székelyfonója.*

Heti hangverseny naptár

Vasárnap. Ünnepi magyar matiné a jugoszláviai menekültek javára, d. e. 11. Z. — (Rózsavölgyi.) — *Múlt és Jövő hangversenye*, fél 9. Z. (Rózsavölgyi). — *A Fővárosi Népművelési Bizottság angol hangversenye*, 8. V. (Rózsavölgyi).

Hétfő. A Budapesti Hangversenyzenekar hangversenye, Molinári vezényletével, 8. Városi Színház. (Rózsavölgyi). — *Haendel: Sámson-oratórium.* fél 8. Z. (Koncert). — *Zalatnay Géza szerzői estje*, fél 9. V. (Koncert).

Kedd. Elly Ney zongoraestje, fél 9. Z. (Koncert.)

Szerda. Lehner-vonósnégyes kamarestje, 8. V. (Rózsavölgyi).

Csütörtök. Hupka Warrot zenekari estje, 8. V. (Rózsavölgyi). — *A Budapesti Szimfónikus Zenekar hangversenye*, 8. Budai Vigadó. (Koncert). — *Csóka Béla hangversenye Blank Hildával.* Kisér: Herz, január 24-én, fél 9. (Z.)

Péntek. Tarnay Alajos-emlékhangverseny, fél 9. Z. (Koncert).

Vasárnap. Elly Ney trióhangversenye, 8. Z. kisterem. (Koncert).

---

* **(A Képzőművészeti Főiskola Évkönyve.)** Most jelent meg az Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskolának 1933-ról és 1934-ről szóló évkönyve, melyet Ferenczy Károly dr. főtitkár szerkesztett. A főiskola működéséről beszámoló évkönyvben Lyka Károly emlékezik meg Deák-Ebner Lajosról, a főiskola egykori neves tanáráról, akinek arcképét is hozza Varga Nándor Lajos rézkarcában.

* **(A Márta felújítása az Operaházban.)** Friedrich von *Flotow* vígoperáját, a *Mártát*, bemutatószámba menő külsőségek között január 24-én, csütörtökön hozza újra színre az Operaház. A dalmű tenorszerepét *Pataky* Kálmán énekli, aki ebben a tenorszerepben a közelmultban Berlinben aratott nagy sikert. A Flottow-opera egyébként *Berg* Ottó vezényletével, *Rékai* András rendezésében és a következő szereposztásban kerül felújításra: Lady Durham: *Orosz* Julia, Nancy: *Gere* Lola, Lyonel: *Pataky* Kálmán, Plumkett: *Losonczy* György, Lord Tristan: *Komáromy* Pál, a richmondi bíró: *Kóréh* Endre. Az új díszleteket *Fülöp* Zoltán tervezte.

× **(Uj olcsó vasárnapi sorozat az Operaházban.)** Az Operaház igazgatósága új olcsó vasárnapi dalmű-sorozatot hirdet. A ciklus során január 27-én a *Farsangi lakodalom*, február 3-án a *Bohémélet*, február 10-én a *Sába királynője* és február 17-én a *Tannhäuser* kerül színre. A négy előadásra együtt *külön kedvezménnyel* válthatók jegyek.

* **(Két angol zenei nagyság Budapesten.)** A Székesfővárosi Zenekar vasárnapi angol hangversenyének alkalmából két reprezentatív angol zenész érkezett Budapestre: Constant *Lambert* karmester és William *Murdoch* zongoraművész. Utóbbi a következőket mondta munkatársunknak:

— Annak a körülménynek, hogy a mai angol muzsikát oly kevéssé ismerik a kontinensen, semmi elfogadható okát sem találom. Lüktető zenei életünk nemcsak a tehetséges komponisták tekintélyes számát produkálja, de joggal mondhatom azt is, hogy nálunk játszik a világ két legremekebb orchestere: a *Rádiózenekar* és a *londoni Filharmónikusok.* Mi nem szegődtünk, valamelyik iskola követői közé, éppúgy szerepelnek a műsorainkon a klasszikusok, mint például *Bartók*, vagy a világ bármely tájáról való népi zene. Komponistáink közül elsőnek a nemrégen elhúnyt Edward *Elgart* kell említenem, aki bár speciálisan angol, még klasszikus alapokon dolgozott, de már *Vaugham-Williams*, vagy Arnold *Bax* már a népi zenéből meríti az anyagát: előbbi az angol, utóbbi a kelta melodiákból. A legújabbak közül William *Waltont* és Constant *Lambertet* kell említenem, aki *Waltonnal* szemben a könnyed, melodikus muzsika képviselője.

Murdoch nemcsak mint pianista, de mint zeneesztétikus is, a legelsők közé tartozik. Budapesten nem ismeretlen, 1927-ben már járt nálunk.

* **(Jubiláris hangverseny.)** Szombaton este rendezte 60 éves fennállása alkalmából a *Budapesti Férfi Dalegylet* a Zeneakadémia nagytermében jubiláris hangversenyét, amelyen megjelent *József Ferenc* királyi herceg is. *Goldmark:* „Sakuntala nyitány"-a után *Purébl* Győző dr. kormányfőtanácsos nagyhatású ünnepi beszéde nyitotta meg a gazdag műsort, amelyen a jubiláló dalegylet *Szabados, Thomé, Dötsch, Dvorák, Huber* és *Logodi* műveit a Polgári Dalkör, a Józsefvárosi Énekkar, a Szimfónikus Zenekar és több neves művész közreműködésével adta elő. Utóbbiak közül ki kell emelnünk *Szarvas* Klári hárfajátékát. Ez a fiatal művésznő csodálatosan sok színt és életet visz hangszerébe, mellyel játék közben bájos lénye szinte eggyéolvad. Szombaton este nagyon szépen játszott, szeretnénk gyakrabban hallani. A berlini *Heinitz* Éva *Dvorák* „Gordonkaverseny"-ét adta elő biztos vonóvezetéssel és nagy átérzéssel. *(h.)*

* **(„Igy élünk mi".)** Szombaton este mutatta be a *Teréz-körúti Színpad* új műsorát, amely ezttal is a vidámság jegyében zajlott le. Az új műsor csemegéje most is *Békeffy* László ötletes konferánsza. Igen nagy sikert aratott *Nagy* Endre *Szobaúr* című tréfás jelenete, amelyet *Salamon* Béla, *Lengyel* Gizi *Gárdonyi* Lajos és *Berczy* Géza játszanak kitünően. Az új revü ezúttal sem nélkülözi a két mulatságos párjelenetet, amelyben *Békeffy—Kövary*, illetőleg *Rajna—Kökény* kacagtatja meg a közönséget. De sikerültek ezúttal a revü többi számai is, amelyekben *Lánczy* Margit, *Nagykovácsi* Ilona, *Sass* Olly, *Ormos, Kompóthy, Fenyő* és *Komlós* arattak sok sikert.

* **(Nápoly, Párizs, Fontenaibleu.)** Ebben a három városban játszik a *Tarantella, Nagypál* Béla, *K. Halász, Kristóf* és *Kulinyi* Ernő *Suppé*-operettje, amelyet január 26-án mutat be a *Városi Színház. Gara* Zoltán ez alkalommal szerepel *először* a *Városi Színházban* ismert díszlettervező művészetével. A *Tarantella* bőséges alkalmat nyujt szép színpadképek számára. Első felvonása Nápoly mellett játszik, *Piedigrottában*, egy külvárosi téren, amelyen az olasz kikötőváros minden színe, népviseleteinek pompája, építkezésének változatos bája feltalálható. A második felvonás első képének nagy revüfüggönye előtt a *Bouffes Parisienne* táncosnőinek kánkánja zajlik le. A második kép párizsi *Café Chantant*jában az 1860-as Párizs ismert nagyságai is felvonulnak, a harmadik kép pedig *Napoleon* Jeromos fontenaibleaui kastélyában történik. A felvonás utolsó képe a párizsi karneválhangulatot mutatja be a *Szajna hídján, a háttérben a Notre Dame kőcsipkés tornyaival.* A romantikus hangulatú operettet *Tihanyi* Vilmos rendezi és *Nagypál* Béla, a *Suppé*-muzsika összeállítója vezényli a *Budapesti Hangverseny Zenekart* és *hatvantagú kórusát.* A tarantellát, amelytől az operett címét kapta, a nemrég feltünt fiatal táncosnő, *Pulay* Etelka fogja bemutatni a tánckar élén. Az operett táncait *Trojanoff*, a cári balett volt mestere tanította be.

* **(Tűzmadár.)** A Kisfaludy Színházban most mutatták be nagy sikerrel *Zilahy* Lajos *Tűzmadár* című színművét, amelynek főszerepét *Beregi* Oszkár alakította. Az előadáson feltünt és nagy sikert aratott *Samoss* Ida Marietta szerepében.

Viki — Rökk Marika felléptével

A Magyar Színház szombati premierje

Szenzációs érdekességü színházi esemény lesz január 26-án, szombaton a Magyar Színházban.

Bónyi Adorján, a kiváló író új vígjátéka, a „Viki" kerül bemutatóra

Abrahám Pál zenéjével, **Harmath Imre** verseivel. A pompás vígjáték a békebeli Nagyvárad emlékét eleveníti meg — nagyon kedves, érdekfeszítő mese keretében —, melynek központjában egy aranyos kedélyü, gentry úrilány áll, akit

RÖKK MARIKA

személyesit meg, egy nagy vígjátéki szerep ezer színében csillogva, prózában, énekben, táncban. A nagy színházi eseményhez képest a többi főszerepet is a legkiválóbbak játsszák:

Törzs Jenő, Beregi Oszkár, Berky Lili, Gózon Gyula, Kertész Dezső, Báthory Giza, László Miklós.

Kedves szerepekhez jutottak még: **Abonyi, Berky, Faragó, Fáy, Gonda, Keleti, Lendvay** Márta, **Mátrai, Pataki, Pethes, Sugár, Szabó, Vándory, Várnai** stb.

Rendező: **Loránth Vilmos.** Karnagy: **Losonczi Dezső.** Díszlettervező: **Gara Zoltán.**

A darabban előforduló cigányzenét **Bura Sándor** és zenekara szolgáltatja.

A „Viki" nyilvános főpróbája pénteken este 8 órakor lesz a Magyar Színház Nyugdijintézete javára.

A „Vadvirág" kedden utoljára, 125-ödször kerül színre.

Szerdán és csütörtökön nincs előadás.

Vasárnap délután A kőszivü ember fiai van müsoron. (Jegyrendelés tel. 33—8—33).

---

* **(Petrovics Elek a becsületrend lovagja.)** A francia kormány *Petrovics* Eleknek, a Szépművészeti Múzeum főigazgatójának a francia művészet magyarországi ismertetése és népszerüsítése terén szerzett érdemei elismeréséül a *francia becsületrend lovagkeresztjét* adományozta. Petrovics Elek kitüntetése olyan érdemeket jutalmaz, melyeket a kiváló főigazgató nemcsak a francia művészet magyarországi népszerüsítése, hanem a francia mestereknek a Szépművészeti Múzeumban való méltó képviseltetése érdekében is kifejtett. Rajongója a XVIII. és XIX. század nagy francia festőinek, szobrászainak, müveikből számos jelentős darabot megszerzett múzeumának, a barbizoni festők és az impresszionisták az ő főigazgatása alatt vonultak be méltó alkotásukkal képtárunkba. A grafikai osztály is több francia kiállitást rendezett, igy most is *Watteau* emlékére mutatják be a mester rézkarcait. Petrovics Eleknek különös megbecsülését mutatta az is, hogy a Louvre igazgatósága legutóbb kölcsönadta a Szépművészeti Múzeumnak *Daumier* egyik remekét.

TUDOMÁNY IRODALOM

Amerikai államélet

Magyary Zoltán: Amerikai államélet. Kir. Magy. Egyetemi Nyomda, 1934. 302 l.

Az északamerikai gyarmatokat elszánt, vállalkozó, megbízható, kalandos lelkületű „pionírok" és az angol államegyház fennhatósága ellen lázadó „dissenterek", türelmetlen szektáriusok, „independensek" alapították; azoknak bölcsőjénél az egyéni szabadság, függetlenség és vállalkozási kedv állottak őrt. Amikor pedig 1776-ban a politikai egyesülésre az első lépést megtették, ez is voltaképpen lázadás volt a fennálló politikai hatalom, az angol király kormánya ellen. Az amerikai Unió állammá alakulása tehát voltakép az államhatalom elleni lázadást öntötte politikai egységformába: az a szellem, amely az „atyákat", az alkotmányozókat eltöltötte, a szabadság és függetlenség szelleme volt, áthatva bizalmatlanságtól mindennemü uralkodó politikai hatalom ellen.

Európában nem ismerünk ehhez hasonló evolúciót: hiszen az európai forradalmak mégis csak minden esetben egy a multban fennállott volt hatalmi gépezetet kerítettek kezükbe, noha nem egyszer csak tört darabokban. Az északamerikai Unió azonban — aránylag — kis egységek egyesüléséből jött létre, amelyek harcban állottak magának a szuverén központi hatalomnak eszméjével is. Nem csoda, ha ez a bizalmatlanság erősen ráütötte bélyegét az amerikai alkotmányra, amely lényegileg a szuverén államhatalom szétdarabolását jelenti egyfelől az Unió tag-államai, másfelől a központi hatalom főszervei: a törvényhozó hatalom, a kormányzat és a bíróságok között.

Az akkor divatos, nagyhatású államböl-cselőnek, Montesquieunek szelleme lebeg ez alkotmányozás munkája felett, amelynek irányzatát még jobban erősítette az amerikai demokráciának őseredeti géniusza. Montesquieu, a köztársasági kormányformákról értekezve a klasszikus ókor példáit tartja szem előtt s úgy vélekedik, hogy a hivatalok választás útján való betöltésének csak arisztokráciákban van helye s hogy a demokrácia módszere a sorshúzás. Nos, ha mindjárt a sorshúzás mint a tisztviselők alkalmazásának módszere nem verhetett is gyökeret a felvilágosodás korában, amely az embereknek nemcsak egyenlőségére, hanem öntudatos értelmiségére is nagy súlyt vet, egy amerikai kifejezés: „rotation in office" mégis pontosan ugyanazt a gondolatot és lényegileg ugyanazt a gyakorlatot is fejezi ki, mint a sorshúzás az athéni demokráciában: a köztisztségek sürü váltakozásban, rövid ideig való viselésének rendszerét.

Ahol pedig választás útján töltik be a köztisztségek nagy részét, ahol tehát sürün van választás és sokféle, ott kiadós pártoskodás is folyik: ezért a politikai pártoknak korai kialakulása és példátlan hatalma az Egyesült Államokban. A két szisztéma egységét fejezi ki azután a Jackson elnök nevéhez füződő „Jacksonian Democracy" lényege: a „spoils system", amelyben minden a választási harcban győztes pártok zsákmánya.

Ilyen körülmények között érthető, hogy Amerikában a bürokratikus, szakszerű közigazgatás rendje háttérbe szorult a laikus önkormányzat eszméje mögött s hogy a köztisztviselő ott nem a „felsőbbség" tekintélyének hordozója, hanem amolyan „commis", „közsegéd" csupán: pária, akinek kevés a fizetése és még kevesebb a becsülete.

Aminek egyenes útját azonban az amerikai demokrácia a szabadságeszme kultuszával elállta, annak kerülő utat nyitott éppen a korlátlan szabadságeszme érvényesítésével a gazdasági életben. A gazdasági szabadság, a tőkehatalom szabad és korlátlan érvényesülése hozta létre a „trösztifikált" amerikai mammutüzemet és ebben a bürokratikus, szakszerű üzemigazgatás modern formáit. A gazdasági nagyüzemek pontos és eredményes működése pedig mindegyre hátrányosabb összehasonításra adott módot a közigazgatásban érvényesülő anarchia, fejetlenség, pazarlás és korrupció rovására. Emellett a modern élet jelenségei — városbatódulás, tömegtelepülés, részletes munkamegosztás, növekvő forgalom, világgazdasági befolyások, munkanélküliség, stb. — amúgy is mindinkább előtérbe tolták a politikai huzavonától és „világnézetektől" ment tárgyilagos és egységesen, tervszerűen vezetett állami közigazgatás jelentőségét. Igy indult meg az a folyamat, amit Amerikában a közigazgatás „koncentrációjának" és „integrációjának" neveznek, valamint az elnök, mint „közigazgatási főnök" hatalmának emelkedése, némileg a mesterkélt alkotmányos egyensúly rovására is.

Európában hasonló, noha valamiképpen ellentétes irányú folyamat ment és megy szemünk előtt végbe: a már évszázadok óta kialakult szakszerű, bürokratikus adminisztrációnak egy demokratikus „politikai főnök" alá rendelődése a parlamentáris államcsúcs gyors vagy fokozatos kiküszöbölésével. Itt a demokratikus államfő típusának kialakulása volt az újdonság: az amerikai államot kezdettől fogva ez a típus vezeti. Viszont Amerikában az adminisztrációs gépezetnek kiépítése volt az üiszerű és félelmetes feladat. E folyamatok végeredményben konvergálnak: szabad eltünődni rajta, vajjon az amerikai államfő fogja-e magát így vagy amúgy kiszabadítani az ortodox alkotmányosság kötelékei közül, hogy európai kollégáit utólérje, vagy az európai diktátorok fogják-e magukra venni egy új alkotmányosság aranyláncait...?

SZINHÁZ MŰVÉSZET

A szerelem nem olyan egyszerü

Fodor László színdarabja a Vígszínházban

A színházi estnek, — amely az új *Fodor*-darab bemutatója is — igazi fénye, meglepetése egy fiatal színésznő izgalmas kibomlása és átizzása, egy vitatott és sokáig joggal kétélyeket támasztó tehetség igazoló felgyúlása: *Muráti* Lili meggyőző, teljeshangú, kvalitásait hiánytalanul felragyogtató, első igazán nagy játéka a Vígszínház színpadán. A *Tüzmadár* leányfigurájának érdekes vázlata, majd a *Helyet az ifjuságnak* szemfényvesztően üres szerepe óta sok próbálkozás, félresiklás, félsiker után az új Fodor-darab főszerepében *Muráti* Lili azzal a tüzzel lobban föl, mint az igazi drágakő, ha fény hull rá.

A fény nem a darab, s különösen nem úgy, ahogy *Fodor* László megformálja és a színpadra állitja, nem is az iró elgondolása, ami a darab mögött él, inkább a téma az, amely mély, emberi és igaz, amikor még mentes minden színpadi erőszaktól. Az inkább regénybe kivánkozó, kissé vékonyszálú történet: két ember eltévedése saját érzéseiben, vergődése és bizonytalansága, amig lépésről-lépésre távolodnak egymástól.

Romeo és Julia idejében csak két érzést ismertek: a szerelmet és a gyülöletet. Könnyü volt akkor a kettő között el nem tévedni, — állitja föl tételét *Fodor*. De ma? Flört, pajtásság, érdek, unalom, házasság, viszony között sokszor szinte felismerhetetlenül bujkál a szerelem, — melyik az igazi érzés? Mindegyik életet eldöntő, de melyik az életet betöltő? *Fodor* László, amint figurákon illusztrálja tételét, kettős torzitással állitja színpadra az életben és az érzésekben való eltévedés témáját: felhigitja könnyü, folyékony, mai vezércikkszólamokkal és leönti az egészet valami édeskés illatú ákőltészettel, szirupos rózsavizzel, amelyhez eddig — *Molnár* Ferencet félreértve — minden darabjában oly következetesen ragaszkodott.

Muráti Lili játéka — a fiatal leány, majd a fiatal asszony szerepében — élményszerü visszatérés a felhigitatlan, eredeti figurához. Az ő fanyar pezsgőizü lénye fölényes viszszautasitása minden álköltészetnek. Félhangjai, melegsége, közvetlensége pedig az olcsó maiság máza alatt megmutatják az örök matériát: az eltévedt s tévedéseibe mindjobban belebonyolódó embert. A könnyü hetykeség az indulásnál, a felismerés első fájó ütése, a tévedéseken való gyötrődés, a vergődő sikoly a meghiusult menekülésekben: olyan egységes, izgató, tökéletes és nagyvonalú játékban dokumentálódnak, amely ritka és kivételes teljesitmény a magyar színpadokon.

Mellette *Somlay* Artur férfias lirájú és nemesérccsengésü apafigurája s *Rajnay* Gábor tökéletes komédiázása, karikatúrában is mélyen emberi játéka válik ki a soktagú s a rendezésben majdnem tökéletesre hangolt együttesből. *Jávor* Pál ezúttal *Muráti* Lilivel szemben szintelen partnernek bizonyult.

Tarnay Ernő gondos rendezése és *Vörös* Pál diszletei jók. A darab *Fodor* László irásai közül a legtöbbet akaró, becsületes szándékú alkotás.

ILLÉS ENDRE

Bulla Elma

A *Belvárosi Szinház* fiatal drámai művésznője a legcsöndesebb, legmagányosabb életet éli, ami csak elképzelhető. Nagy sikere sem mozditotta ki elszigetelt visszavonultságából. A szinház közelében lakik egy csöndes penzióban és délutánonként édesanyjával egy belvárosi kávéház erkélyén szokott üldögélni. Ujságokat és külföldi képeslapokat olvas. Társaságba nem jár. Főpróbákon nem lehet látni. Esti előadáson is nagyon ritkán. A képes szinházi revükben nem szerepel, a magazinok pletykarovatai semmit sem tudnak róla. Korán fekszik, korán kel. Penzióbeli szobája akár férfié is lehetne. A hatalmas iróasztalon rengeteg könyv, kézirat, szerep, külföldi folyóiratok tömege. Csak a szinpadra festi magát. Ruhái mind egyszerüek, dísztelenek, zártak. Magas homlokával, fehér arcával, nagy kék szemével, keskeny kezével olyan, mint egy komoly diákkisasszony valamelyik északi egyetemen. Még a mozdulatai is zártak, egyszerüek, nagy gesztusokat nem használ. De ahogy a kezét felemeli, ahogy a beszélő felé fordul hallgatagon, a fejtartásában, az ujjai elhelyezkedésében mindig visszatükröződik a táncosnő gráciája. Tizenkétéves korában már táncolt, szinpadon, a *Szentivánéji álom* balletjében. Egy év mulva *Puckot* játszotta. Puck szertelen frisseségét, groteszk ugrásait, naiv, csilingelő, tréfálkozó, gamin-os pajkoskodását alig-alig lehet elhinni arról a csöndes, komoly, kedves úrileányról, akivel szemben ül az ember. S amikor megmutatja szerepbeli fényképét, akkor is azt lehetne hinni, hogy más valaki van azon a fényképen, ha nem villana ki egy-egy ismerős vonás a fotografia figurájából amely a személyazonosságot igazolja. S a többi fénykép mindegyikén más és más. Szerepek *Reinhardtnál* és másutt. *Düsseldorfban, Berlinben, Bécsben, Münchenben,* klaszszikus és modern alakitások. Tiz év munkája.

Bulla Elma most huszonhárom éves. Megmondja kéretlenül, pontosan: huszonhárom mult, néhány hónap mulva huszonnégy lesz. A szerepeiről szóló ujságkivágások dátumáról ellenőrizhető ez is, mint minden, amit mond. Másról nem is beszél, mint amit azonnal bizonyitani tud. Bulla Elmával nem lehet színes intervjút csinálni. *Reinhardtnál szigorúan tilos volt bármiről is nyilatkoznia.* Ezt a rendelkezést még most is betartja. A lexikális adatokat mind megirták már róla. A *Budapesti Hirlap* is megirta, amikor karácsonyi intervjú-sorozatában a friss reménységek között emlékezett meg róla. Amit akkor irtunk, bebizonyosodott. Bulla Elma azok közül a színésznők közül való, akik ebben az elkoptatott frázisban: „a színpad a művészet temploma", megingathatatlanul hisznek, jelentését élő valóságnak tartják és csakis addig „élnek", amig a szinpadon vannak, amig játszanak. Forró, elpusztithatatlan játékvágy füti, amelynek még a közönség sem kell. Játszik a négy fal között is, amikor magára marad. Tükör nélkül önmagának. De az életben nem játszik. Még a szinésznőt sem játssza. Egyszerü, természetes, üde, mint egy pohár friss viz.

Valami mély bánatot őriz a homloka mögött. Nem szerelmes emléket, nem gyászt, nem különleges, izgalmas élményt, hanem a teremtő művészlélek örök háborgását. mondja őszintén, egyszerüen. *Csodagyerek volt.* Erősen, határozottan érzi, hogy akkor, egyszer gyermekkorában tökéletes volt egy szerepében. *Puckban.* Azóta keresi szomjasan újra és újra ezt a tökéletességet, halálos izgalommal, félelemmel, mintha elvesztette volna valahol és nem sikerülne megtalálnia. *Azóta elégedetlen minden alakitásával,* hiába dicsérik, hiába méltatják, nem hiszi, senkinek sem hiszi, hogy többet nem adhatna. Akkor, abban az egy szerepben igen. *Mégegyszer szeretne olyan tökéletes lenni, mint akkor volt.* Ez a szomjas keresés tölti be egész lényét. A feszült aggodalom, a várakozás, hogy melyik lesz az a perc, amikor újra megtalálja. Ez a nagy feladat vonatkoztatja el mindentől. Egyszer életében rátalált a csodára, a művészi kielégülés csodájára, az élet egyetlen földöntúli ajándékára. *Ezt a csodát várja mégegyszer az élettől.* Ez az, amit nem lehet elmondani, szavakba önteni, ez az, amiről nem lehet „nyilatkozni", ami nem való interjúba, amit el lehet mondani róla, *de ő nem mondhatja el önmagáról.* Amig ezt a pillanatot, a művészi boldogság kék madarát újra meg nem találja, addig nem nyugodhatik meg se az életben, se a szerelemben, se a szinpadon. Addig dolgozik, szerényen, csöndesen, magányosan, törhetetlen akaraterővel, kielégithetetlen szomjúsággal és az önmegfigyelés érzékeny szeizmográfján méri, mennyire sikerült megközelitenie azt, ami számára az élet értelme

Ehhez az ujságirónak nincs és nem is lehet hozzátenni valója. Kötelessége leirni a közönség számára. Ennyi elismerést megérdemel *Bulla* Elma a tehetségéért, amelyből új szerepében sokat megmutatott. A többit eldönti a jövő.

Biharország a szinpadon

Bónyi Adorján Rökk Marika első vígjátékszerepéről

Jövő *szombaton* mutatja be a *Magyar Szinház Bónyi* Adorján, a kitünő iró új vígjátékát, a *Vikit,* amelynek címszerepét *Rökk* Marika játssza. A szerző a következőket mondja a derüs ujdonságról:

— Uj vígjátékommal, a *Viki*-vel a béke éveinek boldog korszakába akarom elvinni a közönséget. A békebeli szép Nagyváradon történik a *Viki* cselekménye; a békebeli nagyszerű *Biharországban,* ahol anynyi keménykötésű, tehetséges, elragadóan kedves dzsentri élt. *A téma mélyén van egy kis valóság is.* Valamikor ott, Biharban hallottam egy efféle esetet, amelyből Viki kisasszony története kiterebélyesedett. Elszánt és vidám fiatal úrilány ez a Viki, aki belekeveredik az apjának egy nagy politikai ügyébe, aztán belesodródik egy furcsa affférbe, de vállalja is ennek a következményeit, úgy, hogy valósággal recseg-ropog bele az egész vármegye. Bátorsága és jókedve végül meggyógyit egy örökletes magyar bajt: a széthúzást, a meg nem értést.

— Hét képből áll a *Viki.* A képek részint egy váradi szálló kerthelyiségében, részint a megyeházán történnek. Zene is van a darabban: a vendéglői kerthelyiségben és a megyebálon. A zeneszámokat *Ábrahám* Pál irta *Harmath* Imre verseire. Vikit *Rökk* Marika játssza, akinek *ez az első nagy vígjátéki szerepe,* de természetesen énekelni és táncolni is fog a darab során. *Törzs* Jenő, *Beregi* Oszkár, *Berky* Lili, *Báthory* Géza, *Gózon* Gyula, s még negyven jeles szereplő vesz részt az előadásban, amelyet *Lóránth* Vilmos rendez nagy gonddal.

A *Viki*-ből *pénteken* este nyilvános főpróbát tart a *Magyar Szinház.* Az ujdonság előkészületei miatt *szerdán és csütörtökön nincs előadás.*

Szőnyi István ujabb festményei

Szőnyi István újabb képei a Szépművészeti Kiállitások helyiségeiben (Mária Valéria-utca 8.) a mester stilusának további megnyugvását, elmélyülését, dekorativ kiaknázását jelzik. Legtöbbnyire temperával, vékonyan keni vászonra világos színeit, melyek tájat, alakokat egységes atmoszférába burkolnak. A merevebb, keményebb temperatechnikával Szőnyi olyan hajlékonyan, impresszionisztikusan tud bánni, mintha olajfestéket használna. A formák feloldódnak sommás előadásában, annál inkább számitanak a színek gyengébb harmóniái. A napsütés nem korlátozza helyi értékeiket, minden színfolt a maga megfinomodott alaphangján érvényesül a képeknek dekorativvá fejlesztett, levegős tónusegységében.

Olajképein is olyan előkelő tónusokat találunk, mint a régi nagy mestereknél, egy Brueghelnél, egy Vermeernél. Csak az alakoknak sommás színfoltokkal jellemzett rajzában kell még Szőnyinek a formát jobban éreztetnie, nem szabad a néző szemére bizni, hogy az elnagyolt foltban megtalálja a helyes rajzot. Az összefoglalt színfoltokban látnunk kell a figurális rajz elemeit is, a rövidüléseket, az emberi test igaz formáit, szerkezetét, ez adja a képnek az erőt, míg a szinek a költői hangulatot. Szőnyi fejlődése rendkivüli értékeket hozott, a robusztus formaadástól való fölszabadulás, művészetének fokozatos finomodása mégis áldozatokkal járt. Ezért tökéletebbek most tájképei, ahol teljesen átadhatja magát a közvetlen természetmegfigyelésen alapuló, mégis őszinte lirává mélyült színlátományainak, mint rajzot igénylő, sokalakos képei, bár ezeken szintén a tájképi elem uralkodik. A zebegényi Dunakanyarról festett újabb olajfestménye a sárgák, a kékek, zöldek és szürkék csodálatos keveredésével a magyar fsetőművészetnek és Szőnyi nagy tehetségének igaz dokumentuma. Minden egyes kiállított képe a megalkuvást nem ismerő, tiszta művészi akarásnak, az előkelő színvonal tartásnak döntő bizonyitéka; festményeinek bemutatása mindig kivételes ünnep a kiállitások naptárában.

YBL ERVIN

* **(A Budai Szépművészeti Társulat)** január 23-án, este 8 órakor rendkivüli közgyülést tart, amelyen *Andaházy Kasnya* Béla festőművész orsz. gyülési képviselőt elnökké választják. Az új elnök beiktatása és programbeszéde után kiosztják az épitőművészeti kiállitás diját. Majd az elnök tiszteletére vacsorát rendeznek.

utolsó 6 nap
a Vörösmarty utolsó napjai:
Női kesztyük és Nyaksálak ez idei divatujdonságok, szavatoltan jó minőségek .48
Női nadrágok kitünő műselyem minőségek, csak fekete szinben .....darabja .48
Női kombiné finom svájci kötésü minőségek I. szám .....ára 1.25
Nagyságonként 25 fill. emelk.
Kordbársony és Matlassé egyszinüek és mintázottak rendkivüli vásári ár 1.90
Női kalapok csinos diszitéssel, kloss vagy tok formákban, most csak 1.90
Férfiingek fehér és szines anyagból, továbbá meleg flanel ingek. Részben külön galléral, részben rávarrott galléral. Bármelyik .....darabja 1.95
Divatselymek valódi hernyóselyem Crépe de Chien és Crepe Georgette imprimé, továbbá fémmel átszött ujdonságok. Bármelyik .... méterje 2.90
Pongyolák szép mintázatu flanelek ből. Mosásban szintartó minőségek . most csak 2.90
Flanel pizsamák szintartó, jó meleg flanelekből. Női és férfi fazonok. Bármelyik drbja 3.40
Női háziruhák igen csinos mintázott flanelekből, komplett nagyságok .. most csak 3.90
Női kötöttruhák modern, uj fazónok. Igen csinos kivitelben .. 6.80
Női estélyi cipők Divatos arany és ezüst cipők, továbbá krepdesin cipők. Bármelyik párja 7.50
FENYVES
Kálvin tér 7. — mintákat és árjegyzéket küldünk —

nagyobb társaság befogadására alkalmas része, a vadszőlővel befuttatott, kvaterkázás melletti beszélgetésre, nótázásra invitáló tágas-hűvös, nyitott faveranda.

Szőnyi Istvánnak egy parányi zugocska szolgált műtermül harmincnál több éven át, míg az ódon, L-alakú ház ismét megtoldatott egy pompás, hipermodern kényelemmel berendezett, emeletes műteremmel. Ide várta, vágyta vissza szüntelen sajgó apai szeretettel régen Rómában élő leányát, a rajzain, karcain, festményein csecsemőkorától annyiszor megörökített Zsuzsát. Szőnyi erős gerincű jellemének puritán egyszerűsége ellentmond a reprezentatív műterem nagystílű kiképzésének. Nem is az ő igényeit tükrözi. Voltaképpen leánya miatt vágott a költséges építkezésbe, neki szánta gondoskodó, gyöngéd kézzel berendezett luxus-otthonul tevékeny művészéletének, termékeny munkásságának anyagiakra váltható gyümölcsét.

Ő maga rövid ideig, néhány hónapig élvezhette csupán a nagy műterem tiszta levegőjű tágasságát, kedvenc porfestékeivel, boraxszal, szódával, fixírekkel teli üvegcséinek vegyi laboratóriumokra emlékeztető, rendberakott glédáját, a mesterség, a művesség meganynyi szerszámát, melyekkel a színek, a formák törvényszerűségeinek annyi rejtett titkát, szépségét kutatta és fedezte fel az alkotó géniusz magasrendű kíváncsisága.

Az új műterem falain legigézőbb remekei, a magyar képzőművészet örökbecsű értékei (Zebegényi este, Zebegényi temetés, Reggel, Este) sugározzák intenzív erővel az élet alapvető igazságaira, szépségeire tanító mester humanista szellemiségét, egy meleg emberi szívből, optimista kedélyből áradó férfias líra megindítóan halk pátoszát. Festőállványán egy fényekkel átszőtt, laza színfoltokban felvázolt, félbenmaradt szonett; megjelenik még egyszer, utoljára, a számára oly kedves motívum: kertjének düledező kerekes kútja, a vizet merítő lány légies alakjával. Befejezésére már nem adott időt a halál.

Műterméből, a kis ház meghitt szobáiból átköltözött a Kálvária-hegy lábánál meghúzódó falusi temetőbe. Zebegény apraja-nagyja, művészbarátai, tanítványai, számtalan tisztelője állotta körül ravatalát, kísérte el utolsó útjára, 1960 augusztusában.



Hálószobája

*

Harmincéves korában telepedett le Zebegényben, s a tájjal, a falu népével együttélő, együttérző művész utolsó leheletéig hű maradt a Duna-kanyar nagyvonalú vidékéhez. Ismerte a falu minden gondját, baját, örömét. Festészetében megteremtette annak a sajátos, „kétlaki" embernek típusát, mely a gyári munkást a földdel foglalkozó paraszttal egyesíti magában.

Százszorosan adta vissza Zebegénynek, amit tőle kapott. A természet illanékony, felcsillanó, szeszélyes atmoszférikus jelenségeit minden sejtjébe, idegszálába felszívta, vérébe vette. Megfigyeléseit, benyomásait átszűrte rendíthetetlen humanista magatartásán, szemléletén; a pillanatnyiból, az esetlegesből emberségének tévedhetetlen biztonságával alkotott általános érvényűt. Ünneppé varázsolta a hétköznapit. A vizuálisan érzékelhető, megismerhető létből merített motívumokat magasrendű eszközökkel, művészi tapintattal, lényének bölcs józanságával emelte ki a valóságból, s lendítette át autonóm művészi szférába, költői magasságokba.

Szőnyi István sohasem alkudott. A fasizmus embertelensége, a háború megpróbáltatásai, életveszélyes műtétje sem tántoríthatták el a haladásba, az emberi élet jobbra fordulásába vetett hitétől. Tudta, mi a dolga. Átlényegített művészetének elsődleges tartalma, mondanivalója, vezérszólama az emberi humánum kifejezése. Életének minden gesztusával, életművének minden vonásával a humanizmus eszményét szolgálta.

*

A természet kegyes volt hozzánk, amikor kinn jártunk Szőnyi István egykori otthonában. Néhány óra alatt a vén Isterben tükröződő égbolt, a derűs napsütéstől az ólomszürke, súlyos esőfelhők gyülekezéséig fokozatosan végigjátszotta mindazt a fénytüneményt, mellyel 36 év alatt annyiszor elkápráztatta Szőnyi kivételes érzékenységű szemeit.

Hányszor kapaszkodhatott fel, ötholdas, fenyőcsoportokkal tarkított, diófáiról messze híres gyümölcsöskertjének vízmosásos meredekjén a dombtetőre, a hegyvonulatok állandóságát fényekkel, reflexekkel megtépázó grandiózus látványért, az előtte tóvá kerekedő folyó varázslatos hangulatáért? Hányszor pihentethette meg fél tüdővel táplált, megfáradt szívét, valamelyik kerti padon? A kerti padon, mely fogalommá nőtt, szimbólummá nemesedett a magyar festészet történetében.

E rozoga padok valamelyikének égi mása ott függ zebegényi fogadószobájának falán; a fehér „Kerti pad", melyen az áttüzesített ezüst és zöldeskék olyan simogató, emberközelségű, meghitt harmóniákban muzsikál, mint csak a legnagyobb tájfestők művein. De többet is nyújt a lenyűgöző alkotás érzékletes, több szólamú színharmóniánál. Mesteri tolmácsolású fénypászmáiban mély erkölcsi, jelképes tartalom sűrűsödik. Mintha Beethoven Örömódájának dallamait hallanók.

*

A Szőnyi-emlékmúzeum különleges élménye — alapításának jelentősége, értelme is ebben csúcsosodik ki —, hogy feltárja környezet és téma, látvány és látomás titokzatos kapcsolatát. Megsejttet valamit a művészi áttétel differenciált folyamatáról, ráirányít leglényegesebb elemeire, fogalmat kelt arról, miként válik a valóság nyersanyaga emberi, eszmei mondanivalót közvetítő, magasrendű művészi alkotássá.

A művész pályafutásának fontosabb állomásait jelző, mintegy ötven festményt, rembrandti színvonalú grafikát foglal magában a múzeum. Egy fiatalkori önarcképével is találkozunk, melyen fejének, arcának minden formáját kitapogatta. Szilárd szerkezeti rend feszül a lágy, festői puhasággal mintázott, erőteljes színfoltok mögött.

Minden alkotása arról beszél, hogy ő is a dolgok rendjét, lényegét kereste, az utat az összefoglalás, a monumentalitás, az élet értelme felé. És meg is találta vívódó zebegényi magányában, a kis szobácskák félhomályába húzódva, a terebélyes, zöld szemű kályhák melegénél, könyveinek, szerszámainak békés csendjében, a mindig megújuló természet közelségében.

Szőnyi István művészete nagy szellemi erőforrás, felemelő vigasz, reménység az emberi lélek számára.

DUTKA MÁRIA



Az ódon kis házhoz csatlakozó műterem



Kimagasló remekműveivel ékes műterme... Az állványon a befejezetlen szonett

gyi település, Nagybánya, az elveszett paradicsom hasonmását, annak pótlékát kereste-e és találta volna meg a nyílt arcú Duna menti tájban, ahol háborítatlanul munkálkodhatott korán felismert hivatásán, a nagybányai hagyományok fejlesztésén?

Ki tudja! Elhatározásában bizonyára többféle tényező, meggondolás játszott szerepet. De művei a tanúk, hogy jobban nem választhatott volna.

*

A beérkezett művész otthonának bizony szerény, egykori parasztházacska, a természet viszontagságaitól védett fészekként búvik meg a hegyek szelíd vonalú ölelésében. Amolyan századvégi hangulatú nyaraló, melyet Szőnyi apósa, a magyar fabulák finomtollú írója, Bartóky József toldozgatott-foldozgatott, újabb szobácskákat ragasztva a falusi ámbitushoz, ahogy a család szaporodása kívánta. Egyetlen,



A magyar művészet történetének egyik legszebb alkotása: Este

sűrűbbek a járda aszfaltozásán a terjedelmes lyukak, melyekbe bele-belezöttyen a nyugati vándor, aki az utcán másra is mer figyelni, mint hogy hová lép.

A város itt is fel van dúlva. Moszkva, mintha gúnyt akarna űzni az ártatlan idegenből, aki gyanakodva mindenütt azt keresi, mit rejtenek el előle, kerületeken végig kifordította beleit. Csaknem minden sarkon emeletmagasságú sárga földhányás, utcák hosszán a fél úttestet sárga és vörös agyag födi, itt is, ott is zörgő elevátorok és kaparógépek hányják a föld mélyéből a nyálkás, csomós sarat... A földalattit csinálják, végre a földalattit! — minden moszkvai tízéves álmát, ez majd lecsapol valamit abból az örvénylő áradásból, mely most az egész várost fojtogatja. A villamosok két pótkocsival és szinte percenként járnak, de keveset könnyítenek az állandó torlódáson. A város krónikus vértolulásban szenved. Főleg a munkaváltás idejében; ilyenkor a villamos zsúfolt, nehéz illatú közösségében az embernek minden egyéni képességét latba kell vetnie, hogy a hátsó feljárótól a kocsi elejére jusson, ahol — még a forradalom előtti rendelkezés értelmében — a lejárat van. A földalatti első szakaszának — tizenkét kilométernek — az októberi évfordulóra kell elkészülnie.

— Háromszázezer földmunkást toboroztak hozzá. Háromszázezer ember! — Az ember kezd hozzászokni, hogy a számjegyeket itt általában csak három-négy zérus előtt lássa. De erre mégis megkockáztatok egy ámuló fejrándítást. — Honnan? Malraux ezt is tudja. — A falvakból. Így szaporodik ez a város. Mert, aki egyszer idejön, nehezen megy többé vissza. Itt marad, s a tavalyi napszámosból jövőre már szakmunkás lesz. Ilyen tempóban, ilyen arányban markolják ők a nyersanyagot a maguk új világának építéséhez.

Egyik utcából a másikba fordulunk, alig van olyan, ahol egy-két új házat ne látnánk. Kísérletre határozzuk el magunkat, ötpercenként megállunk, körültekintünk, s megszámoljuk, hogy akkora területen, melyet a járdáról az ember szeme elér, hány friss épület emelkedik. Az eredmény majdnem minden kísérlet után: három-négy, nem számítva az olyan hatalmas háztömböket, amilyent ott a Kámennüj Mosztnál is látni, ahol egymás mellett tíz-tizenkét hatemeletes lakóház áll. Úton-útfélen a múlt és jelen kiáltó ellentéte: nyomorúságos fakalyiba oldalán hatalmas bérpalota emelkedik. De ha háromszor ennyi emelkedne, kevés volna az is. Majdnem minden régi kőházra emeletet húztak, húznak ma is, olyan gyorsasággal, hogy a falakat már be sem vakolják, sok helyen az erkélyeket a nyers vasgerendázat pótolja, melyet a lakók a maguk szorgalmából tesznek úgy-ahogy használhatóvá.

A házak jó része elég elhanyagolt állapotban van: ahogy be-betekintünk, a lépcsőházat legtöbb helyen sárosan találjuk, az ablak- és ajtófák festetlenek, vagy már eltűnt róluk a festék. A nyugat-európai csín hiánya kicsit szükséglakásszerűekké teszi őket. Nem titkolom el észrevételeimet és bírálatomat sem Malraux előtt, aki alig győz betelni a fejlődéssel, ami három év alatt, utolsó látogatása óta itt végbement.

— Ne a rue de Rivolihoz, hanem a munkásnegyedekhez, Belleville-hez hasonlítsa — feleli. — Proletárok laknak benne. És tudja, milyen proletárok? Akiknek, mielőtt beköltöztek, fogalmuk sem volt, hogy vízvezeték is van a világon. Legtöbbjük, mint a földalatti munkásai, faluról kerültek fel. A rendszer szinte kényszeríti őket, különféle előnyök, nem utolsósorban ilyen lakások csillogtatásával, hogy szakmunkásokká váljanak. Rövidesen azzá is válnak, megkapják a lakást is, amely Le Corbusier elvei szerint épül. Az újdonsült lakatos erre felhozatja a falujából a feleségét, gyerekeit, apját, anyját, akik odahaza nemcsak a vízvezetéket, de a mellékhelyiséget sem ismerték. Csodálkozik, hogy a fürdőkád a harmadik nap eldugul, s a házban mindennap két rövidzárlat történik? A nyersanyagot még valahogy össze tudják szedni, de ezeket a nyers lelkeket egykettőre civilizált nyugatiakká gyúrni...

Éltem Párizsban, de ha véletlenül nem szövődik rokoni kapcsolat családom és egy francia család között, sose ismerem meg a franciák otthoni, belső életét. Mi sem könnyebb, mint az oroszok házába bejutni.

Tízpercnyi ismeretség után azzal válnak el, hogy örökre boldogtalanná teszed őket, ha másnap nem vacsorázol náluk; ha ugyan nem cipelnek el magukkal, hogy feleségüket és gyermekeiket azonnal bemutassák. Egy meghívás elegendő, hogy örökre bekerülj a barátság, a pletyka, a meghitt közlések örvényébe, abba, amit általában társasági életnek neveznek. A többi vendég, akivel az első házigazda asztalánál összeismerkedsz, kézről kézre ad. Egy hét múlva már valaki erélyesen rád támad az utcán, s atyai és keresztneveden szólítva felelősségre von valami homályos mondat miatt; két hét múlva már van, akiket kerülnöd kell; de a háziasszony is kihív a konyhába, hogy segíts neki eltörölgetni.

Hosszabb-rövidebb távollét után harmadszor érkezem meg Moszkvába. Ismerősként üdvözlöm már a várost, és úgy érzem, az szintén ismerősként fogad. Enged hivatalos merevségéből, tekintetemet nem homlokára, nem rengeteg aranykupolájának kereszt és csillag diadémjára vonja. Most már néha-néha szemébe nézhetek.

— Nos, mi a véleménye Oroszországról?...

— Kifogástalan iskolákat láttam. Láttam sok gyermekkertet is. De hányszor megesett velem, hogy az ilyen intézmények előtt magányos gyermeket láttam a járdák szélén ülni. Láttam a tengerparti gyermeküdülőket, ifjúmunkásotthonokat. Visszatérve Moszkvába, a mellékutcák porában, az udvarokon is láttam gyermekeket. Ezek mért nem voltak a tengerparton? Sok jelenséget láttam, amin Nyugaton fel szoktam háborodni, vagy legalább lelkiismeret-furdalást érek. Itt is sokkal többre becsülném a költőt, ha Sztálin helyett azokat a szegény napszámosokat énekelné meg, akiket én a minap vagy negyvenes csoportban ebédre várakozni láttam.

Egyik ismerősöm nagy csodálkozásomra igazat ad. Igen, ez már neki is sokszor eszébe jutott, hogy itt sokkal többet törődnek a jövő társadalommal, általában a jövővel, az építéssel, mint az emberekkel. Maga is sok adatot tud a lelkületükről, mely csak a célt látja, s minden más átmenet neki. Úgy van, ez az állandó feszült figyelés előre, rideggé teszi a tekintetet.

— És ez a tökéletes jövővárás — fűztem én tovább —, úgy látszik, sok minden alól fölment a jelenben. Mint mindenütt, persze itt is számtalan jelét láttam az emberi rokonérzésnek. De láttam embereket, akik ebben a jövő felé való menetelésben közönyösek, kíméletlenek voltak társaik iránt. Durvák voltak, és senki sem szólt rájuk: hol a proletáröntudat, melyen én elsősorban összetartást, megértést, sőt emberszeretetet értek.

A többiek arra hivatkoznak, hogy az embereket nem lehet az egyik napról a másikra átalakítani. A gazdasági körülmények változásával fognak ők is változni! Tehát legelőször a gazdasági körülményeket kell megváltoztatni, a szocializmust kell felépíteni, ha ridegen, ha kegyetlenül is, csak minél előbb...

A társaság egyik tagja mindent a műveletlenséggel, az orosz nép elmaradottságával magyaráz. Az angolok például még kommunista mivoltukban is szmokingot hordanának.

Egy másik könyvet tesz elém.

— Az előbb a napszámosokról beszélt. Ez a regény velük foglalkozik. Elmondja küszködésüket, szegénységüket is. De elmondja azt is, hogy éltek azelőtt, és milyen út áll előttük.

Azután a szemembe néz:

— Önnek fogalma sincs arról, mi volt itt azelőtt. Harcolunk, verekszünk, az egész ország egy erjedés. Van színe és van alja is. Nézzen meg itt most mindent alaposan, és jöjjön vissza, mondjuk, három év múlva.

Mindenre ez a végső feleletük. Azaz megint csak a konok jövővárás.

(A következő számban Lányi Sarolta ír a háborús idők Moszkvájáról)





A zebegényi Duna-kanyar monumentális látványa a hegytetőről

1021

FOTÓ: LANGER KLÁRA

KÖRNYEZET ÉS TÉMA



A nagystílű új műteremház, melynek kényelmét már nem élvezhette

Szőnyi István emlékmúzeum Zebegényben

Az egész ország ismerte már a nevét; két nagy sikerű kiállítása lelkes rajongókat, mecénás műbarátokat, megigézett követőket vonzott köréje, amikor a magyar piktúra szinte reneszánsz formátumú, szín- és formaalkotó mestere a most Szőnyi-múzeummá avatott, kis zebegényi házat választotta igazi otthonául. Mi késztethette a kivételes tehetségű, gazdag egyéniséget a városinál jóval kényelmetlenebb élekörülmények vállalására, mi az ideoda utazgatással járó fáradtság elviselésére? Mert széles regiszterű, a magyar kultúra számára oly értékes életművével a tanítás, tudásának, tapasztalatainak megosztása, átadása szorosan egybeforrott. Előbb Baross utcai magániskolájának ellátása, később professzori teendői a Képzőművészeti Főiskolán szólították hetenként többször Budapestre. Az első világháborút és a vesztett forradalmat követő esztendők fojtogató reménytelenségéből, vagy a szűk körben lezajló európai izmusok vitáinak zaklatott légköréből menekült a magányba, valami belső emigrációfélébe? Egyéniségének szuverénitása, emberi-művészi meggyőződésének integritása elé tartotta-e védőpajzsul a zebegényi táj szemlélődésre ösztönző, eseménytelen csöndjét? A festői motívumokkal ékes völ-

rossz helyre csú-
ónütés, úgy látszik,
e komplexust sza-
az emberben —
Jockey-Jack. Csak
z oka annak, hogy
naturalista filmet
tikusat, méghozzá.
szívósak ezek a lá-
Hiába hunyta le a
ha hiú reményben,
nnek. Egy nyava-
nt felnézett, újra
a vetítés. Folytató-
dás... Megpróbál-
i a fülét. Ám alig
z ujját, a hanghul-
an erővel ostromol-
bhártyáját, mintha
rtott volna a füle-
yben a tenger zúg.
dagály... Megrá-
ggesztív volt az
így, egy kosárból

g túlságosan élet-
indenképpen tud-
hogy megértem-e
dilitházra, avagy

k fütyörészni kez-
. Semmi hatás. A
ytatódott. Jockey-
rdult egyet a vi-
irtelen egy cifra
tot adott le. Mint
én, az ötödik eme-
ól, a szemben levő
előtt üzletelő Roo-
gy jöjjön fel meg-
a teavizet.
ár valaha rémké-
ly rémképet lát?
füttyentés miatt?
key-Jack látott. A
etojt. Szemmel lát-
, Rookie nem tűnt
! Jockey-Jack láto-
látszik, különleges
m oszlik el. A sze-
ég mindig ott van-
cselekményt abba-
Jockey-Jack meg-
ül.
o porolgatja magát,
ookie simítgatja a
De halottsápadt és
darként kémlelik a
. Homloka közepén
s ránc. Habfehér
festék alatt kréta-

tad, Jo?
yne hallotta volna,

nem hagyott kétsé-
ie-ban. Olyan gya-
ile volt, mint ami-
nomult szaglása. Ez
akmával jár. De a
nem volt alkalmas,
ől meséljen Jonak,
ként is úgy duz-
gtől, mint egy for-
vel töltött léghajó.
elte a kis buta fe-
y a technikája ké-
y ki Rookie-t.)
ipozott pohár whis-
y ugrándozol, mint
csikó. Banco?
— felelte tompán

ck elégedetten
kissé harsány
örvendetes hatá-

eplő eltűnt: a rém-
le elhúzta a csíkot.
Rookie még min-
volt. Látomásnak
en nyugtalanító
Ő volt az? Vagy
lázálom folytató-
személyre. Most
zok után, amiket
tén ki kellett áll-
-Jack nem tudott

tovább uralkodni magán.
idegei felmondták a szolg
latot és pityeregni kezde
Mint annak idején, gyerekk
rában, ha rosszat álmodo
és nem mert szólni Guiled
mamának, csak összegöm-
bölyödött az ágya mélyén,
fejére húzta a takarót és
nyüszített, mint egy megvert
kiskutya.
— Rookie... Rookie... —
sírdogált halkan.
Parázs Rookie a dívány szé-
lén ült és a térdei citeráztak.
Meg a fogai.
Csészealjnyira kerekedett
szemmel bámulta a fal men-
tén álló kerek asztalkát.
Furcsa módon ugrándozott
az az asztal ott, a kosár mel-
lett, amelyen a nagybőgőtok
fekszik.
Jo Aranjo visszatért, két po-
hár whiskyvel. Tétovázva
állt a küszöbön. Rookie-t
nyílván a hideg leli. Kinyújt-
tott mutatóujja irányát kö-
vetve Jo Aranjo is felfedezte
a láztól didergő kisasztalt,
melyet mintha láthatatlan
szálak kötöttek volna össze
Rookie-val. Rookie csak egy
szót mondott. Egyetlen rö-
vidke szót:
— Ott!...
Jo Aranjo szilárd léptekkel
döngött végig a helyiségen.
A két poharat az asztalra
helyezte. Azok összekoccanva
légies hangokat küldtek az
éterbe. Jo Aranjo csupa fül
volt. Valaki gyengén nyö-
szörgött. Jo nagy óvatosan
az asztal alá nézett. Három
láb volt ott. Három faláb. Az
asztal három lába. Más sem-
mi. Nem innen jön. Inkább
onnan... elfojtva... igen...
abból... a bőgőtokból. Meg-
lehet.
Jo Aranjo nagy slukkot szip-
pantott a levegőből. És egy
erőteljes mozdulattal — nagy
hirtelen —, hogy meglepje az
illetőt — felrántotta a tok
fedelét.
Plundy bámult rá, sülthal-
szemekkel. Hátában kés.
— A szentségit! Plundy!
Ennyit mondott Jo Aranjo.
És az arca fehér lett. (A mar-
garéta szirmainak van ilyen
finom, gyengéd színük.) És
megkövülten ejtette vissza a
tok fedelét. S mintegy vá-
laszként, Jo Aranjo mögött
tompa nesz hallatszott.
Sarkon fordult. Parázs Roo-
kie nyúlt el a szőnyegen.
Ájultan.
Léptek zaja a szomszédos
szobában.
Jo Aranjo nyugtalan pillan-
tása a parketten heverő Roo-
kie-ről a bőgőtokra röppent.
A fedél rosszul zárult.
A tokból egy kéz nyúlt ki.

9.

Craty Building, az ismert
amerikai milliárdos Peterhez
lépett. Búcsúzni akart.
— Már mész?
Craty a karórájára nézett.
— A repülőgépem pontosan
51 perc múlva indul.
— Köszönöm, hogy eljöttél,
Craty.
— Remekül mulattam, Pe-
ter — jelentette ki szavait
meghazudtoló komor hangon
Craty.
Már semmi nem mulattatta.
Az sem, hogy félórával ez-
előtt Gusztáv segítségével a
bejárati ajtókon felcserélte

— Az utolsó filozófusok egyi-
ke — nézett Peter a távozó
után.
Craty arra mentében meg-
állapította, hogy a ringlispil-
nek sikere van. Két halott-
kémszerű alak ült a két szi-
rénen. A faun meg a szatír
két nősténybálna súlya alatt
roskadozott. A halottkémek
és nősténybálnák tiszta szív-
ből, önfeledten szórakoztak.
Craty irigyelte őket.
Egy idős hölgybe botlott. A
hölgy valami egyenruhára
emlékeztető, hosszú, tenge-
részkék zubbonyt viselt. Kó-
cos volt és úgy imbolygott,
mint egy alvajáró. Craty bo-
csánatot kért:
— Pardon.
— Miss Blooth vagyok.
— Örvendek — udvariasko-
dott Craty.
— Kellemes este, ugyebár?
— Igen. Bocsánat, mennem
kell. 49 perc múlva indul a
repülőgépem.
— Én gyalog jöttem.
Craty nem tudott mit vála-
szolni. Zavartan köhécselt,
igyekezett fesztelennek mu-
tatkozni. Egyre hátrált, pil-
lantásokat vetve órájára. És
bárgyú mosolyokat Miss
Bloothra. Végül eltűnt a bi-
liárdszoba félhomályában.
Előkereste a felöltőjét, magá-
ra öltötte, jobb kezével lehúz-
ta a zakója szélét a felöltő
alatt, míg bal kezével annak
gallérját igazgatta a helyére.
Eközben szórakozottan
nézte magát egy háromszár-
nyú tükörben. S ekkor meg-
döbbentő érzés kerítette ha-
talmába.
Valami nem stimmelt. Vala-
mi nem volt a maga helyén.
Craty Building utazni ké-
szült. Mindennapi esemény.
Elvégre évszámra utazgatott.
De most valamelyik érzéke
— ugyan melyik? — valami
búcsúfélét sejdített a közel-
ben. Mintha valaki kellemes
utazást, szerencsés utat kí-
vánna. Nagyon különös és
szokatlan érzés.
Craty csak akkor jött a titok
nyitjára, amikor a kesztyűi-
vel bíbelődött. A tükörben,
a félig nyílt ajtón át, látni
lehetett a biliárdszobából
nyíló szalont. A szalon mé-
lyén egy vesszőkosáron bő-
gőtok hevert. Ebből a tokból
intettek búcsút neki. Ugyan-
is egy kéz nyúlt ki a tokból.
Merev istenhozzádot küldve
a távozónak.
Bármilyen fásult is volt
Craty Building, az a villám-
gyors következtető készség,
mely a milliárdosokra oly
jellemző, azonnal megsúgta,
hogy itt valami valószínűt-
len ténnyel áll szemközt.
— Mi lehet azzal a kézzel?
— morfondírozott. — A hoz-
zá tartozó arcot szeretném
látni. Haláli lehet.
Karórájára nézett és még
egy percet engedélyezett
magának az ügy felderíté-
sére. Ez a perc talán kárpó-
tolja ennek az elvesztegetett
estének ásítóan unalmas
óráiért.
Craty Building átment a bi-
liárdszobán és belépett a
budoárba.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-397

Chöngi Albert
TÜKÖR
1961 SZEPT 12



Az új műterem egyik szeglete festékes polcával, fiatalkori, robosztus festményével

»Zebegényi este«

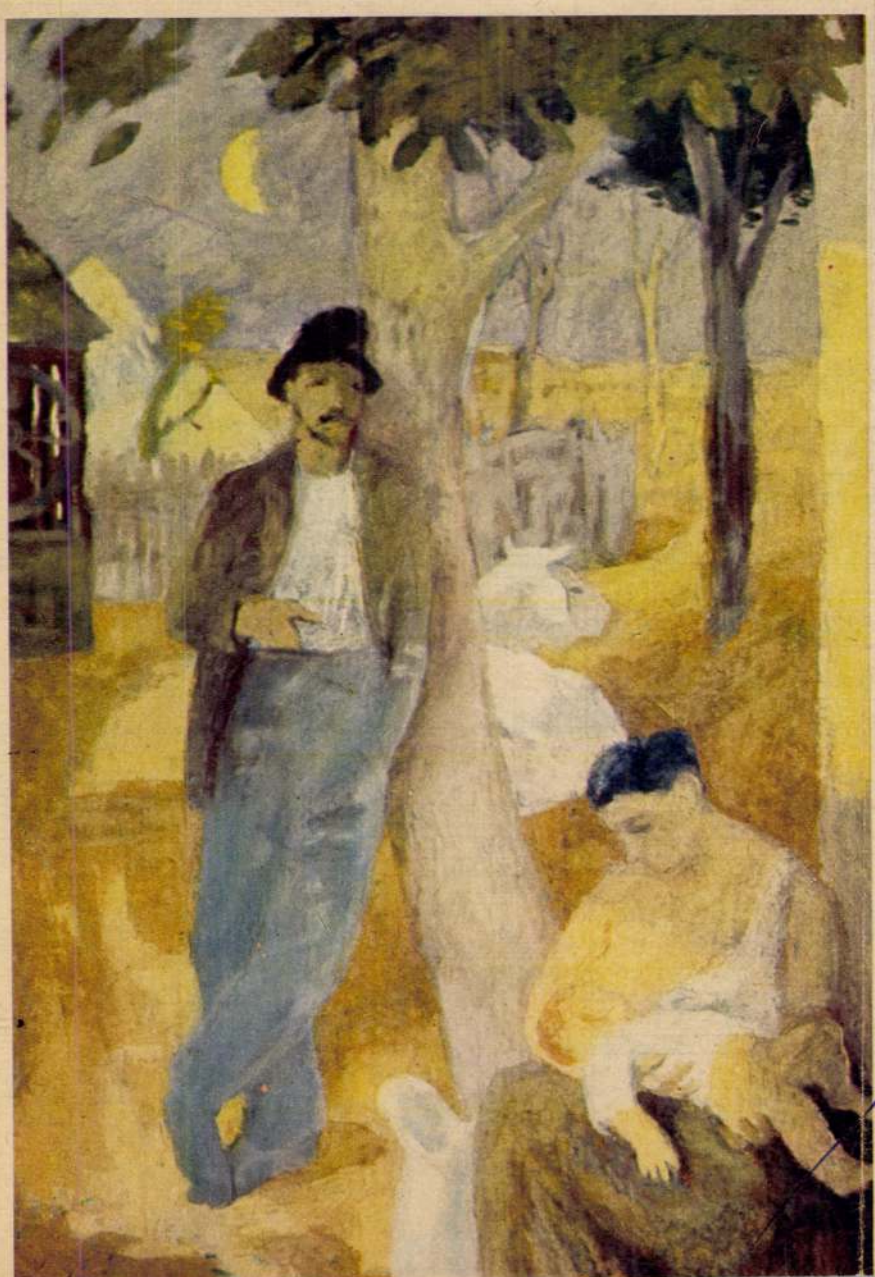

Ad-e érettségit a Markó utcai főreál?

Ez az első gyűjteményes kiállítás melengető emlékké vált számára, amikor — szüleinek kívánsága szerint — a művész-hajlamú fiúnak be kellett ülnie a Markó utcai zordon főreál padjába. Ott is rajzolni, festeni, szárnyalni szeretett volna, de nem lehetett. Így a nyolc esztendőből kilenc esztendő lett, amíg „megérett" a maturára, s ezt a kivételes kegyet is csupán annak köszönhette, hogy tanárai közül *Földessy* Gyula, *Ady* barátja, a most kilencven éves irodalomtörténész melléje állt, az egész tanári karral szemben — ezt a tanári kart viszont *Karinthy* Frigyes, az iskola másik hírneves diákja örökítette meg a Tanár úr kérem-ben —, s lírai szavakkal ecsetelte a nagytehetségű fiú művész-jövőjét.



A fiatal festő az 1920-as évek elején, Pesten

Nagybányáról és a főiskoláról beszél Lyka Károly

A Főiskolán *Ferenczy* Károly és *Réti* István növendéke volt Szőnyi, majd az utolsó békebeli nyáron, 1914-ben megnyíltak előtte Nagybánya, a nagyhírű új festőiskola erdői, hegyei, völgyei. A ma kilencvenöt esztendős *Lyka* Károly művészettörténész így emlékezik vissza a fiatal művész indulására:

— Ő is ott volt a művész-fiatalság ama csoportjában, amely Nagybányán szerezte meg magának a művészeti ismeretek alapjait. S ugyanannak a *Réti* Istvánnak volt tanítványa Budapesten, akitől Bányán kapta a korrektúrát. Kezdő évei tehát igazi művészi légkörben teltek el, ahol sohasem fogták fel a művészetet puszta életpályának, hanem mindig világnézetté magasították. Innen az a mély komolyság, amely nagybányai tanulmányait jellemzi.

Fény, forma

Szőnyi István számára a rajz volt a mindennapi élet-gyakorlat, s a festés a tanulmányok és próbálkozások összefoglalója. Első Önvallomásában, melyet két önarcképével is hitelesített, érdekes bepillantást enged alkotói módszerébe: „... *Újabban nagyon sokat és behatóan foglalkozom a fény problémáival, az érdekel különösen, hogy az előtér és háttér között mint oszlik meg, milyen hatásokat idéz elő, s hogy egységesíti a térben megjelenő tárgyakat, körülölelve, átitatva őket, s az egész atmoszférát világossággal, szem előtt tartva azonban eredeti elindulásomat, az erős forma kultuszt. Természetes folyománya tér és fény problémámnak, hogy mind inkább világosodik a palettám. Így értem el a modernektől Masaccion keresztül, Rembrandton át vissza a modernekig, és megcsináltam magamnak egy, én azt hiszem nagylehetőségű művészeti programot, minek a teljes megvalósításával még adós vagyok.*"

ISKOLÁS LÁNYOK LEVELE SZŐNYI ISTVÁNHOZ

Kedves Mester!

A napokban voltunk gyűjteményes kiállításán. Nem szívesen indultunk, mint afféle jó diákok, de most boldogok voltunk, hogy láthattuk.

Nagyon-nagyon szép a „Kerti pad", „Szürke a Duna", „Dunakanyar", „Aratás után", „Feleségem és én". Csak álmodni lehet ilyen szépeket. Miért oly szomorúak a „Zsuzsa" és a „Péter" című képek, s általában minden alakja? Ezen sokszor gondolkoztunk.

Az akvarellek, rajzok között pedig nem tudtunk választani, egyik szebb, mint a másik. Kiabálva, örülve szaladtunk egyiktől a másikhoz. — Ez szebb! — De ez mégszebb! — De ennél már nem lehet szebb! — Nem győztünk vitázni. A végén megegyeztünk, hogy legjobb volna őket egy szép mesealbumba gyűjtve naponta megnézni.

Megbeszéltük, milyen boldog lehet a Mester, hogy mindig ilyen csodálatos szépeket lát, s azt el tudja nekünk is mondani.

Olvastuk, hogy ezt a kiállítást 60. születésnapjára rendezték. Ez alkalomból kívánunk mi is sok-sok örömet, és jó egészséget a mesternek. Éljen még hosszú éveket, hogy még sok ilyen álomszép képet fessen. Tudjuk ám, hogy a Mester kapott Kossuth-díjat is.

Szeretettel köszöntjük egész Családját, és igérjük, hogy minden kiállításon megkeressük a Mestert.

Dörr Mária, Stáhl Ágnes, Nagy Erzsébet,
és a vezető tanárnő Emma néni
a Dózsa György úti VI/a osztály nevében

Budapest, 1954. június 25.

1021

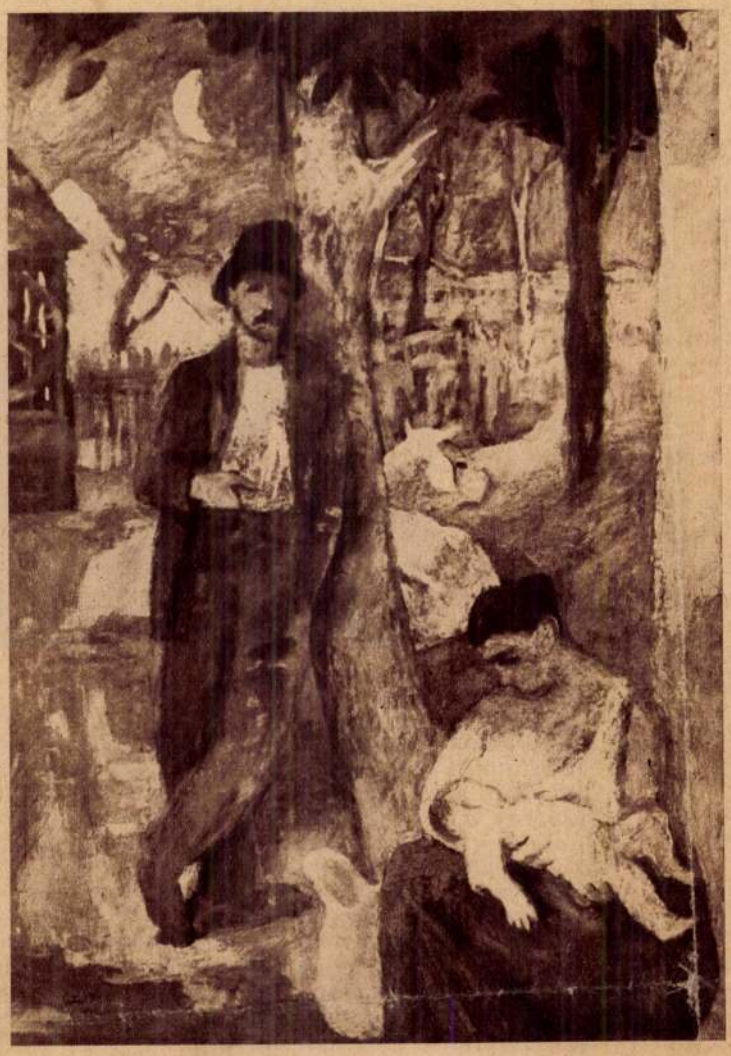

SZŐNYI ISTVÁN: Este (1934)

GYERMEKKOR ÉS MESTER-IDŐ

EMLÉKEZÉS SZŐNYI ISTVÁNRA

Szőnyi nevetve-mesélve többször elmondta első élményét a rajzzal, a megrajzolásra, megörökítésre szánt világgal:

Irma szolgálata...

— Az „ipart" nagyon korán kezdtem. Hogy milyen idős lehettem, azt pontosan nem tudnám megmondani, de arra határozottan emlékszem, hogy még nem jártam iskolába, mikor a fiatal lány, aki gondozott, s akit *Enderle* Irmának hívtak, nagy szerelemre gyúlt *Kilmann* Károly, a Ganz—Danubius hajóműhelyében dolgozó legény iránt. Ezt a szerelmet nekem kellett remekbe készült képeslapokkal elősegítenem. Nefelejcs-koszorúkban turbékoló galambokat s más hasonló, az alkalomhoz illő, az érzelmeket kifejező dolgokat pingáltam, nagy igyekezettel. Komoly iparkodásomat jól megérdemelt siker koronázta, mert az ifjú pár rövidesen a házasság révébe jutott, én ellenben elvesztettem kedves Irmámat...

Az iskolával aztán olyan életformába lépett az alig ifjú Szőnyi István, amelyben mindvégig megmaradt; megmaradt az Iskola tápláló, varázsos igézetében. Ő egy életen át járt az iskolába, bár a középiskolában rossz diák volt; később a Képzőművészeti Főiskolát, majd a festőnövendékek szabadiskoláját, a hírneves Nagybányát látogatta, néhány esztendővel később már mint ifjú mester, szabadiskolában tanított és negyvenedik esztendején túl, mint ünnepelt festő, a Képzőművészeti Főiskola hivatott tanára lett.

Vizsga helyett kiállítás — az elemi iskolában

Az elemi iskolában, a negyedik osztályban az új tanító, *Lisszák* Kálmán már az első rajzórán felfedezte a páratlan tehetségű gyermeket. Sajátkezűleg átrendezte az osztályt, az első padot az ablak és a katedra közé húzta, ahol a legjobb volt a világítás, s ott ült a kis Szőnyi az osztály többi részétől elkülönítve. Iskolai feladata: csendéleti tárgyakból, tavasszal friss virágokból és nyár elején gyümölcsökből rajzokat kellett készítenie. Az osztály tanulhatott bármit, az órák tananyaga változhatott, a kisdiák feladata állandóan ugyanaz maradt: festeni. Így ment ez az egész iskolaéven át, a vizsgán felelnie sem kellett. Ehelyett Lisszák tanító úr az az évben festett anyagot szépen elrendezte, körben felakasztotta az osztály négy falára és ezt mutatta meg a vizsgabizottságnak.



AFRIKA TANUL

Összeállította:
KARÁTSON GÁBOR

Foto: UNESCO; ALMASY, GREENOUGH, RIBOUD, SCHWAB



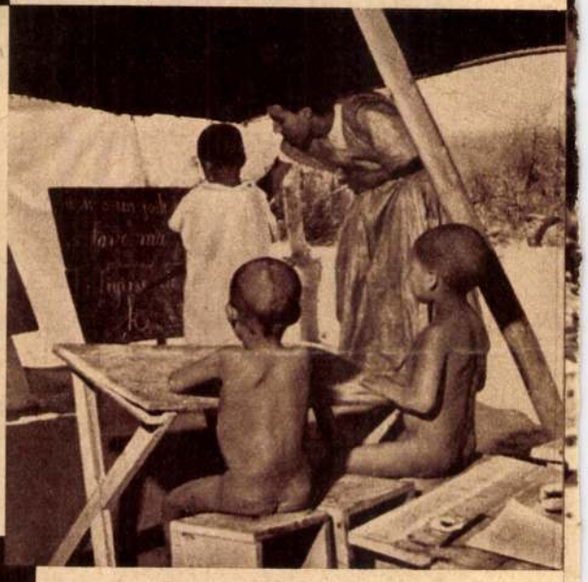

Afrikaszerte térdnyi magas sárfallal körülkerített nyitott kunyhókban tanulnak az elemi iskolások. Átfúj az iskolán a szél és az esős évszakban becsap a zápor. De az új iskolák a legmodernebb tervek szerint épülnek

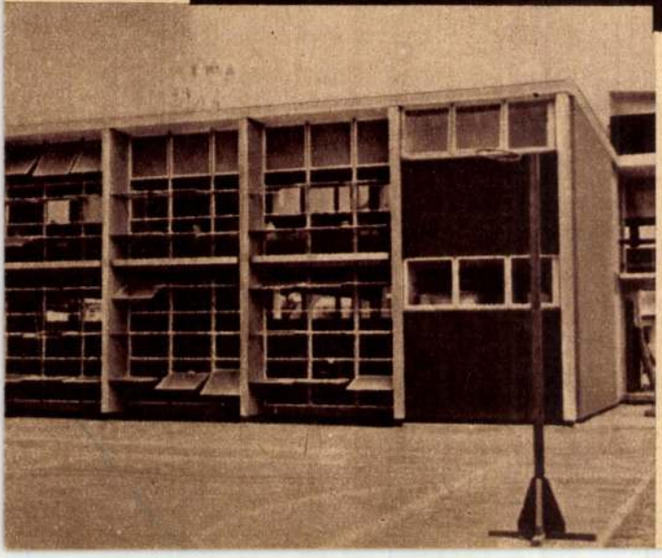

Lányok, fiatal asszonyok iratkoznak be a középiskolákba és a főiskolákra



Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V, Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Szőnyi István
CSALÁD ÉS ISKOLA
1965 JAN -



Zebegény. Szőnyi a modellt vezeti elő az istállóból



Lapocska Szőnyi István naptárából

Utolsó olasz út, 1959: kirándulás Rómából



„... fordítanak egyet a dolgon"

Már a főiskolai tanuló években *tanít* is: *Réti* István választja tanársegédjévé. Majd szabadiskolában tanított rajzolni, festeni, de még ezen is túl: művészi látásmódot tanított! Itt érte az első komolyabb pedagógiai meglepetés: azt tapasztalta, hogy minél tehetségesebb egy fiatal művész, annál nehezebben tud beférkőzni a közönség kegyeibe, annál nagyobb ellenállásba, értetlenségbe és közönybe ütközik.

Az ünnepelt festő, aki valósággal berobbant a magyar művészet legjobbjainak élvonalába s egészen fiatalon megkapta a Szinyei Társaság nagydíját, túllépett már a napi ízlésen s a közönség kívánságain, nem neki diktáltak már, hanem ő „diktált": Zebegényben megteremtve magának egy új Nagybányát. De a fiatalok, a még be nem érkezettek, a tanítványai elbírálásában és megtámadtatásában azt kellett tapasztalnia, hogy a közönség és az állítólagos műértők nem egyszer bámulatosan értetlenek a műtárgyak, az új alkotások megítélésében:

„Ahelyett, hogy a már meglevő, elkészült művekből állapítanák meg azok kvalitását — írta Szőnyi Művészet és nevelés című cikkében —, *fordítanak egyet a dolgon s ők akarják megállapítani, mit kellene csinálni a művészeknek, előírják a programot és várják azt a művészt, aki majd az ő igényeiket kielégíti."*

A gyerek gyűjteménye

S ekkor dolgozta ki művészet-pedagógiai alapelveit: egészen alulról, már a gyermekkortól kell kezdeni a nevelést — miként *Kodály* Zoltán a zenei nevelésben megkívánta. A gyermek *gyűjtési szenvedélyére* is gondolt Szőnyi István: az iskolás gyerekek bélyeggyűjtéssel, számolócédulák összekéregetésével, vagy napjainkban papírszalvéták megszerzésével foglalatoskodnak... A fiatalságnak ezt a gyűjtési szenvedélyét irányítani lehetne: műtárgyak reprodukcióinak összegyűjtésére.

„Tudjuk nagyon jól — írta cikkében Szőnyi —, *hogy az ilyen fiatal korban szerzett benyomások milyen kitörölhetetlen nyomokat hagynak a gyermek lelkében s az egy életen keresztül sohasem homályosodik el. S minél inkább önkéntesen, játékos kedvvel adja ehhez oda magát a gyermek, annál mélyebb nyomokat hagy, annál mélyebben bevéződik a tudatába. Az a gyermek, kinek már zsenge korában az ízlését kiművelték, tiltakozni fog felnőtt korában is az ízléstelenségek ellen."*

„... mást, jobbat akar"

Egy ízben, halála előtt nem sokkal, magnetofonos beszélgetést folytattam a Mesterrel, emlékeztetve Őt régi s mindig visszatérő pedagógiai alapelveire. S felpanaszoltam neki a művészeti giccset... Felemelt ujjal, csendes, de határozott hangon válaszolta:

— A giccset nem szabad bántani. Van annak is hivatása. A legfontosabb az, hogy az embereknek ne vegyük el a kedvét a passziójuktól, attól az igénytől, hogy egy szöget verjenek a falba, amire valamit fel akarnak akasztani. Eleinte talán egy giccset, de ha ez a vágy megvan, ami a legfontosabb, talán a sok giccsgyűjtő között biztosan akad olyan is, kinek kiművelődik az ízlése, mást, jobbat akar, s akkor máris nyert ügyünk van...

TÓBIÁS ÁRON

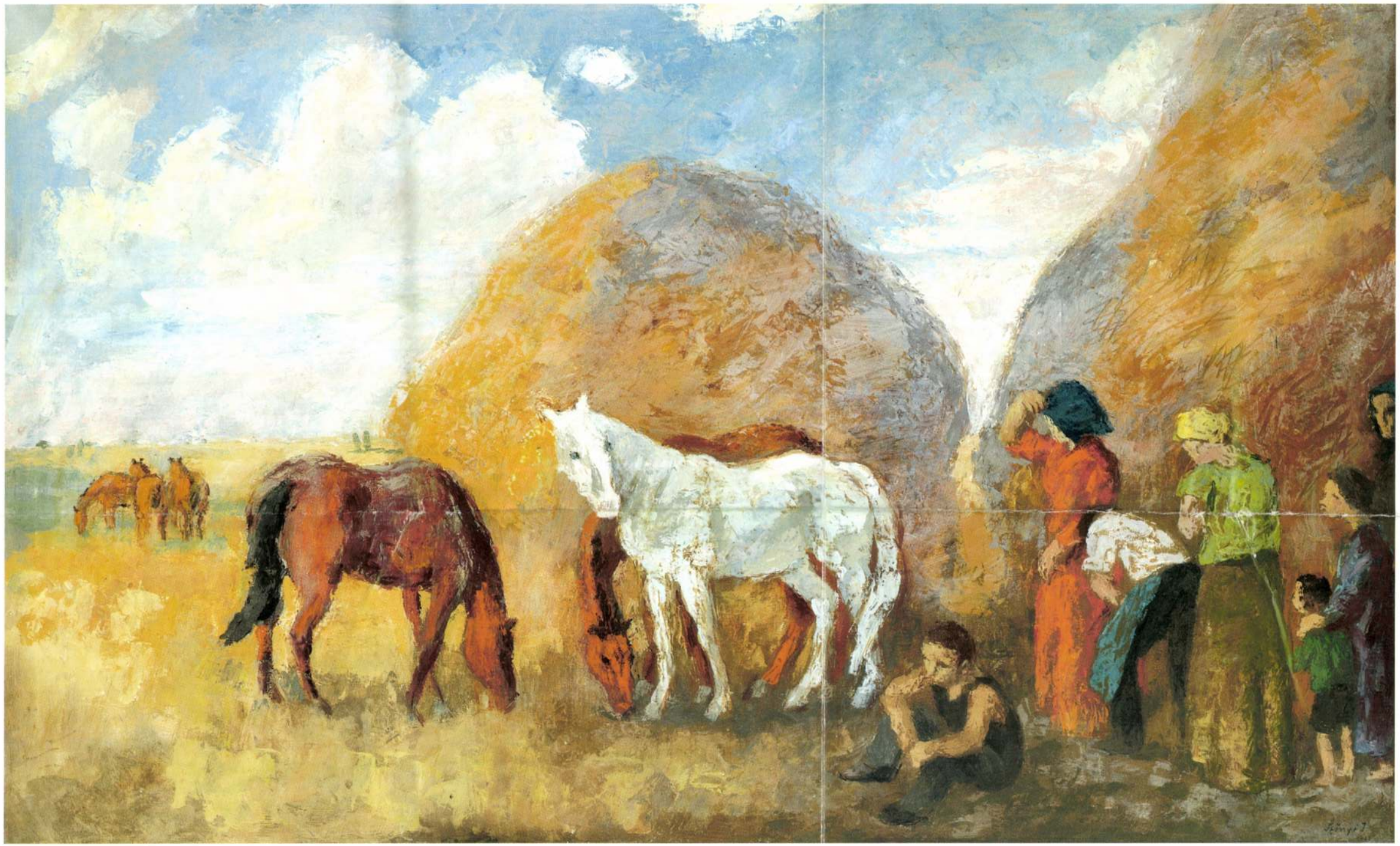



78.◄
Szőnyi István (1894-1960)

Délidőben
Tempera, vászon 80,5x130 cm
Jelezve jobbra lent: Szőnyi I. 1938
Kikiáltási ár: 2.800.000 Ft



Szőnyi István: Ácsorgók a vízparton, 1937

vékenységének elengedhetetlen része. Nagyszabású oeuvrejében a többezer festmény mellett pasztell, gouache és rézkarc lapok százai és rajzvázlatainak tömegei őrzik környezetének és tárgyainak képi lenyomatát, a vele élő emberek és állatok apró rezdüléseit. A szabadban szerzett friss élményeket gyorsan papírra vetette, grafikákon és rajzokon rögzítette, majd a műteremben véglegesítette vásznon, esetleg metszette rézbe a kompozíciót. Gyakran kiválasztott egy-egy motívumot és azt érlelte festmények egész során keresztül. Jelen esetben is képünk számos elemét, egy-egy figuráját és kompozíciós variációját fedezhetjük fel néhány évvel korábban készült festményén.[5]

Az impresszionizmus tanulságai nyomán műveinek témaválasztására a keresetlenség volt jellemző, ahogy a *Délidőben* is hétköznapi jelenet: a munkában megfáradt parasztok életének egy ellesett pillanata. "A művész számára a téma is csak eszköz ahhoz, hogy művészi mondanivalóit közölhesse. Éppen ezért a műalkotásnál soha sem a téma a fontos, hanem az, hogy a művész hogyan tudja megvalósítani azt, amit általa ki akar fejezni." olvashatjuk a Kép című kiadványban, mely Szőnyi esztétikai nézeteinek tárháza volt.[6] Az őt ért vizuális benyomásokat nem szolgaian, hanem lényén átszűrve tükrözte vissza. Noha a látványból indult ki, átköltötte a valóságot: "A művészet az alakításnál kezdődik. A festőnek az alkotásnál az optikai képből el kell hagyni mindazt, ami nem segíti elő az ő élményének kifejezését, viszont hangsúlyozni kell azokat az elemeket, amelyek azt előmozdítják."[7]

A fény megjelenítésének festői problémája végigkísérte Szőnyi István munkásságát. Neoklasszicizáló korszakában a transzcendens fénynyalábok felülről érkeznek, míg zebegényi képein a fény átjárja a motívumokat és szinte belülről világít. Ezt a hatást, képünkön is jól érzékelhető módon, a színek világos tónusa fokozza; mintha a ragyogó világosságban, a fehér szín felé közelítve feloldódna a kolorit. A forró levegő remegését asszociálja a felület faktúrája is. A művész anyaghasználatát kísérletek során át tökéletesítette. Már fiatalon vonzotta a kémia, és tudását a későbbiekben is kamatoztatta.[8] A testesebb olajfestéket zebegényi éveiben a tompa fényű temperával váltotta fel, mely 1934-től egyeduralkodóvá vált képein. Munkásságának avatatott méltatójától, Pataky Dénestől értesülhetünk festőtechnikai módszeréről: a színeket festőkéssel rakta fel a vászonra, néha több rétegben is, majd a felület száradása után vízzel felpuhította és a felső réteget itt-ott lekaparva érte el az egymásba áttűnő színezést.[9] Ennek az eljárásnak köszönhető a *Délidőben* fehér felhői alól elő-előtűnő rózsaszín foltok érzékeny festőisége. A leírtak beavatják a nézőt abba is, hogyan érte el képein a felületi struktúra hallatlanul izgalmas vibrálását. A szénakazlak anyagszerű megjelenítése érdekében ebben az esetben a festékbe bele is karcolt. Az uralkodó szürkés-barnás, világos tónust csak a lilás-kék, zöldesbarna, okkeres-narancs ruhák nem egynemű színezése élénkíti és ellenpontozza. A mű monumentalitása a tempera festék apró mikrorezdüléseiben, színkavalkádjában leli meg izgalmas kontrasztját.

Szőnyi kedvelte a vízszintesen megnyújtott, széles panorámájú képformátumot, melyen, mintha nagylátószögű objektívval rögzítené, számos alakot felvonultathatott. Az előterében a déli pihenőhöz sorakoznak a földművesek, kiket hármas csoportokba komponált. Jobbra két nő és egy lehajló férfialak mellett a három generációt megjelenítő idős, fiatal és gyermek figura áll. A legszélső, fejkendős nőalak egy része szinte véletlenül lemaradt a képről. Az impresszionizmus öröksége ez a pillanatnyiságot hangsúlyozó képkivágás, ahol a jelenet esetlegességét egy-egy motívum vagy figura elmetszésével éri el a művész.[10] A monumentálisan magasodó szénakazlak ívére képünkön szépen rímel az előtér lófiguráinak körvonala.[11] A gyakran felbukkanó fehér ló motívuma, mely itt központi elhelyezése, világos foltja és az őt keretező kazal félköríve révén válik hangsúlyossá, számos asszociációt hív elő a magyar mondakincs és népmesei világ

79.

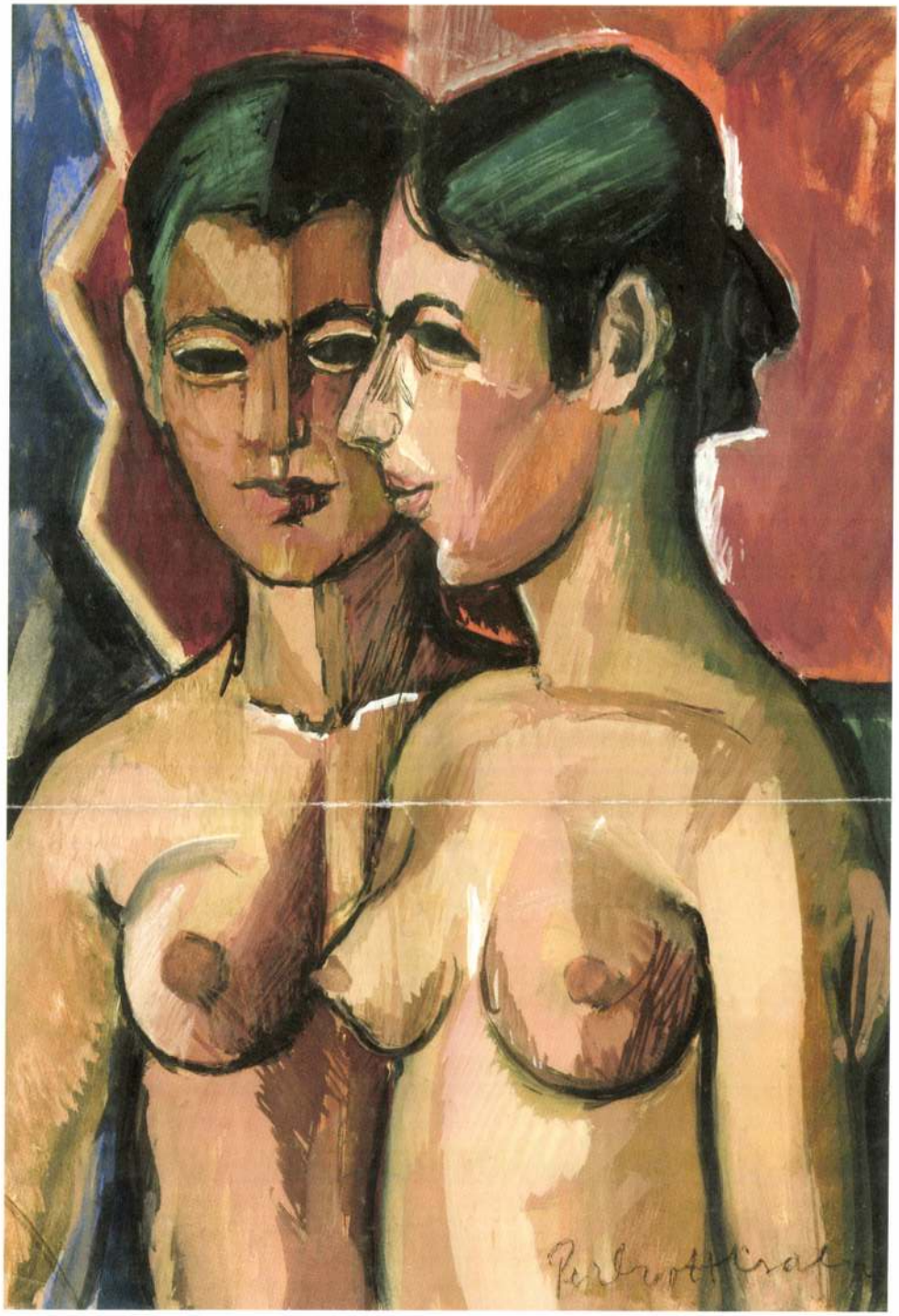

79.▲
Perlrott Csaba Vilmos (1880-1955)

Aktok
Tempera, papír 57x41 cm
Jelezve jobbra lent: Perlrott Csaba
Kikiáltási ár: 420.000 Ft



Szőnyi István: Lovak, 1935 Tempera, vászon (Magántulajdon)

köréből. A középtér magányos, ülő alakja összeköti a lovak és az emberek csoportját. A létezés állapotában feloldódó, karakter és gesztus nélküli figurák és a lovak együttes szerepeltetése akár a korábbi évek klasszicizáló, árkádiai motívuma is lehetne, ha a zebegényi Dunapart reális helyszíne és a parasztok hétköznapi viselete nem szólítaná vissza a valóságba a nézőt.

Szőnyi kiegyensúlyozott személyisége, iskolateremtő kvalitása a 30-as évektől számos rokon szemléletű festőt vonzott Zebegénybe, ahol nyaranta egy kis művészkolónia szerveződött.[1] [2] Aba-Novák Vilmos, Bernáth Aurél, Berény Róbert, Szobotka Imre, Medveczky Jenő és Elekffy Jenő is a zebegényi körbe rendszeresen vissza-visszatérő alkotók közé tartozott. A mindennapokat az alkotás ihletett órái mellett szeretetteli baráti találkozók, a környék bebarangolása, családi ünnepek és közös kamaramuzsikálások tették teljessé. A kortársak visszaemlékezéseit olvasva megérint minket az a meghitt hangulat, melyet művészetének atmoszférájával az utókorra is átörökített Szőnyi. Ez a bensőséges világ hívja elő azt az igényt, hogy végezetül a művészettörténész-barát segítségével alakját is felidézzük: "Az ember, aki az alkotás mögött állt, akárcsak a napsütötte föld melegét árasztó festményein, az életben is kedves, derűs és harmonikus lényével ragadott magával. Jellegzetes egyenes tartású, szálas alakja, a lényéből sugárzó értelem és fölény s modorának természetes közvetlensége egészítették ki a képet. Egyéni varázsa mindenkit megkapott, s ha belépett valahová, azok is megérezték, hogy valaki, akik nem ismerték."[13]

P. E.

Jegyzetek:

[1] "Nagybánya megindított egy folyamatot, ami tulajdonképpen még mindig tart s amihez nozzá lehet tenni valamit, folytatni lehet, ha szükséges vissza lehet nyúlni. Tehát akármennyire is időben nem régen történt, mégis tradíciót adott, olyat, melynek jövője van. Kihat a mai művészetre is."
Szőnyi István. Nagybánya a magyar művészetben. Szabad Művészet, 1953.okt. 221.l.

[2] "...munka szempontjából csak a hazai táj, az itthoni miliő, a magyar emberek érdekelnek, csak ezek keltenek bennem visszhangot s csak ezekből a hazai motívumokból tudok érdemleges munkát összehozni, mert ezekkel eszmélésem első pillanatától összeforrtam, eggyé váltam velül, önmagamon keresztül megtanultam megismerni legbensőbb lényegüket."
Szőnyi István önvallomása. Kortárs, 1961. V. évf. 282.l.

[3] Szőnyi István gyűjteményes kiállítás. 1935. jan.-febr. Fränkel Szalon.
Szőnyi István grafikai kiállítás. 1935. máj. Fränkel Szalon.
Szőnyi István gyűjteményes kiállítás. 1937. okt.-nov. Fränkel Szalon.

[4] "Szőnyi festői érzelmessége nyugalmasan issza magába a látható világot, a színek, formák és tónusok ízes folyamát a dunamenti hazai tájakon. Minden ecsetvonásán, minden vonalán az ösztönlényűség harmóniája derül."
Kállay Ernő katalógus előszó. Szőnyi István grafikai kiállítás. 1937. máj. Fränkel Szalon. 2.l.

[5] *Állattenyésztés*, 1935.(tempera, vászon 70x100 cm. Annak idején a Fruchter gyűjteményben.)
Lovak, 1935.(tempera, vászon 100x140 cm. Magántulajdon)
Kertben, 1935 (tempera, vászon 70x100 cm. Annak idején a Fruchter gyűjteményben.)
Ácsorgók a vízparton, 1937 (tempera, vászon 92x200 cm. Radnay gyűjtemény. Győr)

[6] Szőnyi István: A kép. Megjegyzések a művészetről. A Téma c. fejezet Bp.1943.70.l.

[7] Szőnyi. i.m. A látás módja.c. fejezet 55-56.l.

[8] "A technikának mindig csak alárendelt szerepet szabad játszani, de azért a művésznek el kell sajátítani a hosszú gyakorlatot kívánó, nehéz és bonyolult technikát, mert szüksége van reá ahhoz, hogy elmondhassa mondanivalóit, hogy a benne lakozó alkotó ösztönt tevékeny munkára tudja fordítani s hogy ebben az alkotó munkában öröme is teljen...Kell, hogy uralkodjon a technikán s azt műve érdekében jól használja. Nem szabad, hogy a mű értéke a felkészületlenség, a technikai dadogás miatt kárt szenvedjen, hogy elsikkadjon belőle minden őszinte, friss melegség, minden kifejező erő." Szőnyi, i.m. Technika c. fejezet.80-81.l.

[9] Szőnyi István emlékkiállítás. MNG, 1963.Katalógus előszó.

[10] *Eladó borjú*, 1933 (tempera, vászon 124x212 cm. Magyarok Világszövetsége,)
Udvaron, 1935 (tempera, vászon 116x140,5 cm. MNG)
Aratás után, 1936 (tempera, vászon 100x140 cm. MNG)

[11] "Az emberi figura iránti érdeklődésem állandó kísérője és kiegészítője az állatokhoz való közvetlen kapcsolatom...Zebegényben azután állandóan tartottam állatokat, kutyától, macskától kezdve, kecskén keresztül tehénig és lóig minden rendű és rangú háziállatot és mondhatom, hogy sok rajzomat és képemet azok ihlették meg."
Szőnyi István önvallomása. Kortrás, 1961. V.évf. 282.l.

[12] Elekfy Jenőné: Tizennégy nyár Zebegényben. Zebegény, 1970.

[13] Pataky Dénes, MNG katalógus 1963.9.l.

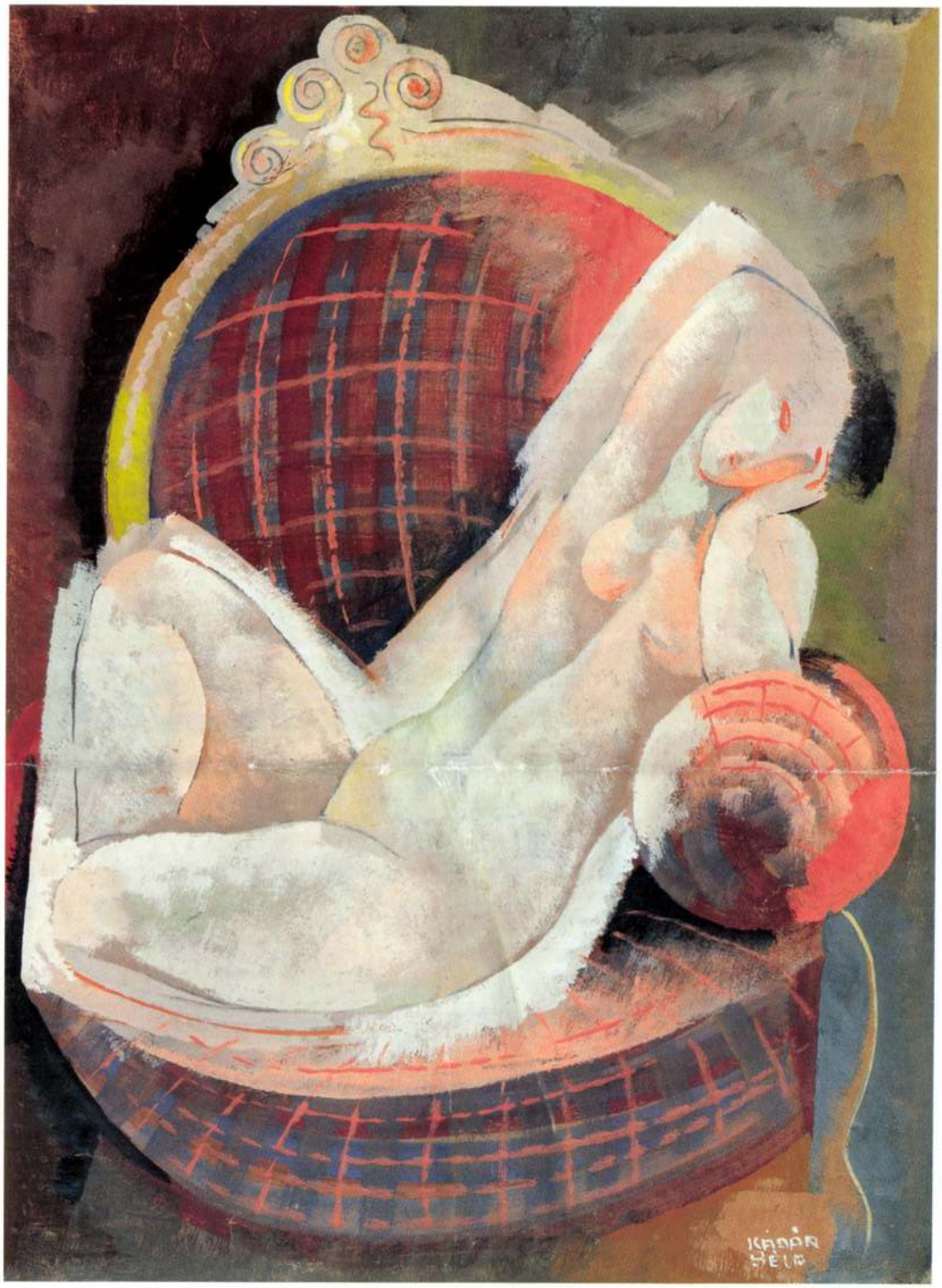

77.▲
Kádár Béla (1877-1956)

Akt fotelban
Tempera, papír 48x64 cm
Jelezve jobbra lent: Kádár Béla
Kikiáltási ár: 750.000 Ft

Szőnyi István (1894-1960)

Délidőben (Déli napsütésben), 1938
Tempera, vászon 80,5x130 cm
Jelezve jobbra lent: Szőnyi I. 1938

Proveniencia:
- BÁV 74. Aukció 273.sz. *Reprodukálva.*

Irodalom:
- Fenyő Iván: Szőnyi István. Bp.1934.
- Pataky Dénes: Szőnyi István. Bp.1971
- Szőnyi István. Genthon István előszavával. Róma, 1982.
- Végváry Lajos: Posztnagybánya. In. Magyar Művészet 1919-1945.Bp.1985.
- Szőnyi István. Szőnyi István Alapítvány. Zebegény, 1994. (Az 19994. jan.29. Szőnyi István születésének 100. évfordulója alkalmából rendezett emlékülés előadásai: Köpöczi Rózsa, Végvári Lajos, Zwickl András, Szabó Júlia, Passuth Krisztina)
- Egry Mária-Polgár László: Szőnyi István. Bp. 1999.



Szőnyi István, 1937

Zebegény, ez a Duna-parti kis település adott otthont több mint három évtizeden keresztül Szőnyi Istvánnak és családjának. Szerencsés helyzetben van a művészetszerető utókor, ugyanis a festő egykori házát, emlékmúzeum lévén, ma is felkeresheti. Személyesen megtapasztalható az a miliő, mely a képek születését inspirálta; bejárható a nagyverandás ház dombra futó hatalmas kertjével, a biedermeier és népi bútorokkal berendezett szobák sora - ahol a művész kétezer kötetes könyvtára és a ritka zsiráfnyakú zongora helyet kapott - és megismerhető az alkotó szentélye, a kis emeleti műterem. (1 fotó)

1924-től Szőnyi, Bartóky Melindával kötött házassága révén nemcsak otthonra lelt Zebegényben, de munkásságának szinte az egyedüli ihlető forrására is rátalált. Nagybányai iskolázottsága és mesterei, Ferenczy Károly és Réti István hatása nyomán a táj és a benne élő ember kapcsolatának festői megfogalmazása egész életművének legalapvetőbb kérdése volt. Ez foglalkoztatta a 20-as években született neoklasszicizáló, sötét tónusú olajképein, majd, 1929-es római ösztöndíjas útja után, egyre világosabb színekkel festett művein.[1]

A 30-as évek közepétől festményein kizárólagossá vált annak a mikrovilágnak a jelenléte, mely zárkózott, meditatív lényével leginkább összhangban volt. Vásznain mindennapi élményeit teremtette újjá; a környező vidéknek, a falu embereinek, élőlényeinek, szűkebb családi életterének megjelenítésével. Ezen elkötelezettségét politikai és stílusváltozások tüzében élete végéig megőrizte. A magyar művészetben talán csak Rippl-Rónai József intérieur képeinél találkozhatunk ehhez fogható harmonikus önazonossággal, melyben az alkotó külső és belső világa tökéletes egyensúlyba kerül és összesimul.[2]

Szőnyi korábbi éveiben a klasszikus művészet iránti tisztelet olyan mesterek formai és tematikai inspirációját eredményezte, mint Rembrandt, Hans von Marées vagy Brueghel. Érett zebegényi korszakában azonban már nem találunk stiláris előképeket. Szellemi ősöket azonban igen. A posztnagybányai áramlatokhoz kapcsolódva a természetelvű, klasszikus nagybányai tradicíókat élesztette újjá. Ezt az igazodást erősítette Szinyei Merse Pál Társasági tagsága és baráti köre is, mely a Gresham-kávéházi találkozókon szerveződött. A Gresham-kör alkotói ars poeticájukban az örök értékek tiszteletét vallották és elsősorban a szépség megjelenítésére törekedtek. Figuratív művészetükben a posztimpresszionizmus hazai változata valósult meg. A csoporthoz tartozott többek között Bernáth Aurél, Berény Róbert, Pátzay Pál, de olyan neves mecénás-műgyűjtők is, mint Fruchter Lajos, Szilágyi Sándor vagy Radnai Béla, kiknek kiváló ízléssel formálodó kollekcióiban a Szőnyi képek kiemelt helyet kaptak.

A festő egyedivé érlelt, jellegzetes képeit a két világháború közötti művészeti élet egyik legnívósabb kiállítási forumán, a Fränkel Szalonban ismerhette meg összegyűjtve a nagyközönség 1935-ben és 1937-ben.[3] A katalógusok bevezetőit a Gresham-kör műkritikusa, Farkas Zoltán mellett, az elsősorban az avangard modernitására nyitott, szigorú esztéta Kállai Ernő írta.[4] A korabeli kollektív tárlatok kiadványaiban is a jelen aukcion szereplő festménnyel rokon tematikájú és megfogalmzású Szőnyi művek egész sorával találkozhatunk.

A művész fegyelmezett alkata szigorú munkarendet követelt. A festés létszükséglet volt számára, mindennapi élette-

Uj orosz balett diadalutja Amerikában

Ez az orosz balett ugyanis már nem Szentpéterváron, hanem — Monter-Carloban született. Az itteni színház igazgatójának és W. G. de Basil ezredes agitálásának köszönhető, hogy a világhírű cári balett hagyományai alapján fiatal orosz táncművészekből együttes alakult, amely, mint a vándorló madarak, városról-városra, országról-országra jár és bemutatja, hogyan kell tiszta művészettel, átérzéssel és páratlan grációval lejteni Csajkovszkij, Chopin, Strauss és Nobohoff muzsikájára.

Ez a fiatal orosz balett most Amerikában szerepel s útja valóságos diadalút. A közönség és a sajtó egyformán elismeréssel és lelkesedéssel ünnepli a kitűnő tánccsoportot, amelynek vezetője Basil ezredes. Basil, a művészet iránti rajongásában, nem kímél sem időt, sem fáradtságot, hogy balettje a legmagasabb fokú művészi teljesítményt fejthesse ki. Bejárták már Dél- és Északamerika minden jelentősebb városát, s a színházak mindenütt szűknek bizonyultak, olyan tömegek ostromolták a pénztárakat. Montrealban és oronto-ban a stadionokban tartották produkcióikat, amelyekben hattizezer néző számára van hely. Mind a kettő zsúfolásig megtelt. Mexikóban oly példátlan érdeklődés nyilvánult meg a fiatal orosz balett előadása iránt, hogy a tizenötezer személyt befogadó sportpalotában egyetlen hely sem maradt üresen. A turné nagy sikerére való tekintettel az amerikai impresszáriók máris lekötötték a balettet évenkénti vendégszereplésre.

Az amerikai turné befejezése után, amely márciusban ér véget, a balettcsoport visszatér Monte-Carloba, azután Barcellonában, Párisban és Londonban fogják bemutatni művészetüket.

Mindig lesznek bohémok

Bemutatta a Casino

(Rendező: egyes. Színészek: egyes. Szövegkönyv: egyes.) Tipikus párisi bohózat, vidám, derüs, kacagtató, könnyű, szellemes, mint a francia pezsgő. Ötletes zene, némely dallamot máris együt dudolt a közönség a szereplőkkel, lendületes finálé, amely után a mozi közönsége megtapsolta a filmet. Játsszák: *Charles Farell, Charles Huggles és Margaret Churchill.* Nem lesz meglepetés, ha befut. *(Kábel.)*

MILANO *Milánóban Puccini halálának tizéves évfordulója alkalmával emlékünnepet tartottak. Márványtáblát helyeztek el ez alkalommal azon a házon, ahol Puccini harminc éven át lakott. Ugyanezen a napon Viareggioban azt a villát, ahol Puccini többizben is nyaralt és ahol múzeumot rendeztek be a kiváló zeneszerző emléktárgyaiból, — virágokkal díszítették fel.*

Szőnyi István kiállitása

A szépművészeti kiállítások helyiségeiben huszonnyolc legújabb festményét mutatja be *Szőnyi* István, akit ezeken a képeken keresztül a lehiggadás és a megállapodottság stádiumában látunk viszont. A nyugtalan keresés időszaka után a nyugalom és az összhang uralkodik pikturáján. Színeinek felrakása közben elmegy a pasztelles finomságokig, a lehelletfinom árnyalatok hangulatáig. Egyéniségének sajátos jellege, amely már iskolát teremtett, ezeken a képeken minden tekintetben kifejezésre jut. Megkapó nála az, hogy egyszerű témáin keresztül az átérzett gondolatokat is megörökíti. Ez alkalommal kiállított képei (kompoziciók és tájrészletek) a színek új, finom skáláit ragyogtatják. Kollekciójának legszebb darabja: *Vasárnap délután, Mosdatás, Völgyben* és a *Zebegényi Duna.* Gyüjteménye igazi műélvezetet jelent mindazok számára, akik *Szőnyi* István festészetét szeretik és fokozatos fejlődésében gyönyörködnek. *(I.)*

* **A Márta felújítása az Operaházban.** ***Flotow*** vígoperáját bemutatószámba menő **külsőségek között csütörtökön, január 24-én hozza** újra színre az Operaház. Szereplői *Orosz* Júlia, *Gere* Lola, *Losonczy* György, *Komáromy* Pál, *Koréh* Endre és *Pataky* Kálmán, aki a tenorfőszerepben a közelmultban Berlinben mutatta be ezt az alakítását. Vezényel *Berg* Ottó, rendezte *Rékai* András, díszleteket és jelemezeket tervezett *Fülöp* Zoltán.

* **A „Szeressük egymást" huszonötödik előadása.** Nóti Károly—Márkus Alfréd, Kellér Dezső zenés vígjátéka a „Szeressük egymást!" **hétfőn** este érkezik első jubileumához, a **huszonötödik előadáshoz. A közönség érdeklődése a darabbal szemben változatlan.**

UJ HIRADÓ MAGYARSÁG

A RÉGI ÉS A MA már majdnem klaszszikusszámba menő operettek megfilmesítése világszerte divat lett. Az amerikai *Metro*-filmgyár csak nemrég készítette el Lehár *„Vig özvegy"*-ét *Janette MacDonald* és *Chevalier* főszereplésével, a *Korda* Sándor vezetése alatt álló *London Filmtársaság* máris tárgyalásokat kezdett a két kitűnő művésszel, hogy hajózzanak át Angliába. Kordáék *Jacobi* örökszép operettjét, a *„Sybill"*-t szeretnék megfilmesíteni. Ennek a produkciónak két főszerepét szánta Korda *MacDonaldnak* és *Chevaliernek.*

*

HAROLD LLOYDOT három év óta nem látta a magyar közönség. Képzelhető érdeklődés nyilvánul meg tehát a Royal Apolló soron következő új filmje, a „Diktátor" iránt, amelynek főszerepét a közönségnek ez a régen látott kedvence játssza.

* **Ady-dalok.** Deák-Bárdos György, a kitűnő egyházi zeneszerző egy kis sorozat Ady-dalt adott közzé. Kiválogatta az „Uj Versek", „Vér és Arany", „Illés szekerén" című Ady-kötetekből a dallam után sóhajtó apró kis verseket és bensőséges beleéléssel kifejező, szép muzsikált komponált *„Az én két asszonyom", „Közel a temetőhöz", „Az úr érkezése", „Az én magyarságom" és „Egy ócska konflisban"* című versekhez.

A Koncert rendezései: Sámson vez. Ádám

Január 21. Z. fél 8.
Zalatnay szerzői est holnap V. fél 9.

Elly Ney Beethovenest 22

Grandiózus műsorán: **Appassionata, Waldsten, c-moll op. 111, Es-dur op. 7. szonáták és 32 variáció. (Zongorabérlet VI.)**
XI. Szimfónikus hangverseny 24-én. B. V. 8. Vez.: Fleischer, közr.: Kerpely.

Tarnay Alajos emlékest 25

Z. fél 9. Masildes, Orosz Júlia, Hannover, Kerpely, Laurisin Irén és Lajos, Koréh, Szedő közreműködésével.

Elly Ney trió 25-én

Műsor: Brahms, Beethoven, Schubert.

Rendk. filharmónia 28. V. 8. Charles Münch-Baldovino

Műcoron: **Bach—Respighi:** Passacaglia, **Debussy:** La printemps, **Ravel:** Daphnis et Chloe, **Dohnányi:** Gordonkaverseny stb.
Szatmári—Föderl zenekari est a Szimfónikusokkal 28-án.
Szánthó Mária táncest 29.
Koromzay hegedüest 30. Földes Andor közreműködésével.
Ticharich Zdenka szerzői est 30-án Zk. Waldbauer-kvartett és Érdy Pál közr. Műsoron vonósnégyesek, dalok, zongoraszámok.
Matuska dr.—Károlyi Bach-est febr. 1. Dullien Klára közreműködésével.

VI. filharmóniai hangverseny

főpróba febr. 3. Ouerai est 4-én. Vezényel Ferencsik, közr. **Mainardi.**
Győri Pál dr. dalestje febr. 6.
Bárdos Alice hegedüestje febr. 11.

Rachmaninoff febr. 15

*

Rózsavölgyi hangversenyei

Molinari holnap, jan. 21. Hangversenyzenekar. **Beethoven: Eroica, Mozart, Paganini, Tannhaeuser.**
Léner-kvartett jan. 23. (Lyra V.) Haydn, Mozart, Beethoven.
Hupka—Warrot zenekari est jan. 24.
Weingarten Pál zongoraestje jan. 29.
Schuricht Karl jan. 31. Hangversenyzenekar. Székesfővárosi Énekkar. **Bruckner:** Te Deum, **Brahms IV., Zádor:** Capriccio, **Dohnányi:** Változatok. Zongora: **Solymos Péter.**
Zsámboky Miklós gordonkaestje febr. 7. Z. ½8.
Kovács István zongoraestje febr. 10.

A szezón eseménye
Bulla Elma
„A VALLOMÁS"-ban
Belvárosi Színház

FÖLD, PÉNZ, GAZDASÁG

Szociális aggályok a telepités utjában

Irta: Kenyeres Miklós

Az általános mezőgazdasági helyzet szociális vonatkozású kérdései között kétségkívül a legtiszteletreméltóbb helyet foglalja el a telepítés. Vitéz Vass Elek miniszteri tanácsos, mint kormánymegbízott gyors tempóban fogott hozzá a telepítés gyakorlati lebonyolítását megelőző törvénytervezet elkészítéséhez. Azt hittük, hogy a karácsony szociális ajándékaként nyilvánosságra is kerül és természetesen rövid tárgyalás után a gyakorlati megvalósulás fogja követni. Ezért keltett nagy meglepetést és volt oly messzemenő visszhangja annak a nagybirtokokkal összefüggő statisztikai adatközlésnek, amely a telepítés keresztülvitelének útjába súlyos szociális természetű gátat igyekezett állítani.

A nagybirtoknak megvan a maga nemzetgazdasági feladata. A szociális problémák szolgálata talán másodrendűvé válik az agrárország külkereskedelmi feladatkörének betöltése alkalmával, amikor nagymennyiségű, azonos minőségű termelvényeknek exportálását kell biztosítani. Agrárkereskedelmi célok érdekében a nagybirtokok megtartása, tehát — hangsúlyozom az említett célokat eredményesen szolgáló nagybirtokok megtartásáról, van szó, — kétségkívül fontos. Ezeknek a megnyirbálása a rentabilitás rovására vagy teljes megszüntetése a telepítés érdekében senkinek nem volt és nem lehet célja. Komoly nemzetgazdász ilyen radikális megoldásra nem is gondolhat anélkül, hogy ne számolna egy agrárállam nélkülözhetetlen ipari életének teljes elsorvadásával. A statisztika adatai körül élénk vita támadt. Sokan kétségbevonták annak helyességét. Egyesek a cél érdekében történő adatcsoportosítást láttak benne. Mások a nagybirtok érdekeinek védelmi harcát vélték annak tükrében felfedezni. De ott lebeg mögötte egy, csak sejthető aggály, amely amiatt támad, hogy vajjon lesz-e pénz a telepítés céljaira szükséges földek megvásárlására. Mert ha nem volna meg a szükséges pénz és az említett aggály ezt kívánja sejtetni, úgy a nagybirtokból lehasítandó birtokrészek vételára esetleg olyan kötvénnyel nyerne kifizetést, amely idővel esetleg elértéktelenedik és nem képez készpénzszerű mobil vagyont; szóval, a nagybirtokot anyagi nehézségekbe sodorná, megkárosítaná. Ennek a bekövetkezését kívánják meggátolni. *Igy lehetne jellemezni a statisztika és a földbirtok, nem együvé tartozó két fogalom körül támadt reflexiókat. A telepítés kérdését egy szociális szükségszerüség pénzügyi problémájának tartom, ahol a hangsúly a pénzügyi részen nyugszik.*

A szociális helyzet számadatai, ha a pénzügyi elgondolás helyes, igazolják a telepítés helyességét nemzetgazdasági vonatkozásban is. Egynéhány nagybirtokrendszerbe foglalt és összesített adataival azt kívánják igazolni, hogy a szóbanforgó birtokterületnek megfelelő telepítés sokkal kevesebb embert foglalkoztat, végeredményben nagyfokú mezőgazdasági munkanélküliséget idézne elő. A számadatok katasztrofálisak. Ha nem vonjuk kétségbe a számok helyességét, úgy valóban gondolkodóba kell, hogy essünk. *De mihelyt a gazdasági és pénzügyi körülményeket mérlegeljük, úgy megsemmisül az a látszólagos igazság vagy itélet, amely a statisztika ténykörülményei alapján támad.* A nagybirtok foglalkoztatott alkalmazottjainak gazdasági helyzete — ép a szociális követelmények szempontjából — rendesen a minimális fokon mozog. A jelenlegi mezőgazdasági helyzet alig nyujthatna többet. Az alkalmazott mezőgazdasági munkások egy része nem él a megelégedettség olyan fokán, amely az általános szociális nyugalom előfeltételének megfelelne. Ennélfogva a telepítés önálló egzisztenciákat, nyugodt, de biztos munkával biztosított jövedelemforrást és családalapításra alkalmas megélhetési lehetőséget kíván teremteni. *Egy kis matematikai gondolkodással azt lehetne mondani, hogy egy ilyen nyugodt egzisztencia számértékben kifejezve, legalább háromszor annyi, mint egy alacsonyabb sorban élő mezőgazdasági munkás vagy telepiteni szándékolt törpebirtokos.* A statisztika számadataiba behelyettesítve az előbbi elgondolásomat épp az ellenkezőjét igazolom annak, amit alátámasztani kíván.

A kiragadott statisztikai számadatokkal nem lehet és nem szabad meggátolni a telepítés tervszerű lebonyolítását. A statisztika a jelen körülményeit igazolja, a multat is konkrétumokkal támaszthatja alá, a jövőbe azonban nem lát és így abból földbirtokpolitikai szempontból következtetéseket levonni nem lehet. Ha tudjuk azt, hogy most mennyi a nagybirtok foglalkoztatott alkalmazottainak, munkásainak stb. száma, ebből még nem következik, hogy meg tudjuk állapitani, *hogy egy ismeretlen telepítési programm végrehajtása eredményeképpen mennyi lesz a foglalkoztatott egyének száma, több-e vagy kevesebb, munkahiányt, avagy munkabőséget idéz elő. Annyit azonban már előre megmondhatunk, hogy olyan telepitést kell csinálni, amely dezauválni fogja a szóbanforgó adatokból levonható következtetéseket.* Ha pénzügyi vonatkozásban vizsgáljuk a nagybirtokok viszonyait, úgy találni fogunk olyan birtokcsoportokat is, amelyeknek pénzügyi helyzete, gazdálkodási körülményei egyenesen azt kívánják, hogy telepítés céljaira igénybevétessenek, hogy mint olyanok megszűnjenek éppen nemzetgazdasági célok érdekében. De aminthogy nem lehet és nem szabad a szóbanforgó nagybirtok statisztikájából a telepítés ellen következtetni, *éppen úgy nem lehet az említett pénzügyi szituáció ismerete alapján a nagybirtokok fenntartása ellen következtetéseket levonni.*

Mindezekből azt a következtetést kívánom levonni, hogy a telepítésnek kellő módon való előkészítése olyan gazdasági egyensúlyt idéz elő, amely szociális- és pénzügyi vonatkozásban is a nyugodt munkálkodás helyzetét teremti meg. *A telepítést készpénzzel kell lebonyolitani. Az igénybeveendő birtokokat, birtokrészeket készpénzzel kell kifizetni.* Ha ez megtörténik, úgy a nagybirtokból lehasított részeknek készpénzen való megváltása a nagybirtokos tehermentesítésén túl — ép a nyujtott tőke folytán — a mezőgazdaság rentabilitását fogja elősegiteni. *A nagybirtok csak úgy fog kötelezettségeinek eleget tenni, ha a lehasitott birtokrész mobiltőke gyanánt rendelkezhetik.* Hasznos invesztálások lehetősége fog megnyilni és a többtermelést célzó törekvéseket fogjuk így alátámaszthatni. *A telepesek, mint önálló gazdasági egyedek, az általános gazdasági helyzetet javitják meg, a nagybirtok kiszorult mezőgazdasági munkásai a fejleszthető és fejlesztendő mezőgazdasági ipar terén nyerhetnek elhelyezkedést biztosabb és állandóbb jövedelemmel.* Ily módon könnyen áthidalható egy helyes telepítési programmal az az aggály, amely a nagybirtokok statisztikai adatainak az említett módon való csoportosítása révén szociális vonatkozásban támadhat. Nincs akadálya és nem is lehet akadálya a telepítés megindulásának. A kormány egyik legszebb programmpontjának megvalósítása, ha helyes pénzügyi elgondolás alapján épül fel, eredményt fog hozni a mezőgazdaság számára, eredményt külkereskedelmi és agrárpolitikai céljaink elérése tekintetében, messzemenő eredményt szociális vonatkozásban és legfőképpen fokozni fogja azt a nyugalmat, amely minden gazdasági fellendülésnek és haladásnak nélkülözhetetlen alapfeltétele.

— **(Gyenge a külföldi érdeklődés a magyar méz iránt.)** A mézpiaci helyzet változatlan. Angliából, Németországból némi érdeklődés mutatkozik. Elsőrendű pergetett akácméz méhész vasutállomásán vevő edényeiben mázsánként 70 pengő, budapesti nagykereskedőknél 95—100 pengő, kicsinyben kilónként 110—115 fillér. Vegyes- és tarlóvirágmézek minden vonatkozásban kilógramonként 5 fillérrel olcsóbbak.

— **(Ostromállapot és cukornádégetés Cuba szigetén.)** Havannából jelentik: Minthogy a cubai kormány a cukorültetvényeket szabotálás miatt veszélyeztetve látja, a cukortermés védelmére Cuba egész területén a termés betakarításáig elrendelték az ostromállapotot és a szabotálást halállal büntetik. Egyébként a cukortúltermelés folytán előreláthatólag ebben az évben is nagymennyiségű cukornádat kell elégetni.

Színház Zene Film Művészet

A szerelem nem olyan egyszerü

De nem ám. Megnyugtató, hogy ezt a tételt *Fodor* László is vallja. Uj színdarabbal állt ki a Vígszínházban a közkeletű szólásmondás igazolására, bizonyságot téve az igazság mellett. Más lapra tartozik, hogy megbocsátják-e neki ezt az ellágyulást, vagy vallomásfélét. Elég botor ugyanis ahhoz, hogy a hatás kedvéért két érzékeny ponton is megszúrja saját közönségét. A csetneki báró Braunokon rúg egyet, a családi kriptában, mikor az elhúnyt egyszerű Braun bácsi koporsóját a hátsó sarokba tolja s másodszor a mai modern fiatalság számára rendez szabályos fejmosást, mikor a professzorral azt mondatja, hogy a mai nemzedék mindent lábbal tipor, ami szentség. Meglepő kanyarodás ez Fodor László tehnikájában, az éles fordulatot a szellemesség mögött is azonnal észreveszik, megrójják érte, védelmükbe veszik Braun bácsi koporsóját, megjegyezve, hogy az egyszerű ős, aki se csetneki, se báró nem volt, nem érdemli meg ezt a kegyeletsértést. Mit viccel Fodor úr ilyen komoly dolgokkal, boncolgassa csak tovább a dr. Szabó Jucik sorsát, ne térjen le arról az útról, amelyen elindult. S miért szégyeli csetneki báró Braun, az ügyes utód, az elődöket.

Kár volna, ha Fodor Lászlót megköveznék ezért a megjegyzéséért, mert éppen most kezd hozzá ahhoz a hangulathoz, vagy átalakuláshoz, amelyik hite szerint az elmélyedéshez vezet. Föltette magában, hogy most író lesz. Szakít az eddigi metódusokkal. Megmutatja, hogy ki ő. Ezekben a válságos pillanatokban nagyon jól esik, ha az ember érzi, hogy a közönség százszázalékig melléje áll és láthatatlan erőforrásokkal bíztatja. A siker tapsaiból ítélve, legalább is bizonytalan az, hogy a közönség viharosan helyeselne a szerzőnek most, amikor sarúit levetve közeledik a témához és bemutatja igazi oldalát is.

Ez az igazi oldal, vagy arculat, amelyiket Fodor László magáénak vall legújabb szerzeményében, nem is olyan veszélyes, mint ahogyan azt Fodor László gondolja. Ne aggódjék, nem százpercentes művészet az, amit végrehajtott, nem lesz itt semmi baj. Egészen rendes darab ez, szokványos, szakmányba megépítve, a mélységek áthidalva, a defektusok retusálva s ami feneketlenség előfordul benne, az csak felületesség, látszat és illatos romlottság — mint a költő mondaná. Az mindenesetre elgondolkoztató, hogy a szerző Shakespeare-rel kezdi a játékot és Shakespeare-rel végzi. A halhatatlan shakespearei holdfény és erkélyjelenet segítségül hívása zajtalan emelkedést hivatott adni Fodor László mondanivalójának. Fodor László applikálja a Mestert. Rómeó és Julia szerelmi himnusza vet fényt a sivár mai időkre s a mai fiatalság hazug kevélységére. Az ellentét a két kor szerelmesei között óriásinak tünik föl, Rómeóék nyiltan vallanak, kiszolgáltatják magukat egymásnak, míg Szalay Pista lenyeli az extázist, óvatos, kardrántásról szó sincs, megalkuszik és a kezét dörzsöli örömében, hogy nem árulta el magát Elza előtt. A nagy érzés elsikkad, a tegeződés, a mozibajárás, evezés és golfozás léhaságai között. Júlia—Elza se különb, férjhez megy csetneki Braunhoz. Inkább szenvednek, de nem vallanak. Kifelé kőkemény mellet mutogatnak. Belül epekednek egymás után, de erről nem beszélnek. Ilyenek ők, a mai fiatalok. Másról beszélnek, mást vesznek el s az egész kavarodásnak az az átkozott gőg az oka. Fodor László szerint olyan fegyelmezettek, hogy a világért se mondanák ki azt, hogy szeretlek. Be lehet őket törni rossz házasságok igájába, ott remekül tudnak hazudni, de az őszinte érzéstől fáznak, restelik és utálják, mikor a szívük a torkukban dobog. Elza pillján egy őrizetlen pillanatban megjelenik egy könnycsepp. Ez a cseppfolyós anyag akkora változást idéz elő Pistánkban, mint egy világnézet feladása. Meggyanúsítja a hölgyet, hogy van szíve, mire a hölgy feleségül megy csetneki Braunhoz, csakhogy a fiúnak ne legyen igaza.

A megvesztegető előadásban, amelyet a Vígszínház produkál, ez úgy fest, mint valami golfpályán nőtt vadvirágos legenda amelyiknek e két gránitból faragott lélek a hőse. A szinjáték foszforeszkál, a szerző igen ötletes. De elég a csillár meggyújtása ahhoz, hogy az ember beismerje: ezek a bronzfigurák csináltak, mesterségesek, hidegek s nem párolog belőlük a valóság káprázata. A játék nem folyik természetesen, hátul ott áll a gépmester, aki dirigál és halljuk az ügyelő csengetését. Kitünő számítások alapján történik minden, száraz levegőben, minden mondat a helyén van, színek elosztva, jó mondások menetrendszerűen közlekednek. Van egy elsőrangú kérdés is a párbeszédekben. Csetneki Braun azzal dicsekszik a nyilvánvalóan keresztény lányos mamának, hogy négy bőrgyárán kívül kastélya is van. A mama szeme felragyog a kastélyra s így adja fel a legkényesebb kérdést:

— Kápolnával?

Ez a kérdés vihart arat. Természetesen Góthné *Kertész* Ella teszi fel, utána tomboló tetszés, telitalálat. Hogy Góth mama is fertőzött az erkölcsökben, emiatt a szerző a felelősséget áthárítja az életre, ámbár ennél a Péterfy professzornénál is csak álca az y-psilon a név végén, a méltóságos asszony nem hű képviselője a középosztály szellemének, felfogása és modora elüt ettől s ebben része van Góthnénak is, aki egy akcentussal áthangolja kedélyes szerepét. Bármilyen kitünően játszik is, fellépése olyan tónust ad a darabnak, aminőt a szerző bizonyára nem tartott kívánatosnak, mert ő határozottan egy szeriőz és halk méltóságos asszonyról álmodozott. A szerző becsvágyát *Somlay* Arthúr közelíthette meg a legszerencsésebben, Somlay körül valóban ragyog valami szerénység, amelyik csak az úrból áradhat szét. Erősen fejlődik a szögletes passzivitásra ránevelt *Muráti* Lili, torkából új líra keres kiutat, de az első klasszistól még sok apróság választja el, amelyik mind lényeges kellék. Az a csetneki Braun, akit *Rajnai* Gábor ráz elénk a kisujjából: döntő bizonyíték *Fodor* László értékesebb törekvései mellett, noha éppen ez a figura követi el a családi tapintatlanságot. Ezt a gyarlóságát nem számítva, egyike a legsikerültebb vázlatoknak, különösen *Rajnai* Gábor feszletlen és rokonszenvesen pöffeszkedő megnagyitásában. A nyafka Lidi *(Komár* Juliska) is új szín, új típus. Különös, tompa csengésű mondatvégei érthetetlenek *Jávor* Pálnál, valami fáradt fahangot ad, pedig egyike a legbecsületesebb fiataloknak, aki még azzal a sexepillel is leszámolt már, amelyik őt, mint közkedvelt amorozot elengedhetetlenül kíséri. A mozgalmas mellékszereplők sokadalmából *Somló* István, *Vágóné, Makláry, Peti, Szemlér* Mária, *Csók* István, *Egry* István hagy maga után hangulatot. Mesteri *Tarnay* Ernő rendezése, az ő rajongó komédiaszeretetének sok része lehet abban a csiszoltságban, amelyik a fiatalok árnyalati sokoldalúságában jelentkezik.

Fodor László meg lehet elégedve komoly kísérletével. Nem sikkad el az a nemesebb szándéka, amellyel megfenyíti a mai fiatalságot, a vádbeszéd az erőszakolt jellemek mögül is tisztán hallatszik. Azt hirdeti róluk, hogy nem méltók arra, hogy találkozzanak a nagyszerű szerelemmel, mert összelapulnak és eltörpülnek, mikor ez a roppant jéghegy feléjük közeledik és maszk rajtuk a Siegfriedek hősi póza. Született nyárspolgárok, apró csalások morzsáira utalva.

Ebben egyetértünk, uram, s engedje meg, hogy megmondjam: az a kiállás rokonszenves és írói.

Papp Jenő

UJ MAGYARSÁG
Hallo az ismeretlen olvasó!

— Állunk rendelkezésre!

— Hogy állunk az e heti premierdömpinggel s annak utókövetkezményeivel?

— Ezen a héten három premier zajlik le Budapesten. E premierek a mult hét bemutató-előadásaival lezárják a pesti színházaknak három-négyhetenként megismétlődni szokott bemutató hullámhegyét, hogy helyetadjanak egy új premieráradat előkészületeinek. Ezen a héten dől el, hogy február elején és közepe táján milyen darabokat fogunk látni a kisebb és nagyobb pesti színházakban, amelyeknek a februári hónap egyenértéküen fontos a rendszerint legjobb októberi és novemberi hónapokkal.

— Halljuk, halljuk! Hol, kitől s mit fogunk látni?

— Legpontosabban előre megállapított sorrendje, mint mindig, most is a Vígszínháznak van, amelynek télvégi és tavaszi szezonját: Hunyadi Sándor, Heltai Jenő, Csathó Kálmán, Lengyel Menyhért és Békeffi István fogják betölteni, minden valószínűség szerint felsorolásuk sorrendjében. Hunyadi Sándor pesti színházi és vidéki magyar úrilevegőben játszódó vigjátékot irt, Heltai Jenő és Békeffi István úgynevezett pesti darabokkal szerepelnek, Lengyel Menyhért új darabjának kissé fantasztikus ize van, míg Csathó Kálmán „Kék táska" című darabja modern szerelmi történet. Ezek között a darabok között szerepelni fog még a Vígszínház ezidei műsorán egy francia repriz és egy eredeti angol darab — ezek közé a magyar szerzők közé beékelve természetesen...

— Lázasan érdekes.

— Lázasan keres új darabot az Andrássy-úti Színház, amelynek rendelkezésére áll Molnár Ferenc mult héten Bécsben bemutatott két egyfelvonásosa, amelyet azonban a színház valamelyik tavaszi hónapban akar csak bemutatni. A testvérszínházban, a Magyar Színházban egy héttel elhalasztották Bónyi Adorján Rökk Marika számára irott darabjának a bemutatóját. Ebben a darabban Rökk Marikának újabb alkalma lesz „poharakat törni", egyáltalán ezúttal — a színpadon lesz végre „afférje", amenynyiben a lovaglóruhás Marikát cigányzenés mulatozás közben fiúnak nézve, megsértik, mire Marika nyilt színen pofonvágja a sértőt. Ebből párbaj lesz, még pedig pisztolypárbaj, hogy lehetőleg minél később derüljön ki az, hogy Marika leány, kiderülni pedig a dolog majdnem egyszerre derül ki — a happyenddel... Végül mint tüneti érdekességet említjük meg, hogy egyszerre három színház is tartogat egy-egy darabot Fedák számára, en gardeban állva, hogy rögtön műsorra tűzze, mihelyt Fedák a keleti-pályaudvarra megérkezik. Aki persze egyelőre — nincs sehol...

— Valami érdekes személyi hir?

— Ezen a héten dől el, hogy hol fog játszani tavasszal Csortos Gyula, aki a rendkivüli sikerű „Randevu" című darabbal befejezi hosszú vendégjátékát a Bethlen-téri színházban. Csortosra mintegy három hónapja vár már a Belvárosi Színház Franz Albrecht „VIII. Henrik" című történeti darabjával, amelynek valószínüleg Budapesten lesz az „ősbemutatója", ha csak a darab addig valamelyik más európai színpadon szinre nem kerül. A Belvárosi már bemutatóra került „Vallomás" című darabján kivül egy másik eredeti magyar darabbal is s a „VIII Henrik" bemutatóterminusa e két darab életlartamától függ. Nincs tehát kizárva, hogy amig a kizárólag Csortossal eljátszható rendkivül érdekes és értékes darabra, amelyből az ismert film is készült, sor kerül, Csortos eljátssza Savoir-nak „Tejút" című darabját, amelynek főszereplője egy világhirű színész.

— És semmi affér e héten?

— Hát... amolyan kisebbfajta. Látta a Baskircsev Máriában azt az ismeretlen hölgyet a színpadon, aki az atelier-jelenetben Bajor énekét gitárral kiséri? Az illető civil úriasszony, neve Varga Istvánné és Pauspertl Terkának, a Nemzeti Színház tervező művésznőjének nővére. Képzelje: őt pengőt ajánlott fel a gavallér Nemzeti Színház a gitárművésznőnek esténként, — hogy Bajor Gizi közbenjárására a tényleg nevetséges tiszteletdíjat — végül is esti 20 pengőre emelje fel...

* **Igy élünk mi.** (A *Terézkörúti Színpad új műsora.)* Jól, vagy rosszul kint a Teréz-körúton, de a színpadon mindenesetre jól: kitünő hangulatban, ötletes konferálás mellett, muzsikálás, kacagás és nevetés között. *Lengyel* Gizi, *Gárdonyi* Lajos és *Bérczy* Géza játsszák Nagy Endre vidám kis darabjának, a *Szobaúr*-nak szerepeit. Két nagyszerű jelenete van *Salamon* Bélának, aki igazi salamoni megoldásokkal dolgozik: fő a nevettetés és az mindenképpen sikerül is neki. Dalok, sanzonok hidalják át a kisebb darabok közötti tért és természetesen *Békeffi* Lászó, a szatirikus konferáló, aki talán már unhatja, hogy ő kapja a legtöbb tapsot. Külön elismerés illeti meg a revü vitajelentését, ahol *Békeffi* László és *Kőváry* Gyula, *Rajna* Alice és *Kökény* Ilona háboruskodnak egymással, mostani aktuális témákon. De az új műsor sikeréből kiveszi a részét a kitünő Nagykovácsi Ilona, Komlós Vili, Sass Olly, Lánczy Margit, Kompóthy Gyula és Ormos.

VIKI
RÖKK MARIKA FELLÉPTÉVEL
A Magyar Színház szombati premierje

Szenzációs érdekességű színházi esemény lesz január 26-án, szombaton a Magyar Színházban.

Bónyi Adorján, a kiváló író új vígjátéka, a *„Viki"* kerül bemutatóra *Ábrahám* Pál zenéjével, *Harmath* Imre verseivel. A pompás vígjáték a békebeli Nagyvárad emlékét eleveníti meg — nagyon kedves, érdekfeszítő mese keretében, — melynek központjában egy aranyos kedélyű gentry urilány áll, akit

RÖKK MARIKA

személyesit meg, egy nagy vígjátéki szerep ezer színében csillogva, prózában, énekben, táncban. A nagy színházi eseményhez képest a többi főszerepet is a legkiválóbbak játsszák:

Törzs Jenő, *Beregi* Oszkár, *Berky* Lili, *Gózon* Gyula, *Kertész* Dezső, *Báthory* Giza, *László* Miklós.

Kedves szerepekhez jutottak még: *Abonyi, Berky, Faragó, Fáy, Gonda, Keleti, Lendvay* Márta, *Mátrai, Pataki, Pethes, Sugár, Szabó, Vándory, Várnai* stb.

Rendező: *Loránth* Vilmos. Karnagy: *Losonczi* Dezső. Díszlettervező: *Gara* Zoltán.

A darabban előforduló cigányzenét *Bura* Sándor és zenekara szolgáltatja.

A *„Viki" nyilvános főpróbája* pénteken este 8 órakor lesz a Magyar Színház Nyugdijintézete javára.

A *„Vadvirág" kedden* utoljára, 125-ödször kerül színre.

Szerdán és csütörtökön nincs előadás.

Vasárnap délután A kőszivü ember fiai van műsoron. (Jegyrendelési telefon: 33—8—33.)

E kiállításunk 1924 január 27-én, vasárnap zárul.

Légrády nyomda és könyvkiadó r.-t., Budapest.

ÖTÖDIK TEREM.

RÉZKARCOK.

128. Ülő akt 50.000
129. Anyaság 50.000
130. Tanulmány. Tusrajz 200.000
131. Anyám 50.000
132. Vázlat egy képhez. Tusrajz 100.000
133. Föltámadás 100.000
134. Vázlat a Venushoz. Tusrajz 80.000
135. Öregek 50.000
136. Terefere 60.000
137. Térdeplő akt. Tusrajz 150.000
138. Erdő széle 70.000
139. Fekvő akt 50.000
140. Varró nő 80.000
141. Domboldal 80.000
142. Öreg asszony 60.000
143. Kompozicióvázlat. Tusrajz 80.000
144. Gyárváros 80.000
145. Fürdő után 60.000
146. Szomjuság 100.000
147. Hegyi ut 60.000
148. Mosolygás 60.000
149. Tanulmányfej 50.000
150. Naplemente 50.000
151. Arckép. Magántulajdon.
152. Álló akt 80.000
153. Révház 80.000
154. Arckép. Magántulajdon.
155. Dunaparti táj 50.000
156. Törülköző akt 50.000

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

97. Falu fölött 1,200.000
98. Csendélet 1,000.000
99. Őszi nap 1,000.000
100. Duna Dömös fölött 1,500.000
101. Tanulmányfej. Magántulajdon.
102. Gyümölcsszüret 2,000.000
103. Női fej. Magántulajdon.
104. Csönd 800.000
105. Alföld 1,000.000
106. Csónak 600.000
107. Erdő mélye 800.000
108. Tanya 800.000
109. Kompozicióvázlat 600.000

NEGYEDIK TEREM.

FESTMÉNYEK.

110. Pihenő modellek 2,500.000
111. Kis önarckép 1,000.000
112. Olvasó férfi 8,000.000
113. Lányok. Magántulajdon.
114. Önarckép 2,500.000
115. Nyár 7,000.000
116. Anyám és én 6,000.000
117. Ebéd 8,000.000
118. Gyermekfej. Magántulajdon.
119. Vázlat a Venushoz 2,500.000
120. Reggel 2,000.000
121. Vihar előtt 2,000.000
122. Vázlat a Bethsabehoz 2,500.000
123. Tükör előtt 8,000.000
124. Kaszáló 3,000.000
125. Danaidák 25,000.000
126. Nógrádi táj 3,500.000
127. Öreg ember 2,000.000

67. Naplemente 1,500.000
68. Hegyi ut 3,500.000
69. Szomjuság. Magántulajdon.
70. Utca 3,500.000
71. Kapálók 1,000.000
72. Veresfedelü ház 2,500.000
73. Tanulmány a Danaidákhoz 3,500.000
74. Artisták 2,000.000
75. Tékozló fiu 2,000.000
76. Olvasó leány 5,000.000
77. Harc 2,500.000
78. Vörös waggonok 5,000.000
79. Erdőszélen 3,000.000
80. Keleti pályaudvar 4,000.000
80a. Venus 12,000.000
81. Reggeli napsütés 3,500.000
82. Árnyékban 2,500.000

HARMADIK TEREM.

VIZFESTMÉNYEK.

83. Fahordás 600.000
84. Mosolygó lány 800.000
85. Kilátás a Fehér-hegyről 1,500.000
86. Falu 600.000
87. Ősz. Magántulajdon.
88. Vénasszonyok nyara 1,000.000
89. Halászok 1,500.000
90. Gyümölcsös 1,000.000
91. Furulyaszó. Magántulajdon.
92. Vörösfalu házak 800.000
93. Akt 800.000
94. Ádám és Éva 1,500.000
95. Domboldal 1,000.000
96. Fekvő akt 600.000

35. Fatanulmány 200.000
36. Arcképtanulmány 200.000
37. Kompozicióvázlat 150.000
38. Merengés 200.000
39. Vázlat egy kompozicióhoz 250.000
40. Könyöklő 200.000
41. Család 150.000
42. Dombvidék 250.000
43. Krisztus sirbatétele 250.000
44. Figyelő nő 250.000
45. Pagony 150.000
46. Külváros 250.000
47. Agitátor 200.000
48. Gyümölcskosár 400.000
49. Kertajtó 200.000
50. Utolsó sugarak 350.000
51. Akt 200.000
52. Gőzmalom 400.000
53. Major 400.000
54. Önarckép 450.000
55. Kazlak 350.000
56. Dió-verők 400.000
57. Vázlat egy szentképhez 350.000
58. Gyárváros 400.000
59. Gyümölcsfák 300.000

MÁSODIK TEREM.

FESTMÉNYEK.

60. Viztorony 3,000.000
61. Bethsabe 12,000.000
62. Alföldi táj. Magántulajdon.
63. Laci. Magántulajdon.
64. Duna 8,000.000
65. Lányfej 1,000.000
66. Arckép. Magántulajdon.

ELSŐ TEREM.

TUSRAJZOK.

1. Lányfej 300.000
2. Heverészők 450.000
3. Profil 250.000
4. Alföldi ut 350.000
5. Ruth és Boas 400.000
6. Dombok 400.000
7. Akttanulmányok 300.000
8. Ülő akt 300.000
9. Tanulmányfej 250.000
10. Hegyoldalban 350.000
11. Erdőrészlet 350.000
12. Tanulmány egy képhez 400.000
13. Mosakodás 200.000
14. Vázlat 150.000
15. Önarckép 200.000
16. Kompozicióvázlat 100.000
17. Szénosztás 200.000
18. Tájkép 100.000
19. Jákob az angyallal birkózik 150.000
20. Édesapám 150.000
21. Felhőtanulmány 150.000
22. Fahordás 150.000
23. Mária és Mártha 200.000
24. Fürdőzők. Magántulajdon.
25. Kültelki házak 250.000
26. Kukoricafosztás 150.000
27. Alvó nő 150.000
28. Erdő széle 150.000
29. Takaritás 200.000
30. Templom 250.000
31. Fák a hegyen 250.000
32. Akttanulmány 150.000
33. Kis ház 150.000
34. Zebegény. Magántulajdon.

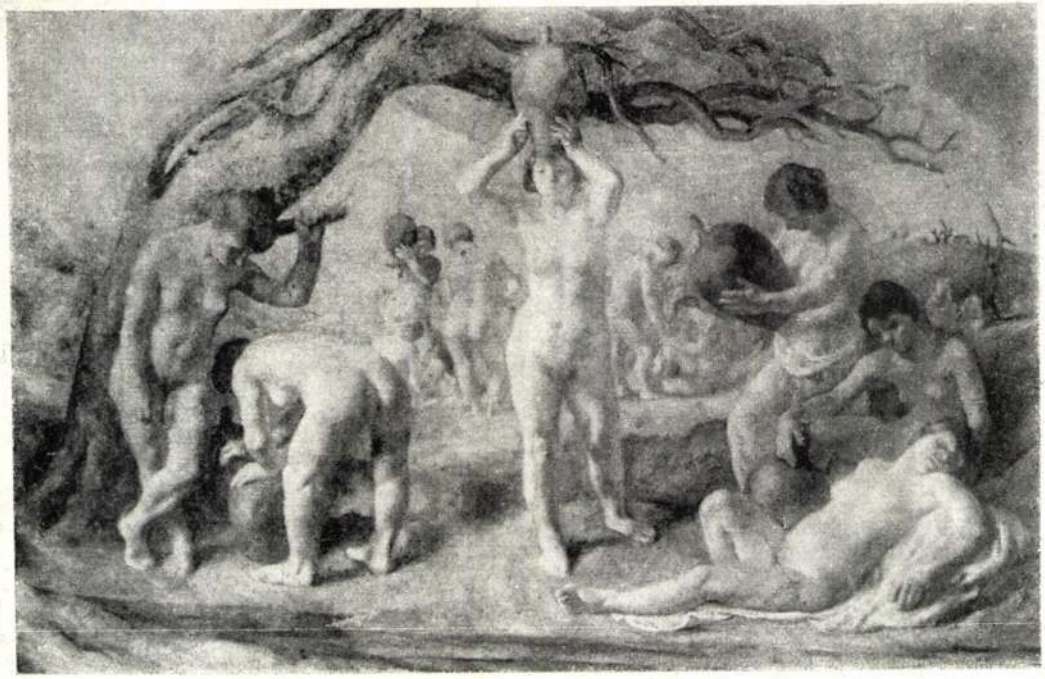

Danaidák.



Alföldi táj.

tonos, meg nem szakitott egységeken belül a plasztikai értékek kifejező erejében gyönyörködhetik. Ami e hatást elősegiti, a környezet egyszerüsége, a világitás drámai ellentéteinek kikerülése, a felfokozott szinhatások helyett kevés szinre redukált harmoniák: Szőnyi művészetében mind megfelelő hangsulyt kap. Csak vizfestményeiben, hol a tájképi elem uralkodik, jut szóhoz a szin, erősebben kiélezve ugyan, de ott sem a gazdagon orchestrált muzsika uralkodik, hanem a kevés, de élénk szinek erős, férfias összecsengése.

Nagyon természetes, hogy e művészi állásfoglalásnak, mely annyira a formát s igy a rajzot hangsulyozza, egyenes következménye a grafikai elem. Szőnyi puritán művészetének ilykép a grafikája szerves és lényeges kiegészitője. Mintegy körülöleli festészete célkitüzéseit, sőt az sem lehetetlen, hogy megforditva, belőle fejlődött ki festészetének nem egy jellemvonása. Mindenkép a kettő egy. Ugyanazon erős formai kiképzés, a testek anyagszerüségének éreztetése, sőt felfokozása, a drámai akcentusok leegyszerüsitése, az egyszerü motivumoknak a formaalakitás erejével való kiemelése jellemzik grafikáját is. Ilykép Szőnyi mélyen átérzett *formakultusza* festészetét és grafikáját elválaszthatlanul egybekapcsolja és egyuttal a festészet legnemesebb tradicióira mutat vissza. Igy válik az uj művészet becses hagyományok uj erőre kapott őrizőjévé és ha igaz, hogy semmi sem uj a nap alatt, éppoly igaz az is, hogy minden, a még oly réginek látszó probléma is korról-korra szinét változtatja és igy a *festői* és *plasztikus látás* régi ellentéte — az uj művészet terén — csak lényegében régi, de megjelenésében uj szint ölt. Ami a XVII. század művészetében is harci jelszó volt, ma, Cézanne utódai körében is az maradt, — de Szőnyi István plasztikus látása egy őserejü művészi egyéniség ez első harmonikus megnyilatkozásában máris uj és eredeti eredményeket mutat fel.

Dr. Lázár Béla.

Az uj magyar művésznemzedék élén — célkitüzéseinek biztonságával — egyenes léptekkel halad Szőnyi István. Művészetének gyökérszálai visszanyulnak a nagybányai mesterekhez, kiktől a természet ájtatos szivvel való megfigyelését örökölte. De aztán uj utakra tört. Nem maradt az *ember és a környező természet* egységének naiv kutatója, hanem figyelmét a tárgyakra, azok volumenjére, sulyára, plasztikai erejére, kifejező hatalmára forditotta. Ezzel a világlátással uj csapást nyitott magának a világ interpretálásához s az impresszionizmus festői felfogásával szemben uj állásfoglalást képvisel.

E törekvésében belekapcsolódik ő is egy uj európai áramlatba, melynek kiindulópontja Cézanne volt, de mig a legtöbben e francia mester egyoldaluságainál, egyéni különösségeinél megrekedtek, Szőnyi István világos éleslátással nem vett át tőle egyebet az elvi állásfoglalásnál, egyébként ment a maga utján és igyekezett a maga szemével látni.

Az ő szeme pedig nem a szinek hajszálfinom árnyalata iránt érzékeny szem, nem a szinek értékeinek lehelet-gyöngédségü átmeneteit figyeli, — a formák plasztikai erejét, a formák anyagiasságát, viszonylatait, kifejezőképességüket kutatja és azokkal fejezi ki férfias, erőtől duzzadó érzéseit. Művészetének stiljét tehetségének ez az uralkodó eleme determinálja. Nem a lázas mozgalmasságot, hanem az erőt, a nyugodt, öntudatos, zárt formákat kell keresnie, olyan témákat, melyek az ilyen formák előtérbe állitását lehetővé teszik. Nagy kompoziciójától elkezdve, át legkisebb vázlatáig, a mi formaalakitó képzeletét foglalkoztatja, nem egyéb, mint a sulyos volumenü, telt idomu, fojtott erejü alakok összejátszása, harmonikus egységekké alakitása, hogy a nyugodt szemmel látás gyönyöreiben részeltesse nézőt. Igy, formáról-formára vezeti tekintetünket, mely foly-



Bethsabe.

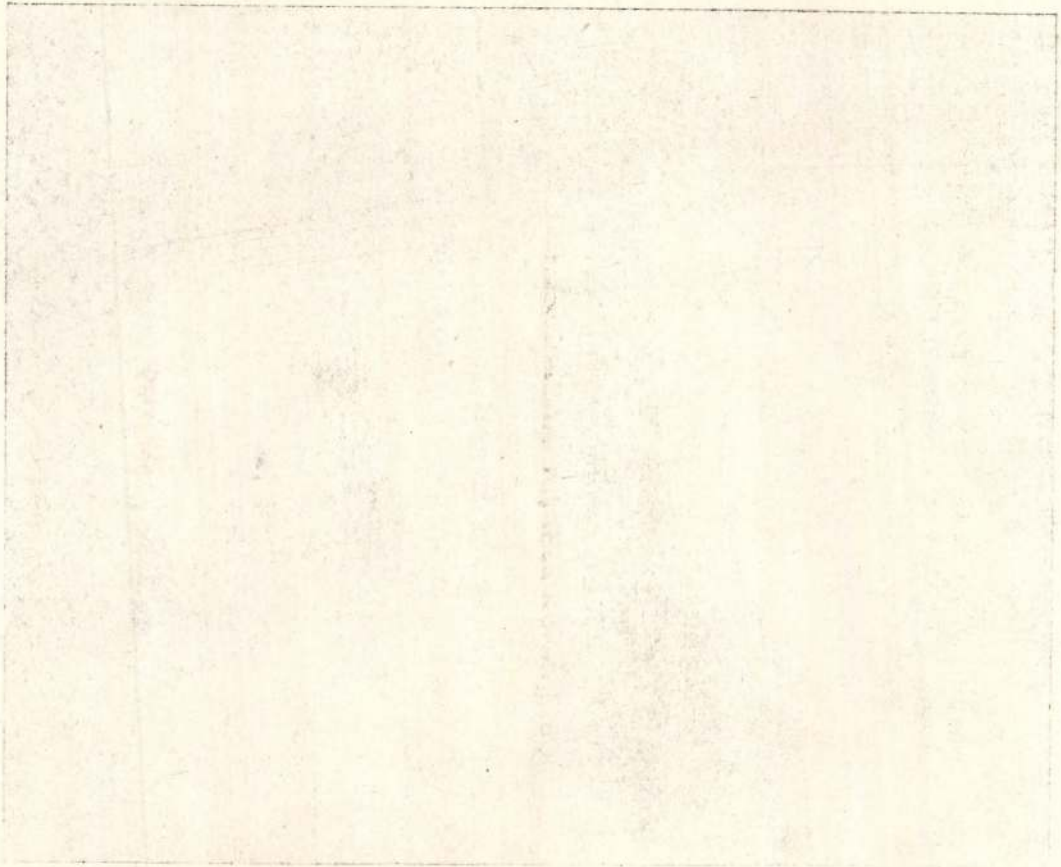

MOST JELENT MEG:

ERNST-MUZEUM.

I. füzet. ERNST LAJOS: Jacopo Tintoretto: Szent István Mária oltalmába ajánlja Magyarországot.
MAYER L. AUGUST: Tintoretto egy ösmeretlen magyar vonatkozásu képe.

II. füzet. Dr. LÁZÁR BÉLA: Bernhard-Strigel: II. Ulászló és családjának arcképe.

III. füzet. Külföldi mesterek magyar vonatkozásu művei.

IV. füzet. DR. FERENCZY ZOLTÁN: A Petőfi-terem.

V. füzet. ERNST LAJOS: Petőfi arcképei.

Az Ernst-Muzeum kiadása.

—◈—

AZ ERNST-MUZEUM MŰVÉSZ-KÖNYVEIBŐL ujabban megjelent a VI. Rippl-Rónai József és a VII. Vaszary János.

Előbbi füzetek:

I. Csók István. II. Iványi-Grünwald Béla. III. Perlmutter Izsák. IV. Gyárfás Jenő. V. Rudnay Gyula.

Egy-egy füzet ára 3000 korona.

—◈—

Dr. LÁZÁR BÉLA:

FADRUSZ JÁNOS ÉLETE ÉS MŰVÉSZETE.

A több száz illusztrációval, kiadatlan levelekkel, ismeretlen művekkel diszitett kötet kétféle kiadásban jelent meg.

Ára a r. kiadásnak 93,600.—

KAPHATÓ A PÉNZTÁRNÁL.

SZÉPMŰV. MÚZEUM
K 538
K 538

AZ ERNST-MÚZEUM KIÁLLITÁSAI

LXV.

SZŐNYI ISTVÁN GYÜJTEMÉNYES KIÁLLITÁSA



RENDEZTÉK:

ERNST LAJOS ÉS LÁZÁR BÉLA

AZ ERNST-MÚZEUM KIADÁSA
BUDAPEST, 1924. JANUAR HÓ.

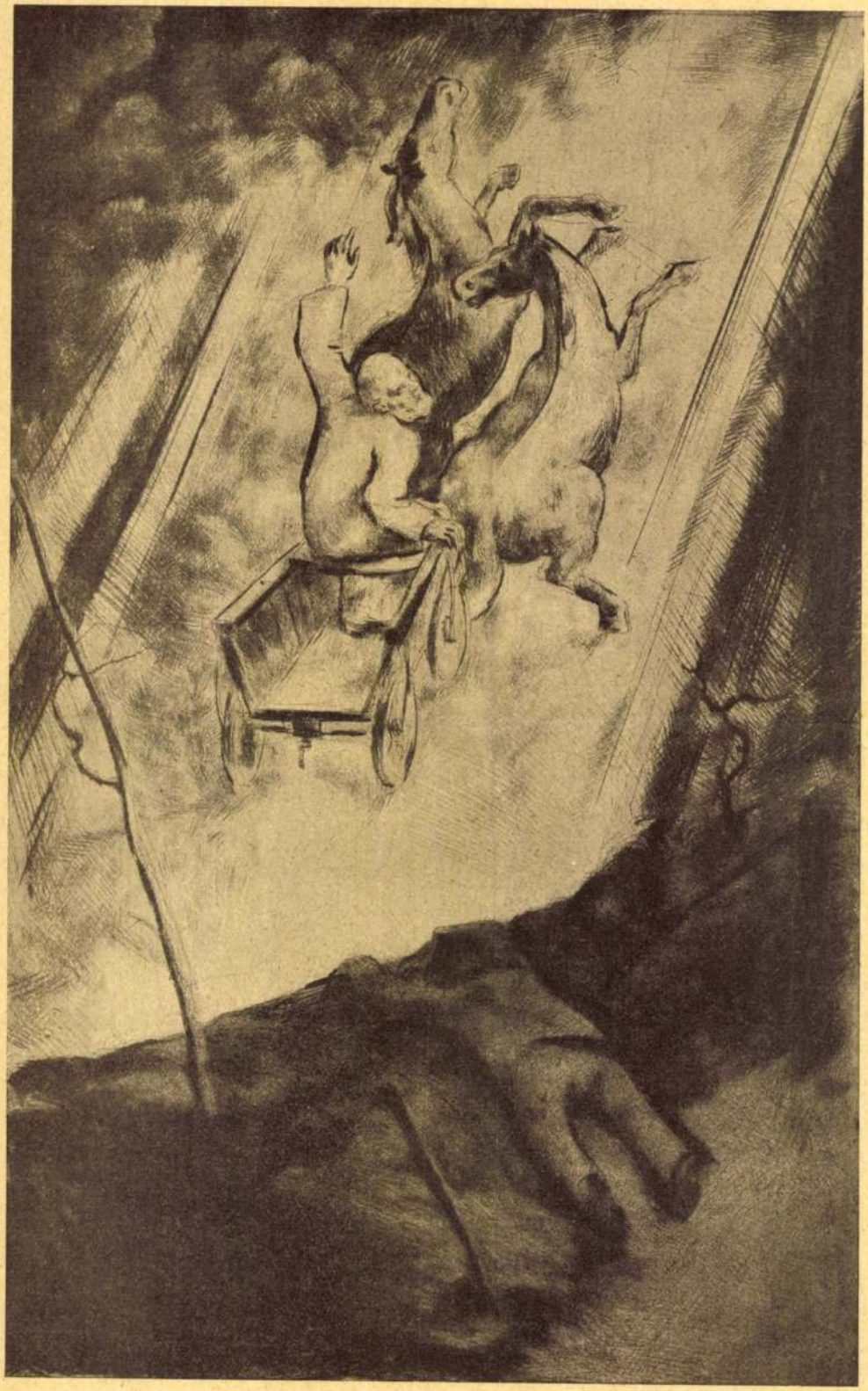

SZŐNYI ISTVÁN: ELIJÁHU ELRAGADTATÁSA *DER AUFSTIEG ELIJAHUS*

Szőnyi István

Szőnyi István

Irta: HERMAN LIPÓT

Szőnyi István 43 esztendejével legjobb fiatal festőművészeink élén halad. Szerencsésen mindig felfelé ívelő a pályája s már legelső jelentkezésével a nyilvánosság előtt — *beérkezett*. Ez nagy szerencse, hiszen mennyi keserves küzdelemtől mentesül az olyan fiatal művész, kit idősebb kollégái, pályatársai maguk közé valónak ítélnek s tehetségét, képességeit elismerik. 1920-ban az akkor alakult *Szinyei-Merse Pál Társaság* első ízben nagy jutalmával őt tünteti ki s rögtön be is választja tagjai közé. 1921-ben már az Ernst-múzeum három termében mutathatja be festményeit, rajkal s azokon keresztül fejezi ki mondanivalóját. De festményein már egyszerűsít, a kép fogalma alá rendeli a részleteket, színelképzeléseit melyeket fantáziájában kialakított — realizálja azokat. (hogy egy ma divatos szólammal éljünk) A *küzdelem* már nem is az érvényesülésért folyik, hanem elképzelésének, képideáljának minél teljesebb kifejezéséért. Mint minden egyéni művészeti törekvés, Szőnyi művészi termelésének egyes etappejai is néha emelkedő, néha stagnáló tendenciát mutatnak. Hiszen új nyelvre — vagy legalább is új kifejezésre — törekszenek s a küzdelem a nézőkkel jogosultságát elismertetni, nem könnyű — dacára annak, hogy eredetisége nem lendül át az abstrakció, a különcködés vagy egyéb homályosság területére. Itt egy komoly, jó művészi érték kifejlődésének s diadalmaskodásának vagyunk tanui.



Szőnyi István

zait, akvarelljeit. Nagy sikere van és siker követi mind erősebb és bővebb bemutatkozásait 1925-, 1929-ben is. 1924-ben Zebegénybe költözik s ott dolgozik azóta is. Bemutatja az ottani életet, a Dunakanyart sok-sok változatában, az embereket, állatokat, növényzetet, a vízi életet, a gyümölcsszedőket, kompátkeléseket, a vidék és saját családi életének kedves hangulatait. Szinte naplószerűen mutatta be kisebb s nagyobb méretű festményein, rajzain, akvarelljein, rézkarcain egy minden iránt érdeklődő festő életét s gyönyörködését, rengeteg sok festői élményét. Megnyilvánul lírája a szín- és tónusvariánsokban, temperamentuma képalakítási módjában, a jelentőségteljesnek kiemelésében, kompoziciós sommázásaiban. Bemutatja művészetében azt a szimpatikus világlátást, amire az ő férfias szemlélete belsőleg is predesztinálja. Nem is kell annak túlságosan vizsgálatokba elmerülnie, aki itt megállapítja: az ember és művészete harmonikus egységben van. Minden egyes alkalommal, amikor kiállításaival megjelenik közönsége és egyre szaporodó hívei előtt, bizonyítja: van mondanivalója. Ugy ismétli művészi látományait, hogy azok variánsaikban gazdagabbá s változatosabbá válnak.

Szorgalmas munkálkodását nálunk is, külföldön is, (ahol szintén gyakran szerepel saját és csoportos kiállításaival) siker kíséri. Múzeumunkban számos munkája van elhelyezve, Milánóban, Hágában (a múzeumban), Londonban (Duveen két képet vásárolta meg) vannak képei. Pár éve az állami kis aranyérmet ítélték neki. Gyüjtők és műkedvelők díszitik magánképtáraik falait az ő munkáival.

Már monografiák is jelentek meg róla s művészetét bőségesen és jóindulattal tárgyaló tanulmányok és kritikák kiválasztották az időpontot, amikor egy, első pillanatban mellékesnek látszó kiállítása nyílik, melyen csak akvarelljeit, rajzait, tanulmányait, kevés rézkarcát mutatja — felhívva ezzel a közönséget, vessen egy pillantást egy sikeres és jó művész műhelyébe, vizsgálja a titkait, melyek ékesen bizonyítják, hogy tulajdonképpen nincs is más titka, mint nagy tehetsége — de kell-e ennél több?

E természet után papírra vetett jegyzetei és színes vázlatai alapján készülnek nagy olajfestményei a műtermében. Szigorúan naturalista, csakis a természet formáival dolgozik, csak azok-

Pápaszemet

vásárolni bizalom dolga. — Bármely orvosi recept után is készít szemüveget **Mayer Sándor speciál látszerész,**

IV., Kossuth Lajos ucca 15, az udvarban.

Javításokat pontosan ésolcsón készítek saját műhelyemben Postai megrendeléseket azonnal. **Telefon: 1-85-0-26.**

A tértifront nagy eseménye: divatbajött a díszmagyar!

(Saját tudósitónktól.) A férfidivat legfrissebb eseményének *első felvonása a jelmezkölcsönzőkben játszódott le.*

Az történt ugyanis, hogy a tavaszi nagy parádék alkalmával, a Rákóczi-szoborleleplezés előtt és Miklas elnök látogatásával kapcsolatban, díszmagyarokban nagy kereslet mutatkozott. Előfordult ez máskor is, de akkor a fővárosi jelmezkölcsönzők díszmagyarkészlete mindig elégnek bizonyult.

Most azonban már *hetekkel előre lefoglalták az összes díszmagyarokat.* Gazdája akadt minden mentének, minden atillának, sőt gazdájuk akadt a díszcsizmáknak is. Találhaték ilyenek néhány kiválóbb pesti cipész raktárában. Ott várnak eladásra hosszú ideje és — évente mondjuk egyszer — kikölcsönzésre kerülnek.

Idős és fiatal, szakállas és borotvált a rendelők között

A jelmezkölcsönzők megállapítják, hogy *április 20-a után már nem volt kikölcsönözhető díszmagyar a városban.* És ekkor kezdődött a férfidivat nagy eseményének *második, legérdekesebb felvonása.*

Amire már évtizedek óta nem volt példa, az egyik előkelő pesti szalónban új díszmagyart rendeltek. A szalón tulajdonosa ezzel kapcsolatban előszedte régi rendelőkönyveit és megállapította, hogy *az utolsó díszmagyarrendelés 1912 január 11-én történt.* Megállapította azt is, hogy az akkor készült díszmagyar mai pénzben 3300 pengőbe került.

Ezt a rendelést több követte más szalónokban. A díszmagyarhoz értő munkásokat keresni kezdték a mesterek és elhalmozták őket dologgal. Mert rövidesen számos pesti szabóműhelyben jelentek még idős és fiatal, szakállas vagy borotvált urak, akik mind-mind díszmagyart rendeltek.

Természetes, hogy *ezek a rendelések 3000 pengő alatt mozognak.* Körülbelül annyival alatta, amennyivel kevesebb ember csináltatott 1912 január 11-e óta díszmagyart, mint azelőtt.

Pillanatnyilag azonban mégis az a helyzet, hogy ezekből az újfajta, gazdasági válsághoz szabott díszmagyarokból *közel ötven darab készült.* A rendelők közt akad országgyülési képviselő, sok kormányfőtanácsos, néhány közgazdasági nagyság és egy fiatal arisztokrata.

A kalkuláció titka megközelithetetlen

Egyidejüleg természetesen *a kapcsolt iparágak is működésbe léptek.*

Mindenekelőtt a *cipészmesterek* kaptak meglepő csizmarendeléseket. Ők ugyanesak már évtizedek óta nem foglalkoztak hasonlóval, sőt az egészen fiatalok azt sem tudták, *hogyan készül egy díszmagyar csizma.* Szerencsére az egyik műhelyben kifakult színnyomat lógott a falon, amelyen láthatók voltak a legkülönbözőbb rendü és rangú díszcsizmák. Ennek a színnyomatnak a híre elterjedt a szakmában. Népszerüvé és keresetté lett, kölcsönkérték, továbbadták, hogy minél többfajta modell kerülhessen ki a mesterek műhelyeiből.

A férfidivat különös fordulata sok munkát ad a *paszomány- és zsinórgyárosoknak* is. Hosszú kilométerekben lehetne kifejezni, hogy mennyi zsinórt szállítottak néhány nap alatt — díszmagyarok díszítésére.

A férfidivat legújabb fordulata kapcsán csak egyetlen dolgot nem sikerült megtudni: *a kérdés anyagi vonatkozásait.* Azok a szabómesterek, akikkel erről beszéltünk, hivatkoznak a kalkuláció titkának szentségére és a szabószámlák kötelező diszkréciójára. Mint egyikük mondta: *»nem érinti a kérdés lényegét, hogy mibe kerül ma egy díszmagyar«.*

Lelkes vélemények az új divatról

Beszéltünk a díszmagyardivatról művelődéstörténetünk egyik kitűnő művelőjével, aki örömmel vett tudomást a férfifront érdekes eseményéről. Hangsúlyozta, hogy a díszmagyart, mint viseletet *az elmúlás veszélye fenyegette.* A régi darabok ugyan még jórészt megvannak, de mind ritkábban vették elő őket. Ujat a háború óta úgyszólván senki sem csináltatott. Nyilvánvaló, hogy itt csak csoda segíthetett. *És ez a csoda most megtörtént.*

A rendelések számára vonatkozó adataikat a kultúrhistórikus a maga részéről is kiegészítette azzal, hogy nála az utóbbi hetekben néhányan szintén érdeklődtek díszmagyarmodellek iránt.



Díszmagyarok 1865-ből

A modern férfidivat nagy szakértője viszont ezeket mondta:

— Ma még nem lehet tudni, hogy a rendelések véletlenül tömörültek-e, vagy tényleg egy új magyar férfidivat kialakulásáról van szó. Tény, hogy a régi világban, ha valaki miniszteri osztálytanácsosból miniszteri tanácsossá lett, *ez egyet jelentett azzal, hogy díszmagyart csináltat magának.* Azóta *megváltozott a világ, sőt megváltoztak a miniszteri tanácsosok is.* Ha most mégis divatos lett újra a díszmagyar, ez talán új, szebb idő jele. Ha pedig valóban az, akkor a férfidivatárusok is *örömmel üdvözlik ezt az új viseletet, dacára annak, hogy ebben nekik igazán nem jut sok szerep...*

Beszéltünk végül a budapesti férfiszabók ipartestületének elnökével, vitéz *Németh* Gyulával. *Ő volt a békeidők leghíresebb díszmagyarkészítője.*

— A díszmagyar valami egészen más és mindenesetre sokkal több, mint bármely más ruhadarab, — mondotta. — Aki megrendelte, sosem kérdezte előre az árát, hiszen *ezt maga a szabómester sem tudta.* Csak az elkészítés után volt megállapítható, hogy mennyi anyagot használtak fel és mennyi munkába került.

— Egy igazi, békebeli díszmagyar elkészítése *három hétig szakadatlanul foglalkoztatott egy munkást.* Ennek a munkásnak természetesen valóságos művésznek kellett lennie. Olyan művésznek, amilyen *talán már tíz sincsen a szakmában.*

— Díszmagyart, igazi díszmagyart 3000 pengőn alul ma sem lehet csinálni. Hiszen *az atilla selyembársonyának métere 50—60 pengőbe kerül,* nem sokkal olcsóbb az a selyemtrikó sem, amelyet a nadrághoz használunk. A prémezés ára maga *megközelíti az 1000 pengőt.* Mindehhez jön még a zsinórozás és a munkadíj.

„... részletre nem lehet!..."

Hozzátette végül vitéz *Horváth,* hogy ő ugyan a maga részéről nem vonja kétségbe, de viszont nem is tapasztalta azt a különös díszmagyarkonjunktúrát, amelyről említést tettünk.

Föként azért nem gondolja ezt tartósnak, mert az ára következtében minden díszmagyar kimondott luxuscikk. »Az emberek ma már nem olyanok, hogy szívük lenne ezreket áldozni egyetlen ruháért« — teszi hozzá.

Közbevetjük, hogy *talán olcsóbbak* azok a díszmagyarok, amelyek ma készülnek. Sőt az sincs kizárva, hogy *részletre* készülnek.

Emelt hangon félbeszakít vitéz *Horváth:*

— *Olcsó díszmagyar nem díszmagyar.* De különben sem lehet díszmagyart részletre vásárolni. *Azt egyszerre kell kifizetni...*

És a nagyobb nyomaték kedvéért ráüt az asztalra. Az asztalra, melyen krétával televonalozott *szilvakék szövet fekszik. Zakó lesz belőle. Szivarzsebbel, angolosan. Függetlenül minden díszmagyardivattól.*

Konkoly Kálmán

A NEM-E NEME

Irta: LACZKÓ GÉZA

»Egy neme a félelem kinyomatának játszadoza hősünk arcán«, írhatta, nem joggal, de elnézhetően, pontosan száz évvel ezelőtt a kitűnő Jósika, magyar dolmányba gyömöszölvén a német »eine Art« és »Ausdruck« beszédformát. Ez még Petőfi s főkép Arany János magyarító munkálkodása előtt volt. S hogy 48 után Jósika lassan feledésbe merült, nagyrészt már idegenesnek ható nyelve, sőt, nyelvezete miatt történt.

Most pedig mintha újra még a Jósikát is megelőző nyelvi vadvizek öntötték volna el a magyar földet. Nem érezzük a szavak, ragok, igekötők s egyebek szerepét és természetét. Csekélységem például évek óta hősi harcot vív írókkal és nyomdákkal a **-stul, -stül,** (rövid *ül!)* ragért, amelyet valami rosszul értesült ál-nyelvnelyesség makacsul *-stól, -stől*-nek ír. A hajó nem *mindenestől* (szegény »mindenes« igazán nem tehet róla!) pusztul el a viharban, hanem **mindenestül.** Bezzeg az ép paraszti fül olyan pontosan érzi a *-tól, -től* s a *-stul, stül* különbségét, hogy még akkor sem ó-ő-síti el az utóbbit, ha *ó* magánhangzós szótaggal rímelteti, mert például így mondja a dunántúli híres nótát:

A tatai halastó,
Beléestem lovastú.

A fránya nyelvrontás aztán ott dobja el a *-tól, -től-t*, ahol nem lenne szabad. Azt ne sirassuk, hogy már nem merjük leírni: *elcsaptak* valakit. A durva és szégyenletes tényt legalább szóban szépítjük meg így: *felmentették állásától.* Hogy azonban mi a csipisznek kell úgy írni, hogy »felmentették állásá*ból*«, sehogy sem értem.

Itt van továbbá a »hasonlít«. Én még gyerekkoromban apám**hoz** hasonlítottam s nem tudom okát, miért hasonlít a mai gyerek apj**ára.** Igaz, hogy volt egy gúnyos — helyes-e, helytelen, ne kutassuk — kifejezés: »ez magá*ra* hasonlít«, amikor meg akartunk róni valakit, hogy már megint rá jellemzően csunya módon cselekedett. De ez nem jogcím arra, hogy a »hasonlít«-nak dukáló *-hoz, -hez, -höz-t -ra, -re* raggal helyettesítsük.

S honnan a pokolból szedték a színházi emberek az erélyesnek látszó, de henye, magyartalan *leszerződni*-t? Blaha Lujza még szerényen csak **a Népszínházhoz szerződött,** ma már kénytelen lenne »leszerződni«, ami azonban lehetséges, de csak Budapestről például Szegedre, ahonnan **fel** lehet **szerződni** Pestre. **Át** is lehet **szerződni,** például a Magyartól a Nemzetihez. A »le« mindig »lefelé«-t jelent. S milyen az a nyelvérzék, amely eltűri a beszélő ajkán az ilyesmit: »Bukarestből *le*szerződött Hollywoodba«, mikor Bukarest se földrajzi, se eszmei értelemben nincs följebb, mint Hollywood? Azt mondani, **elszerződött,** túlontúl egyszerű lenne.

Másutt is van baj a »-hoz«-zal. **»Hozzá** fogok valami**hez** és **»neki**látok valami**nek«,** már a kifejezéskezdő szó mutatja, milyen rag kell itt, ezzel szemben köznyelvünkben ma ez járja (magyarázd meg, miért, ó Budenz, Simonyi, Szinnyei!): *»neki*látott a vacsorá*hoz«.* Újmagyariságunk sem az egyik kifejezést nem érzi, sem a másikat, felit innen, felit onnan csapja egybe.

Külön ékkövek (vagy inkább éktelen kövek) azonban a rossz magyarság elüberciheresített mentéjén pont ez az »azonban««, meg az »ugyanis« s a kérdő »-e«.

Az »azonban« és az »ugyanis« visszaütő erővel emel ki valamit, tehát az, amit kiemel, mindig előtte áll, így: **külön ékkövek azonban** stb. Ma azonban a henye magyar így beszél: *Azonban külön ékkövek.* Ez rossz. Helyesen ugyanis a vastagbetűs mondja, ahol nem az »azonban« kezdi a mondatot. Az »azonban« előrevetését biztosan a rossz szónokok terjesztették el; kimondja az ember fenyegetően: Azonban!... s aztán gondolkozhat rajta, hogy mit is akar kiemelni. Az »ugyanis« sem állhat első helyen, **a magyar nyelv természete ugyanis** ezt nem engedi meg, vannak azonban egyesek, akik előbb beszélnek, aztán gondolkoznak, ez ugyanis sokkal kényelmesebb.

Nincs-e igazam? Nem-*e* volt igazam máskor is?

Érzik a különbséget? »Nincs« ige, »nem« tagadó szó. Az első mondat helyes, a második helytelen. Így jó: nem **volt-e** igazam? Az »-e« ugyanis (s nem: ugyanis az »-e«) igéhez kapcsolódik, ha azonban (s nem: azonban ha) nincs ige, akkor ahhoz a szóhoz, amely mellől a magyar a »van«-t (ist, est) elhagyja, **Kész-e** az ebéd? — kérdés tehát helyes.

De mit erőlködöm? Nem egy egész **szélmalom**erdővel hadakozom-e? Kipellengéreztem ugyanis jó egypárszor a **csaknem, mintegy, körülbelül** helyett használt sült német *közel*-t (beinahe) s mégis naponta közel hússzor találkozom hivatalos szónoklatokban, ujságcikkekben az ilyes kifejezéssel: *közel kétszáz esztendeje* (helyesen: **mintegy** vagy **körülbelül kétszáz esztendeje).**

Jaj, bocsánat, én is azt írom: »közel hússzor« ahelyett, hogy **mintegy hússzor.** Hiába, a piszok ragad.

CULBERTSON, A BRIDZSKIRÁLY NYILATKOZIK

a budapesti világbajnokságról, az amerikaiak és magyarok esélyeiről, az „alsósreform"-ról

Nem jön Budapestre a Four Ace — Bridzsháború Culbertson diktatúrája ellen
Mit mond Schenken, a Four Ace tagja?

Newyork, május.

(A Pesti Napló newyorki szerkesztőségétől.)

Ely *Culbertson*, a kártya nagymestere és a bridzs királya, aki bridzsből milliókat és milliókból fanatikus bridzselőket csinált, *június elején Budapestre érkezik.* Nem egyedül. Egész amerikai különítmény jön vele, mert valószínű, hogy az Egyesült Államok *három csapatot* indít a világbajnoki versenyen. Egy férfi csapatot, egy női teamet és egy »vegyes párost«, amelynek feje *Culbertson lesz.* A »nagy« csapatot nem ő vezeti. A nagy csapat nagyságához különben is kétség fér. Tagjai — Edward *Burns*, Len *Reiter*, Stanley *Sanders* és Morris *Schanfield* — kitűnő játékosok, de dacára annak, hogy a csapat második lett az amerikai bajnokságnak megfelelő *Grand Nationals* versenyen, egyikük sem sorolható a tíz legjobb, sőt a húsz legjobb amerikai játékos közé.

Minneapolis városát képviselték a versenyen, amelyet megelőzőleg meglehetősen ismeretlenek voltak. De jöttek, láttak és *másodikak* lettek és miután a bajnoki team, a híres *Four Ace* lemondta a megbizatást, — állítólag »egészségügyi« okokból — ők képviselik hivatalosan Amerikát. De azért nagy tévedés volna lebecsülni őket. Elsőrendű játékerőt képviselnek és alaposan szedje össze magát az a csapat, amelyik meg akarja verni őket. Minneapolis kiküldetése különben szintén azt mutatja, hogy milyen nagy »bridzskultúrája« és mennyi remek játékosa ván Amerikának. Minden megerőltetés nélkül még húsz ilyen csapatot és legalább *tíz jobbat* tudna kiállítani Amerika. De hát a szabály szabály és így a *Burns—Sanders* team képviseli Amerikát a versenyen.

Culbertson utazás előtt új végrendeletet csinált

Culbertson feleségével, Mrs. A. *Sobellel* (aki a mester szerint *Amerika második legjobb női játékosa,* az első természetesen Mrs. Culbertson lévén) és a *Bridge World* valamelyik férfinagyságával indul egy csapatban. Persze győzni akar, bár ezt szerényen tagadja. Kevés ember tudja úgy kihasználni a reklámot, mint Culbertson. A világbajnoki címmel biztos, hogy csodákat s még biztosabban százezreket keresne.

Elutazása előtt való este keresem fel. A szoba bridzs-csatatérhez hasonlít: bőröndök, szekrénykofferek, könyvek, iratok mindenütt. Culbertson rendelkezik, aláír, diktál, telefonál és közben interjút ad. Olyan elfoglalt, mint egy nemzetközi bankár a filmen. Jogtanácsosa (aki véletlenül e sorok írójának is ügyvédje) elárulta, hogy már *három hete éjjel-nappal Culbertson ügyein dolgozik.* Főleg szerződéseken. És *új végrendeletet* is csinált. Európában ma sosem lehet tudni...

— Mi a véleménye Amerika »hivatalos« csapatáról?

— *Csak a legjobbat mondhatom.* Kitűnő játékosok és a csapat is elsőrangú. Sajnos, rövid ideje ismerem őket és így csak impressziókat mondhatok.

„Szeretném és kívánom, hogy a magyarok győzzenek"

— Gondolja, hogy van győzelmi esélyük?

— Nem tudom. Lehet. *Egészen kivételes tudású mezőny fog találkozni Budapesten,* éppen ezért nehéz volna tippelni. *Szeretném és kívánom, hogy a magyarok győzzenek. De ha ők nem, akkor remélem, hogy az amerikaiak lesznek elsők.*

— Milyen kilátásai vannak az ön csapatának?

— Csak nem kívánja, hogy erre válaszoljak?

— Dehogy nem. Az európaiak főleg az ön csapatától félnek, hát talán *megnyuglathatná* őket.

Nevet.

— Ön tudja, hogy *egész jó véleménnyel vagyok a saját játékomról.* Mrs. *Culbertsont* Amerika és talán *a világ legjobb női játékosának tartom,* eltekintve attól, hogy elméleti tudásban *föltétlenül a legelső.* Mrs. A. *Sobel* közvetlenül utána következik, legalábbis Amerikában. Hogy ki lesz a csapat negyedik tagja, azt még nem tudom.

— *Lightner? Fry? Morehead?*

— Igazán nem tudnám megmondani. Ez még sok mindentől függ. Annyi biztos, hogy június 10-én ő is **Pesten lesz.**

— Hallom, egy női csapat is indul.

— Igen.

— A csapat tagjai?

— Mrs. *Culbertson,* Mrs. O. *Petersen,* Mrs. A. *Sobel* és Mrs. Samuel W. *Peck.*

Az „újjászületett" alsós Amerikában

Az *alsósról* kérdezem, amit *Geo-gotte néven akar népszerűsiteni Amerikában.* Vitatkozunk. Erősködik, hogy a kalábriász *amerikai eredetű,* de Európában elváltozott, míg én azt állítom, hogy a magyar kúriákon és kávéházakban már akkor kalábereztek, amikor itt még pucéron szaladgáltak az indiánok és a Brodway helyén békés tehenek legelésztek.

— Különben is sokat változtattam a játékon — mondja. — Például *bevezettem a kontrát.*

— De Mr. Culbertson! *Pesten, az Orczyban, szubkontránál kezdődik a játék!*

— *A Nullo is új figura lesz.*

— A Nullo?

— A felvevőnek *egy ütést se szabad csinálni.*

Szomorúan ingatom a fejem és visszatérek a bridzsre.

— Miért nem indul a *Four Ace?*

— Főleg *egészségügyi okokból.*

— Én azt hallottam, hogy főleg bridzspolitikai okokból.

— Lehet. Én úgy tudom, a csapat több tagja gyengélkedik és ezért nem akar vállalkozni az útra.

Mit mond az ellenpárt?

Elbúcsúzom. Átveszem (és ezennel átadom) *Culbertson pesti barátainak küldött üdvözletét* — és sietve felkeresem *Schenkent,* a *Four Ace* egyik tagját és a legutóbbi ranglista szerint Amerika negyedik legjobb játékosát. Különben is a csapat minden egyes tagja az első tíz között szerepel.

— Miért nem indulnak Pesten? — kezdem minden kertelés nélkül.

— *Culbertson miatt.*

— Hogy érti ezt?

— Mi szívesen elmentünk volna. Az egész csapat. *Jacobi, Burnstein, Baker, Mayer* és én. De Culbertson *olyan »szabályokat« állított össze, amiket nem írhattunk alá* Fegyelmi jogokat akart fenntartani magának, azt akarta, hogy ő irányítsa a csapatot és joga legyen azt csinálni amit akar. Ebbe nem mehettünk bele. És kétlem, hogy a minneapolisiak belemennek.

— Most jövök Culbertsontól. Mondta, hogy a minneapolisi csapat biztosan indul.

— Lehet, *de én kétlem.* Különben is túlzás azt mondani, hogy az a csapat képviseli Amerikát. Jó játékosok. A verseny folyamán néhány elsőrangú csapatot megvertek. De ön ismeri az itteni erőviszonyokat. Hány hasonló erejű és hány jobb csapatot tudna Amerika kiállítani?

— Gondolja, hogy van esélyük?

— Lehet. Nem tudom. Nem tudom, milyen csapatok vesznek részt a versenyen. Azt hallottam, hogy bármilyen külföldi csapat indulhat, ami kissé illuzórikussá teszi a világbajnoki címet.

— Én úgy tudom, hogy minden országból a bajnokcsapat indul.

— Lehet. *Amerikából nem.* Különben is nálunk *nincs bajnokcsapat,* már azért sem, mert több szövetség van. Mi sok címet, bajnokságot nyertünk, de azért van még itt jó néhány kitűnő team. Miért nem küldik át ezeket? Miért Culbertson választottait?

Tényleg: miért? Talán Culbertson tudna választ adni a kérdésre. De Culbertson már útban van Európa és Budapest felé.

Kenedi Sándor.

LÁSZLÓ hölgyfodrász szalónja
IV., Bécsi utca 5. félemelet alatt van.
Telefon: 1-822-11
A Hölgyközönség szíves pártfogását kéri.
Olcsó árak. — Higiénikus kiszolgálás.

Mi történik az elhanyagolt Radvánszky-birtokkal?

A tulajdonos nyilatkozik a pénzügyigazgatói jelentésről

Miskolc, október 15
(Az Est tudósítójától)

Borsod-Gömör megye közigazgatási bizottsága *Csiba* Mór miniszteri tanácsos pénzügyigazgató előterjesztésére kimondotta a végrehajtást báró *Radvánszky* Kálmán országgyűlési képviselő borsodmegyei birtokaira és egész állagára, *4113 katasztrális hold a birtok*. Sajókaza, Ivánka, Vadna és Barcika határában.

Ezer hold teljesen megműveletlen.

Összesen *22 állatot* találtak a birtokon, az állatok kora a szakértők megítélése szerint összesen *350 esztendő*. 76 mázsa volt az idei termés, ezt kiosztották a cselédségnek kommencióban, *vetőmagot egyáltalán nem találtak a magtárban*. Huszonkét hold területen szántottak az ősszel. Harminchét katasztrális hold szőlő elgyomosodott, egyetlen fürt szőlő sincs a tőkéken. Nem is lehetett megállapítani, hogy mikor művelték meg utoljára a szőlőt. 2200 köbméter takarmány van a birtokon, de *a kazlak be vannak dúzva, fű és gyom nőtt ki rajtuk.*

Háromezer szekér trágya

van felhalmozva a birtokon, *tíz esztendeje nem hordták el*. Sajókaza község határa 5400 katasztrális hold, ebből 3053 hold Radvánszky-birtok. Az 1920. évi népszámláláskor 2200 lakosa volt a községnek, azóta *25 fővel szaporodott*, noha nincs egyke. Őszi vetésről alighe lehet szó a Radvánszky-birtokon, mert szakértői megítélés szerint *nem lehet vetőmagot ültetni a felszántott földbe*. Sajókaza lakossága nem akar adót fizetni. *Fizessen az uradalom*, ez a jelszó. A Radvánszky-birtokot 73.473 pengő adóhátralék, 195.000 pengő egyéb tartozás, 150.000 aranydollár bekebelezett tartozás terheli. Október 31-én megszűnik a birtok védettsége, számítani lehet arra, hogy

a hitelezők kielégítési végrehajtást kérnek.

a kincstárnak is biztosítania kell a maga érdekeit. A pénzügyigazgató kérte a közigazgatási bizottságot, adja meg az utat és módot arra, hogy ez a hatalmas birtoktest *megműveltessék és beállítható legyen a termelés szolgálatába.*

A közigazgatási bizottság elrendelte a birtokra a végrehajtást.

Az Est tudósítója a megyegyűlés után felkereste

Radványszky Kálmánt:

nyilatkozzék a nagy port felvert pénzügyigazgatói jelentésről. A földbirtokos ezeket mondotta:

— Mit nyilatkozzam? Mondjam el azt, hogy két év óta *rajtam kívül álló okokból nehéz helyzetben van a mezőgazdaság és így az én birtokom is?* A pénzügyigazgató elfelejtette megemlíteni, *adófizetési kedvezményem* van, 1937-ben 36.000 pengő adót kellett volna fizetnem, 35.000 pengőt kifizettem, így csak ezer pengő esedékes adóhátralékom van. Az is kimaradt a jelentésből, hogy a birtokom szomorú állapotát megállapító szakértő azt is leszögezte, hogy *erdőbirtokom viszont nagyszerű karban van* és abból pillanatnyilag 400.000 pengő értéket vehetek ki.

— Azt sem fejtette ki a pénzügyigazgató úr, hogy 150.000 aranydolláros bekebelezett tartozásom *nem 5 pengő 70 filléres, hanem 3 pengő 10 filléres árfolyamon számítandó*, így itt is több mint 200.000 pengő eltolódás áll elő javamra. Mindenesetre különösnek és ok nélkül valónak találom, hogy a pénzügyigazgatói beszámoló *a hitelező bankokkal való tárgyalásaim küszöbén* történt. Mindenesetre ki kell jelentenem, hogy *túlkorai még egyesek öröme.*

Szőnyi István kiállítása a Fränkel-szalónban

Irta: Szomory Dezső

Lehet-e Szőnyit felfedezni, mikor mindenki tudja, micsoda nagyszerű művész? Lehet-e azt mondani, hogy férfiasságával, alkotó erejével, érzésével és gondolatával egybeolvadt a természettel, mikor inkább a természet olvadt fel az ő szívében, az ő lírájában és szinfantáziájában?

Amit itt nyújt legújabb vásznain, nyilván több, mint amit a természet tárt elé: ez fénnyel és derűvel átitatva, az ő gondtalan s boldog művészete. Az ő mindentől független, nagy, szabad művészete! Ez az egész nagy témakör: ez a Zebegény és vidéke a messzi távolokban, a földeken és folyóparton — ez az ő külön álomlátása és dicsősége. Ez mind inkább ő érte van, ez a Zebegény és vidéke, semmint ő Zebegényért. Ez mind úgy él és hat, hogy az ő lelkéből sarjadt s az ő palettáján született!

Szőnyi István, a Duna költője. A messzi dunai tájaknak színekben zengő lantosa. Holott úgy érzem, hogy egyéni ereje, alkotó kedve és fantáziája, ha le is van kötve a zebegényi tájakhoz, könnyedén át is röpülhetne rajtuk, mint a madár, egy másik láthatárba. Önönlelkéből virulva ki a költő és művész finom érzékenységével, épúgy megtaláluá önmagát, tulajdon hangjait, örömeit s borultát, ha például nem Zebegényben, hanem (amit tiszta szívemből kívánnék neki) Ville d'Avray-ben élne és festene. Erre vall talán legszebb műve e tárlaton: az *Erdő mélyén* című képe. Ezt maga Watteau festhette volna, ha itt él ma közöttünk, akár Zebegényben... Micsoda titka van ennek az egész előadásnak, micsoda rejtélye egy boldog életnek vagy álomnak, ősi fák között a lombban! Micsoda mélye van ennek az erdő mélyének, micsoda érzéki zenéje a homályban! Micsoda titka ez a művésznek is, ahogy ezt vissza tudja adni: homályt és fényt, színeket s zenét, tartalmat és mesét, szinte mesterségen kívül, a tiszta költészetben! Semmire sem akarnék gondolni, miközben nézem ezt a remekművet. S mégis eszembe jut, nem tudom, miért, az *Embarquement pour Cythère!* Talán amiért ezt Szőnyi festhette volna, ha ezelőtt kétszáz évvel él...

Szólanom kellene, külön-külön a többi művekről is, a *Kék Duná*-ról, tündöklőn a kora nyárban, a *Palántálók* konstrukciójáról, az *Ivóban* című kép tragikomédiájáról, a *Pihenők* vasárnapi kozériájáról s főképpen arról a boldog és halálos nyugalomról, ember és táj halálos nyugalmáról, melyben az *Aratás* nagy látománya merül el a monumentalitásban. Ez mind, külön-külön, egy-egy remek dolog. S ez mind árad a termékenységtől, az erőtől s a férfiasságtól s attól a büszkeségtől is, ami mint a láng lobog minden művészi munka mélyén.

Rómában súlyosan elítéltek 17 antifasisztát

Róma, október 15
(Az Est és a United Press tudósítójától)

Az államvédelmi törvényszék 17 antifasisztát az állam biztonsága ellen irányuló összeesküvés miatt másfél évtől 18 évig terjedő fegyházra ítélt. Három vádlottra nem szabtak ki büntetést, mert külföldre menekültek.

Gróf Covadonga újra vérzik

London, október 15

Gróf *Covadonga*, Alfonz volt spanyol király legidősebb fia, midőn gépkocsijába beszállt, megsérült. A sérülés következtében két nap óta *vérömlésben szenved*. Ezért kellett válóperének csütörtöki tárgyalását elhalasztani.

Nyilttér

E rovatban közöltekért nem vállal felelősséget sem a szerkesztőség, sem a kiadóhivatal.

Ebben a rovatban a hirdetések ára milliméter-soronként hétköznap 70, vasárnap 80 fillér. A legkisebb hirdetés ára 7, illetve 8 pengő.

Bágyadt, levert, dolgozni képtelen egyéneknél a bélmozgást reggel éhgyomorra egy pohár természetes **Ferenc József** keserűvíz csakhamar megélénkíti, az emésztőcsatornában összegyűlt salakot kiüríti, a vérkeringést szabaddá teszi s a gondolkodó- és munkaképességet emeli. Kérdezze meg orvosát.

LANGUST érkezett az **„Osteria LIDO"** ba
Olasz vendéglő, IV. Gr Károlyi utca 26. Tel. 186-282

Kellemes, hangulatos
budai esték
az
Öreg diófában
I., Pálya utca 3. Tel. 152-194
Söröző és étterem egész télen át üzemben!
Olcsó polgári árak! Elsőrangú cigányzene!
Lakodalmakra, társas összejövetelekre és más hasonló alkalmakra különtermek
Reiber József
tulajdonos

Hirdetmény!
Egyik ügyfelem **meg-** illetve **bérbevenni** szándékozik az Izsák község tulajdonát képező
IZSÁK KÖZSÉG
Gyümölcsértékesítő és **Közp. Szeszfőző** vállalata
SZESZFŐZŐJÉT,
illetve annak telepét. Felkérem e vállalat, illetve annak korábbi bérlői esetleges hitelezőit, hogy netáni követeléseiket nálam **3 napon belül** jelentsék be, mivel **későbbi bejelentések figyelembe vehetők nem volnának.**
Dr. Sátor György ügyvéd,
Budapest, IX., Dandár utca 3.

Posztógyár kizárólag saját gyártmányai részére
lerakatok létesítésére és vezetésére
a fővárosban és vidéken, a vevőközönség körében nagy ismeretséggel bíró fiatalabb, feltétlen megbízható
gyapjúszövet szakmabeli kereskedőt
keres. Előfeltételek **10.000 P saját tőke** a bolt létesítésére és az áru biztosítására. Ajánlatok az eddigi működés és referenciák megjelölésével »Fejlődő egzisztencia» jelige alatt **Blackner J.** hirdetőirodába, Budapest, IV., Városház utca 10.

A Népszava mai számát elkobozták

— Az Est tudósítójától —

Az ügyészség indítványára a soros vizsgálóbíró ma reggel elrendelte a *Népszava* mai számának a lefoglalását. Az indokolás szerint a lefoglalás a lap »*Viharsarok*« című vezércikke miatt, illetőleg bűntett és bűntevő feldicsérése miatt történt. (A *Népszava* vezércikket írt *Féja* Géza *Viharsarok* című könyvével kapcsolatos per tegnapi főtárgyalásáról.) A vizsgálóbíró végzését azonnal továbbították a főkapitányságnak és rendőri bizottság jelent meg a *Népszava* szerkesztőségében és nyomdájában, lefoglalták az összes példányokat, egyúttal intézkedés történt arranézve is, hogy a városban rendőr szedje össze a lap még feltalálható példányait.

Kornis Gyulát holnap avatja tiszteleti doktorrá a pécsi egyetem

Pécs, október 15
(Az Est tudósítójának telefonjelentése)

A pécsi *Erzsébet*-tudományegyetem holnap délelőtt 11 órakor az egyetem aulájában *ünnepi közgyűlést* tart, amelyen az egyetemi tanács dr. *Kornis* Gyula titkos tanácsost, a képviselőház alelnökét *a bölcsészettudományok tiszteletbeli doktorává avatja*. Kornis Gyulát, aki ma délután érkezik Pécsre, az egyetemi tanács *ünnepélyesen fogadja*. Este vacsorát adnak tiszteletére.

A holnapi avatási ünnepségen a kultuszminisztériumot *Fülei-Szántó* Endre miniszteri tanácsos képviseli.



Távbeszélő: 187-965.
LXXXIII.
ÁLTALÁNOS AUKCIÓ
Kiállítás: 1937 október hó 15-től 17-ig d. e. 10–½2-ig és d. u. 4–½8-ig, 17-én csak délelőtt.
Árverések: 1937 október hó 18-tól 28-ig, illetve a könyvanyag árverése október 29, 30, november hó 3–6-ig naponként d. u. ½4 órai kezdettel. Vasárnap nincs árverés
ÁRVERÉSRE KERÜLNEK:
műtárgyak és könyvek
katalogus a helyszínen 1 20 P-ért kapható

Felejthetetlen drága kis Bábukánk
dr. László Béláné
Klein Magda
síremlékét e hó 17-ikén, vasárnap d. u. 12 órakor avatjuk fel a rákoskeresztúri izr. temetőben, 38. parcella, 35. sor.

Felejthetetlen drága jó szüleim
néhai **Siebner Rezső és neje**
sírkőavatása e hó 17-én, vasárnap d. e. 12 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben, 15. szakasz, 39. sor, 19. sír

Özvegy **Mandl Adolfné** a maga és az egész gyászoló család nevében fájdalomtól megtörten jelenti, hogy leánya
Gerde Róbertné
szül. Mandl Katalin
e hó 13-án elhúnyt.
Temetése e hó 17-én, vasárnap ½12 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben
Részvétlátogatások mellőzését kérjük.



CHAUTEMPS FRANCIA ÉS SZTOJADINOVICS JUGOSZLÁV MINISZTERELNÖK TANÁCSKOZÁS KÖZBEN A PÁRIZSI MINISZTERELNÖKI PALOTÁBAN

Hetven új felsőházi tagot kell választani az év végén

— *Az Est tudósítójától* —

A felsőházi tagok választása tudvalevően 10 évre szól, amelyet a választást követő naptári év első napjától kell számítani. Mivel az új országgyűlés felsőházi tagjait elsőízben 1927 elején választották, *a választott felsőházi tagok 10 esztendős mandátuma* 1928 január 1-től számított tizedik év végén, vagyis *most jár le.* Ismeretes, hogy ugyancsak a felsőházi törvény értelmében a választott tagok felerészét a választás évét követő ötödik naptári év folyamán kisorsolták és újabb választás alá vetették.

1937 végén tehát azokat a választott felsőházi tagokat kell új választásnak alávetni, akik felsőházi mandátumukat már 1927-ben nyerték és akiket 1932 október 19-én nem sorsoltak ki.

A felsőháznak *választás alapján háromféle tagja* van:

1. az örökös főrendiházi tagság jogával felruházott hercegi, grófi és bárói családoknak felsőházi tagok választására jogosult tagjai által választott tagok, ezek az úgynevezett *mágnás-tagok*, számszerint 38-an;

2. *a vármegyei és a városi törvényhatóságok által választott felsőházi tagok*, számszerint 76-an,

3. *a szervezetek és intézmények által választott felsőházi tagok*, számszerint 36-an.

Ezek közül öt évvel ezelőtt a sorsolás alkalmával a felsőházi törvény 7. §-ának rendelkezései szerint *négyféle csoportban összesen 80 tagot sorsoltak ki* és pedig 19 mágnástagot, a vármegyék és városi törvényhatóságok által választott felsőházi tagok közül 41 tagot, a szervezetek és intézmények tagjai közül pedig 20-at. Az így kisorsolt tagok helyébe 1932 végén új tagokat választottak *(azok nagyrészét természetesen, akiknek tagsági joga megszűnt, újra megválasztották)*, akiknek a mandátuma 1933-ban kezdődött és csak 1942-ben jár le. Viszont

a most választás alá kerülő felsőházi tagok helyébe választandó új felsőházi tagok mandátuma 1938 január 1-én kezdődik és majd csak 1947 végén jár le.

Most összesen 70 új felsőházi tagot kell választani a választott felsőházi tagok csoportjai szerint *(Dűlt betűkkel* tüntetjük fel azoknak neveit, akik 1927 óta tagjai a felsőháznak.)

1. Az örökös főrendiházi tagság jogával felruházott *hercegi, grófi és bárói családok tagjai, az úgynevezett mágnásválasztók*, akikről külön névjegyzéket vezetnek, mint a felsőházi tagok választásra jogosult családok *családkönyvét,*

a felsőház elnökének vezetése mellett 19 mágnástagot választanak.

Érdekes, hogy *gróf Széchenyi* Bertalan, a felsőház elnöke, akinek felsőházi tagsága 1937 december 31-én megszúnik, ennek ellenére, mint a felsőház elnöke, vezeti saját ujjáválasztását, mert a felsőházi törvény 33. §-a értelmében az elnök választása az országgyűlés egész tartamára történik.

A felsőház mágnástagjai közül egyébként a következő mágnástagoknak mandátuma jár le 1937 végén:

Gróf Almásy Dénes, gróf Andrássy Sándor, *gróf Batthyány Lajos, gróf id. Batthyány Zsigmond*, gróf Erdődy Rudolf, *gróf id. Esterházy László, gróf Esterházy Pál, gróf Hunyady József*, gróf Jankovich Bésán József, *gróf Khuen-Héderváry Károly*, gróf Mailáth György, gróf Pejacsevich Mikó Endre, *gróf Széchenyi Bertalan*, gróf Vay Artúr, gróf Wilczek Frigyes utóda, *gróf Zichy Aladár*, gróf Zichy-Mesko Jakab, báró dr. Fiath Miklós és *báró Harkányi János.*

Itt vannak olyan felsőházi tagok, akik mint póttagok kerültek időközben elhúnyt felsőházi tagok helyére, de ezeknek a mandátuma csak a 10 évi tagság hátralévő idejére terjed. Gróf *Wilczek* Frigyes azon az alapon vesztette el felsőházi tagságát, mert *a családkönyvből törölték* adócenzusának csökkenése címén.

2. **A vármegyei és a városi törvényhatóságok által választott felsőházi tagok közül 35 tagnak a mandátuma jár le.**

Ezek törvényhatóságok szerint a következők *(dűlt betűkkel* azok, akik 1927 óta tagjai a felsőháznak): Téglássy András (Abauj Torna vm.), K. Mándy Sámuel (Baranya vm.), *báró Vojnits Sándor* (Bács-Bodrog vm.), *Beliczey Géza* (Békés vm.), Miskolczy Pál (Bihar vm.), Halasy József (Borsod—Gömör—Kishont vm.), *Hervay István* (Csanád—Arad—Torontál vm.), *Cicatricis Lajos* (Csongrád vm.), *Jankovich Béla* (Fejér vm.), Keszthelyi Gyula (Győr—Moson—Pozsony várm.), Zsuffa Balázsovich Ernő (Jász-Nagykun-Szolnok vm.), Löke Károly (Komárom—Esztergom vm.), Pekáry István (Nógrád—Hont vm.), Agorasztó Tivadar, Beretvás János, Gosztonyi Tibor és gróf Szapáry Lajos (Pest vm.), Lehner Vilmos (Somogy vm.), Hőgyészy Béla (Sopron vám.), Liptay László (Szabolcs—Ung vm.), Péchy Manó (Szatmár—Bereg—Ugocsa vm.), *Ovári Ferenc* (Veszprém vm.), *Plihál Viktor* (Zala vm.) és *báró Waldbott Kelemen* (Zemplén vm.), továbbá Láng Lajos, *Lázár Ferenc* és *Szőke Gyula* (Budapest), vitéz Endrey Antal (Hódmezővásárhely), Dékány László (Kecskemét), Papp Kálmán (Sopron), Back Bernát (Szeged) és Kaltenecker Viktor (Székesfehérvár).

Amint látható, ezek sorában nagyon kevesen vannak, akik *a tíz esztendős felsőházi tagságot teljesen kitöltötték* (mindössze tizen 35 közül), a legtöbb mint póttag automatikusan jutott be a felsőházba. Különben ezek a »szenátorok« és

az új választás több törvényhatóságban elég izgalmas lesz, mivel »korteskedéssel« kapcsolatos.

Jelölt és önjelöltekben sem lesz hiány.

Ebben a csoportban különben igen érdekes a közelmultban elhúnyt *vitéz Horthy István* (Jász-Nagykun-Szolnok vm.) és *Huszár* Tibor (Nógrád—Hont vm.) felsőházi tagok esete. Ezek mindketten az országgyűlés szokásos nyári szünete alatt haltak el és helyükbe természetesen most hívták be a póttagokat, nevezetesen *Zsuffa-Balázsovich Ernőt* (Jász-Nagykun-Szolnok vm.) és *Pekáry* Istvánt (Nógrád—Hont vm.). *Ezek az új felsőházi tagok csak most foglalják el helyüket a felsőházban, de már az év végén megszűnik tagsági joguk*, mert a felsőházi törvény 7. §-ának utolsó bekezdése értelmében, ha valamelyik választott felsőházi tag tagsága nem kisorsolás következtében, hanem bármely más okból szűnik meg, *a helyébe lépő új tag tagsági joga csak a felsőházból kivált tag tagságának hátralévő idejére terjed.*

Mivel Huszár Tibor és vitéz Horthy István felsőházi mandátuma 1937 végén úgyis lejárt volna, természetesen a helyükbe lépő póttagoknak tagsága is csak 1937 végéig terjedhet. Hasonló az eset Sopron vármegyében, ahol most kilépő felsőházi tagjának, *Hőgyészi Bélának* elődje, Bán Jenő, szintén csak nemrégiben húnyt el.

3. **A szervezetek és intézmények által választott felsőházi tagok közül 16 tagnak a tagsági joga szűnik meg az év végén:**

S. Bálint György és Gáspár Ferenc (Országos Mezőgazdasági Kamara), Nagy Antal (Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara), *Sesztina-Nagybákay* Jenő (Vidéki Kereskedelmi és Iparkamarák), *Papp* József (Budapesti Ügyvédi Kamara), Varsányi Emil (Mérnöki Kamarák), vitéz *Hellebront* Antal (Országos Vitézi Szék), Vendl Aladár (Magyar Tudományos Akadémia), Tomcsányi Móric (Pázmány Péter Tudományegyetem Jogi Kar), Nékám Lajos (Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Kara), Neuber Ede (Tisza István Tudományegyetem, Debrecen), a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemről: Simanek Emil (gépész- és vegyészmérnöki kar), Fekete Zoltán (bánya-, kohó- és erdőmérnöki kar), Doby Géza (mezőgazdasági és állatorvosi kar) és gróf *Teleki* Pál (közgazdaságtudományi kar), továbbá Fleissig Sándor (Budapesti Áru- és Értéktőzsde). (Itt és *dűlt betűk* tüntetik fel azokat, akik 1927 óta ülnek a felsőházban).

Ebben a csoportban érdekes az Országos Mezőgazdasági Kamara tagjainak esete, mert *öt ével ezelőtt hét felsőházi tagja volt az Országos Mezőgazdasági Kamarának és ebből négyet sorsoltak ki*, de azóta Mészáros István már nem az első kúriát képviseli a felsőházban, hanem a kamara elnökségét, viszont helyére az első kúriába Gáspár Ferenc került.

Ezek szerint tehát Gáspár Ferenc tagsága most szűnnék meg, amidőn úgyis megszünt volna Mészáros István tagsága. Az Országos Mezőgazdasági Kamara képviseletére nézve azonban irányadó az egyik felsőházi novellának az a rendelkezése, hogy hat felsőházi tagjának úgy kell megoszlani, hogy *a Kamara elnöksége és külön-külön mind az öt kúria képviselve legyen a tagok sorában.* Vitán felül megmarad tehát a II., IV. és V. kúria tagja, de gondoskodni kell az elnökség, továbbá az I. és III. kúria tagjának pótlásáról, Mészáros István tagsága azonban az elnökségi tag képviseletének folytatása. A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem pedig magában foglalja a Közgazdaságtudományi Kart, a volt Bányamérnöki és Erdőmérnöki, továbbá az Állatorvosi Főiskolát.

Mivel ezeknek a felsőházi képviselője most új választás alá esik, az új választást természetesen már a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem illetékes tudománykarain tartják meg.

Ez a választás (t. i. a felsőházi választás) *nem érinti a felsőház most aktuális reformját*, ami félhivatalos magyarázat szerint csak a felsőház jogkörére és az elnök hatáskörére vonatkozik.

Berecz Sándor



Utolsó kívánságom:
Egy szóródoboz valódi
Automenth
szárazfogkrémet elhasználni, mert hat hónapig tart!
Aluminium szóródobozban ára..... 90 fill.
Forgalomba hozza: MIHÁLY OTTÓ gyógyárunagykereskedés, Budapest, VI., Podmaniczky ucca 45. szám

A Bellevue Szálloda zenés éttermeiben esténként és vasárnap délután **tánc**
Külön diétás étterem

Dreher „MENYECSKE" CSOKOLÁDÉ A VERHETETLEN MÁRKÁS GYÁRTMÁNY

MAGYARORSZÁG

80.000 pengős ítélet „vámmegrövidítési“ ügyben

A Dénes B. Rt. gépgyár motor- és traktorszállításai a bíróság előtt

(A Magyarország tudósítójától.) *Lombay* Viktor törvényszéki tanácselnök többnapos, sokszor *a késő éjszakai órákba* nyúló tárgyalás után *most hozott ítéletet* abban a nagyszabású vámcsalási bűnperben, amelynek *Erdős* Jenő, a *Dénes B. Rt.* gépgyár volt igazgatója, *Földes* Dezső cégvezető és *Mór* Ferenc, a gyár volt vámkezelője voltak a vádlottjai.

A pénzügyi igazgatóság emelt vádat *Erdős* és társai ellen *hatrendbeli üzletszerűen elkövetett vámmegrövidítés, Földessel* és *Erdőssel* szemben külön *ötrendbeli*, míg *Erdős* ellen ezenkívül még *egy rendbeli* vámmegrövidítés miatt.

A vádirat szerint ezeket a cselekményeket azzal követték el a vádlottak, hogy a részvénytársaság címére *1927—28-ban* hat tételben érkezett mintegy *hatvan motort* nem a valóságnak megfelelő adatok alapján jelentették be a vámhatóságnál. A *kincstár e megtévesztés révén több mint 18.000 pengős kárt szenvedett.* Ugyancsak megtévesztés történt a vád szerint öt esetben traktoralkatrészek vámbejelentésénél is.

A vádlottak a tárgyalás során *jóhiszeműségükkel* védekeztek. Napokon keresztül hallgatta ki *Lombay* tanácselnök a tanukat és a beidézett szakértőket, majd a következő ítéletet hozta:

A törvényszék bűnösnek mondotta ki Erdős Jenőt, Földes Dezsőt és Mór Ferencet hatrendbeli üzletszerű vámmegrövidítésben s ezért Erdőst 2000 pengő fő- és 37.630 pengő 42 fillér mellékbüntetésre, Földes Dezsőt *1000* pengő fő- és ugyancsak *37.630* pengő 42 fillér mellékbüntetésre, míg *Mór* Ferencet *500* pengő fő- és ugyanannyi mellékbüntetésre ítélte. Miután *Erdős* és társai a kérdéses időben a *Dénes B. Rt.* alkalmazottai voltak s a részvénytársaság a lényeges felügyelet gyakorlásánál nem járt el a köteles gondossággal s tekintettel arra is, hogy a vállalat cselekményük révén anyagi előnyhöz jutott, a bíróság *megállapította a részvénytársaság szavatosságát az alkalmazottaira kiszabott költségek és pénzbüntetések tekintetében.* Ezek szerint, ha *Erdősék* nem tudják megfizetni a rájuk kirótt pénzbüntetéseket és az egyösszegben 443 pengőben megállapított költséget, a vállalat tartozik azt megfizetni. Egyébként a pénzbüntetés nemfizetés esetén *100 pengőnként egynapi elzárásra változik át.*

A többi vád alól a törvényszék mind *Földest*, mind *Erdőst* elévülés miatt felmentette. *Az ítélet nem jogerős.*

A spanyol koronázási kincsek titkát kutatja a pozsonyi rendőrség

Letartóztattak egy gyárost két alkalmazottjával — Öngyilkos lett egy banktisztviselő

Prága, január 19.

(A Magyarország külön tudósítójától.) Egyre nagyobb hullámokat ver *a spanyol királyi család ékszereinek és a koronázási kincseknek titokzatos ügye*, amely miatt a pozsonyi rendőrség napok óta vizsgálatot folytat. Most már az ügyészség is beleavatkozott a dologba és a pozsonyi ügyész megkeresésére tegnap *Prossnitzban* letartóztattak *egy ismertnevű gyárost két alkalmazottjával együtt.*

Egy prágai nagy bank pozsonyi fiókja ugyanis tárgyalásokba bocsátkozott *Alfonz* király megbizottjával és *600.000 cseh korona előleget folyósított számára, amelyet egy bécsi úgynevezett arisztokrata bankhoz utalt át.* Időközben *a spanyol köztársasági kormány megkeresést intézett a csehszlovák külügyminisztériumhoz*, hogy akadályozza meg *a spanyol uralkodó koronázási kincseinek elkótyavetyélését és ne engedje meg, hogy valamely bank azokra előleget folyósítson.*

A véletlen játszott közre, hogy sikerült kideríteni a közvetítőket. Az történt ugyanis, hogy egy *pozsonyi neves ügyvédnél tegnap az ügyészség megkeresésére a bűnügyi rendőrség házkutatást tartott egy ügyben*, mely nem függ össze a spanyol koronázási ékszerek dolgával.

Az iratok átkutatásakor feltűnt az ügyvéd könyveiben egy *600.000 csehkoronás tétel, amelyről az ügyvéd nem akart felvilágosítást adni.* A detektívek erre lefoglalták az *ügyvéd levelezését* s így állapították meg, hogy a pozsonyi ügyvéd sűrűn levelezett egy prossnitzi gyárossal, aki közvetített *XIII. Alfonz spanyol exkirály és a prágai bank között a koronázási ékszerek eladása céljából.*

Az egyik levélben a prossnitzi gyáros megírta az ügyvédnek, hogy az *exkirály egymillió csehkorona előleget kér a kincsekre.* Ilyen előzmények után tartóztatták le a prossnitzi nagyiparost két tisztviselőjével együtt.

Pozsonyban olyan hírek keltek szárnyra, hogy *a szerencsétlen végű Bellovics* Miklós fiatal banktisztviselő tegnapelőtti öngyilkosságának hátterében nem csalódott szerelem áll, hanem *összefüggésben van a spanyol koronázási kincsek eladásával.*

A boldogtalan banktisztviselő, akiről a lapok azt közölték, hogy azért lett öngyilkos, mert *menyasszonya, egy bécsi Wenckheim grófnő zárdába vonult*, miután családja ellenezte a házasságot, *annál a pozsonyi banknál volt alkalmazva, ahol a közvetítők letétbe helyezték a spanyol koronázási ékszereket* s állítólag *Bellovics* Miklósnak is szerepe volt a kincsek eladása körül.

Óvadéksikkasztás miatt letartóztatták a Bizánc kávéház tulajdonosnőjét

Férje, Sharp Fülöp hegedűművész, eltűnt Budapestről

(A Magyarország tudósítójától.) A főkapitányság intellektuális osztályának egyik detektívje ma délelőtt elegáns hölgyet kísért végig a rendőrségi folyosón. Percek mulva *Hennel* Ernő dr. rendőrfogalmazó közölte az elegáns hölggyel, hogy a rendőrség *óvadéksikkasztás* gyanuja miatt *letartóztatja.* Most már rendőr lépett az elegáns nő mellé, aki a főkapitányság I. emeletén lévő cellába kísérte.

Egy pesti kávéház szomorú regényének főszereplője a most letartóztatott elegáns nő: *Sharp* Fülöp amerikai hegedűművész *31 éves felesége: Tankó* Janka, a terézköörúti *Bizánc* kávéház tulajdonosnője.

Esztendőkkel ezelőtt ismerkedett meg *Sharp* Fülöp *Tankó* Jankával. A hegedűművész amerikai turnéja során kis vagyont gyüjtött össze. Hazajött Magyarországra és feleség után nézett. A házasságkötésre hamarosan sor került és akkor a fiatalasszony felvetette az ötletet: *kávéházat kell nyitni a kávéházak városában.*

A Teréz körút 34. számú házban lévő *Bizánc* kávéháznál állapodtak meg. Ez a kávéház már sok viszontagságon ment keresztül, egyik kézből a másikba került és *hosszú ideig le voltak húzva a kávéház redőnyei.*

A kávéház rosszul ment, senki sem tudott boldogulni vele. *A hegedűművész és felesége mégis megvették, 55.000 pengőt fizettek érte.* Három esztendeig küzdöttek a rossz gazdasági viszonyokkal. Restaurálták a kávéházat, kísérleteztek, mindent megpróbáltak, de *a kávéház csak nem akart jobban menni.* A hegedűművész és felesége egyre nyomasztóbb viszonyok közé került.

Amikor már elfogyott a pénzük, *óvadékot vettek fel*, mint annyian mások Budapesten az elmult esztendőkben. Az óvadékot nem tudták visszafizetni, mint annyi mások és a napokban *Winternitz* Dezső és *Nemes* Ernő *főpincérek* bűnvádi feljelentést tettek a házaspár ellen. *Winternitz* 2000 pengő óvadékot adott, *Nemes* 3000-et, majd újabb *1100 pengő készpénzkölcsönt is.* De a kávéház tulajdonosai nem tudtak fizetni.

A feljelentés alapján megindult rendőri nyomozás során a detektívek már csak *Sharp* Fülöpnét találták meg. A hegedűművész *hirtelen elutazott Bécsbe* és most is ott tartózkodik. A rendőrség a vizsgálóbírót kéri, *adjon ki elfogató parancsot a hegedűművész ellen.*

Sharp Fülöpné a rendőrségen elmondotta a kálváriáját. Igaz, óvadékot vettek fel, de *ebből részint egy leváltott főpincér óvadékát fizették vissza, részint a kávéház restaurálására fordították a pénzt.* Ez sem segitett már rajtuk és a mult héten *69.000 pengő adósság fejében elárverezték a kávéházat.*

Az üggyel kapcsolatban a rendőrség még két embernek a szerepét vizsgálja, akik mint a *Bizánc* kávéház korlátolt felelősségű társaság tagjai, szerepeltek. *Kihallgatásukra a délutáni órákban került sor.*

Aktalopásért letartóztatták a halálos tiltott műtéttel vádolt győri orvost

Győr, január 19.

(A Magyarország tudósítójának telefonjelentése.) Emlékezetes, hogy *Siklós* Ede győri orvost halálos tiltott műtét miatt a győri ügyészség előzetes letartóztatásba helyezte, de egy héttel ezelőtt hármezer pengőről szóló takarékkönyv, mint biztosíték, letétbe helyezése ellenében szabadon bocsátották.

Siklós Ede ma délelőtt azzal a kéréssel jelent meg a győri törvényszéken, hogy *szeretne irataiba tekinteni.* Az irodatiszt rendelkezésére bocsátotta az ügy aktacsomagját. *Siklós* hosszú ideig tanulmányozta. Amikor eltávozott, egy ott tartózkodó ügyvéd figyelmeztette az irodatisztet: *Siklós valamilyen iratot kivett az akták közül.* Néhány perc mulva visszatért az orvos és *izgatottan kérte újból az iratokat.*

Az irodatiszt ekkor figyelni kezdte a különösen viselkedő orvost és észrevette, hogy *Siklós a zsebéből egy iratot vissza akart csusztatni az aktacsomagba.* Az irodatiszt leleplezte az orvost és jelentést tett a vizsgálóbírónak az ügyről. *A vizsgálóbíró letartóztatta Siklós Elét.* A vizsgálat most azt igyekszik megállapítani, milyen célból akarta elvinni ügyének egyik fontos aktáját.

Mexikót megbénítja a benzinsztrájk

Mexikó, január 19.

A kőolajmunkások munkabeszüntetése következtében *egész Mexikó területén nagy benzinhiány* mutatkozik. A mexikói kormány elhatározta, hogy *ideiglenesen megszünteti a benzinvámot.* A sztrájkmozgalom pénteken olyan nagy méreteket öltött, hogy három kivételével valamennyi benzineladóhelyet be kellett zárni.

Mexikó városát a benzinhiány miatt az a veszély fenyegette, hogy *úgyszólván teljesen megbénul a város utcáinak forgalma.* A kormány erre való tekintettel sürgősen intézkedett a rendelkezésre álló benzinkészletek felosztása iránt és állami döntőbíróságot küldött ki a sztrájkhelyzetnek *negyvennyolc órán belül történő tisztázására.*

Négyezer pengő a megfúrt kasszából

A *Győr—Sopron—Ebenfurti* vasút *Szilágyi Dezső* tér 1. szám alatt lévő irodahelyiségébe ismeretlen tettesek behatoltak, *a páncélszekrényt megfúrták és 4000 pengőt vittek el.* A betörők kézrekerítésére *a rendőrség széleskörű nyomozást indított.*

Felelős szerkesztő: MAGYAR ELEK
Felelős kiadó: SÜMEGI VILMOS
Szerkesztőség és kiadóhivatal: VII. kerület, Rákóczi út 54. szám
Jegypénztár, hirdetési-, előfizetési-, utazási- és könyvosztály: VII. kerület, Erzsébet körút 18—20
KIADJA A MAGYARORSZÁG NAPILAP R.-T.
Szerkesztőség Bécsben I., Kohlmarkt 7.
Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. (Nyomdaigazgató: Wózner Ignác.)

Miklós Andor emlékünnep

Az *Ujságkiadó Tisztviselők Nyugdíjegyesülete Miklós Andor főszerkesztő, a modern magyar ujságcsinálás nagymestere születésének 55-ik évfordulóján: január 21-én, hétfőn este 6 órakor* az Ujságkiadók Otthonában (Erzsébet körút 49) *kegyeletes emlékünnepet* rendez. Az ünnepi beszédet *Lakatos* László, Az Est-lapok főmunkatársa mondja.

Szőnyi István képei és a magyar kisplasztika

Két kiállítás nyílik meg vasárnap s mindkettő az idei évad kimagasló művészeti eseménye.

A *Tamás Galéria* legkiválóbb mai szobrászaink válogatott műveiből mutat be egy ízlésesen rendezett kollekciót, amely mintegy keresztmetszetét adja a modern magyar kisplasztika és szoborportré művészetének. Mindazok a művészek itt vannak, akik a fejlődés, a kialakulás mai vonalába esnek. *Szigeti* Miklóstól, *Telcs* Edétől, *Kallóstól*, *Pásztortól*, *Szentgyörgyitől* és *Beck* Ö. Fülöptől kezdve *Ferenczy* Bénin, *Cser* Károlyon, *Medgyessy* Ferencen, *Csorba* Gézán, *Pátzay* Pálon, *Varga* Oszkáron keresztül a legfiatalabb generációig: *Vilt* Tiborig, *Mészáros* Lászlóig, *Beck* Andrásig, *Boda* Gáborig, *Goldmann* Györgyig, *Schaár* Erzsébetig, *Halmágyi* Istvánig és *Gerő* Gyuláig. Első kísérlet ez nálunk tisztán szobrászati anyag csoportos, korjelző felmutatására s olyan sikerült, magas színvonalú és szép az egész gyüjtemény, hogy csak a legnagyobb elismeréssel emlékezhetünk meg róla.

A *Fränkl-Szalónban* ugyancsak vasárnap nyílik meg *Szőnyi* István kollektív kiállítása. Nagy és örvendetes meglepetést hoz ez a ragyogó kollekció, amely Szőnyi legfrissebb munkásságáról számol be. Mindazok a nemes kvalitások, amelyek Szőnyi művészetét eddig is az első vonalba emelték, most teljes kibontakozásukban, teljes felszabadultságukban, a *nagy stílus* és *tiszta festőiség* megkapó lendületével jelentkeznek. Egy kivételes tehetségű, nagy magyar művész beérkezését köszöntjük ezen a kiállításon, melynek talán legelőkelőbb darabjai a muzeális becsű *Mosdatás*, a *Völgyben*, a *Tájkép*, a *Cséplés*, az *Ebédelők*, a *Szénahordás*, a *Fürdőzők*, a *Dunakanyar* és a *Kertben*. Csupa olyan érték, amely a legmélyebb művészi élmény erejével ragadja meg a nézőt. —l.



A „leszólított hölgy" két lovagja a bíróság előtt

Egy váciuccai kaland különös körjátéka durva becsületsértéssel, verekedéssel és lovagias üggyel

(*A Magyarország tudósítójától.*) A mult év szeptember 10-én délután félnégy órakor a Vadász uccában a járókelők arra lettek figyelmesek, hogy *két elegánsan öltözött fiatalember hangosan vitatkozik egymással*, majd a vitatkozás verekedéssé fajul és néhány pere mulva *a két fiatalember a földön hempergett, mig mellettük egy nő kétségbeesetten sikoltozott.* Az ucca közönsége igyekezett szétválasztani a verekedőket, majd rendőr került elő, aki a két fiatalembert előállította a rendőrségre, ahol kihallgatták őket és a rendőr a kihallgatás alapján a következő jelentést tette:

— *Márton* László *30 éves vámtisztviselő* és *Tóth* Elemér *26 éves* hirdetési irodatulajdonos ma délután egy nő miatt a *Vadász uccában összeverekedtek és uccai botrányt okoztak.* A verekedés alkalmával *Tóth* arcán több helyen megsérült.

Október 19-én *Tóth* Elemér feljelentést tett a rendőrségen *durva becsületsértés* vétsége miatt *Márton* László ellen, mert az tettleg bántalmazta és tanuk kihallgatását kérte. *Márton* László ugyancsak feljelentést tett *Tóth* Elemér ellen *durva becsületsértés* címén, azt hangoztatva, hogy *viszont őt meg Tóth bántalmazta.*

Ilyen előzmények után tartott ma tárgyalást az ügyben *Szücs* János dr. törvényszéki bíró. *Tóth* Elemér így védekezett a bíróság előtt:

A hölgy reagált

— *Nem vagyok bűnös.* Az ügy előzménye, hogy az eset előtt a *Váci uccában* sétálgattam, megpillantottam egy csinos nőt, *megszólítottam, ő reagált a megszólításra, összeismerkedtünk és nemsokkal később egy lakásban folytattuk a beszélgetést.* Megjegyzem, hogy köztem és az illető hölgy között *ez alkalommal semmi meg nem engedett dolog nem történt.* Később találkoztam *Mártonnal*, aki valahogyan megtudta, hogy én ezzel a hölggyel együtt voltam és akit úgy látszik, ismert, mert *felelősségre vont, hogy ki volt az a nő, akinek én a társaságában tartózkodtam.* Nem tudtam előbb megmondani az illető nevét, de később aztán, amikor barátom említette, hogy *hívják az illetőt, akkor jutott eszembe, hogy tényleg igy hivták ezt a hölgyet.* Emiatt rossz viszony, majd később *lovagias ügy* keletkezett közöttünk, de én minderről nem tehettem, mert én nem tudtam, hogy a hölgy és Márton ismerik egymást.

— Emiatt a nőügy miatt keletkezett közöttünk nézeteltérés és ebből lett verekedés is. *Márton* úgy látta, hogy felelősségre kell engem vonnia. Amidőn a *Vadász ucca 6.* számú ház kapujához értünk, ahol beteg édesanyámmal lakom, *a kapuban Márton levette monokliját*, mire én megkérdeztem tőle: »*Verekedni akarsz?*« Erre ő azt válaszolta: *Igen.* Ugyanakkor a helyszinen volt az a hölgy is, aki miatt közöttünk nézeteltérés támadt.

Az úr verekedett

— Én ekkor megkértem *Mártont*, hogy ne éppen a ház előtt csináljon botrányt, *méltányolja, hogy anyám a lakásban betegen fekszik.* Erre elindultunk és alig mentünk néhány lépést, amikor *Márton lekapcsolta nadrágszíjját és azzal teljes erejéből az arcomba vágott.* Erre én átkaroltam őt, leestünk a földre, ott hemperegtünk. A járókelők igyekeztek szétválasztani bennünket. *Én beemenekültem egy szomszédos asztalosműhelybe*, mire ő utánam jött és még egyszer az arcomba bokszolt, majd azt kiáltotta: »*Ez egy selyemfiú, aki inzultálta az ismerősömet.*« Ezért a kijelentésért is vádat emelek ellene. Én rokkant ember vagyok, mert egy autó elütött. *Márton* sokkal erősebb nálam, tehát kizárt dolog, hogy én kezdtem volna a verekedést. *A kezdeményező fél, miután ő sokkal erősebb, csak ő lehetett.* Ezután *Márton* Lászlót hallgatta ki a bíróság, aki viszont kijelentette, hogy *ő sem érzi magát bűnösnek.*

És a monokli leesett

— Elismerem, hogy puszta kézzel megütöttem *Tóthot*, de jogosan tettem, mert *egy hölggyel* kapcsolatban köztünk összeszólalkozás keletkezett. Vitatkozás közben *Tóth* azt mondta, *vigyázzak a monoklimra, mert le fog esni és olyan mozdulatot tett, mintha arcon akart volna ütni.* Erre én, hogy a támadást megelőzzem, *ökölle arcon ütöttem*, mire ő szintén megütött. *Ekkor elővettem nadrágszíjamat és azzal ütlegeltem.* Nem igaz az, hogy verekedési célzattal mentem volna a Vadász uccába. Az igaz, hogy *lehivattam a lakásból*, de csak azért, hogy magyarázatot kérjek tőle.

Tóth Elemér védője kérte, hogy hallgassanak ki tanuként több nőt, közöttük azt *a hölgyet is*, aki miatt a felek közt az összeszólalkozás támadt. Amikor a védő ennek a hölgynek kihallgatását kérte, felállt *Márton László és a következőket mondotta:*

— Erre a *hölgyre* a tanuként kihallgatás rendkívül kellemetlen lenne és *ezért ellenzem megidézését.* Nem azért ellenzem, mintha vallomása az általam előadott tényállást megcáfolná, hanem mert ennek a hölgynek tanuként kihallgatása esetleg az *illető hölgyet női becsületében támadná meg.* Ezért inkább hajlandó vagyok a *Tóth* Elemér által előadott tényállást *elismerni és nem kérem senkinek sem a kihallgatását. Itéletet kérek.*

Ezek után *Szücs* János dr. törvényszéki bíró meghozta a döntést, amelyben bünösnek mondotta ki *Márton* Lászlót becsületsértés vétségében és ezért *50 pengő* pénzbüntetésre itélte és az itélet végrehajtását *háromévi próbaidőre felfüggesztette.*

Tóth Elemért felmentette a bíróság, mert *megállapitották részéről a jogos önvédelmet. Az itélet jogerős.*

LOBOGÓJA

Minden rejtvényben az 1. vizszintes és 1. függőleges egy-egy ország zászlójának a színe (színei). Ez a 12 zászlószín küldendő be szerdáig (január 23) a mellékelendő 6 darab »Lobogója« cim. Jutalmak: 4 darab 10 pengős.

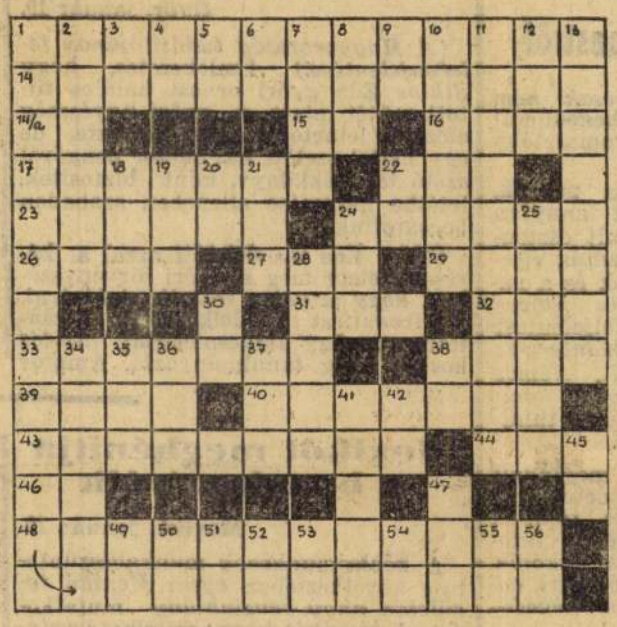

VÍZSZINTES:

1. Középen csillaggal és babérágakkal: Paraguay zászlaja
14. Irodaszer
14/a. Egyiptomi napisten
15. Kutya
16. Ázsiai birodalom
17. Nagyratörő cseh király, németbirodalmi választófejedelem.
22. Az ember viszonya az Istenhez
23. Nagyképűek
24. Kiparancsol
26. Csúszós
27. Fohász
29. Történelmi időszak
31. Családfő
32. Előkelő
33. Tüzijátékok
38. Ázsia — latinul
39. Vallásrövidítés
40. Skatulyák
43. Szobai dísznövény
44. Méhlakás
46. Betű fon.
48. Lim-lomok

FÜGGŐLEGES:

1. Kina zászlója
2. Felszáritani a tintát
3. Radium vegyjele
4. Vissza: a Saskatchewan
5. Ásvány
6. Fésü mássalhangzói
7. Gyümölcs
8. Süteménytöltelék
9. Sértetlen
10. Kiabáló
11. Bírálók
12. Vissza: az emberiség bibliai ősapja
13. Hindu kaszt a bráminok mögött, eredetileg a harcosok, utóbb a nemesek zárt szervezete
18. Tamás — angolul
19. Finn kikötő- és egyetemi város
20. Vissza: keletkezés
21. Ákos — becézően
22. Szólít
24. Részesül
25. Leánynév
28. Nehezen beszél
30. Ver
34. Vissza: serdülő leány
35. Részesül
36. Görög betü
37. Valakiről szóló költemény cimét nevéből e végzettel képezik
38. Növelő
41. Bulla — idegen nyelven
42. Osmium vegyjele
45. Tengervíz egyik alkatrésze
47. Vissza: spanyol exkirályné
49. Személyes névmás
50. Ilyen bér is van
51. Vissza: feszítőeszköz
52. Szúrófegyver mássalhangzói
53. Abc része
54. Többes rag
55. És — latinul
56. Kicsinyítőképző

A Tarantella bemutatója és más érdekességek Az Est-lapok színházi jegyirodájában

Az Est-lapok színházi jegyirodája (Erzsébet körút 18—20.) szerződést kötött a Városi Színházzal és ennek értelmében bemutatókra is kapunk kedvezményes jegyeket. Nagy áldozattal sikerült már a Tarantella című operettujdonság szombati premierjére kedvezményes, olcsó jegyeket szerezni olvasóink számára.

Az új hét gazdag színházi programjából megemlítjük a *Születésnap* (Vígszínház), *Vadvirág* (Magyar Színház), *Leányálom* (Andrássy-úti Színház), *Egy nő, akinek multja van* (Belvárosi), *Randevu* (Bethlen-téri) és *Százhuszas tempó* (Kamara) című darabokat.

Jegyirodánk új telefonszámot kapott: 43—8—88.

OLCSÓ LELTÁRI ÁRAK
E' KÁN SZŰCSNÉL
Váci ucca 22, félemelet

Kopenhága, a „nagy kisváros"

Látogatás a háztartási alkalmazottak paradicsomában

Kopenhága, december.

A legutóbbi európai krízis alkalmával nem egy sóhajtás szállt az északi országok felé s bizonyosan sokan gondoltak vágyakozva erre a nyugodt s aránylag békés világra.

De vajjon, ha Kovács urat s családját valamely csoda hirtelen áthelyezné a Nagykörútról, mondjuk, a kopenhágai Osterbrogade-ra, ugyan jól érezné-e magát Kovács úr s családja ebben az új világban?

Nem valószínű, hogy tévedünk, ha azt állítjuk, hogy a Nagyságos Asszony bizony rövid idő mulva visszakívánkoznék a Nagykörútra. A középosztálybeli dán háziasszony ugyanis sokkal kevésbé kényelmesen él, mint átlagos magyar kollégája, tekintettel arra, hogy a házimunkát többnyire teljesen egyedül, minden segítség nélkül végzi. A háztartási alkalmazott ugyanis Dániában olyan nagy luxus, hogy *csak a legvagyonosabb osztályok engedhetik meg maguknak »Husassistent« tartását*, de még az a háziasszony, aki hajlandó áldozatokra, még az sem kap könnyen megfelelő személyzetet.

A kedvező dán munkabérviszonyok mellett ugyanis a fiatal lányok szívesebben dolgoznak gyárakban s műhelyekben, mint a háztartásokban s választásukban döntő szerepe többnyire annak a ténynek van, hogy a háztartási alkalmazottnak az estéi nem szabadok.

Pedig a kis dán »Husassistent«-nek bizony nincsen rossz dolga. A nagy kopenhágai lapok minden reggel oldalakon át közlik az apróhirdetéseket, amelyekben a háziasszonyok magas bér, barátságosan berendezett s rádióval felszerelt külön szoba s sok szabad idő ígéretével csábítják a »fiatal hölgyeket«, de többnyire eredménytelenül. Különösen a város centrumától messzebb eső villanegyedek lakóinak ütközik nehézségekbe személyzet szerzése. Legutóbb több napon át jelent meg a legnagyobb kopenhágai lapban a következő apróhirdetés: *»Ránduljon ki autóval s tekintse meg azt a környékbeli szép villát, ahol családtagként kezelnék. Hívjon fel telefonon s készséggel kiviszem kocsimon. Korábbi személyzetünktől a legjobb referenciák. X. Y. igazgató, telefón ez és ez.«*

Főző mindenes 70—100 korona havibért kap, perfekt szobalány még többet. 1 dán korona kb. 1.10 pengő.

A cselédkérdés lassan égető problémává válik a nagy lakások tulajdonosainál s a kormány is mindent elkövet, hogy a fiatal lányok érdeklődését a házimunka felé terelje. Rövidebb-hosszabb háztartási tanfolyamok, háztartási szakiskolák minden városrészben megtalálhatók s teljesen ingyen, vagy minimális díj ellenében alapos elméleti s gyakorlati kiképzést adnak. Ezeket a tanfolyamokat természetesen nemcsak a mindenesjelöltek, hanem a középosztály fiatal lányai is látogatják s a közös étkezések befejeztével az egyetemi tanár lánya éppen úgy mosogat, mint a mellette ülő másik fiatal lány, aki talán szobalány a szomszéd villában s most perfekt szakácsnővé óhajtja kiképezni magát...

Egy ilyen kis »Husassistent« felháborodva mesélte legutóbb, hogy *felmondott asszonyának, mert vendégek voltak a háznál s a háziasszony azt mondotta, hogy kivételesen ne a családdal, hanem a konyhában étkezzék...* Ez a háziasszony azonban kivétel, mert a legtöbb helyen a háztartási alkalmazottat, ezt a nehezen megszerzett, drága kincset tényleg családtagként kezelik s a dán mentalitással nem is fér össze, hogy a »Husassistent« ne a családdal együtt, hanem egyedül, a konyhában fogyassza el vacsoráját.

Az igazi Dánia

Más pillanatfelvételek Dániából. Apróság, de már egy más világ lehelletét hozza: Ha az ember Berlinben beszáll egy dán vasúti kocsiba, minden kupé előtt a folyosón egy üveg friss vizet s poharakat talál.

A dán és svéd vasutakon az utazó hölgyek értékes bundái akár egész éjszaka a kupé előtt lógnak a folyosón. A bunda tulajdonosa pedig nyugodtan alszik a lefüggönyözött ajtó mögött.

Kopenhágát lakói tréfásan a *»nagy kisvárosnak«* nevezik. Ez tökéletes meghatározás. Nagyon nagy kiterjedésű s milliós lakosú város, de semmi sincs benne a »metropolisok« zajából, rossz levegőjéből s ideges embertömegeiből. Igaz, a város centruma esténként fényárban úszik, hatalmas transzparansek cikáznak a Raadhusplads on, de öt perccnyi séta után már alacsony, romantikus házak között jár az ember, s öreg tengerészek kis hajómodellekkel díszített, virágos ablakai tekintenek az uccára. Ha pedig befordulsz az első mellékuccába, mély csönd fogad s benzinbűz helyett a villák kertjéből a rothadó falevelek jellegzetes »őszi szaga« csapja meg orrodat.

Miniszter a biciklin

A bicikli elképzelhetetlenül népszerű közlekedési eszköz. A főbb útvonalakon külön biciklijárda van, a gyalogjárónál alacsonyabb, de a kocsiútnál magasabb szinten. A kis kifutó éppen úgy biciklin tér haza otthonába, mint főnöke, vagy éppen *maga a miniszter...* Középeurópai számára örök probléma marad, hogy a város egyes forgalmas pontjain napközben parkoló ezer bicikli között, ki hogyan ismeri meg a magáét. Természetesen minden lakáshoz külön bicikligarázs jár, mert minden valamirevaló dánnak legalább három biciklije van. Öt-hatéves gyerekek nyugodtan biciklizsnek egyedül az uccán. Autótülkölést vagy biciklicsengetést alig hallani. Az óriási forgalomban (Dániában több mint 125.000 autó van forgalomban, amely igen magas szám, ha figyelembe vesszük, hogy alig több mint 3.5 millió a lakosság) a sofőrök, biciklisták, gyalogjárók csendben s példás rendben közlekednek. Féléve rovom már a kopenhágai uccákat, de még egyetlen hangos jelenetnek sem voltam tanuja.

A bicikliversenyek természetesen szintén látogatottak. Egy-egy izgalmasabb verseny előtt lázban van a város. A biciklistadionban totalizatőr van s szabályszerű fogadásokat lehet kötni, mint nálunk a lóversenyen. Ilyen totalizatőrrel kombinált versenyeket — postagalambokkal is rendeznek s egy-egy galambnak olyan híre van, mint nálunk valaha talán a messzeföldön híres »Kincsem« lónak volt...

A biciklin kívül a legdivatosabb sport a *lovaglás*. Egymásután nyílnak a lovardák s a reggeli órákban mind több és több lovas amazon lepi el az uccákat. Ezt a szép sportot talán a király, a nagyon népszerű *X. Keresztély* hozta divatba, kinek szálas, közel kétméteres alakja télen-nyáron minden reggel feltűnik a tengerparton, amint teljesen egyedül, kíséret nélkül lovagolva, barátságosan fogadja a szeretetteljes üdvözleteket.

Repülőgépüzlet

De minden bicikliszeretetük mellett sem maradnak el a dánok a közlekedés fejlődésétől. *Most nyílt meg az első repülőgépüzlet Kopenhágában, ahol 8500 koronáért bárki vásárolhat egy kis sportgépet.*

A nők csinosak, frissek, üdék, de kontinentális szemmel nézve, bizony nem elegánsak. A színek harmóniájára s az »akcesszoárokra bizony nem ügyelnek annyira, mint a pesti hölgyek s akárhány dáma látható, aki perzsabundájához a nyári fehér filckalapját viseli...

A villamoskalauzok végtelenül udvariasak. Jegyedet »parancsoljon« felkiáltással nyujtják át s az utas nem mulasztja el, hogy »köszönöm«-öt ne mondjon.

A reklám iránt határozottan van érzékük a dánoknak. Nemzeti múzeumuk, amelynek etnográfiai gyüjteménye talán egyedülálló a világon, nagy reklámkampányba kezdett, hogy minél több látogatót csábítson termeibe s a téli hónapokban este 7 és 9 között díjtalan szakelőadások s szakértő vezetés mellett mutatják be a különböző gyüjteményeket. *Ugyancsak reklámkampányba fognak kezdeni — az adóhivatalok is,* — amint a lapok hírül adják, — hogy legyőzzék azt a »lelki ellenkezést«, amelyet az adófizetők az adófizetéssel szemben éreznek.

A dánok az északi népek bohémei. Svédországból szombat esténként zsúfolva jönnek a hajók és vonatok, amelyek vasárnap este igen-igen emelkedett hangulatú svédeket visznek haza. Ehhez azonban tudni kell azt, hogy a három skandináv állam: Dánia, Svédország és Norvégia, valamint Finnország polgárai *e négy állam bármelyikéből bármelyikébe minden formaság, útlevél nélkül utazhatnak.* Kontroll egyáltalán nincsen, a határokon tisztán »bemondásra« megy az utazók nacionáléjának megállapítása.

Itt megbízik egyik ember abban, amit a másik mond. Legutóbb porszívógépet vásároltam egy ismerős hölgy segítségével. A vétel hamar megtörtént s a kereskedő kijelentette, hogy egyéves garanciát vállal a gépért. Szerettem volna ezt a garanciát írásban is megkapni s ezért kézzel-lábbal integettem a barátnőmnek



Szőnyi István rajza a Pesti Napló számára

s magyaráztam németül, angolul, hogy mit óhajtok. Mikor kijöttünk az üzletből, barátnőm nagyon összeszidott barbár viselkedésemért. Hiszen *mondotta* a kereskedő, hogy garantál a gépért, mi kell még több? — szólt felháborodva — s igaza volt, mert a kereskedő azóta maga telefonált, hogy minden rendben van-e a géppel?

Az emigránsprobléma Skandináviában

Európában talán Hollandia, Belgium s Dánia azok az országok, amelyeket az idegenek esetleges beözönlésének problémája legjobban foglalkoztat. Ezek az országok ugyanis tradícióikhoz s szabad szellemükhöz híven, mindig nyitva állottak a politikai menekültek előtt, de most úgy látszik, hogy meg fogják változtatni álláspontjukat.

Alkalmunk volt beszélgetést folytatni a dán igazságügyminisztériumnak bevándorlási ügyekben legilletékesebb faktorával, aki a következőket mondotta:

— Az igazságügyminiszter úr legutóbb másfél évvel ezelőtt tartott rádióbeszédében fejtette ki, hogy Dánia az idegenek tartózkodási s munkavállalási engedélyének kérdését milyen elvek szerint kezeli, de úgy látszik, hogy bizonyos nemzetközi intézkedések Dániát a közeljövőben oly lépésekre fogják kényszeríteni, amelyek az idegenekkel szemben eddig elfoglalt álláspont megszigorítását jelentik. Az idevonatkozó intézkedések a svéd és norvég kormányokkal egyetértően s egyidejűleg fognak napvilágot látni.

— 1938 október 30-án a politikai menekültek száma Dániában körülbelül 1300-ra volt tehető s ezeknek körülbelül 70 százaléka zsidóvallású. Nálunk — mondotta az igazságügyminisztérium magasrangú hivatalnoka — nincsen zsidókérdés s nem is szeretnők, ha ez a probléma felütné a fejét országunkban. Éppen ezért rossz szolgálatot tenne egy olyan intézkedés, amely megnyitná a kaput a zsidó bevándorlás előtt. Jól ismerem az embereket s így nyugodtan állíthatom, hogy azok a körök, amelyek most sürgetik az emigránsok érdekében teendő intézkedéseket, egy tömegbevándorlás esetén maguk kérnék a minisztériumot, hogy változtassa meg politikáját.

— Az emberi részvétet s szubjektív érzelmeket háttérbe kell szorítanunk s bár az egyes eseteket oly jóakaratúan bíráljuk el, ahogyan csak a körülmények megengedik, *mégsem szabad azt hinnünk, hogy kis országunk a mai európai helyzetben az emigránsok problémájának likvidálása körül jelentékeny szerepet játszhat.*

— Sajnos, a munkanélküliség országunkban is mind nyomasztóbbá válik, — mondotta informátorunk — így követnünk kell a többi ország példáját s meg kell szorítanunk az idegenek ittartózkodási lehetőségét. Reméljük azonban, hogy az emigránsok kérdését a nagy államok segítségével mielőbb meg lehet oldani.

Clara Eyvind-Hoffmann

ATHÉNI NAPLÓ

Körséta a Balkán legnagyobb és legmodernebb városában

Athén, december.

Athén ma a Balkán legnagyobb és legmodernebb városa. Egymillió lakosa van, miután a kikötő, Pireus, közigazgatásilag szintén Athénhoz tartozik. Athén alaprajzát csak Párizshoz és az amerikai nagyvárosokéhoz lehet hasonlítani. Az amerikai jelleget a nyílegyenes, egymást derékszögben metsző hatalmas boulevardok és utak adják, Párizsra viszont az emlékeztet, hogy a város főútvonalai majdnem kivétel nélkül két hatalmas térbe torkollnak, ezek képezik a város két centrumát. A leghosszabb út az Akropolis lábától kiinduló Patissia, mely hat kilométer hosszúságban nyílegyenesen szeli keresztül a várost. Szélessége a mi Andrássy utunknak felel meg, külső képe is erre emlékeztet; az első felében kétoldalt csupa nagy és előkelő üzlethelyiség van, míg a második felét előkelő villák és bérházak szegélyezik. A másik fő utca, a mi Váci utcánknak megfelelő Rue de Stade, mely a város két főterét, az Omonia teret köti össze a Syndagma térrel. A két tér, párizsi példa szerint, Place de la Concorde és Place de la Constitution nevet viseli a görögben. Itt is, mint Pesten, a déli órákban nagy korzózás folyik, de sokkal nagyobb és élénkebb mértékben.

Az utolsó évtizedben rengeteg modern hatemeletes bérház épült és most is állandóan nagy építkezés folyik. A régebbi házak, amelyeket most fokozatosan lebontanak, igen szépek és minden más városban a műemlék-bizottságok felemelnék szavukat a lehordásuk ellen. A régi athéni házak valóságos kis paloták, előkelő egyszerűségükben. Sohasem magasabbak két emeletnél, francia ablakaik, szép bejárataik inkább magánvillára, mint bérházra emlékeztetnek. A legtöbb lakásnak külön bejárata van az uccáról, ami még jobban hangsúlyozza a saját ház benyomását. Az elsőemeleti és a másodikemeleti lakónak teljesen külön lépcsőháza van ezekben a régebbi épületekben, a közös »gang«-rendszert itt nem ismerik.

A modern és a régi házaknak két közös vonásuk van; *a lapos tető és a rengeteg márványburkolat.*

Minden lakóépület tetején, akár kis családi ház, akár modern hatemeletes bérpalota, gyönyörű tetőterrasz és kert van. Ez kedvenc tartózkodási és pihenő helye a házbelieknek, sőt a nagy melegben itt alszanak a ház lakói. Ez a házak tetején virító kert, gyakran száradó ruhával még színesebbé téve, igen festői és kedves látványt nyujt a lüktető nagyváros közepén.

A második jellegzetesség *a rengeteg márvány.* Ami nálunk luxus, az itt a legolcsóbb építőanyag.

Hol nem romlik meg a bárányhús?

A régi királyi palota a város legszebb terén, a Syndagmán épült. Hogy éppen itt, ennek külön története van. Mikor a győzelmes görög szabadságharc után Görögország kiűzte a törököket és királyság lett, Athén csak kis, nyomoruságos falu volt. A falu 4000 lakosa az Akropolis lábánál lakott kis viskóikban. A mai város területe egészségtelen, mocsaras vidék volt. Igy az első király, a Wittelsbach-házból származó *I. Ottó egyideig egy vidéki városban rezidealt.* Az athéni királyi palotát a város legjobb klímájú helyén akarták építeni, ezért a négy világtáj irányában nyers bárányhúst tettek ki a szabadba és ahol a hús a legtovább ideig nem romlott meg, ott építették fel a király palotáját. Egyébként most a régi királyi palota múzeum és minisztérium, előtte az »Ismeretlen katona« gyönyörű sírja, a hozzátartozó parkban szabadon sétálhat mindenki. A mostani király, *II. György* az új palotában lakik, amely a régi mögött van. Ez közepes nagyságú, olasz stílusú, inkább villa, mint palota, gyönyörű parkban, hatalmas pinia-fák zárják el a kíváncsi látogatók szeme elől a kilátást. A király egyébként meglehetősen elvonult életet él, nem kedveli túlságosan a nyilvános szereplést, ezt inkább átengedi öccsének, a trónörökösnek, Pálnak, aki feleségével, *Friderika* braunschweigi hercegnővel Psychikóban, Athén egyik villatelepén lakik.

A modern város mellett természetesen a régiségek is felejthetetlen szép benyomást tesznek. Az Akropolisról már túlsokat írtak, így fölösleges bővebben beszámolni róla. Állandóan restaurálnak valamit az ottlévő műemlékeken, ebben emlékeztet a bécsi Stephansdómra.

Nyolcfilléres autobuszutazás

A közlekedés remek, rengeteg a modern, hatalmas autobusz, szebbek és kényelmesebbek, mint a budapestiek. Rengeteg autobuszvonal van a városban és a környékre, Athénből 83 különböző autobuszvonal indul ki, többszáz kilométernyire lévő városokba is elviszik az utast. A villamosok főelőnye, hogy kényelmes nádszékeik vannak, a menetirányváltozásnál a támlákat egyszerűen átváltják, így az utas mindig menetirányban ül. A megállónál a leszállni akaró utas megrántja a csengőt és csak akkor áll meg a vezető, a felszállni akaró utas pedig élénk integetéssel jelzi a vezetőnek, hogy álljon meg. Ez persze igen meggyorsítja az amúgyis sűrű közlekedést. A villamos és az autobusz nagyon olcsó, 8 fillérért hatalmas távolságot lehet utazni. De a hosszabb autobusz-kirándulások is olcsók, 300 kilométer körülbelül 8 pengőbe kerül.

Pireusba, Athén kikötőjébe, mely a legnagyobb a keleti Földközi tengeren, földalatti gyorsvasút vezet ki. A végállomás Athén közepén, az Omnia téren van, persze szintén a föld alatt. A kocsik egészen modernek, a pályaudvar is szép, bankkal, bárral, ujságkioszkokkal felszerelve. A gyorsvasút a hétkilométeres utat 12 perc alatt teszi meg, a jegy ára csak 20 fillér.

Rengeteg katonát látni az uccákon. A görög katonatisztek egyenruhája elegáns és egyszerű, ami nem minden balkáni államra mondható különben. A tiszti egyenruhák az angol tiszti uniformis pontos mása, nagyszerűen áll ezeken a rendszerint fiatal, jóvágású tiszteken. Érdekes, hogy sohasem viselnek semmiféle fegyvert, legfeljebb kis lovaglópálca van a kezükben. Persze, minden idegennek a híres *evzonok* tűnnek fel először, a királyi gárda szoknyás katonái, lábukon papuccsal, amelyen elől hatalmas szőrmegolyó díszeleg. Ezek a katonák kicsit nőies viseletüket, amely egyébként a görög népviselet, férfias szépségükkel ellensúlyozzák. Az evzonokat ugyanis minden ezred legjobb és legdélcegebb katonái közül választják ki, minden ezred két katonát küld ebbe az elit csapatba.

A rendőrök sem maradnak el elegáncia tekintetében a katonáktól. Valamennyi jólmegtermett intelligens fiú. *Külön rendőrség áll az idegenek rendelkezésére,* ezeket fehér hajtókájukról lehet felismerni. Az idegenrendőrség valamennyi tagja beszél franciául, sok angolul is, ezek készségesen és udvariasan állnak az idegenek szolgálatára.

Kávéház

A görögök fő szórakozási helye a kávéház, amely azonban, sajnos, ami igényeinket nem nagyon elégíti ki, mert *nem ismerik az ujságkölcsönzés fogalmát.* Ezekben a kávéházakban tényleg csak kávézni, beszélgetni lehet, de olvasni legfeljebb a magával hozott ujságokat.

Rengeteg modern bár van Athénben, de nem pesti, hanem párizsi értelemben vett bár. Hatalmas, fényűzően berendezett helyiségek ezek, minden márvány és üveg. A fagylalt- és kávégépek a legmodernebb amerikai és olasz gyárakból kerültek ki, öröm ezeken a hélyeken kávézni. A bárokban kapható csak a középeurópai számára megszokott feketekávé, mert a többi kávéházakban az itt népszerű, úgynevezett török fekete kapható csak. Ezenkívül a bárokban rengeteg fajta ital kapható. Minden külföldi és belföldi specialitás és nem drágán. De a legkelendőbb ezekben a bárokban a rengeteg fajta és kivétel nélkül igen jó torta és cukrászsütemény. A balkáni és keleti népek igen szeretik az édességet, mindenki tortát és cukrászsüteményt eszik. Sehol annyi férfit nem láttam édességet enni, mint itt! A cukrászdábamenés sem a nők szórakozása, hanem főleg a férfiaké.

Olcsóság

Az üzletek fényesek, nincs az a külföldi luxusáru, amit itt ne lehetne megvenni. Külföldi árut, ha nincs belföldi konkurrencia, aránylag igen olcsón lehet vásárolni. Az amerikai rádiókészülékek például hihetetlenül olcsók. A keleti bazár emlékét őrzi még ma is, hogy minden árunak megvan a maga uccája. Igy a »nők uccájának« nevezik az Odos Hermou-t, amely tele van kizárólag női árukkal. Szövetesek, kalaposok, divatszalónok stb. majdnem mind itt vannak ebben az uccában, amelyben a déli órákban, amikor a legnagyobb a forgalom, alig látni férfit, csak »komissiózó« athéni hölgyet. Persze, a főútvonalakon is sok a finom luxus-üzlet, különösen a két legnagyobb szálloda környékén, a Syndagma-téren. Mondanom sem kell, hogy az üzletek portáléja is egytől-egyig márványból készült. A belföldi áruk közül híres az athéni cipő, ezt még az amerikai és angol turisták is szívesen veszik. Remek szabásúak, kitűnő kivitelben, áruk 12—24 pengő között mozog. A konfekcióipar is magas fokon áll, teljesen angol minta szerint öltözködnek a férfiak, a görög szövetek jók és igen olcsók. Kész ruhát 70—80 pengőért már remek kivitelben lehet kapni. A görög textilipar igen magas fokon áll, miután angol fonalat használnak, minőségileg is kitűnőek a férfi- és női szövetek. Drágák az ingek és a nyakkendők, miután a finomabb árut importálni kell.

A rengeteg uccai árus mégis figyelmeztet arra, hogy Keleten vagyunk. A mindennapi élet szükségletének nagyrészét az athéni az uccai árusoknál fedezi.

Őfensége a Görög Gyermek

A gyerek külön jellegzetessége a városnak. A kormányzati program egyik legfőbb pontja a gyermeknevelés. Még a legkritikusabb külföldi szemlélőnek is el kell ismernie, hogy a Metaxas-kormány ezen a téren nagyot alkotott. A város különböző pontjain rengeteg gyerekjátszótér van, remek úszómedencével, tornaeszközökkel, öltözőkkel felszerelve. *Ide felnőtteknek nem szabad belépnie, a gyerekek orvosi felügyelet alatt állnak.* A nyári hónapokban sok tízezer gyerek játszik ezeken a tereken, a királyi parkban is van ilyen játszótér.

De a görög gyerekeken meg is látszik, hogy nagy gondot fordítanak rájuk. Sehol annyi elegánsan öltözött, szép és ápolt gyereket nem láttam, mint Athénben. Nemcsak a jómódú családok gyerekeiről beszélek, akik Athén parkjaiban a párizsi Parc Monceau kis gavallérjait és hölgyeit juttatják eszembe, hanem a szegényebb néposztályok gyerekei is kis, kék, kötényszerű uniformisaikban a jólápoltság benyomását keltik. Azonkívül gyönyörűek ezek a kis görögök, arcuk értelmet és vidámságot árul el, az óriási fekete szemekből csak úgy sugároz az intelligencia és az életrevalóság.

A görög kiskocsma: a taverna

A görög konyha meglehetősen különbözik a középeurópaitól. Mindent olajjal főznek, ezt a mi gyomrunk nehezen szokja meg. Rengeteg remek halhajtat kapni, igen olcsó a vörös kaviár és az osztriga is, utóbbit szintén az uccán árulják. Nagy különbség van az átlagos európai és a görög reggeli között is. A görög vagy egyáltalában nem, vagy csak üres feketekávét iszik reggelire és ha nagyon igényes, úgy még egy tortát is eszik hozzá, vagy esetleg tejberizst, ami itt szintén nemzeti eledel. Csak az utóbbi időkben megnyilt nagy bárokban lehet normális tejeskávét kapni, amelyet itt »café americaine«-nek neveznek. Persze, sok európai luxusétteremben is van, ahol francia- és bécsi konyha dominál, ezekben remek menüt ehet az ember két-három pengőért. De az igazi görög étterem *a taverna,* ez a hamisíthatatlan görög specialitás. Ez olyan budai kiskocsma és »heuriger« keverék. Rendszerint pincehelyiségben, kis mellékuccákban van, a szag és a nemtúlzott tisztaság a gyanútlan idegenre eleinte idegenszerűen hat, de aki hosszabb ideig tartózkodik itt, az hamarosan megszokja ezeket a tavernákat és már nem is akar máshol enni. Főjellegzetessége, hogy *a konyha a bejáratnál van,* itt a nyilt tűzön állnak nagy vörös rézüstökben a különböző ételek és a vendég itt a helyszínen választja ki a menüjét. Az idegen számára ez külön előnyt is jelent, miután így nem kell megtanulnia a görög ételek neveit és nem rendel »zsákbamacskát«. Az ételek rendszerint meglehetősen zsírosak, sok a bárányhús és a szárnyas, de természetesen a hal sem hiányzik. A taverna teljesen primitíven van berendezve, a nagy boroshordók is ott állnak a rendszerint egy teremből álló étkezőben, amely egyúttal a konyha is. A bort a vendég szemeláttára csapolják. A leghíresebb görög bor a *ricina,* melynek azonban semmi köze nincs a hasonnevű ricinusolajhoz. Ezt a bort kámforral vagy gyantával keverik, hogy a nagy melegben az erjedéstől megóvják. Persze ez a középeurópai ízlésnek eleinte egyáltalában nem felel meg, de aki egyszer megszokta ezt a bort, az már nem is hajlandó mást inni később. Híres még a Samos szigetén termő édes bor is, amelynek nincs kámforize. A tavernákban délben és este egyaránt nagy a forgalom, esténként rendszerint görög énekesek és zenészek emelik a hangulatot. Ezek a tavernák esténként nagyon hasonlítanak a »gemütlich« heurigerekhez, a legjobb közönség mellett az egyszerű ember is itt szórakozik. A bort itt nem literszámra mérik, hanem a görög súlyegységben, *oká*-ban, mely körülbelül ötnegyed kilónak felel meg.

Athéni vegyes felvágott

Néhány apró megfigyelés:

A nő itt a férfi baloldalán megy az uccán.

A gyerek nem dohányozhat az apja társaságában, még akkor sem, ha a fiú például 50 éves.

A látogatásnak itt külön szertartása van. Bárhová megy az ember látogatóba, rögtön feketét és glykót kap. A glykó szó tulajdonképpen édeset jelent, ezalatt itt egy sürü, dzsemszerü masszát értenek, amely a legkülönbözőbb fajta gyümölcsből készül. Ebből az ember egy kanállal vesz és minden kenyér nélkül egyszerre lenyalja a kanálról és utána rögtön egy pohár vizet iszik. Ez szinte ceremóniaszerűen megy, ezt minden vendéglátogató köteles a vendégének felajánlani, visszautasítani nem szabad, de viszont ezenkívül mást sohasem szoktak felajánlani, sőt egy második kanál glykot sem illik elfogadni. Igaz, hogy nem is kínálják.

Itt fogyasztják a legtöbb feketét, pedig a többi balkáni államban sem takarékoskodnak a kávéval. Bárhová megy az ember, akár magánházba, akár üzletbe, akár hivatalba, akár látogatóba, akár a rendőrségre, akár üzleti tárgyalásra, első látásra, az üdvözlés után rögtön a kávéval kínálják, amelyet visszautasítani félig-meddig sértés. Ha tehát valakinek, mondjuk, egy délelőtt húsz embert kell meglátogatnia, ez ugyanennyi fekete elfogyasztását is jelenti.

A görög a legélénkebben gesztikuláló emberfajta, amelyet eddig láttam. Minden szavukat megfelelő kézmozdulattal teszik még nyomatékosabbá. Eddig a következő kifejezéseket tanultam meg kézmozdulatokkal helyettesíteni: »nagyon sok«, »már régen elmúlt«, »vége van«, »hogy van a családja?«, »köszönöm, megvagyunk valahogy«, »biztos«, »nagyon szép«, »nem adok valamit«, »együtt csinálni valamit«, »piszkos ügy, vagy ember«.

Athén a szállodák városa, ebben is emlékeztet Párizsra. A legkáprázatosabb pompával berendezett két luxusszállodától, a Grande Bretagne-től és a King George-tól, melyek a régi királyi palotával szemben állnak és a modern szállodaépítkezés remekei, egészen a kis garni-szállodákig, legalább 400 hotel van Athénban. Itt nemcsak a rengeteg bel- és külföldi turistára számítanak, hanem arra is, hogy igen sok athéni magánember is szállodákban lakik, hónapos szoba helyett. A két hiperluxus szálloda csupa márvány, nincsen szoba saját fürdőszoba és rádió nélkül, ennek ellenére már 10 pengőért lehet itt szobát kapni.

A taxi nagyon olcsó, egy pengőért már tekintélyes utat lehet tenni.

Végül a görög nők. Egy szóval: gyönyörűek. Kitűnő az alakjuk, nagyrészükre tökéletesen ráillik a »klaszikus szépség« jelző, mintha ókori szobor-alakok lennének, modern párizsi toalettekben amerikai make-uppal. Legméltóbb reprezentánsuk Marina görög hercegnő, a »Maid of Athens«, ahogy Byron híres költeménye után gyakran nevezik a kenti herceg feleségét.

Loránt János



SZEREPOSZTÁS

Elbeszélés

Irta: HUNYADY SÁNDOR

A kis színház igazgatói irodájában hatan ültek. A vezérigazgató, a művészeti igazgató, a dramaturg, a főrendező és [illegible]szerző, akik közül az egyik a költészetet, a [illegible]canyagot szokta szállítani az általuk [illegible]rabokba.

Arról volt szó a hatos tanácsban, megbeszélés alapján kiosszák a két [illegible] csacska Kamcsatka« című új művének

Ami azt illeti, a dolog elég fontos, sőt [illegible]ően fontos volt. A színház nagy, tavaszi ujdonságának készítette elő a darabot. A sikertől függött a vállalat jóléte márciustól júniusig. A siker pedig főképpen a szereposztástól függött. Hogy maga a darab milyen mellékes kezd lenni a színházi világ modern alakulásában, éppen a két okos szerző látta a legtisztábban.

Vasárnap délelőtt volt a tanács, amelynek tagjai az ünnepre való tekintettel, mind tizenegy után keltek föl. Jól kialudva, frissen megberetválva, timsóval feszesre húzva, kissé hasonlítottak is egymáshoz. Agyafúrt, szívós, ügyes pestiek, angol szövetben, hernyóselyem nyakkendővel. Az ilyen embereket szólítja meg Bécsben a portás rögtön magyarul.

De éppen, mert lelki testvérek voltak mind a hatan, a jó szakemberek gyorsaságával haladtak végig a probléma kilenctized részén.

Játssza a férjet Mohai Jenő? Természetesen, helyes! Mohai Jenő! Az asszonyt Tüz Tincsi? Világos, nem is lehetne más!... A lány legyen Galamb Maca, a bonviván Tőkeffy Tibor, a komikus Talpinger Ervin! Vita nem volt. Minden fölvetett nevet általános fejbólintás fogadott. Tudta jól az egész színházi haditanács, hogy alkalmasabb személyeket úgysem lehetne találni a rendelkezésre álló vékony anyagból.

Negyedhárom lett. Már majdnem vége volt az egész megbeszélésnek. A művészeti igazgató már a fogast nézte. Töprengett, hogy a rajta lógó hat kalap közül melyik az övé? Mert a kalapok is csodálatosan hasonlítottak egymáshoz. Bőgött róluk, hogy ugyanazon a körúton, ugyanabban a divatkereskedésben vették mind a hatot.

Ekkor azonban a szerzők közül a költészeti szakember így szólalt meg:

— És még itt van a szobalány. Az ötödik képben azt mondja, hogy: »juj, ne bántson, nagyságos úr, olyan csiklandós vagyok!« Csak egy mondat. De remekül ki lehet hozni! Meg aztán nagyon fontos, hogy abban a képben egy jó színfolt legyen a színpadon. Egy olyan gusztusos lány, mint a Csuri Mara. Nem is kaphatja más a szobalányt!

A viccek szerkesztője váratlanul ellenvetést tett:

— Édes öregem, lehet, hogy te gusztusos színfoltnak találod Csurit. De én, nem tehetek róla, borjúpörköltszagot érzek, mihelyt meglátom, olyan proli. Különben is tegnap odaígértem a szerepet Csudaváry Sárinak.

A két szerző bizonyosan összekapott volna, ha nem szólal meg hirtelen a vezérigazgató:

— Csuri is rossz és Csudaváry is rossz. Van itt nekem egy rendes tagom. Poczok Mariella. Nem ismeritek? Az a szép vékony lány. Igazi flappertípus. Az előbbi darabból is kimaradt, ebben se legyen benne? Nem akarok sétáló tagokat fizetni!

Erre a művészeti igazgató is bejelentette igényét. Szilárdan mondta:

— A hely nekem kell. Végre ki szeretném ugratni Tej Micit! Én tudom, hogy mit tud az a lány!

A főrendező szeme villogni kezdett.

— És engem meg sem kérdeznek? Mert nekem ezek a műkedvelők nem kellenek. Én erre a szobalányra rendes színésznőt akarok. Itt van Pajtai Csilla.

A dramaturg, akinek savanyú, nagy képe volt, mint egy ecetbe mártott lepedő, szintén más művésznőt ajánlott megbízható félműveltségének teljes nyomatékával. És a hat férfi, akik a döntősúlyú, nagy szerepek kiosztásának kérdésében egy pillanat alatt megegyeztek, most fokozódó ingerültséggel vitatkozni kezdtek egymással a szobalány miatt.

A [illegible]salgás rohamosan élesedett. A levegő [illegible]negtelt villamossággal, a kis, bádog gázkályha égett pléhszaga mellé. Az urak a lelkük bensejében lemarházták és fölpofozták egymást. A főrendező idegesen játszott a tapperrel, félni kellett, hogy egyszer csak a fejéhez vágja valakinek.

Alapjában véve meg is lehetett érteni a késhegyig menő küzdelmet. Mind a hat kis nő egyformán csinos volt. Az egyik itt csúcsos, a másik ott hegyes. Remekek voltak szobában és sötétben. Szemöldökük nem volt, de viszont kérlelhetetlenül volt telefónszámuk, mint egy ügyvédnek.

Az Isten tudja, mi történik, ha a nagy feszültségre következő, ritmikus elernyedés másodperceiben a viccek szerzőjének, mint valóban ötletes embernek, eszébe nem jut valami:

— Én a részemről ragaszkodom Csudaváryhoz. De azt hiszem, be lehetne nyomni mellette még valakit. Itt van a harmadik felvonásban az inas. Csináljunk abból is szobalányt!

— Úgy van. Legyen az inas is szobalány. Ez már kettő! — mondta nagyon helyeslően a vezérigazgató.

A dramaturg ecetes eszével hirtelen átlátta, hogy a vonal helyes és csatlakozott az irányzathoz:

— Nekem ez a hordár sem tetszik az első képben. Miért hordár? Legyen messzendzser boy! Mégpedig női boy. Ez egészen modern. És jó, vicces ruhát lehetne rádni. Alul biciklista, fölül huszár.

Az idea általános tetszéssel találkozott, csak a költészeti szerző fanyalgott magában egy kicsit. A hordárszerepet egyenesen egy »lent maradt«, szegény barátjának könyörgésére írta bele a darabba. A boldogtalan és állástalan színész hónapokon át járt a szerző nyakára, mindig borotválatlan volt, siralmasan morgott sovány nyakán az ádámcsutka. A szerző szinte hallotta rimánkodó baritonját. »Az ég szerelmére, édes öregem, csinálj valamit, egy szavadba kerül, dugj be a legközelebbi darabodba, akármit eljátszom, statisztálok is, tudod a kenyér!...« És most kihúzzák ezt a hordárt? Szegény öreg pofa! Micsoda pechje van! De egye meg a fene, mégis csak fő a béke, húzzák ki. Ha legközelebb jelentkezik, ad neki fájdalomdíj gyanánt öt pengőt.

Így aztán a harmadik kis nőstény veréb is odarepülhetett csipogni a darab telegráfdrótjaira. Innen, a jó vonalon tovább haladva, hamarosan átalakítottak grófkisasszonnyá egy öreg grófot, majd manikűröslányt csináltak egy ukrán tábornokból. Volt már helye öt pintyőkének is. Hanem a hatodik? Egy kis csönd támadt. Gondolkoztak.

A művészeti igazgató, aki már néhány pere óta elmerülve nézegette a darab bekötött példányát, amely ott hevert előttük az asztalon, fölemelte a fejét:

— Remek dologra jöttem rá. Itt van Billy, a miniszter öccse, amit Fekete Gerőre osztottunk. Én szenzációt csinálnék ebből a szerepből Tej Micivel!

— Szóval leány, fiúszerepben! — mondta a főrendező és egy kis bólogatás volt a hangjában.

— Nem úgy értettem! — folytatta a művészeti igazgató. — Azt gondolom, hogy legyen a miniszter öccse inkább a miniszter húga. Most végigfutottam a szöveget. Pazar szerep, de becsületszavamra mondom, az sehol nem derül ki belőle, hogy Billy fiú vagy leány? Egyszerűen átkereszteljük Millicentnek és meg van oldva az egész dolog!

A két szerző egymásra nézett:

— Ezt a figurát te csináltad, Jenő! — mondta a viccszakosztály. — Én nem tudok róla semmit!

— Én nagyon fiúnak képzeltem el — jegyezte meg a költészeti rovat. — De ha nőnek is megy, nem bánom. Hanem dolgozni nem vagyok hajlandó. Ha valamit még írni kell rajta, csinálja más, én már torkig vagyok vele!

— Majd megcsinálja a súgó! — mondta a vezérigazgató boldogan, hogy végre megszületett a harmónia színházának kebelében. És azonnal csöngetett a szolgának, hogy kiadja utasításait a súgó számára.

A dramaturg órájára nézett. Három mult tíz perccel. Mindnyájan érezni kezdték, hogy milyen éhesek lettek a csata alatt. Megkeresték a kalapjukat. A szolga, a vezérigazgatón kezdve és a szerzőkön végezve, sorban föladta a kabátjukat. Az urak kimentek a színház elé. Lelkükben már teljesen elapadt a harag, ahogy a ránkherlányi forrás habzó vize vonul vissza a föld alá. Őszinte, baráti és szakemberi együttérzéssel kezet fogtak, aztán szétváltak, mentek haza ebédelni családi otthonukba. Mert családos emberek voltak valamennyien. Mind a hatnak volt hűséges, meleg szeretettel körülvett, jó kalapokkal és kitűnő nyaralással eltartott felesége, sőt majdnem közjegyzőileg hitelesített, társadalmilag befogadott, állandó babája is. Ami a hat édes kis telefónszám körül történt, az csak fényűzés volt, a derék urak erőfölöslegének elektromos kicsapódása. Olvad a hó, pattan a rügy, tavasz van. Valahogy olyan dolog, ahogy egy szép magyar vers refrénje mondja: »sej, haj, ibolyalevél, bizsereg az érben a szívbeli vér!«



Szönyi István rajza a Pesti Napló számára

Sebességmérőjét

kilométerszámlálóját megjavítja: ÓRAGYÁR, Tömő utca 36

SAJÁT GYÁRTMÁNYU ÉS KÜLFÖLDI

ELLENŐRZŐ ÓRAK

tisztviselők munkások, éjjeliőrök, gépek, járművek, akkordelszámolás és teljesítmény ellenőrzésére.

ÓRAGYÁR, TÖMŐ UCCA

TARRAGONA

Utinapló fejezet

Irta: BÁLINT GYÖRGY

1936, július 10.

Másodnapja tart már egyoldalú szerelmem a spanyol nyelv iránt. Tétován, reménykedve és odaadón kezdem már érteni, boldogan ismerem fel néha titkait. Ő nem ért engem, nem tudom megközelíteni, hogy megmutathassam magamat. »*No comprendo*« — ez volt az első mondat, amit spanyol földön mondtak nekem: »nem értem«, felelte az első spanyol, akit megszólítottam a barcelonai kikötőben. Nem értik meg az embert: úgylátszik, így kezdődik minden. Milyen gyenge vigasz, hogy én már valahogy értem őket, el tudom olvasni hírlapjaikat és falragaszaikat és néha élő szavukat is megsejtem, ha nagyon lassan beszélnek. Sajnos, ritkán beszélnek lassan, aminek megvan a létjogosultsága. Szavaik hosszúak, mondataik bonyolultak. Mint hű nyelvtanom tanítja, ismerősünk húgának így küldjük spanyolul üdvözletünket: »*Pongame Usted a los pies de su hermana*«. Szép és lovagias kívánság: »helyezzen Ön engem húga lábaihoz«. Szép és lovagias, de kissé hosszadalmas; különösen ha, mondjuk, vonatindulás előtt üzenjük, a perrónon. Nyilván ezért beszélnek oly gyorsan a spanyolok.

De szépen beszélnek és kissé nyugtalanítón. Nyelvük nagy távolságról úgy hangzik mint az olasz: csak éppen valamivel élesebb, nyersebb, dallamtalanabb. A lágy olasz »dzs« érdes »ch«-vá változik, a majdnem érzelmes torkán »cs« pedig élesen, szinte barbáran selypítő »sz«-szé. Igen, nyugtalanító nyelv, zenéje nem a gondola puha evezősebbanásait kíséri, hanem a bikaviadal hajszáját. Szavai mégis elegánsak, helyenként, tartalmukhoz képest, valósággal regényesek. »*Mantequilla*« például valami nagyon romantikusat, valami nagyon Carmen-szerűt juttat az ember eszébe, pedig csak vajat jelent. »*Tinglado*« úgy hangzik mint valami derűs, könnyű muzsika, mint szép nők vagy kisgyerekek nevetése és azt jelenti: raktár. És ha ezt olvasod, hiszékeny középeurópai, »*Se suplica no escupir*«, bizonyára ellágyulsz, talán könny szökik szemedbe és úgy érzed, forró szerelmi vallomást közölt veled az idegen nyelv. Kár, mert csak annyit mondott, hogy tilos a köpködés.

Tarragona egyébként csendes, szelíd kisváros, forrón süti a nap már kora reggel. Barcelonában hűvös volt, itt már spanyol a hőmérséklet. Otthon ingerültté tenne ez a meleg: itt megadom magamat, elfogadom az adott hőfokot. A forróság egyszerűen, szinte kedélyesen vesz birtokába, mintha mindig joga lett volna hozzám. »Tiltakozni kellene« — gondolom még egy pillanatig, aztán nem gondolok többé semmire. Úgy érzem, ez a sorsom; már régóta ez és ha eddig védekeztem is a hőség, mindenfajta hőség ellen, ha soha, semilyen helyzetben sem akartam egészen felolvadni, ha időnként mindig egy kis óvatosságra intettem magamat Settembrini úr pedagógusi mondatával: »*Un po di ragione, sai*« — mindez csak illendőségből történt. Most itt kóborlok a zuhogó napfényben, izzó-sárga és vakító-fehér házfalak között és nem tudom többé elképzelni Budapestet, a hivatalt, szekrényemet, születési bizonyítványomat és minden egyebet, amit tiszteletben kell tartanom és ami személyemet meghatározza. Zuhog a hőség és a világosság, Tarragonában vagyok, a világ végén, a térkép egy távoli pontján, közel Afrikához és közel a Naphoz.

Ujságkioszkok és falragaszok szólítanak vissza a Naptól a kövezet felé. Ma nem akarok velük foglalkozni, hisz tegnap egyebet sem tettem. Barcelonában az emberek érdekeltek, itt, Tarragonában csak a színek, a hangok és a szagok. A plakátokat mégsem tudom elkerülni. Kezdetleges rajz van rajtuk: egy anarchista visszarántja a tévelygő munkást a szakadék széléről. A szakadékon ez a felirat: »*Comunismo de estado*«, az anarchista mögött felkelő nap pedig ezt sugározza: »*Comunismo libertario*«. Tehát az államkapitalizmus veszélyétől védi a munkást az anarchisták »szabad kommunizmusa«. Eszembe jut a tegnapesti beszélgetés, Vidal elvtárs, az [illegible] szelíd mosolya és gyermekes szavai: [illegible] dolatban vállat vonok: ma nem politizálunk.

Csendes kis uccákon sétálunk kettesben, keskenyhomlokzatú, rács-erkélyű spanyol házak között. Kevés ember jön délelőtt az uccára, csak macskák közlekednek ilyenkor. Itt délen a macskák is másszínűek, mint nálunk: sok a téglavörös, vagy oroszlánszínű. Piszkosak, kissé viharvertek, méltóságteljesen tartózkodók, izmosak, acélos mozgásúak. Spanyol macskák. Kikanyarodunk a Ramblára, mert itt is van Rambla; úgylátszik minden spanyol városnak van ilyen széles, szellős sugárútja. Kisebb, mint a barcelonai Rambla; olyan, mintha az Andrássy út sokáig élt volna Spanyolországban és az idők folyamán kényelmes, rendetlen, lusta szokásokat vett volna fel. A spanyol uccák általában nem adnak a külsejükre, azt lehetne mondani, hogy ingujjban ülnek még a legelőkelőbb társaságban is. A házak homlokzata ápolatlan, gondozatlan, a kövezeten sok a hulladék és a lírai hangzású köpködési tilalmat senki se veszi figyelembe. A fehérparafasisakos rendőr álmodozásba merülten áll a sarkon, autó nagyritkán tűnik fel harsány trombitaszóval, villamos, autobusz nincs Tarragonában. Úgylátszik, itt semmi sem sürgős, úgylátszik az itteniek is megadták magukat a napnak, bizonyára kevesebb lelki ellenállás után mint én.

Két katona ül a sétány egyik padján, khakiszín egyenruhában, kétesüsü, kis sapkában, zsebretett kézzel. Fiatal tiszt megy el előttük, vonakodva felállnak, szalutálnak, ellenszenvvel néznek utána és az egyik a kövezetre köp. Valami úgylátszik nincs rendjén ebben a hadseregben; Barcelonában is említette valaki, hogy a legénység gyanakszik a tisztekre, bizonytalan hátterű tervezgetésekkel vádolja őket; de komoly gyanúokok természetesen nincsenek. Ismét mellékuccába térünk és itt sok katonát látunk. Laktanyájuk előtt célbalőni tanulnak. Csak »elméletben« céloznak; távcsőszerű készüléket kell a célpontra beállítaniuk és egy altiszt ellenőrzi a munkát. Azok, akik sorukra várnak, a járda szélén ülnek, szapora beszélgetésben. Az egyik csoporthoz egy tiszt beszél, torokhangon és selypítve. Mikor elmegyünk mellette, éppen azt mondja: »el presidente de la republica«. Sajnos, nem tudom kivenni, mit mondhat a köztársaság elnökéről. Nem tudom, támogatja-e vagy ellene van. Nem tudom, mit szólnak beszédéhez a katonái. Nem tudom, nem tartozik-e valamilyen »*junta*«-hoz, nem tudom, nem jelenik-e meg egyik napról a másikra a tisztek »*pronunciamento*«-ja, a kiáltvány, mely bejelenti, hogy elindulnak a kormány ellen. Sajnos, nem tudok semmit, csak azt, hogy meleg van és mégis könnyű a járás.

Keskeny, fényesre kopott lépcsőn megyünk a székesegyház felé. A lépcsők végén áll, korai gót pompájában. Más gótika ez, mint a német vagy a francia, sőt még az olasztól is különbözik. Nem értek műtörténethez, nem tudom meghatározni a különbséget. Az az érzésem, hogy ebben a gótikában sok a közvetlenség, sok az életöröm. Ez a székesegyház a napon épült és építői is a napon éltek. Itt éltek Tarragonában, a Földközi tenger partján. A templomhoz tartozó kolostorudvar tele van pálmával, narancsfával, virággal. Ebben a dús tenyészetben a látogató elfelejti a hely célját és hivatását. Hasonló kertje van Barcelonában a *Generalidad*-nak, a kormányépületnek. Valami mór vonás van az egészben. A muzulmán uraknak lehettek itt valamikor ilyen kertjeik, ahol a pálmák árnyékát, a narancs ízét és a virágok illatát élvezték, egy földszagú és élveteg vallás teljes helyeslése mellett. A mórok eltűntek, de a hűs udvarok, a dús szagok és ízek ittmaradtak. Kissé kábultan állok e délszaki kolostorudvar zöldelő, földi hangulatában.

És kábultan járok később a római bástyafalakon, most már hármasban, mert itt kóborol szelíd és irónikus svájci útitársunk a hajóról. A római fal a köztársaság idején épült, nagy sárgás kövekből. Alapzata még a rómaiak előtti korból való, a hiszpán őslakók rakták. Ezek még nagyobb, nyersebb köveket használtak. Már ők is védekeztek: mindenki mindig védekezett. A város a várból lett, a vár [illegible] védekezésből, a védekezés a támadás[illegible] tudja, hogy a támadás nem jele[illegible] ancsak védekezést. Mindig tá[illegible]an csak azért, hogy őket ne tá[illegible]i. Óriási, döntő félreértés történt [illegible]r a kezdet legkezdetén? Az ember [illegible]belekából, nemcsak a dús udvar szí[illegible]s szagába. Nincs megnyugtató felelet itt az antik várfalon. Csak egy bizonyos: támadásból és védekezésből áll az élet, ha tetszik, ha nem. És aki nem akar sem támadni, sem védekezni, az jár a legrosszabbul. Talán helyes ez így: senki se próbálja kivonni magát az életből. Senki se akarjon kábult álmodozásba merülve végigmenni az életen, támadók és védekezők között, mint ahogy én megyek most, naptól és színektől részegen, a római várfokon, a vakító és mozdulatlan tenger fölött. És senki se merje boldog ernyedtségben végigülni a válság éveit, mint ahogy mi ülünk, néhány perccel később, régi köpadon, egy fügefa árnyékában. Nyilván bűnös dolog ez, bűnös, mint a részegség vagy a mély álom. »Nem bánom, legyek bűnös, gondolom nyitottszemű félálomban, nem ez az első bűn, amit fügefa alatt elkövettek, nem ez az első szégyen, amit fügefalevél takar. Akkor bűn volt a tudás gyümölcséből enni — most pedig bűn a feledés, az öntudatlanság gyümölcsébe harapni«. Tágranyílt szemmel nézem a mozdulatlan tengert, hallom a beszélgetők halk szavát és mégsem tudok semmiről. Úgylátszik, észrevétlenül ettem már a feledés és felelőtlenség gyümölcséből, elkövettem a legnagyobb bűnt, vissza akartam csempészni magamat a paradicsomba. Lomha, ösztönös mozdulattal, egy alvajáró lassúságával nyúlok zsebembe, kiemelem útlevelemet és észrevétlenül a fűbe ejtem. Nincs többé szükségem rá, nincsenek többé személyi adataim, nem akarom többé igazolni magamat. Talán testem sincs többé, át- meg átjár a hőség és a tengerszag. Egészen halványan emlékezem valamire — egy havas hegycsúcsra, melyről a »Varázshegy«-ben olvastam, melyen Hans Castorp álmodott egyszer a déli tengerről. Okos és boldog görög világot látott, szabad és mégis rendezett világot, harmóniát és szépséget — aztán látta a halált is, két borzalmas, vérivó vénasszony képében. Utána felébredt és csendesen, de határozottan megtagadta az önfeledtséget, az öntudatlanságot, a mámort, melyből nincs többé visszatérés, mert nem egyéb, mint a halál másik arca. Megtagadta a »formátlanságot« és azt a végső »szabadságot«, mely már bomlást, halált jelent. De kiveselte az egyedül üdvözítő értelmet, a csak-józanságot, a csak-elmélkedést is, mert érezte, hogy nem elég. »*Csak a szeretet áll szemben a halállal*« — mondta. — »*A jóság és a szeretet kedvéért nem szabad türnünk, hogy a halál úrrá legyen gondolataink felett.*« Ezt mondta, mikor már egészen felébredt a hőban. A jóság és a szeretet kedvéért... igen. Ezért kell résztvennünk mindenben, amiben a többiek: támadásban és védekezésben. Élni kell és cselekedni. Jósággal, szeretettel és természetesen értelemmel is, mely nem elég ugyan, de nélkülözhetetlen. Közben nem árt néha a mámorra is gondolni, az öntudatlanságra, a formátlanságra, a halálra. De csak néha és rövid időre. A szabadságot pedig ajánlatos formába önteni, szerető és féltő kézzel. Megszerezni és megvédeni, renddé építeni, szép tiszta, sárga kövekből — mert a rendetlenség halál. Igen, mégis csak jobb így. Jobb felébredni a déli, nyitottszemű álomból, az útlevelet felemelni a fűből és visszatenni a zsebbe. Aztán továbbsétálni, meghallgatni a svájci útitárs szelíden irónikus hangját, ujságot venni, elvegyülni a kikötő nyüzsgésében és egyszer majd, idővel, hazautazni.

pénzbedobásra működő, időre is beállítható AUTOMATÁKAT
gyárt: ÓRAGYÁR, TÖMŐ U.

Séta Szőnyi Zsuzsika gyerekágya körül

Ismerni kell Szőnyi Istvánt, a festőt, magas szál ember, kissé büszkén tartja fejét s minaht nem is a művész, hanem a Nagy-Alföld nyugalma tekintene ki a szeméből. Amikor megláttam a parasztgyerekszobát, annyi színes virággal, amennyi Hódmezővásárhely egész határát tarkára festené, azt éreztem, mi sem természetesebb: Szőnyi Zsuzsa és Péter csakis ilyen zöldeskékbe és szürkésfeketébe vetett piros és fehér szirmokkal virító bútorok közt lakhat.

Kérdezem:

— Hogy jutott eszébe, hogy magyar népi bútort gyüjtsön?

Szőnyi István röviden nevet:

— Egyszerűen úgy, hogy bútor kellett, ágy a Zsuzsának. Ezt kaptam legolcsóbban. Képért cseréltem.

Nyurgalábú ágy, amely olyan jól illik a tizenkétéves Szőnyi kisasszonyhoz. Az ember összefüggéseket keres... Irodalmat a festő lakásában...

— Azért csinálják ilyen magas lábbal az ágyat, — mondja Szőnyiné, mert falun alatta ültetik a kotlót.

— Hát persze, amikor már volt néhány darab, akkor már igyekeztem többet is szerezni, — folytatja Szőnyi István. — Egy bizonyos Smurák Marcsa nevű hódmezővásárhelyi hölgy ökzvetítette a vásárt. Később megbíztam, hogy kutasson fel egyetmást.

— Csak így?

— Csak így. Azért akadt olyan is, amit magam vettem. Ezt a szekrényt egy zebegényi parasztal cseréltem, fehér lakkozott szekrényért. Szívesen adta.

Nagyon hangulatos a magyar szoba. Két ágy, három láda Hódmezővásárhelyről, feketes é sötétkék alapon tarkavirágosak. Az asztal szép kék színű piros virágokkal, — ezt különösen szeretik Szőnyiék — Csabáról való. A pad is, amelyen Boldocki Mihály pipázgatott 1868 táján. A székek közül ritkaszép az egyik békési, tót faragású. Szokolai Jánosé volt.

Ötven év néz le a legtöbb bútorról, a szebbik tükör azonban bibliai korú: 105 éves.

Az egyik szekrényt budakeszi svábtól vásárolták Szőnyiék. — Madarak is vannak ráfestve, — mutatja Szőnyiné, — de érződik a hangján, hogy ez az egy nincs úgy a szívéhez nőve, mint a többi cifra darab. Mint az a kalotaszegi sűrűírásos fehér alapon fekete lepedő, a fekete ágyon. A másikon szegfűmintás tolnai díszlik. Szegfűmintás az úrihímzés is, amely üveg alatt rámából virít. Felbecsülhetetlen ritkaság. Nyolc darab van belőle még összesen egy hódmezővásárhelyi tanítónál. Házilag festett gyapjúpamuttal dolgozták. Ma már nem értik a módját.

Nehéz felsorolni mindent: gondolkozószék, tálas, de barokkos, faragott oltáriszentségtartó is. — Zebegényben vettem, — mondja Szőnyi István. Kívül barnára festett, belül égkék csillagokkal. Éppen ez a kedves, éppen ez tanulságos: a templomi szekrényke, de még a barokkos faangyalkák is jól megférnek a parasztos munkával, de a Szőnyi-képek is, — ez nem túlzás, — valahogyan még otthonosabbak itt a fehér falon, mint a szomszéd szoba gyönyörű berakott, hasas trümója fölött. A képek bizonyítják, milyen jó bútorok ezek, amelyek „elbírják" ezt a szomszédságot.

Van itt még „napsugár-szőnyeg" Nagybányáról, a torontáli szőnyegekhez hasonló. Kék-sárga-barna az egyik, a másikon perzsáról ellesett geométriai rajz. Ilyet sem kapni már manapság. Kihalt népi ipar.

Van itt karikásostor, melybe hangyanagyságú színes üvegdarabokat illesztett belé a készítője. Szintt japánosan finom rajzú. Van itt „spanyolos" sótartó, amelyet ökör szarvából faragtak. Szőnyiné édesapjának, néhai Bartóky József államtikárnak, a Kisfaludy Társaság tagjának tulajdona volt. Neki feragta egy tizenhatéves juhászgyerek a szép tilolófát is.

— Cserépholmin kezdtem, — meséli a házigazda, — úgy gondolom, ez itt habán-korsó, — rennaissancszerű, kék-sárga rajzú. Áttört mázas kulacs mellett, pálinkás butélák.

Betűzzük:

„kis pálé ez a butéla

készült 1869 évbe, szepteber hó 29-ike.

azt az ördög leviheti
ki a bort nem szereti
minek él az békamódra
kinek vizes kád a gyomra
azt az ördög leviheti
aki felebarátját megveti
az nem ember

A másik oldalán valamit a „födről" és „az igen szép magyar hazáról" regél a butéla. Nem tudjuk kibetűzni az értelmét. Itt már sok pálinka lehetett — a mesterében.

De van könyvalakú butéla is. A fehér falon bogárgyüjtemény, a deszkapadlón rongyszőnyeg, az ablakban virág, kalitka és aranyhalak. A legtündéribb gyerekszoba.

A napsugárszőnyeg fölött Szőnyi István szőnyiezüst portréja kislányáról. A portré alatt ül a kislány Szőnyi Zsuzsa, ölében kosár, a kosárban pattogatott kukorica. Megelevenedett Szőnyi-festmény.

Hamvas patinás kékekből, barnából, szürkéből kivirító fehérek, pirosak, rózsaszínek. Egy ecsetvonásnyit sem lehetne változtatni ezen az entériőrön.

Kádár Erzsébet



Régi magyarok otthona

Pásztor Mihály, a kitünő történész, rendkivüli érdekes munkában ismerteti a magyar főváros életét a török uralom megszünése utáni időből. Művében alaposan foglalkozik az akkori lakásviszonyokkal, berendezésekkel is. Megemliti, hogy abban az időben a lakószobák berendezése meglehetősen egyszerű volt. A szegényebbeknél mindössze asztal, szék ágy volt a szobák bútorzata. A módosabbak már párnázott karosszékeket, mennyezetes nyoszolyát, kihúzható asztalt is állitottak lakásukba. Elmaradhatatlan volt az almárium, amiben a ruhákat tartották, a fehérneműt pedig ládafiával ellátott ládában őrizték. A gazdagoknál kanapé, sublód, fiókos szekrény, szárnyasszekrény, tükör és óra is volt, azonkivül szőnyegeket is terítettek a padozatra. Érdekes, hogy a bútorok árát abban az időben a vármegyék állapitották meg, ez az árszabás azonban csak a szegényebb néposztály berendezési tárgyaira vonatkozott. A gazdagok bútoraikat sokszor külföldről hozatták és a fényüzően kiállitott darabokért néha igen nagy árat fizettek.

Szőnyi István

LÁTOGATÁS VITÉZ PETNEHÁZY ANTAL ÁLLAMTITKÁRNÁL,

aki hivatalában elsőnek tette udvarképessé a népművészetet

A beszámolók és leírások színesen, élénken állították elénk ezeket a helyiségeket, — most azonban, hogy vitéz Petneházy Antal iparügyi államtitkár hivatalában először látogatást teszünk, a kép, amely fogad, és a hatás, amely önkéntelenül is lenyügöz bennünket, — sokalta színesebb, sokszorta frappánsabb, mint azt az elbeszélésekből, leírásokból magunk elé képzeltük.

Az előszobában Józsa Géza százados apró, zömök, íróasztalformára kiképzett parasztasztal mellől áll fel; körüskörül az iratállványok, alacsony szekrények, fogasok: csupa népi kézmíves-darab, kékkel és pirossal színezve; a mennyezetről egyszerű, primitív virág-mintákkal festett, kerek csillár lóg alá a régi korcsmai kocsikeréklámpások formájában, amelyek központjában a világosság védve volt a legduhajabb jelenetekben is; a szőnyegek, párnák a székeken egytől-egyig paraszti kezekből kikerült szőttesek, hímzések, s a hivatal a legkorszerűbb bútordarabja, az írógép előtt álló, apró szék is népi munka terméke: szalmafonatú, támla nélküli, kis ülőke, amilyenen a falun az apróságok kapnak helyet, nagy illedelemben, hogy anyjuk az asztalról odaadogassa le nekik a kenyér mellé a bögrét, vagy a jóízű falatot.

*

A várószoba a szomszédságban tágas, világos terem ablaksorral, s az ablakok közében és átellenben, a falon, a tálasokban régi, hódmezővásárhelyi és erdélyi remekmívű korsók és tálak, az akasztókon rézfejű és fából metszett, csodálatos faragású pásztorbotok, bunkósbotok, karikásostorok lógnak, a sárga, festetlen tölgyfaasztalokon egyszerű cserepekben muskátlik és egyéb virágok, körüskörül szivekkel kifaragott karszékek, gyékényfonatú támlásszékek, parasztlócák s a fehér falakon, a festetlen szekrényekben sárközi, hímes kézimunkák, vagyont érő bőségben.

S amint belépünk az államtitkár dolgozószobájába, az ablak előtt olyan íróasztalt látunk, amilyent államtitkári hivatalban még nem igen láthattunk: hatalmas, kecskelábú, hosszú parasztasztal, rajta füzetek, iratok, akták, de a papírvágó kés, a levélnehezék, a cigarettadoboz, a szivarskatulya, a tintatartó, mind szebbnél-szebb, dúsan faragott népi munka, fortélyos szerkezet. Az asztal körül parasztlócák sorakoznak, a fal mellett gyönyörű szuszék, s a remekbe faragott, hatalmas, lakatokkal és lófejekkel díszített csillár, a többi bútorhoz hasonlóan, ezermester-kezekből, a halasi csipkeház csillárjának mintájára készült, amelyet pedig egy elítélt lótolvaj faragott a megyei börtönben, szegénylegény-fantáziájával élesen példázva a bűnhödés esztendői során: ahány ló, — annyi lakat...

*

Maga a gazda, — ennek a hatalmas hivatali épülettömb közepébe ültetett, színes kis népi világnak az ura: Petneházy államtitkár, a paparasztasztal mellett, kurta pipájából kurta füstöt eregetve időnkint, — úgy ül, úgy áll föl, úgy ráz kezet, olyan egyszerű, közvetlen szavakkal beszélget el, hogy a katonaember férfias egyszerűsége mögött ezekben a szavakban, ezekben a mozdulatokban az első pillantásra megérezzük a magyar embernek, a magasrangú hivatalnokúrnak azt az új típusát, amely az ő személyében ezekbe a helyiségekbe is megérkezett. S itt azután munkakörének szív szerint való szeretetétől, fajtájának mély ösztöneitől s osztályának az őstalaj felé forduló szépérzékétől is hajtva: a maga munkája, a maga ízlése és a maga szíve szerint alakította át egész környezetét.

Valóban csodálkoznunk kell a rövid beszélgetés során is, mennyire ismeri Petneházy Antal a háziipar s a népművészet egész területét, valamennyi vidékét, minden ügyes-bajos kérdését s szinte név szerint is a nevezetesebb vidéki mestereket, kézmíveseket, — akiknek nevével, adataival minduntalan kiegészíti, megtoldja Benkő Sándor háziipari főfelügyelő, az itteni berendezkedés egyik irányítójának alapos tájékoztatását. Az érdeklődő dolga itt nagyon könnyű és fölötte egyszerű. Amit kérdez, amit hall, amiről szó van: a falakon, a terem egy-egy szögletében szinte kivétel nélkül mindennek illusztrálását is százféle formában, ezernyi színben megtalálja.

S az elhangzott szavakból és a felsorakozó illusztrációkból könnyű megmérni: milyen hosszú volt az út és mekkora lépések kellettek ide, amíg a közhivataloknak a legelőkelőbb személyiségek környezetében is sablonos, szokványos hivatali ünnepélyességgel való berendezése ebben az új minisztériumban, az iparügyi minisztériumnak ebben az osztályában a fiatal államtitkár jöttével, ezzé a szinte meseszerű színekkel, formákkal ékeskedő és mégis olyan egyszerű dolgozóhellyé lett. S elmondják ezek a tárgyak, elbeszélik ezek a bútorok azt is, mennyi munka és küzködés, mennyire mélyről jövő ihlet és milyen sokáig való, erős kitartás kellett ide, hogy ebben a mai pompában és tökéletességben bontakozzanak ki azok a képek, azok a formák, amelyeket — mint a regélő emberek, a népi mese motívumait a szóba, dalba — évszázadokon át színekbe és vonalakba álmodtak szorgos asszonyi kezek, erős, kérges férfiútenyerek. S milyen soká tartott és mennyire a leghosszabb volt végül az az út is, amíg mindez a népi pompa ma már az ország minden részébe eljuthatott, — az úri asztalokra, az elegáns szálákba, a legelőkelőbb termekbe is...

*

Megtudjuk ebből a beszélgetésből aztán, hogy a hivatottak, az illetékesek, a vezetők részéről is mennyi őszinte jóindulat, milyen teljes szívvel való törődés, mennyire időszerű felismerés kellett ahhoz, hogy a háziipar és a népművészet mármár teljesen veszendőnek indult ügyét felkarolva, állandó és tervszerű munkával segítsék a széles népi rétegek munkáját mai megbecsüléséhez s évről-évre szebben mutatkozó erkölcsi és anyagi eredményeihez is.

A háború után következő évtizedben a földmívelésügyi minisztérium, azt követőleg a kereskedelmi, majd legújabban az iparügyi minisztérium rendezésében folynak, mind erősebben kiterjeszkedve, a háziipari tanfolyamok, a háziipar minden ágában, olyan áldozatkészséggel, hogy amíg az 1920-as években körülbelül 100 tanfolyam működött évenként, ezidén már nem kevesebb, mint 450 háziipari tanfolyam mozdította elő, 18.000 pengőről évi 70.000 pengőre emelt segítséggel a népi háziipari termelés fejlődését. S az eredményeket is úgy népi, mint nemzetgazdasági szempontból tökéletesen megmutatja az az egy számadat, hogy az 1920-as évek másfél-kétmilliós háziipari exportbevételét helyes irányítással és áldozatkész valutáris kedvezményekkel az elmult évben sikerült hatmillió pengőre növelni.

S a legszebb program, a legnemesebb munkaterv az, amely ezen a mázolatlan, egyszerű, népi dolgozóasztalon fekszik: az elkövetkező esztendők tervszerű munkájával ezt a népi termelést és értékesítést úgy a külső, mint a belső vonatkozásban még előbbre vinni...

Barabás Endre



Szőnyi István uj képei

A festőknél — persze, csak az igaziaknál — valósággal természeti törvény, hogy rossz, fáradt és gyenge korszakaikat mindig követi egy jó, friss és erőteljes korszak, mintha az előbbi csak az utóbbiért lett volna: az erőgyüjtés, leszürődés, elmélyedés pihenője. Iróknál, muzsikusoknál ismeretlen az alkotóerőnek ez a hullámvonala. *Szőnyi István* huszonnyolc uj képe a *Szépművészeti Kiállítások* szalonjában, még fokozza azt az örömünket, amellyel ugyanitt tavalyi kiállitását néztük, miután két éve bizonyos csalódással fogadtuk munkáit. Akkor hullámvölgyben volt, tavaly és az iden hullámhegyre lendült, — amilyen erőtlen és „vékony" volt két éve, olyan erőteljes, tartalmas, zamatos amit most mutat. Persze, még ma sem tölti ki teljesen tehetsége tág körvonalait, elsősorban mondanivalóinak gazdagodását várjuk tőle, mert abban, *ahogy* valamit elmond, már tökéletesen adni tudja önmagát. Milyen megragadó egyszerüséggel hat — például — *Tanya* cimü képe, amelyről Segantini jut eszünkbe, ez a méltatlanul elfelejtett nagy olasz művész, akinek csöndes emberi és pásztori áhitata oly rokon ezzel a Szőnyi-képpel. Vagy itt van *Uzsonna* cimü festménye: szinte elcsépelt téma, de a mozgásnak, kompozicionak és szinnek egészen ritka összhangjában feloldva. A magyar ,ég mézizü, érett szineiben zeng *Ősz* cimü képe, ragyogó sárga, rozsda és piros szinakkordokkal, két legszebb tája a *Kék Duna* és a *Falu felett*, könnyü, finom levegővel és friss tájlélekkel. Kevésbé szeretjük az *Aratás után*t, amelynek holdezüstös szinei éppoly tuldolgozottak, amilyen elhanyagolt maga a táj. Szőnyi István, ami a *festőiséget* illeti, ma áll — ugy érezzük — eredményei delelőpontján, de ha ezt a komoly *festői* tartalmat több *emberi* hanggal lelkesitene át, még közelebb jutna hozzánk és... önmagához.

Fóthy János.

A Berliner Börsenzeitung a magyar-német kapcsolatokról

A Pesti Hirlap berlini tudósitójának telefonjelentése

Berlin, okt. 16. Szombaton este a német külügyminisztérium félhivatalos lapja, a *Berliner Börsenzeitung, Artur Kornhuber* tollából egy „Veszélyek Magyarország számára" cimü vezércikket közöl. A jólértesültséget sejtető cikk erősen birálja a független magyar bel- és külpolitikát, amelynek vezetését *Darányi* miniszterelnök kezében nem tekinti tul nagy bizalommal, szemben Gömbössel, — mondja a cikkiró —, aki pártjára és baráti körére támaszkodva, részint „autokritativ eszközökkel" próbálta politikáját végrehajtani, mig Darányi a magyar belpolitikai ellentéteket szeretné kiegyenliteni. Ebben a munkájában legelsősorban is a zsidók, a szabadelvüek és a királypártiak és a nemzetközi körök támogatják, amelyek a magyar történelem kereket próbálják visszafordítani. És ezeknek a köröknek semmi eszköz sem olcsó és még attól sem riadnak vissza, hogy Németországot az ismeretes tavaszi magyar puccskisérletben való érdekeltséggel is megvádolják. *A Berlin—Róma tengely megerősödése következtében egy francia—angol irányzat is kialakult Magyarországon.* A kisantantnak Magyarországhoz való közeledése és Franciaország növekvő rokonszenve párhuzamosan fut a magyar ellenzéki pártok felfogásában.

A Börsenzeitung cikkirója azzal vádolja meg Franciaországot, hogy a minap Magyarországnak ajándékozott tizenötezer könyvajándék, továbbá *Lémery* szenátor, *Xavier Vallat* képviselő és *Reynaud* volt miniszter különböző budapesti tárgyalásai, végül a Párizsban most megalakult Duna-társaság és a magyarbarát francia képviselők csoportjának munkája, mind csak azt a célt szolgálják, hogy Magyarországot elidegenitsék a berlin—római tengelytől. Indokolásul idézi a cikkiró Xavier Vallatnak az egyik budapesti napilap részére adott nyilatkozatát, amely szerint *„gyerekség volna azt hinni, hogy Németország önzellenül barátja Magyarországnak, hanem az a végső törekvese, hogy Magyarországot a Berlinből kiinduló uj nagy germán birodalomba belekapcsolja."*

A magyar-német kapcsolat másik nagy veszélyének a magyar legitimizmust tekinti a német külügyminisztérium félhivatalos lapja. *Különösen azt tartja igen jelentősnek, hogy Eckhardt vezérlete alatt most már az egész magyar ellenzék is a királyság visszaállitását tüzte ki célul.* Eckhardt törekvéseit aknamunkának nevezi a Börsenzeitung cikkirója és azt irja róla, hogy „olyan magyar politikusok, mint Eckhardt, politikai jelenlétüket csakis a beképzelt vagy célzatosan hazudott pángermán veszedelemből meritik."

Érdekes ellentmondás, hogy a Börsenzeitungnak ugyanebben a számában egy külföldi tudósitás is helyet kapott, amely beszámol arról, hogy Párizsban megalakult a Duna-társaság. A megnyitó ülésen pedig a német-olaszellenes célokkal megvádolt Lémery szenátor, a társaság elnöke, megnyitó beszédében állitólag azt hangsulyozta, hogy Franciaország a Duna medencéjében csakis Olaszországgal működhet együtt, ezzel szemben mielőbb tisztázni kell Párizsnak minden Moszkvához füződő kapcsolatát.

Doros Ferenc.

Őszi divatcipő
különlegességek elkészültek



P 18.50 22.50 26.50
„Vera" cipő
Ezelőtt Ball Band
IV., Kossuth Lajos-utca 11.

A gyermekek száma csökken, a munkabiróké emelkedik...

1936-ban 1000 férfira 1040 nő jutott Magyarországon

Dr. Thirring Lajos, a Magyar Statisztikai Szemle uj számában, azokat a változásokat ismerteti, amelyek a népesség korszerint való megoszlásában következtek be, a legutolsó népszámlálás eltelte óta.

A hat esztendős változásnak legszomorubb tünete az, hogy a tiz évnél fiatalabb koruak, tehát *a gyermekek rétege, ismét megfogyatkozott és pedig 8.1 százalékkal. Ezzel szemben a legalább 60 éves népességünk lélekszáma 8.6 százalékkal növekedett.*

Jellemző adat, hogy a gyermeklélek számának csökkenésével szemben *a 10—14 éves koruak száma igen erőteljes tempóban, 43 százalékkal növekedett.* Emelkedett, bár csak lassubb tempóban a munkabirók korában lévők száma is. Ezek fejszámának növekedése mintegy 2.5 százalék. Miután a munkabirók számának szaporodása csak a legutolsó években lassubbodott, *érthetővé válik a munkapiac megnyugvása, valamint az, hogy a munkanélküliek száma rohamosan apad.* Sajnos, a munkapiac átmeneti megkönnyebbülése lassankint mulóban van, mert a háboru után született évjáratok, amelyek fokozatosan betöltik a háboru alatt született nemzedék nagy hiányait, már bekerültek a tanoncok és segitő családtagok soraiba. Egyébként *a fiatal 20—30 éves munkaerők helyzete aránylag a legkedvezőbb, mert ebben a korosztályban éveken át nem lesz olyan bőség, mint lett volna háboru nélkül normális körülmények között.*

Kimutatja a statisztika, hogy a nőtöbblet, amely a férfiak háborus veszteségei folytán 1920-ban volt a legnagyobb, *az utolsó hat év alatt fokozatosan tovább csökkent. 1936-ban ezer férfira ezernegyven nő jutott.*

A magyar kormány képviselője Isztanbulban

Isztanbul, okt. 16. *(A Pesti Hirlap tudósitójának távirata.)* Szombaton Isztanbulba érkezett a magyar kormány képviselője, aki Törökországban tanulmányozni fogja az uj magyar-török kereskedelmi szerződés végrehajtásának kérdését. *(Sz.)*

Beléptidij

Irta Falu Tamás

Mici hazaért a hivatalból, felvette pongyoláját s egy félig kiolvasott könyvvel indult a kert felé. Sajnos, délután is volt hivatalos óra a bankban. Az igazgató igazi maradi kisvárosi ember volt, nem tágitott a hagyományoktól. Pedig menynyivel jobb lett volna reggel nyolctól kettőig, vagy akár háromig is benn maradni, s az egész szabad délután fölött rendelkezni. De hiába, nem volt fellebbezés a zsarnokság ellen.

Sietni kellett az olvasással, mert a könyv kölcsönkért könyv volt és sötétedni is kezdett. September vége felé már erősen rövidülnek a napok.

A lugasban kényelmes fonott szék várta Micit. De alig fordult a könyvben két lap jobbról balfelé, a kutya ugatni kezdett.

Kis cseléd jött, kezében egy csomó levéllel, melyek közül a legfelsőt alázatos köszönés közben nyujtotta át a cimzettnek:

— A kisasszony küldi.

A kisasszony Balla ügyvéd lánya volt, Olga. Most jött haza a nyáron külföldről, ahol már évek óta nevelkedett.

A gépirásos levélben ez állt:

„Kedvesem! Szombaton délután hat órakor szivesen látlak vendégemül. Műsor: szavalat, ének, tánc. Beléptidij: egy fiu. Csókol Olga."

No, ez eredeti, gondolta Mici. Nem is rossz ötlet ily módon ismeretséget szerezni. Biztosan külföldön látta ezt Olga. Az uj fiatalembereket még nem ismerhette, igy legalább egyszerre megismerkedik egy sereggel.

Elemér, a joggyakornok, már második éve járt Miciékhez. A legkitartóbb udvarlónak mutatkozott, kedves, szerény, a házirendhez alkalmazkodó fiunak bizonyult, sohasem volt terhére senkinek.

Most is jött már a lugas felé s nevetve kérdezte messziről:

— Maga is kapott meghivót, Micike?

— Éppen e percben. Honnan tudja?

— A biróságon mi mindent tudunk. Remélem, én leszek a beléptidij?

— Természetesen — kacagott Mici és becsukta a könyvet egy félbeszakitott mondatnál.

A meghivó fölött napokig élcelődtek a városban. A férfiak sörözés közben, az asszonyok a cukrászdában, a kártyások osztás közben másról sem beszéltek, mint Balla Olga műsoros délutánjáról, melyre csak egy fiu felmutatása ellenében lehet bejutni.

S mivel a kisváros azért kisváros, hogy mindenki mindent tudjon benne mindenkiről, másnap délig mindenki tudta már a tiz meghivott lány nevét, s azoknak a fiuknak a névsorát is, akik a lányok kisérőiül voltak kiszemelve.

Olga nagyon kedves és közvetlen lány volt. Mosolyogva ment eléje vendégeinek, nem ünnepélyeskedett, nem csinált hókusz-pókuszokat, nem magyarázkodott, hanem mindjárt megkezdte a műsort.

Most derült ki, hogy titokban egyeseket szereplésre is felkért.

Ő maga finom kis chansonokat adott elő s önmagát kisérte zongorán. A postamester lánya nagyon szépen szavalt, egy fiu egészen elfogadhatóan hegedült.

— Egy kis frissitőt! — tessékelte Olga a vendégeket a hangverseny után az ebédlő felé.

Huszhegy szék állt az izlésesen teritett asztal körül.

— Előre megjelölt helyek nincsenek — jelentette a házikisasszony —, mindenki odatelepszik, ahová jólesik. Egy fiu, egy lány, egy fiu, egy lány.

Husz fiatal lélek boldog hangjai keveredtek boldog hangzavarba. Székek tolódtak, csészék csörömpöltek, poharak kocódtak, kacagás csendült és fesztelen jókedv viharzott.

Mici Elemérje Olga és Mici köré került.

A fiatalember hol jobbra udvariaskodott, hol balra. Kiderült, hogy egyik unokanővére együtt tanult Olgával Lausanneban. Volt mindjárt kellemes téma, melyet nem lehetett egyhamar kimeriteni. Lausanneról, kikötőjéről: Ouchy-ról, a Genfi-tóról s a nevelőintézetről nem lehet egy rövid uzsonna alatt befejezni a megelevenedő emlékeket.

Éjfélig tartott a tánc. Már illett véget vetni a mulatozásnak.

— Aranyos voltál — köszönték a lányok a fogadtatást.

— Feledhetetlen délután volt — lelkendeztek a fiuk.

Olga a kapuig kisérte vendégeit, s egész könnyedén dobta Elemér felé:

— Lausanneról majd még beszélgetünk.

Hogy a joggyakornokra milyen hatással volt az ügyvéd lánya, azt Mici csak a következményekből tudta megállapitani. Mert Elemér olyan lett, mint a gyengülő sziv: kihagyott. Megritkultak látogatásai, a kedves modor fanyarrá változott, s minthogy a kisváros azért kisváros, hogy ne maradhasson benne semmi titokban, nem csoda, ha Mici egy estefelé ezzel fogadta a hűtlenné vált lovagot:

— Felmentem a további látogatások alól. Csak járjon most már kizárólag Balláékhoz.

A közvélemény a legpontosabban eltalálta a jövendőt. A képviselő-nagybácsi által kineveztették Elemért birósági jegyzővé s félév mulva menyasszony-vőlegény lett a két fiatal.

Mici egy darabig busult, nem járt emberek közé, lefogyott, bosszankodott és szégyelte magát.

De végre is bele kellett törődnie, hogy a nem egyforma erőviszonyokkal küzdők közül az erősebbnek kell kikerülnie győztesen. Olga szép is volt, csinos is volt s megvolt még az a nagy előnye, hogy nagyon gazdag emberek voltak a szülei.

A következő nyáron uj gyakornokot vettek fel a bankba. Már az első hónapban kiderült, hogy rokonlélek Micivel. Csodálatosan egy véleményük támadt különböző dolgok felől, eltalálták egymás gondolatát, egyforma volt érdeklődési körük, s

Tüzéreink a világháboruban

Irta Suhay Imre
ny. altábornagy

Vasárnap leplezik le a Palota-téren Ligeti mester tüzér-emlékművét, hogy az utókort állandóan figyelmeztesse derék tüzéreink teljesitményeire a világháboruban.

Mint az ármádia mostoha gyermekei, vonultak ők hadba! Számra nézve mindig és mindenütt kevesebben voltak, mint ellenfeleink, kevés számu ágyuik nagy része elavult, az ellenség minden harctéren messzebbre tudott lőni, mint ők, s lőszerük állandóan kevés volt... És mégis mindig és mindenütt helyt álltak, akár a gyalogság támadását kisérték sivitó srapnelljeikkel, akár fedezni kellett a visszavonulást, mig az utolsó gránátot ki nem lőtték, s az utolsó tüzér sebesülve vagy halva nem feküdt lövege mellett... Megtették kötelességüket a hazával szemben ők is, mint többi bajtársaik. Sokszor többet kellett azonban fáradniok, mint azoknak, mert akárhányszor nagyobb munka volt a nehéz lövegeket hegyeken, sziklákon, mocsarakon át állásba hozni, vagy jeges és havas hegygerincekre felvontatni, mint az ágyukat az ellenség tüzében kiszolgálni.

Mióta a végvárak birtokáért folyó, XV—XVI. századbeli harcok megszüntek, magyar fiuk soká, évszázadokon át nem kezeltek ágyukat. A tüzérek az állandó hadsereg felállitása óta a Monarchiában, hagyományszerüen, csehek és németek voltak. 1848-ban látunk ismét magyar tüzéreket, kik félelmes ellenfélként mutatkoztak be a császári hadseregnek. 1866-ban ismét szerepelnek fiaink. A königgrätzi csata hires „Halottak ütege" erdélyi volt... A világháboru több magyar ütegnek adott alkalmat, hogy mint „halottak ütegét" emlegessék. Nem szabad róluk megfeledkezni! Ki beszél ma a buczaczi lovascsatáról, midőn 1914 augusztus 23-án a nagyszentmiklósi 7/1 lovas üteget orosz lovasság haláltmegvető bátorsággal megrohamozta, kézitusában mészárolva le a 4 ágyu kezelő legénységét...

Az 1914-i 2-ik őszi offenziva alkalmával a pozsonyi 5. tarackos ezred II. osztálya tüntette ki magát, eldöntve a csata sorsát. A Jankov vrch-on az erdélyi 35. ágyuezred legfiatalabb kapitányának, Ludmann Emilnek nevét emlegették! Csakis az ő ütegének volt köszönhető, hogy az állást az orosz tulerővel szemben katonáink 18 napon át tudták tartani. Az oláh bakák babonás félelemmel „Capitan Draku"-nak nevezték... A losonci 16. tüzéreink 3. ütege Mniszkownál irta be nevét a történelem könyvébe. 1916 julius 28-án Bortnickinél Pauly Hartmann, miskolci 6/2 lovas ütege teljesen magára hagyva, minden fedezet nélkül, délután 2—6-ig tartja fel az orosz tulerők támadását, mig friss csapatok érkeznek s az oroszokat visszadobják.

Csak találomra emlitettem fel néhány hős magyar üteget, melyek teljesitményeit véletlenül lapoztam fel a tüzérség háborus történetében. Pedig Szent Borbála fiai mindenütt megállták helyüket! Szerbiában, Galiciában, Volhyniában, Erdélyben és Romániában épugy, mint az olasz és francia hadszintéren. Sőt még Palesztinában, a Jordán és Szuez-csatorna partjain is dörögtek magyar ágyuk...

Sok-sok magyar hős tüzér porlad a fent emlitett csatamezőkön, de sokan vannak még ma is köztük, kik ott lesznek az emlékmű leleplezésénél, mellükön a legmagasabb háborus kitüntetésekkel. Egy magyar tüzértiszt (a nemrég elhunyt Riedl altábornagy) a Mária Terézia-rendet, 8-an pedig az arany tiszti vitézségi érmet kapták, igen sok derék altiszt és tüzér mellét diszitik a vitézségi érmek...

Régi tüzérségünk eltünt, de az uj szobor követendő példaként hirdetni fogja önfeláldozását. Rájuk is vonatkozik majd Horatius örökszép mondása: „Non omnis moriar".

A Tüzér-emlékmű leleplezésének ünnepén!

Irta Váry Béla
székesfővárosi altiszt, volt főtüzér

A mai októberi vasárnap reggelén, mi volt tüzérek mélységes kegyelettel állunk meg hősihalált halt bajtársaink emlékszobra előtt és alázatos szivvel jó Istenünkhöz fohászkodunk, s esedezve kérjük, hogy áldja meg ezen kegyeletes ünnepélyünket és áldja meg a mi sokat szenvedett édes Hazánkat, annak dicsőséggel országló Kormányzóját, Kormány és vezető férfiait, magyar testvéreinket és hősi halottainkat!

Ez az emlékmű, a hőseink iránt érzett nagy hálánk és kegyeletünk mellett azt is bizonyitja, hogy él még a magyar!... S él a magyar katona legendás hősiessége, halált megvető bátorsága és áldozatkészsége, s ezért ebbe az igazságtalan megcsonkitásba belenyugodni nem fogunk soha, s vagy igy, vagy ugy, de a Szentistváni Nagy-Magyarországunknak mentől előbb vissza kell állania, mert mi anélkül nem élhetünk s e megcsonkitott Hazában élve nem tudjuk tovább türni, a velünk együvé, egy Hazába tartozó magyar testvéreink, magyar anyák, leányok és gyermekek sanyargatását, magyarságuktól való megfosztását és kis fekvőségeikből, drága otthonukból való kiüldözését és halálba kergetését!

Ezt a lélektiprást nemcsak mi, de a „Nagy művelt nyugat" sem türheti már tovább és mi hiszünk és bizva-bizunk a magyarok Nagy és jó Istenében, hogy Ő sem nézi már tovább és rá fogja vezetni az arra hivatott elméket és sziveket egy igazságosabb, egy jobb béke megalkotására!

Mi szent hittel valljuk néhai nagy költőnk Vörösmarty Mihály nemes lelkének örökéletü megnyilatkozását, hogy: „az nem lehet, hogy annyi sziv hiába onta vért, s keservben annyi hü kebel szakadt meg e Honért, még jönni kell és jönni fog egy jobb kor, mely után buzgó imádság epedez, mindnyájunk ajakán!"... Ámen!

A honvédtüzérség története

Vasárnap délelőtt 11 órakor leplezik le ünnepélyes keretek között a kormányzó jelenlétében a Palota-téren a háboruban elesett magyar tüzérek emlékművét, *Ligeti Miklós* szobrászművész alkotását.

Az ünnepély alkalmából a Magyar Tüzéremlékmű-Bizottság érdekes adatokat ismertet *a magyar honvédtüzérség megalakitásának és fejlődésének történetéről*. A honvédtüzérségről elsőizben az 1912. évi XXXI. törvénycikk 12. paragrafusa emlékezik meg, amelyet a parlament nagy tetszéssel fogadott. E törvénycikk értelmében a honvédtüzérséget 8 hds. 70 ágyus, tarackos és lovasüteggel állitják fel.

1912-ben a háborus feszültség következtében november 15-én Bécsben nagy értekezlet volt, amelyen résztvett a honvédség is s ennek folyományaként már 1913 január 1-ével felállitották a honvédtüzérséget, mégpedig nem nyolc, hanem huszonhat üteggel, két ezredparancsnokságban és nyolc önálló osztályban összevonva. Ezek közül két osztály Zágrábban székelt horvát szolgálati nyelvvel. Egy évre rá még hat üteget állitottak fel, ezeket ezredekbe vonták össze, ugyhogy a háboruba nyolc ezreddel és egy lovastüzérosztállyal indul a honvédtüzérség. A tüzérség felügyelője *Kárász Ernő* altábornagy volt, az egyik ezred parancsnoka pedig vitéz *Hellebronth Antal*, aki a háboru után *Kárász Ernő* altábornagy utóda lett. A háboru után szakolcai *Sándor Dénes*, balázsfalvi *Kiss Ferenc*, vitéz *Kozma Ferenc* altábornagy, majd *Rumpelles Ernő* altábornagy volt a tüzérségi szemlélő, akik közül a legutolsót kivéve mindegyik életben van. A mai tüzérségi szemlélő nemes *Bangha Imre* altábornagy.

Miként a magyar honvédség, ugy a honvédtüzérség is száz százalékon felül vette ki részét a világháboru teljesitményeiből s nemzetközi vonatkozásban is magasan értékelték. Sajnos, a kommün utáni idők tüzérségileg majdnem teljesen lefegyverzetten találták az országot, ugyhogy a trianoni szerződés által löveganyagban engedélyezett igen kis keret sem állt rendelkezésre.

*

József kir. herceg tábornagy, mint értesülünk, a magyar tüzérek emlékművének leleplezési ünnepén nem vehet részt és magas személyének képviseletével fiát, *József Ferenc* kir. herceget bizta meg. Résztvesz az ünnepségen *Auguszta* kir. hercegasszony is.

József kir. herceg ugyanis, egy régebbi igérete szerint, holnap reggel *Balassagyarmatra* utazik, hogy ott résztvegyen a volt 16-os honvédgyalogezred emlékművének leleplezésén.

Aláirták a francia-jugoszláv egyezményt

Párizs, okt. 16. (Havas.) *Sztojadinovics* jugoszláv miniszterelnök szombaton délután öt órakor a külügyi hivatalban *Delbos* külügyminiszterrel és *Chapsal* kereskedelemügyi miniszterrel aláirta azt a francia-jugoszláv kereskedelmi egyezményt, amelyről már hetek óta tárgyalások folytak. *Sztojadinovics* az egyezmény aláirása után háromnegyedórás megbeszélést folytatott *Delbos* külügyminiszterrel.



ORION

rádiónál nincs elérhetetlen távolság. A Föld tulsó felén lévő adókat ép oly biztosan vehetjük vele, mint Pestet.

MINDEN ORION RÁDIÓKERESKEDŐNÉL KAPHATÓ

A Váci-utcában sem drágább
„KONCERT" rádió-üzletében
IV., Váci-utca 23. Telefonszám: 181—255.

KÉRJEN ÁRJEGYZÉKET:
Csere (részletre is)
CHMURA
IV., Ferenciek-tere 2

Sztojadinovics jugoszláv miniszterelnök Magyarország és a kisantant közeledéséről

London, okt. 16. *Sztojadinovics Milán* jugoszláv miniszterelnök elutazása előtt „*Az Est*" tudositójának londoni tanácskozásairól a következőket mondotta:

— A londoni fogadtatás *felejthetetlen benyomásokat* hagyott hátra bennem. Nemcsak azt láttam, hogy országomnak, Jugoszláviának mennyi barátja van Angliában, hanem azt is, hogy milyen *megértéssel és érdeklődéssel viseltetik Anglia a közép-európai helyzet iránt*. A legnagyobb *megelégedéssel és megnyugvással* távozom Londonból. Párizsi és londoni látogatásom után *fokozott erővel munkálkodhatom majd a kisantant és Magyarország közeledésén, amelyet külpolitikám egyik legfontosabb céljának látok*. Merem állitani, hogy *már nagyon hamar létrejön a megegyezés a kisantant államai és Magyarország között*. Ebben a tekintetben *optimista vagyok és örülök, hogy optimista lehetek*.

A belügyminiszter elismerése a budapesti rendőrségnek

Széll József belügyminiszter *dr. Éliássy Sándornak, Budapest* rendőrfőkapitányának leiratot küldött, amelyben *elismerését fejezte ki a budapesti rendőrségnek* a légvédelmi gyakorlatok idején teljesitett munkájáért és magatartásáért.

„Megelégedéssel állapitom meg — mondja a lefrat —, hogy a legutóbb tartott légvédelmi gyakorlat során *a székesfőváros teljes elsötitésének ideje alatt közbiztonsági szempontból a legkisebb zavaró esemény sem fordult elő. Ez a lakosság fegyelmezettsége mellett elsősorban a meglett előreláló intézkedéseknek és annak a példás magatartásnak tulajdonitható, amellyel a rendőrség egész testülete a polgárság személyi és vagyoni biztonságát megvédte.*

Ennek a légvédelmi gyakorlatnak sikeres lebonyolitása alkalmából örömmel állapithatom meg azt is, hogy rendőrségünk a honvédelmi hatóságainkkal és szerveinkkel a hagyományos és a közszolgálatban elengedhetetlen teljes megértésben és összhangban teljesitette feladatát, *amiről előttem örömömre a honvédelmi miniszter ur is dicsérőleg emlékezett meg*. Ezért a magatartásért és a derekas munkáért Méltóságodnak, valamint a vezetése alatt álló testület tisztikarának, detektivtestületének és őrszemélyzetének őszinte elismerésemet fejezem ki."

Befejeződtek az olasz ellentámadások

Irta: Ujhelyi Péter
ny. vezérkari ezredes

Negelli elfoglalása után maga a leghivatottabb személyiség: Graziani tábornagy, jelentette ki, hogy az az ellentámadás, amelyet az olasz hadoszlopok Dolóból, mint központból kiindulva sugárszerűen szétágazó irányokkal észak, északnyugat és nyugat felé hajtottak végre, most már befejeződött. A legközelebbi jövőben az elfoglalt területek igazi birtokbavételét, a visszamaradt ellenséges foszlányoktól való megtisztítását kell végrehajtani és azt kell megállapítani, hol és milyen állapotban szedelőzködnek össze Ras Deszta menekülő csapatmaradékai.

Az elfoglalt terület biztosítására Dolo, mint noyean (mag) körül 100 kilométeres sugarú félköralakú hídfőállás készül, amely nemcsak az ellenség felől jövő összes utakat és ösvényeket, hanem az abesszin oszlopok előnyomulására alkalmas minden közeledési irányt (folyó- vagy patakvölgyet, magaslati gerincvonalat) az abesszin csapatok számára bevehetetlen erődítménnyel torlaszol el. Dolo környéke ezáltal olyan várszerű hadműveleti alapterületté változik, amilyen délen Gorahai és Gabredare vidéke, északon pedig az Akszum—Adua—Adigrat körüli fegyveres tábor.

A felderítést és az ellenséges foszlányok kiirtását azok a páncélgépkocsikkal és bombázó repülőgépekkel végrehajtott távoli portyázások vannak hivatva elvégezni, amilyeneket Graziani Negellin túl Vadaraig és a Dava Parma folyó völgyében hajtatott végre. Ezeknek a messzire való gyors előreszáguldásoknak azonban más céljuk is van. Meg kell mutatniok a lakosságnak, hogy jóllehet az olasz főerők messzebb, hátul állva maradnak, kezük mégis 2—300 kilométerrel előbbre ér s hogy Graziani a dolói táborra támaszkodva, minden távoli abesszin hadoszlopra is akadálytalanul lecsaphat. A 100 kilométer sugarú fegyveres tábor hatása ilyenformán további 100 kilométerekkel bővül ki.

Ha a Graziani kezdetben idézett nyilatkozatáról szóló hír csakugyan való, a Negelli felé való komoly színezetű előretörés semmiképpen sem jelenti a támadás folytatását s nagyobbszabású olasz támadó vállalkozás a közeli napokban nem is várható. Mi sem bizonyítja azonban jobban Graziani győzelmének súlyos kihatásait, mint az, hogy az abesszinek Addisz-Abebát kezdik félteni s legkitűnőbben kiképzett és felszerelt csapataik közül 30.000 főt vonnak vissza a főváros védelmére, másfelől pedig az, hogy a nagy vereség következményeképpen több tartományban zavargások törtek ki s Rasz Nasibu Harar körüli hadseregéből jelentékeny erőket kellett Arussi tartományba küldeni, hogy a lázongókat leverjék. Láthatjuk ezekből a jelekből, milyen messze országrészekre kiterjedő hatása van egy-egy jó helyre irányított és erélyesen kiaknázott fegyveres lecsapásnak.

*

Az északi hadszíntéren Badoglio tábornagy tembieni diadala az ottani erőelosztás, a különleges terepviszonyok és az összefüggő, egymással közelről szembenéző harcvonalak miatt természetesen nem lehetett olyan átütő hatású, mint a dolói győzelem. A világsajtó katonai szakértőinek többsége csak helyi sikernek minősíti Badoglio győzelmét, maguk az abesszinek egyébként teljesen le akarják tagadni vereségüket s állhatatosan azt jelentgetik, hogy a nagy csata még folyamatban van. Hogy milyen agyafúrtan tudják ferditeni a valóságot, arra nézve jellemző, hogy Ras Kassza vert seregének bomlását úgy tüntetik fel, mintha a csapatokat tervszerűleg osztották volna fel számtalan apró járőrre.

Annyi igaz, hogy bár a tembini harcok eredményeképpen 25 km. széles és 15 km. mély újabb terület került teljesen tisztán az olaszok kezére, a Tembien vidék megtisztítása még ezzel sincs tökéletesen befejezve. Addig pedig, amíg ez meg nem történik, amíg az északi olasz haderők arcvonala egységessé nem válik s a nyugati oldal megnyugtató módon biztosítva nem lesz: a Takazze folyó keleti oldalán való nagyobbszabású támadásról nem lehet szó. A legközelebbi jövőben valószínűleg ezeknek az előfeltételeknek a megszerzéséért fog folyni a küzdelem.

Kedvezményes fürdőjegyek:

	Pénztár:	Nálunk:
Császárfürdő	1.04 P	0.84 P
Erzsébet-sósfürdő	2.– P	1.60 P
Gellért-gőzfürdő	1.60 P	1.36 P
Gellért-pezsgőfürdő	1.20 P	1.06 P
Hungária gőz v. kád	1.– P	0.80 P
Lukács iszap	1.60 P	1.28 P
Lukács gőz v. kád	1.20 P	1.– P
Lukács iszap göngyöléssel	2.40 P	1.90 P
Rudas uszoda szekrénnyel	0.80 P	0.68 P
Széchenyi gőz	1.60 P	1.36 P
Széchenyi népfürdő	0.80 P	0.68 P
Szt. Imre gőz (Rácfürdő)	1.04 P	0.84 P

Kapható: AZ EST-lapok jegypénztáránál, VII., Erzsébet körút 18—20 és Gereben, V., Vilmos császár út 62

PESTI UCCA

1.

A *Lipót* körút egy mellékuccája. A *Klotild* és *Markó* ucca között öt-hat ház távolságra három koldus »dolgozik«. Messziről célba veszi a járókelőket és ha megsarcolta és érdemesnek tartja az áldozatot, reszketősre kulcsolja össze a kezét és fancsali arccal sírni kezd:

— Szegény munkanélküli, kérek egy kis kenyérre valót!

(De olyan halkan mondja ezt, hogy nem is illik utána a felkiáltó jel.)

A két szélső koldus már öregebb, a középső még fiatal és ezért türelmetlen. Hogy honnan tudom?

Azt akarom elmondani.

Kis, töpörödött asszonyka jött vele szemközt. Nem nézett sok ki belőle, de azért meg lehet próbálni.

Jön, jön, közeledik. Az én koldusom fázósra állítja magát, kezét reszketősre kulcsolja és ajka rebegni kezdi:

— Szegény, stb.

Talált.

Az asszony megáll, jobbkezéből balkezébe veszi retiküljét, a jobbal nyitogatni kezdi. Belenyúl, keresgél, előszedi kis pénztárcáját, lassan felnyitja, percekig keres, kutat benne.

Koldusom türelmetlenül reszket. A szeméből látszik, hogy dühös, izgatja az asszony lassúsága és főképpen az, hogy *néhány jó reszkető alkalmat elmulasztott, mert senki se bolond megállni, hogy adakozzék, amikor a koldus éppen kap.*

A koldus most már dühében reszket, nem is kell mimelnie.

Az asszony még egyre keres. Babrál a retikülben, nyitja, csukja aprópénztárcáját.

Megint újabb alkalmak múlnak el.

Végre a koldusból kitör a harag:

— *Ezt nem lehet kivárni!* — mondja hangosan, abbahagyja a reszketést és kiegyenesedve otthagyja az ámuló jószívű adakozót.

2.

Két idősebb »fiatal ember« megy mögöttem az uccán. Minden szavukat hallom. Mondja az egyik:

— Órriási! Meséld csak tovább!

Folytatja a másik:

— Bizony még reggel tizenegykor is táncoltunk. A szezón legnagyobb murija volt. Annyi zaba, hogy fel se tudnám sorolni. És a mulatság klúja, a Jancsi.

— Ki az a Jancsi?

A masszőr. Barátom, egészen új dolog.

— Hogy-hogy?

— Úgy-úgy, hogy reggel hat órakor mindenki, aki akarta, bement a fürdőszobába, ahol nekivetkőzve várta a pasasokat Jancsi, a masszőr. Nincs olyan vízgyógyintézet, mint amilyen ez a fürdőszoba volt. A Jancsi nekigyürkőzött, kidögönyözte a fáradt lábakból, derékból a táncot, kényelmes masszőrpadot állítottak be, a vendégek levetkőztek, felöltöztek és folyt tovább a tánc, a muri.

— A hölgyek is?

— Ők pláne párosával mentek.

— Szóval masszirozás kivilágos virradatig!

— Vomitorium nem volt? — akartam kérdezni, mert a régi római »murik« jutottak eszembe.

1936!... házi bál masszázzsal egybekötve.

3.

Ezt is az uccán hallottam:

— Még el se *harangozza a rádió a delet*, máris az asztalon kell lenni a levesnek.

Technika! Eljött a te országod!

4.

Predeál... Vulcan... Fával megrakott hajók. Az Aldunáról, a román partokról jöttek fel Budapestre és itt állanak az országház alatt. Talán Erdély erdeinek a fáját hozták.

A rakparton harminc-negyven főnyi csoport áll és nézi a két hajót, amint kirakodik. Nem kíváncsi, hanem irígy csődület. Ruhája csupa rongy, folt, lógó szegénység. Sokan kalap nélkül, a legtöbbnek a fején ütött-kopott sapka. Lenn az alsó rakparton hatalmas stráfkocsik, arra rakja nyolc-tíz munkás a Predeál és Vulcan fáját. Ezért a csoportosulás, ezért az irígység!

Ők lenn dolgoznak, ők fenn nézik. A munkanélküliek a dolgozókat.

A rakpartirodából kijön egy ember és mondja:

— Mára nem veszünk fel senki újat.

A kalapnélküliek ,a sapkások, a rongyosok fásultan néznek, hallgatnak, azután megmozdulnak és elindulnak ki tudja merre, ki tudja hova!

Megszólítom az egyiket:

— És mennyit kereshetnének itt?

— Mázsánként 6 fillért.

— És reggeltől estig hány mázsát rakódik egy ember?

— *Látástól vakulásig* teccik kérdezni?... Ugy egy vagón körül. *Ha ki erős, az megkereshet három pengő ötvenet is.*

Azután rám se hederítve tovább ballagnak és az egyik mondja a másiknak:

— Azt a magas, sárgakabátosat felfogadták.

— Hogyne! — felelte vissza a másik — nem hallottad, *az a Görgey rokona.*

p. á.

Szőnyi István kiállítása

Az embernek önkéntelenül Arany tömör sorai jutnak eszébe, míg a Fränkel-Szalón két termében elmélázik *Szőnyi* István legújabb képein: Nem a való, de annak égi mása... Ez az, ami itt omlatag formákba és álmatag színekbe kötődve megejti a néző lelkét. Valóság emléke, amely mély költészetté, tiszta művészetté szublimálódott, anélkül, hogy az élet tárgyi erejéből bármit föladott volna. Dunai tájakat látunk, tükröző vizet, téves távolokat, domboldalt, mezőt, szakadékos partot, falusi uccát, kapáló asszonyokat, összebújó gyerekeket, legelésző lovakat, pihenő teheneket az istálló fülledt melegében, — csupa megszokott, hétköznapi jelenséget. De ahogy mindez tompított, fátyolos színfoltokba tagoltan, az atmoszféra egységesítő, összefogó varázslatában Szőnyinél felködlik és képpé alakul: a művészet örök titka és kifürkészhetetlen csodája. Nem is megfejteni kell ezt, hanem befogadni és ámulni rajta, gyönyörködni benne. Szinte azt mondhatnám: hallgatni, mint valami bensőséges zenét, amely a dolgok felszíne mögött és a magunk lelkében egyszerre szólal meg.

Milyen nemes, kiérett alkotás ennek a kollekciónak javarésze. Nagyigényű, elmélyült tudásra és széles skálára való, a freskó után sóvárgó monumentalitástól a détail-szépségekben való elmerülésig. Nagy átfogó lendület van ebben a fiatal mesterben, aki a művészi érzés minden húrján egyforma tökéletességgel játszik. Holott semmi sincs benne a könnyed játékosságból, hiszen még kicsattanó életkedve fölött is ott lebeg valami szordinós áhitat. Az emberi szívnek az a csendes, ünnepi áhitata, amely pátosz nélkül is tud emelkedett lenni. Főképp pedig őszinte, egyszerű és megindítóan közvetlen. A formák harmóniájában ez a tartalom lírai vezérszólama.

Legkiemelkedőbb darabjai a tiszta festőiségben fogant együttesnek a *Kapáló asszonyok*, a *Halászok*, a *Legelő lovak*, a *Triptichon*, az *Anyaság*, a *Téli Zebegény*, a *Műteremablak*, a *Szürke Duna*, a gyengéd-finom színeket zengető *Virágház*, az idillikus *Kora tavasz*, a *Péterke* és az *Istállóban*. Valamennyit a valóság és költészet titokzatos egyesülése eleveníti életre. Az igazi művészet átlelkesített életére, amely egykép táplálkozik a látott és viziós valóság emlékeiből. Nagyon lehet szeretni ezeket a szép képeket és nagyon meg kell becsülni ezt a remekművek alkotására ihletett, kivételes tehetségű művészt, a nagybányaiak eredményeinek szerencsés továbbfejlesztőjét és új, mai, egyéni értékekkel gazdagítóját.

K. A.

1000 + 1000
KITŰNŐ KÖNYV
A SZEPIRODALOM, TUDOMANYOS IRODALOM, JOGI, ORVOSI, MERNOKI, GAZDASAGI ÉS IPARI SZAKMÁKBÓL
FILLÉREKÉRT
A BOLTI ARBÓL
70–80%
ENGEDMÉNNYEL
már csak rövid ideig kaphatók
AZ EST könyvkereskedésében,
Budapest, VII., Erzsébet körút 18–20
Jegyzéket kívánatra ingyen küldünk

Döntő ülésre ült össze Mussolini elnöklésével a fasiszta nagytanács

A Duce sugalmazására megrendítő szózatot intézett az olasz sajtó az európai ifjúsághoz — Grandi állítólag magával hozza Londonból az angol kormány kibontakozási tervét

„Az európai háború, amellyel Olaszország rettenthetetlen bátorsággal néz szembe, az európai civilizáció végét jelentené"

(A Pesti Napló tudósítójától.)
(A Pesti Napló tupdósítójától.)

Valamennyi olasz lap kiáltványt intéz az európai diáksághoz. A kiáltvány szerint Európa egyre gyorsabban csúszik a szankciók lejtőjén, amelynek végén *a háború áll.* Ha a szankciókat kiterjesztik, *Európa elkerülhetetlenül a legborzalmasabb és legindokolatlanabb háború felé halad,* amelyet az emberiség valaha is látott. A mozgósítás azonban az ifjúságot s mindenekelőtt az egyetemi ifjúságot szólítja a harctérre, hogy ott *a vérpad felé haladjon.* A *politikusok* készítik elő az európai mészárlást. Olaszország azonban *nem akarja a háborút.* Mussolini Bolzanóban kijelentette, nem akar háborút, kötelezettséget vállalt, hogy tiszteletben tartja az angol érdekeket s minden eseményt kerül, ami a gyarmati viszályt európai összetűzéssé változtathatná. *Olaszország biztonságot akar Afrikában s békét Európában.* Európa ifjúságának már most meg kell tudnia, melyik oldalon van a szörnyű felelősség, ha kiterjesztik a szankciókat.

A kiáltvány Európa diákjaihoz fordul, akiket az összetűzés első óráiban hívnak be, hogy a zászlóaljak élén meneteljenek s *megvédjék a rabszolgatartó afrikaiak főnökét.* Tévedés azt hinni, hogy a megtorló rendszabályok rövidítik a gyarmati viszályt. Csak büntettesek szemfényvesztése, hogy a megtorló intézkedések az európai békét jelentik. *A kőolajtilalom zárlattal végződik, ez pedig a háborúval egyenlő.* Csalódnak, akik azt hiszik, hogy az összefogás háborúja könnyű lesz, mert Olaszország *fogával és körmével fog védekezni. Genf ítélete csalás:* nem Olaszország, hanem csak Abesszínia a támadó s *ezt a támadót Genf megjutalmazta.* Genf védelmébe vette a rabszolgatartókat. Genf elismerte, hogy a barbár abesszineket művelt ellenőrzés alá kell helyezni. Az egyetlen ellentét, vajjon ezt a mandátumot Olaszországra bízzák-e. Hogy elkerüljük a szörnyű háborút, az európai diákoknak *össze kell fognia a gyujtogatók, a kufárok, az imperialisták és felforgató bolsevisták ellen.*

A fasiszta nagytanács ma éjjeli tanácskozása után, kedden a legfőbb honvédelmi bizottság ül össze Mussolini elnökletével. A fasiszta kormányzat e két legmagasabb szervének tanácskozásait egyrészről a csütörtöki minisztertanács, másrészről pedig *az európai nemzetek diákjaihoz intézett szózat készítette elő. Ezt a szózatot, amelyet vagy maga a Duce írt, vagy pedig az ő közvetlen sugalmazására írtak, valamennyi lap szószerint közölte.* Ezeknek a nagyarányú megnyilvánulásoknak az a céljuk, hogy *az olasz kormány a legmegkapóbb és az eddigieknél is ünnepélyesebb formában hívja fel a nemzetközi közvélemény figyelmét az európai háború veszélyére és arra a hatalmas ellenállásra, amelyet Olaszország kifejtene és így együttal elhárítson mindennemű felelősséget Olaszországról.*

A legutóbbi minisztertanácsról kiadott közlemény is bejelentette már, hogy *minden előkészület megtörtént arra, hogy Kelet-Afrikában a hadműveleteket az esős évszak megkezdése után is folytatni lehessen* és a nemzet fegyveres erői felkészülten és megnövekedve nézhetnek szembe minden eshetőséggel.

A nemzetközi diáksághoz intézett szózatnak azzal a kijelentésével foglalkozva, hogy az abesszin ügy könnyen általános visszállyá fajulhat, a Lavoro Fascista a következőket írja:

— *Az európai háború,* amellyel Olaszország rettenthetetlen bátorsággal néz szembe, *az európai civilizáció végét jelentené.*

Különös jelentősége van annak, hogy a nagytanács ülésén résztvesz *Grandi londoni olasz nagykövet is,* tekintettel azokra a tárgyalásokra, amelyeket a napokban Eden angol külügyminiszterrel folytatott.

Londoni olasz megfigyelők azt állítják, hogy *Londonban az olasz-abesszin viszály gyors megoldásának szükségességét egyre inkább kezdik belátni.* Tekintettel arra, hogy az olasz nagykövetnek alkalma volt részletesen tájékozódni az angol kormánykörök álláspontjáról az olasz minisztertanács határozatai után, Rómában valószínűnek tartják, hogy *értesülései lényegesen befolyásolják majd a fasiszta nagytanács ma éjszakai ülésének határozatait.* Nem látszik teljesen kizártnak az sem, hogy *a londoni kormány közölte az olasz nagykövettel azokat a feltételeket, amelyek mellett lehetségesnek tartja a kibontakozást.* Ebben az esetben a fasiszta nagytanácsnak *alkalma lesz újabb rendkívül fontos* állásfoglalásra az általános politikai kérdésekben.

Genf minden népszövetségi államnak „szankciós kérdőívet" küld

Genf, február 1.

A 18-as bizottság szakértői ma elkészítették jelentésüket a megtorló rendszabályok végrehajtásáról. Ennek eredményeképpen kiderült, hogy leginkább Dél-Amerikában mutatkoznak nehézségek a *megtorló rendszabályok* végrehajtásánál, még pedig Peruban, Guatemalában, Panamában, Venezuelában, Nicaraguában, Uruguayban és Argentinában. Ezek az országok azonban a legtöbb javaslathoz már elvben hozzájárultak. Nehézségek merültek fel ezenkívül Spanyol-Marokkóban, különösen a tangeri övezetben és a Spitzbergákon. Annak megállapítására, hogy milyen hatással vannak a megtorló rendszabályok az olasz kereskedelemre, a *szakértők körkérdést intéznek a népszövetségi tagállamok értekezletének minden államához az Olaszországgal való kereskedelemről.* Az ebből a célból kidolgozott részletes kérdőív az olasz kereskedelem négy különböző tényezőjére terjed ki:

1. Az Olaszországgal való kereskedelem egész értékében bekövetkezett változások.
2. Különböző árucsoportoknál bekövetkezett változások.
3. A nemesfémek forgalma.
4. Olyan áruk megvásárlása Olaszország részéről, amelyek a mostani körülmények között különösen fontosaknak látszanak.

Véres harcok 75 mérföldes arcvonalon a Makaleból Aduába vezető út birtokáért

London, február 1.

A Reuter-iroda haditudósítója jelenti Addisz-Abebából:

Nemhivatalosan jelentik, hogy *Deszta* herceget, a császár ifjú vejét *megfosztották főparancsnoki állásától,* mert a déli harctéren súlyos vereséget szenvedett Graziani tábornoktól. Utóda Balcsa dedzsasmacs, Szidamo tartomány volt kormányzója lesz.

A Reuter-iroda haditudósítója szerint *elkeseredett harcok folynak 75 mérföld hosszúságú arcvonalon a Makaletól Aduába vezető út birtokáért.* Az olasz haderő Hauzientől délnyugatra áll, Kaszsza herceg Agula körül összevont csapatai kelet felől fenyegetik az olasz csapatokat, míg Mulugeta herceg hadügyminiszter Seketnél álló hadserege tartalékul szolgál.

Addisz-Abeba, február 1.

(A Pesti Napló tudósítójának rádiójelentése.)
(United Press.) Az északi frontról érkező győzelmi hírekkel egyidejűleg most *délről is kedvező jelentések érkeznek a fővárosba.* Hír szerint Ras Ababának sikerült egy gyors teveosztaggal behatolni a Ganale Doria völgyébe, sőt Graziani tábornok hadseregének első vonalát is elérte. Ez a hirtelen előnyomulás nagyon meglepte az olasz csapatokat. Ras Ababa célja, hogy átkaroló mozdulattal bekerítse Negellit, mielőtt még Graziani tábornok Dolóból erősítést küldhetne. Az abesszinek stratégiai helyzete a déli fronton lényegesen javult. Ras Makonnen és Ras Bajenna jelenleg Vardarától délre halad Negelli felé.

Róma, február 1.

(A Pesti Napló tudósítójának telefónjelentése.)

(United Press.) Hivatalos helyről közlik: azok az Addisz-Abebából származó hírek, amelyek szerint az abesszinek háromezer olasz katonát megöltek és egy olasz ezredet felmorzsoltak, *teljesen hamisak és képtelenek.*

Az új magyar irodalom eseménye

SZÉKELY TIBOR

BOLGÁR MIKLÓS IFJUSÁGA

»Gazdag történet, gazdag környezetrajzzal, az alakok, az emberek, az arcélek, a helyzetek gazdagságával. Igazi regény, bőven ömlő, dús, zuhatagos.« *Kosztolányi Dezső*

»Igazi regényt írt s milyen biztos kézzel, milyen meggyőző mesterségbeli tudással. A magyar irodalom gazdagabb egy regényíró tehetséggel s a magyar szépprózа egy eredeti, olvasmányos, nemesszándékú regénnyel.« *Márai Sándor*

»Szeretem ezt a könyvet, mert a Holnap józan hangja szólal meg benne a mai kakofonia közepette.« *Supka Géza*

500 oldal 5 pengő

Megtekinthető minden könyvesboltban

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

Hölgyek jelszava:

Ideális bevásárlási helyünk

KLEIN ANTAL

divatnagyáruháza

Király ucca 49. (A Teréz-templomnál)

ÚJ REVŰ ÚJ REVŰ

CSÓKOLIMPIÁSZ

Harmath Imre szerelmi revűje 1936 Mindenki indulhat, aki benevez

MOULIN ROUGE

ÚJ REVŰ ÚJ REVŰ

BUDAI SZINHÁZÉPITŐ MOZGALOM

A budai szinház létesitésére mozgalom indult meg mint emlékezetes, amelynek társadalmi bizottsága *Balogh* Elemér felsőházi tag elnöklésével most tartotta alakuló ülését. Ezen az ülésen *Somody* István szerkesztő ismertette a mozgalmat és bejelentette, hogy a részvénytársasági alapon felépitendő *szinház mint mozi is* működik majd. *Somody* István azt javasolta, hogy 10 ezer darab 100 pengős részvényt bocsássanak ki, továbbá 1 pengős téglajegyeket, a részvények jegyzői jegykedvezményben részesülnének. A budai polgárság áldozatkészségéből akarják felépiteni az állandó szinházat. *Cselényi* Pál örömmel üdvözölte a keresztény szellemben indult mozgalmat, majd *Antalffy* Andor a hegyvidéki társadalom csatlakozását jelentette be. A különböző budai keresztény szervezetek lelkes csatlakozása után megválasztották az ideiglenes elnökséget, amelyben *Buda keresztény alapon álló* egyesületei, intézményei és tényezői foglalnak helyet. Az elnök *Balogh* Elemér felsőházi tag lett. A mozgalom nemsokára megalakitja a budai szinházépitő részvénytársaságot.

Holnap, hétfőn fél 8 órakor *Városi Szinház*

MÜLLER MÁRIA
és
LAHOLM EYVIND
vendégfelléptével

Tannhaeuser. (A m. kir. Operaház előadása.)

— **Haendel—Jephta** szerdán, 5-én. (Koncert.)

— **Zenebarát rádiót csak Rózsavölgyinél vásárol.**

HUBAY-EMLÉKHANGVERSENY 14-ÉN
Jegyek Koncertnél

— **Bartók-bemutatók 7-én.** Uj kórusok, uj zongoraművek. Jegyek 2—6 P-ig Konzertnél.

— **Müller Mária és Laholm a Városi Szinházban.** Az Operaház „Lohengrin" szombati előadásán a Városi Szinházban *Müller* Mária nagyvonalu és fölényes művészetének minden szépsége, tökéletesen jutott kifejezésre *Bratanti* Elza gyönyörü szerepében. A nagy énekművésznő ezt a szerepet egészen uj formában érzékeltette, amennyiben a szenvtelen és szenvedő Elza helyett, egy az igazának teljes tudatában bizó, erősakaratu hősnőt adott. Partnere, *Laholm* Eywin tenorja szintén megérdemelt nagy hatást váltott ki. Hazai művészeink közül a *Losonczy* megbetegedése folytán hirtelen beugrott *Maleczky* Oszkár tökéletes szövegmondással és lendületesen szép énekkel adta Telramund szerepét, mig a pasztózusan szép organumu *Németh* Ella Ortrud szerepében nyujtott kifogástalan alakitást. *Kálmán* Oszkár drámai erőtől duzzadó királya, *Hámory* Imre csengőhangu hirdetője minden tekintetben hozzájárultak a szépen sikerült előadáshoz, amelyet *Berg* Ottó vezényelt lendülettel. A Városi Szinház hatalmas nézőterét zsufolásig megtöltő válogatottan előkelő közönség lelkes tapsokkal ünnepelte az egész est folyamán az összes közremüködőket.

Albert Bassermann vendégjátéka a Royal Szinházban

Szombaton és vasárnap, május 8. és 9-én

Albert *Bassermann*, a német szinjátszás büszkesége és kitünő társulata szombaton, május 8-án és vasárnap, május 9-én vendégszerepel a *Royal Szinházban.*

A nagyszerü jellemszinész ezuttal egy hatalmas drámai alakitás mellett egyik világhirü vidám alakitását is be fogja mutatni.

Szombaton este és vasárnap délután:
Max Alsberg: **Konflikt** cimü szinművét.
Vasárnap este:
Schönthan: **Raub der Sabinnerinnen** cimü bohózatát adják.

A *Konflikt* cimü drámában *Bassermann* egy védőügyvédet játszik, akit egy váratlanul felmerülő probléma izgalmas lelki konfliktusba kényszerit.

A *Szabin nők elrablásá*-ban pedig Strieset, a ripacs szinigazgatót adja, akinek ő a legklasszikusabb személyesitője.

A többi főszerepet a bécsi szinházak kitünő művészei személyesitik.

Rendes helyárak.

A jegyeket már árusitják.

SZŐNYI ISTVÁN KIÁLLITÁSA

Ritkán adódik alkalom ahhoz, hogy betekintsünk egy művész kulisszatitkaiba, megismerjük munkamódját és lássuk egy-egy kész alkotásához készült első tanulmányait. Pedig, ha meg akarunk ismerni egy művészt, ismernünk kell azokat a munkáit is, amelyek nem a közönségnek készültek, hanem ösztönös vágyból születtek. A vizfestmények, rajzok és tanulmányok nemcsak előkészületei egy nagyszabásu feladatnak, hanem a művész közvetlen hangulatának, élményeinek és gondolatainak megörökitői. Szőnyi Istvánnak, akinek most nyiit meg grafikai kiállitása a Fränkelnél, olajképeiben is érezni, hogy őszinte megszólaltatója érzéseinek, bár nem egyszer stilusát az ujszerüség keresettségével alakitja. Ez a keresettség ujabban készült festményeinek festési módjában, anyagszerüségében és a szépen felépitett alakok indokolatlan deformálásában nyilvánul meg. Mindez nem található meg vizfestményeiben. Közvetlen élményszerüséggel hat egy-egy fényben uszó Dunakanyarja, hallgatagon meghuzódó falusi házai, legelő állatai, vagy beszélgető parasztjainak csoportja, amelyeket könnyed ecsetvonásokkal odavetett szin és forma szépség jellemez. Szőnyi ezekben a munkáiban is kifogyhatatlan gazdagsággal szólaltatja meg szinkulturájának széles skáláját, meglátásainak ujszerüségét és lirai hangulatait. Grafikai kiállitásának anyaga élményekből tevődött össze és élményeket szerez azoknak, aki végig nézik.

(B. P. L.)

— **A m. kir. Operaház** értesiti a t. bérlőit, hogy 3—6. számu bérleti szelvények a május hónapban tartandó rendes helyáru előadásokra 20 százalék, a juniusi hetek rendes helyáru előadásaira pedig 10 százalék engedménnyel beválthatók.

GRAND HOTEL : WIEN I., KARNTNER-RING 9

18. számu keresztrejtvény

Megfejtési határidő mindenkor: esütörtök délig.
A boritékra okvétlenül ráirandó: „Rejtvénypályázat". A szelvény a megfejtéssel együtt levágatlanul küldendő be.
Olvasóink által, szokott formáinkra készitett helyes keresztrejtvényeknek szivesen adunk helyet.

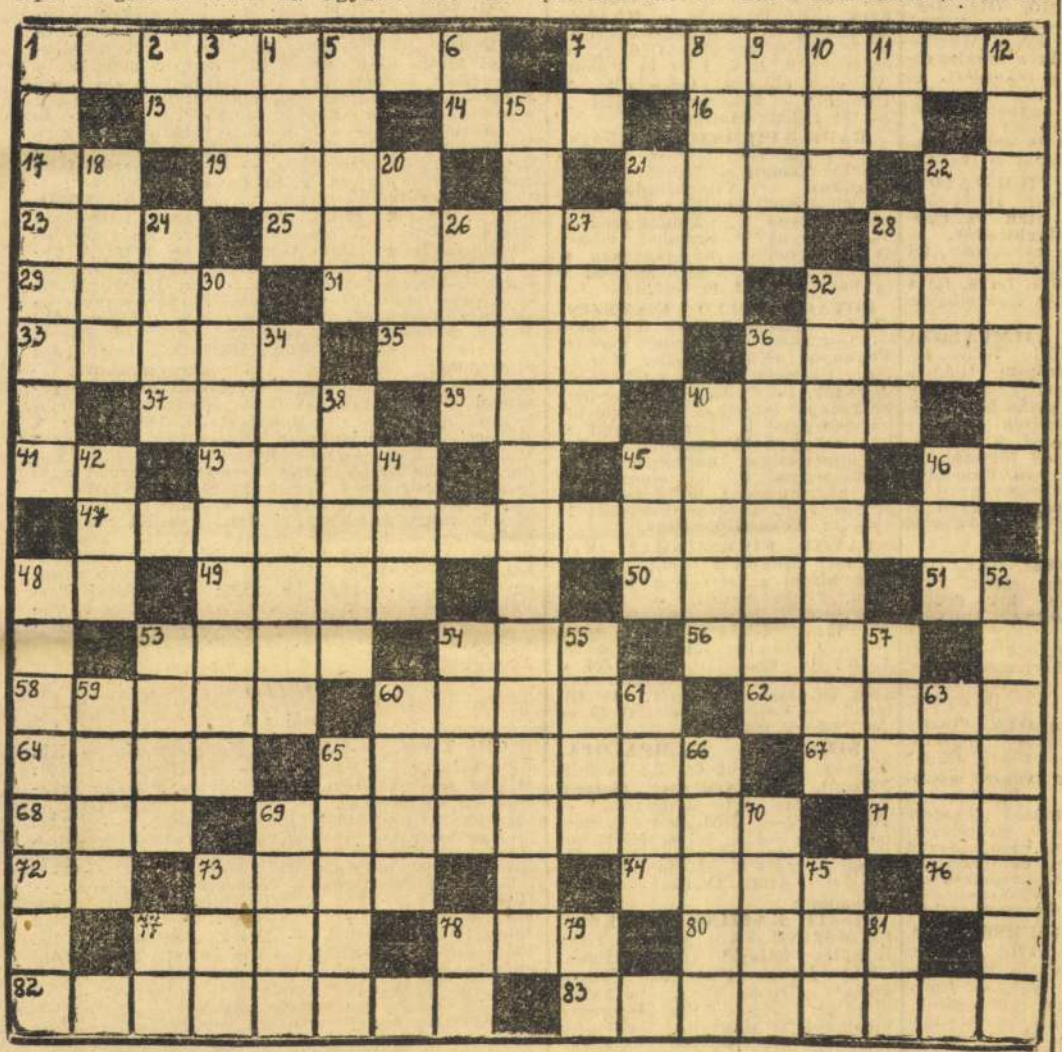

Vizszintes sorok: 1. Rövid, velős formába foglalt gondolat. 7. Folytatva a 12. függőlegesen: Latin közmondás kezdete (az idők változnak). 13. Dorong. 14. Ausztráliai futómadár. 16. Épenhogy. 17. Okozat szülője. 19. Hóhér. 21. Elad. 22. Latin kötőszó. 23. Nem ez. 25. Ez az aktus a magyar alkotmány szerint a trónralépés kiegészitő része. 28. Egykori török katonai rang. 29. Méh, latinul. 31. Orosz cár (1552—1605). 32. Angol kikötőváros Arábia DNy.-i partján. 33. Oktat. 35. A Rajna baloldali mellékfolyója. 36. Kiváló, különös, előkelő, franciául. 37. Idegen férfinév. 39. Limito mássalhangzói. 40. Juttatom. 41. Görög betü neve. 43. Karbamid. 45. Ur. németül. 46. Európai nemzet. 47. Latin közmondás (harmadik eset nincs). 48. Személyesnévmás. 49. Szem, németül. 50. Térd, latinul. 51. Ték. 53. Kanárit mássalhangzói. 54. 330 km. hosszu folyó Németország ÉNy.-i részében. 56. Szinelőadási kellék. 58. A hanga (növ.) természetrajzi neve. 60. Beüvegezett nyilás egy épület külső főfalában. 62. Gyomor, németül fonet. 64. Hold, latinul. 65. A fejet övező és a hajat lekötő fejdisz gyöngyökkel és drágakövekkel kirakva. 67. Kedv, németül. 68. Helyhatározószó. 69. A Mátyás-korabeli fényesen miniált kéziratos könyvek. 71. Folyótorkolat, spanyolul. 72. Latin feltételes kötőszó. 73. Parasztok ellentéte. 74. Kerekszám. 76. Kel mássalhangzói. 77. Becsapva károsit. 78. Tett mássalhangzói. 80. Több spártai király neve. 82. A 48. függőleges folytatása. 83. Görög mitológiai alak, aki az alvilágban arra volt kárhoztatva, hogy egy nagy követ hengergessen egy hegy tetejére, amely a cél elérése előtt mindig visszagördült.

Függőleges sorok: 1. Élcek gyüjteménye. 2. L! 17. vizsz. 3. Fogoly. 4. Brit védelem alatt álló arab királyság (Mezopotámia). 5. Hangosan sir (feles ék). 6. Latin kettős magánhangzó. 7. Latin személyesnévmás. 8. Forditva: erősségem. 9. Az összeadás jelének latin neve. 10. Olaj, angolul. 11. Rege mássalhangzói. 12. A 7. vizsz. folytatása. 15. Latin közmondás (kéz kezet mos). 18. A nyereg feje. 20. Hegycsucs (feles ék). 21. Áztatod magadat. 22. Érseki székhely. 24. Nélkül, latinul. 26. Szájvizmárka. 27. Francia iró (1868—1931, feles ék). 28. Francia regényiró (1862—1920). 30. A román politikai rendőrség neve. 32. „Vigan dudál..." 34. Kinvallatás. 36. Ókori város volt Sziciliában, ma Aderno. 38. Hajlik, németül. 40. Templom, latinul. 42. Szociális intézmény nevének kezdőbetüi. 44. A Weser mellékfolyója, de város is Szászországban. 45. Hang mássalhangzói. 46. Pusztit. 48. A 82. vizszintesen folytatva: Milton nagy művének angol cime. 52. Mesés görög király, akinek büntetésül az alvilágban örökös, olthatatlan éhséget és szomjuságot kellett szenvednie. 53. Ázsiai birodalom. 54. Pázsit-füféle. 55. Az 1894-ben anarchista merényletnek áldozatul esett francia köztársasági elnök egyik neve. 57. Helység Island sziget ÉNy.-i partján (feles ék). 59. Férfi becenév. 60. Juttatok. 61. Kellene, tájszólással. 63. Zuhan. 65. Balatonmenti község. 66. Glazuros. 69. Elszakitott város. 70. Ilyen hely, kép is van. 73. Északamerikai állam nevének kezdőbetüi. 75. Operetthős, aki az egész északamerikai függetlenségi harcot átaludta. 77. Cár mássalhangzói. 78. Személyesnévmás. 79. Tus mássalhangzói. 81. Soha mássalhangzói.

Kérjük tisztelt megfejtőinket, hogy nevüket olvashatóan, lehetőleg nagy betükkel és ceruzával irják a szelvényre!

SZELVÉNY. **18. SZÁM.**

NÉV: _____

PONTOS CIM: _____

Heti nyereményben részesültek:

5 üveg Szent Erzsébet tápsör: dr. P. Pichler Emil Budapest. — *1 doboz Dréher-csokoládé:* Pohly Ferenc Hercegtöttös. — *1 doboz Cadeau-csokoládé:* Pintér László Budapest. — *1—1 Váncza-könyv:* Ocskay Endréné Budapest, Payer Mariska Budapest, dr. Petravits Ödön, dr. Prokopp Sándor Pestszentlőrinc, Somogyi Dezső Budapest, Szabó Samu Budapest. — *1—1 Diskay-utalvány:* Schmider Margit Budapest, Stadler Nándor Budapest. — *1—1 Kolozsvári csomag:* Okolicsányi József Győrszentmárton, Zanyi Ferenc Hercegtöttös. — *1 doboz Noseda-puder:* dr. Riesz Lajosné Budapest. — *1 Gyulay-utalvány:* Steklovits Irén Budapest. — *1 Bayer-utalvány:* Szelényi Andor Budapest. — *1 Brunhuber-utalvány:* Schilling Aladar Budapest. — *1—1 félkilo Hortobágyi juhturó:* Pacor Flóra Budapest, Péchy Ernő Budapest. — *1 Majthényi-utalvány:* Schuld László Budapest. — *1 üveg Meggylelke:* Pethő József Alag. — *1—1 piperecsomag:* Schilling Frigyesné báróné Tiszaszentimre, dr. Szántó Lajosné Budapest, Ternák Lajosné Budapest, Trapp András Budapest, dr. Uhlwurm Ödön Budapest, dr. Vadász Zoltánné Budapest. Vértessi Géza Székesfehérvár, Vörös József Pápakovácsi, dr. Zelo Ferenc Budapest, Zoltay Ágoston Budapest.

A 17. számu keresztrejtvény megfejtése:

Vizszintes sorok: 1. Halotti beszéd. 11. Azra. 12. erős. 13. ri. 15. derbent. 17. ir. 18. Ede. 20. scala. 21. and. 22. sele. 24. aty. 25. Olga. 26. Miava. 28. Odeon. 29. Praykodex. 30. Neros. 32. Trier. 34. Drin. 35. klb. 37. Aoki. 38. Árt. 39. Manus. 41. Sea. 42. Só. 43. Huligan. 45. Lt. 46. Naso. 47. A rés. 49. Klasszicizmus.

Függőleges sorok: 1. hires mondások. 2. la. 3. Ózd. 4. tres. 5. tarca. 6. beely. 7. Erna. 8. sőt. 9. zs. 10. dardanariatusm. 14. idei. 16. batikolni. 17. ingó. 19. ellaprit. 21. Alexios. 23. Evron. 25. Odera. 27. aas. 28. odt. 31. Erro. 33. Ekel. 35. Kalóz. 36. Bugac. 39. Muss. 40. Sári. 43. has. 44. néz. 46. na. 48. em.

Heti nyeremények:

5 üveg
„Dreher Szent-Erzsébet Tápsör"
Az üvegeket kérjük visszaküldeni.

1 DOBOZ
Dreher
CSOKOLÁDÉ-DESSERT

Utalvány fél kg. diszdobozos csokoládédesszertre
„Cadeau"
csokoládégyárhoz, VI., Izabella-utca 88.

6 nyeremény: 1—1 kötet
uj nagy VÁNCZA-KONYV
aranynyomásu vászon keménykötésben
450 kép * 465 recept
256 oldal.


2xegy szines aquarel foto 18x24 cm nagyságu
Diskay és Társa művészi fényképészetnél
Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. szám.
Telefon: 1—348—81. Lift dijtalan.

Egy
Kolozsvári gyógyszappancsomag
Tartalma: 1 drb. Szent László fertőtlenitőszappan. — Allando használata megóvja iskolás gyermekeinket a fertőző betegségektől. — 1 drb. Szent László fertőtlenitő fogkrém és 1 drb Kénsalicyl gyógysampon. Gyártja és adja: a Kolozsvári (Heinrich J.) Gyógyszappangyár R.-T., Budapest, X., Hőlgy u. 8.

1 darab
Dr. Noseda „OSMO"-puder No. 2.
Futurit-dobozban.

Utalvány 1 üveg
Dr. Rob. GREENSILL-féle szájvizre
és 1 drb fogszappanra. Parfumerie „LE ROSIER" Bpest, VIII., Mária-u. 19.

Utalvány egy kabinet nagyságu
Pastell-fotografiára
GYULAY-müterem József-körut **17.**

1 tubus BAYDERMA KRÉME
1 tubus BEBILON KRÉME
1 darab BEBILON SZAPPAN
Főrak: **BAYER gyógytár** Budapest, VI., Andrássy-ut 84.

3 drb művészi levelezőlapra jogositó utalvány
Brunhuber Béla
udvari és kamarai fényképész (Budapest, VIII., Baross-utca 61.) mütermébe

Egy-egy ½ kilós bödön Orsz. Magy. Tejszövetkezeti Központ által termelt
HORTOBÁGYI JUHTURÓ

Majthényi Béla
drogua és illatszertár az „Arany-Kereszthez"
Budapest, IX., Vámház-körut 15. szám.
(Lónyay-utca sarkán)
MAJTHÉNYI KÖLNI BÁRMELY ILLATBAN

1 üveg 0.7 literes
MEGGY-LELKE

a magyar asztal likőrje
Schranz
ESZTERGOM

A Bohémélet felujitása

Teljesen uj kiállitásban és uj betanulásban jelenik meg Puccini dalműve *Pataky* Kálmán fellépésével és *Dobrowen* Issay vezénylésével május 11-én az Operaházban. Először énekel *Dobay Lívia* — Mimi, *Osváth* Julia — *Musette*, *Lendvay* Andor — Schaunard, *Losonczy* György — Marcel. Mint Rodolphe *Pataky* Kálmán és mint Colline *Székely* Mihály lép fel. Rendezi az uj Bohéméletet *Nádasdy* Kálmán, uj diszleteket és jelmezeket tervezett *Oláh* Gusztáv.

HUBAY JENŐ-EMLÉKE

Pénteken, május hó 14-én (19-ike helyett) a Zeneakadémián Hubay Jenő emlékhangverseny lesz. Műsora méltó a Mester emlékéhez. *Szigeti* József hegedül, *Báthy* Anna és *Palló* Imre énekelnek, a Budapesti Hangversenyzenekart pedig *Vaszy* Viktor és Josef *Krips*, a bécsi állami opera nagynevű karmestere vezényli. Emlékbeszédet *Hegedüs* Lóránt mond. Josef *Krips Hubay* Jenő előadatlan posthumus művét, az Ara pacist vezényli, melyet az elhunyt mester utolsó nyaralásakor a bécsi karnaggyal együtt vett át s aki éppen a régi barátságra való tekintettel igényt tartott a mű első bemutatójának dirigálására.

A Békésszentandrási Keleti Szőnyegipar M. Kir. Állami Bérlemény valóban világhírű jutamentes MAGYAR PERZSA készitményei kizárólag
KLEIN ÖDÖN
szőnyegházában, IV., KOSSUTH LAJOS-UTCA 2. (Városház-utca sarok) kaphatók.
CIMRE KÉREM NAGYON ÜGYELNI!
Látogasson meg a **Nemzetközi Vásáron!** Iparcsarnok: 490. számu fülke.

A Liszt Ferenc Társaság és a Hubay Jenő Társaság május 6-án, csütörtökön d. e. fél 12 órakor a Magyar Tudományos Akadémia nagytermében a Hubay Jenő emlékére ünnepi gyászülést tart. Az ülés szónokai gróf *Zichy* Jánosné, dr. *Ravasz* László és sipeki *Balás* Béla, *Mécs* László pedig *Hubay* Jenőhöz irt két költeményét szavalja el. Az ülésen az elhunyt nagy művész és zeneszerző minden tisztelője szivesen látott vendég.

Szinház, művészet

Kulisszatitkok

— Gödel Hilda, a tanulmányait Bécsben most végzett fiatal énekesnő, Aldozócsütörtökön mutatkozik be Budapest közönségének Faludi Béla énekkarainak egyházzenei hangversenyén.

— Deák-Bárdos György, a kitünő muzsikus két uj kompozicióját a posnani dóm-kórus külön hangversenyen mutatta be és ezt a koncertet az összes lengyel rádióállomások közvetitették.

— Száz külföldi rádióállomás közvetili a magyar cigányok diszelőadását május 8-án délután a Városi Szinházból. A diszelőadás, amelyet a magyar cigányok 500 éves jubileuma alkalmából rendeznek, műsorán előbb a Rákóczi-induló, majd Bihari kesergője és a kurucvilág tárogató szólamai kerülnek előadásra. A műsor második részében a magyar nóta aranykora, a világháboru nótái csendülnek meg a közönség előtt. Az előadást a Magyar Cigányzenészek Országos Szövetsége rendezi.

— Fodor Oszkár, aki ujabb egy évre megkapta a pécsi Nemzeti Szinház bérletét, 35 esztendeje szolgálja a magyar szinpadot. Tiz válogatott előadással emlékezik meg a pécsi társulat szorgalmas igazgatójának jubileumáról. Fodor Oszkár 10 éve pécsi igazgató, 20 esztendeje szinigazgató, 30 éve rendező és 35 éve szinész.

— Kevesen tudják, hogy Grete Garbo Kaméliás hölgye milyen remek üzletnek bizonyult Budapesten. Szakértők nem jósoltak nagy sikert a filmnek, tulfinomnak itélték, de a publikum most is rácáfolt az előzetes félelemre és bebizonyitotta, hogy a legnivósabb filmeknek mindig pártját fogja. A „Camille" az évad legjobb üzletének bizonyult.

— Szlatinay Sándor zenéjét használják fel „Az én lányom nem olyan" megfilmesitéséhez. Nem slágereket komponált, hanem zenei illusztrációt a tehetséges muzsikus.

— Érdekes balettet mutattak be Rigában a nemzeti operaházban. Az „Ilga", Grossberg némajátéka Janis Vitolins, a neves lett zeneszerző legujabb balletje. Vitolins a modern amerikai zene tanitványa, aki ebben a balletjében az orosz forradalom elől menekülő két szerelmes különös bolyongását dolgozta fel. A rigai operaház balletkara a nyáron külföldi turnéján is bemutatja az uj ballettet.

— Korda Sándorhoz került ki rendezőnek Ráthonyi Ákos, a fiatal magyar filmember, aki Amerikában is dolgozott. Most, hogy Londonban járt, megállapodott a London Film-vállalattal, hogy szeptembertől, mint önálló rendező működik a gyár studiójában.

A NEMZETKÖZI VÁSÁR LÁTOGATÓI FELTÉTLENÜL
keressék fel üzleteinket, ahol készséggel bemutatjuk
rádió-, villany-, csillár-ujdonságainkat!
174 oldalas képes tavaszi árjegyzékünket, számos legmodernebb kapcsolási rajzzal, dijtalanul küldjük!
Barta és Társa

Szinházak heti müsora

OPERAHÁZ. Vasárnap délután: Sylvia. Csárdajelenet; este: Diszelőadás: Bánk bán; hétfő (a Városi Szinházban): Tannhaeuser (B. 4.); kedd: Diszelőadás: Május királynője, Magyar ábrándok; szerda: Istenek alkonya (Népm. Biz., fél 7); csütörtök: Az álarcosbál; péntek: Hovanscsina (fél 7); szombat: Scherezade, Parasztbecsület, Magyar ábrándok; vasárnap délután: János vitéz; este: Sybill. (3. fél 8).

NEMZETI SZINHÁZ. Vasárnap délután: Szülők lázadása; este: Pogánytüz; hétfő: Faust (K. 9., fél 8); kedd: Pogánytüz (B. 16.); szerda: Amerikai Elektra (fél 8); csütörtök: Pogánytüz (F. 8); péntek: Tweghintó; szombat: Szülők lázadása; vasárnap délután: Ocskay brigadéros; este: Pogánytüz. (Fél 4, 8).

VIGSZINHÁZ. Vasárnap délelőtt: Gyermekkabaré; délután: Vihar az egyenlitőn; este: Két asszony (R); csütörtök (K), szombat és jövő vasárnap este: Két asszony; jövő vasárnap délelőtt: Gyermekkabaré; hétfő, szerda, csütörtök délután, péntek este, jövő vasárnap délután: Vihar az egyenlitőn. (Fél 4, 8).

MAGYAR SZINHÁZ. Vasárnap este, hétfő, kedd csütörtök, péntek, szombat, jövő vasárnap délután és este: A néma levente; most vasárnap délután, szerda este és csütörtök délután: A szüz és a gödölye. (Fél 4, 8).

BELVÁROSI SZINHÁZ: (4, 8). Egész héten minden este és vasárnap délután: Eltévedt báránykák.

MŰVÉSZ SZINHÁZ. Vasárnap este, hétfő, szerda, csütörtök délután, péntek este, szombat és vasárnap este: Liliom; most vasárnap délután, kedd, csütörtök este, szombat este és jövő vasárnap délután: Egy pohár viz. (4, 8).

PESTI SZINHÁZ: (fél 4, 8). Minden este és vasárnap délután: Illatszertár.

VÁROSI SZINHÁZ. Vasárnap délután és este, szerda, csütörtök, péntek, szombat este, jövő vasárnap délután és este: Josephine császárné; hétfő: Tannhaeuser (az Operaház vendégjátékában, fél 8); kedd: Fischer Edwin zenekari hangversenye; szombat délután: Magyar cigányzenészek dizshangversenye (fél 5); jövő vasárnap délelőtt: Gyermekelőadás. (Fél 4, 8).

ROYAL SZINHÁZ. Szombat este és jövő vasárnap délután: Konflikt (Bassermann vendégjátéka); jövő vasárnap este: Raub der Sabinnerinnen (Bassermann vendégjátéka). (4, 8).

ANDRÁSSY-UTI SZINHÁZ. (4, 8). Minden este és vasárnap délután: A romantikus asszony.

TERÉZKÖRUTI SZINPAD: (fél 5, 9). Minden este és vasárnap délután: Kacagó tavaszi esték.

PÓDIUM KABARÉ: (fél 5, 9). Minden este és vasárnap délután: Uj müsor.

KOMÉDIA. Minden este és vasárnap délután: Eltévedt bár-lánykák. (Fél 5, fél 9).

ERZSÉBETVÁROSI SZINHÁZ. Mindennap 6, háromnegyed 9, vasárnap fél 4, 6, háromnegyed 9: Marika hadnagya.

JÓZSEFVÁROSI SZINHÁZ. Mindennap 6, háromnegyed 9, vasárnap fél 4 6, háromnegyed 9: Csókról-csókra.

KISFALUDY SZINHÁZ. Mindennap fél 6, fél 9, vasárnap fél 4, háromnegyed 6, fél 9: Nincs elvánolnivalója!

MAGYAR MŰSZINKÖR. Szombat fél 5, vasárnap fél 4, 6, 8: Csárdás.

HANGVERSENYNAPTÁR

Május 2-án, vasárnap: A Szilágyi Erzsébet-leánylíceum énekkari hangversenye, délután 5, Zeneakadémia. — Dr. Balázs Gyula szerzői estje, 8, Zeneakadémia (kamaraterem).

Koncert rendezései:

Május 4-én, kedden: Fischer Edwin zongoraestje kamarazenekarral, közreműködnek: Bartók Béla és Dohnányi Ernő, 8, Városi Szinház. — Ruth Horna ária- és dalestje, 8, Zeneakadémia (kamaraterem).

Május 5-én, szerdán: Haendel „Jephta oratóriuma" a Budapesti Ének- és Zenekar Egyesület előadása, fél 8, Zeneakadémia.

Rózsavölgyi (Szász) rendezései:

Május 5-én, szerdán: Alexander Swaine táncestje, 8, Zeneakadémia (kamaraterem).

Május 9-én, vasárnap: Hajdu Anna dalestje, fél 9, Zeneakadémia.

MOZIK MÜSORA:

ADMIRÁL FILMSZINHÁZ. (II., Margit-körut 5/b. Tel.: 15-35-07.) **Rád bizom a feleségem** (Erdélyi M., Páger). **Világvarieté. Szerelmes madarak. Hiradók.** Előadások kezdete hétköznap fél 4, fél 6, fél 8, fél 10, vasár- és ünnepnap 11, fél 2, fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor.

ÁTRIUM FILMSZINHÁZ. (Margit-krt 54. Tel.: 1-530-34, 1-540-24). **A „Kreutzer Szonáta"** (Lil Dagover, Albert Schönhals. — Előadások kezdete hétköznap (szombat kivételével) fél 6, fél 8, fél 10, szombat, vasár- és ünnepnap fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor.

BELVÁROSI FILMSZINHÁZ. (Irányi utca 21. Tel.: 1—845—63). **Dodsworth** (Ruth Chatterton és Lukács Pál). — **Fényes kisérő műsor.** — **Magyar Világhiradók.** Előadások kezdete hétköznap jobb terem fél 5, 7, fél 10, balterem 8, vasárnap jobbterem fél 3, 5, egynegyed 8, fél 10, balterem fél 4, 6, egynegyed 9 órakor. Az első előadás naponta 30—80 fill. helyárakkal.

BUDAI APOLLO. (Széna-tér, Telefon: 15—15—00). **Rád bizom a feleségem** (Erdélyi M., Páger). — **Eneklő árnyék. Hiradó.** Hétfőtől: **40 éves asszony** (Lil Dagover). — **Autósok álma. Hiradó.** Előadások kezdete hétköznap 4, fél 7, 9, vasár- és ünnepnap 1, egynegyed 4, fél 6, háromnegyed 8 és 10 órakor.

CASINO FILMSZINHÁZ. (Eskü-ut 1. Telefon: 1—831—02). Shirley Temple uj filmje: **A kis kapitány.** — **Hiradók.** — Előadások kezdete hétköznap (szombat kivételével) fél 6, fél 8, fél 10, szombat, vasár- és ünnepnap fél 4, fél 6, fél 8, fél 10 órakor.

CITY FILMSZINHÁZ. (Vilmos császár-ut 36. Tel.: 1-111-40). 3-ik hétre prolongálva! Kizárólag! **A dzsungel királynője** (Dorothy Lamour). — **Amerika melódiái** (zenés film). Előadja Ferde Grafe zenek. — **Popeye-egyveleg. Hiradók.** Előadások kezdete hétköznap (szombat kivételével) háromnegyed 6, háromnegyed 8, háromnegyed 10, szombat, vasár- és ünnepnap háromnegyed 6, háromnegyed 8 és háromnegyed 10 órakor.

CORVIN FILMSZINHÁZ. (József-körut és Üllői-ut sarok. Tel.: 1—395—84, 1—389—88). **A rémület hajója.** Főszerepben: Hans Albers és Turay Ida. — **Hiradók.** — Előadások kezdete hétköznap fél 4, fél 6, fél 8, fél 10, vasár- és ünnepnap fél 2, fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor. Az első előadáson mindennap 1000 hely 40—80 fillérig.

CORSO FILMSZINHÁZ. (Vácziutca 9. Telefon: 1—809—50). Lil Dagover, **Adolf Wohlbrück: Egy asszony, aki tudja mit akar** (vigjáték). — **Pompeji** (kulturfilm). **Hiradó.** — Előadások kezdete hétköznap (szombat kivételével) fél 6, fél 8, fél 10, szombat, vasár- és ünnepnap fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor.

DÉCSI FILMSZINHÁZ. (Teréz-körut 28. Tel.: 1 259-52 és 1-213-42). — Ötödik hétre prolongálva! — **Három kis ördög** (Barbara Read, Nan Grey és Deanna Durbin). — **Hiradó.** — Előadások kezdete hétköznap (szombat kivételével) 6, 8, 10, szombat, vasár- és ünnepnap 4, 6, 8 és 10 órakor.

ELIT MOZGÓSZINHÁZ. (Lipót-körut 16. sz. Telefon: 1)—61—51. **A csodálatos ember.** H. G. Wells regénye. — **A sinek királynője. Hiradók.** — Előadások kezdete vasárnap és hétköznap 4, 6, 8 és 10 órakor.

FORUM FILMSZINHÁZ. (Kossuth Lajos-utca 18. Tel.: 1-897-07, 1-895-43). Herczeg F.: **Pogányok** (Kiss Ferenc, Muráti Lili, Szakáts Zoltán). — **Világhiradók.** — Előadások kezdete hétköznap (szombat kivételével) egynegyed 6, fél 8, háromnegyed 10, szombat, vasár- és ünnepnap fél 4, fél 6, fél 8 és 10 órakor.

GLORIA FILMSZINHÁZ. (Thökölyy-ut 56. Telefon: 1—448—00). **Rád bizom a feleségem** (Páger, Erdélyi M., Komár J., Pethes, Vaszary P.) — **Kalandok országa** (utifilm). — **Hiradók.** — Hétfőtől: **Egy férfiért sem érdemes** (Lili v. Hohenberg, Fritz Imhof). — **Veszélyes szálloda.** — **Hiradók.** Előadások kezdete hétköznap fél 5, háromnegyed 7, 9, vasár és ünnepnap fél 2, fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor.

HOMEROS MOZGÓ. (Herminaut 7. Telefon: 29—61—78). **Safari (A fehér vadász)** Főszr. Warner Baxter). — **Kihuzták a sorsjegyemet.** — **Rohanás a rekordért.** — Előadások kezdete hétköznap háromnegyed 5, 7, egynegyed 10, vasár- és ünnepnap fél 2, fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor. Az első előadás mérsékelt helyáru.

HOLLYWOOD FILMSZALON. (Bethlen-tér 3 Tel.: 14—24—55.) **Garszonlány.** — **Stan és Pan-vigjáték.** — **Világhiradók.** — Előadások kezdete hétköznap fél 4, fél 6, fél 8, fél 10, vasár- és ünnepnap fél 2, fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor. Az első előadás félhelyárakkal.

JÓZSEFVÁROSI FILMPALOTA (Kálvária-tér 7. Tel.: 1—346—44). **Rád bizom a feleségem** (Páger, Erdélyi M., Pethes, Vaszary P.) **Aranyimádók. Az uszás művészei. Hiradó.** — Előadások kezdete hétköznap egynegyed 5, háromnegyed 7, egynegyed 10, szombat 4, 6, 8, 10, vasár- és ünnepnap háromnegyed 2, háromnegyed 4, háromnegyed 6, háromnegyed 8, háromnegyed 10 órakor. Az első előadás 30 fillértől.

KAMARA FILMSZINHÁZ. (Dohány- és Nyár-utca sarok. Tel.: 1—440—27) **Három kis ördög. Pasternák-film.** (Deanna Durbin) — **Hiradó.** — Előadások kezdete hétköznap (szombat kivételével) háromnegyed 6, háromnegyed 8, háromnegyed 10, szombat, vasár- és ünnepnap 4, 6, 8 és 10 órakor.

METRO FILMPALOTA. (Teréz-körut 60. Tel.: 11-22-30). Hatodik hétre prolongálva: Greta Garbo filmje: **Camille, a végzet asszonya** (R. Taylor, L. Barrymore). **Hiradó.** — Előadások kezdete hétköznap (szombat kivételével) egynegyed 6, fél 8, háromnegyed 10, szombat, vasár- és ünnepnap egynegyed 4, fél 6, háromnegyed 8 és 10 órakor. — Vasárnap délelőtt 11 órakor: **Gyermekmatiné.**

OLYMPIA FILMSZINHÁZ. (Erzsébet-körut 26. Tel.: 1-429-47). **A garszonlány** (Maria Bell). — **Világvarieté** (revüfilm). — **Taormina látványosságai** (kulturfilm). **Hiradó.** — Előadások kezdete hétköznap 4, 6, 8, 10, vasár és ünnepnap 2, 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadás mérsékelt helyárakkal, 40 fillértől.

OMNIA FILMSZINHÁZ. (József-körut és Kölcsey-utca sarok. Tel.: 13—01—25). **Nono, lassabban a csókkal** (Zoro és Huru Budapesten készült filmje Lucie Englischel, Halmay Tiborral és a Moulin-gárlökkel). — **Tinta Muki kalandjai.** — **A fenséges tenger** (kulturfilm). — **Hiradók.** — Előadások kezdete hétköznap (szombat kivételével) 5, egynegyed 8 fél 10, szombat, vasár- és ünnepnap 4, 6, 8 és 10 órakor.

OTTHON FILMSZINHÁZ. (Beniczky-utca 3—5. Tel.: 1—367—96). **Anthony Adverse** (Fred. March és Oliva de Havilland). **Hiradók.** Előadások kezdete hétköznap 4, szombaton egynegyed 4, fél 6, háromnegyed 8, 10, vasárnap 1, egynegyed 4, fél 6, háromnegyed 8 és 10 órakor.

PALACE FILMSZINHÁZ. (Erzsébet-körut 8. Tel.: 1 365-23). — Ötödik hétre prolongálva! — Sonja Hennie világfilmje: **Jéghercegnő.** — **Világhiradók.** — Előadások kezdete hétköznap 4, 6, 8, 10, vasár- és ünnepnap 2, 4, 6, 8 és 10 órakor. — Vasárnap délelőtt 11 órától matiné: **Motorkerékpárral 5 világrészen át.** — Hétfőtől: **Éjjeli menedékhely Jean Gabin és Juny Astor.**

PÁTRIA FILMSZINHÁZ. (Népszinház-utca 13. Tel.: 1—456—73). **Rád bizom a feleségem** (Erdélyi M., Páger Antal). — **Aranylányok** (Fifi Dorsay). — **Hiradók.** Előadások kezdete hétköznap fél 5, 7, fél 10, szombat 4, 6, 8, 10, vasárnap 2, 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadás mérsékelt, 30 fillértől. — Vasárnap délelőtt 10 és fél 12-kor: **Matiné.**

RADIUS FILMSZINHÁZ (Nagymező-u. 22. Tel.: 1-220-98, 1-292 50) Shirley Temple uj filmje: **A kis kapitány.** — **Világhiradók.** — Az előadások kezdete hétköznap háromnegyed 6, háromnegyed 8, háromnegyed 10, szombat, vasár- és ünnepnapon háromnegyed 4, háromnegyed 6, háromnegyed 8 és háromnegyed 10 órakor. — Május 2-án, vasárnap délelőtt 11 órakor: **Lovasfilmmatiné.**

SAVOY FILMSZINHÁZ. (Kálvin tér. Üllői-ut 2. Tel.: 1-460-40). **Rád bizom a feleségem** (Erdélyi Mici, Páger Antal). — **Aranylányok** (Fifi Dorsay). — **Hiradók.** Előadások kezdete hétköznap 4, fél 7, 9, szombat fél 4, fél 6, fél 8, fél 10, vasárnap fél 2, fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 orakor. Az első előadás mérsékelt, 30 fill. lértől. — Vasárnap délelőtt 10 és fél 12-kor: **matiné.**

SIMPLON FILMPALOTA. Horthy Miklós-ut 62. T.: 2-689-98, 2-689-99). **Negyvenéves asszony** Főszereplő: Lil Dagover. — **Hiradók.** — Előadások kezdete hétköznap fél 4, fél 6, fél 8, fél 10, vasár- és ünnepnap fél 2, fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor. Hétfőtől: **Allah kertje.** — **Zenés háromszög.**

TISZTI KASZINÓ ZÁRTKÖRŰ FILMSZINHÁZA. Május 2-án: **Rémület hajója*** (Hans Albers, Turay Ida); május 4-én: **Táncos kalóz*** (Duna Steffi, Várkonyi Mihály); május 6-án: **Dzsungel királynője*** (Dorothy Lamour); május 9-én: **Harclas hölgyek*** (Jean Harlow, William Powell, Myrna Loy, Spencer Tracy). Előadások kezdete fél 5, háromnegyed 7 és 9 órakor.

URÁNIA FILMSZINHÁZ. (Rákóczi-ut 21. Telefon: 14—60—45). **A Kreutzer-szonáta** (Lil Dagover és Peter Petersen). — **Ne menj el, maradj itt!** (bünügyi vigjáték). — **Világhiradók.** — Előadások kezdete hétköznap 3, egynegyed 8, fél 10, vasár- és ünnepnap háromnegyed 3, 5, egynegyed 8 és fél 10 órakor. — Vasárnap délelőtt 11 órakor **filléres kultur- és trükkfilm-matiné.**

12.90

Eredeti «LICHTMANN»
Nyári szandalett cipők
Tollkönnyü, varrott, hajlékony.
Kézimunka női trottőr cipők.
Fekete és kék sevró divatcipők.
Férfi cipők, elegáns kivitelben.
„Vera" cipők
IV., Kossuth Lajos-utca 11, sz.

— **Vizsgaelőadás.** Az *Országos Színészegyesület* Színészképző Iskolájának vizsgaelőadása keretében a Kamara-szinházban mutatták be szombaton délután *Ibsen: „A társadalom támaszai"* cimü négyfelvonásos szinművét. A vizsgázó együttes sikerrel és teljes készültséggel hozta szinre a szélesskáláju Ibsen-drámát. *Karsten* konzul szerepében *Dávid* József illuziótkeltő alakitást nyujtott. Partnere, *Timár* Liza Betty szerepében ugyanesak kiforrott játékkészségéről adott tanubizonyságot. A tipikusan ibseni nő: Leóna szerepében *Hajdu* Piri és Mártáéban *Feiszt* Hedvig biztosan és öntudatosan oldották meg a sokszor nehéz feladatot. *Ador* Etelka lefojtott, szoborszerüen hideg alakja, kevés gesztussal is erős drámai tehetséget árult el. A férfi szereplők közül Tönnesen János szerepében *Somogyváry* R., *Rörlund* tanár szerepében *Szabados* Ambrus — a szinmü legfontosabb jeleneteiben — figyelemreméltó kvalitásoknak adták tanujelét. *Galamb* Sándor igazgató, mint rendező tanár sok tanulmánnyal és ötletes hozzáértéssel hozta közelebb a növendékekhez és a közönséghez a rég elfeledett drámát s rendezői irányitásának brilliánsan engedelmeskedett a fiatal együttes.

— **Rozgonyinál** 3 kabinetkép 8 P. Kálvin-tér 5.

— **Liszt Ferenc származásának tisztázása.** Rendkivül érdekesnek igérkező ülést tart hétfőn, május 3-án, délután 5 órakor a Magyar Tudományos Akadémia I. osztálya. Dr. *Csekey* István szegedi egyetemi tanár „Liszt Ferenc származása és hazafisága" cimmel ad elő. *Csekey* professzornak egy kis kötete és tanulmánya jelent meg a Liszt év alatt. Most széleskörü okleveles kutatásokat végzett *Liszt* Ferenc sokat vitatott származásának titkáról. Megállapitásai nagy [illegible] számot nemcsak zene- és müvelődéstörténeti, de államtani, közelebbről nemzetiségtudományi szempontból is.

RÁDIÓ

Vasárnap

május 2.

8.45: Hirek. — 9.10—9.55: Rádióüzenetek a Nemzetközi Vásárból. — 10—11.10: Egyházi ének és szentbeszéd az Egyetemi templomból. A szentbeszédet mise után dr. Tóth Tihamér mondja. — 11.15—12.15: Evangélikus istentisztelet a Deák-téri templomból. Prédikál Keményy Lajos budapesti esperes. — 12.20: Pontos időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés. — 12.30—13.55: Rádióüzenetek a Nemzetközi Vásárból. — 14: Lakatos Töni és Lakatos Misi cigányzenekara. — 14.45: „A szőlő főbb rovarkártevői és az ellenük való védekezés". — 15.30—16.55: Rádióüzenetek a Nemzetközi Vásárból. — 17: A rádió szalonzenekara. Vezényel Bertha István. Közreműködik dr. Szedő Miklós (ének) és Dobos Imre (tárogató). — 18.10: A Ferencváros—Ujpest bajnoki labdarugómérkőzés második félidejének közvetitése. — 19: Hanglemezek. — Közben 19.30—19.55: „Rákóczi Ferenc szenvedése és megdicsőülése". — 20.30: „A virágember". Dráma 1 felvonásban. — Utána kb. 21.15: Hirek, sporteredmények. — 21.40: Közvetités egy budai étteremből. Pertis Jenő és cigányzenekara. — 22.40: Az Operaház tagjaiból alakult zenekar. Vezényel Fridl Frigyes. — 00.05: Hirek külföldi magyarok számára. — **Budapest II.** 10.25—11.50: A Rákóczi-szobor leleplezése. Közvetités a Kossuth Lajos-téri ünnepségről. Beszélő Budinszky Sándor. — 12.30—14: A Mária Terézia 1. honvéd gyalogezred zenekara. Vezényel Figedy Sándor. — 14.45—15.55: Hanglemezek. — 16—16.55: Vásárhelyi Magda zongorázik, Szántó Jenő hegedül zongorakisérettel. — 17—17.40: Forrai Miklós kamarakórusa. (Közvetités a Nemzetközi Vásár studiójából.) — 17.45—18.10: „Musset, a legnagyobb francia lirikus". — 19.40—kb. 22.25: Az Erdélyi Férfiak Egyesülete diszhangversenyének közvetitése a Zeneművészeti Főiskola nagytermében. — Szünetben kb. 20.55: Hirek, lóversenyeredmények.

Hétfő

május 3.

6.45: Torna. — Utána: Hanglemezek. — Kb. 7.20: Étrend, közlemények. — 10: Hirek. — 10.20: Miklas osztrák szövetségi elnök és felesége érkezése és bevonulása. — 12: Déli harangszó az Egyetemi templomból. Időjárásjelentés. — 12.05: Miklas osztrák szövetségi elnök megkoszoruzza a Hősök emlékkövét. — 12.40: Hirek. — 13.10: Pontos időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés. — 13.15—14.30: Rádióüzenetek a Nemzetközi Vásárból. — 14.40: Hirek. — 15: Árfolyamhirek, piaci árak, élelmiszerárak. — 15.30—16.40: Rádióüzenetek a Nemzetközi Vásárból. — 16.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hirek. — 17: Szendy Lajos zongora-humorista számai. — 17.30: Szász Ila csevegése a Budapesti Nemzetközi Vásárról. — 18: Horváth Gyula és cigányzenekara. — 19: Stilustörténeti előadás. V. rész. „A romantika". — 19.50: Budapesti Hangverseny Zenekar. Vezényel Rajter Lajos. — Közben 20.20: „A gyermekvédelem időszerü kérdései". Albrecht főherceg előadása. — 21.10: Hirek. — 21.30: Győry-trió. Tagjai: H. Szanyi Irma (zongora), Hermann László (hegedü) és Helényi Gyula (gordonka). — Közben kb. 22: Időjárásjelentés. — 22.35: Hanglemezek. — 23: Hirek német nyelven. — 23.10: Közvetités egy szállóból. Jávor Sándor jazzenekara játszik. — 00.05: Hirek külföldi magyarok számára. — **Budapest II.** 13.15—14.30: Állástalan Zenészek Szimfonikus Zenekara. Vezényel Melles Béla. — 16.15—16.40: Lucienne Boyer és Tino Rossi hanglemezei. — 18.30—18.55: Német nyelvoktatás. — 19—19.40: B. Fehér Miklós (hegedü) és Nováki László (mélyhegedü-zongora) müsora. — 19.50—20.15: Heltai Nándor előadása. — 20.20—20.35: Hirek.



SZŐNYI ISTVÁN KISFALUDI
STROBL ZSIGMOND SZOBRÁT NÉZI


den
nben
KOSSUTH LAJOS

SZŐNYI ISTVÁN ÚJABB KÉPEI



Szőnyi István : Patak partján MFI, Petrás felv.



Szőnyi István : Erdő mélye MFI, Petrás felv.

Magyar Művészet 1938. 3-ik.



Szőnyi István : Ivók

MFI, Petrás felv.



SZŐNYI ISTVÁN : Az első Sztalinecz megérkezése.



SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK IV., MÁRIA VALÉRIA UCCA 8

MEGHIVÓ

SZŐNYI ISTVÁN
GYÜJTEMÉNYES KIÁLLITÁSÁRA
1937. OKTÓBER HÓ 17-ÉN,
DÉLELŐTT 11 ÓRAKOR

NYITVA NAPONTA 9-TŐL 6-IG, ÜNNEPNAPON 9-TŐL 2-IG. A KIÁLLITÁS NOVEMBER HÓ 1-ÉN ZÁRUL
EZ A MEGHIVÓ A KIÁLLITÁS MEGNYITÁSÁRA KÉT SZEMÉLYNEK BELÉPŐJEGYÜL SZOLGÁL

SZŐNYI ISTVÁN KIÁLLITÁSA FRÄNKELNÉL

BUDAPEST, IV., MÁRIA VALÉRIA UCCA 8. TELEFON: 382-122

KÉSZPÉNZELSŐBBMEGJELENÉSINVITE
1937 OKT. 14.
BUDAPEST 51

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Dr Szalatnyai Gyula

Úrnak
Hölgynek

Pápa
Rákóczi u. 10.

SÁRKÖZI, T. 1-181-58

Sipos Gyula

Epigrammák

Egy kegyes jóbarát

Hogy megalázott! És a zsebemből kilopta a krajcárt,
gyerekem tányérjából az ételt kikanalazta,
könnyel felhőzte feleségem tiszta szemét,
s lám: kegyes ő, jóbarát, most ölelésre tárva a karja,
Megbocsát s mindent elfelejtene.
Nem is kérdi: én megbocsátok-e?

Divathölgy

Ugy élt, mint hal a vízben és ma is úgy él.
Hangos, nagy híve ő minden elvi divatnak.
Most maradinak tartja a munkást, gyávának az írót,
a tehetetlen parasztról sóhaja van csak.
Ugy mutogatja radikális elveit szinte kacéran,
mint dombjaikat, lófark-frizurájukat a csinosabbak.

Egy önteltre

Farkatlan vén veréb szökdel kinn a kertben,
hosszúfarkúaknál sokkal hegyesebben.
Föltartja kis fejét, szárnya büszkén rebben:
ha nem volna olyan büszke, orrabukna menten.

Szőnyi Istvánnál

A CSEPELI POSTAPALOTÁBAN

A múlt év képzőművészeti termésének legjelentősebb eredménye Domanovszky Endre elkészült sztálinvárosi freskója és Szőnyi István készülő freskókartonjai és vázlatai. A két mű a VI. Képzőművészeti Kiállításon a Műcsarnok két szembenlevő falán a közönség és a kritika elismerését vívta ki.

Múlt pénteken fotoriporter kíséretében mentem ki Csepelre, Szőnyihez, aki mint értesültem — már a helyszínen festi nagyszabású falképét. Az új postapalota homlokzatát majdnem teljesen üvegfal borítja: kívülről nagyon derűs és szép hatást kelt, de bent az előcsarnokban, az emeletmagas állványzaton — ahol Szőnyi két most végzett tanítványa segítségével dolgozik — ilyenkor déltájban bizony tikkasztó a meleg.

Miközben a mester a munka technikai körülményeire vonatkozó kérdéseinkre türelmesen és előzékenyen válaszolgat, nézzük a már félig elkészült művet: baloldalt egy Rákóczi-korabeli vár udvarán hajdúk lovat nyergelnek. A várúr éppen most adja át a levelet a lovas futárnak, körben lézengő kurucok, udvari emberek nézik a készülődést, nyilván fontos üzenetről van szó, nem közömbös számukra, eljut-e a levél idejében rendeltetési helyére. A táj hirtelen napfényes erdei útba fordul, biedermayer-kori delizsáncot húznak feszülő inú lovak. A kocsiból fiatal nő tekint ki, a kocsi mellett bolhaszín-redingotos, cilinderes urak nyargalnak, kék és piros köpenyük lebeg a szélben. Majd park következik, előtérben az a kedves fehér pad, amelyet annyira megszerettünk már Szőnyi képein. Fiatal pár jár arra andalogva, s a hajdani szerelmesek boldog viszontlátása a mi szívünket is melegséggel tölti el. Ettől jobbra már csak halvány kontúrrajzokat látunk. A hónapokig tartó gondos tanulmányokból, a pontos kartonból csupán ez utóbbiak kerülnek mechanikus másolással a falra, a többit a művésznek kell újra megoldania, most már a helyszínen, az anyag, a technika követelményeinek megfelelően.

— *Van-e olyan tartós az „al secco" technikával festett falkép, mint a freskó* — kérdem a mestertől, miután alaposan körülnéztem.

— Ennek is érteni kell a módját — mondja Szőnyi —. Piero della Francesca, XV. századi festő, régebben freskónak tartott falképeiről a szakemberek sorra kimutatták, hogy al secco készültek. Sőt vannak, akik meggyőződéssel állítják, hogy a több ezer éves pompéji freskók ugyancsak al seccok. Akármint is van, ha jó az alap, megbízható a porfesték, és a kötőszer (mész és tehéntúró helyes arányú keveréke), és a festő megfelelő lazuros technikát alkalmaz, nem kell félnie attól, hogy a festményt az idő megrongálja. Ez a vakolat pedig kitűnően sikerült, hálás is vagyok érte a kőművesnek — mondja Szőnyi és szeretettel te-



Zinner Erzsébet felv.

kint végig a falon, amelyen a szép színek tiszta csengését mindenütt fokozza az alóla kicsillanó vászonfehérségű vakolat.

Követem Szőnyi tekintetét és a rossz látási viszonyok ellenére igyekszem egy tekintettel átfogni a falkép már elkészült, egymáshoz szervesen illeszkedő jeleneteit, amelyek — a megbízó kívánságának megfelelően — a posta történetét fejezik ki. Egy évvel ezelőtt — amikor Szőnyi műtermében jártam — a mindenfelé heverő fegyverek, korabeli ruhadarabok — no meg az átlapozott tanulmányrajzok százai — tanúskodtak arról, milyen alaposan készül Szőnyi a feladatra. És íme, az eredmény, ha egyelőre töredékesen is, nemcsak pontos és hű kép a magyar posta különböző korszakáról, hanem jellegzetes, a sugárzó színekből és nemes formákból kiáradó poézissel át- és átszőtt emberi és művészi élményt is ad a szemlélőnek. Bonyolultságában és tagoltságában is egységes, bensőséges hangulatú Szőnyi-kép születik itt, magába sűrítve és továbbfejlesztve egy nagy művész hosszú évtizedek során gyűjtött tapasztalatait.

Péter Imre

A HÉT KÖNYVEI

A MAGVETŐ adta ki Cseres Tibor „Here báró" című regényét — egy nagyvérű ember történetét — Darvi Gyula verseskötetét „Nyár elé" címmel, Körössényi János „Mátyás király országa" trilógiája első részét, az „Országrontó Garát"-t, Szabó Lőrinc válogatott verseit, Veres Péter „Falusi krónikát"-jának átdolgozott új kiadását.

A SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓNÁL jelent meg Boldizsár Iván elbeszélésgyűjteménye „Balatoni kaland" címmel, Csokonai Vitéz Mihály négy színjátéka: A méla Tempefői, Gerson du Malheureux A Cultura és Karnyóné. Az Olcsó Könyvtár új kötete Móricz Zsigmond Árvácska és Kiserdei angyalok című kisregényei. Új verseskötet: Somlyó György „Talizmán"-ja. **Az Új Magyar Könyvkiadó** e heti újdonságát, Garsin „A piros virág" című elbeszéléskötete, Heine verset, Herzen „Ki a bűnös?" című regénye és elbeszélései az „Orosz remekírók"-sorozatban, Krleza „Glembay-család" című regénye, Manzoni „A jegyesek" című regénye „A világirodalom klaszszikusai" sorozatban, s a vietnami költők antológiája „A víz meg a hal" címmel.

A SZIKRA adta ki Aranyossi Pál életrajzi regényét az „Érdekes könyvek"-sorozatban „Ki ölte meg Montesi Vilmát?" címmel, „Új Élet alkotói" a címe Kurajeva munkájának a „Vörös Október" kolhoz történetéről.

A MŰVELT NÉP jelentette meg Arszenyev „A Távol-Kelet őserdeiben" című útleírását Máté György könyvét a magyar kommunista sajtó történetéről „Szikrától lobban a láng" címmel, Sadoul „Charlie Chaplin filmjei és kora" című művének új kiadását Tevan Andor poszthumusz munkáját, „A könyv évezredes útjá"-t és a „Népszerű drámák" sorozatban Trenyov szovjet szerző „Gimnazisták" című színművét.

A NÉPSZAVA adta közre a „Színjátszók könyvtárá"-ban Gergely Márta „Négyszáz ember, egy gyerek" című színművét.

Az **AKADÉMIAI KIADÓ** Horváth János tanulmányait.

A lengyel alkotó körök vitáiról

Lengyelországban hosszú hónapok óta folynak a viták erkölcsi, gazdasági és politikai kérdésekről. Irók és újságírók vitacikkei jelennek meg a kulturális lapok hasábjain. A publicisták munkájukkal lelkesen támogatják az Egyesült Lengyel Munkáspárt 1954-ben tartott, a pártélet lenini normáinak visszaállításával foglalkozó III. plénumának a társadalmi élet megváltoztatására irányuló kezdeményezését.

A lengyel publicisztika, melyben az írók is tevékenyen részt vesznek, nem szorítkozik a pártvezetőség javaslatainak magyarázására, vagy támogatására, de egyre gyakrabban jelentkezik a tömegek tapasztalatából merített, konkrét alkotó kritikájával. Vitatkozunk a rendszerünkben kialakult közvélemény jellegéről, s harc folyik a tudomány, irodalom, művészet és általában a kulturális élet dogmatizmusa ellen.

Alábbi cikkünkben csupán a kulturális élet és az ezt kísérő közvélemény jelenlegi állapotának felvázolására vállalkozunk.

Irodalom

A lengyel irodalmat néhány évig az alkotó gondolkozás hiánya nyomasztotta. 1951 táján sorra jelentek meg az opportunizmussal fertőzött művek. A társadalmi élet nem egy területére a hallgatás függönye ereszkedett, mely kedvezett az életet meghazudtoló irodalom kifejlődésének és egyre szélesebb szakadékot vont a sajtó- és könyvolvasók, meg az íróemberek közé. Irókörökben azonban már ez évek alatt (1951—1955) mind keményebb ellenállás ébredt az irodalom zátonyra futtatásával szemben. Fiatal krakkói kritikusok (pl. Flaszen, Kijowski, Blonski és mások) már 1952-ben éles támadásokat intéztek az irodalom illusztráló szerepe és a valóság elkendőzése ellen. Születtek ebben az időszakban olyan könyvek is, melyek megítélésénél nem lenne igazságos a megvető „sematikus" csúfnevet alkalmazni. Elég itt felemlítenünk Tadeusz Borowski halála előtt írt novelláit. Newerly „Egy boldog élet" című regényét, Putrament „Szeptember" és „Választúton" című regényeit, Czeszko „Nemzedék"-ét Braun „Lewanty"-ját vagy Jarochowska „Koldusszerelem" című regényét. A nemzeti klasszikusok mértékével mérve is kiváló alkotás Maria Dabrowska „Falusi lakodalom" című műve.

Az 1954—55-ös években végre megszülettek a jelenlegi kritika szelleme által közvetlenül inspirált művek, mint pl. Andrzejewski „Aranyróka" című novellája és egyéb elbeszélései, Rózewicz, Wirpsza, Szymborska, Woroszylski, Wazyk, Holda versei, Kazimierz Brandys „Grenada védelme" című elbeszélése, Marek Hlasko novellái és más művek.

Irótársadalmunkat ma összefogja a demokratizálás útjában álló akadályok elhárítására irányuló törekvés. Szövetségünk területén az az egyöntetű meggyőződés alakult ki, hogy a szövetség eddigi felépítése nem kedvez az irodalmi élet fejlődésének. Törekednünk kell a bürokratikus apparátus feloszlatására, s továbbá olyan írócsoportok alakítására, melyek a marxista világszemlélet alapján állnak, de esztétikai célkitűzéseik különbözők. Ezekre a csoportokra kellene bízni az eddig írószövetségi folyóiratok — a *Nowa Kultura*, *Zycie Literackie*, *Twórczosc* (Alkotás), *Kronika* szerkesztését is. Ezt a kérdést valószínűleg a Lengyel Írószövetség ez év őszére tervezett nagygyűlése fogja megvizsgálni.

Színház

Melpomene hadd rázza le magáról papírbilincseit! — Sok olyan változás értelmét foglalja magába ez a rövid mondat, amelyet a lengyel színművészek véghez akarnak vinni. A színházakra, mint művészeti műhelyekre nem vonatkozhatnak ugyanazok a szervezeti és anyagi előírások, mint a termelőüzemekre.

Ezt az egyszerű igazságot fejezték ki a Lengyel Film- és Színművészek Egyesületének (SPATIF) legutóbbi plénumán elhangzottak. Az ott hozott határozat kiindulópontjául azt a tételt vették, mely szerint a színházak jelenlegi szervezeti és gazdasági szerkezete nem felel meg speciális szükségletüknek és lehetetlenné teszi az ésszerű anyagi gazdálkodást. A színházigazgatók hatáskörének legújabb rendezése már sok szabadságot biztosít a személyzeti alap felhasználásában. Ezentúl az igazgató színházában tetszés szerinti számú színészt alkalmazhat, és ha kevesebb művészt igényel a színház, esetleg az alapból felemelheti a fizetésüket.

A szervezeti és anyagi függetlenség sokat jelent ugyan, de nem mindent. A teljes kibontakozáshoz nélkülözhetetlen a művészi önállóság is. Alkotó köreinkben az az általános követelés, hogy a színházak a saját művészi törekvésükkel összhangban válasszák meg repertoárjukat. A Központi Színházigazgatóság (CZT) komoly vitákat folytat önmaga feloszlatásáról.

Film

A lengyel alkotó körökben szerte folyó vita a filmművészekre is kiterjedt. A SPATIF Filmszakosztálya a következő követelményekkel lépett elő:

1. a forgatókönyvírókból, rendezőkből, filmművészekből álló alkotó filmegyüttesek teljes önállósítása művészi és adminisztratív szempontból is. Az utóbbi időszakban ilyen jellegű együttesek nem egy kiváló filmet alkottak, ezek közé tartozik a „Nemzedék" (rendező Waida) és az „Árnyék" (rendező Kawalerowicz);

2. a Központi Filmigazgatóság bürokratikus apparátusának decentralizálása;

3. annak keresztülvitele, hogy az alapvető, a filmművészet fejlődésének feltételét képező ügyekben ne történhessen döntés az alkotó dolgozók részvétele nélkül.

Filmalkotóink úgy vélik, hogy filmek létrehozásához nem szükséges egy minisztériumi méretekre kiépített adminisztrációs gépezet. Nehéz nem adni nekik igazat — hiszen nekünk sok jó filmre, nem pedig hivatalnokok százaira van szükségünk...

Szó van arról is, hogy az alkotó szövetségeket, köztük a Színház- és Filmművészek Szövetségét, a Lengyel Irószövetséget, a Lengyel Ujságíró-szövetséget szakszervezeti jogokkal ruházzák fel, ez a lépés ugyanis megszüntetné az említett szövetségekhez tartozó dolgozók képviseletének eddigi ártalmas kettős vágányú folyamatát.

Sajtó

Életünk nagy megújulásában, a szocializmus új offenzívájában — ahol a kapcsolatok demokratizálásának elválaszthatatlan része a társadalmi élet nyíltsága — jelentős szerep hárul a sajtóra. A sajtó ugyanis az az orgánum, melyben visszatükröződik a társadalmi élet nyíltsága. A sajtó hivatásának lényegéből, a társadalommal való kötöttségéből adódik, hogy át kell vennie és általánosítania azt, amit a tömegek kezdeményezése felszínre hoz, ami a népi hazának és a szocializmus ügyének javára szolgál. A párt a sajtón keresztül beszél a tömegekkel. Magától értetődik — s az alábbi megállapítást külön kihangsúlyozzuk, — nem megengedhető, hogy az újságok hasábjaira felületes, a helyzetet nem felelősséggel ábrázoló, nem eléggé objektív sajtóanyagok jussanak.

Az országunk sajtójában és alkotó köreiben uralkodó nagy felélénkülés nem időszaki jelenség. Ez a fellendülés szoros kapcsolatban áll és marad a közéletnek a XX. kongresszus szellemében végbemenő megállíthatatlan változásaival s egyúttal egyik legfőbb eleme a megújulásnak.

Janusz Moszczenski
Witold Zalewski

---

mégsem érted, mit jelentett mindez az írók, művészek, tudósok számára? Elsősorban azt, hogy minden tisztességes, igazán jót akaró ember visszakapta *a kísérletezés, a tévedés jogát*. Ott kint ismételten leszögezték, hogy egy téves nézet, szerencsétlenebb fogalmazás, hibásnak bizonyult feltevés nem föltétlenül ellenséges cselekedet. Ami a természettudósnak a laboratórium, az számunkra a megjelenés, a nagy nyilvánosság, a vita, a »kollektív agyvelő« bírálata. A természettudós pedig, amikor egy alapos feltevésre támaszkodva, belefog egy kísérletbe, kiinduló feltevését nem tartja örökérvényű igazságnak és szent ediktumnak. Gondoskodni kell arról, hogy amikor X. Y. tollából megjelenik egy cikk, könyv, vagy tanulmány, azzal szemben se támasszák a végérvényes igazság és a cáfolhatatlan világnézeti ediktum követelményeit. Ma már nem várnak csalhatatlanságot az írótól és a tudóstól. Mindenki azért viseli a felelősséget, amit végez. Egy könyv címe felett ez a sor, hogy »írta: X. Y.«, nem jelent sem többet, sem kevesebbet, minthogy valóban X. Y. írta. Így, ebben a korszakban valóban *tőlünk* függ, hogy tudunk-e mit kezdeni lehetőségeinkkel. Annyi mindenki követett el „hibákat" ebben a korszakban. Most már »hibázzanak« kissé az írók és tudósok is: keressék az utakat, *dadogjanak és botladozzanak a jövő felé.*"

Pálóczi-Horváth György

Szőnyi István

Fränkel vadon

1935
jan – febr.

(!) (1)

SZŐNYI ISTVÁN

FESTŐMŰVÉSZ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLITÁSA

A

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK

HELYISÉGEIBEN IV., MÁRIA VALÉRIA UTCA U. 8.

NYITVA:

1935. JANUÁR 19-TŐL FEBRUÁR 6-IG, 9—2 ÓRA KÖZÖTT

VÉSZI GERZSON KÖNYVNYOMDA
Felelős kiadó: FRENKEL JÓZSEF

SZÓNYI ISTVÁN

GYÜTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

MŰTEREMÉBEN

A

SZÉPMŰVÉSZETI INTÉZMÉNYBEN KOSSUTH LAJOS-UTCA 1. SZ. ALATT

MEGNYÍLIK 1911. ÉVI [illegible] HÓ [illegible]-ÁN

SZŐNYI ISTVÁN LEGUJABB KÉPEIHEZ.

A nagybányaiakra és többi formateremtő kortársaikra következő festőnemzedék egyik legkiemelkedőbb egyénisége, Szőnyi István ezen a kiállításon sem hagyta cserben lelkes barátait, sőt ellenkezően; meghaladja várakozásukat.

A dacos fiatalság merész, hóditó és gyakran tiltakozó fellángolásait Szőnyi lelkében a férfikor mélytüzü nyugalma váltotta fel, a győztesé, aki tul van már a harcon, melyet önönmagával is vivott, a teremtő alkotásra ma már nyugodtan fogja össze minden erejét. Még gazdagabb lett, nem keresgél, mert minden könnyen az övé, amit csak akar. Robustus erejének kitöréseit nem hangoskodva tárja fel, hanem inkább leplezi; halkabbá és a külsőségekben egyszerübbé vált, de ez az egyszerüség csak a kiterjedésben mutatkozik, befelé sokkal dusabbá, mélyebbé lett.

Szőnyi különben is mindig ama művészeink közé tartozott, akiket énjének és a világnak szembenállása foglalkoztatott: mindig mély életérzések vezették. Legigénytelenebb alkotásaiból is kicsendült a mindenség megérzése, mohó vágy a végtelenségre. Fiatalságában is e vergődő lendületnek ereje tette vonzókká festményeit, amelyek egyszerre annyi életerővel és annyi új formával gazdagitották festészetünket, hogy egész iskola alakult ki körülötte.

A mai Szőnyi teljesen túl van ifjusága nagy izgalmain. Rátalált a világra és önönmagára. Ez a nyugodtan feltáruló világ nem a harsogó erőé, inkább a csendes mélységeké, melyekben eddig ismeretlen finomságok tolonganak. Kedvelt témái a fény játékai, vagy a viz tükrözése már nem kápráztatják el, hanem őt és minket is titokzatos mélységekbe és messzeségekbe vonzanak. Bennük egészen csodálatos szinek tárulnak fel, amelyek erejénél csak kivételes finomságuk nagyobb olyan nyugodt és egyszerünek látszó helyzetekben, amelyek nyugalma majdnem klasszikus.

Nagy teremtő erőnek fölényesen könnyed játékaival állunk szemben, egy erős férfilélek derűs gyönyörködését élvezzük, mely pazarul szórja elénk az élet és világ soha ki nem apadó végtelen sokféleségét.

Farkas Zoltán.

KÉPEK JEGYZÉKE:

1	Cséplés	800.—
2	Dunakanyar Zebegénynél	Szilágyi Sándor ur tulajdona
3	Szénahordás	Szilágyi Sándor ur tulajdona
4	Főtér	450.—
5	Ebédelők	1300.—
6	Malomudvar	450.—
7	Völgyben	850.—
8	Padon	650.—
9	Szobi kikötő	600.—
10	Domboldal	450.—
11	Fürdözők	800.—
12	Itatás	800.—
13	Mosdatás	800.—
14	Szamos partja	Szegő Pál ur tulajdona

15	Kertben	800.—
16	Este a Duna mellett	600.—
17	Interieur	450.—
18	Vasárnap délután	Szilágyi Sándor ur tulajdona
19	Istállóban	450.—
20	Ágyban	450.—
21	Peti az ágyban	500.—
22	Mosónő	Szilágyi Sándor ur tulajdona
23	Tájkép	Fruchter Lajos ur tulajdona
24	Beszélgetők	300.
25	Akt	150.—
26	Fürdés után	150.—
27	Kapáló asszonyok	Szilágyi Sándor ut tulajdona
28	Munkában	150.—

SZŐNYI ISTVÁN LEGUJABB KÉPEIHEZ.

A nagybányaiakra és többi formateremtő kortársaikra következő festőnemzedék egyik legkiemelkedőbb egyénisége, Szőnyi István ezen a kiállitáson sem hagyta cserben lelkes barátait, sőt ellenkezően; meghaladja várakozásukat.

A dacos fiatalság merész, hóditó és gyakran tiltakozó fellángolásait Szőnyi lelkében a férfikor mélytüzü nyugalma váltotta fel, a győztesé, aki tul van már a harcon, melyet önönmagával is vivott, a teremtő alkotásra ma már nyugodtan fogja össze minden erejét. Még gazdagabb lett, nem keresgél, mert minden könnyen az övé, amit csak akar. Robustus erejének kitöréseit nem hangoskodva tárja fel, hanem inkább leplezi; halkabbá és a külsőségekben egyszerübbé vált, de ez az egyszerüség csak a kiterjedésben mutatkozik, befelé sokkal dusabbá, mélyebbé lett.

Szőnyi különben is mindig ama művészeink közé tartozott, akiket énjének és a világnak szembenállása foglalkoztatott: mindig mély életérzések vezették. Legigénytelenebb alkotásaiból is kicsendült a mindenség megérzése, mohó vágy a végtelenségre. Fiatalságában is e vergődő lendületnek ereje tette vonzókká festményeit, amelyek egyszerre annyi életerővel és annyi új formával gazdagitották festészetünket, hogy egész iskola alakult ki körülötte.

A mai Szőnyi teljesen túl van ifjusága nagy izgalmain. Rátalált a világra és önönmagára. Ez a nyugodtan feltáruló világ nem a harsogó erőé, inkább a csendes mélységeké, melyekben eddig ismeretlen finomságok tolonganak. Kedvelt témái a fény játékai, vagy a viz tükrözése már nem kápráztatják el, hanem őt és minket is titokzatos mélységekbe és messzeségekbe vonzanak. Bennük egészen csodálatos szinek tárulnak fel, amelyek erejénél csak kivételes finomságuk nagyobb olyan nyugodt és egyszerünek látszó helyzetekben, amelyek nyugalma majdnem klasszikus.

Nagy teremtő erőnek fölényesen könnyed játékaival állunk szemben, egy erős férfilélek derűs gyönyörködését élvezzük, mely pazarul szórja elénk az élet és világ soha ki nem apadó végtelen sokféleségét.

Farkas Zoltán.

KÉPEK JEGYZÉKE:

1	Cséplés	800.—
2	Dunakanyar Zebegénynél	Szilágyi Sándor ur tulajdona
3	Szénahordás	Szilágyi Sándor ur tulajdona
4	Főtér	450.—
5	Ebédelők	1300.—
6	Malomudvar	450.—
7	Völgyben	850.—
8	Padon	650.—
9	Szobi kikötő	600.—
10	Domboldal	450.—
11	Fürdözők	800.—
12	Itatás	800.—
13	Mosdatás	800.—
14	Szamos partja	Szegő Pál ur tulajdona

15	Kertben	800.—
16	Este a Duna mellett	600.—
17	Interieur	450.—
18	Vasárnap délután	Szilágyi Sándor ur tulajdona
19	Istállóban	450.—
20	Ágyban	450.—
21	Peti az ágyban	500.—
22	Mosónő	Szilágyi Sándor ur tulajdona
23	Tájkép	Fruchter Lajos ur tulajdona
24	Beszélgetők	300.
25	Akt	150.—
26	Fürdés után	150.—
27	Kapáló asszonyok	Szilágyi Sándor ut tulajdona
28	Munkában	150.—

ILLUSZTRÁCIÓK



1. CSÉPLÉS



5 EBÉDELŐK

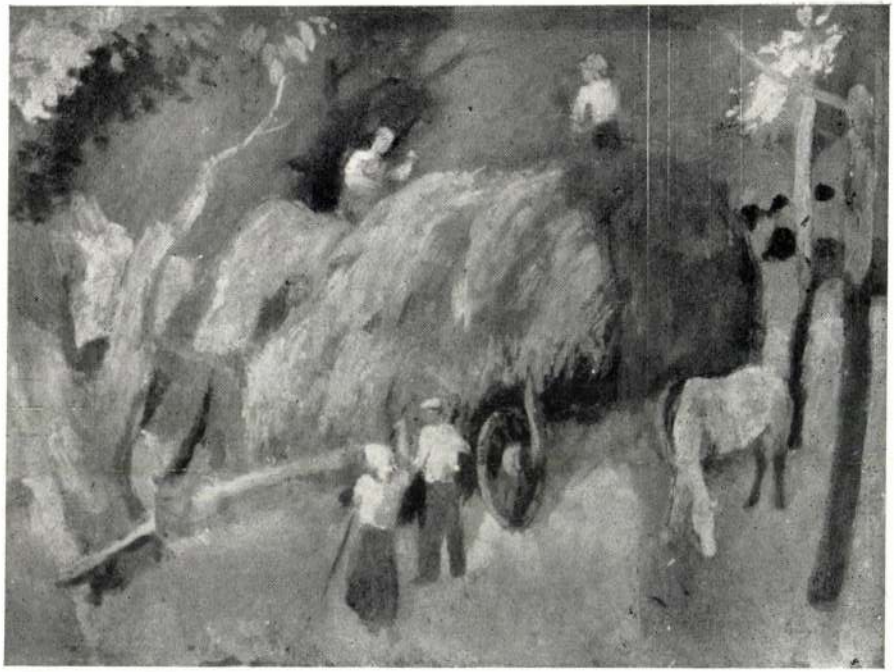

3. SZÉNAHORDÁS



21. PETI AZ ÁGYBAN



7 VÖLGYBEN



18 VASÁRNAP DÉLUTÁN

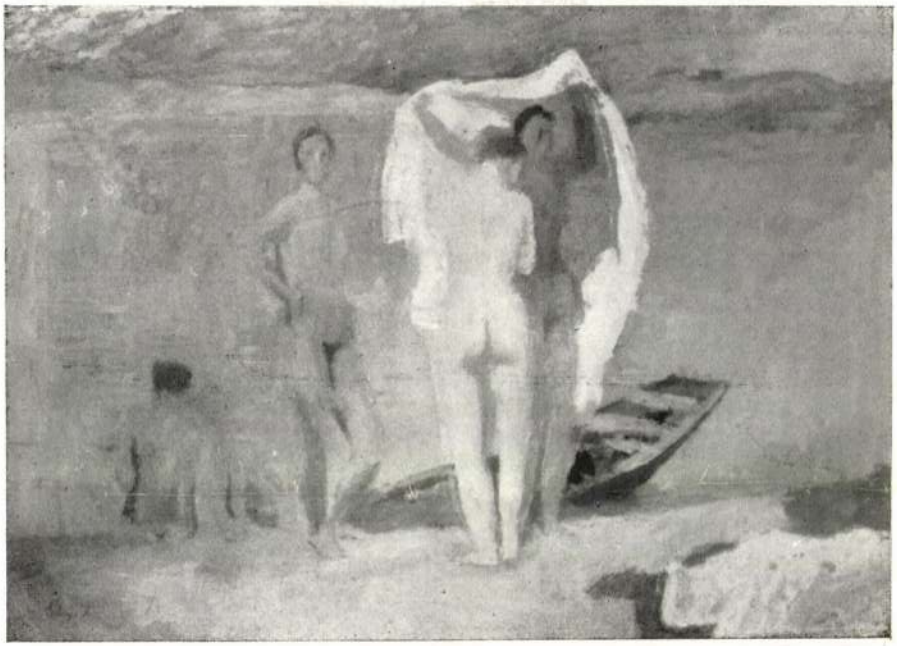

11. FÜRDŐZŐK



19. ISTÁLLÓBAN



22. MOSÓNŐ



15. KERTBEN

SZŐNYI ISTVÁN

FESTŐMŰVÉSZ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLITÁSA

A

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK

HELYISÉGEIBEN IV., MÁRIA VALÉRIA UTCA U. 8.

NYITVA:

1935. JANUÁR 19-TŐL FEBRUÁR 6-IG, 9—2 ÓRA KÖZÖTT

VÉSZI GERZSON KÖNYVNYOMDA
Felelős kiadó: FRENKEL JÓZSEF

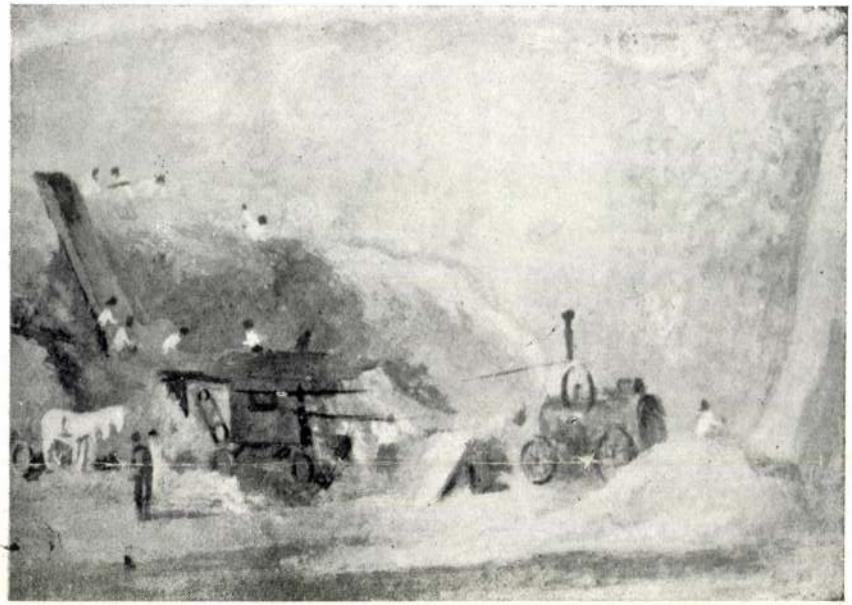

1. CSÉPLÉS



5 EBÉDELŐK



3. SZÉNAHORDÁS



7. VÖLGYBEN



18 VASÁRNAP DÉLUTÁN

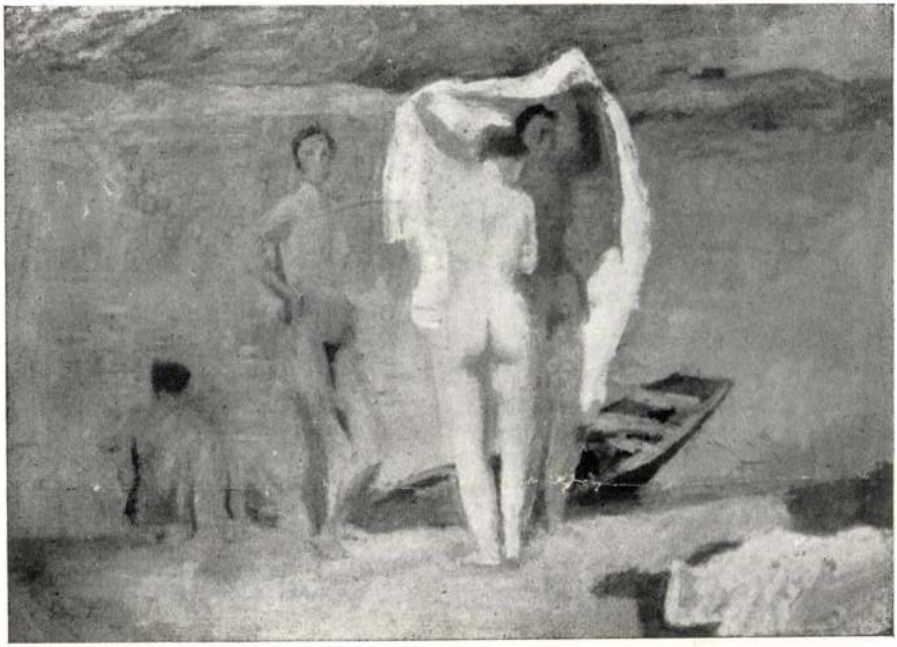

11. FÜRDŐZŐK



19. ISTÁLLÓBAN

ILLUSZTRÁCIÓK



22. MOSÓNŐ

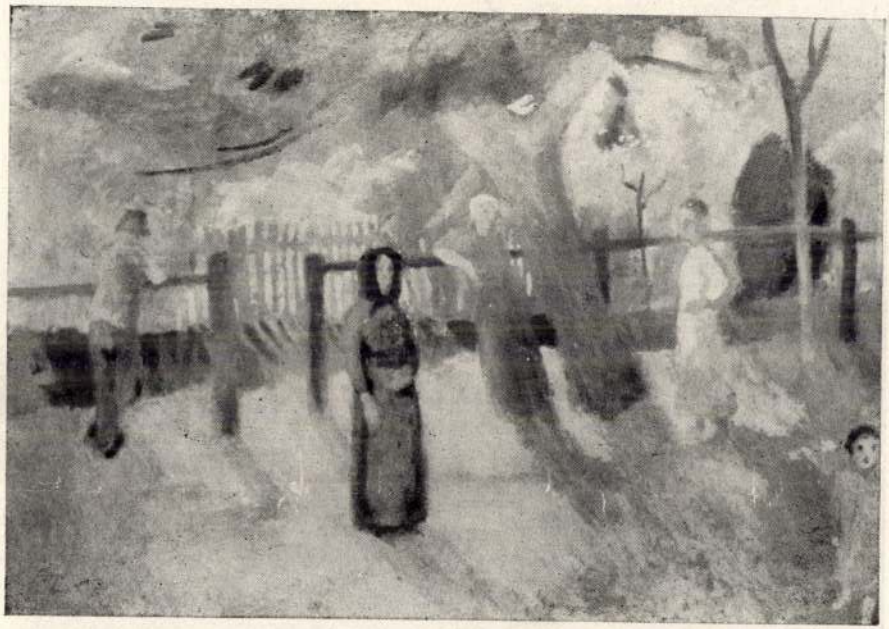

15. KERTBEN

101

AZ ERNST-MÚZEUM KIÁLLITÁSAI

CI.

KIÁLLITÁS:

SZŐNYI ISTVÁN



Önarckép.

AZ ERNST-MÚZEUM KIADÁSA
BUDAPEST, 1929 JANUÁR HÓ

MOST JELENT MEG:

ERNST-MÚZEUM.

I. füzet. ERNST LAJOS: Jacopo Tintoretto: Szent István Mária oltalmába ajánlja Magyarországot.

MAYER L. AUGUST: Tintoretto egy ösmeretlen magyar vonatkozásu képe.

II. füzet. Dr. LÁZÁR BÉLA: Bernhard-Strigel: II. Ulászló és családjának arcképe.

III. füzet. Külföldi mesterek magyar vonatkozásu művei.

IV. füzet. Dr. FERENCZY ZOLTÁN: A Petőfi-terem.

V. füzet. ERNST LAJOS: Petőfi arcképei.

Az Ernst-Múzeum kiadása.

—◈—

AZ ERNST-MÚZEUM MŰVÉSZ-KÖNYVEIBŐL ujabban megjelent a VI. Rippl-Rónai József és a VII. Vaszary János.

Előbbi füzetek:

I. Csók István. II. Iványi-Grünwald Béla. III. Perlmutter Izsák. IV. Gyárfás Jenő. V. Rudnay Gyula.

Egy-egy füzet ára 2 pengő.

A füzeteket Dr. LÁZÁR BÉLA irta.

KAPHATÓ A PÉNZTÁRNÁL.

AZ ERNST-MÚZEUM KIÁLLITÁSAI

CI.

KIÁLLITÁS:

SZŐNYI ISTVÁN

A KIÁLLITÁST RENDEZTÉK:
ERNST LAJOS ÉS LÁZÁR BÉLA



AZ ERNST-MÚZEUM KIADÁSA
BUDAPEST, 1929 JANUÁR HÓ

Légrady Testvérek nyomdaüzeme, Budapest. (Igazgató: K. rt. sz Árpád.)

SZŐNYI ISTVÁN

Rathenau a latens törvényszerüség megérzésében látja a zseni munkáját. Kiolvasni a természetből oly törvényszerüségeket, melyek abban lappanganak és megtalálni ezeknek a kifejezési eszközét, ami természetszerüleg mindig uj formát kell hogy öltsön, hiszen először jönnek napfényre a latensszerüség állapotából, ime az uj művészet keletkezésének titka. Mihelyt ez az uj megjelenik, az elmélet nyomon követheti.

Napjainkban azonban forditva történik. Először egy elmélet van kész. Kiagyalnak művészi elveket és azokhoz keresik — a művészt. Minthogy azonban a művészi képzelet spontán teremt, a kiagyalt teóriákhoz nem igen akad igazi művészi alkotás, csak valami époly nyakatekert csinálmány, mint maga a teória, melynek illusztrációja.

Ebben a teljesen kiforditott állapotban ténfereg ma a művészet.

Szőnyi István visszatért a régi módihoz.

Belemerült a természetbe és hagyta azt magára hatni. Mint ahogy Flaubert tanácsolta Maupassantnak, addig nézte a világot, mig kezdte azt uj szemmel látni. A fa neki fának, a levegő levegőnek, a formák formáknak maradtak. Napfény, szin és tónus nem változott. Csak mindez valahogy más relációba került. A kapcsolataik nem a régiek, a formák nem az ezerszer látottak, a szinek nem az az unosuntig ismételt és a szétszórt világitásban reflexekre bomló árnyalatok, a tónusfátyol, mely a fényben keletkezik, nem az a vagy szürke, vagy kékes, Szőnyi István elmerült a természetbe, öt esztendőn át nézte az eget, a földet, a vizet, a fák közé beomló sugarakat, a Duna tükrére ráhulló fénynyalábo-

kat, megfigyelte a csónakokon a vizen átvergődő parasztokat, nézte a domboldalon a magányos fát, a domb fölött kigyózni látszó viztükrét, a legegyszerübb jelenségeket, a sportoló ifjakat, kiken bujócskát játszik a napfolt, a parasztasszonyt, ki átfonja karjaiba emelt gyerekét, nézte mindezt és valahogy ujnak, másnak, idegennek látta mindattól, ahogy mindezt másoktól kifejezve ismerte. Hogyan van ez? Nem kérdezte. Nem csinált magának elméleteket, csak elkezdte őket lefesteni, ugy, ahogy azok képzeletében megjelentek. A valóság, mely látománnyá magasztosult a lelkében, melynek uj szinakkordjai földöntúli zenében hangzottak ki, vászonra kivánkozott és négy-öt éven át ott viaskodott ő Zebegényben, magányos munkában, ezekkel a titkos uj jelenségekkel.

Nem egyszer azt hitte — kész.

Már tavaly ilyenkorra igérte, hogy eljön. De egyszer csak ugy találta, hogy hiányzik még belőlük, a kialakult képekből valami, az álom szebb, más, titokzatosabb, mint a kifejezése, s lemondta kiállitását, viaskodott önmagával tovább, lankadatlan hévvel.

Egyszer aztán csak elkapta. Az álomkép formáját.

Szőke volt és tiszta, vöröses fényben játszott és a tónusok kapcsolatai között lebegett. Megragadta és el nem eresztette többé. Végig lekaparta a festéket a vászonig s ujra felrakta, most már az uj, az egyszerü, a széles, a lágy, a puha, az omló harmóniákba. Most a formáknak plasztikai ereje nem brutális kontrasztokból nőtt ki, nem is lágy és erőtlen átmenetekből, nem is áll lefokozott szinegységekből, de orchestrális hatások gazdag átabotájából hangzik ki. Fényáramlás és szinmelódia csengenek fölöttük össze. Ha a kis gyerekét leültette, a ruhácskájának millió szine egységekbe csapódott össze, melyek fölött valami uszkál, fény-e? tónus-e? De a levegőben szinek zengenek és az ég szikrázik a szinektől. Alakjainak tömege megfogható, de azért a levegő összefogja. Néhány csavargó fekszik, ül, álmadozik a fa alatt s a szinek millió rezgése csillanó, illanó fényfoltokat rezegtet végig rajtuk, melyek ugy hullámoznak át

tömegeik felett, mint olvasztott arany s mégis plasztikai erejük van az összebujó formáknak, melyek szinekből keletkeznek és szineket éltetnek. Hogy duzzadoznak aktjának formái a füre leteritett kendőn fekve, mig a karnació felett belső tüzben égő szinek futkosnak. A viztükör is volumen, a felhő is anyagszerü valami, s mégis ugy látta, hogy titokzatos belső tüzekből alakul ki, melyek erejétől, felfokozott szinességétől táplálkoznak a formák. Ezt a latens szépséget, *a tüzekből születő plasztikai formát* akarta megkapni, kapart, kevert, kézzel, késsel, keresvén keresett uj festői eszközöket, csakhogy e titok közelébe férkőzhessék. Ez Szőnyi István öt esztendejének története.

Most itt áll egy szép sorozattal, mely betölti termeinket s kiegésziti azt akvarellek, rézkarcok végelathatatlan sora, melyekben mindvégig ugyanezen titok formálódik ki, átirva azt most a vizfestés lágyabb eszközeire, majd a fekete-fehér folthatásainak kontrasztjaira, de véges végig uj világmeglátás káprázatától segitve.

Férfias ereje kivirágzásában áll most előttünk a művész. Nem kiált ki uj pronunciamentót, nem szaval teóriákat. De csinálja azt, mit lelke diktál. És ime egy uj és magyar művészi látás jelenik meg előttünk.

Dr. Lázár Béla.

ELSŐ TEREM.

Vizfestmények.

1.	Krumplikapálás	60.—
2.	Nyári nap	200.—
3.	Jégtorlódás a Dunán	150.—
4.	Dunai táj	200.—
5.	Kajiba a Duna mentén	100.—
6.	Komp. Magántulajdon.	
7.	Apa a lányával	40.—
8.	Ádám és Éva	150.—
9.	Halmok	100.—
10.	Tükröződő Duna	150.—
11.	Vörösteteju házak	120.—
12.	Arató	40.—
13.	Női akt	80.—
14.	Család	40.—
15.	Ökrösfogat	100.—
16.	Körhinta	80.—
17.	Domboldal ősszel	120.—
18.	Falusi ház	60.—
19.	Könyöklő kislány	100.—
20.	A Holt-Szamos	150.—
21.	Falusi utca	120.—
22.	Szénahordás	150.—
23.	Kompozició	50.—
23a.	Vasuti hid	100.—
24.	Domboldal	120.—
25.	Vasuti töltés	100.—
26.	Hazatérés a munkából	100.—
27.	Kukoricakapálók	150.—
27a.	Csónak a Dunán	120.—

MÁSODIK TEREM.

Festmények.

28. Kikötött csónakok . . . . . 700.—
29. Anyaság . . . . . 1200.—
30. Kaszálók . . . . . 800.—
31. Országut télen. Magántulajdon.
32. Kerti munkások . . . . . 600.—
33. Zebegényi kikötő . . . . . 900.—
34. Falusi épitkezés. Magántulajdon.
35. Tavaszi szántás . . . . . 700.—
36. Az ablak . . . . . 1200.—
37. Házak az országut mentén . . . . . 500.—
38. Cséplés . . . . . 900.—
39. Anya gyermekeivel . . . . . 1200.—
40. Házak a Duna mentén . . . . . 800.—
41. Téglagyári völgy. Magántulajdon.

HARMADIK TEREM.

42. Zsuzsa. Magántulajdon.
43. Behavazott falu . . . . . 700.—
44. Zsuzsa a falovával . . . . . 800.—
45. Kilátás a Dunára . . . . . 400.—
46. Ebéd után . . . . . 800.—
47. Havas táj . . . . . 800.—
48. Önarckép . . . . . 600.—
49. Zebegényi temetés. . . . . 1200.—
50. Varrónő . . . . . 500.—
51. Ibos völgy . . . . . 800.—

NEGYEDIK TEREM.

52. Fehér sapkás önarckép . . . . . 400.—
53. Falusi utca . . . . . 900.—
54. Virágzó fák . . . . . 300.—
55. Fiatal athléta . . . . . 500.—
56. Kora reggel . . . . . 600.—
57. Sarju kaszálás után . . . . . 1000.—
58. Kilátás a kalváriára . . . . . 700.—
59. Álló akt . . . . . 200.—
60. Fürdőzők . . . . . 200.—
61. Domboldal . . . . . 400.—
62. Anya gyermekével . . . . . 200.—
63. Mélyut Zebegényben . . . . . 600.—
64. Kapálók. Magántulajdon.
65. Gyümölcsszedők . . . . . 8000.—
66. Lovak a kertben . . . . . 500.—
67. Első hó . . . . . 400.—

ÖTÖDIK TEREM.

Rézkarcok (ráma nélkül).

68. Erdei nyul	10.—
69. Dunapart csolnakkal	10.—
70. Anyám	15.—
71. Hegyoldal	15.—
72. Alvó gyermek. (Rajz)	30.—
73. Este a Dunán	25.—
74. Akt-tanulmányok. (Rajz)	30.—
75. Szénakazlak	15.—
76. Kukoricakórók	15.—
77. Gyermekeim	15.—
78. Kutya	8.—
79. Szoptató anya	15.—
80. Vasut mentén	20.—
81. Téli táj	25.—
82. Korai szántás	20.—
83. Tél a falun	15.—
84. Gyümölcsszüret	25.—
85. Gyermekek	15.—
86. Kompczició	15.—
87. Anyaság	25.—
88. Napnyugta	20.—

HATODIK TEREM.

Kézrajzok

89. Etetés . . . . . 40.—
90. Nyár . . . . . 40.—
91. Vihar előtt . . . . . 80.—
92. Heverésző . . . . . 30.—
93. Temető . . . . . 100.—
94. Könyöklő nő . . . . . 50.—
95. Beteg gyerek . . . . . 100.—
96. Női fej . . . . . 40.—
97. Gyermekfej . . . . . 30.—
98. Varrónő . . . . . 80.—
99. Nagy körtefa . . . . . 120.—
100. Tanulmány . . . . . 60.—
101. Konyhában . . . . . 100.—
102. Tanya . . . . . 100.—
103. Piaci jelenet . . . . . 80.—
104. Tanulmányfej . . . . . 50.—
105. Szántóföld . . . . . 88.—
106. Lovak . . . . . 30.—
107. Kisfiu . . . . . 60.—
108. Gyerekfej . . . . . 40.—
109. Aktok . . . . . 80.—
110. Ladikázók . . . . . 60.—
111. Viztükör . . . . . 100.—
112. Férfi . . . . . 50.—
113. Ülő akt . . . . . 100.—
114. Gyerek akt . . . . . 80.—
115. Váci lóvásár. Magántulajdon.
116. Álló kis gyerek . . . . . 60.—
117. Falusi fej . . . . . 60.—
118. Térdeplő akt . . . . . 60.—

119. Borjak	40.—
120. Háztetők	100.—
121. Gyerekfürdetés	40.—
122. Házépités	120.—
123. Vizhuzás	60.—
124. Szekerek	100.—

NAGYTEREM.

126. Villa a Dunánál . . . . . 400.—
127. Gyerekfej . . . . . 300.—
128. Legelésző lovak . . . . . 200.—
129. Vázlat a gyümölcsszedőkhöz. Magántulajdon.
130. Vázlat az épitkezéshez . . . . . 800.—
131. Déli pihenő . . . . . 2500.—
132. Vasuti hid . . . . . 800.—
133. Evezősök . . . . . 3000.—
134. Viadukt . . . . . 800.—
135. Duna Zebegénynél . . . . . 1200.—
136. Vázlat az Este Zebegényhez . . . . . 500.—
137. Gyerekfej . . . . . 300.—
138. Tavaszi hangulat . . . . . 500.—
139. Átkelés a Dunán . . . . . 10.000.—
140. Zebegényi táj . . . . . 400.—
141. Dunai élet . . . . . 300.—
142. Szántóföldek . . . . . 400.—
143. Fekvő akt . . . . . 1500.—
144. Alvó gyermek . . . . . 500.—
145. Épitkezés . . . . . 3000.—
146. Országut a Duna mentén . . . . . 500.—
147. Este Zebegényben . . . . . 1800.—
148. Vizparti jelenet . . . . . 600.—
149. Vázlat az evezősökhöz . . . . . 500.—
150. A malom télen . . . . . 500.—
151. Erdei ut . . . . . 500.—
152. Téli táj vasuttal . . . . . 500.—

Jegyzetek :

Jegyzetek:

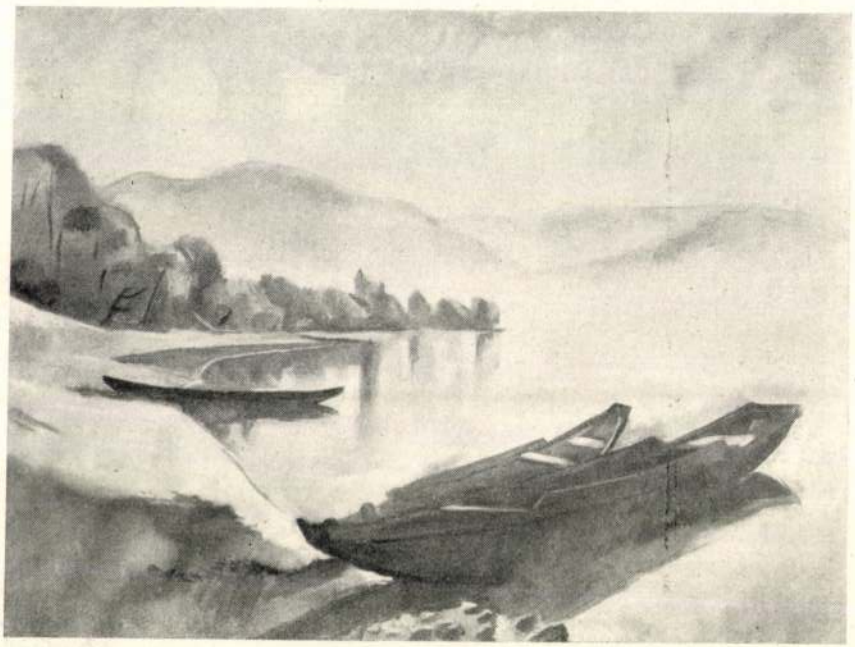

Kikötött csónakok.



Ház a völgyben.

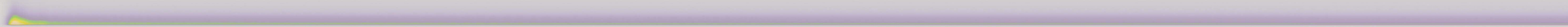



Gyümölcsszedők.

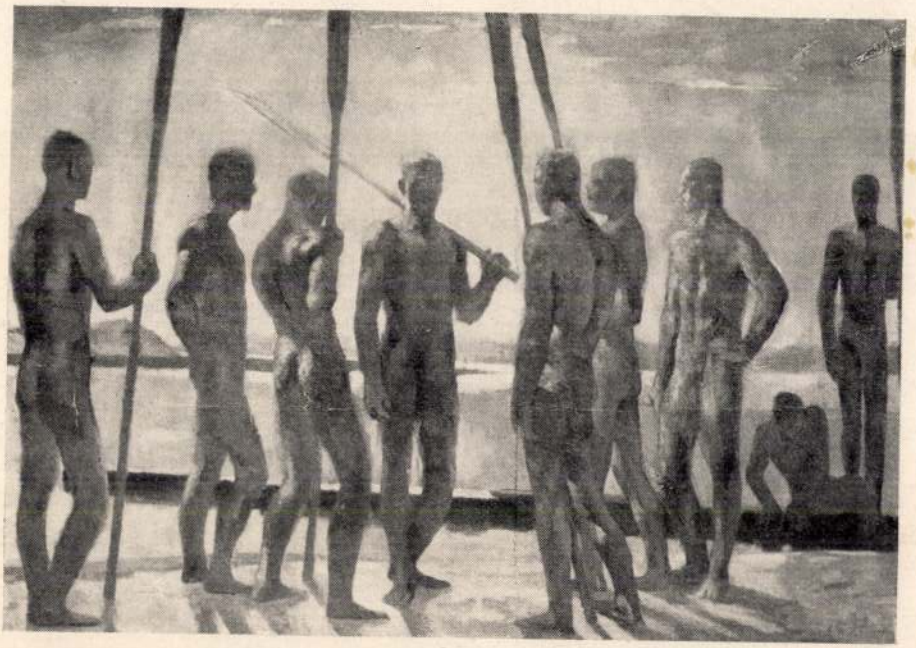

Evezősök.

DR. LÁZÁR BÉLA

ZICHY MIHÁLY

ÉLETE ÉS MŰVÉSZETE

A SOK EZER EDDIG ISMERETLEN LEVÉL ALAPJÁN IRT ÉLETRAJZ ÉS SZÁZAKRA MENŐ ZICHY-KÉPPEL DISZITETT KÖTET SZINTÉN KÉTFÉLE KIADÁSBAN JELENT MEG.

KIADTA AZ ATHENAEUM.

KAPHATÓ A PÉNZTÁRNÁL.

MAGYAR MŰVÉSZET

GAZDAGON ILLUSZTRÁLT HAVI FOLYÓIRAT, MELY IMMÁR ÖTÖDIK ÉVFOLYAMÁBAN JELENIK MEG. SZERKESZTI **MAJOVSZKY PÁL DR.** FŐMUNKATÁRSA **LÁZÁR BÉLA DR.**

ELŐFIZETHETNI A PÉNZTÁRNÁL.

Szonyi Zakar

LEGKÖZELEBB MEGJELENIK!

DR. LÁZÁR BÉLA

PAÁL LÁSZLÓ

ÉLETE ÉS MŰVÉSZETE

MÁSODIK, TELJESEN ÁTDOLGOZOTT KIADÁS. A SZÁZNÁL TÖBB ILLUSZTRÁCIÓBAN, ISMERETLEN LEVELEKBEN BŐVELKEDŐ KÖTET KÉTFÉLE KIADÁSBAN JELENIK MEG.

AZ AMATŐRKIADÁST HÉT SZINES KÉP DISZITI.

KIADJA A FRANKLIN-TÁRSULAT.
ELŐJEGYEZHETNI A PÉNZTÁRNÁL.

LÉGRÁDY TESTVÉREK NYOMDAÜZEME, BUDAPEST.
(IGAZGATÓ: KERTÉSZ ÁRPÁD.)

SZŐNYI ISTVÁN LEGÚJABB KÉPEI

Szőnyi legújabb képeivel olyan harmonikus világ idéződik fel, melyben a jelenségek és tárgyak külső arculata belső tartalmukat is tökéletesen ki tudja fejezni. Nem mindennapi találkozás ez, mert a megcsontosodott látás hajlandó a dolgokat titokzatosságuktól megfosztani, a túlcsigázott képzelődés viszont lerázza a közvetlen megfigyelés segítségét s a festői megjelenítést kizáró elvontságok terében csapong.

Szőnyit jelenséghez kötött látása és arányos képzelőtehetsége a mélyebb összefüggések megpillantására is képesíti. Művészete azért áraszt felénk olyan üdítő levegőt, mert erőteljesen fejezi ki azt a valóságot, amely híján van ugyan a köznapi valószínűségnek, minthogy művészi igazság a lényege, de amelyben a tárgyias és képzeleti elemek együttese oly komoly, hogy a véletlen alkalomszerűség minden feltevése kiküszöbölődik belőle és szinte a dolgok természetes lényegét láttatja.

A dolgok leronthatatlan határai Szőnyi egészséges felfogásában nem dermesztik meg a művészi ábrázolás szabad lendületét, nem késztetik pontos utánzásra, sőt azt mondhatnók, hogy egyenesen alapjai annak a leleménynek, amely a tárgyi ábrázoláson túl szellemi célzásokkal fokozza az alkotó kielégülést. Nem másolja a természetet, hanem szellemibb síkban helyezi el. A természet-transzponálás művészi foka azonos a festő életérzésének hőfokával: azzal a képzeleti világgal, amelyet a festészet anyagi korlátai között a képeken alakít ki.

Szőnyit minden nehézkességtől és terméketlen szorongástól megmenti egyensúlyban álló lelkének egyszerűsége, alkotó erejének símulékonysága és festői szemléletének életteljessége. Mi a gondolatokból indulunk ki, — ő a látványból: igaz, hogy a látványon keresztül a láthatatlant közelíti meg. Azt a valamit, ami benne lappang a közvetlen optikai valóságban, de csak akkor válik részünkre is felfoghatóvá, ha a művészet autonóm világában bontakozik ki. Szőnyi odaadó elmélyülését a jelenségbe nem zavarja értelmi okoskodás, ezért tévedései is előnyére fordultak. Festői ösztöne igazította őket helyre, nem pedig elmélkedő mérlegelés.

Fiatal festőink közül kétségtelenül neki van a legkevesebb elemző hajlama. Mindig a kép uralkodó alkatát látja meg legelőbb, tétovázás nélkül veti magát a képgondolatra s a természet seminő látványa előtt sem fogja el a festői közölhetetlenség érzése. Innen az a hihetetlen termékenység, amely állandó és amelyet egy-egy perióduson belül is legfeljebb annyiban lehet egyenetlennek tartani, hogy a festő olykor mohóbban kívánja a külső gazdagságot, mint a belső életet. Zavara legtöbbször a témagazdagság zavara. A rázúduló benyomások tömkelegében rendet teremteni sokszor csupán egy egész képsorozaton belül, nem pedig *egy* képen tud. Így az egyik festmény utal a másikra, az ötletek számtalan vásznon jelződnek, változnak, míg végül végérvényesen kibontakoznak és szerencsés megoldásba teljesülnek. A probléma az indulásnál még aprólékos, homályos kitéréseivel ingerel, később megveti lábát, kicsinyességtől mentes lesz s a folytonos kísérleten, gyakorlaton, az anyagokkal való küzködésen keresztül egyértelművé tisztul. Ez a szenvedélyes festői míveskedés, amelyben kevesebb a hév, mint az átható erő, amely nem hirtelen nekibuzdulás és tépelődő ellanyhulás, hanem az állandó energia-felesleg célra-

Magyar Művészet
1935. 2. f.

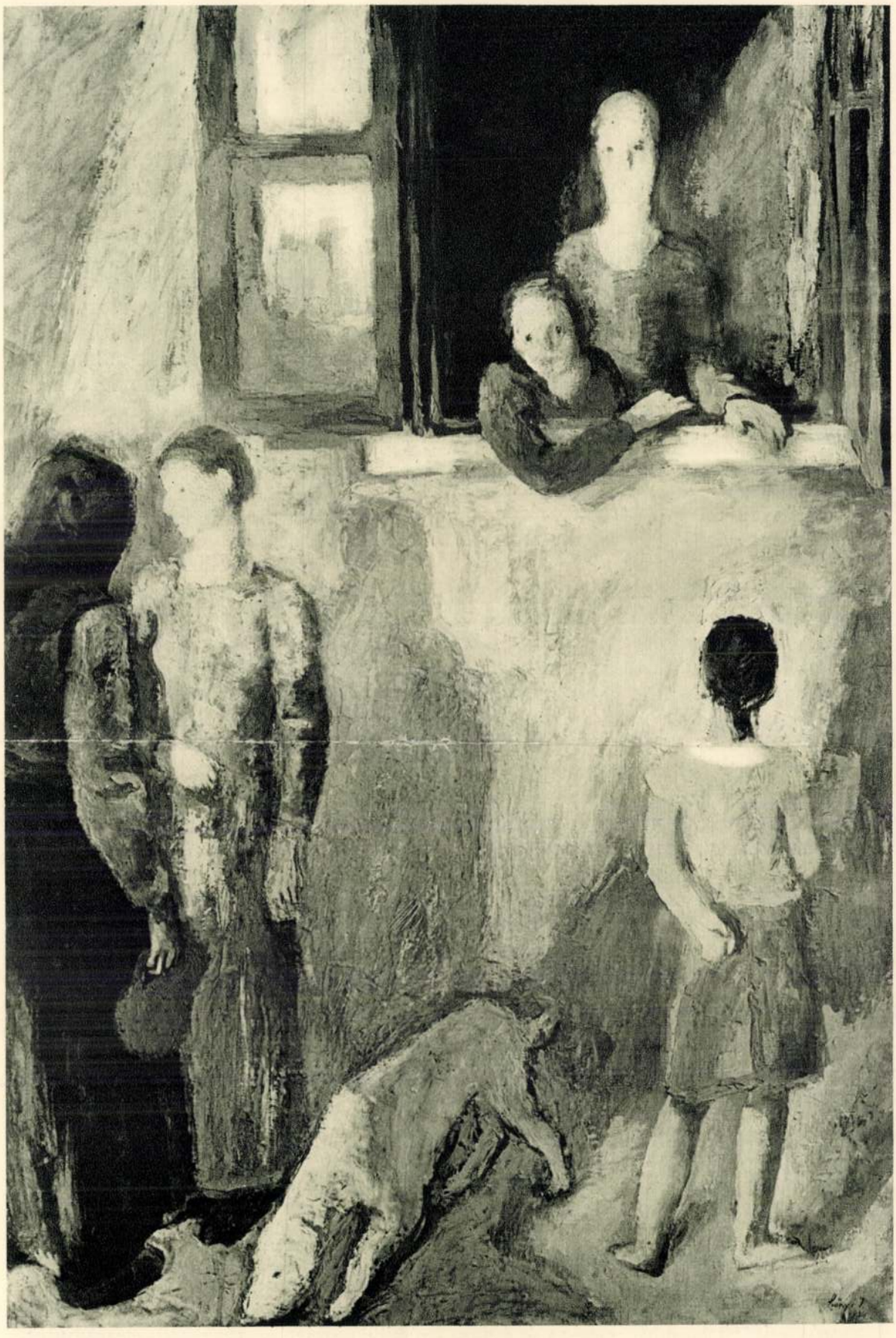

Szőnyi István: Reggel



Szőnyi István : Dunakanyar



Szőnyi István : Völgyben



Szőnyi István : Kertben



Szőnyi István : Mosdatás



Szőnyi István : Testvérek



Szőnyi István : Padon



Szőnyi István : Istállóban



Szőnyi István : Vasárnap délután



Szőnyi István : Gyümölcsösben

törő levezetése, Szőnyi kiváltságos erénye.

Kitünő megfigyelőképessége árasztja el elsősorban zamatos képideákkal. Amikor a jelenséget teljesen magáévá tette főbb vonásaiban, akkor jut képzelete is szóhoz a kifejezésben, amely okszerűen alkalmazkodik a festő technikai készültségéhez. Szőnyi anyagi eljárásában izgalmas változásoknak lehetünk tanui. A folytonos gyakorlati művelés olyan gazdag fokozatokat épített ki benne, amelyek alkalmasak arra, hogy hiánytalanul kielégítse benne a tiszta formák szükségének érzetét.

Ha megpróbál az ember Szőnyi képeiben kedve szerint járkálni, ha mintegy újra akarjuk őket megfesteni s az ő ecsetének élénk, szapora mozdulataival mozgunk s lendületeivel leszünk erőteljesek vagy gyengédek, ha színeivel érzünk s ha vele ismételjük formáinak uralkodó taglejtését, — minduntalan az lesz a benyomásunk, hogy valami határozottan alakulót segítünk kifejlésre, anélkül azonban, hogy azt a végcélt látnók, amelynek érdekében mindez történik. Ennek magyarázata részben az, hogy Szőnyi igen sok festménye csak bizonyos kezdetleges állapota egy más képében megvalósuló szándéknak s ennyiben kétségtelen fogyatékosság. Másrészt azonban hibás művészi nevelésünk és gyakorlatlanságunk torzítja el bennünk a kép valódi értelmét. Noha a képtárgynak szín- és formahatása közvetlen s ez alól alig vonhatjuk ki magunkat, a legtöbbször még ezt a közvetlen hatást is megmásítjuk azzal, hogy nem a szemlélt kép közvetlenül kiáradó hatásába merülünk el, hanem a jelenvaló optikai élmények intenzitását mintegy közömbösítve, hasonló, de természeti élményemlékeinket vonatkoztatjuk rájuk. Világos, hogy a nyers, kerettelen természetlátvány és a festőművészet önértelmű, tömör ábrázolásának tartalma nem fedheti egymást. A képnézőnek összehasonlító és társító lelki mechanizmusából származik Szőnyi nem egy képének gyökeres félreértése is. A gondolattársítás lehetősége az ő festményeiben meglehetősen szűkre van szabva. Képzeletének fővonása ugyanis a képszerű elrendezés, a kompozíció értékeinek felfokozásában rejlik, nem pedig abban, hogy bőséges asszociációkra nyujtson alkalmat. Nem szabad több gondolatot keresnünk benne, mint amennyi a színek és formák, valamint az emberi alakok és tárgyak *jellegzetes magatartásának* logikájából önként adódhatik.

Persze ez a megállapításunk, amely nagyjában egész újabb festészetünkre áll, nem jelenti azt, mintha Szőnyi művészete az imitatív naturalizmus béklyóiban vergődnék; mindössze arra céloz, hogy az a mértéktartás a megjelenítésben, amely a naturalizmusnál sokkal oldottabb és szellemibb, de mégis határozott tárgyi valóságokkal számol, szükségszerűen gátat vet a parttalan gondolat- és érzelemáradatnak.

Szőnyi képalakításában a *képzelet* logikájának sokkal fontosabb a szerepe, mint az értelemnek. A formák felületes harmóniájánál mélyebbre hatol, a természetben való spontán elmerülés útján. *Réti* István szép szavai: „a természettanulmány az intuíció iskolája, gyakorlása", kitűnően találnak Szőnyi lelkületéhez. Ezt az iskolát örömmel járta végig. Nagybányán *Ferenczy* Károly szuggesztív egyénisége kitörölhetetlenül lelkébe véste a nemes motívum szeretetét, az érzékelhető formák gazdaságos elrendezésének elvét s azt a mértékérzést, amely idegenkedik a határozatlantól s a túlságosan elvonttól. Csupa egészséges ösztön, merőben elfogulatlan látás állt őrt művészi indulásánál s talán nem csalódunk, ha azt hisszük, hogy későbbi mesterének, Réti Istvánnak megállapodott művészetszemlélete sokban hozzájárult ahhoz, hogy Szőnyi a festői irányzatok akkori zűrzavarában is meg tudta tartani tehetségének eredeti vonásait. Egyenletes munkabírása sosem fulladt ki a vállalt feladatok súlyától, sőt folytonosan megújult attól a bensőségtől, amely művészetének hajtó motora.

Vizuális benyomásait nem korlátoz-

ták tudati szkémák s az alkotás aktusának sodró ereje lehelt gondolatot a festménybe. A formákon át teremtett magának világos fogalmakat az életről s ezért képeit kiegészítő asszociációk nélkül is egészül látjuk. Valami derűs görög szellem munkál benne roppant hatékonyan s ez vezette a plasztikai értékek szeretete felé. Kezdeti korszakára a szobrászi kifejezés utáni kielégíthetetlen sóvárgás nehezedett. Úgy érezte, hogy az olajfesték nem eléggé „kemény" ahhoz, hogy olyan szobrászi hatásokat hozzon létre, amelyek formaittasult kifejező akaratának kedvére lehettek volna. Az olaj túlságosan „kenődött" — kővel szeretett volna festeni.

Földbegyökerező, nagymedencéjű, termőképes női alakjait a brutálisan hangsúlyozott konstruktív rajz, a fényárnyék mintázó ereje s az „ellenfény" nyers torzsalkodása formálta. Uralkodó szerepe a kiemelt konstrukciónak s az éles rajznak volt, — a színek csak szerény kíséretet szolgáltattak. Bizonyos barokk izgágaság is előtérbe nyomult a síkok aprólékos megoszlása révén, ami aztán elburjánoztatta a fényárnyék játékos kihasználását. *Cézanne* szerkesztési problémái is felütötték fejüket, sőt *Marées* figuráinak magatartása szintén kísértett. De annak a festészeti problémának, amely a Szőnyi-képeken vetődött fel, semmiféle szellemi kapcsolata sincs Marées-vel. Mindenekfölött azonban a láthatatlan eszmény, *Rembrandt* gyúrja, alakítja azt a lelkületet, amely az ifjúság áldott szertelenségében a görög világosság, a rembrandti kíméletlen életközelség s a barokk szenvedélyesség ellentétes pólusai közé akar romantikus hidat verni.

Hozzávetései néha találkoztak a festői igazsággal, de végleges megállapodásra kevés alapot nyujtottak. Szőnyi maga, amikor nagyszámú követőinek felhigításában pillantotta meg eredményeit, gyorsan túlment rajtuk: feloldódtak a merev formák s a felmetélt formaszeletek eltünésével a hangsúly a színekre tolódott át. Az a keménység, amely a régebbi képeket jellemzi, lágyabb felfogásnak ad helyet, az „ellenfényt" legtöbbször „telifény" váltja fel s ebben a lokális színek tisztábban érvényesülnek. A színek felé való igazodásban megszűnt a kompozíció hovatovább szkematikus merevsége is. Egy új Szőnyi bontakozott ki: meggyőzőbb erejű és kötetlenebb.

Ezt a változást zebegényi tartózkodása váltotta ki. Nagybánya után ekkor került Szőnyi másodszor a természet tartós közelébe. Szemmelláthatóan izgalmas birkózásra kelt a természet szuggesztív közvetlenségével s megdöbbenése a látvány zsarnokhatalmán csak jó idő multán oszlott el. Az övénél lanyhább igyekezet és langyosabb érzés menthetetlenül rabjává esik azoknak az elemi erejű, változatos benyomásoknak, amelyek az új környezetben dúslakodó táj ingere folytán alélt passzivitásra vagy heves utánzásra csábítanak. Az újból nekikezdés türelmetlen modorában készült képeken eleinte tényleg mintha csak az impresszionista meglátás gyors, felületi összefogása működnék, az intuitív képzelet alig elégül ki. A képfelépítésből kiesik az a fölényes komponáló biztonság, amely a formát egyszerűbb elemeire tudja visszavezetni. Tónusai is kevésbbé tartalmasak, kevésbbé gazdagok s bár színskálája legnagyobb kiterjedését érte el, a színértékek túlnagy különbsége akaratlanul is jelzi, hogy a festő külső látása felülkerekedett a belső látáson. Izmos tehetsége azonban hamar talpa alá gyűrte azokat a nehézségeket, amelyek művészete logikus fejlődésének útjába állottak s egyéni stílusát, melynek semmi köze a mindinkább korszerűnek feltett stílushoz, az új klasszicizmushoz, kifejezési eszközeinek állandó pallérozásával még jellegzetesebbé tette.

Haladása leginkább a színkezelés terén meglepő. Ha az elmúlt években még a természetnyujtotta színek hangzatát akarta mindenáron visszaadni, mostanában — tanúja a napokban zárult gyüjteményes kiállítás — szabadabb lett, merészebb és költőibb. Eddig nem volt igazi kolorista, színadása a naturális színekhez ragaszkodott, azok

enyheségéhez és kelleméhez. Az olajról is azért tért át a temperára, mert az kevésbbé ragad fölfokozott, fölgyujtott színezésre. Most aztán, amikor már teljesen kiforrott temperatechnikája nyilván bátrabb és összefoglaltabb lehetőségeket nyujt, a *palettán* rendelkezésére álló színekkel gondolkodik: szabadon költ. A természetszínek viszonya a festékszínekhez mindig illékony, irreális. A kremzi fehér csak botorkál egy fémtárgyon megcsillanó napsugár színe után. A természet színei is átköltésre, szabad éreztetésre várnak, éppúgy, mint tárgyai. Szőnyi most futott be e szabadság révébe. Nem bujálkodik a színekkel: képein a leggyakoribb időszak a naplemente, amikor nyugodtak, érettek a színek s amikor nem a bontó *fény*, hanem az összefogó *világosság* árad szét. Az ég burájából alászüremlő világosság élénken láttatja a felső formákat, egyenletesebbek benne a színértékek, átköltésre engedelmesebbek. Ennek a világosságnak fedezékében bővíteni a clair-obscur problémát — Rembrandt! — kiküszöbölni a képből minden sztaffázst, új kolorizmusának egységében a természet és ember panteisztikus egységét éreztetni, — ime, ezek azok a célok, amelyek felé Szőnyi immár biztonsággal halad. Mi úgy látjuk, hogy művészete most indult útra a végső győzelemért, — különös, hogy épp ekkor éri az „ellazulás" és „elnagyolás" vádja. Pedig milyen okszerű az, hogy a sommás fa mellett a figura is sommásan jelződik, nehogy szétbomoljon a látvány egysége. Hisz nemcsak a kompozíció egyensúlya tart össze egy képet, — a megjelenítési egyenérték legalább is olyan fontos.

A színek szabadságával együtt jár a formák felszabadultsága, sőt a kompozícióé is. Az új képeken nincs meg a régiek merev zártsága, oldottabb a szerkezet, de nem szétesö. S benne a vertikálisok fokozódó jelentősége a legegyszerűbb kompozíció-formákat segíti elő. Szőnyi különben is mindig idegenkedett a különcködő szerkesztéstől, művészetének mai reményteljes állapotában pedig misem természetesebb, mint az, hogy minden képalakító tényező berzenkedés nélkül idomul a festő tisztult szándékaihoz.

OLTVÁNYI-ÁRTINGER IMRE

SZŐNYI ISTVÁN MŰVÉSZETE

A modern művészeti áramlatokban két ellentétes törekvés érvényesül. Az egyik a formafelbontó, a másik a formahangsúlyozó. Az egyik lehetőleg feloldja a körvonalakat, a részletek szerves kapcsolatát, a másik ellenkezőleg élesen kiemeli az alapformákat, a lények, a tárgyak szerkezetét. Nemcsak a festészetben tapasztalható ez, hanem általában a képzőművészetekben, az építészetben és a díszítésben is. A rideg tektonikát kifejező épületekkel szemben például ott találjuk az expresszionista szabadosságokat, amelyek önkényes és szeszélyes fordulataikkal éppen az építmény egyszerűségét, logikáját akarják az artisztikum kedvéért feloldani. Ugyanilyen az ellentét a díszítő motívumokban. Vagy szigorúan szűkszavúak és ragaszkodnak az őket hordó tárgy, épület formakarakterének, céljának kiemeléséhez, vagy pedig ezzel ellentétben, mint független dekoratív ötletek csillannak fel. Milyen érdekes önmagában az expresszionista díszítő motívum! Legtöbbször nem egyéb, mint a rokokó dekorációinak felaprózása és szervetlen összerakása. A szobrászatban is szemben áll egymással az archaikus formanyugalmat, kötöttséget prédikáló szigorúság a kifejezés exaltált felfokozását hajszoló fölszabadulással.

A festészetben a két ellentétes törekvés még jobban bonyolódik. Itt nemcsak belső, lelki motívumok játszanak közre, hanem külső tényező is beleszól a művészi értelmezésbe. A festészet optikai jelenségekkel számol, amelyek meghatározzák a dolgok látszatát. Aki figyeli a szabad levegőben jelentkező fény- és színproblémákat, — már pedig a mai festők legnagyobb része ezt teszi — az rögtön szembekerül a napsütés forma- és színolvasztó tendenciájával. A plein airben nincsenek éles formák, határozott lokális színek, itt nem lehet szó a quattrocentohoz, a manieristákhoz vagy Ingres-hez kapcsolódó újabb neoklasszicizmusról.

Pedig az utóbbi irány épúgy érvényesülni akar, mint a fényproblémákat megoldani kívánó, a komponálással komplikált szabad természetfestés. Az egyik oldalon hűvös nyugalom, a másikon erőkkel telített feszültség. Az egyikben a testek uralkodnak a tér fölött, a másikban a fénnyel, levegővel áthevített ür dominálja az anyagot, hogy színét, formáját fellázítsa.

Melyik irány áll a magyar piktúrához közelebb és melyiknek van nálunk erősebb hagyománya. Kétségtelenül az utóbbinak. Nekünk nem voltak a mult századokban olyan formahangsúlyozó klasszikus mestereink, akikhez vissza tudnánk nyúlni; a magyar festői stílus a plein air jegyében alakult ki. Szinyei Merse Pál közvetlen hatás nélkül maradt, korán érkezett stílusújítása után a vidéki festőiskolákban, főképpen Nagybányán fejlődött ki az igazi magyar festészet. Itt gyúltak föl a magyar lélek, a magyar föld szellemét, arculatát kifejező színek. Faji karakter, sajátos művészeti hagyományok szempontjából sokkal biztosabb talajon mozog tehát a mai magyar festészet, ha a vidéki iskolák, elsősorban a Nagybánya által megkezdett úton halad tovább, mintha az idegen tőből fakadt neoklasszikus irányhoz pártol. Természetesen az utóbbinak is fejlődhetnek ki geniális magyar képviselői, de ezideig a másik iránynak van nálunk erősebb gyökere, ez felel meg jobban a magyar szellemiség és milieu természetének. A Párisban uralkodó, sok értékes ösztönzést, de kibicsaklást is eredményező művészeti forrongásból azt kell a mieinknek kiválasztani, ami a magyar karakternek, az ifjú magyar művészeti hagyományoknak megfelel. Csak ez viheti előbbre nemzeti irányban piktúránkat.

Ilyen Szőnyi István (szül. 1894-ben) művészete és ezért van festészetének elhatározó jelentősége az új magyar képírás kialakulásában. Nem elmélet, nem utánzás vezeti ecsetjét, hanem igazi festői ösztön, amely a nagybányai hagyományokból nőtt ki és sohasem veszítette el a magyar földdel való közvetlen kapcsolatot. A Képzőművészeti Főiskolán Ferenczy Károlytól, majd Réti Istvántól kapott útmutatásokról és a Nagy-

MA[illegible]
1929.

bányán töltött évek tapasztalatairól Szőnyi nem feledkezett meg. Ezek jobban megfeleltek egészséges, robusztus egyéniségének, mint az idegen spekulatív irányok. Piktúrája nem jelent megállást, a naturalizmus konzerválását. Ő is magáévá tette a művészet új nagy irányváltozását, de az átorientálódás nála nem járt az eddigi szempontok teljes tagadásával, hanem csak megfelelő átalakításukkal. Így maradt hű közvetlen művészőseihez.

A nagybányai naturalizmus már Ferenczy Károly életében megingott a nyugatról jövő új szelek fuvallatára. Maga a mester is fejlődése végén elkanyarodott a természetbenyomások közvetlen másolásától és a valóságot megnemesítő szín- és formaösszefoglalásra törekedett. Az új nemzedék már beleszületett az impresszionizmus utáni cézanne-izmusba és azonnal a természetátírásnál, a szabadabb vagy kötöttebb komponálásnál kezdte. Ugyanekkor azonban már érvényesülni akart a formafelbontó és formahangsúlyozó tendencia is. Az impresszionizmust betöltő, a valóságformát és színt átalakító fénybenyomások most még jobban megerősödtek, dinamikai értékekké váltak, viszont az anyag is követelni kezdte testiségének, forma- és színtulajdonságainak elismerését. Mindkettőhöz járult pedig az a törekvés, mely a valóság képét a kifejezés, az önálló artisztikum érdekében kívánja átalakítani.

Hogyan viselkedett ezekkel az ellentétes törekvésekkel szemben Szőnyi István? Állásfoglalását bizonyára nem annyira spekulatív megfontolás, mint inkább egészséges piktori ösztön vezette. Nem igyekezett e törekvések ellentétét kiélezni, nem csatlakozott egyikhez sem külön, hogy zsákutcába való jutásukig hangsúlyozza egyiküket, hanem összességükből alakította ki művészi credóját. Valóban, e törekvések együttesükben képviselik a modern művészi akarást és csak így őrzik meg a természettel való közvetlen kapcsolatot.

Már pályája kezdetén az volt a célja, hogy az anyag testiségének hangsúlyozását összhangba hozza a felfokozott fényhatások éreztetésével és a természetbenyomás közvetlenségét a tudatos beállítással. Éppen ezért nemcsak tájképeket festett, hanem figurális kompozíciókat is, ahol ezt leginkább megtehette. Korábbi képein az alakok, az aktok vaskosak voltak, hogy testük súlyos tömegével jobban szembeszállhassanak a fények és reflexek formafelbontó erejével. Szőnyi keménykötésű egyéniségének különben sem felelnek meg a törékeny emberek. Nem keresi a finom formákat, a kalligrafikus szépségű vonalakat, ő a lapidáris kifejezés embere, aki erőteljesen hangzó tömondatokban fejezi ki magát. Pedig fiatal korában egy nagy dekadens szellemű mester, Greco is befolyással volt reá. Azonban csak a fényhatások mágikus felfokozása, a lokális színek zománcos csillogása, a természetet átkomponáló manierizmusa miatt érdekelhette őt a spanyol. A grecói transcendens misztikum idegen volt Szőnyi víziótól mentes egészsége számára.

Szőnyinek vaskos fiatal stílusa még csak kezdete volt a művész fejlődésének, mégis igen nagy hatással volt az ifjú magyar piktor-nemzedékre. Önkénytelenül vezéreiknek ismerték el, mert megérezték, hogy Szőnyi stílusában van a legtöbb természetes fejlődéslehetőség, a legigazabban köti össze a multat a jövővel. Szőnyi modora valósággal iskolát csinált a fiatalok között. Nemcsak lényegét vették át piktúrájának, a testeknek a fénnyel teli térrel, a lokális színeknek a reflexekkel való összhangbahozását, hanem egyéni sajátságait is. A Szőnyi-féle robusztus típusok, nehéz idomú aktok jelennek meg a köréje csoportosuló fiatalok képein, ugyanazok a formaösszefoglalások, ugyanazok a színhatások láthatók vásznaikon, rajzaikon, grafikájukban. Így van ez különben minden stílusújítónál. Az új akarás lényege oly szorosan összefügg az egyéni sajátságokkal, hogy a kettőt elválasztani alig lehet. Cézanne követői például az új állásfoglalással együtt átvették a mester fogyatkozásait is. Szőnyi első stílusa teljes valójában lett mintaképe másoknak, mert megmutatta a magyar piktúra jövőjének legigazibb útját.

Az ő piktúrájában is kétségtelenül visszhangzott Cézanne óriási jelentőségű stílusátalakítása, azonban nem szolgai utánzásban, hanem megemésztve, saját súlyosabb járású egyéniségéhez és a nagybányai plein air tradícióhoz hangolva. Így nem vezethetett modorossághoz, mint az annyi más festőnél nálunk és széles e világon tapasztalható. Sőt Cézanne-nal szemben, aki a dolgok ábrázo-



SZŐNYI ISTVÁN: GYÜMÖLCSSZEDŐK. Olajfestmény



SZŐNYI ISTVÁN: KASZÁLÓK. Olajfestmény
Dr. Nádor Henrik úr tulajdona



SZŐNYI ISTVÁN: HÁZAK A DUNA MENTÉN. Olajfestmény
Tikács Adolf ur tulajdona



SZŐNYI ISTVÁN: AZ ABLAK. Olajfestmény
Péteryné Váradi Ili úrnő tulajdona



SZŐNYI ISTVÁN: KERTI MUNKÁSOK. Olajfestmény



SZŐNYI ISTVÁN: TÉLI TÁJ VASÚTTAL. Olajfestmény
Barta Károly úr tulajdona



SZŐNYI ISTVÁN: ZEBEGÉNYI TEMETÉS. Olajfestmény

lásában még megőrizte az impresszionisták színhatásának könnyedségét, Szőnyi a valóságban létező tömegek éreztetésére hivatkozott.

Szőnyinek ez a stílusa a mostani évtized elején virágzott. Piktúrája azóta nevezetes változáson ment keresztül. Nem vált hűtlenné első eredményeihez, hanem azokat továbbérlelte, nemesítette. Fejlődésében lényeges szerepe van a Zebegénybe való költözésének. Bizonyos, hogy az igazi tehetségek minden milieuben megtalálják a maguk festői thémáit, de az sem tagadható, hogy környezetük, a körülöttük levő táj fontos szerepet játszhatik festői stílusuk kialakulásában vagy továbbfejlődésében. Így volt ez Szőnyinél is. Mikor Zebegénybe költözött, már világosan kitűzte, sőt megoldotta a maga festői problémáit, azonban itt élte bele magát igazán a természetbe, itt kapta meg piktúrája lokális zamatját. Problémái összekapcsolódtak a helyi motívumokkal, a neki való thémákban úgy élhette ki vágyait, hogy azok megvalósulásai az előzmények egészséges folytatásaként jelentkeztek. A zebegényi tájnak bizonyára nagy része van abban, hogy Szőnyi fejlődése állandóan a való természettel kapcsolatban, mindig egy-egy ottani motívum megfestése közben ment végbe. A zebegényi Duna-könyök bámulatos fény- és színcsodákat tartogatott számára. A hatalmas folyam víztükrének a napsugárkévékkel való harca olyan fényproblémákkal szolgált neki, amelyeknél érdekesebbek után alig vágyakozhatott. Itt megtalálta a tüzes fölragyogást, az elemésztő fényt, a világosság és a sötétség ellentétének tragikus feszültségét. Micsoda ütközetek játszódnak le a fénysugarak és a felhők között; mint visszhangzanak ezek a Duna tükrében. Mindenre válaszol a folyó. Néha fehéren izzik, majd vörösen vérzik vagy szürkén elborul. Nem tud a nap olyat mondani, hogy ne kapjon tőle feleletet. Nagy élmények olyan festők számára, mint Szőnyi.

A fénynek ebben a színjátékában az élőlények és az élettelen dolgok már nem tarthatják meg olyan határozottan testiségüket. A Szőnyi első stílusában jelentkező súlyos masszáknak most részben föl kellett oldódniok. Ilyen világossággal szemben nem maradhatnak meg a testeknek szilárd körvonalai. A fénynek és a testiségnek, a lokális színnek és a reflexeknek még tökéletesebb egymással való kiegyenlítésére törekszik most a művész. Eltűnik a hús agyagos sárgája is, amelyet Szőnyi sokszor csak azért hangsúlyozott annyira, hogy a háttér kékjével, sokszor az éggel összhangba hozza. A lokális színek most sem lesznek élénkebbek, de reflexekkel tompított harmóniájuk most nemesebb. Minden finomabb, átszellemültebb lesz piktúráján. Csak befejezetlenül a néző elé kerülő képein láthatók itt-ott darabosságok, egyenetlenségek. Az artisztikus hatást, a kiegyenlített harmóniát, a motívum transzponált, de keresetlen éreztetését most fölibe helyezi törekvései tüntető bemutatásának.

Bár óriási figurális kompozíciókat is alkot, most mégis inkább a tájkép uralkodik művészetében. A zebegényi impressziók átkomponált megrögzítése többször foglalkoztatja őt, mint a figurális motívumok beállítása. Hatalmas vásznain is legtöbbször tájképi felfogásból indul ki. Fényproblémák megoldásával kapcsolja össze a képre kerülő alakokat, mint ezt főképpen a *Gyümölcsszedők* és *Átkelés a Dunán* című alkotásain láthatjuk. Környezet és alakok itt nagyszerű festői egységbe olvadnak össze. A figurák bent élnek a vakító világossággal átitatott térben. A *Gyümölcsszedők* napfénytől ragyogó sárgájában a nyár heve izzik, a dunai átkelésen pedig a csónak mintha az eget és vizet eggyéfoglaló fehér sugárözönbe készülne besiklani.

Lehetetlen csak vonalbenyomásokra redukálni kompozícióit. Így elveszítik igazi életüket. Szín és fény nélkül nem érezni jelentőségüket. Rajz szempontjából az alakokban egyedül a körvonalak fontosak, bár ezek sem élesek, a fényben feloldódnak, de biztosítják az egyes figurák összefoglaló színfoltjait. A belső rajzzal Szőnyi kevéssé törődik. A formák plasztikáját a reflexekkel együtt szélesen felrakott színekkel érezteti, amelyek azonban nem bontják meg az alakok egységét. Bár a figurák és környezetük szoros téregységet alkotnak, mégsem mond le az alakok térbehelyezésének, körvonalainak, a háttérrel való viszonyuknak dekoratív hangsúlyáról. E tekintetben ugyanazt a festői felfogást vallja, mint amit Puvis de Chavannes vitt bele kompozícióival a modern piktúrába. A dekoratív hatásokat

vásznain azonban különböző erővel emeli ki. A *Gyümölcsszedők*ben például inkább csak az alakok térbeli elosztásában, megfontolt körvonalaiban, a fejükön kosarat vivő nők egyforma mozdulatában jut kifejezésre, az *Evezősök*ben ellenben a színben is. Az utóbbin az előtérbe helyezett, a táj fölé kerekedett, monumentálisan ható aktok sötét rózsaszíne jóleső dekoratív ellentétet alkot a háttér kékes tónusaival. Itt az alakok uralkodnak a táj fölött, míg a *Gyümölcsszedők*ben a napfénnyel telített kert magábaszívja a benne elszórt figurákat. Láthatjuk, hogy festői tehetségének gazdagságában és a természettel való állandó motívumkapcsolatban Szőnyi milyen eltérő komponálásra és dekoratív hatásra képes. Az *Evezősök* gyönyörű növésű ifjú-aktjainak egységes, egyenletes színfoltjaiban ugyanaz a festői törekvés nyilvánul, mint Ferenczy Károlynak a birkózókról készült képein.

Aki ilyen egységesen, a részletek ilyen feláldozásával festi az emberi alakot, annak nem lehet különösebb fogékonysága a képmásfestés, illetőleg az arcképhűség iránt. Szőnyinek önmagáról és családjáról, különösen gyermekeiről festett portrait-i nem cáfolják meg ezt, mert itt sem törekszik az egyéni karakter kiemelésére, hanem az ábrázolttal kapcsolatos színjelenség artisztikus, összefoglaló interpretálására. Képmásain, figurális vásznain az arcnak nincs nagyobb jelentősége, mint a testnek vagy a ruhának. E tekintetben az izig-vérig modern Szőnyit igen nagy távolság választja el a nyugati törekvésektől, amelyek a portrait-ben az egyéni jellemzést a karikatúráig kiélezik.

Az arcképfelfogástól való idegenkedése piktúrájának egész lelki profilját jellemzi. Szőnyi festészete monumentális és dekoratív törekvései mellett is a l'art pour l'art felfogását árulja el. Neki a világ a drámai feszültségű fényhatások ellenére sem más, mint szín- és formajelenség. Nem érdekli az ábrázolt alakok személyisége, szellemi kifejezése, még kevésbbé törődik a kozmikus erők éreztetésével. Olyan érzéseket és vágyakat, örömöket és fájdalmakat, mint amilyeneket Hodler vagy Egger-Lienz kompozícióiból szólnak hozzánk, hiába keresünk Szőnyi nagy vásznain. Nem beszélteti az ember lelkét. A nagybányai iskola művészi hiszekegyét Szőnyi tehát ebben is megőrizte. Az adomát, a novellát újabb mestereink a festői értékek tiszta hangsúlyozása végett annyira kiküszöbölték a magyar piktúrából, hogy a lelkiség éreztetésével is csak ritkán találkozunk. Mai kiváló festőink közül csak kevesen érzik a képírás szellemi távlatait, kevesen egyeztetik össze a tiszta piktori értékeket a lelki mondanivalók kifejezésével. Szőnyi is inkább megtalálta a nagyvonalúsághoz és a dekoratív hatásokhoz vezető utat, mint az emberábrázolásban elénk tárható ösztönök, érzések birodalmát. Festőművészi szempontból nem fogyatkozás ez, hanem csak sajátosság, mégpedig az egész magyar piktúrának uralkodó tulajdonsága. Az a különbség van a két felfogás között, ami például Velazqueznek ezüstös színcsodákat feltáró kompozíciói és Rembrandtnak túlvilági aranyfénysugarakat meglátó bibliai misztériumai között található.

Ezért játszik Szőnyi művészetében nagyobb szerepet a tájkép, mint a figurális festmény. Emberek belsőt reveláló külseje helyett a zebegényi vidék legváltozatosabb szépségeit örökíti meg képein. Egyforma biztossággal, piktori éleslátással festi ottani téli és nyári tájképeit. A zöld lombokkal fedett dombok és a hóborította földek bámulatos erővel, az egyszerű naturalisztikus benyomásnál intenzívebb igazsággal tekintenek felénk képeiről. Ez a vidék a fiatal mester révén ragyogóan vonul be most a magyar piktúra történetébe. Olyan artisztikus, bátor és mégis finom képeket festett róla, mint aminőkkel csak legjobb mestereink örvendeztették meg múzeumainkat. Téli tájképein itt-ott néha az idősb Brueghel Péter hatására ismerünk. A zamatos flamand mester Szőnyi *Déli pihenő* című vásznának kompozíciójára is befolyással volt. De éppen e külső hasonlóság bizonyítja a magyar művész festői egyéniségének erejét, hatalmát.

Ugyanez a férfias határozottság, célt nem tévesztő biztosság jellemzi vízfestményeinek gyorsan odavetett, élénk színfoltjait, rajzainak és rézkarcainak forma- és tónusegyüttesét. Ha Szőnyi nem venne kezébe ecsetet, mint grafikus is legegyénibb és legrobusztusabb tehetségű művészeink közé tartoznék. Két korábbi gyüjteményes kiál-



SZŐNYI ISTVÁN: ZEBEGÉNYI KIKÖTŐ. Olajfestmény
Dr. Földessy Tibor úr tulajdona



SZŐNYI ISTVÁN: BEHAVAZOTT FALU. Olajfestmény
Ranschburg Pál úr tulajdona

lításának őszinte sikere, a Szinyei Társaság nagydíja és az aktkiállítás ifjúsági díja külsőleg nyugtázta kiváló eredményeit. Legutóbbi nagy kiállítása az Ernst-Múzeumban pedig valódi ünnepe volt a magyar piktúrának.

Szőnyi István művészete *modern* anélkül, hogy a hagyományokat megtagadná, és *magyar* anélkül, hogy a nemzetközi áramlatokat figyelmen kívül hagyná. Ezért tekintjük őt jövendő festőművészetünk irányt mutató mesterének.

YBL ERVIN



SZŐNYI ISTVÁN: ÁTKELÉS A DUNÁN. Olajfestmény



SZŐNYI ISTVÁN: ESTE ZEBEGÉNYBEN. Olajfestmény
Az Orsz. M. Szépművészeti Múzeum tulajdona



SZŐNYI ISTVÁN: VÍZPARTI JELENET. Olajfestmény
Az Orsz. M. Szépművészeti Múzeum tulajdona



SZŐNYI ISTVÁN: HÁZAK AZ ORSZÁGÚT MENTÉN. Olajfestmény



SZŐNYI ISTVÁN: IBOS VÖLGY. Olajfestmény
Mándy Aladár úr tulajdona



SZŐNYI ISTVÁN: HÁZÉPÍTÉS. Rajz
Jakab Dezső úr tulajdona



SZŐNYI ISTVÁN: ÉPÍTKEZÉS. Vázlat
Bálint Zoltán úr tulajdona



SZŐNYI ISTVÁN: SZEKEREK. Rajz
Fóti János úr tulajdona



SZŐNYI ISTVÁN: TEMETŐ. Rajz



SZŐNYI ISTVÁN: VIHAR ELŐTT. Rajz



SZŐNYI ISTVÁN: HÁZTETŐK. Rajz



SZŐNYI ISTVÁN: VÍZTÜKÖR. Rajz



SZŐNYI ISTVÁN: TANYA. Rajz
Ugron Gábor úr tulajdona



SZŐNYI ISTVÁN: ANYASÁG. Rézkarc



SZŐNYI ISTVÁN: VARRÓNŐ. Rajz



SZŐNYI ISTVÁN: NAPNYUGTA. Rézkarc



SZŐNYI ISTVÁN: TÉLI TÁJ. Rézkarc



A „Magyar Művészet“ melléklete

SZŐNYI ISTVÁN: DÉLI PIHENŐ. Olajfestmény

Dr. Zala Hugó úr tulajdona

Az Athenaeum r.-t. nyomása



SZŐNYI István: Álom
Nemzeti Kiállítás, 1934.

Szőnyi István

NEP

ÖZPONTI LAPJA

SZERDA, 1952 DECEMBER 10

A Központi Vez

Takarékosabb

Gerő elvtárs beszédét olvasva valameny nyien éreztük itt, a Hungária Vegyimüvel II-es alapszervezetében, milyen sok tenn valónk van még. Ha száz kezünk volna az is kevés lenne.

Alapszervezetünk kommunistáinak egy része a gyár egyik legfontosabb helyén, a marónátronüzemben dolgozik. Itt hat és fé méter hosszú acélkádakban elektromos áram segítségével konyhasóoldatból készül a marónátron, nehéziparunk fontos segéd anyaga. A munkafolyamat közben különbö ző gázok keletkeznek, amelyek a hasadéko kon kiszabadulva, szennyezik a levegőt. D ha a dolgozók résen vannak, elejét vehetik ennek. A kádakat ugyanis karbantartás cél jából időről időre szét kell bontani, meg kell tisztogatni. Minél lelkiismeretesebb, ala posabb a bontás, tisztogatás, szigetelés, annál kevesebb gáz szabadul ki. Az hát a teendőnk, *hogy gondos*abb, körültekintőbb munkára biztassuk dolgozótársainkat.

Gerő elvtárs a szigorú takarékosságot *legfontosabb* feladataink közé sorolta. Az áramtakarékosság üzemünkben a takarékosságnak egyik legfontosabb formája. A Hungária Vegyimüvek az ország egyik legna-

Harcoljanak a s

Nagy érdeklődéssel olvastam Ge

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
TELEFON: 227-651, 221-285

SZABAD NÉP

Szőnyi István.

1952 DEC. 10

SZABAD NÉP

276

Mintegy ötszáz művet mutat be a harmadik magyar képzőművészeti kiállítás

Kilenc nap mulva, december 19-én nyílik a Műcsarnokban a harmadik magyar képzőművészeti kiállítás. A kiállítás festőművészeink, szobrászaink és grafikusművészeink egyévi alkotó munkájának legjobb eredményeit mutatja be dolgozó népünknek.

A kiállításra jóval több mint másfélezer művet küldtek be. Az anyagot először külön szakbizottságok bírálták meg, majd egy negyventagú zsűri döntött. A zsűriben Kossuth-díjas festők és szobrászok, kiváló és érdemes művészek, s műtörténészek mellett helyet kaptak a tömegszervezetek és a néphadsereg meghívott képviselői is. A bírálóbizottság most fejezte be munkáját.

Mintegy ötszáz mű — kétszáz festmény, kétszáz grafika és száz szobor — kerül a közönség elé. A bemutatásra kerülő művek közül több állami megrendelésre készült. Szőnyi István és Domanovszky Endre a moszkvai állandó magyar mezőgazdasági kiállítás pavillonjába kerülő hatalmas faliképek megalkotására kaptak megbízást. A két művész e készülő faliképek közül hármat-hármat állít ki. Az épülő földalatti gyorsvasút Népstadion-állomásának művészeti díszítésével művészeink egész sora foglalkozik. E művek egy részét is bemutatják a kiállításon. Több alkotás merítette témáját multunk történelmének dicső emlékeiből, köztük több mű munkásmozgalmunk hősi harcainak emlékét eleveníti fel. Számos kép és szobor foglalkozik felszabadult életünk ábrázolásával, a szocializmus építésének problémáival, a békeharccal. Ezúttal több, kollektív munkával készült nagyméretű alkotás is szerepel a kiállításon.

A rendezőbizottság kedden kezdte meg munkáját. Most már a teljesen újjáépített Műcsarnok mind a tizenkét termét igénybe veszik, így a nemrég helyreállított két nagytermet és a nagy szoborcsarnokot is.

Szőnyi István

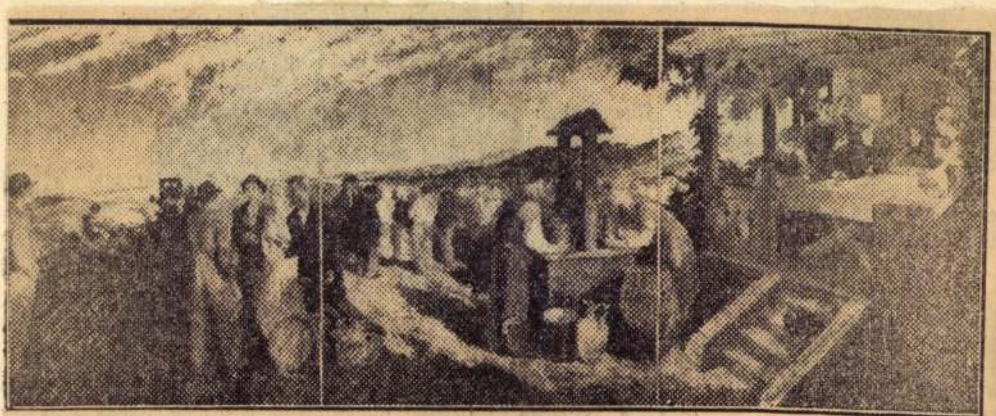

Szőnyi István falképrészlete a moszkvai magyar mezőgazdasági pavillonhoz

Irodalmi Ujság, 1953 jan. 1.

Zum Mitnehmen

Szőnyi István

Szőnyi István kitüntetése

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa *Szőnyi* István Kossuth-díjas festőművészt, a Magyar Népköztársaság érdemes művészét eddigi munkásságáért a Munka Érdemrenddel tüntette ki.

Dobi István, az Elnöki Tanács elnöke hétfőn délelőtt adta át a kitüntetést Szőnyi Istvánnak. A kitüntetés átadásánál jelen volt *Darabos* Iván, az Elnöki Tanács titkára, *Mihályfi* Ernő népművelési miniszterhelyettes és *Tar* István, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének titkára. (MTI)

Magyar Nemzet

1954. aug. 3.

Szőnyi István

Szabad Művészet
1950. 187. l.



Szőnyi István
festő

Szabad Művészet

1950. 8. sz. 292. l.

e utaljon ki. Budapest, 1928. december

téből: Dr. Tihamér Lajos s.k. miniszte-

os másolat hiteléül:

Párvaz

szteri s.hiv.igazgató.

A műélvezet problémája

A LEGTÖBB embernek, ki a művészettel foglalkozik, van a művészeti alkotások szemléletéhez egy kulcsa, mellyel megkisérli azt, hogy a művészet minden kapuját megnyissa. Miután azonban az az egy kulcs csak egyik vagy másik ajtóhoz, gyakran csak egy igen szerény ajtócskához illik, sok szép dolog marad zár alatt.

Sok „művészetismerő" vitte ugyan már annyira, hogy egy-egy korszerű kép előtt hat lépést hátrál. Legjobb esetben még azt is tudja, hogy itt nem annyira az ábrázolt tárgy, mint inkább a szin és a forma fontos. Ezek az emberek azonban alapjában csak a legeszkélyebb részét sejtik azoknak a hatásoknak, melyek egy képből kiáradhatnak. *Ha a művészeti alkotást létrehozó erőket magától értetődő értékeknek éreznék*, akkor nem állnának mindig tanácstalanul és bizonytalanul az uj problémák és alkotások előtt.

Azok az elemek, melyeket én a mű alkotásánál és szemléleténél fontosnak, sőt egyedül irányadónak tartok, legkevésbé nem technikaiak, vagy elméletiek, melyekről a laikus azt hiszi, hogy a művészt ugyan érdeklik, de az ő szempontjából nem fontosak. Azok u. i. a mi *szellemünk* kifejezői, melyeket ennélfogva, ha az érzésnek nem nyilatkoznak meg minden további nélkül, nevelés által kell hozzá közelebb juttatni.

Az az állitás, hogy a művésznek nem kell egyebet tenni, mint együgyűen a természet mellett maradni és a szemlélőnek fel kell fogni a szépséget az első pillantással — nevetséges és abszurd.

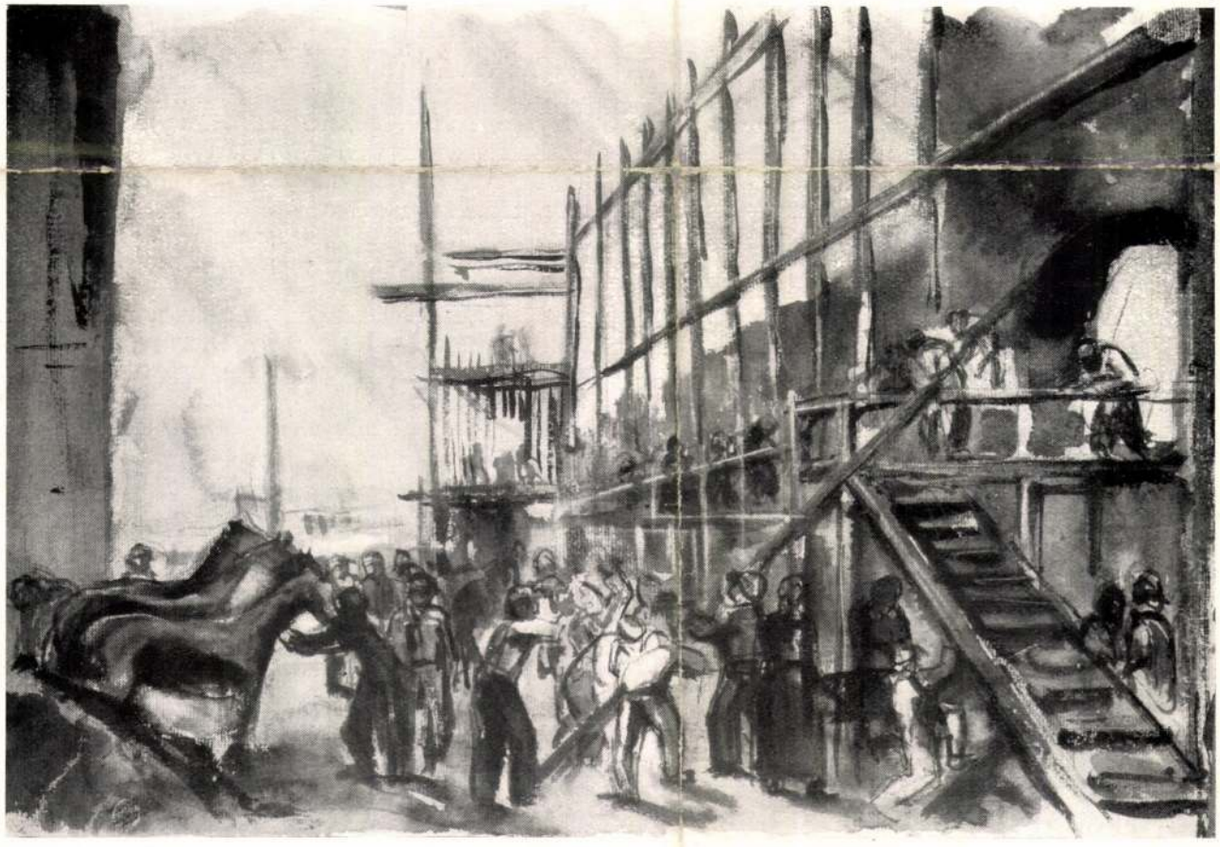

SZŐNYI ISTVÁN: FRESKÓVÁZLAT



DETRE LÓRÁNT: FÖLDEK (kőrajz)

A szigoru stilusok régi korszakainak meg voltak kétségkivül a maguk elméleti hagyományai. Világosan kitünik ez az illető korok iskola-munkáiból. *Mi azonban, akik teljesen elvesztettük a talajt a lábunk alól, csak szigoru értelmi és elméleti nevelés által találhatjuk azt meg ujra* — természetesen külön hangsulyozom: érzésünk ösztönös működésével a legszorosabb összhangban.

A szemlélő azonban az érzés és a fölényes szaktudás kapcsolata folytán nagy előnyhöz jut. Aki zenével foglalkozik, sohasem fogja megbánni, ha valamit tanult a kontrapunktról és az összhangzástanból. Mert semmi esetre sem hátrány az, ha egy magában véve érthetetlen egésznek hangözöne helyett egy tagolt szervezettel állunk szemben. És épen a legujabb alkotások területe az, melybe könnyebben juthatunk az alapvető funkciók ismerete által.

Az értelem és a kritikai szellem tehát nem árt sem az alkotásnak, sem az élvezetnek, feltéve — ismétlem — feltéve, hogy az alkotást ösztönző érzés és temperamentum s az élvezetet keltő rajongás nem hiányzik.

A művészet-személet problémáját nem lehet elintézni néhány felvilágositó szóval. Ez ugyanis közeli rokonságban van a zeneélvezet problémájával és a ritmus, az összhang, a disszonancia és feloldásai, a tömegek és sulyok érzékelésének csak lassanként elsajátitható képességén alapszik. *A kép szemléletéhez és élvezetéhez érzékeny szemre van szükség, ami természeti adomány,* mint a zene iránt érzékeny fül és amit jogtalanul méltatnak csak kevés figyelemre. *A szemet is lehet fejleszteni iskolázással, mint a fület, viszont az egészen tehetségtelen szemnek az igazi értelemben vett művészet mindig érthetetlen dolog marad.*

Másrészt igaz az is, hogy igen sokan képezik ki magukat művészekké olyanok, akiknek nincs egyebük, mint érzékeny szemük. Ez persze nagyon kevés. A jó fül által ugyanis még senki sem lett komponistává.

Az eszthetikailag ki nem művelt laikus megszokta *a tisztán tárgyi képszemléletet,* t. i. azt, hogy szemét az egyik ábrázolt tárgyról a másikra sétáltassa, a tárgyakat fokozatosan érintse a szemével. Nyilvánvaló, hogy *igy minden tiszta művészi elemet figyelmen kivül hagy. A szemlélődő szem ne kivánja a lajstromozást, hanem az összhangot;* az öntvényt és ne a nyers anyagot. A szemléletnek ez az *átszellemitett* módja a tisztán érzéki látás-észlelés utján található meg. A kép közelebbi szemléletét egy centrális vonzópont vezeti: egy uralkodó szin, forma, fénytömeg. Onnan vonzódik a szem tovább, ritmikusan, összhangzó kadenciákban az alárendelt értékekhez, mig végül át nem fogja az egész képet. Ez az *átszellemitett képszemlélet* a művészeti értékek pillanatnyiságának feloldásához, a csupán látszólag időtlenül egymásba kapcsolódó hatások egymásutániságához vezet. Ilyenformán áthidalja a szakadékot a képnek látszólag pillanatnyi jelensége és a sokoldalu zenei alakitás közt. Mig tehát a tárgyi képszemlélet (a szemnek a tárgytól tárgyhoz való sétáltatása ellenére), csak a mozdulatlanul álló jelenet, regisztrált (fényképszerű) pillanat felfogásához vezet, *szellemi értelemben* a látási képértékek összhangzóan kifejlődő egymásutániságát kapjuk.

Ez a megismerés a műélvezet problémájának kulcsa.

Spectator.

Kunt 1926, 7–8 sz.
20. l. kép

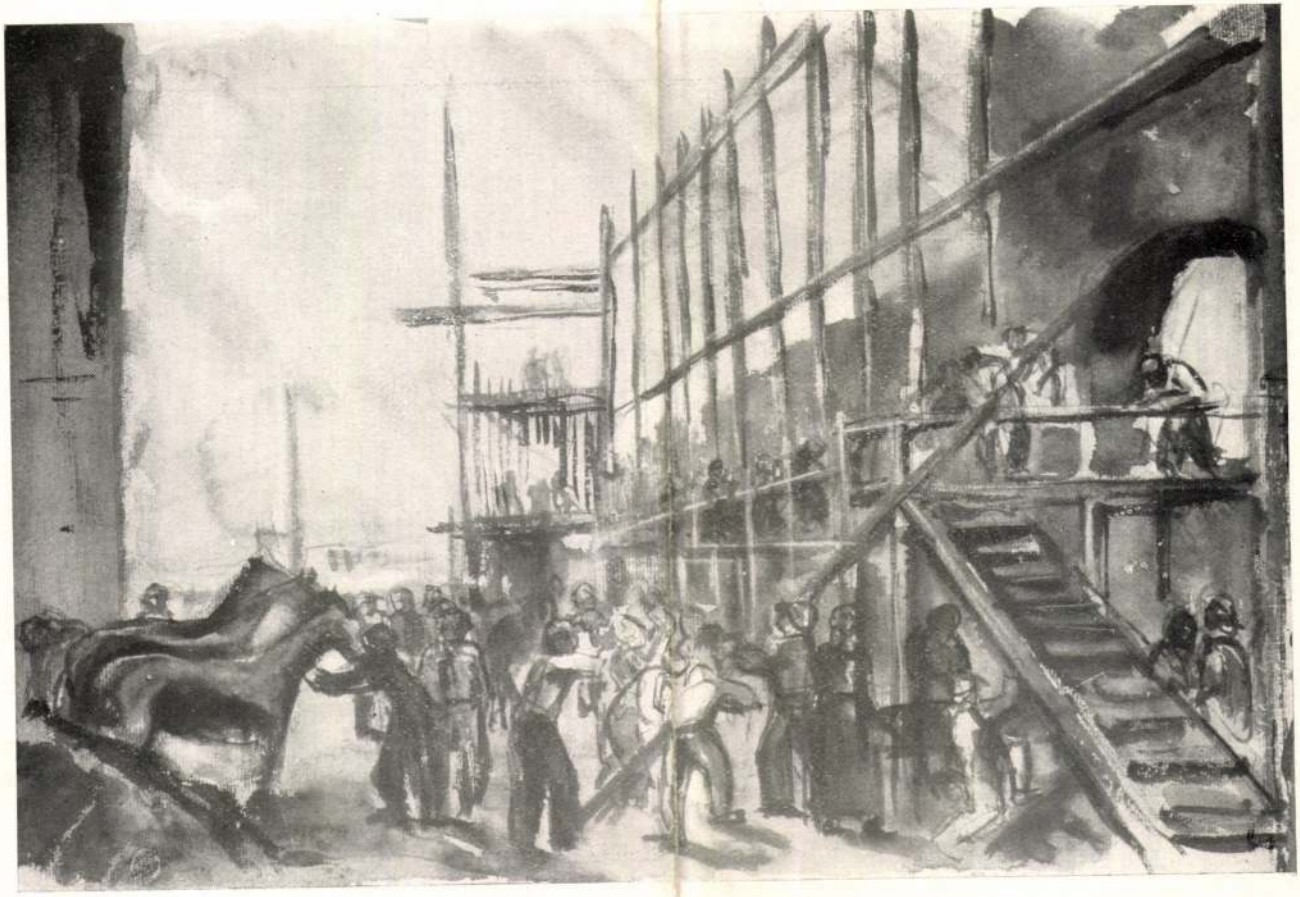

Szőnyi István: Freskóvázlat



Szobotka Imre: Piac

Nemzeti Szalon 1929. jan.



Imre István—Szentgyörgyi Kornél : Almaszüret



Szőnyi István: Megérkezik az első „Sztalinyec"
(A Moszkvai Magyar Mezőgazdasági Pavillon pannóiból)



Bevonulás Bélavásárra — *Szönyi István rajza*

BESZÉLJÜNK MAGYARUL

A multkor vonaton utaztam. Mellettem egy fiatalasszony ült a kislányával, akiről kiderült, hogy most iratkozott be a gimnázium harmadik osztályába. Velük utazott a papája is, fiatal, kedves, magyarképű tisztviselő, meg a menyecske ismerőse, egy ifjú hölgy, valamelyik nagy bankunk tisztviselője. Ugyancsak magyar lány. A fiatal anya elpanaszolta, hogy mennyi haszontalan tantárggyal gyötrik a szegény gyermekeket. Itt van például a magyar nyelv. Ugyan mi értelme annak, hogy magyar gyermekeket anyanyelvük tanításával terheljenek? Hiszen úgyis tudnak magyarul!

— Igen, ebben a vonatkozásban is tenni kellene valamit — magyarázta az ismerős. — Még megértem, ha német vagy francia nyelvtant magoltatnak a gyerekkel, jó, ezek idegen nyelvek. De magyarul mindenki tud. Inkább fordítsák azt az időt a német tanítására.

Lám, az ifjú hölgy is azt hitte, hogy tud magyarul. Hiszen anyanyelvel De menynyire megsértődött volna, ha figyelmezteti valaki, hogy alig nyitotta ki pirosra festett szájacskáját, máris elkövetett egy-egy halálos bűnt az anyanyelve ellen. Azt mondta: *ebben a vonatkozásban.*

De ne csodálkozzunk rajta. Újabban mindenütt halljuk ezt a németből fordított szörnyűséget. A sajtó ilyen vagy olyan »vonatkozás«-ban tárgyalja az eseményeket, a rádió hírszolgálata naponta hatszor sugározza szét a *vonatkozásokat* s ebben a vonatkozásban« jóvátehetetlen kárt okoz köznyelvünknek, politikusaink parlamenti beszédei, újságnyilatkozatai tele vannak *vonatkozásokkal*, sőt a templomi szószék sem mentes »ebben a vonatkozásban« a hibáktól. Itt az ideje, hogy *in dieser Beziehung* tegyünk valamit.

Mert ez a *vonatkozás* — számtalan társával együtt — nem más, mint szolgai fordítása a német *Beziehung*-nak. Magyar észjárás szerint tökéletesen értelmetlen. A magyar *vonakodik, húz-von*, a nyelvújítás kora óta *vonat*-ra is ül, de semmiféle »vonatkozásban« nem tér ki dolgokra, nem magyaráz és nem jelöl semmit. Ellenben a magyar gondolkodás lustái, akik boldog örömmel kapnak fel minden felületes, ámde úrihangzású, »intelligens« kifejezést, enélkül a *vonatkozás* nélkül már megmukkanni sem tudnak. S mert a vidéki úriember így beszél, hát »ebben a vonatkozásban« rohamosan terjed a *Beziehung* ragálya a falusi nép között is.

Holott a magyar nyelv van olyan régi, olyan fejlett és tökéletes, hogy az élet minden »vonatkozásában« helyes, találó, félreérthetetlenül világos kifejezéssel szolgáljon. Miért írjuk, mondjuk, hogy »kereskedelmi vonatkozásban« ilyen meg ilyen egy nemzetközi szerződés? Hiszen szebb is, értelmesebb is, találóbb is, ha azt írjuk, hogy »kereskedelmi kapcsolatainkat« a szerződés javítja vagy rontja. Miért mondta a fiatal hölgy a vonaton, hogy »ebben a vonatkozásban is tenni kellene valamit?« Miért nem mondta így: *ezen a téren is van tennivaló* vagy egyszerűen: *itt is tenni kellene valamit.*

Lássunk egy-két németlábra sántító mondatot: »Ebben a vonatkozásban — t. i. *nyelvhelyesség dolgában* — elég tennivalónk van. Jobb magyar nyelvtanokra van szükség, mert ebben a vonatkozásban — t. i. *ezen a téren* — az a helyzet, hogy nyelvtanaink a magyar ragozónyelvet az indogermán nyelvek kalodájába szorítják. Ebben a vonatkozásban — t. i. *erről a kérdésről* — igen megszívlelendő igazságokat írt Karácsony Sándor, sajnos, ebben a vonatkozásban is hiába — t. i. vonatkozás nélkül: *hiába.* Mi, a vonatbeli ifjú hölggyel s a leányka szüleivel ellentétben, reméljük, hogy iskoláink ebben a vonatkozásban — t. i. *a magyar nyelv érdekében* — tesznek majd valamit.

A párizsi villamoson figyelmeztetik az embert, ha valamit nem mond tökéletes franciasággal, Németországban könyörtelenül kiölnek minden idegen szót és kifejezést, az észt nyelvet szinte hónapról-hónapra felülvizsgálják s ha idegen, nyelvrontó szót találnak, lelkes buzgalommal keresik a megfelelő jó észt kifejezést, Finnországban minden partitivuszhibát kijavít még a közlekedési rendőr is, ha helytelenül kérdezel egy utcát. Itt az ideje, hogy hiú érzékenységünktől megszabaduljunk. Mert a botránytól való félelmében e sorok írója sem merte figyelmeztetni az ifjú hölgyet s így »ebben a vonatkozásban« is megragadt egy hiba, amely magyar gondolkodásunkat, tehát lelki életünk tisztaságát, nemzetünk erejét, szellemét idegen féregként rágja.

Hogy várjunk magyar zenét, magyar házat, magyar öltözetet, magyar bútort, magyar könyvet, magyar szobrot és képet, hogy várjunk *magyar életet*, ha nyelvünk, gondolkodásunk idegenné válik? Hogy várjuk, hogy a sok szép szónoklat a magyar jövendőről valóra váljék, ha még ezek a szónoklatok is ellenkeznek a magyar szellemmel — »ebben a vonatkozásban?!«.

Jullánus

Hid 1940. szept. 27. (1. sz.)

CSODATEVŐ MÉHEK

A budakeszi »doktor« méhszúrással gyógyítja a köszvényt és egyéb betegségeket

Az istenien szép, budakörnyéki faluban az autóbuszt várom. Hogy ki akarja túrni a közmondásból a fehér hollót?... Ugy van! De lám, ezúttal ez a várakozás juttat, az alábbi csodálatos élményhez.

Egy rokonszenves úriember ténfereg hozzám hasonlóan az állomáson. Vala-



(Szabó Vladimir rajzai)

hogy kissé merevek a lábai, ahogy ideoda lépeget és amikor látja, hogy ez föltűnik nekem, azt mondja:

— Kérem, még négykézláb, a földön sem tudtam csúszkáni ezelőtt pár héttel, mint egy kisded!

— Ugyan! — csóválom a fejemet. És már annyit tudok ismerősömről, hogy szintén erdélyi. Különben *csecsemőt* mondana. Tényleg így folytatja:

— Ha így gyógyítnak, mint itt most, hát gyalog vonulhatok be a hazámba Háromszékbe.

Nos, erre egy kicsit lelkesedünk, emlékezünk, elérzékenyedünk és politizálunk, ahogy ma két hazájavisszakerült magyar szokott. Aztán érdeklődöm:

— Hát tulajdonképpen mivel gyógyították ki nyavalyájából?

— Méhcsípéssel kérem! — feleli az új ismerősöm: — Itt a faluban van egy iparosember, lángelméjű fölfedezője és tökéletesítője a méhszúrással való gyógymódnak.

— Valóban? — firtatom. — Dehát az talán túlzás, hogy fölfedezője ennek a gyógymódnak, mert mintha azt olvastam volna, hogy már a görögök kísérleteztek vele és hát a méhméreg, mint kenőcs, ismert gyógyszer. Vagy az nem használ annyira?

— Dehogynem! — feleli az öregúr. — Használ az, a gyógyszergyárosnak! Csak a betegnek nem.

— Meglepő! — kacagok az elmésségen. — Hát talán a közvetlen csípés a helyes gyógyítás titka? — faggatózom aztán.

— Úgy van! — helyesli az öregúr. — Nekem elmesélte ez a csodaorvos teljes szabatossággal, miben áll, hogyan keletkezett remek gyógymódja. Ha érdekli, elmondom.

— Szerfölött!

— Hát kérem, ez az ember méhész volt. Rendes alkalmazott, a gödöllői állami méhésztelepen. Ott, összejött egy német tanárral, aki ennek a gyógymódnak a kutatója volt, névszerint *Anton Eberlein* úrral. Ennek a tapogatózásaiból csinált aztán komoly, biztos rendszert ő, az iskolázatlan fiatalember. Mi több! Egyenesen azért állt be iparostanoncnak 21 éves korában, hogy kutatásaihoz az anyagi lehetőségeket megszerezze.

— Hát mi a lényege, a szükséglete a gyógykezelésének?

— Az kérem, hogy rájött, a méhek csípése különböző hatású, aszerint, mivel táplálkozik, milyen éhes a szúrása idején stb.... A méreg okozta láz, a szervezetben sokféle. Ő pontos rend-

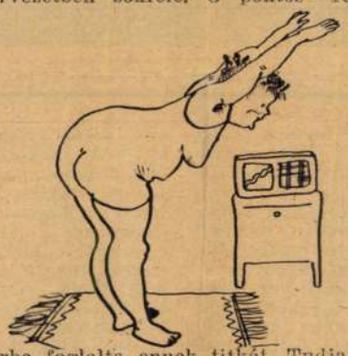

szerbe foglalta ennek titkát. Tudja fokozni, csökkenteni a lázt, a savat oldani és a savat sűríteni a beteg szervezet szükséglete szerint!

— Bámulatos!

— Különben följegyezte tapasztalatait és lepecsételve letette egy közjegyzőnél, az utókornak. Egyelőre a gyakorlatban müveli a csodáit. Eldobált mankók, botok a diadaljelvényei, köszönőlevelek tömegei az oklevelei. Például legutóbb egy Vasko Pál nevű alezredest gyógyított meg csodamód. Ez az alezredes Bécs mellett, hasonló méhcsípéskúrát tartott és teljes három évig 150 méhszúrás életveszélyes kínjait állta. Az én emberem négy hét alatt, 22 szúrással talpraállította. De hány ily esete van! És nemcsak reumatikus bajoknál, de más bénulásoknál, vérbajos eredetű, elhanyagolt eseteknél, majdnem biztosra megy. Egy hölgy, aki tolókocsin járt, ma rádióra tornázik vígan reggelente és mondom, számtalan más embertársa jótevője, ez az egyszerű önképzett iparos.

— És milyen apparátussal dolgozik? Nagyon bonyolult?

— Áhh! Dehogy! Van neki egy 40 családos méhészete, mintegy 60—80 ezer méhvel. Tíz-húsz gyufásskatulya az egész szertára, amiben a különböző kis méh-áldozatok zümmögnek. Merthát a méh a csípés után elpusztul.

— Nem kísérletezett a darázs-méreggel? Az olcsóbb is volna, mert a darázs nem pusztul el a csípésében és ha igen, nem kár érte!

— De igen! Próbálkozott sokféle fajta darázzsal. Dehát nem váltak be!

— Nem! Érdekes! De most ötlik eszembe, hogy az a legfurcsább az egészben, hogyan nem tud az egész világ erről a csodaorvosról és hogyan nem válik belőle világhíresség és egyetemek díszdoktora?

— Jaj, kérem! — vág erre az öregúr keserves ábrázatot. — Nem tetszik arra gondolni, hogy ilyen gyógymód mennyi gyárat és más adófizető üzemet és így mennyi ember kenyerét fenyegeti? Hiszen tetszik tudni, manap a jótévő is mindjárt akad vetélykedőre, még talán a vértanuskodásnak is konkurrenciát kell leverni, sőt talán már ott tartunk, hogy ha valaki az élet sok szomorú jelenségén halálra keseredve, házilag akarja magát felakasztani, hát annak is számolnia kell vele, hogy van hivatásos állami ítéletvégrehajtó.

— Sajnos, így van! — mulattam a jókedélyű öregúr ötletességén vele együtt. De aztán ő újra komollyá vált és így fejezte be közléseit:

— Különben, kérem szépen, én megtettem a magamét ennek az ügynek érdekében. Több lapnak írtam cikket csodálatos gyógyítómról. Dehát nem hozták még!

*

Nem! Az öregúr kegyes engedelmével



itt teszem jóvá a lapok mulasztását. Végül bemutatkoztunk egymásnak és hát voltakép az ő neve illik ez alá a cikk alá. Tessék:

Vargyassy Márton
számvev. főnökhelyettes.

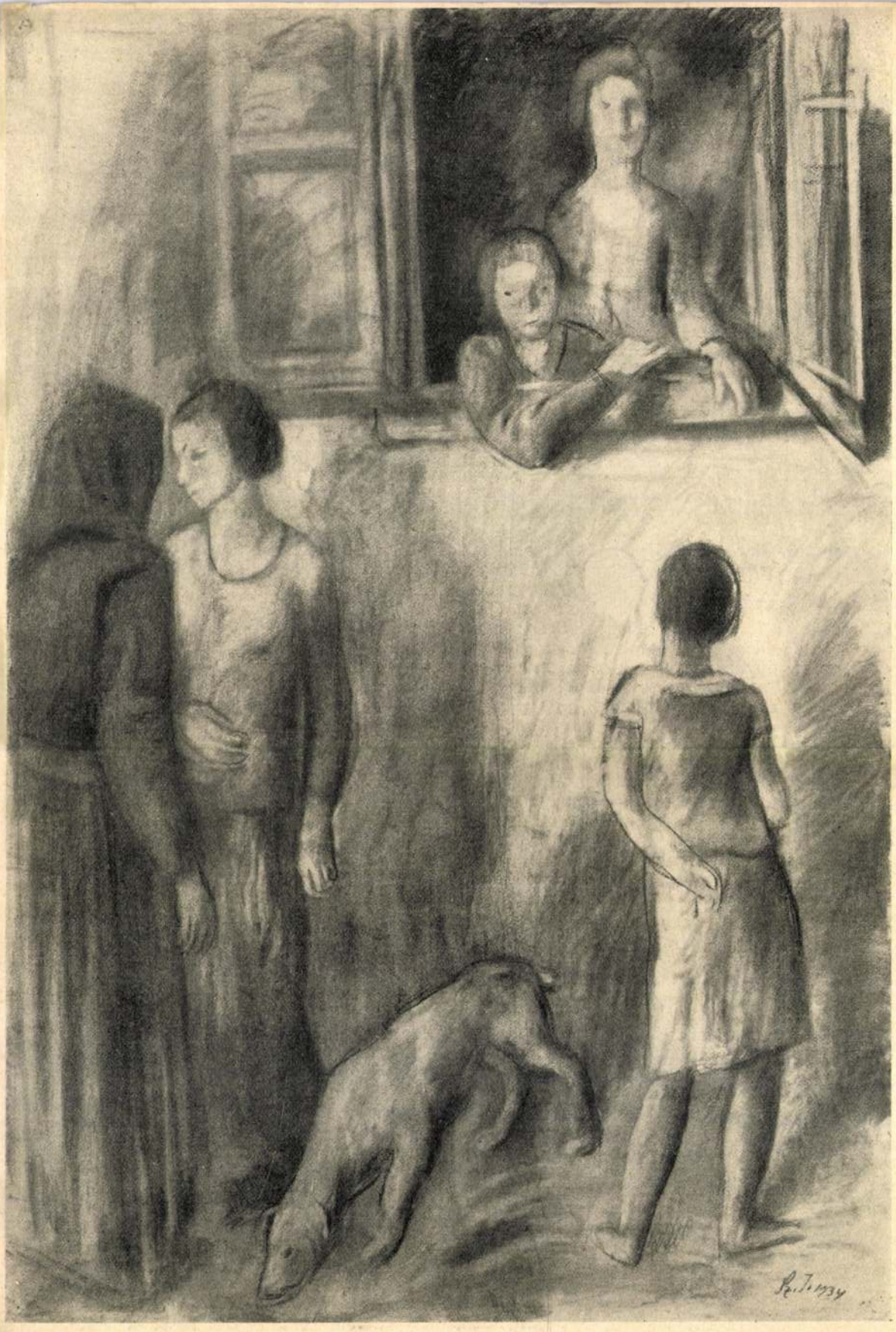

SZŐNYI ISTVÁN RAJZA A TÜKÖR SZÁMÁRA

ABLAK ALATT

Tükör 1937 ápr.

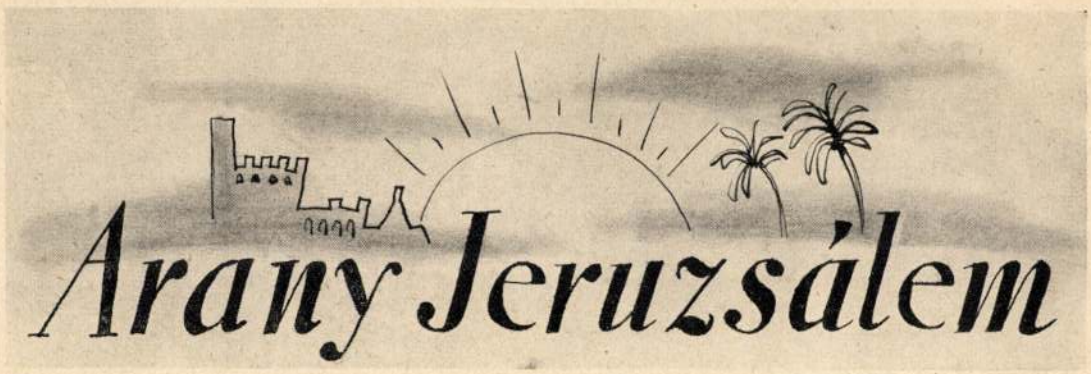

Arany Jeruzsálem

Lányi Imre rajzaival

Irta KOMOR ANDRÁS

Pour l'enfant l'univers est égal
à son vaste appétit (Baudelaire).

Oly régen jöttek már, bizony alaposan kifáradtak, kinek a térde sajgott, ki a hátát fájlalta. Hát még aki mezitláb volt! ennyi járás aztán feltöri a talpat s a bokát is kisebzi. Az éjjel esett, csupa sár az út, de azért többen is lefeküdtek, hosszan elnyujtózva, bele a sárba, a fehér köpeny végig csatakos lett. «Nem bánom, ha azt mondjátok is, disznó vagyok!» — jelentette ki az egyik. Ez még az arcát is belefektette a pocsolyába, olyan volt most, mint a szerecsenek.

Erre valamelyikük azt ajánlotta, hogy féllábon ugrálva menjenek tovább ; ki meddig bírja ; aki legtovább bírja, az nyer. Talpra álltak mind és nagyon mulatságos volt így járni, még a legfáradtabb is majdnem elfeledte, hogy fáradt. Sokat nevettek s ugrálás közben a sánta-kecske-nótát énekelték.

A fák között háztetők látszottak, a tetők fölött templom tornya. Valamennyien keresztet vetettek.

— Menjünk be a faluba! — kiáltották többen.

— Játsszunk! — ellenkeztek mások, az erősebb lábon állók és hangosabb szavúak.

Az út mentén rét terült, füve az esőtől még nedves, de zöldje és sok-sok törpe halma olyannyira futkározásra csalogató. Nem lehetett fáradtnak lenni, ágyba, istálló szénájába kívánkozni. Nekieredtek a rétnek. Rablót játszottak, aztán megvadult ménest, aztán bakugrást és hol-az-ollót. «Nohát hol jobb, itt-e vagy otthon?» — kérdezte valaki. Természetesen erre nevetni kellett s utána versengeni abban, hogy ki tud nagyobbakat kurjantani. A nagy lármára még a távolabbi fákról is ijedten rebbentek fel a madarak s félénk, zavarodott csipogásuk versenyre kelt a jókedvű visítozással ; amin aztán megint sokat lehetett nevetni.

A nevetés fáraszt ; hamarosan kitűnt, fárasztóbb a gyaloglásnál is. «Elég, nem birom már!» — nyöszörög ez meg az, s már nem szégyen, ha valaki kidőlt ; aki újabb hancúrozásra noszogatná, maga is fekszik, pihegve, csukódó szemmel és még gondolataiban is hallgatagon. Amilyen korábban volt a lárma, akkora most köröskörül a csend.

— Mondj valamit! — szólnak, pihentebben már, ahhoz, akit nagy ereje miatt a többség Bunkónak szólít, de, háta mögött, szeplővel telerakott arcáról a Pulykatojás néven is emlegetnek. — Mért hallgatsz? Beszélj!

De válasz helyett ferde s vékonyka kis hang emelkedett a magasba :

— Ó, a pásztor a hegyek között! Hozzá megyünk a hegyek közé s a fekete erdők közé s a mindig éhes farkasok közé. Van-e közöttünk olyan, aki fél? Mert minket nem bántanak sem a farkasok, sem a véresszemű dögmadarak, sem éles késükkel a szakállas haramiák. A mi kis köpenykénk jobban véd, mint a páncél, a kereszt rajta csodakereszt, aki ellenség ér hozzá, megég az ujja s a keze tőből lehull.

Folytatná, de türelmetlenül lehurrogják :

— Ezt ismerjük már. Hallgass!

Másik hang jelentkezik :

— Én a tengerről tudok csodaszépeket, engedjétek, hadd meséljem el a tengert . . . Ott lakik a cápa, úszkál a habokban s száját tátogatja. S látni fogjuk a cethalat, amely lenyeli a cápát s az óriás tengeri kígyót, amely felfalja a cethalat. Végtelen a tenger s végtelen veszedelmekkel van tele. Ám mi csöppet se féljünk! Minékünk ő barátunk, kijön elénk a partra és szelíden lábunkat simogatja s megkérdi : «Mondjátok, hova vigyelek?»

— Elég! ez is unalmas! — kiáltanak közbe s most valaki harmadik szól :

— Amerre mi megyünk, megnyílik minden kapu, nincs tiltott gyümölcs s nincs kerítés a kertek körül. «Édeseim», szólnak az emberek «mit adjunk?» S nekünk sütnek a kemencék, nekünk tartják kincseiket a kamrák, a mézet, a kalácsot és az édes gyökeret. «Kedveskéim, nem vagytok éhesek?» kérdezi mindenki s pogácsán hízlalnak útonútfélen, gyömbéres borlevesen meg mandulás madártejen.

— Nem a madártej-mesét akarom, a Jeruzsálemet mondd el! — hallgattatja el egy erélyes hang, amelyet nyomban sokak kiáltása követ :

— Igen, a Jeruzsálemet! Nem vagyunk

SZAKASZ

Irta: BÁLINT GYÖRGY

»Szakaszt kérek« — mondta szórakozottan az utas, aki az Oktogon téren szállt fel. Az autóbusz nem volt egészen tele, akadt számára hely az ablak mellett. Kinézett. Téli koradélután volt, a sötétség már kezdett győzni a világosság fölött, a lámpák már égtek, bár egy-két percig még nélkülük is látni lehetett volna. Az átmenet nagy és izgalmas percei voltak ezek a fény és homály mindennapi drámájában. Sötét, kékesszürke ködfátyol vonta be az Andrássy utat és fölötte az eget. Megszűnt a színek önálló élete, minden egyformán kékesszürke volt most, az ég, az úttest és a házak falai. Alomban lát az ember ilyesmit, gondolta az utas és tudta, hogy a néma és légies színjáték nem tarthat tovább néhány percnél. Elmerülten nézte, azután váratlanul eszébe jutott: »Holnap felakasztanak egy embert.«



Bálint György

Napokkal előbb olvasott már a kivégzés időpontjáról, de megfeledkezett róla és csak most jutott eszébe, szinte az utolsó pillanatban. »Még szerencse« — gondolta, azután csodálkozott ezen a gondolaton. Miért szerencse, kinek szerencse, hogy az autobuszon eszébe jutott az akasztás, még idejekorán, amig nem késő, amíg még jövő időben lehet róla beszélni és nem multban? Danton utolsó tréfája jutott most eszébe, amit Stendhal idéz. Milyen érdekes, állapította meg Danton a siralomházban, hogy vannak igék, melyeket — egyesszám elsőszemélyben — nem használhatunk mult időben. Ragozhatjuk: engem lenyakaznak, engem le fognak nyakazni, de semmi esetre sem mondhatjuk: engem lenyakaztak. Az a fiatal fiú, akit holnap reggel felakasztanak... Mit csinálhat most?

Az autóbusz megállt, egy utas leszállt, azután a jármű tovább indult, nagy zökkenéssel. Az utas sok leirást és [illegible]

összerezzent. Ez a halál, állapította meg és homloka izzadni kezdett a kalapja alatt. »Én is meg fogok halni« — gondolta.

Elég gyakran gondolt mostanában a halálra, de ilyen világosan és élesen még nem képzelte el soha. Most itt állt előtte ez a lehetőség, minden rejtelemtől menten, egészen reálisan, mint annakidején az iskolában a felelés, amikor határozott biztonsággal látta, hogy a tanár az ő kezdőbetűjénél nyitotta ki a noteszt. Most gyorsabban gondolkozott és úgy érezte, hogy az Andrássy út kékje egyre sötétül. Az öngyilkosokra gondolt és hirtelen nem értette, miért idézik elő önként azt, ami úgysem fog elmaradni. Túlzás, gondolta idegesen, minek sietni? En is meg fogok halni, bizonyára természetes halállal. Ambár, ki tudja? Történelmi időket élünk, mint mondani szokás. Körülnézett a kocsiban. Férfiak és nők gyanútlanul ültek a bőrpadokon. Ezek is meg fognak halni, állapította meg, a bőr, pedig, melyen ülnek, élt valamikor. Nem tudta pontosan, milyen állat bőréből készülnek az autobuszpadok. Tehén lehetett, vagy disznó, gondolta, legelt a napon, párosodott, azután pad lett belőle. »Szegény Yorrick!« — mondta Hamlet. Ócska koponya, vagy vadonatúj pad a Beszkár birtokában: végeredményben egyre megy. Azon töprengett, miben fog meghalni. Sorra vette az ismertebb, gyakoribb betegségeket. Egyelőre nincs semmi baja, de előbb-utóbb csatlakoznia kell valamelyik betegséghez. Most majdnem tárgyilagos kíváncsisággal találgatta, melyik osztályra kerül majd és melyik alcsoporthoz. Belgyógyászat, sebészet, esetleg elme... Erre az utolsóra megborzongott és görcsös erőfeszítéssel kikapcsolta ezt a gondolatot. A többi lehetőséget számítgatta. Egyidőben sokat hallott az epekövekről. Vagy vese... Ujjával dobolni kezdett a kocsiablak keskeny párkányán. Lehunyta szemét, módszeresen sorra vette összes szerveit, működési körük szerint. E pillanatban még hibátlanul működik valamennyi. Gyanakodva gondolt rájuk, mint romantikus drámák kényurai az udvaroncaikra. Valamelyik a gyilkosa lesz, ez kérlelhetetlenül biztos. Volt egy pillanata, a Munkácsy és a Bulyovszky ucca között, amikor gyanusító fellobbanással, szenvedélyesen gyűlölte a máját. Azután nyomasztó, szorongó gondolat villant meg: a belső szekréciós mirigyek titokzatos, bujkáló, összeesküvő-társasága, mely újabban annyit hallat magáról. Mindegy, jegyezte meg azután, mindegy, hogy melyik. Egyikük megöli, ez biztos. Nincs fellebbezés. »Hát *ezért* érdemes...!« — kérdezte keserűen, amikor már feltűntek az Aréna út lámpái. Es akkor felkelt a padról, mely valamikor napfényes mezőn legelészett, elindult a keskeny ösvényen a két padsor között és majdnem hangosan kimondta a feleletet: »Igen, érdemes, éppen ezért érdemes. Mert minden pillanatban jöhet valami, egy mirigy, vagy egy hurok, vagy egy gáztámadás és akkor aztán nem lehet többé. Azért kell most, mennél intenzívebben és mennél következetesebben. Azért kell élni, mert nem lehet mindig élni. Azért kell élni, mert meg kell halni. Olyan elképesztően értelmetlen az egész, hogy bele kell vinni valami értelmet. Az élet is kötelező, épúgy, mint a halál. Es ha már kötelező, próbáljuk tűrhetővé tenni. De tűrhető-e az életem, ha másoké tűrhetetlen? Értelmes-e, ha másoké értelmetlen? Az ember egyedül hal meg, de másokkal él. A halálban apró részekre bomlik, de az életben maga is csak sejtje egy óriási testnek. Csak az él igazán, aki együttél. Holnap meghal egy ember, akit talán láttam az uccán, aki sohasem reggelizett terített asztalnál. Nem változtathatok a sorsán. De talán másokén, talán egyszer, hogy nekik is érdemes legyen.«

Leszállt és a megállónál ismerőssel találkozott. »Hogy van?« — kérdezte az ismerős. »A körülményekhez képest jól« — mondta őszintén és rövid mozdulattal eldobta összegyűrt szakaszjegyét.

tér vissza, mert... hátha nem is olyan szép Anna néni, a valóságban. Hátha csak az én számomra szép, s ő esetleg csúnyának látja? Lehet; mindenesetre nem kerülte el figyelmemet egyik fiatalabb nagybátyám furcsa arckifejezése és éles szemvillanása, amikor mult nyáron hazaérkezve »a külföldről«, apáéknak arról mesélt, hogy alig két hete találkozott Westerland-Sylt-en Miska bácsival, — nem üdvözöltek egymást persze — s »a lány, aki vele volt, biztosan valami színészlány lehetett, kutttyamódra csinoskának látszott«. Ez a félfüllel elkapott vélemény legalább annyira megzavart, mint amennyire igazolta azt a gyanúmat, hogy Miska bácsi számára van Anna néninél is szebb nő a világon, esetleg éppen az a kutttyamódra csinoska színészlány. Mit sem igazolt azonban Anna néni és Miska bácsi különös viszonya tekintetében, sőt zavaromat csak fokozta az, hogy a cselédek híradása szerint »Anna nagysága is tud a Miska úr hűtlenkedéséről«. Ha valaki csúnya is, mint Miska bácsi, és azonfelül iparlovag és még hűtlenkedik is... nem, ez érthetetlen; a zavar teljessé vált bennem ezeket a titkokat illetően; menekülni kellett tehát. Erőszakos és céltudatos távolodásomban e zavaros és zavartokozó kérdéshalmaztól, egyszerűen tudomásul vettem, hogy Anna néni nem tud elválni Miska bácsitól, Miska bácsi pedig nem tér vissza hozzá. Es gyanítottam, hogy ha Anna néni feltünően szótlan valamely nap s a szemhéja duzzadt és piros: mégis, most is éppen Miska bácsit várta vissza magához.

3.

Huszonkét családtag és hét vendég ülte körül a hatalmas ebédlőasztalt karácsony delén; Milch doktorékon s az elfelejtett nevű táblabirón kivül megérkeztek Lázárék s megérkezett Máthé Kovács István is, Borikával. Kossuth Lajos vagy helyette valamely más bécsfaló, nem érkezett meg, Mihály nagybátyánk rokkant-elméjű állandó nagy bánatára; Marci bácsi pénzeslevélhordója és Karola néni ábránd-vőlegénye sem állított be; de megérkeztek estefelé a fővárosi karácsonyi lapok s bennük egy hir, amely a mindennapok krónikájának szükszavú sorai között röviden jelentette, hogy különféle szélhámosságai és csalásai miatt hat évi börtönre ítélte a párizsi bíróság Miska bácsit, akit szökés köz-



Szőnyi István rajza a Pesti Napló számára

hozzám, tudjad Te is, mi minden történt közben énvelem.« Irta tehát Anna néni a mai napot a naplójában Miska bácsi számára; irta mindaddig, szép kerek kis betűivel, érzelmes mondataival, sohasemúló nagy szerelmével, megválthatatlanul, irdogálta, amig bizalmasa és kedvenc szobalánya, Juliska, be nem dugta fejét a keskeny ajtónyíláson, riadt arccal, rebbenő szemmel, akadozó hangjával: »Anna nagysága instállom... nagy baj van! becsukták a Miska urat a dutyiba a külföldön! benne áll a pesti ujságba! de ne tessék mondani, instállom, hogy én mondtam!«

»Mi az?...« Anna néni csak ennyit kérdezett, ahogy elszürkült arccal nyomban felállt kis

jövendő sorsára és boldogságára. Majd vállvonogatva és lehangoltan jöttek ki tőle. Akkor bementek hozzá sorra mind a testvérei és sógorai. »Na, Anna fiam, okos asszonynak nem áll a komédiázás!« mondta az egyik. »Hiszen ezt úgyis sejtettük előre mindannyian«, mondta a másik. »Most legalább igazán végét vetjük ennek az egészségtelen állapotnak!« mondta a harmadik. S az ötödiknek és a tizediknek is volt valamely vigasza vagy ötlete, tanácsa vagy korholó intése. Vonzalom és vérmérséklet szerint jóakaróan és tapintatosan, fölényesen és szánakozóan vagy türelmetlenül és szemrehányóan beszéltek Anna néninek mindarról, amiről, úgy látszik, hiába beszéltek. Anna néni ugyanis, amint ké-



SZŐNYI ISTVÁN: A DUNA PARTJÁN

A KUT tavaszi kiállításából

és összeszerkesztésük módját az anyag fogja meg-

A zseni a XX

Ha igaz, mint ahogyan nyilván igaz a feltevés, hogy a zseni mindenha meg nem értett, mellőzött gyermeke korának, ugy kétszeresen igaz ez a XX. század első felében.

Ez a század az intellektualizmus diadalának százada. Kialakulásának rendkivül kedvező előfeltétele volt a mult századvégi természettudományos gondolkodásmódnak folyományaként egyre szélesebb rétegben terjedő racionalista világnézet. A lét apró és nagy kérdéseinek természettudományos rendszerekben való fejtegetése és nem egyszer felderitése, olyan irányu ideológiát teremtett, amely szükségképpen a filozófiában is reál-tendenciát hozott.

A reál-filozófia exaktan kijelölte a felnövekvő uj generáció útját.

A tudásvágy oly gyorsan és oly széles rétegre terjedőn növekedett, mint valami epidémia s a tudás-



148. *Szőnyi István:* Falurészlet.

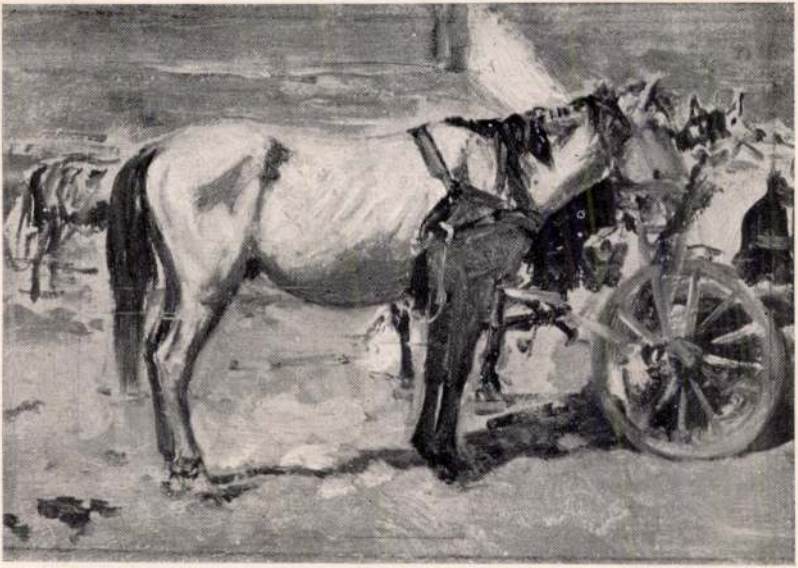

115. *Pettenkofen, August von:* A szürke ló.

ámitás

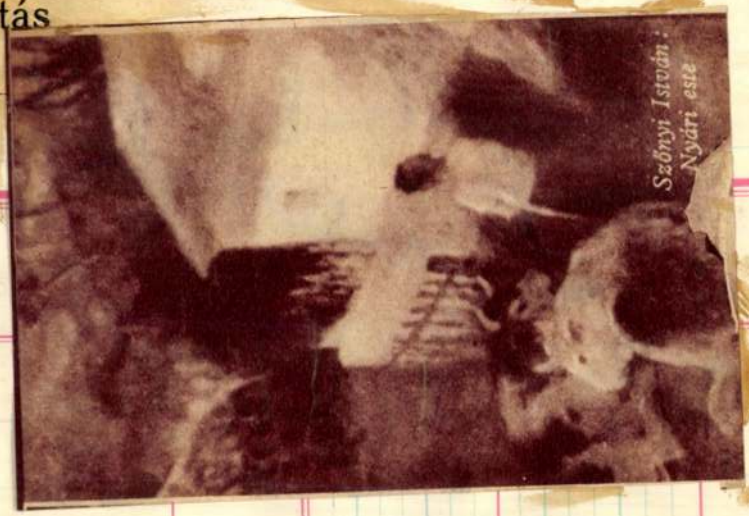

deje

Kamats

	Tőke		A kamatozás
	P	f	

Szőnyi István



Magyar Művészet

1929. 1. szám

R JÓZSEF
KI INTÉZET

Réz- és acélmetszetek papír-, bőr- és fémnyomáshoz. Könyvtáblavésetek. Érmek, pla-

GOBELINEK
MŰVÉSZI KIVITELBEN ELŐF
TOVÁBBÁ KELIM, SMYRNA

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1967 APR 22
MAGYAR HÍREK



lgozója. Tömött vasúti
irű járatai viszik-hord-
csepeli gyárakba. Az
árak már olyan arány-
k lakosságát a földmű-
zőgazdaságban komoly
ány. Ez a folyamat még
előszövetkezetekben le-
munkaszervezés és gé-
ben küzdi le a nehézsé-

szövetkezet fogja ma
előit, közülük a halász-
sorban zöldségtermelő,
állítmányokat küldi a
isztelken kívül Szigetben, Szigetújfalun és
bb a kertkultúra. Leg-
nagyobb üvegházi kertészete a ráckevei Árpád termelőszövetkezetnek van, primőrjei március végén, április elején már megjelennek a fővárosi csarnokokban. A két Duna-ág közé fogott szigeten az öntözés legideálisabb feltételei vannak meg, s a mesterséges csapadék segítségével a szántóföldi zöldségtermelés mind nagyobb területekre tud kiterjedni.

A főváros ellátásában jelentős szerepet vállaló Csepel-sziget mezőgazdasági fejlesztése a Kertészeti és Szőlészeti Főiskola munkaközössége által készített nagyvonalú terv alapján folyik. A zöldségtermő területek folytonos növelésével, az üvegházi eljárások széles körű kiterjesztésével nagymennyiségű primőráru előállítására teszik alkalmassá a sziget társasgazdaságait. Szépen halad a nagyüzemi szőlő- és gyümölcstelepítés is: száz és száz holdakon létesítenek összefüggő almásokat, őszibarackosokat, a legkorszerűbb gépesített művelés kívánalmai szerint.

A táj kertkultúrájának felvirágoztatásához értékes támogatást ad a Kertészeti Főiskola szigeti tangazdasága, mely a modern gyümölcstermesztési eljárások bemutatásával és folyamatos szakmai tanácsadással segíti a szövetkezeti parasztságot. A belterjes művelési ágak kiterjedésével a nagyipari jellegűvé vált vidék mezőgazdasága is megtalálja a maga jelentős szerepkörét: Csepel szigete még a mostani ötéves terv végrehajtása során *Budapest virágzó konyhakertjévé* válik.

Antalffy Gyula







A játszóterekre is beköszöntött a tavasz

1021



Szőnyi »Zebegényi Dunakanyar« című, 1923-ban festett képe

Múzeum lesz Szőnyi István zebegényi háza

Februárban meghalt Szőnyi Istvánné, Bartóky Melinda. A festő özvegyét családi lakhelyén, Zebegényben temették el. S néhány hét múlva hírül adták a budapesti újságok: a tervek szerint az állam megvásárolja Szőnyiék házát, ahol a művész alkotásaiból állandó kiállítást rendeznek be. Pátzay Pál, Kossuth-díjas szobrászművész vezetésével különbizottság foglalkozik a zebegényi értékek felmérésével.

A ház eredetileg nyaraló volt; a falu hegy felé eső kis utcájában van, a mögötte levő telek messze felhúzódik a dombokon. A Szent Mihály hegyről szép a kilátás.

Szőnyi férfikorának legboldogabb időszakát élte itt. Játszott a parkban a két gyerekkel: Péterrel és Zsuzsával. Poharazgatott Kati bácsi kocsmájában a később modellé, képpé vált kocsisokkal, parasztokkal. Kedvelte a sétát, nyaranta az úszást, evezést, kerékpártúrát s a vendégül látott baráti társaságot. A csöndes téli napokat olvasással, naplóírással töltötte. »Már gyermekkoromban szerelmese voltam a Dunának, ennek az országokon átfolyó öreg folyónak — írta. — Éreztem sodró árját, ezt a mozgást igyekeztem képeimen megeleveníteni.«

Újpesten, 1894-ben született. Apja tisztviselő, édesanyja itáliai, ükanyja az utolsó velencei doge, Del Moro leánya: Crescencia. Szőnyi István egészen kicsi korában már jól rajzolt. »Még nem jártam iskolába, mikor a fiatal lány, aki gondozott, szerelemre gyúlt, és ezt a szerelmet nekem kellett remekbe készült képeslapokkal elősegítenem — mesélte őszülő fejjel Zebegényben. — Nefelejcskoszorúban turbékoló galambokat pingáltam, nagy igyekezettel.«

A Képzőművészeti Főiskolán Ferenczy Károly tanítványa. Az igazgató, Szinyei Merse Pál pártfogolja, s nyárra ösztöndíjasként Nagybányára küldi. A tanulásnak a világháború vet véget. Katona lesz, az első vonalban harcol. Kitüntetést nem — tbc-t szerez. A frontról 1919-ben tér vissza. 1921 januárjában elnyeri a Szinyei-társaság díját. Első gyűjteményes kiállítását is 1921-ben rendezte az Ernst Múzeumban.

1924-ben megnősült, felesége révén került Zebegénybe. 1929-ben ösztöndíjat kapott. Olaszországba mehetett. De nem maradt soká Rómában. Nem tudott Itáliában dolgozni. »Kínlódtam, szenvedtem, vesződtem, de nem sikerült semmit sem összehoznom — mondotta később őszintén. — Ott és akkor jöttem rá, hogy csak a hazai táj, az itthoni miliő, a magyar emberek érdekelnek. Egyszóval: nem vagyok világpolgár. Teljesen bele vagyok gyökeresedve a mi világunkba, s nagy tragédia lett volna, ha hazát kellett volna cserélnem.«

Pedig Magyarországon anyagi gondjai is vannak. Reklámgrafikát vállal, a híres Modiano-hirdetést, a cigarettázó plébánost ő rajzolta. Mégsem alkuszik. Pedig adtak rá alkalmat.

Gyűlölte a fasizmust. 1941-ben írta, éppenséggel Zebegényben: »A mai élet nem nevezhető nyugodtnak. Nem heverhetünk rózsaágyon s korunk felettébb sűrű történésű. Mégsincs jogunk esetleges tétlenségünket, meddőségünket menteni. Az élet nem tűr halogatást, nem vár, elmúlik. Vállalni kell korunkat s helytállni azért az eszményért, amelynek szolgálatára a tehetség kötelez.«

Szőnyi István helytállt. 1942-ben a Történelmi Emlékbizottság egyik tagja. 1944-ben Baross utcai lakásán, rézkarc-nyomdán iratok százait sokszorosítja. Hamis papírt, pénzt, ennivalót, ruhát — életet ad. Elpusztul budapesti otthona, műterme. És fia, Péter.

Zebegénybe költözik. Az apa összetört — a művész nem. A felszabadulás utáni első, 1946-os Ernst-múzeumi kiállításon már kiakasztották új képét, A kútnál-t. És a továbbiakban is művekkel bizonyította: az új Magyarország mellett áll.

»A művész minden művében önmagát adja, a maga gondolatát, érzéseit, a maga hitét, a maga szíve-vére árán. Ez minden művész... hivatása és kötelessége, sőt, talán életének egyetlen jogcíme«, írta.

A Kossuth-díjas kiváló művész utolsó kiállítása életében 1954-ben volt. 1960-ban halt meg. Zebegényben. Ott is temették el. A Duna, a nyírfák, a cserjék és a diófák szomszédságában. És özvegye gondosan vigyázott arra, hogy a házban, a műteremben minden úgy maradjon, ahogy a művész életében volt. Most ezt az örökséget a magyar állam vállalja. Gondozza a hegyoldalt, a több holdnyi kertet, a szobákat, a lant alakú zongorát, az értékes könyvtárat, a művész utolsó éveiben külön részben épült modern műtermet, az itt levő ezer rajzot, több száz akvarellt s a nagyszerű, oly kedves képeket, mint a Kerti pad és a Zebegényi táj...

László Miklós

Szőnyi: »Eladó a borjú« című festménye (A Magyarok Világszövetségének tanácstermét díszíti)

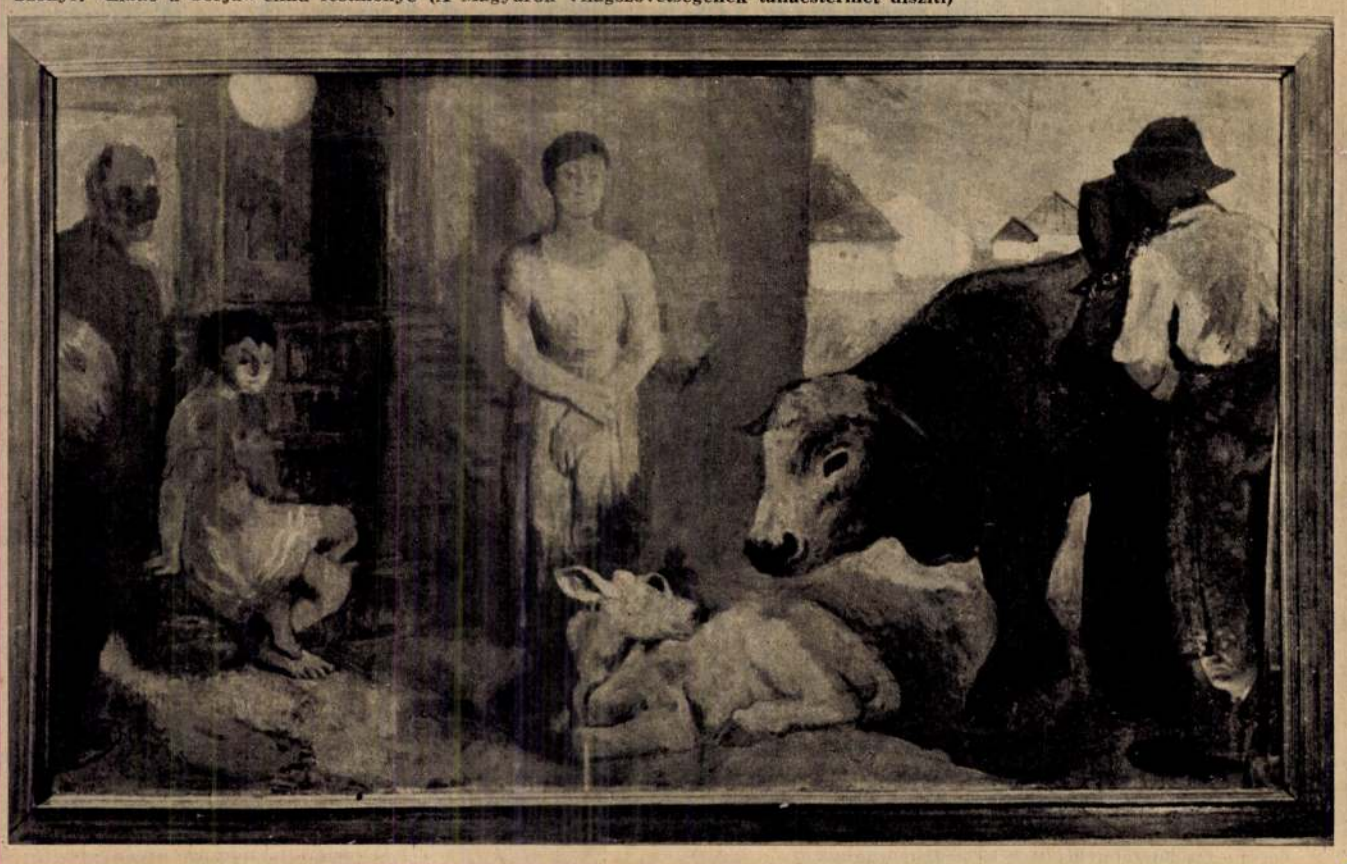



HANGULAT

SZŐNYI ISTVÁN RAJZA

Tücző 1934. június

ről; kedvenc kutyájukkal, sólymukkal vadászatra indulnak, virágos kertben hangszereken játszanak, udvarolnak. A középkor gondolatvilága különböző állatokkal jellemezte az emberi tulajdonságokat, az őz az ingatagságot jelképezte, az emberi ravaszságot a griff, az egyszarvú az érintetlenséget. A Loire-menti Touraine terület kedvelte leginkább ezeket a szimbolikus ábrázolásokat.

Leghíresebb Touraine-ben szőtt sorozat a «Dáma az egyszarvúval». Touraine természeti gazdagsága, bája, illatos mezői adták az ihletet azokhoz a végtelenül finom, jóformán ezer és ezer apró tarka virágból megszőtt gobelin-típushoz, amelyet mille fleure szőnyeg néven ismerünk. Ezer színben ragyogó, a szemet valóban lebilincselő gobelinek ezek, amelyeken az emberi alak, mint díszítő elem van beleágyazva a gazdag, üde, szinte a szabad természet füszeres illatát árasztó virágos mezőbe.

Arras volt a bölcsője a flamand szövőiparnak, s a flamand szövőipar kiválóságát annyira elismerte egész Európa, hogy messze földről Flandriába küldték a kartonokat szövés végett. A Medici-családból származó X. Leó pápa Raffaelt bízta meg, hogy a Sixtus-kápolna számára gobelineket tervezzen. A hatalmas, öt méter magas és összesen 42 méter hosszú gobelinsorozat, amely ma is egyik legpazarabb ékessége és legféltettebb kincse a Vatikánnak, az apostolok cselekedeteit ábrázolja. A pápa a kartonokat Brüsszelbe küldte és ott a legjobb szövőmester, Pieter van Aelst műhelye szőtte meg. A karton olyan jól sikerült, hogy Pieter van Aelstet a pápa udvari szövőmesterének nevezte ki.

A fennmaradt gobelinek témaköre rendkívül változatos. Felelevenedik a falkárpitokon mindaz, ami a különböző korokat érdekelte. A román kor merev, szigorú szentalakjaitól kezdve, a lovagkor gáláns jelenetei, epizódok a királyi udvarok életéből, bibliai jelenetek, allegorikus és szimbolikus témák. Hadvezérek nevezetesebb hadjárataikat örökíttetik meg szobáik falán. Lotharingiai Károlyt, Buda felszabadítóját, udvari festője is elkísérte csatáiba, helyszíni vázlatokat készített, és neki köszönhető, hogy a gobelinek után élénken el tudjuk képzelni a törökkori Esztergom, Párkány és Buda várát. Ennek a sorozatnak két darabja a budai királyi vár egyik lépcsőházában látható.

A gobelinszövés virágkora a XVIII. század végéig tartott. A XIX. század ipari kultúrája a gobelinszövés halálát jelentette, s egy iparág sem vívott olyan élet-halálküzdelmet gépi és kézimunka között, mint éppen a szövés. A géppel gyorsan és olcsón készíthető függönyök és drapériák kiűzték a lakásokból a gobelint, bár a kéziipar egyéni vonzóerejével sohasem vehetik fel a versenyt.

Az utóbbi években az anyagszerűség jegyében dolgozó iparművészet újra felkarolta a gobelint, a XIX. század e mostohagyermekét. Büszkén vallhatjuk, hogy éppen magyar művészek érték el a legszebb eredményeket, élükön Ferenczy Noémi, akinek jelenleg Londonban vannak kiállítva a gobelinjei s akinek leegyszerűsítettségükben mélyen emberi s csupa költészetet árasztó művei a magyar művészet maradandó s legnemesebb értékei. Sokat köszönhet a magyar iparművészet Kórody Györgynek, akinek műhelyében nem egy kitűnő munka készült. Technikailag pompásak ezek a magyar gobelinek s művészi jelentőségükkel csatlakoznak a modern magyar festészethez. A modern gobelinszövők a technika régi nemes hagyományaihoz ragaszkodnak ugyan, de témáik újak és ezért a modern ember művészi ízlését kielégítő faldekorációkat tudnak alkotni. *Dutka Mária.*



Vadállatok harca

A magyar érdeklődő szempontjából kétségtelenül sokkal jelentékenyebb az a kiállítás, amellyel az Iparművészeti Múzeum járult hozzá a Júniusi Hetek ünnepi fényének emeléséhez. Földszinti nagy csarnokában a régi Buda és Pest iparművészetének emlékeit gyüjtötte össze a 18. század közepétől a 19. század közepéig terjedő időkig. Kétségtelen, hogy a késő barokknak és biedermeiernak e korszaka nem a legfényesebb fejezetét képezi a Buda és Pest régi iparművészetének, de az e korból fennmaradt alkotások legrégibb emlékei a két főváros műipari tevékenységének, és ezen alkotások között néhol egészen nagyjelentőségű darabokat is találhat a figyelmes néző. Különösen az ötvöstárgyak mutatnak rendkívüli színvonalat, éspedig úgy a barokk és rokokó, mint a klasszicizmus és a bidermeier alkotásai.

Közülük a legkiemelkedőbbek a 19-ik század első felében élt Szentpétery József ötvösművei, amelyek közül egy szinte monu-



Maurice Vlaminck: Havas utca

összeállítva mutatnak be a közönségnek. Órák, könyvek, festett és litografált pesti és budai látképek egészítik még ki a szép kiállítás anyagát, amelynek egyik legnagyobb érdeme az is, hogy nem nagy, de válogatottan értékes anyagon keresztül igyekszik a mai budapesti polgárnak hozzáférhetővé tenni elődeinek művészetét.

festő legújabb alkotásai arról győznek meg, hogy az évtizedek folyamán egyikük sem veszített alkotó erejéből. Mellettük a Társaság összes művésztagjai szerepelnek több-kevesebb képpel és szoborral. Közülük elsősorban áll Kernstok Károly, akinek monumentális, Krisztus sírbatételét ábrázoló képe egyike a kiállítás legérdekesebb alkotásainak. De a többiek, Tornyai János, Csók István, Hatvany Ferenc, Horthy Béla, Mattyasovszky-Zsolnai László, Szőnyi István, Bernáth Aurél, Pátzay Pál, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Szentgyörgyi István és Medgyesi Ferenc ugyancsak kitűnő, magas színvonalú alkotásokkal tesznek tanúságot a modern magyar művészet kvalitásairól.



Szőnyi István: Kompozíció

Szinte kiegészítője Szinyeiék bemutatójának a Rézkarcoló Művészek kiállítása, amelyen természetesen nemcsak rézkarccal, hanem az összes grafikai technikákkal készült lapok, sőt rajzok, aquarellek és kisméretű temperafestmények is bemutatásra kerültek. tragikus hangulatú Dózsa György-fametszetei, Vadász Endre finom rézkarcai, Patkó Károly vízfestményei és Varga Nándor Lajos művei állítják meg a kiállítás látogatóit.

*

A Júniusi Hetek kiállításain azonban nemcsak a «nagy» művészet jelentkezik. Szóhoz juttatták ezúttal már harmadszor a magyar falu művészeit, az úgynevezett őstehetsége-

köznapi gondolokodás számára ma sem tűnik ez ilyen alapvetőnek, különösen ha nincsenek olyan látványos megnyilvánulásai, mint amilyenek az emberi cselekvés egyes más formáit kísérik (például a művészetek, a sport stb. területén). Ezen túlmenően is találkozunk azonban olyan problémával, hogy még a marxi megállapítás igazságát vallók sem mérlegelik eléggé e gondolat súlyát akkor, amikor nem a történelmi fejlődés *egészéről*, hanem egy meghatározott korszak *konkrét problémáiról* van szó, amelyeknek keretében meg kell határozni a termelőmunka helyét, a dolog természetéből következően egybevetve ezt a társadalmi tevékenység, a munka más fajaival.

Jól jut ez kifejezésre a nemzeti jövedelem tartalmának meghatározása körül időnként fellobbanó vitákban, s bizonyos mértékben Mód Aladárné elvtársnő „Korunk és a munkásosztály" című cikkének (Társadalmi Szemle, 1970. 6. szám 83—97. old.) a termelőmunka fogalmával foglalkozó részében is. Mód elvtársnő a termelő- és nem termelő munka megkülönböztetésének szükségességével szemben egyebek között azt az érvet hozza fel, hogy ebben a megkülönböztetésben van egy olyan, a kapitalizmus körülményeiből átvett felhang, hogy a nem anyagi termelés területén tevékenykedők valami nagyon lényeges szempontból másodrendűként értékelendők; ez a szemlélet tehát nemcsak korszerűtlen, hanem egyenesen káros is. Ez az érvelés egyenesen „elsöprő" erejűvé válik azzal az

das marad
juk, hogy
munka je
nem term
lítható, h
zőtlen pér
ka elsőre
vetkezmé
állítható
olyan r
venni, a
rúgás, tá
hogy me
sorolni a

Az ter
annak idején egyes
igyekeztek egyes munkafajtákat (a művészét, az orvosét, az ügyvédét stb.) a termelőmunka rangjára emelni, mert kellemetlen volt számukra, hogy gazdaságilag a bohócokkal egy osztályba utalták őket. A kertészt és a rendőrt egyaránt nemzeti jövedelmet létrehozónak (termelő munkásnak) nyilvánították, mondván, hogy az előbbi a hernyókat, az utóbbi pedig a tolvajokat gyűjti egybe, azaz az élősdiek pusztításával mindkettő társadalmilag hasznos munkát végez. A termelőmunka ilyen apológiáját Marx minden alkalommal kíméletlen gúnnyal illette. P. Rossinak azt a megállapítását idézve, mely szerint a kalapkészítőnek el kell ismernie, hogy a csendőr, aki az utcát járja, a bíró, aki törvényt ül, a börtönőr, aki a gonosztevőt átveszi és őrizetben tartja, a hadsereg, amely védi a határt — hozzájárulnak a termeléshez, megjegyezte: „Micsoda gyönyör a kala-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Társadalmi Szemle

1970 SEP

1021



Szőnyi István: Beszélgetők

Szőnyi István

Gyögy László: Mi készül a pesti műtermekben – Ünnep. 1936. 19. 7.



Szőnyi István: Fürdőző.

ESZTERG

pesti
itermekb

kli. Stilusos magyar cigány
fehér viseletben.
sti cigányokról kénytelen
nondani — mondja csak-
zosan. — Azelőtt minden
ntem a pesti cigánykoló-
ladách-utcába, de mig az-
ny fillérért szivesen hagy-
ásaikat, alakjukat megörö-
st legutóbb már négy-öt
etelnek. És feljöttek a ké-
nézni", miután azonban
mben ezernyi apró, köny-
tethető dolog van, be kel-
etnem a kirándulásokat.
kép elkészült — vizsgálja

Szőnyi István



94



95

SZŐNYI ISTVÁN: ÁTKELÉS A DUNÁN. (1929) *A művész tulajdona.* KÚTNÁL. (1934) *Szépművészeti Múzeum.* Ez a két kép kifejlett erejében mutatja a mai festőnemzedéknek ezt a kiváló tehetségét. Az Átkelés a Dunán ama képeinek sorából való, amelyekben a levegő és a víz nagy egységébe foglalja az emberi alakokat. A természetnek és az emberi életnek ilyen egységben való összeolvasztása azonban különbözik a régibb naturalista generáció hasonló tárgyú képeitől. Sem a természet, sem az emberek ábrázolásában nincs semmi részletező leírás. Az egész kompozíció tulajdonképpen egy fényprobléma megoldása, aminthogy a zebegényi Duna kónyök különben is a fény- és színhatásoknak nagy gazdagságával töltötte meg Szőnyi művészetét. Másik képe, a Kútnál, azoknak az enyhe tónusú, szinte pasztellhatású képeknek sorába tartozik, amelyek a művésznek líraibbá halkult mai korszakát jellemzik.

Petrovics M. M.
115. t.

Hid 1942. febr. 10

Tamás Galéria : Ónarckép Szőnyi

Szőnyi István



Szőnyi István



ONY = BÉKE

nálja, ha tetszik.« Rögtön tudtam, mit jelent ez, hiszen vidékünk egyik közmondása így hangzik: »Hazudni annyi, mint leugorni a háztetőről.«

— Csendben töprengtem. Kellemetlen volt az a létra ott az ajtó előtt. Félni kezdtem, hogy örökre ott marad, ha valamit nem csinálok. A nagyapám éppen egy könyvet olvasott. Csendesen odamentem hozzá és ölébe temettem az arcom. »Nagypapa«, mondtam, »nincs már szükségünk a létrára«. Nagyon boldognak látszott. Hívta a kertészt és így szólt hozzá: »Vigye el azonnal a létrát. A mi fiunk már nem ugrál le a háztetőkről«. Sohase fogom elfelejteni ezt az esetet.

Li Yung Ku ezután elővette ecsetét s felírta a *hazugság* jelét, mely a *beszéd* és *vad* szavak összetételéből áll. És elmondott még egy történetet bölcs nagyapjáról. Egyszer így szólt hozzá a nagyapja:

— Itt van két iskoláskönyv, mindakettő ugyanarról a tárgyról. Az egyik vastag és tele van lábjegyzetekkel, a másik egészen vékony. Melyik tetszik neked jobban?

— A kisebbik — válaszolta Li Yung Ku.

— Meg tudod mondani, miért?

Ti a Magyar Népköztársaság küldöttei vagytok

Elutazott Berlinbe a magyar ifjúság 1400 tagú küldöttsége

Sokan vagyunk a Keleti-pályudvaron, könnyű ismerősöket találni. Egy-egy pillanatra felvillan az Állami Népi Együttes csoportja, odébb a Munkaerőtartalékok fiataljai, amint német nyelven éneklik a Freie Deutsche Jugend-et, a vendéglátó Szabad Német Ifjúság kékinges seregét köszöntő dalt. Itt vannak zászlóikkal és tábláikkal a budapesti nagyüzemek és iskolák fiataljai. A Rákosi Művek, a MÁVAG, a Ganz, a Láng Gépgyár, Egyesült Izzó, Gamma küldöttei. Itt dobban a Váci-út, Ujpest és Csepel szíve.

A megjelentek között itt vannak *Kristóf István*, a MDP Központi Vezetősége titkárságának tagja, *Szabó Piroska*, az Elnöki Tanács titkára, *Szobek András* külkereskedelmi miniszter, továbbá a DISZ vezetői és a Német Demokratikus Köztársaság diplomáciai missziójának képviselői.

Énekszóval az ajkukon

érkeznek az elutazók.

Krémszínű szoknya, hímzett, kék blúz van a leányokon, krémszínű nadrág, világoskék ing, sötétkék nyakkendő a fiúkon.

Kristóf István, a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége titkárságának tagja lép a mikrofon elé és búcsúztató szavaiban arra hívja fel a fiatalok figyelmét, hogy a berlini találkozónak milyen hatalmas jelentősége van a béke megvédése szempontjából.

— *Használják fel a hős Komszomol tapasztalatait* — mondja. — Jó utat, hasznos, termékeny munkát!

Kiss Károly külügyminiszter, a kormány nevében kívánt jó eredményeket az elutazóknak, majd *Gosztonyi* János, a DISZ Központi Vezetőségének titkára többek között ezeket mondotta:

— Még sohasem fordult elő, hogy

94 ország ifjúságának küldöttei

véleményüket nyilvánították volna. Most *26.000 külföldi fiatal találkozik 2 millió német szabadságharcosai*. A háborús gyujtogatók igyekeztek megakadályozni a VIT-et. Igyekeztek megakadályozni vízummegtagadással, hazudozással, rágalmazo mesterkedésekkel. De tervük nem sikerülhetett. Nagy kitüntetés, hogy a dolgozó magyar fiatalok között éppen ti vagytok azok, akik Berlinbe utazva találkozhattok a Komszomol küldötteivel, a koreai hősökkel, Raymond Diennel, a legendás francia békeharcosnővel, Helgoland német hőseivel és azokkal a nyugatnémet fiatalokkal, akik Lübecktől keletre átúsztak a tengeren, hogy résztvehessenek a találkozón. A kultúra, művészet, sport minden szépségében részetek lesz. Ugy vigyázzatok, hogy a ti magatartástokon mérik le, milyen a magyar ifjúság. *Minden lépéstek sugározza, hogy ti, a Magyar Népköztársaság, a mi forrón szeretett vezérünk: Rákosi Mátyás küldöttei vagytok.* Mutassátok meg, mivé fejlődött a magyar ifjúság, mióta a Szovjetunió felszabadított bennünket. Mutassátok meg, hogy a béke győz. Bizonyítsátok be, hogy a jobb holnapért tanultok, dolgoztok és *a nagy Sztálin fiatal küldötteit tekintitek mintaképeiteknek.*

Gosztonyi János hatalmas tapssal és lelkesedéssel fogadott szavai után a Szabad Német Ifjúság és a budapesti német diplomáciai misszió nevében, sötétkék formaruhában *Gerda Kamm* lépett a mikrofón elé és jó szórakozást kívánt az elutazó magyar fiataloknak.

Gerda Kamm szavai közben az elutazó ifjúság és az összegyűlt közönség *lelkesen éljenzi Wilhelm Pieckket, a német nép vezérét, Rákosi Mátyást és az egész béketábor bölcs vezetőjét: Sztálin generalisszimuszt.*

Ezután a MÁVAG ifjúmunkásainak küldötte átadja *Dénes Istvánnak*, a DISZ főtitkárának

azokat a leveleket,

amelyeket a magyar fiatalok küldenek Berlinbe, a világ minden részéből odaérkező békeharcosok számára.

Dénes István az elutazók nevében fogadta meg, hogy méltóan fogják képviselni népünket és minden tettüket és feladatukat úgy hajtják végre, hogy *magatartásukból öt világrész ismerje meg a magyar nép erényeit.*

A Himnusz és a DIVSZ-indulo elhangzása után a küldöttek beszálltak a gyönyörűen feldíszített kocsikba. A Dunakeszi Járműjavító fiataljai által készített huszonegy vagon viszi a magyar küldöttséget. Minden egyes kocsit a DISZ, vagy a DIVSZ jelvénye és mozgalmi jelszavak díszítenek. Ilyen feliratokat olvasunk: *„Forró harcos üdvözletünk a Lenini-Sztálini Komszomolnak!"*, *„Éljen a Nemzetközi Diákszövetség!"*, *„Üdvözöljük a német békeharcosokat!"*, *„Munkával a VIT-ért, VIT-tel a békéért!"*

Háromnegyed tizenkettőt mutat az óra, amikor sípol a 424-es jelzésű MÁVAG-ifjúmunkás-mozdony és kendőlobogtatás, virágeső közben kigördül a szerelvény a pályaudvarról.

Remete László

Jelentések a berlini VIT-ről

Az MTI kiküldött tudósítójának berlini jelentése szerint a VIT előkészítő bizottságának ülésén felszólalt *Romanovszkij*, a Komszomol Központi Bizottságának titkára is. *A Szovjetunió ifjúságának véleménye szerint a VIT-en kifejezésre jut a különböző országok különböző politikai nézeteket valló, különböző hitfelekezetekhez tartozó fiatalságának kölcsönös barátsága és megértése, a berlini VIT küzdelemre egyesíti majd a világ ifjúságát, a jobb jövőért* — mondotta.

Berlinbe érkezett Max Reimann,

a Német Kommunista Párt elnöke, aki sajtóértekezleten számolt be a Berlinbe igyekvő nyugatnémet ifjúsági küldöttek embertelen üldözéséről. *A nyugatnémetországi ifjúságot nem törik meg a bonni halóságok és az amerikai megszállók terrorja, és kétség elen, hogy a százezer nyugatnémet küldött vasárnapig megérkezik Berlinbe* — jelentette ki.

A Német Demokratikus Köztársaság állambiztonsági minisztériumának közegei — mint hivatalosan jelentik — az elmúlt héten lelepleztek és teljesen

felszámoltak egy kártevő kémszervezetet.

A szervezet valamennyi tagját letartóztatták. A szervezet vezérkara Berlin amerikai övezetében működött, tevékenységét az amerikai és nyugatnémet gyárosok irányították, pénzelték. A banda feladata volt, hogy a VIT megzavarására terrorista csoportokat alakítson.

A berliniek ünnepélyesen és nagy lelkesedéssel fogadták

a 200 tagu koreai küldöttséget.

Kim Uk Tin, a koreai ifjak vezetője kijelentette: *Városainkat a földdel egyenlővé tették, koreai anyák, gyermekek és aggastyánok tízezreit gyilkolták meg a hazánkba betolakodott imperialista agresszorok, de Korea mégis él és harcol mindaddig, amig az egész világ békéje nincs biztosítva.*

Megérkezett a Mongol Népköztársaság, Vietnam és Szlám küldöttsége is,

megjött a francia ifjúság további 200 tagú részlege, 40 kanadai fiatal békeharcos, továbbá igen sok mexikói és osztrák küldött. Kelet-Berlinben tartózkodik már az amerikai *Holstead Holman*, a Nemzetközi Diákszövetség alelnöke is.

Hatalmas erejű vádirat

a Pravda válasza *Morrison* angol külügyminiszter nyilatkozatára. Vádirat a népelnyomás, a kizsákmányolás, a háborús uszítás politikája és a rágalmazó szellem ellen, amely a brit miniszter nyilatkozatából áradt. *Morrison* hetekkel ezelőtt mondotta egyik beszédében, hogy a Pravda nyilvánosságán keresztül szeretne üzenni a Szovjetunió népeinek. Pillanatig sem lehetett komolyan venni a fogadkozását, hogy nyilatkozatával a népek közötti megértést és a világ békességét kívánná szolgálni, de amit azután elmondott, arról megállapíthatjuk, hogy a rágalmazásnak, a rosszindulatú ferdítésnek és a kormányozható „tájékozatlanságnak" csúcsteljesítménye volt. A *Pravda* tételről-tételre megcáfolta Morrison állításait, jogos önérzettel mutatott rá *a Szovjetunió eredményeire, békés külpolitikájának számtalan bizonyítékára* és másfelől lerántotta a leplet a munkásáruló kormányzatról, amely Angliát az USA szolgaságába, a háborús veszély útjára vitte, befelé pedig a brit nagykapitalizmus érdekeinek hű őrzője a dolgozó milliókkal szemben.

Hat esztendeje van uralmon Angliában a „munkáspárti" kormány, hat esztendő kevés volt arra, hogy ez a kormányzat — Attlee és Morrison kormányzata — legalább azt a minimális programmot próbálja megvalósítani, amellyel a párt 1945-ben az angol nép elé lépett s amelyben valóban csak nyomait lehet felfedezni a „munkáspárti"-ságnak. A megigért államosítások elakadtak, az állami tulajdonba vett vállalatokért példátlan megváltási összegeket fizet a brit adófizető, az acéliparban a régi tulajdonosok és vezérigazgatók működnek, mint *„állami igazgatóság"*, az államosított vállalatoknál romlottak a munkaviszonyok, az egészségügyi, biztonsági és szociális gondoskodás. Ezekkel az állapotokkal, ezzel a *munkásellenes gyakorlattal* mintha csak a termelőeszközök közvagyonba vétele ellen akarna propagandát csinálni az Attlee-kormány. A közegészségügyet, a közoktatást és a szociális célokat szolgáló költségvetési tételek évről évre csökkennek, egyre kevesebb az építkezés, a népbiztosítási rendszert visszafejlesztik, minden pénzt *fegyverkezésre* fordítanak. Az adóterhek állandóan növekednek, oroszlánrészben a munkásságra nehezednek. A fegyverkezés nyersanyaghiánnyal jár, emiatt csökkentik a polgári iparágak termelését. A hadianyaggyárak csak részben tudják felvenni a „munkásfeleslegel", nő a munkanélküliség. A polgári célú termelés csökkenése *áruhiánnyal*, a háborús feszültség *spekulációs konjunktúrával* jár együtt és az árak napról napra növekednek, ezzel szemben a kormány kemény kézzel őrzi *a nagyipari ések hasznát:* elhalmozza őket hadi megrendelésekkel és *rögzítette a munkabért*. Dióhéjba összefoglalva ez a „munkáspárti" kormány belpolitikája és ezt kiegészíti a fenntartás nélküli részvétel az Egyesült Államok háborús, világuralmi külpolitikájában. *Részvétel mindenáron*, még a különleges brit érdekek rovására is. Joggal veti fel a kérdést a Pravda Morrisonnak adott válaszában: vajjon lehet-e a „munkáspárti" brit kormányt *szocialista* kormánynak nevezni? Nem lehet. Kétségtelen, hogy Churchill elvakult konzervativizmusában, ha ő volna kormányon, semmivel sem *merne* kevesebbet nyujtani a brit dolgozóknak, mint amennyit Morrisonék adnak és aligha *akarná* szolgalnibb módon kiszolgálni az amerikaiakat, mint ahogyan Morrisonék teszik.

A Szovjetunió kormánya ezzel szemben jogos öntudattal állapíthatja meg, hogy a Nagy Októberi Forradalom győzelme óta előbb Lenin, majd Sztálin lángeszű vezetésével következetesen hajtotta végre a maga elé tűzött programmot, amely *a dolgozó nép programmja volt, ma is az és minden részletében a dolgozó nép érdekeit szolgálja.* Felépítették a szocializmus országát, minden világrész dolgozó népeinek álmát, reménységét és építik a kommunizmust, úgy, ahogyan 1917-ben a célokat kitűzték, a munkát elindították. Akkora volt az elhatározottság a vezetőkben és a Szovjetunió népeiben, amelyeknek bizalmából és szeretetétől, ragaszkodásától övezetten a vezetők helyükön állnak, hogy a programm végrehajtását még Hitler fasiszta hordáinak rohama sem tudta feltartóztatni, lényegesebb mértékben lassítani. A Nagy Honvédő Háború világraszóló bizonyítékait nyujtotta *a szovjet emberek hősiességének, hazaszeretetének, önfeláldozásának és a szovjet intézmények megdönthetetlenségének.*

A Szovjetunió népei már korábban — mint a *Pravda* mondja — a forradalmi események kibontakozása során elvetették a burzsoá pártokat: *valamennyi pártot, amely a tömegek félrevezetése útján meg akarta hosszabbítani vagy fel akarta újítani a kevesek, a kizsákmányolók zsarnokságát és uralmát a milliók felett.* A Szovjetunió népei a forradalmi események kibontakozása során — nehéz harcok tüzében, amely elválasztja az igaz embereket a hamisaktól, a becsületes harcosokat az árulóktól, — megvizsgálták a bizalmukért jelentkező pártokat, programmokat, csoportokat és személyeket s megállapíthatták, hogy a Bolsevik Párt, *Lenin és Sztálin pártja* az az antikapitalista népi párt, *amelynek nemcsak programmja*, hanem *ereje és elszántsága is megvan a dolgozók felszabadításához, a kizsákmányoló osztályok megsemmisítéséhez.* A Szovjetunió népei *elvetették saját Morrisonjaikat is*, mert megértették, hogy ezektől csak szép szavakat kaphatnak, valóságos szabadságot soha.

A Pravda drámai erővel mutat rá *a mélyebbértelmű szabadságjogok* jelentőségére. Morrison nem beszélt arról, hogy *ha a nép megszabadul a kizsákmányolástól, a gazdasági válságoktól, a munkanélküliségtől és a nyomortól, ezzel megkapta összes többi szabadságjogának megbízható alapját.* Angliában — elsősorban a munkáspárt bűnének, mulasztásainak és árulásának következményeképpen — *hiányoznak az alapvető szabadságjogok.* A Szovjetunióban az alapvető szabadságjogokra épült a munkások, parasztok és értelmiségiek olyan széleskörű szólás-, sajtó- és szervezkedési szabadsága, amelyre jogos büszkeséggel mutat rá a Pravda, s amely a Szovjetunió dolgozó millióinak teljes mértékben biztosítja az államvezetésben, a közületek, a hadsereg vezetésében, a gazdasági élet irányításában való részvétel jogát, a bírálat, a sajtónyilvánosság, a szakszervezeti szabadság jogát. *A legszélesebbkörű szabadságjogokra épül fel a szovjet kormányzat*, amely mögött a kommunisták és a pártonkívüliek megdönthetetlen tömbje áll.

Forradalmi harcok tanították meg a szovjet népeket, hogy *a szabadságjogokat ne adják meg a nép ellenségeinek, a tolvajoknak, a gyilkosoknak, a külföldről beküldött kémeknek.* A népi állam felépítése körül szerzett tapasztalatok tanították meg *a népi demokráciák, közöttük Magyarország népét is*, hogy miután törvényes, titkos, általános és tiszta választások útján a szocialista fejlődés mellett döntöttek és elvetették a kizsákmányolás „rendjét", *éberen őrködjenek eredményeik felett és leleplezzék, megsemmisítsék a nép ellenségeit, a mindszentyeket, a grőszöket, a rajkokat, a jobboldali szocialistákat.*

A Szovjetunióban és a népi demokráciákban *új világ épül*, amely ellen az angol és amerikai imperializmus a gazdasági, katonai, politikai, szellemi kártétel minden módszerét felvonultatja és a jelek szerint alkalmazni szándékozik a jövőben is. Az Északatlanti Egyezmény, a koreai támadás, Tito és Franco, a jugoszláv és spanyol gyilkosok dédelgetése, a német és a japán újrafelfegyverzés, a hitlerista háborús bűnösök reaktiválása és dicsőítése, az Egyesült Államokban és a tőle függő országokban a munkásmilliók elnyomása, a haladás és a béke híveinek és szervezeteinek üldözése: *egy-egy megjelenési formája Washington és London gyűlölködő, ellenséges, ártó szándékainak a mi új világunkkal, szabadságunkkal szemben.* Morrison nyilatkozata is egyik része volt a Szovjetunió és a népi demokráciák ellen folyó bűnös hadjáratnak. A *Pravda* lecsepleztе és hatalmas erővel visszaverte a támadást. *A Londonból kelet felé kilőtt nyíl — az angol-amerikai politikán ejtett súlyos és mély sebet.*

Utazás Fejér megyében a multból a jelenbe

Magas terméseredmények a termelőcsoportokban

Fejér megye, augusztus

(A Kis Ujság kiküldött munkatársától)

A régi megyei levéltárban öreg iratok közül úgy szállott fel a por, mint a ködös lehelet. Sárgult papíron megfakult a tinta, de amit kibetűztünk, égetőben vádolt minden vádiratnál.

Az egykori paraszti sorsról, életről, küszködésről beszéltek az írások. Többnyire olyan öregekről, akik már régen kiköltöztek a temetőkbe, fiatalokról, akiknek nem adott kenyeret a dús kalászokkal érett nyár s nem tehettek mást, mint kivándoroltak.

Azt mondják a régi írások, hogy innen a nagybirtokok megyéjéből több mint négyezer parasztcsalád indult el bizonytalan útra. Az itthonmaradottak között legjobban pusztított a sokféle betegség s a *„puszták népének"* földje a szomszédos *Tolna* megyéből alaposan benyúlt *Fejér* megye déli részébe. Az országban errefelé volt legtovább divatban a botozás és a dézsmák, adók úgy gyötörték a szegényparasztokat, hogy az év minden napjára átlag hat árverés jutott. Az elhanyagolt nagybirtokokon évről-évre csökkent a termés mennyisége, de a kisparaszti földek sem tudtak fejlődni, erősödni.

Nehéz paraszti életben, szinte már emberhez nem méltó cselédlakásokban ezreknek lelkében égetett a vágy, amit a költő, *Juhász Gyula* vetett papírra az első világháború egyik szomorú nyarán:

Mi lesz, ha egyszer szikrát vet a szalma,
És fellángol e táj, e néma, lomha?

Ha megutálva száz here pimaszt már,
Vihar aratva zendül a magyar nyár?

A megroppant kastélyok tövében *Juhász Gyula* sorai után csak negyedszázaddal később aratott vihart a magyar nyár s azóta aratnak a nekik juttatott földeken a régi puszták új népei.

Lágy dombok ölelik a tájat, száraz por gomolyog az úton s a mellettünk futó nyárfák gazdag lombja jelzi, hogy még erejében uralkodik a nyár a vidék felett. A kis falu: Vértesacsa.

Mikor a *„Petőfi"* termelőcsoport aratni kezdett, sokan megállták a szép búzatáblák mellett, sokan megfogták a gazdag termést igérő árpa egy-egy dús kalászát. Nézték a munka jó megszervezését, a közös aratás gyorsaságát, a gépek használatát, *az igazi harcot a szemveszteség ellen.*

Csépelésre került a sor,

aztán az érdeklődés még jobban fokozódott. Hiszen már olyan sokat hallottak az egyéni gazdák a termelőcsoportok magas terméseredményéről, a jó munkának olyan gyümölcséről, amely felé a kis parcellákon mindig vágyakoztak.

Megindult a cséplés, az esti órákban a hazafelé szekerező gazdák megállítak a *„Petőfi"* termelőcsoport szérüje mellett s látták az első órák gazdag eredményét, ami továbbra is megmaradt. Mikor aztán kiszámították a termésátlagot, kiderült, *hogy őszirárpából elérték a holdankénti 24 mázsát.* Soha nem hallottak ilyen termésről ezen a vidéken.

A másik termelőcsoport, a *„Vörös Október"* is kitűnt termése eredményével, *árpából 22.70 mázsát ért el.*

— *Várjuk meg a búzát* — mondták a kétkedők.

Várt az egész falu, várt a messze környék. Az egyik reggelen, mikor elszállt a harmat, megkezdték a nagy búza-asztagot. Itt is jól előkészítették a munkát, nem volt munka nélkül egyetlen perc sem. Gyorsan végeztek s kiderült, *hogy átlagtermésük búzából is igen szép, 16 mázsa.*

Eltelt néhány nap és sokat beszéltek a faluban a csoport munkájáról, az elért szép terméseredményről. Beszéltek róla a napégette tarlókon, hol már gyorsan tünt el a levágott gabona utolsó maradéka s egy gyors eső nyomán frissebben lélekzettek a másodvetések takarmánynövényei. Szóba került a csépléseknél, az esti munka után. Sokan akkor beszélgettek róla, mikor hazatértek, megitatták az állatokat s a vacsorához fogtak.

Igy tett Zelei József 12 holdas gazda is s mikor egy este utolsót lobbant az alkony s az esthajnal csillag fénylett a legerősebben, útnak indult. Elment a *„Petőfi"* termelőcsoport irodájába s így köszöntötte a csoportbelieket:

— *Belépnék közétek!*

Zelei József az egyik legjobb gazda volt a legelső az új belépők között. A legutóbbi vasárnapon a faluban már kilenc helyen beszélgettek a csoportbeli életről s elhatározták, hogy új csoportot is alakítanak. A két régebbi termelőcsoportba pedig 15-en léptek be 83 hold földdel. *Többnyire középparasztok, de van néhány földnélküli is.*

A terménybegyüjtés forróságában égő falvakon haladtunk át, a Duna felé. *Ercsiben* is látogatják az egyéni gazdák a termelőcsoportokat. Leginkább a *„Dózsa"* csoportot, ahol az első próbacséplésnél a búza 21 mázsás termésátlagot mutatott. A próbacséplés után tovább folytatták a munkát s az első öt hold kicsépelt termésmennyisége is tartotta ezt a magas átlagot. Mire végeztek, *már biztosan kiszámították, hogy a holdankénti átlag búzából 17 mázsa.* Igen magas termés ez, a jó munkának bizonyítéka.

A szomszédos *Ráckeresztúron* is a magas terméseredmény — *árpából 22 és fél mázsa* — a legjobb bizonyíték a nagyüzemi gazdálkodás sokféle hasznáról és előnyéről. A *„Lenin"* termelőcsoportba indultak meg elsőnek a belépések. *Virág* István 12 holdas középparaszt volt az első s most, hogy a termelőcsoport-látogatások megindultak, őt követik a többiek is.

A levéltár régi iratainak mondatai a mult terheire emlékeztetnek s három falu élete az új paraszti jövendőről beszél.

Az új életről, melynek alapját erősítik az e következő napokban itt *Fejér* megyében is.

(d. l.)

A nyugatnémet és olasz kormány mesterkedései a VIT ellen

A VIT közeledtével a bonni bábkormány újabb terrorintézkedéseket tesz a Berlinbe induló nyugatnémet fiatalok elutazásának megakadályozására. Mint a DPA jelenti, a mult hét közepe óta riadókészültségbe állították az alsószászországi rendőrséget.

A bonni kormány nem engedélyezte, hogy a berlini VIT-re igyekvő angol küldötteket szállító repülőgépek átrepüljenek Nyugat-Németország felett. A VIT angliai előkészítőbizottsága *hét utasszállító repülőgépet bérelt. Ezek szállítják majd a 432 ifjút és leányt Prágába. Onnan a csehszlovák kormány biztosítja a küldöttek Berlinbe jutását.*

Mint ismeretes, az olasz kormány a mult szombaton újabb rendszabályokat alkalmazott, hogy az olasz fiatalok ne juthassanak el Berlinbe. A VIT olaszországi előkészítőbizottsága emiatt elhatározta, hogy *augusztus 12-én az egész országban tiltakozó napot rendez.*

Nagyszerű képzőművészeti alkotások díszítik majd a földalatti-állomásokat

Elsőnek a Népstadion-állomás készül el

Munkaversenyek lendületében épül az ötéves terv egyik büszkesége: a budapesti földalatti vasút, s az építkezéssel egyidejűleg már elkészültek a *művészi kiképzés tervei*, kiírták a tervpályázatot, sőt a pályamunkák egyrészét már a bírálóbizottság felülvizsgálta és egyes megbízásokat már ki is adtak.

A mi földalattink, a moszkvai Metro mintájára,

gazdag művészi kiképzést

kap. Szobrok, domborművek, freskók, mozaikképek fogják díszíteni a földalatti és földfeletti csarnokokat s a bejárati kiképzések építészeti megoldásába beleilleszkednek a szobrászati alkotások. *A képzőművészet minden ága* szerepet kap ebben a valóban soha nem látott, méreteiben is hatalmas művészi munkában. Nagy vállalkozás ez, mert a művészeknek tekintettel kell lenniök nemcsak az architekturára, hanem arra is, hogy egymás stilusát összhangba hozzák.

Időrendben elsőnek

a Népstadion-állomás

fog elkészülni. A Népstadion-állomás képzőművészeti munkáinak tervpályázatára több művészt hívott meg a Szakszervezet szobrász és festőművész Munkaelosztó Bizottsága. Nagy és szép feladatokat tartalmaz a felhívás. A Stadion-állomás Kerepesiúti homlokzata elé a feljárólépcsők talapzatára *hat, sportot ábrázoló szobor* kerül. A szobrok magassága 2.70 méter, anyaga haraszti mészkő lesz.

Tizenkét művészt

hívtak meg a pályázaton való részvételre és az e csoportba tartozó művészeknek a témák kiválasztásánál egymás között kellett megállapodniok. Boxoló, futballista, súlyemelő, vívó, teniszező, úszó figurák fogják a népszerű sportágakat ábrázolni.

A Stadion-állomás kerepesiúti homlokzata elé a sportoló szobroktól mintegy két és fél méterre mélyebben, az épület elé *lovasszobrok* kerülnek. Az egyik az állomás Hungária-út felőli részére, a másik a Keleti-pályaudvar felőli részre kerül. Témájuk szintén sportvonatkozású. Az egyalakos figurákkal szemben ezek *fémből* készülnek.

Az állomási csarnokok Stadion felé néző homlokzatai elé szintén egy-egy haraszti mészkőből készült

szoborcsoport

kerül. Ezek a kompoziciók a szocialista ifjúságot ábrázolják, az ifjúság kollektív sportjából vett témával. Három-négy alakot is mintázhatnak a szobrászok.

Az állomásépületek belső csarnokába 2—2, összesen 4 darab szoborcsoport készül. Ezek kétalakos kompoziciók, egyik a szocialista *művészetet*, másik a *tudományt*, a harmadik a szocialista *munkát*, a negyedik a *honvédelmet* van hivatva kifejezni.

Ezeken a szobrokon és szoborcsoportokon kívül az állomásépületek csarnokaiba összesen 4 darab 1.60 méter magasságú

dombormű

készül halványvörösszínű tatai kőből. Az egyik friz 17 méter, a másik 21 méter hosszú. A művek témáját a sportéletből, a szocialista élet sporttal kapcsolatos megnyilatkozásaiból kell meríteni.

A Stadion-állomás alsó földalatti csarnokába 18 darab, egyenként mintegy tizenkét négyzetméter nagyságú

mozaikképet

terveznek. A sportéletből merített mozaikképek tervezésénél figyelmeztették a 18 meghívott művészt, hogy a témák feldolgozásában és a színezésben egymás között kell megállapodniok, hogy az egy csarnokba kerülő mozaik-sorozat úgy színárnyalatokban, mint a figurák nagyságában harmonizáljon.

Az állomásépületek lépcsőcsarnokába 2 darab, egyenként mintegy 120 négyzetméteres

freskó

kerül, melynek tervezésre felszólítást kapott többek között *Szőnyi* István, *Bernáth* Aurél, *Bencze* László, *Bán* Béla. A pályaműveket a bírálóbizottság végleges döntése után kiállítják.

A tervpályázaton megadott méretekből is fogalmat kaphatunk a földalatti vasút művészi kiképzésének nagyvonalúságáról és minden bizonnyal a magyar képzőművészek olyan műveket fognak alkotni, melyek méltóak lesznek ipari fejlődésünk nagyszerű létesítményéhez, a földalatti vasúthoz.

Fizikusnak készült, a filmnél kötött ki, Karlovy Varyban kitüntették munkáját

Kollányi Ágoston, „Az anyag szerkezete" rendezője beszél Nemzetközi-díjas filmjéről, munkájáról és a sikerről

Szép dicsőséget szerzett színeinknek *„Az anyag szerkezete"* Karlovy Varyban. A 450 méteres kisfilmnek az *„oktatófilmek díját"* adományozta a nemzetközi döntőbíróság, mert *„közérthető formában magyarázza meg a bonyolult természettudományi kérdéseket"*. Annyit jelent ez más szavakkal, hogy a film elérte azt, amit tudományos tárgyú műalkotás elérhet: azt mondja ki egyszerűen és világosan ez a film, amit a legnehezebb egyszerűen és világosan kimondani — a *bonyolultat*. Ez pedig a legnagyobb művészet.

A film írója és rendezője: *Kollányi Ágoston*. Mit mond munkájáról, magáról és a sikerről?

— Fizika-matematika tanárnak készültem. Abszolváltam is, aztán magával vitt a film a jövendőbeli katedra mellől. Azon a kapun át érkeztem én is a *Híradó- és Dokumentum Filmgyárba*, melyet a *népi demokrácia tárt szélesre*. Reklámfilmeknél inaskodtam hosszú ideig, tanulni nagyon is sokat lehetett, de megvallom, a feladat nem elégített ki. Ugylátszik, az elvetélt tanár működött bennem, mert művészi álmaim, elképzeléseim egyre az *anyag, a természet, a látható és láthatatlan változások körül bolyongtak*. „Miért akarod ezt?" — kérdeztem sokszor magamtól. A felelet mindig az volt: mert ehhez értesz a legtöbbet. *Mert... mert ezeket a dolgokat elmondani, megvilágítani a sok egyszerű dolgozó ember részére nemcsak hasznos, szükséges, hanem nagyon szép feladat is.* Egyik elgondolásommal beállítottam feletteseimhez, meghallgattak, jónak találták, elfogadták. Aztán nekiültem, megírtam a forgatókönyvet, majd megkaptam minden segítséget és munkatársaim baráti közösségében elkészítettük *Az anyag szerkezetét*. Ez az első filmem.

— Mi volt a legnehezebb?

— Az első filmnél, még a legrövidebbnél is, minden nagyon nehéz. Úgy gondolom, a *nehéz*-nek ez az érzete csak növekedik a következő filmeknél, mert hiszen az ember egyre többet tanul és egyre jobban látja, mennyi mindent nem tud. Ugyanekkor egyre többet, *egyre jobbat akar*... Én úgy csinálom, hogy bujom a mozikat és kutatom a szovjet filmek szépségét: *hogyan csinálják ezt, hogyan ábrázolják azt az élenjáró művészek*... Hogy mégis mi volt a legnehezebb Az anyag szerkezeténél? — talán azt kell elmondanom, hogy szemléltetni kellett egyebek közt a *kristályosodás folyamatát is*. A modellen az anyag parányi részecskéit állandóan mozgó golyócskákkal) érzékeltettük. A felvétel *2 napig tartott, ezalatt 100 golyócskával 20.000 elmozdulást végeztünk*. Az egész jelenet nem több a vásznon, mint *14 másodperc*.

— Hogyan fogadta a Karlovy Vary-i döntést?

— Minél nagyobb valakinek az öröme, annál kevésbbé tudja kifejezni érzéseit. Így vagyok most én is. A nagy örömben csak két dolgot tudok pontosan e pillanatban. Az egyik, hogy *a siker a magyar kisfilmgyártás sikere*, a gyár dolgozó összességének sikere és ennek a munkásközösségnek tagja vagyok én is; a másik, hogy a nagy nemzetközi elismerés, megbecsülés valamennyi magyar kisfilmest *még jobb munkára* kötelezi. Szeretnénk ennek eleget tenni.

Kollányi Ágostonnak és társainak erre máris megvan az alkalma. Együttesével most forgatja a *„Hegyek története"* című, népszerű tudományos filmet. Az 500 méteres kisfilm a föld felszínváltozásaival foglalkozik. A forgatógép felkutatja *hazánk legszebb vidékeit*, rajtuk mutatja be és magyarázza el a föld történelmének izgalmas folyamatait. Erről a filmről is szeretnénk riportot írni.

Persze ilyen riportot — *az 1952-es Karlovy Varyval kapcsolatosan.*

OLY SILÁNY FILMEKET játszanak az angol mozikban, hogy a filmektől elfordulnak az angol dolgozók. Mi az eredmény? Mint a Daily Film Renter közli, az eredmény az, hogy több angol mozi emiatt anyagilag tönkrement és bezárta kapuit.

Színházak pénteki műsora

Fővárosi Nagycirkusz: Oroszlánok a cirkuszban (4, 8). — **Rádió:** Amerika, úgy, ahogy van (Petőfi, 21.30).

KÖNYVSZEMLE

Grányin: Korszákov mérnök győzelme *(Új Magyar Könyvkiadó)*. A szerző: elektro-mérnök, aki végigharcolta a Nagy Honvédő Háborút, majd Leningrádban az áram-energia tudományos intézetben dolgozott. Évtizedeken keresztül csak számokkal, a logaritmussal és az elektromosság problémájával barátkozott, ebben a könyvében most megírta: milyen kemény küzdelmet kell folytatni egy-egy újítás, egy-egy jelentős új műszaki alkotás megteremtéséért.

Az elbeszélés hőse Nyikoláj Korszákov, aki régi egyetemi társával együtt már majdnem egy esztendeje az automatikus-szabályozás elméletén dolgozik. Váratlanul gyakorlati feladattal bízzák meg. Azzal, hogy egy forradalmi jelentőségű géphez szerkesszen segédgépet. Először is önönmagában kell legyűrnie az ellenkezést s meg kell barátkoznia azzal a gondolattal, hogy ő, az elméleti ember gyakorlati problémával foglalkozzék. Sok-sok nehézséget támaszt munkája további során az amerikabarát igazgató gáncsoskodása, munkatársainak támaskodása is. Végül győzelmesen oldja meg a feladatot. A szabályozó időre elkészült.

A regény tárgya, annak feldolgozási módja újszerű, a rendkívül érdekes. Az író bebizonyította, hogy igenis regénytémát jelenthet egy-egy műszaki kérdés megoldása, egy-egy gép születése, ha azt úgy írják meg, mint Grányin a maga regényét. A történet mindvégig leköti az olvasó figyelmét.

Grányin regénye bizonyára a magyar olvasók széles rétegében kelt majd nagy érdeklődést.

Jean Laffitte: Életre-halálra. *(Szépirodalmi Könyvkiadó.)* Párizsban az eredeti francia kiadás 1947-ben jelent meg. A magyar fordítás igen jó időben látott napvilágot, olyankor, amikor az imperialista táborban már sokan kezdik elfelejteni a náciknak az emberiség ellen elkövetett szörnyű bűncselekményeit. A világ népeinek több nyelvére lefordították Jean *Laffitte-nek* ezt a kiűnő könyvét, amely figyelmeztetőbb mint valaha, ma, amikor Nyugat-Európa sok államában amerikai tábornokok egykori nácivezetőkkel tárgyalnak. A könyv felidézi *Dachau, Buchenwald* és a többi német haláltáborok borzalmait. Szörnyű bűnöket követtek el a náci Németország SS-legényei, kápói, táborőrei és politikai vezetői. Tízezerszámra nyelték el a gázkamrák, a megsemmisítő táborok a politikai foglyokat, ám a szöges drótkerítéseken belül a kommunista foglyok maroknyi csoportja szervezte az ellenállást, azok embertelen szörnyűségek közepette is küzdöttek felszabadulásukért. A kommunista deportáltak hősi helytállását és küzdelmeit örökíti meg a könyv, szem előtt tartva a francia hősök mártíromságát. Egyben intelem ez a könyv azok számára, akik újra fegyvert akarnak adni a volt náci banditák kezébe.

Mozi

SZERENCSÉS HAJÓZÁST: (Magyarul beszélő szovjet film) FELSZABADULÁS (Flórián-tér 3) ½5, ¾7, ½9. — ROYAL (Kispest) 6, ½9, vas. 4. — SAVOY (Üllői-út 4) 4, ¾7, ½9. **TENGERI KARVALY:** (Szovjet tengerészfilm) VÖRÖS CSILLAG (Lenin-körút 45) ½5, ¾7, 9 (prol.!). — TÜNDÉR (Ujpest) 6, ½9, vas. ½4. **KÉK KARDOK:** (Izgalmas német történelmi film) MÁJUS 1. (Mártírok útja 55) 4, ½7, ½9. — KORZÓ (Ujpest) 4, ¾7, ½9. **ÚRI MURI:** (Magyar film) SZIKRA (Lenin-körút 120) ½5, ¾7, 9. — BRIGÁD (Pesthőrinc) ½6, ¾8, vas. ½4. **CSAPDA:** (Csehszlovák film) MUNKÁS (Kápolna-utca 2/b) ½6, ½8, vas. 3. — VESTA (Lenin-körút 30) 10, 12, 2, 4, 6, 8. — HUNNIA (Bartók Béla-út 130) 4, ¾7, ½9. **BICIKLITOLVAJOK:** (Olasz film) DÓZSA (Róbert Károly-körút 61) ½5, ¾7, 9. **A SZEVILLAI BORBÉLY:** (Olasz operafilm) DUNA (Fürst S.-utca 7) (prolongálva) ½5, ¾7, 9. — FORUM (Kossuth Lajos-utca 18) 4, ½7, ½9. — TÁNCSICS (Csepel) ½6, ¾8, vas. ½4. — TÁTRA (Pesterzsébet) 6, ½9, vas. ¾4 (kertmozi) — SZABADSÁG (Ujpest) 6, ½9, vas. ½4. **KÉSZÜLJÜNK A III. VILÁGIFJÚSÁGI TALÁLKOZÓRA:** Kísérőfilm a Vörös Csillag és Uránia moziban. **ÚJ UTAKON AZ ÉPÍTŐIPAR:** (Magyar film) Kísérőfilm a Tátra (Pesterzsébet) moziban. **RÖPÜL A LABDA:** (Magyar film) Kísérőfilm a Dózsa moziban. **TEXTILIPAR HARCA A MINŐSÉGÉRT:** (Magyar film) Kísérőfilm a Vörös Csillag moziban. **Demokratikus Németország:** (Sztálin-díjas, magyarul beszélő színes szovjet film) ADY (Somogyi Béla-út 3) 4, 6, 8. — UGOCSA (Ugocsa-utca 10) 4, 6, 8. **Hareban a holnapért:** 1. 1951. Május 1. (színes film), 2. Bányászok, 3. Kezünkbe vettük a béke ügyét, 4. Felejthetetlen találkozás. — ZUGLÓI (Angol-utca 26) ½5, ½7, ½9. **Szabad német ifjúság:** (Színes film) ATTILA (Budafok) ½7, ½9, vas. 4 (kertmozi). **Mágnás Miska:** (Zenés magyar filmvígjáték) TOLDI (Bajcsy-Zs.-út 36) ½5, ¾7, 9. — PETŐFI (Nagytétény) ¾6, 8, vas. ½4 (csütörtök szünnap!). **Bajazzók:** (Olasz operafilm) KOSSUTH (Váci-út 14) (prolongálva) ½5, ½7, 9. — BETHLEN (Bethlen-tér 3) (prolongálva) 4, ½7, ½9. — ÓBUDA (Selmeczi-út 14) ½5, ½7, ½9. **Volpone:** (Francia film) BÁSTYA (Lenin-körút 8) (prolongálva) 11, 1, 3, 5, 7, 9. — KULTÚR (Kinizsi-utca 28) ½4, ¾6, 8 (kertmozi). — RÁKÓCZI (Csepel) 6, ½9, vas. ¾4 (kertmozi). **Tizenötéves kapitány:** (Szovjet film Verne Gyula regénye nyomán) STÚDIÓ (Akácfa-utca 4) (prolongálva) 4, ½7, ½9. — TÁTRA (Üllői-út 63) 4, ½7, ½9. **Kőszív:** (Színes német film) JÓZSEF ATTILA (Kálvária-tér 7) 4, ½7, ½9. — JÓZSEF ATTILA (Rákospalota) 6, ½9, vas. 4, ½7, ½9. — SZABADSÁG (Bartók Béla-út 64) ½5, ¾7, 9. **Janika:** (Magyar film) BODOGRÁF (József-körút 63) 4, ½7, ½9 (prolongálva). **Nappalok és éjszakák:** (Szovjet film) PHÖNIX (Rákóczi-út 58) 11, 1, 3, 5, 7, 9. **Díszmagyar:** (Magyar film) ROXY (Rákóczi-út 82) ½11, ½1, ½3, ½5, ½7, ½9. **Távol Moszkvától:** (Sztálin-díjas magyarul beszélő színes szovjet film) OLYMPIA (Lenin-körút 26) 4, ½7, ½9. **Szembesítés:** ELDORÁDÓ 4, ½7, ½9. **HÍRADÓ** (Lenin-körút 13): 1. Magyar híradó, 2. Koreai fronthíradó, 3. **KÉSZÜLJÜNK A III. VILÁGIFJÚSÁGI TALÁLKOZÓRA**, 4. **ÚJ ÉLET ÖRÖMEI**, 5. Vigad az erdő, 6. Tudomány és technika. Reggel 9-től este 11-ig folytatólag.

Gyulai Pál, a színibíráló

Gyulai Pál neve volt már jelszó, sőt zászló is. A század elején a megújhodó modern magyar irodalom esztétikai pajzsául vette küzdelmeiben, *Ady* Endre versben idézte... Mi az, ami Gyulai Pál színibírálataiban ma, mint haladó hagyomány, ösztönözhet és irányíthat?

Gyulai Pál akkor lép a küzdőtérre, amikor az 50-es években már halványodni kezd Vörösmarty és Bajza színikritikai működésének eszménye és hatása. Olyanok bírálják ekkor a színházat, akik sem érzékkel, sem fejlett ízléssel, sem hozzáértő tudással nem bírnak. Holott színészetünk és az akkor feltörő polgári közönség még nagyon rászorul a tájékoztatásra és az irányításra, a nép pedig alig juthat a színházba. Elsősorban némely kritikussal kell megküzdenie, akik nagyképűségükkel és tudatlanságukkal a közízlést rontják, a közönséget megtévesztik. Nem átallanak például olyan nyegleségeket leírni, hogy Shakespeare — elavult! Viaskodnia kell a sértődött színészekkel és a fejletlen ízlésű közönséggel is. Ezért tisztázza a fogalmakat, hogy a haladás irányába terelje az esztétikai megítélést. Valósággal mint az irodalmi és színházi élet közlelkiismerete áll a vártán, hogy művelődésünk el ne sekélyesüljön, hanem fejlődjék.

Haladó hagyományunk szellemét és értékét bizonyítja, hogy *Bajza, Vörösmarty, Erdélyi* János és *Kemény* Zsigmond a mesterei az általános elvek tekintetében, de kimutathatóan hatott rá *Arany* János is. A színibírálatban Bajza az eszményé. Gyulai Pál nem is titkolja, hogy tanult kritikai irodalmunk e mestereitől, amint nagy elődei is külföldi műbírálóktól — éppúgy, mint ő —, kritikai ellenőrzéssel. Ám nemcsak színibírálóktól, hanem Shakespearetől is, „a drámai művészet e nagymesterétől", aki — mint Gyulai írja — „... a kritikának törvényt szabott..." E törvényt tiszteli és ennek szellemében ír.

Mi a színibírálatainak lényege? Kortársainak feleli egyhelyütt: „... nem új igazságokat hirdetek, s nem eredeti eszméimet akarom elmondani. Ezek az eszmék oly régiek, mint maga a drámaköltészet..." Gyulai szerint nem is ez a hivatása a bírálónak, hanem hogy eredeti megfogalmazásban, a régi eszmék alapján, eredetien határozza meg, mi a színműben és a színjátékban az egyetlenül értékes és mi a hibás. Meggyőződése, hogy a kritikusnak legyen „elve, jelleme és mértéke".

Már előbbi idézetünk is bizonyítja, hogy Gyulai Pál elsősorban a darabot bírálja. Vörösmartyval szemben inkább dramaturg, mint színibíráló. Nem mintha nem volna készsége az előadást bírálni, hanem mert az irodalmi rész fontosabb számára, mint az előadás. *Vörösmarty kritikáiban a színészek játékának taglalása, Gyulaiéban a drámabírálat a haladó hagyomány*, pedig az előadást leíró, elbeszélő módszerű bírálatban is tudott alkotni. Bebizonyította ezt a Ristori-kritikával.

A „régi eszméken" érlelődött, de eredetien alkalmazott és egyénien megfogalmazott kritikai elveit a tragédiáról — mint maga is figyelmeztet — Szigligeti Diocletiánjáról írott bírálatában foglalta össze. „... a tragédia elméletéről vitatkoznunk éppen nem fölösleges, mert irodalmunk e tekintetben igen szegényes." Ám nem csupán ezért határozta meg a tragikai hős „létjogául" szükséges sajátságokat (emelkedett jellem, határozott szenvedély, cselekvő magatartás), hanem azért is, hogy összehasonlítás alapján szemléltetően indokolja meg, miért nem tragikai hős Diocletian és miért az Shakespeare Coriolanusa, Brutusa, Hamletje, Othelloja és Learje. Shakespeare hőseinek jellemzései valóságos kis remekek, közülük is a legtalálóbb Brutusé. Ugyanígy határozza meg a tragédia tulajdonságait, megokolva, hogy Szigligeti Diocletiánja azért nem tragédia, mert hiányzik cselekményéből a belső élet, a drámai egység, a hős jellemének cselekvő hatása a cselekmény fejlődésére, a társadalmi és erkölcsi világrenddel való összeütközésétől a katasztrófáig, míg a tévedés, a bűn vagy a vakmerőség kiengesztelő bűnhődését látjuk.

Mester az alapelvek tömör meghatározásában. A drámaalkotás lényegét például így fejezi ki: „cselekmény és jellemrajz egymásra hatása alkotja a valódi drámát, a jellemrajz e hatás alatt válik drámaivá, a cselekménynek e hatás adja meg benső szervezetét és ez összhang alsóbb vagy felsőbb fokától függ valamely drámai mű nagyobb vagy csekélyebb értéke." Ugyanígy fejti ki bírálatainak a vígjáték, a bohózat mibenlétét is. (Molière, Beaumarchais Figaro-ja.) A többi kritikussal szemben tisztázza klasszikus művek, így különösen a Shakespeare-vígjátékok értékét, költői és dráma-alkotási nagyságát. E nemben legkiemelkedőbb műve a *Szentivánéji álom* hatalmas bírálata. Tisztáz oly dolgokat, amivel — mint tapasztaltuk — ma sincs tisztában némely színműíró és színibíráló, így például, hogy a drámában a mese az egész történet, a cselekmény pedig csak az, ami a színpadon előttünk fejlődve történik. Véleményének kifejezésében sok a szellemesség, ötlet, elmeél és a vérigható gúny.

A Berlinben vendégszereplő Adelaide *Ristori* olasz színésznő játékáról és színészi egyéniségéről írt bírálata tetőzése a leíró és elbeszélő kritikai módszernek. A francia *Rachelnél* többre tartja, „jelenleg Európában a tragikai múzsa egyetlen gyermeke". Például mutatja a Nemzeti Színház tagjai elé, mert szerinte színészeink nem tudtak felemelkedni a magasabb drámai stílusig. „... megvan az a sajátsága — írja Ristoriról — ami minden művészetben csak a lángészé: az egészben keresi a hatást, az egyöntetűségben a szabatosságot, a természetesben az eredetit és újat." „A taglejtés nála együtt születik az érzéssel, a szóval" (ez a színjátszás tökélye!), „mintha csak akkor találta volna ki a verssorokat." „Mosolyogni és sírni, szeretni és meghalni csak ő tud a világon" — mert „mintha e nőben rejtélyes varázs volna... mintha nem játszanék, hanem élne... E rejtélyes varázs titka egyszerű: ... lelkesülve játszik. Ristorit lelkesíti a tragikai költészet". Ezek az elragadtatás szavai, amelyeket ugyancsak — lelkesültség szült.

Magyar színészek játékáról sohasem írt, megközelítően sem, e hangnemben és játékuknak inkább csak hibáit jegyezte fel, mint nagy elődje, Bajza, ha kivételesen részletesen írt az előadásról. (Bulyovszkyné a Lecouvrier Andrienneben.) Emiatt különösen Egressy Gáborral került ellentétbe és vitába. Igaz azonban, hogy megrovásaiban nem egyszer tanácsot is ad a játék helyesbítésére, a jellemzőbb ábrázolásra. Kétségkívül, némely esetben túlzott is a megítélés szigorában és elfogultságtól sem volt mindig mentes. Jókaival szemben még azt sem méltányolta, hogy ő választotta először tragikus hőssé Dózsa Györgyöt, ha műve egyébként — mint az idő bebizonyította — nem is a színműírás remeke. Viszont a férfias önbírálattól sem riadt vissza, mint *Tóth* Kálmánnal szemben. (A király házasodik.)

Gyulai Pál színibírálati munkásságának nagy érdeme színműirodalmunk fejlődésére kiható, szigorúan rosszalló véleménymondása és iránymutatása (az idő igazolta!), a bírálat színvonalának emelése és kortársai nehézkes stílusával szemben a kritikai nyelvnek frissé, elevenné és magyarosabbá fejlesztése. Ám nemcsak életművének haladó szellemével kell visszatérnünk, hanem a magyar irodalmi életben páratlan erkölcsi bátorságához is, amellyel esztétikai elveiért küzdött.

Tamás Ernő

NOTESZ

1.

Egyes francia lapokban olyan hirek jelentek meg, hogy a Francia Akadémia legközelebb összeül Vichyben és az elhunytak helyére *uj tagokat választ*. Pierre *Benoit* Vichyben átutaztában ezzel kapcsolatban a következő nyilatkozatot tette: Ezek a hirek egyáltalán *nem felelnek meg a valóságnak*. Az Akadémia szabályai igen határozottak. Ezek szerint *az Akadémia palotáján kivül nem lehet választást lefolytatni*. Különben is valószinü, hogy *az Akadémia csak a háboru befejezte után választ uj tagokat az elhunytak helyére*.

* Üdit, frissit Smart levendula.

2.

A zürichi egyetem Ricarda *Huch* német irónőt *diszdoktorává* választotta. A hires német irónőt, mint *„a humanista világnézet legköltőibb kifejezőjét"* ünnepelte Robert *Faesi* professzor és *Brunner* professzor, az egyetem rektora. Ricarda Huch legnevezetesebb müvei: „A nagy háboru Németországban" (A 30 éves háboru regénye), „Wallenstein", „Federigo Confalonieri élete", „Michael Unger", „Róma védelme" stb. A német irónő irodalmi alkotásainak összegyüjtött uj kiadását most rendezik sajtó alá *Svájcban*.

3.

Nizzában 100 éves korában elhunyt Mr. *Bernard*, az elmult félszázad legsikeresebb és leghiresebb amerikai globetrotter-ujságirója, *aki a legszenzációsabb interviukkal szolgálta ki a földkerekség ujságolvasóit*. A francia származásu amerikai riporter 19 éves kora óta, tehát 81 éve, kizárólag ujságirással foglalkozott. Az ifju Bernard első intervjuját az USA-ban *Lincoln Ábrahám elnökkel* csinálta, majd a *New York Herald* nevezetes igazgatójának, Gordon Bennettnek lett a magántitkára. Sokszor fogadta *Thiers* és Berlinben *Bismarckkal* került bizalmas barátságba. Egyiptomban *Gordon* tábornok bimbachinak (ezredesnek) nevezte ki, résztvett az ostromlott Carthum véres csatáiban, ahol Gordon hősi halálát lelte. Neki nyilatkozott megkoronázásának napján *II. Vilmos* császár, ő közölte először *Boulanger* tábornok hires párisi kiültványait, *Pasteurt* laboratóriumában intervjuolta meg, ő táviratozta Amerikába Sedán után *Eugénia császárnő bucsuját* a francia néptől, *III. Sándor* cár egész uralkodása alatt egyedül Bernardnak tett kijelentéseket a sajtó számára, *Ferenc József* Ischlben fogadta, (két hétig), a későbbi *VII. Edward* látta vendégül földközitengeri yachtutján; ott volt *Tangerban* és elsőnek táviratozta meg *II. Vilmos világszenzációként ható beszédét*. Az *algecirasi* konferencián a marokkói kérdésben egyedül támogatta az akkor elszigetelt Németországot, résztvett az 1908. évi török forradalomban is. Ő adta ki Amerikában Marcel *Sembat* francia képviselő forradalmi röpiratát, amelynek már a cime is elárulta tartalmát: „Szerezzetek királyt, vagy szerezzetek békét". 1913 januárjában Bernardnak adta első nyilatkozatát Raymond *Poincaré*, a francia köztársaság uj elnöke...

4.

Évtizedek óta ennyi *ibolya* nem viditotta fel Budapest május-juniusi utcaképét, mint ezidén. Máskor junius első napjaiban már lila és fehér orgonák boritották el a várost, az ibolya szerényen eltünt az első forró nyári napok beköszöntével. *Ma még mindig ibolya a nagy divat*. kosarakban árulják a sarkokon és ott diszeleg még mindig a virágosboltok szines és illatos kirakataiban. Tudnivaló, hogy az ibolya *a középeurópai emberiség egyik legősibb kedvenc virága* és már a képzeletgazdag görög mitológia virágmeséiben is gyakran szerepel. A mitológia az ibolya eredetét igy magyarázza: Phoebus Appolónak, a nap istenének izzó sugarai követni kezdték egyszer a mennyboltozatot tartó Atlasnak egyik tengerkékszemü tündérszép leányát. Hiába igyekezett menekülni, a napsugarak nyomon kisérték. Ekkor a szüz Zeuszhoz fohászkodott segitségért, aki az ábrándos, félénk teremtést ibolyává változtatta és az ibolya aztóa is az erdők árnyékában rejtőzik terebélyes fák és bokrok tövében, ahol a nap aranyos nyila meg nem sebezheti... Az örökirodalomba *Goethe révén* került az ibolya, aki májusban csokorszámra szedte a weimari erdőben. Egyik legszebb Goethe-dal, amelyet Mozart zenésitett meg, szól az ibolyáról: „Ein Veilchen auf der Wiese stand, gebückt in sich und unbekannt. es war ein herzig's Veilchen"...

* Zavartalan nyaralást, uri komfortot, elsőrendü ellátást nyujt Siófokon a Tötössy penzió. (Volt Elite Grill.) Pesti telefon: 183-940.

5.

Legkiválóbb festőink egyikét, *Szőnyi* Istvánt, mint részvéttel értesülünk, *egyik mátrai szanatóriumba szállitották*. Szőnyi teljes felgyógyulása, mint orvosaitól értesülünk, hosszu hetekig fog tartani, addig is a betegnek teljes pihenésre, zavartalan nyugalomra van szüksége. Szőnyi István Aba-Novák mellett az uj magyar piktura legnagyobb reménysége, egyszerüsitett, szineiben és formáiban egyaránt harmónikus képeivel és grafikájával már eddig is egészen rendkivüli sikereket aratott. A kitünő müvész 48 éves.

6.

Az első finn—orosz hadjárat során a svábhegyi csillagvizsgáló intézet látta el a *turkui* finn csillagvizsgáló munkáját. A magyar csillagászok szabad estéik feláldozásával helyettesitették finn kartársaikat, akik a háboru miatt nem végezhették el tudományos megfigyeléseiket. A finnek viszonzásul *egy értékes csillagászati müszert* kináltak megvételre a svábhegyi csillagdának *igen olcsó áron, mindössze 25.000 pengőért*. A csillagászat magyar barátai *össze is adták ezt az összeget* s most a hivatalos intézkedést várják, hogy elháruljanak a valutáris és szállitási nehézségek az értékes csillagászati müszer hazahozatala elől

* Végleges szőr- és szemölcsirtás. Loránd Kozmetika.

7.

Egy előkelő társaságban huszonhárom bérlője jött össze a Nemzeti Szinháznak. Szórakozásképpen visszaemlékezve a szinház igazgatóságának felhivására, titkos szavazást rendeztek annak eldöntésére, hogy a magánszinházak tagjai közül kiket szeretnének látni a Nemzeti Szinház szinpadán. A szavazás eredménye a következő volt: szinésznők közül betürendben *Mezey* Mária, *Sennyey* Vera és *Tolnay* Klári, szinészek közül *Ajtay* Andor és *Kőmives* Sándor kaptak legtöbb szavazatot.

8.

A hölgyeket bizonyára érdekelni fogja, hogy a szücsök a szőrmeiparban mutatkozó nyersanyaghiányra való tekintettel, csikóbundák mellett főként *hörcsög-, pézsma- és görénybundákat* készitenek a téli szezonra. Jövő télen tehát hörcsög- és görénybundában járnak majd a hölgyek a Váci-utcában, sőt *az őszi kosztümöket is hörcsög- és görényprémmel diszitik majd a női szabók*...

9.

A nyugateurópai és amerikai sajtó hasábos cikkekben emlékezik meg a nálunk is jólismert hollywoodi filmnagyság, John Blythe *Barrymore*, a nagynevü amerikai szinész-család szeniorjának *tragikus haláláról és különös temetéséről*.

Barrymoret 60-ik születésnapjára rendezett baráti vacsorán szivszélhüdés ölte meg, amikor pohárral a kezében, megköszönte tisztviselőinek és pályatársainak lelkes és szeretetteljes tósztjait. Végrendeletében ugy intézkedett, hogy egyedül 10 éves fia, nevének és müvészetének utódja, aki már néhány gyermekszerepet játszott az ezévi filmekben, kisérje utolsó utjára. A most elhunyt nagy szinmüvész atyja Maurice Barrymore és anyja, Georgia Drew, alapitották meg a család világhirét, mint a századforduló legkiválóbb amerikai Shakespeare-szinészei. Öccse, *Lyonel* és huga *Ethel* ugy a szinpadon, mint a vásznon, világhirre tettek szert. John Blythe Barrymore volt az egyedüli a családban, aki nem szinésznek, de *festőmüvésznek* készült. Huszéves korában már kiállitott Párisban és New Yorkban, birálói nagy jövőt jósoltak neki, *Gustav Doréhoz hasonlitották*. Ő rajzolta New York legdivatosabb szinházi plakátjait. Szülei ösztönzésére Chicagóban mégis szinpadra lépett és olyan falrengető sikert aratott, hogy ezután 40 évig csak a szinpadnak élt. III. Richardban és Hamletben ért müvészetének tetőpontjára. Emlékezetesek némafilmszerepei: Sherlock Holmes, Bobby Dick, Rasputin és különösen a Twentieth Century, amelyekkel meghóditotta a kontinest is. Az utóbbi években kevesebbet szerepelt, minden idejét fia tanitásának szentelte, akit — mint végrendeletében irja — *„e tébolyult kor nagy vigasztalójának"* nevelt.

10.

Napok óta foglalkoztatja a szinházi lapokat és a lapok szinházi rovatait Dolly Hopkins váratlan, bucsunélküli távozása. Általában „rejtélyes légkör" vette körül, illetőleg vették körül ezt a gyorsan karriert csinált, fiatal táncosnőt — angol, amerikai származásról beszéltek. A valóság sokkal szimplább. Dolly Hopkins igazi neve Pretsch Erzsébet. A lovagutcai polgári negyedik osztályából vitte el öt évvel ezelőtt a varieté deszkáira valaki, akinek ott érdekeltsége volt. Családjában nem az első e szakmából, mert évekkel ezelőtt nővére is táncosnője volt a szigeti Grillnek. A fiatal táncosnőt erősen favorizálták, nagy reklám vitte előre a folyton dundibbá váló Erzsikét. Egy fogyókúra körüli vita fajult el most annyira, hogy egy megszakadó barátság és egy uj vonzalom fellobbanása Szófiába vitte az egyik oltani mulató juniusi müsorának érdekessége gyanánt.

11.

Hetekkel ezelőtt megirta a Notesz, hogy *a nyirbogdányi petróleumgyár rt. majoritását uj csoport szerezte meg*. Az uj csoport, amelyet báró *Vay* László ny. államtitkár és *Pajor* Győző országgyülési képviselő képviselnek, már át is vette a nyirbogdányi vezetését. A petróleumgyár részvénytöbbségét 1,800.000 pengőért szerezték meg.

TANGÓHARMONIKA OLCSÓ JÓ
HANGSZERGYAR VII., RÁKÓCZI-UT 60
KÉRJEN ÁRAJANLATOT!
Sternberg

12.

Vasárnap fejeződtek be *Siófokon a galamblövő- és tenniszversenyek*. Erre az alkalomra igen sokan utaztak le, részben mint résztvevők, részben pedig mint a verseny vendégei. Siófokon ott voltak többek közt gróf *Wenckheim* Lajos, gróf *Cziráky* Aliz és László, gróf *Andrássy* Ilona és Géza, báró *Gerliczy* Ilona, gróf *Orsich* Nándor, gróf *Tisza* Lajos Kálmán, *Siklóssy* József, gróf *Festetich* Ernő, *Darányi* Béláné, *Perczell* Miklósné, gróf *Eszterházy* Margit és András, gróf *Eszterházy* Lászlóné és leánya, gróf *Draskovich* Péter, gróf *Széchenyi* Zsigmond, *Törley* Antalné, gróf *Szapáry* László, *Farace* őrgróf, gróf *Hadik* Antal, gróf *Khuen-Héhervary* Károly és neje, gróf *Zichy* János István és fiai, gróf *Jankovich* Bésán Elemér, *Hardy Dreher* Béla, gróf *Nádasdy* Lászó és neje, dr. *Lomniczy-Lumniczer* Sándor, báró *Ullmann* Györgyné és családja, *Tótváradi Asbóth* András és neje, dr. *Térffy* Gyula, herceg *Metternich* Sándor, *Windischgraetz* Natalia hercegnő, gróf *Salm* Lajos és még sok más előkelőség.

13.

Meleg ünneplésben részesitették barátai, kartársai és az Operaház vezetősége *Komáromy* Pált, a neves basszistát, aki tegnap kettős jubileumot ült: ötvenedik születésnapját és operaházi tagságának harmincéves évfordulóját. A baráti társaságban a városligeti Gundel-vendéglőben vacsorázó müvészt a véletlenül szintén ott vacsorázó *Hóman* Bálint kultuszminiszter és *Wlassics* Gyula államtitkár is felkeresték és melegen gratuláltak neki.

14.

A Közmunkatanács engedélyt adott arra, hogy a Mezőgazdák Szövetkezete, Alkotmány-utca 27 alatti székházára — *hetedik emeletet* huzzon.

15.

AZ USA területén most befejeződött sorozások, mint azt Washingtonból a félhivatalos United Press jelenti, *óriási, valósággal amerikai stilusu meglepetéssel* végződtek. *Studebaker* nevelésügyi miniszter az elmult héten ugyanis bejelentette a kongresszusnak, hogy a besorozott legifjabb és ifjabb korosztályokból *433.000 ujoncot haza kellett küldeni*, mert ezek a testi kondiciójukban kifogástalan rekruták az értelmiségi vizsgán teljesen alkalmatlanoknak bizonyultak: *irásban, olvasásban és számolásban a legelemibb ismereteik is hiányoztak*...

Leszerelik a dijhátralékosok telefonját

A távbeszélő dijhátralékosokkal szemben a posta által követett eljárást a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter a következőképpen módositotta:

Ha az előfizető a dijat a hó 8-áig nem fizeti meg, a posta ajánlott felszólitást küld és ugyanakkor az előfizető számláját 30 fillér kezelési dijjal terheli meg.

Ha a dijat a hó 14-éig sem egyenliti ki, a számlát a posta *80 fillér nyilvántartási dijjal* terheli meg és az állomást a forgalomból teljesen kizárja. A következő hó elsején a dijhátralékos előfizető állomását *a posta leszereliti* és a dijak behajtása iránt intézkedik.

A leszerelt távbeszélő állomást visszaszereltetni többé nem lehet, mert a posta azt más állomás bekapcsolására azonnal igénybe veheti. Ujbóli jelentkezés esetén az ujonnan jelentkezett előfizetőkre vonatkozó szabályok nyernek alkalmazást.

Az Olasz Nemzeti Bank kormányzója a Főméltóságu Urnál

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A Kormányzó Ur Őfőméltósága vasárnap délelőtt 11 óra 30 perckor kihallgatáson fogadta Vicenso *Azzolinit*, az Olasz Nemzeti Bank kormányzóját. A kihallgatás folyamán Őfőméltósága átnyujtotta a bankkormányzónak a *Magyar Érdemrend nagykeresztjét*.

Csak karácsonyra kerül forgalomba az uj olasz rizs

Tudvalevő, hogy a lisztjegy bizonyos szelvényeire rizst utalnak ki finomliszt helyett. Az intézkedésnek kettős oka van. Az egyik az, hogy a *finomlisztkészlettel takarékoskodni kell, hogy eltartson az uj liszt forgalombahozataláig, a másik ok az, hogy idejében kell biztositani a lakosság rizsszükségletét*. Olaszországból ugyanis most érkeznek meg az utolsó rizsszállitmányok, *az uj rizsre az idén csak később számithatunk*. A kedvezőtlen időjárás miatt természetesen Olaszországban is eltolódik az aratás s igy

az uj rizs valószinüleg csak karácsony körül kerül majd forgalomba.

A meglévő rizskészletet igy szétosztják, egyrészt, hogy a háziasszonyoknak megfelelő rizsmennyiség álljon rendelkezésükre *töltöttpaprika, töltöttkalarábé* és egyéb ételek elkészitésére, másrészt, hogy biztositsák *a disznóvágáshoz, illetve a hurkatöltéshez szükséges rizst*. Tészták helyett igy az uj lisztig *inkább rizses ételeket kell főzni*. Eddig a rizst a kijelölt cukorkiskereskedők árusitották.

Most az árusitást a kijelölt lisztkereskedőkre bizták,

hogy *a vevők egy helyen kaphassák meg a lisztet és a rizst*.

FILMGYÁR ÉPÜL KOLOZSVÁROTT

Kolozsvár, junius 7.

Bingert János, a Hunnia Filmgyár vezérigazgatója Kolozsvárt tartózkodik és *megbeszéléseket folytat a város illetékes hatóságaival filmgyár építéséről*. Tárgyalásairól nyilatkozva kijelentette, hogy kedvező körülmények között a kolozsvári filmgyár *már az ősz végén megkezdheti munkáját*. A filmgyár épitési költségei *tizmillió pengő körül lesznek*.

— **Véget értek a kolozsvári Müvészeti Hetek.** *Kolozsvárról* jelentik: A kolozsvári Müvészeti Hetek befejező eseménye szombaton a Mátyás Király Diákházban rendezett irodalmi est volt. Az ünnepi esten a vallás- és közoktatásügyi miniszter képviseletében *Éry* István m. kir. titkos tanácsos, vallás- és közoktatásügyi minisztériumi államtitkár mondott beszédet. Rámutatott, hogy az erdélyi magyar szellem erejét, hüségét dokumentálta a megnyiló irodalmi est s az anyaországi költők, irók és müvészek szellemi értékeivel záródnak a müvészeti hetek. Az államtitkár beszéde után megkezdődött a müsor.

Blaha Márta, a kitünő fiatal zongoramüvésznő ma érkezett haza Olaszországból. Milánó, Firenze, Róma után legutóbb Pármában szerepelt magyar müsorral, melynek keretében Kodály-, Bartók-, Liszt- és Dohnányi-műveket adott elő. Mély müvészi érzékkel felépitett hangversenyeivel osztatlan sikert ért el, ugyhogy az elkövetkezendő olasz zenei szezonra már most több meghivással tért haza.

Hármashatárhegyi vendéglő
csodás panorámája és hangulatos estéi **várja Önt!** Kolozsvári BALOGH JANCSI muzsikál!
AUTÓBUSZJÁRAT vasárnap és hétköznap a Kolossy-térről. T.: 363-115.

Sportüdülő
fiatal leányoknak SZÉCHENYI-HEGYEN, Kalóz-ut 3. (Rege-utca sarok) testnevelő tanárnő vezetésével, TORNA, TÁNC. (Telefonérdeklődés: 365-334.)

Vitacit rögtön segit
Mitesszeres, tágpórusu, pattanásra hajlamos arcnak
VITACIT arcpakolás, készlet 0.72 P.
Száraz, érzékeny, huzódó, időelőtt ráncosodó arcnak
VITACIT bőrtápláló-krém, tégely 6.65 P
A törvényes pótfelár az árakban benfoglaltatik
Szaküzletekben is kapható Postán „ARCÁPOLÁSI TANÁCSADÓ"-val küldi:
LORÁND KOZMETIKA, VI., Mussolini-tér 3. szám. A név garancia!

Az Egyesült Államok bérbevették az egész holland hajóhadat

Genf, junius 7.

(Német Távirati Iroda) A newyorki rádió közölte a hollandindiai Aneta-ügynökség jelentését, mely szerint az *Egyesült Államok az egész holland flottát „bérbevették".*

Lisszabon, junius 7.

(NST.) A brit haditengerészet vezetősége a washingtoni kormány kérésére — mint Washingtonból jelentik —, *számos korvettet és más kisebb haditengerészeti egységet engedett át az Egyesült Államoknak az amerikai keleti partvidék védelmére.*

Buenos Aires, junius 7.

(Stefani.) Mint *Washingtonból* jelentik, az északamerikai kormány előkészületeket tesz *zsoldosok toborzására.* A zsoldos hadseregbe azokat veszik fel, akik jelenleg Amerikában élnek, *de nem amerikai állampolgárok, hanem különböző európai államok alattvalói.* A belgák, csehek, franciák, hollandok, lengyelek és szerbek jönnek tekintetbe. Észak-Amerika példáját *Kanada is követni fogja.*

Brazilia ujabb katonai intézkedéseket tervez

Buenos Aires, junius 7.

(Német Távirati Iroda) **Mint Braziliából jelentik, Vargas államelnöknek és Aranha külügyminiszternek a hadsereg, haditengerészet és légi haderő főnökeivel folytatott különböző megbeszélései azt a benyomást keltették a közvéleményben, hogy Brazilia további katonai intézkedéseket tervez. A külügyminisztériumban feltett kérdésre válaszolva kijelentették, hogy a helyzetben semmiféle változás sem állott be.**

Beviteli korlátozások az Egyesült Államokban

Buenos Aires, junius 7.

(Sefari) Washingtoni jelentések szerint *az Egyesült Államokban julius 1-étől kezdődően rendkivüli megszigoritásokat léptetnek életbe a bevitel terén, minthogy szállitóhajókban nagy hiány mutatkozik.* A beviteli cikkeket három főcsoportra osztják. Az elsőbe tartozik *az étolaj, faggyu, glicerin és len. Ezeket az árukat csak a hadiszükségleteknek megfelelő mértékben engedik bevinni.* A második csoportba *ipari nyersanyagok* tartoznak. A harmadik csoportban *vannak huskonzervek, zsiradékok, növényi olajok, vaj, sajt, tojás és gyümölcs.* A harmadik csoportba tartozó áruk bevitelét *nem engedélyezik.*

Könnyítünk

harisnya gondjain!

Mérsékelt árakon árusitunk II. emeletünkön külön asztalokon kis gyári hibával női-, férfi, gyermekharisnyákat, zoknikat

Kérjük — saját érdekében is — tekintse meg választékunkat.

CORVIN A JÓ MINŐSÉGEK ÁRUHÁZA

Vasárnap délután tartották a prágai gyászszertartást

(NST) Vasárnap délután hat órakor tartották meg a prágai Várban az ünnepélyes gyászszertartást *Heydrich* helyettes birodalmi védnök, SS-főcsoportvezető koporsójánál. A gyászszertartáson *Daluege* rendőr-vezérezredes és SS-főcsoportvezető, a helyettes birodalmi védnök feladatainak intézője, valamint *Himmler,* az SS birodalmi vezére tartott beszédet. A gyászszertartás után *Heydrich* főcsoportvezető koporsóját *a prágai főpályaudvarra vitték, hogy hazaszállitsák Németországba.* A csehmorva protektorátusban vasárnapra elrendelték a gyászlobogók kitüzését.

(Német Távirati Iroda.) A Führer rendelete értelmében Reinhard *Heydrich,* SS-főcsoportvezető, rendőrtábornok, helyettes birodalmi védnök, a *Birodalom halottja.* Az állami temetés Berlinben lesz.

Miért kisérelt meg öngyilkosságot Köpeczi-Boócz Lajos?

Fővárosszerte őszinte megdöbbenést és mély részvétet keltett a hir, hogy

Köpeczi-Boócz Lajos, az ismert színész, az Uj Magyar Szinház tagja, megmérgezte magát.

A színészt eszméletlen állapotban találták a Continental-szállóbeli lakásán, ahonnan a mentők a Pajor szanatóriumba szállitották. Ott gyomormosást hajtottak rajta végre. A vasárnapra virradó éjszaka *Köpeczi-Boócz Lajos már eszméletre tért* s orvosai véleménye szerint *tul van a veszélyen.*

Egy karrier elindul

A világháborubun *Köpeczi-Boócz* Lajos hősiesen kivette részét. *Sulyosan megsebesült* s a világháboru végén éveken keresztül orvosi kezelés alatt állott. Amikor meggyógyult, színész lett, előbb vidéken játszott, majd Budapestre került. *A fővárosban egy ideig nem kapott szerződést, irni kezdett. Egyfelvonásos tréfákat, kabaréjeleneteket irt,* amelyeket kisebb-nagyobb sikerrel adtak elő a fővárosi szinházakban. Később ő maga játszotta ezeknek a kis daraboknak főszerepeit. *Rövid ideig szinigazgató is volt.* A Rákóczi-uti — azóta megszünt — Clarus cukrászdában nyitott kabarét.

Amikor a magyar filmgyártás nagy lendülettel megindult, *Köpeczi-Boócz* Lajos kisebb epizódfigurákat játszott kitünően. Ekkor már a szinigazgatók is felfigyeltek rá, *szerződést kapott az Uj Szinházban, később pedig a Vigszinházban is szerephez jutott.*

Az Anschluss előtti időkben mint ujságiró az Uj Magyarság szerkesztőségében dolgozott, a mozirovatban tevékenykedett, ugyanakkor szinházban is szerepelt. Erre az időre esik, hogy a színészek között mozgalom indult meg önálló szinmüvészeti kamara létesitése érdekében.

Köpeczi-Boócz Lajos egyik előharcosa volt a kamarai mozgalomnak.

Nyiltan és bátran hirdette elveit s *hangoztatta, hogy a káros szellemtől meg kell tisztitani a magyar szinészetet. Közismert jobboldalisága révén összeköttetésbe került a Turul Szépmives Céhhel, amelynek később hangadó tagja lett.* Ebben az időben már minden filmben szerepet kapott, beérkezett ember lett.

Különböző suttogások...

Köpeczi-Boócz Lajos szinész egyre intenzivebben foglalkozott a napi politikával. Nemcsak baráti körben, hanem népesebb társaságokban is hirdette elveit és minden tekintetben

elszánt támogatója volt annak a kulturpolitikának, amelynek megszemélyesitője a kamara akkori elnöke, Kiss Ferenc volt.

Köpeczi-Boócz Lajos a legteljesebb mértékben helyeselte, hogy a magyar filmeken olyan szinészek nem juthattak szóhoz, még a legkisebb szerepekben sem, akik maguk zsidó származásuak, vagy fél-, vagy negyedzsidók. Ezt az elvet mintegy másfél év óta valamennyi filmgyártó cég be is tartja.

Néhány hónappal ezelőtt *Köpeczi-Boócz* Lajos személyével kapcsolatban különböző suttogások keltek szárnyra. Egyesek

azt hiresztelték, hogy az ismert szinész nem teljesen keresztény származásu.

Később ilyen értelmü beadvány érkezett a szinmüvészeti kamara elnökségéhez. Ez arra az időre esik, amikor *Békeffi* Lászlót a kamara fegyelmi birósága 2000 pengő pénzbüntetéssel sujtotta azért, mert az adatszolgáltatások során nem irta be, hogy anyai részen zsidó származásu.

2000 pengőre büntetik Köpeczi-Boócz Lajost

A beadvány alapján megindult az eljárás Köpeczi-Boócz Lajos ellen

A fegyelmi birósági tárgyaláson kiderült, hogy a kiváló szinész jóhiszeműen ugyan, azonban mégis téves származási adatokat irt be. Köpeczi-Boócz ugyanis anyai ágról nem teljesen keresztény származásu

és igy ugyanannak a paragrafusnak alapján, amellyel *Békeffivel* szemben eljártak, el kellett járni *Köpeczi-Boócz* Lajos ellen is. A fegyelmi biróság az összes enyhitő körülmény figyelembevételével

a müvészt 2000 pengő birsággal sujtotta

Öngyilkossági kisérlet

Köpeczi-Boócz Lajost mélyen megrendítette az itélet. A fegyelmi birósági tárgyalás óta nem járt törzskávéházába, *teljesen visszavonult.* Közben *lejárt a szerződése az Uj Magyar Szinháznál.*

Köpeczi-Boócz olyan értesüléseket kapott, hogy a szinház szerződését nem fogja megujitani.

Az izgalmak a különben is gyenge egészségü müvészt nagyon megviselték. *Teljesen összetört.* Régi, harctéren szerzett betegsége kiujult s végleg elkeseredett.

Ilyen előzmények után határozta el magát az öngyilkosságra. Barátai, hivei s a nagyközönség remélik, hogy hamarosan felgyógyul.

Laval tanácskozásai Párizsban

Párizs, junius 7.

(Német Távirati Iroda.) Laval párizsi tartózkodása alatt megbeszéléseket folytatott *Bussiere* rendőrfőnökkel, *Scapini* nagykövettel, a francia hadifoglyok ügyének intézőjével, *Bichelonne* ipari-termelésügyi államtitkárral és *Barnauddal,* a német—francia gazdasági kapcsolatok francia megbizottjával.

Selborne miniszter a Brit Birodalom ujjárendezéséről

Madrid, junius 7.

(Német Távirati Iroda.) Az *Ya* londoni levelezőjének jelentése szerint Lord *Selborne* hadigazdálkodásügyi miniszter a felsőházban beszédet mondott *a Brit Birodalom háboru utáni ujjárendezéséről.* A miniszter szerint az ujjászervezésnél a következő három intézkedés válik szükségessé:

1. *A felső- és alsóház megszüntetése.*
2. *Külön-parlamentek létesitése Walesben, Ulsterben és Skóciában.*
3. *Szövetségi parlament létesitése.* Ennek a székhelye sem lehet azonban Londonban, hanem egy központi fekvésü helyen, például Fokvárosban.

Kedden a párt elé kerül a honvédelmi törvény novelláris módositása

A képviselőház közel két hete tárgyalja már nagy érdeklődés mellett *a zsidók mező- és erdőgazdasági ingatlanainak igénybevételéről szóló* törvényjavaslatot. A javaslathoz *még hét képviselő* kiván hozzászólni. Három mellette és négy ellene. Kormánypárti körökben ugy tudják, hogy a javaslat vitája két napon belül véget ér. Kedd délre várják báró *Bánffy* Dániel földmüvelésügyi miniszter záróbeszédét. A miniszter nyilatkozatát általános érdeklődés előzi meg. A beszédet végighallgatja *Kállay* Miklós miniszterelnök is.

Ugyancsak *kedden megkezdi érdemleges munkáját a felsőház.* Egész sor törvényjavaslatot tárgyal. Beavatott körökben ugy tudják, hogy a felsőház egész héten ülésezni fog.

Kedden este értekezletet tart a Magyar Élet Pártja. Ezen az értekezleten

Bartha Károly honvédelmi miniszter bemutatja a honvédelmi törvény novelláris módositásáról szóló törvényjavaslatot.

Kedden egyébként minisztertanács is lesz. A gazdasági miniszterek szokásos heti értekezletüket hétfőn délben tartják meg.

Vasárnap hivatalos jelentést adtak ki, amely szerint *a honvédelmi 36-os bizottság* szerdán délelőtt 11 órakor a képviselőház miniszterelnöki tanácstermében ülést tart. A hivatalos jelentés szerint az ülés tárgya: *„A magyar királgi minisztérium 3050/1942. M. E. számu rendletének tárgyalása."*

A képviselőház és a felsőház e hónap végén befejezi munkáját. Julius 1-én megkezdődik a politika nyári szünete, amely októberig tart.

KORPA



Fejbőr viszketése

rendszerint megindítója a hajhullásnak. Meg kell tehát tisztitani hajunkat a korpát okozó csiráktól, egyúttal termékenyebbé tenni a fejbört. Ezáltal létesitjük a hajszálak megmaradásának feltételeit. A korpa eltünik, a fejbőr nem viszket, a hajhullás fokozatosan megszünik. A hajszálak újból növekedésnek indulhatnak. A Leton borkinos hajvíz már sok férfinak és nőnek mentette meg megsemmisültnek vélt hajzatát. Kezdje el még ma a Leton hajápolást. Még ma este. Önnek is, mint annyi másnak, a Leton hajvízzel sikerülni fog a haj megmentése.

A LETON HAJVÍZ

kapható szaküzletekben.

Kis üveg 4.51 P. Nagy üveg 6.61 P.

A mindennapos fésülködéshez ajánlatos a Leton hajkrémemulzió. Nem piszkitja a kalapbélést és az ágynemüt. Nem túl száraz és nem túl zsiros. Ára 2.41 P

Főraktár: Hunnia Gyógyszertár Laboratóriuma, Budapest, Erzsébet-körút 56



sürgős-

hogy megújitsa azonnal Osztálysorsjegyét a III. oszt. juni. 10-i húzásaira!

Ezen kacag egész Budapest!

A legvidámabb nyári frissitő! Csupa ötlet, csupa móka!



Óriási siker! Kárpát-film SZITTYA (volt CITY) MOZGÓ

Szőnyi István

Képek és szobrok a KUT ki



Szőnyi István: Lépcsőház.

Pesti Napló képes melléklete
1936. február 23.

állításáról

Szőnyi István

Pesti Napló, Reggeli szám. 1935 jún. 12.



SZŐNYI ISTVÁN: PETI AZ ÁGYBAN



SZŐNYI ISTVÁN: ITATÁS
(A művész gyüjteményes kiállításáról)



AZ UTOLSÓ CSA
YGAND TÁBORNOK, A NYU
RANCIA HADSEREGFŐPARA

AZ UJSÁGÍRÓKNAK



A HADSEREGFŐPARANCSNOK ÍRÓASZTALÁNÁL





64.1.15.

Szőnyi István

Szőnyi István emlékkiállítás a Magyar Nemzeti Galériában



Este



Zsuzsa az ajtóban



Magános pad



Szürke Duna. Alsó kép: Zebegényi temetés



Kútnál. Alsó kép: Anya
(Petrass István felvételei)







95

A Magyar Népköztársaság kormánya Lyka Károly Kossuth-díjas művészettörténészt a magyar képzőművészet és a világ képzőművészetének magasszínvonalú ismertetéséért, képzőművészeti kritikai tevékenységéért 95. születésnapja alkalmából a Kossuth-díj nagydíjával tüntette ki. A képen: Kállai Gyula, a Minisztertanács elnökhelyettese, a Kossuth-díj Bizottság elnöke átadja a kitüntetést Lyka Károlynak



Tél a Balatonon

Találkozás Koppenhágában

ÍRTA: BOLDIZSÁR IVÁN

Karácsony előtt három hetet Svédországban és Norvégiában töltöttem. Egy este társaságban megkérdezték, először járok-e Skandináviában. Mondtam, hogy Svédben és Norvégben még nem voltam, de a háború előtt három hónapot Dániában töltöttem. Nem is nagyon kellett kérdezniük, elmondtam magamtól és szívesen, hogy dániai élményeimről könyvet is írtam »A gazdag parasztok országa« címmel; hogy a könyv nemcsak parasztokról szólt, de parasztoknak is; hogy ponyván árultuk hetipiacokon és kirakodó vásárokon; hogy a parasztok észrevették, vásárolták és fogalmat szereztek egy más, szabadabb, demokratikusabb paraszti életformáról.

Érdekes, szőttem tovább az emlékezést, hogy az a dán barátom, akivel bejártam az országot, ugyanannak az esztendőnek az októberében született, mint én. Utolsó hírünk egymásról egyébként a házassági értesítés és a szerencsekívánat volt. Nem sokkal utána a németek bevonultak Dániába. A háború után egyszer írtam neki, a levél »Címzett ismeretlen« bélyegzővel visszajött.

Elnézést kértem vendéglátóimtól, hogy ennyire belemelegedtem az emlékekbe, de amióta mostani északi utamra készülődtem, egyre kerestem fiatalkori barátom címét, sőt, nem röstellem bevallani, a nevét is. A háború alatt elkallódott régi dániai jegyzetfüzetem. Az ember azt hinné, hogy barátjának neve soha nem hullhatik ki az emlékezetéből, s íme most újra hetek óta gyötröm magam, és nem jut, nem jut eszembe.

Ebben a pillanatban felordítottam: »Megvan! Eszembe jutott dán barátom neve.« És már mondtam is.

A társaság megütközve meredt rám. Ezt a nevet felejtette el? Hiszen ez Dánia egyik legismertebb személyisége! És már magyarázták is összevissza, hogy képviselő is volt, meg nagykövet is, könyveket ír. Jelenleg egyik nagy lap főszerkesztője.

»Ismerik?« — kérdeztem nem nagyon bölcsen.

Nevettek. Csaknem mindenki személyesen ismerte. Elhatároztam, hogy hazafelé Koppenhágán át repülök, egy napra megszakítom utamat, és felhívom Eriket telefonon.

Szállodai szobámban a telefonkönyvben hamar megtaláltam Erik nevét. Fél kilenc volt, egy kicsit játszottam a gondolattal, hogy felhívom most mindjárt. Itthon, Budapesten, amikor ezt írom, nem is értem, miért haboztam és miért tántorodtam vissza végül. Az embert Nyugaton és Északon is jobban bénítják a konvenciók, mint itthon. Sétáltam hát egyet, és illőnek vélt időben, tíz óra után felhívtam a szerkesztőségében.

A titkárnő türelmesen leírta és visszaolvasta a nevemet, majd elnézést kért, váratott egy kicsit, és sajnálkozva közölte, hogy Mr. H. — angolul beszéltünk — attól tart, először van szerencséje e nevet hallani.

Megkönnyebbültem. Barátom és kortársam emlékezőtehetsége sem különb az enyémnél. A titkárnőnél hivatkoztam stockholmi vendéglátóm nevére és a közös levelezőlapra. Erre ő is emlékezhetett, mert szó nélkül bekapcsolt.

»Halló — mondtam. Mikor lovagolt utoljára tehénen?«

Egy másodpercnyi csönd, azután meglepetés, öröm, nevetés, és elfuló hangok egyszerre. Keresztnevemet mondta. »Hát maga az?« Vagy tegezett? Angolul beszéltünk, a kérdés nem merült fel.

»Mennyi ideje annak?« — kérdezte.

»Huszonöt éve« — feleltem, és az én hangom megindultságának is jól jött a nevetés. Huszonöt év után elsőnek azt az emléket idéztük fel, amikor Odense mellett egy szövetkezetben virtusból mi is felültünk egy megnyergelt tehén hátára. A tréfa eredetére és elejére már nem emlékszem; a végére és a dán anyaföldről való megismerkedésemre annál jobban.

»Meddig marad?« — kérdezte.

»Holnap délelőtt megy a Malév-gép.«

Kétségbe volt esve. Neki perceken belül indulnia kell Odensébe. Az emlék újra megnevettette. Este pedig hivatalos vacsorája lesz. Maradjak egy-két napig. Nem lehet? Akkor menjek el hozzá másnap reggelire.

Másnap már hatkor felébredtem, siettem a csomagokkal, hogy az indulás utolsó percéig beszélgethessek megtalált barátommal. Erik a kapuban várt.

Még a kapu alatt megcsodáltam a kis kétemeletes házat. »Tizennyolcadik század«, mondta Erik. És hozzátette mindjárt: »Ebbe vagyok szerelmes. Majd meglátja«.

Az ajtóban a felesége fogadott. Az előszobában két fiú és egy lány. Most már csak nevettünk és félszavakkal értettük egymást. Igen, az asszonyok is egyidősek. És a gyerekek is ugyanazokban az esztendőkben születtek, mint az enyémek.

»Örülök, hogy újra találkoztak«, mondta az asszony, amikor asztalhoz ültünk. »Erik sokat emlegette«.

Tamáskodva néztem rájuk. De Erik bizonykodott.

»A háború után, amikor a budapesti romképeket láttuk. Meg közben is, amikor hallották, hogy sok embernek... sok embert...« Tapintatosan elhallgatott. »Aztán 56-ban természetesen. Sajnos a háború kimosta a nevét a fejemből.«

»Menekülnünk kellett, és minden holminkat itthagytuk«, — magyarázta Erik.

Már benne voltunk a huszonöt év krónikájában. Erik németellenes cikkeket írt lapjában. Amikor a hitleri csapatok negyvenben rájuktörtek, röplapokat írt. Csónakon szöktek át éjszaka Svédországba. Margot, a felesége gyereket várt.

»És mit csináltak Stockholmban?« — kérdeztem.

»Nagyon nehezen ment, amíg sikerült családi pénzből egy kis könyvkiadó vállalatot alapítani. Sokat szenvedtünk« — teszik hozzá. »És maga?«

Dúsan terített reggelizőasztal, köröskörül drága pohárszékek. »Tizennyolcadik század« — mondta a ház ura, amikor beléptünk. A polcokon ezüst tálak, korsók és szelencék, szemem le sem tudja fogadni, annyi. »Tizennyolcadik század« — mondta a ház asszonya, amikor látta, hogy az ezüstöt nézem. »Erik ezt gyűjti.«

»Igen« — mondta Erik. »És régi térképeket, könyvet is írtam róluk. Ezüstben csak a tizennyolcadik század érdekel. De nem felelt a kérdésre: és maga mit csinált az elmúlt huszonöt év alatt? Vegyen még egy kicsit a sonkából. Valódi dán!«

Vettem a sonkából, a szalonnából, a heringekből, a gyümölcsökből és az ízekből. Már napok óta készültem arra, hogy elmondom nekik, hogyan éltünk Magyarországon, és mit éltünk át az elmúlt huszonöt esztendőben. De most csak annyit tudtam mondani, hogy nálunk is volt háború, meg mindenféle nehézség, aztán a gyerekeimről kezdtem mesélni. Erik kérdezősködött a mai helyzet iránt, felelgettem szaporán, de Margot újra meg újra félbeszakított.

»És mit csinált a háborúban? És a németek alatt?« Volt-e börtönben? És igaz, hogy Budapest romokban hevert? És 56-ban mi volt? És maga mit gyűjt? Ezüstöt? Kerámiát?«

Ahogy erre megpróbáltam válaszolgatni, lehetőleg könnyedén, ahogy a kérdések is elhangzottak, úgy éreztem, hogy mi mind egy emberöltővel vagyunk idősebbek nyugati és északi kortársaiknál. Nemcsak úgy, hogy többet éltünk, nagyobb megpróbáltatásokon mentünk át, hanem úgy is, hogy sokkal többet tudunk az életről, mert mélyebben is jártunk. Nem először éreztem ezt külföldi útjaimon, de soha ennyire világosan, mint huszonöt év előtti barátomnál, akivel életem pályája oly sokban hasonlatos.

Átmentünk egy másik szobába, amelyet parasztszekrényekkel, asztalokkal, székekkel bútorozott be Erik. Most már magamtól mondtam: »Tizennyolcadik század«. Letelepedtünk, ittunk egy kis méregerős, törkölyszerű akvavitet, és ami nem ment az előbb, amikor önéletrajzszerűen kellett volna beszámolnom éveimről, most összevissza sorrendben, egymásraborítva az éveket és az emlékeket, lassan mégis felszínre került. Nem is a magam történetét mondtam egyes szám első személyben, hanem mindannyiunkét. A kislány elszaladt az iskolába, a két nagyfiú sűrűn pislogott az órájára, de maradt és figyelt. Közben még ittunk és gyerekekről beszélgettünk, meg vakációkról, meg könyvekről, az öregedésről és a tervekről is.

Indulnom kellett. Erik taxit hívott, mert külön kocsija van neki is, Margotnak is, de a városban nem használja, nincs hol parkolni. Biztosan eljönnek Magyarországra, nem ezen a nyáron, sajnos már késő, kivettek egy villát a spanyol tengerparton, de jövőre Tihanyt ajánlottam.

Búcsúzás előtt kissé magamra maradtam az előszobában, aztán már jött Erik, sietve, 11-kor értekezlete van.

Beszálltunk a taxiba. Kérdezgettem az épületeket, de Erik röviden, másra gondolva felelt. Volt nekem is elgondolkoznivalóm elég; hallgattam. Már látszott a szállodám, búcsúzni kezdtem. Nem engedte el a kezemet, olyan volt mint egy olasz, vagy mint mi magunk. Váratlanul németül szólalt meg, tegezett.

»Tudod mit mondtak nekem a feleségem és a gyerekeim indulás előtt? Hogy irigyelnek téged. Meg hogy milyen érdekes lehet magyarnak lenni.«

A kocsi megállt, szálltam kifelé. Száraz volt a torkom.

»Isten veled, Erik. És köszönöm.«

Már a járdaszélen voltam, a taxi indult.

»Minden jót« — mondta Erik. — »És a viszontlátásra!«

Azt kellett volna felelnem, hogy »de nem huszonöt év múlva«, ám ezt már úgysem hallotta volna meg.

BOJÁR SÁNDOR
FOTOMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSI ANYAGÁBÓL



Barátság

Díszszemle



Szőnyi István

Pesti Napló képes mell. 1935 jun. 9.



SZŐNYI ISTVÁN: KISLÁNYOM


Del-Ha

nagy méretek és a mozgás érdekessége által törekszik hatásosságra. Ám méretei teljesen indokolatlanok. A vékony talpakon álló, súlyostömegű alak a bizonytalanság érzését kelti. Az arcot s így a típusalakítást a szobrász teljesen elhanyagolja s megelégszik egy édeskés, nazánk fiaira egyáltalán nem jellemző külsővel. A részletek megoldása is mindvégig felszínes.

A sportolókat ábrázoló szobrok közül kiemelkedik *Lucaci* N. *Rajtoló úszó* című szobra. Itt már nem egy tartalmatlan, sablonos, kifejezéstelen sportoló jelenik meg. Lucaci úszója fiatal, szépteste., csupa erő, csupa lendület. Az arc emberi, olyan, amilyennel az életben is találkozhatunk. A fiatal szobrász átéléssel mintázta meg művét és ez a teljes beleélés a viszonylag komoly szakmai felkészültséggel párosulva szobrát komoly értékké avatta. Azonban Lucacinak a kifejezést tovább kellett volna fejlesztenie.

Mit mondjon tehát a sportolót ábrázoló mai szobor? Hogy erre a kérdésre helyes választ kapjunk, a mi életkörülményeinkből, a mi sportviszonyainkból kell kiindulnunk.

A mi sportéletünkben a kapitalista államoktól eltérően nem az a törekvés, hogy hivatásos sztárokat neveljünk, pénzért eladott és saját belegyezésétől függetlenül megvásárolt árucikket — sportprostituáltat.

Művészeinkből azonban még nem veszett ki az a törekvés, hogy személytelenné vált, testileg idealizált alak formájában ábrázoljak a sportolót. Olyannak, akiről nem derül ki, hogy az élet más területén is megállja a helyét.

Kétségtelenül nehéz feladat a sportoló szépségeinek olyanszerű megmutatása, hogy abban egyéni vonások legyenek s egyben a különböző munkaágakban dolgozó emberek jellegzetes, tipikus vonásai; hogy arcukon az értelem szépsége tükröződjék, hiszen mi éppen a testi és szellemi tulajdonságok egységére törekszünk, ezért vált hálunk a sport széles tömegmozgalommá.

Éppen ezért a sportolók ábrázolását művészeink csak úgy oldhatják meg, ha szoros kapcsolatban vannak a tömeg-sportmozgalmakkal, ha megisme-

narom szigorúan zárt — csaknem klasszikusok hármasegységének k lodájába szorított — felvonás képe keretében megmutatja, h gyan fest az „amerikai életform a valóság tükrében. De azt is me mutatja, hogy nincs menekv nincs kibúvó, nincs harmadik hogy a passzivitás, az élet elől va elzárkózás menthetetlenül a becst lenség, az árulás posványába vez mint vezette David Graham szür banktisztviselőt, ha mégolyan kor hajóval futottak is be ősei annak idején a „boldog és szabad" Amer kába.

David Graham története végtelenül egyszerű és tanulságos történet. Frontharcos volt. Leszerelés után Argonszkij nevű volt katonatársa ajánlatára állásba kerül a pénzügyminisztériumban, megnősül, rendes otthona van, kistánya mellett néger gondozónőt tart, éli a hétköznapi emberek viszonylag gondtalan, felhőtlen családi életét. Egy hivatlan vendég — bizonyos mister Fooller — látogatása után azonban arra ébred, hogy ő politikailag „fertőzött", tehát gyanus, akiből holnap gyanúsított, sőt esetleg vádlott lehet, mert barátja és jóltevője, ama bizonyos Argonszkij, hét éves koráig Oroszországban élt s bár a nagy háborúban az USA hadseregében harcolt a fasizmus ellen, most az Amerikaellenes Tevékenységet Vizsgáló Bizottság kipécézettje, aki ellen éppen neki, David Grahamnek „hazafias kötelessége" adatokat szolgáltatni.

David Graham alakján, mint iskolapéldán, mutatja meg és leplezi le Howard Fast nem mindennapi művészettel, hétköznapi amerikai értelmiségi típusát, akit az amerikai fasizmus összeroppant s aki minden aljasságra vállalkozik, hogy polgári kényelmét mentse. Hogy „jóérzelmű" amerikainak tartsák, felfedezi magában a fajgyűlöletet, kidobja néger alkalmazottját, elárulja barátját s végül odáig aljasodik, hogy olyan tényt is kész tanúsítani aláírásával, ami homlokegyenest ellenkezik az igazsággal, de a mocsárból már nincs kigázolás. És „ez még csak a kezdet!" — figyelmezteti becsületes feleségc, akiben Howard Fast a fasizmussal szembeni másik magatartást példázza. Az asszony

... rajza is félreérthetetlenül világos. Mr. Fooller annak a hatalomnak odaadó eszköze, amely eszközeiben nem válogatós. Nos, mr. Fooller sem válogat a maga eszközeiben.

A nehezebb feladat David Graham megszemélyesítőjének (Gábor József) jutott, bár ez sem túlságosan bonyolult jellem. Szemünk láttára végbemenő összeroppanása nemcsak megvetést, de undort kelt bennünk, akárcsak saját feleségében. A vergődésnek egész skálája adva van David Graham szerepében s ezt Gábor Józsefnek csak részben sikerült kihoznia. Az eltaposásra érdemes férget ki is hozta, a lelkileg meggyötört ember és családapa küzdelme önmagával azonban merőben formai volt. Lehet, hogy ez a feleség drámaibb és emlékezetesebb megvető magatartása mellett meggyőzőbben bontakozott volna ki. Jane Graham (Hajas Klári) drámai erejének hatványságában is keresendő a fogyatékosság, mely a házaspár játékát némiképp fakóvá tette. Jane megszemélyesítőjének szenvedélyes kifakadásai sem őszinte szenvedély, sem nagyjeleti, sem arcjátékbeli kifejezőkészség nem támasztotta alá. Így érzelmének és becsületességének mélységéről nem tudott minket meggyőzni. Ezt a színészben szegénységet kell Kovács Apollónia néger cselédlányának is rovására írnunk, akinek voltak őszinte hangjai.

Graham szolgálati és személyzeti főnökének megszemélyesítői közül az utóbbi (Bartos Lac) volt az érde-

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
TELEFON: 227-651, 221-285

UTUNK KOLOZSVÁR
"Szonyi Istvan"
1952 JUN. 13.

276



SZŐNYI ISTVÁN GHEORGHIU-DEJ ELVTÁRS A VILLAMOSÍTÁSI TERVEN DOLGOZIK

Szőnyi István

Műcsarnok 1938. 18-19. sz.



Szőnyi István: Szent István
A Műcsarnok Szent István kiállításáról

ISZTIKUS FŐOLTÁR

egszorítások, anyagi és technikai korlátok kö-pette kellett, hogy megvalósuljon.

Ugy tudom, P e t r o v á c z Gyuláé az érdem, ogy a főoltár a Hősök Terén volt felépíthető. eigazolódott, hogy ennél monumentálisabb és éltóbb keretet a fővárosban nem lehetett volna ámára találni. A tervezést ellenben megalku-ásokra kényszerítette a milleniumi emlékmű ött stilusa, amelyhez való harmonikus alkal-azkodás a főoltár terveire kiírt nyilvános terv-

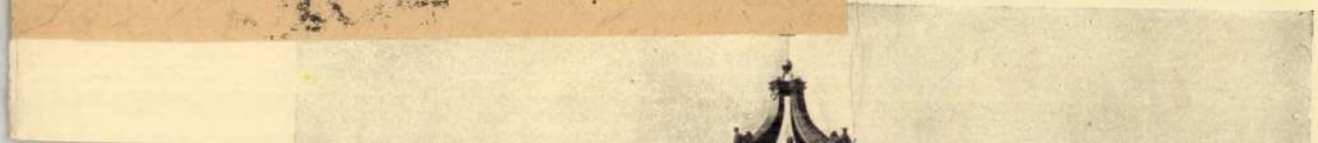

Szőnyi István

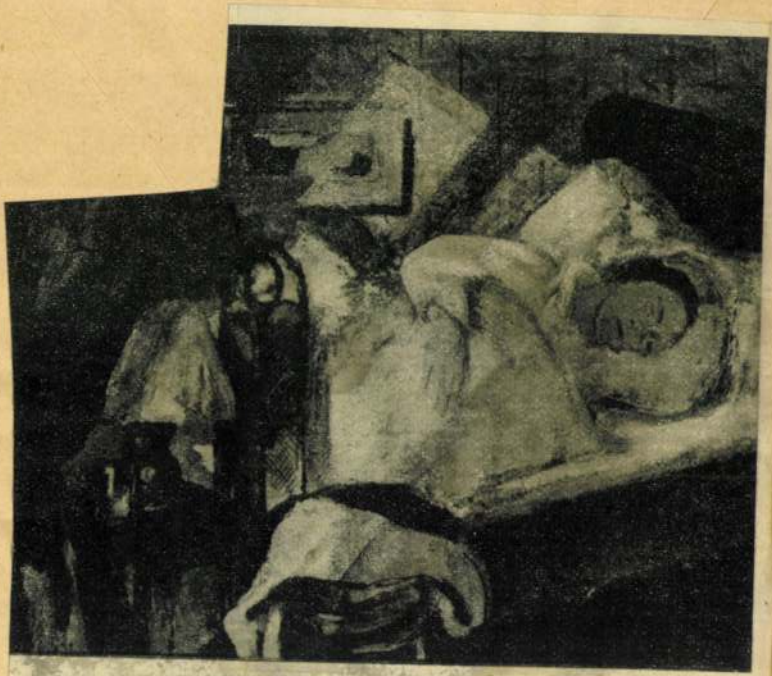

Szőnyi István: Álom

Nemzeti Magazin

1934. máj. 6.

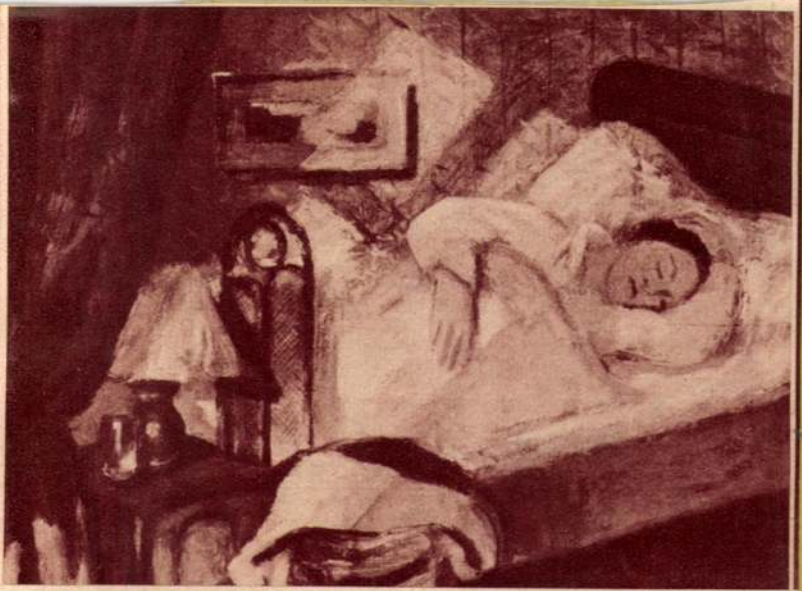

Szőnyi István: Álom

*) Április 29-iki közlésünk folytatása

Szőnyi István
Magyarok képes krónikája
1934. május 6.

Gyakorlatok

világhitü
n mutatja

éléments architecturaux, sous un baldaquin, et les a conçues comme un élément décoratif subordonné à l'unité architectonique de l'ensemble. Toujours pour assurer l'unité architectonique, les statues ont été taillées dans une pierre de même couleur et plus ou moins de même nature que les pierres dont est bâti l'édifice. Les statues placées de la même manière dans la salle de la coupole (table 37—41), les salles des séances, les salons et les grands couloirs et illustrant les différentes activités humaines sont richement coloriées. Ces statues, dont le modelage est aussi faible que l'exécution artistique et technique, sont loin d'exprimer la conception artistique de Steindl, qui était déjà mort quand elles furent exécutées.

Parmi les arts appliqués dans le style gothique, c'est à la sculpture, subordonnée en tout à l'architecture, que revient le rôle principal. Steindl ne place de grandes peintures murales que dans les locaux qui pas plus dans le plan que dans leur configuration intérieure ne présentent les critères du style gothique.

Au plafond de l'escalier d'honneur, Charles *Lotz* a peint

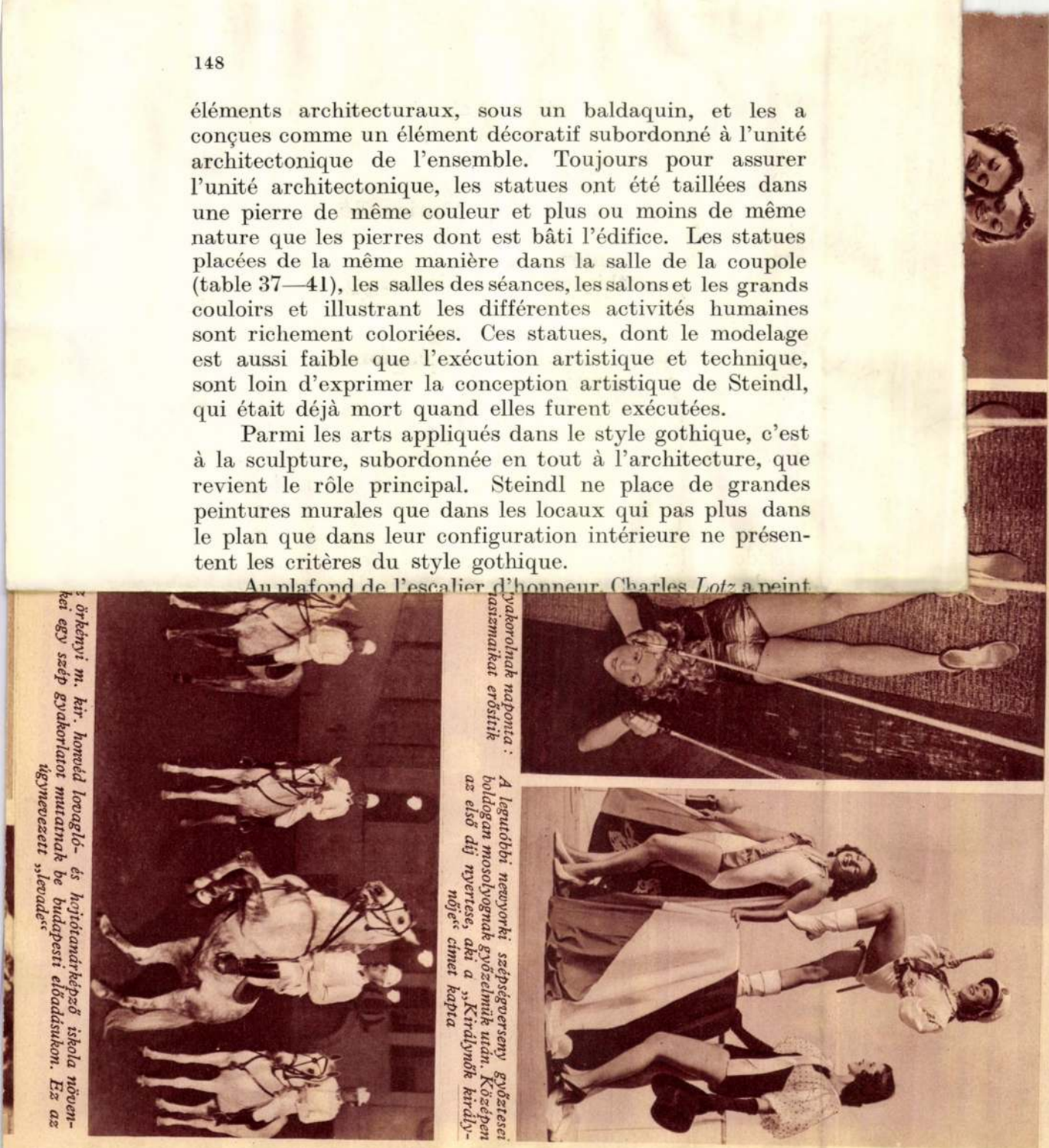

Hollywoodi „filmcsalád“: Dick Powell, a népszerű filmsztár adoptálta Az angol „Szépség és Egészség Asszonyligáját“ a londoni posta alkalmaleségének, Joan Blondellnek első házasságából származó fiát, a kis zottai részére bemutató előadást tartott a helyes napi tornáról, amelyet Norman Barnest a zárt levegőn dolgozó nők részére ajánlott

A legutóbbi newyorki szépségverseny győztesei boldogan mosolyognak győzelmük után. Középen az első díj nyertese, aki a „Királynők királynője“ címet kapta

gyakorolnak naponta: rasizmaikat erősítik

örkényi m. kir. honvéd lovaglói- és hajtóátanárképző iskola növendékei egy szép gyakorlatot mutatnak be budapesti előadásukon. Ez az úgynevezett „levade“

LÁGFOTORIPORTJA

MŰTEREM-LÁTOGATÁS ÉS KÉPÁRVERÉS BAJOR GIZI VEZETÉSÉVEL SZŐNYI ISTVÁN MŰTERMÉBEN

Lelkes művészpártolók minden hónapban más-más festőművész lakásán árverezik kiváló magyar festőművészek képeit, hogy — Bajor Gizi kezdeményezésére — így igyekezzenek segíteni a magyar festőművészeken. Legutóbb Szőnyi Istvánnál tartottak képárverést



Bajor Gizi mutatja a vendégeknek az egyik sorsolásra kerülő képet



Szőnyi házigazda a kikiáltó . . .



Bajor Gizi eszik. A háttérben Szőnyiné, a háziasszony



Bajor Gizi Petrovics Elekkel művészi vázát vizsgál



Szőnyi István az egyik elárverezett képpel . . .

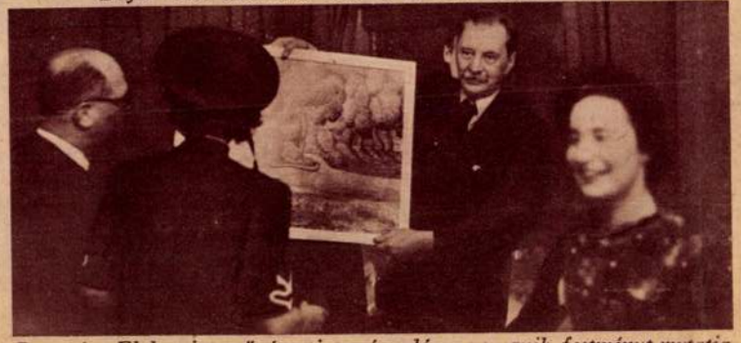

Petrovics Elek mint művészeti tanácsadó — az egyik festményt mutatja Bajor Gizinek . . .



Heltai Jenő beszélget . . .

(Escher Károly felvételei)



KIS SZELLEMEK TALÁLKOZNAK

Írta: BÁLINT GYÖRGY

Időnként sok szó esik plágiumügyekről, itthon és külföldön egyaránt. Mostanában ismét felmerült ez a kérdés, főképpen színpadi szerzők körében. Komoly gyanakvással és még komolyabb felháborodással igyekszenek egymásrasütni az írók a plágium bélyegét. Ez érthető is, mert meglepő hasonlatosságokat lehet felfedezni az egymásután megjelenő, vagy előadott írásművek között. Nemcsak alapötletben, cselekvényben és megoldásban, hanem formában, hangban és stílusban is feltűnően hasonlítanak egyes irodalmi alkotások. Ez kétségtelen, — de már nem ennyire kétségtelen az, hogy valóban mindig plágium történik-e ilyenkor. Attól tartunk, hogy nem. Ismételjük: tartunk tőle és nem reméljük. Mert a plágium volna az enyhébb eset. Sajnos, azonban — érzésünk szerint — a legtöbb ilyen hasonlóság vagy félazonosság nem szándékos, hanem véletlen. És ezt a véletlent, mely oly sokszor fordul elő, így lehetne nevezni: a kis szellemek találkozása.

*

Mert a kis szellemek is találkoznak, nemcsak a nagyok. Sőt, a kicsinyek gyakrabban és intenzívebben találkoznak. A nagy szellemek találkozása sohasem mélyreható és mindig csak azt bizonyítja, hogy ugyanazt a nagy világproblémát milyen különbözőképpen próbálják megoldani a különböző nagy íróegyéniségek. A »Temps« egyik legutóbbi irodalmi cikke felsorolta a világirodalom különböző »Faust«-jait. Goethe »Faust«-ja, Byron »Manfred«-je, Madách »Az ember tragédiája« és Ibsen »Peer Gynt«-je csaknem azonos témáról szólnak, de lehet-e Byront, Madáchot vagy Ibsent plágiummal vádolni ezzel kapcsolatban? Vagy vegyünk egy másik példát, a modern háborús regényeket. Barbusse, Remarque, Renn vagy Glaeser könyvei között elég erős a hasonlóság, de még nagyobbak a különbségek. Ezzel szemben itt van rengeteg jó, közepes regény, színmű és vers — és csak hasonlóság van köztük, a lényeg pedig, a különbség hiányzik. Ez feltűnik a szerzőknek is és plágiummal vádolják egymást, pedig csak találkoztak.

*

Milyen ötletek, témák és megoldások azok, melyek egyszerre jutnak öthat szorgalmas szerző eszébe?

Ha alaposabban megvizsgáljuk az anyagot, azt látjuk, hogy kétségbeejtően szűk körben mozognak azok az írók, akik ma a piacot elárasztják. Mindig ugyanazok a szerelmi háromszögek vagy sokszögek, mindig ugyanazok a karrierek a drámákban és vígjátékokban, mindig ugyanazok a gondosan szagtalanított lelki problémák és bizonytalan társadalmi összefüggések a regényekben, mindig ugyanaz az önmagát sajnáló, vagy ünneplő és a »megbolondult« világgal idegbajosan haragszomrádot játszó »felsőbbrendű« ember a lírai költeményekben. Ezeket a dolgokat egyre többen írják meg ugyanúgy és közben elszürkül, elmosódik az irodalmi termelés. Ijesztően sok ma az író. Magyarországon ma minden félig-meddig intelligens embernek titkos vagy nyílt irodalmi vágyai vannak, komoly, magasrangú tisztviselőktől kevésbé komoly hetilapok külső munkatársaiig. Én már régóta gyanakodva nézek minden régi és új ismerősömre és állandóan számítok arra, hogy a békésen közeledő férfiak és nők egy óvatlan pillanatban kéziratot rántanak elő. Szomorú tapasztalatok alapján fejlődött ki bennem ez a gyanakvás. Nem is beszélek most a teljesen műkedvelő, rossz írókról. Ezeknél sokkal nagyobb veszedelmet jelent azoknak az egészen ügyes, egészen épkézláb íróknak nagy serege, akik egészen ügyes, egészen épkézláb semmiségekkel és giccsekkel árasztják el a kultúra piacát. Szellemi életünk nagy felhígítói ezek. Ha egyénileg aránylag csak ritkán aratnak is nagyobb sikert, mint tömeg sokat számítanak és áthatják egész irodalmi életünket. Lényegük az önkritika bámulatos hiánya. Mindegyikük rendkívül fontosnak tartja a maga művészetét és azt, hogy mondanivalója feltétlenül a nyilvánosság elé kerüljön. Nemcsak a pénzvágy készteti őket erre a görcsös irodalmi ténykedésre, hanem sok minden más is, elsősorban valami féltve ápolt narcizmus, valami túlkompenzált kisebbrendűségi érzés. Valamennyien azt hiszik, hogy a társadalomnak szüksége van arra, amit írnak. Valamennyiükből hiányzik az a mély szemérem és kemény fegyelem, mely minden igazi művészt arra kényszerít, hogy a tökéletességre törekedjék. Ha sikerük van és ünneplik őket, tehetségük igazolását látják benne, ha nem érvényesülnek, nem magukat, hanem a »világot« okolják érte. Jellemző sajátosságuk az is, hogy például e sorokat egyikük sem vonatkoztatja magára, hanem mindig csak a »többiekre«, akikkel szemben ő kivételt jelent.

*

Ezért születik annyi feltűnően hasonló műalkotás a kis szellemek kedvelt találkozóhelyein: a színpadon, a folyóiratokban, a könyvekben. És még másért is. Azért, mert ezeknek az íróknak túlnyomó része egyformán kerüli az igazi, életbevágó emberi és társadalmi problémákat. Óvatosan körültáncolják őket egy szűk kis területen és természetes, hogy ilyenkor gyakran egymásba ütköznek. Kínosan gondos produkciójuk egyre kevesebb embert érdekel: nagyszámú pálya- és vetélytársaikon kívül csak a jóindulatú fél-intellektuelek valamivel kisebb táborát. Az igazi intellektuális közönség számára egyre kevesebb valódi érték akad a mai irodalmi tömegtermelésben, nem is szólva a munkások és parasztok százezreiről és millióiról, akiknek problémakörétől és fokozódóan öntudatoskodó gondolatvilágától egész mai irodalmi termelésünk — néhány kivételt leszámítva — mérhetetlenül távol áll. A legnagyobb kultúrfeladat lenne: hidat verni ezek között a tömegek és az irodalom között. De ennek a feladatnak a megoldása nem a fentemlített kis szellemekre vár, mert ők mindig csak egymással találkoznak és sohasem a tömegekkel.

Az Osztrák Dohányjövedék

Az Osztrák Dohányjövedék, amely az idén ünnepli fennállásának 150 éves jubileumát, egyike Európa legteljesítőképesebb monopolisztikus üzemeinek.

A gyártás a következő 9 üzemben van egyesítve: Fürstenfeld (Stájerország), Hainburg (Alsóausztria), Hallein (Salzburg), Klagenfurt (Karintia), Linz (Felsőausztria), Schwaz (Tirol), Stein (Alsó-Ausztria), Wien-Favoriten és Wien-Ottakring. A nyersanyagok felvétele és elosztása a Wien-Arsenal-i központi raktárban történik.

A dohányjövedék központi igazgatása a bécsi vezérigazgatóság hatásköre alá van rendelve (IX. ker., Porzellangasse 51), amely a monopóliumot kereskedelmi alapelvek szerint kezeli.

A modern berendezésű dohánygyárakban évente kb. 100.000 métermázsa nyersdohányt dolgoznak fel, amelyet tengerentúli országokból, keletről és Magyarországból importálnak.

A keleti (levantei) dohányok bevásárlása bizományi alapon, az »Austria« Einkaufsorganisation der österr. Tabakregie im Orient Ges. m. b. H. útján történik. Az »Austria« megvásároltatja a nyersdohányokat szófiai, szaloniki-i és konstantinápolyi leányvállalatai által közvetlenül a termelőktől az Osztrák Dohányjövedék számlájára és betároltatja a nyersdohányt raktáraiban, ahol a dohány a dohányjövedék különleges szükségleteinek megfelelően, előzetes kezelésben részesül. Ez a bevásárlási módszer a közvetítői nyereség kikapcsolásával nemcsak olcsóbbítja a dohányárakat és a különböző költségeket a legalacsonyabb nívón tartja, hanem megadja a lehetőséget, hogy még ezeken az árakon is abszolút eredeti származású és a jövedék szükségleteinek megfelelő minőségű dohányt lehessen beszerezni.

Jelenleg évente 80 millió szivart, 5000 millió cigarettát és 40.000 métermázsa cigaretta- és pipadohányt, valamint dohányfonadékot gyártanak.

A fajták száma szivaroknál 36, cigarettáknál 35, cigarettadohányoknál 11, pipadohányoknál 15, fonadéknál 4 és a burnótoknál 9. Az összes gyártmányok nikotinmentes és nikotingyenge minőségben is kaphatók Falk Ágoston nikotinmentesítő eljárása szerint.

Ez a gazdag választék minden dohányzónak lehetővé teszi, hogy a neki megfelelő fajtát kiválassza.

Az Osztrák Dohányjövedék azonban a konzervatív külföldi dohányzók szükségleteire is tekintettel van és ezért olyan dohányfajtákat is gyárt, amelyeket Ausztriába jövő idegenek különös előszeretettel szívnak. Az angol látogatók ízlésének megfelelően a »Jam« és »Pearl« különleges cigaretták készülnek, továbbá a »My Friend« és Bobby's Dream« pipadohányok, az amerikai ízlésnek megfelelően készülnek a »Smart« és Jonny« cigaretták és az »American Blend« és »Blue Bird« pipadohányok, az olasz dohányosok számára készülnek a »da capo« cigaretta és a »Feiner Italienischer« cigarettadohány.

Az utazóközönség kényelmét szolgálják a pályaudvari dohányelárusítókocsik, valamint a Szövetségi Vasutak étkezőkocsijaiban és az Első Dunagőzhajózási Társaság hajóin lévő árusítóhelyek.

Hogy a közönség akkor is dohányáruhoz juthasson, amikor a dohánytőzsdék zárva vannak, a dohányjövedék dohányt kiszolgáltató automatákat állíttatott fel.

A dohánytőzsdék tulajdonosai utasítva vannak, hogy minden keresett dohányjövedéki cikket raktáron tartsanak. A dohánykülönlegességi üzletekben importált gyártmányok, és pedig német szivarok, Havana szivarok, olasz szivarok és svájci szivarok, továbbá egyiptomi, amerikai, bulgár, német, angol, görög és török cigaretták, valamint angol pipadohányok is kaphatók.

Árjegyzékek minden dohánytőzsdében és dohánykülönlegességi üzletben a közönség rendelkezésére állnak.

Az Osztrák Dohányjövedék gyártmányai külföldi államok egész során is, mint pl. Belgiumban, Németországban, Angliában, Franciaországban, Olaszországban, Svájcban és sok más országban kaphatók.

Az Osztrák Dohányjövedék, hogy gyártmányait, különösen pedig újdonságait a közönségnek bemutathassa, résztvesz minden nagyobb gazdasági jelentőséggel bíró belföldi kiállításon és úgy a Wiener Messe-n, mint a Graz-i és Innsbruck-i Vásárokon is rendszeresen kiállít. A kiállításokon a dohányjövedék gyártmányait saját pavillonjaiban vagy modern propagandaautóin kiállítva hozza forgalomba.



Zöldben *(Szőnyi István rajza)*

NYAKAZÁS



Irta: Gelléri Andor Endre

Orlumi Mária lenyakazásakor történt ez. Nagyatyám mesélte, ki a bíróságon vett részt akkor. Vékony volt ez a Mária; kékszemű, mint az ibolyák s törékeny, akár az üveg. S mégis meggyilkolta három kedvesét. Valaki elcsábította, mint mondta, őt is egyszer. S otthagyta. Meg kellett fojtania magzatát. S ekkor szívből meggyűlölte a férfit. De a vére kívánta. Nem tudott nélküle lenni. De, ha a férfi kibújt az ágyból, s el akart menni, Máriában fölforrt minden. Visszaédesgette magához és megfojtotta, szívenszúrta, átvágta a nyakát neki. Minden halál kevés volt a férfiak részére.

Ezért aztán nyakvesztésre ítélték Mondta is nagyatyám, mikor kihirdették rá az ítéletet, összenéztek. Kis csipkegallérban olyan hattyúívű nyakacska kuksolt, hogy ahhoz odacsapni bárddal, szinte lehetetlennek tűnt. S oda is kapott a nyakához Mária; mintha előre féltené. Aj, mi is lesz majd akkor.

A város egy óriást szegődtetett hóhérnak. Magas volt, feketehajú, sörénye az égnek állt, orrát beverhették valamikor, olyan tömpe volt s a csöppke Mária úgy elveszett mellette, mint a pinty. Olyan parányi volt és szépséges; mintha virágot hurcolt volna az óriási hóhér a tönkre. Ugy nézett ki, mint egy angyal, pedig mikor kérdezték, hogy utolsó kívánságul, mit akar? nem a papot s a keresztet mondta először, hanem férfit akart, szépet, fiatalt, tüzeset s még egy jó csókos éjjelt. Elítélni nem tudtam, — mondta nagyapám, — angyalnak nézett ki, dehát asszony volt a javából.

Persze, nem kapta meg a maga kívánságát, s talán, ettől volt olyan csalódottan szomorkás a képe, mint egy gyereké, aki nem ehet édességet. S úgy tűzött a nap, olyan vídáman és röstelkedés nélkül, olyan jó illatokat hurcolt az alig lengő szél, hogy derűsnek rémlett e gyászmenet, és annak halálos szertartása. Minden ablak csillogott, a verebek csipogtak... de most komolyra fordult a dolog. A hóhér összefogta Mária kezét és kezdte kötözni. Aztán a szemét is beborította egy veres kendővel. Már nem sok volt hátra.

Csend ült minden szájra és némaság. Már vezette a tönk felé, lépése mint apró, de mégis döbbenetes szívütés hangzott hozzánk. Most megállt s mutatta, hogy mégegyszer látni akarja a világot. Intésünkre leoldotta róla a bakó a kendőt s ekkor jól az óriás szeme közé nézett s így szólt: — Csak arra kérem, hogy mivel nagyon vékony a nyakam, ne üsse nagyon. Ne úgy, mint a Hufnágel Pistáét.

Hufnágel, ez a többszörös haramja, majd olyan volt, mint maga a hóhér, bikanyakkal, meg is kellett feszíteni hozzá minden izmot, míg leszakadt a feje.

S hogy így szólt Mária s így nézett a hóhér ibolyaszín szemmel s kissé kiemelte nyakát köntöséből és mutatta: ne üsse nagyon, úgyis vékony, hamar odalesz... mindenki elkezdett reszketni a téren és sírni s a kivégzés valóságos gyilkosságnak tűnt.

De a hóhér állta is az adott szavát. Gyengéden tette le fejét s puhán bontotta szabadra Orlumi Mária nyakát. S látszott, fékezte baromi erejét, mikor fölemelte a kardot. S zavartnak látszott, milyen módon üsse úgy, hogy leüsse, de mégse legyen nagy a csapás. Szinte odaejtette a pallost, várva, hogy lebicsaklik ettől is, de ehelyett egy rémséges sikoly szaladt a csendességnek s Orlumi Mária panaszkodva fölkiáltott:

— Fáj...

Mi intettünk, hogy csak üsse, ahogy szokta, túl lenni minél hamarabb, de a hóhér megmakacsolta magát s ismét óvatosan vágott. A szegény teremtés mégcsak el se alélt tőle, hanem följajdult ismét.

S ekkor a hóhér, ki minden fejet egyetlen ütésre szelt le, megállt s zavarodottan odaszólt neki:

— Lássa, kisasszony, így nem megy.

— Jaj, hát üsse akkor!

És most elhallgatott a nagyapám.

— Leütötte? — kiáltottam fel.

— Le!... De ez a kivégzés messze elvált hasonló proceduráinktól s úgy maradt fenn városunkban, mint a halál engesztelhetetlenségének jelképe.

— Ugy ám, kis onokám — így fejezte be a rege elmondását a nagyapám.

Az égbolt legnagyobb csillaga

A legnagyobb csillag, amit a tudomány ismer, az Antares, a Skorpió csillagcsoport középpontja a déli égbolton. Az Antares átmérője hatszázmillió kilométer. Az Antares mellett még egészen eltörpül a Mars-csillag, amely iránt akkora érdeklődés jelentkezett egy időben a közönség és csillagászok között: a Mars átmérője összesen hatezer kilométer. Az Antares 63.000 fényévnyire van a földtől. Az Antares után a legnagyobb ismert csillag a Bettelgeuse, amelynek az átmérője 360 millió kilométer.

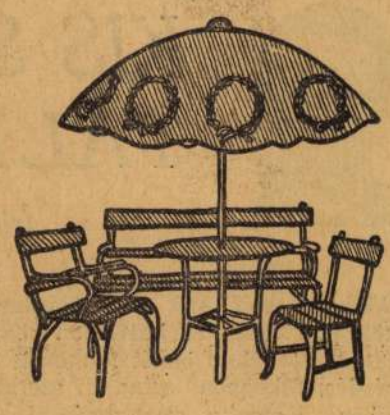

BUCHWALD SÁNDOR
vas- és fémbútorgyár 190
Budapest, VI, Andrássy út 4. szám
Árjegyzék ingyen. Gyermekkocsikról külön árjegyzék

Új tavaszi képes főárjegyzékünk megjelent!
Bárki kívánságára ingyen és bérmentve megküldjük! 221
Magyar Magtenyésztési R.-T.
központja és monori magkereskedése
Budapest, VIII, Rákóczi út 7. sz.
alá költözködött a Kossuth Lajos uccából
Telefonszám: 44-4-60 Sürgönycím: GRANARIUM
Monori Mag minőség mag!

Szönyi István

Szönyi István gyűjteményes kiállítása a Mária Valéria utcában



Vízparton.



Nyári délután.

HA-NEO Budapest, Károly-körut 8.
Tel. T. 107—57.

Átvitel

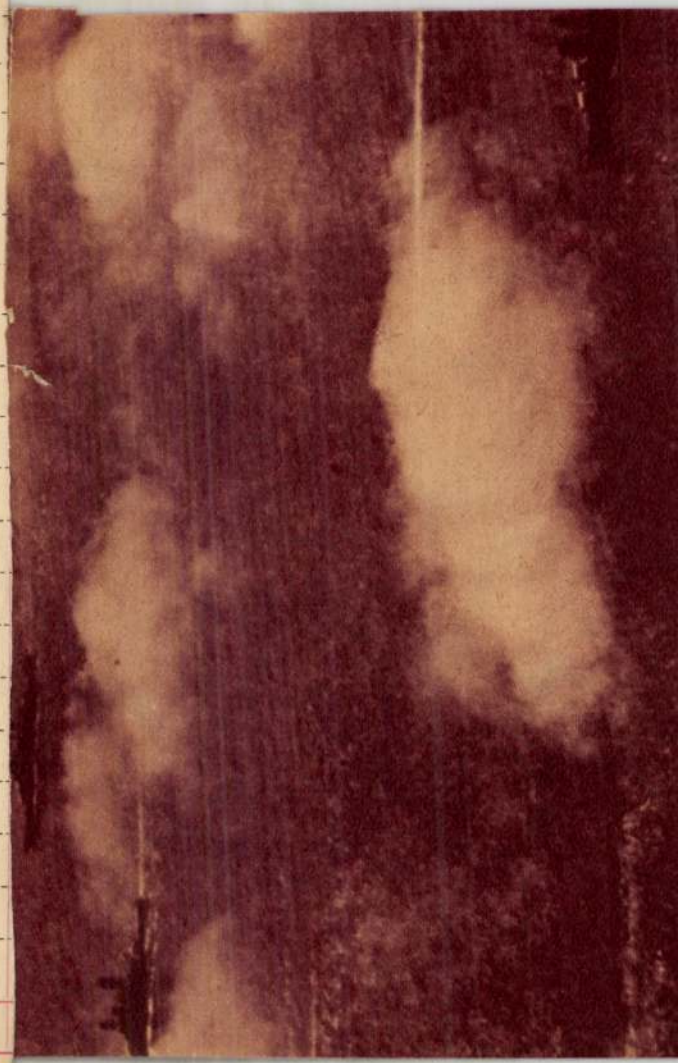

Szőnyi István
Vasárnapi Ujság a Budapesti
Hirlap képes melléklete. 1933. nov. 19.



Szőnyi István: Tavasz

Középen Kiss Ferenc (Jób Árpád zászlós)







ILLOVSZKY EMMYKE
krepdesin estélyi ruhájában. A Kálvin-téri Fenyves Áruházban vette 19 pengő 50 fillérért
(Foto Kis Pál.)

Szönyi István

Szönyi István (Nemzeti Szalón): Ködös fák



33

Képes Krónika

1940. 44. o.

Visegrád

1, 3,

BAGDI SÁNDOR

ÉN SEM VAGYOK JOBB MINT MÁS

Kiss későn jött haza a teréről. Egy darabig lézengett a lakásban, amelyben egyedül lakott, vagy inkább tartózkodott — úgy van, csak tartózkodom —, majd miután megvacsorázott, lefeküdt aludni. Alig evett valami hideget, épp csak annyit, hogy tompítsa éhségének élét, de az utánajárással nehogy tovább növelje kínzó fáradtságát.

Munka után édes a pihenés, jelentette ki ünnepélyesen. Vajon kinek? A falaknak? Igen, a falaknak. Azokkal beszélgetett olykor, elég gyakran, főleg így esténként, amikor magára maradt. A falak ugyan nem válaszoltak, be kellett érnie a monológgal... Nem rajongok az egyszereplős darabokért. Lehet akármilyen érdekes a szöveg, akármilyen tehetséges a színész, beleadhat mindent, amit akar és amit tud, mégis lehangoló... Egy idő után a néző türelmetlen és ideges lesz, olyanfajta hiányérzete támad, mint nekem most. Azazhogy nekem támad olyan, mint neki. Vannak ilyen kölcsönösségek...

Micsodák? Nem értem.

Nem is érthette, mert elaludt. Habár ébren sem értett mindig mindent, különösen önmagából nem. Sokszor homályban maradtak szándékainak, tetteinek, elhatározásainak alapjai, forrásai. Tehát akkor én egy ösztönös pasas volnék? Na, és kiben nem működik az ösztön? A fontos az, hogy ne alantas, ne romboló jellegű legyen. Viszont ha egyszer ösztön, akkor olyan, amilyen. Na jó, azért nem kell túlbecsülni a tudatalattiságot, vagy mi a fenét. Jól tudom, hogy az csak egy részhalmaza a csiszolt, józan észnek. Csekélyke halmaza.

Kiss agya világosan dolgozott álmában is, de bizonyára csak egy-két másodpercig, ahogy bárkié szokott. Azután minden összevissza kavarodott, bonyolódott, helyzetek-képek képződtek, majd elmosódtak, vagy átalakultak, később megszűntek, ők is elaludtak, vagy ki tudja, mi lett velük. Az ő dolguk.

Engem csak a valóság érdekel, mert abban élek.

Mindenki abban él, ha akar, ha nem. Úgyhogy ne képzeld magad kivételnek.

Mélyen aludt, talán horkolt is, de nem számít, hiszen nem zavart vele senkit.

Ne zavarjuk mi sem, hagyjuk aludni, megérdemli az éjszakai nyugalmat, még ha nem is ért a halmazelmélethez és sok egyébhez sem, még ha ösztöneinek részhalmaza is beleszól az életébe, hiszen egész nap dolgozott, majdnem olyan jól, ahogy azt elvárják, illetve ahogy azt — zordabb napokon — megkövetelik. Ámbár az is lehet, hogy különbül tényked-dik, mint az átlag, csak hát nincs aki észrevegye.

Minek erőlködni, kár a gőzért, én sem vagyok nagyszerűbb, jobb, mint más. Ebbe bele kell nyugodni. És tessék csak minden teketória nélkül, teljesen gátlástalanul kinyújtózni ott a paplan alatt, van hely bőven. Most pedig tessék átfordulni a másik oldalunkra, mint aki az igazak álmát alussza; úgy ni, éppen ideje volt, mert már két óra is elmúlt.

De hangosan üt ez az óra!

Miféle óra? Nincs itt semmiféle óra...

Hát akkor mi dörömböl?

Kiss teljesen magához tért, rájött, hogy verik az ajtót. Ököllel verik.

Ki lehet az az őrült?! Ilyenkor...

Nem gyújtott villanyt, nehogy meglássák.

Ugyan ki lát be a lépcsőházból a falon meg a csukott ajtón keresztül! Nem hinném, hogy röntgenszemű alakok is volnának.

Fölkelt, kióvatoskodott az előszobába, mezítláb, lábujjhegyen. De amikor észrevette, hogy lábujjhegyen jár, talpra ereszkedett.

— Ki az? — kérdezte rekedten.

— Nyisd ki! — fenyegetőzött egy hang az ajtó előtt.

Miért fenyegetőzne? Milyen címen és jogon?! Azt hiszem, megijedtem, és ettől most sötéten látok, sötéten hallok.

— Mit akar?

— Zavarod az egész házat, az egész blokkot! Sosem tudnak tőled aludni, nyamvadt!

— Mi... miket beszél?

Én alszom, és akkor ő... és egyszerűen letegez a bitang... a gyalázatos... talán csak nem horkoltam túl hangosan?... ugyan már!... most betojtál? Képes volnál magadra vállalni, hogy éjjelente vonyítasz, mint egy holdkóros kutya!... küldd a frászba... pszt, maradj csendben... na, miért nem beszélsz? Most van kihez! Vagy mégis jobb a monológ?

— Szóval nem nyitod ki?! — dörmögte a titokzatos támadó.

Kiss nem válaszolt, hanem mereven figyelt. Nem a rémület szögezte oda, ó nem, csupán a fülét hegyezte, hogy fölismerje a hangot. De a hang idegen volt, Kiss füle eddig nem találkozott vele.

Mindnyájan a fülünk foglyai vagyunk — gondolta, mert gondolkozni akart. Többet adunk arra, amit hallunk, mint arra, amit látunk. Sokat érsz most a filozófiáddal!

Hát mi másra adhatnék most, mint a fülemre? Na, na, azért mégsem lehet mindent föltenni egy kártyára, vagyis hát nem egy érzékszerven áll a világ. Emlékszem, egyszer hallottam egy nőt énekelni egy lakásból, de őt magát nem láttam... a hangja után ítélve gyönyörűnek képzeltem... ó, mekkorát csalódtam később, mikor a szemem leleplezte ezt a hangot...

Majdnem lehajolt, hogy kinézzen a kulcslyukon, de meggondolta. Nem a kulcslyukon kell kinéznem!...

Teltek a másodpercek, talán a percek, de nem történt semmi.

Sokért nem adta volna Kiss, ha átlát a falon, az ajtón és önmagán... ha megpillanthatja „látogatóját", s ha nyugodtan szembenézhet önmagával.

Mit nézzek magamon? Ugyan mit?

Azt hiszem, más sem lenne bolond ajtót nyitni egy tudomisén kinek, egy részegnek, egy hülye kötekedőnek, egy meghibbant szomszédnak, aki, úgy látszik, mindenre képes...

Lehet, hogy kés van nála, vagy vitriol, vagy szuperbomba!

Te barom, miket össze nem hordasz.

— Nem nyitja ki? Na, várjon, majd mindjárt megtanítlak én téged, hogy az isten...

Kiss visszaosont a szobába, gyorsan felöltözött, s a ruhától máris védettebbnek érezte magát. Olyan védettnek, mint egy középkori lovag a páncélban, úgyhogy már csak egy kard vagy egy lándzsa hiányzott a kezéből. Hogy kinyírjam! Hogy megöljem! Jogos önvédelemből!

Kiment az erkélyre, megnézte, nem kapaszkodik-e fel valaki a csatornán — az ajtónálló cinkosa! —, hogy őt hátba támadja; a fürdőszobába is bement, rápillantott a kagyló és a kád lefolyóira, de azokon sem látott besurranni senkit. Sosem lehet tudni: vannak vékonydongájú emberek...

Gyorsan megtapogatta magát. Túl vastos.

Szóval így vagyunk. Te sze-



VLAICU BÂRNA

A hegyekből

Az énekek a hegyekből szálltak alá
A nyájjal és a pásztorokkal,
Az esővel és az időjósokkal,
A fenyők ágairól leszakítva,
Tölgyekről és bükkfákról leszakítva,
A nyeregben és átalvetőben ringatva,
Hogy túléljék a tájakat,
Mint a kövek,
Tűzhelyek lángjaiból felszikrázva,
Keserűfű levével ízesítve,
Mennydörgésekkel nyilazva a nyárba,
S vándorolva a szent s az ördög
Szekerében,
A falu végeláthatatlan
Birodalmán keresztül.

Álom

A várakozás remegésétől,
A tiszta légtől, csendtől elbágyasztva,
Szikla-küszöb alatt aludt a kút.

A nyugalom halántékán
Kisimultak a ráncok,
Mint egy új katonaköpenyen,
Melyet egy éjszakán,
A támadás legelső éjszakáján,
Csillag-golyók
Lyuggatnak át süvítve.

LÁSZLÓFFY CSABA fordításai

ION BRAD

Eső

Fordítva hull a tájból az eső
föl az égre, mintha föld záporozna.
Nem óhajtja a tajték-zöld mező,
sem a kiszikkadt rétek széle-hossza.

Tréfás eső ez? Vagy csak bút okoz ma?

A szőlőinda és a gondolat
a szálak mentén kúszik földön-égen.
Növését hallod, mint messzi maradt
gyermekkorod lázlámaiban régen.

Régi szoba

A falióra meghalt. Néha perceg
rozsdás ingája, s néma űrbe csüng.
Mint láthatatlan madarak letűnt
dúlt csapata, lengik körül a percek.

A számlapon édes-keserves órák
jele elkésett értelmet keres.
De számbavenni azt sem érdemes,
alvó idő bénítja mutatóját.

A moccanatlan gonosz-ízű csendet
már gyermekkéz sem bántja. Idegen
szemmel meg sem látják az üvegen
könnyezve át-átnéző festett szentek.

SZEMLÉR FERENC fordításai

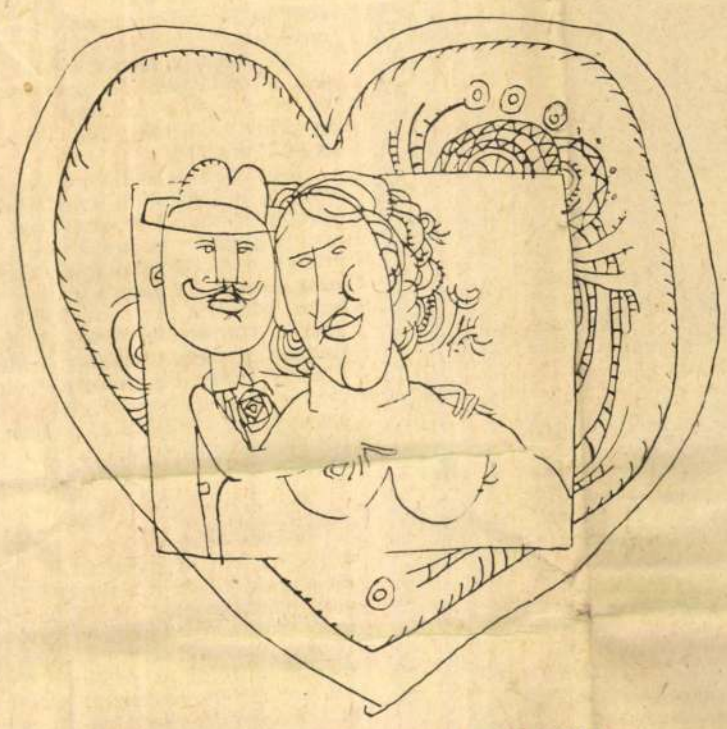

Arkossy István illusztrációja

IDILL, Ő!

HORNYÁK JÓZSEF KARCOLATA

— Gyogyó! — félig súgva, félig suttogva szóltak. — Nem adsz egy kis ijest?

Nem tudták a nevét:

— Egy kis ijest!

Gyogyó földre engedte kétkerekű szekerének a rúdját, s vitt nekik. Önekik ez lassan már-már mindennap kijárt: áhítattal megették. Gyogyó melegszívű, nagy, szép kölyök volt.

De lesték a kis szekerét mások is. Mikor megjelent, az iparosnép meglepte a deszkasátort. Mintha Bada vendégelte volna meg az iparosságot: mindenki ette a Bada árujá — s ő, a kegyeket osztó király, tündökölt alattvalói közt. Trónolt kis deszkasátrában, s vég nélkül mérte a párás ázalékot. Micsoda figura volt. Egy mosolygó, szerény és elégedett, felgyűrt ingujjú boldog Falstaff.

Zabán — ez is jó név, a zabálással társítható: László sose tudta meg, mi a másik neve, mintha nem lett volna keresztneve: Zabán a kocsmáros volt, és a fia, Jani, egy gacsos kölyök. Kicsi korában ótvaros, és a falu Derelyefülűnek hívta, az ótvar kicsipkézte fülét. Karikalábú és derelyefülű. A falu szépe meg: Király Sarolta — vastag lábú, rózsaszín bőrű, kék szemű! — a legények mind egyszerre arccal feléje fordultak, mikor az utcán elvonult. Jó parti volt Derelyefülű, és nagyon szép lány Sarolta, az anyja is még mindig szép, özvegyasszony, a legények rajta próbálgatták az erejüket — az özvegy meglát

Szönyi István
1021

levelek egy művészbarátságról

Tizennégy levél Szőnyi Istvántól.

Ha olyan művész kézírására találunk, aki szűken méri a szót, aki után nem maradnak memoárok, minden lejegyzett gondolatának értéke dokumentumerejűvé növekszik az időben. Szőnyi István a nagyon szűkszavú mesterek közül való volt. „Festő vagyok, annyira az — mondja egy helyen —, hogy érzéseimet, élményeimet és a világról, a körülttem történőkről való gondolataimat csak saját mesterségem keretein belül, annak eszközeivel szeretem másokkal közölni." Valóban, ha írásait tekintjük, a képzőművészet technikáiról írt traktusába vagy esztétikai gondolatait összegező vékonyka könyvébe lapozunk bele, személyes emlék, vallomás, még személyes tapasztalat is csak elvétve akad benniük. Leveleit a fentiekre hivatkozva ajánljuk hát az olvasónak.

Tizennégy levél a harmincas évek végéről és a következő évtized elejéről. Címzettjük Erdélyben élt, a levelek hagyatékából kerültek elő. A címzett az az Eugen Pascu (Pászk Jenő), aki valamikor Szőnyi nemzedékével indult együtt, barátságukat éppen főiskolai éveik, majd felejthetetlen nagybányai nyaraik kovácsolják tartóssá, elszakíthatatlanul. Kortársak. Szőnyi mindössze egy évvel idősebb levelező partnerénél. Körülbelül egyidőben kerülhettek a budapesti Képzőművészeti Főiskolára, ahol mindketten Ferenczy Károlyt vallják legfőbb mentoruknak. A nagybányai szabadiskola jelenléti naplója — a Réti-könyv évenkénti névsora — 1914-ben már együtt említi mindkettőjüket a növendékek között. Együtt vannak itt a háború utolsó évében is. Eugen Pascu, a Budapesten még az első világháború előtt megtelepedett erdélyi román postatisztviselő fia akkor költözik le végérvényesen Nagybányára, amikor Szőnyi István, Pátzay Pál, Bernáth Aurél, a későbbi »posztnagybányaiak« utolsó nyaraikat töltik itt. Útjaik elválnak, de baráti érzelmeiken ez mit sem változtat.

Szőnyi, lírai hangvételében is annyira erőteljes művészetével, erkölcsi-emberi magatartásával, művészpedagógusi kvalitásaival egy háború utáni nemzedék példaképe és nevelője lesz. Egykori pályatársa Nagybányán sokáig társtalan. „Csak a postacíme nagybányai", írta róla egyik kritikusa. Dekoratív hangvételű művészete legfennebb ha a Zifferével mutat valamiféle rokonságot, szobrászata pedig éppen gyökértelen, előzmények nélküli a kolónián. A harmincas évek közepétől elhatalmasodó betegsége (súlyos ideggyulladása, epilepszia-szerű rohamai voltak) egy elborult pillanatában legszebb szobrai megsemmisítésére készteti.

Miről szólnak a leveleik? Természetesen mindkettőjükről. Szőnyi életének apróbb-nagyobb változásairól számol be barátjának, mindennapi foglalatosságairól tudósít. Szenzációsan újat nem is mondanak e levelek, de ha olvasni tudunk a sorok között, megsejteti velünk rejtett gondolatait is, érzésvilágát, még politikai viszonyulásait is. Sokatmondóak lehetnek azok a sorok, melyekben félelmeit mondja ki, a háború rémét vetíti fel, mely elől zebegényi magányába, utolsó mentsvárába menekül. Kiérezzük belőle azt, amit egyik ismerője fogalmazott meg róla: „...Ha kissé meditálóan, passzívan is, saját líraiságával a humanizmust védte, az antihumanizmus éveiben." Leveleiben szó esik főiskolai tanárságáról, egy firenzei nemzetközi kiállításon való közös részvételük tervéről, egymás művészetének őszinte megbecsüléséről. Levelező partnere napi ügyekben kéri segítségét, rézkarc-készítési tanácsokat kér és kap Szőnyitől, egy örökségi tranzakciót bonyolít le általa Budapesten, és betegségéről számol be, amit hol kezelhetőnek, hol gyógyíthatatlannak vél.

A két művész barátsága, levelezése eddig ismeretlen oldalról, a személyes kapcsolatok élményén át hivatott megerősíteni azt a tételt, mely szerint Szőnyi István, e formateremtő mester munkássága — Németh Lajossal szólva — „összekötő kapocs a nagybányai mozgalom és a két világháború közti természetelvű törekvések között."

A tizennégy levélből (mely nyilván levelezésüknek csak megőrződött töredéke) az egészen személyes vonatkozások elhagyásával közlünk részleteket.

MURÁDIN JENŐ



Eugen Pascu: Portré

Kedves Jenőm,
először is köszönjük a jókívánságokat, s Nektek is boldog, nyugodt és békés új esztendőt kívánunk. Bizony, az most ránk fér, most itt, legalábbis mifelénk nagyon nyugtalan az élet.

Megkaptam fényképedet, szép lehet a képed, még így is látszik a fényképen, de igazad van abban, hogy gyenge a fotó, mert ha nem írod, a kaktuszt és a cserepet nem veszem észre. De még így is örülök, hogy látok tőled valamit... Mellékelve én is küldök fotót.

Most nekem sokkal több dolgom van, mint eddig, mert bent vagyok a főiskolán, s hetenként kétszer be kell mennem korrigálni. S bizony ez az utóbbi évek teljes szabadságához mérten némileg zavar és szokatlan. Mert most már elég rég megszüntettem a szabadiskolámat, úgy, hogy csak festettem. Most megint kedvet kaptam a rézkarchoz is, ha lesznek újabb nyomataim, azokból is fogok küldeni. Csak egy kissé szelídülnének meg a viszonyok, mindjárt egész más volna a helyzet, bizony nagyon nyugtalan napokat élünk itten. Úgy szeretnék valami komoly, nagyobb dologba belekezdeni, de most már nem tudom magam rászánni, tán a tavasszal. A karácsonyi vakációt Zebegényben töltöttük, nagyon jól éreztük magunkat ott, némileg függetleníteni tudja ott magát az ember az újságtól és rádiótól.

1939. I. 12.

Ölel baráti szággal híved
Pista

Kedves Jenő,
sebtiben írok a pályázatról, amiről érdeklődtél. A kultuszban megérdeklődtem a dolgot, ott azt mondták, hogy nem tudnak arra vonatkozólag felvilágosítást adni, vajon hívás államokat meghívott-e az olasz kormány.

Azonban tekintve azt, hogy a pályázati feltételek első pontja szerint külföldi pályázók is részt vehetnek, s itt, ennél a pontnál semmiféle megszorítással nem él a pályázati felhívás, azt hiszem, semmi akadálya nincs annak, hogy Te is pályázzál.

Különben is, ha márc. 31-én bejelented a részvételed Firenzébe, úgy ők valószínű értesítenek arról, ha esetleg (amit azonban kizártnak tartok) Romániából nem lehet megpályázni a díjat.

Mellékelve küldöm a német szövegét a pályázatnak, miből azt hiszem kiokoskodhatod a teendőket. Idő van még bőven, hisz csak szeptember harmincra kell a képeket beküldeni. Esetleg, ha össze tudok állani egy pár festővel, a szállítás olcsóbbá tételére, én is pályázok.

1939. II. 15.

Szeretettel ölel
Pista

Kedves Jenő,
örülök, hogy mint írod, oly nagy kedvvel és ambícióval láttál neki a pályázatnak... Nekünk itt most lesz az évvége, s akkor azonnal szeretnék elmenni Zebegénybe, hogy nyugodtan dolgozhassak. Mert itt a városban mindig van valami zavaró dolog, s így nem tudok úgy belemerülni a munkába, mintha vidéken dolgozhatnék.

Az igaz, hogy kellemetlen híreket kaptam Zebegényből most legutóbb, mégpedig azt, hogy az egyik kút fertőződött s több tífuszeset volt Zebegényben, de remélem, hogy ez alaptalan híresztelés lesz. Mindenesetre, a vakációig csak ki fog sülni, lehet-e odamenni, vagy se. Engem mindenképpen kellemetlenül érintene ez az eset. Akkor nem tudom hova tudnék menni, már annyira megszoktam Zebegényt, hogy nagyon hiányozna, sőt, még a pályázaton való részvételemet is kétségessé tenné...

Szeretnék még nyár előtt elmenni Genfbe, állítólag az összes spanyolországi képek, miket a Pradóból és más helyekről kimentettek, ki lesznek állítva Svájcban, mielőtt visszaviszik őket. Ha ez igaz, s lesz rá pénzem, úgy nagyon szeretném megnézni őket, mert bizony Spanyolországba nem valószínű, hogy eljutok, ez pedig mégis sokkal közelebb volna. De hisz ezek ma mind olyan tervek, melyek az egyik napról a másikra összeomolhatnak, lévén a helyzet nagyon bizonytalan.

[1939] V. 23.

hűséggel ölel barátod
Pista

Kedves Jenőm,
semmi jót sem tudok veled közölni, ide sem jött semmi hír, a minisztérium is várja onnan az intézkedést, de már nem is remélik, hogy megjön. E hó 22-én ott kell lenni mindennek, s most a szállítási nehézségek miatt nem lehet semmit sem csinálni. Abban reménykednek, hogy az egészet elhalasszák. Szeretném látni a kiállításod, talán lesz megint pár fényképed? Ha igen, úgy küldjél.

(Keltezetlen levelezőlap.)

Pista

Kedves Jenő
...Már nem emlékszem utolsó levelemre, melynek rezervált hangját kifogásolod, de hidd el, hogy minden levélen és fogalmazási esetlegességen túl nagy öröm és állandó érték a mi barátságunk, annál inkább, mert elmúlt fiatalságunkba gyökerezik... Úgy látszik, csak a fiatalság tud oly oldhatatlan szálakat fűzni, melyek egy életre megmaradnak...

A vándor-líra (9)

I. Balassi hátranéz, majd felénk fordítja arcát . . .

Miről nem mondhat le egy nagy költő, aki a XVI. század második felében él és ír, aki katona és birtokos, és szenvedélyes természet, és szilaj vadságánál csak későbbi bűnbocsánatos töröttsége a nagyobb? Miről — a lehetséges hit istenes vallomásain és a vitézi életforma dicséretén kívül?

A szerelemről s ennek leggyengédebb pillanataiban a virágmotívumról. Mondottuk már, hogy a virágklisé az egyetlen, ami az „amor sanctus" könyvébe is bepréselődhetett, mert szépsége egyszerre alkalmas hordozni a „szent szerelem" jelképét, a lélek szerelmének magasztosságát, és mégis az „érzéki tisztaságot". Abban a keresztényi korban, melyben a katolikus művészet Isten képét vásznaira s a templom falára meg is festi, vagyis a transzcendens eszmét a figurálisban is igyekszik jelenlévővé tenni, az is természetes, hogy a virágének az egyetlen világi líraforma, mely hathat a vallásos lírára: *megengedetten hathat*. A templomok és kolostorok virágültető hétköznapjai, a keresztényi hitvilágban és praxisban való jelenléte e motívumnak („virágvasárnap", „rózsafüzér", legendákban való megléte, pl. Szent Erzsébet rózsái, a liliom, mint az ártatlanság jelképe stb.) mind-mind „megengedik", hogy a virágnak az egyetlen „szalon"- illetve „templomképes" vendég. A virág a természetnek *hitvilágba szelídített* részecskéje. Balassiban a virágmotívum — a világi virágénekek mintájára — a férfi nő iránti szerelmének, a gyöngédségnek és a törékeny női szépségnek esztétikai képviselete lesz. Mi lehet szilaj katona számára vonzóbb a nőben, mint éppen az, ami belőle, férfiemberből hiányzik: a kecsesség, gyöngédség, törékenység — mai szóval: a finomság. A fülledt táborozások katonája, a jószagú, verejtékes harcok embere számára a virág „jó illatozása" — az ő életével ellentétes másság: a szépség szimbóluma lesz. Ám a virágminták a vers szövetébe „beleszőtt", „reávarrottak": nincsenek beleszőve, nem organikusak, de ornamentikusak. Ezért is nevezhetjük virágklisének. Régi, konvencionális tartalmukkal jelentkeznek: valaminek az egyezményes jeleként. Ám ez főként a szerelmes versekre érvényes: ezekben a szerelmes indulatot s magát a nőt „virágokba rejti", hetvenhét „virágszoknyába" bújtatja, öltözteti a pőre érzést. Ám amikor a „sík mezőket" nézi, a virágok a mező „részeivé" válnak: élnek, „illatoznak" a versben, mert nem az egyezményes (klisé) alakjukban, hanem eredeti, konkrét jelentésükben szerepelnek.

Mezők illatoznak jószagú rózsákkal . . .

Az az antik világ, amelyre a humanisták, Erazmusék, mint szellemfrissítő revelációra mutattak, amelyet a skolasztikába és aszkézisbe temetett középkori szellem önmentő gesztusának fogjuk fel, egyfajta szellemi egérútnak — végül is sablonná merevedik. A Cupidók, Marsok, a mitológiai címkék és nevek világát nem lehet kikerülni e kor költőinek. Ha a keresztényi motívumok egy részét „védjegynek" használják a világi költők, a tartalmavesztett mitológiát eleganciának, divatnak foghatjuk fel. Ám amikor Cupido neve után vagy mellett megjelenik a szerelmes érzés leírása, vagy a nő külső kvalitásainak megjelenítése („víg tekintete", „gyönyörű beszéde" — íme, ismét egy oly tulajdonság, mely a nyers katonaéletben megéltek ellentéte) — az már Balassi nagy új verseinek előhírnöke. Nézzük csak, mennyi hangulatnak a billentyűjén tud játszani Balassi, melyeknek különben első „leütőit" eme írásnak előző lapjain megtalálhatjuk. Ha a nő iránti szerelem leírása — séma, mert *öröklött eszközökkel* történik, az objektíve (és nem szubjektíve!) éppannyira nem őszinte — mint ha a fülünkbe ragadt, hogy nagyapánk mindig „kismacskámnak" szólította nagyanyánkat, s ezért mi is így akarjuk szólítani kedvesünket. A megnevezésnek is velünk — kettőnk viszonyával kell születnie, mert más érzelmi „hinterlandja" van a réginek, a sémának, s megint más az újszülött megnevezésnek. Strukturálisan hasonlíthat a régiekre: de tartalmában nem; é p ezért Balassi virágmotívumai is akkor őszinték, ha elvesztik klisírozott jellegüket, ha nem a virágból indul ki, hanem a mezőből, melynek része a virág, vagyis ha a motívumait eredeti környezetében látja és érzi. Az öröklött sémák csak arra jók, hogy ki ne essünk a bölcsőből: karfa, kapaszkodó, fogózó ez a lírikusnak kezdetben, hogy azután talpra állhasson. Előbb járni kell megtanulni s csak azután lehet az embernek jellegzetes járása. *Előbb a nyelv, azután a stílus, előbb az öröklött formák s azután a forma forradalma.* (Persze az is megtörténik, hogy valakinél az új forma egyszerre jön az új vízióval — ilyenkor a régi forma ott lappangott az új mélyén, vagyis a lírikus „tudattalanul tanulta" meg: felszívódott szellemébe ellenőrizhetetlen utakon. Épp akként, ahogyan sokszor nem is sejtjük, honnan tudjuk ezt meg azt, de bizonyosan tudjuk, hogy tudjuk. A forrást nem jegyeztük meg, de a vizével élünk.) Balassi sem jegyzi meg mindig a forrást, bár nagyon ügyel arra, hogy feltüntesse, főként, ha idegen (Egy török ének stb.). Azzal viszont, ami magyar — tudva, nem tudva, hogy kitől örökölte —, úgy bánik, mint közkinccsel, mint a sajátjával.

Shakespeare-rel kortárs ez a nagy magyar költő, s talán azért jut eszünkbe mindjárt az a szakasz, amely végváriasan, bús-katonásan, így kérdezi földibb hangon titáni kortársa „lenni vagy nem lenni"-jét:

Éljek-e? nem tudom,
Mert késik halálom
S kínaim nevekednek;
Kétségbeessem-e,
Halált szerezzek-e
Nyomorodott fejemnek?

Mert a reneszánsz kora nemcsak életörömet, az evilági felé való kitárulkozást hoz, nemcsak az egyéniség szellemének skolasztikus, testének aszketikus nyügeit rázza, de megszüli a kétkedés hangjait is, mint ahogy nagy éhség után a hirtelen jólakottság belénk villantja a kérdést: hát ennyi? Balassi nemcsak úgy európai, hogy érzi, ami a levegőben van s kiénekli magából, hanem a szó konkrét értelmében is. Külországokat járt katona, akinek azonban a külország nemcsak egy rovátka a kardja markolatán, hanem élmény, emlék, emberek (főként lányok) is:

Az Zsuzsánna egy szép német leány,
Bécsben lakik Tiefengrab utcáján . . .

Emlékeznek még, mit írtunk e tanulmány elején az idő helyhezkötöttségéről, a helyi színekről? A világot járt magyar költő, ha Ady: a párizsi lányt énekli, vagy a várost olykor utcányi pontossággal, ha Illyés: francia lányok nevét is említi versében, éppúgy, mint Balassi, midőn megénekli a bécsi meg a krakkói lányokat. Milyen messzire nyúlnak vissza Ady *világéhes* sorai: „idegen partok, új leány"! És katona-költőnk milyen diszkrét férfiszeméremmel torpantja meg a versét:

Többet szólnom dolgunkról nem szükség,
Elég, hogy meg volt minden édesség . . .

Mert a versben a „néven nevezés"-nek különös varázsa van — de a sejtelmes elhallgatásnak is. Az, hogy verseiben Petőfi igazi nevén nevezi Júliáját. József Attila Jutkáját, Sinka pedig balladás, pásztori kultuszt űz a „helyi nevekből" — ez nem csupán az olvasóra hat, hiszen a név személyesség (gondoljunk csak arra, milyen távoliak a gyökerek: az animizmus idején a nevet a nevezettel azonosították!), hanem a költőre is: emlékezés-csatornái megnyílnak egy-egy név vagy otthoni szó írásbeli megidézésével. És íme, hogyan nézett vissza Balassi — tudva-tudatlan — Therek Imrének a kedveshez intézett üdvözletére, hogyan nézett vissza a versfőkbe rejtett nevek misztikájára, melyet előtte minden „jobb költő" ekképp csinált. Álljunk meg a versbéli köszöntés virágmotívumos hangjainál:

Kertemben nyílt piros rózsám,
Árnyéktartó szép ciprusfám,
Jószagú kisded violám:
Egészséggel, szép Júliám!

Jegyezzük meg e sorokat, mert ezekben is nemcsak hátranéz, de előre is: ez a szinte játékos könnyedség Rimayn, Lisztin, Gyöngyösin, Amadé Lászlón át — már Csokonai felé mutat.

PÁSKÁNDI GÉZA



BÓJÁK — XXII.

„Ki kell adnunk már haragunkat"

Van a magyar Eluard-verskötetnek (Magyar Helikon, 1960) a végén egy versciklus, a *Sírfeliratok*, mely lehet, hogy nem a költő utolsó alkotása, de mindenképpen a halála előtt kevéssel keletkezett, 1952-ben. Van ebben a *Sírfeliratok*-ban sok idéznivaló, sok olyan fogalmazás, mely mintegy lezárja az egész életművet és ereve elvágja a szokásos vita kezdetét is: miben is hitt, ki is volt Eluard?

„Itt nyugszik az ki nem szűnt hinni hogy / Ifjúnak aggnak jó a hajnal / S születésnek vélte halálát / Mert éppen kelőben volt a nap" . . .

„Magamért s másokért folyton fáradva éltem / De mindig csak azért csak abban a reményben / Hogy magam és szegény társaim vállait / A sírunkig kísérő tehertől megkíméljem / A homály ellen szólok a reménység nevében" . . .

„. . . Emlékezz ködtelen és bűntelen szemekre / Az enyém elborult a tiéd lép helyébe / Mert voltunk és vagyunk folytatódunk tovább / Az élet s öröklét vágyával koszorúsan" . . .

Egy bevallottan és büszkén vállalt közösségi költészet záró-sorai ezek, s egy minden tekintetben szép emberi tartáséi. Végső, lényeggé nemesedett-tisztult vallomás élet s költészet értelméről. És nem valamiféle önfelmutatás, patetikus karlendítés, hiszen az eluard-i élet és mű bőséges igazolást nyújt minden sorra.

Valóban az emberekért élt és írt.

Az első világháborúban már katona volt, hangja már tiltakozás a mészárlás ellen. Ő nem az átkozódók fajtájából való, hangját sem a nagy lélegzetvétel jellemzi, hanem a mindennél könyörtelenebb, élesebb egyszerűség és pontosság.

Szenved az ember, minden égtáj,
S véred a földbe szaggat! . . .
Otthagytak egy mély szakadéknál!

Most aztán egyedül maradtak.

(Fernand Fontaine-nek, 1917)

Ez a metsző, majdhogynem sértő tisztaság az eluard-i líra legfőbb jellegzetessége. Költői indulásakor ő maga így fogalmazta meg céljait: „Kíséreljük meg, bár bajos, s maradjunk tökéletesen tiszták." E fogalmazás jegyében indult útnak a költő. S hogy pontosabban megértsük, miért volt ez nagy tett a részéről, tudnunk kell azt is, hogy Eluard szürrealista volt, kezdettől fogva Aragon legközelebbi társa s barátja.

De ezt a tisztaságot hogy értette? Talán így:

Hátán is napfény hasán is napfény.
Előre szegzett nagy fejével
Akár egy ágyú
A disznó dolgozik.

És ennyi a vers. Vagyis írjunk a disznóról, ha akarunk, d
ne zagyváljunk össze mindenfélét, csak jelenítsük meg egysze
rűen és pontosan. Rend legyen és tisztaság a versben.

„Eluard eredménye, hogy elérte azt a lehető legnagyobb eg
szerűséget, amelyben benne van a mi életünk egész fájdalma
bonyolultsága. . . . nem tangó-szövegek egyszerűsége ez az eg
szerűség. Jellegzetessége nem az, hogy könnyen érthető. Reng
teg szenvedés ennek az előiskolája, vagyis rengeteg lélekbeli t
dás." (Illyés)

1936-ban Picassóval végigjárta Spanyolországot, s itt minte
megérlelődött, véglegesen is rögződött benne a baudelaire-i f
ismerés, mely szerint minden művészet, de mindenekelőtt a k
tészet — szembeszegülés az igazságtalan ítélettel, óhaj az ig
ságra. És nem csupán óhaj, de tett is. Vagyis harc.

A német megszállás alatt Aragonnal ketten vezetik a fran
irodalmi ellenállást. Hazafias versantológiákat jelentetnek m
röpcéznek, agitálnak és írnak a hódítók ellen.

Ki kell adnunk már haragunkat
Hogy fölemelkedjék a fegyver

A klasszikus időmértékes verselés

(2. METRIKA)

A hosszú és a rövid szótagok időtartamát a verstanban különböző időegységgel mérjük. Ez az időegység a *mora*, amely egyenlő egy rövid szótag kiejtésének időtartamával. A hosszú szótag kiejtési ideje körülbelül kétszerese a rövid szótagénak, *egy rövid szótag időtartama tehát egy mora, egy hosszú szótagé kettő*. Képletszerű jelzésük: a hosszú szótagé —, a rövid szótagé ∪. A mora tehát nem abszolút, hanem relatív (viszonyított) időegység; ugyanazt a verssort két szavaló, két olvasó mondhatja lassabban vagy gyorsabban, a szótagok kiejtésének tized- és századmásodpercben kifejezhető időtartama egyénenként változhat, állandó csak a hosszú és a rövid szótagok viszonya, az egy a kettőhöz arány.

A hosszú és a rövid szótagok, az időmértékes verssor elemei, a sorban nagyobb egységekké szerveződnek, amelyekben a hosszú-rövid váltakozás létrejöhet. E nagyobb egységek istrocheusok esetében az első (a sor páratlan verslábai), a jambuspárokban pedig a második (a sor páros verslábai), az ereszkedő, illetve emelkedő jellegnek megfelelően. A verslábpár kevésbé nyomatékos tagja helyettesíthető spondeussal, azaz trochaikus sorban minden páros számú láb, jambikus sorban minden páratlan.

Ennek megfelelően a trochaikus dimeter (kétütemű trocheus) képlete a következő lesz: — ∪ | — ∪ | — ∪ | — ∪ |.

A jambikus dimeteré: ∪ — | ∪ — | ∪ — | ∪ — |.

A klasszikus-időmértékes sorokra jellemző, hogy az öt vagy több verslábból állókat *sormetszet* (cezúra) osztja ketté, olyanformán, hogy a cezúra egyben szóhatár. A cezúra leggyakrabban a sor harmadik verslábának a gyenge és erős íze (thesise és arsisa) közé esik. Például:

É-gi / csen-des- / ség // fe-de- / ző ho- / má-lya /.

FIATALOK ■ FIATALOK ■ FIATALOK ■ FIATALOK

FERENCZ S. ISTVÁN

Napéjegyenlőség

12 óra
hófehér óra
patyolat rózsa
sápadt orgona
virágom virágom
zöld pántlika könnyű gúnya
virágom virágom
mert azt a szél könnyen fújja
virágom virágom
kinyílott viola
de nem az a teljes
kedvesem
jóságom
tizenkét óra
hófehér óra

12 óra
fekete óra
vérvörös rózsa
lila orgona
virágom virágom
de a fátyol nehéz gúnya
virágom virágom
a fejedet letaglózza
virágom virágom
hazajött szeretőm
de nem az a kedves
asszonyom
a bűnöm
tizenkét óra
fekete óra

huszonnégy óra

MERAI CSILLA

A tékozló fiú hazatérése

Én úgy tudom, hogy a tékozló fiú
nem tért vissza könyörögve.
Anyja elébe tette vacsoráját,
az apai jussról szó sem esett,
Evett.
A prédikáció is elmaradt
az este,
Csak a füst ült ki melegen
a cserepekre.

SÜTŐ ISTVÁN

Béke

Mintha nem harcoltunk volna —
Meredt szájjal csodálkoznak
A csatakiáltások.

Pedig vándorol
A földbe ásott fegyver,
Erdeinkben tör fel valahol.

Ha nem barátkoznánk,
Szétnyílna közöttünk a föld.

A szakadékban
Puskacsőre is fölakadhatsz —
Gránátot görget a patak odalenn.

Ez már nótaszó:
Eső vagdos s a bokrokon
Kiélződnek a levelek.

HARK PÉTER

Az éneken belül

Te ki az éneken belül vagy
Csak árnyékoddal árthatsz
Az alád hajló időnek
Az elfelejtett időnek
Ami a zenész hangszeréről tovaszáll
A bánat és szerelem időnek
Mikor csókká és öleléssé
Válnak az órák a falon
A félelem időnek
Mert megfürödtél a tóban
S fák közül lesett a magány
És azt hitted anyád az
Kit bölcsődtől elkergettek

Csak álmodj békén
Már virágok nyílnak szemeidben
Csak nyisd ki ablakod
Ha megjövök a bűnből
Tisztulni a te szádban akarok
Csak vedd fel a sálat

Nyakadon ne látszódjék a csók
Mit rálopott a szatír-éj
Csak fésüld ki hajadból
A feledés hullámait
Mint halakat a tóból
Csak várj engem az énekben
A refrénnel együtt megjövök.

SIMONFY JÓZSEF

Meditáció

„Egyetlen menedék van, az egész világ"
Éluard

a hang
mely süketté tett
már az enyém

a szó
melytől néma lettem
már az enyém

a fény
mely megvakított
már az enyém

az út
mely nyomorékká törte lábam
már az enyém

a lányok is az enyémek mind akik utálnak

FIATALOK ■ FIATALOK ■ FIATALOK ■ FIATALOK

Nagyon kíváncsian várom a fotókat, miket leveledben említesz, ha érdekelnek, én is küldök majd egy párat neked. Nem tudom, hogy a Rádió Élet mit reprodukált tőlem, de mindenesetre örülök, ha tetszett neked.

Bpest. nov. 9. [1939]

Ölel igaz barátsággal
Pista

Kedves Jenőm,

örvendek, hogy oly nagy és kitartó hittel tudtál győzni a mostoha körülmények felett. Elkészítetted a munkádat.

Én sajnos ezt nem mondhatom el magamról, mivel nem készültem el azzal, mit a pályázatra szántam. Itt ülök előtte s félig kész állapotában, fáradtan nézem, s azon töröm a fejem, hogy már most mit csináljak vele? Érdemes befejezni? Vagy hagyjam ilyen állapotában? Nem tudok határozni.

A dolog úgy történt, hogy időközben kaptam egy bank részéről egy bankvezéri portré megbízást, és ezt terminusra kellett szállítanom, s így egyrészt az összeg nagysága, mit honoráriumként kínáltak, másrészt erszényem lapossága kényszerített, hogy elvállaljam és megcsináljam, gondolva arra, hogy fog menni a két feladat munkája egymás mellett is. Tévedtem. A portrét sikerült elkészítenem, de a Stefano Vistiról bizony lemaradtam...

Mi itt elég csendesen éldegélünk, ha csak lehet kimegyünk Zebegénybe, ott érezzük magunkat igazán otthon.

Gyerekeim nagyot nőttek, Zsuzsa akkora már, mint az anyja, Péter meg most kapta az első hosszúnadrágot. (Szőnyi Zsuzsa évek óta Rómában él, Péter a nyilasterror áldozata lett — M. J.)

[1939] XI. 30.

Szeretettel ölel
Pista

...A rézkarc-alapot a lemezről tiszta terpentinnel kell leosni, s ha a nyomat még nem tökéletes, akkor újból be kell apozni, s másodszor megrajzolni, amit az ember erősebben kar maratni, azt megint savba tenni. Próbanyomatot úgy kéíteni, hogy az alap rajt legyen a lemezen, azt nem lehet. Azonn a másodszori alapozásnak vastagnak kell lenni, mert különben az első maratott vonalakat is kimarja a sav, azonban m mélységben, hanem szélességben, és így eldurvítja a volakat.

...Jenőkém, végre tudtam szerezni egy műtermet, holnapn hurcolkodom át, s azután gőzerővel látok neki a munkát, olyan nagy kedvem van, hogy azt ki sem mondhatom. Taszal valószínűleg elmegyek Berlinbe egy-két hétre, s azután anok vissza, öregem, vettem egy kis faházikót Budakalászon, una mellett, s oda akarok elvonulni és dolgozni, úszni, evez- a vidék nagyon szép, Szentendre alatt van, a ház csak egy ából áll, se jobbra, se balra tőle nincs ház, egészen egyedül gy nagy mezőn, a falu és a Duna között. Van hozzá egy kis is, rajta egy kút, úgy, hogy úgy élhetek ott, ahogyan én ok.

Keltezetlen, hiányosan megmaradt levél]

Kedves Jenőm!

Némi késlekedés és huzavona után tegnap sikerült nyélbeütni az eladást...

...Írod, hogy beteg vagy és gyógyíttatni akarod magad. Erről én mit sem tudtam, s kívánom, hogy mielőbb meggyógyulj, hogy teljes erővel folytathassad munkádat.

Ne haragudj, hogy legutóbbi kérésedet megtagadtam, de hisz írtam levelemben, mily sok baj jött rám egyszerre, sőt azóta is feleségem nagybeteg volt, csak pár napja jár ki [Korábbi levelében Szőnyi édesanyja haláláról tudósított — M. J.]

Budapest, 1940 május hó 2-án

Pista

...Nagyon megijesztett leveled, melyben betegségedről írsz, azonban abban reménykedem, hogy túlzás részedről gyógyíthatlannak tartani, hiszen ma már annyi mindenre tudnak az orvosok patikát, hogy bizonyára a te betegségedre is van ír. Benedek professzornak itt is nagy híre van, ő talán tud segíteni rajtad...

Tartós javulást kívánva feleségemmel együtt üdvözlünk, s kérlek add át feleséged őnagyságának kézcsókjaimat.

Budapest, 1940. június hó 12-én.

Téged szeretettel ölel
Pista

Kedves Jenőm!

...Az Ady-maszkot meg fogom szerezni, sajnos az enyém Zebegényben van. Pátzayval beszéltem és ő mondta, hogy a gipszöntőnél van a negatív. Öntetni fogok belőle és amint készen van, elküldetem. Ez azonban egy bizonyos ideig el fog húzódni. Sajnálom, hogy Felsőbányát nem ismerem, ahol most dolgozol, de mindenki azt mondja, hogy kedves szép kis város.

Budapest, 1941 június hó 11-én.

Barátsággal ölel
Pista

Kedves Jenőm!

Az Ady-maszk öntvénye nem az én példányomról készült ugyan, de remélem ennek dacára meg vagy vele elégedve. Az összeg, amibe került, olyan csekélység, hogy engedd meg, hogy a maszkot neked ajándékozhassam.

Nagy örömmel tölt el, hogy egészséged visszatért... mit éppen az iskolaév megkezdésére tudtam befejezni. Így Zebegényben nem is voltam és magamnak nem tudtam semmit sem csinálni.

Mindnyájunk nevében nagyon köszönöm úgy neked, mint kedves feleségednek a szíves nyári meghívást, de jövő nyáron is Győrben kell dolgoznom, ugyanabban a templomban egy másik freskón, s ez a munka megint ki fogja tölteni az egész nyaramat. Remélem azért egyszer még majd eljutok Bányára.

Budapest, 1941 november hó 2-án.

Szeretettel ölellek
Pista



Szőnyi István: Esernyők



Meo da Siena: Tóbiás az angyallal



Toszkán festő:

gyenkezniük. Az a jámbor *sienai festő* (XIV. sz.), ak oly szívre ható naívsággal festette meg Krisztus keresztr feszítését, az egyszerű háromszög-szerkezetben a kính lálra szánt istenfia nehézkes testét, a mellékalakok idon talan kezét, a kivégző-legénység néples martalóc-csopo tozatát, rongyos és pórias öltözékét, az a sienai fes bizonyára Krisztusban és a művészetben szeretett tes vérének vállalta volna a mi *aranyosmaróti mester*ünk (1450 körül), aki nem több tudással és nem keveseb áhítattal dolgozott mártírjelenetein, nem tudott megbi kózni a vidékies várépület statikai egyensúlyán k ábrá zolásával, durván elnagyolta a kíváncsiskodó díszruhá hölgy vonásait, de annyi borzalmat tudott zsúfolni a hó hér ijesztő alakjába, a magasra emelt kard óriási, szila

„Baltimore-i Paris" mestere: Leány az egyszarvúval

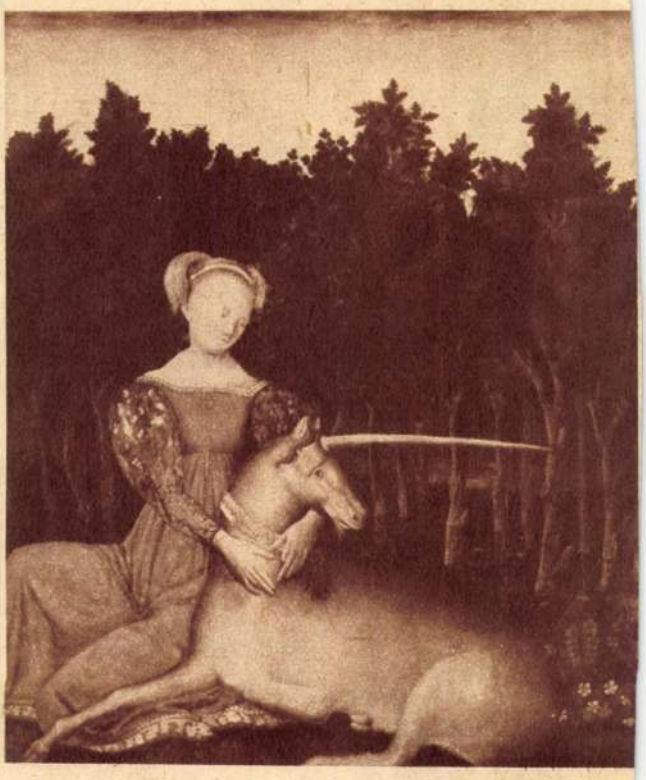











„Első Zebegényi Képgyár"



ZEBEGÉNY— SZŐNYI NÉLKÜL

Amíg Zebegény felé döcögött a vonat — pöfögvedohogva erőlködött a kis mozdony, vagy húsz kilométeres sebességgel, mint *Petőfi* idején, ki megénekelte hazánk ez első vasútvonalát — emlékeimből előidéztem, amikor — elsőízben — Szőnyi Istvánnal tettem meg e vicinális-utat. Őt kísértem haza, Zebegénybe, egy pénteki napon. Mint a Képzőművészeti Főiskola tanára, a budapesti Epreskertben élt, tanítványai körében. De a hétvége az otthoné volt, a családé, Zebegényé...

Megházasodván, 1924-ben költözött ki a festő a Duna mellé, s 1960 szeptember 1-én — most múlt három esztendeje — fogadta be elfáradt testét a folyammal szembenéző domboldal, a zebegényi temető.

Azóta Zebegény — nehéz elképzelni 36 év után — Szőnyi nélkül...

A táj változatlan, mint a Szőnyi-képeken. A vonatablakból emberek munkáját lehet megfigyelni: széles, tempós mozdulataikból nyugalom árad, mint a környező tájból — akár a festő képein. Azon a vonat-úton, a maga csöndes hangján ezt mondta Szőnyi, mikor már a váltókon csattogott a vonat: — *Öt esztendő kellett, míg átéreztem a táj lelkét, amíg vissza tudtam adni mindazt, amit látok, amíg véremmé vált az optikai kép, ami körülvett...*

S most csupán egy furcsa, nagy üveg-homlokzatú építmény igazít el már messziről a harmonikusan tájhoz tartozó falusi épületek között: a jó barát, *Szelle* Kálmán építész-tervezte s megépítette műteremház. Ahogyan Szőnyi nevezte el, tréfásan: *„Első Zebegényi Képgyár"*...

A „Képgyár", ami egy paraszthéz toldaléka, s amit falusi mesterek barkácsoltak össze helyi anyagokból, a legegyszerűbb elemekből, a festő lényéből fakadó puritán igényekre — modern műterem mégis, méltó kerete Szőnyi művészetének. Ám alig készült el — elhunyt a Mester s így tanítványai használhatják csupán műtermét, az alkotóházzá vált műteremházat...

De „műteremnek", az igazinak, megmaradt az ötholdas kert: heggyel-völggyel, fenyvessel-erdővel, az évtizedek alatt ültetett háromszáz gyümölcsfával, tenyérnyi rétekkel s parányi kaszálókkal.

— *Nem hiszem, hogy a világon még egy festőnek ilyen testhez álló műterme lenne* — mondotta volt akkor Szőnyi, ahogyan végigvezetett birodalmán. — *Minden témám nemhogy Zebegényben, de ebben a nagy szabadtéri műteremben születik, ahol két hegy, két völgy, almáskert és fenyőerdő váltogatják egymást. Szinte ki sem kell mozdulnom innen... Pedig emlékszem rá, amikor megnősültem, jó barátaim nagy megrökönyödéssel vették tudomásul, hogy vidékre költözöm. Egy alkalommal, szép tavaszi napon, Aba Novák Vilmos és még többen kijöttek, meglátogattak az én tusculánumomban. Felvittem őket oda, a dombtetőre, ahhoz a három padhoz. Onnan a legszebb a kilátás: látni a Dunát és a gyönyörű panorámát. Aba Novák Vili akkor kijelentette: most már meg tudja érteni, hogy képes voltam Budapestet feláldozni Zebegényért...*

Az elcsöndesedett házban, az öreg bútorok s könyvek között — a képek helye jórészt üres a falakon, hiányzik a klasszikus *„Zebegényi temetés"* s a többi, családi házban őrzött kép: most augusztustól novemberig Berlinben részesei egy reprezentatív Szőnyi Kiállításnak — a Mester felesége, a hűséges s nagyon csendes *Duci néni* fogad, akivel félve beszélgetek, keresve a szavakat, hogy minél kevesebb fájó emléket kavarjanak fel.

— Most hogyan tovább: a műveiben élő Szőnyi és [illegible] választott pátriája, Zebegény... — kérdem, be sem fejezve a mondatot.

— *Iszonyodott attól, hogy a személyét belekeverjük a művészetébe* — mondja halkan, de határozottan —, *a halála után sem akarom... Sokszor mondta, hogy csak a mű a fontos.*

Szőnyi művei pedig addig élnek, amíg a magyar művészet. Amíg a Duna Zebegény alatt folyik, s a felhők az égen oly sokféle formában váltják egymást.

Elbúcsúzom, s a Tanácsháza felé veszem az utat. Közben arra gondolok, hogy a Duna-kanyar az ország egyik legfestőibb tája, neves kiránduló helye. (64 község, 220 000 lakos!) S aki erre a vidékre téved utasként, kirándulóként, turistának, vagy éppen üdülésre, bizonyosan felkeresi Zebegényt is.

(Gink Károly felvételei)

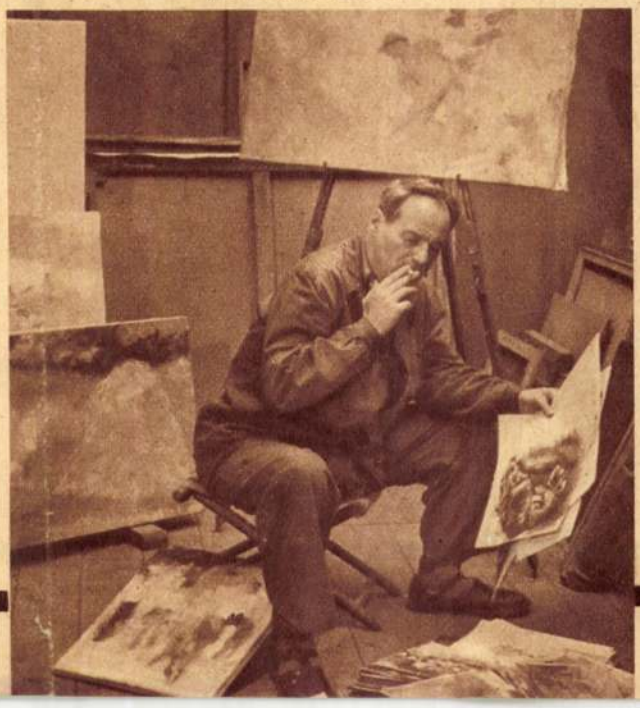

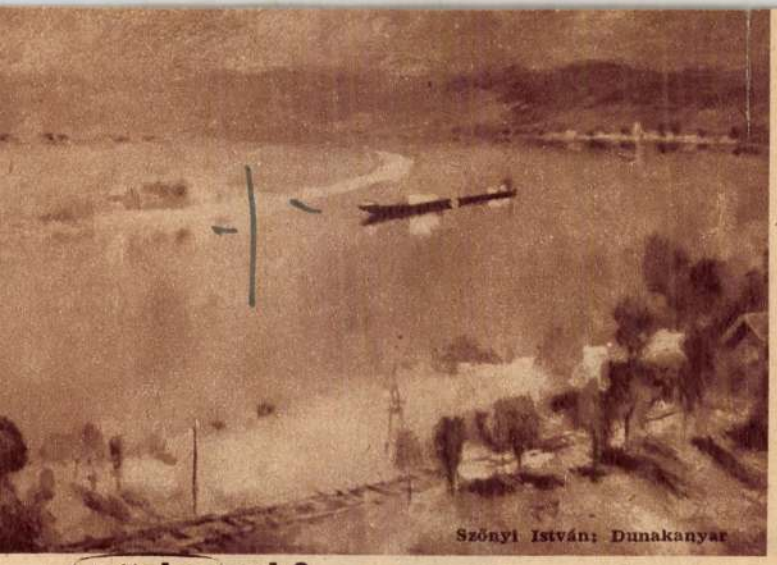

Szőnyi István: Dunakanyar

A tanácsnál *Mundi* József titkár egészíti ki gondolataimat:

— Zebegénynek, a falunak s látogatóinak nincsen semmiféle művelődési háza. Szelle Kálmán építész, aki a Szőnyi műtermet építette, a mi építési tanácsadónk, társadalmi munkában. Ő javasolta: építsünk olyan kultúrházat, amiben nem csak mozi, meg különféle termek lennének, hanem az emeleten múzeum is, Szőnyi Istvánnak, akiről most neveztük el a Duna-menti új parkot, a festőnek műveivel. Ez lenne méltó Zebegényhez, hiszen őt itt mindenki szerette és ismerte . . .

Zebegényi Szőnyi István Múzeum.

Közös erővel, összefogással nem is olyan elképzelhetetlen álom. Összegyűjteni Szőnyinek és kortársainak zebegényi képeit . . . Olyan szép elgondolás, hogy érdemes töprengenie rajta mindenkinek, aki tehet ezügyben valamit.

mit olvassunk?

MAGYAR FESTŐMŰVÉSZEK ALBUMAI

A negyvenes években nálunk is keresettek voltak a genfi Skira cég nagyméretű, szép fehér borítójú, vékony művészeti albumai, melyekben főként a francia impresszionisták műveinek pompás színnyomatait csodálhattuk meg. Külső kiállításában erre az emlékezetes vállalkozásra hasonlít a Képzőművészeti Alap kiadójának 1961-ben kezdett új sorozata, mely kiváló magyar festők két-két tucat alkotását mutatja be csupa színes fényképmásolatban, rövid bevezető szöveggel.

Eddig hat album jelent meg a sorozatban: Végvári Lajos: Munkácsy Mihály; Patakyné Brestyánszky Ilona: Mednyánszky László; Ybl Ervin: Csontváry Kosztka Tivadar; Pogány Ö. Gábor: Derkovits Gyula; Végvári Lajos: Szőnyi István és D. Fehér Zsuzsa: Domanovszky Endre. Mint látjuk, Domanovszky személyében élő művész is bekerült a sorozatba — remélhetőleg mások is követik.

A bevezető tanulmányok nem lépnek föl a monográfia igényével; amire vállalkozhatnak: a művész legfontosabb életrajzi adatainak és stílussajátságainak népszerű ismertetése. Ezt többnyire jól is végzik el, annál jobban, minél kevésbé ragaszkodnak a művészettörténeti irodalom tolvajnyelvéhez. Kár, hogy a szűk terjedelem nemigen teszi lehetővé, hogy egy-egy műalkotást részletesebben elemezzenek, holott a közönség ízlésének nevelése leginkább ennek látná hasznát.

Egy képzőművészeti kiadvány értéke jórészt a műnyomatok minőségén múlik, s e tekintetben ma már nagyon igényesek vagyunk. A sorozat színes mellékletei kielégítik ezt a magas igényt is. Persze nem minden festmény egyformán alkalmas a sokszorosításra. Munkácsy kevés árnyalatú színvilága, Csontváry monumentális formaépítkezése jobban érvényesül a másolatokban, mint Derkovits sápadt, vacogó ezüstjei vagy Szőnyi lebegő színátmenetei. E sorok írója élénken emlékszik egy tíz évvel ezelőtti kiállítás élményére, amikor először pillantotta meg Szőnyi István Eső után című képét, a végső egyszerűségnek és a tisztán csengő természetlírának ezt a remekét, melynek tárgya nem több, mint egy alacsonyan elvágott deszkapalánk és visszatükröződése egy friss tócsában, a kerítés résein átvilágló kert zöldjével s az előtér kimosakodott gyepének esőillatával: e festmény környezetében hogy elhomályosult, eltűnt szinte a tárlat többi képének harsogóbb látványa, s a szemlélőt az örök dolgok csendes igézete érintette meg — nos, a műnyomat nem tudta ezt az élményt megismételni. Dehát az természetes is, hogy semmiféle másolat sem pótolhatja magát a művet, s a legszebb albumok is csak arra valók, hogy rögzítsék képemlékeinket, vagy kíváncsiságot ébresztve elvezessenek az eredeti alkotások áhitatába . . .

—y—

A KÉPZŐMŰVÉSZETI ALAP NÉGY KIADVÁNYÁRÓL

A sorozat — tetszetős küllemű, gazdag, tanulságos képanyaggal színesített füzetecskék — legnagyobb erénye: kíváncsiságot ébreszt hazánk műemlékei iránt. Egyelőre négy tanulmány jutott el az olvasóhoz, s mind a négy megoldja feladatát.

Szentléleky Tihamér a szombathelyi Isis-szentély történetét kutatja, majd gazdag esztétikai leírással jeleníti meg az elmúlt esztendők műemlékkutatásának legnagyobb, nemzetközi érdeklődésre is számot tartó eseményét, Szombathely sokáig rejtve maradt kincsét. Módszere az az ismeretterjesztés, amely nem éri be az olvasó meglevő ízlésének, élményeinek status quo-jával, hanem szinte rákényszeríti a gazdagodásra, az igényes szemlélődésre, eddigi ismeretei revíziójára. Nem afféle propagandafüzet, nem is „játszva tanító szimplifikálás", hanem érvényes történelmi, művészettörténeti és esztétikai igazságok rendszerezése, a tárgyhoz méltó magas színvonalon.

Ha más módszert követ is, nem hatástalanabb Végvári Lajos A sümegi Maulbertsch freskók című kismonográfiája sem. A nagyobb szépírói hevület és narratív lendület jellemzi a könyvecskét, megjeleníti a tájat is, nem csak a történész, hanem az élvező szemével. A cím talán nem egészen pontos, maguk a freskók csak részei a mű tárgyának, de a szerteágazó anyag azért ezkről sem tereli el a figyelmet.

Szalai Imre A Halászbástya című műve szolid, áttekinthető munka. A nagy anyagismerettel rendelkező, fegyelmezett stílusú szerző megkerüli ugyan azt a lehetséges esztétikai véleményt és szemléletmódot, amely nem a legkedvesebb műemlékeink közé emeli a maga korát vitathatatlanul kifejező, de egy mozgalmasabb kor ízlésével már nehezebben egyezkedő művészi konstrukciót, viszont mindent elmond róla, amit tudni, megjegyezni érdemes és érdekes.

Radnai Lóránt A Citadella című műve szükségképpen szigorúbb keretek közé parancsolja a szerző esztétikai elemzőkedvét, problémaérzékenységét, viszont beszélnie kell arról, ami önmagában nem olyan beszédes, mint a könyvsorozat többi tárgya. Ezért az arányok szükségképpen eltolódtak az egész táj kibontása, a történelmi múlt ábrázolása irányába, s ez az adott körülmények között így is van rendjén.

Négy könyv, négy műemlék. Mindegyikhez közelebb kerültünk. Lehetne rajta vitatkozni, hogy az egyes kiadványok sorrendje még jobban kifejezhette volna az elvégzendő feladatok, az ismeretterjesztés fontossági sorrendjét. Ez azonban nem érinti ezeknek a könyveknek az értékét, hasznosságát. S miközben a maguk vállalt célokhoz hűségesnek bizonyultak, egy szinte új, előzményekben szűkölködő műfajt is kikísérleteztek: bebizonyították az efajta komplex, többfelől többfélét megközelítő, mozgékony „törpe-monográfia" használhatóságát. Más művészeti ágakban nem próbálkozhatnának velük? Alighanem beválnának; oda is eljutnának, ahol a mázsákkal mérhető tudományosság és a zsurnalisztikus megközelítés — más-más okokból — riasztóan hat.

A. B.

A MŰVÉSZETTÖRTÉNET CÍMŰ SOROZATRÓL

1958-ban, a Gondolat Kiadó és a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata közös gondozásában, Csemegi Antal szerkesztésében indult a Művészettörténet című kiadvány-sorozat. Azóta valamennyi tagja — számszerint 6! — napvilágot látott. A megjelenő füzetek mind témájukat, mind az anyag módszertani feldolgozását illetően a TIT Józsel Attila Szabadegyetemének előadásait követik. Az adott korszakot kerek, monográfikus egységként tárgyalják (Egyiptom művészete; Etruszk művészet; Az iszlám művészete; A középkori Magyarország művészete stb.), a sorozat együtt azonban a művészettörténet egész folyamatát tükrözi.

A szerkesztés szándéka nyilvánvalóan az volt tehát, hogy nem tudományos teljességre törekvő, de tudományosan pontos és rendszerezett ismereteket nyújtson, s mindezt népszerű formában, s viszonylag olcsó áron adja a tanulni vágyó tömegek kezébe.

A füzetek szerzői e célkitűzésnek megfelelően elmélyült elemzésre törekednek, de mindezt adatok tekintetében mértéktartóan, előadásmódjukban közérthetően végzik. Okfejtéseikben a társadalmi-történelmi alapból indulnak ki. Szemléletesen mutatják be, hogyan objektiválódik egy-egy képzőművészeti alkotásban — építési céljain, kompozícióján, díszítő elemein keresztül — az adott kor felfogása, eszmei tartalma. Ilymódon nemcsak az olvasó művészettörténeti tájékozódását, szépérzékének fejlődését segítik elő, de történelmi szemléletét is erősítik.

Közismert, hogy a polgári művészettörténet — hasonlóan az irodalomtörténetíráshoz — európacentrikus volt. Egyéb kultúrákat vagy mint egzótikumokat közelített meg, vagy azt vizsgálta bennük, miben járultak hozzá az európai szellem diadalútjához. Viszonylagos érdektelenséggel viseltetett még a keleteurópai művészet eredményei iránt is. A szerkesztők itt feloldják ezt az arisztokratikusan zárt szemléletet. A sorozat több kiadványa teljes egészében a keleteurópai művészettörténeti dokumentumoknak szenteli figyelmét (Angyal Endre: A reneszánsz és barokk Kelet-Európában; Kelet-Európa művészete a XVIII—XIX. században). E füzetek meggyőzően bizonyítják, hogy az orosz, lengyel, csehszlovák, szerb-horvát, bolgár és román művészet is kiemelkedő jelentőségű, ha úgy tetszik: európai rangú alkotásokkal dicsekedhet.

Befejezésül annyit: úgy érezzük, a sorozat kissé túlmutat önmagán s a szerkesztőt szándékon. Népművelési célzattal közrebocsátott kiadványaink között is kiemelkedő helyet foglal el, igazi jelentősége az, hogy először vázolja fel egy magyarnyelvű, egyetemes marxista művészettörténet körvonalait. Felvetődik, nem volna-e érdemes megfelelő módon

mit ajánljunk?

SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307

Mintegy magnetofonszalagról, peregnek vissza Szőnyi Iassú szavai, melyeket kertjében mondott el, azon az alkonyaton, búcsúzásul, a dombtetőn:

— Egy alkalommal úgy volt, hogy két évre lemegyek Olaszországba, azzal a szent elhatározással, hogy dolgozni fogok. Kivittem családot, festéket, palettát, mindent az égvilágon! Meg is próbáltam festeni, de az olasz táj minden gyönyörűsége és szépsége mellett nem tudtam semmit se alkotni. Tehát van a hazai tájnak, már részemre, egy olyan adottsága, amit Itália kék ege nem tud pótolni. Ennek az érzésnek a kifejlődéséhez talán nagymértékben hozzájárult, tudat alatt is, nagy mesteremnek, Ferenczy Károlynak példája, akinek egész művészete szinte kötődött a nagybányai tájhoz. Annak szemléléséből indította el művészetének sajátos problémáit. Én már kint is szeretnék maradni itt Zebegényben, a kertben kedvenc padomról figyelve a felhők járását, a madarak vonulását és a Duna időtlen idők óta tartó, medret alakító folyását . . .

Tóbiás Áron

átalakítva és kiegészítve kötet formájában is kiadni. ... ...

SZAPPANOS BALÁZS

Farkas Zoltán:

DAUMIER

Daumier kivételes festői művét életében csak néhány festő és író barátja értette meg. Teljes igazságot csak az utókor szolgáltatott kora fiatalságától késő öreg koráig növekvő erejű géniuszának.

Farkas Zoltán szépen rajzolja meg, hogyan változtak Daumier életében elnyomott, szabadabbá vált, majd féligmeddig szabad korszakok. Daumier minden elnyomást gyűlölt, mert minden idegszálával rajongó híve volt a szabadságnak. Ezer és ezer rajzán leplezte le, gúnyolta ki az emberi lélek elnyomóit, a meghunyászkodókat, a politikai élet haszonleső szélhámosait.

Daumier a XIX. század francia művészetének legnagyobb alkotói közé tartozik. Igaza volt Balzacnak, aki felismerve kivételes jelentőségét, tréfásan így jellemezte: Ennek a huncutnak Michel Angelo bújt a bőrébe. Kevesen látták meg hozzá hasonló erővel az emberi arcon kirajzolódó lelket. Legmélyebben a kispolgári élet fonákságaiba látott bele, a kispolgáréba, aki fogyatékosságának tudatát álszenteskedéssel, hamis gesztusokkal leplezi.

Jóllehet, mint karikatúrarajzolónak nincsen párja a XIX. század művészetében, Daumier festményein még gazdagabban fejezhette ki magát. Nemcsak azért, mert a festésnek terjedelmesebb a regiszterje, mint az elvontabb rajznak, hanem mert festményein, szabadon választva témát, képzelete korlátlanul csaponghatott.

Daumier művészete ezernyi változatosságában az embert állítja elénk. Lényét minden izében emelkedett erkölcsiség hatja át. Farkas Zoltán idézi Baudelaire találó szavát, mely szerint Daumier életművéről lehetetlen teljes elemzést adni. A költő ezt alighanem azért mondotta, hogy szemléltesse, mennyire gazdag és szétágazó Daumier művészete.

Farkas Zoltán figyelemre méltó ábrázolóerővel jeleníti meg előttünk Daumier művészetét. A kis könyvet irodalom és 48 részben színes kép egészíti ki. (Képzőművészeti Alap Kiadó.)

—o—

Bodrogi Tibor:

ÓCEÁNIA MŰVÉSZETE

A legtávolabbi Keletnek is akadtak a múltban magyar kutatói. E kutatók gyűjteményeit, feljegyzéseit, fényképfelvételeit a budapesti Néprajzi Múzeum őrzi. Bodrogi Tibor az általa bemutatott alkotásokat a múzeum óceániai-indonéziai gyűjteményéből válogatta ki, s látta el értékes bevezetéssel. Ebben elsősorban arra törekedett, hogy az óceániai művészet jellegzetes sajátosságait és a különféle műfajok társadalmi-vallási gyökereit láttassa meg az olvasóval. Ha e művészet formái sokrétűségükben számunkra szokatlanok és távoliak is, Bodrogi megmutatja, hogy e művészet is a valóság megragadására és az emberi érzelmek kifejezésére törekedett.

Bevezetése során tömör, világos és szemléletes magyarázatot ad a primitív művészet és az európai szemlélet összefüggéséről. Majd végigvezet Óceánia éspedig: Melanézia, Polinézia és Mikronézia, majd pedig Indonézia művészetén. A primitív szó, amellyel e művészetet jelölték, az utóbbi évtizedekben végzett etnológiai-művészettörténeti vizsgálatok alapján elvesztette korábbi pejoratív színét: konvencionális megjelölésévé vált azoknak a népeknek, melyeknek kultúrája az európai és a nagy keleti kultúrák körén kívül alakult ki. Ma már eléggé ismerjük a primitív művészet tartalmi és formai problémáit. A primitív művészetben öncélúságról nemigen beszélhetünk: a műalkotások szoros kapcsolatban állanak a gazdasági, társadalmi és vallási élettel.

A kép, amit az óceániai-indonéziai művészetről a szerző rajzolt, jórészt a múlté. A gyarmatosítás, a nyugati kultúra, a missziók munkássága szinte mindenütt lerombolta azt a világképet, amelyben ez a művészet gyökeredzett. Viszont remélhető, hogy néhány évtizeden belül, a mai forrongás elmúltával, a művészet — régi hagyományaira támaszkodva vagy teljesen új kifejezési formákat keresve — megint tükrözi majd ott is az embert és az őt körülvevő világot.

A kötetet értékes irodalom, a fontosabb gyűjtők és gyűjtemények jegyzéke és 25 szövegközi rajz mellett 170 táblakép egészíti ki. (Képzőművészeti Alap kiadó.)

—o—

A MAGYAR TELEVÍZIÓ

NOVEMBERI MŰSORÁBÓL

KICSINYEK MŰSORA

XI. 9. szombat 17.35: Foxi-Maxi kalandjai. Rajzfilm-sorozat
XI. 14. csütörtök 18.20: 1. A festékes doboz. Képes mese. 2. A malomnak nincs köve . . . Énekes népi játék
XI. 17. vasárnap 10.00 Mi újság a Futrinka utcában? Zsebkendő és tűzijáték
XI. 23. szombat 18.15: Foxi-Maxi kalandjai. Rajzfilm-sorozat
XI. 28. csütörtök 18.10: 1. Dongóvári Péter, 2. Berkenyécske

ISKOLÁSOK MŰSORA:

XI. 7. csütörtök kb. 11.00: Zenekedvelő Gyerekek Klubja
XI. 10. vasárnap 16.45: Jókai hőseivel a nagyvilágban.
XI. 12. kedd 15.30: Látogatás a leningrádi úttörőpalotában.
XI. 12. kedd 17.40: 1. 100 kérdés — 100 felelet 2. Úttörő expedíció a jövőbe
XI. 13. szerda 16.00: A holnap mestereinek kiállítása.
XI. 21. csütörtök 17.50: Paletta, Kisdobosok és úttörők műsora
XI. 24. vasárnap 10.00: Ifjú mesterek. Az Intervízió műsora
XI. 24. vasárnap 11.40: Közvetítés a Posta Múzeumból
XI. 26. kedd 17.35: 1. Kukkantó 2. Ludas Matyi

IFJÚSÁGI MŰSOR:

XI. 2. szombat 17.20: Közvetítés a dorogi „Ki mit gyűjt" klub-ból
XI. 3. vasárnap 9.00: Látogatás az Auróra cirkálón
XI. 5. kedd 17.55: 1. Szóval-tollal (ideiglenes cím) Lőrincze Lajos műsora. 2. Tánc és illemtanítás (ideiglenes cím)
XI. 6. szerda 18.05: Műsorkalauz
XI. 19. kedd 17.55: Ifjúsági Filmklub-ok vitája
XI. 30. szombat 17.30: Az Építőipari Műszaki Egyetemről

MEZŐGAZDASÁGI MŰSOROK

XI. 5. kedd 18.45: Tapasztalatok, tanulságok
XI. 6. szerda 18.25: Falusi jegyzet
XI. 12. kedd 18.40: Falujáró kamera
XI. 14. csütörtök 16.50: Házunk tája
XI. 17. vasárnap 15.40: Mezőgazdasági szakfilm-műsor
XI. 19. kedd 17.35: Tapasztalatok, tanulságok
XI. 21. csütörtök 18.35: Falusi jegyzet
XI. 24. vasárnap 15.35: Mezőgazdasági szakfilm-műsor
XI. 26. kedd 18.45: Falujáró kamera
XI. 27. szerda 18.05: Házunk tája

IPARI-KÖZGAZDASÁGI MŰSOROK

XI. 5. kedd 19.10: Csak egy kicsivel jobban
XI. 7. szerda 17.49: Mit építünk?
XI. 19. kedd 18.55: A vezetés eszközei
XI. 20. szerda 17.50: Export minőség és igény
XI. 27. szerda 18.20: Műszaki fejlesztésről
XI. 30. szombat 19.15: Dunamenti óriások (Vác)

ISMERETTERJESZTŐ MŰSOROK:

XI. 3. vasárnap 18.49: Afrika! Afrika! (Algéria)
XI. 9. szombat 18.39: A szovjet repülés története
XI. 10. vasárnap 18.20: Utazás a Föld körül (Svédország)
XI. 14. csütörtök 16.30: Élet és halál között. A molekuláris biológia sikereiről. Az Intervízió műsora Moszkvából
XI. 16. szombat 18.35: Afrika! Afrika!
XI. 23. szombat 19.15: Nagy pillanatok, nagy felfedezések
XI. 26. kedd 19.05: Az orvos válaszol (Téli öltözködés)
XI. 28. csütörtök 21.25: Hol tart ma az orvostudomány?

KÉPZŐMŰVÉSZETI MŰSOROK

XI. 3. vasárnap 18.10: Négyszemközt a műalkotással
XI. 24. vasárnap 18.20: Műalkotás születik. Papp Gábor előadása

TV-JÁTÉKOK, TV-JÁTÉKFILMEK, TV-OPERA

XI. 6. szerda 20.15 Nagibin: Feinőttek iskolája. TV-játék
XI. 10. vasárnap 20.30: Dallapiccola: Éjszakai repülés. TV-opera
XI. 17. vasárnap 20.05: Rendszáma ismeretlen. TV-film
XI. 24. vasárnap 21.05: Száz évben egyszer. TV-film

SZÍNHÁZI KÖZVETÍTÉSEK

XI. 2. szombat 19.30: Szigligeti: Liliomfi. A Nemzeti Színház vendégjátéka
XI. 3. vasárnap 9.30: Csajkovszkij: Diótörő
XI. 7. csütörtök 19.30: Gyarfás Miklós: Változnak az idők
XI. 9. szombat 19.05: Strauss: Tavaszi hangok
XI. 13. szerda 19.05: Dosztojevszkij: Bün és bünhődés
XI. 20. szerda 19.05: Akszjonov: Kollegák
XI. 27. szerda 19.05: Vidéki Színházak TV fesztiválja 1963/64

Magyar Televízió, Műsorszerkesztőség

Magyar Hírlető

ESEMÉNYNAPTÁR ÉS MŰSORJAVASLATOK

JANUÁR HÓRA

Január 1.:

5 ÉVE 1959-BEN GYŐZÖTT A KUBAI FORRADALOM

Filmjavaslatok:

Dicsőséges Kuba. Kubai dokumentumfilm, normál és keskeny változatban.
Kubai hétköznapok. Szovjet dokumentumfilm, normál és keskeny változatban.
Ünnep a forradalmi Kubában. Szovjet dokumentumfilm, normál és keskeny változatban.
Pedro a Sierrába megy. Kubai játékfilm.

Január 3.:

125 ÉVE 1839-BEN SZÜLETETT THALY KÁLMÁN KÖLTŐ, A KURUC KOR KUTATÓJA

Versjavaslat:

Thaly Kálmán: Esztergom megvételéről. Megjelent a Magyar Költők c. Antológia II. kötetében.

Január 19.:

125 ÉVE SZÜLETETT P. CÉZANNE FRANCIA FESTŐMŰVÉSZ

Könyvjavaslat:

Genthon István: P. Cézanne. Képzőművészeti Alap, Bp. 1958. A művészet kiskönyvtára c. sorozatban.

Január 19.:

15 ÉVE 1949-BEN HALT MEG SZERAFIMOVICS SZOVJET ÍRÓ

Könyvjavaslatok:

Szerafimovics: Erdőtűz. Elbeszélések. Európa Könyvkiadó Bp. 1961.
Szerafimovics: Vasáradat. Új Magyar Könyvkiadó Bp. 1955.
Szerafimovics: Vihar a tengeren. Elbeszélések. Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Bp. 1958.

Január 21.:

40 ÉVE 1924-BEN HALT MEG VLAGYIMIR ILJICS LENIN

Filmjavaslatok:

Látogatás a Szmolnijban. Szovjet normál dokumentumfilm, normál és keskeny változatban.
Vlagyimir Iljics Lenin. Szovjet dokumentumfilm, csak normal változatban.
Leningrád. Szovjet dokumentumfilm, normál és keskeny változatban.
Lenin szülőföldjén. Szovjet színes dokumentumfilm, csak normál változatban.
Visszaemlékezések Leninre. Szovjet dokumentumfilm, normal és keskeny változatban.

Január 24.:

80 ÉVE 1884-BEN SZÜLETETT GÁBOR ANDOR ÍRÓ, PUBLICISTA

Műsorjavaslatok:

Gábor Andor—Szilágyi György: Vacsora előtt. Vidám jelenet. Megjelent a Színjátszók Könyvtára sorozat 115—116. számában Népszava Könyvkiadó Bp. 1955. Kezdő, haladó és fejlett csoportnak.
Gábor Andor: Mária. Egyfelvonásas. Megjelent a Játékszínsorozat 21. számaként a Gondolat Könyvkiadónál Bp. 1960. Haladó színjátszó csoportoknak.

Könyvjavaslatok:

Gábor Andor: Összegyűjtött cikkek. Szépirodalmi Könyvkiadó, Bp. 1955.
Gábor Andor: Tarka rímek. Szépirodalmi Könyvkiadó Bp. 1962.
Gábor Andor: Színművek. Szépirodalmi Könyvkiadó Bp. 1959.
Gábor Andor: Összegyűjtött novellák. Szépirodalmi Könyvkiadó, Bp. 1954.
Gábor Andor: Összegyűjtött versek. Szépirodalmi Könyvkiadó, Bp. 1954.
Gábor Andor: Válogatott művei. Magyar Klasszikusok c. sorozatban. Szépirodalmi Könyvkiadó. Bp. 1961.
Gábor Andor: Válogatott cikkek. Szépirodalmi Könyvkiadó Bp. 1953.
Gábor Andor: Válogatott versek. Szépirodalmi Könyvkiadó Bp. 1953.
Gábor Andor: Ahogy én látom. Tárcák, glosszák. Szépirodalmi Könyvkiadó. Bp. 1958.
Gábor Andor: Bécsi levelek. Athenaeum Bp. 1950.
Gábor Andor: Berlini levelek. Szépirodalmi Könyvkiadó Bp. 1960.

Január 25.:

90 ÉVE 1874-BEN SZÜLETETT W. S. MAUGHAM, ANGOL REGÉNYÍRÓ

Könyvjavaslatok:

Maugham: Eső. Elbeszélések. Szépirodalmi Könyvkiadó, Olcsó Könyvtár sorozat. Bp. 1960.
Maugham: Sör és perec. Európa Könyvkiadó, Bp. 1956.
Maugham: Színház. Regény. Európa Könyvkiadó, Bp. 1957.

Filmjavaslat:

Csodálatos vagy Júlia. Osztrák—francia játékfilm. A Színház c. regény filmváltozata.

Január 27.

15 ÉVE 1949-BEN HALT MEG B. V. ASZAFJEV SZOVJET ZENESZERZŐ ÉS ESZTÉTA

Könyvjavaslat:

Aszafjev: Az orosz zene mesterei. Zeneműkiadó, Bp. 1962.

---

nyelvművelés

Miért nem Volgagrád?

Új nevet kapott az a szovjetunióbeli város, amelyben a második világháború sorsdöntő ütközetét vívták: **Volgográd** lett belőle. Az elnevezés az orosz anyanyelvűek szemszögéből fölöttébb szerencsés: az összetétel előtagjaként álló **Volgo** segít a tájékozódásban, megkönnyíti a térbeli, térképen való elhelyezését ennek a helységnévnek. Az orosz nyelvet beszélők ugyanis jól tudják, hogy a **Volgo** nem egyéb, mint a **Volga** alakváltozata. Szóösszetételek előtagjaként előforduló főnevek és más szófajták az oroszban **o** végződéseket szoktak kapni: **szam — szamo-var, szamo**-sztojatyelnij; **vengerszkij — vengerszko**-russzkij szlovarj; **Volga,** Don — **Volgo**-Donszkij kanal stb. Az oroszban semmiféle nehézséget vagy zavart nem okozhat tehát a **Volgo** azonosítása a **Volgá**-val.

Sajnos, nem állíthatjuk ugyanezt a magyarba változatlan formában átkerült **Volgográd** városnév előtagjáról. A magyar anyanyelvűeknek egyáltalán nem magától értetődő, hogy a **Volgo** és a **Volga** azonos. Az új elnevezés számunkra ezért nem könnyíti meg a tájékozódást; ezért látszik kevésbé szerencsésnek a **Volgográd** a magyarban, mint az orosz nyelvben. De ezen a bajon könnyen segíthetnénk! Helyreállna az egyensúly, ha **Volgagrád-ként** emlegetnénk ezt a várost. Első hallásra is rögtön tájékozódnánk, és bizonyosan tudnánk, hogy a **Volga** mentén található. Íme, az első érv a **Volgagrád** mellett!

De egyáltalán van rá példa, hogy megváltoztatott formában vettünk át idegen városneveket? Némi túlzással azt mondhatnánk; úgyszólván csak erre van példa! Az eredeti **Paris** a magyarban **Párizs; Praha Prága; Beográdból** nálunk **Belgrád, Dresdenből Drezda, Leipzigből Lipcse, Napoliból Nápoly; Wienből Bécs** lett stb.

A hangalaki változattól a merőben eltérő szóig sokféle megoldás lehetséges és ismeretes ezen a területen. Mindenféle általános gyakorlat, hogy a kölcsönző nyelv saját hangrendszeréhez és alkatához igazítja az idegenből átvett földrajzi neveket. A **Volgográd** hangcseréjének ilyen értelemben semmiféle akadálya nincsen.

Éppen ellenkezőleg! Azt lehet nagyon nehezen megmagyarázni, hogy miért honosítunk meg egy idegen tulajdonnevet két változatban is. Ilyesmire esetleg akkor lenne szükség, ha átírási, hangjelölési akadályok jelentkeznének.

Végül hadd érveljünk azzal is, hogy a **Volgagrád** elválasztása jóval természetesebb, sokkal egyszerűbb lenne **[Volgagrád],** mint a magyar anyanyelvű számára összetételként nem elemezhető **Volgográdé [Volgog-rád].**

Miért ne írjunk, mondjunk **Volgagrádot,** ha már régebben és többen ismerjük a **Volgát,** mint a **Volgot?**

Hernádi Sándor

NÉPMŰVELÉS
Az Országos Népművelési Tanács folyóirata. „INDEX 25.650"
Megjelenik havonta egyszer.
Szerkesztő: Dr. Ibos Ferenc. Szerkesztőbizottság: Varga Edit (Művelődésügyi Minisztérium), Kádár Ivánné (SZOT), Gál Imre (Borsod megyei SZMT), Szabó János (KISZ), Szalai László (Tanítóképző Akadémia, Szombathely), Kiss Imre, Kamarás Rezső (Népművelődési Intézet), Schillinger Attila (Eger, Művelődési Ház), Varró József (TIT), Mihályfi Ernő (Magyar Nemzet), Maróti Andor (ELTE). Kiadja a Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó Sala Sándor. Szerkesztőség és Kiadóhivatal: Budapest, VII., Lenin körút 9—11. Telefon: 221—285. Nyomta: Egyetemi Nyomda. Budapest. Terjeszti a Magyar Posta. Egyéni előfizetések beküldhetők a P. K. H. J. 61.238. sz., közületi előfizetések a 61.066. sz. csekkszámlára. Előfizetési díj: ¼ évre 10,50 Ft, ½ évre 21 Ft.

63.3801 Egyetemi Nyomda, Budapest

Szőnyi István

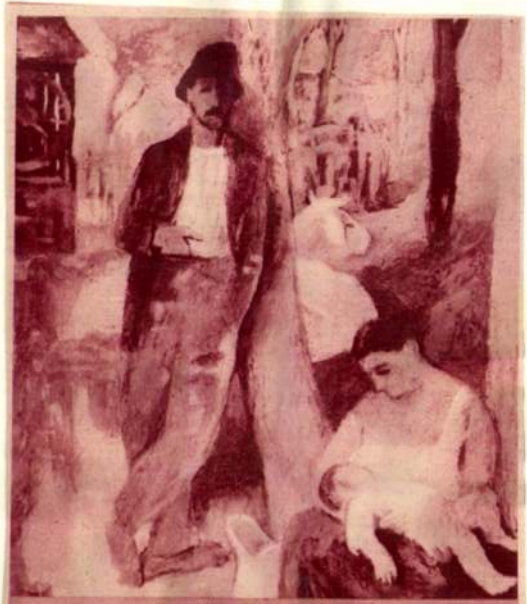

SZŐNYI ISTVÁN:
ESTE

Pesti Napló képes melléklete,
1934. márc. 4

NAPI KÖNYV
DAPEST VIII. STÁHLY-UTCA 1.

tiványi Gyula dr.
művészeti Muzeum tit-
kára urnak

ke-tér 7.IV.4. BUDAPEST

lage szerelmei, A sziget titka, Az elveszett ügyvéd, Dr. Witty kalandjai, John Regan tábornok stb. Magyarra sajnos, egyik sincs még lefordítva. Azt mondja: franciára, olaszra, spanyolra, hollandra, dánra sok művét lefordították, magyarra és németre azonban egyet sem.

Kérésemre ideadja egy bájos kis novelláját, hogy fordítsam le az *Uj Idők* számára. Az Uj Idők következő száma az elbeszélést közölni is fogja.

Mikor fölállok, hogy elbucsuzzam, látom, hogy a könyvei között keresgél. Kettőt kiválaszt.

— Olvassa el, ha érdekli, — mondja, — de aztán hozza vissza.

— Nem is mertem volna kérni, — mondom meghatottan és magamban csodálkozom rajta, hogy igy ideadja nekem kedves könyveit, egy félórai ismeretség után, mikor azt se tudhatja tulajdonképpen, ki vagyok és hol keressen, ha nem hozom vissza őket. Én a barátaimnak se adok ilyen könnyen olvasnivalót.

Az egyik könyv vallásfilozófiai munka: *Lehetek-e keresztény?* Ennek James O. Hannay a szerzője. A másikat George A. Birmingham irta s a címe: *A dédanya.* Milyen gyönyörü kiadás mindakettő! Élvezet kézbe venni őket. Nagyszerü, könnyü papiros és kitünő nyomás.

Ezt a vallásfilozófiai könyvet már itt irta Pesten Mr. Hannay. Az előszó alatt legalább ez van: Budapest, 1923. Az előszó különben olyan szép, hogy ideiktatok néhány sort belőle:

„Nem azokhoz a boldogokhoz szólok, akik tisztán és egyszerüen meg tudták őrizni gyermekkori hitüket. Sőt azt remélem, hogy ők nem is fogják elolvasni könyvemet. Sok olyat találnának benne, ami fájna nekik és megzavarná őket; habár hiszem: még ők is megéreznék, hogy én is azt az Istent szeretem, akit ők szeretnek s akit ők sokkal több hittel, sokkal több odaadással szolgálnak, mint én . . . Azokhoz szólok, férfiakhoz és asszonyokhoz, akik tisztelettel és alázattal néznek föl Jézusra, akik szeretik a krisztusi életfelfogást, akik még dédelgetik gyermekkoruk vallásának gyöngéd emlékeit, de mert nem tagjai semmiféle keresztény gyülekezetnek, azt hiszik, nincs hely számukra az egyházban és hogy nem is keresztények többé . . . Lehet, hogy senkinek sem lesz haszna abból, amit irtam. De higyjék el, hogy becsületesen, jó szivvel irtam . . . Azt reméltem, hogy segítek Krisztust megtalálni azoknak, akiket szeretek. Krisztust, a lelkek megváltóját, akitől nem szabad félni, akit mindnyájan bátran követhetünk . . .“

Amig a keztyümet húzom (csak a balkezemre, mert szerencsére idejében eszembe jut, hogy az angolok mindig lehuzzák a keztyüt, ha kezet fognak valakivel), Mr. Hannay maga csomagolja be a könyveket. Át is köti szépen.

Aztán arra kér, hogy a novellát adjam vissza, ha lefordítottam és hogy, ha megjelent a cikk, küldjem el neki az *Uj Idők*-et.

— Hiszen úgyse érted, mi van benne, — mondja a felesége.

— Majd lefordíttatom! — feleli kedvesen.

Sietek haza, hogy minél előbb neki kezdhessek az olvasásnak. Legszivesebben már a lépcsőházban belefognék.

Ruzitska Mária

Uj Idők, 1924. jan. 20. 4. sz.

Művészet

Szőnyi István kiállitása

Szőnyi István nevét azóta ismeri a közönség, hogy a Szinyei Merse Pál Társaság neki itélte oda a Szinyei-nagydijat. Ez két év előtt történt. Most az Ernst-Muzeum termeit töltik be azóta festett képei és grafikai munkái. A hozzá füzött reményeket tehetsége szorgalmas fejlesztésével derekasan beváltotta. A fiatal magyar művésznemzedéknek jeles reprezentánsává fejlődött s függetlenül minden melléktekintettől, valóban művészi célok jegyében munkálkodott, a célhoz méltó komolysággal.

Művei közül kimagaslik egy nagyméretü festménye, a Danaidák cimü, amelynek reprodukcióját ebben a füzetben találja az olvasó. A mitológia meséje jó ürügy volt itt arra, hogy megmérje erejét az emberi test festői interpretálásának nehézségein. A jövés, menés, lehajlás, fáradt leheveredés mozdulat-motivumain túl alkalom nyílt itt a sok alaknak egyetlen egységbe való fogására s a nehéz feladatot kiválóan oldotta meg. Rend, nyugalom és ünnepélyesség került a képre s ehhez hozzájárul a szükre fogott színskála szép harmóniája. Szerzője fiatal kora ellenére sem zökken ki ez a kép abból a hatásból, amelyet monumentálisnak mondhatnánk. Pedig éppen napjainkban sokféle példa csábitja az ifju nemzedéket mesterkélt kisiklásokra.

Temperamentumának ily erős gyeplőre fogása mellett megengedhetett magának pittoreszk-sétákat oly vidékekre, ahol kevésbbé szigoru korlátok között lehetett mozognia. Munkásságának másik pólusát egy sor kisrétü akvarell jelzi, amelyeken mélytüzü színek nyelvén ad érdekes jegyzeteket dunamelléki tájak romantikájáról. Itt az ég és a viz ragyogó kék lapja, az ősz tüzijátéka, a beözönlő fény sugárzása pompába öltözteti a természetet s ennek gazdagságát és kötetlen erejét nagyon érdekesen tudta megragadni.

E két pólus közt helyezkedik el többi képe s külön említést érdemelnek rézkarcai, amelyeken grafikusaink egyik legtehetségesebbjével ismerkedünk meg.

A *start,* amelyen a fiatal müvész megindult, sok reményre jogosit. Örömmel nézünk folytatása elé, mert most nagyobb szükségünk van, mint valaha, arra, hogy nehéz kulturmunkánkba mentül nagyobb készültséggel kapcsolódjék bele az ifjabb nemzedék.

L. K.

„TURUL“ himzőműhely

Mindenféle és fajta legdivatosabb gép- és kézi-himzés saját tervezés szerint. Ajour, plissé, gombáthuzás, elönyomda, rajzterem

Telefön hivószám: József 128—80.

Budapest, VII, Nagydiófa u. 22. (Wesselényi u. sarok.)

Elegáns estélyi és délutáni ruhák dus választékban állandóan raktáron

EHRENFEST IRMA

Budapest IV, Papnövelde ucca 8. sz. I. emelet

Telefon: 82 – 72.

Szőnyi István

Macskám története

— Elbeszélés —

Irta: **Sas Ede**

Megvallom, hogy az állatok közül eleinte csak azokat szerettem, amelyek jól elkészítve és izlésesen föltálalva kerülnek az asztalra. De aztán megismertem Saroglya Felicián tanár urat, aki állandóan oly kékre verte a feleségét, mint a nápolyi égbolt s mint a zagyva-recsegei Állatvédő Egylet elnöke: nagyszerű dikciókat vágott ki az egyesület gyülésein. Ekkor beléptem az egylet rendes tagjai közé. Nem azért, mintha az elnök jó példáját követni akartam volna, — ez, fájdalom, nálam ki volt zárva, — de szörnyen imponált nekem a dolog: láttam, hogy az állatvédelem mily magasztos érzés az ember lelkében: még a hitvesi szeretetnél is hatalmasabb. E perctől fogva alapszabályszerüleg szerettem az állatokat, elannyira, hogy mikor egyizben házamnál féregirtásra volt szükség: előzőleg kikértem az egyesület véleményét. A választmány rendkívüli ülésben tárgyalta az ügyet s hosszu, izgatott vita után egy szótöbbséggel megadta az engedélyt.

Csak egyetlen fenevad van az állatországban, amely iránt — dacolva egyletem minden alapelveivel — leküzdhetetlen ellenszenvvel viseltetem — ez pedig a macska. E tekintetben igaza van a feleségemnek, aki szókimondó szegedi menyecske létére huszonöt évi boldog házasságunk alatt nem egyszer mondta a szemembe, hogy nagy kutya vagyok. (Nem tudom, mire alapította a feleségem ezt a meggyőződését, aligha a kutya legbecsesebb tulajdonságára: a hűségre...) De ami a kutyának a macska iránti gyülöletét illeti: abban kedves nőmnek, ismétlem, határozottan igaza van. Legénykoromban ugyan a cicuskákat is nagyon szerettem — az olvasó sejti, hogy olyan cicuskákról van szó, amelyekről Brehm Állatvilágában egyáltalán nem történik említés. Egyszer azonban egy selymes, szőke szobacica hűtlen kigyóvá változott és áldáz és örök gyűlöletet oltott a szívembe az egész fajtájával szemben.

Képzelhetik, mit érèztem akkor, amikor egyszer hazatérve, gyanus nesz ütötte meg a fülemet. Mi volt ez? Gyereksírás? Ki van zárva. Házamban kivülünk csak egy szigoruan erkölcsös kisasszony lakik, példás, szolid életü magánhivatalnoknő. Aki különben is hatvanesztendős, ha nem több, tehát a gólya korhatárát rég túllépte. Ellenben elérte azt a kort, amikor a női szív kutyákra, macskákra pazarolja azt a gyöngédségét, amit méltóbb (?) lényekre fordítani a sors tőle megtagadott.

— Hogyan, kisasszony? — kérdeztem mosolygó nyájassággá változtatva a bensőmben forrongó dühöt, amikor meggyőződtem róla, hogy valóban nem kutya van nála a kertben, de macska van a lakásában. (Sohse hittem volna, hogy ekkora színész veszett el bennem...) Hogyan, Rózsika? Mért tart kegyed macskát?

— Mért ne tartanék én macskát?

— Mert macskát csak a vén kisasszonyok tartanak, kegyed pedig még ahhoz fiatal...

Rózsika (a legöregebb Róza nénik is szívesen ragaszkodnak a Rózsika titulushoz) mosolygott és akceptálta a bókot. (A legidősebb hölgyek se veszik gúynak, ha azt mondják nekik, hogy valamihez még fiatalok.) De azért ez a ravasz udvariasság nem vette le a lábáról és nem mondott le a macskájáról.

Ám amin nem tudtam segíteni én, azon segített maga a macska.

Jött a tavasz, a kikelet, amikor is a virágnak nem lehet megtiltani, hogy ne nyíljék, a macskának pedig, hogy ne másszék a háztetőre. Rózsika cicuskája is nagyszerü kirándulásokat tett a bübájos holdvilágos éjszakákon és olyan szerenádokat adott, hogy nincs az a Kodály Zoltán, aki híven le tudná kottázni. Ami úrnőjét hallatlanul elkeserítette. Hát ez a könnyelmü, ledér teremtés nem tudta követni ezt a példát, amit ő ád neki? Hogy meri ez a hitvány állat élvezni azt a boldogságot, amit ő egész életében sohse élvezhetett? Röviden: halálra itélte a macskát. Egy kanál tej, egy falat hús nem sok, de annyit se adott neki. Pusztuljon!

Az öröm azonban, amit afölött éreztem, korainak bizonyult. (Úgy van az az életben, hogy az öröm rendesen korai, a bánat pedig rendszerint késő.) Feleségem szívében ugyanis 1. vagy a jóindulat ébredt föl a macska iránt, 2. vagy a rosszindulat én irántam (kérdezek minden férjet: nem az utóbbi eset-e a valószínűbb?), denikve pártfogásába vette a cirmost.

— Csak nem fogom gonoszul veszni hagyni a szegény párát?

Itt cselekedni kellett, még pedig gyorsan és energikusan.

Korán fölkeltem és magamhoz édesgettem a cicuskát. Ez egy szép darab libamáj segítségével sikerült, ami a folyosón volt a jégszekrényben. A vén kisasszony mája volt és előző este dicsekedett a feleségemnek, hogy milyen szép libamájat vásárolt s megkérte, hogy elhelyezhesse a jégszekrényben. Gondoltam: ha eltávolítom a macskát, nagyszerüen indokolhatom:

— Lám, megint kárt tett a pákosztos bestia!

Denikve belebujtattam a macskát egy zacskóba, csinos, vonzó, sokat sejtető csomagot csináltam belőle és ellopózkodtam hazulról. Föl a villamosra!

A kocsin kivülem csak egy házaspár ült. A csomagot az ülésem alá helyeztem. Kis idő mulva pedig helyet cseréltem. A csomagot ott hagytam. A házaspár nyomban kokettirozni kezdett a csomaggal.

A legközelebbi megállónál aztán indultam az ajtó felé, mint aki le akar szállani. Észrevettem, hogy a férfi szólni akar:

— Uram, itt felejti a csomagját!

De a gondos feleség megrántotta a férje kabátját, mintha mondta volna:

— Nem hallgatsz, ostoba? Nem jobb lesz nekünk az a csomag? Ki tudja, micsoda drága holmik vannak benne?

A villamos megállott. S én leszálltam. Pedig Isten uccse, nagyon szerettem volna láthatatlan alakban ott maradni s követni a derék házaspárt. Hadd láttam volna, milyen örvendve viszik haza a csomagot, mily lázas türelmetlenséggel borítják ki, s hogy éri utol őket nyomban a Nemezis: hogy ugrik szemük közé a macska! Ahogy én a Sors igazságosságát és a férjek szerencséjét ismerem, bizonyos, hogy a férfit karmolta össze. S ahogy az asszonyokat ismerem: az is bizonyos, hogy dacára annak, hogy a férj akart engem figyelmeztetni, mégis az asszony támadt rá:

— Nem biztattalak, hogy figyelmeztessük a csomagjára azt az urat? Úgy kell neked, vén tolvaj!

Mondom: ezt a jelenetet már csak a logikai következtetés révén tudtam magamnak lefesteni. S mint aki dolgát legjobban elvégezte, tértem haza, ahol is a feleségem ezzel a kérdéssel fogadott:

— Hová az ördögbe tünt el a májam a jégszekrényből?

— A te májad?

— Igen, az enyém. Mert tegnap este megvettem a kisasszonytól...

Hogy e fölfedezésre nem estem őszinte beismerésbe: azt minden feleséges ember el fogja nekem hinni...

*

Aki azonban azt hiszi, hogy ez a történetem poénje, nagyon csalódik. Elkövetkezett ugyanis a premiérem a Városi Színházban. Az elnéző közönség többizben a lámpák elé tapsolt. S a bemutatót követő napon kik állítottak be hozzám? Ama bizonyos villamosvasuti házaspár. A férj hóna alatt gyanus csomag.

— Ott voltunk ám a színházban, — ragyogott a nő szeme.

— Nagyon örvendek.

— És tapsoltunk ám lelkesen!

— Végtelenül le vagyok kötelezve.

— És megismertük önt a lámpák előtt, hogy ön az a villamos vasuti úr és...

— És?

— Visszahoztuk önnek a macskáját...

*

A macska ma is itt van nálunk. De legközelebb ismét ott felejtem a villamoson. Azonban, ha oly szerencsés leszek, hogy ismét bemutatóm lesz: a fentiekben leli magyarázatát, ha azt fogják írni a lapok:

...a szerző nem jelent meg; helyette a rendező mondott köszönetet...

Finom női fehérnemüek, ágynemüek, sifton, battisztsiffonok, Nansouck-anyagok, csakis elsőrendő készítmények nagy választékban — szolid árak
Telefon: 33—42.
Heves Lajos cégnél, V., Bécsi ucca 8. szám

Rónyai István



LÁTOGATÁS

BERNÁTH AURÉLNÁL, *és* SZONYI ISTVÁNNÁL



Magyarország hódolata Szűz Mária előtt. Szőnyi István freskója a győri templomban.

Ajtó mögött rendben, sorbarakva műterem-maradékok: képkeret-darabok, festőállvány, tulipános láda, összecsavart szőnyegek, könyvek. Szomorúan fordulok vissza s szembe jön Szőnyi István és a felesége. Fáradtan, gyászban érkeznek az óbudai temetőből, ahol egy pár napja szép, tizennyolc éves fiúk fekszik. Agyhártyagyulladás vitte el. Semmi nem számít, leszakadt a lakás, elpusztultak a legkedvesebb képek, minden korszakából a legérdekesebb, amit a feleségének adott, nem baj, csak a gyerek!

— Először a Képzőművészeti Főiskolán kezdődött el a munka. Korán, amint lehetett, hozzáfogtunk. A növendékek eltakarították a romokat, kaptak érte minden nap egy tányér bablevest. Mesterember csak a padlásnak kellett. Két ügyes gyerek még az ablakokat is bevágta azokból a képüvegekből, amik egy külföldi kiállításra vártak. Szorgalmasan dolgoznak. Sok növendékem van — 43! Nagy munka, de az embernek öröme van benne. Nincs rájuk semmi befolyással a külvilág, mintha semmi nem történt volna. Fiatalok, tehetségesek.

— Hírt kaptam Győrből, azt mondják, semmi baja nem esett annak a templomnak, ahol a tavaly befejezett képeim borítják a falakat. Nagy freskó! Ötven méter hosszú, kilenc méter magas. Az apszisben négy egyházi téma, az oldalfalon Magyarország hódolata Szűz Mária előtt.

Egy marék amatőrfényképet mutat róla. Így is, részleteiben — nagyszerű. Reális, józan művész, tiszta lélek alkotása.

— Az iskola leköt — folytatja Szőnyi István —, az a vidámító része az életnek, az ifjúság munkája. A műtermem is bent van a Főiskolán. Most ugyan nagyon tele van, ott van a Szinnyei Társaság kolozsvári kiállításának anyaga. Csánky, a Szépművészeti Múzeum volt igazgatója félt, hogy nála találják meg ennek a sok baloldali művésznek a képét, telefonált, hogy vigyük el. Így került hozzám. Csánky! Elvitte a Szépművészeti Múzeum képeit Németországba. Mindent elvitt, minden szépséget, a múzeum siralmas. Ha nem kapjuk vissza, múzeumunk lesüllyed egy tizedrangú balkáni múzeummá. Olyan galériánk volt, párját ritkította. Bár tudnánk, hová vitte!

— Mi lesz az új stílus? Jó művészek jó képeket fognak festeni: ez a stílus!

Energikus, kemény tekintettel néz a jövőbe a magyar festészet megkínzott vezére.

MÓRICZ VIRÁG.

Szőnyi István

Képes Világ
1945. jún. 1–7.



A város csinosodása.
(Hordják el a szemetet.)

Keresztury Dezső színházi levele.

Cronin-gyártmány, Gyanús muzsák
(Színházi kritikák.)

Éjjeli menedékhely
(Képriport a Gorkij-darabról)

Harc a malária ellen.

Beszámoló a Rózsa Miklós emlékkiállításról.

ORSZÁG
Escher felv.

12 OLDAL

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szőnyi István

MAGYAR NEMZET

1962 NOV 19

Növekedett az érdeklődés a grafika iránt

Szőnyi-rézkarcok jelennek meg

A Képcsarnok Vállalat kedd délelőtt a Derkovits-teremben bemutatta a sajtó képviselőinek a Szőnyi István rézkarcaiból összeállított sorozatot. *Nagy* László, a vállalat igazgatója elmondotta: köztudott, hogy a grafika és a rézkarc rendkívül fontos szerepet játszott Szőnyi István művészetében. Hagyatékában 290 rézkarclemez maradt fenn, amelyekből a művész özvegyével való megbeszélés alapján 96-ot, egyenként 50 példányban kiad a vállalat. Eddig 36 lemez készült el, s ezek 12-es sorozatban, díszes albumba kötve kaphatók. Áruk körülbelül 1400 forint, s részletre is megvásárolhatók.

Nagy László elmondotta, hogy e művészi értékű rézkarcsorozat közrebocsátásával elsősorban nem kereskedelmi célokat szolgálnak, hanem a magyar grafikának azt az európai hírnevét szeretnék visszaszerezni, amellyel a 30-as, 40-es években dicsekedhettünk. Szőnyi István grafikái és rézkarcai is ilyen rangot jelentettek, s ennek legfőbb tanúsága, hogy e rézkarcok számos európai, különösen északi állam múzeumában megtalálhatók. Közölte, hogy a grafika népszerűsítésére a jövő év első negyedében grafiai szaküzletet nyitnak meg a Bajcsy-Zsilinszky úton. E szaküzletben nemzetközi grafikai anyagot is szeretnének bemutatni, valamint kialakítani a grafika barátainak nagyobb körét.

A Képcsarnok Vállalat igazgatója ismertette a műtárgyvásárlások eredményeit. Az idén a forgalom a tavalyihoz mérten, képben, grafikában és művészeti tárgyakban *30 százalékkal magasabb*, s ez a művészet iránt megnövekedett érdeklődést tükrözi. Különösen nagy az igény a rézkarc és a grafika iránt, ezekből a tavalyihoz képest a forgalom csaknem másfélszeres. A vállalat az idén kilenc vidéki városban körülbelül *30 kiállítást nyitott meg*, s az érdeklődést jellemzi, hogy Kaposvárott a legutóbbi kiállítást szinte a fél város megtekintette. A vállalat igazgatója elmondotta, hogy igyekeztek megszívlelni a sajtó bírálatát, s az utóbbi időben a reprodukciókat modern, korszerű, fzléses keretben hozzák forgalomba.

könnyű- és él
landó bizottsá

A bizottság
kat a kérdése
választék bő
élelmiszeripari tervezés megvitatásával kapcsolatban a szabványok egységesítését érintik.

Átadták rendeltetésének a gyöngyösi félvezetőgyár első üzemegységét

György Gyula kohó- és gépipari miniszterhelyettes, kedden ünnepélyesen átadta rendeltetésének a gyöngyösi félvezetőgyár első üzemegységét. Kedden már meg is indultak a gépek, s az év végéig 62 000 germánium diódát készít az új üzem, amelynek terveiről tegnapi számunkban részletesen beszámoltunk.

Az ünnepség alkalmából az Egyesült Izzó érdekes kiállítást rögtönzött. Egymás mellett helyezték el az Izzó 1928-óta gyártott különféle rádiócső-típusait, s az ezeket helyettesítő parányi diódákat, apró tranzisztorokat. Tervrajzok mutatják szemléltetően a gyár jövőjét. A következő évben a gyöngyösi üzem már a

Befejeződött a orvosi ko

Fogadás a szovje

A 11. magyar—szovjet orvosi konferencia második napján, kedden is élénk érdeklődés kísérte a Semmelweis-teremben elhangzott előadásokat. Dr. *Rózsahegyi* István, az Országos Munkaegészségügyi Intézet főorvosa a mozgásszervi betegek újbóli munkábaállításával kapcsolatos feladatokat foglalta össze. N. V. *Kublickaja* kandidátus, a Szovjet Tudományos Akadémia központi reumatológiai kutatóintézetének főmunkatársa ismertette a Szovjetunióban — reumás betegségek esetén — a mozgásszervek romlásának megelőzésére alkalmazott módszereket. Dr. *Simon* Lajos, az ORFI igazgatóhelyettese és dr. *Szivós* Anna, dr. *Tarnóczy* Mária főorvosok ismertették a gyermekparalizisen átesett betegek orvosi rehabilitációjának feladatait. Dr. *Görgényi* Géza, a VI. kerületi tanács rendelőintézetének reuma-főorvosa és dr. *Domokos* József, a szegedi reuma-szakrendelő főorvosa hangsúlyozta, hogy a nagyhatású gyógyszerek alkal-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VAS NÉPE

Szülővidék

1961 DEC 7.

BUKAREST

Elhunyt Szőnyi István romániai magyar festőművész, a bukaresti művészeti főiskola tanára, több művészeti kitüntetés birtokosa. A bánáti születésű Szőnyi István képeit Románián kívül Párizsban, Moszkvában, Berlinben, Velencében és Budapesten is kiállították.

Szombathelyen, a Derkovits
odik.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

Hódy Gyula

DEC 7.

1021

— **Elhunyt Szőnyi István** romániai magyar festőművész, a bukaresti művészeti főiskola tanára, több művészeti kitüntetés birtokosa. A bánáti születésű Szőnyi István képeit Románián kívül Párizsban, Moszkvában, Berlinben, Velencében és Budapesten is kiállították.

— **Évek óta** foglalkoztatja a

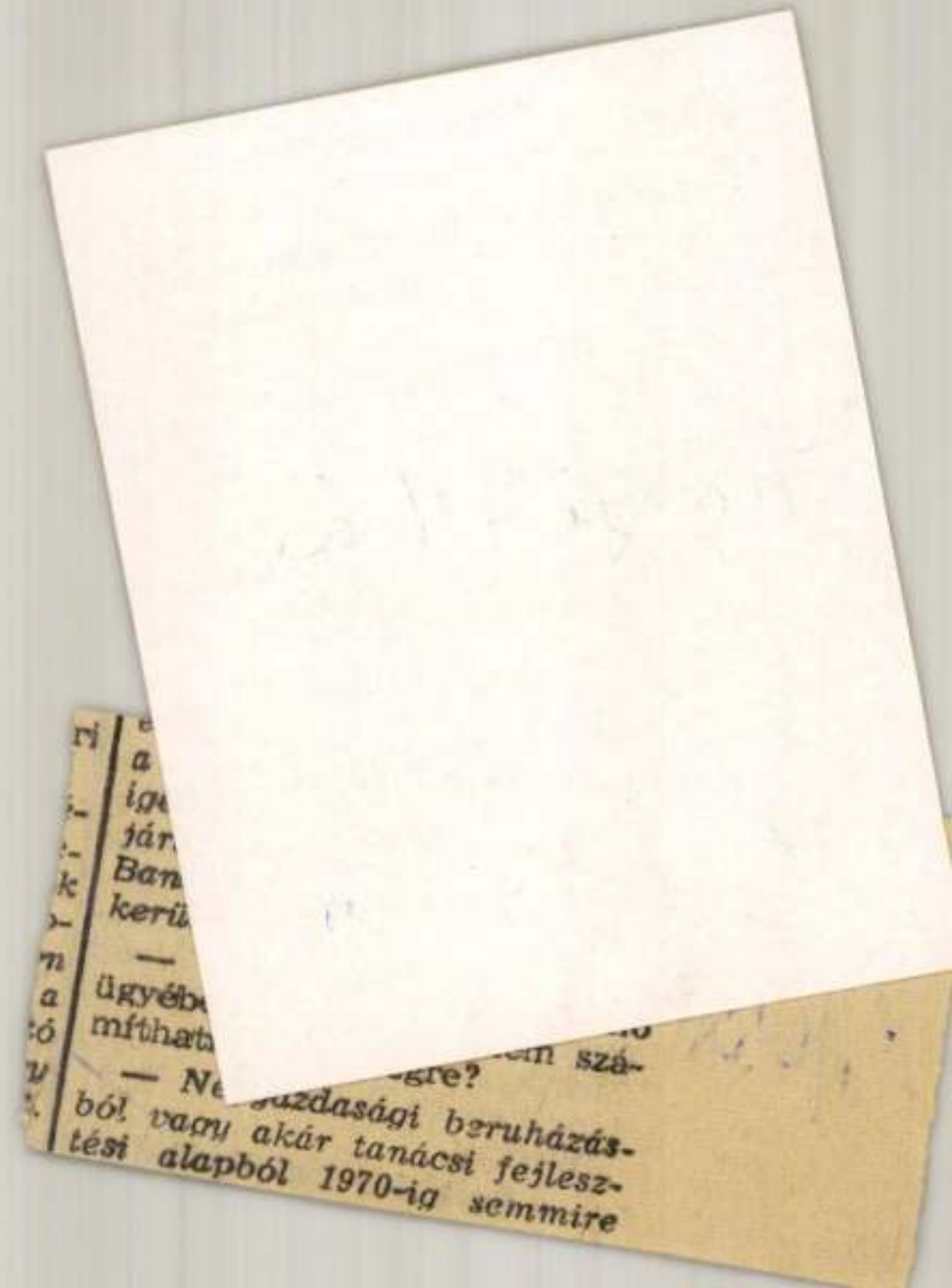

Szőnyi István

Pesti Napló Képes mell.
1935 márc. 24.



SZŐNYI ISTVÁN: ARATÁS

Megjegyzések a művészetről

Tanító és nevelő célzatú, de bizonyos vonatkozásaiban harcos írás is *Szőnyi Istvánnak*, a modern, haladószellemű magyar festés e kitűnő reprezentánsának „Kép" címmel most megjelent kis kötete. (Dr *Vajna és Bokor* kiadása.) *Érdekes* képzőművészeti munka nemcsak a szerzője miatt, aki ezúttal nem az ecsettel fejezi ki fölötte érdekes mondanivalóit a festésről és a műalkotások helyes szemléletéről, hanem azért is, mert szüntelenül *gondolkodásra késztet* kritikájával, amelyet ezúttal a művész fordít a művásárlókkal és elsősorban a műkritikával és az esztétikával szembe. A gondolkoztatás minden írás legnagyobb erénye.

Előrebocsátja a szerző, hogy a munka az ő *szubjektív* nézeteit fejezi ki s amikor ezt aláhúzza, valójában a festőművész hangját halljuk, hiszen a művészet alapja a szubjektivitás lehető teljes szabadsága. Más azonban a tudomány, amely az *objektív* szemléleten alapul és amikor az esztétika kérdéseiben a szerző helyenként, éspedig a legfontosabb vonatkozásokban, a szubjektivitásnak valami egészen szélsőségesen elszigetelt — éppen a saját művészetével nem indokolt — területére lép, erőszakban bizonyos fokig szembe kell vele fordulnunk.

Alapgondolata és helyes célkitűzése mindvégig a művészi megértésre és átélésre való nevelés, a művészi igényesség és kultúra iránti vágy felköltése már a kora gyermekségtől, komoly, kitartó munkával. Amíg ezt a munkát az iskola és az élet nem vállalja, addig a — napjainkban egyre nagyobb arányú — művásárlás csak a kezdetleges színvonalú tömegízlésnek hódoló tömegtermelés útját egyengeti... Figyelmeztetése szól a festők felé is: *ne hajszolják a népszerűséget!* Valóban, a művészet az emberiségnek egyik nagyjelentőségű *tanítója*, amelynek az a hivatása, hogy magához emeljen. A nagy művészek mindig harcos művészek is voltak, akik egy kissé koruknál mindig előbbre tekintettek, a haladást szolgálták koruk művészi és társadalmi dogmatikájával szemben. Bölcsen szembefordul az esztétikusok adathalmozó öncélú filologizálásával és a tekintetet a műalkotás *belső értéke* felé irányítja. A többi között szembefordul azokkal, akik határidőre akarják kimérni a klasszikus értékű alkotás fogalmát, holott napjaink épúgy kitermelnek klasszikus nagy értékeket mint régebben, s hogy a régiek klasszikus köntösben is alkottak gyenge műveket. Amit elmond a művész és a természet szükségszerű kapcsolatáról, az átlagos műgyűjtőkről, a mai műkereskedelemről, a dilettánsokról és őstehetségekről, a mai, úgynevezett művészi tehetségvédelemről, az irányított művészetről és a népművészet címén űzött álnépiségről, azt úgyszólván teljesen aláírhatjuk.

Amiben már vitába kell szállnunk a szerzővel, az az esztétikai elmélet körébe tartozik.

Amennyire igaza van abban, hogy a szépre való nevelés dolgában nincs értéke a szőrszálhasogató adathalmozásnak, téves útra lép, amikor — minden elméletet egy kalap alá véve — hadat üzen a művészi élményt elhomályosító „sok kusza elméletnek". Elmélete válogatja. Meg kell lepődnünk azon, hogy a szerző, aki művészetével egyike azoknak, akik annyira megértik korunkat, a műalkotást, annak megértését elszigeteli: *a műalkotásra és a megértésre közömbösnek tartja a művész egyéniségéne kés korának ismeretét.* Harcos, modern művész és l'art pour l'art, metafizikus egy személyben?

A műalkotás az *élet* megnyilatkozása, ha művészet. A műalkotást, ha valóban megérteni akarjuk, úgy kell felfognunk, ahogy azt az élet megszülte. *Az élet nem ismeri külön az esztétikát, külön a logikát, külön az etikát* — ezt tudományos elemzés és kategóriafelállítás érdekében meg kell ugyan tennünk, a valóságban azonban *mindezek plasztikus szövedéke.* A crocei intuíció és logika nem egymásnak ellentétei, hanem poláris kiegészítői... Sem a művész, sem a műélvező *nem szabadulhat ki ebből a térszerű, történelmi szemléletből.* A festmény nemcsak *optikai* természetével hat, mint azt a szerző állítja, hanem *teljes értelmi és érzelmi légkörével is.* Amikor tehát a szerző a *stílust* nem tartja lényeges tényezőnek a szépségszemlélet dolgában, ne felejtse el, hogy *éppen a stílus az, amelyben a kor és a világnézet megszólal*, tehát szóhoz jut a művész egyénisége, élettörténete is s a stílus törvényszerűsége — törvényszerűség, amely *párhuzamosan azonos a történelmi fejlődés törvényével.*

Nem lehet és nem is kell kivonnunk magunkat hatása alól, amiképpen nem lehet, de nem is kell menekülnünk a légnyomás és a földvonzás ereje alól — a szabadság nevében... Ha úgy tartja a szerző, hogy a művészet igazi megértése egy „kisszámú elit" kiváltsága, ezzel nyilván nem valamely társadalmi kaszt „elit"-világára gondol, hanem azokra, akik a puszta ámulaton és bámulaton túl a műalkotást elméletileg is megértik... S akik jól tudják, hogy a „szép" fogalmának alaki és tartalmi változásai a történelmi fejlődésből sugároznak vissza az esztétikába.

A vita tárgya roppant széleskörű, itt csak jeleznünk lehetett annak terjedelmét. Viszont teljes együttérzéssel csatlakozunk a mű befejező gondolataihoz, amelyekben a szerző szembeszáll azzal a fáradt szemlélettel, amely a művészetben harci szünetet képzel el a háború idejére... Ellenkezően, a művészetre soha inkább, mint ezekben a napokban, a jövendő építésének a feladata vár.

sz. s.

Lélektan és nevelés

Bognár Cecil egyetemi tanár tollából az *Országos Közoktatási* Tanács kiadásában lélektani kézikönyv jelent meg — pedagógusok, nevelők okulására. A hivatalosan körülhatárolt nevelési szempontok szolgálatában áll ez a munka, de amikor a szerző a sokat tapasztalt gyakorlati ember szemléletével és anyanyi szeretettel tárgya és a gyermek iránt megszólal, van sok bölcs mondanivalója mindazok számára is, akik a lélektan és a gyermeknevelés kérdése iránt a hivatásos pedagógia körén kívül érdeklődnek. A mű alacsony ára lehetővé teszi, hogy azt bárki megszerezze.

A lélektan és a nevelés szempontjai párhuzamosan szövik át a szerző gondolatmenetét egyszerű előadásban. Ha rövidre fogottan is, megismertet a lélektani tudomány fejlődésével. Erészben, ha nem is értünk minden állásfoglalása dolgában egyet a szerzővel és egyik-másik irányzat értékét illetően más is a nézetünk, el kell ismernünk tárgyilagosságra törekvését. Ám, hogy csak egyetlen példát ragadjunk ki mindabból, ami — nem nagy számban — hiányzik anyagából, megemlíthetjük, hogy a jellemtani rendszerek sorából éppen Jung karakterológiáját hagyja ki, holott az ő útmutatása ma már — akár helyeseljük, akár nem — nélkülözhetetlen tartozéka napjaink lélektani gondolkodásának és pedagógiai szemléletének.

Pedagógiai megfontolásai azon a kettős belátáson alapulnak, hogy a lélek törvényszerű megnyilatkozásai *a gyermeki lélekhez való alkalmazkodásra* kötelezik a pedagógust, aki hibát követne el, ha e lélek egyéni és általános valóságaival szemben a gyermeken kívül álló kényszer eszközével fordulna; másrészt azonban ezek a valóságok teljesen mégsem sorsszerűek *és minden egyes gyermek a maga sajátos alkatában is egy közös társadalmi cél és érdek szempontjából formálható.* E közös társadalmi cél és érdek, természetesen, már a politika területét súrolja és így a vele kapcsolatos értékítéletet a mindenkori történelmi fejlődés alakítja, mégis az a lényege, hogy általa *az egyén a közösség hasznos tagjává váljék, munkás és etikus lénnyé alakuljon.* Ilyen értelemben hasznosak a szerző gyakorlati útbaigazításai azok számára is, akik a társadalmi célkitűzés és értékelés dolgában nem mindenben haladnak egy úton a hivatalos pedagógia irányával. A legfontosabb tanulság az, hogy eredményesen nevelni komoly lélektani elmélyedés nélkül nem lehet és a szerző újra és újra a pedagógus lelkére köti, hogy *a lélektani tudatlanság emberi tragédiák forrása lehet mind a gyermek, mind a pedagógus számára.* Fölidézi a pedagógus előtt az ő rettenetes felelősségét mind a gyermekkel, mind a társadalommal szemben, ha a gyermekben csak egy osztályozásra ítélt tárgyat lát és elfeledkezik a gyermeki lélek nagy érzékenységéről.

Az már meghaladja a lélekbúvár feladatkörét — de nem a pedagógusok nevelőjét —, hogy a pedagógus számára megteremteni követelje *a helyes nevelés alanyi és tárgyi feltételeit.* Mert ezek dolgában, bizony, sok szót lehetne ejteni és a pedagógiai hibákért nem mindenben a pedagógust terheli a felelősség. Itt a mindenkori hivatalos pedagógia társadalmi nézetei és eszközkészlete, ez eszközök szociális megosztása azok, amelyekről vitázhatunk és vitáznunk kell, persze, nem a szerzővel, hanem a társadalmi küzdelmek porondján. Eltekintve, a többi között, a mű zárófejezetében — a *magyar* gyermekké nevelésről szól ez a fejezet — nem mindenben helyeselhető általánosításoktól, egyetlen megállapítással szemben kívánunk itt még állást foglalni. A szerzőnek a „javíthatatlan", a természeténél fogva „rossz", aszociális gyermekről való nézetei dolgában úgy érezzük, nem teljes a szerző okfejtése. Ez a gyermektípus nem az elmegyenge gyermek típusa, bár a modern pedagógia már e részben is produkált vigasztaló eredményeket. Maga a szerző rámutat a többi között azokra a belső szekréciós jelenségekre, amelyek orvosi úton értékesíthetők az ilyen gyermek számára. A természeténél fogva aszociális, társadalmon kívüli, oda be nem illeszthető gyermeknél a szerző megtorpan azzal, hogy itt megakad a pedagógus legjobb igyekezete is, itt nincs segítség... Átérezzük a gyakorlati pedagógus mérhetetlen nehézségeit és mégis ellent kell mondanunk ennek a pesszimista szemléletnek. Ilyen ítéletet kimondani nem szabad, de nem is kell. Az aszociális gyermek nem *a* társadalommal, hanem az *adott* társadalommal áll szemben, anélkül, hogy valamely társadalmi szemlélet hiányoznék belőle. Az átlaggyermek részére alkalmas tömegiskoláztatás számukra valóban nem megfelelő és nem igazságos, ha a hiányos pedagógiai felkészültség hátrányai miatt sommásan intézzük el őket. A modern lélektani iskolák, például, nem adják fel oly könnyen a harcot az aszociálisan viselkedő gyermekért. A szerző maga is hangsúlyozza, hogy a lélektani elemzés eszközei nem egyszer szabadítják ki a gyermeket a tragikus környezethatásból eredő, de leleplezésre, gondos vizsgálatra szoruló következményei alól, s kiderül, hogy nem a gyermek aszociális, hanem a neveltetése... A legreménytelenebbnek látszó esetekben pedig, ahol valóban csak a gyermeki lélek a forrása az aszociális magatartásnak, a lélektan ma már nem áll oly tanácstalanul, mint hinnők. Éppen a magatartási lélektan adta kezünkbe a pedagógiai megoldás kulcsát. Emlékeztetünk egy nagy magyar pedagógusra, aki azt tanította, hogy *a gyermeki lélek a maga egyéni fejlődése során rövid vázlatban átmegy az emberiség faji fejlődésének lelki szakaszain és ez a fejlődés — egyeseknél — megállhat a faji fejlődésnek egy régebbi fokán...* Mérhetetlenül tragikus az összeütközés ilyen gyermeknél az egyén és a társadalom között és ez a tragikum annál mélyebb, minél inkább valamely társadalmi rendszer az egyént a tömeg egy láncszemének tekinti, tehát a társadalom teljes súlyával és teljes ösztönével nehezedik az egyénre. Ha a társadalom egykor majd rászánja magát, hogy a gyermeket a maga adott fejlődési fokának értékítéleteivel olyan körben hasznosítsa, amely kör ennek a fejlődési foknak megfelel, a társadalmi munkamegosztásnak mai roppant fejlettségi fokán bizonyára talál majd olyan elhelyezkedési kört a ma még aszociálisnak tartott gyermek számára is, hol a gyermek *harmóniába juthat önmagával és a társadalommal.* Elvi síkon erészben az szükséges, hogy *a lélekbúvár és a pedagógus a Haeckel-féle biogenetikai alaptörvény álláspontjára helyezkedjék* és azt bármely dogmatikai szempontból magától el ne hárítsa...

—lyi

»Azt hittem, a világ sokkal fényesebb és barátságosabb«

– mondotta a svájci leány, amikor huszonkétévi vakság után meglátta a világot

Az egyik svájci orvosi folyóiratban érdekes közlemény jelent meg *egy 22 éves vak leányról*, aki sebészi beavatkozás következtében *visszanyerte a szemevilágát.* A cikk elmondja, mit szólt a látható világról ez a vakon született svájci lány.

Huszonkét évig élt vakon Silvia Colley. A csinos, intelligens lány elbeszélésekből és a vakok könyveiből ismerte csak a világot. Bátran vállalta sorsát és már 17 éves korában gép- és gyorsírónőként kereste meg kenyerét.

— Mindent pontosan tudok azért, mert vak vagyok — mondotta ebben az időben gyakran Silvia. — Tudom, hogy milyen a világ. Éppen úgy elképzelem a dolgokat, az erdőket és mezőket, a nagyvárosi uccákat és emberi arcokat, virágokat és madarakat a mások szavai nyomán, mintha csakugyan látnám azokat.

Azután jött az operáció és Silvia most már *nemcsak elképzelte, hanem látta is* a világot. Az ismert svájci sebész, aki a leány szemevilágát visszaadta, amikor levette a kötést Silvia szeméről, karonfogta és elindult vele, hogy megfigyelje első benyomásait a világról, amelyet 22 éves korában látott meg először.

„Sohasem láttam még csalódottabb arcot — írja a sebész a közleményben. — Alig sétáltunk pár percet, a leány leült egy padra és keservesen sírni kezdett."

— Egészen másként képzeltem el mindent, sokkal szebbnek gondoltam a világot — sóhajtotta. — Azt hittem, az emberek is szebbek és mindenki, mindenki boldog arccal jár a városban. A legtöbbjük azonban csunya és sötét, elutasító az arckifejezésük. Félek tőlük. A ruháju se olyan szép, mint ahogyan én azt magamnak elképzeltem. *Képzeletemben a világ sokkal fényesebb volt és barátságosabb, mint a valóságban.*

Csak órák mulva jutott eszébe Silviának, hogy most már önmagát is megnézze. Most újra sírni kezdett. Kezét csunyának találta és meztelen lábára azt mondta, hogy egyáltalában nem esztétikus testrész. Az autók, véleménye szerint, vadállatokhoz hasonlítanak és a házak barátságtalan börtönökhöz. Az állatkertben is csalódás érte. Egészen hamis elképzelései voltak az állatok nagyságáról. Azt hitte, hogy a medve akkora, mint az elefánt és az elefánt olyan nagy, mint egy ház. Megállapította, hogy bármennyi könyvet olvas az ember és bármilyen figyelmesen hallgatja mások elbeszéléseit, szem nélkül nem tud helyes képet alkotni a világról. Senki sem tudja úgy bemutatni a dolgokat, ahogy azok valójában léteznek. Silvia nem tudta megkülönböztetni a kutyát a macskától. Nekiütközött minden asztalnak és ajtónak és csak hosszú idő mulva sikerült szemmértéket szereznie. Az írógépet csak úgy tudta használni, ha becsukta szemét. Csak a tarka virágok okoztak neki örömet, a nagy városokat és a rohanó embereket visszatetszőnek találta.

A NÉPSZAVA Vasárnapja

TUDOMÁNY • IRODALOM • MŰVÉSZET

Az eltűnteknek

szinte állandó rovata van a napilapok hasábjain. Mindennap eltűnik valami vagy valaki, pótolhatatlan tárgy vagy felejthetetlen hozzátartozó. Mint mindenben, ezen a téren is változik a divat. Valamikor a legnagyobb veszteség érte az embert, ha elvesztette a bugyellárisát vagy ékszerét. (Már akinek voltak ilyen kincsei!) Emlékezhetünk, régebben nyüzsögtek az ujságokban a felhívások: „Magas jutalmat adok annak, aki visszahozza... itt... amott... elvesztett briliánsnyakékemet...“ vagy „...aki visszaadja a telefónfülkében hagyott pénztárcámat...“

Manapság ezen a téren is nagy fordulat történt, a hirdetések majdnem szivszaggató hangja a becsületes megtalálót arra kéri, hogy megfelelő jutalom ellenében adja vissza a számára értéktelen családi okiratokat vagy az élelmiszerjegyeket... (S ez utóbbiakról igazán nem mondható, hogy a becsületes megtaláló számára értéktelenek...)

Az eltűnések rovatának egyik mindig visszatérő tárgya, régente és mostanában is, az öleb. Megindító, sőt nem egyszer kétségbeesett hangú hirdetésekben hajkurássza a kutya árván maradt hím- vagy nőnemű gazdája az eltűnt kutyuskát. Szép, nagyon szép dolog az állatvédelem és az állatszeretet, gyakorlóira talán alkalmazható is némi változattal a régi példaszó: Aki az állatot szereti, rossz ember nem lehet... Nem is akadunk fenn rajta. Élénken el tudjuk képzelni, hogy aki lakásközösségben él egy kis, kénye-kedvére nevelt és szeszélyeire beoktatott hűséges ölebbel, nehéz annak elviselnie a sohaviszontnemlátás keserveit. Mindössze azért tesszük ezt szóvá, mert ez eszünkbe juttat másfajta eltűnéseket és elszakadásokat.

Szerte a nagyvilágban sok-sok ember tűnik el mostanában. (S ezúttal nem a harcterekre gondolunk, hanem az élet nagy országútjára.) És különösképpen sok gyermek...

A béke boldog éveiben a cári Oroszország vezetett e téren; a hatalmas birodalomban többmillió gyermek tűnt el évenként, szakadt el családjától. Ma nagy a konjunktúrája a gyermekek eltűnésének az egész világon és ami a legfájdalmasabb, olyan helyeken és olyan körülmények között, ahol az eltűntek után még hirdetések segítségével sem lehet kutatni.

Az indítóokok? Olyan mellékesek, hiszen pillanatnyilag nincs orvosság ellenük.

Végső fokon, minden és mindenki pótolható. Így mondják. S valóban, ha erre az álláspontra helyezkedünk, el tudjuk képzelni, hogy az elveszett pénz, ékszer, sőt még a családi okiratok és élelmiszerjegyek is pótolhatók, hiszen az élet folyik tovább és valahogy mindig lesz, még akkor is, ha a kedvenc ölebecske fut ismeretlen bánatában világgá. De ha eltűnik a gyermek vagy a szülő és visszavonhatatlanul, örökre eltűnik, az ilyesmi mindig súlyos törést okoz az emberi érzésekben, a szeretet, ragaszkodás és együvétartozás ősösztönén túl már csak azért is, hogy ilyesmi a 20. század delelőjén előfordulhat.

gm.

Egy láda fenekén

Sötét egek alatt, hogy bíbelődöm,
s nagy tervek sürgetik szívem,
tudom, hogy épül már erődöm,
nem ronthatja le semmi sem.

A fákból hajadonok lesznek lassan,
bár hajukon még dér remeg,
a légben mákony, varázs, hogy ittasan
koholjak tünde terveket.

Hitelezőm, haragosom az éjjel,
szépen aludni sohse hágy,
egy árokparton heverész reményem,
egy rongyos gyerek szemében a vágy.

Lihegek, mivel űznek boszorkányok,
de érzem, sorvad, elfogy a jelen
s míg labdaként röpülnek a talányok,
sötét mezőn remeg az értelem.

A fegyver fölkél, megborzad az erdő,
a tenger vérre vágy és nem apad,
a moszatok egén fűhaj-felhő
legyezgeti a részeg halakat.

Sok dolgom van, de lassan fogy beszédem,
s mint ama Mózes, sokszor dadogok,
Így élünk kenyéren — vízen — veszélyen
s csattog fölöttünk ikerélű fog.

Most énekem a szélbe fúvom szerte,
mint élesztő, hajnali trombiták,
már eszmél, mozog elmém, szívem terve
s a légcsövem a légnek adom át,

hogy sípoljon, s míg friss levegő árad,
hirdesse: mégis okkal éltem én,
és ellenére kényszernek, halálnak,
föltámadtam egy láda hűvös, sötét fenekén.

Vészi Endre

Svájci ujságíró riportja
Dél-Franciaország mai életéről

(Zürich, májjus 22.) A svájci lapok érdekes riportokat írnak a megszállott Dél-Franciaország életéről. Az egyik nagy ujság Marseillebe küldte tudósítóját, aki riportjában mindenekelőtt megállapította, hogy a nagy délfrancia kikötővárosban alig tudott lakást találni.

— Franciaország összeomlása óta még abban az időben is, amikor Marseille az úgynevezett „meg nem szállott területhez“ tartozott, zsúfolva voltak a szállodák. Abban az időben a megmaradt Franciaország élete az egyetlen kikötő felé áramlott. A kikötő felé, amelynek még mindig volt összeköttetése az Óceán többi partjával. A német csapatok bevonulása után ez az állapot, természetesen, megszűnt. A szállodák azonban nem ürültek ki, sőt *a lakáshiány még csak jobban növekedett.* Ebben, természetesen, szerepe van a megszálló hatóságok elhelyezési kérdésének is. Mindenfajta szállodai üzem, kicsi és nagy egyaránt, „virágzik“ most Marseilleben. A legtöbb szállodán ott van a tábla: Megtelt.

— Semmi értelme sincs — írja a tudósító —, hogy az ember bemenjen a szállodába azzal a titkos reménnyel, hogy nagyobb szobabér, vagy pedig néhány szívhezszóló mondat ellenében mégis lakáshoz juthat. Ilyenkor csak kedvetlen és rideg választ kap, mert az általános nyomorúság következtében a marseilleiek még az udvariasságról is elfeledkeztek. Végül mégis találtunk szállást. A luxuslakás egy — hálókocsi volt, amely a közlekedési korlátozások miatt amúgysem teljesíthette eredeti hivatását.

Mindenki az ujságok asszonyrovatát olvassa

— Amit a lakásviszonyokra mondtunk — folytatódik a riport —, ugyanaz áll az élelmiszerekre is. Mindenki kap élelmiszerjegyet, de amit ennek ellenében a vendéglőkben kiszolgáltatnak, arra sok dícsérő szót nem lehet mondani.

A tudósító azután megállapítja, hogy az élet aránylag olcsó. Tizennyolc francia franknál drágább menü alig van, de abban a néhány luxusvendéglőben, amelynek szabad magasabb árakat számítani, *200 frankva, vagy még többe is kerül a békeidőkre emlékeztető ebéd vagy vacsora.*

— Ilyen körülmények között igazán nem lehet csodálkozni azon, hogy mindenki az evésre gondol és mindig az evésről beszél — írja ezután. Az ujságok is ezzel a legnépszerűbb kérdéssel foglalkoznak a legtöbbet és az asszonyrovatot még a férfiak is előszeretettel olvassák. Az egyik rovat például így kezdődik: „Péntek: Alkoholmentes nap. Nem lehet felvágottat vásárolni. Cukrászsütemény engedélyezve.“

A cukrászsüteményt azonban nem szabad senkinek irigyelni, mert *még a legkevésbé válogatós emberek is szívesen lemondanak erről az élvezetről.* A szerkesztőségek azután rengeteg jótanácsot adnak, hogy mit kell csinálni a répa zöld leveleivel, mire lehet fölhasználni a krumplihéjat és hogy az alma hajából milyen felséges lekvárt lehet kifacsarni. A tojáshéjakat sem szabad eldobni, hanem porrá kell őrölni, hogy a levesbe keverve, kitűnő mészpótanyagot adjon. A francia háziasszony valóságos konyhai feltaláló lett. A pékek délután 2 és 5 óra között nem árulhatnak kenyeret és folyadékot csak úgy szolgálhatnak ki az üzletekben, ha az üres üveget a vevő átnyujtja. A franciák azért *mégsem vesztették el humorukat.* A kávépótlékot, amelyet nemzeti kávéként árulnak az üzletekben, például *blokádkávénak* nevezték el.

Soha ennyi kirándulót

— Ilyen körülmények között, aki csak teheti, állandóan utazik, cserkészik, vagy biciklitúrára indul. Ha nem is messze, legalább a legközelebbi falvig vagy tanyáig. Soha ennyi kiránduló még nem volt Franciaországban. Ezek a kirándulók a parasztoktól pénzért élelmiszert akarnak szerezni. A tojás hivatalos ára 4 frank, de a feketepiacon 20 frankot is adnak érte. Egy sovány tyúk 250 frankba kerül, vagy még többe. A nyerskávé kilója 900 frank *és az étkezési olaj literjét csak nehezen lehet 1000 franknál olcsóbban megszerezni.* A cserekereskedés is divatos. *A cserecikkek közt a legnépszerűbb a dohány és a cigaretta.* Ezeknek a cikkeknek az árát a cserekereskedelemben magasra értékelik. A dolog különösen annak jó, aki nem dohányzik, cigarettajegyeiért százakat fizetnek a boldogtalan dohányosok. A cserekereskedelemben már az is előfordult, hogy *a vidéki autobuszokon salátával, cigarettával és paradicsommal lehet pótolni a jegyet.* Legalább is a kalauzok két cigaretta, egy-két paradicsom és sokszor egy fej saláta ellenében elnézik, ha az utas nem vált jegyet.

Nizzának jobban megy

Nizzában és általában a Cote d'Azur környékén az élelmiszerellátás valamivel jobb mint Marseilleben. A környéken elegendő főzelék és saláta áll rendelkezésre, úgyhogy a *nyerskosztevők* elég könnyen — ha nem is túl változatosan — kielégíthetik igényeiket. Itt különösen a tej hiányzik, amitől elsősorban a gyermekek és a betegek szenvednek. De hiány van zsírban, krumpliban és kenyérben is. A nizzai háziasszonynak ezeken kívül azonban egy egészen különleges problémája is van. A gázművek ugyanis kevés szenet kaptak és takarékoskodni kell a készletekkel. *A lakásokban ezért a gáztűzhelyet reggel, délben és este egy-egy órára szabad csak használni.*

A cikk ezután arról ír, hogyan lehetne mindezeken a bajokon segíteni. Volna-e mód arra, hogy Franciaország mezőgazdaságát jobban kihasználják? Rögtön megállapítja, hogy a mezőgazdaságot régen elhanyagolták. Ez természetes is, hiszen azelőtt az ország a birodalom gazdagságára támaszkodott. Ma azonban megszűnt minden összeköttetés a gyarmatokkal. A Franciabirodalom nem támogatja többé Franciaországot.

Dohány vagy főzelék?

Már 1940-ben Franciaországnak át kellett állítani termelését, hogy az elmaradó behozatalt legalább részben pótolni tudja. Azonban *még mindig sok tizezer hold francia föld hever parlagon.* A termés bármilyen kismértékű szaporodása is erősen hozzájárulna ahhoz, hogy Franciaország élelmezési helyzetén segíteni lehessen. A mezőgazdasági termelés fokozása bizonyára nem a jószándék miatt késik. A föld megműveléséhez azonban sok emberre van szükség és a francia férfilakosság ma nem mindig állhat rendelkezésre ennek a célnak érdekében. De nemcsak munkáskézre, hanem szervezőkre és irányítókra is volna szükség, akik a francia föld természetes gazdagságát gyümölcsöztetni tudnák az ország javára.

Nemrégiben nyilvánosságra hozták azoknak a tartományoknak jegyzékét, amelyekben erőteljesen fokozni fogják — a *dohánytermelést.*

Szabad Nép

200.000 leies nagydíjat kapott Szőnyi István temesvári magyar festőművész

Ujabb magyar könyveket ad ki a román Állami Könyvkiadó

Ünnepélyesen kiosztották a *Román Népköztársaság Akadémiájának* első 15 tudományos, irodalmi és művészeti nagydíját. Trajan *Sumulescu*, az Akadémia elnöke ünnepi beszédében hangsúlyozta, hogy a Népköztársaság nyújtotta kedvező feltételek eredményeként máris fokozottabb tevékenység és új irányzat nyilvánul meg a kultúrélet minden terén. A munkások és parasztok soraiból új tehetségek emelkednek ki. Ezért köszönetet mondott a Román Munkáspártnak és a kormánynak.

A beszéd után kiosztották az Akadémia 15, egyenkint 200.000 lejes nagydíját. *Szőnyi* István temesvári magyar festőművész az „*Ion Andrejescu*"-nagydíjat kapta a bánáti körzeti és az állami kiállításon bemutatott művéért.

A román értelmiség békekongresszusa tiszteletére az *Állami Könyvkiadó magyar tagozata* hat magyar író regényét és öt magyar író novelláját adja ki. A többi között *Kurkó* Gyárfás „*Nehéz kenyér*" című regényét. Kiadták ezenkivül dr. *Kiss*, dr. *Demeter* és dr. *Kohn* egyetemi tanár „*alkotmányunk*" című munkáját, valamint az „*Erdélyi román és magyar írók és költők antológiáját*". Megjelenik *Nagy* István munkásíró „*A legfontosabb ügyosztály*" című novellája is.

ÉNYEK

KORONÁZÁSA.
; Ferenc rajza után.
m.

ISTVÁN KIRÁLY MELLKÉPE.
nunka, XIX. század.
m. 42·5 cm.

IMRE,

ERZSÉBET.
nunkák, XIX. század. Félkörű felső
lással.
t 37×26 cm.

CÍMER.

CÍMER.
?) munkák, XIX. század.
t 51×44 cm.

I

nunka, XIX. század.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1980. DEC. 7.

MAGYAR NEMZET

Juris Ibolya textiltervező iparművész Munkácsy-díjas kiállítását pénteken délután nyitják meg az Iparművészeti Múzeumban.

1021

Elhunyt Szőnyi István romániai magyar festőművész, a bukaresti művészeti főiskola tanára. A bánáti születésű Szőnyi István képeit Románián kívül Párizsban, Moszkvában, Berlinben, Velencében és Budapesten is kiállították.

a
ő
n
-
s

niszterelnök
hogy Finnország függetlensé-
ge a legszorosabban összefügg
az 1917-es oroszországi forra-
dalmi eseményekkel, ezek te-

Szőnyi István, temesvári festő

Szopos Sándor

festő 15.l.

Romániában

Cásd

A Román Népköztársaság művészete.

Kiállítási a

Nemzeti Szalon-ban

Bp 1950.

képpel.

Könyvtárunkban

Ezen információs keretrendszer nyílt vakolták a honlokzatokat karhalelvezték

5. *a IX. ker., Gyáli-út 28. számú üzletház épületen* szükségessé vált kőműves-, bádogos-, tetőfedő-, asztalos-, lakatos-, mázoló-, szobafestő-, üveges- és sodronykerítési-munkák együttesen 3807 pengőbe kerültek ;

6. *a X. ker., Simor-utca 7—13. számú kislakásos bérházra* a külső és udvari homlokzatok tatarozása, bádogosmunka, lakatos javítási munka, mázolómunka és asztalos javítási munka címén 31.441 pengőt költöttek ;

7. *a X. ker., Belső Jászberényi-út 30—38. számú* (illetőleg Harmat-utca 10., illetőleg 12. számú) *kislakásos bérházépület* homlokzat-tatarozási, bádogosjavítási, tetőfedőjavítási munkáinak, továbbá a lépcsőházak festési, mázolási és kisebb javítási munkáinak végösszege 9480 pengőt tett ki ;

8. *a XII. ker., Csörsz-utca 4. számú kislakásos bérházban* 7900 pengő hitelösszeg felhasználásával különböző átalakítási munkálatokat végeztek. Ezek eredményeként külön bejáró, megfelelő előtér és ruhatár, külön konyha és az *L*-alakú nagyteremben elrekeszthető társas- és étkezőhelyiség készült a bérházban lévő társaskör céljaira.

9. *a XIII. ker., Frangepán-utca 4. számú kislakásos bérházépületen* a homlokzatok tatarozására, tetőfedőmunkára, bádogosmunkák javítá-



SZŐNYI ISTVÁN: A művész Édes Anyja

Nemzeti Szalon 1931. máj–jun.
Római magyar művészek.

Szőnyi István

Szönyi István freskó-festő.

Szab.Nép.1951.260.sz.nov.6. 6.l.

Bözsöny István festőművész

Művelt Nép, 1955. X. 16. 2.o.

Bözsöny István műtermében

Kitérni

Sárospatak Lelkészi Főgimnázium

Mérnöki Kar, 1954. aug. 8. 1. oldal.

Szűcs István festő

Szabad Művészet. 1971. V. 1. 31

(szept.) a vajlat és a mű

Szőnyi István festő

Szabad Művészet. 1950/IV. 12. 465-468

A művészet és az új Rómaság

Szőnyi István festő

Szabad Művészet. 1930 IV. 9. 321–330

Szegi Pál: Művészek gondolatvilága

Szűcs István festő

Szabadművészet. 1980 IV. 5-6-T. 181-187

Képzőművészeti Alap: a Munkácsy-ösztöndíja

Szönyi István festö.

Béke és Szabadság.1954.7.sz.febr.17.21.1

Szönyi István festö.

Uj Világ.1950.10.sz.márc.10. 7.l.

Szönyi István festö.

Uj Világ.1953.10.sz.márc.5. 6.l.

Szönyi István festö.

Béke és Szabadság.1952.52.sz.dec.28.16.1

Szönyi István festö.

/Érdemes müvész cim/

Szab.Nép.1952.196.sz.aug.20. 2.l.

Szönyi István festö.

Szab.Nép.1952.157.sz.jul.5. 2.l.

ar.

Szönyi István festö.

Szab.Nép.1952.316.sz.dec.18. 1.l.

Szönyi István festö.

Szab.Nép.1952.87.sz.ápr.13. 6.l.

Szönyi István festö.

Szab.Nép.1955.122.sz.május 25. 8.l.

Kiállítás

Falkép vázlat a moszkvai magyar mezőgazdasági pavillonhoz.
(Bőrny István festménye.)

Irodalmi Újság, 1953. jan. 1. 6. old.

Festészet.

" Megbeszélik a földosztást és az alkotmányt." festette Szönyi István.

Béke és Szabadság.1952.52.sz.dec.28.16.1

Festészet.

" Megérkezik az elsö Stalinjec"

festette Szönyi István.

Béke és Szabadság.1952.52.sz.dec.28.16.1

Szőnyi István.

Városházán, a II. Magyar Képzőművészeti Kiállítás műveinek társaságában „Mezőgazdaság és sport" kompozíciós vázlatai szerepeltek. A Földalatti Gyorsvasút Népstadion-állomás díszítésére kiírt pályázat tervezete. (emléke)

Vihar sarok, Hódmezővásárhely, 1972. Nov. 13.

M.D.K.

Szönyi István, festő

– per a földalatti Forsvatut számára készített freskóterveiről az Uj Magyar Képtár 1956-évi gyarapodásai körött történik említés:

A Szépművészeti Muzeum 1956-ban. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1957. 10.sz. 109. old.

M.D.K.

Szőnyi István, festő

1950-től kezdve ismét freskófestéssel dolgozik: az egyik egy hivatali épület részére készült volna (témája: a munka), de nem került kivitelre; a másik az egyik földalatti állomás részére, ugancsak nagyméretű kartonos formájában maradt meg; a harmadik, egy 7 részből álló mozaikmunkálatos pannóban, a parasztok életét ábrázolta (ez utóbbit az 1954-beli gyűjteményes kiállításán mutatta be az Ernst múzeumban.

Pataki D.: Etienne Szőnyi. Acta Hist. Artium, Bp. 1960. Tom.VII. Fasc.1-2. 134.old.

M.D.K.

Szönyi István, „Vers"

„... monumentális freskóterv. Vers készített a Csepeli postahivatal részére

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966, Corvina

362. old.

M.D.K.

Szőnyi István, festő

nevét, Bornáth, Berény és Pátzayéval együtt, újra megpezsdíti a derekát, mint az 1945 után alakult ún. „Gresham-kávéházi csoport" vezető tagjait, akik a magyar festészet hagyományaihoz hűek maradtak. A felszabadulás után

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

360 old.

Szőnyi István, festő

három képet közli a szerző:

- „Temetés Zebegényben" olaj (1926)
- „Este Zebegényben" tempera (1934)
- „Festőnő", olaj (1943).

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina, 324. old.

-1-

...yi István festő (1894-1960) M.D.K.

...mint Ferenczy Károly és Réti István ...művészete, mais életalkotó versenyző szerepet játsz... korszakai között. Kerdeti nemet expresszionizmus ...ta hatás és az olasznati földy után visszatérés ...a analitikus tervezetabrázolásra és lírai... tecnikával, a formák, arányok, színek finomult... hetetlen váltakozásával rikka emlékezési gyapo... lalta emelkedett. (Temetés Zebegényben, Juna... kovics, Erte Zebegényben, Falu. Elado a borjú, stb. Halála nagy vold a többé kevésbé haladó szemlé... rekre, így mindenekelőtt Bereny Róbertre.

— Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina 329-330 old.

MDK

Szőnyi István

falfestmény

Mihalik S: Falfestmények a párisi világkiáll.-on. Nouvelle Revue de Hongrie, 1937, XXX. annél, LVI. tome, 429-434 l.

R.S.V.P.

M.D.K.

Szőnyi István, festő

„Kék a Duna" c. gyaculevárlatának képe
(1950)

Pataki D.: Etienne Szőnyi. Acta Hist. Artium, 1960. Tom.VII. Fasc.1-2. 134.old.

M.D.K.

Szőnyi István, festő

Freskó terv-vázlat egy minisztériális épület részére. Guache. (1950)

Pataki D.: Etienne Szőnyi. Acta Hist. Artium, 1960. Tom.VII. Fasc. 1-2. 135.old.

Szönyi István

kiállított festményei:
Hegedi posta fiakkó-miniatúrája
Gouache.

Pécs-baranyai Országos képzőművészeti kiállítás 1936. Kat. írta: Végvári Lajos. Dp. 1936. 32 l., 20 t.

M.D.K.

Szőnyi István, festő

1957-ben készíti el a csepeli Postahivatal számára megrendelt freskóját, melyet főleg a készletes gordaposca és eleganciája jellemez. Ugyanezekben készült róla egy rövid film, mely munka közben mutatta be őt, amint egy fiatal parasztlányról - a kút mellett - először csak vázlatot, később kész képet csinál.

Pataki D.: Etienne Szőnyi. Acta Hist. Artium. Bp. 1960. Tom.VII. Fasc.1-2. 134.old.

-4- VII/9.–10.

Budapest — Bala-

tonföldvár és

vissza.

Dex Ferenc kiküldetési

pelléki tanárnak és

családjának elhelyezésére

Indulás Déli p. u.

VII/9 reggel 6 óra

Érk. VII/9 " 9.05

130 km. Gyors v. II. o.

P 13.20

Vissza

Ind. VII/10 este 20.03

Érk. VII/10 " 22.20

P 13.20

2 napidíj 40.—

A 6 napi tartózkodást

az indokolja, hogy Dex

T. vel, sjkbbi költségein, több

66.40

vissza

Szőnyi István

festő

Szabad Művészet
1950. 97. l.

Ж.Д.К.

Зеленчук Тефтеч т ото?

ММУвет а Кеф ёчгйлед Јелепйдя ајкофлеяг Кдяе

фатгоглдяк

ЧТОЗКО

а яъ Јеуцмбочлеяг отеймеуцеч ёя Кеф ёчгйлед кёвлгмЧЧеЗоеяфт

ягоойаЈЈёяе хсвЈЈяммя ччйёЈя

ЖяЗЧяк Жсмяеф ЈЗёг. ЖдТС. У.

Szőnyi István festő M.D.K.

Müvei a két évtized jelentős alkotásai közé tartoznak

freskó

Két évtized képzőművészeti eredményei és a szocialista realizmus vitája
Magyar Nemzet 1965. márc. 7.

Szőnyi István.

A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének évi közgyűlésén az új tisztikar elnökségébe választották.

Képzőmű, 1952. Máj. 24.

Szőnyi István.

A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének 1952. évi közgyűlésén az új tisztikart elnökségbe választották.

Független Magyarország, 1952. május 26.

Szőnyi István.

A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének évi közgyűlésén az új tisztikar elnökségébe választották.

Szabad Nép, 1952. Máj. 27.

Szőnyi István, festő

Kitz Béla nemcsak a kommunista festőkre hatott, de az ifjú művészekre is mint Szőnyi István.

Róna Gyula: Kitz Béla nyolcvan éves

NÉPSZABADSÁG, bp. 1967. márc. 11.

Muz. és Kvt. Ert.

Gróh István VIII. 50.

Szőnyi Sebaic

Festő

K 4

Balla E: Megláto-
gatuk Vargyiékat
Zebegényben.

Csirkés - Vidám

1958 május 12 (arc-
képpel
és kapával

(Zebegényben áll)

Szőnyi István

Bán B.: A pont-
impresszionizmus mai
képző művészetünkben
SzM. 1954. 129. l.

Szörényi László

Artner T.: Ete
kritika kritikája
Sz M. 1954. 287-89. l

Vita Dávid katalin
Szörényi - cikkével

Szőnyi István

Dávid Katalin:

Hozzászólás Sz. I. kiállításához (tanulmány)
SzM. 1954. 169-171. l.
(képekkel)

Szőnyi István

hozzászólása a képzm. Szövetség vitájában:

Naplónya a m. művészetben.

Sz. M. 1953. 221. l.

1914. került oda ahol a terepet tanulmányozta, mint a valencei iskola.

Szőnyi István

Kapos Nándor:
Szőnyi István és a
temperafestés tech-
nikája. Szabad
Művészet 1955.
217–223. l.
(Képekkel.

Szönyi István

Imre István:

I. Országos Képzőművészeti Tanácskozás Képzőművészetünk mai helyzete.

Szabad Művészet

1953. 60. l.

Szőnyi István

ÉK Sándor: Festészetünk mohány kérdése a III. Képzőműv. Kiállításon.

Szabad Művészet

1953. 6. 7. l.

(Kép)

16. l.

M.D.K.

Szőnyi

A "Siess Adj Segits" akció keretében rendeztek a képzőművészek kiállitást az Ernst Muzeumban "Képzőművészek a hadifoglyokért" címmel, amelyen szerepel alkotásával a müvész.

Szinház, Bp. 1947. jan. 8-14. III. évf.
2. sz.

Szöveg:

Egy kórmúvészeti munkások számára

Vegyipar, 1963. 9 sz., 563 old.

Szőnyi István

MDK

Freskóterv, temp.

Műcsarnok 195. II. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Szőnyi István

Freskóvázlat, repr.

Kut. 1926. 7-8. sz. 19.1.

MDK

Szőnyi István

Freskóvázlat, repr.

Nemzeti Szalon 1929. jan. Kut.

Szőnyi István festőművész

A Rezső-téri Magyarok Nagyasszonyáról nevezett és I. Ferenc József emlékezetére épült plebania-templom belső művészi kialakításához, készített ingyenes tervet.

(m.v.): A művésznek téli tárlata.

Nemzeti Ujság. 1934.Jan.13. 11.lap

MDK

Szőnyi István

Freskója Győrött a Szt.Imre-herceg-úti templomban.

Cikk: dr.Molnár Ernő írása.

Magy.Építőművészet, 1941.12.sz. 395.lap

Szönyi István, festőm. MDK

Szent József. A csornai plébániatemplom freskóterve. Repr.

Szépművészet. 1941. 3. sz.

Szőnyi István

MDK

Földalatti szinvázlat, temp.

Faluvégen, temp.

Aratás, olf.

Malomudvar, temp.

Műcsarnok 1953 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

M.D.K.

Szőnyi István
festő.

Barcsayra az 1920 évek
elején hatással volt mű-
vészete.

Pataky Dénes: Barcsay Jenő
Művészet, 1964. július - 31 lap.

MDK

Szőnyi István

olaj:

Iván szilárd festménye

Mai magyar festészet kiáll. Mohács, Galéria

FŐVÁROSI KÉPTÁR
BUDAPEST.

Szentiványi Gyula

BUDAPEST
1933 JAN 27 17
LL 9 4

Pápot

Szigetmányori u 16

Hiányzik
Gyűjteményben

Szőnyi István

A FŐVÁROSI KÉPTÁR MEGHIVJA

SZŐNYI ISTVÁN

Kossuth-díjas, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze
KIÁLLITÁSÁNAK
1953. JANUÁR 24-ÉN D. U. 6 ÓRAKOR

A FÉNYES ADOLF TEREMBEN (VII., RÁKÓCZI-ÚT 30)

TARTANDÓ ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA.

4686 Kelet nyomda

MDK

Kőműves István, festő

Iván Szilárd Kőműves tanítványa volt.

Kőműves hagyományait egyéb-ként több műve is követi. (Vali, Rido-vics stb.)

Kelecsényi Endre: A „Kilencek" kiállítására. Művészet, 1968. 7. sz. 11.

Népszabadság, Bp. 1968. febr. 11.

MDK

Szónyi István

A Rezső-téri Magyarok Nagyasszonyáról nevezett plébániatemplom kupoladob sorozatában Pázmány Péter kora Szónyi István műve.

Pipics Zoltán dr.: Templomi művészet.

Magyarság, 1934.Jan.21. 20-21.lap

Szőnyi István, festő

Túry Mária festőművésznő
tanára volt.

Mucsi-Kovács András: Túry Mária kiállítása a
Gróf István Galériában 9

NÉPSZABADSÁG 1965. márc. 12.

Szőnyi István MDK

Magyar forradalmi művészet

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom
40 éves évfordulójára művei is szerepelnek

Esti Hirlap 261 1957. nov. 7 2 old.

Budapest, 1908 január

Szönyi István

festő

l.

Szabad Művészet

1957. 27. l.

Mtk.

Szőnyi István
festő

Iván Szilárd készített portrét
a művészről, a kép a Nemzeti
Galéria tulajdona.

Lengyel Géza: Iván Szilárd gyűjteményes kiállítása.
Művészet, 1966. április – 39 lap.

MDK.

Szőnyi István

Müvészetének általános méltatása

Szocialista Müvészetért o965 ápr. lap -

MDK.

Szőnyi István

Rövid kritika munkáiról

Szocialista Müvészetért 1965 ápr.lap -

Szönyi István festö M.D.K.

A Greham -társaság tagja

Genthon István: Bernáth Aurél Bp. 1964. 22. l.

Szőnyi István

Végvári L.: Monumentális festészetünk problémáiról.

SZABAD MÜVÉSZET, 1956,1-2.sz. 12-15.l. Képekkel.

MDK

Szőnyi István

Szt. József, freskóterv

M. egyházmüv. kiáll. N.Szal. 1941. II.

MDK

Szőnyi István

B. Haulisch Lenke: Deli Antal. Deli Antal emlékkiáll. 1961. márc. Ferenczy Károly Muzeum Szentendre.

Szőnyi István

Sárdi Brutusz főrestaurátor utra kel a Műcsarnok anyagával, Moszkvába. A Magyar Forradalmi Művészet alkotásait mutatják be. Fenni művész munkái is szerepelnek.

Esti Hirlap 43 szám 1958. febr 2o 2 old.

Könyi István, festő MOL

Breznay József festőművész tanára volt a főiskolán.

P. M.: Jegyzetek kiállításokról 8. l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. nov. 28.

M.D.K.

Szőnyi István

A „Gresham-csoport" tagjaként említi Bernáth és Pátzay neve mellett, amely a "haladó szellemü polgári müvészek baráti társasága" volt. Munkásságáról több müvész neve mellett még annyi említést tesz, hogy „hatása érezhető a különféle tárlatokon."

A felszabadulás után első évek képzőművészetének sokrétüségével kapcsolatban a cikk beszél a müvész /posztimpresszionizmusáról az egyéb müvészeti stilirai/ lusok megemlitése mellett. Az 1949-56 közötti időszak tárgyalásánál beszél Szőnyi képeiről.

Németh Lajos: Megjegyzések képzőművészetünk helyzetéről. Uj Irás. Irodalmi és Kritikai folyóirat. 1961. I. évf. Október. 8. sz. 739., 740., 741. l.

6.	1909. I.	18.	Ker. m. Rin. áll amr

hefirandat 5% nýna

Bn Daneal, láeg.

[illegible]

Szőnyi István

1.

Szabad Művészet

1957. 31. 1.

Szőnyi István

festő

temetése

l.

Szabad Művészet

1951. 8 l.

levél

Szőnyi István
festő

M.D.K.

Brezmay József mestere volt,
akinek munkásságára a
mestere nagy hatással volt.

Furkó Zoltán: Brezmay József
Művészet, 1966. január - 28 kép.

Szőnyi István
festő

M.D.K.

Méltatás.

Péter Imre: A monumentalizmus bűvöletében
Művészet, 1966. január - 10 kép.

Szőnyi István

Moszkvai mezőgazdasági kiállítás magyar pavilonja részére 100 m² -nyi falképsorozatot készített. A hét, egyenként 4 x 3,5 m egymással összefüggő jelenetből álló sorozat első képén az óvóhelyekről előjövők csoportja és szovjet katonák láthatók. A többi képen az újjáépítés, a földosztás, parasztság megszervezésének jeleneteit egységes tájképi háttér fogja össze.

/1 ábr./

Rajztanítás 1962. I. sz. 13. l

Fénykép

Uj Magy.Képt.: 5654 Kerényiné

Szőnyi István: Megérkezett az első Sztálinyec.
panno

Petrás foto

Fényképész

Magyar Foto: BT 21211/3

Kegedűsné

Kövesi István: A Szent első megbeszélése
Pannó a Moszkvai Magyar Nemzetgard.
Pavillon részére

1952.

Meg. van

Fényképész

Magyar Foto: Fk 1025/27 Hegedüsné

Könyi Szabó: Freskódíszítés
Tempera

1951. X. 25.
Neg. van

Fényképész

Magyar Fáklya: GK 3206/1-4, 5-9 Kegeljuscué

Könyv Jolván a Földalatti részére készülő fiesko vázlatáu dolgozik.

1953.

Neg. van

Szőnyi István

A mezőgazdasági paraszt egyik jelenete az első szovjet traktor „Gamnely" munkáját ábrázolja - Kossuth díjas.
Képzőművészeti Főiskola tanára.

A. Tyihomirov: Iszkussztvo Vengrii IX-XX
Moszkva 1961. 152. l.

Szönyi István

Részlet a hadvezérség apotheozisa kantonjából. 1953. (repr.)

Artner Tivadar: Évszredek művészete. Bp. 1965. Gondolat k., 605 l., 111.

561. l.

Szőnyi István.

A Tovaxi Tsztaton szerepelt Domanovszky Endrével közösen készített falikképeinek vázlatai, melyek a moszkvai mezőgazdasági pavilon részére kerültek. (említve.)
Szerepelt még „Tavasz" c. képe is. (említve)

Vö. Ujság, Budapest, 1952. Jún. 1.

Sehr geehrte Damen und Herren!

Wir bitten Sie, uns folgende Artikel zu liefern:

Anzahl	Artikel	Preis

Mit freundlichen Grüßen

Szőnyi István.

Domanovszky Endrével együtt elkészítették a több darabból álló falikép-vázlatot, melyet a moszkvai állandó magyar kiállítási pavilonban helyeznek el.

Magyar Nemzet, 1952. júl. 9.

Gönczi István.

A III. Magyar Képzőművészeti Kiállításon mutatja be a szovjetunió magyar mezőgazdasági pavillon számára készített (falikép) vázlatából látható művét. (emlékére.)

Délmagyarország, Szeged, 1952. dec. 19.

Gróny Gyula.

A moszkvai magyar képzőművészeti kiállításon festményével szerepelt.

Képzava, 1951. Máj. 9.

Szabadi Istvánné.

A moszkvai magyar képzőművészeti kiállításon „Kukoricaszedők" c. festménye szerepelt.
(emlékezés.)

Szabad Nép, 1951. május 9.

Grafikai Szövetség.

Pauló-szovetsét a Moszkvai Mezőgazdasági Kiállítás pavillonjára készíti.

Magyar Nemzet, 1952. dec. 11.

Szőnyi István, festő, sz. 1894.

A Képzm.Főiskolán, majd Nagybányán, Ferenczy Károly mellett tanult. Akkori müvészetére a lágy szinharmoniák, a hangulati elemek tultengése jellemző. Már fiatalon nagy a tekintélye, és hangadója volt müvészeti életünknek. Sokat foglalkozott paraszt-témáju képekkel és Zebegény környékének megörökitésével. A felszabadulás után tájképeit a dolgozó ember ábrázolásával gazdagitotta. Legujabb müveiben, a III.M.Képzm.Kiállitáson szerepelt nagyméretü pannókban, a falu uj arcát, szocialista átalakulását, a Szovjetunió segitségét mutatja be gazdag, festői táji környezetben. Mint a Képzm.Főiskola tanára, évtizedeken keresztül müvészgenerációkat nevelt fel, akik közül sok kiváló tehetség került ki. Kossuth-dijas, a M.Népköztársaság Érdemes Müvésze.

Uj M.Képzm.III. 1953.

85-86.l.
és kép

IV. 1954. 131.l.
és kép

Szőnyi István MDK

Moszkvai Mezőgazdasági Kiállitás Pannója, 1952, olaj

Mücsarnok 1955. Képzőművészetünk tiz éve

MDK

Szőnyi István

Reggel, o.temp.

Vázlatok a Mezőg.Kiáll. pannóihoz, of.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG
1960.

22 l.

Szőnyi István.

A III. Magyar Képzőművészeti Kiállításon szerepelni fog Lóvam panneau sorozata, melyet a moszkvai magyar mezőgazdasági pavillon részére készített.

Vihnyavok, Hódmezővásárhely, 1972. Dec. 19.

Szőnyi István.

A III. Magyar képzőművészeti kiállításon falikképei fognak szerepelni, melyekről (várlatait) a tavasai tárlaton bemutattak. E falikképeket a moszkvai állandó magyar mezőgazdasági kiállítás pavilonja részére festette.

Otti Budapest, 1952. Dec. 9.

Szőnyi István MDK

I. Megérkezik az első Sztálinyec
II. Megbeszélik a földosztást és az Alkotmányt
III. A tszcs első megbeszélése
A Moszkvai Magyar Mezőgazdasági Pavillon pannói

Mücsarnok 1952-53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

Szőnyi István MDK

A fuvaros, temp.

A Moszkvai mezőgazdasági pavillon freskóképeinek vázlatai 7 drb. temp.

Mücsarnok 1952 Tavaszi Tárlat

Szőnyi István.

A moszkvai mezőgazdasági kiállítás falaira készülő falikép-vázlatát a Tavaszi Társaton kiállították.

Béke és Szabadság, 1952. Jún. 1.

R.D.X.

M.D.K.

Szőnyi István, festő

a moszkvai magyar dekoratőr gárdájának kiállítás részére készített panójában három témát adott elő: "Megérkezett az első szalmával" "Megbeszélik a földosztást" és "A tsza első munkaverseny". A képeken a táj lírai szépsége és az ünnepségben való részvétel dominálnak - de az egyes figurák egymáshoz való viszonya nem életszerű."

Láncz Sándor: A szocialista realizmus művészetéből 1949- 1956

Művészettörténeti Értesitő, 1965, XIV.évf. 2.sz.

124 old.

M.D.K.

Szőnyi István, festő

"Fuvaros" c. képét .... 123. old.
"Részlet a mezőgard. faluból", 124. "

Közli:

Láncz Sándor: A szocialista realizmus művészetéből 1949 - 1956

Művészettörténeti Értesitő, 1965. XIV.évf. 2.sz.

old.

MDK

Szönyi István, festö

Freskóterv. Tempera.

Bp. Mücs. - II. Magy. Képzöm. Kiáll. 1951. nov. 4. - dec. 2.
Kat. 9. l.

Szőnyi István.

Szekszárdon, a „Második Magyar Képzőművészeti Kiállítás Vásárlatai" c. vándorkiállításon szerepeltek a Népstadion építését ábrázoló képei. E képek díjat nyertek a Földalatti freskó pályázaton. (említve.)

Tolnamegyei Néplap, Szekszárd, 1952. Jún. 24.

Szőnyi István.

A földalatti aprowasút építkezésénél rendezett képkiállításon szerepelt műveivel

Népszava, 1951. Júl. 25.

Szőnyi István.

A földalatti gyárunkat államásra Bernáth Auréllal együtt festettük.

Szabad Nép, 1952. ápr. 13

Grőnyi Gyula

A földalatti forradalmi állomásépület lépcsőcsatornákba két darab fraknó került, melyet műveivel megpályázott.

Magyar Nemzet, 1951. aug. 9.

Szőnyi István.

Festőművész

A földalatti gyárvárost föld alá vezető lépcsőjének bejáratánál elhelyezendő mészkőgazdasági témájú freskó kivitelezésére kapott megbízást.

Magyar Nemzet, 1951. szept. 21.

Gráfik Gitván.

A II. Magyar Képzőművészeti Kiállításon szereplő „Trenkötés" c. műve.
(emlékeztető.)

Magyar Nemzet, 1957. Dec. 1.

Szántai István.

A II. Magyar Képzőművészeti Kiállításon bemutatásra került a Népstadion állomás freskótervé. (említve)

Szabad Nép, 1957. Nov. 6.

MDK

Szőnyi István

Freskóterv a Földalattihoz, szén

Felszabadult Bp. művészete. H.Szal. 1960

MDK

Szőnyi István

Mezőgazd. és sport, freskóterv, o.,temp.

Mezőgazd.kiáll. falképeinek vázl. of.

Hiradás története, freskó

Felszabadult Bp. művészete N.Szal. 196o.

Szönyi István festö M.D.K.

Alkotása a MNG gyüjteményébe került :

A földalatti vasut freskótervének kartonja
/ 1950 /

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1962- 1963-as évben

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Bp. 1965.

163. 1.

Szőnyi István

Mezőgazdaság és sport, 1952, freskóterv a földalatti stadion állomásához, olaj-tempera, fa, 113 x 190 cm.;

Mezőgazdasági kiállítás falképeinek vázlatai, 1952, olaj, vászon 70x60 cm.;

A híradás története 40 m², fresko aegeli posta

A felszabadult Budapest művészete.
Budapest, 1960. Kiállítás, 32 l.

M.D.K.

Szőnyi István
festő

Freskóterve a földalatti végállomásai-
hoz az 1950-es évek művére.

D. Fehér Ernőre: Új magyar festészet
Művészet, 1968. május – 40 lap.

Szönyi István

élete hazánk mesterművei maradandó
dokat hiszem nyújtják a szocialista
realizmus korszakából. Kiváló
falképei díszítik a szegedi postapalotát
városokat. Nem valósult meg a
földalatti vasúthálózat keretében készült freskó-
terve A mezőgazdaság apotheózisa.

Artner Tivadar: Évezredek művészete. Bp. 1965. Gondolat k., 605 l., ill.

558-559. l.

Ladies Aquatic Club: A Record of Its Origin and Progress
1891-1941

pp. 5. illus. 24 cm. Cover title.

N.D.K.

Szőnyi István festő M.D.K.

pályatervét találták legcélszerűbbnek a földalatti vasút freskóterv-pályázatán, mely két témára volt kiírva: "Az ipar és a sport" és "A mezőgazdaság és a sport." ... Az eredmény kevésbé volt kielégítő - bizonyára a megjelölt művészek körül még egyik sem festett freskót - s a téma is elvont távol állott tőlük. Írja:

Láncz Sándor: A szocialista realizmus művészetéből 1949-1956

művészettörténeti Értesitő, 1965.XIV.évf. 2.sz.

123. old.

14.D.K.

Szörnyi István
festő.

17 földalatti vasút végállomásának freskóival kapott megbízatást Bernáth Auréltól. A munka csak a háború állapolára ment el.

Patachy Dénes: Bernáth Aurél
Művészet, 1965. január - 14 lap.

Szőnyi István

Csepeli postaépület freskójának kartonja, szén

Tanulmányok a csepeli postaépület freskójához I-IX.
szén

Vázlatok a csepeli postaépület freskójához I-III. tus

Műcsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Szőnyi István

Freskóterv, repr.

Felszabadult Sp.művészet. H.Szal. 1966.

MDK

Szőnyi István

A posta tört., freskórzsél. rept.

Felszabadult Bp.művészet. N.Szal. 1960.

" "

" " "

" " "

MDK

Szőnyi István

A posta története, gouache

" " "

" " "

" "

Felszabadult Bp. művészete. M.Szal. 1960

Szőnyi István

Freskótervek, 1952, fekete-fehér fotóba, reprodukció.

A felszabadult Budapest művészete, Budapest, kiállítás, katalógus, 1960.

Kőnyi István

A posta története, 1956, Gepeli posta-
hivatal freskója

A posta története részlet, postaldda
autóval, Gepeli posta hivatal freskója,

A posta története, részlet. Gatáros.
Gepeli posta-hivatal freskója.

A felszabadult Budapest művészete.
Budapest, 1960. kiállítás, katalógus 36 l

Szőnyi István

A posta története részlet, csepeli postahivatal freskója, vázlat,

Freskóterv a Földalatti Stadion állomásához, papír, szén, 100×400 cm.

A felszabadult Budapest művészete

Budapest, 1960. kiállítás, katalógus 36 l.

Szőnyi István

A posta története (freskó részlet)
1956, fekete-fehér tábla, sajtó-
dukció.

A felszabadult Budapest művészete.
Budapest, 1960. Kiállítás, katalógus.

Rónyi István, festő

7 Dk

A csepeli postaépületre írt kérület.

Antal Gábor: Vallomás egy kiállításról

2.1

ESTI HIRLAP, bp. 1960. dec. 18.

Szőnyi István festő M.d.K.

A magyar parasztság nagy átalakulását bemutató pannegu- sorozat.

a Belügyminisztérium freskóte ve,

a Földalatti vasut végállomására szánt freskó,

a csepeli Postapalota részére eecco : A posta története. Beszélgetők. repr.

Végvári Lajos: Szőnyi István Bp. 1962. 15.1.

. /.

Szőnyi István festő M.D.K.

Pásztorfiu. 1947. repr.

Falusiak 1947. repr.

Verti pad. 1943. repr.

Fuvaros. 1951. repr.

Megbeszélik a földosztást és az Alkotmányt / mezőgazdasági panneau / 1951. repr.

Mezőgazdaság és sport / a földalatti vasut népstadioni állomásának freskóteve

Végvári Lajos: Szőnyi István Bp. 1962. 14-19. kép.

Szőnyi István festő M.D.K.

Két izben kapta meg a Kossuth-dijat.

Kiváló müvész cimet is kapott.

Nagyszabásu panneaukat freskóterveket alkot.

Sulyos betegen festette a csepeli postapalota nagy szeccoját, a Posta története. /1956/

1960-ban Itáliai utazásról hazatérve , rövid idő mulva meghalt.

A zebegényi temetőben helyzeték végső nyugalomra.

végvári Lajos: Szőnyi István Bp. 1962. 17.1.

Orsz. Magy. Iskola-Egyesület nyomda-
meggyei fiókja V. 302.

Szőnyi István

Bud. Ujpesten 1894 jan. 18. Rk. Reálcsiktts.

1914/15 I. másodéves műnövendék Ferenczy K.

1916/17 I. másodéves Templényi T.

1916/17 II. másodéves n. o.

1917/18 I. harmadéves n. o. Réti T.

1918/19 I. harmadéves n. o.

1918/19 II. " " "

1919/20 I. negyedéves n. o.

Szőnyi István „festő"

/romániai/

+3

M.D.K.

Szőnyi István, festő

M.D.K.

Szőnyi István, festő

Művei is szerepeltek a párizsi Román Képzőművészeti Kiállításon, melyről a kolozsvári „Utunk" ideáni a Lettre Française Tous les Arts c. rovatában Georges Besson-nak egy megfogalmazását, akik ... „Szőnyi István művei vel kapcsolatban ... méltatja a román művészet nagy fellendülését a szocializmus építésének idején."

Utunk, Kolozsvár, 1952. márc. 2.

Szőnyi

Romániai magyar festő, résztvesz a moszkvai képző művészeti Biennálén.

Nagyvilág. 1959. 4. szám 615. oldal.



EGYETEMI NYOMDA

30 nap **JÚNIUS** 27. hét

26 árnap	János és Pál *János, Pál*
27 étfő	László *László*
28 edd	Iréneus *Arszlán*
29 erda	Péter, Pál *Péter Pál*
30 törtök	Pál emlék. *Pál*
1 éntek	Jézus sz. v. *Tibold*
	JÚLIUS
2 ombat	Sarlós B. A. *Ottokár*

Szánji István
festő Temesvár
l.

Szabad Művészet
1949. 231. l.